İniş Sırası ile Kur'an-ı Kerim Tercümesi

Doç. Dr. Niyazi KAHVECİ

SİNEMİS

İNİŞ SIRASI VE SEBEPLERİ

İLE

KUR'AN-I KERİM TERCÜMESİ

7. BASKI

Prof. Dr. Niyazi KAHVECİ

SİNEMİS

I. Baskı: Ağustos 2011
II. Baskı: Mayıs 2012
III. Baskı: Temmuz 2013
IV. Baskı: Nisan 2014
V. Baskı: Mart 2015
VI. Baskı: Ocak 2016
VII. Baskı: Temmuz 2016
Yayın No: 90
Din: 4
İniş Sırası ve Sebepleri ile KUR'AN-I KERİM TERCÜMESİ
Hazırlayan: Prof. Dr. Niyazi KAHVECİ
ISBN: 978-975-8759-99-6

Baskı Tarihi: Temmuz 2016
Yayına Hazırlık: Sinemis
İç Düzen: Sinemis
Kapak: Okan Akyürek
Baskı: Öz Baran Ofset Matbaacılık
Sinemis bir Sinemis Yayın Grup Markasıdır.
Sertifika No: 13259
SİNEMİS YAYIN GRUP
Olgunlar Cad. No: 36/12 Kocatepe / ANKARA
Tel: 0 312 424 10 63 Fax: 0 312 424 10 43
Web: www.sinemisyayinlari.com
E-mail: sinemis@sinemisyayinlari.com

İÇİNDEKİLER

İniş Sırasına Göre Sureler

SURELERİN KUR'AN SIRASI

SURELERİN ALFABETİK SIRASI

ÖNSÖZ

Kur'an'ın inişi Mekke'deki Hira-Nur dağında M.S. 610 senesinde başlayıp Medine'de 633'de 23 yıllık bir sürede tamamlanmıştır. Hz. Peygamber, kendisi okuma yazma bilmediği için, nazil olan ayetleri, sayıları kırk civarında olan vahiy kâtiplerine yazdırırdı. Onlar, ayetleri hurma dalları ve yaprakları, çanak çömlek parçaları, ince beyaz taşlar, kürek kemikleri, bez parçaları ve işlenmemiş ince deri üzerine yazarlardı. Hz. Peygamber, nazil olan her ayetin hangi Sure'nin neresine konulacağını belirler ve vahiy kâtiplerine bildirirdi. Hafızlar da, bu şekilde ezberlerlerdi.
Sureler ve ayetler, Mekkî ve Medenî olmak üzere iki kısma ayrılmaktadır. Hz. Peygamber'in, Mekke'den Medine'ye hicretinden önce inen ayet ve sureler; gerek Medine'de gerek Mekke'de, gerekse seferde olsun; Mekkî'dir. Hicret'ten sonra indirilenler de Medenî'dir. Tamamı birden indirilen sûreler, pek azdır. Sureler, genellikle azar azar ve çoğunlukla beşer veya onar âyet şeklinde farklı zamanlarda inmiştir. Surelerdeki ayetler, her zaman tarihsel olarak geliş sırasına göre dizilmemiştir. Mesela, Hz. Peygamber'in Mekke'den Medine'ye hicretinden önce nazil olan bazı sureler, Hicret'ten sonra nazil olmuş bazı ayetler de içerir. Aynı durum, tersi için de geçerlidir.
Hz. Peygamber'in vefatından altı ay sonra, dağınık olan Kur'an, Hz. Ebu Bekir devrinde toplandı ve tek nüsha yapıldı. Bu görev, Peygamber'in sır katibi Zeyd b. Sabit'e verilmişti. Zeyd, bu kitabı tamamlayınca, Ebu Bekir'e teslim etti. Bu nüsha, sonra Hz. Ömer'e ve kendisinden sonra halifenin kim olacağı belli olmadığından, kızı ve Peygamber'in zevcesi Hafsa'ya teslim edilmiş ve üçüncü halife Osman tarafından istinsah edilmiş ve çoğaltılmıştır. Bugün elimizde bulunan Kur'an, Hz. Osman'ın Sure tertibi üzerinedir. Sureler, uzunluklarına göre tertib edilmiş ve Fatiha Suresi'nden sonra en uzun sureden başlayarak en kısasına doğru sıralanmıştır.
Kur'an-ı Kerim'in surelerinin ve ayetlerinin, hadiseler veya olaylar sebebiyle ve onlara uygun olarak nazil olduğu gerçeğini bilmek gerekir. Fakat bu olayların hepsi, tamamen kaydedilerek bize kadar ulaşmış değildir. Ancak Sahabe tarafından bilinen ve hıfzedilebilen esbab-ı nüzul, bize kadar gelmiştir. Bilhassa İslam'ın ilk zamanlarında bunların zaptı güç olmuş hatta bazı hadiseler, bazı nedenlerden dolayı tamamen meçhul kalmıştır. Bazı ayetlerin hükümleri, iniş sebebine göre belli şahıslara mahsus olmaktadır. İnen ayetin, belli ve özel bir şahsa ve olaya ait olmasına rağmen, bireyselliği gerektirmeyeceği için görünen şekliyle bunu, bütün insanlık olarak yorumlamak gerekir. Yani, iniş sebebi özel olsa da, ayetin hitabı geneldir. Bazı ayetlerin, birden çok iniş sebebi

vardır. Bazan bir sebep, birçok ayetin inişine sebep olabilmiştir. Hatta bazı ayetler, çok tekrarlanmıştır. Bu durumların, ayrı ayrı sebepleri vardır. Fakat en önemli sebep, aynı olayların, farklı şekillerde tekrar edilmesi gösterilebilir. İniş sebebi olmayan ayetler de çoktur. Bu durumda ayetin iniş sebebi, doğrudan doğruya ayetin manasıdır. Yani o ayet, içerdiği anlamı anlatmak için inmiştir.
Kitabımızın esas amacı, her müminin, Kur'an-ı Kerim'in anlamını, aracısız olarak bizzat kendisi doğrudan öğrenebilmelidir düşüncesiyle, her eğitim tabakasındaki Türkçe okuyucuya Allah'ın Kitabı'nı gereği gibi anlamasını sağlamaktır. Bu nedenle onun okunmasının cazip olmasını esas aldık. Kur'an-ı Kerim'i, roman okurken nasıl sıkılınmıyorsa, herkesin zevkle okumasını sağlamayı hedefledik. Bu nedenle önce ayetlerin iniş olaylarını zikrettik ve ayetleri onların arasına serpiştirdik. Eserin hacmini, kullanımı kolaylaştırmak düşüncesiyle bir cild olarak düzenledik. Kur'an'ın arapça metnini koymayarak, abdestsiz ve her yerde okunabilmesine imkân sağlamak istedik.
Surelerin iniş sırasına göre ve ayetlerin iniş sebepleri ile okumanın pek çok faydalarından bazılarını zikredelim: Ayetlerin anlamını anlamak ve onlara vakıf olmayı kolaylaştırır. İniş sebepleri bilinmedikçe hakiki manayı anlamak mümkün olamaz. Malum olduğu üzere, Kur'an'daki ayetlerin hepsi aynı açıklıkta değildir. Bazıları, kolayca anlaşılabildiği halde (muhkem), bazıları müphem (müteşabih)dir. Dolayısıyla ayetler, muhkem ve müteşabih olarak iki kısma ayrılmaktadır. Bu nedenle nüzul sebeplerini bilmenin, Kur'an'ın müşkil ayetlerini anlamaya büyük katkısı vardır. Bu ihtiyacı karşılamak üzere Tefsir Usulü ilmi doğmuştur.
İniş sırası ve sebeplerini bilmek, Kur'an'ın tarihi yönünden de çok önemlidir. Okuyucu, aynı zamanda Kur'an'ın indiği dönemdeki İslam Tarihi içerisinde bir gezinti yapacak, o dönemi yaşayarak hissedecek ve onu vahyin geldiği atmosfere sokacaktır. Kur'an'ın, safha safha inişine şahit ve gelişim merhalelerini izlemesi mümkün, Peygamber'in ve o dönemin hayatına vakıf olacaktır. Okuyucu, neşe ve kederiyle o ortamı hissederek Kur'an'ı anlamak imkânına kavuşacaktır. Bütün bu yararların sonucu olarak sıkılmadan ve heyecanla ayetleri okumak isteği uyanır. Kur'an'ın, nüzul sırasına göre inişinin hikmetini algılamış olur. Bunun gibi, surelerin ve ayetlerin nüzul sırasına göre okunmasının sağlayacağı diğer yararların da elde edilmesini istedik.
Kur'an-ı Kerim'in tercüme ve tefsiri üzerinde yeterince eser mevcuttur. Fakat ayetlerin ve surelerin iniş sebepleri (esbab-ı nüzul) ile birlikte yazılmış çok az Türkçe eser mevcuttur. Hele de surelerin iniş sırasına göre iniş sebeplerini içeren bir Türkçe Kur'an tercümesi mevcut değildir. Biz, sadece iniş sebepleri bilinen ayetleri değil, Kur'an'ın bütün tercümesini eserimize aldık. Bu nedenle eserde nüzul sebeplerinin bazı tekrarları görülecektir. Bunların tekrar edilmesi, aynı soruların, insanlar tarafından tekrar sorulması üzerine ayetlerin

tekrar edilmesinden dolayıdır. İniş sırasına göre sıralama yapıldığı zaman, surelerin yerleştirmesinin tamamen değiştiği görülecektir. Mesela, nüzul sırasına göre birinci sure olan 'Alak Suresi'nin, müesses Kur'an'daki sıralaması, doksan altıdır. Bu nedenle, surelerin iki sıra numarasını da verdik. Birinci numara nüzul, ikinci numara ise Kur'an'ın müesses sıralamasıdır. Ayetlerin nüzul sebepleri, ayetlerden önce verilmiştir. Fakat ayetin daha iyi anlaşılması için gerekli bilgiler, ayetlerden sonra verilmiştir.

Nüzul sebeplerini, bulabildiğimiz kadarıyla aldık. Kaynak olarak; mevcut muteber klasik Arapça Tefsirleri ve Esbab-ı Nuzul eserleri, Türkçe olarak ise, Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır'ın Kur'an Dili, Tahsin Emiroğlu'nun Esbab-ı Nüzül ve Abdulfettah el-Kâdî'nın Esbab-ı Nuzülü'nün Türkçe tercümesini kullandık. Ayrıca muteber İslam Tarihi eserlerinden de yararlandık. Surelerin iniş sıralamasını yaparken, Hz. Osman'ın tertibini esas alan Türkiye Diyanet İşleri Başkanlığı'nın ve Tefsir Usulü eserlerinin ekseriyetinin kabul ettiği sıralamayı kullandık.

Bu çalışmamız, akademik titizlikle hazırlanmıştır ama akademik bir çalışma değildir. Bu nedenle, nüzul sebeplerinin ravilerini ve kaynaklarını zikretmedik. Fakat bunlar, muteber Tefsir, Hadis ve İslam Tarihi eserlerinde mevcuttur. Bu eserde, ne alimlerin ne de kendimizin bir yorumuna yer verdik. Kitabımızın yazılışında mümkün olduğu kadar sadeliğe riayet edilmiş ve ifadelerin kolayca anlaşılmasına itina gösterilmiştir.

Bir ihtiyaç boşluğunu doldurmak amacıyla haddimizi aşan böyle bir eseri vücuda getirmeye cüret etmiş bulunuyorum. Hatalarımı Yüce Allah'ın bağışlamasını dilerim. Çalışmak bizden, başarı Yüce Allah'tandır. Bu hizmet fırsatını ülkemde ilk bana nasip ettiği için Yüce Allah'a şükrederim.

Doç. Dr. Niyazi Kahveci, Keklik Pınarı, Ankara, 2011

MEKKE DÖNEMİ
(MS. 610-622)

1. - 96. 'ALAK SURESİ

Bu sure, Mekke döneminde inmiş, 19 ayettir. Sûre, adını ikinci âyette geçen "'alak" kelimesinden almıştır.
Peygamberlik, Hz. Muhammed'e, M.S. 610 yılında 40 yaşında iken, doğru çıkan rüyalarındaki vahiy ile başlamıştır. Rüyalarında gördüğü her şey aynen çıkıyordu. Peygamberimiz, altı ay bu durumda kaldı. Sonra da vahiy, kendisine uyanık iken gelmeye başladı.
Daha sonra Peygamberimiz, kavminin putlara taptıklarını gördükçe, onlardan uzaklaşmak amacıyla Hira Dağı'na giderdi. Hira Mağarası'nda ibadet ediyor, azık almak için eve geliyor, tekrar mağaraya geri dönüyordu. Her Ramazan ayında Hira Dağı'nda bir ay itikafa girerdi. Kureyşlilerin yapageldikleri gibi, yanına gelen yoksullara yemek yedirirdi.
M.S. 610 yılı idi. Ramazan ayının on beşi Cumartesi ve on altısı Pazar gecelerinde, Hira Mağarası'nda uyuduğu bir sırada, Vahiy meleği Cebrail, bir kitapla geldi ve Hz. Peygamber'e "Oku!" diyerek Allah'tan ilk ayetleri ulaştırmaya başladı. O zamana kadar Hz. Muhammed okumak bilmediği için, "Okuma bilmem! Neyi okuyayım?" diye sordu.
Cebrail'in, nefesi kesilinceye kadar sıktığı Peygamberimiz, kendisini ölecek sandı. Cebrail yine, "Oku!" dedi.
Peygamberimiz, "Neyi okuyayım?" diye tekrar sordu.
Cebrail'in tekrar sıkması üzerine Peygamberimiz, yine kendisini ölecek sandı. Sonra, Cebrail'in sıkmasından kurtulmak için, "Neyi okuyayım?" diye sorduğu zaman, Cebrail, 'Alak Suresi'nin başındaki şu beş ayeti okudu. Peygamberimiz de, onları tekrarladı:

1. **Yaratan Rabbinin adıyla oku!**
2. **O, insanı bir alekadan yarattı.**
3. **Oku! Rabbin en cömerttir.**
4. **O Rab, kalemle öğretendir,**
5. **O, insana bilmediği şeyleri öğretti.**

Cebrail, bu ayetleri okuduktan sonra gitti ve Peygamberimiz de mağaradan ayrıldı. Hira Dağı'ndan aşağı doğru inmeye başladı, dağın ortalarına geldiği zaman, gökten bir ses işitti, başını kaldırıp bakınca, ayaklarını göğün ufkuna bas-

mış bir insan suretinde gördüğü Cebrail: "Ya Muhammed! Sen, Allah'ın Resulusun! Ben, Cebrailim!" diyordu. Peygamberimiz, duraklamış, O'na, baka kalmıştı. Ne bir adım ilerleyebiliyor, ne de gerileyebiliyordu!
Kalbi titreyerek eve geldi, "Beni örtünüz! Beni örtünüz!" buyurdu. Zevcesi Hz. Hatice O'nu örttü. Kalkınca, Hz. Hatice'ye başından geçenleri anlattı. Hatice, "Sana Müjdeler olsun! Yüce Allah, sana hayırdan başka bir şey yapmaz!" diyerek onu teselli etti.
Hz. Hatice M.S. 555'de doğdu ve 620'de 65 yaşında vefat etti. Hz. Peygamber 25 ve Hz. Hatice 40 yaşında iken M.S. 595'te evlenmişlerdi. Hz. Hatice, uzun boylu, açık tenli güzel ve toplumunda aristokrat bir kadındı. İthalat ve ihracat ticareti yapardı. Hz. Muhammed de gençliğinde onun ticari işlerini yönetirdi. Hz. Hatice risalet davasında kocasına finansal olarak çok büyük katkılar yaptı. Bu nedenle İslam'ın tesisinde rolünün çok ehemmiyeti vardır.
Hz. Hatîce, elbisesini giyindi. Rasûlüllah'ı yanına alarak amcazâdesi Varaka b. Nevfel'e gittiler. Bu zat, Cahiliyye döneminde Hristiyan olmuş, İbraniceyi ve İncil'i iyi bilen Hiristiyan Nasturi papazı idi. Tevrat ve İncil'i İbraniceden Arapçaya tercüme etmekle meşhur idi. O günlerde gözleri kör idi. Hz. Peygamber'in başından geçen bu fevkalâde hâli Varaka'ya anlattılar. Varaka, çok sevindi. "Kuddûsün! Kuddûsün! Eğer hâl, anlattığın gibi ise, O'na gelen; Hz. Mûsa'ya gelen Nâmûs-u Ekber'dir, yâni büyük melektir. Ah!.. Ne olurdu... halkı, yeni dîne dâvet edeceğin günlerde genç olsaydım... Kavmin, seni yurdundan çıkaracakları zaman sana yardım etseydim," dedi. Peygamberimiz, "Onlar, beni yurdumdan da mı çıkaracaklar?" diye sordu.
Geçmiş peygamberlerin tarihini çok iyi bilen Varaka, "Evet. Çünkü, senin gibi, bir şeyi getirmiş ve vahiy tebliğ etmiş de kendi kavminin düşmanlığına ve kovmasına uğramamış hiç bir peygamber yoktur. Kavmin, seni de Mekke'den kovacaktır. Eğer Senin dâvet günlerine erişirsem, sana bütün gücümle yardım ederim yâ Muhammed!" dedi. Varaka, Peygamberimizin peygamberliğinin gelişinden önce vefat etti.
Bu sıralarda vahiy, bir müddet kesildi. Cebrail görünmez oldu. Hz. Peygamberin, bu durumdan canı çok sıkıldı. Buna, "Fetret Devri" denmiştir. Daha sonra Cebrail, tekrar görünmeye ve yirmi küsur yıl sürecek Allah'tan vahiy getirmeye başladı.
Bu dönemlerde Hz. Peygamber, Kâbe'nin etrafında zaman zaman tek başına namaz kılardı. Ebu Cehil, Resulullah'ı namaz kılarken görürse, muhakkak boynunu çiğneyip yüzünü sürteceğine dair, putları olan Lat ve Uzza'ya yemin etmişti. Bir gün Resululah namaz kılarken, Ebu Cehil, dediğini yapmak üzere yanına varmıştı. Fakat birdenbire elleriyle korunarak geri çekilmişti. Etraftakiler, "Ne oldu sana ey Ebu Cehil?" dediler. "Onunla benim aramda ateşten bir hen-

dek, bir korku ve bir takım kanatlar var," dedi. Resulullah da, "Bana yaklaşsaydı melekler, onu parça parça ederlerdi," buyurması üzerine aynı surenin diğer ayetleri inmiştir:

6. **Evet! Şüphesiz insan azgınlık eder;**
7. **Kendisini muhtaç olmayan zannettiği için.**
8. **Şüphesiz dönüş Rabbine'dir.**

Hz. Peygamber, bir gün yine Kâbe'nin etrafında namaz kıldığı bir sırada, Ebu Cehil geldi ve O'na, "Ben, seni namaz kılmaktan menetmemiş miydim?" dedi. Bu söze kızan Hz. Peygamber, onu azarladı ve tehdit etti. Ebu Cehil, "Sen, bu vadide benden daha fazla adamlı ve benden daha güçlü birinin olmadığını biliyorsun. Buna rağmen beni tehdit mi ediyorsun?" dedi. Bu hadise üzerine:

9., 10. Bir kulu namaz kıldığı zaman engelleyeni gördün değil mi?

Buradaki namazdan maksat, Peygamberimizin tek başına kıldığı namazıdır. Bütün Müslümanlara beş vakit namaz, Hicret'ten bir yıl önce yani M.S. 621'de Mirac'da farz kılınmıştır.

11. **Ne dersin, ya o doğru yolda ise?**
12. **Ya da takvayı emrediyorsa?**
13. **Ama ya o engelleyen, yalanlıyor ve yüz çeviriyorsa,**
14. **O kişi, Allah'ın kesinlikle gördüğünü bilmiyor mu?**

15., 16. Asla! Eğer vazgeçmezse, yemin olsun ki Biz, onu perçeminden; o yalancı ve hatalı perçeminden tutup cehenneme sürükleriz.

17. **Haydi o, taraftarlarını yardıma çağırsın!**
18. **Biz de, zebanileri çağıracağız.**
19. **Asla! Sakın o kişiye boyun eğme! Sen secde et ve yaklaş!**

2. - 68. KALEM SURESİ

Mekke'de vahyin ilk dönemlerinde inmiş, 52 âyettir. Adını, 1. âyetteki "Kalem" kelimesinden alır. "Nûn" sûresi diye de anılır. Sûrede, Hz. Muhammed'in peygamberliğinin ispatı ve mü'minler ile kâfirlerin akıbetleri konu edilmiştir.
Hz. Peygamber'e ilk vahyin gelmesiyle peygamberliğin başlaması üzerine Mekke Müşrikleri haset, düşmanlık ve şaşkınlıkla ona delilik ve sapıklık kusurları yakıştırmaya kalkıştılar. Aslında bunlar, onda yoktu. Aksine onun akıl, cesaret, doğruluk ve erdemle seçkin bir kimse olduğunu ve davası yolunda göreceği eziyetlere ve çekeceği sıkıntılara karşılık ileride tükenmeyen mükâfat ve nimetlere kavuşacağını bildirmek için Allah:

1., 2. Nûn! Andolsun kaleme ve satırlarına! Sen, Rabbi'nin nimeti sayesinde, bir deli değilsin.
3. Şüphesiz sana tükenmez bir karşılık vardır.
4. Sen, gerçekten büyük bir kişiliktesin.
5., 6. Hanginizin delirmiş olduğunu sen de göreceksin, onlar da görecekler.
7. Şüphesiz Rabbin, O'nun yolundan sapan kişinin kim olduğunu daha iyi bilen O'dur. Hidayete erenleri de daha iyi bilen yine O'dur.

Mekkeli putperestler, Hz. Peygamber'in peygamberliğini yalanlamaya başlamışlardı bile. Başlattığı hareketi sona erdirip onların arasına dönmesini ve kendilerine itaat etmesini istemeleri üzerine:

8. Dolayısıyla, sen yalanlayıcılara itaat etme!
9. Yumuşak davranmaları için senin yumuşak davranmanı istediler.
10. Şunların hiç birine itaat etme; yemin edip duran adi,
11. Daima kusur arayıp kınayan, durmadan söz taşıyan,
12. İyiliği hep engelleyen, saldırgan, günaha batmış,
13. Kaba katı, ayrıca soysuz olan,
14. Mal ve oğulları var diye.
15. Ona okunduğunda ayetlerimize, "Öncekilerin efsaneleri!" der.
16. Biz, yakında onun burnunu sürteceğiz.

Müşriklerin kuvvet üstünlüğünü benzetmek üzere: Yemen'de Sana'ya yakın Savran denilen yerde dinin emirlerine uygun hareket eden bir adamın güzel bir bağı vardı. Ona iyi bakar, ondan Allah'ın hakkını verirdi. Derken vefat etti

ve bağ, çocuklarına kaldı. Onlar ise, onun hayrından insanları istifade ettirmediler ve Allah'ın hakkını kıskanıp cimrilik yaptılar. Bu hadise üzerine:

17. Şüphesiz Biz, "bahçe sahipleri"ne belâ verdiğimiz gibi, onlara da belâ verdik. Bahçe sahipleri, sabah erkenden, fakirler gelmeden bahçenin ürünlerini devşirmeye yemin etmişlerdi.
18. Bunu düşünürken istisna da yapmıyorlardı.
19. Nihayet, onlar uykuda iken Rabbin'den bir afet, bahçeyi sardı.
20. Böylece bahçe, yakılmış araziye döndü.
21. Sabahladıklarında birbirlerine şöyle dediler:
22. "Eğer ürününüzü devşirici iseniz erkenden gidin!"
23. Birbirine şöyle fısıldaşarak yola girdiler:
24. "Bugün orada hiç bir yoksul size sokulmasın!"
25. Yoksullara yardımı engelleyebilirler düşüncesiyle erkenden gittiler.
26. Fakat bahçeyi gördüklerinde, "Biz yolumuzu kesinlikle şaşırmış olmalıyız!" dediler.
27. Gerçeği anlayınca, "Hayır, biz mahrum edilenleriz!" dediler.
29. "Rabbimizi yüceltiriz. Şüphesiz biz zalimlermişiz," dediler.
30. Bunun üzerine birbirlerini kınayarak:
31. "Bize yazıklar olsun! Gerçekten biz azmışlarız!" dediler.
32. "Belki, Rabbimiz bize bundan daha iyisini verir, çünkü şüphesiz biz, Rabbimizi arzulayanlarız."
33. İşte azap böyle bir şeydir! Ahiret azabı ise elbette daha büyüktür; keşke biliyor olsalardı!
34. Şüphesiz muttakiler için Rableri katında Naîm cennetleri vardır.

Mekke'de kâfirlerin, "Öldükten sonra her şey biter. Müslüman ile suçlu eşit olur. Biz, dünyada fırsatı kaçırmayız, canımızın istediğini yapar, dilediğimiz gibi hüküm verir, zevkimize bakarız. Bu nedenle ölünce Müslümanlardan daha iyi ölmüş oluruz. Şayet Muhammed'in dediği o öldükten sonra dirilme varsa, biz zevkimizi peşin almış oluruz," demeleri üzerine:

35. Biz, teslim olanları suçlular gibi görür müyüz?
36. Ne oluyor size, nasıl hüküm veriyorsunuz?
37. Yoksa bir kitabınız var da onu mu okuyorsunuz?
38. Onda, "Seçtiğiniz her şey mutlaka sizindir mi diyor?"
39. Yahut hükmettiğiniz şey mutlaka sizindir diye Kıyamet'e kadar süren Bizim üzerimizde sözleşmeniz mi var?
40. Sor onlara: "Onların hangisi bunun iddiacısıdır?"
41. Yoksa onların ortakları mı var? Doğru iseler, getirsinler ortaklarını!

42. Baldırların açılacağı ve kâfirlerin secdeye çağrılıp da buna güç yetiremeyecekleri günü düşün!
43. Gözleri düşmüş, kendilerini zillet bürümüş bir halde. Hâlbuki onlar sağlıklarında secdeye çağrılıyorlardı.
44. Bu sözü yalanlayanı bana bırak! Onları o bilmedikleri şeye yavaş yavaş yaklaştıracağız.
45. Onlara süre veriyorum. Şüphesiz tuzağım sağlamdır.
46. Yoksa onlardan bir ücret istiyorsun da onlar, ağır bir borç altında mı kalıyorlar?
47. Yoksa gayb, onların yanlarında da onu onlar mı yazıyorlar?
48. Rabbinin hükmüne sabret! Balık sahibi Yunus gibi olma! Hani o, (balığın karnında) öfkeye boğulmuş da nida etmişti.
49. Rabbin'den ona bir nimet yetişmiş olmasaydı, elbette kınanmış bir halde ıssız bir yere atılacaktı.
50. Fakat Rabbi, onu seçti ve salihlerden yaptı.

Müşrikler, Peygamber'i öldürmek istemişlerdi ve o Kur'an okuduğunda, "Amma Kur'an okuyor ha! Biz, onun gibi Kur'an okuyan hiç kimse görmedik," demeleri üzerine:

8 **51. O inkâr edenler, Zikri işittikleri zaman neredeyse seni gözleri ile devireceklerdi. Bir de, "O, kesinlikle bir delidir," diyorlar.**
52. Hâlbuki o, sadece âlemler için bir öğüttür.

3. – 73. MÜZEMMİL SURESİ

Mekke döneminde nazil olmuş, 20 ayettir. Adını birinci âyetteki "Müzzemmil" kelimesinden alır. Müzzemmil, örtüye bürünen demektir. Sûrede, Hz. Peygamber'in ibadet ve itaat hayatı anlatılır.
İlk vahyi aldıktan sonra, "Beni örtün, beni örtün!" diyerek örtüye bürünüp yatan Peygamber'e Allah:

1. Ey örtüye bürünen (Peygamber)!
2., 3. Kalk! Birazı hariç, gecenin yarısını ibadetle geçir. Ya da ondan biraz azalt.
4. Ya da buna biraz ekle. Kur'an'ı tane tane oku.
5. Şüphesiz Biz, sana ağır bir söylem vereceğiz.
6. Şüphesiz gecenin inşası; etki olarak daha fazla, söz olarak daha düzgündür.
7. Çünkü gündüz senin için yoğun bir meşguliyet vardır.
8. Rabbin'in adını an ve bir yönelme ile O'na yönel.
9. Doğunun da batının da Rabbi; İlah olarak sadece O vardır. O halde sadece O'nu vekil edin!

Mekkelilerin, Hz. Peygamber'e baskılarını arttırmaları üzerine Allah:

10. Onların söylediklerine sabret ve onlardan güzel bir ayrılışla ile ayrıl.

Yukarıdaki ayetin Mekke'de indiği rivayeti vardır.
Kureyş'in ileri gelenleri, bolluk içinde olan refah sahipleri ve zevkine düşkün kimselerdi. Hz. Peygamber'e kötülüklerinde devam ediyorlardı. Bu, yaptıklarının yanlarında kalmayacağını bildirmek için:

11. Nimet içindeki yalanlayıcıları bana bırak ve onlara biraz süre ver!
12. Çünkü yanımızda kelepçeler ve cehennem vardır,
13. Boğazdan zor geçen yiyecekler ve elemli bir azap vardır.
14. Yerin ve dağların sarsılacağı, dağların akan kum yığını olacağı gün.

Buraya kadar hitap, Hz. Peygamber'e idi. Peygamber'i bu şekilde hazırladıktan sonra, ilk önce âyetlerin iniş sebebi olan Mekke müşrikleri dahil olmak üzere inkârcılara hitap edilerek Hz. Muhammed'in Peygamber olarak gönderildiğini duyurmak için:

15. Şüphesiz Biz, Firavun'a bir Peygamber gönderdiğimiz gibi, size de, size şahit olan bir Peygamber gönderdik.
16. Ama Firavun, o Peygamber'e asi oldu, Biz de onu çetin bir alışla aldık.
17. O halde, inkâr ederseniz; çocukları ak saçlı ihtiyarlara çevirecek olan bir günden nasıl korunursunuz?
18. Gök, o günle yarılıcıdır; Allah'ın vadi de gerçekleşmiş olur.
19. Şüphesiz bu bir öğüttür. Dileyen, Rabb'ine bir yol edinir.

Bu surenin ilk ayetleri nazil olduğu zaman Müslümanlar, bir sene müddetle kalkıp gece namazı kıldılar. Çok namaz kılmaktan ayakları ve baldırları şişerdi. Müslümanları rahatlatmak amacıyla:

20. Şüphesiz Rabbin, senin ve beraberinde bulunanlardan bir topluluğun, gecenin üçte ikisine yakın kısmını, yarısını ve üçte birini ibadetle geçirdiğinizi biliyor. Allah, gece ve gündüzü ölçü ile düzenler. Sizin gecenin tümünde yahut çoğunda ibadete gücünüzün yetmeyeceğini bildi de sizi bağışladı. Artık Kur'an'dan kolayınıza geleni okuyun. Allah, içinizde hastaların bulunacağını, bir kısmınızın Allah'ın lütfundan aramak üzere yeryüzünde dolaşacağını, diğer bir kısmınızın ise Allah yolunda çarpışacağını bilmektedir. O halde, Kur'an'dan kolayınıza geleni okuyun. Namazı kılın, zekâtı ödeyin ve Allah'a güzel bir borç verin. Kendiniz için önceden gönderdiğiniz her iyiliği, Allah katında bir iyilik ve daha büyük bir değer olarak bulursunuz. Allah'tan bağışlanma dileyin. Şüphesiz Allah çok bağışlayan-çok merhamet edendir. Bu ayetin Mekke'de indiği rivayeti vardır.

4. - 74. MÜDDESSİR SURESİ

Mekke döneminde inmiş, 56 âyettir. Adını, birinci âyette geçen "Müddessir" kelimesinden almıştır. Müddessir, tıpkı bir önceki sûrenin adı olan Müzzemmil gibi, örtüye bürünen demektir. Sûrede başlıca, Hz. Peygamber'in tebliğ ve davetle görevlendirilmesi, Müşriklerin ona karşı çıkması ve onların Cehennem'le uyarılması konu edilmektedir.
Bir gün Hz. Peygamber'e gökten bir nida geldi. Yukarı bakınca Cebrail'i gördü ve korktu. Derhal Hz. Hatice'nin yanına vardı. Elbisesine büründü. Cebrail tekrar göründü. Hz. Peygamber'in büründüğü elbise, kadife idi. Uyanmak, o hakikati açıklamak, halka doğruyu göstermek için yükümlülükler yüklenerek büyük bir kararlılıkla hareket etmek zamanı geldiğini ona bildirmek üzere:

1. **Ey o örtüye bürünen (Peygamber)!**
2. **Kalk da uyar!**
3. **Rabbini yücelt!**

Bu âyet inince Resulullah, "Allahu ekber," demiş; Hz. Hatice de tekrarlamıştı.

4. **Nefsini arındır!**
5. **Şirkten uzak dur!**
6. **İyiliği, bir şey bekleyerek yapma!**
7. **Rabbin için sabret!**

Müşrikleri tehdit ve Peygamberi'ni teselli için:

8. **O Sûr'a üfürüldüğü zaman;**
9. **İşte o gün zor bir gündür.**
10. **Kâfirler için kolay değildir.**

Bir gün Kureyş'in ilerigelenlerinden olan Velid b. Muğire el-Mahzumi, Hz. Peygamber'e geldi ve, "Bana biraz Kur'an oku, dinleyeyim," dedi. Hz. Peygamber de ona Kur'an okudu. O da yumuşar gibi oldu. Ebu Cehil, durumdan haberi olunca yanına gidip ona, Ey Amca! Kavmin, sana vermek için mal toplamayı düşünüyorlar. Çünkü sen, Muhammed'in sözlerinden etkilenmiş görünüyorsun," dedi. O, "Kureyş, benim onların en zengini olduğumu biliyor," dedi. Ebu Cehil, "Muhammed hakkında bir şey söyle ki, kavmin, senin onu inkâr ettiğini ve ondan hoşlanmadığını anlasın," dedi.

Bunun üzerine o, "Ne söylememi istiyorsun? Allah'a yemin ederim ki, içinizde şiiri, kasidesini, cinlerin şiirlerini benden daha iyi bilen bir kimse yoktur. Allah'a yemin ederim ki, onun söylediği sözler, bunlara hiç ama hiç benzemiyor. Allah'a yemin ederim ki, onun söylediği sözde bir tatlılık, bir güzellik var, onlar her taraftan nurlar ve ışıklar saçmaktadır. Onun sözü yücedir. Ona hiç bir şekilde ulaşılmaz," dedi.
Ebu Cehil, "Böyle konuşacak olursan kavmin, senden razı olmaz. Kavminin hoşlanacağı bir şey söylemen lazım," dedi. O zaman Muğire, "Öyleyse beni yalnız bırak da düşüneyim," dedi. Bir müddet düşünüp taşındıktan sonra, "Bu, onun başkasından naklettiği, öğretilegelen sihirden başka bir şey değildir," dedi. Bunun üzerine Allah:

11. Beni yarattığım kişiyle baş başa bırak!

Velid b. Muğire'nin Mekke ile Tâif arasında çeşitli türde malları ve Taif'te yaz kış meyveleri eksik olmayan bostanı ve milyon kadar parası bulunduğu rivayet edilmiştir. Velid'in, hepsi mevki sahibi kişilerden olmak üzere on veya on üç oğlu vardı. Fakat bilinenleri yedidir. Bunu anlatmak üzere:

12., 13. Ona bol mal ve görülen oğullar verdim.
14. Ona bir döşeme olarak döşedim.
15. Sonra da, tamahla daha da artırmamı ister.
16. Asla! Şüphesiz o, âyetlerimize inatçıdır.
17. Ben, onu bir dik yokuşa sardıracağım.
18. Çünkü o, düşündü ve ölçtü.
19. Kahrolası nasıl da ölçtü!
20. Yine kahrolası, nasıl da ölçtü!

Velid b. Muğire, bir gün Peygamber'in yanına gelmiş, Kur'ân dinlemiş ve etkilenmişti. Kalkıp Mahzum Oğulları'na gitmiş; "Vallahi, Muhammed'den az önce bir söz dinledim; ne insan sözü, ne de cin sözü. Onun bir tatlılığı, bir hoşluğu var. Yukarısı meyveli, aşağısı bolluk, zemini bol sulu. O, kesinlikle üste çıkar, onun üstüne çıkılmaz," demişti. Buna karşı Kureyş: "Velid saptı. Vallahi, bütün Kureyş sapacaktır," demişlerdi. Bunu işiten Ebu Cehil, "Ben, onun hakkından gelirim," deyip kederli kederli Velid'in yanına varmış, "Ey amca! Kavmin sana vermek için mal topluyor. Çünkü sen Muhammed'den bir şey elde etmek için onun yanına gidiyormuşsun," dedi.
Velid: "Kureyş bilir ki, ben onların mal bakımından en zenginleriyim," dedi. Ebu Cehil dedi ki: "O halde onun hakkında bir söz söyle de kavmin işitsin ve senin onu sevmediğini ve inkâr ettiğini anlasınlar." Velid: "Ne diyeyim, içinizde

şiiri, mısraları kafiyeli kısa vezinli nazmı, kasideyi ve cin şiirlerini benden iyi bileniniz yoktur. Onun söylediği bunların hiçbirine benzemiyor ki!" dedi. Ebu Cehil, "Yok! Mutlaka bir şey söylemelisin," deyince, kalkıp kavminin toplandıkları yere vardı, "Siz, "Muhammed mecnun," diyorsunuz. Hiç kimseyi boğarken gördünüz mü? Kâhin diyorsunuz. Hiç kâhinlik yaparken gördünüz mü? Şair diyorsunuz. Hiç şiir ile uğraşırken ve söylerken gördünüz mü? Yalancı diyorsunuz. Hiç yalanını yakaladınız mı? Cevap olarak, "Hayır! Ama peki o nedir?" demişler; "Durun düşüneyim," demiş ve düşünmüş, düşünmüş, "Bu, öğretilegelen bir sihirdir; bu sadece bir insan sözüdür," demiş. Onun bu sözleri, Kureyşlilerin hoşuna gitmiş ve onun sözlerini alkışlayarak dağılmışlar. Bunun üzerine Allah:

21. Sonra derin düşündü.
22. Sonra yüzünü ekşitti, kaşlarını çattı.
23. Sonra arkasını döndü, kibirlendi,
24. Şöyle dedi: "Bu ancak nakledilegelen bir sihirdir,"
25. "Bu, ancak insan sözüdür."
26. Ben, onu Sekar'a sokacağım.
27. Sekar'ı ne olarak bilirsin?
28. O, geride bir şey koymaz, bırakmaz,
29. Derileri kavurur,

Bazı Yahudiler, Hz. Peygamber'in bazı ashabına, "Sizin Peygamberiniz Cehennem bekçilerinin sayısını biliyor mu?" diye sormuşlardı. Onlar da, bunu Hz. Peygamber'e bildirmişlerdi. Resulullah'ın, şöyle ve şöyle deyip elleri ile bir kere on, bir kere de dokuz işareti yapması üzerine:

30. Üzerinde on dokuz vardır.

Yukarıdaki ayet indiği zaman Ebu Cehil, Kureyş'e şöyle demişti: "Analarınız ağlasın! İbn Ebi Kebşe'nin oğlunu işitiyorum, size Cehennem bekçilerinin ondokuz adet olduğunu haber veriyor. Sizler ise demir pehlivanlarsınız. Sizin her onunuz, onlardan bir adamı yakalamaktan aciz mi?" Ebu'l-Eşed b. Üseyd, yırtıcı bir adamdı. O, "Ben onyedisinin hakkından geliveririm. Siz de ikisinin hakkından geliverin!" demişti. Bunun üzerine, şu âyet indi:

31. Cehennem görevlilerini sadece meleklerden yaptık. Onların sayısını inkâr edenler için bir imtihan nedeni kıldık ki kendilerine kitap verilenler kesinlikle bilsinler; iman edenlerin imanı artsın. Kendilerine kitap

verilenler ve mü'minler şüpheye düşmesin. Kalplerinde hastalık bulunanlar ile kâfirler, "Allah, örnek olarak bununla neyi kast etti?" desinler. İşte böyle, Allah dilediğini saptırır, dilediğini doğru yola iletir. Rabbi'nin ordularını ancak Kendisi bilir. Bu, insan için sadece bir uyarıdır.

32., 33., 34., 35., 36., 37. Asla! Aya, gittiğinde geceye, aydınlandığında sabaha andolsun ki, o Cehennem insan için; içinizden ileri geçmek yahut geri kalmak isteyenler için büyüklerden biridir, insanlık için bir uyarıcıdır.

38. Her kişi, kazandığının rehinidir.
39. Sağ ashabı müstesna.

40., 41., 42. Onlar cennetlerdedirler ve suçlular hakkında birbirlerine sorular sorarlar ve dönüp onlara şöyle derler: "Sizi Sekar'a sokan nedir?"

43. Onlar şöyle derler: "Biz, namaz kılanlardan değildik,"
44. "Yoksulu yedirir değildik,"
45. "Bâtıla dalanlarla birlikte biz de dalardık,"
46. "Din (Ceza) gününü de yalanlıyorduk,"
47. "Nihayet o kesin olan (ölüm), bize geldi."
48. Artık şefaatçilerin şefaati onlara fayda vermez.
49. Böyle iken onlara ne oluyor da, öğütten yüz çeviricidirler?

50., 51. Onlar sanki aslandan kaçan yaban eşekleridirler.

Müşrikler, Peygamber'e, "Ya Muhammed! Sen, bize gökten yazılı bir kitap getirmedikçe sana inanmayız. Hem de bu kitapta, Alemlerin Rabbi'nden fülan oğlu fülana, diye hitap edecek ve onda sana tabi olmamız emredilmiş olacak," demeleri üzerine:

52. Hatta onların her biri, kendisine açılmış sahifeler verilmesini istiyor.
53. Asla, hayır! Onlar, Ahiret'ten korkmuyorlar.
54. Asla düşündükleri gibi değil! Şüphesiz bu, bir uyarıdır.
55. Artık dileyen, O'ndan uyarı alır.
56. Gerçi Allah dilemedikçe uyarı alamazlar. O, korkulmaya ehil olan ve bağışlamaya ehil olandır.

5. – 1. FÂTİHA SURESİ

Mekke döneminde inmiş, 7 âyettir
Fâtiha; kendisine verilen Ümmü'l-Kur'ân (Kur'ân'ın anası), Ümmü'l-Kitab (Kitabın anası) isimlerinin delalet ettiği gibi, Kur'ân'daki sûrelerin hepsinin ana kökü ve genel temsilcisidir.

1. **Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın ismiyle.**
2. **Hamd; o âlemlerin Rabbi,**
3. **O Rahmân ve Rahim,**
4. **O, din gününün maliki olan Allah'adır.**
5. **Sadece Sana ibadet ederiz. Sadece Sen'den yardım isteriz.**
6. **İlet bizi doğru yola;**
7. **O kendilerine nimet verdiğin kimselerin yoluna; ama o, gazaba uğramışların ve sapmışların yoluna değil.**

Ayetteki nimet verilip de gazap edilenler, Kitap ehli olan Yahudiler ve Hristiyanlardır, çünkü: Adî b. Hâtim, demiştir ki: Resûlullah'a gittim, mescidinde oturuyordu. Cemaat: "İşte bu Adî b. Hâtim'dir," dediler. Ben ise eman istemeden ve yazışma yapmadan gelmiştim. Hemen Peygamber'in huzuruna atıldım. Derhal elimi tuttu. Daha sonra kalktı. O sırada bir kadın, beraberinde bir çocuk ile huzuruna geldiler ve, "Bizim sana ihtiyacımız var," dediler. Onlarla beraber kalkıp onların ihtiyaçlarını giderdi. Sonra elimden tutup beni mübarek evine götürdü. Bir kız çocuğu, onun için bir yastık yere koydu ve O, üzerine oturdu. Ben de huzurunda oturdum. Allah'a hamd ve sena etti ve şöyle buyurdu: "Allah'tan başka ilâh yoktur," demekten niye kaçıyorsun, Ondan başka bir ilâh mı biliyorsun?" Ben, "Hayır!" dedim. Biraz konuştuktan sonra, "Sen, her halde "Allahu Ekber" denilmesinden kaçıyorsun. Demek ki Allah'tan daha büyük bir şey biliyorsun," buyurdu. Ben yine, "Hayır!" dedim. Dedi ki, "Yahudiler gazaba uğramış, Hıristiyanlar da sapıklığa düşmüşler." Bunun üzerine ben de, "Ben, Müslüman oldum geldim," dedim. Baktım ki yüzü sevincinden parlıyordu. Daha sonra emretti ve Ensar'dan bir zatın yanına verildim. Akşam-sabah hep Peygamber'in huzuruna gelir dururdum.

6. - 111. TEBBET SURESİ

Mekke'de inmiş, 5 âyettir. Tebbet; kurusun, kahrolsun demektir.
Hz. Peygamber'e düşmanlıkta ileri giden ve İslâm dininin yayılmasına engel olmak için her türlü fitne ve fesat ateşini alevlendirmeye çalışan Ebu Cehil ve benzerlerinin inkâr ve taşkınlıkları Kur'ân'da anlatılmış olmakla beraber hiç birinin adı açıkça zikredilmediği halde, Ebu Leheb'in ismine özellikle yer verilmiştir. Çünkü Ebu Leheb, Peygamber'in öz amcası idi. Ama bu şerefin değerini takdir etmediği ve ona yardım edecek yerde aksine engel olmak için düşman olanların önünde giderdi.
Hz. Peygamber, peyder pey nazil olan ayetleri okudukça ve insanları Hak dine davet ettikçe amcası Ebu Leheb, arkasından dolaşır ve, "Muhammed, sizi ecdadınızın dininden döndürmek ister. Sakın ona aldanmayınız ve onun sözüne inanmayınız," derdi. Ebu Leheb'in karısı Ümmü Cemil, Ebu Süfyan'ın kızkardeşidir. Kocası gibi o da, eliyle ve diliyle Peygamber'e eza ve cefa ederdi. Hatta dikenler toplayıp geceleyin, Peygamber'in geçeceği yolların üzerine saçardı.
Hz. Peygamber'in, hanımı Hz. Hatice'den olan iki kızı, Ebu Leheb'in iki oğlu ile evli idi. Kızlarından Rukıyye, Ebu Leheb'in oğlu Utbe, diğeri Ümmu Kulsum ise diğer oğlu Uteybe ile evlenmişti. Bu iki oğlu da Peygamber'e düşman kesilmişti. Ebu Leheb'in, kendi aleyhine böyle özel bir sure nazil olup zevcesi Ümmü Cemil'in de odun hamalı şeklinde teşhir edilmesi canlarını çok sıkmıştı. Hemen oğulları Utbe ve Uteybe'yi çağırdı ve Peygamber'in kızlarını boşamaları için emir verdi. Müşrik olan oğulları da, bu emri hemen yerine getirdiler. İntikam almak amacıyla iki kızı da boşadılar.
Ümmü Kulsum'un kocası Uteybe, yalnız onu boşamakla yetinmeyip Peygamber'in huzuruna gidip, "Ben, senin dinini inkâr ediyorum. Seni sevmem. Sen de beni sevmezsin. Onun için kızını boşadım," diyerek Peygamber'in üzerine hücum etti, arkasından onu tuttu ve gömleğini yırttı. Peygamber, "Ya Rabbi! Onun üzerine canavarlardan bir canavarı musallat et!" diye beddua etti. İlerde görüleceği gibi, öyle de oldu.
Rukıyye, daha sonra üçüncü Halife olan Hz. Osman ile evlendi ve M.S. 624'te vefat etti. Osman, ardından Peygamber'in diğer kızı Ümmü Kulsum ile evlendi. Ümmü Kulsum, babası Hz. Peygamber'den yaklaşık iki yıl önce 631'de vefat etti. Bu kızların çocukları olmadı.
Ebu Leheb'in, Peygamber'in zaferine ve hak dinin ortaya çıkmasına mani olmak ve inkâra sarılmak için müracaat ettiği maddî ve manevî şey, kendi aleyhine döndü. Onun hadisesi, Kur'ân'ın on beş sene kadar önceden haber verdiği tarzda cereyan etti ve Bedir Savaşı'nın (M.S. 623) arkasından ümitsizliğe

düşerek öldü. Bu sure, onun isteğinin yerine gelmeyip, bilakis helakinin gittikçe daha çok artacağına işaret idi:

1. **Ebu Leheb'in elleri kurusun! Kurudu da!**
2. **Ne malı ne de kazandığı, ona fayda verdi.**
3. **O, alevli bir ateşe girecektir.**

Harb'in kızı ve Ebu Sufyân b. Harb'in kız kardeşi olan Ebu Leheb'in karısı Ümmü Cemil için:

4. **Onun karısı da; odun hamalı olarak (ateşe girecek),**
5. **Boynunda da hurma lifinden bir urgan olacaktır.**

7. - 81. TEKVİR SURESİ

Mekke döneminde inmiş, 29 ayettir. Adını, 1. âyetteki "küvviret" kelimesinin mastarından almıştır. Tekvîr, dürmektir.
Sûrede başlıca, kıyamet, vahiy ve peygamberlik konuları ele alınıyor.

1. **Güneş dürüldüğünde,**
2. **Yıldızlar bulandığında,**
3. **Dağlar yürütüldüğünde,**
4. **Gebe develer salıverildiğinde,**
5. **Vahşi hayvanlar bir araya toplandığında,**
6. **Denizler ateşlendiğinde,**
7. **Nefisler eşleştirildiğinde,**

Cahiliyye döneminde bir adamın, kızı doğduğu vakit onu öldürmeyip, hayatta bırakmak isteyince, ona yünden veya kıldan bir cübbe giydirir ve ona çölde koyun veya deve güttürürdü. Öldürmek istediği takdirde de bırakır, altı yaşlarına doğru gelince anasına, "Bunu temizle, süsle, hısımlarına gezmeğe götüreceğim," derdi. Oysa çölde bir kuyu kazmıştır, onu oraya götürür ve kıza, "Bak şunun içine!" der, sonra arkasından iter ve üzerine toprağı yığar, kuyuyu yerle dümdüz edene kadar üzerini toprak örterdi. Böylece kız çocuğunu öldürürdü. Bir de hamile kadın, doğumu yaklaştığı zaman bir kuyu kazardı. Doğum sancısı tutunca kuyunun başına gider, kız doğurursa içine atar, oğlan doğurursa alıkordu. Cahiliyye devrinde Araplar, kız çocuklarını açlık veya ar gelme korkusundan böyle diri diri gömerlerdi. Bazıları açlık korkusundan erkek çocuğunu dahi gömerdi.

8. **Diri diri toprağa gömülen kız sorulduğunda;**
9. **"Hangi günahtan dolayı öldürüldü?" diye.**
10. **Amel defterleri açıldığında,**
11. **Gök sıyrılıp açıldığında,**
12. **Cehennem kızıştırıldığında,**
13. **Ve Cennet yaklaştırıldığında,**
14. **Her kişi, ne getirmiş olduğunu anlar.**
15. **Şimdi yemin ederim o gündüzleri gözden kaybolanlara,**
16. **O akıp gidenlere,**
17. **Yöneldiği an geceye,**
18. **Nefeslendiği an sabaha ki,**

Kur'an'ı, onu getiren elçi Cebrail ve Nebi Muhammed'i tanıtmak üzere Allah:

19. Kuşkusuz o, şerefli bir elçinin sözüdür;
20. O elçi güçlüdür, Arş'ın sahibinin yanında çok itibarlıdır,
21. Orada ona itaat edilir, güvenilir.

Hz. Peygamber'in, herkesçe kabul edilen akıl, anlayış, fazilet ve erdemliliği delilini kullanarak Allah:

22. Arkadaşınız cinlenmiş değildir.
23. Andolsun o, Cebrail'i açık ufukta gördü.
24. O, gayb hakkında cimri de değildir.

Kur'an hakkında:

25. O, kovulmuş bir şeytanın sözü değildir.
26. Böyle iken, siz nereye gidiyorsunuz?
27. O, âlemler için öğütten başka bir şey değildir,
28. İçinizden doğru olmak isteyenler için.
29. Alemlerin Rabbi Allah dilemeyince, siz dileyemezsiniz.

Bu âyet inince Ebu Cehil, "Demek ki iş bize bırakılmıştır. Dilersek doğru yolda oluruz, dilersek olmayız," demişti.

8. - 87. A'LÂ SURESİ

Mekke'de nazil olmuş, 19 ayettir. Adını, 1. âyette Allah'ı niteleyen "A'lâ" kelimesinden almıştır. A'lâ; en yüce demektir. Resulullah'ın kıldığı son namaz akşamdır. Bu namazda bu sureyi okumuştur.

1. Yüce Rabbinin adını tesbih et!

Tesbih, söz ve fiil ile olur. Sözlü tesbih; dil ile yapılan tenzih ve takdistir. Fiilî tesbih; kalp ile Allah'ın bir ve noksan sıfatlardan uzak olduğuna inanmaktır. Kendisi'nin kudretini anlatmak üzere Allah:

2. Yaratıp düzenleyen,
3. Ölçüyle yaparak hidayete götüren,
4. Otlağı çıkaran,
5. Sonra da onu kara bir çöpe çeviren.

Sabah namazı idi. Hz. Peygamber, namazda Kur'an okurken bir âyet atlamıştı. Übeyy, bu okunmayan âyetin nesh edildiğini sanmış ve sormuştu. Rasulullah, "Unuttum," buyurmuştu. Nadir de olsa unutma vaki olursa yüce Allah, onu Rasulullah'a hatırlatır veya hatırlatacak bir sebep nasip ederdi. Unutmayacak derecede kuvvetli bir hafızaya sahip olduğunu anlatmak üzere:

6. Sana okutacağız da unutmayacaksın.
7. Yalnız Allah'ın dilediği başkadır, çünkü O, açığı da gizliyi de bilir.
8. Seni en kolay olana kolayca iletiriz.
9. Onun için öğüt ver, eğer öğüt fayda verirse.
10. Korkan, öğüt alacaktır.
11. Bedbaht olan da ondan kaçınacaktır;
12. O ki, en büyük ateşe girer.
13. Sonra ne ölecek, ne de onda hayat bulacaktır.
14., 15. Arınan ve Rabbi'nin adını anıp namaz kılan kimse mutlaka kurtulacaktır.
16. Fakat siz dünya hayatını tercih ediyorsunuz,
17. Oysa Ahiret daha hayırlı ve daha kalıcıdır.
18. Kuşkusuz bu, ilk sahifelerde vardır;
19. İbrahim ve Musa'nın sahifelerinde.

Ebu Zer'den şöyle rivayet edilmiştir: Dedim ki, "Ey Allah'ın Resulü! Yüce Allah kaç kitap indirdi?" Buyurdu ki: "Yüz dört sahife indirdi. Elli sahife Şît'e, otuz sahife İdris'e, on sahife İbrahim'e, on sahife de Tevrat'tan önce Musa'ya indirdi. Tevrat'ı, Zebur'u, İncil'i ve Furkan'ı da indirdi." Dedim ki: "Ey Allah'ın Resulü! İbrahim'in sahifeleri ne idi?" Şöyle buyurdular: "Hepsi kıssa ve öğüt idi." Dedim ki: "Musa'nın sahifeleri ne idi?" Buyurdu ki: "Hepsi ibret idi: Şaşarım, öleceğini kesin bildiği halde sevinene, ateşin olduğunu kesin olarak bilip de gülene, üzerinde bulunan kimselere karşı sürekli değiştiğini görüp de dünyaya gönül bağlayana, kadere yakinen inanıp da öfkelenene, hesaba inanıp da amel etmeyene." Dedim ki, "Ey Allah'ın Resulü! İbrahim ve Musa'nın sahifelerindekilerden sana bir şey indirildi mi?" Buyurdu ki: "Evet, ey Ebu Zer!"

9. - 92. LEYL SURESİ

Mekke döneminde nazil olmuş, 21 ayettir. Leyl; gece demektir.
Medine münafıklarının birinin bahçesinde bir hurma ağacı vardı. Bu ağacın dalları, komşusu olan yetimlerin evine uzanırdı ve bazı hurma korukları onların bahçesine düşerdi. Bu münafık gidip o korukları alırdı. Peygamber, o münafığa, "O ağacı yetimlere bırak, onun yerine sana Cennet'te bir hurma ağacı var," demişti. O, dinlemedi. Bunun üzerine Ebu Dehdah, onun bahçesini satın aldı ve Peygamber'e, "Ben, Cennet'teki o hurma ağacına bedel bu bahçeyi hibe edeceğim," dedi. Peygamber de, "Yap!" buyurdu. Onu yetimlere hibe etmesi üzerine:

1. **Kapladığı zaman geceye,**
2. **Açıldığı zaman gündüze,**
3. **Erkeği ve dişiyi yaratana and olsun ki!**
4. **Gerçekten işleriniz çeşitlidir.**
5. **İşte kim malını hayır için verir ve korunursa,**
6. **Ve en güzel olanı doğrularsa,**
7. **Biz, onu en kolay olana kolayca ulaştırırız.**
8. **Kim de cimrilik eder ve kendini hiçbir şeye ihtiyacı kalmamış görür,**
9. **Ve en güzeli de yalanlarsa,**
10. **Onu da en zor olana kolayca ulaştırırız.**
11. **Çukura yuvarlandığı zaman malı ona fayda vermez.**
12. **Doğru yolu göstermek muhakkak Bize aittir.**
13. **Kuşkusuz Ahiret de dünya da Bizimdir.**
14. **Ben, sizi bir alevlenen ateşe karşı uyardım.**
15. **Ona ancak en azgın olan girer;**
16. **Öyle azgın ki, yalanlamış ve sırtını dönmüştür.**

İslam'ın bu ilk döneminde bazı yeni Müslümanlar, müşriklerin tehditleri nedeniyle Müslüman olduklarını gizli tutarlardı. Fakat Hz. Ebubekir Sıddık, Müslüman olduğunu gizlemediği gibi, hem insanları Müslüman olmaları için ikna etmeye çalışmış hem de bir karşılık beklemeden bazı köleleri satın alarak azat etmişti. Bunlar altı yahut yedi kişi kadar idi ki ezanı okuyan Habeşli Bilal ve Amir b. Füheyre bunlardandı. Ebu Kuhafe, oğlu Hz. Ebubekir'e, "Görüyorum ki, birtakım zayıf köleleri azat edip duruyorsun. Mademki bunu yaptın, bari kuvvetli yiğit adamlar azat etseydin," demişti. O da, "Babacığım, ben ancak murat ettiğimi istiyorum," dedi. Bunun üzerine:

17. En çok korkan ise ondan uzaklaştırılacaktır;
18. O ki, Allah yolunda malını verir, arınır.
19. Onun yanında, başkası için karşılığı verilecek hiçbir nimet yoktur.
20. O, ancak yüce Rabbi'nin rızasını aramak için verir.
21. Elbette yakında kendisi de hoşnut olacaktır.

10. – 89. FECR SURESİ

Mekke döneminde nazil olmuş, 30 ayettir. Adını, birinci âyetteki "Fecr" kelimesinden almıştır. Fecr; tan yerinin ağarması vakti demektir.
Müşriklerin dikkatlerini çekmek üzere:

1. Andolsun fecre!
2. ve on geceye!

Zilhicce ayının on günü; yani birinciden Kurban Bayramı günü olan onuncu gününe kadarki on gecedir.

3. ve çifte ve teke!
4. ve gitmekte olan geceye!
5. Nasıl! Bunlarda akıllı biri için yemin var değil mi?

Aşağıdaki olaylar, kâfirleri korkutmak ve müminleri irşat etmek için anlatılmaktadır. Âd ve Semûd, helak ve yok olmuş bulunan en eski Araplardan olup Arabistan'da yaşıyorlardı. Eserleri ve kalıntıları görülüyordu. Mısır ülkesi de Arabistan'a yakın olmakla beraber Firavun kıssalarını Araplar, Ehl-i Kitap'tan, yani Yahudi ve Hristiyanlardan da işitiyorlardı. Helak ve yok olmuş bu en eski Araplar, Arab-ı baidedir.
Araplar, bir kaç çeşittir. Arab-ı aribe; yani saf Araplardır ki, Kahtaniler'dir. Arab-ı müsta'ribe; Araplaşmış Arap demektir. Peygamberimiz'in atası olan İbrani İbrahim, Arap olmadığı için onun oğlu İsmail'den gelen çocuklarına Arab-ı müsta'ribe denilmiştir. İsmail'in soyundan olan ve Hz. Peygamber'in nesebini teşkil eden Adnaniler bundandır.

6. Görmedin mi Rabbin ne yaptı Âd kavmine!

Ad kavmin'in Yemen'de olan ve "sütunlu" denen İrem şehri için:

7. Sütunlu İrem'e!
8. Ki şehirler arasında onun benzeri yaratılmamıştı.

Arap kabilelerinden yok olan Âd Kavmi ve Şam ile Hicaz arasında Hıcr denen yerde yaşamış olan Semud Kavmi için:

9. Vâdide kayaları yontan Semud kavmine?

Mısır Firavun kıssalarını ilk kez hatırlatarak:

10. Sütunlar sahibi; güçlü, kuvvetli Firavun'a;
11. Ki ülkelerinde azmışlardı,
12. Oralarda çok bozgunculuk yapmışlardı.
13. Bu yüzden Rabbin onların üzerine azap sopası yağdırdı.
14. Kuşkusuz Rabbin gözetlemededir.
15. Ama insan, Rabbi onu sınayıp da ikramda bulunup nimet verince, "Rabbim bana ikram etti," der.
16. Sınayıp rızkını daraltınca da, "Rabbim beni zillete düşürdü," der.
17. Asla, hayır! Doğrusu siz yetime ikram etmiyorsunuz,
18. Birbirinizi yoksulu yedirmeye teşvik etmiyorsunuz.
19. Oysa mirası öyle bir yiyorsunuz ki, haram-helal gözetmeden.
20. Malı da pek çok seviyorsunuz.
21. Hayır! Yer, birbiri ardınca sarsılıp paramparça olduğu zaman,
22. Rabbin'in emri gelip melekler sıra sıra dizildiği zaman,
23. Ki Cehennem de o gün getirilmiştir. İşte o gün insan anlar. Fakat bu anlamanın ona ne yararı var?
24. "Keşke hayatımda bir şeyler yapıp gönderseydim," der.
25. Artık o gün Allah'ın azabını hiç kimse edemez.
26. O'nun bağlayacağı bağı hiç kimse bağlayamaz.

Bir Yahudi'nin bir içme suyu kuyusu vardı. Başka da içme suyu olan bir kuyu yoktu. Yahudi bu kuyudan istediklerini yararlandırırdı. Hz. Peygamber, "Rume kuyusunu kim satın alıp halka vakfederse Allah ona mağfiret eder," buyurmuştu. Bunu duyan Hz. Osman, kuyuyu Yahudi'den satın alıp halkın hizmetine sunması üzerine:

27. Ey, Rabbi'ne itaat edip huzura eren nefis!
28. Hem razı eden, hem de razı edilmiş olarak Rabbi'ne dön!
29. Kullarımın arasına gir,
30. Ve Cennetime gir!

11. - 93. DUHÂ SURESİ

Mekke döneminde inmiş, 11 âyettir. Duhâ; kuşluk vakti demektir.
Hz. Peygamber'e gelmekte olan vahiy bir süre kesilmişti. Bunun üzerine çok sıkıntı içinde kaldı. Bu sırada bir kadın geldi, "Ya Muhammed! Görüyorum ki, şeytanın seni terk etti. Bir kaç gecedir onu yanında göremiyorum," dedi. Bunun üzerine Nebisi'ni teselli için:

1. **Andolsun kuşluk vaktine!**
2. **Ve sakinleştiği zaman geceye ki,**
3. **Rabbin, seni bırakmadı ve darılmadı.**
4. **Ahiret, senin için dünyadan iyidir.**
5. **Rabbin, sana verecek ve sen hoşnut olacaksın.**

Hz. Peygamber'in dedesi Abdülmuttalib, oğlu ve Peygamber'in babası olan Abdullah'ı hurma almak için Medine'ye göndermişti. Abdullah, orada vefat etmişti. Resulullah, henüz ana karnında altı aylık idi. Dolayısıyla babadan yetim doğmuştu. Anası Hz. Amine ile beraber, dedesi Abdülmuttalib'in yanında yaşadı. Annesi, onu dayıları olan Neccaroğulları ile görüştürmek üzere Medine'ye götürmüştü. Mekke'ye dönüşlerinde annesi yolda fenalaştı ve vefat etti. Henüz altı yaşında idi. Dedesi ile kalmaya başladı. Sekiz yaşında iken dedesi Abdülmuttalib de vefat etti. Dedesinin vasiyeti ile amcası Ebu Talib, vasisi olarak onun sorumluluğunu yüklenip yanına alışını hatırlatarak:

6. **O, seni yetim bulup da barındırmadı mı?**
7. **Seni, yolunu kaybetmiş bulup yola iletmedi mi?**

Resulullah'a babasından bir dişi deve ile bir cariyeden başka miras kalmamıştı. Sonra Allah, onu önce Şam'a yaptığı ticaret seferlerinden elde edilen bereketli kâr ve Hz. Hatice ile evlendikten sonra da onun bütün servetini ona hibe etmesiyle zengin etmesi üzerine:

8. **Seni, yoksul bulup zengin etmedi mi?**

Hz. Peygamber, bir gün eşi Hz. Hatice'nin başka kocasından olma yetim çocuğuna sert sözler söylemişti. Allah, onu bu hareketten nehyetmek üzere:

9. **Öyleyse sakın yetimi ezme!**

10. Dilenciyi de azarlama!
11. Rabbin'in nimetini ise anlat!

12. - 94. İNŞİRÂH SURESİ

Mekke'de inmiş, 8 âyettir. İnşirah; açılmak, genişlemek demektir.
Hz. Peygamber, çocukluğunda veya peygamberliği sırasında veya İsra gecesinde cismani bir ameliyat suretinde göğsü yarılarak kalbi çıkarılıp yıkanmış, yerine konduktan sonra iman ve hikmetle doldurulmuştur. Peygamber, olayı şöyle anlatır: "Ben, Beyt'in yanında uyur uyanık arası bir halde iken içinde Zemzem suyu olan bir altın tasla bana gelindi de göğsüm şuraya ve şuraya kadar yarıldı. Derken kalbim çıkarıldı da Zemzem suyu ile yıkandı. Sonra tekrar yerine kondu. Sonra iman ve hikmet dolduruldu. Sonra Burak getirildi. Onun üzerinde Cebrail ile beraber gittim. Ta dünya semasına vardık..." Bu hadiseyi anlatmak için:

1. **Biz, senin için göğsünü açmadık mı?**

Peygamberimiz, bir müddet vahyin kesilmesinden dolayı duyduğu yalnızlık ve başına gelenlerden dolayı düşmanlardan duyduğu sevinç ifade eden sözler nedeniyle de çok tasalanmıştı. İşte bu, onun sırtına basan ve belini kıracak gibi kemiklerini çatırdatıp yüreğini sızlatan bir vizir yani bir ağır yük gibi boynuna yüklenmişti. Peygamberlik görevinin hakkıyla alınıp yerine getirilmesindeki büyük zorluk, sorumluluk ve başarı endişesi ve kusuru durumunda Hak ve halk karşısındaki tehlikesini düşünen Peygamber'e:

2. **Senden yükünü atmadık mı?**
3. **O, senin sırtını ezen yükü.**
4. **Senin şanını yüceltmedik mi?**

Öncekini vurgulamakla beraber yeni bir başlangıç ile vaadden vaade genelleme halinde vurgu olarak:

5. **Şüphesiz, zorlukla birlikte bir kolaylık vardır.**

Resulullah, bu âyet inince ferahlık ve neşe içinde gülerek çıkmış, "Bir zorluk, iki kolaylığı yenemez," ve "Zorlukla beraber bir kolaylık vardır, zorlukla beraber bir kolaylık vardır," demiştir:

6. **Evet, zorlukla birlikte bir kolaylık vardır.**
7. **O halde boş kaldığında, bir işe koyul!**
8. **Sadece Rabbin'e yönel!**

13. - 103. ASR SURESİ

Mekke'de inmiş, 3 âyettir. Asr; çağ, ikindi vakti, uzun zaman demektir.
Bu sûrenin geniş açıklaması, bütün Kur'ân demektir. Bu nedenle, Resulullah'ın Ashab'ından iki kişi, birbiriyle karşılaştıklarında biri, diğerine bu Sûre'yi okuyup selamlaşmadan ayrılmazlardı. Allah, "duhâ (kuşluk vakti)"ya yemin ettiği gibi, ikindi vaktine de yemin etmiştir:

1. **Asr'a yemin olsun!**
2. **Şüphesiz ki insan mutlaka zarardadır;**
3. **İman etmişler, uygunları yapmışlar, birbirlerine hakkı tavsiye etmiş ve sabrı tavsiye etmişler hariç.**

14. - 100. ÂDİYAT SURESİ

Mekke döneminde inmiş, 11 âyettir. Âdiyât; hızlı koşan atlar demektir. Hz. Peygamber, Beni Kinane Kabilesi'nden bazı kimselere karşı bir seriyye; küçük müfreze birliği göndermişti. Gidişlerinin üzerinden bir ay geçtiği halde, onlardan bir haber alınamamıştı. Hz. Peygamber, seriyyeye Ensar'dan Münzir b. Amr'ı başkan tayin etmişti. Onların ne yaptıklarına dair haber alınamayınca Münafıklar, "Onlar, öldürülmüşlerdir," dediler. Bunun üzerine Hz. Peygamber'e seriyyenin selamette olduğunu bildirmek ve ona seriyyenin, gönderildiği kavme karşı akın ettiğini müjdelemek için:

1. **O harıl harıl koşanlara,**
2. **Ateş çıkaranlara,**
3. **Sabahleyin akın edenlere,**
4. **Tozu dumana katanlara,**
5. **Derken bir topluluğun ortasına dalanlara yemin ederim ki,**
6. **Şüphesiz insan, Rabbi'ne karşı çok nankördür,**
7. **Ve kendisi de buna şahittir.**
8. **Gerçekten o dünya malını çok sevdiği için şiddetlidir.**
9. **Bilmiyor mu ki, kabirlerin içindekiler çıkarıldığında,**
10. **Ve sinelerindekiler derlendiğinde,**
11. **O gün Rableri, onlardan haberdardır.**

15. - 108. KEVSER SURESİ

Mekke döneminde inmiştir. Medine döneminde indiği de rivayet edilmiştir. 3 âyettir. Kevser; çok hayır ve bereket demektir. Cennet'te Hz. Peygamber'e mahsus bir havuzun da adıdır.

Ka'b b. Eşref, Mekke'ye geldiği zaman, Kureyş ona, "Sen, Medine halkının en hayırlısı, onların efendisisin. Kavminden kopmuş şu dinsize baksana, gelen hacıları biz karşıladığımız, onların su ihtiyacını biz giderdiğimiz ve Kâbe'ye biz hizmet ettiğimiz halde, kendisinin bizden daha hayırlı olduğunu iddia ediyor. Sen, ne dersin?" dediler. O, "Siz, ondan daha hayırlısınız," dedi. Hz. Peygamber'in oğlu Kasım veya Abdulah, öldüğü zaman, Müşrikler birbirlerine, "Bu dinsizin oğlu bu gece öldü. O, artık zürriyetsiz kaldı," diyerek dedikodu yapmaya başladılar. As. b. Vail, "Onun nesli kesildi anlamında O, artık ebterdir," dedi. Utbe b. Muayt ise, "Artık Muhammed'in oğlu kalmadı. Öyleyse o, ebter; soyu kesiktir," dedi. Bunların üzerine Allah, Peygamber'ine taziyede bulunmak, düşmanlarını reddetmek için:

1. **Şüphesiz Biz sana Kevser'i verdik.**
2. **O nedenle Rabbin için namaz kıl ve kurban kes!**
3. **Şüphesiz soyu kesik olan, sana soyu kesik diyenin kendisidir.**

16. - 102. TEKÂSÜR SURESİ

Mekke döneminde inmiş, 8 âyettir. Tekâsür; mal, mülk ve çoluk çocuğun çokluğuyla övünmek demektir.
Abd-i Menaf oğulları ile Sehm oğulları, hangimiz daha çoğuz diye birbirlerine karşı öğünmüşlerdi. Abd-i Menaf oğulları çok geldi, bunun üzerine Sehm oğulları, "Bizi, Cahiliye devrinde zulüm yok etti, haydin hem sağ olanlarımızı, hem ölmüşlerimizi sayışalım!" dediler. Bunda da Sehm oğulları çok geldi.
Bir rivayette de; Ensar'dan Hârisoğulları ve Harsoğulları karşılıklı övünmüş ve çokluklarıyla böbürlenmişler. Bir taraf: "Bizde filan ve filan gibiler var," demiş, diğerleri de öyle demişler. Böyle dirileriyle övünüştükten sonra, "Haydin kabirlere gidelim!" demişler. Varmışlar, bir taraf, kabirlere işaret ederek: "Sizde filan filan gibiler var mı?" demiş. Diğerleri de aynı karşılığı vermişlerdi. Dünya malıyla övünmeyi kötülemek üzere:

1. **Çokluk meselesi, sizi oyaladı,**
2. **Öyle ki kabirlere kadar gittiniz.**
3. **Hayır! Yakında bileceksiniz.**
4. **Yine hayır! Yakında bileceksiniz.**
5. **Hayır! Keşke kesin bilgi ile bilseniz,**
6. **Elbette Cehennemi görürdünüz.**
7. **Mutlaka Cehennemi kesin görme ile göreceksiniz.**

Aşağıdaki ayetin inişine sebep olarak şu birkaç tane olay rivayet edilir:
Bir genç, Müslüman olmuştu ve Resulullah ona bu sureyi öğretmişti. Sonra da onu bir kadınla evlendirmişti. Kadının yanına girip de büyük bir çeyiz ve çok nimet görünce, "Ben, bunları istemem," diyerek çıktı gitti. Peygamberimiz, sebebini sorunca: "Sen bana, 'Sonra o gün nimetlerden muhakkak sorulacaksınız,' diye öğretmedin mi? Ben, onların hesabını vermeye güç yetiremem," dedi.
Bir gün Hz. Peygamber, dışarı çıkmıştı. Ebu Bekir ve Ömer'e rastladı, "Bu saatte sizi evlerinizden çıkaran nedir?" buyurdu. "Açlık ey Allah'ın Resulü!" dediler. Hz. Peygamber, Nefsim yed-i kudretinde olan Zat'a yemin ederim ki, beni de, sizi çıkaran çıkardı. Öyle ise, "Kalkın!" buyurdu. O'nun emrinde kalktılar, Ensar'dan bir zatın evine gittiler. Fakat evinde yoktu. Hanımı, "Buyurun, merhaba!" dedi. Peygamber, "Filan nerededir?" diye sordu. Kadın, "Bize iyi su almaya gitti," dedi. Derken o Ensarlı kişi geldi, Peygamber'i ve iki arkadaşını görünce, "Allah'a hamdolsun, bugün benden daha şerefli misafirli kimse yok,"

dedi. Hemen gitti ve bir hurma dalı getirdi. Koruğu ve hurması vardı, "Bundan buyurun," dedi. Kendisi bıçağı aldı ve koyun kesmeye kalktı. Resulullah, "O, sağılır, sakın kesme!" buyurdu. O da başka bir koyun kesti. Hepsi, koyundan ve hurmadan yediler ve su içtiler. Ne zaman ki doydular ve kandılar, Resulullah, Ebu Bekir ve Ömer'e buyurdu ki, "Nefsim kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki Kıyamet günü bu nimetten sorulacaksınız."

Yine bir gün Nebi ve iki arkadaşı Ebu Eyyüb el-Ensarî hazretlerinin evine gittiler. Hanımı, "Merhaba Allah'ın Nebisi ve yanındakiler!" dedi. Derken Ebu Eyyüb geldi bir hurma salkımı kesti, Hz. Peygamber, "Bunu bizim için niye kestin, meyvesinden toplasaydın ya!" buyurdu. "Ey Allah'ın Resulü! Hem kuru hurmasından hem tam olgunlaşmayanından, hem olgun tazesinden yemenizi arzu ettim," dedi. Sonra bir oğlak kesti, yarısını kebap yaptı ve yarısını da pişirdi. Peygamber'in huzuruna getirip koyduğu zaman Peygamber, oğlaktan biraz aldı, onu bir yufkaya koydu ve, "Ey Eba Eyyüb! Bunu kızım Fatıma'ya yetiştir! Zira günlerden beri o böylesini tatmadı," buyurdu. Ebu Eyyüb de onu Fatıma'ya yetiştirdi. Ne zaman ki yediler ve doydular, Nebi: "Ekmek, et, hurma, henüz olgunlaşmamış hurma, olgun taze hurma," buyurdu ve mübarek gözleri yaşardı, "Nefsim kudret elinde olan yüce Allah'a yemin ederim, işte bu o Kıyamet günü sorulacağınız nimetlerdir," dedi. Bu, ashabına ağır gelmesi üzerine Peygamber buyurdu, "Böylesine rastlayıp da el sürdüğünüz zaman, 'Allah'ın adıyla,' doyunca da: 'Hamdolsun Allah'a ki bizi doyurdu, nimetler verdi ve lütfuyla ihsan buyurdu,'" deyiniz!

8. Sonra, mutlaka o gün her nimetten sorulacaksınız.

17. – 107. MA'ÛN SURESİ

Mekke döneminde inmiş, 7 âyettir. Mâ'ûn; yardım ve zekât demektir.
Ebu Cehil, bir yetimin vasisi idi. Bir gün bu yetim, çırılçıplak ona gelmiş, kendi malından bir şey istemişti. Ebu Cehil, onu itivermiş ve aldırmamış idi. Kureyş'in büyükleri de çocuğa: "Muhammed'e git de sana şefaat ediversin!" diyerek alay etmek istemişler. Öksüz, onların maksatlarını bilmediği için Resulullah'a gelip yardımcı olmasını istemişti. Peygamberimiz, hiçbir muhtacı reddetmek adeti olmadığı için kalkmış, onunla beraber Ebu Cehil'in yanına gitmişti. Ebu Cehil, "Buyurun!" deyip merhaba etmiş ve öksüzün malını vermişti. Kureyşliler, bunun üzerine Ebu Cehil'e serzeniş etmişler, "Sen de Muhammed gibi sapıttın," demişler. Onun, "Hayır! Sapıtmadım, lakin onun sağında solunda birer harbe gördüm, vermezsem vuracak diye korktum," demesi üzerine, Peygamber'e hitaben Allah:

1. **Cezayı yalanlayanı gördün değil mi?**
2. **İşte o, öksüzü iten kakandır,**

Ebu Süfyan, her hafta bir genç deve keserdi. Bir yoksul gelip de ondan biraz et istese, ona asasıyla vururdu:

3. **Yoksulu yedirmeye teşvik etmeyendir.**

Müminlerle bir arada bulundukları zaman, onlarla birlikte, gösteriş için namaz kılan, onlardan ayrı kaldıklarında ise namazı terk eden, Müminler'e buğzettikleri için, onlara en basit yardımı dahi esirgeyen Münafıklar hakkında:

4. **Vay haline o namaz kılanların ki;**
5. **Onlar, namazlarına değer vermeyenlerdir,**
6. **Gösteriş yaparlar,**
7. **Ve hayra engel olurlar.**

18. – 109. KÂFİRÛN SURESİ

Mekke döneminde inmiş, 6 âyettir. Kâfirûn; inkârcılar demektir.
Resulullah, Kâbe'yi tavaf ediyorken Esved b. Muttalib b. Esed b. Abdi'l-Uzza ve Velid b. Muğire ve Ümeyye b. Halef ve As b. Vâil es-Sehmî önüne gerildiler. Bunlar, kavimleri içinde yaşlı kimselerdi. "Ey Muhammed! Bizim tanrılarımızın bazısına el sür de seni kabul ve tanrına ibadet edelim. Bırak bu tuttuğun davayı! Biz, sana istediğin kadar mal ve servet verelim, kızlarımızdan dilediğinle evlendirelim ve seni üzerimize melik yapalım. Eğer bunu yapmazsan, gel bizim ilâhlarımıza tap, biz de senin ilâhına tapalım, müşterek olalım, hayır hangisinde ise ona hepimiz de ulaşmış oluruz," demişlerdi. Bir de bir yıl kendilerinin tanrılarına ibadet etmesini ve kendilerinin de bir sene onun tanrısına ibadet edeceklerini söylemişlerdi. Onlardan uzaklaşmak ve o teklifin asla kabul edilecek şey olmadığını haber vermek için Allah:

1. **De ki: "Ey kâfirler!**
2. **Sizin taptıklarınıza tapmam,**
3. **Siz de benim taptığıma tapıcılar değilsiniz,**
4. **Ben, asla sizin taptıklarınıza tapan değilim,**
5. **Siz de benim taptığıma tapan değilsiniz,**
6. **Size sizin dininiz, bana da benim dinim."**

19. - 105. FÎL SURESİ

Mekke döneminde inmiş, 5 âyettir. Fil ordusuyla Kâ'be'yi yıkmaya gelen Ebrehe'nin helâk edilişinden bahsettiği için bu adı almıştır.
M.S. 571 yılında Habeş valisi Ebrehe, ordusu ile Yemen'i istila etmiş, Mahmud (Mamud) denilen fiillerine güvenerek ve karşılarına çıkanı çiğneyip tepeleyerek Kâbe'ye gelmişti. Bundan dolayı kendilerine "Fil Ashabı" denmişti. Amaçları, filleriyle gelip Kâbe'yi yıkarak San'a'da yaptırmış oldukları Kulleys kilisesini onun yerine koyarak halkı ona çevirmekti. Bu gayeye ermek için gizli açık birtakım teşebbüslerde bulunmuşlar, Mekke'nin üç fersah (17.286 km) mesafesinde Mugammes denilen yere kadar gelmişlerken, fakat Mahmud dedikleri fili oradan Mekke'ye sevk edemediler. Başlangıçta amaçları bununla bozuldu. Sonra da açıklanacağı üzere, "yenmiş ekin" gibi mahv ve perişan oldular. Kâbe'yi yıkamadıkları gibi, kendileri ve kiliseleri helak olup gittiler. Bu yıl, Araplar arasında "fil yılı" diye bilinerek bir tarih başlangıcı edinilmişti. Filan şey fil yılında yahut fil yılından şu kadar sene önce veya sonra oldu diye anlatırlardı. Hz. Peygamber de bu olaydan elli gün sonra doğmuştur. Bu hadiseyi hatırlatmak üzere:

1. **Rabb'in fil sahiplerine nasıl yaptığını gördün değil mi?**
2. **Onların tuzaklarını boşa çıkarmadı mı?**
3. **Üzerlerine kuş sürüleri gönderdi;**
4. **Onlara çamurdan taşlar atıyorlardı,**
5. **Onları, yenilmiş ekin yaprağı gibi yaptı.**

20. - 113. FELAK SURESİ

Medine döneminde inmiş, 5 âyettir. Felak; sabah aydınlığı demektir.

Yahudi bir çocuk, Hz. Peygamber'e hizmet ediyordu. Yahudiler, çocuğu kandırıp, kendilerine Hz. Peygamber'in, taranırken düşen saçları ile tarağından bir kaç diş getirmesini istediler. Çocuk, Yahudilere istediklerini verdi. Onlar da, bunlarla Hz. Peygamber'e sihir yaptılar. Bu işi üstlenen kişi bir Yahudi olan Lebid b. Asam idi. Lebid, saç ve tarak dişleriyle sihir yaptıktan sonra, onları bir kuyuda sakladı. Bu sihir üzerine Peygamber hastalandı. Hastalığı altı ay sürdü. Hastalığı esnasında cinsi ilişkide bulunabileceğini tahayyül ediyor, fakat ilişkide bulunmak isteyince de başarısızlığa uğruyordu. Bir gün, uykuda bulunduğu sırada, yanına iki melek gelip biri başucunda, diğeri ise ayakları ucunda oturdular. Ayakları ucunda oturan, başucunda oturana, "Bu adamın nesi var?" diye sordu. Diğeri, "Ona sihir yapılmış," dedi. Ayakları ucunda oturan melek, "Peki, ona bu sihri kim yapmış," diye sordu. Diğeri, "Lebid b. Asam yaptı," dedi. O, "Peki, ne ile sihir yaptı," diye sordu. Diğeri, "Tarağı ve dökülen saçları ile," diye karşılık verdi. O, yine, "Şimdi onlar, nerede?" diye sordu. Diğeri, "Falan kuyuda, su çekmek için üzerinde durulan kaya parçasının altında," dedi.

Hz. Peygamber, birden büyük bir korku içinde uyanarak, "Ey Aişe! Biliyor musun, Allah bana hastalığımın sebebini bildirdi," dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber, bir kaç kişiyi kuyuya gönderdi. Kuyuya varıp, üzerindeki taşı kaldırdıklarında, altında Hz Peygamber'in saçları ve tarağından bir kaç diş ile beraber içinde, iğne sokulmuş on bir düğüm bulunan bir kiriş buldular ve onları, Hz. Peygamber'e getirdiler. Allah, Peygamber'ine içinde düğümlerin adedince on bir ayet bulunan ve Felak ve Nas surelerini indirerek, ona bu iki sure ile Allah'a sığınmasını emretti. Peygamber, her ayet okuyuşunda, birer düğüm çözülüverdi. Düğümler, çözüldükçe Peygamber, hafifledi. Son düğüm çözülünce, ok gibi yerinden fırladı. Cebrail, "Sana eziyet veren her şeye, hased edene karşı Allah'ın ismi ile okuyup üfleyeceğim. Allah da seni şifaya kavuşturacak," diyerek Hz. Peygamber'e okuyup üflemeye başladı:

1. **De ki: "Ben, ağaran sabahın Rabbi'ne sığınırım;**
2. **Yarattığı şeylerin şerrinden,**
3. **Karanlığı çöktüğü zaman gecenin şerrinden,**
4. **Düğümlere üfleyenlerin şerrinden,**
5. **Haset ettiği zaman hasetçinin şerrinden."**

21. – 114. NÂS SURESİ

Medine döneminde yukarıdaki Felak suresi ile birlikte inmiş, 6 âyettir. Nâs; insanlar demektir.

1. **De ki: "Sığınırım insanların Rabbi'ne;**
2. **İnsanların Hükümdârı'na,**
3. **İnsanların İlâhı'na,**
4. **O sinsi vesvesecinin şerrinden,**
5. **O ki, insanların göğüslerine vesveseler fısıldar,**
6. **onlar, cinlerden ve insanlardandır."**

22. - 112. İHLÂS SURESİ

Mekke döneminde inmiş, 4 âyettir. İhlâs; samimi olmak, içtenlikle bağlanmak demektir. Allah'a bu sûrede anlatıldığı şekilde inanan kişinin, tevhit inancını tam anlamıyla benimsemiş ihlaslı bir mü'min olacağı için sûre bu adla anılmaktadır

Müşrikler, Allah'ı ve ilahlığını tanıyorlarsa da O'nun ilahlıkta Tekliği'ni tanımıyorlardı. Bundan dolayıdır ki, çeşitli dileklerini, ihtiyaçlarını değişik değişik tanrılardan istiyorlar ve her bir ihtiyaç için farklı derecede tanrılar düşünüyorlardı. Bundan dolayı "Allah var, başka ilah yok," denildikçe, "Bütün ilâhları bir tek ilâh mı yapmış, bu gerçekten şaşılacak bir şey!" diyorlardı. Müşrikler, Hz. Peygamber'e, "Bize Rabbını tanıt!" demeleri üzerine Allah:

1. **De ki; O Allah, tektir.**
2. **Allah, sameddir (Her şey O'na muhtaç, O, hiçbir şeye muhtaç değil).**
3. **Doğurmadı ve doğurulmadı.**
4. **O'na hiçbir denk olmadı.**

Resulullah, bir gün, "Toplanın size Kur'ân'ın üçte birini okuyacağım!" dedi. İnsanlar toplanınca, Hz. Peygamber çıktı, İhlas Suresi'ni okudu ve tekrar odasına girdi. İnsanlar, birbirine dedi ki, herhalde kendisine semadan yeni bir vahiy geldi, odasına girmesine o sebep oldu. Daha sonra Peygamber, odasından çıktı ve, "Size Kur'ân'ın üçte birini okuyacağım demiştim ya, işte o okuduğum Kur'ân'ın üçte birine denk olur. Her kim, okursa, Kur'ân'ın üçte birini okumuştur," dedi.

23. - 53. NECM SURESİ

Mekke döneminde inmiş, 62 âyettir. Adını 1. âyetteki "Necm" kelimesinden almıştır. Necm; yıldız demektir.
Sûrede Kur'an'ın vahiy eseri olduğu, herkesin yaptığının karşılığını göreceği ve Allah'ın kudretinin delilleri konu edilmektedir.
Mekke Müşrikleri'nin, "Muhammed Kur'an'ı uyduruyor ve Allah'a isnad ediyor," demeleri üzerine:

1. **Battığında yıldıza andolsun ki;**
2. **Arkadaşınız (Muhammed) ne saptı ne de azdı.**
3. **O, arzulardan konuşmaz.**

Başta Kureyş Kabilesi ve diğerlerinin, "Kur'ân'ı Muhammed'in kendisi uydurdu," demeleri üzerine:

4. **O, sadece vahyedilen bir vahiydir.**
5. **Onu, müthiş kuvvetleri olan biri öğretti;**
6. **O, muhteşem görünümlüdür. Hemen doğruldu;**
7. **O, en yüksek ufukta iken.**
8. **Sonra ona yaklaştı ve sarktı,**
9. **İki yay kadar yahut daha yakın idi.**
10. **Allah, kuluna vahyettiğini vahyetti.**

M.S. 622 yılında Hz. Peygamber, Mirac'a çıkmıştır. Cebrail bir gece geldi ve Hz. Peygamber'i Kabe'den aldı, ve Kudüs'teki Mescid-i Aksa'ya götürdü. Oradan semaya çıkardı. Bütün semaları seyrettirdi ve görülen alemlerin dışına çıkardı. Pek çok harikulade olaylar ve makamlar temaşa etti. Allah'ın bizzat Kelam'ını işitti. Yine o gece hane-i saadetine geri döndü. Mirac Gecesi, Resulullah'a üç şey verildi; a) daha önce de namaz kılınıyordu ancak bu gece, sıralı olarak beş vakit namaz emrolundu, b) Bakara Sûresi'nin sonu, c) ümmetinden şirke düşmeyenlere büyük günahların mağfiret edildiği.

11. **Kalp, gördüğünü yalanlamadı.**
12. **Gördükleri hakkında mı onunla tartışıyorsunuz?**
13. **Andolsun O'nu bir kez daha görmüştü;**

Mirac gecesi, Cebrail, "Bir parmak ucu daha yaklaşsaydım muhakkak yanardım," dediği makamda kalmış, Hz. Peygamber, ondan ayrılıp daha ileri gitmişti. Hz. Peygamber gittiği makamdan daha sonra Cebrail'in yanına döndü. Kendisine Kur'ân'ı öğreten Cebrail'i hakiki sureti ve bütün kuvvetleriyle bir de Mirac'dan inerken gördü.

14. Sidretü'l-Müntehâ'nın yanında;

Sidre-i Münteha, son sidre demektir ve izâfi bir terkiptir. "Nihayet sidresi veya son sınır sidresi" anlamını ifade eden bir isimdir. Sidre, ağaç demektir. Buna Arabistan kirazı da denir ki, Trabzon hurması da aynı türdendir. Bu ağaç, iki çeşittir. Birisi büstânî (bahçeye mahsus)dir ki meyvası hoş olup yapraklarıyla da yıkanılmaktadır. Diğeri de berrî; toprağa mahsustur ki meyvası tatsızdır. Her ikisinin de gölgesi gayet koyu, hoş ve hafiftir. Sidre-i müntehâ, Mirac'da Peygamber'in gördüğü yedinci semada, bir hadisi şerife göre de altıncı semada Arş'ın sağ tarafında bulunan bir nebk ağacıdır ki müttakilere vaad edilen cennetin nehirleri, onun altından çıkar. Hz. Peygamber'in meyvasını tacın püsküllerine, yapraklarını da fil kulaklarına benzeterek tavsifde bulunduğu bu ağaç hakkında şunları söylediği rivayet edilmiştir: "Öyle bir ağaç ki bir binici, onun gölgesinde yetmiş sene yol alsa yine katedemez. Bir yaprağı, ümmetin hepsini örter."

15. Ki Cennetü'l-Me'vâ onun yanındadır.
16. Sidre'yi örten örtmüştü.

Peygamber'in şöyle dediğini nakledilmiştir: "Melek, beni Mirac'a çıkardı. Derken Sidre'ye ulaştım. Onun, sidre olduğunu, yaprağından ve meyvasından tanıyordum. Az sonra âni bir değişikliğe uğrayıp hiç kimsenin tavsif edemeyeceği bir hale geldi ki, o hali ben de anlatamam."

17. Göz şaşmadı ve sınırı da aşmadı.
18. Andolsun ki o, Rabbi'nin en büyük delillerinden bazısını gördü.

Lât, Uzza ve Menat, Müşrikler'in taptıkları putlardandı. El-Lât, Allah lafzından alınarak sonuna dişilik eki olan "tâ" harfi eklenmiştir. Erkeğe Amr, dişiye Amre, erkeğe Abbas, dişiye Abbâse denildiği gibi. Müşrikler, putlarına Allah'ın isimlerini vermişlerdi. El-Uzza'yı Allah'ın el-Aziz isminden almışlardır. Lat; döğüp ezmek ve bulamak mânâlarına gelmektedir. Uzza da belli ki "Aziz" in dişisi olarak azîze demektir. Menat; ya kader, ölüm veya ilâh mânâsına "Menâ"dan alınmıştır, Kureyşlilerin nazarında da putların en büyüğü Uzza idi. Onu ziyaret

eder, ona hediye ve kurban verirlerdi. Kureyşliler, Ka'be'yi tavaf ederken "Lât, Uzza ve üçüncü olarak da öteki put Menat hürmetine, çünkü onlar ulu kuğulardır, her halde onların şefaatleri umulur," diyorlardı. Onları, Allah'ın kızları kabul edip şefaatlerini bekliyorlardı. Peygamber'e risalet vazifesi verilince:

19. Siz de gördünüz değil mi o Lât ve Uzza'yı?
20. Ve diğer üçüncüsü Menat'ı?
21. Size erkek, O'na dişi, öyle mi?
22. Öyle ise, bu çok insafsızca bir paylaştırma.
23. Onlar, sizin ve babalarınızın taktığı boş isimlerden başka hiçbir şey değildir. Allah, onlar hakkında hiçbir delil indirmedi. Onlar, yalnız zanna ve nefislerin arzu ettiğine uyuyorlar. Şüphesiz onlara Rableri'nden bir yol gösterici gelmiştir.
24. Yoksa insanın her istediği şey olur mu?
25. Ahiret de dünya da Allah'ındır.

Müşrikler, melekleri Allah'ın kızları sanırlar ve onlar adına putlar yaparlar, onlara taparlar ve böyle yapmakla onların güçlerini elde edeceklerini sanırlardı. Bunun yanlışlığını bildirmek üzere:

26. Göklerde çok sayıda melek var ama Allah'ın dilediği ve razı olduğu kişiler için izin verdikten sonra ancak şefaatları fayda verir.
27. Şüphesiz Ahiret'e inanmayanlar, meleklere dişilerin adlarını verirler.
28. Onların bu konuda bilgileri yoktur, sadece zanna uyuyorlar. Zan ise, kesinlikle hiçbir gerçek ifade etmez.
29. Onun nedenle, zikrimizden yüz çeviren ve sadece dünya hayatını isteyenlerden yüz çevir!
30. İşte onların ilimden erişebilecekleri yer! Şüphesiz Rabbin; yolundan sapanı O, daha iyi bilir ve hidayette olanı da O, daha iyi bilir.

Bazı müminler yaptıkları ibadetlerle övünerek, "Namazlarımız, oruçlarımız ve haclarımız," diyerek anlatırlardı. Bunu menetmek üzere:

31. Göklerde ve yerde bulunanlar Allah'ındır. Bu, kötü yapanları yaptıkları ile cezalandırmak, iyi yapanları da iyi ile mükâfatlandırmak içindir.

Yahudiler, küçük çocukları öldüğü zaman, "O sıddıktır," derlerdi. Onların bu sözleri Hz. Peygamber'e ulaşınca O, "Yahudiler, yalan söylüyorlar. Çünkü Allah'ın ana rahminde yarattığı hiç bir nefis yoktur ki bedbaht ya da mutlu olmuş olmasın," buyurdu. Bunun üzerine:

32. Onlar, günahın büyüklerinden ve fahiş işlerden kaçınırlar, bazı küçük kusurlar hariç. Şüphesiz Rabbin'in affı geniştir. O, sizi daha topraktan yarattığı zaman ve siz annelerinizin karınlarında bulunduğunuzda, sizi en iyi bilendir. Kendinizi temize çıkarmayın. O, sakınanı daha iyi bilir.

Kureyş'in ileri gelenlerinden olan Velîd b. Muğire, Resulullah'ın meclisine gelmiş, O'nun okuduğu Kur'ân'ı ve vaazını dinlemiş, İslâm'a yakınlaşmıştı. Resulullah da onun için umutlanmıştı. Sonra Müşrikler'den biri, onu azarlayıp, "Atalarının dinini terk mi ediyorsun? Dinine dön, onda sebat et! Ahiret hakkında her neden korkuyorsan bana şöyle şöyle mal vermen şartıyla kendi üzerime alırım," deyince, Velîd de ona uyup İslâm'a olan meylinden dönmüş ve şart koşulan malın bir kısmını verip geri kalanına direnmişti. Bu hususa işaret etmek üzere:

33. Şimdi gördün mü o döneni?

Velid b. Muğire, Hz. Peygamber'e ve dinine tabi olunca, bazı Müşrikler, onu ayıplamışlardı. İçlerinden biri, ona, "Niçin atalarının dinini terk edip onları sapıklıkla itham ettin ve onların cehennemlik olduklarını iddia ettin," diye çıkıştı. O da, "Allah'ın azabından korktum," dedi. Bunun üzerine Velid'e çıkışan kişi, kendisine malından bir şeyler verdiği ve tekrar şirke döndüğü takdirde, onun yerine Allah'ın azabını yükleneceğine dair kendisine güvence verdi. Velid, kendisini ayıplayan bu kimseye vaadettiği malın bir kısmını verdi. Ancak bir kısmını cimrilik edip vermedi. Bu hadise üzerine:

34. Azıcık verip direneni?
35. Gaybın bilgisi yanında mıdır da görüyor?
36. Yoksa Musa'nın sahifelerinde yazılı olanlar bildirilmedi mi?
37. Çok vefakâr olan İbrahim'in sahifelerindekiler?

Hz. Osman, ashabın zenginlerinden idi. Malını hayır yolunda infak eder ve çok sadaka verirdi. Bir gün Osman'ın süt kardeşi Abdullah ona, "Bu yaptığın nedir? İflas edeceksin," dedi ve malını infaktan menetmek istedi. Osman, "Benim birçok günahım ve hatam var. Ben bunları Allah rızası için yapıyorum ve affını istiyorum," cevabını verdi. Abdullah, "Yükü ile beraber dişi deveni bana ver; ben senin günahlarının hepsini yükleneyim," dedi. Bunun üzerine Osman, deveyi ona verdi ve bir sözleşme yaptı. Osman, deveyi süt kardeşine verdikten sonra sadaka vermeyi durdurdu. Bunun üzerine:

38. Ki hiçbir günahkâr başkasının günahını yüklenmez.

39. Doğrusu, insana çalıştığından başkası yoktur.
40. Çalışması da görülecektir.
41. Sonra ona karşılığı tamamıyle verilir.
42. Şüphesiz en son varış, Rabbine'dir.
43. Şüphesiz O güldürür, ağlatır.
44. Şüphesiz O öldürür, diriltir.
45. Şüphesiz O, erkek ve dişi iki eşi yarattı;
46. Atıldığı zaman bir meniden.
47. Şüphesiz diğer oluşum da O'na aittir.
48. Şüphesiz O zengin eder, servet verir.
49. Şüphesiz Şi'râ yıldızının Rabbi O'dur.

Şi'râ, göğün birinci derecede parlak yıldızlarından ikisine isim olarak verilmiştir. Araplar'da Şi'râ yıldızına hürmet eden ve dünyada onun tesirine inananlar vardı ve doğuşu esnasında gayba dair sözler söyledikleri cihetle burada özellikle Şi'râ'ya izafetle, "Rabbü'ş-Şi'râ" buyurularak Şi'râ'nın Rab (terbiye eden) değil, terbiye edilen olduğu gösterilmiştir. Böylece onların inançları reddedilmiş ve kendilerine, Şi'râ'ya değil, Şi'râ'nın Rabbi'ne ibadet edilmesi gereği anlatılmıştır.

50. Şüphesiz O, birinci Âd'ı helak etti.
51. Semûd'u da bırakmadı.
52. Daha önce de Nuh kavmini, çünkü onlar zulmetmiş ve azmıştı.
53. Altı üstüne getirilmiş şehirleri devirip yıktı.
54. Onları ne örttü ise örttü!
55. Şimdi Rabbi'nin hangi nimetinden şüphe edersin?
56. Bu da ilk uyarıcılardan bir uyarıcıdır.
57. Yaklaşan yaklaştı.
58. Onu Allah'tan başka keşfedici yoktur.
59. Şimdi siz bu sözden mi hayret ediyorsunuz?
60. Gülüyorsunuz da ağlamıyorsunuz?
61. Siz kafa tutan gafillersiniz.
62. Haydi Allah'a secde edin ve O'na kulluk edin.

24. - 80. 'ABESE SURESİ

Mekke döneminde inmiş, 42 âyettir. Adını, 1. âyetteki "abese"den almıştır. Abese; yüzünü ekşitti, demektir.
Sûrede başlıca, itikat, peygamberlik, Allah'ın kudreti ve Kıyamet halleri konu edilmektedir.
Kureyş Müşrikleri'nin ileri gelenlerinden bir grup, Hz. Peygamber'in huzuruna gelmişlerdi. Hz. Peygamber, onlara imanı anlatmaya ve onları imana teşvik etmeye başladı, çünkü onların iman etmelerini çok arzuluyordu. Çünkü onlar iman ederlerse, başka birçok kişi iman ederdi. Hz. Peygamber, onlarla meşgul olduğu bir sırada Abdullah b. Ümmü Mektum adlı âma biri geldi. Ümmü Mektum, önceden Müslüman olanlardandı. Hz. Peygamber'e, "Ey Allah'ın Elçisi! Bana falan falan ayetleri oku! Bana irşadda bulun!" diyerek ondan bazı ayetleri, kendisine okumasını istedi. Ancak, Hz. Peygamber görevini yerine getirebilmek için Ümmü Mektum'un bir müddet beklemesini istiyordu. Bu yüzden ondan yüz çevirip suratını astı. Onunla konuşmak istemeyip diğerlerine yöneldi. Bu hadise üzerine:

1. (Peygamber) yüzünü ekşitti ve döndü;
2. Kendisine o âmâ geldi diye.
3. Ne biliyorsun, belki o arınacak?
4. Veya öğüt alacak da öğüt ona fayda verecek.
5. Ama ihtiyaç duymayana gelince,
6. Sen, ona yöneliyorsun.
7. Onun arınmamasından sana ne?
8. Ama sana koşarak gelen;
9. Allah'tan korkarak gelmişken,
10. Sen, onunla ilgilenmiyorsun.
11. Asla öyle yapma! Çünkü o bir öğüttür.
12. Artık dileyen ondan öğüt alır.
13. O, değerli sahifelerdedir;
14. Yükseltilen temizlenmiş sahifelerde,
15. Yazıcıların ellerindedir;
16. Değerli, iyi yazıcıların.

Ebu Leheb'in oğlu Utbe, babası ve annesi gibi inkarda çok şiddetli, Peygamber'e düşmanlıkta aşırı idi. Bir gün, "Ben, necmin Rabbı'na küfrettim," demesi üzerine:

17. O kahrolası insan! Amma da nankörlük yaptı!
18. Onu hangi şeyden yarattı?
19. Bir damla sudan; onu yarattı ve biçimlendirdi.
20. Sonra yolunu ona kolaylaştırdı.
21. Sonra onu öldürdü de kabre koydurdu.
22. Sonra dilediğinde onu inşa eder.
23. Asla! Doğrusu ona emrettiğini yerine getirmedi.
24. Bir de o insan, yiyeceğine baksın!
25. Biz, o suyu bir döküşle döktük.
26. Sonra toprağı bir yarma ile yardık;
27. Orada ekinler bitirdik;
28. Üzümler, yoncalar,
29. Zeytinler, hurmalar,
30. İri ve sık ağaçlı bahçeler,
31. Meyveler, çayırlar;
32. Siz ve hayvanlarınız faydalansın diye.
33. Kulakları sağır eden o gürültü geldiğinde,
34. O gün kişi kardeşinden kaçar;
35. Anasından, babasından,
36. Eşinden ve oğullarından.
37. Onlardan her birinin o gün kendisini meşgul eden işi vardır.
38. Yüzler var ki, o gün parıldar,
39. Güler, sevinir.
40. Yüzler de var ki, o gün tozlanmış,
41. Onları karanlık bürümüş,
42. İşte onlar; o kâfir-günahkârlar onlardır.

25. - 97. KADR SURESİ

Mekke döneminde inmiş, 5 âyettir. Kadir Gecesi'ni anlattığı için bu adı almıştır. Kadr; azamet ve şeref demektir.

Aşağıdaki surenin nuzül sebebi olarak üç rivayet vardır:

1) Hz. Peygamber, İsrailoğulları'ndan bir askerin, Allah yolunda bin ay silah kuşanıp savaştığını anlatmıştı. Müslümanlar, buna şaştılar ve kendi amelleri kendilerine pek küçük göründü.

2) Resulullah, bir gün İsrailoğulları'ndan dört kişinin seksen sene Allah'a ibadet edip, göz açıp kapayacak kadar bir zaman günah işlemediklerini anlatmış ve Eyyûb'ü, Zekeriyya'yı, Hazkil b. Acûz'u, Yuşâ b. Nûn'u zikretmişti. Ashab, buna hayret ettiler. Bunun üzerine Cebrail gelip, "Ey Muhammed, ümmetin o birkaç kişinin seksen sene ibadetinden hayrete düştüler. Allah Teâlâ, sana ondan daha hayırlısını indirmiştir," diye bu sûreyi okudu da, "İşte bu senin ve ümmetinin hayran kalışınızdan daha hayırlıdır," dedi ve Resulullah da sevindi.

3) Resulullah'a ümmetlerin ömürleri gösterilmişti. Resulullah, kendi ümmet fertlerinin ömürlerini kısa sayarak başkalarının uzun ömürde yaptıkları amellere yetişememelerinden endişe etmişti. Allah da ona Kadir gecesini verdi ve onu diğer ümmetlerin bin ayından daha hayırlı kıldı. Şöyle ki:

1. **Şüphesiz Biz Kur'ân'ı kadrin gecesinde indirdik.**
2. **Kadrin gecesini ne olarak bilirsin?**
3. **Kadrin gecesi, bin aydan daha hayırlıdır.**
4. **Melekler ve Ruh o gece Rableri'nin izniyle her iş için inerler.**
5. **Fecrin doğuşuna kadar o bir selâmettir.**

26. - 91. ŞEMS SURESİ

Mekke döneminde inmiş, 15 âyettir. Adını, 1. âyetteki "Şems" kelimesinden almıştır. Şems; güneş demektir.
Allah'ın Resulü'nü yalanlayıp azgınlıklarına uyan ve bu yüzden günahlarıyla yok olup giden Semud gibi kavimler, neticede azaba mahkum edilip kaybeder ve hüsrana uğrarlar. O halde Allah'ın Resülü'ne ve nuru olan Kur'ân'a inanmaya, uymaya ve nefislerini takva ile temizlemeye ve geliştirmeye çalışıp kurtuluşları için:

1. **Güneş'e ve onun aydınlığına andolsun,**
2. **Onu izlediğinde Ay'a andolsun,**
3. **Onu ortaya çıkardığında gündüze andolsun,**
4. **Onu örttüğünde geceye andolsun,**
5. **Göğe ve onu bina edene andolsun,**
6. **Yere ve onu yayıp döşeyene andolsun,**
7. **Nefse ve onu biçimlendirene andolsun,**
8. **Sonra da ona kötülüğünü ve takvasını verene andolsun ki!**
9. **Elbette kendisini arındıran kurtuluşa ermiştir.**
10. **Onu kirleten de ziyan etmiştir.**
11. **Semud, azgınlığı nedeniyle Hakk'ı yalanladı;**
12. **Hani en azgınları ileri atılmıştı,**
13. **Allah'ın Resulü (Salih peygamber), onlara: "Allah'ın devesini ve onun sulamasını gözetin," demişti.**
14. **Fakat onlar, peygamberi yalanlayıp deveyi kestiler. Rableri de günahlarını başlarına geçirdi ve orayı dümdüz etti.**
15. **Öyle ya, Allah onun sonundan korkacak değil.**

27. - 85. BURÛC SURESİ

Mekke döneminde inmiş, 22 âyettir. Adını, 1. âyetteki "Burûc" kelimesinden almıştır. Burûc; burçlar demektir.
Hz. Peygamber'i ve Ashab'ını kafirlerin ezalarına karşı teselli için:

1. **Burçları olan gökyüzüne andolsun,**
2. **Vaadedilen o güne andolsun,**
3. **Şahitlik edene ve edilene andolsun ki,**

Bazı kâfirler, yerde hendekler açtılar ve bunlarda ateş yaktılar. Müminleri bu ateşlerin karşısına diktiler. İslam'dan döneni bıraktılar, imanda ısrar edeni yaktılar. Kureyş müşrikleri, müminlere böyle eziyet ediyorlardı. Kâfirlerin eziyetlerine karşı müminlerin imanda sabit tutulması ve müminlere eziyet edenlerin neticede Hendeğin Sahipleri (Ashab-ı Uhdûd) gibi, lanetlenip kahredileceklerini anlatmak için:

4. **Yok oldu o hendeğin sahipleri;**
5. **O çıralı ateşin,**
6. **Hani o ateşin başına oturmuşlar,**
7. **Müminlere yaptıklarını seyrediyorlardı.**
8. **Müminlere kızmalarının sebebi de, onların yalnız çok güçlü-övgüye lâyık Allah'a iman etmeleri idi.**
9. **O Allah ki, göklerin ve yerin hükümranlığı O'nundur ve Allah her şeye şahittir.**

Mümin erkek ve kadınları imanlarından çevirmek için onlara bela olmuş, sıkıntı ve eziyet vermişler, "Sonra da tevbe etmemişlerdir." Bunların akıbetini haber vermek üzere:

10. **İnanan erkek ve kadınlara işkence yapıp da tevbe etmeyenlere cehennem azabı ve yakıcı azabı vardır.**

Hz. Peygamber döneminde yalancı peygamberler de çıkmıştı. Bunlardan bir olarak yalancı peygamber Müseylime, Hz. Peygamber'in ashabından iki zatı yakaladı. Birine, "Benim, Allah'ın Resulü olduğuma şehadet eder misin?" dedi. O zât, "evet" dedi. Müseylime onu bıraktı. Diğerine de aynı soruyu sordu, o

ise, "Hayır, sen yalancısın!" dedi. Onu öldürdü. Resulullah da buyurdu ki: "Bırakılan kişi, ruhsat yolunu tercih etti. Onun için "Ona bir beis yok. Öldürülen ise fazileti aldı. İşte ona mübarek olsun." Bu hadise üzerine:

11. İnanan ve iyi işler yapanlar için de dibinden ırmaklar akan cennetler vardır. İşte büyük kurtuluş odur.
12. Kuşkusuz Rabbi'nin yakalaması şiddetlidir.
13. Şüphesiz O, başlatan ve tekrar edendir;
14. O, çok bağışlayan-çok sevendir,
15. Arş'ın sahibidir, şereflidir,
16. Dilediğini yapandır.
17. O orduların kıssası sana geldi mi?
18. Yani Firavun ve Semud'un?
19. Fakat o inkar edenler bir yalanlama içindedirler.
20. Allah onları arkalarından kuşatmıştır.
21. Bilakis o, şerefli bir Kur'ân'dır,
22. Korunmuş tablettedir (Levh-i Mahfuz).

28. - 95. TÎN SURESİ

Mekke döneminde inmiş, 8 âyettir. Tîn; incir demektir. Önceki sûrelerin bir özeti ve bundan sonraki sûrelere bir hazırlık olarak indirilmiştir.

1. **İncire ve zeytine andolsun,**
2. **Sina dağına andolsun,**

Sina Dağı, Hz. Musa'nın Allah ile konuşma şerefine nail olduğu dağ olup Tur-ı Sinin ve Tur-i Sina diye de tanınmış ve meşhur olmuştur. Bugün bilinen Tur-i Sina, Akabe ile Mısır arasında Tih yakınlarındadır.

3. **Bu güvenli beldeye andolsun ki,**

Güvenli belde, Mekke'dir.

4. **Biz, insanı en güzel biçimde yarattık.**
5. **Sonra da aşağıların aşağısına döndürdük.**
6. **Ancak iman edip iyi işler yapanlar başka; onlar için kesintisiz ecir var.**
7. **O halde sana hesap ve cezayı ne yalanlatıyor?**
8. **Allah, hükmedenlerin hükmedeni değil mi?**

29. – 106. KUREYŞ SURESİ

Mekke'de inmiş, 4 âyettir. Kureyş, Hz. Peygamber'in mensup olduğu kabilenin adıdır.
Hz. Peygamber'in mensup olduğu Kureyş, Arap içinde Adnanîler'den, Adnanîler içinde Mudarîler'den, Mudarîler içinde Kinanîler'den, Kinanîler içinde Nadr b. Kinane evladından olan meşhur, büyük kabilenin ismidir. Adnan da daha hayli nesil ötede İsmail b. İbrahim Aleyhisselam zürriyeti olması hasebiyle Peygamberimizin nesebi de İbrahimî, İsmailî, Adnânî, Mudarî, Kinanî, Kureyşî, Haşimî'dir. Kureyş, Fihr b. Malik b. Nadr b. Kinane evladıdır. Fihr evladından olmayanlar Kureyş sayılmaz. Rasulullah, "Muhammed b. Abdullah b. Abdulmuttalib b. Haşim b. Abd-i Menaf b. Kusayy b. Kilab b. Mürre b. Ka'b b. Lüey b. Galib b. Fihr b. Malik b. Nadr b. Kinane b. Huzeyme b. Müdrike b. İlyas b. Mudar b. Nizar b. Mead b. Adnan"dır. Adnan da daha hayli batın ötede İsmail b. İbrahim zürriyeti olması hasebiyle Peygamberimizin nesebi de İbrahimî, İsmailî, Adnânî, Mudarî, Kinanî, Kureyşî, Haşimî'dir.
Kureyş halkı, öteden beri tüccar idi. Başlangıçta Haşim b. Abdi Menaf, Şam melikinden ahd ve eman almıştı. Bir defasında Haşim, Şam'a gittiğinde, Şam'da hükümran olan Kayser tarafından duyulup huzuruna davet edilmişti. Haşim bu vesile ile Kureyş tacirlerinin bazı Yemen ve Hicaz mallarıyla Şam ülkesine emanet ve selametle gidip gelmeleri için ahd ve emanı içeren bir ruhsatname istemiş, o da isteği üzere resmi bir vesika vermiş olmakla ondan sonra Kureyş tacirleri Şam tarafına ülfet ettirilir olmuştu. Bunu gören kardeşleri de anlatıldığı üzere Habeş'ten, Yemen'den, İran'dan böyle birer ruhsat almışlardı ki, bunlar birer "kapitülasyon" demek idi. Bu şekilde Kureyş kabilesi yaz kış seferlerinde bu dört kardeşin delalet ve himayesi adı altında emniyet ile gidip geliyorlar ve ticaret yapıp para kazanıyorlardı.
Hz. Peygamber'in tevhit davetine ilk önce Kureyş'in koşması lazım gelirken, yine ilk önce onların Allah'a ortak koşmada ısrar ederek muhalefet ve karşı koymaya kalkışmaları bu sûrenin nüzul sebebi olmuştur. Ebu Talib'in kızı Ümmü Hani'den: Hz. Peygamber, şöyle buyurmuştur, "Allah, Kureyş'i öyle yedi hasletle yüceltmiştir ki, bunları onlardan önce hiç kimseye vermediği gibi, sonra da hiç kimseye vermeyecektir. Allah; Peygamberliği, Hilafeti, Hicabeti, Sikayeti onlara bahşetmiştir. Müşrik oldukları bir sırada Fil Ordusu'na karşı yardıma mazhar olmuşlardır. İçinde kendilerinden başka hiç kimsenin zikredilmediği bir Sure, onlar hakkında nazil olmuştur. Hz. Peygamber bunları söyledikten sonra, aşağıdaki sureyi baştan sona kadar okudu:

1. **Kureyş'in ülfeti için;**
2. **Kış ve yaz seferlerindeki ülfet için.**
3. **Bu Beyt'in Rabbi'ne kulluk etsinler!**
4. **O, onları açlıkta beslemiş ve korkuda güvenli kılmıştır.**

Bu açlık ve doyum hakkında üç görüş vardır:
1) Hz. İbrahim'in, "Rabbimiz! Ben çocuklarımdan bazısını, senin Beyt-i Haram (Kâbe)'ın yanında, sana ibadet etsinler diye, ekinsiz bir vadiye yerleştirdim. Sen de insanlardan bir takım gönülleri, onları sever yap ve onları çeşitli meyvelerle besle!" duasına işaret olmasıdır ki, Beyt-i Haram yanında Mekke ziraatsız bir vadi olduğu halde Hz. İbrahim'in duası ve Kabe'nin hürmeti sayesinde onun zürriyetinden İsmail ve evladının ve onlardan olan Kureyş'in "Onları çeşitli meyvelerle besle!" duası sonucu meyvelerden beslenerek yaşayabilmesidir.
2) Yine bu duanın meyvesi ve Beyt'in bereketi olarak Kureyş'in, beyan olunduğu üzere yaz ve kış ticaret seferleri vasıtasıyla, o muhitte tabiî olması lazım gelen açlıktan korunmuş olmalarıdır.
3) Yusuf seneleri gibi uzun süren şiddetli kıtlığa işaret olduğudur. Öyle ki Mekkeliler leşleri ve kemikleri bile yemişler ve Hz. Peygamber'in duasının berekâtiyle kurtulmuşlardı da Kureyş kâfirleri yine imana gelmemişlerdi. Onları müthiş bir korkudan emin buyurdu. Bu da Fil ashabının defedilen korkusudur. Bunumla beraber etraflarından halk, vahşet ve kötülük içinde vurulup çarpılıp dururken Kureyş, Beyt'in civarında emin harem, emin belde olan Mekke ve havalisinde ve ticari seferlerinde de korkudan emin olarak gidip geliyorlardı.

30. – 101. KÂRİ'A SURESİ

Mekke döneminde inmiş, 11 âyettir. Kâri'a; vuran, çarpan, kapıyı çalan, yürekleri hoplatan şey demektir.
Bu surede, Kıyamet gününü ifade edilmektedir

1. **O Kâria!**
2. **O Kâria nedir?**
3. **O Kâria'nın ne olduğunu bilir misin?**
4. **O gün, insanlar uçuşarak yayılan kelebekler gibi olurlar.**
5. **Dağlar atılmış renkli yünler gibi olur.**
6. **O gün tartıları ağır basan,**
7. **Hoşnut olacağı bir hayat içinde olur.**
8. **Kimin tartıları hafif gelirse,**
9. **Onun anası da Hâviye'dir.**
10. **Haviye'yi ne olarak bilirsin?**
11. **O, kızgın bir ateştir.**

31. - 75. KIYÂME SURESİ

Mekke döneminde inmiş, 40 âyettir. Adını, 1. âyetteki "el-Kıyâme" kelimesinden almıştır.

Sûrede başlıca, öldükten sonra dirilme ve ceza, ölüm sırasında insanın durumu ve kâfirlerin ahirette karşılaşacağı zorluklar konu edilmektedir.

Ahnes b. Şüreyk'in damadı Adiyy b. Ebi Rebia, Hz. Peygamber'in komşusu idi. Bu ikisi hakkında Resulullah, "Allah'ım! Kötü komşumun hakkından gel!" derdi. Adiyy, bir gün Hz. Peygamber'e: "Ey Muhammed! Bana o Kıyamet gününden haber ver bakalım; o ne zaman ve nasıl olacak?" demişti. Resulullah da haber vermişti. Bunun üzerine Adiyy, "Ey Muhammed! Ben onu gözümle görsem yine doğrulamam ve sana inanmam. Allah, o kemikleri mi toplayacak?" demişti. Ebu Cehil de, "Muhammed, Allah'ın, bu kemikleri çürüyüp dağıldıktan sonra toplayıp yeni bir yaratışla tekrar canlandıracağını mı iddia ediyor?" demişti. Sûre, bu olaylar üzerine:

1. Hayır, o kıyametin gününe yemin ederim.
2. Yine hayır, o kendini çok kınayan nefse yemin ederim.
3. İnsan, onun kemiklerini birleştiremeyeceğimizi mi sanıyor?
4. Evet, onun parmak uçlarını bile tesviyeye gücümüz yeter.
5. Fakat insan önünü yalanlamak ister.
6. O kıyametin günü ne zaman? diye sorar.
7. Ne zaman ki o göz şimşek çakar,
8. Ay tutulur,
9. Güneş ve ay toplanır,
10. İşte o gün insan, "kaçacak yer neresi?" der.
11. Asla! Hayır, bir sığınak yok.
12. O gün durulacak yer, Rabbin'dir.
13. O gün insana, gönderdiği ve geri bıraktığı bildirilir.
14. Doğrusu insan kendi nefsini görücüdür,
15. Özürlerini ortaya atsa da.

Hz. Peygamber, bu sûre inerken özellikle bu noktada ayetleri, unuturum korkusuyla hemen ezberleyebilmek için dilini depretmiş, acele okumak istemişti. Gelen ayetleri iyi zaptetmesi için her şeyden önce hareketsiz dinlemesi emredilmek üzere:

16. Aceleden dolayı dilini hareket ettirme!

17. Kuşkusuz onu toplamak ve okumak Bizim üzerimizedir.
18. O halde, Biz onu okuduğumuzda sen onun okunuşuna uy!
19. Sonra onu açıklamak da Bize aittir.
20. Hayır, siz peşin olanı (dünyayı) seviyorsunuz da,
21. Ahiret'i bırakıyorsunuz.
22. Yüzler var ki o gün parlar;
23. Rabbi'ne bakar.
24. Yüzler de var ki o gün asıktır.
25. Kendisine belini kıran yapılacağını zanneder.
26. Hayır hayır, ne zaman ki can çıkmaya dayanır,
27. "Tedavi edebilecek kimdir?" denilir.
28. Bunun o ayrılık anı olduğunu anlar.
29. Bacak bacağa dolaşır.
30. İşte o gün sevk yeri, ancak Rabbi'nedir.

Ebu Cehil hakkında:

31. Fakat o, ne sadaka verdi, ne namaz kıldı.
32. Fakat yalanladı ve döndü.
33. Sonra da kasılarak ailesine gitti.

Hz. Peygamber, bir gece Mescid'in kapısından çıkarken Ebu Cehil ile karşı karşıya geldi. Peygamber, Ebu Cehil'in elinden tutarak bir iki kere salladı ve ona, "Gerektir sana bela gerektir," buyurdu. Ebu Cehil de, "Ne! Beni tehdit mi ediyorsun? Vallahi ben, bu vadinin en güçlüsü ve en şereflisiyim," dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber'in Ebu Cehil'e söylediği bu tehdidi Allah, O'na vahiy olarak indirdi:

34. Layıktır sana, layık.
35. Evet, layıktır sana layık.
36. İnsan başıboş bırakılacağını mı sanır?
37. O, dökülen meniden bir damla değil miydi?
38. Sonra bir aleka oldu, Rabbi onu yarattı, sonra şekillendirdi.
39. Ondan da iki cinsi; erkek ve dişiyi yaptı.
40. Peki, bu, ölüleri diriltmeye gücü yeten değil mi?

32. – 104. HÜMEZE SURESİ

Mekke döneminde inmiş, 9 âyettir. Hümeze; insanları arkadan çekiştiren, ayıplayan kimse demektir.
Umeyye b. Halef adında Müşrik'in, Hz. Peygamber'i gördüğü zaman onu diliyle çekiştirip, kaş göz hareketleri yapıp alay etmesi üzerine:

1. insanları arkadan çekiştirip, kaş ve gözle alay edenlerin vay haline!
2. O ki, mal toplamış ve onu sürekli saymıştır,
3. Malının, kendisini ebedi yaşatacağını sanır.
4. Hayır, andolsun ki, o hutameye atılacaktır.
5. Hutame'nin ne olduğunu bilir misin?
6. Allah'ın tutuşturulmuş bir ateşidir,
7. Öyle ki, kalplerin içine işler.
8., 9 Cehennemlikler, dikilmiş direklere bağlı oldukları halde, o ateş, üzerlerine kapatılacaktır.

33. - 77. MÜRSELÂT SURESİ

Mekke döneminde bir mağarada inmiş, 50 âyettir. Adını, 1. âyetteki "Mürselât" kelimesinden alır. Mürselât; gönderilenler demektir. Sûrede, Kıyamet'in, hesap ve azabın gerçekleşeceği, Allah'ın kudreti ve günahkârların akıbeti anlatılır.

1. **Andolsun peş peşe gönderilenlere,**
2. **Şiddetle esip savuranlara,**
3. **Bir yayma ile yayanlara,**
4. **Ayırma ile ayıranlara,**
5. **Bir öğüt bırakıcılara;**
6. **Gerek özür gerek uyarı olarak,**
7. **Vaadedildiğiniz şey kesinlikle olacaktır.**

Kıyamet Günü olacakları anlatmak üzere:

8. **Yıldızlar söndürüldüğü zaman,**
9. **Gök yarıldığı zaman,**
10. **Dağlar savrulduğu zaman,**
11. **Elçiler, vakitlendirildikleri zaman,**
12. **Bunlar hangi güne ertelendiler?**

Hak ile batılı ayırma günü olan;

13. **Hüküm gününe.**
14. **Bildin mi, nedir o hüküm günü?**
15. **O gün yalanlayanların vay haline!**
16. **Biz, öncekileri helak etmedik mi?**
17. **Sonra geridekileri de onlara katarız.**
18. **Biz suçlulara işte böyle yaparız.**
19. **O gün yalanlayanların vah haline!**
20. **Biz sizi bayağı bir sudan yaratmadık mı?**
21. **Onu sağlam bir yerde oturttuk;**
22. **Belli bir süreye kadar.**
23. **Sonra da biçimlendirdik. Ne güzel biçimlendireniz Biz!**
24. **O gün, yalanlayanların vay haline!**
25. **Yeryüzünü bir toplanma yeri yapmadık mı?**

26. Diriler ve ölüler için.
27. Orada sabit dağlar koymadık mı, sizi tatlı su ile sulamadık mı?
28. O gün, yalanlayanların vay haline!
29. "O yalanladığınız şeye gidiniz!"
30. "O üçlü gölgeye (cehenneme) gidiniz!"
31. O, ne gölgelendirir, ne alevden korur.
32. O, saray gibi kıvılcımlar atar.
33. Sanki o kıvılcımlar, sarı sarı (erkek deve sürüleridir).
34. O gün, yalanlayanların vay haline!
35. Bugün, konuşamayacakları gündür.
36. Kendilerine izin de verilmez ki, özür beyan etsinler.
37. O gün, yalanlayanların vay haline!
38. Bu, işte o hüküm günüdür. Sizi ve öncekileri bir araya topladık.
39. Bir hileniz varsa Bana kurun!
40. O gün, yalanlayanların vay haline!
41. Kuşkusuz takva sahipleri, gölgeler altında ve pınar başlarındadır.
42. Canlarının çektiği türlü meyveler içindedirler.
43. "Yaptıklarınıza karşılık afiyetle yiyin, için."
44. İşte Biz, iyilik yapanlara böyle karşılık veririz.
45. O gün, yalanlayanların vay haline!
46. Yiyin, yararlanın biraz, şüphesiz siz suçlularsınız.
47. O gün, yalanlayanların vay haline!
48. Onlara, "Rüku edin!" denildiğinde, etmezler.
49. Vay haline o gün yalanlayanların!
50. Bundan sonra artık hangi söze inanırlar?

34. - 50. KÂF SURESİ

Mekke'de inmiş, 45 âyettir. Adını, başındaki "Kâf" harfinden almıştır. Sûrede başlıca İslam inancının temel esasları çerçevesinde, Allah'ın birliğinin delilleri, Peygamberlik, öldükten sonra dirilme ve geçmişteki inkarcı milletlerin başlarına gelen felaketler konu edilir

1. **Kâf. Şerefli Kur'an'a andolsun ki!**

Kâfirler, kendilerine kendilerinden bir uyarıcı geldiğine şaştılar. İnsanlara yine insanlardan bir uyarıcı olarak korkutan bir peygamber geldiğine şaştıklarından dolayı inkâra gittiler. Halbuki insanlara kendilerinden bir uyarıcı gelmesi görülmedik bir şey değil idi. Onun gelişine ve uyarmasına şaşmaları üzerine:

2. **Kâfirler, kendi içlerinden uyarıcı bir peygamber geldiğine şaşırdılar da dediler ki, "Bu şaşılacak bir şeydir!"**
3. **Öldüğümüz ve bir toprak olduğumuzda mı dirileceğiz? Bu, uzak bir dönüştür."**
4. **Toprağın onlardan neyi eksilttiğini elbette biliyoruz. Bizde koruyan bir kitap vardır.**
5. **Bilakis, hak kendilerine gelince yalanladılar. Şimdi karışık bir haldedirler.**
6. **Üstlerindeki göğe bakmazlar mı; onu nasıl bina ettik ve süsledik ve onun hiç bir çatlağı da yoktur.**
7. **Yeri de yaydık, üzerine sabit dağlar attık. Orada hoşnutluk veren her çeşit bitki çiftleri yetiştirdik.**
8. **Bunlar, Allah'a yönelen her kula basiret ve öğüt içindir.**
9. **Gökten bereketli bir su indirip de onunla bahçeler ve biçilecek daneler yetiştirdik.**
10. **Tomurcukları kat kat uzun hurma ağaçları yetiştirdik;**
11. **Kullara rızık olarak. O su ile ölü bir toprağı dirilttik. Çıkış da böyledir.**
12. **Onlardan önce; Nuh'un kavmi, Ress halkı ve Semûd yalanlamıştı,**
13. **Âd, Firavun ve Lût'un kardeşleri de.**
14. **Eyke halkı ve Tübbâ kavmi de. Bunların hepsi peygamberleri yalanladılar da tehdidim gerçekleşti.**
15. **Biz, ilk yaratmada acizlik mi gösterdik? Yine de onlar, yeni bir yaratılış hakkında şüphededirler.**

16. Andolsun insanı Biz yarattık ve nefsinin, ona fısıldadıklarını biliriz. Biz ona şah damarından daha yakınız.
17. Onun sağında ve solunda oturmuş iki melek kaydederken,
18. İnsan hiçbir söz söylemez ki yanında gözetleyen, kaydeden bir melek bulunmasın.
19. Ölüm sarhoşluğu gerçekten geldiğinde, "Ey insan! İşte bu, senin sürekli kaçtığın şeydir," denir.
20. Sur'a üfürülür. İşte bu, tehdidin günüdür.
21. Her kişi, kendisiyle beraber bir sevkiyatçı ve bir şahit ile gelir.
22. Allah ona, "Andolsun sen bundan gaflette idin. Şimdi senden perdeni kaldırdık. Bugün, artık gözün keskindir," der.
23. Beraberindeki melek, "İşte yanımdaki hazır," der.
24. Allah: "Haydi ikiniz, cehenneme atın her inatçı nankörü!"
25. İyiliklere engel olan, saldırgan şüpheciyi.
26. O ki Allah'la beraber başka ilâh edinmişti. Haydi ikiniz onu şiddetli azaba atın."
27. Arkadaşı der ki: "Rabbimiz! Ben onu azdırmadım. Kendisi zaten derin bir sapıklık içindeydi."
28. Allah buyurur ki: "Huzurumda çekişmeyin! Ben size daha önce uyarıcı göndermiştim."
29. Huzurumda söz değiştirilmez. Ben, kullara asla zulmedici değilim.
30. Biz, o gün cehenneme: "Doldun mu?" diyeceğiz. O da: "Daha fazla var mı?" diyecektir.
31. Cennet de kötülükten sakınanlara yaklaştırılır; zaten uzak değildir.
32., 33. Onlara denir ki: "İşte bu vaat edildiğiniz şeydir; Allah'a yönelen, O'nun emirlerine riayet eden, görmediği halde Rahman'dan korkan ve O'na yönelen bir kalple gelenlere mahsustur.
34. "Şimdi selametle oraya girin! İşte bu, sonsuzluğun günüdür."
35. Orada onlara istedikleri şey vardır. Katımızda daha fazlası da vardır.
36. Biz, onlardan önce kendilerinden daha kuvvetli olan ve beldeleri tarumar eden eden nice nesilleri helak ettik. Hiç kurtuluş var mı?
37. Şüphesiz bunda, kalbi olan ve kulak veren kimse için bir öğüt vardır.

Allah'ın, Pazar gününden başlayarak Cuma gününe kadar gökleri ve yeri altı günde yarattığını, Cumartesi günü ise istirahat ettiğini iddia eden Medine Yahudilerini yalanlamak üzere:

38. Andolsun ki Biz gökleri, yeri ve ikisi arasındakileri altı günde yarattık; Bize hiçbir yorgunluk dokunmadı.

39. Onların söylediklerine karşı sabret; Güneşin doğuşundan önce ve batıştan önce de Rabbi'nin hamdi ile tesbih et!
40. Geceleyin de, secdelerden sonra da O'nu tesbih et!
41. Bir çığırtkanın yakın bir yerden sesleneceği güne kulak ver!
42. O gün insanlar, o çağrıyı gerçek olarak duyarlar. İşte bugün, çıkışın günüdür.
43. Gerçekten Biz hem yaşatır hem öldürürüz. Sonunda dönüş Bize'dir.
44. O gün, yer onların üzerinden çabucak yarılır. İşte bu, Bizim için kolay olan bir toplanmadır.

Müşrikler, "Ey Muhammed! Keşke bizi korkutsaydın!" dediler:

45. Biz, onların söylediklerini daha iyi biliriz. Sen onların üzerinde bir zorba değilsin. O halde, tehdidimden korkanlara bu Kur'ân ile öğüt ver!

35. - 90. BELED SURESİ

Mekke döneminde inmiş, 20 âyettir. Adını, 1. âyetteki "Beled" kelimesinden almış, Beled; belde demektir
Mekke-i Mükerreme şehri için:

1. **Yemin olsun bu beldeye!**
2. **Ki sen bu beldede oturuyorsun.**

Hz. Peygamber, "Yüce Allah gökleri ve yeri yarattığı gün Mekke'yi haram kıldı, o, Kıyamet kopana kadar da haramdır. Benden önce kimseye helal olmadı, benden sonra da hiç kimseye helal olmayacaktır. Bana da bir gündüzün bir saatinden başka helal olmadı. Bundan dolayı onun ağacı budanmaz, otu biçilmez, avı ürkütülmez, sokağında bulunup alınan ve sahibi belli olmayan şey, onu araştırıp sorandan başkasına helal olmaz," buyurdu.
Ve bu Mekke'nin fetih günü idi. Hz. Peygamber, o gün Said b. Harbi Eslemi'ye emredip dinden çıkmış olan Abdullah b. Hatal'ın boynunu Ka'be örtüsüne yapışmış iken vurdurmuştu ki bu İbnü Hatal'a Kureyşliler "İki kalpli" derlerdi. Müslüman olduğunu ortaya koymuş, sonra dinden çıkıp İslâm aleyhinde bir takım adilikler yapmıştı. Hz. Peygamber, o saat üç-dört kişinin daha öldürülmesini emretmişti. Fakat yine o güne kadar ömrünü Resulullah'la savaş ve düşmanlıkla geçiren ve öldürülmeyi hak etmiş niceleri affedilmişti.

3. **And olsun baba ve çocuğuna!**
4. **Biz, insanı sıkıntı içinde yarattık.**
5. **İnsan, kendisine kimsenin gücü yetmez mi sanıyor?**

Haris b. Nevfel, bir günah işlediği zaman Resulullah'tan fetva isterdi. Hz. Peygamber de ona, keffaret vermesini emrederdi. Haris, "Muhammed'e itaat ettiğimden beri keffaret ve ona uyma yolunda çok mal telef ettim," demişti. Bu ise din yolunda sarfedilen malların boşuna bir harcamadan ibaret olduğunu iddia ile hayıflanarak dine itiraz etmek ve Peygamber'e itaat etmemek için söylendiğini bildirmek üzere:

6. **Ben, yığınla mal tükettim diyor.**

Onun harcama iddiası yalandır. Yani böyle diyen o kimse yalan söylüyor, bir şey sarfetmediği halde birçok mal yok ettim diye yalan ile öğünüyor. Allah,

onun ne yaptığını, sarf edip etmediğini görmedi mi zannediyor da öyle yalanı ile öğünüyor? Hayır, hiç kimse görmediyse Allah onu görmüştür. Söylediğinin aksini yaptığını bilir ve cezasını verebilir. Bunu açıklamak üzere:

7. **Kendisini kimse görmedi mi sanıyor?**
8. **Biz, ona iki göz vermedik mi?**
9. **Bir dil ve iki dudak?**
10. **Ona iki yolu gösterdik.**
11. **Fakat o, o dimdik yokuşa tırmanmadı.**
12. **O dimdik yokuşun ne olduğunu bilir misin?**

Bir bedevi, "Ey Allah'ın Rasulü! Bana bir amel öğret de beni cennete koysun," demişti. Rasulullah, "Bir can kurtar veya bir köle özgürleştir," buyurdu. Onun ikisi de bir değil mi? dedi. Buyurdu ki: Hayır, bir can kurtarmak, onu azat etmek te senin yalnız ve tek olmandır.

13. **Köle azat etmek,**
14. **Veya bir kıtlık gününde yemek yedirmektir;**
15. **Akrabalığı bulunan bir yetime,**
16. **Veya hiçbir şeyi olmayan yoksula.**
17. **Sonra da iman edip de sabrı tavsiye eden ve merhamet tavsiye edenlerden olmaktır.**
18. **İşte bunlar, sağ ashabıdır.**
19. **Âyetlerimizi tanımayanlar ise, onlar da sol ashabıdır;**
20. **Onların üzerlerinde sıkıca kapatılmış ateş vardır.**

36. - 86. TÂRIK SURESİ

Mekke döneminde inmiş, 17 âyettir. Adını 1. âyetteki "Târık" kelimesinden almıştır. Târık; şiddetle çarpan, vuran, gece gelen şeydir.
Bir gün Peygamber'in amcası Ebu Talib, Hz. Peygamber'e süt ve ekmek hediye etmişti. Hz. Peygamber de oturup bunları yediği sırada bir yıldız parladı. Hava önce su, sonra da ateş ile doldu. Ebu Talib, bu olaydan çok korktu ve, "Nedir bu olay?" dedi. Hz. Peygamber, "O, semadan atılmış bir yıldızdır ve Allah'ın ayetlerinden biridir," buyurdu. Bunun üzerine:

1. **Andolsun o göğe ve Târık'a!**
2. **Târık nedir, bilir misin?**
3. **O, karanlığı delen yıldızdır.**
4. **Hiçbir kişi yoktur ki başında bir muhafız bulunmasın.**
5. **O halde insan neden yaratıldığına bir baksın!**
6. **Fışkıran bir sudan yaratıldı.**
7. **O su, bel ile göğüslerden çıkar.**
8. **Elbette Allah'ın onu geri döndürmeye gücü yeter.**
9. **O gün, sırlar meydana çıkarılır.**
10. **İnsanın o gün, ne bir gücü ne de bir yardımcısı vardır.**
11. **Andolsun o dönüşlü göğe!**
12. **O yarılan yere andolsun!**
13. **Kuşkusuz o, ayırıcı bir sözdür.**
14. **O, asla boş bir hezeyan değildir.**
15. **Şüphesiz onlar hile kuruyorlar.**
16. **Ben de hile kurarım.**
17. **Onun için sen kâfirlere mühlet ver; onlara biraz zaman ver.**

37. - 54. KAMER SURESİ

Mekke döneminde inmiş, 55 âyettir. Adını 1. âyetteki "el-Kamer" kelimesinden almıştır. Kamer; ay demektir.
Sûrede ana fikir olarak, Kur'an'ı yalanlayanlar, çeşitli azap ve helak örnekleri de verilerek uyarılmaktadır.
Hz. Peygamber'in peygamberliğinin sekizinci senesi idi. Yani M.S. 618 yılında Ay'ın bölünmesi mucizesi vuku buldu. Mekkeliler, bir mehtap gecesi Hz. Peygamber'den mucize istediler. Bunun üzerine Peygamber, dua etti ve Mekke'de Ay'ı iki kere iki parça gösterdi. Sonra ay yine eski haline döndü. Müşrikler, apaçık gördükleri bu olaya rağmen inkarlarını sürdürdüler ve birbirlerine, "Bu adam bize büyü yaptı," dediler:

1. **O saat yaklaştı ve Ay yarıldı.**

Ayın yarılmasını gören Müşriklerin, "Muhammed, Ay'a büyü yaptı," demeleri üzerine:

2. **Bir delil görseler hemen yüz çevirirler ve bu, "Süregelen bir büyüdür," derler.**
3. **Yalanladılar ve arzularına uydular. Halbuki her işin bir yeri vardır.**
4. **Andolsun, onlara içinde caydırıcılığın bulunduğu haberler gelmişti.**
5. **Bunlar üstün birer hikmettir; fakat uyarılar fayda vermiyor.**
6. **Sen de onlardan yüz çevir ki o gün çağırıcı görülmemiş bir şeye çağırır.**
7. **Gözleri düşmüş bir halde sanki yayılan çekirgeler gibi mezarlarından çıkarlar.**
8. **Kâfirler, o çağırana koşarak, "Bu çetin bir gündür," derler.**

Mekke Müşriklerine ibret dersleri vermek üzere:

9. **Onlardan önce Nuh'un kavmi de yalanlamıştı. Kulumuzu yalanladılar ve "Cinlenmiştir," dediler, o da zorlandı.**
10. **Bunun üzerine Rabbi'ne, "Ben yenik düştüm, bana yardım et!" diyerek yalvardı.**
11. **Biz de boşalan bir su ile göğün kapılarını açtık.**
12. **Yeri de kaynaklar halinde fışkırttık, derken sular takdir edilmiş bir iş için birleşti.**
13. **Nuh'u da çivilerle çakılmış tahta gemi üzerinde taşıdık.**

14. Nankörlük edilene bir mükafat olmak üzere, gözetimimizde gidiyordu.
15. Bunu bir ibret olarak bıraktık; ibret alan var mı?
16. Azabım ve uyarılarım nasılmış!
17. Andolsun Biz, Kur'ân'ı öğüt almak için kolaylaştırdık. Öğüt alan var mı?
18. Âd kavmi de yalanladı; azabım ve uyarılarım nasıl oldu?
19. Biz, onların üstüne, uğursuzluğu devam eden bir günde dondurucu bir rüzgar gönderdik;
20. İnsanları, sökülmüş hurma kütükleri gibi yere seriyordu.
21. Nasılmış azabım ve uyarım?
22. Andolsun Biz, Kur'ân'ı öğüt almak için kolaylaştırdık. Öğüt alan var mı?
23. Semûd da o uyarıları yalanladı:
24. "Bizden bir insana mı uyacağız? Şüphesiz bir sapıklık ve çılgınlık içine düşmüş oluruz," dediler.
25. "Zikir, aramızdan ona mı bırakıldı? Hayır! O, yalancı-şımarığın biridir."
26. Yarın onlar, yalancı-şımarığın kim olduğunu bilecekler.
27. Onlara, kendilerini imtihan etmek için dişi deveyi göndereceğiz. Onun için sen onları gözet ve sabırlı ol!
28. Onlara suyun aralarında paylaştırılacağını haber ver; her içimlik hazırlanmıştır.
29. Bunun üzerine arkadaşlarına bağırdılar. O da bıçakla deveyi kesti.
30. Ama azabım ve uyarılarım nasıl oldu?
31. Onların üzerine tek bir ses gönderdik; ağıldaki hayvanların çiğnediği kuru ot gibi oldular.
32. Andolsun Biz, Kur'ân'ı öğüt için kolaylaştırdık. Öğüt alan var mı?
33. Lût kavmi de uyarıları yalanladı.
34. Biz de üzerlerine taşlar savuran bir fırtına gönderdik. Yalnız Lût ailesini seher vakti kurtardık,
35. Katımızdan bir nimet olarak. Şükredeni böyle mükafatlandırırız.
36. Lût, onları bizim yakalamamıza karşı uyarmıştı; fakat uyarılara kuşku duydular,
37. Onun konuklarından murad almaya kalkıştılar. Biz de gözlerini gör ettik, "Azabımı ve uyarılarımı tadın!"
38. Sabah erken, onları kararlı bir azab yakaladı.
39. "Azabımı ve uyarılarımı tadın!"
40. Andolsun Biz, Kur'ân'ı öğüt için kolaylaştırdık. Öğüt alan var mı?
41. Şüphesiz Firavun ailesine de uyarıcılar gelmişti.
42. Fakat bütün âyetlerimizi yalanladılar. Biz de onları çok kuvvetli bir yakalayışla yakaladık.
43. Şimdi kâfirleriniz, onlardan hayırlı mı? Yoksa kitaplarda sizin için bir berat mı var?

Mekke Müşriklerinin, "Biz yardımlaşan bir cemiyetiz. Kimse bize zarar veremez. Biz nasıl olsa Muhammed'in ve arkadaşlarının hakkından geliriz," demeleri üzerine:

44. Yoksa "Biz, yardımlaşan bir topluluğuz" mu diyorlar?
45. O topluluk bozulacak ve geri dönüp kaçacaklar.

Bu ayeti Allah Teâlâ, Peygamber'ine Bedir gününden önce Mekke'de iken indirdi ve Ömer b. Hattâb şöyle dedi: "Ya Resulullah hangi cemiyet bozulacak?" dedim. Bedir günü Kureyş bozulunca Resulullah'a baktım, arkalarından kılıcı çekmiş bu âyeti okuyordu. Bu âyetin, Bedir günü için bir mucize olduğu anlaşıldı."
Hz. Aişe, "Bu ayet, ben oyun oynayan küçük bir çocuk iken Hz. Peygamber'e Mekke'de nazil oldu," demiştir.

46. Bilakis onlara vaad edilen asıl saattir; o saat daha feci ve daha acıdır.
47. Muhakkak ki suçlular, sapıklık ve ateşler içindedirler;
48. O gün yüzüstü ateşte olduklarında, "Cehennemin dokunuşunu tadın!"

Kureyş Müşrikleri'nin, Hz. Peygamber'in huzuruna gelerek, onunla kader konusunda çekişmeleri üzerine:

49. Haberiniz olsun ki, Biz her şeyi ölçülü yarattık.
50. Buyruğumuz yalnız bir tanedir; göz açıp yumma gibidir.
51. Andolsun Biz, sizin benzerlerinizi hep helak ettik; öğüt alan var mı?
52. İşledikleri her şey, kitaplardadır;
53. Küçük, büyük hepsi satırlaştırılmıştır.
54. Takva sahipleri cennetlerde, nehir kenarlarındadırlar,
55. Muktedir melikin katındaki doğruluk mekanlarındadırlar.

38. - 38. SÂD SURESİ

Mekke döneminde inmiş, 88 âyettir. Sûre, adını birinci âyetteki "Sâd" harfinden almıştır.
Sûrede başlıca, Allah'ın birliği, müşriklerin inkârları ve sapıklıkları sebebiyle azabı hak etmiş oldukları, Davûd, Süleyman, Eyyüp, İbrahim, İshak, İsmail, el-Yesa' ve Zülkifl peygamberlerin kıssaları, Davûd Peygamber'in hakemliği ve Hz. Peygamber'in temel görevi konu edilir
M.S. 621 yılı idi Peygamber'in amcası Ebu Talib, ölüm hastalığına tutuldu. Ziyaretine Kureyş'ten bir heyet geldi. İçlerinde Ebu Cehil de vardı. Onun yanına girdiler ve, "Kardeşinin oğlu bizim ilâhlarımızı kötülüyor, şöyle yapıyor, şöyle şöyle diyor. Ona haber göndersen de bundan men etsen," dediler. Haber gönderdi ve Resul-i Ekrem geldi, odaya girdi. Ebu Talib'in yanında bir kişilik yer vardı, oraya oturmasın diye Ebu Cehil sıçradı, oraya oturdu. Resulullah, amcasının yakınında yer bulamayınca kapının yanında oturdu. Ebu Talib: "Ey kardeşimin oğlu! Kavmin yine senden şikayet ediyorlar, ilâhlarını kötülüyorsun, şöyle şöyle diyorsun, iddiasında bulunuyorlar," dedi. Onlar da, birçok şeyler söylediler. Resulullah söz aldı: "Ey amca! Ben, onları bir kelime üzere istiyorum. Bir kelime ki onunla Araplar, onlara boyun eğecek, Acemler, onlara cizye verecek," dedi. Bunun üzerine sevindiler, "Babanın aşkına ondan fazlasını veririz, nedir o kelime?" dediler. "Bir tek kelime" dedi. "Ne o?" dediler. Peygamber, "Lâ ilâhe illallah" derdemez telaşlı kalktılar ve elbiselerini çırparak, "O, ilâhları, bir tek ilâh mı kılmış? Bu gerçekten şaşılacak bir şey!" demeleri üzerine:

1. **Sâd! Bu öğütlü Kur'ân'a andolsun!**
2. **Bilakis o inkâr edenler, bir gurur ve ayrılık içindedirler.**
3. **Onlardan önce nice nesilleri helak ettik. Onlar çağrıştılar; ama kurtuluş zamanı değildi.**
4. **İçlerinden kendilerine bir uyarıcı geldiğine şaştılar da kâfirler, "Bu bir yalancı-sihirbaz," dediler.**
5. **"İlâhları, bir tek ilâh mı yapmış? Bu gerçekten çok şaşılacak şey!"**
6. **İleri gelenleri ortaya atılarak, "İlâhlarınızda sabır ve sebat edin! Bu, gerçekten arzu edilen şeydir," dediler.**
7. **"Biz, bunu son bir dinde işitmedik; bu, mutlaka bir uydurmadır."**

Müşrikler'in, "Allah'ın zikir ve hatırlatmasını içeren Kur'ân, aramızdan ona mı indirilmiş?" demeleri üzerine:

8. "O öğüt, aramızdan ona mı indirilmiş?" dediler. Doğrusu onlar Benim bu zikrimden bir kuşku içindeler. Doğrusu onlar henüz azabımı tatmadılar.
9. Yoksa çok güçlü-ihsan sahibi Rabbi'nin hazineleri onların yanında mı?
10. Yoksa bütün o göklerin, yerin ve aralarındakilerin hükümranlığı onların mı? Öyle ise hadi o yollarda yükselsinler!
11. Onlar çeşitli gruplardan oluşmuş, burada yenilmiş bir ordudur.
12. Onlardan önce Nuh kavmi, Âd kavmi ve sütunlar sahibi Firavun da yalanlamışlardı.
13. Semûd kavmi, Lut kavmi ve Eykeliler de yalanlamışlardı. İşte onlar da gruplardı.
14. Hepsi de peygamberleri yalanladılar da azabım böyle hak oldu.
15. Onlar da bir tek haykırışa bakıyorlar. Öyle ki onun gecikmesi yoktur.

Kur'an ayetleri nazil oldukça Peygamber, gider onları Mekke Müşriklerine okurdu. Onlar da, cenneti vadeden ve onu tasvir eden ayetleri duydukları zaman Müminlerle alay için, "Ey Rabbimiz! Kur'an'da bize vaadolunan Cennet'teki nasibimizi Kıyamet Günü gelmeden önce, şimdi ver de dünyada iken onu bir görelim," derlerdi. Müşrik Nadr b. Haris, Kıyamet Günü onlara verilecek azabı duyduğunda, Müslümanlarla alay için, "Ey Rabbimiz! Hesap Günü gelmeden evvel nasibimize düşeni acele yap ta nasıl şeymiş görelim," demesi üzerine:

16. Bir de: "Ey Rabbimiz! Hesap gününden önce bizim azaptan payımızı acele ver!" dediler.

Güçlü, kuvvetli Hz. Davud, yıl boyunca bir gün oruç tutar, bir gün yerdi ve gece yarısı namaza kalkardı. Onun kuvvetinin kaynağının, din kuvveti olduğu anlatılmak üzere:

17. Onların dediklerine sabret ve kuvvetli kulumuz Davud'u hatırla! Çünkü o, yönelendi.
18. Biz, dağları onun emrine vermiştik. Akşam-sabah onunla birlikte tesbih ederlerdi;
19. Kuşları da toplu olarak onun emrine vermiştik. Hepsi de O'na yönelmişlerdi.
20. Biz, onun hükümdarlığını kuvvetlendirmiş ve kendisine hikmet ve hitabı ayırt etmeyi vermiştik.

Hz. Davud hakkında şöyle tartışmalı bir mesele vardı: Süleyman'ın annesi, Davud peygamberin yüzüncü karısı idi. Bu karısı, savaşta şehid olan Evriya'nın karısı idi. Yahudiler, bu konuda birçok yalanlar uydurmuş ve Davud'a iftira etmişti. Güya Davud, Evriya'nın karısını görmüş ve çok hoşuna gitmişti. Kocasını, şehid oluncaya kadar pek çok savaşa göndermiş. Şehid olduktan sonra da onun karısını almış. Bu hadiseyi berraklaştırmak için Allah, Davud'a insan suretinde iki melek gönderdi. Kapıya geldiklerinde bekçilere, Davud'u görmek istediklerini söylediler. Bekçiler, onları içeri bırakmadılar. Melekler de duvarın üzerinden atlayıp içeri girdiler ve Davud'un önünde oturuverdiler. Davud, yanında birdenbire iki kişiyi görünce çok korktu:

21. **Bir de davacıların hikayesi sana geldi mi? Hani suru aşarak mihraba ulaşmışlardı;**
22. **Davud'un yanına girdiler de onlardan telaşlanmıştı. Ona, "Korkma!" Biz iki davacıyız. Birimiz, birimize haksızlık etti. Şimdi sen aramızda hak ile hüküm ver ve aşırı gitme ve bizi doğru yolun ortasına çıkar," dediler.**
23. **Onlardan biri, "İşte bu benim kardeşim. Onun doksan dokuz dişi koyunu var, benim ise bir tek dişi koyunum var. Böyle iken, 'Onu da bana ver!' dedi ve tartışmada beni yendi," diye anlattı.**
24. **Davud dedi ki: "Doğrusu senin bir koyununu kendi koyunlarına katmak istemesiyle sana zulmetmiştir. Gerçekten ortakların çoğu mutlaka birbirlerine haksızlık ediyorlar. Ancak iman edip de salih ameller işleyenler hariç. Ama onlar da pek azdır." Davud, bizim kendisini imtihan ettiğimizi anladı. Hemen Rabbinden mağfiret diledi, rüku ederek yere kapandı ve Allah'a yöneldi.**

Davud, bu hükmü verince, meleklerden biri arkadaşının yüzüne bakıp güldü ve ikisi birden, "Adam, kendi aleyhine hükmü verdi," diyerek semaya çıkıp gittiler. Davud, onların melek olduklarını ve bir teşbih ile kendisi için geldiklerini, doksan dokuz koyun sahibinden muradın kendisi ve karıları olduğunu zanni yakin ile zannetti.

25. **Biz de, bunu ona bağışladık. Şüphesiz nezdimizde onun yakınlığı ve güzel bir dönüş yeri vardır.**
26. **Ey Davud! Gerçekten Biz seni yeryüzünde bir halife yaptık. Artık insanlar arasında hak ile hüküm ver. Arzuya uyma ki, seni Allah yolundan saptırmasın. Çünkü Allah yolundan sapanlar, hesap gününü unuttukları için kendilerine çok şiddetli bir azab vardır.**

Kıyamet Günü Müminler'in Cennet'e gireceklerini, orada onlara sayısız nimetler verileceğini duyan Müşrikler Müminlere, "Ahiret'te size verilecek hayırdan bize daha çok verilecek," diyerek alay etmeleri üzerine:

27. **Hem o göğü, yeri ve aralarındakileri boşuna yaratmadık. Bu, kâfirlerin zannıdır. Onun için vay ateşe girecek olan inkar edenlerin haline!**
28. **Yoksa, iman edip de salih ameller işleyenleri Biz, o yeryüzündeki bozguncular gibi yapar mıyız? Yoksa o takva sahiplerini azgın günahkarlar gibi yapar mıyız?**
29. **Bu, sana indirdiğimiz mübarek bir kitaptır. Ayetlerini düşünsünler ve akıl sahipleri öğüt alsınlar.**

Şimdi Hz. Süleyman'ın kıssası başlıyor:

30. **Davud'a Süleyman'ı bahşettik. Süleyman ne güzel kuldu. Çünkü o Allah'a çok yönelirdi.**

Hz. Süleyman, atları çok severdi. Onları da Allah kendisine verdi.

31. **Hani kendisine akşam üstü, şahlanan atlar verilmişti.**

Atlar, ona öğleden sonra verilmişti. Güneş batıp ikindi namazı geçinceye kadar bu atlarla meşgul oldu:

32. **"Ben, at sevgisini, Rabbimi anmaktan ötürü tercih ettim," dedi. Nihayet atlar perdenin arkasına gizlendi.**

Namazını geçirmesine sebep oldukları için hepsini Allah yolunda kurban etmek üzere:

33. **"Geri getirin onları bana!" dedi. Onların bacaklarını, boyunlarını silmeye başladı.**

Hz. Süleyman'ın imtihanı hakkında çok sayıda rivayetler vardır. En sahih olanı şunlardır: Süleyman, yirmi sene krallık yaptıktan sonra, saltanat kırk gün elinden çıktı. Sonra tekrar melik oldu. Yirmi yıl daha meliklik yaptıktan sonra vefat etti. Süleyman'ın bir oğlu vardı. Şeytanlar, birbirlerine, "Bu çocuk yaşarsa, biz tutsak olmaktan kurtulamayız. Ya bu çocuğu öldürürüz, ya da onu deli ederiz," dediler. Süleyman, bu sözleri duyunca onların çocuğa zarar vermesinden çok korktu ve buluta, "Çocuğu yüklenmesini emretti." Böylece çocuğunu bulut

içinde büyütmeye ve terbiye etmeye başladı. Bir gün, kendisi bazı önemli işleri ile meşgul olduğu esnada çocuk, ölü olarak kürsisi üzerine bırakılıverdi. Bunun üzerine Rabbi'ne güvenmeyi unutup, şeytanların zararlarından korkmakla hataya düşmüş oldu. Allah da onu bu zellesinden dolayı cezalandırdı.
Hz. Muhammed şöyle demiştir: "Süleyman, 'Ben, bir gecede yetmiş kadını dolaşırım. Onların her birinden Allah yolunda cihad edecek bir süvari ordusu doğar,' dedi ama 'İnşallah' demeyi unuttu. Nitekim bir gece bütün hanımlarını dolaştı. Bir kadından başka hiç biri hamile kalmadı. O da yarım olarak bir erkek çocuk getirdi. Süleyman, 'İnşallah' deseydi, bu kadınların hepsinden çocuk doğardı."

34. Andolsun ki Süleyman'ı denedik ve tahtının üzerine bir ceset bıraktık. Sonra tevbe edip yöneldi.

Süleyman, "Ya Rabbi! Bana, benden sonra hiç kimseye verilmeyen bir hükümranlık bağışla!" diye niyazda bulundu:

35. Süleyman, "Ey Rabbim! Beni bağışla ve bana öyle bir hükümranlık ihsan et ki, ardımdan hiç kimseye gerekmesin. Şüphesiz, bütün istekleri veren Sensin," dedi.
36. Bunun üzerine Biz ruzgarı onun emrine verdik. Onun emriyle istediği yere kolayca akardı.
37. Dalgıç ve yapı ustası şeytanları da,

Masonluk tarihinde "bennâ (yapı ustası)" kelimesi "mason" ve "Fran mason" kelimesi de "hür bennâ" diye terceme edilmiştir. Masonların armalarında bulunan mimar aletlerinin buradan alındığı rivayet edilir.

38. Diğer şeytanları da zincirlerde bağlı olarak onun emrine verdik.
39. "İşte bu, Bizim ihsanımızdır; hesapsızca ister ver, ister verme," dedik.
40. Şüphesiz katımızda ona bir yakınlık ve güzel bir makam vardır.

Hz. Eyyub, İshak'ın oğlu İys'in oğludur. Refah içinde yaşarken Allah tarafından imtihana tabi tutuldu. Malları ve evlatları telef olup hepsi elinden çıktı. Bedenini, içerden ve dışardan hastalık sardı. Fakat o çok sabretti. Rabbinden şikayetçi olmadı. Rabbi, ona dua etmesini bildirdi. O da dua etti ve eski refahına kavuştu. Onu hatırlamasını Hz. Muhammed'e hitaben Allah:

41. Kulumuz Eyyub'u da an! O, Rabbine şöyle nida etmişti: "Meşakkat ve acı ile bana şeytan dokundu."

42. Biz ona: "Ayağını yere vur! İşte sana yıkanılacak ve içilecek soğuk bir su," dedik.
43. Ve ona, ailesini ve beraberlerinde bir mislini daha tarafımızdan bir rahmet olarak bahşettik ki, akıl sahipleri için bir öğüt olsun.

Eyyub, bir hadise dolayısıyla eşine yüz değnek vurmaya yemin etmişti. Bir demetle vurmakla yeminin yerine geleceği kendisine ruhsat olarak gösterilmiş, şer'î ceza ve yeminlerde bu, "Eyyub ruhsatı" adıyla kaldı.

44. Bir de dedik ki, "Eline bir demet al da onunla (eşine) vur; yemininde durmamazlık etme!" Doğrusu Biz, onu sabırlı bulduk. O ne güzel kul! O hakikaten daima Allah'a yönelmektedir.
45. Güçlü ve basiretli kullarımız İbrahim'i, İshak'ı ve Yakub'u da an!
46. Çünkü Biz, onları temiz bir hasletle, hâlis yurt düşüncesine ermiş has kullarımızdan kılmışızdır.
47. Çünkü onlar, nezdimizde seçilmiş en hayırlı kimselerdendir.
48. İsmail'i, Elyasa'yı, Zü'l-Kifl'i de an! Hepsi de en hayırlılardandır.

Elyasa b. Uhtub b. Acuz, İlyas'ın İsrailoğulları üzerine halifesi olup, sonra kendisine peygamberlik verilmiştir. Zü'l-Kifl de Eyyub'un oğlu Şeref olup, Şam'da insanları tevhid inancına davet ettiği rivayet edilir.

49. İşte bu bir öğüttür. Şüphesiz korunan müttakiler için herhalde güzel bir dönüş yeri vardır.
50. Bütün kapıları kendilerine açılmış olan Adn cennetleri vardır.
51. Koltuklara kurularak orada pek çok meyve ve içecek isteyeceklerdir.
52. Yanlarında da bakışları yalnız kocalarına dönük hep aynı yaşta dilberler vardır.
53. O hesap günü için size vaad edilen işte budur.
54. İşte bu, verdiğimiz rızıktır; muhakkak ki o hiç tükenmez.

Kafirlerin geleceklerini, Cehennem'deki azaplarını, azabı taddıklarında birbirlerine karşı yapacakları husumetleri beyan etmek üzere, Kıyamet'e kadar gelecek bütün insanlara ibret dersi vermek üzere:

55. Bu, böyledir. Şüphesiz azgınlar için de kötü bir gelecek vardır.
56. Cehennem! Ona yaslanacaklar, o ne çirkin döşektir.
57. İşte artık tatsınlar onu ki, o; kaynar su ve irindir.
58. Ve o çeşitten çifter çifter tadacakları başka azaplar da vardır.

59. İşte şunlar da sizin peşinize düşenlerdir. Onlara merhaba yok. Çünkü onlar Cehenneme salınıyorlar.
60. Arkadan gelenler öncekilere derler ki: "Hayır, asıl size merhaba yok. Çünkü Cehennemi bize siz takdim ettiniz. Bakın o ne kötü yatak!"
61. "Ey Rabbimiz! Bize bunu takdim edenin ateşteki azabını bir kat daha arttır," derler.
62. Bir de derler ki: "Kötülerden saydığımız birtakım adamları (fakir müminleri) niye göremiyoruz?"
63. "Demek onlarla eğlenmiştik! Yoksa bu gözler onlardan kaydı mı?"
64. Şüphesiz ki bu haktır. Ateş ehli, mutlaka birbiriyle tartışacak.

Hz. Peygamber'in, Müşrikler'le mücadeleleri üzerine, onlara:

65. De ki: "Ben, sadece bir uyarıcıyım. O tek-kahredici Allah'tan başka tanrı da yoktur."
66. "O, göklerin, yerin ve ikisi arasındakilerin Rabbi'dir. O çok güçlü-çok bağışlayıcıdır."
67. De ki: "Bu, bir büyük haberdir."
68. "Siz ondan yüz çeviriyorsunuz."
69. "Tartışırlarken, benim, yüce melekler topluluğuna ait hiçbir bilgim yoktu."
70. "Ben sadece bir açık uyarıcı olduğum için bana vahyediliyor."
71. Hani Rabbin meleklere demişti ki: "Ben çamurdan bir insan yaratacağım."
72. "Onu tesviye edip ruhumdan ona üflediğim zaman ona secde edin."
73. Bunun üzerine meleklerin hepsi birden secde ettiler;
74. Yalnız İblis etmedi; büyüklük tasladı ve kâfirlerden oldu.
75. (Allah) "Ey İblis! Ellerimle yarattığıma secde etmene engel olan ne idi? Kibirlenmek mi istedin? Yoksa üstünlerden mi idin?" dedi.
76. İblis dedi ki: "Ben ondan hayırlıyım; beni ateşten yarattın, onu ise çamurdan yarattın."
77. Allah: "Hemen çık oradan, artık sen kovuldun."
78. "Ve elbette lanetim, ceza gününe kadar senin üzerindedir."
79. İblis: "Ya Rab! O halde insanların diriltilecekleri güne kadar bana mühlet ver," dedi.
80. Allah: "Mühlet verilenlerdensin,"
81. "Belirli bir vakte kadar," buyurdu.
82. İblis: "Öyle ise izzet ve şerefine yemin ederim ki, ben onların hepsini mutlaka saptırırım."
83. "Ancak içlerinden ihlaslı kulların müstesna," dedi.

84. Allah buyurdu ki: "İşte bu doğrudur. Ben de doğruyu söylerim."
85. "Cehennemi mutlaka senden ve onların sana uyanlarının hepsi ile dolduracağım."
86. De ki: "Ben buna karşı sizden bir ücret istemiyorum. Ve ben kendiliğimden bir şey de teklif etmiyorum."
87. "O, bütün âlemler için bir öğüttür."
88. "Onun haberini bir süre sonra mutlaka bileceksiniz."

39. – 7. A'RÂF SURESİ

Mekke döneminde inmiş, 206 âyettir. 163-170. âyetlerin, Medine döneminde indiği söylenmiştir. Adını, 46. ve 48. âyetlerdeki "A'râf"tan almıştır. A'râf; yüksek yerler ve mevkiler demektir. Sûrede temel konu olarak, ilahi vahyin doğruluğu ve vahye duyulan ihtiyaç işlenmektedir.
Mekkelileri ve civardaki kabileleri Hak yoluna davet etmek üzere:

1. **Elif, Lâm, Mîm, Sâd.**
2. **Kendisiyle uyarman ve inananlara öğüt olması için sana indirilen bir Kitap'tır. Ondan dolayı göğsünde bir sıkıntı olmasın.**
3. **Rabbinizden, size indirilene uyun ve O'ndan başka dostlara uymayın. Ne kadar da az öğüt alıyorsunuz!**
4. **Nice memleketler helak ettik. Gecelerken yahut gündüz uyuklarken, azabımız onlara geldi.**
5. **Azabımız onlara geldiğinde, "Biz gerçekten zalimlermişiz!"den başka diyecekleri bir söz yoktur.**
6. **Kendilerine elçi gönderilmiş olanlara da soracağız; gönderilen elçilere de soracağız.**
7. **Ve elbette onlara, olan-biten her şeyi bir bilgi ile anlatacağız; çünkü Biz onlardan uzak değiliz.**
8. **O gün terazi haktır. Kimin tartıları ağır gelirse; işte onlar kurtulanlardır.**
9. **Kimin tartıları hafif gelirse; işte onlar âyetlerimize haksızlık ettikleri için kendilerini ziyana sokanlardır.**
10. **Doğrusu Biz sizi yeryüzünde yerleştirdik, orada size geçimlikler verdik; ne kadar da az şükrediyorsunuz!**
11. **Şüphesiz sizi yarattık, sonra size biçim verdik, sonra da meleklere: "Âdem'e secde edin!" dedik; hepsi secde ettiler, yalnız İblis secde edenlerden olmadı.**
12. **Allah buyurdu: "Sana emrettiğim zaman, seni secde etmekten alıkoyan ne idi?" İblis: "Ben, "Ondan hayırlıyım; beni ateşten yarattın, onu çamurdan yarattın," dedi.**
13. **Allah buyurdu: "Öyleyse oradan in, orada büyüklük taslamak senin haddin değildir. Çık! Çünkü sen aşağılıklardansın."**
14. **İblis dedi: "Bana insanların tekrar diriltilecekleri güne kadar süre ver."**
15. **Allah buyurdu: "Haydi sen süre verilmişlerdensin."**
16. **İblis: "Öyleyse, beni azdırmana karşılık, and içerim ki, ben de onları saptırmak için Senin doğru yolunun üstüne oturacağım."**

17. "Sonra onların önlerinden arkalarından, sağlarından sollarından onlara sokulacağım ve Sen, çoğunu şükredenlerden bulmayacaksın."
18. Allah buyurdu: "Haydi, yerilmiş ve kovulmuş olarak oradan çık. And olsun ki, onlardan sana kim uyarsa, sizin hepinizle Cehennemi dolduracağım."
19. "Ey Âdem! Sen ve eşin Cennet'te iskan edin, dilediğiniz yerden yeyin; fakat şu ağaca yaklaşmayın, yoksa zalimlerden olursunuz."
20. Derken Şeytan, kendilerinden gizli kalan çirkin yerlerini kendilerine göstermek için onlara vesvese verdi ve dedi: "Rabbiniz, sırf ikiniz de birer melek ya da ebedî kalıcılardan olmayasınız diye sizi bu ağaçtan men etti."
21. Onlara: "Elbette ben size öğüt verenlerdenim," diye de yemin etti.
22. Böylece onları yanlışa götürdü. Ağacı tattıklarında, çirkin yerleri kendilerine göründü ve Cennet yaprakları ile örtmeğe başladılar. Rableri onlara seslendi: "Ben sizi o ağaçtan men etmedim mi ve Şeytan size apaçık düşmandır, demedim mi?"
23. Dediler ki: "Ey Rabbimiz! Kendimize zulmettik. Eğer bizi bağışlamaz ve bize acımazsan muhakkak ziyana uğrayacaklardan oluruz!"
24. Allah buyurdu: "Birbirinize düşman olarak inin! Yeryüzünde bir süreye kadar kalıp geçinmeniz vardır."
25. "Orada yaşayacaksınız, orada öleceksiniz ve yine oradan (dirilip) çıkarılacaksınız!" dedi.

Bazı Cahiliyye Arapları, Kâbe'yi çıplak tavaf ederler ve, "İçinde Allah'a isyan ettiğimiz giysilerimizle tavaf etmeyiz," derlerdi. Çoğunlukla erkekler gündüz, kadınlar gece tavaf ederler, kadınların gündüz çıplak tavaf ettikleri de olurdu. Kadınlar, bütün göğüslerini ve göğüslerindeki mücevherleri açar ve hatta büsbütün çırılçıplak olur, ancak cinsel organına hafif bir paçavra kor, "Tavaf ederken beni kim ayıplar," derlerdi. Bunun üzerine aşağıdaki ayet inmiştir:

26. Ey Âdemoğulları! Çirkin yerlerinizi örtmesi ve süs olması için size elbise indirdik. Takva elbisesi; işte bu daha hayırlıdır. İşte bunlar, Allah'ın âyetlerindendir. Belki öğüt alırlar.
27. Ey Âdemoğlu! Şeytan ana babanızı, çirkin yerlerini onlara göstermek için elbiselerini soyarak Cennet'ten çıkardığı gibi, sizi de böyle bir belaya düşürmesin! Çünkü Şeytan ve kabilesi, onları göremeyeceğiniz yerden sizi görürler. Biz, şeytanları, inanmayanların dostu yaptık.
28. Onlar, bir kötülük yaptıkları zaman: "Babalarımızı bu yolda bulduk, bunu bize Allah emretti," derler. De ki: "Allah kötülüğü emretmez. Allah'a karşı bilmediğiniz şeyleri mi söylüyorsunuz?"

29. De ki: "Rabbim bana adaleti emretti. Her mescidde yüzünüzü O'na doğrultun ve dini yalnız kendisine has kılarak O'na yalvarın. İlkin sizi yarattığı gibi yine O'na döneceksiniz."
30. Allah, bir topluluğu doğru yola iletti, bir topluluğa da sapıklık hak oldu. Çünkü onlar, şeytanları Allah'tan başka dostlar tuttular ve kendilerinin de doğru yolda olduklarını sanıyorlar.

Âmiroğulları, hac günlerinde yağlı yemezler, ancak bayılıp düşmeyecek ve ölmeyecek kadar bir yiyecek yerlerdi. Müslümanlar da, bunların perhizlerine bakarak, "Ey Allah'ın Resulü! Bunların yaptıkları, bir ibadet ise, biz bu ibadete bunlardan daha layıkız," diyerek aynısını yapmak istemeleri üzerine, bu fiilin ibadet değil, büyük kabahat olduğunu beyan etmek için:

31. Ey Âdemoğulları! Her mescide gidişinizde güzel giysilerinizi giyin; yiyin, için, fakat israf etmeyin, Çünkü Allah, israf edenleri sevmez.
32. De ki: "Allah'ın kulları için çıkardığı zinetleri ve tertemiz rızıkları kim haram kılmış?" De ki: "Bunlar, bu dünya hayatında inananlar içindir, kıyamet gününde de yalnız onlara mahsustur." İşte böylece Biz, âyetleri bilen bir topluluğa uzun uzun açıklıyoruz.

Cahiliyye halkı, açık zinayı ayıplarlar da, gizli yapılanı ayıplamazdı. Bunun yanlışlığını açıklamak üzere:

33. De ki: "Rabbim, sadece açık ve gizli fuhşiyatı, günahları, haksız isyanı, haklarında hiç bir delil indirmediği şeyleri Allah'a ortak koşmanızı ve Allah hakkında bilmediğiniz şeyleri söylemenizi yasaklamıştır."

Hz. Peygamber, Müşrikleri azap ile tehdit edince onların, "Ya Muhammed! Hani, korkuttuğun azap? Eğer sözünde sadık isen, getir o azabı da görelim!" demeleri üzerine:

34. Her milletin bir eceli vardır. Onların eceli geldiğinde, ne bir ân erteleyebilirler, ne de ileri alabilirler.
35. Ey Âdemoğulları! Size içinizden peygamberler gelip âyetlerimi anlattıklarında, kim Allah'tan korkar ve kendini düzeltirse, işte onlar için korku yoktur; onlar üzülmeyeceklerdir de.
36. Ayetlerimizi yalanlayanlar ve onlara büyüklenenler, işte onlar cehennemliktir; orada ebedî kalacaklardır.
37. Allah'a karşı yalan uydurarak iftira eden yahut âyetlerini yalanlayandan daha zalim kim olabilir? Onlara Kitap'tan nasipleri erişir. Canlarını

alacak elçilerimiz gelince onlara: "Allah'tan başka taptıklarınız nerede?" derler. Onlar: "O taptıklarımız bizden sapıp ayrıldılar," derler. Böylece kendilerinin kâfirliklerine bizzat şahitlik ederler.

38. Allah onlara: "Sizden önce geçmiş cin ve insan topluluklarıyla beraber Cehennem ateşine girin!" der. Cehenneme giren her ümmet, yoldaşına lanet eder. Nihayet hepsi oraya toplandığında, sonrakiler, öncekiler hakkında derler ki: "Rabbimiz! İşte şunlar bizi doğru yoldan saptırdı. Onlara Cehennem ateşinden kat kat azab ver!" Allah der ki: "Herkesin azabı kat kattır, fakat siz bilemezsiniz."

39. Öncekiler, sonrakilere der ki: "Sizin bizden bir üstünlüğünüz yoktur. O halde yaptığınızın azabını tadın."

40. Bizim âyetlerimizi yalanlayıp onlara kibirlenenler var ya! İşte onlara göğün kapıları açılmayacak ve deve, iğne deliğinden geçinceye kadar onlar Cennet'e giremeyeceklerdir. İşte suçluları böyle cezalandırırız.

41. Onlara Cehennemde ateşten bir yatak, üstlerine de ateşten örtüler vardır. Zalimleri işte böyle cezalandırırız.

42. İman edenler ve iyi amellerde bulunanlar ki Biz hiç kimseye gücünün üstünde bir şey teklif etmeyiz. İşte onlar Cennet ehlidir ve orada ebedî olarak kalacaklardır.

43. Orada kalblerinde bulunan kini çıkarıp atarız. Onların altlarından ırmaklar akar. "Bizi buna erdiren Allah'a hamdolsun. Eğer Allah bizi doğru yola sevk etmeseydi biz doğru yola erişemezdik. Şüphesiz Rabbimizin peygamberleri bize gerçeği getirmişler," derler. Onlara şöyle seslenilir: "İşte size cennet! Yaptıklarınıza karşılık buna varis oldunuz."

44. Cennet ehli, cehennem ehline: "Rabbimizin bize vaad ettiğinin gerçek olduğunu gördük. Siz de Rabbinizin size vaad ettiğini gerçek buldunuz mu?" diye seslenirler. Onlar da "evet" derler. Bunun üzerine aralarında bir çağırıcı şöyle seslenir: "Allah'ın laneti zalimler üzerine olsun!

45. Onlar, Allah'ın yolundan men eden ve onu eğriltmek isteyenlerdir. Onlar, Ahireti de inkâr edenlerdi.

46. Cennetliklerle Cehennemlikler arasında bir perde vardır. A'raf üzerinde de, her iki taraftakileri simalarından tanıyan kişiler vardır. Bunlar cennetliklere: "Selâm olsun size," diye seslenirler. Bunlar henüz Cennete girmemiş, fakat girmeyi arzu eden kimselerdir.

47. Gözleri, cehennemlikler tarafına çevrilince de: "Rabbimiz! Bizi zalim toplulukla beraber kılma!" derler.

Velid b. Muğîre, Ebu Cehil, Âs b. Vâil ve arkadaşları: "Allah; Selmân, Ammâr ve benzerlerini Cennet'e koyacak da bizi cehenneme atacak ha! Böyle şey olmaz! Allah, bizim hizmetçilerimizi, çobanlarımızı bizden üstün tutmaz," derlerdi ki,

işte A'raf ehlinin "ne topluluğunuz, ne de büyüklük taslamanız size bir şey sağladı," diye bağırdıkları bunlar ve bu gibilerdir. Ve "bunlar mıydı?" diye işaret ettikleri de onların küçümsedikleri Selmân ve Ammâr gibi iman ehli kimselerdir.

48. Araftakiler, yüzlerinden tanıdıkları kişilere şöyle derler: "Ne topluluğunuz, ne de büyüklük taslamanız, size bir yarar sağladı."
49. "Allah, onları rahmete erdirmeyecek, diye yemin ettiğiniz kimseler bunlar mıydı?" (Cennetliklere): "Girin cennete, artık size ne korku vardır, ne de üzüleceksiniz," derler.
50. Cehennemdekiler, cennettekilere: "Bize biraz su akıtın veya Allah'ın size verdiği rızıktan bize de verin," diye seslenir. Cennettekiler de: "Allah, bunların ikisini de kâfirlere haram kıldı," derler.
51. Onlar ki, dinlerini bir eğlence ve oyun edinmişler ve dünya hayatı kendilerini aldattı. Onlar, bugüne kavuşacaklarını nasıl unuttular ve âyetlerimizi nasıl inkâr ettilerse, Biz de bugün onları öyle unuturuz.
52. Gerçekten onlara, ilim üzere açıkladığımız, inanan bir topluma yol gösterici ve rahmet olan Kitap getirdik.
53. İlle onun te'vilini mi gözetiyorlar? Onun te'vili geldiği gün, önceden onu unutmuş olanlar derler ki: "Doğrusu Rabbimizin elçileri gerçeği getirmiş. Şimdi bizim şefaatçilerimiz var mı ki bize şefaat etsinler, yahut tekrar geri döndürülmemiz mümkün mü ki eski yaptıklarımızdan başkasını yapalım?" Onlar, kendilerini zarara soktular ve uydurdukları da kendilerinden kaybolup gitti.
54. Şüphesiz Rabbiniz Allah, gökleri ve yeri altı günde yarattı, sonra Arş üzerine oturdu. O, geceyi durmadan onu kovalayan gündüze bürüyüp örter; güneş, ay ve yıldızlar emrine âmâdedir. İyi biliniz ki yaratma ve emir O'nundur. Âlemlerin Rabbi olan Allah yücedir.
55. Rabbinize yalvararak, gizlice dua edin, çünkü O, haddi aşanları sevmez.
56. Düzeltildikten sonra yeryüzünde bozgunculuk yapmayın. O'na, korkarak ve umarak dua edin. Şüphesiz Allah'ın rahmeti, iyilik edenlere yakındır.
57. Rahmetinin önünde müjdeci olarak rüzgârları gönderen O'dur. O rüzgârlar, ağır bulutları yüklenince, onu kuru bir memlekete gönderir, onunla su indiririz ve onunla her çeşit ürünü çıkarırız. İşte Biz, ölüleri de böyle çıkarırız. Belki öğüt alırsınız.
58. İyi beldenin bitkisi, Rabbinin izniyle çıkar; kötü olandan ise yararsız bitkiden başka bir şey çıkmaz. İşte Biz, şükreden bir toplum için âyetleri böyle açıklarız.

59. Andolsun ki Nûh'u elçi olarak kavmine gönderdik de dedi ki: "Ey kavmim! Allah'a kulluk edin; sizin O'ndan başka bir ilâhınız yoktur. Doğrusu ben, size gelecek büyük bir günün azabından korkarım."
60. Kavminin ileri gelenleri dediler ki: "Biz seni apaçık bir sapıklık içinde görüyoruz."
61. (Nûh) dedi ki: "Ey kavmim! Bende herhangi bir sapıklık yok, ben âlemlerin Rabbinin gönderdiği elçiyim."
62. "Size Rabbimin gönderdiklerini iletiyorum, size öğüt veriyorum ve Allah tarafından, sizin bilmediklerinizi biliyorum."
63. Sakınıp da rahmete nail olmanız için, içinizden sizi uyaracak bir adam vasıtasıyla size bir öğüt gelmesine şaştınız mı?
64. Nuh'u yalanladılar, Biz de O'nu ve O'nunla beraber gemide bulunanları kurtardık, âyetlerimizi yalanlayanları boğduk! Çünkü onlar, körleşmiş bir kavim idiler.
65. Âd'a da kardeşleri Hûd'u: "Ey kavmim! Allah'a kulluk edin, sizin O'ndan başka bir ilâhınız yoktur. Sakınmaz mısınız?" dedi.
66. Kavminin ileri gelenlerinden inkar edenler dediler ki: "Biz seni bir akılsızlık içinde görüyoruz ve gerçekten seni yalancılardan sanıyoruz."
67. Hûd, "Ey kavmim! Bende akılsızlık yok, ben âlemlerin Rabbi tarafından gönderilmiş bir elçiyim," dedi.
68. "Rabbimin gönderdiklerini size tebliğ ediyorum ve ben sizin için güvenilir bir nasihatçıyım."
69. "Sizi uyarması için içinizden bir adam aracılığı ile size bir öğüt gelmesine şaştınız mı? Düşünün ki Allah sizi, Nûh kavminden sonraki halifeler yaptı ve yaratılışta sizi onlardan üstün kıldı. Allah'ın nimetlerini hatırlayın ki, kurtuluşa eresiniz."
70. Dediler ki: "Ya, demek sen tek Allah'a kulluk edelim ve atalarımızın taptıklarını bırakalım diye mi bize geldin? Eğer doğrulardan isen bizi tehdit ettiğin o azabı bize getir!"
71. Hûd dedi ki: "Artık size Rabbinizden bir kir ve bir gazap inmiştir. Haklarında Allah'ın hiç bir delil indirmediği, sadece sizin ve atalarınızın isimlendirdiği isimler hususunda mı benimle tartışıyorsunuz? Bekleyin öyleyse; şüphesiz ben de sizinle beraber bekleyenlerdenim!"
72. Hud'u ve beraberindekileri tarafımızdan bir rahmetle kurtardık. Ayetlerimizi yalanlayanların ve mümin olmayanların kökünü kestik.
73. Semûd kavmine de kardeşleri Sâlih'i. Dedi ki: "Ey kavmim! Allah'a kulluk edin! Sizin, O'ndan başka bir ilâhınız yoktur. Size Rabbinizden açık bir delil geldi. İşte şu, Allah'ın devesi, size bir mucizedir; bırakın onu Allah'ın arzında yesin; sakın ona bir kötülük etmeyin, yoksa sizi acı bir azap alır."

74. Düşünün ki sizi Âd'dan sonraki halifeler kıldı ve sizi yeryüzünde yerleştirdi; onun düzlüklerinde saraylar yapıyorsunuz, dağlarında evler oyuyorsunuz. Artık Allah'ın nimetlerini hatırlayın da yeryüzünde müfsitler olarak karışıklık çıkarmayın.
75. Kavminden büyüklük taslayan ileri gelenleri, içlerinden zayıf görünen müminlere, "Siz, Sâlih'in, gerçekten Rabbi tarafından gönderildiğini biliyor musunuz?" dediler. Onlar da, "Şüphesiz biz, onunla gönderilene inananlarız!" dediler.
76. Büyüklük taslayanlar, "Biz, sizin inandığınızı inkâr edenleriz!" dediler.
77. Derken dişi deveyi boğazladılar ve Rablerinin buyruğundan dışarı çıktılar; "Ey Sâlih, eğer hakikaten elçilerdensen, bizi tehdit ettiğini bize getir!" dediler.
78. Bunun üzerine hemen onları, o sarsıntı yakaladı, yurtlarında diz üstü çökekaldılar.
79. Sâlih de onlardan yüz çevirdi ve şöyle dedi: "Ey kavmim! And olsun ki ben size Rabbimin elçiliğini tebliğ ettim ve size öğüt verdim; fakat siz nasihatçıları sevmiyorsunuz."
80. Lût'u da gönderdik. Kavmine dedi ki: "Sizden önce âlemlerden hiç birinin yapmadığı fuhuşu mu yapıyorsunuz?"
81. Çünkü siz kadınları bırakıp da şehvetle erkeklere gidiyorsunuz. Bilakis siz, haddi aşan bir kavimsiniz."
82. Kavminin cevabı: "Onları kentinizden çıkarın, çünkü onlar, fazla temizlenen insanlarmış!" demelerinden başka bir şey olmadı.
83. Biz de onu ve karısı hariç ailesini kurtardık; çünkü o, geride kalanlardan oldu.
84. Ve üzerlerine bir yağmur yağdırdık. Bak suçluların sonu nasıl oldu!
85. Medyen'e de kardeşleri Şuayb'ı: "Ey kavmim! Allah'a kulluk edin, sizin O'ndan başka bir ilâhınız yoktur. Size Rabbiniz'den açık bir delil geldi. Ölçüyü ve tartıyı tam yapın, insanların eşyalarını eksik vermeyin, düzene konduktan sonra yeryüzünde bozgunculuk yapmayın! Eğer inananlar iseniz, böylesi sizin için daha iyidir!"
86. "Tehdit ederek, inananları Allah yolundan alıkoyarak ve o yolun eğriliğini arayarak öyle her yolun başında oturmayın. Düşünün ki siz az idiniz de O, sizi çoğalttı. Bakın bozguncuların sonu nasıl olmuştur."
87. Eğer içinizden bir grup benimle gönderilene inanır, bir grup da inanmazsa, Allah aramızda hükmedinceye kadar sabredin. O, hüküm verenlerin en iyisidir.
88. Kavminden kibirlenen ileri gelenler dediler ki: "Ey Şu'ayb! Ya mutlaka seni ve seninle beraber inananları kentimizden çıkarırız, ya da dinimize dönersiniz!" Şuayb,"İstemesek de mi?" dedi.

89. "Allah bizi ondan kurtardıktan sonra tekrar sizin dininize dönersek, mutlaka Allah'a karşı iftira etmiş oluruz. Rabbimiz Allah'ın dilemesi hariç geri dönmemiz bizim için değildir. Rabbimizin ilmi her şeyi kuşatmıştır. Biz, sadece Allah'a dayanırız. Ey Rabbimiz! Bizimle kavmimiz arasında adaletle hükmet. Çünkü sen hükmedenlerin en iyisisin."
90. Şuayb'ın kavminden ileri gelen kâfirler dediler ki: "Eğer Şu'ayb'a uyarsanız, siz mutlaka ziyana uğrarsınız."
91. Derken o sarsıntı onları yakaladı; yurtlarında diz üstü çökekaldılar.
92. Şu'ayb'ı yalanlayanlar, sanki yurtlarında hiç yaşamamış gibi oldular. Şu'ayb'ı yalanlayanlar var ya; işte ziyana uğrayanlar, onlar oldular.
93. Şu'ayb onlardan öteye döndü de: "Ey kavmim! Ben, Rabbimin size gönderdiği gerçekleri duyurdum ve size öğüt verdim, artık kâfir bir kavme nasıl üzülürüm?"
94. Biz, hangi ülkeye bir peygamber gönderdiysek, onun halkını, yalvarıp yakarsınlar diye mutlaka yoksulluk ve darlıkla sıkmışızdır.
95. Sonra kötülüğün yerini iyilikle değiştirdik; nihayet çoğaldılar ve: "Atalarımıza da böyle darlık ve sevinç dokunmuştu," dediler ve hemen onları, hiç farkında olmadıkları bir sırada ansızın yakaladık.
96. O ülkelerin halkı iman etseler ve sakınsalardı, elbette üzerlerine gökten ve yerden bolluklar açardık; fakat yalanladılar, Biz de onları kazandıklarıyla yakaladık.
97. Acaba o ülkelerin halkı, geceleyin uyurlarken kendilerine azabımızın gelmeyeceğinden emin mi idiler?
98. Yoksa o ülkelerin halkı, kuşluk vakti eğlenirlerken onlara azabımızın gelmeyeceğinden emin mi idiler?
99. Allah'ın tuzağından emin mi oldular? Ziyana uğrayan topluluktan başkası, Allah'ın tuzağından emin olmaz.
100. Önceki sahiplerinden sonra yeryüzüne vâris olanlara hâlâ şu gerçek belli olmadı mı ki; eğer dileseydik onları da günahlarından dolayı musibetlere uğratırdık! Biz, onların kalplerini mühürleriz de onlar işitmezler.
101. İşte o ülkeler ki, sana onların bazı haberlerini anlatıyoruz. Andolsun ki, peygamberleri onlara apaçık deliller getirmişlerdi. Fakat önce yalanladıkları gerçeklere iman edecek değillerdi. İşte o kâfirlerin kalplerini Allah böyle mühürler.
102. Onların çoğunda, sözde durma bulamadık. Fakat, onların çoğunu yoldan çıkmış bulduk.
103. Sonra onların arkasından Musa'yı delillerimizle Firavun'a ve topluluğuna gönderdik; ama onları inkâr ettiler. Bak, o bozguncuların sonu nasıl oldu!

104. Musa: "Ey Firavun! Şüphesiz ki ben, âlemlerin Rabbi tarafından gönderilmiş bir elçiyim," dedi.
105. Allah'a karşı sadece hak olanı söylememem bana yakışır. Gerçekten ben size Rabbinizden bir delil getirdim, artık İsrailoğulları'nı benimle gönder.
106. Firavun: "Eğer bir delil getirdiysen ve eğer doğru söyleyenlerden isen onu göster," dedi.
107. Bunun üzerine Musa, asâsını yere bıraktı; birden ejderha oldu.
108. Ve Musa elini koynundan çıkarıverdi, eli bembeyaz olmuş, bakanların gözünü kamaştırıyordu.

Hz. Musa siyah idi, önce elini yaratıldığı şekliyle gösterir, sonra koynuna sokar çıkarınca eli bembeyaz olurmuş. Tekrar koynuna sokar çıkarırmış, bu defa da eski siyah rengine dönermiş.

109. Firavun'un kavminden ileri gelenler, "Muhakkak bu çok bilgili bir sihirbazdır," dediler.
110. "O, sizi yurdunuzdan çıkarmak istiyor. (Firavun): "O halde siz ne diyorsunuz?" dedi.
111. Onlar da, "Onu ve kardeşini beklet, şehirlere de toplayıcılar gönder," dediler.
112. "Bütün bilgiç sihirbazları sana getirsinler."
113. O sihirbazlar Firavun'a geldiler: "Galip gelirsek bize muhakkak mükâfat var değil mi?" dediler.
114. "Evet. Üstelik o zaman benim yakınlarımdan olacaksınız," dedi.
115. Sihirbazlar, Musa'ya: "Ey Musa! Önce sen mi hünerini ortaya koyacaksın, yoksa biz mi?" dediler.
116. Musa, "Siz atın!" dedi. Atacaklarını atınca herkesin gözünü büyülediler ve onları dehşete düşürdüler. Doğrusu büyük bir sihir gösterdiler.
117. Biz de Musa'ya "Sen de asânı bırak!" diye vahyettik. Birdenbire asâ, onların bütün uydurduklarını yakalayıp yuttu.
118. Artık hakikat ortaya çıkmış, onların bütün yaptıkları boşa gitmişti.
119. Orada mağlup olmuş ve küçük düşmüşlerdi.
120. Sihirbazlar hep birden secdeye kapandılar;
121. Dediler ki: "Âlemlerin Rabbine iman ettik,"
122. "Musa'nın ve Harun'un Rabbine."
123. Firavun: "Ben, size izin vermeden iman ettiniz ha! Şüphesiz bu bir hiledir, siz, halkını oradan çıkarmak için bunu şehirde kurmuşsunuz, sonra anlayacaksınız!"

124. "Ellerinizi ve ayaklarınızı çaprazlama kestireceğim, sonra da bilin ki, sizi astıracağım."
125. Onlar da: "Şüphesiz biz, Rabbimize döneceğiz," dediler.
126. "Senin bize kızman da sırf Rabbimizin ayetleri gelince onlara iman etmemizden dolayıdır. Ey Rabbimiz! Üzerimize sabır yağdır ve canımızı Müslüman olarak al!" derler.
127. Firavun kavminin ileri gelenleri dediler ki: "Seni ve ilâhlarını terk etsinler de yeryüzünde fesat çıkarsınlar diye mi Musa'yı ve kavmini serbest bırakacaksın?" Firavun da dedi ki: "Onların oğullarını öldüreceğiz, kızlarını sağ bırakacağız ve onlar üzerinde kahredici bir üstünlüğe sahibiz."
128. Musa, kavmine dedi ki: "Allah'ın yardımını isteyin ve sabır gösterin. Şüphesiz ki yeryüzü Allah'ındır; kullarından dilediğini ona mirasçı kılar. Sonunda kurtuluş muttakilerindir."
129. Kavmi de dediler ki: "Sen, bize gelmeden önce de eziyet gördük, sen geldikten sonra da." Musa dedi ki: "Umulur ki, Rabbiniz düşmanlarınızı helak edip de sizi yeryüzünde halife kılacaktır ve sizin nasıl işler yaptığınıza bakacaktır."
130. Gerçekten Biz, Firavun sülâlesini, senelerce süren ürün noksanlığı içinde kıvrandırdık ki, ibret alsınlar.
131. "Fakat kendilerine iyilik geldiği zaman, işte bu bizim hakkımızdır," dediler. Başlarına bir kötülük gelince de, Musa ile yanındakilerin uğursuzluğuna bağladılar. İyi bilin ki, onların uğursuzluğu Allah katındandır; lâkin çoğu bunu bilmezler.
132. "Ve sen büyülemek için her ne ayet getirirsen getir, biz sana inanan değiliz," dediler.
133. Biz de kudretimizin ayrı ayrı alâmetleri olmak üzere başlarına tufan, çekirge, haşereler, kurbağalar ve kan gönderdik; yine inat edip direndiler ve çok suçlu bir kavim oldular.

Mısır'da sekiz gün geceli gündüzlü şiddetli bir yağmur yağmış, kimse evinden dışarı çıkamamış, seller evlere dolmuş, boğazlarına kadar su içinde kalmışlar. Aralarında bulunan İsrailoğulları'nın evlerine ise bir şey olmamış. Böylece bir hafta boyunca bütün Mısır bir deniz gibi olmuş, işten güçten kalmışlar. Bu boğulma tehlikesi altında Hz. Musa'ya başvurup "Rabbine dua et, bu belayı başımızdan kaldır da sana iman edelim," demişler. O da dua etmiş, tehlike savuşmuş. Fakat bundan sonra bitkiler öyle fışkırmış ki, arazide benzeri görülmemiş bir feyiz ve bereket ihtimali baş göstermiş. Bunu görünce "Bizim korktuğumuz şey, bir musibet değilmiş, meğer bir büyük hayırmış," demişler, iman etmekten vazgeçmişler.

Bunun üzerine Allah, çekirge âfeti göndermiş, ekinlerini ve meyva bahçelerini yiyen çekirge sürüleri evlerine, tavanlarına ve elbiselerine kadar üşüşmüş, yine Musa'ya koşup feryad etmişler, Allah Teâlâ da bir rüzgar göndermiş çekirgeleri sürüp denize dökmüş. Bakmışlar ki, geriye kalan ürünleri kendilerine yetecek, "Eh bu kalan bize yeter," demişler, yine iman etmemişler. Bunun üzerine Allah, onlara bitleri musallat etmiş, çekirgeden arta kalan ürünleri yemeye, elbise ve bedenlerine kadar girip kanlarını emmeye başlamış. Hz Musa'ya üçüncü defa gelip yine feryad etmişler, Allah'ın izniyle bu bela da başlarından uzaklaştırılmış. "Artık" demişler, "senin bir sihirbaz olduğunda hiç şüphemiz kalmadı."
Daha sonra deniz tarafından gayet yoğun bir karaltı çıkmış ve başlarına kurbağalar yağmaya başlamış, öyle ki, yerleri yurtları kurbağa ile dolmuş. Herhangi bir örtüye veya yiyeceğe el atsalar, hemen bir kurbağa çıkar, ağızlarına, burunlarına atılırmış. Dördüncü defa tekrar gelip yine yalvarmışlar, o da kendilerinden kuvvetli bir ant alarak Allah'a dua etmiş. Allah, kurbağa belasını da bir yağmurla sürüp denize dökmüş ve onlardan uzaklaştırmış. Lakin onlar yine antlarını bozmuşlar, küfür ve fesattan vazgeçmemişler. Bunun üzerine de Allah kan göndermiş, içecekleri ve kullanacakları sular kan olmuş kalmış.

134. Ne zaman ki, azap üzerlerine çöktü, dediler ki, "Ey Musa! Bizim için Rabbine dua et, sana olan ahdi hürmetine eğer bizden bu azabı kaldırır uzaklaştırırsan, yemin olsun ki, sana kesinlikle iman edeceğiz. Ve İsrailoğulları'nı seninle birlikte göndereceğiz."

135. Ne zaman ki, belli bir süreye kadar onlardan azabı kaldırdık, derhal yeminlerini bozdular.

136. Biz de, âyetlerimizi inkâr ettikleri ve onlara kulak vermedikleri için kendilerinden intikam aldık da hepsini denizde boğduk.

137. O hırpalanıp ezilmekte olan kavmi de yeryüzünün, bereketle donattığımız doğusuna ve batısına mirasçı yaptık. Ve böylece Rabbi'nin, İsrailoğulları'na olan o güzel vaadi, sabırları yüzünden gerçekleşti. Biz de Firavun ile kavminin yapageldikleri eserlerini ve diktikleri binaları yerle bir ettik.

138. İsrailoğulları'nın denizden geçmelerini sağladık. Derken bir kavme vardılar ki, onlar, kendilerine ait bir takım putlara tapıyorlardı. Dediler ki; Ey Musa! Onların tanrıları gibi, sen de bize bir tanrı yap! Musa da onlara dedi ki: "Siz gerçekten cahillik eden bir kavimsiniz."

139. Şüphesiz bu kişilerin içinde bulundukları din, yok olmaya mahkûmdur ve bütün yaptıkları batıldır.

140. "Sizi âlemlere üstün kıldığı halde, ben size O'ndan başka ilâh mı arayayım!" dedi.

141. Hani sizi, Firavun sülâlesinin elinden kurtardığımız zaman, size azabın kötüsünü yapıyorlardı; oğullarınızı öldürüyorlar, kızlarınızı sağ bırakıyorlardı. Bunda sizin için Rabbiniz'den büyük imtihan vardı.
142. Musa ile otuz geceye sözleşmiştik ve süreye bir on gece daha ekledik ve böylece Rabbi'nin belirlediği vakit, tam kırk gece oldu. Musa, kardeşi Harun'a şöyle dedi: "Kavmim içinde benim halefim ol; ıslaha çalış ve bozguncuların yolundan gitme!"
143. Musa, belirlediğimiz yere (Tur'a) gelip Rabbi ona konuşunca, "Ey Rabbim, bana kendini göster de sana bakayım," dedi. Allah dedi ki; "Beni katiyyen göremezsin, fakat dağa bak, eğer o, yerinde durabilirse, sen de beni göreceksin." Rabbi, dağa tecelli edince onu yere serdi; Musa baygın düştü. Ayılınca, "Seni tenzih ederim, tevbe ettim, sana tövbe ettim ve ben inananların ilkiyim," dedi.
144. Allah buyurdu: "Ey Musa! Risaletimle ve kelâmımla seni insanlar üzerine seçkin kıldım. Sana verdiğime sıkı sarıl ve şükredenlerden ol!"
145. Musa için o levhalarda her şeyden yazdık; nasihat ve her şeyin açıklamasını. "Bunlara sıkı sarıl, kavmine de en güzelini almalarını emret! Size yakında o fasıkların yurdunu göstereceğim."
146. Yeryüzünde haksız yere büyüklük taslayanları, âyetlerimden uzak tutacağım. Onlar, bütün âyetlerimizi görseler de iman etmezler. Doğru yolu görseler de onu tutup gitmezler. Eğer sapıklık yolunu görürlerse onu izlerler. Çünkü onlar âyetlerimizi inkâr etmişler ve onlardan gafil olmuşlardır.
147. Âyetlerimizi ve Ahirete kavuşmayı inkâr edenlerin amelleri boşa gitmiştir. Cezalandırılmaları, yaptıklarından başkası mı olacak?
148. Musa'nın arkasından kavmi, süs takılarından böğüren bir buzağı heykeli edinmişlerdi. O buzağının kendilerine bir söz söylemediğini ve bir yol gösteremediğini görmemişler miydi? Fakat yine de onu tanrı edindiler de zalimlerden oldular.
149. Ne zaman ki, ellerine düşürüldü, o zaman sapmış olduklarını gördüler. "Yemin olsun ki; eğer Rabbimiz bize merhamet etmez ve bizi bağışlamazsa, muhakkak biz ziyana uğrayanlardan olacağız," dediler.
150. Musa, öfkeli-üzüntülü olarak kavmine döndüğünde şöyle dedi: "Bana arkamdan ne kötü bir halef oldunuz! Rabbinizden emirsiz acele mi ettiniz?" Elindeki levhaları bıraktı ve kardeşi Harun'u başından tutarak kendine doğru çekmeye başladı. Harun: "Ey anamın oğlu! İnan ki, bu kavim, beni güçsüz buldu, az daha beni öldürüyorlardı, sen de bana böyle yaparak düşmanları sevindirme ve beni bu zalim kavimle bir tutma!" dedi.

151. Musa: "Ey Rabbim! Beni, kardeşimi bağışla! Bizi rahmetine al! Sen merhametlilerin en merhametlisisin," dedi.

152. Şüphesiz o buzağıyı tanrı edinenlere Rablerinden bir gazap, dünya hayatında iken de bir zillet ulaşacaktır. İftiracıları böyle cezalandırırız.

153. O kötü işleri işleyip de sonra arkasından tevbe ve iman edenler için hiç şüphe yok ki, Rabbin bundan sonra da affedici-merhamet edicidir.

154. Musa'nın öfkesi geçince levhaları aldı. Onlardaki yazıda, Rablerinden korkanlara hidayet ve rahmet vardı.

Allah, Hz. Musa'ya, İsrailoğulları'ndan seçilecek bir takım kimselerin gelip, buzağıya tapmalarından dolayı özür dilemelerini ve geriye kalanların da tevbelerinin kabul edilmesi için niyazda bulunmalarını emretmiş ve bunun için bir vakit tayin etmişti. Hz. Musa da yetmiş kişi seçmişti: Şöyle ki, oniki boy olan İsrailoğulları'nın her boyundan altı kişi seçmiş idi. Bu ise yetmişten fazla tuttuğundan, ikiniz kalsın diye de emretmiş, fakat kimlerin kalacağı konusunda uyuşamadıklarından, kalana da katılanlar kadar ecir var, dedi. Kâleb ile Yûşa' kaldılar. Musa da yetmiş kişiyle gitti. Onlara, oruç tutmalarını, temizlenmelerini ve elbiselerini de temiz tutmalarını emretti. Bunlarla Tûr-i Sîna'ya doğru yola çıktı. Dağa yaklaştıklarında, dağı bir sis kapladı. Musa da onlarla beraber sisin içine girdi, hepsi secdeye kapandılar. Allah Teâlâ, Musa'ya dilediği gibi emirler veriyor ve yasakları bildiriyordu, onlar da işitiyorlardı ki, tevbe için nefislerini öldürmeleri gerekiyordu.

Sis açılınca, onlar tuttular, "Biz Allah'ı açıktan açığa görmedikçe sana iman etmeyeceğiz," diyerek Musa'ya kafa tuttular. İhtimal ki, bununla "Sen işittiğimiz bu sesin Allah'ın sesi olduğunu söylüyor ve nefislerinizi öldürünüz diyenin Allah olduğunu bildiriyorsun, fakat biz Allah'ı göremeyince senin bu sözünün doğruluğunu tasdik edemeyiz," demek istiyorlar. Nefislerini öldürmek emrini ağır buluyorlardı. İnanamıyorlar ve inanmak istemiyorlar, ona inanmayı Allah'ı görme şartına bağlıyorlardı ve Allah'ı görmeyi, kelâmını işitmeye benzetiyorlardı. Bu hadiseyi anlatmak üzere:

155. Bir de Musa, belirlediğimiz yere gitmek için kavminden yetmiş erkek seçti. Onları o sarsıntı yakalayınca Musa: "Rabbim! Dileseydin bunları da, beni de daha önce helâk ederdin. Şimdi bizi, içimizdeki o beyinsizlerin yaptıkları yüzünden helâk mi edeceksin? O iş de senin imtihanından başka bir şey değildi. Sen bu imtihanla dilediğini sapıklıkta bırakır, dilediğini de hidayete erdirirsin. Bizim velimiz Sensin; bizi bağışla, merhamet et! Sen, bağışlayanların en iyisisin," dedi.

156. "Ve bize hem bu dünyada bir iyilik yaz, hem de ahirette. Biz gerçekten de tevbe edip senin hidayetine döndük." Allah dedi ki, "Azabım; onu

dilediğime isabet ettiririm. Rahmetim; her şeyi kaplamıştır. Onu da özellikle korunanlara, zekatını verenlere ve âyetlerimize inananlara mahsus kılacağım."

157. Onlar, o ümmî Peygamber'e uyarlar, yanlarındaki Tevrat ve İncil'de yazılmış bulacakları o nebiye uyup, onun izinden giderler; o, onlara iyiyi emreder ve onları kötülüklerden alıkoyar, onlara iyi şeyleri helâl kılar, pis şeyleri de haram kılar, sırtlarından ağır yükleri indirir, zincirleri kaldırır. Ona iman eden, ona kuvvetle saygı gösteren, ona yardım eden ve onunla birlikte indirilen nuru izleyen kimseler var ya; işte asıl kurtulmuşlar onlardır.

158. De ki; "Ey insanlar! Ben sizin hepinize Allah'ın resulüyüm. O Allah ki, göklerin ve yerin bütün hükümranlığı O'nundur. O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. Öldüren de, dirilten de O'dur. Bundan dolayı gelin, Allah'a ve Resulü'ne iman edin. Allah'a ve Allah'ın bütün kelâmlarına iman eden o ümmî peygambere, evet ona uyun ki, hidayete erebilesiniz.

159. Musa'nın kavminden, gerçeğe götüren ve o gerçekle adalet yapan bir topluluk da vardı.

160. Biz, onları oniki kabile-topluluğa ayırdık. Ve kavmi kendisinden su istediği zaman Musa'ya, elindeki asâ ile taşa vur, diye vahyettik; vurunca hemen o taştan oniki pınar akmaya başladı. Halkın her biri su alacağı yeri öğrendi. Onları bulutla gölgeledik. Onlara kudret helvası ve bıldırcın indirdik. Size rızık olarak ihsan ettiğimiz nimetlerin iyisinden yiyiniz, dedik. Onlar, zulmü Bize yapmadılar, fakat kendilerine zulmediyorlardı.

161. O vakit onlara denilmişti ki; şu şehre yerleşin ve orada dilediğiniz şeylerden yiyin, "günahlarımızı bağışla" deyin ve secde ederek kapısından girin ki, suçlarınızı bağışlayalım. İyilere nimetlerimizi daha da arttıracağız.

162. İçlerinden zulmedenler, sözü değiştirdiler; kendilerine söylenenden başka şekle soktular. Zulmetmelerine karşılık Biz de üzerlerine gökten bir azap yağdırdık.

163. Ey Muhammed! Bir de onlara, o deniz kıyısındaki şehrin başına gelenleri sor. O sırada onlar cumartesi yasağına riayet etmiyorlardı. Cumartesi günü balıklar akın akın geliyorlardı, yasak olmadığı gün gelmiyorlardı. Yoldan çıkıp sapıklık yaptıkları için Biz de onları işte böyle sınıyorduk.

164. Onlardan bir topluluk, "Allah'ın helâk edeceği, ya da çetin bir azapla cezalandıracağı bir kavme ne diye nasihat ediyorsunuz?" dediği vakit, o uyarıda bulunanlar dediler ki; "Rabbiniz tarafından mazur görülmemiz için, bir de belki günahlardan sakınırlar diye."

165. Onlar, yapılan bunca nasihati unuttukları zaman, o kötülükten sakındıranları kurtardık. O zalimleri de fena hareketlerinden dolayı şiddetli bir azapla yakaladık.
166. Yasaklanan şeylerden vazgeçmekten kaçınınca, Biz de onlara, "zelil maymunlar olun," dedik.
167. O Vakit Rabbin, Kıyamet gününe kadar onlara en kötü muameleyi yapacak kimseleri başlarına göndereceğini, bildirmişti. Muhakkak, Rabbin, hızla cezalandırandır. Muhakkak O, çok affedici-çok merhametlidir.
168. Onları yeryüzünde ümmetlere ayırdık. İçlerinde iyi olanları da vardı, olmayanları da. Biz, belki dönerler diye onları nimetlerle ve musibetlerle imtihan ettik.
169. Derken kitabı (Tevrat'ı) miras alan bozuk bir nesil bunların yerini aldı. Bize nasıl olsa mağfiret edilecek diyerek, şu alçak dünya malını alıyorlar, yine onun gibi bir mal gelse onu da alırlar. Allah'a karşı haktan başka bir şey söylemeyeceklerine dair kendilerinden o kitabın misakı alınmamış mıydı? Ve onun içindekileri okumamışlar mıydı? Oysa Ahiret yurdu, Allah'tan korkanlar için daha hayırlıdır. Hâlâ akletmiyor musunuz?
170. O Kitaba sarılanlara ve namazı kılanlara gelince; Biz, o ıslah edicilerin ecrini zayi etmeyiz.
171. Hani Biz, o dağı gölgelik gibi tepelerine çekmiştik de üzerlerine düşecek sandılar. "Size verdiğimiz Kitab'ı kuvvetle tutun ve içindekini hatırlayın; umulur ki sakınırsınız," dedik.
172. Bir de Rabbin, Âdemoğulları'ndan, bellerindeki zürriyetlerini alıp da onları kendi nefislerine şahit tutarak: "Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" dediği vakit, "Evet; şahidiz," dediler. Kıyamet Günü, "Bizim bundan haberimiz yoktu," demeyesiniz diye.
173. Yahut "Atalarımız daha önce şirk koşmuşlardı. Biz onlardan sonra gelen bir nesil idik, şimdi o batıl yolu tutanların yaptıkları yüzünden bizi helâk mi edeceksin," demeyesiniz diye.
174. Ve işte Biz, âyetleri böyle detaylı açıklıyoruz ki, belki dönerler.
175. Onlara, kendisine âyetlerimizi sunduğumuz o adamın kıssasını da anlat; o, âyetlerden sıyrılıp çıktı, derken onu şeytan arkasına taktı, en sonunda da azgınlardan oldu.

Kenanlılardan Bel'am b. Baura'nın, bazı ilâhî kitaplara ilgisi vardı, duası makbul bir veli iken Arz-ı Mukaddes'e girme meselesinde Hz. Musa'nın veya Yuşa'nın aksine dünya sevgisi ile zorbalara arka çıkmıştı.

Araplar'dan Ümeyye b. Ebissalti Sakafî da bazı din kitaplarını okumuş ve bir peygamberin geleceğine inanmış ve o gelecek peygamberin kendisi olması ümidine kapılmıştı. O sırada Hz. Muhammed'e peygamberlik verilince hasedinden dolayı inkara sapmıştır. Bunlar gibi kişilerin durumunu temsilen:

176. Eğer dileseydik onu o âyetlerle yüceltirdik, fakat o alçaklığa saplandı kaldı ve kendi keyfinin ardına düştü. Artık onun ibret verici hali o köpeğin haline benzer ki, üzerine varsan da dilini uzatır solur, bıraksan da solur. İşte bu, âyetlerimizi inkâr eden kavmin misalidir. Bu kıssayı iyice anlat, belki düşünürler.
177. Âyetlerimizi yalanlayan ve sadece kendilerine zulmeden o kavmin hali ne kötüdür!
178. Allah, kime hidayet ederse, o hidayete erer. Kimi de şaşırtırsa, işte hüsrana uğrayanlar onlardır.
179. Andolsun ki, cinlerden ve insanlardan birçoğunu cehennem için var ettik; onların kalbleri vardır fakat onlarla anlamazlar, gözleri vardır, fakat onlarla görmezler, kulakları vardır fakat onlarla işitmezler. İşte bunlar hayvanlar gibidirler; hatta daha da aşağıdırlar. Bunlar da gafillerin kendileridir.

Müminlerin ibadetlerine dil uzatan Mekke Müşrikleri hakkında:

180. En güzel isimler Allah'ındır. Allah'a onlarla dua edin! Onun isimleri hakkında saptıranları terk edin! Yaptıklarının cezasını çekeceklerdir.
181. Yarattıklarımızdan, hakka ileten ve o hak ile adaleti yerine getiren bir topluluk vardır.
182. Âyetlerimizi yalanlayanlar; onları bilemeyecekleri yerden tedricen düşüreceğiz.
183. Ben, onlara mühlet de veririm. Şüphesiz tuzağım çetindir.

Hz. Peygamber, bir gece Safa Tepesi'ne çıkmış, Kureyş'i boy boy, oymak oymak tek tek isimlerini okuyarak İslam'a çağırmış ve Allah'ın azabından sakınmalarını hatırlatarak nasihat etmişti. İçlerinden birisinin, "Bu adam iyice delirmiş, sabaha kadar bağıracak," demesi üzerine:

184. Arkadaşlarında bir cinnet bulunmadığını hiç düşünmediler mi? O, açık bir uyarıcıdan başka biri değildir.
185. Göklerin ve yerin hükümranlığına, Allah'ın yarattığı her şeye ve ecellerinin gerçekten yaklaşması ihtimaline hiç bakmadılar mı? Artık bu Kur'ân'dan sonra başka hangi söze inanacaklar?

186. Allah'ın saptırdığını yola getirici yoktur. O, onları azgınlıkları içinde bırakır; bocalar dururlar.

Yahudilerden Hısl b. Ebi Kuşeyr ve Şemuyil b. Zeyd, Hz. Peygamber'e gelmişler. Onu imtihan için, "Ya Muhammed, eğer sen peygamber isen bize Kıyamet'in kopacağı vakti haber ver, çünkü biz onu biliyoruz, doğru söylersen sana iman edeceğiz," demişler. Ancak belli bir vakit söyleyecek olursa onu yalanlamaya da kararlı imişler. Bir başka rivayette Kureyş'den bazıları gelmişler, "Ya Muhammed, seninle bizim aramızda bir yakınlık var, bundan dolayı bize özel olarak onun vaktini lütfen bildir," demeleri üzerine:

187. Sana, ne zaman kopacak diye Kıyameti soruyorlar. De ki; "Onun bilgisi yalnızca Rabbimin katındadır." Onu vaktinde açığa çıkaracak olan O'ndan başkası değildir. O, göklere ve yere ağır gelmiştir. O, size ancak ansızın gelir. Sanki sen onu biliyormuşsun gibi sana soruyorlar. De ki, "Onun bilgisi sadece Allah katındadır. Fakat insanların çoğu bunu bilmezler."

1) Hz. Peygamber, MS. 627'de cereyan eden bir Arap kabilesi olan ve Medine civarında yerleşik Beni Mustalik'e karşı yaptığı savaştan dönüyordu. Yolda çok şiddetli rüzgar esti ve hayvanlar, etrafa kaçışmaya başladı. Bu sırada Hz. Peygamber, Ashabına Medine'de vefat eden Rufaa'nın ölümünü haber verdi ve "Bakın benim deve nerededir," diye sordu. Münafıkların reisi, Peygamberi kastederek, "Şu adamın haline bakın! Medine'deki birinin ölümünü haber veriyor da, devesinin nerede olduğunu bilmiyor," dedi.

2) Mekke halkı, "Ya Muhammed! Rabbin, sana ucuzluğu ve pahalılığı haber vermez mi? Bize söyle de alış veriş yapalım ve para kazanalım. Rabbin sana kıtlık olacak yeri haber vermez mi? Bize söyle de ucuzluk olacak yerlere göç edelim," dediler. Bu hadiseler üzerine:

188. De ki, ben kendi kendime Allah'ın dilediğinden başka ne bir menfaate ne de bir zarara gücüm vardır. Ben, eğer gaybı bilseydim hayrı çoğaltırdım ve bana kötülük dokunmazdı. Ben, iman eden bir kavme sadece bir uyarıcı ve bir müjdeciyim.

Adem ile Havva, Cennet'ten yeryüzüne indikleri zaman Allah, Adem'in nefsine şehvet verdi. Bunun üzerine Havva ile cinsel ilişkide bulundu. Havva da hamile kaldı. Yükü hafif iken Havva gezdi dolaştı. Çocuk büyüyüp yük ağırlaşınca Şeytan Havva'ya geldi, "Karnındaki nedir?" diye sordu. Havva, "Bilmiyorum,"

dedi. Şeytan, "Ben, onun bir hayvan, yahut bir köpek yahut ta bir domuz yavrusu olmasından korkuyorum. Yeryüzünde onun benzerlerini görmüyor musun?" diye Havva'yı korkuttu. Havva, "Evet, ben de öyle bir şey olmasından korkuyorum," dedi. Şeytan, Havva'yı korkutmayı sürdürerek, "Bu, nerenden çıkacak? Arkandan mı, ağzından mı? Ya da karnını yarıp ta seni öldürecek mi? Bunları biliyor musun?" dedi. Havva, Şeytan'ın bu tehditlerinden korktu ve onun söylediklerini Adem'e nakletti. Karı koca bundan çok üzüldüler.
Sonra Şeytan tekrar Havva'ya geldi, "Allah yanında benim bir değerim var. Karnındakini senin gibi bir insan yapması için dua edersem, kabul olur, Ama sen de onun adını Abdulhars koy!" dedi. Melekler arasında şeytanın ismi El-Hars idi. Şeytan, doğacak çocuğun adını Şeytanın oğlu olarak koydurmak istiyordu. Bu tehditleri Havva'ya onun için yapıyordu. Havva, bu sözleri de anlattığı Adem, "Bu, bizi aldatıp Cennet'ten çıkaran şu kişi değil mi?" cevabını verdi. Sonra Şeytan tekrar geldi. Adem ile Havva'yı aldatmaya ve korkutmaya devam etti. En nihayet çocuk doğdu. Onlar da adını Şeytan'ın kulu anlamında Abdulhars koydular. Bu hadiseyi Müminlere hatırlatmak üzere:

189. Sizi bir tek nefisten yaratan, onunla sükûnet bulsun diye eşini de ondan yaratan Allah'tır. O, eşini kaplayınca, eşi hafif bir yük yüklendi (hâmile kaldı). Bir müddet böyle geçti, derken yükü ağırlaştı. O vakit ikisi birden Rableri olan Allah'a şöyle dua ettiler: "Eğer bize salih bir evlat verirsen, biz muhakkak şükredenlerden olacağız."

190. Fakat Allah, o ikisine salih bir evlat verince, her ikisi de tuttular verdiği evlatlar üzerine ona ortak koşmaya başladılar. Allah, onların koştukları şirkten münezzehtir.

191. Hiçbir şey yaratmayan ve kendileri yaratılmış olan şeyleri mi Allah'a ortak koşuyorlar?

192. Bunlar, ne onlara, ne de kendilerine yardım edebilirler.

193. Onları doğru yola çağırsanız, size uymazlar. Onları çağırsanız da sussanız da, aynıdır.

194. Allah'ı bırakıp taptıklarınız da sizler gibi kullardır. Doğru iseniz onları çağırın da size cevap versinler.

195. Onların yürüyecek ayakları mı var? Yoksa tutacak elleri mi, görecek gözleri mi veya işitecek kulakları mı var? De ki: "Haydi o ortaklarınızı çağırın, sonra bana tuzak kurun da bana göz açtırmayın."

196. "Zira benim velim, o kitabı indiren Allah'tır. Ve O, salih kullarına sahip çıkar."

197. Allah'tan başka taptıklarınız ise size yardıma güçleri yetmez, kendilerine de yardım etmezler.

198. **Onları doğru yola çağıracak olsanız da duymazlar. Onların sana bakar görürsün, ama görmezler.**
199. **Sen af yolunu tut, iyiliği emret ve o cahillerden yüz çevir.**
200. **Şeytandan bir vesvese gelirse hemen Allah'a sığın. Şüphesiz, Allah işiten-bilendir.**
201. **Şüphesiz muttakilere şeytandan bir vesvese dokunduğu zaman, düşünürler ve derhal gerçeği görürler.**
202. **Şeytanların kardeşlerine gelince; öbürlerini azgınlığa sürüklerler, sonra da bunda kusur etmezler.**
203. **Onlara bir âyet getirmediğin zaman, "Derleyip toplasaydın ya derler," sen de de ki, "Ben, ancak Rabbimden bana vahyolunana uyarım. İşte bu, Rabbinizden gelen basiretlerdir; inanan bir kavim için hidayettir, rahmettir."**

Ashab, cemaatle namaz kılarken imamın ardında konuşurlardı. Aşağıdaki ayet ile susmaları istenmiştir:

204. **Kur'ân okunduğu zaman, hemen onu dinleyin ve susun, umulur ki, rahmet edilirsiniz.**
205. **Sabah akşam demeden, içinden, korkarak ve yalvararak, sesli olmaksızın Rabbini an ve gafillerden olma.**
206. **Zira Rabbinin katında olanlar; Allah'a kulluk etmekten kibirlenmezler, O'nu tespih ederler ve yalnızca O'na secde ederler.**

40. – 72. CİN SURESİ

Mekke döneminde inmiş, 28 âyettir. Ağırlıklı olarak cinlerden bahsettiği için "Cin sûresi" adını almıştır.
Sûrede ayrıca tevhit, peygamberlik ve öldükten sonra dirilmek gibi meseleler konu edilmektedir.
Hz. Peygamber, her yıl hac mevsiminde Ukaz Panayırı'na gider, civardan gelen insanlara İslam'ı anlatırdı. Yine böyle bir günde Ashabı'ndan bir toplulukla beraber Ukaz Panayırı'na gitmek için yola çıkmıştı. Üzerlerine alevli yıldızlar gönderilmek suretiyle şeytanların gökten haber almaları önlenmişti. Bu durumu gören şeytanlar, kendi topluluklarına döndüler, "Size ne oldu?" diye sordular. Onlar, "Üzerimize alevli yıldızlar gönderilerek, gökten haber almamız engellendi," dediler. Onlar, "Sizin, gökten haber almanızı önleyecek mutlaka bir şey olmuştur. Bunu anlamanız için tüm arzı dolaşın," dediler. İçlerinden Tihame'ye doğru yönelen cinler, Ukaz Panayırı'na gitmek üzere Nahle'de bulunan Hz. Peygamber'in yanına vardılar. Bu sırada Peygamber, Ashab'ına sabah namazı kıldırıyordu. Kur'an'ı işitince ona kulak verdiler ve, "Vallahi, sizin gökten haber almanızı engelleyen budur," dediler. Sonra topluluklarına dönerek, "Ey halkımız! Biz, doğru yola ulaştıran harikulade güzel bir Kur'an dinledik. Ona iman ettik. O halde Rabbimize hiç kimseyi ortak koşmayacağız," demeleri üzerine:

1. **Deki: Bir cin grubu dinleyip, "Şüphesiz biz, acaip bir Kur'ân dinledik," dedikleri bana vahyedildi.**
2. **"O, hidayete erdiriyor, biz de ona iman ettik. Rabbimize kesinlikle hiçbir şeyi ortak koşmayacağız."**
3. **"Doğrusu, Rabbimizin şanı çok yücedir; ne bir bayan eş ne de bir çocuk edinmiştir."**
4. **"Demek ki bizim beyinsizimiz, Allah hakkında asılsız şeyler söylüyormuş."**
5. **"Gerçekten biz, insanları ve cinleri Allah'a karşı asla yalan söylemez sanmışız."**

İbn Ebi Saib der ki, "Babamla birlikte bir iş için Medine'ye gitmiştim. Hz. Peygamber, peygamberliğini Mekke'de yeni ilan etmişti. Geceyi geçirmek için bir çobanın evine yerleştik. Gece yarısı, bir kurt gelip bir kuzuyu kapıp kaçtı. Çoban, derhal fırlayıp, "Ey vadinin ulusu! Ben, senin himayendeyim," diye seslendi. Bunun üzerine kendisini görmediğimiz biri, "Ey kurt! Kuzuyu bırak!" diye

bağırdı. Çok geçmeden kuzu, koşa koşa ağıla girdi. Kurt, ona hiç bir şey yapmamıştı. Allah da peygamberi'ne Mekke'de aşağıdaki ayetleri indirdi."

6. Doğrusu bazı insanlar, cinlerden bazılarına sığınırlardı da onların şımarıklıklarını artırırlardı.
7. Doğrusu onlar, sizin zannettiğiniz gibi, Allah'ın asla kimseyi Peygamber göndermeyeceğini zannetmişlerdi.
8. "Biz, göğe dokunduk, onu kuvvetli bekçiler ve alevlerle dolu bulduk."
9. "Doğrusu biz, göğün bazı mevkilerinde dinlemek için otururduk. Fakat şimdi kim dinleyecek olursa kendini gözetleyen parlak bir alev buluyor."
10. "Doğrusu bilmiyoruz; yeryüzündekilere kötülük mü istendi, yoksa Rableri onlara bir hayır mı diledi?"
11. "Doğrusu bizden iyi olanlar da var, olmayanlar da var. Farklı yollara ayrılmışız."
12. "Biz anladık ki, Allah'ı yerde acze düşürmemize imkân yok. Kaçmakla da O'nu asla âciz bırakamayacağız."
13. "Doğrusu biz, o hidayeti işittiğimizde ona iman ettik. Kim Rabbine inanırsa; kendisine ne eksik verilmesinden ne de kötülük edilmesinden korkar."
14. "Bizlerden teslim olanlar da sapanlar da var. Teslim olanlar, doğruyu arayanlardır."

Mekkeliler, Hz. Peygamber'in peygamberliğini kabul etmeyip de inkar üzere ısrar edince Allah, onlara olan rahmetini kesmiş ve yedi sene gibi uzun bir süre onları kıtlıkla imtihan etmiş, yedi yıl sonunda:

15. "Ama yoldan çıkanlar; işte onlar Cehenneme odun olmuşlardır."
16. Onlar, gerçekten o yolda dosdoğru gitselerdi, elbette kendilerine bir bol su verirdik;
17. Ki onları onunla sınayalım. Kim Rabbini'n öğüdünden yüz çevirirse, O, onu bir artan azaba sokar."

Cinler, Peygamber'e, "Ey Allah'ın elçisi! Bize izin ver de, sen namaz kılarken seninle birlikte Mescit'te hazır bulunalım," demeleri üzerine:

18. Mescitler kuşkusuz Allah'ındır. O halde Allah'la beraber başkasına dua etmeyin!"

O dönemde yeryüzünde Mekke'deki Mescid-i Haram ile Kudüs'teki Beyt-i Makdis'ten başka Mescid yoktu. Yukarıdaki hadise de Mescid-i Haram da vuku bulmuştur. Peygamber, orada devamlı namaz kılardı.

19. Allah'ın kulu kalkmış O'na dua ederken, neredeyse onun etrafında birbirlerine geçeceklerdi.

Bir gün Mekkeliler, Peygamber'e gelerek, "Ya Muhammed! Sen büyük bir emir ve çok güç bir iş ile geldin. Bunun altından kalkamazsın. Gel sen bu işten vazgeç de senin ücretini verelim," demeleri üzerine:

20. De ki: "Ben, ancak Rabbime dua eder ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmam."
21. De ki, "Şüphesiz ben, size kendi başıma ne bir zarar ne de bir fayda vermeye malikim."
22. De ki, "Allah'tan beni kimse kurtaramaz ve ben O'ndan başka bir sığınak bulamam."
23. "Benim yapabileceğim, sadece Allah'tan size tebliğ ve O'nun elçiliğini yapmaktır." Kim Allah'a ve Elçi'sine baş kaldırırsa; onlar için içinde ebedi kalacakları cehennem ateşi vardır.
24. Vaadedilen şeyi gördükleri zaman, kimin yardımcısının en zayıf ve en az olduğunu bilecekler.

Nadr b. Haris, "Ya Muhammed! Bizi korkuttuğun bu azap ne zaman vuku bulacak?" demesi üzerine:

25. De ki: "Size o vaad edilen şey yakın mı, yoksa Rabbim onun için uzun bir süre mi koyar, bilemem."
26. O, gaybın bilicisidir. Fakat gaybını hiç kimseye açmaz.
27. Sadece seçtiği elçiye açar. Çünkü onun önünden ve ardından gözetleyiciler salar.
28. Bilsin diye ki, onlar Rablerinin elçiliklerini yerine getirmişlerdir. Allah, onlardaki her şeyi kuşatmış ve her şeyi tek tek saymıştır.

41. - 36. YÂSÎN SURESİ

Mekke döneminde inmiş, 83 âyettir. Sûre, adını ilk âyeti oluşturan "Yâ-Sîn" harflerinden almıştır.
Sûrede başlıca insanın ahlakî sorumlulukları, vahiy, Hz. Peygamber'i yalanlayan Kureyş kabilesi, Antakya halkına gönderilen peygamberler, Allah'ın birliğini ve kudretini gösteren deliller, öldükten sonra dirilme, hesap ve ceza konu edilmektedir

1. **Yâsîn.**

Bir gün Peygamber, Mescid-i Haram'da sesli olarak Kur'an okuyordu. Bundan rahatsız olan bazı Kureyşliler, onu yakalamak için yerlerinden kalktılar. Birdenbire elleri boyunlarında toplanıverdi. Gözleri, kör olup görmez oluverdiler. Bunun üzerine Peygamber'in yanına gelerek, "Ey Muhammed! Allah aşkına, ne olur bizi bu durumdan kurtar," diye yalvardılar. Hz. Peygamber de, onların içinde bulundukları beladan kurtulmaları için dua etti de kurtuldular. Bu hadise üzerine:

2. **Hikmetli Kur'ân'a andolsun ki,**
3. **Sen gönderilenlerdensin;**
4. **Dosdoğru bir yol üzerindesin.**
5. **Çok güçlü-çok merhametli Allah'ın indirmesidir;**
6. **Ataları uyarılmamış ve kendileri de gafil olan bir kavmi uyarman için.**
7. **Andolsun ki onların çoğunun üzerine o söz hak olmuştur. Çünkü inanmıyorlar.**
8. **Şüphesiz Biz, onların boyunlarına zincirler geçirdik. O zincirler, çenelerine dayandığından kafaları yukarı kalkıktır.**
9. **Önlerinden bir set, arkalarından bir set çektik, onları örttük; görmezler.**
10. **Onları uyarsan da uyarmasan da aynıdır; inanmazlar.**
11. **Sen ancak o Öğüd'e tabi olan ve görünmediği halde Rahman'dan korkan kimseyi sakındırırsın. İşte onu bir bağışlanma ve cömert bir mükafat ile müjdele!**

Seleme Oğulları, Medine'nin bir ucunda bulunuyorlardı. Bu yüzden Mescid-i Nebevî'ye yakın bir yere taşınmak istediler. Bunun üzerine Allah, aşağıdaki ayeti indirdi. O zaman Peygamber, onları çağırarak, "Ayak izleriniz yazılmaktadır," dedi ve şu ayeti okudu:

12. Şüphesiz Biz, ölüleri diriltiriz, onların önceden yaptıklarını ve eserlerini yazarız. Zaten Biz, her şeyi açık bir kitapta tek tek saymışızdır.
13. Onlara, o memleket halkını örnek ver. Hani oraya elçiler gelmişti.
14. Hani Biz, onlara iki elçi göndermiştik, fakat onlar ikisini de yalanlamışlardı. Biz de üçüncüsü ile destekledik. Onlara, "Şüphesiz ki biz size gönderilmişleriz," dediler.
15. Onlar da, "Siz bizim gibi, insandan başka birşey değilsiniz ve Rahman hiçbir şey indirmedi. Siz sadece yalan söylüyorsunuz," dediler.
16. Elçiler dediler ki: "Rabbimiz biliyor ki biz, gerçekten size gönderilmişleriz."
17. "Bize düşen de sadece apaçık tebliğdir."
18. Onlar dediler ki: "Herhalde biz, sizin yüzünüzden uğursuzluğa uğradık. Eğer bu işten vazgeçmezseniz, andolsun ki, sizi mutlaka taşlarız ve mutlaka bizden size acıklı bir azab dokunur."
19. Elçiler de şöyle cevap verdiler: "Sizin uğursuzluğunuz beraberinizdedir. Size öğüt verildi diye mi? Bilakis siz haddi aşan bir kavimsiniz."
20. O sırada şehrin bir ucundan bir adam koşarak geldi ve, "Ey kavmim! Bu elçilere uyun!" dedi.
21. "Sizden bir ücret istemeyenlere uyun; onlar hidayete erdirilmişlerdir."
22. "Beni yaradana neden kulluk etmeyecekmişim ki? Hem de O'na döndürüleceksiniz."
23. "O'ndan başka ilâhlar mı edinirim? Eğer O Rahman, bana bir zarar dilerse, onların şefaati bana hiçbir fayda sağlamaz ve onlar beni kurtaramazlar."
24. "Şüphesiz ki ben, o zaman apaçık bir sapıklık içinde olurum."
25. "Şüphesiz ki ben, Rabbinize inandım; beni dinleyin!"
26. "Haydi gir cennete!" denildi. O da dedi ki: " Keşke kavmim bilseydi;"
27. "Rabbimin beni bağışladığını ve beni kendilerine ikram edilmişlerden kıldığını."
28. Biz onun arkasından, kavminin üzerine bir ordu indirmedik, indirici de değildik.
29. Sadece bir korkunç ses oldu; onlar da hemen söndüler.
30. Yazıklar olsun o kullara ki, kendilerine gelen her peygamberle mutlaka alay ediyorlardı.
31. Onlardan önce, onlara dönemeyecek nice kuşakları helak ettiğimizi görmüyorlar mı?
32. Onların hepsi toplanıp, sadece Biz'de hazır edilirler.
33. Ölü toprak onlara bir delildir. Biz, onu canlandırdık ve ondan daneler çıkardık da ondan yerler.
34. Biz orada hurma ve üzüm bahçeleri yaptık. İçlerinde pınarlar fışkırttık;

35. Onun ürününden ve kendi elleriyle yaptıklarından yesinler diye. Hâlâ şükretmeyecekler mi?
36. Yerin bitkilerinden, nefislerinden ve bilmedikleri şeylerden bütün çiftleri yaratan Allah'ın şanı yücedir.
37. Gece de onlara bir delildir. Biz, ondan gündüzü çıkarırız da karanlıkta bırakılmış olurlar.
38. Güneş de kendisine belirlenen mekanda akar. İşte bu çok güçlü ve her şeyi bilen Allah'ın takdiridir.
39. Ay'a gelince; ona menziller belirledik. Sonunda bir eski hurma dalına döner.
40. Ne güneş aya yetişebilir, ne de gece gündüzü geçebilir; onların her biri kendi feleğinde yüzerler.
41. Onlar için bir delil de; onların neslini dolu bir gemide taşımamızdır,
42. Yine kendileri için gemi gibi binecek şeyler yaratmamızdır.
43. Eğer dilesek onları boğarız da o zaman ne onların feryadına yetişen bulunur, ne de onlar kurtarılır,
44. Ancak Bizden bir rahmet ve bir zamana kadar yaşatmak hariç.
45. Onlara, "Önünüzdekinden ve arkanızdakinden korkun ki size rahmet edilsin," denildiği zaman,
46. Ve kendilerine Rablerinin âyetlerinden bir âyet geldiğinde mutlaka ondan yüz çevirirler.
47. "Allah'ın size rızık olarak verdiği şeylerden infak edin!" dendiği zaman kâfirler, müminler için, "Allah'ın, dileyince doyurabileceği kimseyi biz mi doyuracağız? Siz apaçık bir sapıklık içindesiniz!" dediler.
48. Yine onlar, "Eğer doğru söylüyorsanız bu vaad ne zaman?" diyorlar.
49. Onlar sadece bir tek korkunç sese bakıyorlar; o, onlar çekişirlerken kendilerini yakalar.
50. O zaman ne bir vasiyet yapabilirler ne de ailelerine dönebilirler.
51. Sûr'a üfürülmüştür; bir de bakarlar ki kabirlerinden Rablerine akın ediyorlar.
52. Onlar, "Vah başımıza gelenlere! Mezarımızdan bizi kim çıkardı? O Rahmân'ın vaad buyurduğu işte bu imiş. Gönderilenler de doğru söylemişler," derler.
53. Sadece bir tek ses; derhal hepsi hazır edilmişlerdir.
54. Artık bugün hiç kimse hiçbir şeyle zulmedilmez. Sadece yaptıklarınızın karşılığı verilir.
55. Gerçekten cennetlikler, bugün, nimetlerle meşguliyet içindeler;
56. Kendileri ve eşleri gölgelerde koltuklarda yaslanırlar.
57. Onlara orada bir meyve vardır. Diledikleri her şey onlarındır.
58. Rahîm olan Rab'den "selâm" sözü vardır.

59. Ey suçlular! Bugün siz bir tarafa ayrılın.
60. "Ey Âdemoğulları! Şeytana tapmayın, o size apaçık bir düşmandır, demedim mi?"
61. "Ve Bana kulluk edin, doğru yol budur."
62. O, sizden çok nesli yoldan çıkardı. Anlamıyor muydunuz?
63. İşte bu, size vaad edilen cehennemdir;
64. Bugün, inkâr ettiğiniz için ona yaslanın bakalım!
65. Bugün Biz, onların ağızlarını mühürleriz; neler yaptıklarını Bize elleri söyler, ayakları da şahitlik eder.
66. Eğer dileseydik gözlerini kör ederdik de yola dökülürlerdi. Fakat nasıl görecekler!
67. Yine dileseydik oldukları yerde durumlarını değiştirirdik de ne ileri gitmeye ne de geri dönmeye güçleri yeterdi.
68. Ömürlendirdiğimiz kimseyi, yaratılışta tersine çeviririz. Hâlâ akletmezler mi?
69. Biz, o peygambere şiir öğretmedik; bu ona yaraşmazdı. O sadece bir öğüt ve apaçık bir Kur'ân'dır;
70. Dirileri uyarmak ve kâfirlere de o sözün hak olması için.
71. Görmediler mi ki Biz, onlar için ellerimizin yaptıkları ile yarattığımız hayvanlara sahiptirler.
72. Onları, kendilerinin hizmetine verdik de, hem onlardan binekleri var, hem de onlardan yiyorlar.
73. Onlarda daha pek çok menfaatleri ve çeşitli içecekleri var. Hâlâ şükretmiyorlar mı?
74. Onlar, Allah'tan başka ilâhlar edindiler; yardım edilsinler diye.
75. O ilahların, onlara yardıma güçleri yetmez. Kendileri ise onlar için hazır askerdirler.
76. O halde onların sözleri seni üzmesin. Biz, onların gizlediklerini de açıkladıklarını da biliriz.

Ubey b. Halef, Hz. Peygamber'in huzuruna bir çürümüş kemikle gelmiş ve onu eliyle ufalayarak, "Allah bunu böyle çürüdükten sonra diriltir der misin?" demesi üzerine:

77. İnsan, kendisini bir nutfeden yarattığımızı görmedi mi de apaçık bir düşman kesildi?
78. Yaratılışını unutarak Bize bir de örnek getirdi: "Kim diriltecekmiş o çürümüş kemikleri?" dedi.
79. De ki: "Onları ilk kez inşa eden diriltecek ve o her yaratmayı bilir."
80. O ki, size o yeşil ağaçtan bir ateş yaptı. Şimdi siz ondan yakıyorsunuz.

81. Gökleri ve yeri yaratan, onlar gibisini yaratmaya kâdir değil midir? Elbette. Çünkü O, çok yaratan-çok bilendir.
82. Bir şey dileyince O'nun işi, ona sadece "Ol!" demektir; o da olur.
83. Her şeyin hükümranlığı elinde bulunan Allah'ın şanı ne yücedir. Siz, O'na döndürülürsünüz.

42. - 25. FURKÂN SURESİ

Mekke döneminde inmiş, 77 âyettir. 68-70. âyetlerin Medine döneminde indiği konusunda bir rivayet vardır.
Sûre adını, ilk âyette geçen "el-Furkân" kelimesinden almaktadır. Furkân, "hak ile batılı birbirinden ayıran" demek olup Kur'an'ın isimlerinden biridir.
Sûrede esas olarak; Hz. Peygamber'in tüm insanlığa gönderildiği, onun, tebliğ sırasında karşılaştığı zorluklar ve şirkin kökünün kazınacağı, geçmiş ümmetlerin hayatlarından bazı örnekler de verilerek ele alınmaktadır. Kudret ve kuvvetini, bütün mahlukatın yaratıcısı olduğunu, şerik ve ortağı olmadığını, buna rağmen Müşriklerin başka ilahlar edindiklerini beyan etmek üzere Allah:

1. **Alemleri uyarmak üzere kuluna, hakkı batıldan ayırdeden Furkan'ı indiren Allah'ın şanı yücedir.**
2. **O, göklerin ve yerin hükümranlığı kendisinin olandır. O hiç çocuk edinmedi, hükümranlıkta ortağı yoktur. O, her şeyi yarattı; onu bir ölçü ile ölçerek yapmıştır.**
3. **Kâfirler, Allah'ı bırakıp, hiçbir şey yaratamayan, bilakis kendileri yaratılmış olan, kendilerine ne zarar ne de fayda verebilen; öldürmeye, diriltmeye ve ölümden sonra canlandırmaya güçleri yetmeyen tanrılar edindiler.**

Azılı Müşrik Nadr b. Hars, "Muhammed'in söyledikleri Kur'an değildir, bir iftiradır. Muhammed, bunu kendisi uyduruyor. Bu konuda ona başkaları yardım ediyor," diyerek Ehl-i Kitap'tan olan üç kölenin, Peygamber'e yardım ettiklerini kastediyordu. Bu üç köle, Tevrat okurlar ve ondan meseller anlatırlardı. Bu gibi, Müşrikler'in Nebi hakkındaki iftira ve uydurmalarına cevap vermek üzere Allah:

4. **İnkâr edenler, "Bu, onun uydurmasıdır, ona başka bir topluluk yardım etmiştir," diyerek haksız ve yalan bir söz uydurdular.**
5. **"O, öncekilerin masallarıdır; başkalarına yazdırmış da sabah akşam kendisine okunmaktadır," dediler.**
6. **De ki: "Onu, göklerin ve yerin sırrını bilen indirmiştir. Şüphesiz O, bağışlayıcı-merhametlidir."**

Kureyş kabilesinden bazıları toplanmışlar ve birbirlerine, "Muhammed'e bir haber salın, kendisiyle bir konuşun, karşılıklı konuşarak tartışın ki, mazur olasınız," demişler ve bunun üzerine, "Kavmin, senin için toplandılar, seninle konuşmak istiyorlar," diye haber göndermişlerdi. Hz. Peygamber gelince, "Ya Muhammed! Biz, senin hakkında mazur olalım diye sana haber gönderdik. Şimdi bak! Sen eğer bu sözle mal istiyorsan, sana mallarımızdan mal toplarız ve eğer şeref istiyorsan seni Efendi tanır ve büyükleriz, eğer mülk istiyorsan seni başımıza melik (kral) yaparız," dediler. Resulullah, buyurdu ki, "Bende dediklerinizden hiç biri yok. Ben size getirdiğimi, ne mallarınızı almak için, ne içinizde şeref için, ne de üzerinizde melik olmak için getirdim. Fakat yüce Allah, beni size bir elçi olarak gönderdi ve bana bir kitap indirdi ve size bir müjdeci ve korkutucu olmamı emretti. Ben de size, Rabbımın elçiliğini bildirip iyilikle öğüt verdim. Eğer siz, getirdiğimi alırsanız o sizin dünya ve ahirette payınızdır ve eğer onu kabul etmeyip bana geri verirseniz, yüce Allah, benimle sizin aranızda hüküm verinceye kadar ben, yüce Allah'ın emrine sabrederim."
Bunun üzerine, "Ya Muhammed! Eğer vermek istediklerimizden hiç bir şey kabul etmeyeceksen, kendin için Rabbinden iste: Yanında seni doğrulayacak ve senden bizi uzaklaştıracak bir melek göndersin. Hem iste de sana bağlar, bostanlar ve altından ve gümüşten köşkler yapsın da seni çalışmaktan kurtarsın; çünkü sen de bizim gibi yemek yiyor, çarşılarda dolaşarak geçimlik arıyorsun. Eğer sandığın gibi elçi isen o zaman üstünlüğünü ve Rabbinin yanındaki yerini anlarız," dediler. Buna karşı Resulullah, "Hayır, ben size bunun için gönderilmedim. Yüce Allah beni bir müjdeci ve korkutucu olarak gönderdi." Bu hadise üzerine:

7. **Şöyle dediler: "Bu ne biçim elçidir ki, yemek yer, sokaklarda gezer? Ona, beraberinde bulunup uyaran bir melek indirilseydi ya!"**
8. **"Yahut kendisine bir hazine verilseydi veya besleneceği bir bahçesi olsaydı ya!" Bu zalimler, inananlara, "Siz sadece büyülenmiş bir adama uyuyorsunuz," dediler.**
9. **Sana nasıl misaller getirdiklerine bir bak! Onlar sapmışlardır; yol bulamazlar.**

Hz. Peygamber'e, "Dilersen, senden önce hiç bir Peygamber'e verilmemiş, senden sonra da hiç kimseye verilmeyecek olan arzın anahtarlarını ve hazinelerini sana veririz. Bunlar, sana Allah katında verilecek olanlardan da hiç bir şey eksiltmez. Ama dilersen bütün bunların hepsini sana ahirette veririz," denildi. Peygamber, "Bütün bunlar, bana ahirette verilsin," dedi. Bunun üzerine:

10. O, öyle yücedir ki, dilerse sana ondan daha iyisini; altından ırmaklar akan cennetler verir, köşkler de yapar.
11. Fakat onlar, o saati de yalanladılar. Biz ise, o saati yalanlayanlara alevli bir ateş hazırladık.
12. Ateş, uzaktan onlara görününce, onun bir hışımlanmasını ve uğultusunu işitirler.
13. Elleri boyunlarına bağlı olarak onun dar bir yerine atıldıkları zaman da, orada yok olmayı isterler.
14. Bugün bir yok olmayı değil, nice yok olmaları isteyin!
15. De ki: "Bu mu daha iyi, yoksa takva sahiplerine vaad olunan ebedilik cenneti mi?" Orası, onlar için bir karşılık ve bir varış yeridir.
16. Onlar için orada ne isterlerse vardır, orada ebedî kalıcıdırlar. Çünkü bu, Rabbinden istenen bir vaaddir.
17. O gün Rabbin, onları Allah'tan başka taptıkları ile toplar ve der ki: "Siz mi saptırdınız şu kullarımı, yoksa kendileri mi yoldan saptılar?"
18. Onlar, "Seni tenzih ederiz. Seni bırakıp da başka dostlar edinmek bize yaraşmaz; fakat Sen, onlara ve atalarına o kadar nimet verdin ki, Seni anmayı unuttular ve helak olan bir kavim oldular," derler.
19. İşte, sizi söylediklerinizde yalancı çıkardılar. Artık ne geri çevirebilir, ne de bir yardıma çare bulabilirsiniz. İçinizden zulmedenlere, büyük bir azab tattıracağız.

Müşriklerin, Peygamberi fakirlikle ayıplamalarına Peygamber, çok üzülmüştü. Cebrail, onu teselli etmek için Rabb'inin katından inerek ona, "İzzet ve kudret sahibi olan Allah, sana selam ediyor ve şöyle diyor:

20. Biz, senden önce de gönderilenleri başka türlü göndermedik. Şüphesiz onlar yemek yerler, çarşılarda gezerlerdi. Sizi birbiriniz için imtihan nedeni kıldık ki, sabredecek misiniz? Zira Rabbin her şeyi görendir.

Velid b. Muğire ve Ebu Cehil gibi, öldükten sonra dirilmeyi, Kıyameti ve Hz. Muhammed'in peygamberliğini inkar edenler hakkında:

21. Bize kavuşmayı ummayanlar, "Bize ya melekler indirilmeliydi, ya da Rabbimizi görmeliydik," dediler. Andolsun ki, doğrusu nefislerinde kendilerini büyük gördüler ve büyük azgınlık ettiler.
22. Melekleri görecekleri gün, günahkarlara müjde yoktur. Ve "yasaktır yasak," diyeceklerdir.
23. Onların yaptıkları her işi dikkate alır, fakat onu saçılmış zerreler haline getiririz.

24. O gün cennetliklerin yerleşme yeri iyi, dinlenme yeri güzeldir.
25. O gün gökyüzü beyaz bulutlarla yarılacak ve melekler bir indirilişle indirileceklerdir.
26. İşte o gün gerçek hükümranlık, Rahman'ındır. Kâfirler için ise o, pek çetin bir gündür.

Ukbe Ebî Muayt ile Ubeyy b. Halef, canciğer iki dost diler. Ukbe, seferden döner dönmez, hemen bir yemek hazırlatıp ona kavminin ileri gelenlerini davet ederdi. Ukbe, Hz. Peygamber ile sık sık birlikte otururdu. Yine bir gün, seferden döndüğü zaman yemek hazırlatıp Kureyş'in ileri gelenlerini ve bu arada Hz. Peygamber'i davet etti. Hz. Peygamber, ancak Müslüman olduğu takdirde yemeğe katılacağını, aksi halde katılmayacağını söyledi. Ukbe, verdiği yemeğe Kureyş'in ileri gelenlerinden birinin katılmamasından hoşlanmadığı için, kelime-i şahadeti getirdi. Bunun üzerine Hz. Peygamber, onun yemeğine katıldı. Ubey b. Halef, henüz gelmemişti. Ubey, gelip de kendisine, Ukbe'nin şehadet getirmesi bildirilince ona, "Dininden çıktın gittin ey Ukbe!" dedi. Ukbe de, "Yemin ederim ki, dinimden çıkmış değilim. Ben, sırf Muhammed'in yemeğe katılması için bunu yaptım," dedi. O zaman Ubeyy, "Eğer Muhammed'e tabi olacak olursan, yüzüm yüzüne haram olsun! Gidip Muhammed'in yüzüne tükürmez, boynunu ezmez ve ona sövmezsen, senden asla razı olmam," diye çıkıştı. Ukbe de, her çirkefliği Hz. Peygamber'e yaptı. Bunun üzerine Allah:

27. O gün zalim kimse ellerini ısıracak, "Eyvah! Keşke Peygamber'in yanında bir yol tutsaydım!" der.
28. "Eyvah! Keşke falancayı dost edinmeseydim," der.
29. Çünkü Öğüt bana gelmişken o, hakikaten beni ondan saptırdı. Şeytan, insanı yardımcısız bırakmaktadır.

Hz. Peygamber, uzun müddet kavmini İslam'a davet etti. Fırsat buldukça onlara Kur'an okudu. Kavminin iman etmesi için elinden gelen her gayreti sarfetti. Bütün bunlara rağmen Mekke Müşrikleri, imandan yüz çevirdiler. Bir de, "Bu Kur'an, geçmiş insanların uydurdukları masallardır," dediler. Peygamber, buna üzüldü de, "Ya Rabbi! Kavmim, şu Kur'an'ı terkedilmiş tutup ondan uzaklaştı," diye şikayeti üzerine:

30. Peygamber dedi ki: "Ey Rabbim! Kavmim bu Kur'ân'ı terkedilmiş tuttular."
31. Ve işte Biz, her nebi için suçlulardan bir düşman yaptık. Bununla beraber hidayet edici ve yardımcı olarak Rabbin yeter.

Müşrikler, "Eğer Muhammed iddia ettiği gibi, gerçekten peygamber ise, Rabbi her defasında bir iki ayet, yahut bir iki sure indirerek niçin ona azap ediyor? Kur'an ona bir defada inseydi ya!" demişlerdi. Yahudiler, Kur'an'ın parça parça indiğini gördüklerinde, "Tevrat'ın Musa'ya, İncil'in İsa'ya ve Zebur'un Davud'a indiği gibi Kur'an'ın da bir bütün halinde bir defada inmesi gerekmez miydi?" demişlerdi. Cevaben:

32. Yine o inkâr edenler dediler ki: "O Kur'ân ona, bir defada toptan indirilseydi ya!" Biz, onu senin kalbine yerleştirmek için böyle yaptık ve onu tane tane okuduk.
33. Hem onlar, sana herhangi bir örnek getirmezler ki, Biz sana gerçeğini ve daha güzel tefsirini getirmiş olmayalım.
34. O yüzleri üstü cehenneme toplanacaklar var ya; işte onlar, yerleri en kötü, yolları en sapık olanlardır.
35. Andolsun, Musa'ya kitap verdik, kardeşi Harun'u da ona yardımcı yaptık.
36. "Ayetlerimizi yalanlayan o kavme gidin!" dedik. Sonunda onları yerle bir ettik.
37. Nuh, kavmini de, Peygamberleri yalanladıklarında, onları suda boğduk ve kendilerini insanlar için bir ibret yaptık. Biz, zalimler için acıklı bir azab hazırladık.

38. Ad'ı, Semud'u, Ress halkını ve bunlar arasında daha birçok nesilleri de helak ettik.
39. Onların her birine misaller getirdik; hepsini kırdık geçirdik.
40. Andolsun ki, bela ve fenalık yağmuru yağdırılan beldeye uğramışlardır. Onu da görmüyorlar mıydı? Hayır! Onlar dirilmeyi ummuyorlar.

Ebu Cehil, zaman zaman yanındakilerle beraber Peygamber'e uğradıkça, "Allah'ın, insanlara elçi olarak gönderdiği kişi bu mudur?" diye onunla alay ederdi. Bunu reddetmek üzere Allah:

41. Seni gördükleri zaman, "Bu mu Allah'ın Peygamber olarak gönderdiği?" diye seni alaya alıyorlar.
42. "Şayet tanrılarımıza inanmakta sebat göstermeseydik, gerçekten de bizi neredeyse tanrılarımızdan saptıracaktı," diyorlar. Azabı gördükleri zaman, kimin yolunun sapık olduğunu bilecekler!
43. Hevasını kendisine tanrı edinen kimseyi gördün mü? Şimdi sen mi ona vekil olacaksın?
44. Yoksa sen, onların çoğunun dinleyeceğini yahut akledeceklerini mi sanıyorsun? Onlar hayvanlar gibidir; hatta yolca daha sapıktırlar.

45. Rabbinin gölgeyi nasıl uzattığını görmedin mi? Dileseydi onu elbet hareketsiz de kılardı. Sonra Biz, güneşi, gölgeye delil kıldık.
46. Sonra da onu bir kolay çekme ile Bize çektik.
47. Allah, geceyi sizin için bir örtü, uykuyu da istirahat kılan, gündüzü yayılma yapandır.
48. Rüzgarları rahmetinin önünde müjdeci olarak gönderen O'dur. Biz, gökten tertemiz bir su indirdik;
49. Ölü toprağı diriltmemiz ve yarattığımız nice hayvanlara ve insanlara su sağlamamız için.
50. Andolsun bunu, insanların öğüt almaları için, aralarında çeşit çeşit şekillerde anlatmışızdır; ama insanların çoğu illa nankörlük etmiştir.
51. Dileseydik elbette her köye bir uyarıcı gönderirdik.
52. Öyleyse kâfirlere boyun eğme ve bununla onlara karşı büyük bir uğraşı ile uğraş!
53. Allah, birinin suyu tatlı ve lezzetli, diğerininki tuzlu ve acı iki denizi salıveren ve aralarına bir engel, aşılmaz bir engel koyandır.
54. Allah, sudan bir insan yaratıp ona bir neseb ve sıhriyet yapandır. Rabbinin her şeye gücü yeter.
55. İnkârcılar, Allah'ı bırakıp kendilerine ne fayda ne de zarar veren şeylere kulluk ediyorlar. İnkârcı, Rabbine karşı arka çıkandır.
56. Biz, seni sadece müjdeci ve uyarıcı olarak gönderdik.
57. De ki: "Ben, buna karşılık sizden bir ücret değil, sadece dileyenin, Rabbine giden bir yol tutmasını istiyorum."
58. Sen, ölümsüz ve daima diri olan Allah'a güvenip dayan; O'nu hamd ile tesbih et. Kullarının günahlarından haberdar olarak O yeter.
59. Gökleri, yeri ve ikisinin arasındakileri altı günde yaratan, sonra Arş'a kurulan Rahmân'dır. Sen bunu haberdar olana sor.
60. Onlara, "Rahmân'a secde edin!" dendiği zaman, "Rahmân da neymiş? Senin bize emrettiğine secde eder miyiz hiç?" derler ve bu emir onların nefretini artırır.
61. Gökte burçları var eden, onların içinde bir kandil ve aydınlatıcı bir ay var edenin şanı yücedir.
62. Allah, ibret almak isteyen veya şükretmek isteyen kimseler için gece ile gündüzü birbiri ardınca getirendir.

Bir takım Müşrikler, adam öldürdüler, kötülükler yaptılar ve zina ettiler. Sonra Peygamber'e geldiler, "Ya Muhammed! Söylediğin sözler, güzel sözler ve bizi davet ettiğin din de güzel bir dindir. Ancak bize haber verir misin ki, yaptığımız kötülükler bağışlanır mı?" demeleri üzerine:

63. O Rahman'ın kulları, yeryüzünde tevazu ile yürüyen ve cahil kimseler kendilerine laf attığı zaman "selam" diyenlerdir.
64. Ve onlar, Rablerine secdeler ve kıyamlar ederek geceleyenlerdir.
65. Onlar şöyle diyenlerdir: "Cehennem azabını üzerimizden sav! Doğrusu onun azabı süreklidir."
66. Orası şüphesiz kötü bir uğrak ve kötü bir konaktır.
67. Onlar, harcadıklarında ne israf ne de cimrilik ederler; ikisi arasında orta bir yol tutarlar.

İbn Mesud der ki, "Peygambere, hangi günah büyüktür diye sordum?" O da, "Seni yaratan Allah'a eş koşman," buyurdu. Ben, "Sonra hangisi?" diye sordum. Hz. Peygamber, "Seninle birlikte yemek yemesinden korktuğun çocuğunu öldürmen," buyurdu. Ben yine, "Peki sonra hangisi?" diye sordum. O da, "Komşunun karısıyla zina etmendir," buyurdu. Bunun üzerine Allah, peygamberi doğrulamak için:

68. Yine onlar, Allah ile beraber başka bir tanrıya yalvarmayan, Allah'ın haram kıldığı cana haksız yere kıymayan ve zina etmeyenlerdir. Bunları yapan günahkarlığa ulaşır.
69. Kıyamet günü azabı katlanır ve orada alçaltılmış olarak ebedi kalır.

70. Ancak tevbe ve iman edip uygun işler yapanlar başka; Allah, onların kötülüklerini iyiliklere çevirir. Allah çok bağışlayıcı-merhamet edicidir.
71. Kim tevbe edip uygunu yaparsa, şüphesiz o, tevbesi kabul edilmiş olarak Allah'a döner.
72. Onlar, yalan şahitlik etmeyen, boş bir şeye rastladıkları zaman vakar ile geçip gidenlerdir.
73. Kendilerine Rablerinin âyetleri hatırlatıldığında ise, onlara karşı sağır ve kör davranmayanlardır.
74. "Rabbimiz! Bize gözümüzü aydınlatacak eşler ve zürriyetler bağışla ve bizi muttakilere önder kıl!" diyenlerdir.
75. Onlar, sabretmelerine karşılık, o yüksek makam verilen, orada hürmet ve selamla karşılananlardır;
76. Orada ebedî kalacaklar; orası ne güzel bir konak ve ne güzel bir makamdır.
77. De ki: "Duanız olmasa Rabbim size ne diye kıymet versin ki! Siz, yalanladınız; o halde azab gerekendir!

43. - 35. FÂTIR SURESİ

Mekke döneminde inmiş, 45 ayettir. Adını, 1. âyetteki "Fâtır" kelimesinden almıştır. Fâtır, yaratan, yoktan var eden demektir. Yine ilk âyette geçen "el-Melâike" kelimesinden dolayı "Melâike sûresi" diye de anılır.
Sûrede başlıca, Allah'ın varlığına ve birliğine işaret eden kainat olayları, öldükten sonra dirilme, Allah'ın nimetleri ve müminle kâfir arasındaki fark konu edilmektedir.
Bu surenin iniş sebebi, Mekke Müşriklerini tehdid edip yüce Allah'a inanmalarını sağlamaktır.

1. **Hamd, gökleri ve yeri yaratan, melekleri ikişer, üçer, dörder kanatlı elçiler kılan Allah'a aittir. O, yaratmada dilediği kadar artırır. Gerçekten Allah her şeye kâdirdir.**
2. **Allah, insanlara rahmetinden neyi açarsa artık onu tutacak yoktur. Her neyi de tutarsa, onu da, ondan sonra salacak yoktur. O, çok güçlü-hikmet sahibidir.**
3. **Ey insanlar! Allah'ın size olan nimetini anın. Allah'tan başka bir yaratıcı mı var? O, size gökten ve yerden rızıklandırır. İlah olarak sadece O vardır. O halde nasıl döndürülürsünüz?**

Peygamberi yalanlayan mekkeli Müşrikleri uyarma ve kınama ve Peygamberi teselli etmek için:

4. **Onlar, seni yalanlıyorlarsa, senden önce de peygamberler yalanlandı. Allah'a döndürülür bütün işler.**
5. **Ey insanlar! Şüphesiz Allah'ın vaadi haktır. Sakın bu dünya hayatı sizi aldatmasın, sakın o aldatıcı şeytan sizi, Allah hakkında da aldatmasın.**
6. **Çünkü şeytan size düşmandır. Siz de onu düşman edinin. O, taraftarlarını cehennemliklerden olmaları için çağırır.**
7. **İnkâr edenler için şiddetli bir azap vardır. İman edip uygun işleri yapanlar için de bir bağışlanma ve büyük bir ecir vardır.**

Hz. Peygamber, Müşrikler'in şiddetli baskılarından rahatsız olurdu. Zaman zaman, "Allahım! Şu dinini Ömer b. Hattab veya Ebu Cehil'den biri ile güçlendir," diye dua ederdi. Neticede Allah, bu nimetini Hz. Ömer'e ihsan etti ve Ebu Cehil, dalalette kaldı. Bunun üzerine Allah, Nebi'sine hitaben şu ayeti indirdi:

8. Ya işinin kötülüğü kendisine süslenmiş de onu güzel görmüş olan kimse de mi? Şüphe yok ki Allah dilediğini şaşırtır, dilediğini de doğru yola çıkarır. O halde canın onlara karşı hasretlerle sıkılıp gitmesin. Çünkü Allah, onların yaptıklarını bilir.

Kainat üzerindeki kudret ve hakimiyetini beyan etmek ve öldükten sonra dirilmeyi inkar eden Mekkeli müşrikleri uyarmak üzere:

9. Rüzgârları gönderip bir bulut kaldıran da Allah'tır. Derken biz onu ölmüş bir beldeye sevketmişizdir. Böylece yeryüzüne ölümünden sonra onunla hayat veririz. İşte o dirilme de böyledir.

Mekkeli müşriklerin, putlarda kudret ve kuvvet olduğuna inanmaları ve onlara tapmaları ile düşmanlarına karşı galibiyet istemeleri üzerine, kuvvet ve galebenin ancak Allah'a ait olduğunu bildirmek için:

10. Kim izzet istiyorsa, izzet bütünüyle Allah'ındır. O'na hoş kelimeler yükselir, onu da düzgün iş yükseltir. Kötülükleri kuranlara gelince, onlara şiddetli bir azab vardır. Onların tuzakları bozulur.

11. Allah sizi topraktan, sonra bir damla sudan yarattı. Sonra sizi çiftler kıldı. O'nun bilgisi olmadan ne bir dişi hamile olur, ne doğurur. Kendisine ömür verilene ömrünün uzatılması da, ömrünün kısaltılması da mutlaka bir kitapta yazılıdır. Şüphe yok ki bu, Allah'a kolaydır.

Mekkeli müşrikleri ikaz ve irşad için, Allah'ın göklerin ve yerlerin halıkı ve maliki olduğunu bildirmek üzere:

12. İki deniz eşit olmaz. Şu tatlı, hararet keser, içerken kayar; şu da tuzlu, acıdır. Her birinden taze bir et yersiniz, giydiğiniz zinet çıkarırsınız. Allah'ın lütfundan arayasınız diye suyu yarıp giden gemileri de görürsün. Belki şükredeceksiniz.

13. O, geceyi gündüze sokuyor, gündüzü de geceye sokuyor. Güneşi ve ayı hizmete vermiştir. Her biri belirlenmiş bir süreye kadar gidiyor. İşte bu gördüklerinizi yapan Allah, sizin Rabbiniz'dir. Hükümranlık O'nundur. O'ndan başka taptıklarınız ise, bir çekirdek zarı bile yok.

14. Onlara dua etseniz, duanızı işitmezler. İşitseler bile size cevap veremezler. Kıyametin gününde kendilerini Allah'a ortak koştuğunuzu inkâr ederler. Sana her şeyden haberdar olan gibi haber veren olmaz.

15. Ey insanlar! Siz Allah'a muhtaçsınız. Allah ise, zengin-hamde lâyık olan O'dur.

16. Eğer O dilerse sizi yok eder ve yerinize yeni bir halk getirir.
17. Bu, Allah'a zor bir şey değildir.
18. Hiçbir günahkar başkasının günahını çekmez; yükü ağır basan, onun yüklenilmesine çağırsa da ondan bir şey yüklenilmeyecek, isterse bir yakını olsun. Fakat sen ancak, gaybda Rablerinin korkusunu duyanları ve namazı kılanları sakındırırsın. Temizlenen de sadece kendisi için temizlenir. Nihayet dönüş Allah'adır.
19. Ne kör ile gören aynı olur,
20. Ne de karanlıklar ile aydınlık,
21. Ne de gölge ile sıcaklık.
22. Ölülerle diriler aynı eşit olmaz. Allah, her dilediğine işittirirse de sen, kabirlerdekine işittirici değilsin.
23. Sen, sadece bir uyarıcısın.
24. Muhakkak ki biz seni hak ile hem bir müjdeci, hem bir uyarıcı olarak gönderdik. Hiçbir ümmet de yoktur ki, içlerinde bir uyarıcı gelmiş olmasın.
25. Seni yalanlıyorlarsa, onlardan öncekiler de yalanlamışlardı. Onlara peygamberleri delillerle, sahifelerle ve aydınlatıcı kitaplarla gelmişlerdi.
26. Sonra Ben, o inkâr edenleri tutup yakaladım. O zaman Beni inkâr etmek nasıl oldu?

Allah'ı inkar eden kafirlerin göklerde ve yerde cereyan eden olaylara nazarlarını çekerek Allah'ın varlığını bildirmek üzere:

27. Görmedin mi Allah gökten bir su indirdi. Biz onunla renkleri çeşitli meyveler çıkardık. Dağlarda da yollar, beyazlı ve kırmızılı çeşitli renklerde ve kapkara topraklar var.
28. Yine insanlardan, hayvanlardan ve davarlardan da türlü renklileri vardır. Kulları içinde Allah'tan ancak âlimler korkar. Şüphe yok ki Allah çok güçlü-affedicidir.

Üseyd b. Hudayr, bir gece Bakara Suresini okuyordu. Atı da yanında bağlı idi. At çırpınmaya başladı. Üseyd, Kur'an okumaya ara verdi, at da durdu. Tekrar okumaya başladı, at tekrar huysuzlaştı. Üseyd, başını semaya kaldırdı. Göreceğini gördü. Sabah olunca olayı Hz. Peygamber'e anlattı. Peygamber, semada gördüklerinin ne olduğunu biliyor musun?" diye sordu. O da, "Hayır!" dedi. Peygamber, "Onlar, meleklerdir. Senin okumana yaklaştılar. Okumaya devam etseydin, sabaha kadar dinleyeceklerdi," buyurmuştur.

29. **Allah'ın kitabını okuyan, namazı kılan ve kendilerine verdiğimiz rızıktan gizli ve açık olarak verenler, kesinlikle zarar ihtimali olmayan bir ticaret umarlar.**
30. **Çünkü Allah karşılıklarını kendilerine tamamen verdikten başka, lütfundan onlara fazlasını da verecektir. Çünkü O çok bağışlayan-şükrün karşılığını verendir.**
31. **Kitaplar içinde sana vahyettiğimiz kitap da kendinden öncekileri tasdik edici olmak üzere bir haktır. Şüphe yok ki Allah, haberdar-görendir.**
32. **Sonra biz o kitabı kullarımızdan seçtiklerimize miras bıraktık. Onlardan da nefislerine zulmeden, orta yolu tutan ve Allah'ın izniyle hayırlarda ileri geçenler var. İşte bu büyük lütuftur.**
33. **Onlara Adn cennetleri vardır. Onlar oraya gireceklerdir. Orada altın bilezikler ve incilerle süsleneceklerdir. Orada elbiseleri de ipektir.**
34. **Onlar orada şöyle derler: "Hamd olsun Allah'a, bizden o üzüntüyü giderdi. Gerçekten Rabbimiz bağışlayan-şükrün karşılığını verendir."**

Abdullah b. Evfa dedi ki, "Bir adam, Hz. Peygamber'in huzuruna gelerek, 'Ey Allah'ın Elçisi! Uyku, Allah'ın bu dünyada gözlerimizi dinlendirdiği nimetlerdendir. Acaba Cennet'te de uyku var mıdır?' diye sordu. Peygamber, 'Hayır, yoktur,' deyince, adam, 'Peki onların rahatlıkları nedir?' diye sordu. Fakat bu soru, Peygamber'e ağır geldi ve, 'Orada yorulmak diye bir şey yoktur. Onların her işi rahattır,'" buyurması üzerine:

35. **"Lütfundan bizi durulacak bir yurda koydu. Burada bize yorgunluk gelmez, burada bize usanç gelmez."**

Mekke müşriklerini korkutarak hak yoluna davet etmek, iman etmeyip inkarda ısrar edenlerin düşeceği azapları bildirmek üzere:

36. **İnkâr edenlere gelince, onlara cehennem ateşi vardır. Hüküm verilmez ki ölsünler, kendilerinden azab da hafifletilmez. İşte biz bütün nankörleri böyle cezalandırırız.**
37. **Onlar, orada şöyle haykırırlar: "Ey Rabbimiz! Bizleri çıkar, yapageldiklerimizden başka düzgün bir yapalım." "Size düşünecek olanın düşüneceği kadar bir ömür vermedik mi? Size uyarıcı da gelmişti. O halde azabı tadın. Çünkü zalimleri kurtaracak yoktur."**
38. **Şüphe yok ki Allah, göklerin ve yerin gaybını bilir. Elbette o, sinelerin içinde olanları da bilir.**

39. Sizi yeryüzünde halifeler yapan O'dur. İnkar eden, inkarı kendi aleyhinedir. Kâfirlerin inkarları, Rablerinin katında gazaptan başka bir şey artırmaz. Kâfirlerin inkarı kendilerine zarardan başka bir şey artırmaz.

40. De ki: "Gördünüz ya, Allah'ı bırakıp da taptığınız ortaklarınızı! Gösterin bana, yeryüzünde neyi yaratmışlar?" Yoksa onların göklerde bir ortaklığı mı var? Yoksa biz kendilerine bir kitap vermişiz de ondan bir delil üzerinde mi bulunuyorlar? Hayır, o zalimler, birbirlerine aldatmadan başka bir vaadde bulunmuyorlar.

41. Doğrusu gökleri ve yeri yok oluvermekten, Allah tutuyor. Andolsun ki eğer yok oluverirlerse, onları O'ndan başka kimse tutamaz. Gerçekten O, çok yumuşak davranır, çok bağışlayıcıdır.

Kureyş'in, "Allah, bizden bir peygamber göndermiş olsaydı, hiç bir ümmet, yaratıcısına bizden daha itaatkar olmaz, Peygamber'ini bizden daha iyi dinlemez, Kitab'ına bizden daha sıkı sarılmazdı," demesi üzerine:

42. Bütün güçleriyle Allah'a yemin etmişlerdi ki, kendilerine uyarıcı gelirse, mutlaka ilerideki ümmetlerin herhangi birinden daha doğru yolda olacaklardı. Fakat kendilerine uyarıcı geldiği zaman bu, onların sadece nefretlerini artırdı.

43. Yeryüzünde bir kibirlenme ve bir tuzaktır. Halbuki kötü tuzak ancak sahibine geçer. O halde öncekilerin kanunundan başka ne gözetiyorlar? Sen Allah'ın sisteminde asla bir değişme bulamazsın. Sen Allah'ın sisteminde asla bir dönüşme de bulamazsın.

Mekke müşrikleri, Şam, Irak ve Yemen gibi yerlere ticaret için giderlerdi. Gittikleri yerlerde Allah'ın azabı ile helak olmuş eski milletlere ait harabeler ve viraneler gibi, çeşitli eserler görürlerdi. Fakat bunların nedenini incelemeden ve düşünmeden geçer giderlerdi. Onların gördüklerine dikkat etmeleri ve ders almaları için Allah:

44. Yeryüzünde gezip bakmadılar mı, kendilerinden öncekilerin sonu nasıl olmuş? Halbuki onlar, bunlardan daha güçlü idiler. Göklerde ve yerde hiçbir şey Allah'ı aciz bırakamaz. Çünkü O, bilen-kâdirdir.

45. Allah, insanları yaptıkları yüzünden hemen yakalasaydı, yeryüzünde hiçbir canlı bırakmazdı. Fakat onları belli bir süreye kadar erteliyor. Vakitleri gelince! Şüphe yok ki Allah, kullarını görendir.

44. - 19. MERYEM SURESİ

Bazı Müminlerin Habeşistan'a hicretlerinden önce Mekke döneminde inmiş, 98 âyettir. Bazı Tefsir alimlerine göre, 58. ve 71. âyetler Medine döneminde inmiştir. Sûre, Meryem'in, oğlu İsa'yı nasıl dünyaya getirdiğini anlattığı için bu adla anılmıştır. Sûrede başlıca, tevhit inancını yerleştirmek amacıyla bazı peygamberlerin kıssaları ve kıyamet sahneleri konu edilmektedir.
Mekkeli Müşrikleri ikaz ve irşad için:

1. **Kâf, Hâ, Yâ, Ayn, Sâd.**
2. **Rabbinin, kulu Zekeriyya'ya olan rahmetini anmadır.**
3. **O, Rabbine bir gizli yalvarma ile yalvarmıştı.**
4. **Şöyle demişti: "Ey Rabbim! Şüphesiz benim kemiğim zayıfladı ve başım bembeyaz oldu. Sana dua etmekle de ey Rabbim, hiçbir zaman zarar etmedim."**
5. **"Gerçekten ben, arkamdan yerime geçecek varislerden endişedeyim. Karım da kısırdır. Onun için katından bana bir çocuk bahşet."**
6. **"Ki bana da mirasçı olsun, Yakub ailesine de mirasçı olsun. Rabbim, onu sen rızana kavuştur."**
7. **"Ey Zekeriyya! Şüphesiz Biz sana Yahya isminde bir oğlanı müjdeliyoruz. Bundan önce ona hiçbir adaş yapmadık."**
8. **Zekeriyya: "Rabbim! Karım kısır, ben de aşırı kocamışken nasıl oğlum olabilir?" dedi.**
9. **"Dediğin gibidir, Rabbin buyurdu ki, bu işi yapmak bana kolaydır. Nitekim bundan önce seni yarattım. Halbuki sen hiçbir şey değildin."**
10. **Zekeriyya şöyle dedi: "Rabbim! Bana alâmet ver!" Allah: "Senin alâmetin, sapasağlam olduğun halde, üç gün, üç gece insanlarla konuşamaz hale gelmendir," buyurdu.**
11. **Nihayet mihrabdan kavminin karşısına çıkıp onlara, "Sabah ve akşam tesbih edin!" diye işaret etti.**
12. **"Ey Yahya! Kitaba kuvvetle sarıl!" Daha çocukken ona hikmet verdik.**
13. **Hem de katımızdan bir merhamet ve arınma verdik. O çok muttaki idi.**
14. **Anne ve babasına iyi davranan biri idi, zorba ve isyankâr değildi.**
15. **Doğduğu gün, öleceği gün ve dirileceği gün ona selam olsun.**

Zekeriya ve Yahya hakkında gereken bilgileri açıkladıktan sonra, Meryem ve İsa'nın kıssasını beyan için:

16. Kur'ân'da Meryem'i an! Hani o, ailesinden ayrılarak doğuda bir yere çekilmişti.
17. Sonra ailesiyle kendisi arasına bir perde koymuştu. Biz, ona ruhumuzu gönderdik de ona tam bir insan şeklinde göründü.
18. Meryem: "Ben, senden Rahmân'a sığınırım. Eğer Allah'dan korkuyorsan," dedi.
19. "Ben, sana temiz bir oğlan bağışlamak için, Rabbinin gönderdiği bir elçiyim," dedi.
20. "Benim nasıl çocuğum olabilir? Bana hiçbir insan dokunmamıştır. Ben iffetsiz de değilim," dedi.
21. "Öyledir. Ancak Rabbin buyurdu ki: Bu, bana pek kolaydır. Hem Biz, onu nezdimizden insanlara bir delil ve rahmet kılacağız. Hem, bu önceden kararlaştırılmış bir iştir," dedi.
22. Nihayet Meryem, İsa'ya gebe kaldı ve onunla uzak bir yere çekildi.
23. Doğum sancısı, onu bir hurma ağacına zorladı. "Keşke bundan önce ölseydim, unutulup gitseydim," dedi.
24. O, Meryem'e, aşağı tarafından şöyle seslendi, "Sakın üzülme! Rabbin alt tarafında bir ırmak yaptı."
25. "Hurma dalını kendine doğru salla, üzerine taze hurmalar dökülsün."
26. Ye, iç, gözün aydın olsun. Eğer insanlardan birini görürsen, "ben Rahmân'a bir oruç adadım. Onun için bugün hiçbir kimseyle konuşmayacağım," de.
27. Sonra Meryem onu yüklenerek kavmine getirdi. Onlar dediler: "Ey Meryem! Doğrusu sen görülmemiş bir şey yaptın."
28. "Ey Harun'un kızkardeşi! Senin baban kötü bir adam değildi, annen de iffetsiz bir kadın değildi."
29. Bunun üzerine Meryem çocuğu gösterdi. Onlar; "Biz, beşikteki bir çocukla nasıl konuşuruz?" dediler.
30. İsa dedi: "Şüphesiz ben Allah'ın kuluyum. O bana kitab verdi ve beni bir nebi yaptı."
31. "Olduğum her yerde beni mübarek kıldı. Yaşadığım sürece namaz kılmamı ve zekat vermemi emretti."
32. "Beni anneme hürmetkar kıldı. Beni zorba ve isyankar yapmadı."
33. "Doğduğum gün, öleceğim gün ve dirileceğim gün selam ve emniyet benim üzerimedir."
34. İşte Yahudilerle Hristiyanların, ihtilaf edip durdukları Meryemoğlu İsa'ya dair Allah'ın sözü budur.
35. Çocuk edinmek asla Allah'ın şanına yakışmaz. O bundan münezzehtir. O, bir şeyin olmasını dilerse, ona sadece "ol" der, o da oluverir.

36. "Şüphesiz Allah, benim de Rabbim, sizin de Rabbinizdir. O halde O'na ibadet edin! Bu, dosdoğru yoldur."
37. Gruplar, kendi aralarında ihtilafa düştüler. O büyük günü görecek kâfirlerin vay haline!
38. Bize gelecekleri gün, işitecekler ve görecekler! Fakat o zalimler, bugün açık bir sapıklık içindedirler.
39. Onları, üzüntü günü ile uyar. Çünkü onlar gaflet içinde oldukları bir durumda iş biter, onlar inanmazlar.
40. Şüphesiz Biz, bütün yeryüzüne ve üzerindekilere varis olacağız. Ve onlar, mutlaka bize döndürüleceklerdir.

Bu âyetler, bu sûrenin asıl maksadını anlatan karar mahiyetindeki âyetlerdir ki, başta Allah'a çocuk isnadını reddedip Allah'ı tenzih etmekte ve İsa'nın dilinden de, "Allah benim de Rabbim, sizin de Rabbinizdir. O'na kulluk ediniz. İşte bu doğru bir yoldur," demek suretiyle tevhide davet etmektedir. Eldeki İncillerde de kendisine yer verilen bu söz, onun peygamberliğinde, davetinin özünü teşkil ettiği ve tevhid inancını net bir şekilde ifade ettiği için, burada tekrar söz konusu yapılmıştır. Sonra fırkalar kendi aralarında ihtilafa düştüler. Yahudiler bir türlü söyledi. Hıristiyanların kendi fırkaları da değişik tartışmaların içine girdiler; bir kısmı Allah'ın oğlu dediler, bir kısmı da Allah'ın kendisidir, yere indi sonra göğe çıktı dediler; diğer bir kısmı ise üçün biri dediler. Sağlam bir grup da Allah'ın kulu ve peygamberi olduğunu tasdik ettiler.

41. Kitap'da İbrahim'i de an! Şüphesiz ki o, sıddık bir nebi idi.
42. O, babasına demişti ki: "Babacığım! İşitmeyen, görmeyen ve sana faydasıza niçin taparsın?"
43. "Babacığım! Doğrusu sana gelmeyen bir ilim bana geldi. Bana uy da, seni doğru bir yola eriştireyim."
44. "Babacığım! Şeytana tapma, çünkü şeytan Rahmân'a âsî oldu."
45. "Babacığım! Doğrusu ben korkarım ki, sana Rahmân'dan bir azab dokunur da şeytana arkadaş olursun."
46. Babası "Ey İbrahim! Sen benim ilâhlarımdan yüz mü çeviriyorsun? Eğer vazgeçmezsen, seni muhakkak taşlarım. Haydi uzun bir müddet benden uzak ol!" dedi.
47. İbrahim: "Selâm sana olsun, senin için Rabbimden mağfiret dileyeceğim. Çünkü o, bana çok lütufkârdır."
48. "Ben, sizden ve Allah'tan başka taptığınız şeylerden çekilip ayrılırım da Rabbime dua ederim. Rabbime yalvarışımda mahrum kalmayacağımı umarım."

49. İbrahim, kavminden ve onların Allah'tan başka ibadet ettikleri şeylerden uzaklaşınca, biz ona İshak'ı ve Yakub'u ihsan ettik. Ve hepsini de nebi yaptık.
50. Biz onlara rahmetimizden lütuflarda bulunduk. Hepsine de dillerde güzel ve yüksek bir övgü verdik.
51. Kitap'da Musa'yı da an! Şüphesiz ki o, ihlaslı bir kuldu ve gönderilmiş bir peygamber-nebi idi.
52. Ona Tur'un sağ yanından seslendik ve onunla gizli konuşmak üzere kendimize yaklaştırdık.
53. Rahmetimizden de ona, kardeşi Harun'u bir nebi olarak ihsan eyledik.
54. Kitap'da İsmail'i de an! Çünkü o, vaadine sadık bir kuldu ve gönderilmiş bir nebi idi.
55. Ailesine ve çevresine namaz kılmayı ve zekat vermeyi emrederdi ve Rabbinin katında hoşnutluğa ulaşmıştı.
56. Kitap'da İdris'i de an; Çünkü o, çok sadık bir nebi idi,
57. Biz onu yüksek bir yere yükselttik.
58. İşte bunlar, Allah'ın kendilerine nimetler verdiği nebilerden, Âdem'in soyundan ve gemide Nuh ile beraber taşıdıklarımızın neslinden, İbrahim ve İsrail'in soyundan, hidayete erdirdiğimiz ve seçtiğimiz kimselerdir. Kendilerine Rahmân'ın âyetleri okunduğu zaman ağlayarak secdeye kapanırlardı.

Yahudiler, Peygamberlerinden sonra namazlarını terk etmişler ve şehvetlerine uymuşlar. Şarap içmişler ve baba bir kız kardeşlerle evlenmeyi helal kılmışlardı. Bunlar hakkında:

59. Onların ardından öyle bir nesil geldi ki, namazı terk ettiler, şehvetlerine uydular; onlar bu taşkınlıklarının karşılığını mutlaka göreceklerdir. Gayya'ya ulaşacaklardır.
60. Fakat tevbe edip iman eden ve düzgün işi işleyen bunun dışındadır. Bunlar cennete girecekler ve hiçbir haksızlığa uğratılmayacaklardır.
61. Rahmân'ın, kullarına görmedikleri halde vadettiği Adn cennetleridir. Şüphesiz O'nun vaadi mutlaka yerini bulacaktır.
62. Onlar orada boş bir söz işitmezler. Ancak "Selam" işitirler. Orada sabah akşam rızıkları vardır.
63. İşte kullarımızdan takva sahibi olanlara vereceğimiz cennet budur.

Kureyş, daha önce Hristiyanlara sormuş, onlar, Muhammed'i bilmediklerini söylemişlerdi. Sonra da Medine Yahudileri'ne Hz. Muhammed'in sıfatlarından sormak ve Kitapları'nda onu bulup bulmadıklarını anlamak üzere beş kişilik bir

heyet göndermişti. Yahudiler, Kureyş heyetine, "Biz, Muhammed'i Kitabımızda buluyoruz. Şimdi onun tam gelme zamanıdır. Biz, Yemame'nin Rahmanı'na üç şeyden sorduk. O, bunları bilemedi. Siz, Ashabı Kehf, Zilkarneyn ve ruh sorularını Muhammed'den sorun, eğer onlardan ikisine cevap verirse, ona tabi olun," dediler. Bunun üzerine Kureyş heyeti, Medine'den çıkıp Mekke'ye geldiler. Soruları Peygamber'e sordular. Peygamber, ne cevap vereceğini bilemedi. Onlara yarın cevap vereceğini söyledi ve "İnşallah" demeyi unuttu. Bunun üzerine on veya kırk gün vahiy kesildi. Vahyin kesilmesi, Peygamber'e çok acı verdi. Cevabın gecikmesi üzerine Müşrikler, "Rabbi, Muhammed'e buğz etti ve onu terk etti," dediler. Bunun üzerine Cebrail indi ve Peygamber, Ona, "Geç geldin! Seni göresim geldi," dedi. Cebrail, "Ya Muhammed! Benim de seni göreceğim geldi. Fakat ben memur bir kulum. Gönderildiğim zaman inerim. Gönderilmediğim zaman kalırım," dedi. Bunun üzerine şu ayet indi:

64. "Biz, Rabbinin emri olmadıkça inmeyiz. Önümüzdeki ve ardımızdaki ve bunların arasındakiler hep O'nundur. Rabbin unutkan değildir?"
65. O, göklerin, yerin ve aralarındakilerin Rabbidir. O'na ibadet et ve O'na ibadette sabırlı ol. Hiç Allah'ın ismini taşıyan başka birini bilir misin?

Ubey b. Half, eline çürümüş bir kemik alıp müminlerin yanına gelmiş ve kemiği eliyle ufalayarak, "Muhammed, size öldükten sonra dirileceğinizi vaadediyor. Şu kemik mi dirilecek?" demiş ve tozlarını göstermesi üzerine şu ayetler nazil oldu:

66. Halbuki insan şöyle der: "Ben öldüğüm zaman, gerçekten diri olarak çıkarılacak mıyım?"
67. O insan, daha önce hiç bir şey değilken onu yoktan var ettiğimizi hatırlamaz mı?
68. Rabbine andolsun ki biz onları şeytanları ile beraber elbette toplayacağız. Sonra onları muhakkak cehennemin etrafında dizleri üstü hazır bulunduracağız.
69. Sonra her zümreden Rahmân'a karşı en çok isyankârı, muhakkak çekip çıkaracağız.
70. Sonra o cehenneme atılmaya layık olanların kimler olduğunu elbette Biz daha iyi biliriz.
71. İçinizden cehenneme varmayacak kişi yoktur. Bu, Rabbinin katında kesinleşmiş bir hükümdür.
72. Sonra, sakınanları kurtaracağız ve zalimleri orada dizüstü bırakacağız.

İslam'ın başlangıcında iman edenlerin çoğu, fakir kimseler ve kölelerdi. İçlerinde yiyecek bulamayan, günlerce aç kalan, giyeceği olmayıp da üzerlerini paçavralarla kapatacak derecede yoksullar vardı. Onların ne kadar yokluk içinde oldukları, durumlarından bilinirdi. Renkleri solmuş, yüzleri bezermiş, kudret ve takattan düşmüş, yırtık paçavralar içinde düşkün düşkün dolaşırlardı. Diğer taraftan Mekke'nin en müreffeh kimseleri de müşriklerdi. Müşriklerin çoğu, saçlarını uzatırlar, türlü kokular sürünürler, ipekler içinde pırıl pırıl gezer dolaşırlardı. Müşrikler, bir kendilerine bir de müminlere bakarlar, kibir ve gurura boğulurlar, "Makam ve mekan olarak bu iki topluluktan hangisi daha hayırlı?" demeleri üzerine:

73. Âyetlerimiz kendilerine apaçık okunduğu zaman, o inkâr edenler, iman edenlere dediler ki, "Bu Mümin ve kâfirlerden hangisi mevki bakımından daha iyi, meclis ve topluluk itibariyle daha güzeldir?"
74. Halbuki Biz, kendilerinden evvel, mal ve gösterişçe daha güzel nice asırlar halkını helak ettik.
75. Onlara de ki: "Kim sapıklık içinde ise, Rahmân ona mal ve evlatça ziyadelik ve azgınlığında mühlet verir. Nihayet kendilerine vaad edilen azabı yahut o Saati gördükleri vakit, artık bilecekler kimin mevkii daha fena ve yardımcıları daha zayıfmış."
76. Allah, hidayeti kabul edenlere, daha çok hidayet verir. Baki kalacak olan salih ameller, Rabbinin katında sevap bakımından da daha hayırlıdır, sonuç bakımından da daha hayırlıdır.

As b. Vail, Mekke'nin zengin ve azılı müşriklerinden idi. Hubab b. el-İrit adında bir mümin, As b. Vail'e bir kılıç yapmıştı, parasını almak için ona gelmişti. As, "Hayır! Vallahi Muhammed'de küfretmedikçe paranı vermem," dedi. Hubab, "Hayır! Vallahi ben, Hz. Muhammed'e küfretmem," dedi. As, "Peki ben öldüğüm zaman dirilecek miyim?" diye sordu. Hubab, "Evet," cevabını verince As, "Öyleyse dirileceğim zaman paranı vereceğim," dedi. Bunun üzerine aşağıdaki ayetler inmiştir:

77. Şimdi âyetlerimizi inkâr eden ve "Elbette bana mal ve evlat verilecektir," diyen adamı gördün mü?
78. O, gaybı mı bildi? Yoksa Rahmân'ın katından bir söz mü aldı?
79. Hayır, asla öyle değil; Biz, onun söylediklerini yazacağız ve azabını bir çoğaltma ile çoğaltacağız.
80. O söylediği şeyleri de elinden alacağız ve o, tek başına Bize gelecektir.

Mekke Müşrikleri, Kıyamet Günü kendilerine yardım etsinler ve azaptan kurtarsınlar diye putlara taparlar ve onlar adına kurbanlar keserlerdi. Bunun üzerine şu ayetler inmiştir:

81. Onlar, kendilerine kuvvet ve şeref kazandırsın diye, Allah'tan başka ilâh edindiler.
82. Hayır! Taptıkları ilâhlar, onların ibadetlerini inkâr edecekler ve onlara düşman olacaklardır.
83. Görmedin mi? Biz şeytanları o kâfirler üzerine musallat ettik. Onları kışkırtıyorlar.
84. Öyleyse onların hemen azaba uğratılmalarını isteme. Biz onlar için sayıyoruz.
85. O gün, takva sahiplerini, heyet olarak Rahmân'ın huzuruna toplayacağız.
86. Suçluları da susuz olarak cehenneme süreceğiz.
87. Rahmân'ın katında bir ahd alan kimseden başkaları şefaat etme hakkına sahip olamayacaklardır.

Yahudiler, "Üzeyir, Allah'ın oğludur," ve Hristiyanlar da, "İsa, Allah'ın oğludur," bir kısım Arap da, "Melekler, Allah'ın kızlarıdır," demişlerdi. Bunu reddetmek için Allah, şu ayetleri inzal etti:

88. "Rahmân, çocuk edindi," dediler.
89. Yemin olsun ki, siz çok çirkin bir şey söylediniz.
90. Nerede ise, söyledikleri sözden gökler çatlayacak, yer yarılacak ve dağlar dağılacaktı,
91. O Rahmân'a çocuk isnad ettiler diye...
92. Halbuki Rahmân'a çocuk edinmek yaraşmaz.
93. Göklerde ve yerde bulunan hiç bir kimse yoktur ki, Rahmân'ın huzuruna kul olarak çıkmasın.
94. And olsun ki, onların hepsini kuşatmış, sayılarını saymıştır.
95. Kıyametin günü onların hepsi O'na tek başına gelicidir.

Abdurrahman b. Avf, Mekke'den Medine'ye hicret edince, Rabia'nın oğulları Utbe, Şibe ve Ümeyye b. Half gibi, Mekke'de kalan dostlarına karşı kalbinde bir hasret duydu. Bunun üzerine Allah:

96. İman edip, salih amel işleyenler var ya, Rahmân onları sevdirecektir.
97. Biz Kur'ân'ı senin dilin üzere kolaylaştırdık ki, onunla O'ndan korkup sakınanları müjdeleyesin, inat edenleri de korkutasın.

98. Onlardan önce nice nesilleri helak ettik. Onlardan birini görüyor veya onların hafif bir sesini işitiyor musun?

45. – 20. TÂHÂ SURESİ

Mekke'de nazil olmuş, 135 ayettir. Adını birinci âyette yer alan harflerden almıştır.
Sûrede, Allah'ın, peygamberler aracılığıyla insanlara gösterdiği doğru yolun temel gerçeklerine işaret edilmekte, Hz. Peygamber teselli edilerek peygamberlik görevini mutlaka başaracağı müjdelenip kendisine karşı çıkanların uğrayacağı sonuçlar izah edilmektedir.
Bu Sure, Hz. Ömer'in Müslüman olmasına sebep olmuştur. O, peygamberliğin 7. senesi, yani M.S 618'de Müslüman olunca Hz. Peygamber, İslam'ı açıktan yaymaya başlamıştır. Ömer'den üç gün önce Hz. Peygamber'in amcası Hz. Hamza Müslüman olmuştu. Hz. Peygamber, "Sayımız ne kadar oldu?" diye sordu ve sayım üzerine kırk kişi olduklarını görünce, "Öyle ise ne duruyoruz! Haydi çıkalım, Haremi Şerif'e gidelim ve Allah'ın ismini yayalım," dedi ve hep beraber harekete geçtiler. En önde Hz. Ömer, sonra Ali, arkasından Hz. Peygamber ve sağında Ebu Bekir solunda ise Hamza ve arkada diğer Ashab yürüyerek Haremi Şerife girdiler.

İslam'ın ilk zamanlarında Kur'an nazil olduğu zaman, Hz. Peygamber, geceleri kalkar, ayakları şişinceye kadar namaz kılardı. Ashabı da kalkar, onunla beraber namaz kılar ve Allah'a ibadet ederlerdi. Onları gören Müşrikler, "Bu Kur'an, Muhammed'e ancak bedbaht olsun diye indi," demişlerdi. Ebu Cehil ile Nadr b. Haris, Hz. Peygamber'e, "Sen, kavminin dinini terk ettiğin için bedbahtsın," deyince Cebrail indi ve, "Ya Muhammed! Nefsine zulmetme! Nefsinin de senin üzerinde hakkı vardır," dedi. Bunun üzerine:

1. **Tâ, Hâ,**
2. **Kur'ân'ı sana sıkıntıya düşesin diye indirmedik.**
3. **Ancak korkan kimse için bir öğüt olarak.**
4. **Yeri ve yüce gökleri yaratandan yavaş yavaş bir indiriliş.**

Kuvvet ve kudretini beyan etmek için Allah:

5. **O Rahmân Arş'a oturmuştur.**
6. **Göklerdekiler ve yerdekiler, bu ikisinin arasında ve toprağın altıdakiler O'nundur.**
7. **Sen, sözü açığa çıkarsan da. Şüphesiz O, sırrı ve gizlenmişi bilir.**
8. **Allah, kendisinden başka ilah olmayandır. En güzel isimler O'nundur.**

100. ayete kadar Hz. Musa hakkında inmiştir:

9. Musa'nın hikayesi sana geldi mi?
10. Hani o bir ateş görmüştü de, ailesine: "Yerinizde durun, benim gözüme bir ateş ilişti, belki size bir kor getiririm yahut ateşin yanında bir rehber bulurum," demişti.
11. Ateşe vardığı zaman şöyle çağrıldı: "Ey Musa!"
12. "Ben şüphesiz senin Rabbinim. Hemen ayakkabılarını çıkar, çünkü sen kutsal bir vadi olan Tuvâ'dasın."
13. "Ben seni seçtim, şimdi vahyolunacakları dinle."
14. Şüphesiz Ben Allah'ım! Benden başka ilâh yoktur. Onun için Bana kulluk et ve beni anmak için namaz kıl!
15. Çünkü o Saat muhakkak gelecektir. Onun vaktini gizli tutuyorum ki, herkes yaptığının karşılığını alsın.
16. Ona inanmayıp, kendi hevasına uyan kimse, sakın seni, ona imandan alıkoymasın; sonra helak olursun.
17. Ey Musa! Sağ elindeki nedir?
18. "O benim değneğimdir, ona dayanırım, onunla davarlarıma yaprak silkerim ve ona başka ihtiyacım da var," dedi.
19. "Ey Musa! Onu yere at!" dedi.
20. Musa da onu attı, bir de ne görsün! O bir yılan olmuş koşuyor.
21. "Tut onu, korkma; biz onu yine eski durumuna çevireceğiz," dedi.
22. "Bir de diğer bir delil olarak elini koynuna koy ki, kusursuz olarak bembeyaz çıksın."
23. "Bunları sana en büyük delillerimizden gösterelim diye yaptık."
24. "Firavun'a git, çünkü o hakikaten azdı."
25. Musa dedi ki: "Ey Rabbim! Benim göğsüme genişlik ver,
26. İşimi kolaylaştır,
27. Dilimden düğümü çöz!
28. Ki, sözümü iyi anlasınlar.
29. Bir de bana ailemden bir vezir ver.
30. Kardeşim Harun'u.
31. Onunla arkamı kuvvetlendir.
32. İşimde onu bana ortak yap.
33. Ki seni çok tesbih edelim.
34. Seni çok analım.
35. Şüphe yok ki sen bizi görüyorsun."
36. Allah buyurdu: "Ey Musa! İstediğin sana verildi."
37. "And olsun Biz, sana bir defa daha ihsan etmiştik."
38. Hani bir vakit ilham edilmesi gereken şu ilhamı annene verdik:

39. "Musa'yı sandığa koy ve denize bırak. Deniz de onu sahile atsın. Onu hem bana düşman, hem ona düşman olan biri alsın." Bir de benim gözetimim altında yetiştirilmen için, üzerine katımdan bir sevgi bırakmıştım.
40. Hani kız kardeşin giderek: "Ona bakacak birini size bulayım mı? demişti. Böylece seni tekrar annene verdik ki, gözü aydın olsun da kederlenmesin. Hem sen, bir adam öldürdün de seni gamdan kurtardık. Seni çeşitli musibetlerle imtihan ettik. Bu sebeple yıllarca Medyen halkı içinde kaldın. Sonra ey Musa! Belli bir çağa geldin.
41. Ben, seni kendime seçtim.
42. Sen kardeşinle birlikte delillerimle git. İkiniz de beni anmayı ihmal etmeyin.
43. Firavun'a gidin, çünkü o gerçekten azdı.
44. Ona yumuşak söz söyleyin; olur ki, öğüt dinler, yahut korkar.
45. Musa ile Harun: "Rabbimiz! Onun bize kötülük yapmasından veya azgınlığını artırmasından korkarız."
46. Allah dedi: "Korkmayın, Ben sizinle beraberim, işitir ve görürüm."
47. Ona gidin de deyin ki: "Biz Rabbinin elçileriyiz. Artık İsrailoğulları'nı bizimle gönder, onlara azab etme; biz sana Rabbinden bir delil ile geldik. Selam doğru yolda olanlaradır."

48. "Bize kesin olarak vahyolundu ki, azab şüphesiz inkâr edip ona sırt çevirenleredir."
49. Firavun: "Ey Musa! Sizin ikinizin Rabbi kimdir?" dedi.
50. Musa: "Bizim Rabbimiz her şeye şeklini veren, sonra da yolunu gösterendir," dedi.
51. Firavun: "Öyleyse geçmiş asırların durumu nedir?" dedi.
52. Musa dedi ki: "Onların bilgisi Rabbimin katında bir kitaptadır. Rabbim yanlış yapmaz ve unutmaz."
53. "Yeryüzünü sizin için bir döşek yapan, oradan sizin için yollar açan ve gökten bir su indiren O'dur." İşte biz o su ile türlü türlü bitkilerden çiftler çıkardık.
54. Yiyin, hayvanlarınızı da otlatın. Akıl sahipleri için bunda nice deliller vardır!
55. Sizi topraktan yarattık, yine ona döndüreceğiz. Hem de ondan sizi bir kere daha çıkaracağız.
56. And olsun ki Biz, Firavun'a bütün delillerimizi gösterdik. O, yine onları yalan sayıp kabulden çekindi.
57. Firavun, Musa'ya şöyle dedi: "Ey Musa! Sen sihrinle bizi yerimizden çıkarmak için mi geldin bize?"

58. "O halde biz de senin sihrin gibi bir sihirle sana geleceğiz; şimdi bizimle senin aranda bir vakit ve bir buluşma yeri tayin et ki; ne senin, ne bizim caymayacağımız uygun bir yer olsun."
59. Musa: "Sizinle buluşma zamanı, süs günü ve insanların toplanacağı kuşluk vaktidir," dedi.
60. Bunun üzerine Firavun döndü gitti. Hilesini topladı ve geldi.
61. Musa onlara dedi ki: "Yazıklar olsun size! Allah'a yalan uydur mayın. Sonra bir azab ile kökünüzü keser. İftira eden hüsrana uğramıştır."
62. Sihirbazlar aralarında işlerini tartıştılar ve konuşmalarını gizli tuttular.
63. Şöyle dediler: "Bu ikisi muhakkak sihirbazdır; büyüleriyle sizi yurdunuzdan çıkarmak ve örnek dininizi yok etmek istiyorlar."
64. "Onun için bütün tuzaklarınızı bir araya getirin, sonra sıra halinde gelin. Bugün üstün gelen muhakkak zafer kazanmıştır."
65. Sihirbazlar: "Ey Musa! Ya sen at yahut ilk atan biz olalım," dediler.
66. Musa dedi ki: "Hayır, siz atın!" Bir de ne görsün! Onların ipleri ve değnekleri, yaptıkları sihirden ötürü kendisine yürüyorlarmış gibi geldi.
67. Bu yüzden Musa, içinde bir korku hissetti.
68. Biz dedik ki: "Korkma, çünkü sen muhakkak üstünsün."
69. "Sağ elindekini atıver, o, onların yaptıklarını yutar. Çünkü onların yaptıkları ancak bir büyücü tuzağıdır. Büyücü ise, her nerede olursa olsun başarıya ulaşamaz."
70. Sonunda bütün sihirbazlar secdeye kapandılar, "Musa ile Harun'un Rabbine iman ettik," dediler.
71. Firavun: "Ben size izin vermeden mi ona iman ettiniz? O, muhakkak size sihir öğreten büyüğünüzdür. And olsun ki, ellerinizi ve ayaklarınızı çaprazlama keseceğim ve muhakkak sizi hurma dallarına asacağım. Böylece hangimizin azabının daha şiddetli ve devamlı olduğunu bileceksiniz," dedi.
72. İman eden sihirbazlar dediler: "Bize gelen bu açık deliller ve bizi yaratana karşı, asla seni tercih edemeyiz. Ne hüküm vereceksen ver. Sen, ancak bu dünya hayatına hükmedebilirsin."
73. "Doğrusu biz hem günahlarımıza, hem bizi zorladığın sihre karşı, bizi bağışlasın diye, Rabbimize iman ettik. Allah daha hayırlı ve daha bakidir."
74. Kim Rabbine suçlu olarak varırsa, şüphesiz ki ona cehennem vardır. Orada ne ölür, ne de dirilir.
75. Kim O'na mümin olarak salih ameller işlemiş olduğu halde varırsa, işte onlara en yüksek dereceler vardır.
76. Adn cennetleri vardır ki, altlarından ırmaklar akar, onlar, orada ebedî kalacaklardır. Ve işte bu, arınanların karşılığıdır.

77. Musa'ya şöyle vahyetmiştik: "Kullarımla geceleyin yürü de onlara denizde kuru bir yol aç; yetişilmekten korkmazsın ve endişe de etmezsin."
78. Firavun, ordularıyla hemen onları takip etti, denizden kendilerini örten örttü.
79. Firavun, kavmini saptırdı ve doğru yola götürmedi.
80. Ey İsrailoğulları! Sizleri düşmanınızdan kurtardık ve Tûr Dağı'nın sağ yanında size ahit verdik, üzerinize kudret helvası ve bıldırcın indirdik.
81. Size verdiğimiz rızıkların temizlerinden yiyin ve bunda taşkınlık etmeyin, sonra üzerinize gazabım iner. Kimin üzerine de gazabım inerse, muhakkak o mahvolur.
82. Şüphe yok ki Ben, tevbe eden, iman edip salih amel işleyen, sonra da hak yolda giden kimse için çok bağışlayıcıyım.
83. "Ey Musa! Seni kavminden daha çabuk sevkeden nedir?"
84. Musa: "Onlar, peşimdeler. Ben, sana acele ettim ki, hoşnud olasın," dedi.
85. Allah: "Doğrusu Biz, senden sonra kavmini imtihan ettik. Sâmirî onları saptırdı," dedi.
86. Musa öfkeli ve üzgün olarak kavmine döndü ve dedi: "Ey kavmim! Rabbiniz size güzel bir vaad ile söz vermedi mi? Size bu süre mi çok uzun geldi, yoksa Rabbiniz'den size bir gazab inmesini arzu ettiniz de mi, bana olan vaadinizden caydınız?"

87. Dediler ki: "Sana sözümüzden, kendiliğimizden caymadık. Fakat biz, o kavmin süs eşyasından bir takım ağırlıklar yüklenmiştik. Onları attık. Sâmirî de öyle attı."
88. Nihayet Sâmirî onlara böğüren bir buzağı heykeli ortaya çıkardı. Bunun üzerine Sâmirî ve adamları: "İşte sizin de, Musa'nın da ilâhı budur, ama o unuttu," dediler.
89. Onlar görmüyorlar mıydı ki, o buzağı, kendilerine hiçbir sözle karşılık veremiyor; onlara ne bir zarar, ne de bir yarar vermeye sahip idi.
90. And olsun ki Harun daha önce onlara: "Ey kavmim! Siz bununla imtihana çekildiniz. Sizin gerçek Rabbiniz Rahmân'dır. Gelin bana uyun ve emrime itaat edin!" demişti.
91. Onlar şöyle cevap verdiler: "Musa bize dönüp gelinceye kadar, biz ona tapmaya elbette devam edeceğiz."
92. Musa, dönünce: "Ey Harun! Bunların sapıklığa düştüğünü gördüğün vakit, seni engelleyen ne oldu?"
93. "Benim yolumu takip etmedin, benim emrime karşı mı geldin?"
94. Harun: "Ey anamın oğlu! Sakalımı ve başımı tutma. Ben senin 'İsrailoğulları arasında ayrılık çıkardın, sözüme bakmadın,' diyeceğinden korktum," dedi.

95. Musa, "Ey Sâmirî! Senin bu yaptığın nedir?" dedi.
96. Sâmirî: "Onların görmedikleri bir şey gördüm. Elçinin izinden bir avuç aldım ve onu attım. Bunu, bana böylece nefsim hoş gösterdi," dedi.
97. Musa: "Defol! Artık hayatın boyunca, 'bana dokunmayın!' diyeceksin. Hem senin için asla kaçamayacağın bir ceza daha vardır. Bir de ibadet edip durduğun ilâhına bak; elbette biz onu yakacağız, sonra da kül edip muhakkak onu denize savuracağız."
98. Sizin ilâhınız, ancak kendisinden başka hiçbir ilâh bulunmayan Allah'tır. O, her şeyi ilmen kuşatmıştır.
99. (Ey Muhammed!) Sana geçmişin haberlerinden bir kısmını böylece anlatıyoruz. Şüphe yok ki, sana katımızdan bir öğüt verdik.

Kıyamet Günü Müşriklerin başına gelecek bazı azabı açıklamak üzere:

100. Kim ondan yüz çevirirse, şüphesiz o, kıyametin günü bir günah yüklenecektir.
101. Devamlı o azabın altında kalacaklar. Kıyametin günü onlar için, bu ne kötü bir yüktür!
102. Sûr'a üfürüleceği gün, Biz suçluları o gün, göğe ermiş olarak mahşerde toplayacağız.
103. "Siz dünyada sadece on kaldınız," diye aralarında fısıldaşırlar.
104. Aralarında ne konuşacaklarını çok iyi biliriz. Görüşü en üstün olan: "Ancak bir gün kaldınız," diyecek.

Mekke Müşrikleri, Hz. Peygamber'e Kıyamet Gününde dağların nasıl olacağını sorması üzerine:

105. Sana dağları sorarlar, de ki: "Rabbim onları ufalayıp savuracak."
106. "Böylece yerlerini dümdüz boş bırakacak."
107. "Orada ne bir çukur, ne de bir tümsek göreceksin."
108. O gün, hiçbir tarafa sapmadan o davetçiye uyarlar. Öyle ki, Rahmân'ın heybetinden sesler kısılmıştır. Artık bir fısıltıdan başka hiçbir şey işitemezsin.
109. O gün, Rahmân'ın izin verdiği ve sözünden hoşnud olduğu kimselerden başkasının şefaatı fayda vermez.
110. Allah, onların önlerindekini de arkalarındakini de bilir. Onlar ise O'nu ilmen kavrayamazlar.
111. Bütün yüzler, diri ve her şeye hakim olana baş eğmiştir. Zulüm yüklenen gerçekten hüsrana uğramıştır.

112. Her kim de mümin olarak salih amelleri işlerse, artık o, ne zulümden ne de hakkının yenmesinden korkar.
113. İşte Biz onu Arapça bir Kur'ân olarak indirdik. Onda tehditlerin çeşitlerini tekrarla açıkladık ki belki sakınırlar yahut onlara bir öğüt verir.

Cebrail, Kur'an ayetleri ile indiği zaman, Hz. Peygamber okunan ayetleri ezberlemek için kendini zorlardı. Çünkü ezberlemeden önce Cebrail'in semaya çıkacağından endişe ederdi ve bu durumun ona zahmet vermesi üzerine:

114. Gerçek hükümdar olan Allah yücedir. Sana vahyi tamamlanmadan önce Kur'ân'ı acele etme. De ki: "Rabbim! Benim ilmimi artır!"

Hz. Adem'in Cennet'te ikenki durumunu bildirmek üzere:

115. Doğrusu daha önce Âdem'e ahid vermiştik, fakat unuttu ve Biz onda bir azim bulmadık.
116. Bir vakit meleklere: "Âdem'e secde edin!" demiştik; İblis'ten başka hepsi secde etmiş, o çekinmişti.
117. Biz de şöyle demiştik: "Ey Âdem! Şüphesiz bu, sana ve eşine düşmandır. Sakın sizi cennetten çıkarmasın, sonra sıkıntı çekersin."

118. "Doğrusu şimdi burada ne acıkman ne de çıplak kalman vardır.
119. Ve sen orada ne susarsın, ne de güneşin sıcağında kalırsın."
120. Şeytan ona vesvese vererek: "Ey Âdem! Sana sonsuzluk ağacını ve çökmez saltanatı göstereyim mi?"
121. Bunun üzerine ikisi de o ağaçtan yediler. Ayıp yerleri kendilerine göründü. Ve üzerlerine cennet yaprağı ile örtmeye başladılar. Âdem, Rabbine asi oldu ve şaşırdı.
122. Sonra Rabbi, onu seçti de tevbesini kabul etti ve ona doğru yolu gösterdi.
123. Allah, onlara dedi: "Birbirinize düşman olmak üzere hepiniz cennetten inin. Artık benden size bir hidayet geldiği zaman, kim benim hidayetime uyarsa işte o, sapıklığa düşmez ve zahmet çekmez.

Kur'an'a uymak hakkında:

124. Her kim de öğüdümden yüz çevirirse, ona dar bir geçim vardır ve onu kıyametin günü kör olarak haşrederiz.
125. "Rabbim! Beni niçin kör olarak haşrettin, oysa ben gören bir kimseydim," der.

126. Allah: "Böyledir, sana âyetlerimiz gelmişti de onları unutmuştun, bugün de böylece unutulursun," der.
127. İşte haddi aşanları, Rabbinin âyetlerine inanmayanları Biz böyle cezalandırırız. Muhakkak ki ahiret azabı daha şiddetli ve daha devamlıdır.

Mekkeliler, ticaret için Şam'a gidip gelirlerken, yollarının uğrağı olan Hicr Ashabı, Semud ve Lut kavimlerinin yurtlarına uğrar, onların harap olmuş diyarlarını müşahade eder ve onların feci akıbetlerine vakıf olurlardı. Kur'an da, onların nasıl helak olduklarını Müşrikler'e açıklardı. Ne yazık ki onlar, hiç birinden ibret almazlardı. Allah da onları inzar ve ikaz sadedinde:

128. Yerlerinde gezip durdukları kendilerinden önceki nesilleri yok etmemiz onları doğru yola sevk etmedi mi? Doğrusu bunda, akıllılar için deliller vardır.
129. Eğer Rabbinin daha önce verilmiş bir hüküm ve belirlenmiş bir süre olmasaydı, hemen azaba uğrarlardı.
130. O halde, dediklerine sabret; güneşin doğmasından önce ve batmasından önce Rabbini hamd ile tesbih et. Gecenin bir kısım vakitlerinde ve gündüzün etrafında da tesbih et ki hoşnudluğa eresin.

Hz. Peygamber'in azat edilmiş kölesi Ebu Rafi, şöyle nakleder: "Peygamber'e misafir gelmişti de beni çağırdı ve yiyecek satın almam için bir Yahudi'ye gönderdi. Ben de Yahudi'ye gittim ve, 'Hz. Peygamber, biraz un ya satmanı ya da Receb ayının hilaline kadar selem yapmanı söyledi,' dedim. Yahudi, 'Rehinsiz ne satarım ne de selem yaparım,' dedi. Döndüm ve Peygamber'e durumu anlattım. Peygamber, 'Vallahi ben semada da yerde de eminim. Bana satmış veya selem yapmış olsaydı, elbette öderdim. Şu benim gömleği götür de rehin ver,' dedi." Gömleği aldım, daha ayrılmadan şu ayet indi:

131. Sınamak için kendilerini geçindirdiğimiz dünya hayatının süsüne sakın rağbetle bakma! Rabbinin rızkı daha hayırlı ve daha devamlıdır.

Müşrikler, Kur'an ayetlerinin birer mucize olduğunu kabul etmediler ve kendi uydurmaları olan başka mucizeler istediler. Bunun üzerine Allah, Kur'an'dan daha büyük mucize olmadığını beyan etmek üzere:

132. Ailene namazı emret! Kendin de ona sabırla devam et! Biz, senden bir rızık istemiyoruz. Seni Biz rızıklandırırız. Güzel akibet muttakilerindir.
133. Onlar: "Rabbinden bize bir delil getirse ya!" dediler. Onlara önceki kitaplardaki açık delil gelmedi mi?

134. Eğer Biz, onları bundan önce bir azab ile yok etseydik, muhakkak "Ey Rabbimiz! Bize bir elçi gönderseydin de, alçak ve rezil olmadan önce âyetlerine uysaydık?" diyeceklerdi..

135. De ki: "Herkes beklemekte, siz de bekleyin. Şüphesiz düzgün yolun sahiplerinin kimler olduğunu ve kimlerin doğru yolda bulunduğunu yakında bileceksiniz.

46. - 56. VÂKI'A SURESİ

Mekke döneminde inmiş, 96 âyettir. Adını, birinci âyette geçen "Vâkı'a" kelimesinden almıştır. Vâkı'a, gerçekleşen, meydana gelen olay demektir. Burada kıyameti ifade etmektedir.
Sûrede başlıca, Kıyamet'in kopmasından önceki ve sonraki dehşetli haller ve insanların amellerine göre içinde yer alacağı gruplar konu edilmektedir.

1. O vakıa, olduğu zaman,
2. Onun oluşunu bir yalanlayıcı yoktur.
3. O, alçaltıcı-yükselticidir.
4. Yer bir sarsılma ile sarsıldığı zaman,
5. Dağlar bir serpilme ile serpildiği,
6. Saçılan toz olduğu,
7. Sizler üç sınıf olduğunuz zaman.
8. Sağın adamları; ne mutludurlar onlar!
9. Solun adamları; ne mutsuzdur onlar!
10. Önde olanlar; onlar öndedirler.
11. İşte onlar yakınlaştırılanlardır,
12. Nimet cennetlerindedirler.
13. Çoğu, öncekilerden,
14. Birazı da sonrakilerdendir.

Cennet'in ve oradaki hayatın tasviri hakkında:

15. Mücevherlerle işlenmiş tahtlar üzerindedirler.
16. Onların üzerinde karşılıklı yaslanarak otururlar.
17. Çevrelerinde, ebedileşmiş gençler dolaşır.
18. Kaynağından doldurulmuş, testiler, ibrikler ve kadehlerle.
19. Ondan ne başları ağrıtılır, ne de akılları giderilir.
20. Beğendikleri meyvalar,
21. Canlarının çektiği kuş etleri,
22. İri gözlü hûriler,
23. Saklanmış inciler gibi,
24. Yaptıklarına karşılık olarak verilir.
25. Orada bir lüzumsuzluk ve günaha sokan bir söz işitmezler.
26. Duydukları söz, yalnız "selam, selam"dır.
27. Sağın adamları, nedir o sağın adamları!

28. Dalbastı kirazlar,
29. Salkım dizili muzlar,
30. Uzatılmış gölgeler,
31. Çağlayan sular.
32. Pek çok meyva arasında,
33. Tükenmeyen ve yasaklanmayan,
34. Ve yükseltilmiş döşekler üstündedirler.
35. Biz, hurileri bir inşa ile inşa ettik.
36. Onları gösterişli bâkireler,
37. Eşlerine düşkün yaşıt sevgililer yaptık,
38. Onlar, Sağdakiler içindir.
39. Birçoğu öncekilerdendir.
40. Birçoğu da sonrakilerdendir.

Cehennemlikler hakkında:

41. Solun adamları; nedir o solcular!
42. İçlerine işleyen bir ateş ve kaynar şu içinde,
43. Simsiyah dumandan bir gölge altındadırlar.
44. Ki ne serindir, ne de faydalı.
45. Çünkü onlar bundan önce varlık içinde sefâhete dalmışlardı.
46. Büyük günahı işlemekte ısrar ediyorlardı.
47. Ve diyorlardı ki: "Biz ölüp, toprak ve kemik yığını olduktan sonra, biz mi bir daha diriltileceğiz?"
48. "Önceki atalarımızda mı?"
49. De ki: "Öncekiler ve sonrakiler."
50. "Belli bir günün belli vaktinde mutlaka toplanacaklardır."
51. Sonra siz, ey sapmış yalanlayıcılar!
52. Elbette bir ağaçtan, zakkum ağacından yiyeceksiniz.
53. Karınlarınızı onunla dolduracaksınız.
54. Üstüne de kaynar su içeceksiniz.
55. Susamış develerin içişi ile içeceksiniz.
56. İşte ceza gününde onlara sunulacak ziyafet budur.
57. Biz sizi yarattık; tasdik etmeniz gerekmez mi?
58. Attığınız meniyi gördünüz mü?
59. Onu siz mi yaratıyorsunuz yoksa yaratan Biz miyiz?
60. Aranızda ölümü takdir eden Biziz ve Bizim önümüze geçilmez.
61. Böylece sizin yerinize benzerlerinizi getirelim ve sizi bilmediğiniz bir yaratılışta tekrar inşa edelim diye.
62. Andolsun, ilk yaratılışı bildiniz. Düşünmeniz gerekmez mi?

63. Ektiğinizi gördünüz mü?
64. Onu siz mi bitiriyorsunuz, yoksa bitiren Biz miyiz?
65. Dileseydik, onu kuru bir çöp yapardık. Hayret eder dururdunuz.
66. "Doğrusu borç altına girdik.
67. "Daha doğrusu, biz yoksul bırakıldık."

Allah'ın yarattıkları hakkında:

68. İçtiğiniz suya baktınız mı?
69. Buluttan onu siz mi indirdiniz, yoksa indiren Biz miyiz?
70. Dileseydik onu tuzlu yapardık. O halde şükretseniz ya!
71. Bir de o çaktığınız ateşi gördünüz mü?
72. Onun ağacını siz mi yarattınız, yoksa yaratan Biz miyiz?
73. Biz, onu bir ibret ve çölden gelip geçenlere bir fayda yaptık.
74. Öyleyse büyük Rabbin'in adını yücelt.
75. Hayır! Yıldızların mevkilerine yemin ederim.
76. Bilirseniz bu büyük bir yemindir.
77. O, elbette şerefli bir Kur'ân'dır,
78. Korunmuş bir kitaptadır.
79. Ona sadece temizlenenler dokunabilir,
80. Alemlerin Rabbin'den indirilmiştir.
81. Şimdi siz, bu sözü mü küçümsüyorsunuz?

Hz. Peygamber zamanında bir gün yağmur yağmıştı. Bunun üzerine o, "Bu yağmur yüzünden bazı insanlar, Allah'a şükrederken, bazıları da kafir olmuştur. Allah'a şükredenler, 'Bu, bize Allah'ın rahmetidir,' derlerken, kafir olanlar, 'Müneccimlerin dedikleri doğru çıktı, filan yıldız sayesinde yağmur yağdı,' demeleri" üzerine:

82. Rızkınızın karşılığı, yalanlamanız mıdır?
83. Can boğaza dayandığı zaman,
84. O zaman siz bakar durursunuz.
85. Biz ona sizden daha yakınız, fakat siz görmezsiniz.
86. Eğer cezalandırılmayacak iseniz,
87. Onu geri çevirsenize; şayet iddianızda doğru iseniz.
88. Fakat ölen kişiye gelince, eğer o rahmete yaklaştırılanlardan ise,
89. Ona rahatlık, güzel rızık ve Naîm cenneti vardır.
90. Eğer O, sağın adamlarından ise,
91. "Ey sağdaki, sana selam olsun!"
92. Ama yalanlayıcı sapanlardan ise;

93. **İşte ona da kaynar sudan bir ziyafet vardır.**
94. **Ve cehenneme atılma vardır.**
95. **Kesin gerçek budur işte.**
96. **Öyle ise yüce Rabbini ismiyle tesbih et!**

47. – 26. ŞU'ÂRÂ SURESİ

Mekke'de inmiş, 227 ayettir. Son dört ayet, Medine'de inmiştir. Adını 224. âyetteki "Şu'arâ" kelimesinden almıştır. "Şu'arâ" şairler demektir.
Sûrede başlıca Mûsâ, İbrahim, Nûh, Hûd, Salih ve Şu'ayb peygamberlerin kıssaları dile getirilmekte, müşriklerin, Kur'an'ın vahiy dışı bir kaynağa dayalı olduğu iddialarına karşılık, onun bir vahiy eseri olduğu vurgulanmakta, söz konusu kaynakların Kur'an üzerinde hiçbir etkisinin bulunamayacağı ifade edilmektedir.
Nübüvvet nuru, Adem'den itibaren hangi oğula intikal ederse, o taraf şerefli olurdu. Diğer oğullar, onun karşısında sönük kalırdı. Peygamberimizin büyük dedesi Haşim ile Ümeyye, kardeş idiler. Nübüvvet nuru, babasından Haşim'e intikal edince, kardeşi bunu çekemeyip kıskandı. O zamandan beri iki kardeş arasında husumet başladı. Bu husumet, Emeviler ile Haşimiler arasında Hz. Muhammed'in peygamber olduğu zamana kadar sürdü. Allah, Muhammed'e nebilik verince, Emeviler husumetlerini artırdılar. En sonunda Peygamber, Mekke'den Medine'ye hicret etti. Mekke fetholununca Peygamber, Mekkeli muhaliflerini affetti. Bunun üzerine bütün Mekkeliler iman etti. Bu meyanda Emeviler de Müslüman oldular. Haşimi olan Peygamber'e ve diğer Haşimiler'e de boyun eğdiler. Ne zaman Hz. Osman halife oldu, o zaman Emeviler, fırsat buldular ve eski husumetlerini ortaya çıkardılar. Hz. Peygamber'in, iman etmedikleri için üzüldüğü çoğunluğu Emevi olan Mekkeli Müşrikleri korkutup iman etmelerini sağlamak amacıyla:

1. **Tâ, Sîn, Mîm.**
2. **Bunlar, apaçık kitabın âyetleridir.**
3. **Onlar, iman etmiyorlar diye adeta kendine kıyacaksın!**
4. **Biz, dilersek onların üzerlerine gökten bir delil indiririz de, ona boyunları eğilir olur.**
5. **Kendilerine O Rahmân'dan yeni bir öğüt geldiğinde, ille de ondan yüz çevirirler.**
6. **Üstelik yalanladılar; fakat onlara alay edip durdukları şeyin haberleri yakında gelecektir.**
7. **Yeryüzüne bir bakmadılar mı? Biz, orada nice her güzel çiftten ürettik.**
8. **Şüphesiz ki bunda mutlak bir delil vardır; ama onların çoğu inanmaz.**
9. **Ve şüphe yok ki Rabbin, güçlü-merhametlidir.**

Mekke müşriklerini, imana teşvik sadedinde, geçen nebilere iman etmedikleri için helak olan yedi kavmin kıssalarını beyan ile tehdit ve onlara korku ile ibret dersleri vermek üzere:

10. Bir vakit de Rabbin, Musa'ya nida edip "Git o zalim kavme!" dedi.
11. "Ey Firavun kavmi! Hâlâ sakınmayacak mısınız?"
12. Musa şöyle seslendi: "Ya Rab! Doğrusu ben korkarım ki beni yalancı sayarlar."
13. "Ve göğsüm daralır, dilim dönmez, onun için Harun'a elçilik ver."
14. "Hem onların bana isnad ettikleri bir suç var. Ondan dolayı korkarım ki, hemen beni öldürürler."
15. Allah dedi: "Hayır! İkiniz delillerimizle gidin. Şüphesiz Biz, sizinle beraberiz. İşitiyoruz."
16. "İkiniz Firavun'a gidin deyin ki: Biz, âlemlerin Rabbinin elçisiyiz.
17. İsrailoğulları'nı bizimle beraber gönder."

Hz. Musa, Mısır'a geldi ve kendi evini bulup içeri girdi. Kardeşi Harun'a, "Allah, beni Firavun'a gönderdi ve Allah'a davet etmek konusunda bana yardım etmesini emrettiğini ona haber vereceğim." İki kardeşin konuştuklarını duyan anneleri, bağırarak çıktı ve, "Oğlum! Firavun, öldürtmek için seni arıyor. Sen ona gidersen, seni hemen öldürtür," demiş ise de, onlar annelerini dinlemediler. Kalkıp doğru Firavun'a gittiler. Bu, bir gece vakti idi. Firavun'un evine gelip kapıyı çaldılar. Bekçiler, korku içinde içeriden, "Kapıdaki kimdir?" diye sordular. Musa, "Ben, alemlerin Rabbı'nın elçisi Musa'yım!" dedi. Bekçi, Firavun'a gidip, "Kapıda bir mecnun var. Alemlerin Rabbinin elçisi olduğunu iddia ediyor," diye haber verdi. İçeri almadılar. Sabaha kadar beklediler. Sabahleyin her ikisini de içeri aldı ve Firavun:

18. "Â, biz seni çocukken himayemize alıp büyütmedik mi? Hayatının çok yıllarını bizimle geçirmedin mi?"
19. "Sonunda o yaptığını yaptın. Sen nankörün birisin!"
20. Musa, "Ben, o işi o anda yaptım ki şaşkınlardandım," dedi.
21. "Sizden korkunca sizden kaçtım. Sonra Rabbim bana hikmet bahşetti ve beni peygamberlerden kıldı."
22. "Başıma kaktığın nimet de, İsrail oğullarını kendine köle edinmendir."
23. Firavun şöyle dedi: "Âlemlerin Rabbi dediğin nedir ki?"
24. Musa: "Eğer işin gerçeğini anlayan kişiler olsanız; O, göklerin, yerin ve ikisi arasında bulunan her şeyin Rabbi'dir."
25. Firavun etrafında bulunanlara: "İşitmiyor musunuz?" dedi.
26. Musa dedi: "O sizin de Rabbiniz, önce ki atalarınızın da Rabbidir."

27. Firavun: "Size gönderilen bu elçiniz mutlaka delidir," dedi.
28. Musa dedi: "Şayet aklınızı kullansanız O, doğunun, batının ve ikisinin arasındakilerin Rabbidir."
29. Firavun: "Benden başkasını ilâh edinirsen, andolsun ki seni hapsedilenlerden ederim," dedi.
30. Musa: "Sana apaçık bir şey getirmiş olsam da mı?"
31. Firavun: "Haydi getir onu bakayım, doğrulardan isen," dedi.
32. Musa, asâsını bırakıverdi; apaçık bir ejderha oluverdi.
33. Elini de çekti çıkardı; bakanlara bembeyaz oluverdi.
34. Firavun çevresindeki ileri gelenlere: "Bu, herhalde çok bilgili bir sihirbaz!" dedi.
35. "Sizi sihriyle yurdunuzdan çıkarmak istiyor. Şimdi ne dersiniz?"
36. Dediler: "Bunu ve kardeşini tut, şehirlere de toplayıcılar gönder."
37. "Bütün bilgiç sihirbazları sana getirsinler."
38. Böylece, sihirbazlar belli bir günün tayin edilen vaktinde bir araya getirildi.
39. Halka, "Siz de toplanıyor musunuz?" denildi.
40. "Galip gelirlerse sihirbazlara uymamız gerekir," dediler.
41. Sihirbazlar geldiklerinde Firavun'a, "Şayet biz galip gelirsek, bize muhakkak bir ücret var mı?" dediler.
42. Firavun: "Evet, o takdirde hiç şüphe etmeyin, yakınlaştırılmışlardan olacaksınız," dedi.
43. Musa onlara dedi: "Atın, ne atacaksanız!" dedi.
44. İplerini ve değneklerini attılar ve"Firavun'un izzeti için, şüphesiz elbette bizler galip geleceğiz," dediler.
45. Ardından Musa asâsını attı; bir de ne görsünler, onların uydurduklarını yutuyor!
46. Sihirbazlar derhal secdeye kapandılar.
47. Dediler ki: "İman ettik Âlemlerin Rabbine,"
48. "Musa ve Harun'un Rabbine!"
49. Firavun dedi ki: "Ben size izin vermeden ona iman ettiniz ha! Anlaşıldı ki o size sihri öğreten büyüğünüzmüş! Ama şimdi bileceksiniz: Andolsun, ellerinizi ve ayaklarınızı çaprazlama kestireceğim, hepinizi çarmıha gerdireceğim!"
50. "Zararı yok, nasıl olsa biz Rabbimize döneceğiz," dediler.
51. "Herhalde biz müminlerin ilki olduğumuzdan dolayı, Rabbimizin bizi affedeceğini ümit ederiz."
52. Biz, Musa'ya: "Kullarımı geceleyin yola çıkar, çünkü takip edileceksiniz," diye vahyettik.
53. Firavun da şehirlere toplayıcılar gönderdi:

54. **"Aslında bunlar, sayıları az, bölük pörçük bir cemaattır."**
55. **"Şüphesiz bizi çok öfkelendiriyorlar."**
56. **"Biz ise, elbette uyanık bir cemaatiz."**
57. **Ama Biz, onları bahçelerden, pınarlardan,**
58. **Hazinelerden ve şerefli makamlardan çıkardık.**
59. **Ve onlara İsrailoğulları'nı mirasçı yaptık.**
60. **Firavun ve adamları, güneş doğmuştu ki, onların ardına düştüler.**
61. **İki topluluk birbirini görünce, Musa'nın adamları "Eyvah, yakalandık!" dediler.**
62. **Musa dedi ki: "Hayır, aslâ! Rabbim şüphesiz benimledir, bana yolunu gösterecektir."**
63. **Musa'ya, "Vur asân ile denize!" diye vahyettik; vurunca bir infilak etti, her bölük bir dağ gibi oluverdi,**
64. **Ötekilerini de buraya yanaştırmıştık.**
65. **Musa ve beraberindekilerin hepsini kurtardık,**
66. **Sonra da ötekileri suda boğduk.**
67. **Şüphesiz bunda bir delil vardır; ama çokları iman etmiş değillerdi.**
68. **Ve şüphesiz Rabbin, güçlü-merhametli olan O'dur.**

Kureyş müşriklerini Hakk'a davet için tehdid sadedinde ikinci kıssa olarak Hz. İbrahim anlatılmaktadır:

69. **Onlara İbrahim'in kıssasını da naklet!**
70. **Hani o, babasına ve kavmine, "Neye tapıyorsunuz?" demişti.**
71. **"Birtakım putlara taparız da onlar sayesinde toplanırız," dediler.**
72. **İbrahim, "Peki, yalvardığınızda onlar sizi işitiyorlar mı?" dedi.**
73. **"Veya size fayda veya zararları olur mu?"**
74. **"Yok, ama biz babalarımızı böyle yapar bulduk," dediler.**
75. **İbrahim: "Neye taptığınızı düşündünüz mü?"**
76. **"İster sizin, ister önceki atalarınızın,"**
77. **"Onlar benim düşmanımdır; ancak âlemlerin Rabbi,"**
78. **"O, beni yaratan ve bana doğru yolu gösterendir,"**
79. **"Beni yediren, içirendir,"**
80. **"Hastalandığım zaman bana O, şifâ verir."**
81. **"O, benim canımı alacak, sonra diriltecektir."**
82. **"Ve hesap günü, hatamı bağışlayacağını umduğumdur."**
83. **"Ya Rab! Bana hikmet ver ve beni iyilere kat."**
84. **"Sonrakiler içinde beni doğrulukla anılanlardan eyle!"**
85. **"Ve beni naîm cennetinin varislerinden eyle!"**
86. **"Babamı da bağışla, çünkü o sapanlardandır."**

87. "Diriltilecekleri gün, beni mahcub etme."
88. "O gün, ne mal fayda verir ne oğullar!"
89. "Ancak Allah'a temiz bir kalple gelenler hariç."
90. Cennet müttakilere yaklaştırılmıştır.
91. Azgınlar için de cehennem hortlatılmıştır.
92. Onlara, "Allah'tan gayri taptıklarınız nerede? denilir.
93. Size ve kendilerine yardım edebiliyorlar mı?"
94. Onlar ve azgınlar, o cehennemin içine fırlatılmaktadırlar.
95. Ve bütün o İblis orduları.
96. Onun içinde birbirleriyle çekişerek derler ki:
97. "Vallahi biz, gerçekten apaçık bir sapıklık içindeymişiz."
98. "Çünkü biz sizi, âlemlerin Rabbi ile bir seviyede tutuyorduk."
99. "Bizi hep o günahkarlar saptırdı."
100. "Bak bizim için ne şefaatçiler var,"
101. "Ne de yakın bir dost."
102. "Keşke bir kere daha dönebilsek de, müminlerden olabilseydik."
103. Şüphesiz bunda bir delil vardır; oysa çokları iman etmiş değillerdir.
104. Şüphesiz Rabbin, işte O, güçlü-merhamet edicidir.

Müşriklere ibret dersi olmak üzere üçüncü olarak Nuh'un kıssası anlatılmaktadır:

105. Nuh kavmi de peygamberleri yalanlamıştı.
106. Hani kardeşleri Nuh, onlara şöyle demişti: "Korkmaz mısınız?"
107. "Şüphesiz ki ben, sizin için güvenilir bir Peygamberim."
108. "Allah'tan korkun ve bana itaat edin."
109. "Buna karşılık sizden hiç bir ücret istemiyorum. Mükafaatım ancak, âlemlerin Rabbinedir."
110. "Allah'tan korkun ve bana itaat edin!"
111. Dediler: "Sena düşük kimseler tabi iken, biz sana inanır mıyız?"
112. Nuh dedi ki: "Onların yaptıkları hakkında bilgim yoktur."
113. "Onların hesabı ancak Rabbime aittir. Düşünseniz!"
114. "Hem ben müminleri kovar değilim."
115. "Ben, sadece apaçık bir uyarıcıyım."
116. Dediler ki: "Ey Nuh! Eğer vazgeçmezsen, şüphesiz ki, taşlanmışlardan olacaksın!"
117. Nuh: "Rabbim! Kavmim beni yalancılıkla itham etti," dedi.
118. "Artık benimle onların arasında sen hükmünü ver. Beni ve beraberimdeki müminleri kurtar."
119. Biz de onu ve beraberindekileri, o dolu gemide kurtardık.

120. **Sonra da arkada kalanları suda boğduk.**
121. **Şüphesiz bunda mutlak bir delil vardır; ama çokları iman etmiş değillerdir.**
122. **Şüphesiz Rabbin, güçlü-merhamet edici O'dur.**

Müşriklere ibret dersi vermek amacıyla dördüncü kıssa olarak Ad Kavmi anlatılmaktadır:

123. **Âd kavmi de peygamberleri yalanladı.**
124. **Hani kardeşleri Hûd onlara şöyle demişti: "Siz Allah'tan korkmaz mısınız?"**
125. **"Haberiniz olsun ki ben, size gönderilmiş, güvenilir bir Peygamberim."**
126. **"Allah'tan korkun ve bana itaat edin."**
127. **"Buna karşılık sizden hiçbir ücret istemiyorum. Benim ücretim ancak âlemlerin Rabbinde'dir."**
128. **"Siz her tepeye bir alâmet bina edip eğlenir misiniz?"**
129. **"Temelli kalacağınızı umarak sağlam yapılar mı edinirsiniz?"**
130. **"Hem tuttuğunuz zaman merhametsiz zorbalar gibi tutuyorsunuz."**
131. **"Artık Allah'tan korkun ve bana itaat edin."**
132. **"O Allah'tan korkun ki, size o bildiğiniz şeyleri vermekte,"**

133. **"Davarlar, oğullar,"**
134. **"Cennet gibi bağlar, bahçeler, pınarlar ihsan etmektedir."**
135. **"Ben sizin hakkınızda büyük bir günün azabından korkuyorum."**
136. **Dediler ki: "Sen ha vaaz etmişsin, ha vaaz edenlerden olmadın, bizce birdir."**
137. **"Bu sırf eskilerin âdetidir."**
138. **"Biz, azaba uğratılacak da değiliz."**
139. **Onu yalanladılar; Biz de onları helak ettik. Bunda mutlak bir delil vardır, ama çokları mümin değildir.**
140. **Şüphesiz Rabbin, güçlü-merhametli olan O'dur.**

Beşinci kıssa Semud Kavmi kıssasıdır:

141. **Semûd kavmi de peygamberleri yalanladı.**
142. **Hani kardeşleri Salih onlara demişti: "Siz Allah'tan korkmaz mısınız?"**
143. **"Şüphesiz ki ben, sizin için güvenilir bir peygamberim."**
144. **"Allah'tan korkun ve bana itaat edin."**
145. **"Sizden hiçbir ücret istemiyorum. Benim ücretim ancak âlemlerin Rabbin'dedir."**
146. **"Siz burada güven içinde bırakılacak mısınız?"**

147. "Bahçelerin, pınarların içinde,"
148. "Ekinlerin, salkımları sarkmış hurmalar arasında,"
149. Bir de dağlardan keyifli kâşâneler oyuyorsunuz."
150. "Allah'tan korkun da bana itaat edin."
151. "Bozguncuların emrine uymayın,
152. "Yeryüzünde bozgunculuk yapıp dirlik düzenlik vermeyen."
153. "Sen olsa olsa iyice büyülenmiş birisin!" dediler.
154. "Sen de ancak bizim gibi bir beşersin. Doğru söyleyenlerden isen, haydi bize bir delil getir."
155. Salih, "İşte bu dişi devedir; su içme hakkı vardır, belli bir gün içme hakkı da sizindir," dedi.
156. "Sakın ona bir kötülükle ilişmeyin, yoksa sizi büyük bir günün azabı yakalayıverir."
157. Derken onu kestiler; fakat pişman da oldular.
158. Onları azap yakalayıverdi. Şüphesiz bunda bir ders vardır, ama çokları mümin değillerdir.
159. Şüphesiz Rabbin, güçlü-merhametli olan O'dur.

Altıncı kıssa Lut Kavmi'dir:

160. Lût kavmi de peygamberleri yalanladı.

Mekkeli müşriklerin ibret almaları için aşağıdaki ayetler inmiştir:

161. Kardeşleri Lût onlara şöyle demişti: "Siz Allah'tan korkmaz mısınız?"
162. "Bilin ki, ben sizin için güvenilir bir peygamberim."
163. "Allah'tan korkun ve bana itaat edin."
164. "Sizden bir ücret istemiyorum. Benim mükafatımı verecek olan ancak âlemlerin Rabbi'dir."
165. "İnsanlar içinden erkeklere mi gidiyorsunuz?"
166. "Bırakıyorsunuz da sizler için yarattığı eşleri! Doğrusu siz insanlıktan çıkmış bir kavimsiniz!"
167. Onlar şöyle dediler: "Ey Lût! Vazgeçmezsen, iyi bil ki, sürülenlerden olacaksın."
168. Lût, "Doğrusu ben sizin bu işinize tiksinenlerdenim."
169. "Yâ Rabbi! Beni ve ailemi onların yapageldiklerinden kurtar."
170. Biz de onu ve ailesinin tamamını kurtardık,
171. Ancak bir yaşlı kadın kaldı.
172. Sonra geridekilerin hepsini helak ettik.

173. Ve üzerlerine öyle bir yağmur yağdırdık ki, o uyarılanların yağmuru ne kötü idi!
174. Şüphesiz bunda bir delil vardır. Ama çokları iman etmiş değillerdir.
175. Ve şüphesiz Rabbin, güçlü-merhametlidir.

Yedinci kıssa, Şuayb kıssasıdır:

176. Eyke halkı da peygamberleri yalanladı.
177. Hani Şuayb onlara: "Siz Allah'tan korkmaz mısınız?" demişti.
178. "Bilin ki ben size gönderilmiş güvenilir bir peygamberim."
179. "Gelin, Allah'tan korkun ve bana itaat edin."
180. "Buna karşılık, sizden bir ücret istemiyorum. Benim mükafatımı verecek olan yalnız âlemlerin Rabbi'dir."
181. "Ölçeği tam ölçün de hak yiyenlerden olmayın."
182. "Ve doğru terazi ile tartın."
183. "Halkın eşyalarının değerini düşürmeyin. Yeryüzünde bozgunculuk yaparak karışıklık çıkarmayın."
184. "O, sizi ve sizden önceki nesilleri yaratan Allah'tan korkun."
185. Onlar şöyle dediler: "Sen, olsa olsa iyice büyülenmiş birisin."
186. "Sen de bizim gibi bir beşerden başka nesin? Bil ki, biz seni ancak yalancılardan biri sayıyoruz."
187. "Şayet doğru sözlülerden isen, üstümüze gökten bir parça düşür."
188. Şuayb, "Rabbim, yaptıklarınızı en iyi bilendir," dedi.
189. Onu yalanladılar da onları o gölge gününün azabı yakalayıverdi. O, cidden büyük bir günün azabı idi!
190. Şüphesiz bunda bir delil vardır. Ama çokları iman etmiş değillerdir.
191. Şüphesiz Rabbin, işte O, güçlü-merhametlidir.

Mekke müşrikleri, değerini düşürmek amacıyla, Kur'an için sihir, şiir ve kehanettir gibi isnatlarda bulunurlardı. Bu meyanda Kur'an'ın Acem dilinde veya Arapça bilmeyen biri onu Arapça getirseydi derlerdi. Ya da Muhammed'e başka bir dil ile gelseydi, Kur'an'ın Allah'tan geldiği sabit olurdu, demeleri üzerine:

192. Muhakkak ki bu, âlemlerin Rabbi'nin indirmesidir.
193. Onu Rûhu'l-emin indirdi;
194. Uyarıcılardan olasın diye senin kalbin üzerine;
195. Açık bir Arapça dili ile.
196. O, şüphesiz daha öncekilerin kitaplarında da vardı.
197. İsrailoğulları bilginlerinin onu bilmesi, onlar için bir delil değil midir?

198. Biz onu Arapça bilmeyenlerden birine indirseydik de,
199. "Bunu o okusaydı, yine de ona iman etmezlerdi."
200. Böylece Onu günahkarların kalplerine soktuk.
201. Acıklı azabı görünceye kadar ona iman etmezler.
202. İşte bu, onlara, kendileri farkında olmadan, ansızın geliverecektir.
203. O zaman "Bize mühlet verilir mi acaba? diyeceklerdir.

Hz. Peygamber, Müşrikleri Allah'ın azabı ile korkuttukça onlar, "Ya Muhammed! Bizi bu azap ile ne zamana kadar korkutacaksın? Bu azap bize ne zaman gelecektir? Eğer gücün yetiyorsa vadettiğin azabı hemen getir. Bize hiç aman verme!" demeleri üzerine Allah şu ayetleri indirdi:

204. Onlar bizim azabımızı çarçabuk istiyorlardı.
205. Gördün ya artık onlara senelerce zevk ettirsek,
206. Sonra kendilerine vaad edilen gelip çatarsa,
207. O yaşadıkları zevkin kendilerine hiçbir faydası olmayacaktır.
208. Bununla birlikte, Biz hangi memleketi helak ettikse muhakkak onun uyarıcısı olmuştur.
209. Onlar ihtar edilmiştir ve biz zulmetmiş değiliz.

Mekkeli müşrikler, Kur'an'a kahin sözleri derlerdi ve Muhammed'e onu şeytanların indirdiğini halk arasında yayarlardı. Onları reddetmek için:

210. Onu şeytanlar indirmedi.
211. Bu onlara hem yaraşmaz hem güçleri yetmez.
212. Şüphesiz onlar vahyi işitmekten uzak tutulmuşlardır.
213. O halde sakın Allah ile beraber başka tanrıya kulluk edip yalvarma, yoksa azaba uğratılanlardan olursun.

Hz. Peygamber, kendisine vahiy gelip peygamber olduktan sonra üç yıl kadar davet ve ibadetini gizli yaptı. Hatta namazda Kur'an'ı da sessiz okurdu. Üç yıldan sonra, aşağıdaki ayetler inince Ashabı ile dışarı çıkıp İslam'ı ilan etti ve açıkça davete başladı. Aşağıdaki ayetler nazil olduktan sonra, hemen Haremi Şerif'e gidip Safa Tepesine çıkıp akrabalarını uyarmaya ve İslam'a davet etmeye başladı. Hz. Peygamber, orada toplanan kabilesi Beni Haşim mensuplarına, "Eğer şu dağın ardında bir düşman var, size saldıracak desem inanır mısınız?" diye sordu. Topluluğun hepsi, "Evet!" dedi. Bunun üzerine Resulullah, "Öyle ise ben, sizi önümüzdeki Kıyamet Gününün azabıyla korkutmaya memurum. Lütfen iman ediniz!" diye buyurdu. Amcası Ebu Leheb, kızdı ve kızgınlıkla ağzını bozdu ve, "Bizi bu söz için mi buraya çağırdın!" diye tekdir etti.

214. En yakın hısımlarını uyar.
215. Sana uyan müminlere kanadını indir.
216. Şayet sana karşı gelirlerse, de ki: "Ben sizin yaptıklarınızdan muhakkak uzağım."
217. Sen O, güçlü-merhametliye güven.
218. O ki, kalktığın zaman seni görüyor.
219. Secde edenler arasında dolaşmanı da.
220. Çünkü O, işiten-bilendir.

Hz. Peygamber zamanında kahinler vardı. Peygamber, onları şetmeder, kötülüklerini ve yalancı olduklarını anlatır ve onları kötülerdi. Kahinlerin, şeytanların velileri olduklarını söylerdi. Peygamber'in, kahinlerle olan bu ilişkisine dayanarak Müşrikler, onun, Kur'an'ı onlardan aldığını iddia ettiler. Muhammed'e Kur'an'ı şeytanlar indiriyor diyen Müşrikler'e cevaben:

221. Şeytanların kime ineceğini size haber vereyim mi?
222. Onlar, günaha, iftiraya düşkün olan herkesin üzerine inerler.
223. Onlar, kulak verirler ve onların çoğu yalancıdır.

Müşrik şairler, Peygamber'i hicvederler, yalan söylerler ve "Muhammed'in söylediklerini biz de söyleriz," derlerdi. Şiirler tertip ederler Peygamber'i ve Ashabı'nı hicveden şiirler söylerlerdi. Bazıları da onların başlarına toplanıp dinler, hoşlanır ve bu şiirleri halk arasında yayarlardı. Bunun üzerine:

224. Şairler ise; onlara da sapıklar uyar.
225. Onların her vadide şaşkın şaşkın dolaştıklarını görmedin mi?
226. Yapmadıkları şeyleri söylediklerini de?

Abdullah b. Revaha, Kab b. Malik ve Hasan b. Sabit gibi, Peygamber'i, Müslümanları ve İslam'ı müşriklerin hiciv şiirlerine karşı şiirleri ile müdafa eden Mümin şairleri Hz. Peygamber zaman zaman çağırıp Müşrikleri hicvetmelerini teşvik eder ve onları överdi. Bu şairleri hariç tutmak için ise şu ayet inmiştir:

227. Ancak iman edip iyi ameller işleyenler, Allah'ı çok ananlar ve haksızlığa uğratıldıklarında kendilerini savunanlar müstesna; haksızlık edenler, hangi dönüşe döndürüleceklerini yakında bileceklerdir.

48. - 27. NEML SURESİ

Mekke'de nazil olmuş, 93 ayettir. Adını, 18. âyetteki "Neml" kelimesinden alır. Neml; karıncadır.
Sûrede, Süleyman peygamber ve Saba melikesi Belkıs kıssası ile Salih ve Lût peygamberler, ayrıca mü'minlerin kurtuluşa ereceği, İslâm karşıtlarının kötü akıbetleri, öldükten sonra dirilmek ve kıyamet anlatılır.

1. **Tâ, Sîn. Bunlar, Kur'ân'ın ve açık bir kitabın âyetleridir,**
2. **Müminler için hidayet ve müjdeci olmak üzere.**
3. **Ki onlar namazı kılarlar, zekatı verirler. Onlar, ahirete kesin inanırlar.**
4. **Ahirete inanmayanların işlerini kendilerine süslü gösterdik de bocalarlar.**
5. **Bunlar, azabı en ağır olanlardır; ahirette en çok ziyana uğrayacaklar da onlardır.**
6. **Şüphesiz en Kur'ân'ı, hikmet sahibi-bilen Allah'tan alırsın.**

Birinci kıssa olarak Hz. Musa anlatılmaktadır:
Hz. Musa, Medyen şehrinde Şuayb'ın nezdinde idi. Onun kızı ile evlendikten sonra, Mısır'da bulunan annesini ve kardeşi Harun'u ziyaret etmek için hanımı ile beraber Mısır'a gitmek üzere Medyen'den ayrılmıştı. Medyen şehri ile Turi Sina arazisi, birbirine bitişik idi. Karı koca, Mısır'a giderlerken Mukaddes vadide yollarını kaybetmişler, Mısır'a gideriz zannı ile Turi Sina'ya doğru gitmişlerdi. Nereye gittiklerini bilmiyorlardı. Mevsim kış idi. Akşam olmuş, karanlık basmış ve üşümeye başlamışlardı. Bu sırada Musa, uzaktan bir ateş gördü ve ona kadar gitmek istedi. Bu hadiseyi anlatmak üzere:

7. **Musa, ailesine demişti: "Gerçekten ben bir ateş gördüm, size oradan bir haber getireceğim yahut bir kor ateş getireyim, belki ısınırsınız."**
8. **Oraya geldiğinde şöyle seslenilmişti: "Ateşin bulunduğu yerdeki ve çevresindekiler mübarek kılınmıştır! Âlemlerin Rabbi olan Allah, eksikliklerden münezzehtir!"**
9. **"Ey Musa! Şüphesiz, O, Ben, güçlü-hikmet sahibi Allah'ım!"**
10. **"Asânı at!" Onu yılan gibi deprenir görünce dönüp arkasına bakmadan kaçtı: "Ey Musa korkma! Çünkü benim huzurumda peygamberler korkmaz."**
11. **"Ancak, kim haksızlık yapar, sonra yaptığı kötülüğü iyiliğe çevirirse, bilsin ki Ben çok bağışlayıcı-çok merhametliyim."**

12. "Elini koynuna sok; kusursuz bembeyaz çıkacaktır. Dokuz belirti ile Firavun ve kavmine git, çünkü onlar yoldan çıkmış bir kavim olmuşlardır."
13. Bu şekilde âyetlerimiz onların gözleri önüne serilince, "Bu apaçık bir sihirdir!" dediler.
14. Vicdanları bunların doğruluğuna tam bir kanaat getirdiği halde, zulüm ve kibirlerinden ötürü onları bilerek inkâr ettiler. Bozguncuların sonunun nasıl olduğuna bir bak!

Mekke müşriklerine ibret için anlatılan ikinci kıssa, Davud ve oğlu Süleyman kıssalarıdır:

15. Andolsun Biz, Davud'a ve Süleyman'a bir ilim verdik. Onlar: "Bizi mümin kullarının çoğundan üstün kılan Allah'a hamd olsun," dediler.
16. Süleyman, Davud'a varis olup dedi ki: "Ey insanlar! Bize kuşdili öğretildi ve bize her şeyden verildi. Doğrusu bu apaçık bir lütuftur."
17. Cinlerden, insanlardan ve kuşlardan olan orduları Süleyman'ın hizmetinde toplandı, hepsi bir arada düzenli olarak sevkediliyordu.
18. Nihayet karınca vâdisine geldikleri zaman, bir karınca: "Ey karıncalar! Yuvalarınıza girin; Süleyman ve ordusu farkına varmadan sizi ezmesin!" dedi.

19. Süleyman onun sözüne gülümseyerek dedi ki: "Ey Rabbim! Bana ve ana babama verdiğin nimete şükretmemi ve hoşnut olacağın iyi iş yapmamı gönlüme getir. Rahmetinle, beni iyi kulların arasına kat."
20. O, Kuşları gözden geçirip, "Hüd-hüd'ü niçin göremiyorum? Yoksa kayıplara mı karıştı?" dedi.
21. "Ya bana açık bir delil getirecek, ya da onu şiddetli bir azaba uğratacağım yahut boğazlayacağım!"
22. Az sonra gelip: "Ben, senin bilmediğin bir şeyi öğrendim. Sebe'den sana çok doğru bir haber getirdim.
23. "Gerçekten, onlara hükümdarlık eden, kendisine her türlü imkan verilmiş ve büyük bir tahtı olan bir kadınla karşılaştım."
24. "Onun ve kavminin, Allah'ı bırakıp güneşe secde ettiklerini gördüm. Şeytan, kendilerine yaptıklarını süslü göstermiş de onları doğru yoldan alıkoymuş. Bunun için hidayete giremiyorlar."
25. "Göklerde ve yerde gizleneni açığa çıkaran, gizlediğinizi ve açıkladığınızı bilen Allah'a secde etmezler."
26. "O büyük Arş'ın sahibi olan Allah'tan başka tapılacak yoktur."
27. Süleyman Hüdhüd'e dedi ki: "Doğru mu söyledin, yoksa yalancılardan mısın, bakacağız."

28. "Şu mektubumu götür, onu kendilerine ver, sonra onlardan biraz çekil de, ne sonuca varacaklarına bak."
29. Saba melikesi: "Ulular! Bana çok önemli bir mektup bırakıldı," dedi.
30. "Mektup Süleyman'dandır, Rahmân ve Rahîm Allah'ın adıyladır."
31. "Bana karşı baş kaldırmayın, teslimiyetle bana gelin diye."
32. Melike: "Ulular! Bu işimde bana bir fikir verin. Siz, yanımda olmadan hiçbir işi kesemem."
33. Onlar: "Biz güçlü kimseleriz, zorlu savaş erbabıyız, buyruk ise senindir; ne emredeceğini düşün."
34. Melike, "Hükümdarlar bir memlekete girdiler mi orayı perişan ederler ve halkının ulularını hakir hâle getirirler. Onlar da böyle yapacaklardır," dedi.
35. "Onlara bir hediye göndereyim de, bakayım elçiler ne ile dönerler."
36. Elçiler, hediyelerle gelince Süleyman şöyle dedi: "Siz bana mal ile yardım mı etmek istiyorsunuz? Allah'ın bana verdiği, size verdiğinden daha iyidir. Ama siz, hediyenizle böbürlenirsiniz."
37. "Onlara dön; iyi bilsinler ki, kendilerine asla karşı koyamayacakları ordularla gelir, onları, muhakkak surette hor ve hakir halde oradan çıkarırız!"
38. Süleyman dedi ki: "Ey ulular! Onlar teslimiyetle bana gelmeden önce, hanginiz o Melike'nin tahtını bana getirebilir?"
39. Bir ifrit cin, "Makamından kalkmadan, onu sana getiririm. Gerçekten bu işe gücüm ve güvenim var," dedi.
40. Kitaptan ilmi olan kimse ise, "Gözünü açıp kapamadan, ben onu sana getiririm" dedi. Süleyman, Melike'nin tahtını yanı başına yerleşmiş görünce, "Bu, şükür mü edeceğim, yoksa nankörlük mü edeceğim diye beni sınamak üzere Rabbimin lütfundandır. Şükreden ancak kendisi için şükretmiş olur; nankörlük eden de, bilsin ki Rabbim zengin-cömerttir."
41. Süleyman dedi ki: "Onun tahtını bilemeyeceği bir hale sokun; getirin bakalım tanıyabilecek mi, yoksa tanıyamayanlardan mı olacak?"
42. Melike gelince, "Senin tahtın da böyle mi?" dendi. O: "Tıpkı o! Zaten bize daha önce bilgi verilmiş ve biz teslim olmuştuk."
43. O'nu, Allah'tan başka taptığı şeyler alıkoymuştu. Çünkü kendisi inkârcı bir kavimdendi.
44. Ona, "köşke gir!" dendi. Melike onu görünce derin bir su sandı ve eteğini çekti. Süleyman, "Bu billurdan yapılmış, şeffaf bir zemindir," dedi. Melike dedi: "Rabbim! Ben gerçekten kendime yazık etmiştim. Süleyman'ın maiyyetinde, âlemlerin Rabbi Allah'a teslim oldum."

Üçüncü kıssa olarak Semud kavmi:

45. Allah'a ibadet edin diye Semud'a kardeşleri Salih'i göndermiştik. Ama birbiriyle çekişen iki zümre oldular.
46. Salih dedi: "Ey kavmim! İyilik dururken niçin kötülüğe koşuyorsunuz? Allah'a istiğfar etseniz, belki rahmet edilirdiniz."
47. Dediler: "Senin ve beraberindekilerin yüzünden uğursuzluğa uğradık." Salih: "Size çöken uğursuzluk, Allah katındadır. Belki siz imtihana edilen bir kavimsiniz," dedi.
48. O şehirde dokuz kişilik grup vardı ki, yeryüzünde bozgunculuk yapıyorlar, düzeltmiyorlardı.
49. Allah'a yemin ederek birbirlerine şöyle dediler: "Gece ona ve ailesine baskın yapalım; sonra da velisine, 'Biz o ailenin yok edilişi sırasında orada değildik, şüphesiz ki doğru söylüyoruz' diyelim."
50. Onlar böyle bir tuzak kurdular, Biz de kendileri farkında olmadan onların planlarını bozduk.
51. İşte bak! Tuzaklarının akıbeti nasıl oldu: Onları da, kavimlerini de toptan helak ettik.
52. İşte zulümleri yüzünden çökmüş evleri! Bilen bir kavim için elbette bunda bir delil vardır.

53. İman edip Allah'a karşı gelmekten sakınanları da kurtardık.

Dördüncü kıssa Lut:

54. Lût'u da. O, kavmine şöyle demişti: "Göz göre göre hâlâ o hayasızlığı yapacak mısınız?"
55. "Siz, ille de kadınları bırakıp şehvetle erkeklere yaklaşacak mısınız? Doğrusu siz cahil bir kavimsiniz!"
56. Buna kavminin cevabı sadece: "Lût ailesini memleketinizden çıkarın; baksanıza onlar temiz kalmak isteyen insanlarmış!" demelerinden ibaret oldu.
57. Onu ve ailesini kurtardık, karısı hariç; onun geride kalmasını takdir ettik.
58. Onların üzerlerine öyle bir yağmur indirdik ki, ne kötü idi uyarılanların yağmuru!

Kudret ve azametini Müşriklere göstermek üzere Allah, şu ayetler indirmiştir:

59. De ki: "Hamd olsun Allah'a, selam olsun seçkin kıldığı kullarına. Allah mı hayırlı, yoksa O'na koştukları ortaklar mı?"

60. **Yoksa, gökleri ve yeri yaratan, gökten size su indiren mi? Çünkü biz onunla, bir ağacını bile bitirmeye gücünüzün yetmediği güzel bahçeler bitirmişizdir. Allah'la beraber başka bir ilâh mı var! Doğrusu onlar sapıklıkta devam eden bir güruhtur.**

61. **Yoksa yeryüzünü oturmaya elverişli kılan, aralarında nehirler akıtan, onun için sabit dağlar yaratan, iki deniz arasına engel koyan mı? Allah'ın yanında başka bir ilâh mı var? Hayır, onların çoğu bilmiyorlar.**

62. **Yoksa, kendine yalvardığı zaman bunalmışa karşılık veren ve başındaki sıkıntıyı gideren, sizi yeryüzünün hakimleri yapan mı? Allah'ın yanında başka bir ilâh mı var? Ne az düşünüyorsunuz!**

63. **Yoksa karanın ve denizin karanlıkları içinde size yolu bulduran, rahmetinin önünde rüzgarları müjdeci olarak gönderen mi? Allah'ın yanında başka bir ilâh mı var? Allah, onların koştukları ortaklardan çok yücedir.**

64. **Yoksa önce yaratan, sonra yaratmayı tekrar eden ve sizi gökten ve yerden rızıklandıran mı? Allah ile beraber başka bir ilâh mı var? De ki: Eğer doğru iseniz, kesin delilinizi getirin haydi!**

Müşrikler, Peygamber'i aciz bırakmak ve onun getirdiklerini yalanlamak için ona gaybdan ve Kıyamet'in ne zaman vuku bulacağını sık sık soruyorlardı. Şu iki ayet bunun üzerine inmiştir:

65. **De ki: Göklerde ve yerde Allah'tan başka kimse gaybı bilmez. Ne zaman diriltileceklerini de bilmezler.**

66. **Fakat ahiret hakkında bilgiler onlara gelmektedir. Ama onlar bundan şüphe içindedirler. Çünkü onlar, bundan yana kördürler.**

Müşrikler, zaman zaman fırsat buldukça, Paygamber, Kuran ve müminlerle alay etmeleri üzerine:

67. **İnkârcılar dediler ki: "Sahi biz ve atalarımız toprak olduktan sonra gerçekten çıkarılacak mıyız?"**

68. **"And olsun ki, bu tehdit bize yapıldığı gibi, daha önce atalarımıza da yapılmıştı. Bu, öncekilerin masallarından başka bir şey değildir."**

69. **De ki: "Yeryüzünde gezin de günahkarların sonu nasıl oldu, bakın!"**

70. **Onlara karşı mahzun olma, kurmakta oldukları tuzaklardan ötürü de sıkıntı duyma!**

71. **Bir de, "Eğer doğru söylüyorsanız bu vaad ne zaman?" derler.**

72. **De ki: "Çabucak gelmesini istediğiniz şeyin bir kısmı yakında başınıza gelecektir."**

73. Şüphesiz Rabbin, insanlara lütuf sahibidir; fakat insanların çoğu şükretmezler.

Hz. Peygamber ve Ahiret'e iman etmeyen Müşrikler ile din işlerinde ihtilafa düşen Ehl-i Kitap hakkında:

74. Rabbin elbette onların sinelerinin gizlediklerini de, açığa vurduklarını da bilir.
75. Gökte ve yerde gizli hiçbir şey yoktur ki apaçık bir kitapta bulunmasın.
76. Haberiniz olsun ki bu Kur'ân, İsrail oğullarına, hakkında ihtilaf edegeldikleri şeylerin pek çoğunu anlatır.
77. O, müminler için gerçekten bir hidayet ve rahmettir.
78. Rabbin şüphesiz, onlar arasında kendi hükmünü verecektir. O, güçlü-hikmet sahibidir.
79. Ve o halde sen Allah'a güven. Çünkü sen, apaçık hakikat üzeresin.
80. Bil ki sen, ölülere işittiremezsin, arkasını dönüp kaçmakta olan sağırlara da daveti duyuramazsın.
81. Sen körleri sapıklıklarından çevirip doğru yola getirecek değilsin. Ancak teslim olarak âyetlerimize iman edenlere duyurabilirsin.
82. Söylenen başlarına geleceği vakit, bunlar için yerden bir "dâbbe" (canlı) çıkarırız ki bu, onlara insanların âyetlerimize kesin bir iman getirmemiş olduklarını söyler.

Kıyamet Günü Müşriklerin nasıl toplanacaklarını ve cezalanacaklarını beyan için:

83. Ve her ümmetin âyetlerimizi yalanlarından bir cemaati toplayacağımız gün, onlar topluca sevk edilirler.
84. Nihayet geldiklerinde Allah: "Siz benim âyetlerimi, ne olduğunu kavramadan yalan saydınız öyle mi? Yoksa yaptığınız başka neydi?"
85. Yaptıkları haksızlıktan dolayı, o söz gerçekleşmiştir; artık onlar konuşamazlar.
86. Görmediler mi ki, dinlensinler diye geceyi yarattık ve gündüzü aydınlık yaptık. İman eden bir kavim için elbette bunda deliller vardır.

Mekkeli Müşrikleri korkutmak için:

87. Sûr'a üfürüldüğü gün Allah'ın diledikleri hariç, göklerde ve yerde bulunanlar dehşete kapılır. Hepsi boyunları bükük olarak O'na gelirler.

88. **Sen dağları görürsün, yerinde durur sanırsın. Oysa onlar bulutun yürümesi gibi yürümektedirler. Bu, her şeyi sapasağlam yapan Allah'ın sanatıdır. Şüphesiz ki O, yaptıklarınızdan haberdardır.**
89. **Kim iyilikle gelirse, ona daha iyisi verilir ve onlar o gün korkudan da emin kalırlar.**
90. **Kötülükle gelenler, yüzleri ateşte sürtülür. "Başka değil ancak yaptığınız amellerin cezasını çekeceksiniz."**

Hz. Peygamber'e hitaben:

91. **De ki: "Ben ancak her şeyin sahibi olan ve burayı kutlu kılan bu şehrin (Mekke'nin) Rabbine kulluk etmekle emrolundum. Yine bana boyun eğenlerden olmam emredildi."**
92. **"Ve Kur'ân'ı okumam emredildi." Artık kim doğru yola gelirse, yalnız kendisi için gelmiş olur; kim de saparsa ona de ki: "Ben sadece uyarıcılardanım."**
93. **Şöyle de: Hamd, Allah'a aittir. O, âyetlerini size gösterecek, siz de onları görüp tanıyacaksınız. Rabbin, yaptıklarınızdan habersiz değildir.**

49. - 28. KASAS SURESİ

Mekke döneminde inmiş, 88 âyettir. Adını, 25. âyette geçen "Kasas" kelimesinden almıştır. Kasas, kıssalar anlamında olup Kur'an'da geçen kıssa ve olaylar için kullanılır.
Sûrede başlıca Hz. Mûsâ'nın çocukluğunu, peygamber oluşunu, Musevileri Mısır'dan çıkarmasını ve Firavun ile ordusunun boğulmasını kapsayan süreç anlatılmaktadır. Ayrıca küfre saplanıp maddi servet ve kudrete bel bağlamanın kötü akıbetini vurgulamak üzere Kârûn kıssasına yer verilmektedir.

1. **Tâ, Sîn, Mîm.**
2. **Bunlar, açık kitabın âyetleridir.**

Musa ve Firavun kıssası:

3. **İman edecek bir kavim için Musa ile Firavun'un gerçek haberlerinden bir kısmını sana okuyacağız.**
4. **Çünkü Firavun, toprağında gerçekten azmış, halkını parça parça etmişti. Onlardan bir zümreyi güçsüz buluyor, bunların oğullarını boğazlıyor, kızlarını ise sağ bırakıyordu. Belli ki o bozgunculardandı.**
5. **Biz ise, o yerde güçsüz düşürülenlere lütufta bulunmak, onları önderler yapmak, onları varis kılmak istedik.**
6. **O yerde onları hakim kılmak; Firavun ile Hâmân ve ordularına, kaçındıkları şeyi göstermek.**

Yakub'un oğlu Lavi'nin neslinden olan Yuhaniz, Musa'ya hamile kaldığında, durumu insanlardan gizledi. Hiç kimse, onun hamile olduğunu anlayamadı. İşte bu, Allah'ın İsrailoğulları'na bahşetmek istediği nimetin başlangıcı idi. Musa'nın doğum senesi Firavun, İsrailoğulları'nın gebe kadınlarını kontrol için ebeler ve müfettişler tayin etti. Önden ebeler gelir, gebe kadınların evlerine girerler, doğan çocukların oğlan veya kız olduğunu görürler. Bunu, arkadan gelen müfettişlere haber verirlerdi. Onlar da oğlanları alır götürürler, cellada teslim ederlerdi. Cellatlar da onların boğazlarını keserek öldürürlerdi. Mısır tarihinde bu kadar çok çocuk itlaf edilmemişti. Aynı sene Yuhaniz de Musa'ya hamile kalmıştı. Fakat Allah tarafından hamilelik onda hiç belli olmamıştı. Ne karnı büyüdü ne de yüzünde bir belirti görüldü. Bu nedenle ebeler, onu yoklamadılar. Doğum zamanı gelince annesi, onu geceleyin doğurdu. Yanında ebe

de yoktu. Doğuma, Musa'nın kız kardeşi Meryem'den başka kimse muttali olmadı. Bu hadiseyi Allah:

7. Musa'nın anasına, "Onu emzir, kendisine zarar geleceğinden kaygılandığında onu denize bırak, hiç korkma, çünkü Biz, onu tekrar sana vereceğiz ve onu peygamberlerden biri yapacağız," diye bildirdik.
8. Nihayet Firavun ailesi onu aldı. O, sonunda onlar için bir düşman ve bir dert olacaktı. Şüphesiz Firavun ile Hâmân ve askerleri yanıldılardı.
9. Firavun'un karısı, "İkimizin de gözü aydın! Onu öldürmeyin, belki bize faydası dokunur, ya da onu evlad ediniriz," dedi. Halbuki onlar işin sonunu sezemiyorlardı.
10. Musa'nın anasının yüreği bomboş kaldı. Eğer biz, inananlardan olması için onun kalbini pekiştirmemiş olsaydık, neredeyse işi meydana çıkaracaktı.
11. Annesi Musa'nın ablasına, "Onun izini takip et!" dedi. O, onlar farkına varmadan uzaktan onu gözetledi.

Musa, Firavun'un evinde sekiz gece hiç bir kadını emmedi. Firavun'un karısının işi gücü de, çocuğa bir süt anne bulmak olmuştu. Hangi kadını getirdiyseler, hiç birini emmedi. Musa'nın kız kardeşi, bu durumu görünce, bir ara yanlarına vardı ve onlara, "Sizin için ona kefil olacak bir ev halkına sizi delalet edeyim mi? Onlar, buna iyi bakarlar, ellerinden gelen her ihtimamı ona gösterirler. Çocuğu ölmüş bir kadın var, bir çocuk bulup emzirmeyi istiyor. Hem de onu çok iyi terbiye eder," dedi. Bunun üzerine, "Sen, bu çocuğu biliyorsun ve bizi onun ailesine delalet ediyorsun," dediler. Bunun üzerine Meryem, tehlikeye bastığını ve işin kötüye gittiğini anladı. Aklını topladı da, "Hayır! Ben, onu bilmiyorum," dedi ve durumu düzeltti.
Firavun'un adamları, "Söylediğin aile kimdir?" diye sordular. Meryem, "Annemdir," cevabını verdi. Onlar, "Annenin çocuğu var mı?" dediler. "Evet, Harun," dedi. Harun, Firavun'un, çocukların katlini emretmeden önce doğmuştu. Onun için bir tehlike yoktu. Harun sözünü duyunca onlar, "Evet, doğru söyledin, o kadını getir," dediler. Kız, hemen oradan ayrıldı, doğru annesine gitti. Çocuğun durumunu ona anlattı. Annesini alıp Firavun'un evine getirdi. O geldiğinde çocuk, Firavun'un ellerinde ağlıyor, Firavun da onu acıdığı için onu avutmaya çalışıyordu. Kadın, çocuğu Firavun'un elinden aldı, memesini ağzına verdi. Çocuk, memeyi hemen alıp emmeye başladı. Firavun, "Sen kimsin? Bu zamana kadar bu çocuk, senden başka hiç bir kadının memesini almadı," dedi. Kadın, "Ben, kokusu hoş, sütü tatlı bir kadınım. Mememi hangi sabiye versem alır," dedi. Firavun da çocuğu, kadına teslim etti ve ona günde bir dinar ücret

bağladı. Böylece kadın, yavrusunu kucağına alarak evine döndü. Bu hadiseyi anlatmak üzere:

12. **Biz, daha önce, onun sütanalarının sütünü kabulüne müsaade etmedik. Bunun üzerine ablası, "Size, onun bakımını sizin namınıza üstlenecek, hem de ona iyi davranacak bir aile göstereyim mi?" dedi.**

13. **Böylelikle Biz onu, gözü aydın olsun, gam çekmesin ve Allah'ın vaadinin gerçek olduğunu bilsin, diye anasına geri verdik. Fakat yine de pek çoğu bilmezler.**

14. **Musa yiğitlik çağına girip olgunlaşınca, Biz ona hikmet ve ilim verdik. İyileri böyle mükafatlandırırız.**

15. **Musa, halkının habersiz olduğu anda şehre girdi. Orada, biri kendi, diğeri düşman tarafından olan iki adamı dövüşür buldu. Kendi tarafı olan, düşmana karşı ondan yardım diledi. Musa da ötekine bir yumruk indirip onun ölümüne sebep oldu. "Bu, şeytan işidir. O, gerçekten saptırıcı, apaçık bir düşmandır," dedi.**

16. **Musa, "Rabbim! Ben kendime zulmettim. Beni bağışla!" dedi; Allah da onu bağışladı. Çünkü O, çok bağışlayıcı-çok merhamet edicidir.**

17. **Musa, "Rabbim! Bana lutfettiğin nimetlere andolsun ki, artık suçlulara asla arka çıkmayacağım," dedi.**

18. **Şehirde korku içinde, gözetleyerek sabahladı. Bir de ne görsün, dün kendisinden yardım isteyen kimse feryat ederek yine ondan imdat istiyor. Musa ona dedi ki: "Doğrusu sen, besbelli bir azgınsın!"**

19. **Musa, ikisinin de düşmanı olan adamı yakalamak isteyince, o adam dedi ki: "Ey Musa! Dün bir cana kıydığın gibi, bana da mı kıymak istiyorsun? Demek arabuluculardan olmak istemiyor da, bu yerde illa bir zorba olmayı arzuluyorsun!"**

20. **Şehrin öbür ucundan bir adam geldi ve dedi ki: "Ey Musa! İleri gelenler, seni öldürmek için hakkında görüşüyorlar. Hemen çık! İnan ki ben senin iyiliğini isteyenlerdenim."**

21. **Musa korkarak, gözetleyerek oradan çıktı. "Rabbim! Beni zalimler topluluğundan kurtar" dedi.**

22. **Medyen'e doğru yöneldiğinde: "Umarım Rabbim beni doğru yola iletir," dedi.**

23. **Musa, Medyen suyuna varınca, hayvanlarını sulayan birçok insan buldu. Onların gerisinde de geri çeken iki kadın gördü. Onlara "Derdiniz nedir?" dedi. Onlar: "Çobanlar sulayıp çekilmeden biz sulamayız; babamız da çok yaşlıdır," dediler.**

24. **Musa, onların davarlarını suladı. Sonra gölgeye çekildi ve "Rabbim! Doğrusu bana indireceğin her hayra muhtacım," dedi.**

25. Derken, o iki kadından biri utanarak yürüyüp ona geldi. "Babam, bizim yerimize sulamanın karşılığını ödemek için seni çağırıyor," dedi. Musa, Şuayb'a gelip başından geçeni anlatınca o, "korkma, o zalim kavimden kurtuldun," dedi.
26. Şuayb'ın iki kızından biri: "Babacığım! Onu ücretle tut. Çünkü ücretle istihdam edeceğin en iyi kişi, bu güçlü ve güvenilir adamdır," dedi.
27. Şuayb: "Bana sekiz yıl çalışmana karşılık şu iki kızımdan birini sana nikahlamak istiyorum. Eğer on yıla tamamlarsan artık o kendinden; yoksa sana ağırlık vermek istemem. İnşallah beni iyi kimselerden bulacaksın."
28. Musa dedi: "Bu seninle benim aramdadır. Bu iki süreden hangisini doldurursam doldurayım demek ki, bana karşı husumet yok. Söylediklerimize Allah vekildir."
29. Musa, süreyi doldurup ailesiyle yola çıkınca, Tûr tarafından bir ateş gördü. Ailesine: "Siz bekleyin; ben bir ateş gördüm, belki oradan size bir haber yahut ısınmanız için o ateşten bir parça getiririm," dedi.
30. Oraya gelince, o mübarek yerdeki vâdinin sağ kıyısından, ağaç tarafından kendisine şöyle seslenildi: "Ey Musa! Bil ki Ben, bütün âlemlerin Rabbi olan Allah'ım."
31. "Asânı at!" denildi. Musa, asâyı yılan gibi debrenir görünce, dönüp arkasına bakmadan kaçtı. "Ey Musa! Beri gel, korkma. Çünkü sen emniyette olanlardansın."
32. "Elini koynuna sok, kusursuz bembeyaz çıkacaktır. Korkudan kollarını kendine çek. İşte bu ikisi Firavun ve onun adamlarına karşı Rabbin'den iki kesin delildir. Çünkü onlar, fasık bir kavim olmuşlardır."
33. Musa dedi ki: "Rabbim! Ben onlardan birini öldürmüştüm, beni öldürmelerinden korkuyorum."
34. "Kardeşim Harun'un dili benimkinden daha düzgündür. Onu da beni doğrulayan bir yardımcı olarak benimle birlikte gönder. Zira bana yalancılık ithamında bulunmalarından endişe ediyorum."
35. Allah buyurdu: "Seni kardeşinle destekleyeceğiz ve size öyle bir kudret vereceğiz ki, âyetlerimiz sayesinde onlar size erişemeyecekler. Siz ve size tabi olanlar üstün geleceksiniz."
36. Musa, onlara apaçık âyetlerimizi getirince, "Bu, ancak uydurulmuş bir sihirdir. Biz önceki atalarımızdan böylesini işitmemiştik," dediler.
37. Musa şöyle dedi: "Rabbim, kendi katından kimin hidayet getirdiğini ve hayırlı akıbetin kime nasip olacağını en iyi bilendir. Muhakkak ki zalimler, kurtuluşa eremezler."
38. Firavun: "Ey ileri gelenler! Sizin için benden başka bir ilâh tanımıyorum. Ey Hâmân, haydi benim için çamur üzerine ateş yak, bana bir kule yap

ki, Musa'nın ilâhına çıkayım; ama sanıyorum, o mutlaka yalan söyleyenlerdendir," dedi.

39. O ve askerleri, yeryüzünde haksızca büyüklük tasladılar ve gerçekten Bize döndürülmeyeceklerini sandılar.

40. Biz de onu ve askerlerini yakalayıp denize atıverdik. Bir bak, zalimlerin sonu nice oldu!

41. Onları ateşe çağıran öncüler kıldık. Kıyamet günü onlar yardım görmeyeceklerdir.

42. Bu dünyada arkalarına lanet taktık. Onlar, kıyamet gününde de kötülenmişler arasındadır.

Mekke Müşrikleri'nin iman etmemelerine çok üzülen Peygamber'i teselli maksadıyla şu ayetler inmiştir:

43. Andolsun ki Biz, ilk nesilleri yok ettikten sonra Musa'ya olur ki düşünür, öğüt alırlar diye, insanlar için apaçık deliller, hidayet ve rahmet olarak o Kitab'ı verdik.

44. Musa'ya emrimizi vahyettiğimiz sırada sen batı yönünde ve görenlerden değildin.

45. Bilakis Biz, nice nesiller var ettik de, onların üzerinden uzun zamanlar geçti. Sen onlara âyetlerimizi okuyarak, Medyen halkı arasında bulunanlardan da değildin; aksine Biz, peygamber göndermiştik.

46. Musa'ya seslendiğimiz zaman da, Tûr'un yanında değildin. Bilakis senden önce kendilerine uyarıcı gelmeyen bir kavmi uyarman için Rabbinden bir rahmet olarak, ola ki onlar düşünüp öğüt alırlar.

47. Bizzat kendi yaptıklarından dolayı başlarına bir musibet geldiğinde, "Rabbimiz! Ne olurdu bize bir peygamber gönderseydin de, âyetlerine uysak ve müminlerden olsaydık," demeselerdi.

Müşrikler, bayramlarının birinde Medine'deki Yahudilere bir heyet göndererek Kitaplarında Muhammed hakkında bir şey bulup bulmadıklarını sordular. Yahudiler, "Biz Muhammed'i vasıflarıyla Kitabımızda bulduk," dediklerini duyan Mekkeliler'in, "Musa ile Muhammed, birbirlerine dayanmış iki sihirbazdır," demeleri üzerine:

48. Fakat onlara tarafımızdan o hak gelince, "Musa'ya verilen gibi ona da verilmeli değil miydi?" dediler. Daha önce Musa'ya verileni de inkâr etmemişler miydi? "Birbirini destekleyen iki sihir," dediler ve şunu demişlerdi: "Doğrusu biz hepsini inkar ediyoruz."

49. De ki: "Eğer doğru sözlü iseniz, Allah katından bu ikisinden daha doğru bir kitap getirin de ona uyayım!"
50. Eğer sana cevap vermezlerse, bil ki onlar, sırf heveslerine uymaktadırlar. Allah'tan bir yol gösterici olmaksızın kendi hevesine uyandan daha sapık kim olabilir? Elbette Allah zalim kavmi doğru yola iletmez.

Ehli Kitap'tan bir kısım insanlar, Hz. Muhammed peygamber olmadan önce Tevrat okurlar ve onda açıklanan hak şeriat üzerinde dururlar ve onunla amel ederlerdi. Peygamber, Medine'ye hicret ettikten sonra ona hemen inandılar. Bunlar, Abdullah b. Selam ve arkadaşlarıdır. Bu hadiseyi anlatmak üzere 55. Ayet dahil inmiştir:

51. Andolsun ki Biz, düşünüp öğüt alsınlar diye, sözü birbirine ekledik.
52. Ondan önce kendilerine kitap verdiklerimiz, ona da iman ederler.
53. Onlara okunduğu zaman "O'na iman ettik. Çünkü o, Rabbimizden bir hakikattir. Aslında biz daha önce de boyun eğmiş idik," derler.
54. İşte onlara, sabretmelerinden ötürü mükafatları iki defa verilecektir. Bunlar kötülüğü iyilikle savarlar, kendilerine verdiğimiz rızıktan da infak ederler.
55. Onlar, boş söz işittikleri zaman, ondan yüz çevirirler ve "Bizim işlerimiz bize, sizin işleriniz size. Size selam olsun. Biz cahilleri istemeyiz," derler.

Hz. Peygamber, M.S. 621'de amcası Ebu Talib'in ölüm hastalığı sırasında ziyaretine gitti. Orada Abdi Menaf Oğulları'ndan insanlar vardı. Peygamber'in geldiğini görünce Ebu Talib, yanındakilere hitaben: "Ey Abdi Menaf Oğulları! Muhammed'e itaat ve onu tasdik edin ki felah bulup rüşde eresiniz," dedi. Peygamber, "Ey amca! Onlara öğüt veriyorsun da kendini terk ediyorsun," dedi. Ebu Talib, "Benden ne istiyorsun ey Kardeşimin oğlu?" dedi. Peygamber, "Lailahe illallah," demeni istiyorum ki ben de bununla sana Allah'ın huzurunda şahitlik edeyim," buyurdu. Ebu Talib, "Ey kardeşimin oğlu! Cidden senin sadık olduğunu biliyorum. Fakat Ebu Talib, ölüm korkusuyla iman etti denmesini istemiyorum. Benden sonra Kureyş bizi ve geçmişlerimizi ayıplamamış olsaydı, şehadet kelimesini söyler, ayrılık zamanında nasihatini kabul ve seni memnun ederdim," demesi üzerine:

56. Sen sevdiğini hidayete erdiremezsin; bilakis, Allah dilediğine hidayet verir ve hidayete girecek olanları en iyi O bilir.

Bir gün Hars b. Osman, Peygamber'e geldi ve, "Biz, senin hak üzerinde olduğunu ve hakkı söylediğini biliyoruz. Fakat biz, Arab'ın dininden döner de sana

tabi olursak, Araplar'ın bize saldırmasından, yurdumuzu alıp bizi Mekke'den çıkarmalarından korkuyoruz. Biz de bütün Araplar'a karşı koyamayız. Araplar, bizi bir lokma yapar," dediler. Bu özüre binaen aşağıdaki ayet nazil olmuştur:

57. "Biz seninle beraber doğru yola uyarsak, yurdumuzdan atılırız," dediler. Biz onları, kendi katımızdan bir rızık olarak her şeyin ürünlerinin toplanıp getirildiği, güvenli, dokunulmaz bir yere yerleştirmedik mi? Fakat onların çoğu bilmezler.

Helak olan milletlerin kötü akıbetleri ile Mekkeli Müşrikleri korkutmak için 60. ayet dahil nazil olmuştur:

58. Biz, maişetleriyle şımarmış nice memleketi helak ettik. İşte yerleri! Kendilerinden sonra oralarda az oturulabilmiştir. Onlara Biz varis olduk.

59. Rabbin, kendilerine âyetlerimizi okuyan bir peygamberi memleketlerin merkezine göndermedikçe, onları helâk edici değildir. Zaten Biz, ancak halkı zalim olan memleketleri helâk ediciyizdir.

60. Size verilen şeyler, dünya hayatının geçim vasıtası ve süsüdür. Allah katında olanlar ise, daha hayırlı ve daha kalıcıdır. Hâlâ buna aklınız ermeyecek mi?

Müslüman olan ile Müşrik olanı kıyaslamak amacıyla 67. ayet dahil nazil olmuştur:

61. Kendisine güzel bir vaadde bulunduğumuz, ardından ona kavuşan kimse, dünya hayatının geçici zevkini yaşattığımız ve sonra kıyamet gününde huzurumuza getirilenler arasında bulunan kimse gibi midir?

62. O gün Allah onları çağırarak, "Benim ortaklarım olduklarını iddia ettikleriniz, nerede?" diyecektir.

63. O gün kendilerine o sözün hak olduğu kişiler, "Rabbimiz! Biz nasıl azmışsak, işte bu azmışları da öylece azdırdık. Onlardan beri olduğumuzu sana arz ederiz. Zaten onlar aslında bizlere tapmıyorlardı," derler.

64. "Ortaklarınızı çağırın!" denir, onlar da çağırırlar; fakat kendilerine cevap vermezler ve azabı görürler. Keşke doğru yola girselerdi!

65. O gün Allah onları çağırıp "Peygamberlere ne cevap verdiniz?" diyecektir.

66. İşte o gün onlara bütün haberler karanlık olmuştur; onlar birbirlerine de soramayacaklardır.

67. Fakat tevbe ile iman edip iyi işler yapan kimseye gelince, o, kurtuluşa erenler arasında olmayı umabilir.

Müşrikler, "Kur'an, Muhammed'e değil, Velid b. Muğire veya Urve b. Mesud Sakafi'den birine indirilmeliydi," demeleri üzerine Allah, şu ayetleri inzal etti: Araplar, Allah'tan başka bir takım güçlerin varlığına, bunların eşyayı yaratmakta Allah'ın ortağı olduklarına inanırlar ve onlar için putlar edinirler ve onlar adına bu putlara taparlardı. Allah, putların hiç bir güce sahip olmadıklarını ve hiç bir şey yaratmadıklarını açıklamak üzere şu ayetleri indirmiştir:

68. Rabbin, dilediğini yaratır ve seçer. Onların seçim hakkı yoktur. Allah, onların ortak koştuklarından münezzehtir ve şanı yücedir.
69. Rabbin onların sinelerinde gizlediklerini de açıkladıklarını da bilir.
70. İşte O, Allah'tır. O'ndan başka tanrı yoktur. Önünde de, sonunda da hamd O'nundur, hüküm O'nundur. Ve ancak O'na döndürüleceksiniz.
71. De ki: "Düşündünüz mü hiç, eğer Allah üzerinizde geceyi kıyamet gününe kadar aralıksız devam ettirse, Allah'tan başka size ışık getirecek tanrı kimdir? Hâlâ işitmeyecek misiniz?"
72. De ki: "Haber verin, eğer Allah üzerinizde gündüzü kıyamet gününe kadar aralıksız devam ettirse, Allah'tan başka, istirahat edeceğiniz geceyi size getirecek tanrı kimdir? Hâlâ görmeyecek misiniz?"
73. Rahmetinden dolayı, Allah, geceyi ve gündüzü yarattı ki dinlenesiniz ve O'nun lütfundan arayasınız. Umulur ki şükredersiniz.
74. O gün Allah, onları çağırarak: "Benim ortaklarım olduklarını iddia ettikleriniz nerede?" diyecektir.
75. O gün her ümmetten bir şahit çıkarır, "Kesin delilinizi getirin!" deriz. O zaman bilirler ki, hakikat Allah'a aittir ve uydurageldikleri şeyler de kendilerinden ayrılıp kaybolmuşlardır.

Aşağıdaki ayetler, Müşrikleri şiddetle tekdir ve tevbih ve zenginliklerine güvenmemelerini bildirmek üzere:

76. Karun, Musa'nın kavminden idi de onlara karşı azgınlık etmişti. Biz, ona öyle hazineler vermiştik ki, anahtarlarını güçlü kuvvetli bir topluluk zor taşırdı. Kavmi ona: "Şımarma! Allah şımarıkları sevmez."
77. "Allah'ın sana verdiğinden ahiret yurdunu iste, ama dünyadan da nasibini unutma! Allah'ın sana ihsan ettiği gibi, sen de iyilik et. Yeryüzünde bozgunculuğu arzulama. Şüphesiz Allah, bozguncuları sevmez."
78. Karun ise: "O, bana ancak kendimdeki bilgi sayesinde verildi," demiştir. Bilmiyor muydu ki Allah, kendinden önceki nesillerden, ondan daha

güçlü, ondan daha çok taraftarı olan kimseleri helak etmişti. Günahkarlardan günahları sorulmaz.

79. **Derken Karun, süslü bir halde kavminin karşısına çıktı. Dünya hayatını arzulayanlar, "Keşke Karun'a verilenin benzeri bizim de olsaydı. Hakikaten o, çok büyük pay sahibidir," dediler.**

80. **Kendilerine ilim verilmiş olanlar ise, şöyle dediler: "Yazıklar olsun size! İman edip iyi işler yapanlara göre Allah'ın mükafatı daha üstündür. Ona da ancak sabredenler kavuşabilir."**

81. **Derken Biz, onu da, sarayını da yere geçirdik. Artık Allah'a karşı kendisine yardım edecek taraftarları olmadığı gibi, o, kendini kurtarabilecek kimselerden de değildi.**

82. **Daha dün onun yerinde olmayı isteyenler de: "Demek ki Allah kullarından dilediğine rızkı çok da, az da verir. Şayet Allah bize lütufta bulunmuş olmasaydı, bizi de yere geçirirdi. Demek ki inkârcılar iflah olmazmış," demeye başladılar.**

83. **İşte ahiret yurdu! Biz onu yeryüzünde böbürlenmeyi ve bozgunculuğu arzulamayanlara veririz. Akıbet, takva sahiplerinindir.**

84. **Kim bir iyilik getirirse ona ondan daha üstün karşılık vardır. Kim bir kötülük getirirse, o kötülükleri işleyenler, ancak yaptıkları kadar ceza görürler.**

Peygamber, arkadaşı Ebu Bekir ile hicret ederlerken bir kaç gün mağarada kaldıktan sonra, geceleyin sığındıkları mağaradan çıkıp takip edilmek korkusuyla sapa yoldan Medine'ye doğru yürüdüler. Takip edilmemekten emin olduklarında ana yola dönüp Mekke ile Medine arasında bulunan ve Cuhfe denilen yere geldiklerinde Peygamber, Mekke'ye giden yolu tanıdı. Doğup büyüdüğü ve babasının doğduğu yeri hatırladı, Mekke'yi özledi ve çok hüzünlendi. Hemen Cebrail gelip, "Ya Muhammed! Rabbin şöyle buyuruyor," dedi ve şu ayetleri okudu:

85. **Kur'ân'ı sana farz kılan Allah, elbette seni dönülecek yere döndürecektir. De ki: "Rabbim, kimin hidayetle geldiğini ve kimin apaçık bir sapıklık içinde olduğunu en iyi bilendir."**

86. **Sen, bu kitabın sana vahyolunacağını ummuyordun. Bu ancak Rabbinden bir rahmettir. O halde sakın kâfirlere arka çıkma!**

87. **Allah'ın âyetleri sana indirildikten sonra, artık sakın onlar seni bu âyetlerden alıkoymasınlar. Rabbine davet et. Asla müşriklerden olma!**

88. Allah ile birlikte başka bir tanrıya yalvarma! O'ndan başka tanrı yoktur. O'nun zatından başka her şey yok olacaktır. Hüküm O'nundur ve siz O'na döndürüleceksiniz.

50. - 17. İSRÂ SURESİ

26, 32, 33, 57. ve 73-80. âyetler Medine döneminde, diğerleri Mekke'de inmiş, 111 âyettir.

Sûre, adını ilk âyetin konusu olan "İsrâ" olayından almıştır. "Geceleyin yürütmek" anlamına gelen "İsrâ", Mîrac yolculuğunda, Hz. Peygamberin bir gece, Mekke'den Kudüs'e götürülmesini ifade eder. Sûrenin diğer bir adı da "Benî İsrâil Sûresi"dir.

Allah'ın daveti üzerine Hz. Peygamber, M.S. 621'de Mirac gecesi semaları gezip geldi, çeşitli harikalar gördü, Allah'la mülaki oldu, hiç bir varlığın nail olamadığı lütuflara ulaştı. Hz. Peygamber, Burak ile Kabe'den Kudüs'teki Beytü'l Makdis (Mescid-i Aksa)'e vardıktan sonra oradaki büyük ve sert kayadan göğe çıkarıldı. Her bir gökte peygamberlerden biriyle görüştü, nice nice melekler gördü. Cennet ve cehennemin durumlarını gördü, Sidre-i Müntehâ'ya geçti, Allah'ın melekût âleminden birçok acaib şeyler gördü.

Nihayet beş vakit namazın farz kılınması emri ile aynı gecede geri döndü. Sabahleyin Mescid-i Haram'a çıkıp Kureyş'e durumu bildirdi. Hayret etmek ve kabul etmemekten kimi el çırpıyor, kimi elini başına koyuyordu. İman etmiş olanlardan bazıları dönüp dinden çıktı. Birtakım erkekler Ebû Bekir'e koştular. Ebu Bekir; "Eğer o, bunu söylediyse şüphesiz doğrudur," dedi. Onlar: "Onu bu konuda da mı tasdik ediyorsun?" dediler. O da: "Ben onu bundan daha ötesinde tasdik ediyorum, sabah akşam gökten getirdiği haberleri yani peygamberliğini tasdik ediyorum," dedi. Bunun üzerine kendisine 'Sıddık' unvanı verildi.

İnkar eden Müşrikler, içinde Beytü'l-Makdis'i o zamanki haliyle bilenler vardı. Bunlar, imtihan için onun vasıfları ve durumuyla ilgili sorular sordular, tanımlamasını istediler. Derhal Hz. Peygamber'e Beytü'l-Makdis gösterildi. Bunun üzerine ona bakıp anlatıyordu. "Gerçi Beytül-Makdis'i tanımlamada isabet etti," dediler. Sonra: "Haydi bakalım bizim kervandan haber ver, o bizce daha önemlidir, onlardan bir şeyle karşılaştın mı?" dediler. Peygamber, "Evet, falancanın kervanlarıyla karşılaştım, Revhâ'da idi. Bir deve kaybetmişler arıyorlardı. Yüklerinde bir su kadehi vardı. Susadım onu alıp su içtim ve yine eskiden olduğu gibi yerine koydum. Geldiklerinde sorun bakalım kadehte suyu bulmuşlar mı?" buyurdu. "Bu da diğer bir alâmettir," dediler. Sonra sayıların, yüklerini ve görünüşlerini sordular. Bu defa da kervan, olduğu gibi, Hz. Peygambere gösterildi ve sorduklarının hepsine cevap verdi ve buyurdu ki: "İçlerinde falan ve falan önde, boz renkte bir deve üzerinde dikilmiş iki harar olduğu halde falan gün güneşin doğması ile beraber gelirler." Bunun üzerine: "Bu da

diğer bir âyettir," dediler ve o gün hızla Seniyye'ye doğru çıktılar. Güneş ne zaman doğacak da onu yalancı çıkaracağız diye bakıyorlardı. Derken içlerinden birisi: "Güneş doğdu!" diye haykırdı. Diğer birisi de: "İşte kervan geliyor, önünde boz bir deve ve içlerinde falan ve falan da var, tıpkı dediği gibi," dedi. Böyle olduğu halde yine iman etmediler de: "Bu apaçık bir büyüdür," dediler. Mescid-i Aksâ'ya kadar İsrâ (gece yolculuğu) Burak ile olmuş. Ondan sonra Mirac kurulmuştur. Resulullah buyurmuştur ki: "Beytü'l-Makdis'te olanları bitirdiğim zaman Mirac getirildi ki, ben ondan güzel bir şey görmedim. Ve o, odur ki, ölünüz, can çekişme vaktinde gözlerini ona diker. Arkadaşım, beni, onun içinde kapılardan bir kapıya ulaşıncaya kadar çıkardı ki, ona "Koruyucu melekler kapısı" denir. Bu kapı, gök koruyucularının beklediği dünya göğü kapısıdır. Nitekim bu konuda "Ve onu, her kovulmuş şeytandan koruduk," buyurulmuştu. "Sonra Mirac getirildi ki insanların ruhu onda göğe yükselir. Baktım ki, gördüğüm şeylerin en güzeli; görmez misin ölmek üzere olan kimse, ona nasıl gözünü diker? Bunun üzerine dünya göğü kapısına kadar yükseltildik.
Cebrail, kapının açılmasını istedi, "O kimdir?" denildi. "Cibril" dedi. "Yanındaki kim?" denildi. "Muhammed" dedi. "Öyle mi? O Peygamber olarak gönderildi mi?" denildi. O, "Evet" dedi. Hemen kapıyı açtılar ve beni selamladılar. Bir de ne bakayım görevli bir melek gördüm ki göğü koruyor ve ona İsmail deniliyor, emrinde yetmiş bin melek ve her birinin emrinde yüzbin melek var. Resulullah (s.a.v) buyurdu ki: Derken bir adam ile beraberim ki, şekli Allah'ın yarattığı günkü gibi, ondan hiç bir şey değişmemiş, kendisine soyundan olan insanların ruhu arz ediliyor: "Mümin ruhu, hoş ruh, hoş kokuludur. Bunun kitabını (iyilerin defterin)de kılın!" diyor. "Kâfir ruhu ise; kötü ruh, kötü kokuludur. Bunun kitabını (kötülerin defterin) de kılın!" diyor. "Ey Cibril! bu kim?" dedim. "Baban Âdem" dedi. Ve o, bana selam verdi, gönlümü aldı, hayır ile dua etti, "Hoş geldin salih peygamber ve salih evlad" dedi.
Sonra baktım bir toplum gördüm ki, dudakları deve dudağı gibiydi. Onlara bir takım memurlar görevlendirilmişti, dudaklarını kesiyorlar ve ağızlarına ateşten bir taş koyuyorlar, bu taşlar makadlarından çıkıyordu. "Ey Cibril! Bunlar kimler?" dedim. O: "Yetimlerin mallarını haksızlıkla yiyenlerdir," dedi. Sonra baktım bir toplum vardı ki, derilerinden sırım kesiliyor ve ağızlarına tıkılıyor. Ve yediğiniz gibi yiyiniz deniliyor. Ve bu onlara en iğrenç bir şey oluyor. "Ey Cibril! Bunlar kimler?" dedim. "Bunlar o koğucular, fitnecilerdir ki, insanların etlerini yerler ve sövmek ile ırz ve namuslarına saldırırlar," dedi. Sonra baktım bir toplum var ki, önlerine bir sofra kurulmuş, üzerinde benim gördüğüm etlerin en güzellerinden kebaplar var, etraflarında da leşler var. Onlar, o güzel etleri bırakıp bu leşlerden yemeğe başladılar. "Bunlar kim? Ey Cebrail!" dedim. O: "Bunlar zinakarlar," dedi. "Allah'ın helal kıldığını bırakırlar da haram kıldığını yerler."

Sonra baktım bir toplum var ki, karınları evler gibidir. Bunlar Firavun ailesinin yolu üzerinde bulunuyor. Firavun ailesi sabah ve akşam ateşe atılırken bunlara uğruyor, uğradı mı bunlar bir fırlıyorlar, fırlayınca her biri karnının ağır basması ile düşüyor ve bunun üzerine Firavun ailesi bunları ayaklarıyla çiğniyorlar. "Ey Cibril! Bunlar kimler?" dedim... Dedi ki: "Bunlar, karınlarında faiz yiyenlerdir. Onların misali kendisini şeytan çarpmış olan kimse gibidir". Sonra birtakım kadınlar memelerinden asılmış ve birtakım kadınlar, baş aşağı ayaklarından asılmış. "Ey Cibril! Bunlar kimler?" dedim. O: "Bunlar zina eden ve çocuklarını öldüren kadınlardır," dedi. Sonra ikinci göğe çıktık. Orada Yusuf ile buluştum. Ümmetinden kendine tabi olanlar da etrafında idi. Yüzü, ayın ondördündeki dolunay gibiydi. Bana selam verdi, hoş geldin dedi. Sonra üçüncü göğe geçtik. Orada iki teyzeoğlu; Yahya ve İsa ile buluştum. Giyimleri ve saç sakalları birbirine benziyordu. Bana selam verdiler. Hoş geldin dediler. Sonra dördüncü göğe geçtik. İdris ile buluştum. Bana selam verdi, hoşgeldin dedi.

Sonra beşinci göğe geçtik. Orada milletine sevdirilmiş olan Harun ile buluştum. Etrafında ümmetinden birçok tabileri vardı, uzun sakallı idi. Sakalı hemen hemen göbeğine değecekti. Beni selamladı, hoşgeldin dedi.

Sonra altıncı göğe çıktık, Orada Musa b. İmran ile buluştum. Çok kıllı idi. Üzerinde iki gömlek olsa bile kılları onlardan çıkardı. Musa dedi ki: "İnsanlar beni 'Allah katında en şerefli olan yaratık' diye iddia ederler. Bu ise Allah katında benden yalnız daha şerefli olsaydı aldırış etmezdim. Fakat her peygamber ümmetinden kendine uyanlarla beraberdir.

Sonra yedinci göğe geçtik. Ben, orada İbrahim ile buluştum. Sırtını Beyt-i Ma'mur'a dayamıştı. Beni selamladı "Salih Peygamber ve Salih evlad hoş geldin!" dedi. Bunun üzerine bana denildi ki: "İşte senin yerin ve ümmetinin yeri." Sonra Resulullah, "Gerçekten İbrahim'e insanların en yakını, zamanında ona tabi olanlarla şu Peygamber (Hz. Muhammed) ve ona iman edenlerdir. Allah müminlerin yardımcısıdır." (Al-i İmran, 3/68) âyetini tilavet etti ve buyurdu ki: "Sonra Beyt-i Ma'mur'a girdim, içinde namaz kıldım. Ona her gün yetmişbin melek girer, Kıyamete kadar geri de dönmezler. Sonra baktım bir ağaç var ki bir yaprağı bu ümmeti bürür. Bunun kökünde bir kaynak akıyor, iki kola ayrılıyordu. "Ey Cibril! Bu nedir?" dedim. O: "Şu rahmet nehri, şu da Allah'ın sana verdiği Kevser'dir," dedi. Bunun üzerine rahmet nehrinde yıkandım, geçmiş ve gelecek günahlarım bağışlandı. Sonra Kevser'in akış istikametini tuttum ve nihayet cennete girdim. Bir de ne bakayım orada hiçbir gözün görmediği, kulağın işitmediği, insan kalbine gelmeyen şeyler var.

Sonra yüce Allah bana emrini emretti ve elli namaz farz kıldı. Ondan sonra Musa'ya uğradım. "Rabbin ne emretti?" dedi. "Üzerime elli namaz farz kıldı," dedim. O: "Dön, azaltması için Rabbine yalvar. Çünkü ümmetin bunun altından kalkamaz," dedi. Rabbime döndüm, azaltması için yalvardım. O, benden

on vakit namaz indirdi. Sonra Musa'ya döndüm. Bu şekilde Musa'ya uğradıkça Rabbime dönüyordum. Sonunda beş vakit namaz farz kıldı. Musa, yine: "Rabbine dön, azaltmasını iste!" dedi. Ben: "Çok müracaat ettim, artık utandım," dedim. Bunun üzerine bana denildi ki: Sana bu beş vakit namaz, elli namazdır. Bir iyilik on katı iledir. Her kim iyilik yapmaya gayret eder de onu işlemezse, ona bir iyilik yazılır, işleyene de on iyilik yazılır. Her kim de bir günah yapmaya teşebbüs eder de işlemezse bir şey yazılmaz, işlerse bir günah yazılır."
Hz. Peygamber, Mekke halkına İsra gecesi gördüklerini anlatınca Müşrikler, şiddetli gürültüler ve kahkahalarla onu yalanladılar. Bunun üzerine Allah, Mirac'ın vuku bulduğunu anlatan bu sureyi indirmiştir:

1. **Yücelik, kendisine bazı âyetlerimizi göstermek için Kulu Muhammed'i bir gece, Mescid-i Haram'dan, çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksâ'ya götürenedir. Şüphesiz ki O, işiten-gören O'dur.**

Allah, Musa'ya ve İsrailoğulları'na yaptığı ikramı, ama onların ifsatlarından dolayı başlarına gelenleri açıkladı:

2. **Musa'ya o kitabı verdik ve onu Benden başkasına güvenmesinler diye onu İsrailoğulları için bir hidayet kıldık.**

Nuh, yemek yediği, su içtiği ve elbise giydiği zaman "Elhamdülillah" diyerek hamdetmesine telmih ile:

3. **Nuh'la beraber gemiye yüklediklerimizin soyundan olanlar! Doğrusu o çok şükredici bir kuldu.**

İsrailoğulları'nda birçok olaylar meydana gelmiş, günahlar işlenmişti. Yüce Allah, bunlarla onları sorumlu tutmamış, kendilerine iyilik ve ihsan ile muamele etmişti. Nihayet, İsrailoğulları'nın Sıddıka adındaki padişahları zamanında olaylar büyümüştü. O zaman Şa'ya, onlara peygamber olarak gönderilmiş ve Babil hükümdarı Sencarib'in hücum ve istilası bertaraf edilmişti. Şa'ya b. Emsiya, İsa ve Muhammed'i müjdeleyen bir peygamber idi. Sıddıka, onun vahiy ve nasihatları ile amel etmiş ve başarılı olmuştu, O vefat edince İsrailoğulları'nın işleri karışmış, hükümranlıkta yarışmaya düşmüşler, birbirlerini öldürmeye başlamışlardı. Şa'yâ'yı dinlemiyorlar, nasihatlarını kabul etmiyorlardı. O vakit, yüce Allah, Şa'ya'ya buyurmuş ki: "Kalk! Kavmin içinde senin dilin üzere vahy edeceğim." O da, kalkmış yüce Allah da onun dilini vahy ile konuşturmuştur. Şa'yâ, sözünü bitirince öldürmek için üzerine saldırmışlar. O da kaçıp bir ağaca gizlenmiş, eteğinin dışarda kalan ucunu görmüşler, testereyi dayayıp

onu ağaç ile beraber biçmişler. Sonra Ermiyâ''yı da hapsetmişler. Allah Teâlâ da Buhtu Nassar'ı onlara musallat edip belalarını vermişti.

4. **Biz İsrailoğulları'na Kitap'ta şu hükmü yazdık: "Muhakkak siz, yeryüzünde iki defa fesat çıkaracaksınız ve muhakkak büyük bir büyüklükle büyükleneceksiniz."**
5. **Birincisinin zamanı gelince, üzerinize güçlü kuvvetli kullarımızı gönderdik. Onlar, evlerin aralarına girip araştırdılar. Bu yerine getirilmiş bir vaad idi.**
6. **Sonra sizi tekrar onlar üzerine galip kıldık, size mallarla ve oğullarla yardım ettik. Sizi sayıca daha çok yaptık.**

İki defa fesat çıkarmak; Yahya'yı ve İsa'yı öldürme ve çarmıha germeye kalkıştıkları zamandır. Yüzlerinizi kötü duruma sokmak ve ilk kez girdikleri gibi Mescid'e (Kudüs'e) girmeleri için ve her istila ettiklerini mahvetmeleri için:

7. **Eğer iyilik ederseniz, kendinize iyilik etmiş olursunuz ve eğer kötülük ederseniz yine kendinizedir. Artık diğer vaad zamanı gelince; yüzlerinizi üzüntüye sokmaları, kötülük yapmaları ve ilk kez girdikleri gibi yine Mescid'e girmeleri, ele geçirdikleri yerleri mahvetmeleri için.**
8. **Olur ki Rabbiniz size merhamet eder. Ama siz tekrar dönerseniz Biz de döneriz. Cehennemi, kâfirler için bir zindan yaptık.**

Nadr b. Hars, Kur'an ayetleri nazil oldukça ve okunduklarını duydukça, "Allahım! Bu Kur'an, Senin tarafından gönderilmiş bir gerçek ise, üzerimize semadan taş yağdır," diye kızgınlığından dolayı aleyhine dua ederdi. Allah da onun duasını kabul etti ve dileğini verdi ve savaşta boynu vuruldu. Bunun üzerine:

9. **Şüphesiz ki bu Kur'ân, en doğru yola iletir ve salih amel işleyen müminlere, şüphesiz onlar için büyük bir ecrin olduğunu müjdeler.**
10. **Ahirete inanmayanlara ise şüphesiz elim bir azab hazırladık.**
11. **İnsan, hayrın gelmesine dua ettiği gibi kötülüğün gelmesine de dua eder. İnsan pek acelecidir.**
12. **Biz, geceyi ve gündüzü varlığımıza delalet eden birer delil kıldık. Sonra Rabbinizden bir lütuf aramanız, yılların sayısını ve hesabını bilmeniz için gecenin karanlığını aydınlatan gündüzün aydınlığını getirdik. İşte Biz her şeyi bir açıklıkla açıkladık.**
13. **Her insanın amel defterini boynuna doladık, kıyamet günü açılmış bulacağı bir kitabı ona çıkarırız.**
14. **"Kitabını oku! Bugün hesapçı olarak sana kendin yeter!"**

Hz. Hatice, Müşriklerin çocuklarının durumunu sordu. Peygamber de, "Onlar, babalarına tabidirler," buyurdu. Hatice, tekrar sorunca Peygamber, "Onların işleyecekleri amelleri Allah bilir," cevabını verdi. İslam kuvvetlendikten sonra Hatice tekrar sorunca şu ayet indi:
Velid b. Muğire, bir gün Mekkeliler'e, "Muhammed'i inkar edip bana tabi olun! Bütün günahlarınız benim üzerime olsun," demesi üzerine:

15. Doğru yola gelen, kendisi için gelir. Kim de saparsa ancak kendi aleyhine sapar. Hiç bir günahkar başkasının günahı ile günahlanmaz. Biz, bir Peygamber göndermedikçe, azab edici değiliz.

Allah, geçmiş ümmetlere yaptığı gibi, bu ümmeti de Hakk'ı kabul etmemeleri durumunda helak edeceğini bildirerek Mekke Müşriklerini korkutmak üzere şu ayetleri indirmiştir:

16. Biz, bir ülkeyi yok etmek istediğimiz zaman, şımarık varlıklılarına emrederiz, onlar itaat etmeyip orada kötülük işlerler. Böylece, o ülke helaka müstahak olur, Biz de onu yerle bir ederiz.
17. Hem Nuh'tan sonra nice nesilleri helak ettik. Kullarının günahlarını bilmede ve görmede Rabbin yeter.
18. Kim dünyayı isterse, ona dilediğimize dilediğimiz kadarını orada acele veririz. Sonra ona cehennemi hazırlarız; kınanmış ve kovulmuş olarak oraya girer.
19. Kim de ahireti istedi ise ve mümin olarak onun için onun çalışması ile çalıştı ise, işte onlar, çalışmalarının karşılığı verilmiş olanlardır.
20. Hepsine; Rabbinin ihsanından veririz. Rabbinin ihsanı sınırlanmış değildir.
21. Bak! Onları bir kısmını diğerine nasıl üstün kıldık! Elbette ahiret, hem dereceler bakımından daha büyüktür hem de üstünlük bakımından daha büyüktür.
22. Allah ile birlikte başka bir ilâh edinme! Yoksa kınanmış ve yalnız başına bırakılmış olursun.

Allah'ın, kullarından yapmalarını istediği bazı şeyler:

23. Rabbin kesin olarak şunları emretti: Ancak kendisine ibadet edin, anne ve babaya iyilik edin. Onlardan biri veya her ikisi senin yanında yaşlanırsa, sakın onlara "öf" bile deme ve onları azarlama! İkisine güzel söz söyle!

24. İkisine de acıyarak tevazu kanatlarını indir. Ve şöyle de: "Ey Rabbim! Onların beni küçükten yetiştirdikleri gibi, sen de kendilerine merhamet et."
25. Rabbiniz, içinizdekileri çok iyi bilir. Eğer iyiler olursanız elbette Allah, çok tevbe edenleri bağışlayıcıdır.

Araplar, birbirlerinin mallarını zorla ve yağmacılıkla gasp ederlerdi ve bunları öğünmek ve büyüklenmek için infak ederlerdi. Müşriklerin ileri gelenleri, İslam'dan çevirmek, İslam'ı zayıflatmak ve İslam düşmanlarına yardım etmek için mallarını harcarlardı. Müşriklerin bu kötü durumunu zemmetmek için şu ayetler inmiştir:

26. Akrabaya, yoksula ve yolda kalmışa hakkını ver. Bununla beraber malını saçıp savurma.
27. Çünkü saçıp savuranlar, şeytanların kardeşleridir. Şeytan ise Rabbine karşı çok nankördür.

Bir takım fakir müminler, zaman zaman muhtaç oldukları şeyleri Peygamber'den isterlerdi. Peygamberin yanında onlara vereceği bir şey olmadığında utandığı için onlardan yüzünü çevirir ve konuşmayı keserdi. Bunun üzerine Allah, şu ayeti indirdi:

Müzeyne Kabilesi'nden bazı kişiler, geldiler de Peygamber'den, eşyalarını yükleyecek bir hayvan istediler. Peygamber onlara, "Bulamam!" deyince onlar, Peygamberin onlara gazap ettiğini sandılar ve çok müteessir oldular ve gözlerinden yaşlar dökerek dönüp gittiler. Bunun üzerine yokluk ve verilecek şey bulunmadığı zamanında müminlere yapılacak muameleyi beyan etmek üzere:

28. Eğer Rabbinden beklediğin bir rahmet için, onlardan yüz çevriliyorsan, onlara tatlı bir söz söyle.

Hz. Peygamber, bir gün Ashabı ile sohbet ettiği sırada bir çocuk geldi ve, "Ey Allah'ın Resulü! Annem, senden gömlek istiyor," dedi. Peygamber'in, sırtındakinden başka gömleği yoktu. Çocuğa, "Yanımda verilecek bir şeyim yok. Belki bir kaç saat zarfında bir şey zuhur eder, daha sonra gel," dedi. Bunun üzerine çocuk, annesine döndü, durumu anlattı. Annesi çocuğa, "Peygamber'e git, annem sırtındaki gömleği istiyor, de!" dedi. Çocuk gelip Peygamber'e annesinin dileğini söyledi. Bunun üzerine Peygamber, kalkıp evine gitti ve gömleğini çıkarıp çocuğa verdi. Çıplak olduğundan evinde oturup kaldı. Namaz vakti oldu, Bilal ezan okudu. Peygamber, mescide çıkamadı. Ashabı bir müddet bekledi. Gelmediğini gören bazı sahabe, Peygamber'in yanına gittiler ve onun çıplak

olarak evde oturduğunu gördüler. Bunun üzerine infakın şeklini ve miktarını beyan etmek üzere:

29. Elini boynuna asıp bağlama, onu büsbütün açıp saçma; aksi halde kınanmış ve hasret çeken olursun.
30. Gerçekten Rabbin, kullarından dilediğinin rızkını genişletir ve dilediğini kısar. Şüphesiz ki Allah, kullarını haberdar-görendir.

Cahiliyye halkı, rızık korkusu ve yağmacılıkla kızlarının esir olma ve denkleri erkeklerle evlenememeleri korkusu ile kızlarını diri diri gömerlerdi. Allah, Cahiliyye devrinin büyük cinayetinden ve zinadan nehyetmek üzere şu iki ayet inmiştir:

31. Geçim korkusuyla çocuklarınızı öldürmeyin, onlara da, size de rızkı Biz veririz. Şüphesiz ki onları öldürmek, çok büyük bir suçtur.
32. Zinaya da yaklaşmayın, çünkü o çok çirkindir ve kötü bir yoldur.

Haksız yere insan öldürmeyi nehyetmek üzere:

33. Haklı bir sebep olmadıkça, Allah'ın öldürülmesini haram kıldığı canı öldürmeyin. Kim haksız yere öldürülürse, Biz onun velisine bir yetki verdik. O da öldürmede aşırı gitmesin. Çünkü ona yardım edilmiştir.

Nehiyleri beyan etmeye devam ederek:

34. Yetimin malına da rüşdüne erinceye kadar en güzel bir şekilde yaklaşın. Ahdi de yerine getirin. Çünkü ahitte elbette sorumluluk vardır.
35. Ölçtüğünüz zaman tam ölçün ve doğru terazi ile tartın. Bu daha hayırlıdır ve neticesi bakımından da daha güzeldir.
36. Bilmediğin bir şeyin ardına düşme! Çünkü kulak, göz, gönül, bunların her biri, bundan sorumludurlar.
37. Yeryüzünde kibir ve azametle yürüme! Çünkü sen yeri asla yaramazsın ve boyca da dağlara erişemezsin.
38. Kötü olan bütün bu yasaklar, Rabbinizin sevmediği şeylerdir.
39. İşte bunlar, Rabbinin sana hikmetlerden vahyettikleridir. Sakın Allah'la beraber başka bir ilâh yapma. Kötülenmiş ve Allah'ın rahmetinden uzaklaştırılmış olarak cehenneme atılırsın.

Yukarıda en önemli on sekiz teklifi beyan ettikten sonra, Allah'a çocuk isnad eden Müşrikleri uyarmak üzere:

Mekkeli Müşrikler, "Melekler, Allah'ın kızlarıdır," derlerdi. Bazı Müşrikler, bazı nedenlerden dolayı kız çocuklarını sevmezler, kız çocuğu sahibi olmalarını istemezler, kız çocuğu doğunca dışarı çıkmazlar aylarca karısından ve çocuğundan uzak başka evlere kapanıp yas tutarlardı. Sevmedikleri şeyleri, Allah'a isnad ederlerdi. Bu durumu zemmetmek için 44. ayet dahil nazil olmuştur:

40. Rabbiniz, size oğulları ayırdı da, kendisi meleklerden kızlar mı edindi? Kuşkusuz büyük bir söz söylüyorsunuz.

41. Öğüt almaları için Biz, bu Kur'ân'da türlü şekillerde açıkladık. Fakat bu açıklamalar ancak onların nefretini artırmıştır.

42. De ki: "Eğer dedikleri gibi Allah ile birlikte ilâhlar olsaydı, o zaman bu ilâhlar Arş'ın sahibine bir yol ararlardı."

43. Allah, onların dediklerinden münezzeh, çok yüksek, büyük bir yükseklikle yücedir.

44. Yedi gök, yer ve bunların içindekiler, Allah'ı tesbih ederler. O'nu hamd ile tesbih etmeyen hiçbir varlık yoktur. Fakat siz, onların tesbihlerini anlamazsınız. Şüphesiz O, halim-bağışlayandır.

Ebu Bekir'in kızı Esma anlatıyor: Hz. Resul, Ebu Bekir ile birlikte oturuyorlardı. Elinde bir taş ile Ebu Leheb'in karısı Ümmü Cemil geldi ve Peygamberi murad ederek, "Zemmolunmuş şu adama geldik. Dinine buğzettik ve emrine isyan ettik," dedi. Bu sözleri duyan Ebu Bekir, "Ey Allah'ın Resulü! Elinde taş var, üzerinize gelmesinden korkarım," dedi. Peygamber, aşağıdaki ayetleri okudu. Kadın, yanlarına geldi ve Peygamberi göremedi de Ebu Bekir'e hitaben, "Kureyş bilir. Ben, Kureyş ulusunun kızıyım. Arkadaşın beni hicvetmiş," diye tehdit edici sözler söyledi. Cevaben Ebu Bekir, "Hayır kadın! Kabe'nin Rabbine yemin ederim ki, o, seni hicvetmedi," dedi. Kadın, "Ne ise yokmuş, haydi kurtuldu," diyerek dönüp gitti.

Hz. Peygamber, Mekke'de her Kur'an okuduğunda Kusay evlatlarından iki kişi sağında, iki kişi de, solunda durur ıslık çalarak ve el çırparak şiirler okur ve Peygamber'in okuduğu Kur'an'ı karıştırmaya çalışırlardı. Onların inkardaki şiddetlerini açıklamak üzere:

45. Sen, Kur'ân'ı okuduğun zaman Biz, seninle ahirete inanmayanların arasına görünmez bir örtü çekeriz.

46. Ve kalblerinin üzerine, Kur'ân'ı anlamalarına engel perdeler geçiririz ve kulaklarına bir ağırlık veririz. Rabbini Kur'ân'da bir tek olarak andığın zaman da nefretli olarak geri dönerler.

47. Biz onların, seni dinlerken nasıl dinlediklerini daha iyi biliriz. Birbiriyle fısıldaşırlarken de o zalimlerin: "Siz büyülenmiş bir adamdan başkasına uymuyorsunuz!" dediklerini biz daha iyi biliriz.

48. Bak sana nasıl misaller verdiler de sapıklığa düştüler! Artık bir yol bulamazlar.

Öldükten sonra dirilmeyi inkar eden Mekke Müşrikleri hakkında:

49. Onlar dediler ki: "Biz, bir kemik ve toz olduğumuz vakit mi, gerçekten biz mi, yeni bir yaratılışla diriltileceğiz?

50. De ki: "İster taş olun, ister demir..."

51. "İsterse gönlünüzde büyüyen başka bir yaratık olun." Onlar: "Bizi kim tekrar diriltecek?" diyecekler. De ki: "Sizi ilk defa yaratmış olan." Sana başlarını sallayarak: "Ne zamandır bu?" diyecekler. De ki: "Yakın olması gerekir!"

52. Allah sizi çağıracağı gün, O'nun övgüsü ile ona icabet edersiniz ve zannedeceksiniz ki, kabirlerinizde sadece az bir süre kaldınız.

Bazı kafirler, Hz. Ömer'e şetmetti. Bunun üzerine Allah şu ayeti indirerek Ömer'in, o kişiyi affetmesini ve karşılık vermemesini istedi:

53. Mümin kullarıma söyle de en güzel olan sözü söylesinler. Çünkü şeytan aralarına fesat sokar. Şüphesiz şeytan, insan için apaçık bir düşmandır.

54. Rabbiniz sizi en iyi bilir. Dilerse size merhamet, dilerse azab eder. Seni, onlara vekil göndermedik.

55. Rabbin göklerde ve yerde olan kimselerin hepsini en iyi bilendir. Andolsun ki Biz, peygamberlerin kimini kimine üstün kıldık. Davud'a da Zebur'u verdik.

Müşriklere şiddetli kıtlık musallat olmuştu. Leş, köpek, cifeye varıncaya kadar yediler. Bunun üzerine Peygamber'e geldiler ve kendileri için Rabbine dua edip içinde bulundukları darlıktan kurtulmalarını istediler:

56. De ki: "Allah'tan başka, ilâh olduğunu sandığınız şeyleri çağırın, size yardım etsinler. Onlar, ne sizden sıkıntıyı kaldırabilirler, ne de değiştirebilirler.

57. Onların yalvardıkları da, Rablerine daha yakın olmak için vesile ararlar. O'nun merhametini umarlar, azabından korkarlar. Çünkü Rabbinin azabı korkunçtur.

58. Hiç şehir yoktur ki, kıyametin gününden önce Biz onu helak etmeyelim yahut şiddetli azap ile azablandırmayalım. Bu, Kitap'ta yazılıdır.

Mekke Müşrikleri, bir gün toplanıp Peygamber'e geldiler, "Ya Muhammed! Rabbına dua et de şu Safa dağını bize altun yapıversin, onu yürütsün, vadi genişlesin, biz de burada bahçeler, bağlar ve çiftlikler yapalım," dediler. Müşriklerin bu isteklerine cevaben Allah, Peygamber'e vahyetti de, "Habibim! Onlara bu mucizeleri verip vermemekte seni serbest bırakıyorum. Onların istedikleri mucizeleri onlara verir de yine inkarlarında ısrar ederlerse, geçmiş kavimlerde olduğu gibi, onları da helak ederim," buyurdu. Peygamber, "Hayır Allahım! Onlar hakkında iman edecekleri zamana kadar beklemeni isterim," dedi:

Arap yarımadasında yalçın bir kayalık vadide Semud diye anılan bir Kavim vardı. Sağlam vücutlu gürbüz insanlardı. O sert yalçın kayaları oyarlar; evler ve saraylar yaparlar ve sevinç ve saadet içinde yaşarlardı. Bunlar, Rablerini inkar ederler, elleriyle yaptıkları putlara taparlardı. Allah, onların arasından Salih'i seçti ve onlara peygamber olarak gönderdi. O kavmin içinden çok azı, ona iman etti. Çoğu, inkarda ısrar etti. Bir gün, Salih'ten zor mucizeler istediler de, "Ya Salih! Bize şu görünen kızıl yalçın kayadan on aylık gebe bir dişi deve çıkar! Bu deve, çıkar çıkmaz bir erkek yavru doğursun. Bu yavru da, doğar doğmaz annesini emmeye başlasın," dediler. Salih peygamber, onların bu teklifi karşısında düşünmeye başladı. Bunun üzerine hemen Cebrail geldi de, "Ya Salih! Ne düşünüyorsun, hemen iki rekat namaz kıl ve onların taleplerini Rabbinden iste!" dedi. Bunun üzerine Salih, abdest alıp iki rekat namaz kıldı. Ellerini semaya kaldırdı Müşriklerin taleplerini Rabbısından niyaz etti. Biraz sonra yalçın kayadan acaip sesler gelmeye başladı. Taş yarıldı, istedikleri gibi, on aylık bir dişi deve çıktı. Çıkar çıkmaz bir erkek yavru doğurdu ve hemen annesini emmeye başladı. Deveyi alıp götürdüler. Semud Kavmi'nin bir tek kuyusu vardı. Oradan hem deve hem de halk içerdi.

Allah, Salih peygambere, devenin hiç bir otlaktan menedilmemesini, kuyudaki suyun, bir gün devenin bir gün de halkın olacağını, su nöbeti devenin olacağı gün halkın deveyi sağarak ondan faydalanmalarını emretti. Allah'ın bu emri, onlar için bir imtihandı. Semud Kavmi, bir gün su alıp, ikinci gün devenin sütünden faydalanarak çok iyi bir yaşantıya kavuşmuştu. Fakat bu hayat, çok sürmedi. Bu kavim, devenin kendi kuyularına ortak olmasına dayanamadı. Deveyi öldürmesi için birine baş vurdular.

Bu müşrik, "Devenin öldürülmesine hepiniz ittifak ederseniz, öldürürüm," dedi. Bütün halka danıştılar. Hepsi, devenin öldürülmesine razı oldular. Ertesi gün deve, kırdan su içmeye gelirken koşup onu öldürecek kişiye haber verdiler. O da deveyi ayağından keserek öldürdü. O sırada Salih peygamber, müminlerle bir evde oturuyordu. Devenin öldürüldüğünü ona haber verdiler. O

da, "Yetişin! Bari yavruyu kurtarın!," dedi. Müminler, devenin öldürüldüğü tarafa koştular. Ama anasının öldürüldüğünü gören yavru, müşriklerden kaçmış ve anasının çıktığı kayaya doğru koşmuş, o varırken kaya yarılmış ve içine girip kaybolmuştu. Müşrikler, onu da öldürmek için arkasından koşmuşlar ise de yakalayıp öldürememişlerdir.
Salih peygamber ve müminler, olaya çok üzülmüşlerdi. Bu sırada Allah, müşriklerin helak olacaklarını vahiy ile Salih'e bildirdi. O da, müşriklere üç günlük ömürleri kaldığını, ondan sonra helak olacaklarını, bu Allah'ın yalan olması imkansız bir vaadi olduğunu, birinci gün yüzlerinin sararacağını, ikinci gün kızaracağını, üçüncü gün kararıp helak olacaklarını söyledi. Müşrikler, peygamberin bu sözlerine inanmadılar. Ertesi gün sabahleyin birbirlerinin yüzlerine baktılar. Yüzlerinin sarardığını gördüklerinde şüpheye düştüler. İkinci gün yüzleri kızarırsa Salih peygamberi öldüreceklerini kararlaştırdılar. Ertesi gün de Salih'in dediği oldu. Yüzlerinin kızardığını gördüklerinde Salih peygamberi öldürmek için silahlarını alıp koştular. Halbuki Salih, müminlerle beraber çoktan geceleyin çıkmış ve Filistin'e gidip kurtulmuşlardı. Üçüncü gün müşriklerin yüzleri kararıp simsiyah olmuştu. Sonra şiddetli bir deprem olmuş, herkes sıçrayıp evinden dışarı çıkmış bakıyordu. Deprem ile gökten yıldırım sesi gibi şiddetli bir gürültü koptu. Gözleri baka baka, titreşe titreşe oldukları yerde ölüp gittiler. Bu misali Mekkeli Müşriklere hatırlatarak istedikleri mucizeleri niçin vermediğini anlatmak üzere:

59. Bizi, deliller ve peygamber göndermekten alıkoyan şey, ancak öncekilerin onları yalanlamış olmalarıdır. Semûd'a, açık bir delil olarak o dişi deveyi vermiştik de ona zulmetmişlerdi. Oysa Biz, o delilleri ancak korkutmak için göndeririz.

Hz. Peygamber, İsra'dan döndüğü gecenin sabahı, Mirac'ı Kureyş'ten bir topluluğa anlatması üzerine Kureyş, Onunla alay ettiler, ona çeşitli sorular sordular ve söylediklerinin doğruluğuna alametler istediler. Onların sormaları üzerine Peygamber, Beyt-i Mukaddesi bütün vasıflarıyla tamamen anlattı. Kervanlar hakkında net bilgiler verdi. Bu doğru bilgiler karşısında Velid b. Muğire, söyleyecek bir söz bulamayıp, "Bu, bir sihirbazdır," demesi üzerine:

60. Sana şöyle dediğimizi hatırla: "Şüphesiz Rabbin insanları kuşatmıştır." Sana açıkça gösterdiğimiz o görüntüleri ve Kur'ân'da lanet edilen ağacı da, yalnız insanlara bir imtihan için yapmışızdır. Biz onları, korkutuyoruz, fakat bu, sadece büyük taşkınlıklarını arttırıyor.

Allah, bu ayetle zakkum ağacını zikrettiği zaman, onunla Kureyşlileri korkutmuştu. O zaman Ebu Cehil, "O, hurma ve kaymaktır. Andolsun ki, hurma ve kaymak bulursak zakkumlanacağız," dedi.
Adem ile Şeytan diyaloğunu anlatmak üzere:

61. Meleklere: "Âdem'e secde edin!" demiştik. İblis'ten başka hepsi secde ettiler. O: "Ben, çamurdan yarattığına secde mi edeyim?" demişti.
62. Dedi ki: "Benden üstün kıldığını gördün mü? Yemin ederim ki, eğer beni kıyametin gününe kadar ertelersen, azı hariç, onun zürriyetini kendi buyruğum altına alacağım."

Şeytanın icraatlarını anlatmak üzere:

63. Allah dedi: "Git! Onlardan kim sana uyarsa, şüphesiz ki, cezanız cehennemdir; bir mükemmel bir ceza."
64. "Onlardan gücünün yettiğini şaşırt. Atlıların ve yayalarınla onları yaygarayı boğ! Mal ve çocuklarında onlara ortak ol! Onlara vaadlerde bulun." Şeytan onlara aldatmadan başka bir şey vaad etmez.
65. Şüphesiz kullarım üzerinde senin hiçbir egemenliğin yoktur. Vekil olarak Rabbin yeter.

Allah'ın, insanlara olan bazı nimetlerini ve gücünü anlatmak üzere:

66. Rabbiniz; lütfunu arayasınız diye, sizin için denizde gemileri yürütendir. Şüphesiz O, size çok merhametlidir.
67. Denizde başınıza bir afet geldiğinde, O'ndan başka yalvardıklarınız kaybolur. O, sizi karaya çıkarınca da yüz çevirirsiniz. İnsan çok nankördür.
68. O'nun sizi karada yerin dibine geçirmeyeceğinden yahut üzerinize bir kasırga göndermeyeceğinden emin misiniz? Sonra kendinize bir vekil de bulamazsınız.
69. Yoksa sizi tekrar denize döndürüp de üzerinize rüzgar kasırgaları göndermeyeceğinden ve ettiğiniz nankörlük sebebiyle sizi boğmayacağından emin misiniz? Bize karşı size yardım edecek bir koruyucu bulamazsınız.
70. Andolsun ki Biz, insanoğlunu şerefli kıldık. Karada ve denizde taşıdık ve temiz yiyeceklerden rızıklandırdık. Onları yarattıklarımızın birçoğundan üstün kıldık.
71. Kıyametin günü bütün insanları önderleriyle çağıracağız. O gün, kimin defteri sağ eline verilirse, işte onlar kitaplarını okuyacaklar ve en küçük bir haksızlığa uğratılmayacaklar.

72. Kim bu dünyada kör ise ahirette de kördür. Ve yol olarak da sapkındır.

Ebu Cehil dahil, Kureyş'ten bir grup, Peygamber'e geldiler ve, "Ya Muhammed! Sen gel, bizim ilahlarımıza elinle dokun, biz de senin dinine girelim ve seninle beraber olalım," demişti. Hz. Peygamber, Haceri Esvedi selamlıyordu. Kureyşliler ona, "Sen de gelip bizim ilahlarımıza el sürmedikçe seni Haceri Esvedi selamlamaya bırakmayacağız," demişlerdi. O zaman Hz. Peygamber, içinden kendi kendine, "Onların söylediğini yapsam ne çıkar, çünkü Allah, benden bunun aksini biliyor ve onların putlarından tiksindiğimi de biliyor," demesi üzerine:

73. Neredeyse seni bile, sana vahyettiğimizden başkasını Bize karşı iftira edesin diye, fitneye düşüreceklerdi ve seni dost edineceklerdi.
74. Eğer Biz, sana sebat vermemiş olsaydık, nerdeyse sen onlara birazcık meyledecektin.
75. O takdirde, muhakkak hayatın da, ölümün de azabını sana kat kat tattırırdık. Sonra Bize karşı kendin için hiçbir yardımcı bulamazdın.

Mekke Müşrikleri, Peygamber'i Mekke'den çıkarmaya azmetmişler ve onun için ellerinden geleni yapıyorlardı. Bunu başaramadılar. Hz. Peygamber, Allah'ın emri gelince kendi istediği zaman Mekke'den Medine'ye hicret ettikten sonra Müslümanlar, Mekke'de çok az sayıda kaldılar. On yedi ay gibi kısa bir zaman sonra savaşlar başladı. Allah, Müslümanlara ilk yardımını Bedir savaşında gösterdi ve Müşrikleri perişan ettiler. Bu savaştan sekiz sene sonra Mekke şehri Müşriklerin elinden alındı. Bunları bildirmek üzere:

76. Yakında seni yurdundan çıkarmak için, muhakkak ki rahatsız edecekler ve o takdirde onlar da senin ardından pek az kalacaklardır.
77. Bu, senden önce gönderdiğimiz bütün peygamberlerimiz hakkındaki sünnetimizdir. Bizim sünnetimizde herhangi bir değişme göremezsin.
78. Güneşin batıya kaymasından, gecenin karanlığına kadar gereği üzere namazı kıl, bir de sabah namazını kıl. Çünkü sabah namazı şahitlidir.
79. Gecenin bir kısmında da sadece sana mahsus bir nafile olarak namazı kıl, Umulur ki Rabbinin seni bir övülmüş makama gönderir.

Mekke'den Medine'ye Hicret M.S. 622
Müşrikler, Peygamber'i bağlayıp bir deveye yükleyerek Mekke'den çıkarmayı müzakere ettikleri sırada Allah, Peygamber'in Mekke'den çıkmasını ve Muhacir olarak Medine'ye gitmesini emretmesi üzerine:

80. De ki: "Rabbim! Beni, gireceğim yere dürüstlükle koy ve çıkacağım yerden de dürüstlükle çıkar. Bana katından yardım edici bir kuvvet ver."
81. De ki: "Hak geldi, batıl yok oldu. Elbette batıl yok olmaya mahkumdur."
82. Kur'ân'dan, müminler için bir şifa ve rahmet olan şeyler indiriyoruz. Zalimlerin de ancak zararını artırır.
83. İnsana nimet verdiğimiz zaman, yüz çevirip yanlar. Ona fenalık dokununca da ümitsizliğe kapılır.
84. De ki: "Herkes, karakterine göre davranır. Kimin en doğru yolda olduğunu Rabbiniz daha iyi bilir."

İbn Mesud, şöyle nakleder: "Biz Peygamber ile beraber yürüyorduk. Bir Yahudi topluluğuna rastladık. Peygamber, değneğe dayanıyordu. Yahudiler, birbirlerine, 'Şu adama ruhu sorunuz,' dediler. Bazıları da, 'Sormayınız! İstemediğiniz bir cevapla karşılaşırsanız, durumunuz kötü olur,' dediler. Onlardan biri ayağa kalkarak, 'Ya Ebe'l Kasım! Ruh nedir?' diye sorunca Hz. Peygamber, vahyi beklemek için sustu. Ona vahiy geldiğini anladım. Ben de olduğum yerde kaldım. Vahiy nazil olunca Peygamber, onlara aşağıdaki ayeti okudu":

85. Sana ruhtan soruyorlar. De ki: "Ruh Rabbimin bildiği bir iştir ve size bu ilimden ancak az bir şey verilmiştir."
86. Şüphesiz, dilersek sana vahyettiğimizi ortadan kaldırırız; sonra Bize karşı kendine bir vekil bulamazsın.
87. Fakat Rabbinden bir rahmet olursa başka. Gerçekten O'nun senin üzerindeki lütfu çok büyüktür.

Yahudi topluluğu, Peygamber'e geldiler ve, "Ya Muhammed! Sen Medine'ye ilk geldiğin zaman bizim kıblemiz olan Kudüs'e doğru namaz kılıyordun, şimdi onu terk ettin. Biz senin getirdiğinde bir şey göremiyoruz. Biz, sana nasıl talip olalım? Getirdiğin yeni bir şey varsa bize onu haber ver. Bu, Allah tarafından bir gerçek midir, bilelim. Çünkü biz, Kur'an'ın ayetlerini, Tevrat'ın ayetleri gibi, birbirine uygun göremiyoruz," dediler. Ayrıca Yahudiler, "Senin getirdiğinin benzerini biz de sana getirebiliriz," dediler. Bunun üzerine Kur'an'ın mislini hiç kimsenin getiremeyeceğini bildirmek üzere aşağıdaki ayet nazil olmuştur:

88. De ki: "Yemin olsun, eğer insanlar ve cinler bu Kur'ân'ın bir benzerini getirmek üzere toplansalar ve birbirlerine yardımcı olsalar bile, yine onun bir benzerini getiremeyeceklerdir."
89. Şüphesiz Biz bu Kur'ân'da insanlar için her misali verdik. Ama çokları ancak kafirlikte direttiler.

Müşriklerin önde gelenleri, güneş battıktan sonra Kabe'nin arkasında toplandılar, birbirlerine, "Muhammed'e birini gönderin, buraya gelmesini söylesin ve onunla konuşun. Muhaseme edin de sonra onun hakkında mazur olasınız," dediler. Bunun üzerine, birini gönderdiler ve Peygamber'e, "Kavmin toplandı, seni bekliyor," dedi. Kavminden gelen haberi alınca Peygamber, inanacaklar umuduyla hızla yanlarına gitti.

Oturunca Müşrikler, hemen söze başladılar: "Biz, senin nazarında mazur olmamız için sana birini gönderdik. Senin, kavmine yaptığın kötülüğü, araplardan hiç kimsenin yaptığını görmedik. Babalarımıza şetmettin, akıllılarımıza cahil dedin, dinimizi kötüledin, ilahlarımıza dil uzattın, arap topluluğu arasına tefrika soktun. Şu getirdiğin şey ile mal istiyorsan, en zenginimiz oluncaya kadar sana mallarımızdan mal verelim. Şeref istiyorsan, seni en şereflimiz yapalım. Melik olmak istiyorsan, seni üzerimize melik yapalım. Sana musallat olmuş bir Cin'in var da onu reddetmeye gücün yetmiyorsa, mallarımızı harcayarak tıbbi çare arayalım ve seni bu dertten kurtaralım. Bizi mazur gör," dediler. Bunun üzerine Peygamber, "Söylediğiniz şeylerden hiç biri bende yok. Ben, size hak ile geldim. Mallarınızı almak, size şereflenmek ve melik olmak için değil. Fakat Allah, beni peygamber yaptı, bana Kitap verdi. Beni, size beşir ve nezir olarak gönderdi. Ben de Rabbimin peygamberliğini size tebliğ ediyorum. Kabul ederseniz, bu dünya ve ahiret, sizin nasibinizdir. Reddederseniz, Allah benimle sizin aranızda hükmünü verinceye kadar Allah'ın emrine sabredeceğim," buyurdu.

Ardından Müşrikler, "Bizim için seni gönderen Rabbinden iste! Şu dağı uzaklaştırsın. Beldemizi genişletsin. Bizim için ırmaklar akıtsın. Şam ve Irak'ta olduğu gibi, biz de sulardan ve topraklardan faydalanalım. Babalarımızdan ölenleri diriltsin. Söylediklerinin doğruluğunu onlara soralım. Onlar, seni tasdik ederlerse, biz de seni tasdik ederiz," dediler. Ardından, "Bunları yapmazsan, Rabbinden seni tasdik edecek bir melek göndermesini iste! Ya da kendin için altın ve gümüş hazineler iste! Madem ki peygambersin, senin için köşkler ve bahçeler yaratsın. Zira sen de bizim gibi sokaklarda yoksul dolaşıyorsun, maişet arıyorsun," dediler. Peygamber, onların iman etmesinden ümidini kesip gitmeye kalkınca, onunla beraber halası Atika'nın oğlu Abdullah da kalktı, "Ya Muhammed! Kavmin sana söyleyeceklerini söyledi ve sen onları kabul etmedin. Onlar, senin Allah indindeki dereceni öğrenmek için kendilerine göre bir takım şeyler istediler. Onları yapamadın. Onları korkuttuğun azabı da getiremedin. Allah'a yemin ederim, sana asla inanmam. Taki bir merdiven edinip semaya çıkasın. Oradan dönünceye kadar sana bakayım. Oradan dönünce yanında bir Kitap ile gel ve sana şahitlik eden melekler getir. Bunları da yapsan, yine de sana inanacağımı zannetmiyorum." Bunun üzerine Peygamber, mahzun bir şekilde evine döndü ve Allah, aşağıdaki ayetleri indirdi:

90. Kâfirler: "Sen, bizim için yerden suyu kesilmeyen bir kaynak fışkırtmadıkça sana asla inanmayacağız."

91. "Veya hurma ve üzüm bahçen olup da içlerinden şarıl şarıl ırmaklar akıtmalısın."

92. "Yahut iddia ettiğin gibi, başımıza parçalar düşüresin, Allah'ı ve melekleri söylediğine şahit getiresin."

93. "Yahut altından bir evin olsun, ya da göğe çıkasın. Ona çıktığına da asla inanmayız. Ta ki bize, okuyacağımız bir kitap indiresin." De ki: "Rabbimi tenzih ederim. Ben, sadece beşer bir elçiyim."

Müşrikler, Peygamber'e, "Ya Muhammed! Biz, sana katiyyen iman etmeyiz, çünkü sen de bizim gibi insansın. Allah, peygamber gönderecek de senden başkasını mı bulamadı! Allah, peygamber göndermiş olsaydı, onu melek olarak gönderirdi," demişlerdi. Allah, onlara cevaben şu ayeti inzal buyurdu:

94. Kendilerine doğru yolu gösteren peygamber gelince, insanların iman etmelerine engel olan sebep sadece, "Allah bir insanı mı Peygamber gönderdi?" demeleridir.

95. De: "Eğer yeryüzünde huzur içinde yürüyen melekler olsaydı, elbette onlara gökten peygamber olarak bir melek indirirdik."

96. De ki: "Benimle sizin aranızda şahit olarak Allah yeter. Çünkü O, kullarını, bilen-görendir."

Öldükten sonra dirilmeyi ve ahireti inkar eden Müşrikler hakkında:

97. Allah kime hidayet verirse, o doğru yoldadır. Kimi de saptırırsa, artık bunlar için Allah'tan başka hiçbir yardımcı bulamazsın. Ve Biz, o kâfirleri kıyametin günü kör, dilsiz ve sağır oldukları halde, yüzleri üstü sürünerek toplayacağız. Varacakları yer cehennemdir; ateşi dindikçe onun ateşini artırırız.

98. Bu, onların cezasıdır! Çünkü onlar, âyetlerimizi inkâr etmişler ve "Sahi bizler, kemik ve toz olduğumuz zaman mı, yeni bir yaratılışla diriltileceğiz?" demişlerdir.

99. Onlar, gökleri ve yeri yaratan Allah'ın, kendilerinin aynısını yaratmaya da kadir olduğunu görmediler mi? Allah onlar için şüphe edilmeyen bir süre belirlemiştir. Fakat zalimler, inkârlarında ısrar ettiler.

Müşriklerin, Peygamber'den, ırmaklar ve mal talepleri üzerine cevaben:

100. De ki: "Eğer siz Rabbimin rahmet hazinelerine sahip olsaydınız, fakirlik korkusunu yine de elden bırakmazdınız." Doğrusu insan çok cimridir.

Mekkeli Müşrikler'in, uydurma belirti istemelerine cevaben, Musa'ya da birçok belirtiler verdiğini ve buna rağmen birçok kimselerin inanmadığını beyan etmek üzere:

101. Andolsun Biz Musa'ya apaçık dokuz delil verdik. İsrailoğullarına sor, Musa kendilerine geldiğinde Firavun ona: "Ey Musa! Ben senin büyülenmiş olduğunu sanıyorum," demişti.
102. Musa dedi ki: "Ey Firavun! Sen bilirsin ki, bu delilleri, birer ibret olmak üzere, ancak göklerin ve yerin Rabbi indirdi. Ey Firavun! Ben de seni helak olmuş zannediyorum."
103. Derken Firavun, onları Mısır'dan sürmek istedi. Biz de onu ve beraberindekilerin hepsini suda boğduk.
104. Arkasından İsrailoğulları'na şöyle dedik: "Firavun"un sizi çıkarmak istediği arazide siz oturun! Sonra ahiret vaadi geldiği vakit, hepinizi toplayıp bir araya getireceğiz."

Hz. Peygamber'in peygamberliğinin sıdkına delalet eden en büyük belirtinin Kur'an olduğunu beyan için:

105. Biz bu Kur'an'ı hak olarak indirdik, O, hak ile indi. Ey Peygamber! Biz seni ancak müjdeci ve uyarıcı olarak gönderdik.
106. Kur'ân'ı, insanlara sindire sindire okuyasın diye ayırdık ve Biz onu parça parça indirdik.
107. De ki: İster ona inanın, ister inanmayın; o daha önce kendilerine ilim verilenlere okunduğunda onlar, yüzleri üstü secdeye kapanırlar.
108. Ve derler ki: Rabbimizi tenzih ederiz. Şüphesiz ki Rabbimizin vaadi gerçekleşir.
109. Ağlayarak yüzüstü yere kapanırlar. Onların teslimiyetlerini artırır.

Hz. Peygamber, bir gece Mekke'de teheccüd namazı kılıyordu. Secdeye vardığında, "Ya Allah, ya Rahman!" diye zikrediyordu. Bunu duyan müşrikler ve Ebu Cehil, "Muhammed bizi ilahlarımızdan nehyediyor, tek ilaha davet ediyor. Kendisi ise, iki ilaha yalvarıyor. Halbuki biz, Yemane'nin Rahmanı olan Müseylime'den başka rahman bilmiyoruz," dediler. Bunun üzerine şu iki ayet nazil olmuştur:

110. De ki: İster "Allah" deyin, ister "Rahmân" deyin, nasıl çağırırsanız çağırın. En güzel isimler O'nundur. Namazında sesini yükseltme, fazla da gizli okuma, bunların arasında bir yol seç.

Yahudiler, Hristiyanlar, "Allah, çocuk edindi," dediler. Sabiiler ve Mecusiler, "Allah'ın yardımcıları olmasaydı, zelil olurdu," dediler:

111. Ve şöyle de: Hamd o Allah'a ki, çocuk edinmedi, hükümranlıkta ortağı olmadı, acizlikte bir dostu olmadı. Bir büyültme ile O'nu büyült.

51. - 10. YÛNUS SURESİ

40, 94, 95 ve 96. âyetler Medine döneminde, diğerleri Mekke döneminde nazil olmuş, 109 ayettir. Adını içindeki Yûnus kıssasından almıştır.
Sûrede temel konu olarak; Allah'ın rahmetinin gazabına üstün olduğu vurgulanmakta ve Yûnus, Nûh ve Mûsâ peygamberler ile bunların kavimlerinin kıssalarına yer verilmektedir.

1. Elif, Lâm, Râ. İşte bunlar o hikmetli kitabın âyetleridir.

Allah, Hz. Muhammed'i peygamber olarak gönderince Arap Müşrikleri, bunu inkar ettiler ve "Allah, Muhammed gibi bir beşeri, Kendisine elçi olarak göndermekten uzaktır. Eğer beşerden peygamber olacaksa, peygamberliğe Muhammed'den daha layık olan kimseler vardır," dediler:

2. İnsanları uyarması ve inananlara Rableri nezdindeki yüksek makamları müjdelemesi için içlerinden bir adama vahyetmemiz insanlara acaip mi geldi? Kâfirler: "Hiç şüphesiz bu besbelli bir sihirbaz," dediler.

Putlara tapan müşriklere, "Bu cansız varlıklara neden taptıkları?" sorulduğunda, "Yarın Kıyamet Günü Allah'ın huzurunda bize şefaat etsinler diye tapıyoruz," derlerdi. Allah da bu saçma iddiayı red için:

3. Rabbiniz Allah, gökleri ve yeri altı günde yaratan, sonra arş üzerine istiva eden, işi yürütendir. Ondan izinsiz hiç kimse şefaatçi olamaz. İşte O, Rabbiniz Allah'tır. O'na ibadet ediniz! Hâlâ düşünmez misiniz?
4. Hepinizin dönüşü O'nadır. Allah'ın vaadi haktır. Her şeyi ilk baştan yaratan O'dur. Yine O, iman edip salih amel işleyenleri adaletle mükâfatlandırmak için geri döndürür. Kâfirlere de inkâr ettikleri için kaynar sudan bir içki ve acıklı bir azap vardır.
5. O Allah, senelerin sayısını ve hesabını bilesiniz diye güneşi bir ışık, ayı da bir nur yaptı. Aya menziller tayin etti. Allah, bunu hak olarak yarattı. O, bilen bir kavim için âyetlerini ayrıntılı olarak açıklar.
6. Elbette gece ile gündüzün birbiri ardınca değişmesinde ve Allah'ın göklerde ve yerde yarattıklarında sakınan bir kavim için deliller vardır.

Müşrikler'in, Ahiret'i inkar etmeleri nedeniyle onları tehdid için:

7. **Bize kavuşmayı ummayanlar, dünya hayatına razı olup onunla tatmin bulanlar ve bizim âyetlerimizden gafil olanlar da vardır muhakkak.**

8. **Bunların, kendi elleriyle ettikleri yüzünden varacakları yer cehennemdir.**

9. **Şüphesiz iman edip salih ameller işleyenleri, imanlarından dolayı Rableri hidayete erdirir. Naîm cennetlerinde altlarından ırmaklar akar.**

10. **Onların oradaki duaları: "Allahım! Sen, yücelerden yücesin," ve sağlık dilekleri, "selâm," ve dualarının sonu da, "Âlemlerin Rabbi Allah'a hamdolsun!" diye şükretmek olacaktır.**

Nadr b. Hars, "Allahım! Şu Kur'an, Senin tarafından gönderilmiş bir hak ise, üzerimize semadan taş yağdır!" demişti. Allah da, onun duasını kabulde acele etmediği için semadan taş yağdırmadı. Nadr da, bu fikri üzerinde bir müddet yaşadı ve sonra öldü:

11. **Allah, insanlara hayrı çarçabuk istedikleri gibi, şerri de alelacele verseydi, ecellerini hemen getiriverirdi. Fakat Bize kavuşmayı ummayanları azgınlıkları içinde bırakırız bocalarlar.**

12. **İnsana bir sıkıntı dokunduğu zaman, yan yatarken, otururken, ayakta dururken Bize dua eder. Ondan sıkıntısını giderdik mi sanki kendisine dokunan o sıkıntı için Bize hiç yalvarmamış gibi gider. İşte o aşırı gidenlere yaptıkları şeyler böyle güzel gösterilir.**

Geçmiş ümmetleri inkarlarında ısrarları nedeniyle azabı ile helak ettiğini beyan ile Mekke Müşrikleri'ni tehdit etmek ve iman etmedikleri takdirde öncekiler gibi onları da helak edeceğini bildirmek üzere:

13. **Şüphesiz, sizden önceki birçok kavmi, peygamberleri kendilerine birçok delillerle geldikleri halde zulmettikleri ve imana gelmedikleri için helak ettik. İşte günahkâr topluluğunu böyle cezalandırırız.**

14. **Sonra onların ardından sizi yeryüzüne halifeler yaptık ki, bakalım nasıl yapacaksınız.**

Mekkeli müşrikler, Hz. Peygamber'e, "Ya Muhammed! Sana iman etmemizi istiyorsan, bize bundan başka bir Kur'an getir ki, onda putlarımız olan Lat, Uzza ve Menat'a ibadet terk edilmiş olmasın. Allah, bizim istediğimiz kitabı indirmezse, sen kendi tarafından bir kitap söyle, yahut Kur'an'ı değiştir; azap yerine rahmet ayetini, rahmet yerine azap ayetini, helal yerine haramı, haram yerine helali koy!" dediler:

15. Ayetlerimiz, kendilerine açık okunduğu zaman, o Bizimle karşılaşmayı ummayanlar, "Bundan başka bir Kur'ân getir veya bunu değiştir," dediler. De ki, "Onu kendiliğimden değiştiremem, bu benim için olacak bir şey değildir. Ben ancak bana vahyolunana uyarım. Rabbime isyan edersem, şüphesiz büyük bir günün azabından korkarım."

16. De ki, "Eğer Allah dileseydi ben onu size okumazdım. O da onu size bildirmezdi. Bilirsiniz ki, ben sizin içinizde bundan önce yıllarca bulundum. Akletmiyor musunuz?"

Allah üzerine yalan uydurup putlara tapan ve, "Allah indinde bunlar, bizim şefaatçilerimizdir," diyenler için:

17. Allah'a bir yalanı iftira atan veya O'nun âyetlerini inkar edenden daha zalim kim olabilir? Hiç şüphesiz o mücrimler iflah olmayacaklar.

18. Allah'ı bırakıyorlar da, kendilerine ne fayda, ne de zarar verebilecek şeylere tapıyorlar ve "Bunlar, bizim Allah katında şefaatçilerimizdir," diyorlar. De ki, "Siz, Allah'a göklerde ve yerde O'nun bilmediği bir şeyi mi haber veriyorsunuz?" Allah, onların ortak koştuklarından münezzehtir.

19. İnsanlar, aslında tek ümmet idiler. Sonra bölündüler. Eğer Rabbinden bir karar çıkmamış olsa idi, ihtilaf edip durdukları şeyler hakkında şimdiye kadar aralarında çoktan hüküm verilmiş olurdu.

Müşriklerin önde gelenlerinden Nadr b. Haris, "Allahım! Şu Kur'an senin tarafından gönderilmiş hak bir kitap ise, üzerimize semadan taş yağdır," dedi. Diğer Müşrikler, "Ya Muhammed! Senin getirmiş olduğun şu Kur'an, birçok kelimelerden meydana gelmiş alelade bir kitaptır. Sen, buna delil diyorsun ama, bu bir delil olamaz. Görmüyor musun? Musa ve İsa'nın kitapları da, onlar için birer delil değil, onların nübüvvetlerine dair delilleri bildiren birer kitaptır. Halbuki senin kitabın, onlar gibi değildir. Sen de, bize Kur'an'dan başka, çeşitli deliller getir," dediler. Bu iddiaları red için:

20. Bir de "Ona Rabbinden daha başka bir âyet indirilse ya!" diyorlar. De ki: "Gaybı bilmek ancak Allah'a mahsustur, bekleyiniz bakalım, ben de sizinle beraber bekleyeceğim şüphesiz."

Mekke'de yedi yıl süren kuraklık döneminde Mekkeli Müşrikler'in, açlık ve susuzluktan takatları kalmadı. Başka çareleri kalmayınca başlarında Ebu Süfyan olmak üzere Kureyş Kabilesinden bir grup, Peygamber'e müracaat ettiler, "Ya

Muhammed! Kavmin açlıktan ölüyor. Rabbine dua et, bizi şu darlıktan kurtarsın, biz de sana iman edelim," dediler. Peygamber, ellerini Rabbına açarak dua etti. Allah da duasını kabul etti ve semadan bol yağmur yağdı. Müşrikler'in, yine inkarlarında devam etmeleri ve ayetleri yalanlamaları üzerine:

21. İnsanlara dokunan bir sıkıntıdan sonra kendilerine bir rahmet tattırdığımız zaman, âyetlerimiz hakkında derhal hileye girişirler. De ki: "Allah'ın hilesi daha çabuktur. Haberiniz olsun ki elçilerimiz yaptığınız hileleri yazarlar."

Allah, varlığını ve birliğini delillerle ispat etmek üzere:

22. Sizi karada ve denizde gezdiren O'dur. Hatta gemilerde bulunduğunuz ve o gemiler, içindekilerle beraber hoş bir esinti ile gittikleri ve keyiflendikleri sırada o gemilere şiddetli bir fırtına gelir çatar ve her taraftan onlara dalgalar gelir. Bütünüyle kuşatılıp artık bittiklerini sanırlar. Dini ona halis kılarak Allah'a yalvarırlar: "Bizi buradan kurtarırsan, andolsun ki, şükredenlerden olacağız," derler.

23. Allah onları oradan kurtarınca yeryüzünde haktan başkasını ararlar. Ey insanlar taşkınlığınız sırf kendi zararınızadır. Şu değersiz dünya hayatının bir süre tadını çıkarınız, sonra Bize geleceksiniz. Biz de bütün yaptıklarınızı size haber veririz.

24. Dünya hayatının misali, gökten indirdiğimiz su gibidir. İnsanların ve hayvanların yediği bitkiler, o su ile birbirine karışır. Yeryüzü süslerini alıp süslendiği ve sahiplerinin de, ona gücü yeter sandıkları bir sırada, geceleyin veya gündüzün, ona emrimiz gelir, ansızın onu biçilmiş yaparız sanki bir gün önce orada yokmuş gibi olur. Düşünen bir kavim için âyetlerimizi işte böyle ayrıntılarız.

İslam dinine davet etmek üzere Allah:

25. Allah, esenlik yurduna çağırıyor ve dilediğini de doğru yola hidayet ediyor.

26. Güzel davrananlara daha güzeli ve daha fazlası vardır. Yüzlerine ne kara bulaşır, ne de aşağılanırlar. Cennetlikler işte bunlardır. Orada ebedî kalacaklardır.

27. Kötülük kazanmış olanlara gelince, kötülüğün cezası, misli kadardır. Ve onları bir aşağılık ve eziklik kaplar. Onlar için Allah'dan başka hiçbir kurtarıcı yoktur. Yüzleri karanlık gecelerden bir parçaya bürünmüş gibidir. İşte onlar cehennem ehlidir. Orada ebedî kalacaklardır.

Müşrikler, "İnsan bir defa dirilir, sonra ölür. Ölüp çürüdükten ve toprağa karıştıktan sonra bir daha dirilmez," derlerdi. Öldükten sonra dirilmeyi inkar eden Mekkeli Müşrikler hakkında nazil olmuştur:

28. O gün ki, hepsini toplayacağız, sonra da o şirk koşanlara, "Haydi yerlerinize! Siz de, ortak koştuklarınız da!" diyeceğiz. Artık aralarını açmışızdır. Ortakları, "Siz bize tapmıyordunuz," diyecekler.
29. "Şimdi sizinle bizim aramızda şahit olarak Allah yeter. Sizin, bize tapmanızdan habersizdik."
30. İşte burada herkes geçmişte yaptığını bulacak. Ve gerçek mevlaları olan Allah'a döndürülecekler. İftira edip uydurdukları şeyler de kendilerinden uzaklaşıp gidecek.

Kıyamet Günü putların kendilerine şefaat edeceklerini iddia eden Mekke Müşrikleri hakkında:

31. De ki, "Size gökten ve yerden kim rızık veriyor? O, kulaklara ve gözlere hükmeden kim? Ölüden diriyi, diriden ölüyü çıkaran kim? İşleri idare eden kim?" "Allah'tır" diyecekler. De ki, "O halde Allah'a karşı gelmekten sakınmaz mısınız?"
32. Allah, gerçek Rabbinizdir. Gerçeğin dışında sapıklıktan başka ne vardır? Haktan nasıl çevriliyorsunuz?
33. Yoldan çıkanlar hakkındaki Rabbinin kelimesi böyle gerçekleşti: Onlar artık inanmazlar.
34. De ki: "Allah'a ortak koştuklarınızdan, önce yaratıp, sonra da onu döndürecek var mı?" De ki, "Önce yaratıp, sonra da onu yeniden yaratacak olan Allah'dır. O halde nasıl saptırılıyorsunuz?"
35. De ki, "Ortak koştuklarınızdan hakka götürecek olan var mıdır?" Deki, "Allah, hakka götürür. O halde doğru yola hidayet eden mi kendisine uyulmaya daha layıktır, yoksa kendisine yol gösterilmeyince onu bulamayan mı daha layıktır. Ne oluyorsunuz? Nasıl hükmediyorsunuz?"
36. Onların birçoğu zandan başka bir şeye uymaz. Zan ise haktan hiç bir şey ifade etmez. Şüphesiz ki, Allah onların ne yaptıklarını bilir.

Kur'an ayetleri indikçe Müşrikler, "Bu Kur'an'ı, Muhammed kendisi uyduruyor, Allah tarafından gelmiyor," demelerini cevaben:

37. Bu Kur'ân, Allah'dan başkası tarafından uydurulamaz, lâkin kendinden önceki kitapları tasdik eder ve o Kitab'ı ayrıntılı olarak açıklar. Onda şüphe yoktur. Âlemlerin Rabbi tarafından indirilmiştir.

38. **"Onu o uydurdu" mu diyorlar? De ki; "Haydi siz de onun gibi bir sûre getirin ve Allah'dan başka, çağırabileceğiniz kim varsa onu da yardıma çağırın. Eğer sözünüzde sadık iseniz.**

39. **Hayır. Onlar bilgileriyle kavrayamadıkları, te'vili de kendilerine hiç gelmemiş olan bir şeyi yalan saydılar. Bunlardan önce gelip geçenler de yine böyle inkâr etmişlerdi, amma bak zalimlerin akıbeti nasıl oldu.**

40. **Onlardan ona inanacaklar da var, inanmayacaklar da var. Rabbin fesatçıları en iyi bilendir.**

41. **Eğer seni inkâr ederlerse, de ki; "Benim amelim bana, sizin ameliniz de size aittir. Benim yapacağım sizi ilgilendirmez, sizin yapacağınız da beni ilgilendirmez."**

42. **İçlerinden seni dinlemeye gelenler de var. Sen, sağırlara, üstelik akılsız da olanlara dinletebilir misin?**

43. **Onlardan sana bakan da var. Fakat körleri, görmüyorlarsa, sen mi hidayet edeceksin?**

44. **Şüphesiz ki Allah, insanlara hiç zulmetmez. Fakat insanlar, kendilerine zulmederler.**

45. **Allah'ın onları toplayacağı günde, sanki sadece gündüzün bir saati kalmışlar da aralarında tanışmışlar gibi olacak. Allah'a kavuşmayı yalanlamış ve doğru yolu tutmamış olanlar hiç şüphesiz en büyük ziyana uğramış olacaklar.**

46. **Onlara vaad ettiğimizin bir kısmını sana göstersek de, göstermeden seni vefat ettirsek de, sonunda onların dönüşü Bize olacak. Sonra onların ne yapacaklarına Allah şahit olacaktır.**

47. **Her ümmetin bir peygamberi vardır. Peygamberleri gelince aralarında adaletle hüküm verilir. Onlar hiç zulüm görmezler.**

Müşrikler, bir müddet azabın gelmesini beklediler. Azap gelmeyince, "Ya Muhammed! Hani bize vadettiğin azap nerede kaldı? Haydi getir de görelim," demeleri üzerine:

48. **Onlar, "Eğer doğru söylüyorsanız bu vaad ne zaman yerine gelecek?" diyorlar.**

49. **De ki, "Ben, Allah'ın dilediğinin dışında kendi kendime ne bir zarar ne bir fayda verebilirim." Her ümmetin bir eceli vardır. Ecelleri gelince artık ne bir an geri, ne bir an ileri gidebilirler.**

50. **De ki: "O'nun azabı size geceleyin uykuda veya gündüz gelecek olsa, ne dersiniz? Günahkârların onu acele istemeleri için ne sebep vardır?"**

51. **Bela geldikten sonra mı inanacaksınız, yoksa şimdi mi? Halbuki onun hemen gelmesini istiyordunuz.**

52. Sonra, zulmedenlere "Tadın şu ebedi azabı!" denilecek. Kazanmadığınızın karşılığını mı bulacaksınız?"
53. "O azap gerçek mi?" diye sana soruyorlar. De ki; "Evet. Rabbim hakkı için o kesin bir gerçektir. Ve siz, bundan aciz bırakamazsınız."
54. Zulmeden herkes, azabı görünce yeryüzündeki her şeyin sahibi olsa da, hepsini feda ederdi. Ve içten içe pişmanlık duyardı. Fakat aralarında adaletle hüküm verilir ve hiçbirine zulüm yapılmaz.
55. Bilesiniz ki, göklerde ve yerde ne varsa Allah'ındır. Açın gözünüzü, Allah'ın vaadi muhakkak ki, haktır. Lâkin onların çoğu bunu bilmezler.
56. O, hem can veren, hem can alandır. O'na döndürüleceksiniz.
57. Ey insanlar! Size Rabbinizden bir öğüt, gönüller derdine bir şifa, müminlere bir hidayet ve rahmet geldi.
58. De ki, "Allah'ın ihsanı ve rahmetiyle, işte bunlarla sevinsinler. Bu, onların biriktirdiklerinden hayırlıdır."
59. De ki, "Baksanıza, Allah sizin için nice rızıklar indirdi, siz onlardan bir kısmını haram, bir kısmını helâl yaptınız." De ki, "Size Allah mı izin verdi, yoksa siz, Allah'a iftira mı ediyorsunuz?"
60. Allah'a yalanı iftira edenler kıyametin gününü ne sanıyorlar? Allah, insanlara ihsanda bulunmuştur, lâkin insanların çoğu şükretmezler.
61. Hangi işi yaparsan yap, On'dan ne okursan oku, ne işte çalışırsan çalış, unutmayın ki, siz ona daldığınızda, Biz size şahidiz. Ne yerde, ne de gökte zerre kadar hiç bir şey Rabbinden kaçmaz. Ne zerreden daha küçük, ne de ondan daha büyük! Ancak bunların hepsi apaçık bir kitaptadır.
62. Allah'ın dostları üzerine ne korku vardır, ne de onlar mahzun olurlar.
63. Onlar ki, iman etmişler ve sakınmışlardır.
64. Onlara dünya hayatında da, ahirette de müjdeler vardır. Allah'ın sözlerinde değişiklik yoktur. İşte bu, büyük kurtuluş odur.

Hz. Muhammed'in, Allah'ın Resulü ve Kur'an'ın Allah Kelam'ı olduğuna inanmayan Mekkeli Müşrikler için:

65. Onların lafları seni üzmesin. Çünkü büyüklük bütünüyle Allah'ındır. O işiten-görendir.
66. İyi bilin ki! Göklerde ve yerde kim varsa hepsi Allah'ındır. Allah'dan başkasına tapanlar dahi, Allah'a ortak koştuklarına uymuyorlar, ancak zanna uyuyorlar. Ve yalandan başka bir şey söylemiyorlar.
67. O, öyle bir Allah'dır ki, içinde dinlenesiniz diye sizin için geceyi, göresiniz diye de gündüzü yaptı. Elbette bunda söz dinleyecek olan bir kavim için deliller vardır.

68. Dediler: "Allah, kendine çocuk edindi." O, bundan münezzehtir. O, müstağnidir. Göklerde ve yerde ne varsa hepsi O'nundur. Bu konuda sizde bir delil yoktur. Allah'a karşı bilmediğiniz şeyi mi söylüyorsunuz?
69. De ki: Allah'a iftira edenler elbette felah bulmazlar.
70. Dünyada bir meta! Sonra dönüşleri Bize'dir. Daha sonra, inkâr ettiklerinden dolayı o çetin azabı onlara tattırırız.
71. Onlara Nuh'un kıssasını oku: Hani o kavmine demişti ki: "Ey kavmim, eğer benim sizin üzerinizdeki makamım ve Allah'ın âyetleriyle öğüt verişim size ağır geliyorsa, ben yalnızca Allah'a dayanmışımdır, artık siz ve ortaklarınız ne yapacaksanız birleştirip bütün gücünüzle karar veriniz. Sonra bu işiniz size dert olmasın. Sonra bana hükmü uygulayın, bana mühlet de vermeyin."
72. Eğer yüz çevirirseniz, ben de sizden bir ücret istememiştim! Benim karşılığımı ancak Allah verir. Ve ben boyun eğenlerden olmakla emrolundum.
73. Yine de onu inkâr ettiler. Biz de onu ve gemide onunla olanları kurtardık. Ve onları yeryüzüne halifeler yaptık. Âyetlerimizi inkâr edenleri ise suda boğduk. Bak uyarılanların sonu nasıl oldu!
74. Sonra onun arkasından birçok peygamberi kavimlerine gönderdik. Onlara delillerle geldiler. Fakat onlar, yalanladıklarına inanacak değillerdi. İşte Biz, haddi aşanların kalblerini böyle mühürleriz.
75. Sonra bunların arkasından Musa ile Harun'u âyetlerimizle Firavun'a ve cemaatine gönderdik. Onlar kibirlerindiler ve günahkâr bir kavim oldular.
76. Kendilerine tarafımızdan hak gelince, "Muhakkak ki bu, apaçık bir sihirdir," dediler.
77. Musa, "Size hak gelince, ona böyle mi diyorsunuz? Bu sihir midir? Halbuki sihirbazlar iflah olmaz," dedi.
78. Dediler ki: "Sen bizi, atalarımızdan kalan yoldan çeviresin de yeryüzünde saltanat ikinizin olsun diye mi geldin? İkinize de inanmayız."
79. Firavun da: "Bana bütün bilgili sihirbazları toplayıp getirin!" dedi.
80. Sihirbazlar gelince, Musa onlara: "Ne atacaksanız atın!" dedi.
81. Onlar atınca Musa dedi ki, "Sizin yaptığınız şey sihirdir. Muhakkak ki, Allah onu iptal edecektir. Şüphe yok ki, Allah fesatçıların işlerini düze çıkarmaz."
82. Allah, hakkı kelimeleriyle gerçekleştirir, günahkârların hoşuna gitmese de.
83. Firavun ve adamlarının kendilerini belaya uğratacağı korkusundan dolayı Musa'ya kendi kavminin gruptan başka kimse inanmadı. Çünkü orada Firavun, ululanan ve kesinlikle aşırı giden taşkınlardandı.

84. Musa dedi ki: "Ey kavmim! Siz gerçekten Allah'a iman ettinizse, O'na dayanın, eğer boyun eğmişler iseniz!"
85. Onlar da: "Biz Allah'a güvendik. Ey Rabbimiz, bizi o zalim kavim için bir sınama yapma!" dediler,
86. "Bizi rahmetinle o kâfir kavimden kurtar!"
87. Biz Musa ile kardeşine şöyle vahyettik: "Kavminiz için Mısır'da birtakım evler hazırlayın ve evlerinizi kıbleye karşı yapın ve namazı kılın ve müminlere müjde verin."
88. Musa dedi: "Ey Rabbimiz! Sen Firavun'a ve adamlarına dünya hayatında süs ve servet verdin. Ey Rabbimiz! Senin yolundan saptırsınlar diye mi? Ey Rabbimiz! Onların mallarını yok et ve kalplerine sıkıntı düşür. Çünkü onlar o acıklı azabı görmedikçe iman etmeyecekler."
89. Allah buyurdu: "Her ikinizin de duası kabul olundu. Siz yine doğru olun. Bilmeyenlerin yoluna sakın uymayın."
90. Sonra İsrailoğulları'nı denizden geçirdik. Firavun, düşmanca saldırmak için adamlarını ve askerlerini arkalarına düşürdü. Ta ki, suda boğulmaya başlayınca "İnandım, gerçekten de İsrailoğulları'nın iman ettiğinden başka tanrı yoktur. Ben de ona teslim olanlardanım," dedi.
91. Şimdi mi? Oysa bundan önce hep isyan etmiş fesatçılardan idin.
92. Biz de bugün senin bedenini arkandan gelenlere bir delil olsun diye kurtaracağız. Yine de insanların çoğu delillerimizden gafildirler.
93. Gerçekten İsrailoğulları'nı güzel bir yurda yerleştirdik ve onlara iyi nimetlerden rızıklar verdik. Anlaşmazlığa düşmeleri de kendilerine ilim geldikten sonra oldu. Şüphe yok ki, Rabbin, o anlaşmazlığa düştükleri konularda kıyametin günü aralarında hüküm verecektir.
94. Sana indirdiklerimizde şüpheye isen, senden önce kitap okuyanlara sor. Andolsun ki, sana Rabbinden hak gelmiştir. Sakın şüphecilerden olma!
95. Ve sakın Allah'ın âyetlerini inkar edenlerden olma, sonra hüsrana uğrayanlardan olursun.
96. Doğrusu, aleyhlerinde Rabbin'in sözü kesinleşmiş olanlar, inanmazlar.
97. Onlara bütün deliller gelse de o elim azabı görünceye dek inanmazlar.
98. Keşke bir kasaba inansaydı da imanı ona fayda verseydi. Yunus'un kavmi hariç. Onlar iman ettikleri vakit, dünya hayatında o rezillik azabını onlardan kaldırdık ve bir süreye dek onları faydalandırdık.

Hz. Peygamber, bütün kavminin iman etmesini çok arzulardı. İman etmeleri için elinden geleni yapardı. Gece gündüz uğraşır onları davet ederdi. İman etmeyenlere çok üzülürdü. Onu teselli etmek üzere:

99. Rabbin dileseydi, yeryüzünde kim varsa hepsi toptan iman ederlerdi. O halde insanları hep mümin olsunlar diye sen mi zorlayacaksın?
100. Allah'ın izni olmadıkça hiçbir kişinin iman etmesi mümkün değildir. Akıllarını kullanmayanlar üzerine Allah bir pislik yükler.

Müşriklerin dikkatlerini delillere çekmek üzere Peygamberine hitaben:

101. De ki: "Göklerde ve yerde olup bitenlere dikkatle bakın!" Fakat o uyarmalar ve o âyetler, iman etmeyen bir kavme fayda vermez ki!
102. Onlar, kendilerinden önce geçmiş olanların uğradıkları felaket günlerinin benzerinden başkasını mı bekliyorlar? De ki, "Bekleyin, ben de sizinle beraber bekleyenlerdenim."
103. Sonra Biz, peygamberlerimizi ve iman edenleri kurtarırız. İşte böyle, müminleri kurtarmak üzerimize hak olmuştur.

Hz. Peygamber, İslam'ı tebliğ edince bazıları İslam'a giriyor, bazıları da ısrarlarını ve şüphelerini sürdürüyordu. Onların şüphelerini izale için:

104. De ki: "Ey insanlar! Dinimde bir şüpheniz varsa, şunu bilin ki, Allah'ı bırakıp da sizin taptıklarınıza tapmam. Fakat sizi öldüren Allah'a taparım. Bana müminlerden olmam emredilmiştir."
105. "Yüzünü hanif dininden ayırma ve sakın müşriklerden olma!"
106. "Allah'dan başka, sana fayda da zarar da vermeyen şeylere yalvarma! Eğer yalvarırsan, o zaman zalimlerden olursun.
107. Ve eğer Allah, sana bir zarar dokunduracak olursa, onu O'ndan başka giderecek yoktur. Ve eğer sana bir hayır dilerse, o zaman da O'nun hayrını engelleyebilecek yoktur. O, lütfunu kullarından dilediğine nasip eder. O, çok yargılayıcı-çok esirgeyicidir.

Müşrikleri hak yoluna davet etmek üzere Nebisine hitaben:

108. De ki: "Ey insanlar! İşte size Rabbinizden hak geldi. Kim hidayeti kabul ederse kendisi için kabul etmiş olur. Kim sapıklık ederse kendi zararına sapıklık etmiş olur. Ve Ben sizin üzerinize vekil değilim."
109. Sana vahyolunana uy ve Allah, hükmünü verinceye dek sabret! Çünkü O, hükümranların en hayırlısıdır.

52. - 11. HÛD SURESİ

Mekke'de nazil olmuş, 123 ayettir. Sûre, adını içinde söz konusu edilen Hûd peygamberden almıştır.
Sûrede başlıca tevhit, peygamberlik, öldükten sonra dirilme ve ceza konuları ele alınmakta ve bunlar bazı peygamberlerin kıssalarıyla desteklenmektedir.

1. **Elif, Lâm, Râ. Bu, haberdar-hikmet sahibi Allah tarafından âyetleri âyetleri muhkem kılınmış ve ayrıntılı olarak açıklanmış olandır.**
2. **Allah'dan başkasına kulluk etmeyin. Şüphesiz ben, O'nun tarafından sizin için bir uyarıcı ve müjdeciyim.**
3. **Rabbinizin mağfiretini isteyin, sonra ona tevbe edin ki sizi, belli bir süreye kadar güzel güzel yaşatsın ve her fazilet sahibine layık olduğu ihsanı versin. Eğer yüz çevirirseniz, ben sizin için büyük bir günün azabından korkarım.**
4. **Dönüşünüz yalnız Allaha'dır. O'nun her şeye gücü yeter.**

Münafıklardan bazıları, Peygamber'i gördüklerinde göğüslerini çevirirler, arkalarını dönerler, başlarını eğerler, Peygamber'in kendilerini görmemesi için başlarını örterlerdi. Çünkü Peygamber, onları gördüğünde, ondan kaçıp kurtulmaları mümkün olmayacak, ister istemez onun yanında kalıp onunla konuşmak zorunda kalacaklardı. Bu münafıklar, Allah Resulü'nü asla sevmezlerdi. Onların böyle yapmaları, kalplerindeki inkar ve nifakın açığa çıkmasına sebep olurdu. Bunun üzerine:

5. **Görmüyor musunuz, onlar düşmanlıklarını gizlemek için göğüslerini çeviriyorlar. İyi bilin ki, onlar örtülerine bürünürlerken, neyi gizleyip, neyi açığa vurduklarını Allah biliyor. Muhakkak ki Allah, gönüllerin gizlediklerini bilir.**
6. **Yeryüzünde rızkı Allah'a ait olmayan hiçbir canlı yoktur. O, onların karar kıldıkları yeri de, emaneten konulacakları yeri de bilir. Hepsi açık bir kitaptadır.**
7. **O, öyle bir Allah'tır ki, hanginizin daha güzel amel işleyeceğini imtihan etmek için gökleri ve yeri altı günde yarattı. Arşı da su üstündeydi. Onlara, "öldükten sonra dirileceksiniz," dersen, o kâfirler de kesinlikle sana, "Bu bariz bir sihirden başka bir şey değildir," diyecekler.**

Müşriklerin istediği azabın gecikmesine dil uzatmalarına:

8. Ve eğer bunlardan bir kısmının göreceği azabı belli bir süreye kadar ertelesek, "onu engelleyen nedir?" diyecekler. İyi bilin ki, o azap onlara geldiği gün onlardan uzaklaştırılacak değildir. Ve o alay ettikleri şey kendilerini kuşatacaktır.

9. Eğer insana tarafımızdan bir rahmet tattırır, sonra da onu ondan çekip alırsak, şüphesiz o ümitsiz-nankör olur.

10. Ona dokunan bir sıkıntıdan sonra bir nimet tattırırsak, "Artık kötülükler benden gitti," der. Şüphesiz o, böbürlenen-şımarıktır.

11. Ancak sabredip uygun işler yapanlar hariç. İşte onlara bir mağfiret ve büyük bir karşılık vardır.

12. Şimdi belki sen, "Ona bir hazine indirilse, ya da beraberinde bir melek gelseydi," demeleri nedeniyle sana vahyolunan vahyin bir kısmını terk edeceksin ve bundan dolayı da göğsün daralacaktır. Sen, yalnızca bir uyarıcısın. Allah ise her şeye vekildir.

Mekke müşrikleri, Peygamber ile çok tartışırlardı. Kendi aralarında, "Muhammed'in işi batıldır. Biz, haklıyız. Muhammed ile münazarada ileri gitmemiz, hakkı meydana çıkarmak ve batılı iptal etmek içindir," derlerdi. Halbuki onlar, yalan söylüyorlardı. Onların amaçları, sırf haset ve Peygamber'e tabi olmaktan uzak kalmaktı. Müşrikler, Peygamber'e, "Sen, bu Kur'an'ı kendin uyduruyorsun da Allah'tan olduğunu iddia ediyorsun. Halbuki Kur'an, Allah tarafından değil," dediler. Peygamber de, onlara karşılık verdi de, "Siz, öyle hesap edin. İş, sizin istediğiniz gibi olsun. Fakat öyle ise, sizler de benim gibi arapsınız. Siz de kendiniz uydurarak, benim getirdiğim Kur'an gibisini getirin." Bu teklife hiç bir şey söyleyemediler. Bunun üzerine:

13. Yoksa "Onu kendi uydurdu" mu diyorlar? De ki: "Haydi siz de onun gibi uydurulmuş on sûre getirin. Allah'dan başka çağırabileceğiniz kim varsa onları da yardıma çağırın. Eğer doğru söylüyorsanız."

14. Size cevap vermedilerse, artık bilin ki, bu Kur'ân ancak Allah'ın ilmiyle indirilmiştir. O'ndan başka ilâh yoktur. Boyun eğenler değil misiniz?

Münafıklar, Peygamber ile savaşa çıkarlardı, ama amaçları ganimet idi. Ahirete ve ahiret sevabına inanmazlardı. Dünya menfaatini isteyenlerin durumunu belirtmek üzere:

15. Kim dünya hayatını ve güzelliklerini isterse Biz, onlara amellerini orada öderiz, zarara uğratılmazlar.

16. Fakat onlar öyle kimselerdir ki, ahirette kendilerine ateşten başka bir şey yoktur. İşledikleri şeyler orada boşa çıkmıştır. Yaptıkları batıldır.

Ahireti murad eden kimsenin halini arzetmek üzere:
Medine'deki Yahudilerden Müslüman olan Abdullah b, Selam, Mekke'den Medine'ye hicret ettikten sonra Peygamber'i görür görmez Tevrat'tan öğrendiği bilgi ile ahır zaman peygamberi olduğunu tanımış ve hemen iman etmiştir. Yahudiler, onun Peygamber'e iman etmesine çok üzülmüşlerdir. Abdullah b. Selam'ı sena için:

17. O dünyayı isteyenler, hiç Rabbinden açık bir delil üzere olan kimse gibi midir? O delili Allah'dan gelen bir şahit izliyor, ondan önce de bir önder ve rahmet olan Musa'nın kitabı da onu destekliyor. Onlar ona inanıyorlar. Hiziplerden hangisi onu inkâr ederse, o ateş ona vaad edilen yerdir. O halde sen de bundan şüphe içinde olma. Kesinlikle o, o haktır, Rabbin'dendir. Fakat insanların çoğu inanmazlar.

Allah üzerine yalan iftira eden kimselerin durumunu ve akıbetini belirtmek üzere:

18. Allah'a bir yalanı iftira edenden daha zalim kim olabilir? Bunlar Rablerine arzolunacaklar. Şahitler de şöyle diyecekler: "İşte bunlar Rablerine karşı yalan söyleyenlerdir." Bilin ki: Allah'ın laneti zalimleredir.
19. Onlar ki, Allah yolundan döndürmeye çalışırlar ve onun eğri olmasını isterler. Onlar, evet onlar ahirete inanmayanlardır.
20. Onlar, yeryüzünde aciz bırakacak değillerdir. Onlar için Allah'dan başka koruyucu yoktur. Onların azabı katlanır. Onlar, işitmeye güçleri yetmiyordu ve de görmüyorlardı.
21. Onlar kendilerine yazık edenlerdir. O iftira edip uydurdukları da kendilerinden ayrılıp gittiler.
22. Şüphesiz onlar ahirette en çok hüsrana uğrayacak olan onlardır.
23. Fakat iman edip düzgün işi yapanlar ve Rablerine itaat edenler var ya, işte bunlar cennetlik olanlardır. Onlar orada ebedi kalırlar.
24. Bu iki grubun benzeri; kör ve sağır ile gören ve işiten gibidir. Bunlar hiç aynı olabilirler mi? Düşünmez misiniz?

Nuh Peygamber'in kıssasını anlatmak üzere:

25. Andolsun ki, Nuh'u da kavmine gönderdik, O: "Ben sizin için açık bir uyarıcıyım," dedi.
26. "Allah'tan başkasına tapmayın! Ben, size acı bir günün azabından korkarım."

27. Buna karşılık, kavminin ileri gelen kâfirlerinden bir kısmı dediler ki: "Biz, seni bizim gibi bir beşer olarak görüyoruz, başka değil. İlk bakışta bizim ayak takımımızdan başkasının senin arkana düştüğünü görmüyoruz. Sizin bizden fazla bir meziyetinizi de görmüyoruz. Aksine sizi yalancılar sanıyoruz."
28. Nuh dedi ki; "Ey kavmim! Şu söyleyeceğime ne diyeceksiniz? Ben Rabbimden apaçık bir delil üzere isem ve O, bana kendi tarafından bir rahmet bahşetmişse, size de onu görecek göz verilmemişse biz, istemediğiniz halde onu size zorla mı kabul ettireceğiz?"
29. "Ey kavmim! Sizden mal istemiyorum. Benim karşılığım ancak Allah'a aittir. Ben ona iman edenleri kovacak değilim. Onlar elbette Rablerine kavuşacaklar. Fakat sizi cahillik eden bir kavim görüyorum."
30. "Ey kavmim! Ben onları etrafımdan kovarsam, beni Allah'tan kim kurtarabilir? Hiç düşünmez misiniz?"
31. Ben, size "Allah'ın hazineleri yanımdadır," demiyorum ki. Ben, size "Ben bir meleğim," de demiyorum. O sizin kendinize göre, hor gördükleriniz hakkında, "Allah onlara hiçbir hayır vermez," de demiyorum. Onların içlerindeki niyeti, en iyi Allah bilir. Asıl o zaman zalimlerden olurdum.
32. Dediler ki; "Ey Nuh! Bizimle didişip durdun, didişmende de ileri gittin. Eğer doğru söylüyorsan, bizi tehdit ettiğini getir."
33. Nuh dedi ki; "Onu ancak Allah dilerse getirir. Siz, O'nu aciz bırakacak değilsiniz."
34. Ben size öğüt vermek istemiş olsam da, eğer Allah sizi helâk etmeyi murad ediyorsa, öğüdümün size bir faydası olmaz. O, Rabbiniz'dir ve O'na döndürülürsünüz.
35. Yoksa "Onu uydurdu" mu diyorlar? De ki; "Eğer uydurdumsa vebali benimdir. Ben, yüklendiğiniz vebalden uzağım."
36. Nuh'a şöyle vahyettik: "Bil ki kavminden şimdiye kadar iman etmiş olanlardan başka artık kimse iman etmeyecektir. Onun için yaptıkları şeylerden dolayı kederlenme."
37. Bizim gözetimimiz altında ve vahyimize göre gemiyi yap. Zulüm yapanlar hakkında da bana bir şey söyleme. Çünkü onlar kesinlikle suda boğulacaklardır.
38. Gemiyi yapıyordu, kavminden ileri gelenler ise, onun yanından geçtikçe, onunla alay ediyorlardı. Nuh dedi ki: "Bizimle alay ediyorsunuz, biz de sizinle bizimle alay ettiğiniz gibi alay edeceğiz."
39. O perişan edici azabın kime geleceğini ve o sürekli azabın kimin başına ineceğini bileceksiniz.

40. **Nihayet emrimiz geldiği ve tennur (tandır veya geminin kazanı) tutuşup parladığı zaman dedik ki; "Her canlıdan iki eşi, aleyhlerinde hüküm verilmiş olanların dışında, aileni ve iman etmiş olanları gemiye yükle." Zaten beraberinde iman edenler çok az idi.**
41. **Nuh dedi ki; "Allah'ın adıyla binin ona. Onun akışı da, duruşu da Allah'ın adıyladır. Şüphesiz Rabbim çok bağışlayıcı-çok esirgeyicidir.**
42. **Gemi, onları dağlar gibi dalgalar arasında götürüyordu. Nuh, ayrı bir yerde duran olan oğluna bağırdı: "Yavrucuğum, gel, bizimle beraber bin! Kâfirlerle beraber olma!"**
43. **O, dedi ki; "Ben, beni sudan koruyacak bir dağa çıkacağım." Nuh da, "Bugün Allah'ın merhamet ettiğinden başkasını, Allah'ın bu emrinden koruyacak kimse yoktur," dedi. Aralarına dalga girdi. O da boğulanlardan oldu.**
44. **Denildi ki: "Ey yeryüzü, suyunu çek! Ey gökyüzü sen de suyunu kes! Ve sular çekildi. Emir yerine gelmiş oldu. Gemi de Cudi dağı üzerine oturdu. O zalim kavme, 'dünyadan uzak olun!' denildi.**

Kur'an indiği dönemde Arap edebiyatı zirvesine ulaşmıştı. Arapların çok muhteşem şairleri vardı. Kur'an'ı da bu belağat ile kıyaslarlardı. Fakat hiç bir sisteme sokamazlardı; ne manzum ne de nesir idi. Ne düz yazıya ne de şiire benzetebiliyorlardı. Ondaki fesahat, belağat, aheng ve kafiyeyi hiç bir eserde göremiyorlardı. Böylece Kur'an'ı dinlediklerinde aciz kalıp bazıları Müslüman oluyordu. Nitekim yukarıdaki ayet, büyük arap şairi Ebu Zer'in imana gelmesine sebep olmuş ve Hz. Peygamber'e şair denmesine karşı çıkmıştır. Çünkü "Bu, bir beşer şair sözü olamaz," demiştir. Bu ayeti işitince, Arapların büyük şairlerinden olan İmru'l Kays'ın kızkardeşi, hemen ağabisinin Kabe'de asılı duran kasidesini indirmiş, "Kardeşimin şiiri dahi iftihar meydanında duramaz," demiştir.

45. **Nuh, Rabbine nida ederek dedi ki: "Ey Rabbim! Oğlum benim ehlimdendir. Senin vaadin de haktır. Ve sen hakimlerin hükmedenisin."**
46. **Allah: "Ey Nuh! O, kesinlikle senin âilenden değildir. Çünkü o salih olmayan bir amelin sahibidir. Bilmediğin bir şeyi Ben'den isteme! Ben, seni, cahillerden olmamanı vaaz ederim."**
47. **Nuh: "Ey Rabbim! Ben bilmediğim bir şeyi istemiş olmaktan dolayı sana sığınırım. Sen beni bağışlamazsan, bana merhamet etmezsen ben hüsrana uğrayanlardan olurum.**

48. "Ey Nuh!" denildi, "Bizden bir selâm sana ve sana uyan ümmetlere, Biz'den bir selam ve bereketle gemiden in. Nimetten faydalandıracağımız, sonra da tarafımızdan acıklı bir azap dokunacak nice ümmetler olacaktır."
49. İşte bunlar, sana vahiyle bildirdiğimiz gayb haberlerindendir. Bundan önce bunları ne sen bilirdin ne de kavmin. O halde sabret, şüphesiz o akıbet muttakilerindir.

Ad Kavmi hakkında:

50. Âd kavmine de kardeşleri Hud'u gönderdik. Dedi ki: "Ey kavmim! Allah'a kulluk edin. Sizin O'ndan başka bir ilâhınız yoktur. Siz sadece iftiracılarsınız."
51. "Ey kavmim! Bu iş için sizden bir ücret istemiyorum. Benim ecrim ancak beni yaratana aittir. Akletmiyor muzunuz?"
52. "Ey kavmim! Rabbinizden mağfiret isteyin, sonra O'na tevbe edin ki, üzerinize gökten bol bol bereket indirsin ve sizi kuvvetinize kuvvet katarak çoğaltsın. Günahkâr olarak dönmeyin."
53. Dediler ki; "Ey Hud! Sen bize açık bir delil getirmedin. Biz de senin sözünle tanrılarımızı terk etmeyiz. Ve biz sana inanmayız."
54. "Ancak şu kadarını diyebiliriz ki; "tanrılarımızdan bazısı seni kötü çarpmış." O da dedi ki; "Allah'ı şahit tutuyorum, siz de şahid olun ki ben, Allah'a koştuğunuz ortaklardan uzağım."
55. "O'ndan başka her şeyden uzağım. Hepiniz bana tuzak kurun da süre vermeyin.
56. "Şüphesiz, benim ve sizin Rabbiniz olan Allah'a dayanmaktayım. Yeryüzünde hiçbir canlı yoktur ki, idaresi ve yönetimi O'nun elinde olmasın. Benim Rabbim, hiç şüphe yok ki, doğru yoldadır."
57. "Yüz çevirirseniz, ben size ne ile gönderilmişsem, onu tebliğ ettim. Rabbim, sizin yerinize başka bir kavmi getirir de siz O'na hiç bir zarar veremezsiniz. Şüphesiz Rabbim, her şeyi koruyandır.
58. Emrimiz geldiğinde, Hud'u ve beraberindeki iman edenleri, tarafımızdan bir rahmet ile kurtardık, onları ağır bir azaptan da kurtardık.
59. İşte Âd kavmi buydu. Rablerinin âyetlerini bilerek inkâr ettiler ve peygamberlerine isyan ettiler. Başa geçen her inatçı zorbanın emrine uydular.
60. Hem bu dünyada, hem de kıyametin gününde bir lânetle izlendiler. Bilin ki, Âd kavmi, gerçekten Rablerini inkâr ettiler. Yine bilin ki, Hud'un kavmi olan Âd, uzaklaştı.

Semud Kavmi hakkında:

61. Semud kavmine de kardeşleri Salih'i gönderdik. Dedi ki, "Ey kavmim! Allah'a kulluk edin. Sizin O'ndan başka bir tanrınız yoktur. Sizi topraktan O meydana getirdi. Sizi orada ömür sürdürdü. O'nun mağfiretini isteyin, sonra O'na tevbe edin. Şüphesiz Rabbim yakındır, duaları kabul edendir."
62. Dediler: "Ey Salih! Bundan önce sen, içimizde ümit beslenir bir zat idin. Şimdi bizi babalarımızın taptıklarına tapmaktan mı engelliyorsun? Doğrusu biz, bizi davet ettiğin şeyden ciddi bir şüphe içindeyiz."
63. Salih dedi: "Ey kavmim! Eğer ben Rabbimden açık bir delil üzerinde isem ve o bana tarafından bir rahmet bahşetmiş ise, ben Allah'a isyan ettiğim takdirde beni O'ndan kim kurtarabilir? Demek ki, siz bana zarar vermekten başka bir şey yapmıyorsunuz."
64. "Ey kavmim! Bu, Allah'ın dişi devesi, size bir delildir. Bırakın onu Allah'ın yeryüzünde otlasın. Ve ona kötülükle el sürmeyin, sonra sizi yakın bir azap yakalar."
65. O deveyi kestiler. Bunun üzerine Salih dedi ki, "Yurdunuzda üç gün daha yaşayın. İşte bu, yalanlanmayan bir vaaddir."
66. Azap emrimiz gelince, Salih'i ve beraberindeki iman edenleri, tarafımızdan bir rahmetle kurtardık, üstelik o günün perişanlığından da kurtardık. Hiç şüphesiz Rabbin kuvvetli-güçlüdür.
67. O zalimleri, korkunç bir gürültü aldı, oldukları yerde çöküp kaldılar.
68. Sanki orada hiç yaşamamışlardı. Bak işte Semud, gerçekten de Rablerini inkar etmişlerdi. Bak işte nasıl yok olup gittiler.

Hz. İbrahim hakkında:

69. Andolsun ki, İbrahim'e de elçilerimiz müjde getirdiler ve "selâm" dediler, o da "selâm" dedi ve onlara kızartılmış bir buzağı getirdi.
70. Onların o buzağıya el sürmediklerini görünce, tuhafına gitti ve içinde onlara karşı bir korku uyandı. Onlar da "Korkma, biz Lut'un kavmine gönderildik," dediler.
71. İbrahim'in karısı ayakta idi ve güldü. Ona İshak'ı ve İshak'ın arkasından da Ya'kub'u müjdeledik.
72. "Vay başıma gelene!" dedi, "Ben bir kocakarı, kocam da yaşlı bir adam. Bu gerçekten çok tuhaf şey!"
73. Dediler: "Sen Allah'ın emrine mi şaşıyorsun? Allah'ın rahmeti ve bereketi üzerinizdedir. Ey ev halkı! Muhakkak ki O, övülen-cömerttir."

74. İbrahim'den korku gidince, bu müjde de kendisine gelince, Lut kavmi hakkında bizimle tartışmaya girişti.
75. Çünkü İbrahim, çok yumuşak huylu ve çok yufka yürekli idi.
76. Melekler, "Ey İbrahim! Bu konuda bizimle tartışmaktan vazgeç. Çünkü Rabbinin emri kesin olarak geldi ve onlara geri çevrilmesi mümkün olmayan bir azap gelecektir.

Hz. Lut hakkında:

77. Elçilerimiz Lut'a geldiklerinde, bunların gelişleri yüzünden Lut fenalaştı, eli ayağı birbirine dolaştı ve "Bu gün çetin bir gündür," dedi.
78. Daha önceleri çirkin işler yapmış olan kavmi ona koşarak geldiler. Lut onlara: "Ey kavmim! İşte size kızlarım, onlar sizin için daha temizdirler. Gelin Allah'tan korkun, beni misafirlerime rezil etmeyin. İçinizde hiç aklı başında bir adam yok mu?" dedi.
79. Onlar: "Sen de bilirsin ki senin kızlarınla bir ilgimiz yoktur. Sen bizim ne istediğimizi biliyorsun," dediler.
80. Lut dedi: "Ne olurdu size karşı bir kuvvetim olsaydı, ya da çok sarp bir yere sığınabilseydim."
81. Melekler dediler: "Ey Lut! Şundan emin ol ki, biz Rabbinin elçileriyiz. Onlar sana zarar veremezler. Sen, gecenin bir kısmında ailenle birlikte buradan git. İçinizden hiç kimse geri kalmasın, eşin başka. Çünkü ona da onlara gelecek olan musibet gelecektir. Şüphesiz, onların helâk zamanı sabah vaktidir. Zaten sabah yakın değil mi?"
82. Emrimiz gelince, oranın altını üstüne getirdik ve üzerlerine pişirilip istif edilmiş taşlar yağdırdık.
83. Bu taşlar Rabbinin katında damgalanmışlardı. Bunlar zalimlerden uzak değildir.

Hz. Şuayb hakkında:

84. Medyen'e de kardeşleri Şu'ayb'i gönderdik. Dedi ki: "Ey kavmim! Allah'a kulluk edin. Sizin O'ndan başka ilâhınız yoktur. Ölçeği de, teraziyi de eksik tutmayın. Ben sizi hayır içinde görüyorum. Yine de sizi kuşatacak bir günün azabından korkuyorum."
85. "Ey kavmim! Ölçerken ve tartarken adaleti yerine getirin. Halkın hakkını yemeyin ve yeryüzünü fesatçılık yaparak karıştırmayın."
86. Eğer mümin iseniz, Allah'ın bıraktığı sizin için daha hayırlıdır. Ben sizin üzerinize bir koruyucu değilim."

87. Dediler ki; "Ey Şu'ayb, atalarımızın taptıklarını terk etmemizi veya mallarımızda dilediğimizi yapmaktan vazgeçmemizi sana namazın mı emrediyor? Ama sen yumuşak huylusun ve aklı başında bir adamsın."
88. Şu'ayb dedi ki: "Ey kavmim! Şayet ben Rabbimden ispat edici bir delilim varsa ve O, bana kendi katından güzel bir rızık vermişse, söyleyin ben ne yapmalıyım? Ben, size karşı çıkmakla sizi menettiğim şeylere kendim düşmek istemiyorum. Ben sadece gücümün yettiği kadar ıslah etmeye çalışıyorum. Başarım, ancak Allah'ın yardımı ile olacaktır. O'na dayandım ve O'na döneceğim."
89. "Ey kavmim! Bana karşı gelmeniz sakın sizi, Nuh kavminin veya Hud kavminin veya Salih kavminin başlarına gelen musibetler gibi bir musibete uğratmasın. Lut kavmi de sizden uzak değildir.
90. Rabbinizden mağfiret dileyin, O'na tevbe edin! Şüphesiz ki, Rabbim çok merhametli-çok sevendir.
91. Dediler ki: "Ey Şu'ayb! Biz, söylediklerinin çoğunu anlamıyoruz ve seni içimizde zayıf görüyoruz. Eğer akrabaların olmasaydı mutlaka seni recmederdik. Senin bize üstün değilsin."
92. Şu'ayb dedi: "Ey kavmim! Benim akrabalarım size Allah'tan daha mı değerli ki, Allah'a sırt çevirip, onu unuttunuz? Muhakkak ki, Rabbim, yaptıklarınızı kuşatıcıdır."
93. "Ey kavmim! Elinizden geleni yapın, ben de yapıcıyım. Perişan edecek azabın kime geleceğini ve yalancının kim olduğunu bileceksiniz. Bekleyiniz, ben de sizinle beraber bekleyenim."
94. Emrimiz geldiği zaman, Şu'ayb ve beraberindeki müminler, tarafımızdan bir rahmetle kurtuldular. Ve o zalimleri korkunç bir gürültü yakaladı da oldukları yerde çöküp kaldılar.
95. Sanki orada hiç barınmadılar. Dikkat edin, Semud kavmi helâk olduğu gibi Medyen de öyle yok oldu.

Hz. Musa hakkında:

96. Andolsun Musa'yı, âyetlerimizle ve açık bir delil ile gönderdik.
97. Firavun'a ve cemaatine. Bunlar Firavun'un emrine uydular. Halbuki Firavun'un emri doğru değildi.
98. Kıyametin günü, kavminin önüne düşer. Artık o bunları ateşe götürmüştür. O varılan yer, ne kötü bir yerdir.
99. Hem burada, hem Kıyametin gününde lanetle izlendiler. Onlara verilen bu karşılık ne kötü bir karşılıktır!
100. İşte bu, sana kıssa olarak anlattığımız memleketlerin haberlerindendir. Onlardan yerinde duranlar da var, biçilenler de.

101. **Onlara zulmetmedik, onlar kendilerine zulmettiler. Allah'ı bırakıp da taptıkları tanrılar, Rabbinin emri gelince kendilerine hiçbir fayda sağlayamadılar. Hasarlarını arttırmaktan başka bir şeye yaramadılar.**

102. **Rabbin, zalim memleketleri cezalandırdığında böyle yapar. Çünkü O'nun cezası çok acı-çetindir.**

103. **Ahiret azabından korkanlar için bunda muhakkak ki, bir delil vardır. O, öyle bir gündür ki, bütün insanlar onun için toplanacaktır ve o, öyle bir gündür ki, mutlaka görülecektir.**

104. **Biz sadece onu belli bir süreye kadar geciktiriyoruz.**

105. **O gün gelince Allah'ın izni olmadan hiç kimse konuşamaz. Onların kimi bedbaht, kimi de mutludur.**

106. **Bedbaht olanlar ateştedirler. Onlar orada nefes alıp vermeleri vardır.**

107. **Orada gökler ve yer durdukça duracaklar. Rabb'inin diledikleri başka. Çünkü Rabbin dilediğini yapandır.**

108. **Mutlu olanlar ise cennettedirler. Orada gökler ve yer durdukça duracaklar, ancak Rabbinin diledikleri başka, kesilmeyen bir ihsan olacak.**

Kıyamet Günü putların, Allah'ın huzurunda kendilerine şefaat edeceklerine inanan Müşrikler hakkında:

109. **O halde sakın şunların ibadet edişlerinden şüpheye düşme. Daha önce ataları nasıl ibadet ediyor idiyseler bunlar da öyle ibadet ediyorlar. Biz de kendilerine nasiplerini elbette eksiksiz olarak öderiz.**

110. **Andolsun, Musa'ya Kitab'ı verdik, fakat onda ihtilafa düşüldü. Eğer Rabbinden bir söz geçmemiş olsaydı, elbette haklarında hüküm verilmişti. Muhakkak ki onlar, bundan kuşkulu bir şüphe içindedirler.**

111. **Gerçekten de onların her biri öyle kimselerdir ki, yaptıklarının karşılığını Rabbin kendilerine hakkıyle ödeyecektir. Çünkü O, onların yaptıklarından haberdardır.**

Nebisinin ve müminlerin emrolundukları istikamet üzere olmalarını beyan etmek üzere:

112. **İşte bundan dolayı emrolunduğun gibi doğru ol! Beraberindeki tevbe edenler de. Aşırı gitmeyin! Muhakkak ki O, yaptıklarınızı görendir.**

113. **Ve zulüm yapanlara yakınlık göstermeyin ki, size de ateş dokunmasın. Allah'tan başka yardımcılarınız yoktur. Sonra yardım da göremezsiniz.**

Allah Resulü'ne biri geldi de, "Mahrem bir kadına isabet eden bir kimse hakkında ne dersiniz? O kimse ki, bu kadına cimadan başka, karısına yaptığı her

şeyi yaptı," dedi. Peygamber, "O kimse güzel bir abdest alsın, sonra da namaz kılsın!" buyurdu. Ebu'l-Yusr b. Amr anlatıyor: Bir gün bana bir kadın hurma satın almaya gelmişti. Ona, "Evde bunlardan daha iyileri var," dedim. Bunun üzerine kadın, benimle eve geldi. Derhal ona sarılıp öptüm. Ama yaptığım işten hemen pişman olup Peygamber'in huzuruna vardım. Ona durumu anlattım. Hz. Peygamber, bana "Bu hareketinle Allah yolunda savaşan bir gazinin hanımına ihanet ettin," buyurdu ve gözlerini öne eğmiş bir şekilde uzun süre sessizce bekledi. Nihayet Allah, şu ayeti indirdi:

114. Gündüzün her iki tarafında ve gecenin saçaklarında namaz kıl! Şüphesiz, iyilik kötülükleri giderir. Bu ise, düşünenlere bir öğüttür.
115. Ve sabret! Çünkü Allah iyilik edenlerin mükafatını yitirmez.

Mekke müşriklerini tevbih ve tehdid ve Peygamber'i teselli için geçmiş ümmetlerin helaklerini ve sebeplerini beyan etmek üzere:

116. Sizden önceki devirlerden kalanlar, yeryüzünde bozgunculuktan vazgeçirmeye çalışsalardı ne iyi olurdu. Fakat onların içinden kurtardığımız az kimse bunu yaptı. O zulmedenler ise şımartıldıkları refahın peşine düştüler ve hepsi de suçlu oldular.
117. Senin Rabbin, halkları ıslahatçı iken, o memleketleri zulumle helak edecek değildir.
118. Eğer Rabbin dileseydi elbette insanları bir ümmet yapardı. Yine de ihtilaf edeceklerdi.
119. Ancak Rabbinin rahmetle affettiği kimseler hariç. Onun içindir ki, onları yarattı. Ve Rabbinin, "Andolsun ki cehennemi cinlerden ve insanlardan tamamen dolduracağım," sözü böylece tamamlandı.
120. Peygamberlere ait haberlerden kalbini yatıştıracak olanlardan her türlüsünü sana kıssa olarak anlatıyoruz. Bunda da sana bir hakikat, müminlere de bir öğüt ve ibret gelmiştir.
121. İmana gelmeyen o kâfirlere de ki: "Elinizden geleni yapın! Şüphesiz Biz de yapacağız."
122. Bekleyin! Biz de bekleyeniz.
123. Göklerin ve yerin gaybını bilmek yalnızca Allah'a mahsustur. Her iş O'na döndürülür. Sen yalnızca O'na ibadet et ve yalnızca O'na dayan. Rabbin yaptıklarınızdan gafil değildir.

53. - 12. YÛSUF SURESİ

Mekke döneminde inmiş ve 111 ayettir.
Bu sûrede Yûsuf Peygamberin hayatta karşılaştığı sıkıntılar ve bunlara sabrederek nasıl başarıya ulaştığı anlatılmakta ve inananlar için faydalı öğütler, önemli mesajlar verilmektedir. Kur'an'da baştan sona kadar bir tek konuyu anlatan tek sûre budur.
Kur'an, Hz. Peygamber'e indi. O da, onlara inen ayetleri bir müddet okudu durdu. Nihayet bazı Müslümanlar, "Ey Allah'ın Elçisi! Keşke bize kıssa da anlatsaydın," dediler. O zamanın Yahudileri, dedeleri olan İsrailoğulları'nın Mısır'a nasıl geldiklerini ve Hz. Yusuf kıssasını çok iyi bilirlerdi. Yahudi bilginleri, müşriklerin büyüklerine, "Muhammed, Yakub'un evlatlarından, İsrailoğulları'nın Şam'dan Mısır'a nasıl intikal ettiklerinden, Yusuf'un kıssasının nasıl olduğundan sorun. Bakalım ne diyecek?" dediler. Peygamber'e bu soruların sorulması üzerine aşağıdaki ayetler inmiştir:

1. **Elif, Lâm, Râ. İşte bunlar, o açık kitabın âyetleridir.**
2. **Şüphesiz, Biz onu anlayasınız diye Arapça bir kitap olarak indirdik.**
3. **Sana bu Kur'ân'ı vahyetmekle Biz, sana kıssaların en güzelini anlatıyoruz. Gerçek şu ki, daha önce senin bunlardan hiç haberin yoktu.**

Hz. Yakub'un on iki evladı vardı. Onların içinde Yusuf'u çok severdi. Kardeşleri, babasının bu sevgisinden dolayı Yusuf'u kıskandılar. Yusuf'u babasından hile ile alarak kıra götürdüler ve kuyuya attılar. Yusuf'un gömleğini kana boyayarak getirip babalarına verdiler ve, "Yusuf'u kurt yedi," diye yalan söylediler. Oradan geçen yolcular, Yusuf'u kuyudan çıkarıp Mısır'a götürdüler ve kendi köleleri diye onu sattılar. Zeliha'nın kocası Azizi, onu satın aldı, götürüp evine bıraktı. Bunlar, Yusuf'a iyi baktılar, büyüttüler. Yusuf, çok güzeldi. Buluğ çağına erince Aziz'in karısı Zelih'a ona aşık oldu. Yusuf'tan zevk almak istedi. Yusuf, muvafakat etmeyince hırsından gazaplandı. Kocasına ısrar ile Yusuf'u zindana attırdı. Yedi sene zindanda kaldıktan sonra, melikin gördüğü rüyayı tevil etmesi sebebiyle zindandan çıkarıldı. Bu sırada Zeliha'nın kocası Aziz, ölmüştü. Melik, Yusuf'u Aziz'in yerine Hazine Vekil'i yaptı.
Yusuf, Mısır'a Hazine Vekili olduktan bir müddet sonra, babasının yurdu olan Kenan elinde kuraklık oldu. Babası Yakup, zahire almak için oğullarını Mısır'a gönderdi. Onlar, Mısır'a gelince Yusuf, kardeşlerini tanıdı. Onlar, Yusuf'u bilmiyorlardı. Yusuf, kardeşlerinin yüklerini tuttuktan sonra, kardeşi Bünyamin'i getirmeleri için mukavele yaptı ve onu getirtti. Bir vesile ile yanında alıkoydu.

Üçüncü defa gelişlerinde kendisini onlara tanıttı. Kardeşleri, yaptıklarına pişman oldular. Yusuf'un durumu anlaşıldıktan sonra babaları ile beraber hepsinin Mısır'a gelmeleri gerekiyordu. Uzun yıllardan beri ağlamaktan babasının gözlerine duman inmişti. Yusuf, babasına gömleğini gönderdi. Babası, gömleği yüzüne sürdü. Gömleğinin kokusundan ve Yusuf'un sevincinden gözleri açıldı. Mısır'dan ayrılacakları zaman kardeşlerine babalarını ve ailesini Mısır'a getirmelerini tembih etti. Kardeşler, babalarının yanına geldikten sonra Yakup ve oğulları, bütün aileleri ile beraber Kenan ilini bırakıp Mısır'a indiler. Yusuf, onları karşıladı. Hepsini götürüp misafir etti. Baba ve annesini tahta çıkardı. Bu meyanda Yusuf'un kardeşleri, suçlarını itiraf ettiler. Yusuf da onları affetti. Babaları da, onlar için Rabbısına istiğfar etti. Böylece Yusuf'un evvelce görmüş olduğu rüya da tahakkuk etmiş oldu. Bu suretle İsrailoğulları, Mısır'a yerleştiler. Musa, onları Mısır'dan çıkarıncaya kadar orada kaldılar. Bu hadiseyi anlatmak üzere:

4. Hani bir vakitler Yusuf, babasına demişti ki: "Babacığım! Ben rüyada onbir yıldızla güneşi ve ayı bana secde ederken gördüm."

5. "Yavrucuğum! Rüyanı kardeşlerine anlatma. Sonra sana bir tuzak kurarlar. Çünkü şeytan insanın açık düşmanıdır," dedi.

6. "İşte böyle, Rabbin seni seçecek ve sana rüya yorumundan öğretecek. Bundan önce ataların İbrahim'e ve İshak'a tamamladığı gibi, nimetini hem sana, hem de Yakup soyuna tamamlayacaktır. Muhakkak ki, Rabbin alîm-hakîmdir."

7. Andolsun ki, Yusuf ve kardeşleri kıssasında soranlara deliller vardır.

8. Kardeşleri demişlerdi ki: "Yusuf ve kardeşi (Bünyamin), babamıza bizden daha sevgili, biz ise güçlü ve tutkun bir grubuz. Doğrusu, babamız açık bir yanlışlık içindedir."

9. "Yusuf'u öldürün, ya da bir yere atın ki, babanızın yüzü size kalsın, sonra yine salih bir kavim olursunuz."

10. İçlerinden bir söyleyen dedi: "Yusuf'u öldürmeyin, bir kuyunun dibine bırakın da oradan geçenlerden biri onu alsın. Eğer yapacaksanız."

11. Dediler ki: "Ey babamız! Sen bize Yusuf için neden güvenmiyorsun? Hâlbuki biz onun iyiliğini istiyoruz."

12. "Yarın onu bizimle beraber gönder de gezsin, oynasın. Kesinlikle biz onu koruruz."

13. Babaları dedi ki: "Onu götürmeniz beni üzer, korkarım ki siz ondan gafil iken onu kurt yer."

14. Dediler ki: "Vallahi biz böyle güçlü kuvvetli bir grup iken, buna rağmen onu kurt yerse, o zaman biz kesinlikle hüsrana uğrayanlardan olmuş oluruz."

Kardeşleri Yusuf'u şöyle kandırdılar:
Kardeşleri Yusuf'a, "Bizimle beraber hayvanlarımızı otlatmak, av avlamak ve koşu yapmayı arzu eder misin?" dediler. Bu teklife Yusuf, "Evet!" dedi. Onlar, "Seni bizimle göndermesini babamızdan isteyelim mi?" dediler. Yusuf, o an da evet dedi. Bunun üzerine hepsi birden kalkıp babalarının yanına girdiler de, "Ey Babamız! Yusuf, bizimle beraber hayvanlarımız otlatmaya gitmek istiyor," dediler. Yakup, Yusuf'a, "Bu işe ne dersin ey oğulcuğum?" diye sordu. Yusuf, "Ey babacığım! Kardeşlerimden ben, çok yumuşaklık ve lütuf görüyorum. Bana izin vermeni isterim," dedi. Yakup, ondan ayrılmasını istemezdi ama onun gönlünün hoş olmasını da severdi. Bunun üzerine Yusuf'a izin vererek onlarla beraber gönderdi. Kardeşler, Yusuf ile beraber, babalarının yanından çıktıktan sonra, onu omuzlarına yüklenerek gittiler.
Babaları, arkalarından üzülerek baktı, gönlü onlara asılıp kaldı. Onlar, Yakup'tan uzaklaşıp sahraya vardıklarında Yusuf'u yere atarak içlerinde gizledikleri husumetlerini ve kinlerini meydana çıkardılar ve Yusuf'a ağır sözler söylemeye ve dövmeye başladılar. Yusuf, birinin darbesinden kurtulmak için diğer birine iltica etti. Ondan da aynı muameleyi görünce onların, kendisini öldürmeye azmettiklerini anladı. Başladı, "Ey babacığım! Ey Yakub! Yusuf'unu ve kardeşlerinden ona yapılan hakareti bir görmüş olsaydın, o seni çok mahzun eder ve ağlatırdı. Ah babacığım! Sana verdikleri sözleri pek çabuk unuttular, vasiyetini tutmadılar," diye feryad etti ve şiddetle ağlamaya başladı.

Bunun üzerine Rubil, onu yakaladı, göğsünün üzerine oturdu ve öldürmek istedi. Yusuf ona, "Ey Kardeşim! Bana mühlet ver, beni öldürme! İnsan, kardeşini öldürür mü, bana acıyın!" diye yalvardı ve ağladı. Rubil, onun yalvarmalarına daha çok kızdı da, "Sen rüyalar sahibi idin. Söyle rüyana da gelsin seni kurtarsın," dedi ve öldürmek için boynunu büktü. Bunun üzerine Yusuf, Yahuza'dan yardım istedi, ona, "Ey Yahuza! Benim hakkımda Allah'tan kork! Benimle beni öldürmek isteyen arasına gir," diye bağırdı. Bu acıklı feryat üzerine Yahuza'yı kardeşlik merhameti tuttu. Yusuf'a acıdı da diğerlerine hitaben, "Ey kardeşlerim! Bu iş üzerine bana verdiğiniz söz ne oldu? Ben, size bunun ehvenine delalet etmiştim," diye bağırdı.
Onlar, "Nedir o?" diye sordular. Yahuza, "Onu şu kuyuya atarsınız! Ya orada ölür yahut da bazı yolcular onu bulurlar, götürürler," demiştim, dedi. Bunun üzerine Yusuf'u aldılar, yoldan sapa bir yere götürdüler. Orada içi geniş, ağzı dar bir kuyuya atmak istediler. Yusuf, can havli ile kuyunun ağzındaki taşlara sarıldı. Onlar, hemen onun ellerini taşlardan kurtardılar. Sırtındaki gömleği çıkarıp ellerini bağladılar. Yusuf, bu defa çıplak kaldı, avret yeri açığa çıktı. "Ey kardeşlerim! Gömleğimi almayın da kuyuda onunla korunayım," diye yalvardı ise de onlar, "Rüyada gördüğün güneşe, aya, yıldızlara çağrıda bulun da onlar

gelsin, sana yardım etsinler ve seni bizim elimizden kurtarsınlar," dediler. Bunun üzerine Yusuf, "Ben, bir şey görmedim," dediyse de aman vermediler, hemen kuyuya attılar. Yusuf, "Ey kardeşlerim! Beni burada yalnız mı bırakacaksınız?" diyerek kuyuya düştü. Yusuf, buluğ yaşında değildi.

15. Yusuf'u götürdüler ve kuyunun dibine bırakmaya karar verdiler. Biz de ona şöyle vahyettik,"Andolsun ki, sen onlara farkına varmadıkları bir halde bu yaptıklarını haber vereceksin."

Kardeşleri, Yusuf'u kuyuya attıktan sonra,

16. Akşamleyin, ağlayarak babalarına geldiler.

Babaları Yakub'un evine yaklaştıkları zaman bir vaveyla kopararak bağrışıp ağlaşmaya başladılar. Yakub, bunların seslerini duyunca telaş ve heyecan içinde feryad ederek dışarı çıktı ve onları karşıladı. Onları görünce, "Nedir o haliniz? Ey oğullarım! Size bir şey mi isabet etti?" diye oğullarının halini sordu. Onlar, "Hayır!" dediler. Babaları, "Öyle ise size ne oldu? Yusuf nerede?" dedi. Onlar,

17. Dediler ki: "Ey babamız! Biz gittik, yarışıyorduk, Yusuf'u da eşyamızın yanına bırakmıştık, onu kurt yemiş. Biz doğru da söylesek, yine de sen bize inanıcı değilsin."

Yusuf'u kuyuya attıktan sonra, bir kuzu kestiler. Onun kanı ile Yusuf'un gömleğini boyadılar. Sonra getirip babalarına gösterdiler. Fakat gömleği yırtıp parçalamayı unuttular. Yakub, Yusuf'un kanlı gömleğine bakıp da parçalanmadığını görünce, "Vallahi bundan daha ziyade halim selim bir kurt görmedim. Oğlumu yesin de gömleğini parçalamasın," diye sitem etti.

18. Bir de gömleğinin üzerinde yalandan bir kan getirmişlerdi. Babaları dedi ki: "Hayır, nefisleriniz aldatmış da size bir iş yaptırtmış. Artık güzel bir sabır. Anlattıklarınız karşısında sığınılacak olan Allah'tır."

Yusuf, kuyuda bir kaç gün kaldı. Bu arada Cebrail geliyor ve onun kuyudan çıkarılacağını müjdeliyor, onunla konuşuyor ve ona yardım ediyordu. Cebrail gidince başka melekler geliyor, onu yalnız bırakmıyorlar, kuyudan su içiriyorlar. Bu su, ona yemek de oluyordu. Yusuf, kuyuda bu hayatı yaşarken bir yolcu kafilesi geldi. Bunlar, Medyen tarafından gelen misafir bir kavim idi. Yollarını kaybettikleri için bilmeyerek Yusuf'un bulunduğu kuyuya yakın bir yere inip orada konukladılar. Yusuf'un bulunduğu kuyu, umumi yoldan uzak bir sahrada

idi. Oraya insanlar pek uğramazlardı. Çobanlar ve ara sıra oradan geçenler uğrardı. Onlardan Malik adında biri kovayı kuyuya sarkıttı. Kova, aşağıya inince, dünyanın en güzel yavrusu olan Yusuf, kovanın ipine sarıldı. Sucu, ipi çekti. Kova ile beraber Yusuf'u da dışarı çıkardı. Yusuf'u görünce şaşırdı ve, "Ay müjde, sevinin! İşte bu, bir ğulamdır," diye bağırdı. Malik, Yusuf'u alıp götürdü ve bir sermaye olarak sakladı.

19. Bir kafile gelmiş, sucularını kuyuya göndermişlerdi. Kovasını kuyuya saldı, "Müjde! İşte bir çocuk!" dedi. Ve onu bir ticaret malı olarak sakladılar. Allah ise onların ne yaptıklarını bilen idi.

20. Onu düşük bir değerle birkaç dirheme sattılar. Ona zaten önem vermemişlerdi.

Yusuf'u yirmi dirhem gibi, gayet ucuz bir fiyata sattılar. Onu satın alan Malik ve arkadaşları, Mısır'a gitmek üzere yola düştüler. Malik, Yusuf'u Mısır çarşısında satış arzetti. Onu Kıtfır adında biri satın aldı. Kıtfır, Mısır Meliki'nin arkadaşı ve Mısır Hazine'sinin memuru idi. Buna, Aziz denirdi. Yusuf, on üç yaşında iken Mısır'da Aziz'in evine yerleştirildi ve kendisine ihtimamla bakılmaya başlandı.

21. Onu satın alan Mısırlı, karısına dedi ki: "Buna güzel bak. Bize faydalı olabilir, ya da evlat ediniriz." Yusuf'u böylece oraya yerleştirdik. Ona rüyaların tabirini de öğrettik. Allah, emrinde galiptir. Fakat insanların çoğu bilmezler.

22. Erginlik çağına gelince kendisine ilim ve hüküm verdik. Biz güzel iş yapanları böyle mükâfatlandırırız.

Yusuf, gençliğinin kemaline erdiği zaman, insanların en güzeli olduğu dillere destan olmuştu. O nedenle Yusuf'un, evinde yaşadığı kadın, Aziz'in hanımı Zeliha, onun vücudundan yararlanmak istedi. Onu kendisine bağlamak istedi. Kapıları kilitledi. Yusuf'a, "Gel ey Yusuf, yüzünü bana dön, senin için hazırlandım. Senden kam alacağım," dedi. Yusuf için bu, çok ağır bir teklif idi. Bu hadiseyi anlatmak üzere:

23. Evindeki hanım, onun nefsinden murad almak istedi. Kapıları kilitledi ve "Haydi gel!" dedi. Yusuf: "Allah'a sığınırım! Muhakkak ki kocan, benim efendim, bana güzel baktı. Şüphesiz zalimler iflah olmazlar," dedi.

24. O hanım, ona gerçekten ona meyletti. Eğer Rabbinin delilini görmese idi, Yusuf da ona meyledecekti. Aslında ondan fuhşu ve fenalığı uzak tutalım diye böyle olmuştu. Çünkü o bizim ihlaslı kullarımızdandı.

Yusuf, kalktı süratle kapıya doğru koştu. Kadın, arkasına düştü ve onun arkasından yetişti. Salmamak için gömleğinden tutarak asılıp yırttı. Yusuf, ona galip geldi. Kapıdan çıktı, kadın da arkasından çıktı. Kapının yanında efendisine rastladılar. Birbiri ardından kapıdan çıkınca kadının kocası Azizi orada oturur buldular. Yanında, kadının amcası oğlu da vardı. Kadın, kocasını orada görünce şaşırdı. Töhmetten korktu ve suçu ona atmak için Yusuf'tan önce söze başladı:

25. İkisi de kapıya koştular. Hanım, onun gömleğini arkadan yırttı. Ve kapının yanında hanımın efendisiyle karşılaştılar. Hanım hemen dedi ki: "Senin eşine fenalık yapmak isteyenin cezası, zindana atılmaktan veya acı bir azaba uğratılmaktan başkası değildir?"

Yusuf, hanımın söylediklerini duyunca, suçu kendi üzerine atmak istediğini anladı. Töhmetten kurtulmak için, kendisini savunmak zorunda kaldı ve:

26. Yusuf: "kendisi benden yararlanmak istedi," dedi. Hanımın akrabasından biri de şahitlik etti: "Eğer gömleği önden yırtılmış ise hanım doğru söylemiştir, o zaman bu, yalancılardandır."
27. "Eğer gömleği arkadan yırtılmış ise hanım yalan söylemiştir, o zaman bu doğru söyleyenlerdendir."
28. Gömleğin arkadan yırtılmış olduğunu gördüğünde dedi ki: "Bu iş, siz kadınların tuzağındandır. Gerçekten de sizin tuzağınız büyüktür."
29. "Ey Yusuf! Sakın sen bundan bahsetme! Ey Kadın, sen de günahından tevbe et, sen gerçekten günahkârlardan oldun."

Yusuf ile Aziz'in karısı arasında geçen olayları diğer kadınlar duydular:

30. Şehirde bazı kadınlar da, "Aziz'in karısı, delikanlısından murad almaya kalkmış. Sevgisi yüreğine işlemiş. Kadını çıldırmış görüyoruz," dediler.
31. Aziz'in karısı, onların gizliden dedikodu yaydıklarını işitince, onlara davetçi gönderdi ve onlara yaslanacak yastıklar hazırladı. Her birine bir bıçak verdi. Yusuf'a da, "çık karşılarına," dedi. Görür görmez hepsi onu gözlerinde çok büyüttüler ve ellerini kestiler. Dediler ki: "Hâşâ! Allah için, bu bir insan değil, ancak yüce bir melektir."
32. Kadın dedi ki, "Bu gördüğünüz, beni hakkında kınadığınız gençtir. Yemin ederim ki, ben bunun nefsinden yararlanmak istedim de o, namuslu davrandı. Yine yemin ederim ki, emrimi yerine getirmezse, muhakkak zindana atılacak ve kesinlikle zelillerden olacaktır."

33. Yusuf dedi: "Ey Rabbim! Zindan bana, bunların benden istedikleri şeyden daha iyidir. Eğer bu kadınların tuzaklarını benden uzak tutmazsan, onların tuzağına düşerim ve cahillik edenlerden olurum."
34. Rabbi, onun duasını kabul buyurdu da ondan onların tuzaklarını bertaraf etti. Muhakkak ki O, evet O, işiten-bilendir.
35. Bu kadar delili gördükleri halde, yine de Yusuf'u mutlaka bir süre için zindana atacaklar.

Yusuf, zindana atıldı. Onunla beraber zindana iki genç daha girdi. Bunlardan biri, Melik'in ekmekçisi ve yemekçisi idi. Diğeri de, sucusu ve şarapçısı idi. Melik, bunlara gazap etmiş ve ikisini de hapsetmişti.

36. Zindana onunla birlikte iki delikanlı daha girdi. Birisi dedi ki: "Rüyada kendimi şarap sıkarken gördüm." Öteki dedi ki: "Başımın üstünde ekmek taşıdığımı, kuşların da ondan yediğini gördüm. Bize bunun yorumunu haber ver. Çünkü biz seni iyilik edenlerden görüyoruz."

Zindan müdürü, Yusuf'a, "Ey yiğit! Muktedir olursam, seni buradan çıkartacağım. Bununla beraber sana yumuşaklık ile muamele edeceğim. Hapishane odalarından hangisini istersen onu sana vereceğim," dedi.

37. Yusuf dedi ki: "Size yiyecek bir yemek gelmeden önce onun tabirini size bildiririm. Bu, Rabbimin bana öğrettiklerindendir. Çünkü ben Allah'a inanmayan ve ahireti inkâr eden bir kavmin dinini terk ettim."
38. "Atalarım İbrahim, İshak ve Yakub'un dinine uydum. Bizim, Allah'a hiçbir şeyi ortak tutmamız olmaz. Bu, bize ve insanlara Allah'ın bir lütfudur. Fakat insanların çoğu şükretmezler."
39. "Ey zindan arkadaşlarım! Çeşitli tanrılar mı daha iyi, yoksa galip-tek Allah mı?"
40. "Sizin, Allah'ı bırakıp da o taptıklarınız, sizin ve atalarınızın uydurduğu isimlerden başka bir şey değildir. Bunlara tapmanız için Allah hiçbir delil indirmiş değildir. Hüküm ancak Allah'a aittir: O, size, kendisinden başkasına tapmamanızı emretti. İşte doğru din budur. Fakat insanların çoğu bilmezler."
41. "Ey zindan arkadaşlarım! Biriniz efendisine yine şarap sunacak. Diğeri de asılacak, kuşlar başından yiyecekler. İşte sorduğunuz iş böylece halloldu."
42. Yusuf, hapisten kurtulacağını bildiğine dedi ki: "Beni efendinin yanında an!" Fakat Şeytan, ona, efendisinin yanında anmayı unutturdu. Bu yüzden Yusuf, yıllarca zindanda kaldı.

43. Hükümdar dedi ki: "Rüyamda yedi cılız ineğin, yedi semiz ineği yediğini ve yedi yeşil başakla yedi kuru başak görüyorum. Ey ileri gelenleri, rüya tabir edebiliyorsanız bu rüyamı bana yorumlayın."
44. Dediler ki: "Bunlar karışık düşlerdir. Biz ise böyle düşlerin yorumunu bilmeyiz."

Yusuf'un zindan arkadaşlarından yemekçi, asıldıktan sonra, hapisten kurtulan sucu, bir müddet geçince Yusuf'un, "Efendinin yanında beni zikret!" sözünü hatırladı ve Melik'in önüne iki dizi üzerinde geldi de, "Ey Melik! Zindanda rüya tabir eden alim bir zat var. Beni, ona gönderin," dedi. Bunun üzerine Melik, onu zindana gönderdi. Zindan şehrin dışında idi. Sucu, oradan çıktı, koşarak zindana geldi de, "Ey Yusuf! Ey doğru söyleyen! Ey rüya tabirinde sadık olan!"

45. O ikiden kurtulmuş olanı, bir süreden sonra hatırladı da dedi ki: "Ben size o rüyanın tabirini haber veririm, hemen beni gönderin."
46. "Ey Yusuf, ey doğru sözlü! Bize şunu hallet: Yedi semiz ineği, yedi cılız inek yiyor. Ve yedi yeşil başakla diğer yedi kuru başak. Umarım ki, o insanlara doğru cevap ile dönerim, onlar da seni bilirler."
47. Dedi ki: "Yedi sene eskisi gibi ekeceksiniz, biçtiklerinizi başağında bırakınız, biraz yiyeceğinizden başka."
48. "Sonra onun arkasından yedi kurak sene gelecek, önceki biriktirdiklerinizin biraz saklayacağınızdan başkasını yiyip bitirecek."
49. "Sonra da onun arkasından yağışlı bir sene gelecek ki, halk onda sıkıntıdan kurtulacak, (mahsülleri) sıkacaklar."

Sucu, Yusuf'a Melik'in rüyasını tabir ettirdikten sonra, orada durmadı hemen kalkıp koşarak Melik'in yanına geldi. Yusuf'un rüya tabirini anlattığı Melik:

50. O hükümdar, "Onu bana getirin!" dedi. Emir üzerine Yusuf'a gönderilen adam yanına gelince, Yusuf ona dedi ki: "Haydi efendine geri dön de, ona sor bakalım, o ellerini kesen kadınların maksatları ne imiş? Hiç şüphe yok ki, Rabbim, onların oyunlarını bilir."
51. Hükümdar, o kadınlara, "Derdiniz neydi ki, Yusuf'un nefsinden istifadeye kalktınız?" dedi. Onlar, "Hâşâ, Allah için, biz onun aleyhinde hiçbir fenalık bilmiyoruz," dediler. Aziz'in, karısı da: "Şimdi gerçek ortaya çıktı. Aslında onun nefsinden ben yararlanmak istedim. O ise şüphesiz doğrulardandır," dedi.
52. Yusuf dedi ki: "İşte bu şunun içindir: Bilsin ki, ben ona arkasından hainlik etmedim. Gerçekten Allah hainlerin hilesini başarıya ulaştırmaz."

53. Ben, nefsimi temize çıkarmıyorum. Çünkü nefis şiddetle kötülüğü emreder. Ancak Rabbimin, rahmetiyle affettiği müstesna. Muhakkak ki, Rabbim bağışlayıcı-merhametlidir.

Melik, Yusuf'a dedi ki, "Ey Yusuf! Gördüğüm rüyanın tabirini, bizzat senden durmak isterim." Yusuf, "Evet!" diyerek rüyasını son harfine kadar yorumladı, "Ey Melik! Sen, bu rüyaları gördün de, sonra korkarak uyandın," dedi. Melik, "Evet aynen dediğin gibi oldu. Bunu senden duymak, gördüğüm rüyadan daha tuhaftır. Bunun tevili nedir, ey Sıddık?" dedi. Yusuf, "Ey Melik! Mallar ve hazineler, senin nezdinde toplanacak," dedi. Melik, "Bunları kim yapabilir? Bunları kim toplar, kim satar?" dedi. Bu hadiseyi anlatmak üzere:

54. Hükümdar dedi ki: "Onu bana getirin, kendime tahsis edeyim." Sonra onunla konuşunca da: "Sen bugün yanımızda gerçekten büyük bir mevki sahibisin, güvenilir birisin," dedi.

55. Yusuf da, ona dedi ki: "Beni bu ülkenin hazineleri üzerine getir. Çünkü koruyucu-bilenim."

Hükümdar, Yusuf'u çağırdı ve ona teveccühte bulundu. Diğer yöneticiler de oradaydı. Melik, onların huzurunda kılıcını Yusuf'a taktı. Devlet mührünü parmağına geçirdi. Ona taç giydirdi. Onun için, inci ve yakut süslü bir köşk hazırlattı. Yusuf, "Amma köşk! Bununla mülkü idare ederim. Mühür ile işleri döndürürüm. Fakat taca gelince; bu benim ve atalarımın elbisesinden değildir," dedi ve tacı takmaktan imtina etti.

Yusuf, belinde kılıç, parmağında hükümet mührü olduğu halde Melik'in emri ile köşke doğru yürüdü. Ayın on dördü gibi yüzünde nur parlıyordu. Gittiği yerleri nura boğuyordu. Vakar ve şerefle çıktı köşke oturdu. Bütün yöneticiler gelip Yusuf'a yaklaştılar. Melik, ona mülkünün işlerini teslim etti. Melik, Yusuf'u zindana attıran Kıftiri vazifesinden azletti. Onun yerine Yusuf'u koydu. Mısır'ın hazinelerini ona teslim etti. Böylece Yusuf, bütün Mısır halkının ve Mısır ülkesinin mutlak söz sahibi olmuş oldu. Melik, kocası ölünce Zeliha ile Yusuf'u evlendirdi. Gerdeğe girince Yusuf ona, "Bu, senin daha önce murat ettiğinden daha hayırlı olmadı mı?" dedi. Zeliha, "Ey Yusuf, ey Sıddık! Beni ayıplama. Bildiğin gibi ben, gayet güzel ve çok latif bir kadın idim. Eşim, iktidarsızdı. Ben de, seni güzel buldum ve nefsim bana galebe etti. Sana dayanamadım. Allah, seni ondan korudu," dedi. Böylece Yusuf'tan af diledi. Yusuf, onu o gece kız buldu. Ondan iki oğlu oldu. Bunu anlatan:

56. İşte biz böylece Yusuf'u o yerde yerleştirdik. İstediği yerde makamı oluyordu. Biz rahmetimizi dilediğimize nasip ederiz. İyilik edenlerin mükâfatını zayi etmeyiz.
57. İman edip sakınanlar için elbette ahiret mükâfatı daha hayırlıdır.

O bölgede büyük kıtlık yılları yaşandı. Bütün beldeleri kapladı. Şam beldelerine de geldi. Her taraftan bütün insanlar, Mısır'a akın etmeye başladılar. Bu kıtlık, Yakub'un ailesine de indi. Onlar, Filistin topraklarının Şam tarafında idi. Yakub, yiyecek ve giyecek satın almaları için oğullarını Mısır'a göndermek istedi. Yusuf'un ana baba bir kardeşi olan Bünyamin'i yanında alıkoydu. Diğer on oğlunu Mısır'a gönderdi. Bunlar, babalarından emri alınca hemen hazırlığa başladılar ve hemen yola çıktılar. Mısır'a gelip Yusuf'un yanına girdiler. Yusuf, onları tanıdı. Ama onlar, onu tanımadı. Aradan kırk yıl geçmişti.

58. Bir gün Yusuf'un kardeşleri çıkageldiler ve onun yanına girdiler. O, onları görür görmez tanıdı, oysa onlar onu tanıyamamışlardı.

Yusuf, onlarla İbranice konuştu. "Siz, kimsiniz, ne işiniz var, buraya niçin geldiniz?" diye sordu. Onlar, "Biz, Şam topraklarında yaşayan çoban bir kavimiz. İnsanlara isabet eden kıtlık, bize de vurdu. Buraya yiyecek almaya geldik. Babamız, çok dürüst ve ihtiyar bir zattır. Ona Yakub denir. Allah'ın nebilerinden bir nebidir," dediler. Yusuf, onlara "Kaç kardeşsiniz?" diye sordu. Onlar, "On iki kardeş idik. Bir kardeşimiz bizimle beraber kıra gitmişti, orada helak oldu. Babamızın en sevgilisi, o idi," dediler. Yusuf, "Şimdi kaç kardeşsiniz?" dedi. Onlar, "On taneyiz," dediler. Yusuf, "Öteki nerededir?" diye sordu. Onlar, "Babamızın yanındadır. O, helak olanla ana bir kardeştir. Babamız, onunla teselli buluyor," dediler. Yusuf, "Söylediklerinizin doğru olduğunu kim bilir?" dedi. Onlar, "Ey Melik! Biz, gurbet diyarındayız. Burada bizi kimse bilmez," dediler. Yusuf, "Eğer sözünüzde sadık iseniz, o kardeşinizi getirin. Ben buna da razıyım," dedi. Onlar, "Doğrusu, babamız onun ayrılmasına üzülür. Fakat yine biz, bunu ondan isteyelim," dediler. Yusuf, "Öyleyse biriniz benim yanımda rehin kalsın," dedi. Onlar, bunun için kendi aralarında kura attılar. Kura, Şemun'a isabet etti. Onu orada bırakıp memleketlerine geri gittiler.

59. Onların bütün hazırlıklarını tamamlayınca dedi ki: "Babanızdan olan öbür kardeşinizi de bana getirin. Görüyorsunuz ya, ben ölçeği tam ölçüyorum ve ben konukseverlerin en iyisiyim."
60. "Siz eğer onu bana getirmezseniz, bir daha size hiç kile yok, yanıma da yaklaşmayın."

61. Dediler ki: "Onun için babasından izin almaya çalışacağız. Her hâlükârda bunu yapacağız."

62. Yusuf bir taraftan da adamlarına tembih etti: "Sermayelerini yüklerinin içine koyuverin, belki ailelerinin yanına dönünce farkına varırlar ve belki yine gelirler," dedi.

Yusuf'un kardeşleri, dolu yüklerle babalarına döndüler. Yusuf ile aralarında geçen macerayı babalarına anlattılar. "Ey babamız! Mısır'da biz, hayırlı bir kimse ile karşılaştık. Bizi misafir etti. Bize büyük ikramlarda bulundu. Yakub'un evlatlarından biri olsa idi, bize böyle ikram etmezdi," dediler. Yakub, onlara, "Ona döndüğünüzde ona benden selam söyleyin. Hem de babamız, sana dua ediyor, hem de senin bizden olmanı diliyor," deyiniz dedi. "Şemun nerede?" diye sordu. Onlar, Mısır meliki, onu yanında rehin bıraktı," dediler ve hadiseyi anlattılar da, "Ey babamız! Biz ölçekten men olunduk. Kardeşimiz Bünyamin'i bizimle beraber gönder de ölçek alalım. Biz, onu mutlaka koruruz. Hiç bir zarara uğramadan onu getirir, sana teslim ederiz. Oğullarının bu talebini mukabil Yakub dedi ki, "Oğlum Bünyamin'i ben, size emanet edemem. Ancak bundan önce kardeşiniz Yusuf'a yaptığınızı buna da yaparsınız. Yusuf hakkında da aynı sözleri söylemiştiniz. O vaadlerinizde durmadınız, bunda duracağınızı nereden bileyim! Hıfzedicilerin hayırlısı Allah'tır." Bünyamin'i babalarından kurtarmak için gerekenleri yaptılar.

Aralarında bu muhavere geçtikten sonra, hepsi birlikte Mısır'dan gelen yükleri açtılar. Bir de görsünler! Mallar için ödedikleri parayı da yükler içinde buldular. Büsbütün hayret içinde kaldılar da, "Ey babamız! Bundan başka daha ne isteriz!" dediler. Yakub, onlardan yemin alarak Bünyamin'in gitmesine izin verdi.

63. Babalarına döndükleri vakit, dediler ki: "Ey babamız! Bizden ölçek menedildi (bize zahire verilmeyecek). Bu kere kardeşimizi de bizimle gönder ki, ölçek alabilelim. Biz onu kesinlikle koruyacağız."

64. Babaları dedi ki: "Ben onu size nasıl emanet ederim? Ya bundan önce kardeşini emanet ettiğimde olan gibi olursa! En hayırlı koruyucu Allah'tır ve O, merhamet edenlerin en merhametlisidir."

65. Yüklerini açtılar ve sermayelerini kendilerine geri verilmiş olarak buldular. Dediler ki: "Ey babamız! Daha ne isteriz? İşte sermayelerimiz de bize iade edilmiş. Bununla yine ailemize zahire alır getiririz, kardeşimizi de koruruz, üstelik bir yük daha fazla zahire alırız. Zaten bu aldığımız az bir zahiredir."

66. Babaları dedi ki: "Hepiniz çaresiz kalmadıkça onu bana mutlaka getireceğinize dair Allah'tan bir yemin vermedikçe, onu, kesinlikle sizinle

göndermem." Onlar da Allah'a and içerek babalarına söz verince, babaları dedi ki: "Bu söylediklerinize Allah vekildir."

67. Dedi ki: "Ey yavrularım! Şehre hepiniz bir kapıdan girmeyin de ayrı kapılardan girin. Gerçi ben ne yapsam, Allah'ın takdirini sizden engelleyemem. Hüküm yalnızca Allah'ındır. Onun için bütün tevekkül edenler O'na tevekkül etsinler."

68. Şehre vardıkları zaman, babalarının kendilerine emrettiği şekilde girdiler, gerçi onlar hakkında Allah'ın takdir ettiği hiçbir şeyi önleyemezdi, bu sadece Yakub'un içindeki bir isteğin yerine getirilmesi idi. Şüphesiz Biz ona öğrettiğimiz için o, bilgi sahibiydi. Fakat insanların çoğu bilmezler.

Yakub'un oğulları, Mısır'a geldiler ve Yusuf'un yanına girdiler. Bünyamin'i göstererek, "Getirmemizi emrettiğiniz kardeşimiz işte budur. Babamızdan alıp getirdik," dediler. Yusuf onlara, "İyi yaptınız, isabet ettiniz. Yakında onu benim yanımda bulacaksınız," dedi. Onları misafir etti ve onlara ikram ve ihsanda bulundu. Ziyafet verdi. Her iki kardeşi bir sofraya oturttu. Bünyamin, yalnız kaldı ve ağlamaya başladı, "Kardeşim Yusuf, sağ olsaydı beni onunla oturturdu," dedi. Bunun üzerine Yusuf, diğer kardeşlerine, "Bu adam yalnız kaldı," dedi. Onlar, "Onun bir kardeşi vardı, helak oldu," dediler. Yusuf, "Öyleyse o da benimle otursun," dedi ve kalktı Bünyamin'in elinden tutup kendi sofrasına oturttu. Böylece yemeği ikişer ikişer yediler. Akşam oldu, yatma zamanı geldi. Yemekte olduğu gibi Yusuf, yine her iki kardeşe bir yatak hazırlattı. Her yatağa iki kişi yattı. Bünyamin yine yalnız kalması üzerine Yusuf, "O da benimle yatsın," dedi. Kardeşini kendi yatağına aldı, sabaha kadar onu kokladı.

Sabah olunca Yusuf, onlara, "Bu adam yalnız kalıyor. Ben, onu yanıma alayım da evde beraber olsun," dedi. Sonra onlara yemekler verdi, ikramlarda bulundu. Bu kadar iyiliğe dayanamayan Rubil, "Biz, bunun benzerini bir daha görmedik," dedi. Sonra Yusuf, evde Bünyamin ile kalınca ona, "Adın nedir?" diye sordu. O, "Bünyamin" dedi. Yusuf, "Anlamı nedir?" dedi. O, "Ölünün oğlu demektir," dedi. Bunun sebebi, annesi Rahil, Bünyamin'in doğumunda ölmüştü. Yusuf, annesinin adını ve çocuğunun olup olmadığını sordu. O, "On iki oğlum var," dedi. Yusuf, "Annenden kardeşin var mı?" diye sordu. Bünyamin, "Annemden bir kardeşim vardı, o da helak oldu." dedi. Yusuf, "Öyleyse helak olan kardeşinin yerine, senin kardeşin olmamı ister misin?" dedi. Bünyamin, "Ey Melik! Senin gibi bir kardeş kim bulur! Amma ne yazık ki seni, Yakub ile Rahil doğurmadılar ki," cevabını verdi. Yusuf, dayanamadı, ağlamaya başladı, ayağa kalktı. Bünyamin'in boynuna sarıldı da, "Ben, senin kardeşinim," dedi.

69. Yusuf'un yanına girdikleri vakit, o, kardeşini (Bünyamin'i) yanında alıkoydu. Dedi ki: "Bilesin, ben, senin kardeşinim! İşte bundan dolayı onların yapacaklarına sakın üzülme!"

Yusuf, Bünyamin'e, "Bu söylediklerimi kardeşlerine söyleme!" diye tembih etti. Sonra kardeşlerine bol miktarda yiyecek yükledi ve her birine bir deve yükü ziyade etti. Bünyamin'e de adıyla bir deve yükü ziyade etti. Sonra yanında bulunanlara ölçek olarak kullanılan kendi su tasını, haberleri olmadan Bünyamin'in yükünün içine koymalarını emretti. Yüklerini yükledikten sonra hepsi birlikte yola çıktılar. Sonra arkalarından biri yetişti ve, "Ey kervan sahipleri! Siz hırsızsınız," diye bağırdı. Kardeşler şaşırdılar ve, "Bir şey mi var?" dediler. Elçiler, "Evet! Melik'in tası kayıp oldu. Onu arıyoruz. Sizden başka oraya uğrayan olmadı," dediler. Tas, Bünyamin'in yükünde çıktı.

70. Sonra onların bütün hazırlıklarını görünce, su kabını kardeşinin yükünün içine koydu. Sonra bir tellal, şöyle bağırdı: "Hey kervan! Siz hırsızsınız!"
71. Bunlara döndüler de dediler ki: "Ne arıyorsunuz?"
72. "Kralın su kabını arıyoruz. Onu bulup getirene bir yük zahire var. Üstelik o tas bana zimmetlidir," dediler.
73. "Allah'a yemin ederiz ki, muhakkak siz de anlamışsınızdır ya, biz buraya fesat çıkarmak için gelmedik. Biz hırsız da değiliz," dediler.
74. "Yalancı çıkarsanız onun cezası nedir?" dediler.
75. "Kimin yükünde çıkarsa, o kendisi onun cezasıdır. Biz zalimlere işte böyle ceza veririz."
76. Bunun üzerine Yusuf, kardeşinin eşyalarından önce onların eşyalarını aramaya başladı. Sonra su kabını kardeşinin yükünün içinden çıkardı. İşte Yusuf'a biz böyle bir oyun öğrettik. Melikin kanunlarına göre, kardeşini alıkoymasına imkân yoktu. Allah dilerse başka. Biz dilediğimizi derecelerle yükseltiriz. Ve her bilenin üstünde bir bilen vardır.
77. Dediler ki: "Eğer o çalmışsa, daha önce bunun kardeşi de çalmıştı." O vakit Yusuf bunu içine attı, onlara hiç belli etmeden: "Siz çok fena bir mevkidesiniz, ne sıfat verdiğinizi Allah çok iyi biliyor" dedi.
78. Dediler ki: "Ey vezir! Emin ol ki, bunun çok yaşlı bir babası var. Onun yerine birimizi al. Gerçekten seni iyilik edenlerden görüyoruz."
79. O dedi ki: "Eşyamızı yanında bulduğumuzdan başkasını tutuklamaktan Allah korusun, öyle yaparsak zalimlerden oluruz."
80. Ne zaman ki, onlar, onu kurtarmaktan ümit kestiler, o zaman fısıldaşarak oradan uzaklaştılar. Büyükleri dedi ki: "Babanızın sizden Allah

adına ahit aldığını ve daha önce Yusuf konusunda ettiğiniz kusuru bilmiyor musunuz? Babam bana izin verinceye veya Allah hakkımda bir hüküm verinceye kadar ben artık buradan ayrılmam. Allah, hüküm verenlerin en hayırlısıdır."

En büyük kardeş Mısır'da Bünyamin ile kalıp, giden kardeşlerine:

81. "Babanıza dönün ve deyin: Ey babamız! İnan ki, oğlun hırsızlık yaptı. Biz ancak bildiğimize şahitlik ediyoruz. Yoksa gaybın bekçileri değiliz."

82. "Orada bulunduğumuz şehir halkına ve içinde bulunduğumuz kervana sor. Kesinlikle doğru söylüyoruz."

Diğer kardeşler, yükleriyle beraber Kenan eline döndüler. Babalarının yanına girdiler. Bünyamin'in alıkonma olayını anlattılar. Bünyamin'in acı haberini duyunca keder ve hüznü son haddini buldu. Bu iki büyük ıstırap altında kalan dertli baba Yakub:

83. Babaları dedi ki: "Hayır, sizi nefisleriniz aldatıp bir işe sürüklemiş. Artık bana güzel güzel sabretmek düşüyor. Belki Allah hepsini birden bana geri getirir. Çünkü O, bilen-hikmet sahibidir."

84. Onlardan yüz çevirdi: "Ah Yusuf'um!" dedi. Ve üzüntüsünü içine gömmesinden gözlerine ak düştü.

85. Dediler ki: "Hâlâ Yusuf'u sayıklıyorsun. Allah'a yemin ederiz ki, sonunda eriyip gideceksin, tükenip helak olacaksın. Hayret doğrusu!"

86. "Ben, gam ve kederimi ancak Allah'a arz ederim ve Allah'tan, bilmediğiniz şeyleri de bilirim," dedi.

87. "Ey oğullarım, gidin, Yusuf'u ve kardeşini araştırın. Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin; zira kâfir kavimden başkası Allah'ın rahmetinden ümit kesmez."

88. Sonra (Mısır'a gidip) onun huzuruna girince, dediler ki: "Ey şanlı vezir! Biz ve çoluk çocuğumuz sıkıntı içindeyiz. Az sermaye ile geldik. Sen bize yine ölçek (zahire) ver, ayrıca sadaka da ihsan eyle. Çünkü Allah sadaka verenleri muhakkak mükâfatlandırır."

89. O dedi ki: "Siz cahilliğinizde Yusuf'a ve kardeşine ne yaptığınızı biliyor musunuz?"

90. Onlar "Yoksa sen, sahiden Yusuf musun?" dediler. O da "Ben Yusuf'um, bu da kardeşim," dedi, "Doğrusu Allah, bizi, lütfuyla nimetlendirdi. Gerçekten de kim Allah'tan korkar ve sabrederse, Allah, muhakkak ki, güzel işler yapanların mükâfatını zayi etmez."

91. Dediler ki: "Allah'a yemin olsun, Allah seni bize üstün kıldı. Biz gerçekten de büyük hata işlemiştik."
92. Yusuf dedi: "Bugün size bir ayıplama ve azarlama yoktur. Allah, sizi bağışlasın. O, merhamet edenlerin en merhametlisidir."
93. Alın şu gömleğimi götürün de babamın yüzüne sürün, gözü açılır. Ve bütün ailenizle toplanıp bana gelin."
94. Kafile Mısır'dan ayrılınca, öteden babaları dedi ki: "Eğer bana bunak demezseniz, doğrusu ben Yusuf'un kokusunu alıyorum."
95. Dediler ki: "Vallahi sen hâlâ o eski şaşkınlığındasın."
96. Fakat ne zaman ki, gerçekten müjdeci geldi, gömleği Yakub'un yüzüne koydu, hemen gözü açıldı. "Ben size demedim mi, ben Allah'tan sizin bilmediklerinizi bilirim," dedi.
97. Dediler ki: "Ey babamız, bizim için Allah'a istiğfar eyle. Biz gerçekten büyük günah işlemiştik."
98. Dedi ki: "Sizin için Rabbimden af dileyeceğim. Şüphesiz o çok bağışlayıcı-çok merhamet edicidir.

Yakup ve oğulları bütün hanedanıyla Mısır'da Yusuf'a geldiler. Yusuf, dört bin asker ve bütün Mısır halkı ile onları karşıladı. Yakub, büyük oğlu Yahuza'ya dayanarak yürüyordu. Kendilerini karşılamaya gelen büyük kalabalığı ve önde gelen Yusuf'u görünce Yahuza'ya, "Bu gelen Mısır Firavun'u mu?" diye sordu. Yahuza, "Hayır, olur mu! Oğlun Yusuf işte budur," dedi. Yusuf, selam vermek istedi. Cebrail, Yusuf'un önce selam vermesine müsaade etmedi. İyice yaklaşınca Yakub, "Selam üzerine olsun ey hüzünleri gideren!" diye selam verdi. Yusuf, selamı almakla beraber, onların boynuna sarıldı ve bağrına bastı. Senelerden beri kalbini yakıp kül eden hasret duygularını teskin etti. Babasının hasret duyguları, onunkinden çok daha fazla idi. Birbirine sarılıp ağlaştılar, göz yaşları döktüler. Heyecanları geçtikten sonra Yusuf babasına, "Ey babacığım! Kıyamet Günü Allah, bizi bir yerde cem edecekti. Benim hasretimle gözlerini kaybedinceye kadar niçin ağladın?" dedi. Yusuf'un bu üzüntüsüne Yakup, "Ah Yusuf'um! Ebediyen görüşemeyiz, diye yandım yıkıldım," dedi.

99. Onlar Yusuf'un yanına vardıklarında, işte o zaman Yusuf, anasını ve babasını kucakladı, yanına aldı ve "Buyurun Allah'ın dilemesiyle güven içinde Mısır'a girin!" dedi.
100. Anasıyla babasını yüksek bir taht üzerine oturttu ve hepsi birden Yusuf için secdeye kapandılar. Bunun üzerine Yusuf dedi ki: "İşte bu durum, o rüyamın çıkmasıdır. Gerçekten Rabbim onu hak rüya kıldı. Şeytan benimle kardeşlerimin arasını bozduktan sonra, beni zindandan çıkarmakla ve sizi çölden getirmekle Rabbim bana hakikaten ihsan buyurdu.

Doğrusu Rabbim dilediğine lütfunu ihsan eder. Şüphesiz O, her şeyi bilen-hikmet sahibidir."

Yakup, Yusuf ile beraber yirmidört sene daha yaşamış, sonra vefat etmiş ve Şam tarafında babası İshak Aleyhisselâm'ın yanına defnolunmasını vasiyyet eylemiş, Hz. Yusuf da bizzat kendisi gidip babasının cenazesini oraya defnetmiş, sonra geri dönmüş. Yusuf, babasından sonra yirmi üç sene daha yaşadı. Bütün bunları gören bu nimet ve ihsana eren Yusuf, nihayet ne dedi ve bu kıssa nasıl bir sonuçla sona erdi? Bakınız Yusuf ne dedi:

101. "Ey Rabbim! Sen, bana mülkünden verdin ve rüyaların tabiri ilmini öğrettin. Ey gökleri ve yeri yoktan var eden Rabbim! Benim velim sensin, canımı Müslüman olarak al ve beni salih kulların arasına kat!"

Yusuf ve kardeşlerinin hikâyesini görüyorsun ya! İşte bu gayb haberlerindendir. Onu sana biz vahyediyoruz. Yoksa onlar, Yusuf'a o mekri yapmak üzere işlerine karar verdikleri sırada sen onların yanında değildin. Ne Yusuf'u kuyuya atmak için dolap çeviren kardeşlerinin yanında idin, ne de sana bir oyun olsun diye bunu sormak için arkandan konuşup karar veren Kureyş ile Yahudi bilginlerinin meclisinde idin. Bu vahiy sana gelinceye kadar bunların hepsinden habersiz idin. Oysa bu haber ve açıklama, ancak bütün bunları gözleriyle görmüş olan birinin anlatabileceği şeyler olduğunu Peygamber'e bildirmek üzere Allah:

102. İşte bu, sana vahiyle bildirdiğimiz gayb haberlerindendir. Yoksa onlar yapacaklarına karar verip oyun kurarlarken sen yanlarında değildin.
103. Sen ne kadar şiddetle arzulasan da, çoğu insan iman etmez.
104. Buna karşılık onlardan herhangi bir ücret de istemiyorsun. O Kur'ân, âlemlere ancak bir öğüttür.
105. Göklerde ve yerde ne kadar delil var ki, onunla yüz yüze gelirler de yine de yüz çevirip geçerler.
106. Onların çoğu şirk koşmadan Allah'a iman etmezler.
107. Yoksa bunlar Allah'ın azabından hepsini saracak bir felaket gelmesinden veya farkında değillerken ansızın başlarına kıyametin kopuvermesinden güven içinde midirler?
108. De ki: İşte benim yolum budur; basiret üzere Allah'a davet ediyorum. Ben ve bana uyanlar. Ben Allah'ı tesbih ederim ve ben müşriklerden değilim.

Mekke müşrikleri, "Allah, peygamber gönderecek olsa idi, meleklerden gönderirdi," demeleri üzerine:

109. Senden önce gönderdiğimiz peygamberler de o memleketlerin halkındandı, onlar da kendilerine vahiy verdiğimiz birtakım erkeklerden başkası değillerdi. Şimdi o yerlerde şöyle bir gezip görmediler mi? Kendilerinden önce gelip geçenlerin akıbetlerinin nasıl olduğuna bir baksalar! Elbette ahiret yurdu müttakiler için daha hayırlıdır. Hâlâ akletmiyor musunuz?

110. Nihayet peygamberleri, ümit kesecek hale gelince ve kendilerinin yalancı durumuna düştüklerini sanınca, onlara yardımımız geldi; dilediklerimiz kurtarıldı. Suçlular topluluğundan azabımız geri çevrilemez.

111. Gerçekten de onların kıssalarında akıllılar için bir ibret vardır. Bu Kur'ân uydurulmuş bir söz değildir. Lâkin kendisinden önce gelen kitapların tasdiki her şeyin ayrıntılarıyla açıklayıcısı ve iman edecek bir kavim için hidayet ve rahmettir.

54. – 15. HİCR SURESİ

Mekke Döneminde nazil olmuş, 99 ayettir. Adını 80. âyette geçen "Hicr" kelimesinden almıştır. Hicr, Medine'nin kuzeyinde vaktiyle Semûd kavminin yaşadığı bir yerin adıdır.
Sûrede, Allah'ın birliği, peygamberlik, öldükten sonra dirilme ve hesap konuları; peygamberlerin, çeşitli zamanlarda inkarcılara karşı verdikleri mücadeleler çerçevesinde ele alınmaktadır. Bu sûrede ayrıca ilahi kitapların kendisiyle kemale erdiği Kur'an'ın her türlü tahriften korunacağı hükmü de yer almaktadır.
Kur'an'ın, Allah tarafından indirildiğine inanmayan ve onun Muhammed'in uydurduğu bir kitap olduğunu söyleyen Mekkeli Müşrikler hakkında nazil olmuştur:

1. **Elif, Lâm, Râ. Bunlar kitabın ve apaçık bir Kur'ân'ın âyetleridir.**
2. **Bir zaman gelir ki inkâr edenler, keşke boyun eğenler olsaydılar isterler.**
3. **Onları bırak yesinler, içsinler, zevk alsınlar; arzu onları oyalasın, onlar bilecekler.**
4. **Biz, hiçbir memleketi, bilinen bir zamanı olmaksızın helak etmedik.**
5. **Hiçbir millet, ecelinin önüne geçemez ve onu geciktiremez.**

Mekke Müşrikleri'nden Nadr b. Haris, Nevfel b. Huveylid ve Velid b. Muğire gibi ileri gelenlerin, Hz. Muhammed'e hitaben, "Ey kendisine Kur'an indirildiğini sanan şu kimse! Sen delisin!" demeleri üzerine:

6. **Dediler ki: "Ey kendisine o öğüt indirilen! Sen mutlaka bir mecnunsun."**
7. **"Eğer doğru kimselerdensen, bize melekleri getirmeliydin."**
8. **Biz, o melekleri ancak, hak ile indiririz. Ve indirildikleri vakit de onlara mühlet verilmez.**
9. **Hiç şüphesiz, o öğüdü Biz indirdik, elbette onu yine Biz koruyacağız.**
10. **Andolsun, senden önceki milletler arasında da gönderdik.**
11. **Onlar, gelen her peygamberle alay etmişlerdir.**
12. **Biz, onu suçluların kalbine işte böyle sokarız.**
13. **Ona iman etmezler, hâlbuki öncekilerin sünneti görülmüştür.**
14. **Onlara gökten bir kapı açsak da oradan yukarı çıksalar,**
15. **"Gözlerimiz perdelendi, doğrusu bize büyü yapılmıştır," derler.**
16. **Andolsun Biz, gökte burçlar yarattık ve bakanlar için onu süsledik.**

17. Göğü, taşlanan bütün şeytanlardan koruduk.
18. Ancak kulak hırsızlığı eden şeytan hariç, onu apaçık bir alev sütunu takip eder.
19. Yeri uzatıp yaydık ve oraya sabit dağlar yerleştirdik. Orada hikmetle ölçülmüş her şeyden bitkiler bitirdik.
20. Orada hem sizin için, hem de sizin rızıklarını veremediğiniz kimseler için geçim vasıtalarını yarattık.
21. Her şeyin hazineleri yalnız Bizim yanımızdadır. Fakat Biz, onu ancak belli ölçülerde veririz.
22. Biz rüzgârları aşılayıcı olarak gönderdik ve gökten bir su indirip sizi onunla suladık. O suyu hazinelerde tutan da siz değilsiniz.
23. Elbette biz diriltiriz ve öldürürüz! Ve hepsinin varisleri de Biziz.

Bazı kadınlar, erkeklerin arkasında namaza dururlardı. Erkeklerden kalbinde şüphe olan ve kadınları görmek isteyen kimse, erkek saflarının en sonuna kalır, namazda kadınlara bakardı. Kadınlardan kalbinde şüphe olanlar da erkeklere yaklaşmak için kadın saflarının en ilerisine geçerlerdi. En güzel kadınlardan biri, Peygamber'in arkasında namaz kılardı. Bazı müminler, onu görmek için ilk safa geçerlerdi. Bazıları ise, arka safta olmak için geri kalır ve rukuya vardıkları sırada arkadaki kadınlara koltuk altlarından bakarlardı. Bunun üzerine:

24. Andolsun ki Biz, içinizden öne geçmek isteyenleri de biliriz, geri kalmak isteyenleri de biliriz.
25. Şüphesiz Rabbin, onları toplayacaktır. O, hikmet sahibi-bilendir.
26. Andolsun Biz insanı kuru bir çamurdan, şekillenmiş balçıktan yarattık.
27. Cinleri de daha önce zehirli bir ateşten yarattık.
28. Ey Peygamber! Rabbinin meleklere şöyle dediğini hatırla, "Kuru balçıktan, şekil verilmiş kokuşmuş çamurdan bir insan yaratacağım."
29. Onun yaratılışını tamamladığım ve ona ruhumdan üflediğim zaman, onun için secdeye kapanın!"
30. Bunun üzerine meleklerin hepsi toptan secde ettiler.
31. Sadece İblis hariç. O secde edenlerle beraber olmaktan kaçındı.
32. Allah buyurdu ki: "Ey İblis! Ne oluyor sana da, secde edenlerle beraber olmuyorsun?"
33. İblis şöyle dedi: "Kuru bir çamurdan, şekillenmiş bir balçıktan yarattığın bir insana secde edemezdim."
34. Allah buyurdu: "Öyle ise oradan çık! Sen, artık kovulmuş birisin."
35. "Ceza gününe kadar lanet senin üzerindedir."

36. **İblis: "Rabbim! Öyle ise insanların tekrar dirileceği güne kadar bana süre ver!" dedi.**
37. **Allah buyurdu ki: "Sen süre verilenlerdensin."**
38. **"Allah katında bilinen vaktin gününe kadar."**
39. **İblis: "Rabbim! Beni saptırdığın için, ben de yeryüzünde onlara günahları süsleyeceğim ve onların hepsini mutlaka azdıracağım!" dedi.**
40. **"Ancak içlerinden ihlaslı kulların müstesnâdır."**
41. **Allah şöyle buyurdu: "İşte bana ulaşan dosdoğru yol budur."**
42. **"Sana uyan azgınlardan başka, kullarımda hiçbir nüfuzun yoktur."**
43. **"Şüphesiz ki onların hepsine vaad edilen yer cehennemdir."**
44. **"Cehennemin yedi kapısı vardır. O kapıların her biri için birer grup ayrılmıştır."**
45. **Allahtan korkanlar, elbette cennetlerde ve pınarların başındadırlar.**
46. **Onlara: "Selametle güven içinde oraya girin!" denir.**
47. **Biz, onların kalblerindeki kini söküp atarız. Hepsi kardeşler olarak karşılıklı koltuklara otururlar.**
48. **Orada kendilerine hiçbir yorgunluk gelmeyecek. Oradan çıkarılacak da değillerdir.**

Hz. Peygamber, Beni Şeybe'nin girdiği kapıdan Ashabı'nın yanına geldi. O sırada Ashab da gülüyordu. Bunun üzerine Peygamber, "Güldüğünüzü görmeyeyim," dedi ve döndü. Taşın yanına varınca arkasına dönüp geri geldi ve, "Ey Ashabım! Dışarı çıktığım zaman Cebrail geldi ve, 'Ya Muhammed! Rabbin sana rahmetimden kullarımın ümidini niçin kesiyorsun!' diyor dedi" ve şu ayeti okudu:

49. **Kullarıma haber ver ki, gerçekten Ben çok bağışlayıcı-çok merhamet ediciyim.**
50. **Azabım, çok acıklı bir azabdır.**
51. **Onlara, İbrahim'in misafirlerinden de haber ver.**
52. **Melekler, İbrahim'in yanına girdikleri zaman, "selam" dediler, o, onlara: "Biz, sizden korkuyoruz," dedi.**
53. **Melekler: "Korkma! Gerçekten biz sana bilgin bir oğul müjdeliyoruz," dediler.**
54. **İbrahim: "Bana ihtiyarlık gelmişken beni müjdeliyorsunuz, beni ne ile müjdeliyorsunuz?" dedi.**
55. **Melekler: "Seni gerçekle müjdeliyoruz. Sakın ümidini kesenlerden olma!" dediler.**
56. **İbrahim dedi: "Rabbimin rahmetinden, sapıklardan başka kim ümit keser?"**

57. "Ey elçiler! Başka ne işiniz var?" dedi.
58. Melekler dediler: "Biz suçlu bir kavmi cezalandırmak için gönderildik.
59. Ancak Lût ailesi müstesnâ. Onların hepsini muhakkak kurtaracağız,
60. Yalnız Lût'un karısı müstesnâ, çünkü onun helak edilenlerle birlikte yok edilmesini takdir ettik.
61. Elçiler, Lût kavmine gelince,
62. Lût dedi ki: "Doğrusu siz ürkülecek bir kavimsiniz."
63. Elçiler dediler ki: "Bilakis, sana onların şüphe ettiği azabı getirdik."
64. "Sana gerçeği getirdik; biz elbette doğru söylüyoruz."
65. "Gece aileni yola çıkar, sen de arkalarından yürü. Sizden kimse ardına bakmasın; istenen yere gidin."
66. Biz, Lût'a şu kesin emri vahyettik: "Bu kâfirler sabaha çıkarken muhakkak kökleri kesilmiş olacaktır."
67. Şehir halkı, insan şeklindeki güzel yüzlü melekleri görünce, onlara iğrenç işlerini yapabileceklerini düşünüp sevinerek geldiler.
68. Lût, kavmine şöyle dedi: "Bunlar benim misafirlerimdir, beni rüsvay etmeyin."
69. "Allah'tan korkun! Beni mahcup etmeyin."
70. Lût kavmi şöyle dedi: "Biz sana kimsenin koruyuculuğunu yapmamanı söylememiş miydik?"
71. Lût şöyle dedi: "İşte kızlarım! Düşündüğünüzü yapacaksanız (onlarla olun).
72. Resulüm! Ömrüne yemin olsun ki gerçekten onlar, sarhoşlukları içinde bocalayıp duruyorlardı.
73. Güneş doğarken o korkunç çığlık onları yakaladı.
74. Biz, onların şehirlerinin üstünü altına geçirdik ve üzerlerine de balçıktan pişirilmiş taşlar yağdırdık.
75. Gerçekten bunda, ibret alanlar için deliller vardır.
76. Lût kavminin bulunduğu şehir harabesi, bir yol üzerindedir.
77. Şüphesiz ki, bunda iman edenler için bir delil vardır.
78. Eyke halkı da gerçekten zalimlerdi.
79. Biz Eyke halkından da intikam aldık. İkisi de (Eyke ve Medyen) açık bir yol üzerindedir.
80. Şüphesiz ki, Hıcr halkı da peygamberleri yalanladılar.
81. Biz, onlara âyetlerimizi vermiştik de onlar, yüz çeviriyorlardı.
82. Onlar, dağlardan emniyetli evler yontuyorlardı.
83. Onları da sabahleyin korkunç bir çığlık yakaladı.
84. Kazanmakta oldukları şeyler, onlardan hiçbir zararı savmadı.
85. Biz gökleri, yeri ve aralarındakileri ancak hak ile yarattık ve elbette ki, o Saat gelecektir. Şimdi onlara yumuşak davran ve güzel muamele et.

86. Şüphesiz Rabbin yaratan-bilendir.

Beni Kureyza ve Beni Nadir Yahudilerine eşya taşıyan yedi kafile toplandı. Bunların yüklerinde çeşitli kumaşlar, kakular, cevherler ve deniz ürünleri vardı. Bu kafileleri ve bunların kıymetli eşyalarını gören müminler, "Şu mallar, bizim olmuş olsaydı, bununla kuvvetlenir ve bunları Allah yolunda sarfederdik," dediler. Bunun üzerine Allah, onların yedi kıymetli kafile yüküne karşılık:

87. Andolsun ki, Biz sana tekrarlanan yedi âyeti ve yüce Kur'ân'ı verdik.
88. Sakın onlara verip de kendilerini zevklendirdiğimiz şeye heveslenip göz dikme. Onlardan dolayı üzülme. Müminlere kanatlarını indir.
89. De ki: "Şüphesiz ben apaçık bir uyarıcıyım."
90. Tıpkı o taksimcilere indirdiğimiz azap gibi.
91. Onlar, Kur'ân'ı kısımlara ayıranlardır.
92. Rabbin hakkı için biz, mutlaka onların hepsine soracağız;
93. Yaptıklarını.

Aşağıdaki ayet gelene kadar Peygamber, peygamberlik vazifesini gizli yapıyor, halkı İslam'a gizli davet ediyordu. Bu ayet inince peygamber olduğunu ilan etti ve Mekke halkını alenen dine davet etti. Namazın açıktan kılınması, Hz. Ömer'in imanının ardından olmuştur. Ömer iman edince Müslümanlar hemen evlerinden çıkıp Kabe'nin yanına geldiler ve namazı orada açıkta ve Mekkeli Müşrikler'in gözü önünde kıldılar.

94. Şimdi emrolunduğunu açıkça tebliğ et. Müşrikler'den yüz çevir.

Kureyş Müşrikleri, Peygamber ve Kur'an ile alay ederlerdi. Peygamber'in arkasından göz kırparak, "Şu adam, kendisini nebi zannediyor," dediler. Peygamber, "Allahım! Onların gözlerini kör et ve oğlu ile beraber öldür!" diye beddua etti. Bunun üzerine Cebrail, onların bedenlerini sıktı, onlarda tırnak izleri kadar izler bıraktı. Sonra o izlerden müşriklerin vücutları yara oldu. Bu yaralar o kadar kötü koktular ki, hiç kimse onların yanına yaklaşamadı ve hepsi helak olması üzerine:

95. Muhakkak ki alay edenlere karşı Biz sana yeteriz.
96. Onlar Allah ile birlikte başkasını ilâh edinenlerdir. Onlar bileceklerdir.
97. Gerçekten biliriz ki, onların söylediklerine göğsün daralıyor.
98. O halde Rabbini hamd ile tesbih et. Ve secde edenlerden ol.
99. Ve sana ölüm gelinceye kadar Rabbine ibadet et!

55. – 6. EN'ÂM SURESİ

Mekke döneminde nazil olmuş, 165 ayettir. 91, 92, 93, 151, 152 ve 153. âyetler Medine'de inmiştir. Adını 136, 138 ve 139. âyetlerde yer alan "el-En'âm" kelimesinden almıştır. En'âm, koyun, keçi, deve ve sığır cinsi ehli hayvanları ifade eden bir kelimedir.
Sûrede başlıca tevhide, adalete, peygamberliğe, ahirete dair meseleler ile küfrün ve batıl inançların reddi ve bazı temel ahlâk kuralları konu edilmektedir.

1. **Hamd, gökleri ve yeri yaratan, karanlıkları ve aydınlığı var eden Allah'a aittir. Kâfirler hâlâ Rablerine başkalarını eşit sayıyorlar.**
2. **Sizi çamurdan yaratan, sonra size bir süre belirleyen O'dur. Tayin edilen bir süre de O'nun katındadır. Sonra bir de şüphe ediyorsunuz.**
3. **O, göklerde de, yerde de Allah'tır. Sizin gizlinizi, açığınızı ve ne kazandığınızı bilir.**
4. **Onlara Rab'lerinin âyetlerinden hiçbir âyet gelmez ki, ondan yüz çevirmesinler.**
5. **Hak, kendilerine gelince onu yalanladılar. Alaya aldıkları şeyin haberi yakında kendilerine gelecektir.**
6. **Kendilerinden önce nice nesilleri helak ettiğimizi görmediler mi? Yeryüzünde size vermediğimiz imkânları onlara vermiştik. Onlara gökten bol yağmur indirmiş, altlarından ırmaklar akıtmıştık. Fakat onları günahlarından dolayı helak ettik. Ve kendilerinden sonra başka bir nesil oluşturduk.**

Nadr b. Hars, Abdullah b. Umeyye ve Nevfel b. Huveylid, Peygamber'e, "Ya Muhammed! Sen, bize Allah tarafından bir kitapla gelmiş olsan, beraberinde, bu kitabın Allah'tan olduğuna ve senin de Allah'ın resulü olduğuna şehadet eden dört melekle gelmedikçe elbette biz, sana iman etmeyiz," demeleri üzerine:

7. **Sana kâğıtta yazılı bir kitap indirmiş olsak da onu elleriyle tutsalardı, yine de o inkâr edenler: "Muhakkak ki bu, bariz bir sihirdir," derlerdi.**
8. **"O'na bir melek indirilmeli değil miydi?" dediler. Eğer bir melek indirseydik, iş bitirilmiş olurdu, sonra kendilerine hiç göz açtırılmazdı.**
9. **Eğer Biz, Peygamber'i bir melek yapsaydık, yine de onu bir adam şeklinde yapardık ve onları yine düştükleri kuşkuya düşürürdük.**

10. Senden önce de peygamberlerle alay edilmişti. Fakat onlardan alay edenleri, alay ettikleri şey kuşattı.
11. De ki: "Yeryüzünde dolaşın, yalanlayanların sonu nasıl olmuş, görün!".
12. De ki: "Göklerde ve yerde olanlar kimindir?" "Allah'ındır" de! O, rahmet etmeyi kendine farz kıldı. Sizi, şüphe olmayan kıyametin gününde toplayacaktır. Kendilerini zarara sokanlar inanmaz.

Mekke kâfirleri, Hz. Peygamber'e geldiler, "Ya Muhammed! Bizi davet ettiğin şeye seni, ihtiyacın sevk ettiğini biliyoruz. Biz, mallarımızın bir kısmını ayıralım sana verelim, sen bizim en zenginimiz ol! O zaman sen de üzerinde bulunduğun din davasından vaz geç," demeleri üzerine:

13. Gecede, gündüzde barınan her şey O'nundur. O, işiten-bilendir.
14. De ki: "Gökleri ve yeri yoktan var eden, besleyen, fakat kendisi beslenmeyen Allah'tan başka dost mu tutayım? Ben boyun eğenlerin ilki olmakla emrolundum," de ve sakın Allah'a ortak koşanlardan olma!
15. De ki: "Eğer Rabbime isyan edersem, büyük bir günün azabından korkarım."
16. O gün kimden azab giderilirse, kuşkusuz Allah ona rahmet etmiştir. İşte apaçık kurtuluş budur.

Müşrikler, Peygamber'i babalarının dini putperestliğe davet ettiler ve ona, "Ya Muhammed! Babalarının dinini bırakıyor da başka din mi tutuyorsun? Dedelerine muhalefet etme, onların dinine dön!" dediler:

17. Allah sana bir zarar dokundurursa, onu yine kendisinden başka açacak yoktur. Ve eğer sana bir hayır dokundursa, kuşkusuz O, her şeyi yapabilendir.
18. O, kullarının üstünde tam hâkimdir. O, hikmet sahibi-haberdardır.

Mekke Müşrikleri, Peygamber'e geldiler, "Ya Muhammed! Bize senin Allah'ın resulü olduğuna şehadet eden bir kimse göster. Biz, seni tasdik eden bir kimse göremiyoruz. Seni Yahudilere ve Hristiyanlara da sorduk. Onlar, senin için kendilerinde bir haber olmadığını söylüyorlar," dediler. Müşriklerin bu inkarı üzerine:

19. De ki: "Şahitlik yönünden hangi şey daha büyüktür?" De ki: "Allah, benimle sizin aranızda şahittir ve bana bu Kur'ân vahyolundu ki, onunla hem sizi, hem de sizden sonra kendisine ulaşan herkesi uyarayım. Al-

lah'la beraber başka ilâhlar olduğuna siz gerçekten şahitlik eder misiniz?" De ki: "Ben şahitlik etmem." "O, ancak bir tek ilâhtır ve gerçekten ben, sizin ortak tuttuğunuz şeylerden uzağım" de!

Müşrikler, bir gün Peygamber'e geldiler de, "Ya Muhammed! Biz, seni Yahudi ve Nasara'dan sorduk. Senin hakkında bir şey bilmediklerini söylediler. Kitaplarında senin zikrin yokmuş," demeleri üzerine:

20. Kendilerine Kitap verdiğimiz kimseler, Peygamber'i, kendi oğullarını bildikleri gibi, bilirler. Kendilerine yazık edenler var ya! İşte onlar inanmazlar.
21. Allah'a iftira ederek yalan uydurandan veya âyetlerini yalanlayandan daha zalim kim olabilir? Şüphe yok ki zalimler kurtuluşa eremezler.
22. O gün hepsini toplayacağız. Sonra Allah'a ortak koşanlara: "Hani nerede o Allah'a ortak yaptığınız ortaklarınız?" diyeceğiz.
23. Sonra, "Rabbimiz, vallahi, biz müşriklerden değildik!" demekten başka bir özür bulamayacaklar.
24. Bak, kendilerine karşı nasıl yalan söylediler! O uydurdukları putlar da kendilerinden kaybolup gitti.

Ebu Süfyan b. Harb, Ebu Cehil b. Hişam ve Velid b. Muğire gibi Kureyş'in ileri gelenleri, bir gün toplandılar ve Kur'an dinlediler. Nadir'e, "Muhammed ne diyor?" diye sordular. Nadir, "Ne söylediğini bilemiyorum. Fakat dilini oynattığını görüyorum ve geçmiş ümmetlere dair benim size anlattığım hikayelerden ve masallardan söylediğini anlıyorum," cevabını verdi. Nadir, gezip gördüğü yerlerden geçmiş milletlere ait masallar öğrenir ve bunları Mekkelilere anlatırdı. Ebu Süfyan, "Muhammed'in söylediklerinin bazısını hak görüyorum," demesine karşı Ebu Cehil, "Sakın ha! Ondan bir şey ikrar ederim, deme!" diye uyardı. Ebu Süfyan, "Ölüm, bunu ikrardan bize daha ehven gelir," demesi üzerine:

25. İçlerinden seni dinleyenler de vardır, fakat Biz, onu anlamalarına engel olmak için kalblerinin üstüne örtüler, kulaklarının içine de ağırlık koyduk. Onlar, bütün delilleri görseler bile yine ona inanmazlar. Hatta sana geldiklerinde seninle tartışırlar. Ve o inkâr edenler: "Bu, öncekilerin masallarından başka bir şey değildir," derler.

Hz. Peygamber'in amcası Ebu Talib, Müşrikler'in Peygamber'e zarar vermelerini meneder, yeğenine eziyet ettirmezdi. Fakat kendisi, ona imandan uzak

dururdu. Müşrikler, bir gün toplanıp Ebu Talib'in yanına gittiler, "Gençlerimizden en güzelini yanına al, senin olsun! Yalnız Muhammed'i bize ver," dediler. Ebu Talib, "Bana insaf etmediniz! Öldürmek için oğlum Muhammed'i size terk edeyim de, yanıma aldığım oğlunuzu sizin için büyüteyim mi!" cevabını verince Müşrikler, hiç bir şey söyleyemediler. Bunun üzerine:

26. Onlar, insanları ona iman etmekten menederler, hem de kendileri ondan uzak dururlar. Böylece yalnız kendilerini mahvediyorlar ama farkında değiller.
27. Onların, ateşin üzerinde durduruldukları zaman: "Ne olurdu dünyaya döndürülseydik, Rabb'imizin âyetlerini yalanlamasaydık da müminlerden olsaydık," dediklerini bir görsen!
28. Hayır, daha önce gizleyip durdukları karşılarına çıktı da ondan, yoksa geri çevrilselerdi yine menedildikleri şeyi yapmaya dönerlerdi. Çünkü onlar yalancıdırlar.
29. Dediler ki: "Dünya hayatımızdan başka bir hayat yoktur, biz diriltilecek değiliz."
30. Rablerinin huzurunda durduruldukları zaman onları bir görsen! Rableri onlara şöyle der: "Bu, bir gerçek değil midir?" Onlar da: "Rabbimize yemin ederiz ki gerçektir," derler. Rableri de onlara: "Öyleyse inkârınız sebebiyle azabı tadın!" der.
31. Allah'ın huzuruna çıkmayı yalanlayanlar, gerçekten hüsrana uğramışlardır. Saat günü ansızın gelince onlar, günahlarını sırtlarına yüklenmiş derler: "Dünyada yaptığımız kusurlardan dolayı yazıklar olsun bize!" Yüklendikleri günah ne kötüdür!
32. Dünya hayatı, eğlence ve oyundan başka bir şey değildir. Ahiret yurdu ise, Allah'tan korkanlar için daha hayırlıdır. Akletmez misiniz?

Hz. Peygamber, bir gün Ebu Cehil ve arkadaşlarına uğradı. Onlar, "Ya Muhammed! Vallahi biz, seni yalanlamıyoruz. Sen, bizim nazarımızda muhakkak doğru birisin. Fakat biz, senin getirdiğin Kur'an'ı yalanlıyoruz," demeleri üzerine:

33. Onların söylediklerinin seni üzdüğünü elbette biliyoruz. Onlar aslında seni yalanlamıyorlar, fakat o zalimler Allah'ın âyetlerini inkâr ediyorlar.
34. Senden önce de peygamberler yalanlanmıştı. Kendilerine yardımımız gelinceye kadar yalanlanmaya ve eziyet olunmaya sabrettiler. Allah'ın sözlerini değiştirecek hiçbir kimse yoktur. Şüphesiz ki sana, peygamberlerin haberlerinden bir kısmı gelmiştir.

Hars b. Amir, Kureyş'ten bir grupla Peygamber'e gelerek, "Ya Muhammed! Geçmiş nebilerin yaptıkları gibi, sen de bize Allah tarafından bir delil getir de biz de, seni tasdik edelim," dediler. Allah, onların istediği delili vermekten imtina etti ve onlar da Peygamber'e imandan yüz çevirdiler. Bu da, kavminin iman etmesine çok haris olan Peygamber'e ağır geldi. Bunun üzerine:

35. Eğer onların yüz çevirmesi sana ağır geldiyse, haydi gücün yetiyorsa yerin içine bir delik, ya da göğe bir merdiven ara ki onlara bir delil getiresin! Allah dileseydi, elbette onları hidayet üzerinde toplardı. O halde cahillerden olma!

36. Daveti ancak dinleyenler kabul ederler. Ölülere gelince, Allah onları diriltir, sonra O'na döndürülürler.

37. Dediler ki: "Ona Rabbinden bir delil indirilmeli değil miydi?" De ki: "Şüphesiz ki Allah, bir delil indirmeye kâdirdir, fakat çokları bilmezler."

38. Yeryüzünde yürüyen hiçbir hayvan ve iki kanadıyla uçan hiçbir kuş yoktur ki, sizin gibi birer ümmet olmasınlar. Biz kitapta hiçbir şeyi eksik bırakmamışızdır, sonra hepsi Rablerinin huzurunda toplanırlar.

39. Âyetlerimizi yalanlayanlar, karanlıklar içinde kalmış sağır ve dilsizlerdir. Allah dilediği kimseyi şaşırtır, dilediği kimseyi de doğru yola koyar.

40. De ki: "Kendinizi hiç düşündünüz mü, Allah'ın azabı size gelse veya o Saat gelse, Allah'tan başkasına mı yalvarırsınız? Eğer sözünde doğru kimselerseniz cevap verin."

41. Hayır, yalnız o Allah'a yalvarırsınız. O da dilerse kaldırılmasını istediğiniz belayı kaldırır ve o zaman ortak koştuğunuz şeyleri unutursunuz.

42. Şüphesiz senden önceki ümmetlere de peygamberler gönderdik. Bize yalvarsınlar diye onları darlık ve sıkıntı ile cezalandırdık.

43. Hiç olmazsa kendilerine baskınımız geldiği zaman olsun, yalvarmalı değiller miydi? Fakat kalbleri katılaştı ve şeytan yaptıklarını kendilerine güzel gösterdi.

44. Kendilerine hatırlatılanları unuttuklarında, onlara her şeyin kapısını açtık. Nihayet kendilerine verilen nimetlerle şımarınca onları azabımızla ansızın yakaladık. Hemen ümitsizliğe kapılıp şaşkına döndüler.

45. Zulmeden kavmin kökü kesildi. Hamd, alemlerin Rabbi Allah'a aittir.

46. De ki: "Söyleyin bakalım, eğer Allah kulaklarınızı ve gözlerinizi alır da kalblerinizi mühürlerse, Allah'tan başka hangi tanrı bunları size verebilir?" Bak, delilleri nasıl açıklıyoruz! Sonra da onlar, yüz çeviriyorlar?

47. De ki: "Söyler misiniz? Size Allah'ın azabı ansızın veya açıkça gelirse, zalimlerden başkası mı helak olur?"

48. Biz peygamberleri, ancak rahmetimizin müjdecileri ve azabımızın habercileri olmak için göndeririz. Artık kim iman edip durumunu düzeltirse, onlara korku yoktur. Onlar mahzun da olmayacaklardır.

49. Âyetlerimizi yalanlayanlara gelince, yapmakta oldukları fenalıklar yüzünden onlara azap dokunacaktır.

Müşrikler, Peygamber'e sorular sordular ve ondan mucizeler istediler de, "Ya Muhammed! Sen Allah tarafından gönderilmiş bir peygamber isen, Ondan iste de bize rızkı bol versin ve bizi fakirlikten kurtarsın," dediler. Bazıları da, "Muhammed nasıl peygamber oluyor? O da bizim gibi, yemek yer, su içer, çarşılarda gezer, kadınlarla evlenir. Böyle peygamber olur mu?" benzeri çok şeyler söylediler. Bunun üzerine:

50. De ki: "Size Allah'ın hazineleri yanımdadır, demiyorum. Gaybı da bilmem. Size, bir meleğim de demem. Ben sadece bana vahyolunana uyuyorum." De ki: "Kör ile gören bir olur mu? Hiç düşünmez misiniz?"

Kureyş'ten bir grup, bir gün Peygamber'e uğradılar. Peygamber'in yanında fakir müminlerden Habbab, Suhayb, Bilal ve Ammar vardı. Müşrikler, onları görünce, "Ya Muhammed! Kavminin ulularını bir tarafa bıraktın da bunlarla oturmaya ve bunlarla vakit geçirmeye mi razı oldun? Bunları yanından terk edersen, biz senin yanına geliriz," demeleri bir de Müşrikler, Peygamber'e, "Bizim için bu kölelerden ayrı meclis yap," dediklerinde Hz. Ömer de bu teklife destek vermişti. Sonra bu fikri reddeden aşağıdaki ayet nazil olunca Ömer, fakir müminlerin yanına gelerek, "Ben, sadece hayır murat etmiştim," diyerek özür diledi.

51. Rablerinin huzurunda toplanacaklarından korkanları Kur'an'la uyar. Onlar için Allah'tan başka ne bir dost, ne de bir şefaatçi vardır. Gerekir ki Allah'tan korkarlar.

52. Sadece Allah'ın rızasını dileyerek sabah akşam O'na dua edenleri kovma. Onların hesabından sen sorumlu değilsin, onlar da senin hesabından sorumlu değiller. Onları yanından kovarsan zalimlerden olursun.

53. Biz onlardan kimini kimi ile "Allah aramızdan bunlara mı lütfunu layık gördü?" desinler diye, işte böyle imtihan ettik. Allah, şükredenleri daha iyi bilen değil midir?

54. **Âyetlerimize inananlar sana geldikleri zaman onlara şöyle söyle: Selam olsun size! Rabbiniz rahmeti kendi üzerine yazdı. Sizden her kim bilmeyerek bir kötülük işleyip de sonra arkasından tevbe eder, kendini düzeltirse, muhakkak ki O, bağışlayan-esirgeyendir."**

55. **Suçluların tuttuğu yol açığa çıksın diye, âyetleri işte böyle genişçe açıklıyoruz.**

Müşrikler, Peygamber'e, "Ya Muhammed! Ecdadının dinini terk ediyorsun. Eski dinine dön, putlara gel! Bizi azapla mı korkutuyorsun? Korkuttuğun azabı getir de hemen görelim!" demeleri üzerine:

56. **De ki: "Şüphesiz ki bana, Allah'tan başka yalvardıklarınıza ibadet etmem yasaklandı." De ki: "Sizin isteklerinize uymayacağım, aksi halde sapmış olur, doğru yolda olmamış olurum."**

57. **De ki: "Ben Rabbimden apaçık bir delile dayanmaktayım, siz ise onu yalanladınız. O çabuk gelmesini istediğiniz azab benim elimde değildir, hüküm ancak Allah'a aittir, gerçeği O anlatır ve O, ayırt edenlerin en hayırlısıdır."**

58. **De ki: "Sizin çabuk gelmesini istediğiniz azab benim elimde olsaydı, benimle sizin aranızdaki durum herhalde sonuçlanmış olurdu. Allah, zulmedenleri en iyi bilendir."**

59. **Gaybın anahtarları O'nun katındadır, onları O'ndan başkası bilmez, karada ve denizde olanları O bilir ve bir yaprak düşmez ki, onu O bilmesin; ne toprağın karanlıklarında bir dane, kuru ve yaş her şey açık Kitap'tadır.**

60. **Sizi geceleyin ölü gibi uyutan, gündüzün ne yaptığınızı bilen, sonra ölüm gelinceye kadar gündüzleri sizi uyandıran O'dur. Sonra dönüşünüz yine O'nadır. Yaptıklarınızı size O haber verir.**

61. **O, kulları üzerinde hükümranlığı sürdürür ve size koruyucular gönderir, sonunda sizden birinize ölüm geldiği vakit elçilerimiz, hiç eksiklik yapmadan onun vefat ettirirler.**

62. **Sonra gerçek Mevlâlarına döndürülürler. Bilin ki, hüküm O'nundur ve O, hesap görenlerin en süratlisidir.**

63. **De ki: "Bizi bu tehlikeden kurtarırsa elbette şükredenlerden olacağız," diye gizli ve aşikâr O'na yalvarırlarken, karanın ve denizin karanlıklarından sizi kim kurtarır?**

64. **De ki: "Allah, sizi ondan ve bütün sıkıntılardan kurtarır, sonra da siz yine ortak koşarsınız."**

65. De ki: "O'nun üstünüzden ve ayaklarınızın altından azab göndermeye yahut sizi fırkalara ayırıp kiminizin kiminize hıncını tattırmaya gücü yeter." Ayetlerimizi nasıl açıklıyoruz ki, onlar iyice anlasınlar.
66. Kavmin onu yalanladı, hâlbuki o gerçektir. De ki: "Ben sizin vekiliniz değilim."
67. Her haberin kararlaştırılmış bir zamanı vardır, siz de onu bileceksiniz.

Müşrikler, oturdukları meclislerde Kur'an ayetleriyle ve Peygamber'le alay eden ve hakaretamiz sözler söylerlerdi. Bunların alaylarına karşı Peygamberin ve müminlerin nasıl davranacaklarını beyan için:

68. Âyetlerimiz hakkında münasebetsizliğe dalanları gördüğün zaman onlardan uzaklaş ki, başka söze dalsınlar. Şeytan bunu sana unutturursa hatırladıktan sonra hemen kalk, o zalimler topluluğuyla oturma.
69. Muttakilere, o zalimlerin hesabından bir sorumluluk yoktur. Fakat bu bir hatırlatmadır. Belki sakınırlar.

Müşrikler, davet olundukları İslam dinini oyun ve eğlence yapmaları ve onunla alay etmeleri üzerine:

70. Dinlerini bir oyun ve bir eğlence edinen ve kendilerini dünya hayatının aldattığı kimseleri bırak! Ve hiçbir kimsenin kazandığı şey yüzünden kendisini helake atmamasını, kendisi için Allah'tan başka hiç bir dost ve hiçbir şefaatçi bulunmadığını Kur'ân ile hatırlat. O, azaptan kurtulmak için bütün varını feda etse, kendisinden alınmaz. Onlar kazandıkları şey yüzünden helake uğratılmışlardır. Onlar için, inkâr ettiklerinden dolayı kaynar bir içecek ve elim bir azap vardır.

Ebu Bekir'in oğlu Abdurrahman'ı, iman etmeden önce Peygamber, babası ve müminler, İslam'a davet ettiler. O, bunu kabul etmediği gibi, babası Ebu Bekir'i putlara tapmaya davet etti. Onun durumunu belirtmek için:

71. De ki: "Biz Allah'ı bırakıp da bize fayda veya zarar vermeyen şeylere mi yalvaralım? Allah bizi doğru yola kavuşturduktan sonra arkamıza geri mi dönelim? Arkadaşları, bize gel, diye doğru yola çağırdıkları halde yeryüzünde şaşkın dolaşıp, şeytanların ayartarak uçuruma çektikleri ahmak gibi mi olalım?" De ki: "Allah'ın gösterdiği yol, doğru yoldur. Bize, bütün âlemlerin Rabb'ine teslim olmamız emrolundu."
72. Bize: "Namazı kılın, Allah'a karşı gelmekten sakının!" Toplanacağınız yer O'nun huzurudur.

73. **Gökleri ve yeri, hak ile yaratan O'dur. Bir şeye "ol" dediği gün hemen oluverir. O'nun sözü haktır. "Sûr"a üfürüldüğü gün de mülk ancak O'nundur. O, gizliyi ve açığı bilendir. O, hikmet sahibi-haberdardır.**

74. **İbrahim, babası Âzer'e demişti ki: "Sen putları tanrı mı ediniyorsun? Doğrusu ben seni ve kavmini açık bir sapıklık içinde görüyorum."**

75. **Böylece Biz, İbrahim'e göklerin ve yerin melekûtunu gösteriyorduk ki, kesin inananlardan olsun.**

76. **Gece bastırınca, bir yıldız gördü: "Rabb'im budur," dedi. Yıldız batınca da: "Ben batanları sevmem," dedi.**

77. **Ay'ı doğarken gördü: "Rabb'im budur," dedi. O da batınca: "Yemin ederim ki, Rabbim bana doğru yolu göstermeseydi, elbette sapıklığa düşen topluluktan olurdum," dedi.**

78. **Güneş'i doğarken görünce: "Rabb'im budur, bu hepsinden büyük" dedi. O da batınca dedi ki: "Ey kavmim! Ben sizin ortak koştuğunuz şeylerden uzağım."**

79. **"Ben yüzümü, hanif olarak gökleri ve yeri yoktan var edene çevirdim ve artık ben müşriklerden değilim."**

80. **Kavmi onunla tartışmaya başladı. O da onlara dedi ki: "Beni doğru yola eriştirdiği halde Allah hakkında benimle mücadele mi ediyorsunuz? O'na ortak koştuklarınızdan hiç korkmuyorum, ancak Rabbimin dilediği şey hariç. Rabbim ilmiyle her şeyi kuşatmıştır. Hiç düşünmez misiniz?"**

81. **"Hakkında hiçbir delil indirmediği halde, siz Allah'a ortak koşmaktan korkmazken, ben sizin ortak koştuklarınızdan nasıl korkarım!" Bilirseniz söyleyin, iki gruptan hangisi güvende olmaya daha layıktır?**

Savaşta müşrik biri, Müslümanların üzerine saldırdı bir mümini şehit etti. Tekrar saldırdı birini daha şehit etti. Üçüncü defa saldırdığında başka birini daha şehit etti. Daha sonra Peygamber'e geldi, "Ey Allah'ın Resulü! İslam'ı kabul edersem, bana fayda verir mi?" diye sordu. Peygamber, at üstünde bulunan bu müşrikin sorusuna, "Evet!" deyince, geri dönüp atını mahmuzladı ve Müslümanlar arasına katılarak müşrikler üzerine saldırdı. Eski arkadaşlarından önce birini, sonra birin, daha sonra birini ve başka birilerini öldürdü. Aşağıdaki ayet onun hakkında nazil olmuştur:

82. **İnanıp ta imanlarını zulüm ile karıştırmayanlar. İşte güven onlarındır ve doğru yolu bulanlar onlardır.**

83. **İşte bunlar, kavmine karşı İbrahim'e verdiğimiz delillerimizdir. Dilediğimizi derecelerle yükseltiriz. Muhakkak Rabbin hikmet sahibi-bilendir.**

84. Biz ona İshak'ı ve Yakub'u da hediye ettik: Hepsine de doğru yolu gösterdik. Nitekim daha önce Nuh'a ve onun soyundan Davud'a, Süleyman'a, Eyyub'a, Yusuf'a, Musa'ya ve Harun'a da yol göstermiştik. Biz güzel davrananlara böyle karşılık veririz.
85. Zekeriyya, Yahya, İsa ve İlyas'a da. Hepsi de salih kullarımızdandı.
86. İsmail, Elyesa, Yunus ve Lut'u da. Hepsini âlemlere üstün kıldık.
87. Babalarından, çocuklarından ve kardeşlerinden bazılarını da üstün kıldık. Onları seçtik ve hidayete ilettik.
88. Bu, Allah'ın doğru yoludur. Kullarından dilediğini o doğru yola iletir. Onlar Allah'a ortak koşsalardı, yaptıkları amelleri boşa giderdi.
89. İşte onlar, kendilerine kitap, hükümranlık ve peygamberlik verdiğimiz kimselerdir. Bunlar, ona inanmayacak olurlarsa, yerlerine, onu tanımamazlık etmeyecek bir toplum getiririz.
90. Bunlar, Allah'ın hidayet ettiği kimselerdir. Sen de onların hidayetine uy. De ki: "Ben ona karşılık sizden bir ücret istemiyorum. O, sadece bütün âlemlere bir öğüttür."

Aşağıdaki ayet, Medine'de nazil olmuştur. Yahudilerin hahambaşı Malik b. Sayf, bir gün Nebi'nin Mescidi'ne gelmişti. Bu kişi, çok şişman ve kıpkızıl biri idi. Peygamber, ona dönerek, "Tevrat'ı Musa'ya indiren Allah namına yemin veriyorum, Tevrat'ta Allah, şişman alime buğzeder, diye yazar, değil mi? Halbuki sen, çok şişman bir bilginsin. Yahudilerin yedirdikleri sana yaramış," buyurdu. Bu söze, orada bulunanlar, gülüştüler. Hahambaşı, utancından kıpkırmızı oldu. Kızan hahambaşı, Ömer'e dönüp, "Allah, beşere bir şey indirmedi," dedi. Peygamberi inkar edeyim derken kendi dininin dahil bütün peygamberlere indirilen kitapları inkar etti. Bunun üzerine aşağıdaki ayet inmiştir:

91. Onlar: "Allah insanlara hiçbir şey indirmedi," demekle, Allah'ı gereği gibi tanıyamadılar. De ki: Musa'nın insanlara aydınlık ve hidayet olmak üzere getirdiği, sizin parça kâğıtlara çevirdiğiniz, bir kısmını belli ettiğiniz, birçoğunu gizlediğiniz; sizinle babalarınızın, sayesinde bilmediğiniz birçok şeyleri öğrendiğiniz Kitab'ı kim gönderdi? "Allah" de! Sonra onları bırak, boş laflara dalarak oyalansınlar.
92. Bu Kitap, kendinden önceki kitapları tasdik eden, şehirler anası (Mekke) halkını ve çevresindeki bütün insanlığı uyarman için indirdiğimiz mübarek bir kitaptır. Ahiret gününe iman edenler bu Kitab'a da iman ederler ve onlar namazlarına da devamlıdırlar.

Müseylemetü'l-Kezzab, Yemen'de Amr b. Lühey ve Esvedi Ansi gibi peygamberlik iddiasında bulunan, Allah üzerine yalan söyleyip kendi kafasından din

uyduran ve halkı putlara taptıran kişiler ve Abdullah b. Ebi Serah el-Kureşi hakkında aşağıdaki ayet nazil olmuştur. Abdullah, Müslüman olduktan sonra Peygamber'e vahiy katipliği yaptı. Peygamber, ona "Semian alima" yazdırdığında o, "Alimen hakima" yazardı. Sonra ayet kendisine okutulduğunda, "Evet, böyle yazdım. İkisinin de manası aynıdır," cevabını verirdi. Bir gün, Müminun Suresi nazil olduğunda Peygamber, "Ve lekad halakna'l-İnsane min sülaletin min tîn" cümlesini yazdırıyordu. Abdullah, insanın yaratılışının detayında taaccüb etti de "Fe tebarekellahu ehsene'l-Halıkîn" deyiverdi. Peygamber de onu yazdıracaktı. Ona, "Okuduğunu yaz, bu böyle nazil oldu," buyurdu. Abdullah, bundan şüpheye düştü ve, "Eğer Muhammed sadık ise, ona vahyedilen bana da vahyediliyor," dedi ve İslam'dan irtidad edip Müşrikler'e katıldı. Daha sonra tekrar İslam dinine girdi.
Taifli Nadr b. Hars ve benzeri müşrikler, "biz de Kur'an'ın mislini inzal edeceğiz," diyerek çok uğraşmışlar, geceleri sabahlara kadar çalışmışlar el-Karia ve el-Kevser gibi sureler yazmaya çalışmışlardır.

93. Allah'a karşı yalan uyduran yahut kendisine hiçbir şey vahyolunmadığı halde: "Bana vahyedildi," diyen ve: "Allah'ın indirdiği gibi bir kitap da ben indireceğim," diye iddiada bulunandan daha zalim kim olabilir? O zalimlerin halini ölüm şiddeti içindeyken bir görsen! Melekler onlara ellerini uzatırlar ve: "Ruhunuzu teslim edin. Bugün, Allah'a karşı haksız şeyler söylediğinizden ve O'nun âyetlerine karşı böbürlenmenizden dolayı alçaltıcı bir azapla cezalandırılacaksınız," derler.

Nadr b. Hars, "Lat ve Uzza hakikaten yakında bana şefaat edecekler," demesi üzerine:

94. Bugün, sizi ilk defa yarattığımız gibi yapayalnız huzurumuza geldiniz, size verdiğimiz her şeyi arkanızda bıraktınız. Allah'ın size göre ortağı olduklarını iddia ederek yardımlarına, şefaatlarına güvendiğiniz ortakları yanınızda görmüyoruz. Aranızdaki bağlar kesilmiş, güvendiklerinizin hepsi kaybolup gitmiştir.

95. Şüphesiz ki daneleri ve çekirdekleri yaran Allah'tır. O, ölüden diriyi çıkarır, diriden de ölüyü çıkaran O'dur. İşte Allah budur. O halde nasıl yüz çevirirsiniz?

96. Sabahı yarıp ağartan O'dur. Geceyi dinlenmek için; Güneş'i, Ay'ı hesaplamak için yaratmıştır. İşte bu, güçlü-bilenin takdiridir.

97. Kara ve denizin karanlıklarında yolunuzu bulasınız diye yıldızları sizin için yaratan O'dur. Şüphesiz Biz, bilen bir toplum için âyetleri genişçe açıkladık.

98. **Sizi bir tek candan yaratan O'dur. Sonra sizin için bir karar yeri, bir de emanet yeri vardır. Biz âyetlerimizi, anlayan bir toplum için apaçık beyan ettik.**

99. **Gökten suyu indiren O'dur. Onunla her çeşit bitkiyi çıkardık, o bitkiden bir yeşillik çıkardık, ondan da birbiri üzerine binmiş daneler; hurmanın tomurcuğundan sarkan salkımlar, üzüm bağları, zeytin ve nar çıkarıyoruz. Kimi birbirine benzer, kimi benzemez. Bunlar meyvelendikleri zaman meyvelerinin olgunlaşmasına bakın! Bunlarda inanan bir toplum için deliller vardır.**

Nurun, insanların, hayvanların ve dört ayaklıların yaratıcısı Allah'tır. Karanlığın, yırtıcı hayvanların ve yılanların yaratıcısı Şeytan'dır diyen dualist Mecusi zındıkları hakkında:

100. **Onlar, Allah'a cinlerden de ortak koştular. Halbuki onları yaratan O'dur. Bilgileri olmadan O'na oğullar, kızlar uydurdular. O'nun şânı onların uydurdukları sıfatlardan yücedir.**

101. **Gökleri ve yeri yoktan var eden O'dur. Eşi de olmadığı halde, nasıl olur da çocuğu olur? Her şeyi yaratan O'dur. O, her şeyi bilendir.**

102. **Rabbiniz Allah bu! Başka ilâh yoktur; O, her şeyin yaratanıdır. O'na kulluk edin, O her şeye vekildir.**

103. **Gözler onu göremez, O ise bütün gözleri görür; O, lütuf sahibi-haberdardır.**

104. **Muhakkak size Rabbinizden basiretler geldi. Artık kim hakkı görürse faydası kendisine, kim de körlük ederse zararı kendisinedir. Ben sizin bekçiniz değilim!**

105. **İşte böylece âyetleri türlü türlü çevirip açıklıyoruz ki, onlar sana: "Sen bunları bir yerlerden okuyup öğrenmişsin," desinler ve bilen bir toplum için de onu iyice beyan edelim.**

106. **Rabbinden sana vahyedilene uy. O'ndan başka ilâh yoktur. Ortak koşanlardan da yüz çevir.**

107. **Allah dileseydi, ortak koşmazlardı. Biz, seni onlar üzerine bekçi yapmadık, sen onlara vekil de değilsin!**

Hz. Peygamber'in amcası Ebu Talib'e ölüm yaklaşınca, Kureyş müşrikleri onu kastederek, "Şu adama gidelim de kardeşinin oğlunu bizden nehyetmesini isteyelim, biz onun ölümünden sonra Muhammed'i öldürmekten utanırız." Bu müşavere üzerine bir grup, Ebu Talib'e geldiler ve isteklerini arz ettiler. Bunun üzerine Ebu Talib, Peygamber'i çağırdı. Peygamber, içeri girince amcası ona,

"Ya Muhammed! Şunlar senin kavmin ve amcanın oğullarıdır. Senden ilahlarını terk etmeni istiyorlar ki, onlar da senin ilahını rahat bıraksınlar," dedi. Peygamber, "Sizden bir kelime istiyorum. Onu söylerseniz bütün Araplara malik olursunuz ve Acem size yaklaşır. O kelime de Lailahe illallah'tır," dedi. Onların yüzleri kırıştı ve onu söylemekten kaçındılar. Ebu Talib, "Ey kardeşimin oğlu! Başka bir şey söyle! Kavmin bu sözü söylemekten çekiniyor," dedi. Peygamber, "Ben, başka bir şey teklif edemem. Onlar, güneşi getirseler de ellerime koysalar, yine bundan başka bir şey söyleyemem," buyurdu. Bunun üzerine Müşrikler, "Ya Muhammed! Ya sen bizim ilahlarımıza söz söylemekten dilini çekersin, ya da biz, sana ve Rabbine şetmederiz," dediler. Müslümanlar, müşriklerin putlarına dil uzatır ve onlara kötü sözler söylerlerdi. Bu tecavüz karşısında onlar da, müminlerin Rabbı'na çirkin sözler söylemeye başlamışlardı. Bunu önlemek için:

108. Allah'tan başka taptıklarına sövmeyin ki, onlar da bilmeyerek Allah'a sövmesinler. Biz, her ümmete yaptıkları işi süslü gösterdik. Sonunda dönüşleri Rablerine'dir. O, onlara ne yaptıklarını haber verir.

Müşrikler, toplanıp Peygamber'e geldiler, "Ya Muhammed! Sen, bize Musa'nın asası ile taşa vurduğunda taştan on iki pınar su kaynadığını, İsa'nın ölüleri dirilttiğini, Salih Peygamber'in Semud Kavmi'ne delil olarak taştan bir deve çıkardığını haber veriyorsun. Sen de bize o delillerden getir de seni tasdik edelim," dediler. İstedikleri delil için Peygamber, ellerini kaldırıp dua etmeye başladı. Hemen Cebrail geldi de, "Ya Muhammed! Dilersen Safa dağı altın olacak. Fakat biz, bir delil getirir de o tasdik edilmezse azap indirilir, kavmin helak olur. Dilersen tevbe edecekleri tevbe edinceye kadar tehir edeyim," dedi. Peygamber, "Bırak onları kendi haline," demesi üzerine:

109. Onlara bir delil gelirse ona mutlaka iman edecekler diye en ağır yeminleriyle Allah'a yemin ettiler. De ki: "Deliller, sadece Allah'tadır." Onlara deliller geldiğinde de inanmayacaklarını nerden bileceksiniz?

110. Biz onların kalplerini ve gözlerini çeviririz de, onlar, ilkin iman etmedikleri gibi, gene de iman etmezler. Biz de onları taşkınlıkları içerisinde şaşkın bırakırız.

Kureyş'ten alaycı bir topluluk, Peygamber'e gelip, "Ya Muhammed! Bize ölülerden bazılarını dirilt te söylediklerinin doğruluğuna inanalım. Seni onlardan soralım. Melekleri getir de senin Allah'ın Resulü olduğuna şehadet ettiklerini bize göster. Yahut Allah'ı ve melekleri bize kefil olarak getir," demeleri üzerine:

111. Eğer Biz onlara melekleri indirseydik, ölüler de kendileriyle konuşsaydı ve her şeyi toplayıp karşılarına getirseydik, Allah'ın diledikleri hariç, yine de inanacak değillerdi, fakat çoğu bilmezler.

Hz. Peygamber, Kureyş'in şiddetli düşmanlık ve tecavüzlerine maruz kaldı. Çirkin sözleri ve kötü hareketleri, ona çok ağır geliyordu. Bu baskıları arttıkça tahammül edilemez oluyordu. Resulünü teselli için:

112. Biz böylece, her peygambere insan ve cin şeytanlarını düşman yaptık. Bunlar birbirini aldatmak için süslü sözlerle vesvese verirler. Rabbin dileseydi onu yapamazlardı. Onları iftiraları ile baş başa bırak.
113. Bir de ahirete iman etmeyenlerin kalpleri, o yaldızlı söze kansın, ondan hoşlansın ve işledikleri suçları işlemeye devam etsinler diye böyle yaparlar.

Zor işler olduğu zamanlarda, işin halli için kâhinlerin hükmüne müracaat etmek, arap müşriklerinin adeti idi. Bir gün toplanıp Peygamber'e geldiler, "Biz, senin hak üzerinde olduğunu bilmiyoruz. Arzu edersen seninle Yahudi alimlerine veya Hristiyan piskoposlarına gidelim. Onlar aramızda hakem olsun da hak üzere olup olmadığını onlara soralım," demeleri üzerine:

114. Allah, size Kitab'ı açıklanmış olarak indirdiği halde, ondan başka bir hakem mi arayayım? Kendilerine kitap verdiklerimiz, o Kitab'ın, gerçekten Rabbin katından hak olarak indirilmiş olduğunu bilirler. O halde sakın şüphe edenlerden olma!
115. Rabbinin sözü hem doğrulukça hem de adaletçe tamamlanmıştır. O'nun sözlerini değiştirebilecek kimse yoktur. O, işiten-bilendir.

Müşrikler, ölmüş hayvanın etinin yenmesi hakkında Peygamber ve müminlerle mücadele ettiler de, "Siz, kendi öldürdüğünüz hayvanların etlerini yiyor da Allah'ın öldürdüğü hayvanların etlerini yemiyorsunuz! Bu nasıl olur?" demeleri üzerine:

116. Eğer yeryüzündekilerin çoğunluğuna uyarsan seni Allah yolundan saptırırlar. Çünkü onlar sadece "zann"a uyarlar ve saçmalarlar.
117. Şüphesiz ki Rabbin, yolundan kimlerin saptığını çok iyi bilir. O, doğru yolda olanları da çok iyi bilir.

İnsanlar, Peygamber'e geldiler de, "Ey Allah'ın Resulü! Kendi öldürdüğümüzü yiyelim de, Allah'ın öldürdüğünü yemeyelim mi?" diye sormaları üzerine:

118. Eğer Allah'ın âyetlerine iman ediyorsanız, Allah'ın adı anılarak kesilen hayvanlardan yiyin.

119. Size ne oluyor da Allah'ın adı anılarak kesilenlerden yemiyorsunuz? Hâlbuki O size, mecbur kalmanızın dışında haram olan şeyleri genişçe açıklamıştır. Doğrusu birçokları bilmeden keyiflerine uyarak insanları doğru yoldan saptırıyorlar. Şüphesiz Rabbin, sınırı aşanları iyi bilir.

Cahiliyye halkı, zinanın açık yapılanını haram, gizlisini helal addederlerdi. Bu nedenle işleyecekleri zinayı gizlemeye çalışmalarını nehyetmek için:

120. Günahın açığını da gizlisini de bırakın! Günah kazananlar, yaptıklarının cezasını çekecekler.

Allah, laşeyi yemenin haram olduğu hakkındaki ayeti indirince, İran halkından ateşe tapan Mecusiler, Mekke Müşriklerine, "Muhammed'le mücadele edin! Muhammed ve arkadaşları, Allah'ın emirlerine tabi olduklarını iddia ediyorlar, sonra da kendi öldürdüklerinin helal, Allah'ın öldürdüklerinin haram olduğunu söylüyorlar," diye mektup yazdılar. Bu mektup, Müslümanların bazılarının kalplerinde etkisini gösterdi. Bunun üzerine:

121. Üzerlerine Allah'ın ismi anılmamış olanlardan yemeyin, çünkü onu yemek yoldan çıkmaktır. Şeytanlar, dostlarına, sizinle mücadele etmeleri için telkinde bulunurlar. Eğer onlara uyarsanız, muhakkak ki, Allah'a ortak koşanlardan olursunuz.

Hz. Peygamber, Kabe'nin yanında namaz kılıyordu. Ebu Cehil de oradaydı. Orada bulunan ayak takımını teşvik ederek Allah'ın Resulünün üzerine, ölmüş bir devenin karnını ve pisliklerini attırdı. Peygamber, bundan çok üzüldü. Durum, kızı Hz. Fatıma'ya bildirildi. Fatıma, olay mahalline gelerek Ebu Cehil ve adamlarıyla atıştı. Onlara beddua etti. Elbiselerini temizlemek için babasını alarak eve götürdü. O sırada Hz. Hamza, avdan dönüyordu. İhtiyar bir kadın, Ebu Cehil'in, yeğenine yaptığı hakareti ona anlattı. Hamza'nın akrabalık duyguları galeyana geldi ve çok gazaplandı. Evine varmadan, elinde ok ve yayla doğru olay yerine, Ebu Cehil'in yanına geldi. Hamza, henüz Müslüman olmamıştı.

Elindeki yayla Ebu Cehl'e vurmaya başladı. Ebu Cehil, Hamza'nın iman etmesinden korktuğu için, ona karşı koymuyor, yalvarıyor ve, "Ya Eba Ya'l! Kardeşinin oğlunu görmüyor musun? Getirdiği Kur'an ile akıllılarımıza akılsızlar diyor. İlahlarımıza şetmediyor. Babalarımıza dil uzatıyor," diyor ve Hamza'yı tes-

kine çalışıyordu. Buna rağmen Hamza'nın gazabı dinmiyor, öfkesi gittikçe artıyordu. Hamza, "Sizden daha sefih, daha akılsız kim var? Allah'ı bırakıp ta taşlara tapıyorsunuz ey zalimler!" dedi ve hemen Müslüman oldu. Ebu Cehil'in korktuğu da başına geldi:

122. Ölü iken hidayetle diriltti̇ğimiz, kendisine insanlar arasında yürüyecek bir nûr verdiğimiz kimse, karanlıklar içinde kalıp, ondan çıkamayan gibi olur mu? Fakat kâfirlere, yaptıkları, süslü gösterilir.
123. Böylece, her kentte ileri gelenleri, oranın suçluları yaptık ki, orada tuzak kursunlar. Hâlbuki bunlar, kötülüğü başkasına değil kendilerine yapıyorlar da farkına varmıyorlar.

Velid b. Muğire, Peygamber'e, "Ya Muhammed! Peygamberlik hak olmuş olsaydı, ben ona senden daha layık idim. Çünkü ben, yaşça senden büyüğüm ve mal olarak da senden zenginim," demesi üzerine:

124. Onlara bir âyet geldiği zaman: "Allah'ın peygamberlerine verilenin aynısı bize de verilmedikçe iman etmeyiz," derler. Allah peygamberliğini kime vereceğini daha iyi bilir. Suçlu olanlara, yaptıkları hilelerinden dolayı Allah katından bir zillet ve şiddetli bir azap erişecektir.
125. Allah kimi hidayete erdirmek isterse, onun gönlünü İslâm'a açar. Kimi de saptırmak isterse, sanki göğe yükseliyormuş gibi, göğsünü dar ve sıkıntılı yapar. Allah, inanmayanları işte böyle pislik içinde bırakır.
126. Rabbinin doğru yolu budur. Şüphesiz Biz, ibret alan bir kavim için âyetleri geniş bir şekilde açıkladık.
127. Onlar için Rableri katında selâmet yurdu vardır. Yaptıkları iyi amellerden dolayı, Allah onların dostudur.
128. Onların hepsini topladığı gün, cinlere: "Ey cin topluluğu! İnsanların çoğunu yoldan çıkardınız," der. İnsanlardan cinlerin dostu olanlar da şöyle derler: "Rabbimiz! Biz birbirimizden faydalandık. Nihayet bize tayin ettiğin vademize ulaştık." Allah da: "Sizin durağınız cehennemdir. Orada, Allah'ın dilemesi müstesna, ebedi olarak kalacaksınız," der. Şüphesiz Rabbin hikmet sahibi-bilendir.
129. İşte Biz böylece, kazandıkları günahlardan dolayı zalimleri birbirine dost yaparız.
130. "Ey cin ve insan topluluğu! İçinizden size âyetlerimi anlatan ve bugününüze kavuşacağınız hususunda sizi uyaran peygamberler gelmedi mi?" deyince onlar: "Kendi aleyhimize şahidiz," derler. Dünya hayatı onları aldattı ve kendilerinin kâfir olduklarına şahitlik ettiler.
131. Rabbin, halkı habersiz iken ülkeleri zulüm ile helak edici değildir.

132. Her birinin yaptıklarına göre dereceleri vardır. Rabbin onların yaptıklarından habersiz değildir.

133. Rabb'ın, hiçbir şeye muhtaç değildir, merhamet sahibidir. Sizi, başka bir kavmin soyundan getirdiği gibi, dilerse, sizi de yok edip, sizden sonra yerinize dilediğini getirir.

134. Size vaad edilenler mutlaka gelecektir, siz onun önüne geçemezsiniz.

135. De ki: "Ey kavmim! Gücünüz yettiğince yapacağınızı yapın, ben de yapıyorum. Yurdunun sonunun kimin olduğunu bileceksiniz. Muhakkak zalimler kurtuluşa eremezler."

Cahiliyye devrinde müşrikler, toprak mahsulleri olan ekinlerden, meyvelerden ve hayvanlar olan develerden, koyun, keçi ve sığırlardan başka mallarından bir pay ayırırlar ve bu Allah için, derlerdi. Bir kısmını ayırırlar, bu da put şeriklerimizin, derlerdi. Allah için ayırdıklarını misafirlere ve fakirlere sarf ederler. Putlar için ayırdıklarını, putlara kesilen kurbanlara ve yapılan ayinlere ve putların hizmetçilerine sarf ederlerdi. Allah için ayırdıkları, artmaz ve putlara ayrılandan eksik olursa, onu olduğu gibi terk ederler ve ona bir şey ilave etmezler de, "Allah zengin, putlar fakirdir," derlerdi. Fakat Allah için ayırdıkları çoğalır ve ürerse putlarınki olduğu gibi kalır veya noksan olursa, Allah'ın payından bir kısmını alırlar putlara sarf ederler ve, "Bunlar, muhtaçtır," derlerdi. Böylece Allah için ayrılan, noksan olduğunda umurlarında olmaz, ona önem vermezler. Putlar için ayrılanı ise Allah'a ayrılandan ikmal ederlerdi. Allah, müşriklerin bu şirk ve mefsedetlerini beyan ederek müminleri ikaz ve irşat etmek üzere şu ayeti indirmiştir:

136. Allah'ın yarattığı ekin ve hayvanlardan Allah'a bir hisse ayırmakta ve kendilerince: "Bu, Allah'a ait; şu da ortaklarımıza ait," demektedirler. Ortakları için olan hisse Allah'a ulaşmamakta, fakat Allah'a ayrılan hisse ortaklarına ulaşmaktadır. Verdikleri hüküm ne kötüdür.

137. Ortakları, müşriklerin çoğuna evlatlarını öldürmeyi hoş gösterdi, hem kendilerini mahvetsinler hem de dinlerini bozsunlar. Allah dileseydi bunu yapamazlardı. Onları, uydurduklarıyla baş başa bırak!

Cahiliyye Arapları, vehimlerinden bir takım yalanlar uydururlar, hükümler ortaya atarlar, bunları da, "Allah, böyle emretti, böyle nehyetti," diye Allah'a isnattan korkmazlardı. Onların bu halinin yanlışlığını:

138. Zanlarınca dediler ki: "Bunlar dokunulmaz hayvanlar ve ekinlerdir. Bunları bizim dilediğimizden başkası yiyemez. Bunlar da sırtına binil-

mesi yasaklanmış hayvanlar." Bir kısım hayvanları da üzerlerine Allah'ın adını anmadan boğazlarlar. Bütün bunları Allah'a iftira ederek yaparlar. Allah, onları iftiralarıyla cezalandıracaktır.

139. Dediler ki: "Bu hayvanların karınlarındakiler sadece erkeklerimize ait olup kadınlarımıza haramdır." Eğer ölü doğarsa o zaman hepsi onda ortaktır. Bu nitelemelerinden dolayı Allah onların cezasını verecektir. Çünkü O, hikmet sahibi-bilendir.

Cahiliyye devrinde, bir kızları olduğunda öldürmeyeceklerini, ikinci kızları doğacak olursa onları diri olarak toprağa gömeceklerini iki erkek, birbirlerine vaat ederlerdi. Bunlardan her hangi birinin bir kızı olduğunda öldürmez, ikinci kızı doğduğunda erkek, kuşluk vakti veya akşam üzeri karısına, "Ben geri dönünceye kadar bu çocuğu toprağa gömmezsen, sen bana anamın sırtı gibisin," der ve bırakır giderdi. Erkek gittikten sonra kadın, kıra çıkar, orada bir çukur kazar, kendi kadınlarına adam gönderir ve onları yanına getirtir, çukurun yanında toplanırlar. Erkek dönünceye kadar masum yavruyu elden ele dolaştırırlardı. Kadın, kocasının döndüğünü görünce hemen çocuğu alıp çukurun içine bırakır ve üzerini toprakla kapatırdı. Çocuk öldürüldükten sonra kadınlar evlerine dönerdi. Allah, bu durumu yasaklamak için:

140. Bilgisizlik yüzünden beyinsizce çocuklarını öldürenler ve Allah'ın verdiği rızkı, Allah'a iftira ile haram kılanlar muhakkak ki ziyana uğradılar. Bunlar, doğru yoldan sapmışlardır; hidayete erecek de değillerdir.

Sabit b. Kays, hurmaları kesip topladığı zaman, "Bugün bana kim gelirse, ona hurma ikram edeceğim," demişti. Hurmadan hayır vermek isterdi ve bunda israf ederdi. Akşam oluncaya kadar yedirir ve elinde hiç bir şey kalmayıncaya kadar infak ederdi. Bunu önlemek için:

141. Asmalı ve asmasız bahçeleri, hurmaları, ürünleri çeşit çeşit ekinleri, zeytinleri ve narları, birbirine benzer ve benzemez biçimde yaratan O'dur. Her biri meyve verince meyvesinden yiyin, hasat günü de hakkını verin; ama israf etmeyin, çünkü O, israf edenleri sevmez.

142. Hayvanlardan da; Kimi yük taşır, kiminin yününden döşek yapılır. Allah'ın size verdiği rızıktan yiyin ve şeytanın adımlarına uymayın; çünkü o, sizin için apaçık bir düşmandır.

143. Sekiz çift: Koyundan iki, keçiden iki. De ki: "İki erkeği mi haram kıldı yoksa iki dişiyi mi, ya da iki dişinin rahimlerinde bulunan yavruları mı? Eğer doğru iseniz bana ilimle haber verin."

144. Deveden iki, sığırdan iki. De ki: "İki erkeği mi haram kıldı, yoksa iki dişiyi mi, ya da iki dişinin rahimlerinde bulunan yavruları mı? Yoksa Allah'ın size böyle vasiyet ettiğine şahitler mi oldunuz? Böyle hiçbir bilgiye dayanmadan, insanları saptırmak için, Allah'a karşı yalan uydurandan daha zalim kim olabilir? Şüphesiz Allah, o zalimler topluluğunu doğru yola iletmez."

Müşrikler, bir gün Peygamber'e, "Ya Muhammed! Mademki sen, bizim helal ve haram dediklerimizi kabul etmiyorsun. O halde bunlardan haram kılınanlar hangileridir," demeleri üzerine:

145. De ki: "Bana vahyolunanda, yiyen kimse için haram edilmiş bir şey bulamıyorum. Ancak leş veya akıtılmış kan yahut domuz eti ki, bu gerçekten pistir yahut Allah'tan başkası adına kesilmiş bir hayvan olursa, bunlar haramdır. Ama kim çaresiz kalırsa, tecavüz etmemek ve zaruret sınırını aşmamak üzere bunlardan yiyebilir." Rabbin çok bağışlayandır, merhamet edendir.

146. Yahudilere bütün tırnaklı hayvanları haram kıldık. Sırtlarında yahut bağırsaklarında bulunan, ya da kemiğe karışan yağlar dışında, sığır ve koyunun da yağlarını onlara haram ettik. Saldırganlıkları yüzünden onları böyle cezalandırdık. Biz elbette doğru söyleyenleriz.

147. Eğer seni yalanladılarsa, de ki: "Rabbiniz geniş rahmet sahibidir. Bununla beraber O'nun azabı da suçlu toplumdan geri çevrilmez."

148. Allah'a ortak koşanlar diyecekler ki: "Allah dileseydi ne biz ortak koşardık ne de atalarımız ortak koşardı, hiçbir şeyi de haram kılmazdık." Onlardan önce yalanlayanlar da böyle söylemişlerdi de sonunda azabımızı tatmışlardı. De ki: "Yanınızda bize çıkarabileceğiniz bir bilgi mi var? Siz, sadece zanna uyuyorsunuz ve siz sadece saçmalıyorsunuz."

149. De ki: "En kesin ve üstün delil Allah'ındır. Allah isteseydi, elbette hepinizi doğru yola iletirdi."

150. De ki: "Haydi, Allah bunu yasak etti diye tanıklık edecek şahitlerinizi getirin." Eğer onlar şahitlik ederlerse, sen onlarla beraber şahitlik etme. Âyetlerimi yalanlayanların ve ahirete inanmayanların keyiflerine uyma. Çünkü onlar Rablerine başkasını denk tutuyorlar.

151. De ki: Rabbinizin size neleri haram kıldığını okuyayım: O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın, ana babaya iyilik edin, fakirlik korkusuyla çocuklarınızı öldürmeyin, sizin de onların da rızkını biz veriyoruz. Kötülüklerin açığına da, gizlisine de yaklaşmayın. Haksız yere Allah'ın haram kıldığı cana kıymayın. Düşünesiniz diye Allah size bunları emretti.

152. Yetimin malına yaklaşmayın; yalnız erginlik çağına erişinceye kadar en güzel biçimde. Ölçü ve tartıyı tam adaletle yapın. Biz kimseye gücünün yettiğinden fazlasını teklif etmeyiz. Söylediğiniz zaman da, yakınınız da olsa âdil olun ve Allah'a verdiğiniz sözü tutun. Öğüt alıp düşünesiniz diye Allah bunları size emretmiştir.
153. İşte benim doğru yolum budur; ona uyun. Sizi O'nun yolundan ayıracak başka yollara uymayın. Korunmanız için Allah size böyle tavsiye etmiştir.
154. Sonra iyilik edenlere tamamlamak, her şeyi açıklamak ve doğru yola iletici ve rahmet olmak üzere Musa'ya Kitab'ı verdik ki, Rablerinin huzuruna varacaklarına inansınlar.
155. Bu da mübarek bir Kitap'tır. Onu biz indirdik. Ona uyun ve Allah'tan korkun ki, size rahmet edilsin.
156. "Kitap, sadece bizden önceki iki topluluğa (Yahudi ve Hristiyanlara) indirildi; biz ise, onların okumasından habersizdik," demeyesiniz.
157. Yahut: "Eğer bize kitap indirilseydi, biz onlardan daha çok doğru yolda olurduk," demeyesiniz. Size de Rabbinizden açık delil, hidayet ve rahmet geldi. Allah'ın âyetlerini yalanlayıp yüz çevirenden daha zalim kim olabilir? Âyetlerimizden yüz çevirenleri, yüz çevirmeleri sebebiyle azabın en kötüsüyle cezalandıracağız.
158. İlla meleklerin gelmesini yahut Rabbinin gelmesini, ya da Rabbinin bazı âyetlerinin gelmesini mi bekliyorlar? Ama Rabbinin işaretlerinin geldiği gün, daha önce iman etmemiş yahut imanında bir hayır kazanmamış kimseye, artık inanması bir fayda sağlamaz. De ki: "Bekleyin; biz de beklemekteyiz."
159. Dinlerini parça parça edip, grup grup olanlar var ya, senin onlarla hiçbir ilişkin yoktur. Onların işi Allah'a kalmıştır, sonra onlara yaptıklarını haber verecektir.
160. Kim iyilik getirirse, ona on katı vardır. Kim kötülük getirirse, sadece onun dengiyle cezalandırılır; onlar haksızlığa uğratılmazlar.
161. De ki: Rabbim, beni doğru yola iletti. Dosdoğru dine, Allah'ı birleyen İbrahim'in dinine. O, ortak koşanlardan değildi.
162. De ki: Benim namazım, ibadetim, hayatım ve ölümüm hep âlemlerin Rabbi Allah içindir.
163. Onun ortağı yoktur. Bana böyle emrolundu ve ben Müslümanların ilkiyim.

Hz. Muhammed, peygamber olup Mekke Müşriklerini İslam'a davet etmeye başlayınca Müşrikler, buna dayanamadılar. Bir gün geldiler, "Ya Muhammed! Sen bize tabi ol da eski dinine dön!" demeleri üzerine:

164. De ki: Allah her şeyin Rabbi iken, ben O'ndan başka Rab mi arayayım? Herkesin kazandığı yalnız kendisine aittir. Kendi yükünü taşıyan hiç kimse, bir başkasının yükünü taşımaz. Sonra dönüşünüz Rabbinize'dir. O, ayrılığa düştüğünüz gerçeği size haber verecektir.

165. Sizi yeryüzünün halifeleri yapan, size verdiği şeylerde, sizi denemek için, kiminizi kiminizden derecelerle üstün kılan O'dur. Şüphesiz Rabbin, cezası çabuk olandır ve O, bağışlayan-esirgeyendir.

56. – 37. SAFFÂT SURESİ

Mekke döneminde nazil olmuş, 182 ayettir. Adını, ilk âyette geçen "es-Sâffât" kelimesinden almıştır. Sâffât; sıra sıra dizilenler, saf saf duranlardır.
Sûrede başlıca, meleklerden, cinlerden, kıyamet ve ahiret olaylarından söz edilmekte; Nûh, İbrahim, İsmail, İshak, Mûsâ, Hârun, İlyas, Lût ve Yûnus peygamberin kıssalarına yer verilmektedir.
Hz. Peygamber, tevhid inancı olan Tek Allah'a inanmaya davet ettikçe Müşrikler, bu inanca hayret ederler ve, "Muhammed, bizi tek ilaha davet ediyor, bu nasıl olur! Tek ilah, bu kadar varlığı nasıl idare edebilir," dediler ve tevhid akidesini reddederler ve birden çok ilaha inanırlardı. Bunun için:

1. **Andolsun; o saf yapanlara,**
2. **O haykırıp da sevkedenlere,**
3. **Öğüt okuyanlara,**
4. **Şüphesiz ki sizin ilâhınız gerçekten tekdir.**
5. **O, göklerin, yerin ve aralarındakilerin Rabbi'dir. Doğuların Rabbi'dir.**
6. **Gerçekten Biz, dünya göğünü yıldızların süsüyle süsledik.**
7. **Onu bütün inatçı şeytandan koruduk,**
8. **Onlar, yüce topluluğu dinleyemezler. Her taraftan kovulurlar,**
9. **Uzaklaştırılırlar. Onlara sürekli bir azap vardır.**
10. **Ancak kulak hırsızlığı yapanlar olursa onu da yakıcı bir alev izler.**
11. **Şimdi onlara sor: "Yaradılışça kendileri mi daha çetin, yoksa Bizim yarattıklarımız mı?" Gerçekten Biz, onları ıslak bir çamurdan yarattık.**
12. **Fakat sen onlara şaşıyorsun, ama onlar alay ediyorlar.**
13. **Kendilerine öğüt verildiğinde de öğüt almıyorlar.**
14. **Bir delil gördükleri zaman da alaya alıyorlar.**
15. **Diyorlar ki: "Bu apaçık büyüden başka bir şey değildir."**
16. **"Öldüğümüz, toprak ve kemik olduğumuz zaman mı dirileceğiz?"**
17. **"Önceki atalarımız da mı?"**
18. **De ki: "Evet, hem de çok aşağılanmış olarak."**
19. **Çünkü O korkunç bir sesten ibarettir, hemen bakarlar.**
20. **"Eyvah bizlere! İşte bu hesap günüdür," derler.**
21. **"İşte bu, sizin yalanlamakta olduğunuz ayırt etme günüdür," denir.**
22. **Toplayın o zulmedenleri, eşlerini ve taptıkları şeyleri,**
23. **Allah'tan başka. Götürün onları cehennemin yoluna doğru.**
24. **Durdurun onları, çünkü sorguya çekilecekler.**
25. **"Ne oldu sizlere de yardımlaşmıyorsunuz?"**

26. Hayır, bugün onlar teslim olmuşlardır.
27. Onlar, birbirine dönmüş soruşuyorlar.
28. Onlar: "Siz bize sağdan gelirdiniz," derler.
29. Ötekiler derler ki: "Hayır, siz inanmamıştınız."
30. "Bizim, size karşı bir gücümüz yoktu. Fakat siz azmış bir kavimdiniz."
31. "Onun için üzerimize Rabbimizin azab sözü hak oldu. Şüphesiz azabımızı tadacağız."
32. "Evet biz, sizi kışkırttık. Çünkü biz azgındık."
33. O halde hepsi o gün azapta ortaktırlar.
34. İşte Biz, günahkârlara böyle yaparız.
35. Çünkü onlar, kendilerine: "Allah'tan başka ilâh yoktur," denildiği zaman kibirleniyorlardı.
36. Ve: "Biz, hiçbir deli şair için ilâhlarımızı bırakır mıyız?" diyorlardı.
37. Hayır o, hak ile geldi ve bütün peygamberleri tasdik etti.
38. Elbette siz o acı azabı tadacaksınız.
39. Başka değil, hep yaptığınız amellerinizle cezalandırılacaksınız.
40. Sadece Allah'ın ihlaslı kulları müstesnadır.
41. İşte onlar için belli bir rızık vardır.
42. Meyveler onlara hep ikram edilir,
43. Naîm cennetlerinde,
44. Karşılıklı koltuklar üzerindedirler.
45. Pınardan doldurulmuş beyaz bir kadehle onların etrafında dolanılır,
46. İçenlere lezzet veren.
47. O içkide ne baş döndürmesi vardır, ne de sarhoş olurlar.
48. Yanlarında iri gözlü, bakışlarını kocalarından başkalarına çevirmeyen huriler vardır.
49. Sanki onlar örtülüp saklanmış bembeyaz yumurta gibidirler.
50. Derken birbirine dönüp sorarlar:
51. İçlerinden bir konuşan der ki: "Gerçekten benim bir arkadaşım vardı."
52. Derdi ki: "Sen gerçekten inananlardan mısın?"
53. "Öldüğümüz, toprak ve kemik olduğumuzda biz hakikaten cezalanacak mıyız?"
54. "Siz onu tanır mısınız?" der.
55. Derken bakınır ve onu cehennemin ta ortasında görür.
56. Ona şöyle der: "Allah'a yemin ederim ki, doğrusu sen az daha beni helak edecektin."
57. "Rabbimin nimeti olmasaydı, bu getirilenlerden olacaktım."
58. "Biz, ilk ölümümüzden başka bir daha ölmeyecek miymişiz?
59. "Biz, azaba uğratılmayacak mıymışız?"
60. İşte bu büyük kurtuluştur.

61. Çalışanlar işte böyle bir kurtuluş için çalışsınlar.

İbn Zübeyr, Kureyş ulularına, "Muhammed, bizi Zakkum ile korkutuyor. Halbuki Berberiler lisanında, hurma üzerine kaymağın konmasından meydana gelen yiyeceğe Zakkum denir," dedi. Bunun üzerine Ebu Cehil, onları alıp evine götürdü. Cariyesine, "Bizi zakkumlandır!" diye emretti. Cariye bunun üzerine hurma ile kaymak getirdi. Ebu Cehil, o adamlara, "Zakkumlanın! Muhammed'in size vaadettiği Zakkum işte budur," dedi. Hepsi ondan yediler ve inkarları artması üzerine:

62. Nasıl, bu mu daha hayırlı ziyafet için, yoksa zakkum ağacı mı?
63. Gerçekten biz onu zalimler için bir imtihan yaptık.
64. O, bir ağaçtır ki cehennemin dibinde çıkar,
65. Tomurcukları şeytanların başları gibidir.
66. Mutlaka onlar, ondan yiyecekler de karınlarını bundan doldururlar.
67. Sonra üzerine onlar için kaynar bir içecek vardır.
68. Sonra da dönecekleri yer, şüphesiz cehennemdir.
69. Çünkü onlar, atalarını sapkınlıkta buldular,
70. Şimdi de kendileri onların izlerinde koşturuyorlar.
71. Andolsun ki, onlardan öncekilerin çoğu sapkınlıkta idiler.
72. Gerçekten Biz onlara içlerinden uyarıcı peygamberler gönderdik.
73. Sonra da bak o uyarılanların sonu nasıl oldu?
74. Ancak Allah'ın ihlaslı kulları hariç.

Allah, geçmiş ümmetlerle ilgili kıssaları, Mekke Müşriklerini tehdit amacıyla anlatmıştır.

75. Andolsun ki Nuh Bize dua etmişti de Biz de ne güzel kabul etmiştik.
76. Biz hem onu hem ailesini o büyük sıkıntıdan kurtardık.
77. Hem onun neslini bâki kalanlar kıldık.
78. Hem de sonradan gelenler içinde güzel bir adını bıraktık.
79. Bütün âlemler içinde Nuh'a selam olsun.
80. İşte Biz, iyilik yapanları böyle mükâfatlandırırız.
81. Çünkü o Bizim mümin kullarımızdandı.
82. Sonra diğerlerini suda boğduk.

Diğer kıssalar gibi, aşağıdaki kıssa da Mekke Müşrikleri için ibretler amacıyla indirilmiştir:

83. Şüphesiz ki İbrahim de onun grubundandı.

84. **Çünkü o, Rabbine tertemiz bir kalp ile gelmişti.**
85. **O babasına ve kavmine şöyle demişti: "Siz nelere tapıyorsunuz?"**
86. **"Allah'tan başka uydurma ilâhlar mı istiyorsunuz?"**
87. **"Siz âlemlerin Rabbini ne zannediyorsunuz?"**
88. **Derken yıldızlara bir bakış baktı:**
89. **"Ben gerçekten hastayım," dedi.**
90. **Ona arkalarını dönerek gittiler.**
91. **Kurnazlıkla ilâhlarına vardı, "Buyursanıza, yemez misiniz?" dedi.**
92. **"Neyiniz var da konuşmuyorsunuz?" dedi.**
93. **Nihayet bir yolunu bulup onlara kuvvetli bir darbe indirdi.**
94. **Koşarak İbrahim'e geldiler.**
95. **İbrahim dedi ki: "Siz kendi yonttuğunuz şeylere mi tapıyorsunuz?"**
96. **"Hâlbuki sizi de yaptıklarınızı da Allah yaratmıştır."**
97. **"Haydin onun için bir yapı yapın da İbrahim'i ateşe atın," dediler.**
98. **Ona tuzak kurmak istediler. Biz de kendilerini daha alçak düşürdük.**
99. **Bir de dedi ki: "Ben Rabbime gidiyorum, o bana yolunu gösterir."**
100. **"Ey Rabbim! Bana salihlerden bir oğul ihsan et!"**
101. **Biz de kendisine yumuşak huylu bir oğul müjdeledik.**
102. **Oğlu, yanında koşacak çağa gelince: "Ey oğlum! Seni rüyamda boğazladığımı görüyorum. Artık bak, ne dersin?" dedi. Çocuk da: "Babacığım! Sana emredileni yap! İnşaallah beni sabredenlerden bulacaksın," dedi.**
103. **Ne zaman ki ikisi de bu şekilde Allah'a teslim oldular, İbrahim oğlunu yanı üzerine yatırdı.**
104. **Biz de ona şöyle seslendik: "Ey İbrahim!"**
105. **"Rüyana gerçekten sadakat gösterdin, şüphesiz ki, Biz iyilik yapanları böyle mükâfatlandırırız."**
106. **"Şüphesiz ki bu apaçık bir imtihandı," dedik**
107. **Ve ona büyük bir kurbanlık fidye verdik.**
108. **Kendisine sonradan gelenler içinde iyi bir nâm bıraktık.**
109. **Selam olsun İbrahim'e.**
110. **İşte Biz iyilik yapanları böyle mükâfatlandırırız.**
111. **Çünkü o Bizim mümin kullarımızdandı.**
112. **Ona salihlerden bir peygamber olmak üzere İshak'ı müjdeledik.**
113. **Hem ona hem İshak'a bereketler verdik. Her ikisinin neslinden de hem iyilik yapanlar var, hem de açıkça kendi nefsine zulmedenler var.**

Allah, müminlere yardım ettiğini ve her zaman da onlara her yerde yardımını ulaştıracağını ve onları galib yapacağını beyan ederek Mekke Müşriklerine bir ibret dersi vermek üzere:

114. Andolsun ki Biz Musa ile Harun'a da nimetler verdik.
115. Hem kendilerini ve kavimlerini o büyük sıkıntıdan kurtardık.
116. Hem yardım ettik onlara da, galip gelenler onlar oldular.
117. Hem kendilerine o belli kitabı verdik.
118. Kendilerini doğru yola çıkardık.
119. Sonrakiler içinde onlara iyi bir nam bıraktık:
120. Selam olsun, Musa ile Harun'a.
121. İşte Biz iyilik yapanları böyle mükâfatlandırırız.
122. Çünkü onların ikisi de bizim mümin kullarımızdandı.

Mekke Müşriklerini inzar ve tehdid amacıyla:

123. Şüphesiz İlyas da gönderilen peygamberlerdendir.

İlyas, İsrailoğullarının nebilerinden biridir. Elyesa'nın amca oğlu ve Harun'un torunlarından Bişr'in oğludur.

124., 125., 126. O, kavmine: "Siz Allah'tan korkmaz mısınız? Yaratanların en güzeli olan, sizin de Rabbiniz, önceki atalarınızın da Rabbi olan Allah'ı bırakıp da "Ba'l'e" (Ba'l putu) mi yalvarıyorsunuz?" dedi.
127. Fakat onlar, onu yalanladılar. Bu yüzden onlar mutlaka hazır bulundurulacaklardır.
128. Ancak Allah'ın ihlaslı kulları müstesna.
129. Ona da sonrakiler içinde şunu bıraktık:
130. Selam olsun İlyâsîn'e.
131. İşte Biz iyilik yapanları böyle mükâfatlandırırız.
132. Çünkü o bizim mümin kullarımızdandı.

Mekke Müşriklerine ibret dersi olmak üzere:

133. Şüphesiz Lût da gönderilen peygamberlerdendir.
134. Hani Biz onu ve ailesinin tamamını kurtarmıştık.
135. Ancak geride kalıp batanlar içinde kalan yaşlı bir kadın hariç.
136. Sonra diğerlerini helak etmiştik.
137., 138. Siz de elbette sabah ve gece onlara uğruyorsunuz. Akletmez misiniz?

Peygamber Muhammed'e tevbe edip şirk ve günahlardan dönenleri affedeceğini Hz. Yunus kıssasını hatırlatarak Mekkeli Müşriklere bir örnek vermek için:

139. Şüphesiz Yunus da gönderilen peygamberlerdendir.
140. Hani o, dolu bir gemiye kaçmıştı.
141. Oradakilerle kur'a çekmiş de kaybedenlerden olmuştu.
142. Derken kendisini balık yutmuştu. Kendisini kınıyordu.
143., 144. Eğer çok tesbih edenlerden olmasaydı, yeniden dirilecekleri güne kadar onun karnında kalırdı.
145. Biz onu hasta bir halde bir karaya çıkardık.
146. Üzerine kabak cinsinden bir ağaç bitirdik.
147. Biz, onu yüz bin veya daha çok insana peygamber olarak gönderdik.
148. O zaman ona iman ettiler de Biz onları bir zamana kadar yaşattık.

Arabistan'da bir takım kabileler, meleklerin Allah'ın kızları olduğuna inanırlardı. Kıyamet Günü Allah'ın huzurunda kendilerine şefaat etmeleri için melekler adına putlar yaparlar ve onlara taparlardı. Allah, bu iftira inançları reddetmek için:

149. Şimdi sor o seninkilere: Kızlar, Rabbinin de, oğlanlar onların mı?
150. Yoksa Biz melekleri dişi yaratmışız da onlar şahit mi oldular?
151., 152. Uydurdukları iftiralarından dolayı: "Allah doğurdu," derler. Hiç şüphesiz onlar, yalancıdırlar.
153. Allah, kızları oğullara tercih mi etmiş?
154. Size ne oldu? Nasıl hükmediyorsunuz?
155. Hiç düşünmüyor musunuz?
156. Yoksa sizin için açık bir delil mi var?
157. O halde, eğer doğru söylüyorsanız getirin kitabınızı.

Kureyş Müşrikleri, melekler Allah'ın kızlarıdır, deyince Ebu Bekir, onlara, "Peki öyleyse onların anneleri kim?" diye sordu. Onlar, "Cinlerin ileri gelenlerinin kızları," dediler. Bunu açıklamak için:
Yahudiler, Allah'ın cinlerle evlendiğini, meleklerin ise bu evlilikten meydana geldiklerini, söylemeleri üzerine:

158. Onlar, Allah ile cinler arasında bir nesep uydurdular. Oysa andolsun cinler bilirler ki, o yalancılar mutlaka cehenneme götürüleceklerdir.
159. Allah, onların yakıştırdıkları vasıflardan münezzehtir.
160. Allah'ın ihlaslı kulları hariç.
161., 162., 163. Çünkü siz ve taptıklarınız, kendiliğinden cehenneme saldıran kimseden başkasını, Allah'a karşı kandırıp, saptıramazsınız.
164., 165., 166. Melekler: "Bizden her birimizin belli bir makamı vardır. Biziz o saf saf dizilenler, biziz! Tesbih edenler, biziz!" derler.

Hz. Muhammed, peygamber olarak gönderilmeden önce Mekke Müşrikleri, kendi aralarında, "Yanımızda bizden önce geçenlere verilen kitaplardan bir kitap olsaydı, biz o kitaba iman eder ve Allah'ın seçilmiş en temiz kullarından olurduk," derlerdi. Zaman gelip Hz. Muhammed peygamber gönderilince, ona kitap verildi. Hz. Muhammed, fırsat buldukça bu Kitabı onlara okudu. Fakat onlar eski sözlerini unuttular ve Kurana inanmadılar. Ona, "Şiirdir, eskilerin uydurma masallarıdır," gibi yakıştırmalar uydurdular ve eski inkarları üzerinde ısrar ettiler. Bu durumu izah için:

167., 168., 169. Müşrikler şöyle diyorlardı: "Eğer yanımızda öncekilerden bir kitap olsaydı, elbette biz de Allah'ın ihlaslı kullarından olurduk."
170. Fakat şimdi onu inkâr ettiler. Ama ileride bileceklerdir.
171., 172., 173. Andolsun ki peygamberlikle gönderilen kullarımız hakkında şu sözümüz geçmiştir: "Onlar var ya, elbette onlar muzaffer olacaklardır ve elbette Bizim ordularımız mutlaka galip geleceklerdir."
174. Onun için sen, bir süreye kadar onlardan yüz çevir.
175. Onları gözetle. Yakında onlar da göreceklerdir.

Kureyşliler, "Ya Muhammed! Haydi bizi korkuttuğun şu azabı, bize göster, bizim için çabuklaştır onu," diye alay etmeleri üzerine:

176. Ya şimdi onlar, bizim azabımıza uğramakta acele mi ediyorlar?
177. Azap, yurtlarına indiği zaman, uyarılanların sabahı ne kötüdür!
178. Yine sen, bir süreye kadar onlardan yüz çevir.
179. Gözetle! Yakında onlar da göreceklerdir.
180. Güç sahibi Rabbin, onların yakıştırdıkları vasıflardan münezzehtir.
181. Gönderilen bütün peygamberlere selam olsun.
182. Hamd, âlemlerin Rabbi Allah'a mahsustur.

57. - 31. LOKMÂN SURESİ

Mekke döneminde nazil olmuş, 34 ayettir. Adını, 12. ve 13. âyetlerde anılan Hz. Lokmân'dan almıştır.
Sûrede başlıca, Hz. Lokmân'ın oğluna öğütleri, tevhid, peygamberlik, öldükten sonra dirilme ve haşr konularına dikkat çekilmekte, kıyamet günü için hazırlıklı olunması öğütlenmektedir.

1. **Elif, Lâm, Mîm.**
2. **Bunlar, o hikmetli kitabın âyetleridir.**
3. **O, iyilik yapanlar için bir hidayet ve rahmettir.**
4. **Onlar namazı kılarlar, zekâtı verirler, âhirete de kesin inanırlar.**
5. **İşte bunlar, Rableri tarafından bir hidayet üzeredirler. Onlar, kurtuluşa erenlerdir.**

Nadr b. Hars, ticaretle meşgul olan bir Mekkeli Müşrik idi. Hire ve Acem taraflarına ticarete gider, oradan Acem hikâyeleri ve efsaneleri satın alır, bunları okur, Kureyş'e anlatır da, "Buraya gelin! Muhammed size Ad ve Semud hikayelerini anlatır; ben de size Rüstem ve İsfendiyar masallarını söyleyeyim ve Kisraların hikayelerini anlatayım," diye halkı davet eder, bir takım insanları etrafına toplar, onlara hikayeler anlatır, masallar söyler ve onları Kur'an dinlemekten alıkoyardı. O Müşrikler de, Nadr'ın anlattıklarını dinlerler ve Kur'an'ı dinlemeyi terk ederlerdi. Ayrıca Nadr, def çalan ve türkü söyleyen bir cariye satın almıştı. Ona def çaldırır ve şarkılar söyleterek halkı Kur'an dinlemekten alıkoyardı. Hatta bir kimsenin Kur'an dinlediğini ve İslam'a yaklaştığını duyduğu zaman sokağa çıkar, onu yakalar, evine alır getirir, cariyesine, "Haydi şuna yedir, içir ve eğlendir," diye emrederdi. Kadın da efendisinin dediğini yapar, sonra da ona, "Gördün mü! Bu, Muhammed'in söylediklerinden, oruçtan, ibadetten ve Muhammed ile savaşa gidip can vermekten daha iyi değil mi?" der ve çeşitli dalaverelerle insanları İslam'a girmekten ve Allah yolundan alıkordu. Aşağıdaki ayetler, bu durumu kötülemek için:

6. **Öyle insanlar vardır ki, bilgisizce Allah yolundan saptırmak ve onu alaya almak için boş sözü satın alırlar. İşte onlar için aşağılayıcı bir azap vardır.**
7. **Onun karşısında âyetlerimiz okunduğu zaman da sanki onları işitmemiş, sanki kulaklarında bir ağırlık varmış gibi büyüklük taslayarak yüz çevirir. İşte onu acı bir azap ile müjdele.**

Müminlere müjde, müşrikleri tehdit ve ayıplama için:

8. Fakat iman edip de salih amel işleyenlere gelince, onlar için nimet cennetleri vardır.
9. Onlar orada ebedî kalacaklardır. Bu, Allah'ın gerçek bir vaadidir. O, çok güçlü-hikmet sahibidir.
10. O, gökleri direksiz yarattı, onları görüyorsunuz. Yeryüzüne de sizi çalkalamasın diye büyük dağlar bıraktı ve orada her hayvandan üretti. Hem Biz, gökten bir su indirdik de orada her güzel çiftten bitkiler yetiştirdik.
11. İşte bu, Allah'ın yarattığıdır. Gösterin bana O'ndan başkası ne yarattı? Fakat zalimler, açık bir sapıklıktadır.

Müşriklere ibret dersi vermek amacıyla:

12. Andolsun ki Biz, Lokman'a, Allah'a şükretmesi için o hikmeti verdik. Kim şükrederse kendisi için şükretmiştir. Kim de nankörlük ederse, şüphesiz ki Allah, zengin-övülmüştür.

Lokman Hekim, Hz. Eyyüb'ün oğlu Azer evladından Baura'nın oğludur. Hz. Davud zamanında yaşamış ve ondan ilim almıştır. Davud, peygamber olmadan önce, İsrailoğulları arasında dinadamlığı yapmıştır.

13. Lokman, oğluna öğüt vererek demişti ki: "Yavrucuğum! Allah'a ortak koşma, çünkü Allah'a ortak koşmak, elbette büyük bir zulümdür."

Hayatta iken Cennetle müjdelenen on kişiden biri olan Sad b. Ebi Vakkas hakkında nazil olmuştur. Ebu Bekir'in delaletiyle ilk Müslümanlardan olmuştu. Sad, annesine çok itaatli bir kimse idi. Annesi, Said'in Müslüman olduğunu duyunca ona, "Ne yaptın! Dedelerinin dinini bıraktın da Muhammed'in dinini mi kabul ettin? Yemin olsun ki İslam dinini bırakıp eski dinine dönmedikçe yiyip içmeyeceğim ve ölünceye kadar buna devam edeceğim. Ben, öldükten sonra da halk seni ayıplayacak ve sana, 'Ey ana katili' diye çağıracaklar," diyerek Said'i tehdit etti. Annesinin bu ısrarına rağmen Said, "Hayır anne! Ben, senin için veya başkası için İslam'ı katiyyen terk etmem," diye annesinin teklifini reddetti. Annesi, inadı üzerine durdu ve böylece bir kaç gün yemeyi içmeyi bıraktı, sonra bayıldı. Bunun üzerine Said, annesinin yanına geldi ve, "Ey anne! Yüz tane canın olsa ve her biri de ayrı ayrı bedeninden çıksa, vallahi ben, senin için yine dinimi terk etmem. İstersen yer içersin, istersen ölünceye kadar böyle

devam edersin!" diyerek kesin cevabını verdi. Bu sözleri dinleyen kadın, oğlunun dinini terk etmeyeceğinden ümidini kesince yiyip içmeye başladı. Bunun üzerine:

14. **İnsana, ana ve babasına itaati tavsiye ettik. Anası, onu zayıflık üstüne zayıflıkla taşıdı. Onun sütten ayrılması da iki yıl içindedir. "Bana, anana ve babana şükret," diye de tavsiye ettik. Dönüş, ancak Bana'dır.**
15. **Eğer her ikisi de bilmediğin bir şeyi, bana ortak koşman hususunda seni zorlarsa, onlara itaat etme. Fakat dünyada onlarla iyi geçin ve bana yönelenlerin yolunu tut. Sonra dönüşünüz ancak Bana'dır. O zaman Ben de size yaptıklarınızı haber vereceğim.**

Bir gün Lokman Hekim, oğluna nasihat ederken oğlu babasına, "Ey babacığım! Ben, hiçbir kimsenin göremeyeceği yerde bir günah işlesem, Allah onu nereden bilecek?" dedi. Bunun üzerine babası:

16. **"Yavrucuğum! Haberin olsun ki, yaptığın bir hardal tanesi ağırlığınca olsa da, bir kaya içinde veya göklerde yahut yerin dibinde gizlense, Allah onu getirir. Çünkü Allah en ince şeyleri bilen-haberdardır."**
17. **"Yavrucuğum! Namazı kıl, iyiliği emret, kötülükten sakındır. Başına gelenlere sabret, çünkü bunlar, azmi gerektiren işlerdendir."**
18. **"Hem insanlara kibirlenme ve yeryüzünde çalımla yürüme. Çünkü Allah, övünenlerin hiçbirini sevmez.**
19. **Yürüyüşünde tabii ol, sesini alçalt, çünkü seslerin en çirkini elbette eşeklerin sesidir.**

Kudret ve azametini bildirmek üzere Allah:

20. **Görmediniz mi ki, Allah göklerde ve yerde ne varsa hepsini sizin hizmetinize vermiş, gizli ve açık olarak nimetlerini üzerinize yaymıştır. Öyle insanlar vardır ki, bir ilme, bir rehbere ve aydınlatıcı bir kitaba dayanmaksızın Allah hakkında mücadele eder.**
21. **Onlara: "Allah'ın indirdiğine tabi olun!" dendiği zaman: "Hayır, biz atalarımızı neyin üzerinde bulduksa, onu izleriz," diyorlar. Ya şeytan onları cehennem azabına çağırıyorsa da mı onlara uyacaklar?**
22. **Kim iyilik yaparak yüzünü tertemiz Allah'a tutarsa, o gerçekten en sağlam kulpa yapışmıştır. Öyle ya bütün işlerin sonu Allah'adır.**
23. **Kim de inkâr ederse, onun inkârı seni üzmesin. Onlar dönüp Bize gelecekler. O zaman Biz onlara yaptıklarını haber vereceğiz. Gerçekten Allah, kalplerdekini bilir.**

24. Biz onları biraz faydalandırırız, sonra ağır bir azaba zorlarız.
25. Andolsun ki onlara: "Gökleri ve yeri kim yarattı?" diye sorsan, elbette "Allah" diyecekler. "Allah'a hamd olsun!" de. Onların çoğu bilmezler.
26. Göklerde ve yerdekilerin hepsi Allah'ındır. Şüphesiz Allah, zengin-övülendir.

Yahudiler, "Bize Tevrat verildi, onda her şeyin ilmi var," dediler. Müşrikler, "Muhammed'e gelen bilgi ve Kuran'ın arkası kesilmek üzeredir, yakında tükenir," dediler. Bunun üzerine:
Yahudi alimler, Peygamberin huzuruna gelerek, "Size çok az ilim verilmiştir, dediğini duyduk. Bununla bizi mi, yoksa kavmini mi kastediyorsun" diye sordular. Hz. Peygamber, "Hepinizi kastettim," buyurdu. O zaman Yahudiler, "İyi ama sen, sana gelen Kitap'ta bizlere Tevrat verildiğini, O'nda ise her şeyin açıklandığını okuyorsun," dediler. Hz. Peygamber, "Tevrat'taki ilim Allah'ın ilmine nispetle çok azdır," buyurdu.

27. Eğer yeryüzündeki ağaçlar kalem olsa, deniz de arkasından yedi deniz daha kendisine destek olduğu halde mürekkep olsa, yine de Allah'ın kelimeleri yazmakla tükenmez. Şüphesiz ki Allah çok güçlü-hakimdir.
28. Sizin yaratılmanız da diriltilmeniz de ancak bir tek kişinin gibidir. Gerçekten Allah işiten-görendir.
29. Görmedin mi ki, Allah geceyi gündüze sokuyor, gündüzü geceye sokuyor. Güneş ile ayı da emrine boyun eğdirmiştir. Her biri belirli bir süreye kadar gider. Şüphesiz ki Allah, yaptıklarınızdan haberdardır.
30. Bu da şundandır ki, Allah hakkın ta kendisidir. O'ndan başka taptıkları ise mutlaka batıldır. Şüphesiz ki Allah, çok yüce-çok büyüktür.
31. Görmedin mi ki Allah, âyetlerinden bir kısmını size göstersin diye gemiler, Allah'ın nimetiyle denizde akıp gidiyor. Şüphesiz bunda çok sabredenler ve çok şükredenler için nice deliller vardır.

Ebu Cehil'in oğlu İkrime, Mekke'nin fethine kadar şirk üzere kalmıştır. Mekke fethedildiğinde bir kaç arkadaşı ile birlikte Yemen'e firar etmek üzere Şap denizine inip bir gemiye inmişler. Gemi, denize açıldıktan sonra şiddetli bir fırtına çıkmış, denizi baştan başa büyük dalgalar kaplamış ve büyük tehlikelerle karşılaşmışlar. Bu durum karşısında Müşrikler, bu fırtınadan ölmeden kurtulurlarsa iman edeceklerine Allah adına söz vermişler. İkrime, "Büyük yemin, üzerime olsun ki, Allah bizi bu tehlikeden kurtarırsa, Muhammed'e döneceğim, elini elimin üzerine koyacağım ve ona iman edeceğim" diye yeminle Allah'a söz vermiş. Bir süre sonra fırtına dinmiş, deniz sakinleşmiş, onlar da salimen sahile çıkmışlar. İkrime, gemide verdiği sözünde durmuş, hemen Mekke'ye

dönmüş ve İslam dinine girmiştir. Diğerleri, gemide verdikleri sözlerinde durmamışlardı. Bunun üzerine Allah, onların durumunu belirtmek için:

32. Onları kara bulutlar gibi bir dalga sardığı zaman, dini yalnız kendisine has kılarak Allah'a yalvarırlar. Onları kurtarıp karaya çıkardığı zaman ise içlerinden doğru giden olur. Bizim âyetlerimizi öyle nankör gaddarlardan başkası inkâr etmez.

Babaları ve dedeleri müşrik olarak ölen müminler, ahirette onlara faydası olsun ve şefaat diye onlar için infak ederler, açları doyururlar, misafirlere ikramda bulunurlar ve bu yaptıklarının onlara faydası olacağını ümid ederlerdi. Bu ümidlerini kesmek ve kafir olarak ölen kimseler için yapılan hayırların faydası olmayacağını beyan etmek üzere:

33. Ey insanlar! Rabbinizden sakının ve bir günden korkun ki, baba çocuğuna hiçbir fayda veremez. Çocuk da babasına hiçbir şeyle fayda sağlayacak değildir. Şüphesiz Allah'ın vaadi gerçektir. O halde dünya hayatı sizi aldatmasın, sakın o çok aldatıcı şeytan sizi Allah'ın affına güvendirerek aldatmasın.

Bedevilerden Haris b. Harise, bir gün Peygamber'e gelerek, Kıyamet'ten onun ne zaman kopacağını sordu ve, "Ya Muhammed! Toprağımızda kıtlık var, yağmur ne zaman yağacak, karımı gebe koydum geldim ne zaman doğuracak, ben ne zaman doğduğumu bilmiyorum, nerede ve ne zaman öleceğimi bilmiyorum?" dedi. Bunun üzerine beş şeyi, Allah'tan başka kimsenin bilemeyeceğini bildirmek üzere:

34. Şüphesiz ki, o saatin bilgisi Allah yanındadır. Yağmuru O yağdırır, rahimlerde ne varsa O bilir. Hiçbir kimse yarın ne kazanacağını bilmez. Hiçbir kimse hangi yerde öleceğini de bilemez. Şüphesiz ki Allah bilen-haberdardır.

58. - 34. SEBE' SURESİ

Mekke döneminde inmiş, 54 ayettir. Adını, 15. âyetteki "Sebe'" kelimesinden almıştır. Sebe' (Seba), Yemen'de bulunan bir bölgenin ya da bir kabilenin adıdır. Sebeliler, önceleri güneşe taparlardı. Belkıs zamanında Hz. Süleyman'a tabi oldular ve yurtlarını istiladan kurtardılar. Zamanlarının en yüksek devleti haline geldiler.

Sûrede başlıca müşriklerin ahireti inkâr etmeleri, Davûd ve Süleyman Peygamberlerin kıssaları ve müşriklerin Hz. Muhammed'in peygamberliği hakkındaki bazı şüpheleri konu edilmektedir.

Ebu Süfyan, Mekke müşriklerine, "Muhammed, bizi ölümden sonra azap ile tehdit ediyor ve dirilme ile korkutuyor. Lat ve Uzza'ya yemin ederim ki, bize o Kıyamet ebediyen gelmeyecek ve biz, öldükten sonra dirilmeyeceğiz," demişti. Bunu reddetmek üzere:

1. **Hamd, o Allah'ındır ki göklerde ne var, yerde ne varsa hep O'nundur. Ahirette de hamd Onun'dur. O, hikmet sahibi-haberdardır.**
2. **Yere gireni ve ondan ne çıkanı, gökten ineni ve ona çıkanı bilir. O çok merhamet edici-çok bağışlayıcıdır.**
3. **İnkâr edenler: "Bize o Saat gelmez," dediler. De ki: "Hayır, öyle değil, gaybı bilen Rabbim Onu size mutlaka getirecektir. O'nun ilminden göklerde ve yerde zerre kadar bir şey kaçmaz. Bundan daha küçük ve daha büyük ne varsa, hepsi muhakkak açık bir kitaptadır."**
4. **Çünkü Allah, iman edip iyi ameller işleyenlere mükâfat verecektir. İşte onlar için bir mağfiret ve bir cömert rızık vardır.**
5. **Âyetlerimizi hükümsüz bırakmak için yarışanlar için de kötü ve elem verici bir azab vardır.**
6. **Kendilerine ilim verilmiş olanlar görüyorlar ki, Rabbin'den sana indirilen Kur'ân, hakkın kendisidir. O, güçlü-övülenin yoluna götürüyor.**
7. **İnkâr edenler dediler: "Siz öldükten sonra, parçalanma ile parçalandığınız vakit, yeniden bir yaratılış içinde bulunacaksınız diye size haber veren kişiyi gösterelim mi?"**
8. **O, bir yalanı Allah'a iftira mı etti, yoksa kendisinde bir delilik mi var? Hayır, âhirete inanmayanlar, bir azap ve derin bir sapıklık içindedirler.**
9. **Ya gökten ve yerden önlerindekine ve arkalarındakine bakmazlar mı? Dilesek kendilerini yere geçiririz. Yahut gökten üzerlerine parçalar düşürürüz. Şüphesiz bunda yönelen her kul için bir delil vardır.**

Mekkelilere Allah'ın kudretini bildirmek üzere, İsrailoğulları'na melik olan Davud hakkında:

10. Andolsun ki, Biz Davud'a tarafımızdan bir fazilet verdik. "Ey dağlar! Ve kuşlar, Onunla beraber tesbih edin," dedik. Ona demiri yumuşattık.
11. Geniş zırhlar yap ve dokumasını ölçülü yap! Siz de iyi işler yapın! Çünkü Ben, yaptığınızı görüyorum.
12. Süleyman'ın emrine de rüzgârı verdik. Sabah gidişi bir aylık, akşam dönüşü bir aylık yol idi. Erimiş bakır menbaını da ona sel gibi akıttık. Hem Rabbi'nin izniyle elinin altında cinlerden de çalışan vardı. Onlardan da kim emrimizden dışarı çıkarsa ona ateş azabından tattırırdık.
13. Onlar, ona mihrablar, heykeller ve havuzlar gibi çanaklar ve sâbit kazanlardan her ne isterse yaparlardı. Çalışın ey Davud ailesi, şükür için çalışın! Kullarım içinde şükreden azdır.
14. Süleyman'ın ölümüne hükmettiğimizde, onun ölümünü sezdiren olmadı. Yalnız bir güve böceği, yere dayandığı asâsını yiyordu. Bu sebeple Süleyman yere yıkılınca ortaya çıktı ki, cinler eğer gaybı bilir olsalardı o zilletli azap içinde kalmazlardı.

Ferve b. Mesik el-Gatafani, Peygambere geldi de, "Ey Allah'ın Nebisi! Sebe Kavmi'nin Cahiliyye devrinde bir izzet ve kuvveti vardı. İslam'dan irtidad etmelerinden cidden korkuyorum. İslam'dan dönerlerse onlarla savaşayım mı?" diye sorunca Peygamber, "Onlar hakkında henüz bir şeyle emrolunmadım," buyurdu. Bunun üzerine Sebe Kavmi hakkında:

15. Andolsun ki Sebe' kavmi için oturdukları yerde bir delil vardı: Sağ ve soldan iki bahçe! Onlara: "Rabbinizin rızkından yiyin de O'na şükredin, ne güzel bir belde ve çok bağışlayıcı bir Rab!"
16. Fakat onlar yüz çevirdiler. Biz de üzerlerine Arim selini gönderdik ve o iki bahçesini buruk yemişli, ılgınlık ve içinde biraz da sedir ağacı bulunan iki harap bahçeye çevirdik.
17. Bunu onlara nankörlüklerinin cezası yaptık ve Biz, çok nankör olanları böyle cezalandırırız.
18. Biz, onlarla o bereket verdiğimiz memleketler arasında, sırt sırta şehirler meydana getirmiştik. Ve onlar da muntazam gidiş geliş düzenledik. "Buralarda gecelerce ve gündüzlerce emniyet içinde gezin!"
19. Buna karşı onlar: "Ey Rabbimiz! Seferlerimizin arasını uzaklaştır," dediler ve kendilerine zulmettiler. Biz de onları efsanelere çevirdik ve tamamen dağıttık. Şüphesiz ki bunda çok şükredecek her sabırlı için elbette deliller vardır.

20. **Yemin ederim ki, İblis onlar hakkındaki zannını hakikaten doğru buldu da içlerinde müminlerden ibaret bir gruptan başkası ona uydular.**
21. **Hâlbuki İblis'in onlar üzerinde hiçbir nüfuzu yoktu. Fakat Biz, ahirete imanı olanı belli edecek, ondan şüphe içinde bulunandan ayırt edecektik. Şüphesiz Rabb'in, her şeyi koruyandır.**

Müşriklerin putlarının hiçbir şeye kadir olmadıklarını anlatmak üzere:

22. **De ki: "Allah'ı bırakıp da tanrı saydığınız putlarınızı çağırın! Onların ne göklerde ne yerde zerre kadar güçleri yeter. Onların, bunlarda bir ortaklığı da yok. Allah'ın da onlardan bir yardımcısı yoktur."**
23. **Allah'ın huzurunda şefaat fayda vermez. Ancak izin verdiği kimseninki hariçtir. Kalplerinden dehşet giderildiği zaman, "Rabbiniz ne buyurdu?" derler. Onlar: "Hakkı söyledi," derler. O, yüce-büyüktür.**
24. **De ki: "Size göklerden ve yerden rızık veren kimdir?" Yine de ki: "Allah'tır, ya Biz, ya da siz, mutlak bir hidayet üzereyiz veya açık bir sapıklık içindeyiz."**
25. **De ki: "Bizim günahlarımızdan sorumlu tutulmazsınız. Biz de sizin yaptıklarınızdan sorumlu olmayız."**
26. **De ki: "Rabbimiz hepimizi toplayacak, sonra da hak ile aramızı ayıracaktır. Asıl hüküm veren-bilen O'dur."**
27. **De ki: "O'na kattığınız ortakları bana gösterin! Hayır, bilakis, güçlü-hikmet sahibi olan ancak Allah'tır."**

Hz. Peygamber, iman edenlerin Kıyamet Günü Cennet'e gireceklerini müjdeler, inkârda ısrar edenleri de Cehennem azabı ile korkuturdu. Buna karşı Müşrikler, Kıyameti inkar ve Peygamber'i tekzip ederler ve, "Ya Muhammed! Bizi Kıyamet azabı ile daha ne zamana kadar tehdit edeceksin? Hani Kıyamet, getir bakalım ve görelim, sözünde sadık isen," derlerdi. Allah, Müşriklerin düşüncelerini reddetmek maksadıyla:

28. **Seni bütün insanlara ancak bir müjdeci ve bir uyarıcı olarak gönderdik. Fakat insanların çoğu bilmezler.**
29. **"Eğer gerçekçiyseniz bu vaad ne zaman olacak?" diyorlar.**
30. **De ki: "Size vaad edilen öyle bir gündür ki, ondan ne bir an geri kalabilirsiniz, ne de ileri geçebilirsiniz."**

Mekke Müşriklerinin ileri gelenleri, "Biz, bu Kur'an'a ve ondan önceki Kitaplara; Tevrat ve İncil'e inanmayız. Muhammed, yalancı bir sihirbazdır. O, sizi aldatıp dininizden çevirmek istiyor. Halbuki bizim dinimiz haktır. Sakın onun

sözlerine inanıp da dedelerinizin dininden dönmeyin, sonra pişman olursunuz," diyerek halkın İslam'a girmelerini önlemeye çalışırlardı. Bunun üzerine:

31. Kâfirler: "Biz ne bu Kur'ân'a inanırız ne de ondan öncekilere," dediler. Fakat o zalimler yakalanıp Rablerinin huzuruna durdurulduklarıı zaman, birbirlerine söz atarken bir görsen! Bir taraftan zayıf düşürülenler, o büyüklük taslayanlara: "Siz olmasaydınız biz mutlaka mümin olurduk," derler.
32. Diğer taraftan büyüklük taslayanlar, zayıf düşürülenlere: "Size hidayet geldikten sonra, sizi ondan biz mi çevirdik? Hayır, siz kendiniz suçluydunuz," derler.
33. O zayıf düşürülenler de o büyüklük taslayanlara: "Hayır, (işiniz) gece, gündüz hilekârlıktı. Çünkü siz bize Allah'ı inkâr etmemizi ve O'na eş koşmamızı emrediyordunuz," derler. Bunlar, azabı gördükleri zaman içlerinden pişmanlık geçirirler. Biz de o kâfirlerin boyunlarına demir halkalar geçiririz. Onlar sadece yaptıklarının cezasını çekiyorlar.

Hz. Peygamber, peygamberliğinden önce ortaklık yaptığı iki kişi vardı. Bunlardan biri, Şam'a gidip yerleşti. Diğeri, olduğu yerde kaldı. Sonra Hz. Muhammed, peygamber olarak gönderilince Şam'da bulunan, bunu duydu ve Mekke'de bulunan arkadaşına mektup yazarak Hz. Muhammed'in ne yaptığını sordu. Arkadaşı, bu mektuba, Muhammed'e insanların alt tabakasının tabi olduklarını, fakir ve miskinlerden başka kimsenin arkasına düşmediğini bildirdi. Şam'daki arkadaşı, bunu duyar duymaz, ticaretini terk ederek Mekke'ye hareket ederek arkadaşının yanına geldi, "Beni Muhammed'e götür," dedi. İkisi birlikte Peygamber'in yanına gelince, Şam'dan gelen, "Halkı neye davet ettiğini," sordu. Peygamber de peygamberliğini ona anlattı. O kişi, bunları duyunca hemen, "Ben, şehadet ederim ki cidden sen, Allah'ın peygamberisin," diyerek Müslüman oldu. Peygamber, "Bunu nereden biliyorsun," diye sordu. O kişi, "Bir nebi gönderildiğinde, ona ancak fakirler ve alt tabakadakiler iman ederler," cevabını verdi. Sonra o adam gitti ve aşağıdaki ayet nazil oldu:

34. Biz, hangi ülkeye bir uyarıcı gönderdikse, mutlaka oranın refah ile şımartılmış olanları: "Biz sizin gönderildiğiniz şeyi tanımayız," dediler.
35. Dediler: "Biz malca da daha çoğuz, evlatça da, bize azap edilmez."
36. De ki: "Rabbim rızkı dilediğine genişletir, dilediğine sıkar. Fakat insanların çoğu bilmezler."

37. Sizi huzurumuza yaklaştıracak olan, mallarınız ve evlatlarınız değildir. Ancak iman edip de salih amel işleyenlere gelince, işte onların amellerine karşı kendilerine kat kat mükâfat vardır. Onlar cennet köşklerinde güven içindedirler.
38. Âyetlerimizi hükümsüz bırakmak için yarışanlar, Hakk'ın huzuruna azab içinde getirileceklerdir.
39. De ki: "Rabbim kullarından dilediğine rızkı hem genişletir, hem daraltır. Siz hayra ne harcarsanız, O, onun yerine başkasını verir. Hem O, rızık verenlerin en hayırlısıdır."

"Melekler, Allah'ın kızlarıdır, bunlar bizi Allah'a yaklaştırıyorlar, Allah huzurunda bize şefaat ederler," diye inanan ve melekler adına putlar yaparak onlara tapan Mekke Müşrikleri hakkında:

40. O gün, hepsini toplayacak, sonra meleklere: "Şunlar size mi tapıyorlardı?" diyecektir.
41. Onlar da: "Seni tenzih ederiz. Bizim onlara karşı sığınacak velimiz sensin. Hayır, onlar cinlere tapıyorlardı. Çoğu onlara inanmışlardı," diyecekler.
42. İşte o gün birbirinize ne bir menfaate ne de bir zarara sahip olabilirsiniz. Ve Biz o zulmedenlere: "Tadın bakalım o yalanladığınız ateşin azabını!" deriz.
43. Açık deliller halinde âyetlerimiz okunduğu zaman o zalimler: "Bu, başka değil, sırf sizi atalarınızın taptıklarınızdan döndürmek isteyen bir adam," dediler. Ve: "Kur'ân, uydurulmuş bir iftiradan başka bir şey değildir," dediler. O kâfirler, hak kendilerine geldiği zaman: "Bu apaçık bir sihirden başka bir şey değildir," dediler.
44. Hâlbuki onlara öyle okudukları kitaplar vermedik. Kendilerine senden önce bir uyarıcı da göndermedik.
45. Onlardan öncekiler de yalanlamışlardı. Hem bunlar, onlara verdiklerimizin onda birine eremediler. Peygamberlerimi yalanladılar, ama beni inkâr edişin sonu nasıl oldu?

Müşriklerin, Peygamber'e cinnet isnat etmeleri üzerine:

46. De ki: "Size sadece bir tek nasihat edeceğim. Şöyle ki: Allah için ikişer, üçer ve teker teker kalkarsınız, sonra da iyi düşünürsünüz." Arkadaşınızda (peygamberde) delilikten eser yoktur. O, yalnız şiddetli bir azabın önünde, sizi sakındıracak bir peygamberdir.

47. De ki: "Sizden bir ücret istemem, O sizin içindir. Benim ecrim ancak Allah'a aittir. O, her şeye şahittir."
48. De ki: "Gerçekten Rabbim, hakkı ortaya koyar. O, gaybları bilendir."
49. De ki: "Hak geldi, batılın önü de kalmaz, sonu da."

Müşriklerin, Hz. Peygamber'e, "Ya Muhammed! Atalarının dinini terk ettiğin için dalalette kaldın," demeleri üzerine:

50. De ki: "Eğer ben dalalette isem, yalnız kendi adıma dalaletteyim. Ve eğer hidayeti bulmuşsam, bilinmeli ki Rabbimin bana vahiy vermesiyledir. Çünkü O, işiten-yakındır."
51. Onları telaşa düştükleri zaman görsen: Artık kaçmak yoktur. Yakın yerden yakalanmışlardır.
52. "O'na inandık," dediler. Fakat onlar için uzak bir yerden imana ulaşabilmek nerede?

Müşrikler, Peygamber'e doğruluğunu bilmedikleri iftiralar arıyorlar; o şairdir, sihirbazdır, kâhindir, yalancıdır, diyorlardı. Halbuki bunlar, onlar için gayb idi, çünkü onların doğruluğu hakkında bilgileri yoktu.

53. Hâlbuki daha önce O'nu inkâr etmişlerdi. Uzak yerden gayb hakkında atıyorlardı.
54. Artık kendileriyle arzularının arasına set çekilmiştir, bundan önce benzerlerine yapıldığı gibi. Çünkü onlar korkulu bir şüphe içinde idiler.

59. - 39. ZÜMER SURESİ

Mekke döneminde inmiştir. 75 âyettir. Adını, 71. ve 73. âyetlerdeki "Zümer" kelimesinden almıştır. Zümer; zümreler, gruplar demektir.
Sûrede başlıca, göklerde ve yerde Allah'ın birliğini gösteren deliller, mü'minlerin cennete, kâfirlerin cehenneme sevk edilecekleri konu edilmekte; kullar, ölüm gelip çatmadan Allah'a yönelmeye çağrılmaktadır.
Müslümanlar, putlar hakkında Müşriklerle mücadele ettiler ve onlara, "Yerleri, gökleri ve sizi kim yarattı," şeklindeki sorularına müşrikler, "Allah," dediler. Bunun üzerine Müslümanlar, "O halde, sizin putlara tapmanızdaki sebep nedir?" dediler. Müşrikler, "Biz, putlara onlar bizi Allah'a yaklaştırsınlar ve bize şefaat etsinler diye ibadet ediyoruz," dediler. Müşriklerin bu iddialarını red için:

1. **Bu kitabın indirilişi, Azîz-Hakîm olan Allah tarafındandır.**
2. **Şüphesiz sana kitabı hakk ile indirdik. O halde dini yalnız O'na halis kılarak Allah'a ibadet ve kulluk et!**
3. **İyi bil ki, halis din ancak Allah'ındır. O'ndan başka dostlar tutanlar da: "Biz, onlara sadece bizi Allah'a daha çok yaklaştırsınlar diye ibadet ediyoruz," derler. Şüphe yok ki Allah, onların aralarında ihtilaf ettikleri şeyde hükmünü verecektir. Yalancı ve nankör olan kimseyi Allah doğru yola çıkarmaz.**
4. **Eğer Allah bir çocuk edinmek isteseydi, elbette yarattığından, dilediğini seçecekti. Ama O, bundan münezzehtir. O, tek-kahredici Allah'tır.**

Allah'ın kudret ve azametini beyan etmek üzere:

5. **O, gökleri ve yeri hak ile yarattı, geceyi gündüzün üstüne sarıyor, gündüzü de gecenin üstüne sarıyor. Güneşi ve Ay'ı emrine âmade kılmış, her biri belli bir süreye kadar gitmektedir. İyi bil ki, O, çok güçlü-çok bağışlayıcıdır.**
6. **O, sizi tek nefisten yarattı. Sonra onun eşini de ondan var etti. Sizin için hayvanlardan sekiz çift indirdi. Sizi analarınızın karınlarında üç karanlık içinde yaratılıştan yaratılışa yaratıyor. İşte Bu, Rabbiniz Allah'tır. Hükümranlık O'nundur, O'ndan başka tanrı yoktur. O halde nasıl oluyor da çevriliyorsunuz?**

7. Eğer inkâr ederseniz, şüphesiz Allah size muhtaç değildir. Fakat O, kullarının inkârına razı olmaz. Eğer şükrederseniz, ona razı olur. Hiçbir günahkâr da diğerinin günahını çekecek değildir. Sonra dönüşünüz, Rabbinizedir. O vakit, O size yaptıklarınızı haber verecektir. Çünkü O, kalplerdekini bilir.

Utbe b. Rabia ve Huzeyfe b. Mahzumi hakkında:

8. İnsana bir sıkıntı dokunduğu zaman bütün gönlünü Rabbi'ne vererek dua eder. Sonra kendisine tarafından bir nimet lütfettiği zaman da önceden O'na dua ettiği hali unutur da, yolundan saptırmak için Allah'a ortaklar koşar. De ki: "İnkârınla biraz zevk al, çünkü sen, o ateşliklerdensin."

Ebu Bekir ve Ömer hakkında:

9. Yoksa o, gece saatlerinde kalkan, secdeye kapanıp kıyamda ibadet eden, ahretten çekinen ve Rabbinin rahmetini uman kimse gibi olur mu? De ki: "Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?" Ancak akıl sahipleri anlar.

Müşriklerin yaptığı eziyetlere dayanamayan ama bela ve baskılara sabredip İslam'dan çıkmayan ve Habeşistan'a hicret eden Ali b. Ebi Talib ile arkadaşları hakkında:

10. De ki: "Ey iman eden kullarım! Rabbiniz'den korkun. Bu dünyada güzellik yapanlara bir güzellik vardır. Allah'ın yeryüzü geniştir. Ancak sabredenlere mükâfatları hesapsız ödenecektir."

Mekkeli Müşrikler, Peygamber'e, "Senin, getirdiğin bu din üzerinde kalmana zorlayan nedir? Babanın, dedenin ve kavminin ulularını görmüyor musun? Onlar, Lat ve Uzza'ya tapıyorlar. Senin, onlardan ayrı bir din, ayrı bir yol tutman doğru değildir. Kavmine ve ecdadına muhalefet etme! Gel sen de babalarının dini olan Lat ve Uzza'ya dön," dediler. Müşrikleri reddetmek üzere:

11. De ki: "Bana, dini sadece kendisine halis kılarak Allah'a ibadet etmem emredildi."

12. "Hem O'nun birliğine teslim olan Müslümanların ilki olmam da bana emredildi."

13. De ki: "Eğer Rabbime isyan edersem, büyük bir günün azabından korkarım."
14. De ki: "Ben dinimi kendisine halisen yalnız Allah'a kulluk ederim."

Müşrikler, Peygamber'e, "Atalarının dinine muhalefet edersen elbette hüsrana uğrayacaksın," demeleri üzerine:

15. "Siz de O'ndan başka dilediğinize kul olun." De ki: "Asıl hüsrana düşenler, kıyametin günü kendilerine ve mensuplarına ziyan edenlerdir. Evet, işte asıl açık hüsran budur."
16. Onların üstlerinde ateşten tabakalar, altlarında yine ateşten tabakalar vardır. İşte Allah, kullarını bundan korkutuyor, "Ey kullarım! Benden korkun."

Mekke'de Ebu Bekir'in iman ettiği duyulunca, Hz. Osman, Abdurrahman b. Avf, Sa'd b. Ebi Vakkas ve Sa'd b. Zeyd geldiler ve ondan iman edip etmediğini sordular. O da, iman ettiğini bildirince, hepsi birlikte iman etmeleri üzerine:

17. Tağuta kulluk etmekten kaçınıp da Allah'a yönelenlere gelince, o müjde onlaradır. Kullarımı müjdele!
18. O kullarımı ki, sözü dinlerler ve en güzeline uyarlar. İşte onlar, Allah'ın kendilerine hidayet verdiği kimselerdir. İşte akıllılar da onlardır.

Hz. Peygamber, amcası Ebu Leheb ve oğlu ve Peygamber'in damadı Utbe'nin Müslüman olmalarını çok isterdi. Peygamber, onları imana davet ettikçe, onların inkarı ve düşmanlıkları artardı. Bir gün Hz. Peygamber, amcası Ebu Leheb'i imana davet edince, bu davet onun ağrına gitti. Bunun üzerine Ebu Leheb, Peygamber'e ağır konuştu ve evine gidip oğluna, "Muhammed'in kızını boşa!" diye emretti. Oğlu Utbe, karısını boşamakla öfkesi dinmedi. Kalktı Peygamber'in bulunduğu yere gelerek ona hakaret etti ve yakasına sarılarak onu boğarak öldürmek istedi. Gömleğini yırttı. O zaman Peygamber de ona intizar etti. Sonra Utbe, bir kervan içinde Şam'a giderken, geceleyin bir arslan yavrusu onu parçaladı ve yedi. Babası Ebu Leheb de, Bedir savaşında feci şekilde öldü. Aşağıdaki ayetler onlar için nazil olmuştur:

19. Üzerine azap kelimesinin hak olduğu o ateşteki kimseyi sen mi kurtaracaksın?
20. Rablerine sığınarak korunanlar için üst üste yapılmış altlarından ırmaklar akan balkonlu köşkler vardır. Bu, Allah'ın vaadidir. Allah vaadinden caymaz.

21. Allah'ın, gökten bir su indirip de onu yeryüzündeki menbalara koyduğunu görmedin mi? Sonra onunla türlü renklerde ekin çıkarır, sonra onun olgunlaşıp sarardığını görürsün. Sonra da onu bir çöpe çevirir. Elbette bunda akıllılar için bir uyarı vardır.

Müslüman olan Ebu Bekir ve Ubey b. Halef hakkında:

22. Allah, kimin göğsünü İslâm'a açmış ise işte o, Rabbin'den bir nur üzerinde değil midir? Allah'ı anmada kalpleri katılaşmış olanların vay haline! İşte bunlar, açık bir sapıklık içindedirler.

Bir gün Ashab, Peygamber'in huzurunda toplandılar, "Ey Allah'ın Resulü! Bize sözlerin en güzelini söyle!" dediler. Bunun üzerine Allah, aşağıdaki ayeti indirdi:

23. Allah, kelamın en güzelini ikizli, ahenkli bir kitap olarak indirdi. Ondan Rableri'ne saygısı olanların derileri ürperir. Sonra derileri de, kalpleri de Allah'ın zikrine karşı yumuşar. İşte bu, Allah'ın rehberidir. Allah, onunla dilediğini doğru yola çıkarır. Kimi de Allah şaşırtırsa, artık ona rehber yoktur.

Putlara tapanların dünya ve ahiretteki hallerini beyan etmek üzere:

24. Kıyametin günü yüzünü azabın şiddetinden korumaya çalışan kimse midir? Zalimlere: "Tadın kazandıklarınızı!" denilir.
25. Onlardan öncekiler de yalanladılar da kendilerine, hatırlarına gelmez yönden azab geldi.
26. Allah, onlara dünya hayatında zilleti tattırdı. Ahiret azabı ise elbette daha büyüktür. Keşke bilselerdi!
27. Yemin ederim ki, bu Kur'ân'da insanlar için her türlüsünden temsil getirdik. Belki öğüt alırlar.
28. Pürüzsüz Arapça bir Kur'ân. Belki sakınırlar.
29. Allah, şöyle bir örnek verdi: Bir adam ve ortakları var, hırçın hırçın çekişiyorlar. Bir de yalnız bir kişiye bağlı selamette olan bir adam var. Bu ikisi bir olur mu? Hamd Allah'adır, fakat çoğu bilmez.

Müşrikler, Peygamber'in ölümünü gözettiler. Kendi aralarında, Muhammed öldüğü zaman, sevinip şamata edeceklerini konuşmuşlardı. Allah, isine bildirmek için durumu aşağıdaki ayeti indirdi:

30. Sen elbette öleceksin, onlar da elbette ölecekler.
31. Sonra siz muhakkak kıyametin gününde Rabbiniz'in huzurunda birbirinizden davalaşacaksınız.
32. Allah'a karşı yalan söyleyen ve doğru kendisine geldiği zaman onu yalan sayandan daha zalim kim olabilir? Kâfirlerin yeri cehennemde değil midir?
33. Doğruyu getiren ve onu tasdik edene gelince, işte onlar müttakilerdir.
34. Onlara, Rablerinin yanında ne dilerlerse vardır. İşte bu, iyilik yapanların mükâfatıdır.
35. Çünkü Allah, onların önceden yaptıkları amelin en kötüsünü bile keffaretle örtüp, işlemekte bulundukları güzel amellerin en güzeline göre mükâfatlarını kendilerine verecektir.

Müşrikler, Peygamber'e sürekli baskı yapıyorlar ve İslam'ın yayılmasına bütün kuvvet ve kudretleriyle mani olmaya çalışıyorlardı. Müşriklerin bu şiddetli baskıları karşısında aciz kalan Peygamber, Rabbine, "Ey Rabbim! Her taraf Müşriklerle dolu. Bunlara karşı ben, yalnız bir kulum. Bu kadar kafire nasıl karşı koyabilirim!" diye şikayet etti, tazarru ve niyazda bulundu. Allah, Nebisini teselli için:

36. Allah, kuluna yeterli değil midir? Seni O'ndan başkalarıyla korkutuyorlar. Kimi Allah şaşırtırsa, artık ona hidayet edecek yoktur.
37. Allah, hidayet verdiğini şaşırtacak yoktur. Allah, güçlü-intikamcı değil midir?

Mekke Müşrikleri, Allah'ı inkâr ederler ve putlara taparlardı. Fırsat buldukça Allah'ın Resulü'nü ve müminleri putların şiddet ve gazabıyla korkuturlar, böylece kendi batıl itikatlarını onlara aşılamak isterlerdi. Allah, putların aciz olup hiçbir şeye kadir olmadıklarını, kudret ve kuvvetin ancak Allah'ın olduğunu anlatmak üzere:

38. Andolsun ki onlara: "O gökleri ve yeri kim yarattı?" diye soracak olsan: "Elbette Allah!" diyeceklerdir. De ki: "Allah'tan başka çağırdıklarınız, eğer Allah bana bir zarar vermek isterse, onlar O'nun zararını giderebilirler mi? Yahut bana bir rahmet dilerse, onlar O'nun rahmetini tutabilirler mi?" De ki: "Allah, bana yeter." Tevekkül edenler, O'na dayanırlar.
39. De ki: "Ey kavmim! Elinizden geleni yapın! Ben de mutlaka yapacağım. Artık ileride bileceksiniz."

40. **"Kendisini rezil edecek azabın kime geleceğini ve sürekli bir azabın kimin üzerine konacağını."**

41. **Biz bu kitabı sana, insanlar için hak ile indirdik. O halde kim doğru yola gelirse kendi lehinedir. Kim de saparsa, sırf kendi aleyhine olarak sapar. Sen onların üzerine vekil değilsin.**

42. **Allah, ölenin ölüm zamanı gelince, ölmeyenin de uykusunda iken canlarını alır. Sonra haklarında ölüm hükmü verdiklerini alır, diğerlerini de belirlenmiş bir süreye kadar bırakır. Şüphesiz ki bunda düşünen bir kavim için deliller vardır.**

Müşrikler, "Biz, putlara Kıyamet Günü Allah'ın nezdinde bize şefaat etsinler diye ibadet ederiz," derlerdi. Allah, bu iddialarını red için:

43. **Allah'tan başka şefaatçiler mi edindiler? De ki: "Onlar hiçbir şeye güç yetiremezler ve akıl erdiremezlerse de mi?"**

44. **De ki: "Bütün şefaat Allah'ındır. Göklerin ve yerin mülkü O'nundur. Sonra O'na döndürüleceksiniz."**

45. **Allah bir olarak anıldığında ahirete inanmayanların yürekleri burkulur da, O'ndan başkaları anıldığı zaman derhal yüzleri güler.**

46. **De ki: "Ey gökleri ve yeri yaratan, görüleni ve görülmeyeni bilen Allah'ım! Kulların arasında, o ihtilaf ettikleri şeyler hakkında sen hüküm vereceksin."**

47. **Eğer bütün yeryüzündekiler ve bir o kadarı da beraber o zulmedenlerin olsaydı, kıyametin günü azabın kötülüğünden kurtulmak için onu mutlaka feda ederlerdi. Ancak ne var ki, hesaba katmadıkları şeyler, Allah tarafından karşılarına çıkarılır.**

48. **Öyle ki, yaptıkları kötülükleri karşılarına çıkmış ve alay ettikleri şeyler, kendilerini sarmıştır.**

49. **İnsana bir sıkıntı dokununca Bize yalvarır, sonra kendisine tarafımızdan bir nimet bahşettiğimiz zaman da: "O bana bir bilgi üzerine verildi," der. Hayır! O bir imtihandır, fakat onların çoğu bilmezler.**

50. **Onu, bunlardan öncekiler de söyledi. Fakat o kazandıkları, kendilerini kurtarmadı.**

51. **Neticede kazandıklarının kötülükleri, başlarına geçti. Şunlardan o zulmedenlerin de kazandıkları kötülükleri başlarına geçecektir. Onlar da bunu atlatacak değillerdir.**

52. **Bilmediler mi ki; Allah, rızkı dilediğine açar ve kısar. Şüphesiz ki bunda imanlı bir kavim için deliller vardır.**

Ayyaş b. Ebi Rabia, Velid b. Velid ve bazı Müslümanlar, daha sonra müşrik oldular. Bunlar hakkında müminler, "Onlar hakkında ebediyen ne tevbe ne de fidye kabul edilir," demişlerdi. Çok sayıda adam öldürmüş, aşırı derecede zina yapmış bazı müşrikler de, Hz. Peygamber'e gelerek, "Senin tebliğ ettiğin ve kendisine davet ettiğin İslam dini güzel bir dindir. Bize geçmişte işlediğimiz bunca cinayetin keffareti olup olmadığını haber verseydin," demeleri üzerine:

53. De ki: "Ey nefislerine karşı haddi aşan kullarım! Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin. Çünkü Allah, bütün günahları bağışlar. Şüphesiz ki O, çok bağışlayıcıdır, çok merhamet edicidir."
54. Onun için ümidi kesmeyin de başınıza azap gelmeden önce tevbe ile Rabbinize yönelin ve O'na teslim olun. Sonra kurtulamazsınız.
55 – Farkında olmadan ansızın başınıza azap gelmeden önce, Rabbiniz'den size indirilenin en güzeline uyun.
56. Nefis şöyle diyecektir: "Allah'ın yanında yaptığım kusurlardan dolayı yazık bana! Doğrusu ben alay edenlerdendim."
57. Yahut şöyle der: "Allah bana doğru yolu gösterseydi, ben de müttakilerden olurdum."
58. Veya azabı gördüğünde: "Bana bir geri dönüş olsaydı da ben de o iyilik yapanlardan olsaydım," diyecek.
59. "Hayır sana âyetlerim geldi de onlara yalan dedin, kibirlenmek istedin ve kâfirlerden oldun," denir.

Müşrikler, Allah'ın çocuğu ve ortağı olduğuna inanırlar ve onlar adına putlar yapıp taparlardı. Onların bu inançlarını reddetmek üzere:

60. Kıyametin günü görürsün ki, Allah'a karşı yalan söyleyenlerin yüzleri kararmıştır. Kibirlenenlerin yeri cehennem değil mi?
61. Muttakileri ise Allah, başarılarından dolayı kurtuluşa çıkarır. Onlara fenalık dokunmaz ve onlar üzülecek de değillerdir.
62. Allah, her şeyin yaratıcısıdır. Her şey üzerine vekil de O'dur.
63. Göklerin ve yerin kilitleri O'nundur. Allah'ın âyetlerini inkâr edenler, kendilerine yazık edenlerdir.

Müşrikler, insanların İslam'a girdiklerini görünce, toplanıp Peygambere geldiler, "Ya Muhammed! Kureyş'in dinine muhalefet ediyorsun. Getirdiğin dini terk et, dedelerinin dinine dön," demeleri üzerine:

64. De ki: "Ey cahiller! Şimdi bana o Allah'tan başkasına mı kulluk etmemi emrediyorsunuz?"

65. Andolsun ki, sana da, senden öncekilere de şu vahyedildi: "Yemin ederim ki, eğer şirk koşarsan bütün çalışmaların boşa gider ve mutlaka kendine yazık edenlerden olursun."
66. Hayır! Onun için yalnız Allah'a kulluk et ve şükredenlerden ol!

Yahudilerden bir topluluk, bir gün Peygamber'i ziyarete geldiler, "Ya Muhammed! Şu gördüğümüz varlıkların hepsini Allah yarattı. Peki Allah'ı kim yarattı?" diye sordular. Peygamber, aklın almayacağı bu soruya çok kızdı ve onlara şiddetle karşı koydu. Bunun üzerine hemen Cebrail geldi, "Ya Muhammed! Gazabını indir, sakin ol!" dedi. Fakat Yahudiler, "Rabbini tavsif et. Kolları ve pazuları nasıl?" şeklinde Allah'ın fizyolojisi hakkında sorular sordular. Peygamber, bu kez daha fazla gazaba geldi. Bunun üzerine:

67. Allah'ı hakkıyla takdir edemediler. Hâlbuki bütün yer kıyametin günü O'nun avucundadır. Gökler de kudretiyle dürülmüştür. O, onların ortak koştuklarından münezzeh-yücedir.
68. Ve sûra üflenmiştir. Göklerde ve yerde kim varsa yere yıkılmıştır. Ancak, Allah'ın dilediği müstesnadır. Sonra ona bir daha üflenmiştir. Bu defa da onlar kalkmış bakıyorlardır.

69. Yer, Rabbinin nuru ile parlamıştır. Kitap konmuş, peygamberler ve şahitler getirilmiş ve aralarında hak ile hüküm verilmektedir. Hem onlara haksızlık yapılmaz.
70. Herkes, ne yaptıysa karşılığı tam olarak verilir. O, onların yaptıklarını en iyi şekilde bilmektedir.

Kâfirlerin Cehennem'e, müminlerin Cennet'e konmalarını beyan için:

71. İnkâr edenler bölük bölük cehenneme sevk edilmektedir. Nihayet oraya vardıklarında kapıları açılır ve bekçileri onlara: "İçinizden size Rabbinizin âyetlerini okuyan, bu gününüzle karşılaşacağınıza dair sizi uyaran peygamberler gelmedi mi?" derler. Onlar da: "Evet geldi" derler. Fakat kâfirler üzerine azap kelimesi hak oldu.
72. "Ebedî olarak içinde kalmak üzere girin cehennemin kapılarından," denir. Bak, büyüklük taslayanların yeri ne kötüdür!
73. Rablerinden korkanlar bölük bölük cennete sevk edilir. Oraya vardıkları zaman kapıları açılır ve bekçileri onlara: "Selâm sizlere, ne hoşsunuz! Ebedî olarak içinde kalmak üzere girin oraya!" derler.
74. Onlar da: "Hamdolsun o Allah'a ki, bize vaadini doğru çıkardı ve bizi cennet arzına varis kıldı. Cennette istediğimiz yerde oturuyoruz," derler. Bak ne güzeldir mükâfatı o iyi amel işleyenlerin!

75. Meleklerin de, Arş'ın etrafını kuşatarak, Rablerine hamd ile tesbih ettiklerini görürsün. Artık aralarında hak ile hükmedilmiş, "âlemlerin Rabbi Allah'a hamdolsun!" denilmiştir.

60. – 40. MÜ'MİN SURESİ

56. ve 57. âyetler hariç Mekke döneminde inmiş, 85 âyettir. Adını 28. âyette geçen "mü'min" kelimesinden almıştır. Mü'min inanan kimse demektir. Âyette sözü edilen mü'min, Firavun ailesinin; gizlice iman eden ve çevresindekileri hakka yönlendirmeye çalışan bir ferdidir.
Ayrıca sûre, Allah'ın sıfatlarından biri olan ve 3. âyette geçen "ğâfir" kelimesinden dolayı "Ğâfîr sûresi" diye de anılmaktadır. "Ğâfir", bağışlayan demektir. Sûrede başlıca, Allah'ın birliğini gösteren bazı delillere yer verilerek kıyametle ilgili tasvirler yapılmaktadır.

1. **Hâ, Mîm.**
2. **Bu kitabın indirilişi, güçlü-bilen Allah tarafındandır;**
3. **O, günah bağışlayan, tevbe kabul eden, azabı şiddetli, kerimdir. O'ndan başka ilâh yoktur. Dönüş O'nadır.**

Kur'an ile mücadele eden ve Onun hak olmadığının mücadelesini veren müşrikler hakkında:

4. **Allah'ın âyetleri hakkında ancak kâfirler mücadele ederler. Onların beldelerde dolaşmaları seni aldatmasın.**

Mekkelilerden öncekilerin de aynı mücadelelerinin fayda vermediğini anlatmak üzere:

5. **Onlardan önce Nuh kavmi, arkalarından da topluluklar yalanlamışlardı. Her ümmet, kendi peygamberlerini yakalamaya azmetmişti. Hakkı batılla gidermek için boşuna mücadele ettiler. Ben de onları aldım. Azabım nasıl oldu?**
6. **İşte o nankörlük eden kâfirlere Rabbinin sözü hak oldu. Onlar, mutlaka cehennemliktirler.**
7. **Arşı taşıyanlar ve onun etrafındakiler, Rablerinin hamdiyle tesbih ederler ve O'na inanırlar. İman edenler için de şöyle bağışlanma dilerler: "Ey Rabbimiz! Rahmetin ve ilmin her şeyi kuşatmıştır. O, tevbe edip senin yoluna uyanları bağışla, onları cehennem azabından koru!"**
8. **"Ey Rabbimiz! Hem onları hem onların atalarından, zevcelerinden ve zürriyetlerinden iyi olanları kendilerine vaad ettiğin Adn cennetlerine koy. Şüphesiz çok güçlü-hikmet sahibi olan sensin."**

9. "Onları kötülüklerden koru. Sen kimi kötülüklerden korursan, o gün mutlaka ona rahmet etmişsindir. İşte asıl büyük kurtuluş budur."

Kâfirlerin, Cehenneme girdikten sonraki feci hallerini ve acı durumlarını beyan için:

10. O kâfirlere mutlaka şöyle bağırılacaktır: "Elbette Allah'ın buğzu, sizin nefislerinize buğzunuzdan daha büyüktür. Çünkü siz imana davet ediliyordunuz da inkâr ediyordunuz."
11. Onlar şöyle derler: "Ey Rabbimiz! Sen bizi iki defa öldürdün, iki defa dirilttin. Günahlarımızı anladık. Fakat çıkmaya bir yol var mı?"
12. "Bu azap size şu sebeptendir: Siz, tek Allah'a davet edildiğiniz zaman inkâr ettiniz. Ama O'na ortak koşulunca inandınız. Hüküm, o yüce-büyük Allah'ındır."
13. Size âyetlerini gösteren, sizin için gökten bir rızık indiren O'dur. Fakat onları ancak yönelenenler anlar.
14. O halde siz, dini Allah için halis kılarak hep O'na yalvarın. İsterse kâfirler hoşlanmasınlar.
15. O, dereceleri yükselten, Arş'ın sahibi Allah, o buluşma gününün dehşetini haber vermek için kullarından dilediği kimseye emrinden ruh indiriyor.

16. O gün onlar kabirlerinden çıkarlar. Kendilerinin hiçbir şeyi Allah'a gizli kalmaz. "Bugün hükümranlık kimindir?" "Tek ve kahhar olan Allah'ındır."
17. Bugün herkes kazandığını alır. Bugün zulüm yoktur. Şüphesiz Allah, hesabı çabuk görendir.
18. Yaklaşmakta olan o felaket gününü onlara haber ver. O anda yürekler gırtlaklara dayanmıştır, yutkunup dururlar. Zalimler için ne ısınacak bir dost ne de sözü dinlenecek bir şefaatçi vardır.
19. Allah, gözlerin hain bakışını ve gönüllerin gizlediğini bilir.
20. Allah, hakkı yerine getirir. O'ndan başka yalvardıkları ise hiçbir şeyi yerine getiremezler. Çünkü hakkıyla işiten-gören ancak Allah'tır.

Geçmiş ümmetlerin başlarına gelen azap ile Mekke Müşriklerini tehdit ve ibret dersi vermek üzere:

21. Yeryüzünde gezmediler mi? Baksalar ya kendilerinden öncekilerin sonları nasıl olmuş? Onlar yeryüzünde kuvvetçe ve eserce kendilerinden daha üstündüler. Öyle iken Allah onları günahları sebebiyle aldı. Kendilerini Allah'ın azabından koruyacak biri olmadı.

22. O, şundandı: Onlara peygamberleri açık delillerle geliyorlardı. Ama onlar inkâr ettiler. Allah da kendilerini yakaladı. Çünkü O kuvvetli-azabı şiddetlidir.

23. Andolsun Musa'yı âyetlerimizle ve açık bir delil ile gönderdik.

24. Firavun'a, Hâmân'a ve Karun'a gönderdik. Onlar: "Bu bir yalancı-sihirbazdır," dediler.

25. Musa, kendilerine tarafımızdan hakkı getirince de: "Onunla beraber iman etmiş olanların oğullarını öldürün, kadınlarını diri tutun!" dediler. Fakat o kâfirlerin tuzağı hep boşa çıkmaktadır.

26. Firavun: "Bırakın beni, öldüreyim Musa'yı da o Rabbine dua etsin. Çünkü ben onun, dininizi değiştirmesinden veya yeryüzünde bir bozgunculuk çıkarmasından korkuyorum," dedi.

27. Musa: "Hesap gününe inanmayan her kibirliden, benim Rabbim, sizin de Rabbiniz Allah'a sığındım," dedi.

28. Firavun ailesinden imanını saklayan biri şöyle dedi: "Bir adamı, Rabbim Allah dediği için öldürecek misiniz? Hâlbuki o size Rabbiniz'den delillerle gelmiştir. Hem o bir yalancı ise yalanı aleyhinedir. Fakat doğru ise size yaptığı tehditlerin bir kısmı olsun başınıza gelir. Şüphe yok ki Allah aşırı giden bir yalancıyı doğru yola çıkarmaz."

29. "Ey kavmim! Bugün yeryüzüne hakim olarak mülk sizindir. Eğer gelecek olursa Allah'ın hışmından bizi kim kurtarır?" Firavun: "Ben size görüşümden başkasını göstermiyorum ve herhalde ben size doğru yolu gösteriyorum," dedi.

30. O iman eden kişi: "Ey kavmim! Doğrusu ben sizin hakkınızda önceki çeşitli toplumların günleri gibi bir günden korkuyorum."

31. "Nuh Kavmi'nin, Âd'ın, Semud'un ve daha sonrakilerin durumu gibi. Allah, kulları için bir zulüm istemez."

32. "Ey kavmim! Ben size gelecek o çağrışma gününden korkuyorum."

33. "O gün arkanıza dönüp kaçacaksınız. Fakat sizi Allah'tan koruyacak yoktur. Kimi Allah şaşırtırsa, artık ona bir yol gösterici bulunmaz."

34. Bundan önce size delillerle Yusuf gelmişti. O zaman da onun size getirdiği hakikatte şüphe ermiştiniz. Vefat ettiğinde de, "Bundan sonra Allah asla peygamber göndermez," dediniz. İşte aşırı şüphecileri Allah böyle şaşırtır.

35. Onlar, kendilerine gelmiş bir delil olmaksızın, Allah'ın âyetleri hakkında mücadele ederler. Bu durum, Allah katında ve iman edenler yanında büyük bir buğzu gerektirir. İşte Allah, her böbürlenen zorbanın kalbini böyle mühürler.

36. Firavun dedi ki: "Ey Hâmân! Bana bir kule yap, belki ben o yollara ulaşabilirim."

37. "Göklerin yollarına ulaşabilirim de, Musa'nın ilâhını görürüm. Ben onu mutlaka yalancı sanıyorum." İşte böylece Firavun'a kötü ameli süslü gösterildi de yoldan çıkarıldı. Çünkü Firavun'un tuzağı boşa çıktı.

Mekke Müşriklerini tehdid ile ikaz ve irşad için:

38. O iman etmiş olan kimse dedi ki: "Ey kavmim! Bana uyun ki size doğru yolu göstereyim."
39. "Ey kavmim! Bu dünya hayatı ancak geçici bir menfaatten ibarettir. Ahiret ise kalınacak yurttur."
40. "Kim bir kötülük yaparsa, ona ancak yaptığının bir misli ile ceza verilir. Erkek veya kadın, her kim de mümin olarak iyi bir amel işlerse, işte onlar cennete girerler. Orada kendilerine hesapsız rızık verilir."
41. "Hem ey kavmim! Niçin ben sizi kurtuluşa davet ederken, siz beni ateşe davet ediyorsunuz?"
42. "Siz, beni Allah'ı inkâr etmeye ve bence hiç ilimde yeri olmayan şeyleri O'na ortak koşmaya davet ediyorsunuz. Ben ise sizi o çok güçlü ve çok bağışlayıcı olan Allah'a davet ediyorum."
43. "Hiç inkâr edilemez ki, gerçekten sizin beni davet ettiğiniz şeyin dünyada da, ahirette de bir davet hakkı yoktur. Hepimizin dönüşü Allah'adır. Şüphesiz haddi aşanların hepsi cehennemliktir."
44. "Siz benim söylediklerimi sonra anlayacaksınız. Ben işimi Allah'a havale ediyorum. Şüphesiz Allah, kullarını görücüdür."
45. Allah, o mümini, onların tuzaklarının kötülüğünden korudu. Firavun'un adamlarını ise o kötü azap kuşattı.
46. Onlar, sabah akşam ateşe arzolunurlar. O Saat'in kopacağı gün de: "Firavun hanedanını azabın en şiddetlisine tıkın!"
47. Hele ateş içinde birbirleri ile çekişirlerken, zayıf olanlar, büyüklük taslayanlara: "Hani bizler size tabi idik. Şimdi siz bizden bir ateş payını savabiliyor musunuz?" derler.
48. Büyüklük taslayanlar: "Evet, hepimiz onun içindeyiz. Allah kulları arasında hükmünü vermiştir," derler.
49. Ateştekiler, cehennem bekçilerine: "Rabbinize dua edin, bir gün olsun bizden azabı hafifletsin," der.
50. Bekçiler de: "Size peygamberleriniz delillerle gelmiyorlar mıydı?" diye sorarlar. Onlar: "Evet" derler. Bekçiler: "Öyle ise kendiniz dua edin," derler. Kâfirlerin duası boşunadır.

Müşriklere ibret dersi vermek üzere:

51. **Biz peygamberimize ve inananlara hem dünya hayatında hem de şahitlerin şahitlik edecekleri günde elbette yardım ederiz.**

52. **O gün zalimlere özür dilemeleri fayda vermez. Onlara lanet vardır, onlara yurdun kötüsü vardır.**

53. **Andolsun ki Biz Musa'ya o hidayeti verdik ve İsrailoğulları'na o kitabı miras kıldık,**

54. **Aklı başında olanlara bir yol gösterici ve bir hatırlatma olsun diye.**

55. **Sabret! Çünkü Allah'ın vaadi haktır. Günahın için istiğfar et ve akşam sabah Rabbini hamdiyle tesbih et.**

Allah'ın ayetlerine karşı mücadele eden gruplardan biri olan Yahudiler, "Ya Muhammed! Kitabımız Tevrat'ta zikredilen ahir zaman nebisi, sen değilsin. O Mesih b. Davud'dur. O zaman mülk ve saltanat bize verilecek," dediler. Bunun üzerine Yahudileri reddetmek için:

56. **Kendilerine gelmiş bir delil olmaksızın, Allah'ın âyetleri hakkında mücadele edenlerin göğüslerinde ancak yetişemeyecekleri bir kibir vardır. Sen Allah'a sığın. Çünkü işiten-gören O'dur.**

57. **Göklerin ve yerin yaratılması, insanların yaratılmasından daha büyüktür. Fakat insanların çoğu bilmezler.**

58. **Kör ile gören bir olmaz, iman edip salih ameller işleyen kimseler ile kötülük yapan da bir değildir. Ne kadar da az düşünüyorsunuz!**

59. **Herhalde o Saat mutlaka gelecektir. Onda şüphe yok. Fakat insanların çoğu inanmazlar.**

60. **Hâlbuki Rabbiniz: "Bana yalvarın, dua edin ki size karşılık vereyim. Çünkü bana ibadet etmekten kibirlenip yüz çevirenler yarın horlanmış olarak cehenneme gireceklerdir," buyurdu.**

Allah'ın kudret sıfatını beyan ederek Müşrikleri ikaz ve irşad için:

61. **İçinde dinlenesiniz diye geceyi, göz açıcı bir aydınlık olarak da gündüzü sizin için yaratan Allah'tır. Gerçekten Allah insanlara karşı bir lütuf sahibidir. Fakat insanların çoğu şükretmezler.**

62. **Rabbiniz, her şeyin yaratıcısı olan Allah'tır. O'ndan başka ilâh yoktur. O halde nasıl çevriliyorsunuz?**

63. **İşte Allah'ın âyetlerini inkâr edenler böyle çevriliyorlar.**

64. **Allah, O'dur ki sizin için yeri bir karargâh, göğü de bir bina yaptı. Size şekil verdi ve şekillerinizi güzelleştirdi. Hoş nimetlerden size rızık vermiştir. Rabbiniz o Allah'tır. Âlemlerin Rabbi olan Allah ne yücedir!**

65. O, daima diridir. O'ndan başka ilâh yoktur. Dini O'na halis kılarak yalvarın. Hamd, âlemlerin Rabbi Allah'a mahsustur.

Müşriklerin, Peygamber'i putlara tapmaya davetlerini reddetmek için:

66. De ki: "Bana Rabbimden açık deliller geldiği zaman, ben o sizin Allah'ı bırakıp taptıklarınıza ibadet etmekten kesinlikle men edildim ve bana âlemlerin Rabbine teslim olmam emredildi."
67. "Sizi bir topraktan, sonra bir damla sudan, sonra bir alekadan yaratan, sonra sizi bir bebek olarak çıkaran, sonra güçlü kuvvetli bir çağa erişmeniz, sonra da ihtiyarlar olmanız için yaşatıp büyüten O'dur. İçinizden kimi de daha önce vefat ettiriliyor. Belirli bir süreye ulaşasınız ve aklınızı kullanasınız diye."
68. O, yaşatır ve öldürür. O, bir şey yapmak isteyince ona sadece, "Ol!" der, o şey de olur.
69. Bakmaz mısın şimdi Allah'ın âyetleri hakkında mücadeleye kalkanlara! Nasıl döndürülüyorlar?
70. Kitaba ve resullerimizi gönderdiğimiz şeylere yalan diyenler, ileride bilecekler.
71. O zaman boyunlarında halkalar ve zincirler olduğu halde sürüklenecekler dir.
72. Kaynar suda, sonra da ateşte kaynatılacaklardır.
73. Sonra da onlara: "Nerede o ortak koştuklarınız?" denilecek.
74. O Allah'tan başkaları? Onlar da diyecekler ki: "Hepsi bizden uzaklaşıp gittiler. Daha doğrusu biz bundan önce hiçbir şeye ibadet etmiyormuşuz." İşte Allah, o kâfirleri böyle şaşırtır.
75. Bunun sebebi şudur: Siz yeryüzünde haksız yere aşırı şımarıyor ve seviniyordunuz.
76. Ebedî kalmak üzere cehennemin kapılarından girin. O kibirlenenlerin yeri ne kötüdür!
77. Sabret! Şüphesiz Allah'ın vaadi haktır. Onlara yaptığımız tehdidin bir kısmını sana göstersek veya seni vefat ettirsek, onlar mutlaka Bize döndürülürler.
78. Andolsun ki Biz, senden önce de peygamberler gönderdik. Onlardan kimini sana anlattık, kimini de anlatmadık. Hiçbir peygamber, Allah'ın izni olmaksızın bir delil getiremez. Allah'ın emri gelince de hak yerine getirilir. Batılcılar, işte bu noktada hüsrana uğrarlar.
79. Kimine binesiniz, kimini de yiyesiniz diye sizin için o hayvanları yaratan Allah'tır.

80. Sizin için onlarda daha nice faydalar vardır. Onların üzerinde gönüllerinizdeki bir arzuya erersiniz. Hem onlar üzerinde hem de gemiler üzerinde taşınırsınız.

81. Allah size âyetlerini gösteriyor. Allah'ın âyetlerinin hangisini inkâr edersiniz?

82. Daha yeryüzünde gezip de bir bakmazlar mı? Kendilerinden öncekilerin sonu nasıl oldu? Onlar kendilerinden hem daha çok hem de kuvvetçe ve yeryüzündeki eserlerinin sağlamlığı bakımından daha çetindiler. Öyle iken o kazandıkları şeyler, kendilerini kurtaramadı.

83. Çünkü onlara peygamberleri, delillerle geldikleri zaman, kendilerinde bulunan ilme güvendiler de o alay ettikleri şey onları kuşattı.

84. Hışmımızı gördüklerinde: "Allah'ın birliğine inandık ve O'na şirk koştuğumuz şeyleri inkâr ettik," dediler.

85. Ama hışmımızı gördükleri zamanki imanları kendilerine fayda verecek değildi. Allah'ın, kulları hakkındaki süregelen adeti budur. İşte kâfirler burada hüsrana düştüler.

61. – 41. FUSSILET SURESİ

Mekke döneminde inmiş, 54 âyettir. Adını üçüncü âyette geçen ve Kur'an âyetlerini niteleyen "fussilet" ifadesinden almıştır. "Fussilet", "genişçe açıklandı" demektir. Sûre, "Hâ Mîm es-Secde" diye de anılır.

Sûrede başlıca hakka davet, batılda ısrar edenlerin uyarılması, vahyin insanlar üzerindeki ahlâkî ve manevi etkileri konu edilmektedir.

Harem-i Şerif içinde Kureyş'ten bir topluluk, Peygamber'e doğru bakmışlardı. İçlerinde Ebu Cehil de vardı. Peygamber, onların baktıklarını görünce, onlara hitaben, "İslam'a girip te araplara efendilik yapmaktan sizi meneden nedir?" buyurdu. Müşrikler cevaben, "Ya Muhammed! Biz, senin sözlerini anlamıyoruz. Kulaklarımız, söylediklerini duymuyor. Kalplerimizin üzerinde perde var," dediler. Bu arada Ebu Cehil, arkadaşlarından ayrıldı ve Peygamber'in yanına geldi, "Ya Muhammed! Senin, bizi davet ettiğin dine karşı kalplerimiz perdelidir. Kulaklarımızda ağırlık vardır," dedi.

Müşriklerin bu inatlarına rağmen ertesi gün onlardan Peygamber'e yetmiş kişi gelip, "Ya Muhammed! Bize İslam'ı arzet! Biz, iman etmeye geldik," dediler. Peygamber, onlara İslam'ı arzedip, onlar İslam'ı kabul edince, Peygamber tebessüm etti ve, "Dün siz, davetime karşı kalplerinizde örtü olduğunu söylemiştiniz. Bugün İslam'ı kabul ettiniz," buyurunca onlar, "Dün biz, yalan söylemişiz. Dünkü söylediklerimiz gibi olmuş olsaydı, biz ebediyen felah bulmazdık," dediler. Bunun üzerine:

1. **Hâ, Mîm.**
2. **Rahmân ve Rahîm olan Allah'tan indirilmiştir.**
3. **Bu, Arapça bir Kur'an olarak, bilen bir kavim için âyetleri ayrıntılı açıklanmış bir kitaptır.**
4. **O, müjdeleyici ve uyarıcıdır. Fakat insanların çoğu yüz çevirmişlerdir. Artık onlar gerçeği işitmezler.**
5. **Dediler ki: "Bizi davet ettiğin şeye karşı kalplerimiz kapalıdır. Kulaklarımızda da bir ağırlık vardır. Seninle aramızda anlaşmamıza engel bir perde vardır. Sen istediğini yap, çünkü biz yapıyoruz."**
6. **De ki: "Ben sadece sizin gibi bir insanım, ancak bana ilâhınızın bir tek ilâh olduğu vahyediliyor. O'na yönelin ve O'ndan bağışlanma dileyin. Vay O'na ortak koşanların haline!**
7. **Onlar, zekâtı vermezler, ahireti de inkâr ederler.**

İman edip iyi ameller işleyenlere verilecek mükâfat hakkında:

8. Şüphesiz ki, iman edip, salih amel işleyenler için tükenmez bir mükâfat vardır.

Yaratıcıyı inkâr eden Müşrikler hakkında:

9. De ki: "Siz yeri iki günde yaratanı gerçekten inkâr edip duracak mısınız? Bir de O'na eşler koşuyorsunuz? O bütün âlemlerin Rabbi'dir."
10. O, yerin üstünde sabit dağlar yarattı. Orada bereketler meydana getirdi. Orada araştırıp soranlar için rızıkları tam dört günde belli bir seviyede takdir etti.
11. Sonra duman halinde bulunan göğe yöneldi. Ona ve yeryüzüne: "İsteyerek veya istemeyerek gelin." dedi. Her ikisi de: "İsteyerek geldik," dediler.
12. Allah, onları iki günde yedi gök olmak üzere yerine koydu. Her göğe kendi işini bildirdi. Biz en yakın göğü kandillerle süsledik ve koruduk. İşte bu, güçlü-bilenin takdiridir.

Bir gün Hz. Peygamber Kabe'nin bir köşesinde oturuyordu. Karşı tarafta da Kureyş müşrikleri toplanmışlardı. Ebu Cehil ile Kureyş'in ileri gelenleri şöyle dediler: "Muhammed'in işi bizi şüpheye düşürdü. Sihir, kehanet, falbakıcılık ve şiiri bilen bir adam arasanız, onunla konuşsa da bize onun durumunu bir anlatsa," dediler. Bunun üzerine Utbe b. Rebia: "Ben, vallahi şiiri, fal bakmayı, sihri dinlemişim, ona dair bir ilim edinmişimdir. Eğer öyle ise Muhammed bana gizli kalmaz," dedi ve vardı: "Ya Muhammed, sen mi daha hayırlısın, Haşim mi? Sen mi hayırlısın, Abdulmuttalib mi?" dedi. Resulullah cevap vermedi. "Ya sen bizim ilâhlarımızı kötülüyor, atalarımızı sapık olarak gösteriyorsun, eğer başkanlık senin olsun istiyorsan bayraklarımızı sana dikelim ve eğer mal istiyorsan sana mallarımızdan senin ve arkandakilerin ihtiyaçlarını giderecek mal toplayalım ve eğer kadın ihtiyacın varsa Kureyş kızlarından beğeneceğin on tanesini seninle evlendirelim," dedi. Resulullah susuyor hiç bir şey söylemiyordu. Utbe sözünü bitirdiği zaman, Resulullah, "Bismillahirrahmanirrahim" deyip, okumaya başladı ve "Bunun üzerine yine başlarını çevirirlerse o zaman de ki: Size Ad ve Semud yıldırımı gibi bir yıldırım haber veriyorum," âyetine gelince, Utbe hemen Resulullah'ın mübarek ağızlarını tuttu "Rahim'e" yemin vererek vazgeçmesini rica etti.
Kureyş'e birkaç gün görünmeyince Ebu Cehil, "Ey Kureyş topluluğu! Utbe neden görünmüyor? Zannederim Muhammed'e saptı ve galiba onun yemeği hoşuna gitti. Bu, mutlaka onun ihtiyacından olmalı. Kalkın gidelim bakalım," dedi. Vardılar. Ebu Cehil, "Ey Utbe! Sen Muhammed'e saptın, o galiba hoşuna

gitti. Bir ihtiyacın varsa seni Muhammed'e muhtaç etmeyecek mal toplayabiliriz sana," dedi. Bunun üzerine Utbe kızdı ve bundan sonra Muhammed'e ebediyen bir şey söylemeyeceğine billahi diyerek yemin etti de dedi ki: "Bilirsiniz, ben Kureyş'in malca en zenginiyim, fakat ben ona vardım. Bana bir şey ile cevap verdi ki; vallahi o sihir değil, şiir de değil, fal bakıcılık da değildir. O okudu, ben ağzını tuttum ve Rahîm'e yemin verdim, bunun üzerine kesti. Vallahi bilirsiniz ki Muhammed bir şey söylediği zaman yalan çıkmaz, onun için başınıza bir azap inmesinden korktum. Onu kendi haline bırakınız," demesi üzerine:

13. Eğer onlar, yüz çevirirlerse de ki: "Ben sizi Âd ve Semud'un başına gelen yıldırıma benzer bir yıldırıma karşı uyardım."
14. Onlara Allah'tan başkasına kulluk etmeyin diye önlerinden ve arkalarından peygamberler geldiğinde, "Rabbimiz dileseydi mutlaka melekler indirirdi. Tebliğ için gönderildiğiniz şeylere inanmayız," dediler.
15. Âd kavmine gelince onlar yeryüzünde büyüklük tasladılar ve: "Bizden daha kuvvetli kim vardır?" dediler. Onlar kendilerini yaratan Allah'ın kendilerinden daha kuvvetli olduğunu görmediler mi? Onlar Bizim âyetlerimizi bile bile inkâr ediyorlardı.
16. Bu yüzden Biz de onlara dünya hayatında rezillik azabını tattırmak için o uğursuz günlerde dondurucu bir kasırga gönderdik. Ahiret azabı ise elbette daha çok rezil edicidir. Onlara yardım da edilmeyecektir.

Utbe b. Ebii Rebia, Peygamber ile mücadele ederken, Peygamber susuyor hiç bir cevap vermiyordu. Aşağıdaki ayeti okurken Utbe, Peygamber'in ağzını kapatmış ve okumayı kesmesini rica etmiştir.

17. Semûd kavmine gelince, Biz onlara doğru yolu gösterdik. Fakat onlar körlüğü doğru yola tercih ettiler. Bunun üzerine kazandıkları kötülük yüzünden alçaltıcı azabın yıldırımı onları çarptı.
18. Biz iman edenleri ve kötülükten sakınanları ise kurtardık.
19. O gün Allah'ın düşmanları cehennem ateşi için toplanırlar.
20. Oraya vardıklarında kulakları, gözleri ve derileri yaptıkları şeyler hakkında, aleyhlerinde şahitlik ederler.
21. Onlar derilerine: "Niçin aleyhimize şahitlik ettiniz?" derler. Derileri de: "Bizi her şeyi konuşturan Allah konuşturdu, sizi ilk defa yaratan O'dur ve siz yine O'na döndürülüyorsunuz," derler.

İbn Mesud anlatıyor: Ben, Kabe'nin örtüsü altında bulunuyordum. İkisi Sakafi, biri Kureyşli üç kişi Kabe'nin yanında toplandılar. Sakafi'nin karnı çok yağlı idi.

Üçünün de anlayışları kıt idi. Onlardan biri, "Konuştuğunuz sözleri, Allah'ın duyup duymadığı hakkında ne dersiniz?" diye sordu. Diğeri, "Açık söylediğimizi duyar, gizlediklerimizi duymaz," dedi. Öbürü, "Açık söylediklerimizi duyarsa, gizlediklerimizi de duyar," dedi. Bu konuşma, Peygambere haber verildi.

22. Siz kulaklarınızın, gözlerinizin ve derilerinizin aleyhinizde şahitlik edeceğinden korkarak kötülükten sakınmıyordunuz. Fakat yaptıklarınızın çoğunu Allah'ın bilmeyeceğini zannediyordunuz.
23. İşte Rabbiniz hakkında beslediğiniz bu zannınız sizi helak etti de zarara uğrayanlardan oldunuz.
24. Şimdi eğer dayanabilirlerse onların yeri ateştir. Eğer hoşnutluğa dönmek isterlerse bile artık onlar hoşnut edileceklerden değildirler.
25. Biz, onlara birtakım arkadaşlar musallat ettik de onlar, onlara önlerinde ve arkalarındakileri güzel gösterdiler. Onlardan önce geçmiş olan cin ve insan toplulukları hakkındaki, azap sözü onlar için de hak oldu. Doğrusu onlar kendilerine yazık etmişlerdir.

Müşrikler, Mekke'de yüksek sesle Kur'an okunduğunu gördüklerinde, Kur'an'ı dinleyenleri kovarlar ve dağıtırlar ve Kuranı dinlemekten menederlerdi ve, "Kur'an'ı dinlemeyin! Onu duyduğunuz zaman yüksek sesle gürültü edin, şiir ve şarkı söyleyin. El çırparak ve ıslık çalarak onu bastırmaya çalışın. Böyle yaparsanız, ona galebe edersiniz," derler ve halkı Kur'an aleyhine teşvik ederlerdi. Bunun üzerine:

26. İnkâr edenler: "Bu Kur'ân-ı dinlemeyin, okunurken gürültü yapın, belki üstün gelirsiniz," dediler.
27. İnkâr edenlere şiddetli bir azap tattıracağız. Onları, yaptıkları amellerin en kötüsüyle cezalandıracağız.
28. İşte Allah'ın düşmanlarının cezası ateştir. Âyetlerimizi bilerek inkâr etmelerinin cezası olarak, orada ebedî kalacakları yurt vardır.
29. İnkâr edenler: "Ey Rabbimiz! Cinlerden ve insanlardan bizi doğru yoldan saptıranları bize göster de onları ayaklarımızın altına alalım, böylece cehennemin en altında kalanlardan olsunlar," diyeceklerdir.

Bazı Müşrikler, "Rabbımız Allah," dediler ve meleklerin, Allah'ın kızları olduğuna inandılar. Yahudiler de, "Rabbimiz Allah'tır. Uzeyir Allah'ın oğludur. Muhammed nebi değildir," dediler. Ebu Bekir, bu iki zümreye karşı, "Allah birdir. Ortağı ve benzeri yoktur. Muhammed, Allah'ın kulu ve Resulüdür," diyerek mücadele etti:

30. "Rabbimiz Allah'tır," deyip sonra da doğrulukta devam edenlere gelince, onların üzerine melekler iner ve derler ki: "Korkmayın, üzülmeyin, size vaad edilen cennetle sevinin."
31. "Dünya hayatında da ahirette de sizin dostlarınızız. Orada canınızın çektiği ve istediğiniz her şey vardır."
32. Bunlar çok bağışlayıcı-çok merhametli Allah'tan bir ağırlamadır.

Aşağıdaki ayet, başta Peygamber olmak üzere onun izinden giden ve basiret ile Allah'a davet edenlerin hepsini kapsamaktadır. Bu sebepledir ki bunun, Resulullah ve ashabı hakkında nazil olduğu nakledilmiştir. Hz. Aişe'den de, müezzinler hakkında nazil olduğu rivayet olunmuştur.

33. Allah'a davet eden, salih amel işleyen ve: "Ben Müslümanlardanım," diyen kimseden daha güzel sözlü kim olabilir?

Ebu Süfyan, Mekke Müşrikleri'nin ulularından idi. Peygamber'e ve müminlere karşı büyük husumeti vardı. Bedir Savaşı için Müslümanlar, hazırlık yaptığı sırada Şam'dan dönüyordu. Müslümanların hazırlığını duyunca sahil yolu ile kaçtı ve Mekke'ye ulaştı. Ondan birkaç gün sonra Bedir Savaşı oldu. O hariç, diğer Müşrik ulular o savaşta katledildi. Bu savaştan sonra Ebu Süfyan'ın, düşmanlığı daha da arttı. Uhud Savaşında Müşrik ordusunun başkomutanı o idi. Mekke fethedilince Ebu Süfyan iman etti. Bunun üzerine Peygamber, onun geçmişte yaptıklarını affetti ve kızı ile evlendi.

34. İyilikle kötülük bir değildir. Kötülüğü en güzel bir şekilde sav. O zaman seninle kendi arasında bir düşmanlık olan kişinin, sanki samimi bir dost gibi olduğunu görürsün.
35. Bu olgunluğa ancak sabredenler kavuşturulur, buna ancak hayırdan büyük bir pay sahibi olan kavuşturulur.
36. Şeytandan gelen kötü bir düşünce seni dürtecek olursa hemen Allah'a sığın. Çünkü O, işiten-bilendir.

Sabiler gibi, bir takım insanlar güneşe, aya ve yıldızlara secde ederlerdi. Bunlara yaptıkları secdelerin de Allah'a yapılmış sayarlardı. Aşağıdaki ayet, bunu nehyetmek üzere nazil olmuştur:

37. Gece ile gündüz ve güneş ile ay Allah'ın kudretinin delillerindendir. Güneşe ve aya secde etmeyin. Eğer sadece Allah'a kulluk yapmak istiyorsanız, onları yaratan Allah'a secde edin.

38. Onlar, büyüklük taslarlarsa! Rabbinin yanındakiler, gece gündüz O'nu tesbih ederler ve hiç usanmazlar.
39. Senin yeryüzünü boynu bükük, kupkuru görmen de Allah'ın kudretinin delillerindendir. Biz onun üzerine suyu indirdiğimiz zaman titreşir ve kabarır. Şüphesiz ki ona hayat veren Allah mutlaka ölüleri de diriltir. O'nun her şeye gücü yeter.

Ebu Cehil, çok azgın bir müşrik idi. Peygamber, onun hakkında, "Benim Firavunum, Musa'nın Firavun'undan eşeddir. Zira Musa'nın Firavun'u denizde boğulacağı zaman iman etti. Ebu Cehil ise, ölüp giderken dahi inkar üzerinde ısrar etti ve başını kesmeye gelen İbn Mesud'a, "Söyle arkadaşına, en sevmediğim, en buğzettiğim kişi odur," demiştir. Peygamber'i öldürmek için çok teşebbüste bulunmuş, Allah'ın düşmanı sıfatını almıştır. Bedir Savaşında Müslümanlar tarafından kılıç darbeleri ile öldürülmüştür. Aşağıdaki ayet, Ebu Cehil hakkında nazil olmuştur.

40. Âyetlerimizi inkâr edenler Bize gizli kalmazlar. Ateşe atılacak olan mı daha hayırlıdır yoksa kıyametin günü güven içinde gelecek olan mı? İstediğinizi yapın. Şüphesiz Allah, yaptığınız şeyleri görendir.
41. Onlara o Öğüt geldiğinde onu inkâr edenler! O gerçekten yüce bir kitaptır.
42. Ona önünden de ardından da batıl gelemez. O hakim-hamid olan Allah'tan indirilmiştir.
43. Sana senden önceki peygamberlere söylenenden başka bir şey söylenmiyor. Şüphesiz ki senin Rabbin mağfiret sahibi ve elim bir azap sahibidir.

Mekke'de Amir b. Hadrami'nin Yesar adında Yahudi olan bir kölesi vardı. Peygamber, ara sıra bu köleye uğrar ve ona bazı ayetleri okurdu. Bunu gören Müşrikler, dedi kodu yaptılar, "Muhammed'e Kur'an'ı Amir'in kölesi Yesar öğretiyor," dediler. Müşriklerin bu sözlerini duyan Amir, öğretmemesi için kölesini dövdü ve tehdit etti. Köle, "Vallahi Kur'an'ı Muhammed'e ben öğretmiyorum. O, bana öğretiyor," dedi. Ayrıca Müşrikler, "Madem ki bu Kitap, Hakim ve Hamid olan Halık tarafından indirilmiş kıymetli bir Kitap olsaydı o, arapça değil de başka bir lisan üzere nazil olurdu ve onun bir delil olduğu daha iyi anlaşılmış olurdu," demişlerdi. Bu durumları izah etmek için:

44. Eğer Biz, onu yabancı dilden bir Kur'ân yapsaydık onlar mutlaka: "Bu kitabın âyetleri genişçe açıklanmalı değil miydi? Arap bir peygambere

yabancı dil, öyle mi?" derlerdi. Sen de ki: "O, iman edenler için bir hidayet ve şifadır." İman etmeyenlerin kulaklarında ise bir ağırlık vardır. O, onlara göre bir körlüktür. Sanki onlar uzak bir yerden çağrılıyorlar.

Hz. Peygamber, Müşriklerin, Kur'an'a dil uzatmalarına çok üzülmesi üzerine onu teselli için Allah:

45. **Andolsun ki Biz Musa'ya o Kitab'ı vermiştik de onda ihtilafa düşmüşlerdi. Eğer Rabbin tarafından azabın ertelenmesine dair bir söz geçmeseydi mutlaka aralarında hüküm verilirdi. Gerçekten onlar, Kur'ân hakkında bir şüphe ve tereddüt içindedirler.**
46. **Kim iyi bir iş yaparsa, kendi lehinedir. Kim de bir kötülük yaparsa, kendi aleyhinedir. Rabbin kullara zulmetmez.**

Kıyamet'in kopacağına inanmayıp da ne zaman vuku bulacağını soran Mekke müşrikleri hakkında:

47. **Saat'in zamanını bilmek ancak Allah'a havale edilir. Onun bilgisi dışında hiçbir meyve kabuğundan çıkmaz, hiçbir dişi gebe kalmaz ve doğurmaz. Allah onlara: "Bana koştuğunuz ortaklarım nerede?" diye seslendiği gün, onlar: "Senin ortağın olduğuna dair bizden hiçbir şahit olmadığını sana arz ederiz," derler.**
48. **Önceden taptıkları şeyler, kendilerinden uzaklaşmıştır. Onlar da kendileri için kaçacak bir yer olmadığını anlamışlardır.**
49. **İnsan hayır istemekten usanmaz, fakat kendisine bir kötülük dokununca üzülür ve ümitsizliğe düşer.**
50. **Andolsun ki kendisine dokunan bir zarardan sonra Biz, ona tarafımızdan bir rahmet tattırsak, O, "Bu hakkımdır, Saat'in kopacağını da sanmıyorum, Rabbime döndürülmüş olsam bile mutlaka O'nun yanında benim için daha güzel şeyler vardır," der. Biz, o inkâr edenlere yaptıkları şeyleri mutlaka haber vereceğiz ve onlara ağır bir azap tattıracağız.**
51. **İnsana bir nimet verdiğimiz zaman o yüz çevirir. Ona bir kötülük dokunduğunda yalvarır durur.**

Kur'an'ı ve İslam'ı inkâr eden Mekke müşrikleri için:

52. **De ki: "Ne dersiniz? O Kur'ân Allah tarafından gelmiş olup da sonra siz onu inkâr etmişseniz, o takdirde Hak'tan uzak bir ayrılığa düşenden daha sapık kim olabilir?"**

53. Biz onlara hem ufuklarda ve hem kendi nefislerinde delillerimizi göstereceğiz ki, Kur'ân'ın hak olduğu kendilerine açıkça belli olsun. Senin Rabbinin her şeye şahit olması kâfi değil mi?

54. Onlar, Rablerine kavuşmaktan şüphe içindeler. Bilesiniz ki O, her şeyi kuşatmıştır.

62. – 42. ŞÛRÂ SURESİ

Mekke döneminde inmiş, 53 âyettir. Adını 38. âyetteki "Şûrâ" kelimesinden almıştır. Şûrâ; danışma demektir.
Sûrede başlıca Müslümanların işlerini kendi aralarında danışma yoluyla yürüttükleri, ayrıca kâinatta Allah'ın birliğini gösteren deliller ve kıyamet gününün halleri konu edilmektedir.

1., 2. Hâ, mîm. 'Ayn, sîn, kaf.
3. Çok güçlü hüküm ve hikmet sahibi Allah, sana da senden öncekilere de böyle vahyeder.
4. Göklerde ve yerde ne varsa, hepsi O'nundur. O yüce-büyüktür.
5. Nerede ise gökler, üstlerinden çatlayacak gibi. Melekler, Rablerini hamd ile tesbih ediyorlar ve yeryüzünde bulunanlar için mağfiret diliyorlar. İyi bilin ki Allah çok bağışlayıcı-çok merhamet edicidir.
6. Allah'tan başka dostlar edinenleri, Allah devamlı gözetleyicidir. Ama sen onların üzerinde bir vekil değilsin.
7. Sana Arapça bir Kur'ân indirdik ki, şehirlerin anasının halkını ve etrafındakileri uyarasın ve hakkında hiç şüphe olmayan toplanma günüyle onları korkutasın. Bir grup cennettedir, bir grup da cehennemdedir.
8. Eğer Allah dileseydi bütün insanları bir tek ümmet yapardı. Fakat O yalnız dilediğini rahmetinin içine almaktadır. Zalimler için ne bir dost vardır ne de bir yardımcı.
9. Yoksa onlar, Allah'tan başka dostlar mı edindiler? Asıl dost Allah'tır. O, ölüleri diriltir ve her şeye kadirdir.

Müşrikleri ve Ehl-i Kitab'ı ikaz ve irşad için:

10. Hakkında ihtilafa düştüğünüz herhangi bir şeyin hükmü Allah'a aittir. İşte benim Rabbim olan Allah budur. Ben yalnız O'na güvendim ve yalnız O'na yönelirim.
11. O göklerin ve yerin yaratıcısıdır. O, size kendinizden eşler ve hayvanlardan da çiftler yaratmıştır. O, sizi böyle üretiyor. O'nun benzeri olan hiçbir şey yoktur. O, işiten-görendir.
12. Göklerin ve yerin anahtarları O'na aittir. O dilediğine rızkı genişletir ve daraltır. Şüphesiz O, her şeyi bilir.

13. Allah, dinden Nuh'a tavsiye buyurduğu şeyi sizin için de bir kanun yaptı ve sana vahyettiğimizi, İbrahim'e, Musa'ya ve İsa'ya tavsiye buyurduğumuzu da şeriat kıldı. Şöyle ki: Dini doğru tutun ve onda ayrılığa düşmeyin. Fakat senin kendilerini davet ettiğin şey, müşriklere ağır geldi. Allah dilediğini kendine seçer ve kendisine yöneleni de doğru yola iletir.

14. Onlar, kendilerine bilgi geldikten sonra, ancak aralarındaki, çekememezlik yüzünden ayrılığa düştüler. Eğer Rabbin tarafından azabın ertelendiğine dair bir söz geçmemiş olsaydı aralarında mutlaka hüküm verilirdi. Kendilerinden sonra Kitab'a vâris kılınan kitap ehli de Kur'ân hakkında bir şüphe ve tereddüt içindedirler.

15. Bunun için davet et ve sana emredildiği gibi doğru ol. Onların keyiflerine uyma ve de ki: "Ben Allah'ın kitaptan indirdiğine inandım ve bana aranızda adaleti gerçekleştirmem emredildi. Allah bizim de rabbimiz sizin de Rabbiniz'dir. Bizim yaptıklarımız bize, sizin yaptıklarınız da size aittir. Sizinle bizim aramızda hiçbir tartışmaya yer yoktur. Allah hepimizi bir araya toplayacaktır. Dönüş yalnız O'nadır.

Yahudiler ve Hristiyanlar, müminlere, "Kitabımız, Kitabınızdan öncedir. Nebimiz de Nebinizden öncedir. Öyle olunca dinimiz, sizin dininizden efdal, biz de sizden hayırlıyız," diye iddia ve münakaşa ettiler. Bunun üzerine aşağıdaki ayetler inmiştir:

16. Allah'ın davetine uyulduktan sonra, hâlâ O'nun dini hakkında mücadele edenlerin, getirdikleri deliller Rableri yanında batıldır. Onların üzerinde bir gazap ve kendileri için şiddetli bir azap vardır.

Bir gün Peygamber, Ashabına Kıyamet Günü'nü ve şiddetini anlattı ve onları sakındırdı. Yanlarında bulunan Müşrikler, Peygamberi yalanlamak için ona hitaben: "Ya Muhammed! Kıyamet ne zaman kopacak?" diye sordular. Peygamber, sustu ve cevap vermedi. Bunun üzerine:

17. Bu kitabı ve ölçüyü hakla indiren Allah'tır. Ne bilirsin, belki de Saat yakındır!

18. O'na inanmayanlar O'nun çabuk gelmesini istiyorlar. İnananlar ise O'ndan korkarlar ve O'nun hak olduğunu bilirler. İyi bilin ki, Saat hakkında tartışanlar derin bir sapıklık içindedirler.

19. Allah kullarına çok lütufkârdır. Dilediğine rızık verir. O çok kuvvetli-çok güçlüdür.

Mekkeli Müşrikler, Allah'tan başka ilahlar edindiler. O'na ortaklar koştular ve bundan Ahiret sevabı umdular.

20. Kim ahiret kazancını isterse, Biz onun kazancını artırırız, kim de dünya kazancını isterse, ona ondan veririz, ama onun ahirette nasibi yoktur.
21. Onların, Allah'ın dinde izin vermediği şeyi kendilerine meşru kılacak ortakları mı vardır? Eğer azabın ertelenmesine dair sözü olmasaydı, aralarında hemen hüküm verilirdi. Zalimler için acı bir azap vardır.
22. Yaptıkları şeyler başlarına gelirken zalimlerin, korkudan titrediklerini görürsün. İman edip salih amel işleyenler, cennet bahçelerindedirler. Rablerinin yanında diledikleri her şey vardır. İşte büyük lütuf budur.

Kur'an nazil oldukça Peygamber, Müşrikleri imana davet ediyordu. Müşrikler de, onun davet üzerinde ısrar ettiğini görünce bir araya toplanıp kendi aralarında müşavere ettiler ve, "Muhammed, peygamberlik üzerinde ısrar ediyor, acaba bizden ücret mi istiyor?" demeleri üzerine:

23. Bu, Allah, iman edip salih amel işleyen kullarını müjdelediği şeydir. De ki: "Ben bu tebliğime karşı sizden akrabalık sevgisinden başka bir ücret istemiyorum." Kim bir iyilik yaparsa Biz onun iyiliğini artırırız. Şüphesiz ki Allah çok bağışlayıcı, şükrün karşılığını vericidir.

Hz. Peygamber, ücret istemediğini açıklayınca Müşrikler, şüpheye düştü ve, "Muhammed, bize kendisinden sonra akrabalarını korumamızı emrediyor ve bizi buna teşvik ediyor," demeleri üzerine:

24. Onlar, senin hakkında: "Allah'a karşı yalan uydurdu," mu diyorlar? Allah dilerse senin de kalbini mühürler; batılı yok eder. Sözleriyle hakkı gerçekleştirir. Şüphesiz ki O, kalplerdekileri bilendir.
25. Kullarının tevbesini kabul eden, kötülükleri affeden ve sizin yaptıklarınızı bilen O'dur.

Kâfirlerin, her zaman tevbe edip İslam'a girmeleri için kapının açık olduğunu göstermek için:

26. Allah, iman edip, salih amel işleyenlere cevap verir, onlara lütfundan daha fazlasını verir. Kâfirler için ise şiddetli bir azap vardır.

Suffe Ashabı'ndan Habbab b. İritti, "Biz, Yahudilerden Beni Kureyza, Beni Nadir ve Beni Kaynuka kabilelerinin ellerindeki mallara bakar ve aynısının bizim

de olmasını temenni ederdik. Bizim bu temennimiz üzerine aşağıdaki ayet nazil olmuştur," demiştir.

27. Eğer Allah, rızkı kullarına bol verseydi, mutlaka yeryüzünde azgınlık ederlerdi. Fakat O, dilediğini belli bir ölçüye göre indiriyor. Şüphesiz ki O, kullarından haberdardır-görendir.

Mekke'de vuku bulan ve yıllarca süren kuraklık nedeniyle doğan kıtlıktan iyice bunalan Müşrikler, yağmurdan ümitlerini kestiler ve helak olacaklarına inandılar. Yağmur yağdıktan sonra aşağıdaki iki ayet indi:

28. O, ümitlerini kestikten sonra yağmuru indiren ve rahmetini yayandır. O, övülmeye layık gerçek dosttur.
29. Gökleri yeri ve her ikisinde yaydığı canlıları yaratması da Allah'ın kudretinin delillerindendir. O dilediği zaman onları toplamaya gücü yeter.
30. Başınıza gelen herhangi bir musibet, kendi ellerinizle işledikleriniz yüzündendir. Allah, çoğunu affeder.
31. Siz, yeryüzünde aciz bırakamazsınız. Sizin Allah'tan başka bir dostunuz ve yardımcınız da yoktur.
32. Denizlerde yüce dağlar gibi gemilerin yürümesi de O'nun kudretinin delillerindendir.
33. Eğer O, dilerse rüzgârı durdurur da yelkenle giden gemiler denizin üzerinde dururlar. Şüphesiz ki bunda sabırlı olan ve çok şükreden kimseler için nice ibretler vardır.
34. Yahut da Allah, kazandıkları günahlar yüzünden onları helâk eder ve birçoğunu da bağışlar.
35. Âyetlerimiz hakkında mücadele edenler bilsinler ki kendileri için kaçacak bir yer yoktur.

Ebu Bekir, Allah rızası için bütün malını fakirlere tasadduk ettiği zaman, bazı kimseler, Ebu Bekir'i kınadılar. "Ebu Bekir, malının hepsini fakirlere verdi. Şimdi kendisi muhtaç oldu. Yarın halka el açıp dilenecek. Kendine yazık etti," gibi sözler söylemeleri üzerine:

36. Size verilen herhangi bir şey sadece dünya hayatının geçici bir menfaatidir. Allah katında bulunanlar ise iman edip sadece Rablerine güvenen kimseler için daha hayırlı ve daha kalıcıdır.
37. Onlar, büyük günahlardan ve hayasızlıktan kaçınırlar; öfkelendikleri zaman da kusurları bağışlarlar.

Hz. Peygamber, İslam'a davet ettiği Medinelilerin iman ve itaatle icabet etmeleri üzerine:

38. Onlar, Rablerinin davetini kabul ederler ve namazı kılarlar. Onların işleri de kendi aralarında bir istişare iledir. Kendilerine verdiğimiz rızıktan onlar Allah yolunda harcarlar.
39. Onlar, bir saldırıya uğradıkları zaman birbirleriyle yardımlaşırlar.
40. Bir kötülüğün cezası yine onun gibi bir kötülüktür. Ama kim affeder, bağışlar ve düzeltirse, onun mükâfatı Allah'a aittir. Şüphesiz Allah, zalimleri sevmez.
41. Zulme uğradıktan sonra hakkını alan kimse aleyhinde ceza vermek için herhangi bir yol yoktur.
42. Ceza, insanlara zulmedenler ve yeryüzünde haksız yere taşkınlık edenleredir. Acı azap onlaradır.
43. Kim sabreder ve kusuru bağışlarsa, işte bu elbette azmedilecek işlerdendir.

Müşrikleri tehdit ile tevhide davet için aşağıdaki ayetler nazil olmuştur:

44. Allah, kimi saptırırsa artık bundan sonra onun için hiçbir dost yoktur. Sen, azabı gördüklerinde zalimlerin: "Acaba dönecek bir yol var mıdır?" dediklerini görürsün.
45. Sen, onların aşağılıktan dolayı başları öne eğilmiş, göz ucuyla gizli gizli etrafa bakarlarken ateşe sunulduklarını görürsün, iman edenler de: "Gerçekten zarara uğrayanlar hem kendilerine hem de ailelerine kıyametin günü yazık etmiş olanlardır," diyeceklerdir. İyi bilin ki zalimler devamlı bir azap içindedirler.
46. Onların Allah'tan başka kendilerine yardım edecek hiçbir dostları yoktur. Allah kimi saptırırsa, artık onun için bir yol yoktur.
47. Allah tarafından, geri çevrilemeyecek gün gelmeden önce, Rabbinizin davetine uyun, çünkü o gün, sizin için sığınacak bir yer yoktur ve siz inkâr da edemezsiniz.
48. Onlar yüz çevirirlerse bilsinler ki, Biz seni onların üzerine bir bekçi olarak göndermedik. Sana düşen sadece tebliğdir. Gerçekten Biz insana tarafımızdan bir rahmet tattırırsak ona sevinir, ama elleriyle yaptıkları yüzünden kendilerine bir kötülük isabet ederse, o zaman görürsün ki insan çok nankördür.
49. Göklerin ve yerin mülkü Allah'ındır. Dilediğini yaratır, dilediğine kız, dilediğine de erkek çocuk bahşeder.

50. Yahut Allah, onları erkek ve kız olmak üzere çift verir, dilediğini de kısır yapar. Şüphesiz ki O, her şeyi bilir. O'nun her şeye gücü yeter.

Yahudiler, bir gün Hz. Peygamber'e gelip, "Ya Muhammed! Hakikaten sen peygamber isen, Musa'nın Allah ile konuştuğu gibi, konuşabilir misin? Onun Allah'ı gördüğü gibi sen de görebilir misin?" dediler. Cevaben Peygamber, "Musa, Allah'a bakmadı," dedi. Bunun üzerine Yahudilerin taleplerini reddetmek amacıyla:

51. Allah, bir insanla ancak vahiy yoluyla veya perde arkasından konuşur. Yahut da bir elçi gönderir de izniyle ona dilediğini vahyeder. Şüphesiz ki O, yüce-hikmet sahibidir.
52. Sana da emrimizden bir ruh vahyettik. Sen, kitap ve iman nedir bilmezdin. Fakat Biz, onu bir nur kıldık. Onunla dilediğimiz kulumuzu doğru yola iletiriz. Şüphesiz sen, doğru bir yola götürüyorsun;
53. Göklerde ve yerde bulunanların sahibi Allah'ın yoluna. İyi bilin ki bütün işler sonunda Allah'a döner.

63. - 43. ZUHRUF SURESİ

Mekke döneminde nazil olmuş, 89 ayettir. Adını 35. âyetteki "Zühruf" kelimesinden almaktadır. Zuhruf; yaldız, mücevher, dünya hayatının geçici menfaati anlamlarına gelir.

Sûrede başlıca tevhit, iman ve vahyin getirdiği hakikatler ile insanların bu hakikatlere ters düşecek şekilde sırf geçici dünya menfaatlerine bağlanarak sergiledikleri çelişki vurgulanmakta, batıla karşı çıkan ve hakkı tutan şahsiyetler olarak İbrahim, Mûsâ ve İsa peygamberlerden söz edilmektedir.

Müşrikler, Kur'an'ın Allah Kelamı olduğuna inanmazlardı ve Peygamber'le alay ederlerdi. Her ayet indiğinde çeşitli bahanelerle onu reddederlerdi. Allah, ayetler indirerek nuzülün durmayacağını bildirirdi. Daha önce gelen peygamberlere de aynı tavrın takınıldığını sık sık hatırlatmaktadır. Mekkelilerin de aynı akıbete maruz kalacaklarını ve ibret almalarını söylüyordu. Allah, aynı uyarılara aşağıdaki ayetlerle devam ediyor:

1. Hâ, Mîm.

2., 3. Apaçık kitaba andolsun ki Biz, onu anlayasınız diye Arapça bir Kur'an yaptık.

4. Gerçekten o Bizim nezdimizde bulunan ana kitapta mevcut yüce ve hikmet dolu bir kitaptır.

5. Siz haddi aşan bir kavim oldunuz diye Öğüd'ü size göndermekten vaz mı geçelim?

6. Biz, öncekilere de nice peygamberler göndermiştik.

7. Onlar kendilerine gelen her peygamberle mutlaka alay ediyorlardı.

8. Biz, onlardan daha kuvvetli olanları helâk ettik. Öncekilerin örneği geçmiştir.

9. Onlara, "Gökleri ve yeri kim yarattı?" diye sorsan, elbette: "Onları güçlü-bilen yarattı," derler.

10. O, yeryüzünü sizin için bir beşik yaptı ve doğru gidesiniz diye orada sizin için yollar yaptı.

11. Allah, gökten belli bir ölçü ile su indirdi. Biz, onunla ölü bir memlekete yeniden hayat verdik. İşte siz de kabirlerinizden böyle çıkarılacaksınız.

12. Allah, bütün çiftleri yaratmıştır. Sizin için bineceğiniz gemiler ve hayvanlar var etmiştir.

13. Siz, onların sırtına binip üzerlerine yerleştiğiniz zaman, Rabbinizin nimetini anarak şöyle diyesiniz: "Bunları bizim hizmetimize vereni tenzih ederiz. Yoksa bizim bunlara gücümüz yetmezdi."

14. "Gerçekten biz, Rabbimize döndürülücüleriz."
15. Ama onlar, Allah'ın bazı kullarını O'nun bir parçası saydılar. Gerçekten de insan apaçık nankördür.
16. Yoksa O, yarattıklarından kendisine kızlar edindi de erkek çocukları size mi seçti?

Bazı Arap Müşrikleri, çeşitli sebeplerden dolayı kız çocuklarını sevmedikleri için onları diri diri gömerlerdi. Bu durumu kötülemek amacıyla:

17. Onlardan biri, Rahman'a isnat ettiği kız çocuğu ile müjdelenince, yüzü simsiyah kesilir de öfkesinden yutkunur.
18. Onlar, süs içerisinde yetiştirilip de savaş edemeyecek olanı mı istemiyorlar?

Münafıklar, "Allah, cinlerle evlendi ve melekler doğdu," demişlerdi. Bunun üzerine aşağıdaki ayetler indi:

19. Onlar, Rahman'ın kulları olan melekleri de dişi saydılar. Meleklerin yaratılışını mı gördüler? Onların şahitlikleri yazılacak ve onlar, sorguya çekileceklerdir.
20. Onlar, "Eğer Rahman dileseydi, biz o meleklere tapmazdık," dediler. Bu hususta hiçbir bilgileri yoktur. Onlar sadece yalan söylüyorlar.
21. Yoksa Biz kendilerine bundan önce bir kitap verdik de onlar, ona mı sarılıyorlar?
22. Hayır, onlar sadece: "Biz, babalarımızı bu din üzerinde bulduk, biz de onların izinde gidiyoruz," dediler.
23. Senden önce de hangi memlekete bir uyarıcı göndermişsek, mutlaka oranın şımarık varlıklı kimseleri: "Babalarımızı bir din üzerinde bulduk, biz de onların izlerine uyarız," dediler.
24. Uyarıcı: "Eğer size babalarınızı üzerinde bulduğunuz dinden daha doğrusunu getirmişsem de mi bana uymazsınız?" deyince, onlar: "Gerçekten biz sizin tebliğ için gönderildiğiniz şeyi tanımıyoruz," dediler.
25. Biz de onlardan intikam aldık. Bak peygamberleri yalanlayanların sonu nasıl oldu!

Hz. İbrahim'in, kavmini hakka davet edişi, hak geldikten sonra onların nasıl inkâr ettiğini açıklamak üzere:

26. İbrahim babasına ve kavmine: "Gerçekten ben sizin taptığınız şeylerden uzağım."

27. "Ben, ancak beni yaratana taparım. Şüphesiz ki O, beni doğru yola iletecektir," dedi.
28. İbrahim, bu sözü, ardından geleceklere devamlı kalacak bir miras olarak bıraktı ki doğru yola dönsünler.
29. Bunları ve atalarını kendilerine hak olan kitap ve gerçeği açıklayan bir peygamber gelinceye kadar geçindirdim.
30. Kendilerine hak geldiği zaman onlar: "Bu bir büyüdür, doğrusu biz onu tanımıyoruz," dediler.

Müşriklerden Velid b. Muğire'nin, "Muhammed'in getirdiği şu Kur'an hak olsaydı, O, Muhammed'e değil, benim veya Taifli Urve b. Mesud'a nazil olurdu," demesi üzerine:

31. Yine Onlar: "Bu Kur'an, şu iki şehirden bir büyük adama indirilmeli değil miydi?" dediler.

Müşrikler, peygamberlik makamını, dünya varlığı ve zenginliği ile mukayese ettiler ve Muhammed'e layık görmediler ve buna itiraz ettiler.

32. Rabbinin rahmetini onlar mı taksim ediyorlar? Dünya hayatında onların geçimliklerini aralarında Biz taksim ettik. Birbirlerine işlerini gördürsünler diye Biz onların bir kısmını diğerlerinden derecelerle üstün kıldık. Rabbinin rahmeti onların biriktirdikleri şeylerden daha hayırlıdır.
33. Eğer insanlar küfre sapan bir ümmet haline gelmeyecek olsalardı, O Rahman'ı inkâr eden kimselerin evlerine gümüşten tavanlar ve üzerine çıkacakları merdivenler yapardık.
34. Onların evlerine gümüşten kapılar, yaslanacakları koltuklar yapardık.
35. Daha nice altın ziynetler verirdik. Çünkü bunların Bizce hiçbir kıymeti yoktur. Bütün bunlar dünya hayatının geçici menfaatinden başka bir şey değildir. Ahiret ise Rabbin katında takva sahipleri içindir.

Kureyş Müşrikleri, insanların İslam'ı benimsemelerinden korktular ve kendi aralarında, "Arkadaşlarımızdan akıllı kimseleri ayırın. Onlardan her birini, Muhammed'in ashabından birine arkadaş yapın. Her biri, Müslüman olan arkadaşını kandırsın ve bize çevirsin," dediler. Bu görev taksimini yaparken, henüz iman etmeyen Talha'yı da Ebu Bekir'i çevirmek için ayırmışlardı. Talha, Ebu Bekir'e birini göndererek bulunduğu yere çağırttı. Ebu Bekir, Talha'nın yanına geldiği zaman Müşrikler de orada idi. Ebu Bekir, Talha'ya, "Beni niçin çağırdın?" dedi. Talha, "Seni Lat ve Uzza'ya ibadete davet ediyorum," dedi. Bunun

üzerine Ebu Bekir, Talha'ya, "Lat nedir?" diye sordu. Talha, Ebu Bekir'in sorusuna, "Lat, Rabbimizdir," diye cevap verdi. Bu defa Ebu Bekir, "Uzza nedir?" diye sordu. Buna da Talha, "Allah'ın kızlarıdır," cevabını verince Ebu Bekir'in, "Anaları kimdir?" sorusuna Talha cevap veremedi, sustu. Yanında bulunan diğer Müşriklere Ebu Bekir'i işaret ederek, "Şu adama cevap verin," dedi. Hepsi sustular, kimse cevap veremedi. Bunun üzerine Talha, kelimei şehadet getirerek iman etti. Talha'nın iman ettiğini gören diğer Müşrikler, ne yapacağını şaşırdılar ve dağılıp gittiler. Bunun üzerine aşağıdaki ayetler indi:

36. Rahman'ın zikrinden yüz çevirene bir şeytan musallat ederiz. Artık o şeytan onun yakın dostudur.
37. Şüphesiz ki bu şeytanlar onları yoldan çıkarırlar. Onlar da kendilerinin doğru yolda olduklarını sanırlar.
38. Nihayet Bize gelince, arkadaşına: "Keşke seninle benim aramda doğu ile batı arasındaki kadar bir uzaklık olsaydı. Sen ne kötü arkadaşmışsın!" der.
39. Onlara: "Bugün pişmanlık duymanız size hiçbir fayda sağlamaz. Çünkü siz zulmettiniz. Şimdi de hepiniz azapta ortaksınız," denir.
40. O halde sağırlara sen mi işittireceksin? Yahut körlere ve apaçık bir sapıklık içinde bulunanlara sen mi doğru yolu göstereceksin?
41. Eğer Biz seni onlara azap gelmeden önce alıp götürsek bile onlardan intikam alırız.
42. Yahut da onlara vaad ettiğimiz azabı sana gösteririz. Çünkü Bizim onlara azap etmeye gücümüz yeter.
43. Öyleyse sen, sana vahyedilene sarıl. Şüphesiz ki sen doğru bir yol üzerindesin.
44. O, senin ve kavmin için bir öğüttür ve siz ondan sorulacaksınız.

Hz. Peygamber, Mirac gecesi Mekke'den Mescid-i Aksa'ya yürütüldüğü zaman Allah, Adem'den Muhammed'e kadar bütün nebileri orada topladı. Cebrail, ezan okudu, kamet getirdi. Sonra, "Ya Muhammed! Geç te şu peygamberlere namaz kıldır," dedi. Bunun üzerine Hz. Muhammed, ileri geçti ve hepsine imam oldu. Namaz bitince, "Ya Muhammed! Senden önce geçen şu peygamberlere sor," dedi ve aşağıdaki ayeti okudu. Bunun üzerine Peygamber, "Hayır! Yeterli buldum, şüphem yok," dedi.

45. Senden önce gönderdiğimiz peygamberlerimize de sor, Biz Rahman'dan başka kendisine ibadet edilecek ilâhlar yapmış mıyız?

Kureyş, Hz. Muhammed'in dünya serveti olmadığından dolayı, onun büyüklüğünü takdir etmiyorlardı. Aynı şekilde Firavun da, Hz. Musa'ya karşı, "Mısır'ın mülkü benim değil mi?" diye sormuş ve gururlanmıştı. Hz. Peygamberi teselli sadedinde:

46. Andolsun ki, Biz Musa'yı delillerimizle Firavun'a ve ileri gelen adamlarına gönderdik. Musa: "Ben gerçekten âlemlerin Rabbi'nden peygamberim," dedi.
47. Musa onlara delillerimizi getirince onlar hemen bunlara güldüler.
48. Onlara gösterdiğimiz her bir delil, diğerinden daha büyüktü. Doğru yola dönerler diye onlara azap ettik.
49. Azâbı görünce: "Ey büyücü! Sende olan ahde göre bizim için Rabbine dua et! Biz artık doğru yola gireceğiz," dediler.
50. Fakat azabı kendilerinden kaldırdığımız zaman sözlerinden döndüler.
51. Firavun kavmine seslenerek dedi: "Ey kavmim! Mısır hükümdarlığı ve altımdan akan şu ırmaklar benim değil mi? Görmüyor musunuz?
52. Yoksa ben, nerede ise meramını anlatamayan şu zavallıdan daha hayırlı değil miyim?
53. Eğer O'nun dediği doğru ise üzerine altın bilezikler atılmalı veya kendisiyle beraber onu tasdik eden melekler gelmeli değil miydi?"
54. Firavun, kavmini küçümsedi. Onlar da, O'na itaat ettiler. Çünkü onlar fâsık bir kavimdi.
55. Nihayet Bizi gazaplandırdıkları zaman onlardan intikam aldık. Hepsini suda boğduk.
56. Onları sonradan gelenler için örnek kıldık.

İbn Zübar, Peygamber'e, "Sen, Meryem oğlu İsa'nın nebi olduğunu kabul etmiyor musun? Ona sena etmiyor musun ve anasını hayır ile yad etmiyor musun? Sen muhakkak biliyorsun ki Nasraniler, ana ile oğula tapıyorlar. Yahudiler de, Uzeyr'e tapıyorlar. Biz de, meleklere tapıyoruz. Bunların hepsi, ateşte azap edileceklerse, biz ve ilahlarımız ve onlarla beraber Cehennem'de azap görmeye razı olduk," dedi. İbn Zubar'ın bu sözlerini duyan diğer Müşrikler, sevindiler ve gülüştüler. Peygamber, sükût buyurdular. Bunun üzerine:

57. Meryem oğlu İsâ bir misal olarak anlatılınca, senin kavmin bağrışmaya başladılar.
58. Onlar dediler ki: "Bizim ilâhlarımız mı daha hayırlıdır yoksa İsâ mı?" Bu misâli sırf seninle tartışmak için ortaya attılar. Doğrusu onlar çok kavgacı bir topluluktur.

59. **İsâ, ancak kendisine nimet verdiğimiz ve İsrailoğulları'na örnek kıldığımız bir kuldur.**
60. **Dileseydik sizden yeryüzünde yerinize geçecek melekler yaratırdık.**
61. **Gerçekten o, Saat'in bir bilgisidir. Onun hakkında şüpheye düşmeyip, bana uyun, bu doğru yoldur.**
62. **Sakın şeytan sizi doğru yoldan alıkoymasın. Gerçekten o sizin için apaçık bir düşmandır.**
63. **İsâ delillerle indiği zaman dedi ki: "Ben, size hikmeti getirdim ve hakkında ihtilâfa düştüğünüz şeylerin bir kısmını size açıklamak için geldim. O halde Allah'tan korkun ve bana itaat edin.**
64. **Gerçekten benim de Rabbim sizin de Rabbiniz Allah'tır. Öyle ise O'na kulluk edin. Bu doğru bir yoldur.**
65. **Fakat aralarından çıkan gruplar, İsâ hakkında ihtilâfa düştüler. Acı bir günün azâbından dolayı vay zulmedenlerin hâline!**
66. **Onlar, kendileri farkına varmadan ansızın Saat'in gelmesini mi bekliyorlar?**
67. **O gün Allah'tan korkanlar hariç, dostlar birbirlerine düşmandırlar.**
68., 69. **"Ey âyetlerimize inanıp Müslüman olan kullarım! Bugün size hiçbir korku yoktur ve siz üzülmeyeceksiniz.**
70. **Siz ve eşleriniz cennete girin. Orada ağırlanın."**
71. **Onların etrafında yiyecek ve içecekler, altın tepsiler ve kadehlerle dolaştırılır. Orada canların çektiği ve gözlerin hoşlandığı her şey vardır. Siz orada ebedi kalacaksınız.**
72. **İşte yaptıklarınıza karşılık size miras verilen cennet budur.**
73. **Orada sizin için bol bol meyveler vardır. Onlardan yersiniz.**

Müşriklerin, Cehennem'de karşılaşacakları azapları beyan etmek için:

74. **Şüphesiz suçlular, cehennem azâbında ebedi kalacaklardır.**
75. **Onların azâbı hafifletilmez ve onlar azap içerisinde ümitsizdirler.**
76. **Biz, onlara zulmetmedik, fakat onlar kendileri zâlimler oldular.**
77. **Onlar cehennem bekçisine: "Ey Mâlik! Rabbin artık bizi öldürsün!" diye seslenirler. Mâlik de: "Siz böyle kalacaksınız," der.**
78. **Andolsun ki biz, size hakkı getirdik. Fakat sizin çoğunuz haktan hoşlanmıyorsunuz.**
79. **Yoksa onlar hakka karşı gelmek için bir iş mi kararlaştırdılar? Biz de onları cezalandırmak için kararlıyız.**

İkisi Kureyşli, biri Sakifli, Kabe ile örtüsü arasında bulundukları bir sırada içlerinden biri, "Acaba Allah, konuştuklarımızı duyar mı? Ne dersiniz?" diye sordu.

Diğeri, "Açıktan konuşursanız duyar, ama gizli konuşursanız duymaz," diye cevap verdi. Bunun üzerine:

80. Yoksa onlar Bizim sırlarını ve gizli konuşmalarını işitmediğimizi mi sanıyorlar? Hayır, yanlarındaki elçilerimiz yaptıklarını yazıyorlar.

Nadr b. Hars, "Melekler, Allah'ın kızlarıdır," demişti.

81. De ki: "Rahman'ın bir çocuğu olsaydı, ona ibadet edenlerin ilki ben olurdum."
82. Göklerin ve yerin Rabbi, arşın Rabbi onların nitelendirdikleri şeyden münezzehtir.
83. Şimdi sen bırak onları, tehdit edildikleri günlerine kavuşuncaya kadar batıla dalsınlar.
84. Gökteki ilâh da yerdeki ilâh da O'dur. O, hikmet sahibi-bilendir.
85. Göklerin, yerin ve her ikisi arasındakilerin hükümranlığı kendisine ait olanın şanı yücedir. Saatin bilgisi de yalnız Onun yanındadır. Siz sadece O'na döndürüleceksiniz.
86. Onu bırakıp taptıkları putlar şefaat hakkına sahip değillerdir. Ancak bilerek hakka şahitlik edenler şefaat edebilir.
87. Eğer onlara kendilerini kimin yarattığını sorsan elbette: "Allah" derler. O halde nasıl haktan çevriliyorlar?
88. Peygamberin sözü şu olmuştur: "Ey Rabbim! Bunlar gerçekten iman etmeyen bir kavimdir."
89. Şimdilik sen onlara aldırma ve: "Size selâm olsun." de. Onlar yakında bilecekler!

64. – 44. DUHÂN SURESİ

Mekke döneminde inmiş, 59 âyettir. Adını 10. âyetteki Duhân'dan almıştır. Duhan; duman demektir.

Sûrede başlıca, Kur'an'ın indirilişi, müşriklerin ona karşı tutumu, Firavun ve halkının başlarına gelen azaplar, Kureyş'in, Peygamberi yalanlaması, iyilerin ve kötülerin karşılaşacakları akıbet konu edilmektedir.

Allah'ın kudretini beyan etmek üzere:

1. Hâ, mîm.

2., 3. Apaçık Kitab'a andolsun ki, onu mübarek bir gecede indirdik. Çünkü Biz, onunla insanları uyarmaktayız.

4., 5., 6. O gecede her hikmetli iş tarafımızdan bir emirle ayrılır. Gerçekten Biz, Rabbin tarafından bir rahmet olarak peygamberler göndeririz. Şüphesiz ki O, işiten-bilendir.

7. Siz eğer kesin olarak inanıyorsanız, bilin ki Allah göklerin, yerin ve ikisi arasındakilerin Rabbi'dir.

8. Ondan başka ilâh yoktur. O, yaşatır ve öldürür; sizin de Rabbiniz, önceki babalarınızın da Rabbi'dir.

9. Fakat kâfirler bir şüphe içinde eğleniyorlar.

Kavminin iman etmesine çok haris olan Peygamber, "Allahım! Bana yardım et! Onların yedisini, Yusuf'un yedisi gibi yap!" diye Müşrikler aleyhine dua etti. Bunun üzerine Allah, Nebisinin duasını kabul etti ve Kureyş'e yedi sene kuraklık verdi ve bunun sonucu kıtlık ve her şeyleri helak oldu. Gözlerinin feri kesildi. Semaya baktıklarında duman gibi görmeye başladı. Bunun üzerine Ebu Süfyan, geldi de, "Ya Muhammed! Sen, Allah'a taat akrabaya iyilik için geldin. Halbuki kavmin, kıtlıktan helak oluyor. Onlar için Rabbine dua et de, bu kıtlığı kaldırsın," dedi. Peygamber de dua etti ve Allah, aşağıdaki ayetleri indirdi:

10., 11. Şimdi sen göğün, insanları bürüyecek açık bir duman çıkaracağı günü gözetle! Bu acı bir azaptır.

12. O gün insanlar: "Ey Rabbimiz! Bizden azabı kaldır. Artık biz inanıyoruz," derler.

13. Onlarda öğüt almak nerede? Oysa kendilerine gerçeği açıklayan bir de peygamber gelmişti.

14. Sonra onlar, o Peygamber'den yüz çevirdiler ve "Bu öğretilmiş bir delidir," dediler.

15. Biz, o azabı sizden biraz kaldırırız. Ama siz mutlaka eski halinize dönersiniz.
16. Biz o büyük şiddetle çarptığımız gün mutlaka intikamımızı alırız.

Allah, düşmanlarından nasıl intikam aldığına dair bir misal olarak Firavun'un halini anlatmaktadır:

17. Andolsun, Biz onlardan önce Firavun kavmini de denemiştik. Onlara kıymetli bir Peygamber gelmişti.
18. O peygamber onlara şöyle demişti: "Esaretiniz altındaki Allah'ın kullarını bana teslim edin. Çünkü ben size gönderilmiş güvenilir bir peygamberim.
19. Allah'a karşı üstünlük taslamayın. Şüphesiz ki ben size apaçık bir delil getiriyorum.
20. Gerçekten ben, beni taşlamanızdan dolayı benim de Rabbim, sizin de Rabbiniz olan Allah'a sığındım.
21. Eğer siz bana iman etmezseniz yanımdan uzaklaşın."
22. Musa: "Şüphesiz ki bunlar suçlu bir kavimdir," diyerek yardım etmesi için Rabbine yalvardı.
23. Allah dedi: "Kullarımı geceleyin yürüt. Çünkü siz takip edilensiniz.
24. Karşıya geçince denizi olduğu gibi açık bırak. Çünkü onlar suda boğulacak bir ordudur."
25. Onlar neler bırakmışlardı; bahçeler, pınarlar!
26. Ekinler, güzel kaynaklar,
27. İçinde eğlenip durdukları nice nimetler ve refah!
28. İşte böylece Biz onları başka bir kavme miras bıraktık.
29. Gök ve yer onların üzerine ağlamadı. Onlara mühlet de verilmedi.
30. Andolsun ki Biz İsrailoğulları'nı o aşağılayıcı azaptan kurtardık.
31. Firavun'dan kurtardık, çünkü o, haddi aşan bir zorbaydı.
32. Andolsun ki Biz onları bilerek o zamanki alemlere üstün kıldık.
33. Biz onlara içinde apaçık bir imtihan bulunan deliller verdik.
34. Gerçekten şu kâfirler diyorlar ki:
35. "İlk ölümümüzden başka bir şey yoktur. Tekrar diriltilecek değiliz.
36. Eğer siz doğru söyleyen kimselerseniz babalarınızı bize getirin."
37. Onlar mı daha hayırlıdır, yoksa Tübba kavmi ile onlardan öncekiler mi? Biz, onların hepsini helak ettik. Çünkü onlar suçluydular.

Hz. Peygamber, Mekke'den Medine'ye hicret etmeden önce nazil olan ayetler çok şiddetli idi. Bazı ayetler, Müşrikleri dünya azabıyla, bazıları Ahiret azabıyla korkutur. Bazı ayetler, geçmiş peygamberlerin ümmetlerinin kıssalarını beyan

ederek onların akıbetlerinden ibret alıp bir an önce İslam'ı kabul etmeleri için gerekli nasihatları yapar. Bazı ayetler, göklerin ve yerin yaratılışlarına Müşriklerin nazarlarını çekerek bu varlıkların halıkı olduğunu idrak ederek elleriyle yaptıkları, hiç bir şeye kadir olmayan aciz putlara boyun eğmekten vaz geçip bir ilah akıdesini kabul etmelerini tavsiye eder.
Aşağıdaki ayetler de, göklerin ve yerin ve bunlar arasındaki bütün varlıkların halıkını bildirmek ve Kıyamet'in şiddetini beyan etmek üzere nazil olmuştur:

38. **Biz gökleri, yeri ve ikisi arasındakileri bir oyun ve eğlence olsun diye yaratmadık.**
39. **Onları hak ve hikmetle yarattık. Fakat onların çoğu bilmezler.**
40. **Şüphesiz ki hakkı batıldan ayırt etme günü onların hepsinin toplanacağı gündür.**
41. **O gün dostun dosta bir faydası olmaz. Onlara yardım da edilmez.**
42. **Ancak Allah'ın merhamet ettiği kimseler böyle değildir. Şüphesiz ki O, güçlü-merhamet edicidir.**

Müşrikler, "Muhammed, bize Cehennem'de bir ağaçtan bahsediyor. Ateş içinde ağaç! Bu nasıl olur? Ateş ile ağaç, birbirinin düşmanıdır. Ateş, ağacı yakar. Tuhaf şey. Biz zakkum diye, kaymakla hurmaya deriz," dediler. Ebu Cehil de, hurma ve kaymak getirdi, "Zakkumlanın! İşte Muhammed'in bize vaadettiği zakkum budur," dedi. Orada bulunanlar da onu yedi. Bazı Müslümanlar, İslam'dan çıkıp eski dinlerine dönmeleri üzerine:

43. **Gerçekten zakkum ağacı,**
44. **Günahkârların yemeğidir.**
45. **O maden gibi karınlarda kaynar.**
46. **O, kızgın bir sıvının kaynaması gibidir.**
47. **Allah meleklere şöyle emreder. "Şunu tutun da Cehennemin ortasına sürükleyin."**
48. **"Sonra onun başının üstüne kaynar su azabından dökün."**
49. **Ona şöyle denir! "Tat bakalım azabı! Hani sen kendine göre çok güçlü ve çok üstündün.**
50. **İşte sizin inkâr ettiğiniz şey budur."**

Müminleri müjdeleme ve kafirleri ikaz ve irşad için aşağıdaki ayetler:

51. **Şüphesiz ki kötülükten sakınanlar güvenli bir makamdadırlar.**
52. **Bahçelerde ve pınar başlarındadırlar.**
53. **Onlar ince ipekten ve parlak atlastan elbiselerle karşılıklı otururlar.**

54. İşte böyle, Biz onları ayrıca iri siyah gözlü hurilerle evlendiririz.
55. Onlar orada güven içinde her çeşit meyveyi isteyebilirler.
56. Onlar orada ilk ölümden başka bir ölüm tatmazlar. Onları cehennem azabından korumuştur.
57. Rabbinden bir lütuf olarak. İşte büyük kurtuluş budur.
58. Biz, Kur'ân'ı senin dilinle indirip kolaylaştırdık. Belki öğüt alırlar.
59. Sen bekle: Çünkü onlar da beklemektedirler.

65. - 45. CÂSİYE SURESİ

Mekke döneminde inmiş, 37 âyettir. Adını, 28. âyetteki "Câsiye" kelimesinden alır. Câsiye, diz üstü çökendir.
Sûrede; Kur'an'ın indirilişi, Allah'ın varlığını ve birliğini gösteren deliller, Allah'ın kullarına bahşettiği nimetler, İsrailoğullarının kendilerine verilen nimetlere inkar ve isyanla karşılık vermeleri konu edilmektedir.
Hz. Peygamber, Mekke'den Medine'ye hicret etmeden önce Mekkelilerin, gökleri ve yeri inceleyerek Rablarını bulmaları ve İslam'ı kabul etmeleri hakkında:

1. **Hâ, Mîm**
2. **Bu kitabın indirilişi, azîz-hakîm olan Allah'tandır.**
3. **Şüphesiz göklerde ve yerde müminler için birçok âyetler vardır.**
4. **Sizin yaratılışınızda ve çeşitli canlıları yeryüzüne yaymasında kesin inanan kimseler için deliller vardır.**
5. **Gece ile gündüzün değişmesinde, Allah'ın gökten bir rızık indirip de onunla yeryüzünü ölümünden sonra diriltmesinde ve rüzgârları yönlendirmesinde aklını kullanan bir topluluk için deliller vardır.**
6. **İşte bunlar, Allah'ın âyetleridir. Sana onları hakkıyla okuyoruz. Artık Allah'tan ve âyetlerinden sonra hangi söze inanacaklar?**

Nadr b. Hars, Mekkelilerin ulularından olup ticaret yapan bir müşrik idi. Ticareti, ekseriyetle Acem tarafında yapardı. Sefere çıktığı zaman bütün Acem diyarını gezer, gezdiği yerlerde İran hikayelerini dinler, Acem masallarını toplardı. Mekke'ye döndüğü zaman onları halka anlatır ve onları Kur'an dinlemekten menederdi. Kuran'ı dinleyenlere, "Gelin! Bizim eve gidelim. Ben, orada size Muhammed'in söylediklerinden daha iyisini söyler ve ondan daha güzel masallar anlatırım," derdi. Onlara, İsfendiyar hikayeleri anlatarak Kur'an dinlemekten men ederdi. Onun bu durumunu bildirmek üzere Allah, aşağıdaki ayetleri indirdi:

7. **Her yalancı ve günahkâr kişinin vay haline!**
8. **O kimse Allah'ın kendisine okunan âyetlerini işitir de sonra kibrinden sanki hiç işitmemiş gibi ısrar eder. Onu, elim bir azapla müjdele!**
9. **Âyetlerimizden bir şey öğrendiği zaman, onu alaya alır. Onlar için alçaltıcı bir azap vardır.**

10. **Ötelerinde cehennem var. Ne kazandıkları şeyler ne de Allah'tan başka edindikleri dostlar, kendilerinden hiçbir şeyi kaldıramaz. Onlar için büyük bir azap vardır.**
11. **Bu, bir rehberdir. Rablerinin âyetlerini inkâr edenlere ise, en şiddetlisinden acıklı bir azap vardır.**
12. **Allah, emriyle içinde gemilerin seyretmesi, sizin de O'nun lütfundan rızık aramanız ve şükretmeniz için denizi emrinize verendir.**
13. **O, göklerde ve yerde bulunan her şeyi kendinden bir lütuf olarak sizin hizmetinize vermiştir. Şüphesiz bunda düşünen topluluklar için deliller vardır.**

Hz. Peygamber, Ashabı ile beraber Beni Mustalik seferine çıkmıştı. Mola vermek için ordu, Müreysi denilen bir kuyu üzerine inmişti. Münafıkların reisi Abdullah b. Ubey, su götürmek üzere kölesini kuyuya göndermişti. Köle, su getirmekten gecikti. Geldiği zaman Abdullah, kölesine, "Bu zamana kadar nerede idin?" diye çıkıştı. Köle, "Ömer, kuyunun başına oturmuş, Hz. Peygamber'in, Ebu Bekir'in ve kendisinin kırbaları doldurulmadıkça kimseyi kuyuya bırakmıyor," dedi. Kölenin anlattıklarına Abdullah öfkelendi ve, "Bunlarla bizim meselemiz, köpeğini besle, seni ısırsın, darbı meselesine benzer," dedi. Ömer, Abdullah'ın bu sözünü duyunca, onu cezalandırmak için kılıca sarıldı ve Abdullah'a yönelmek istedi. Bunun üzerine Allah:

14. **İman edenlere söyle: Allah'ın cezalandıracağı günlerin geleceğini ummayanları bağışlasınlar. Çünkü Allah her topluluğu yaptıklarıyla cezalandıracaktır.**
15. **Kim iyi bir iş yaparsa onun faydası kendisinedir. Kim de kötülük yaparsa zararı yine kendisinedir. Sonra Rabbinize döndürüleceksiniz.**
16. **Andolsun ki Biz, İsrailoğulları'na kitap, hüküm ve peygamberlik vermiştik. Onları temiz rızıklarla rızıklandırmıştık. Ve onları âlemlerden üstün kılmıştık.**
17. **Din hususunda onlara apaçık deliller verdik. Fakat onlar, kendilerine ilim geldikten sonra aralarındaki çekememezlik ve düşmanlık yüzünden ayrılığa düşmüşlerdi. Şüphesiz Rabbin, ayrılığa düştükleri şeylerde, kıyametin günü aralarında hükmedecektir.**
18. **Sonra seni din hususunda apaçık bir şeriat sahibi kıldık. Sen ona uy! Bilmeyenlerin hevalarına uyma!**
19. **Çünkü onlar Allah'a karşı asla bir fayda sağlayamazlar. Şüphesiz zâlimler, birbirlerinin dostlarıdır. Allah ise müttakilerin dostudur.**
20. **Bu, insanlar için basiretlerr, kesin inanan bir toplum için de hidâyet ve rahmettir.**

Mekke Müşriklerinden bir topluluk, müminlere "Yemin ederiz ki, eğer söylediklerimiz hak ise, Dünyada sizin üzerinize tafdil olunduğumuz gibi, elbette Ahirette de size tafdil olunacağız," demeleri üzerine:

21. Kötülük işleyenler, hayatlarında ve ölümlerinde kendilerini, iman edip iyi ameller işleyen kimselerle bir tutacağımızı mı zannettiler? Ne kötü hüküm veriyorlar!
22. Allah, gökleri ve yeri hak ile yarattı. Herkese yaptığının karşılığı verilir ve onlara asla haksızlık edilmez.
23. Hevâsını kendine ilâh edinen, Allah'ın bir bilgi ile saptırdığı, kulağını ve kalbini mühürleyip gözüne perde çektiği kimseyi görüyor musun? Onu Allah'tan başka kim hidayete erdirebilir? Hala düşünmez misiniz?

Cahiliyye halkı, öldükten sonra dirilmeyi inkâr ederdi. "Bizi ancak zaman, helak eder. Biz, öldükten sonra dirilmeyiz," derlerdi. Bunların bu durumlarını bildirmek üzere:

24. Dediler ki: "Hayat, ancak bu dünya hayatımızdan ibarettir. Ölürüz ve yaşarız. Bizi ancak zaman helak eder. Hâlbuki onların bu hususta hiçbir bilgileri yoktur. Onlar, sadece böyle zannederler.

Kıyamet'in vukuunu beyan eden ayetler nazil oldukça Müşrikler, "Söylediğiniz doğru ise, bundan önce ölen babalarımızı getirin de öldükten sonra dirilmenin doğru olduğuna şehadet ederlerse, biz de o zaman sizi tasdik edelim," demeleri üzerine:

25. Kendilerine âyetlerimiz açıkça okunduğu zaman; "Eğer sözünüzde doğru iseniz atalarımızı diriltip getirin," demekten başka söylenecek hiçbir delil yoktur.
26. De ki: "Allah sizi diriltir, sonra sizi öldürür, sonra da geleceğinde şüphe olmayan kıyametin gününde sizi toplar. İnsanların çoğu bilmezler.

"Dünya hayatından başka hayat yoktur ve Kıyamet nedir bilmeyiz," diyen Müşrikler hakkında:

27. Göklerin ve yerin mülkü Allah'ındır. Saat'tin kopacağı gün, işte o gün batıla sapanlar hüsrana düşerler.
28. O gün her ümmeti, diz çökmüş görürsün. Her ümmet, kendi kitabına çağırılır, onlara: "Bugün yaptığınız amellerin cezası verilecektir.

29. İşte kitabınız, yüzünüze karşı hakkı söylüyor, çünkü Biz sizin yaptıklarınızı hep kaydediyorduk," denir.
30. İman edip iyi işler yapanlara gelince; Rableri onları rahmeti içine koyacaktır. İşte apaçık kurtuluş budur.
31. Kâfirlere denir ki; "Size âyetlerim okunmadı mı? Siz büyüklük tasladınız ve günah işleyen bir kavim oldunuz değil mi?
32. Allah'ın vaadi gerçektir. "O Saat'in geleceğinde şüphe yoktur," denildiğinde "Saat nedir bilmiyoruz. Yalnız bir zandan ibarettir sanıyoruz. Fakat bu hususta kesin bir bilgimiz yok," derdiniz.
33. Yaptıkları amellerin kötülüğü gözlerinin önüne serildi, alay ettikleri şey onları kuşattı.
34. O gün kâfirlere şöyle denilir; "Siz, dünyada bugüne kavuşmayı nasıl unuttuysanız, Biz de bugün sizi öylece unutacağız. Yeriniz ateştir ve sizin için yardımcılardan kimse yoktur."
35. Bunun sebebi şudur; Siz Allah'ın âyetlerini alaya aldınız, dünya hayatı sizi aldattı. Artık bugün onlar, ateşten çıkarılmayacaklar ve kendilerinden özür dilemeleri de kabul edilmeyecektir.
36. Hamd göklerin Rabbi yerin Rabbi, âlemlerin Rabbi Allah'adır.
37. Göklerde ve yerdeki büyüklük O'nundur. O, aziz-hakîmdir.

66. – 46. AHKÂF SURESİ

Mekke döneminde inmiş, 35 âyettir. Adını, 21. âyette geçen "Ahkâf" kelimesinden almıştır. Ahkâf, sûrede sözü edilen "Âd" kavminin yaşadığı Yemen'de bir bölgenin adı olup, uzun ve kıvrımlı kum yığınları demektir. Konusu itibariyle bir önceki sûrenin devamı niteliğindedir.
Cansız varlıklar olan putlara tapan Mekke Müşriklerini, bu tapmaktan vaz geçirmek için:

1. **Hâ, mîm.**
2. **Bu kitabın indirilişi, çok güçlü-hikmet sahibi Allah'tandır.**
3. **Biz gökleri, yeri ve ikisi arasındakileri ancak hak ile ve belirli bir süre için yarattık. İnkâr edenler uyarıldıkları şeyden yüz çeviriyorlar.**
4. **De ki: "Allah'tan başka yalvardıklarınızı gördünüz mü? Onlar yerden ne yaratmışlar bana gösterin. Yoksa onların göklerin yaradılışında bir ortaklıkları mı var? Eğer siz doğru söyleyen kimseler iseniz bana bu bundan önce indirilmiş bir kitap veya ilimden bir eser getirin."**
5. **Allah'ı bırakıp da kıyametin gününe kadar kendisine hiç bir cevap veremeyecek olan putlara dua eden kimseden daha sapık kim olabilir? Oysa taptıkları şeylerin, onların yalvarışlarından haberleri bile yoktur.**
6. **İnsanlar toplandığı zaman taptıkları şeyler kendilerine düşman kesilirler. Ve onların kendilerine taptıklarını inkâr ederler.**
7. **Bizim âyetlerimiz kendilerine apaçık okunduğu zaman inkâr edenler kendilerine gelen hak kitap için: "Bu apaçık bir büyüdür," dediler.**
8. **"Onu uydurdu" mu diyorlar? Sen de ki: "Eğer onu ben uydurmuşsam Allah'tan bana gelecek cezayı savmaya sizin gücünüz yetmez. O, yaptığınız taşkınlıkları daha iyi bilir. Sizinle benim aramda şahit olarak Allah yeter. O çok bağışlayıcı-çok merhamet edicidir.**

Mekke Müşrikleri, Hz. Peygamber'e ve müminlere baskı ve işkencelerini artırdıkları sırada, Hz. Resul, müminlerin ağaçlık, suluk ve hurmalık bir yere hicret ettiklerini gördü. Ashab buna çok sevindi. Hz. Peygamber'in haber verdiği hicreti bir süre beklediler. Bunun geciktiğini gören Ashab, "Ey Allah'ın Resulü! Rüyada gördüğün yere ne zaman hicret edeceğiz?" dediler. Hz. Peygamber cevap vermedi. Bunun üzerine:

9. **De ki: "Ben Peygamberlerin ilki değilim. Bana ve size ne yapılacağını da bilmem. Ben ancak bana vahyedilene tabi oluyorum. Ben ancak apaçık bir uyarıcıyım.**

Abdullah b. Selam İslâm'a girmek istediği zaman, "Ya Resulullah! Yahudiler bilir ki ben onların âlimlerindenim, babam da onların âlimlerinden idi. Halbuki şimdi ben şehadet ediyorum ki, sen Allah'ın hak peygamberisin ve onlar seni Tevrat'ta yazılı bulurlar. Şimdi falana, filana ve Yahudilerden adlarını saydıklarına adam gönder ve beni evinde gizle de onlara benden ve babamdan sor. Çünkü benim kendilerinin en âlimi olduğumu, babamın da en âlimlerinden bulunduğunu şüphesiz söyleyeceklerdir. Ben de o zaman çıkarım, ve senin Allah'ın Resulü olduğunu ve onların seni yanlarındaki Tevrat'ta yazılı olarak bulduklarını ve gerçekte senin hidayet ve hak din ile gönderildiğine şehadet ederim," dedi.
Resulullah da öyle yaptı, onu evinde gizledi, Yahudileri çağırttı, yanına girdiler, derken Resulullah buyurdu ki: "Sizin içinizde Abdullah b. Selam nedir?" "Kendisi, bizim en âlimimiz, babası da." "O halde Müslüman olduysa ne dersiniz?" "Olmaz!" dediler ve üç kere tekrar ettiler. Bunun üzerine o da çıktı ve, "Ben, şahitlik ederim ki sen, Allah'ın Resulü'sün. Onlar, seni yanlarındaki Tevrat'ta yazılı olarak buluyorlar ve sen hidayet ve hak dini ile gönderildin," deyince Yahudiler, "Biz, senden bunu beklemezdik ey Abdullah!" dediler ve küfrederek çıktılar. Bu hadise üzerine:

10. **De ki: "Ne dersiniz, eğer bu, Allah tarafından ise ve siz de onu inkâr etmişseniz, bununla birlikte İsrailoğulları'ndan bir şahit de onun bir benzerine inanmışken siz hala büyüklük taslarsanız? Şüphesiz ki, Allah zalim bir topluluğu doğru yola iletmez."**

Yukarıdaki ayetin, Medine döneminde indiğine dair rivayet vardır.
Bazı Müşrikler, "Bizler, toplumun en izzetli ve en şerefli kimseleriyiz. Muhammed'in getirdiği, iyi bir şey olsaydı, fakir ve alt tabaka insanlar, bizden öne geçmezlerdi," diyorlardı. Hz. Ömer, kendisinden önce Müslüman olmuş Züheyre adlı bir kadın kölesi vardı. Hz. Ömer, Müslüman olduğu için onu dövüyordu. Kureyşli müşriklerin, "Şayet bu dinde hayır olsaydı, Züheyre bu konuda bizden öne geçmezdi," diyerek zengin ve üst değil, alt tabaka ve köylü kabilelerin ve yoksul insanların İslam'a girdiğini vurgulamaları üzerine:

11. **İnkâr edenler, iman edenler için: "Bu iş bir hayır olsaydı onlar, onu kabulde bizi geçemezlerdi," derler. Bununla muvaffak olamayınca da: "Bu eski bir yalandır," diyeceklerdir.**

12. Bundan önce de bir rehber ve rahmet olarak Musa'nın kitabı vardı. Bu Kur'ân ise zulmedenleri uyarmak, iyilik yapanları müjdelemek için Arap lisanı ile indirilen ve öncekileri tasdik eden bir kitaptır.

13. "Rabbimiz Allah'tır," deyip de doğru olanlar için hiçbir korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir.

14. İşte onlar cennetliktirler, yaptıklarına karşılık orada ebedi kalırlar.

Hz. Ebu Bekir, on sekiz yaşlarında iken ilerde peygamber olacak Hz. Muhammed ise yirmi bir yaşında idi. Ticaret için ikisi birlikte Şam'a gitmek üzere arkadaş oldular. Yolda giderlerken ağaçlık bir yere vardılar. Hz. Muhammed ağacın gölgesine oturdu. Ebu Bekir de, o civarda bulunan bir rahibe, din işlerinden sormaya gitti. Ona vardığında rahip ona, "Şu ağacın gölgesinde oturan zat kimdir?" diye sordu. Ebu Bekir, bu soruya cevaben Abdulmuttalib'in oğlu Abdullah'ın oğlu Muhammed'dir," dedi. Bunun üzerine rahib, "Vallahi bu zat, peygamberdir. İsa'dan sonra bu ağacın altında bu zamana kadar hiç kimse gölgelenmedi, sadece bu adam gölgelendi. Bu, ahir zaman nebizidir," dedi. Ebu Bekir, buna kalben inandı ve Hz. Muhammed'den ayrılmaz oldu. Hz. Peygamber, kırk yaşına erip Allah ona nebilik rütbesini verince, Ebu Bekir ona inandı ve onu tasdik etti. O, kendisi, zürriyeti ve ebeveyni için Rabbine dua etti. Bunun üzerine:

15. Biz, insana ana ve babasına iyilik yapmasını tavsiye ettik. Anası onu zahmetle karnında taşıdı ve zahmetle doğurdu. Onun ana karnında taşınması ile sütten kesilme süresi otuz aydır. Nihayet insan olgunluk çağına ulaşıp, kırk yaşına geldiğinde der ki: "Ey Rabbim! Bana ve ana babama ihsan ettiğin nimetlerine şükretmemi ve senin hoşnut olacağın salih amel işlememi ilham et. Benim neslimden gelenleri de salih kimseler kıl. Ben sana döndüm. Ben gerçekten boyun eğenlerdenim."

16. İşte yaptıklarının en güzelini kendilerinden kabul edeceğimiz ve günahlarını bağışlayacağımız bu kimseler cennetlikler arasındadırlar. Bu onlara vaad edilmiş olan doğru bir sözdür.

Ebu Bekir'in oğlu Abdurrahmanı, ebeveyni İslam'a girmeye davet etmişti. O da imtina ile anne ve babasına asi olmuştu. Bunun üzerine:

17. Ana ve babasına: "Öf size! Siz bana öldükten sonra tekrar dirilip kabrimden çıkarılacağımı mı vaad ediyorsunuz? Oysa benden önce nice nesiller gelip geçmiştir," diyen kimseye ana ve babası Allah'a sığınarak, "Yazıklar olsun sana! Gel iman et, şüphesiz ki, Allah'ın vaadi gerçektir,"

dediklerinde o, "Bu Kur'ân öncekilerin masallarından başka bir şey değildir," diyordu.

18. İşte onlar kendilerinden önce gelip geçmiş olan cin ve insan toplulukları içerisinde haklarında azap vaadi hak olmuş kimselerdir. Onlar gerçekten hüsrana uğramışlardır.

19. Herkesin yaptıklarına göre derece vardır. Allah, yaptıklarının karşılığını verir. Onlara haksızlık edilmez.

20. İnkâr edenler ateşe arzedilecekleri gün onlara: "Siz dünya hayatınızda bütün güzel şeylerinizi harcadınız, onların zevkini sürdünüz, artık bugün yeryüzünde haksız yere büyüklük taslamanız ve yoldan çıkmış olmanızdan dolayı aşağılayıcı bir azapla cezalandırılacaksınız," denir.

21. Âd kavminin kardeşi Hud'u hatırla. Hani O, Ahkâf denilen yerde kavmini uyarmıştı. O'ndan önce ve sonra da nice peygamberler gelip geçmiştir. Hud, kavmine: "Allah'tan başkasına kulluk etmeyin. Çünkü ben sizin için büyük bir günün azabından korkuyorum," demişti.

Ad Kavmi, Yemen'de Şıhr denen yerde denize uzanan kumluklarda meskundular. Bu Kavm'e peygamber olarak Hud gönderilmişti.

22. Onlar, "Bizi ilâhlarımızdan çevirmek için mi geldin? Doğru söyleyenlerden isen o bize vaad edip durduğun azabı haydi getir," dediler.

23. Hud: "O azabın ne zaman geleceğine dair ilim Allah katındadır. Ben size benimle gönderileni tebliğ ediyorum. Fakat ben sizi cahillik eden bir kavim olarak görüyorum," dedi.

24. O azabı, vadilerine doğru yayılan bir bulut halinde gördüklerinde: "Bu, bize yağmur yağdıracak yaygın bir buluttur," dediler. Hud ise: "O, acele istediğiniz şeydir. O, bir rüzgârdır ki, içinde acı bir azap vardır.

25. O rüzgâr, Rabbinin emri ile her şeyi mahveder," dedi. Nihayet helâk oldular ve evlerinden başka hiçbir şey görünmez oldu. İşte Biz, günahkâr kavmi böyle cezalandırırız.

26. And olsun, onlara size vermediğimiz imkânlar vermiştik. Onlara kulaklar, gözler ve kalpler vermiştik. Fakat kulakları, gözleri ve kalpleri onlara hiçbir fayda sağlamadı. Çünkü onlar Allah'ın âyetlerini bilerek inkâr ediyorlardı. Alay ettikleri şey onları kuşattı.

27. Andolsun, sizin etrafınızdaki birçok memleketleri helak ettik. Belki dönerler diye ayetlerimizi çeşitli şekillerde açıkladık.

28. Allah'ı bırakıp da kendilerine yakınlık sağlamak için edindikleri ilâhları onlara yardım etselerdi ya! Ama hayır, aksine onlardan kaybolup gittiler. İşte bu onların yalanları ve uydurup durdukları iftiralarıdır.

29. **Hani Biz cinlerden bir grubu Kur'ân'ı dinlemeleri için sana yöneltmiştik. Onlar hazır olduklarında birbirlerine "Susun!" dediler. Kur'ân'ın okunması bitince de birer uyarıcı olarak kavimlerine döndüler.**

30. **Onlar kavimlerine şöyle dediler: "Ey kavmimiz! Gerçekten biz Musa'dan sonra indirilen ve kendisinden öncekileri tasdik eden bir kitap dinledik. O kitap gerçeği ve doğru yolu gösteriyor.**

31. **Ey kavmimiz! Allah'ın davetçisine uyun ve O'na iman edin ki, Allah da sizin günahlarınızı bağışlasın ve sizi acı bir azaptan korusun."**

32. **Kim Allah'ın davetçisine uymazsa bilsin ki, yeryüzünde Allah'ı aciz bırakacak değildir. Onun Allah'tan başka dostları da yoktur. İşte onlar apaçık bir sapıklık içerisindedirler.**

33. **Onlar, gökleri ve yeri yaratan ve onları yaratmakla yorulmayan Allah'ın ölüleri diriltmeye de kadir olduğunu görmüyorlar mı? Şüphesiz ki, O'nun her şeye gücü yeter.**

34. **İnkâr edenler ateşe arz edilecekleri gün onlara: "Bu gerçek değil miymiş?" denir. Onlar da: "Rabbimize andolsun gerçekmiş!" derler. Allah onlara: "O halde inkâr ettiğinizden dolayı şimdi tadın azabı!" der.**

35. **Azim sahibi peygamberlerin sabrettikleri gibi sen de sabret! Onlar için acele etme. Sanki onlar kendilerine vaad edilen azabı gördükleri gün dünyada sadece gündüzün bir saati kadar kaldıklarını sanırlar. Bu bir tebliğdir. Yoldan çıkan fasıklar topluluğundan başkası helak edilir mi?**

Yukarıdaki ayetin, Medine döneminde indiğine dair rivayet vardır.

67. - 51. ZÂRİYÂT SURESİ

Mekke döneminde inmiş, 60 âyettir. Adını, 1. âyetteki zâriyât'tan alır. Zâriyât; esip savuran rüzgardır.
Sûrede başlıca, öldükten sonra hesap için toplanma, inkarcıların ahirette karşılaşacakları azap, mü'minlere verilecek mükafatlar, Allah'ın varlığını ve birliğini gösteren kevni deliller konu edilmektedir.
Peygamber'i ve Kur'an'ı yalanlayan Mekke Müşrikleri hakkında:

1. O tozutup savuranlara,
2. Bir yük taşıyanlara,
3. Bir kolaylıkla akanlara,
4. Bir emir taksim edenlere andolsun ki,
5. O size vaad edilen elbette doğrudur.
6. Ceza ve hesap günü şüphesiz olacaktır.
7. Yollara sahip göğe andolsun ki,
8. Siz elbette çelişkili sözler içindesiniz.
9. Ondan çevrilen çevrilir.
10. Kahrolsun kendi tahminlerini ileri sürenler!
11. Onlar bir sarhoşluk ve cehalet içinde şuursuzdurlar.
12. Onlar: "Hesap ve ceza günü ne zaman?" diye soruyorlar.
13. O gün, onların ateş üzerinde azap görecekleri gündür.
14. Onlara: "Tadın inkârınızın cezasını, işte sizin acele istediğiniz budur!"

Müminleri taltif için:

15., 16. Şüphesiz ki takva sahipleri Rablerinin kendilerine verdiği sevabı almış olarak cennet bahçelerinde ve pınar başlarında bulunacaklardır. Çünkü onlar bundan önce iyilik yapıyorlardı.
17. Onlar, geceleyin pek az uyurlardı.
18. Onlar seher vakitlerinde Allah'tan bağışlanma dilerlerdi.
19. Mallarında isteyen ve istemeyen yoksullar için bir hak vardı.
20., 21. Kesin olarak inananlar için, yeryüzünde ve kendi nefislerinde deliller vardır. Görmüyor musunuz?
22. Sizin rızkınız da size vaad edilen sevap ve ceza da göktedir.
23. Gök ve yerin Rabbine andolsun ki, bu vaad, sizin konuşmanız gibi gerçektir.

Mekke Müşrikleri'ni inzar ve tehdit ve İslam'ı kabullerini teşvik için:

24. İbrahim'in şerefli misafirlerinin haberi sana geldi mi?
25. Onlar, İbrahim'in huzuruna girmişlerdi, "Selam sana!" demişlerdi. İbrahim: "Size de selam!" demiş ve içinden: "Bunlar tanınmamış bir topluluk!" diye geçirmişti.
26. İbrahim, sonra ailesine giderek semiz bir buzağı getirdi.
27. Onu önlerine sürerek: "Yemez misiniz?" dedi.
28. Yemediklerini görünce onlardan içine bir korku düştü. Onlar İbrahim'e: "Korkma!" dediler ve onu çok bilgili bir oğul ile müjdelediler.
29. Karısı, çığlık atarak geldi. Elini yüzüne vurarak: "Kısır bir kocakarıyım, nasıl çocuğum olur?" dedi.
30. Melekler: "Evet bu böyledir! Rabbin buyurdu. O hikmet sahibi-bilendir," dediler.
31. İbrahim, kendisine misafir olarak gelen meleklere: "Acaba sizin asıl önemli işiniz nedir ey elçiler?" dedi.
32. Onlar: "Gerçekten günahkâr bir kavme (Lut) gönderildik.
33. Onların üzerine çamurdan pişirilmiş sert taşlar yağdıracağız.
34. O taşlardan her birinin haddi aşanlardan kime isabet edeceği Rabbin katında işaretlenmiştir," dediler.

35. Biz müminlerden orada bulunan kimseleri çıkardık.
36. Fakat orada bir ev halkından başka boyun eğen bulamadık.
37. Biz orada acı bir azaptan korkan kimseler için bir delil bıraktık.
38. Musa'nın kıssasında da delil vardır. Biz onu apaçık bir delille Firavun'a göndermiştik.
39. Firavun ise ordusuyla birlikte yüz çevirmiş, onun hakkında: "Bu bir sihirbazdır, ya da bir delidir," demişti.
40. Onu ve ordularını yakalayıp denize attık. O da, kendini kınıyordu.
41. Âd kavminin helâkinde de. Onların üzerine köklerini kesecek bir rüzgâr göndermiştik.
42. O rüzgâr üzerine uğradığı hiçbir şeyi bırakmıyor, mutlaka onu kül gibi dağıtıyordu.
43. Semud kavminin helâkinde de. Onlara: "Bir süreye kadar yararlanıp, geçinin!" denmişti.
44. Rablerinin emrine karşı geldiler. Bunun üzerine kendilerini, bakıp dururlarken yıldırım çarptı.
45. Artık onlar, ne yerlerinden kalkabildiler, ne de yardım gördüler.
46. Daha önce de Nuh kavmini helâk etmiştik. Çünkü onlar yoldan çıkmış fâsık bir kavimdiler.

47. Biz, göğü kudretimizle bina ettik. Hiç şüphesiz Biz, çok genişlik ve kudret sahibiyiz.
48. Yeryüzünü de Biz döşedik. Bakın Biz onu ne güzel döşüyoruz!
49. Biz, her şeyden iki çift yarattık. Umulur ki, düşünürsünüz.
50. Öyleyse Allah'a koşun! Gerçekten ben, size O'nun tarafından gönderilmiş apaçık bir uyarıcıyım.
51. Allah'la beraber başka bir tanrı uydurmayın. Zira ben size O'ndan gönderilmiş apaçık bir uyarıcıyım."
52. Böylece onlardan öncekilere herhangi bir peygamber gelince, "O, bir sihirbazdır veya bir delidir," dediler.
53. Birbirlerine bunu mu tavsiye ettiler? Hayır, onlar azgın bir kavimdir.
54. Sen, onlardan yüz çevir. Artık sen kınanacak değilsin.

Yukarıdaki ayet indiği zaman, bu Ashab'a çok ağır geldi. Öyle ki vahyin kesildiğini, azabın hazır olup hemen ineceğini zannettiler.

55. Sen, öğüt ver. Çünkü öğüt müminlere fayda verir.

Ayeti indi de müminlerin içleri rahat edip ferahladı ve çok sevindiler.

56. Ben, cinleri ve insanları ancak Bana ibadet etsinler diye yarattım.
57. Ben, onlardan herhangi bir rızık istemiyorum. Beni yedirmelerini de istemiyorum.
58. Şüphesiz ki, rızık veren O sağlam kuvvet sahibi Allah'tır.
59. Şüphesiz ki, zulmedenlerin de, geçmişlerin payı gibi, bir azap payı vardır. Ama şimdi onu acele istemesinler!
60. Kendilerine vaad edilen günlerinde uğrayacakları azaptan dolayı vay inkâr edenlerin haline!

68. – 88. ĞAŞİYE SURESİ

Mekke döneminde inmiş, 26 âyettir. Adını, 1. âyetteki "Gâşiye'den almıştır. Ğâşiye; kaplayıp bürüyendir.
Cehennemliklerin halini beyan için:

1. **O, her şeyi kuşatacak olan Ğaşiye'nin haberi sana geldi mi?**
2. **O gün bazı yüzler; zillete düşmüştür,**
3. **Çalışmış, yorulmuştur,**
4. **Kızgın bir ateşe girer,**
5. **Onlara kızgın bir kaynaktan su verilir,**
6. **Onlar için kuru bir dikenden başka yiyecek yoktur.**
7. **O da ne besler, ne de açlığı giderir.**

Cennetliklerin halini anlatmak üzere:

8. **Yüzler de var ki; o gün nimetle mutludur,**
9. **Yaptığı nedeniyle hoşnuttur,**
10. **Yüksek bir cennettedir,**
11. **Orada boş bir söz işitmez,**
12. **Orada akan bir kaynak,**
13. **Yükseltilmiş divanlar,**
14. **Konulmuş kadehler,**
15. **Dizilmiş koltuklar, yastıklar,**
16. **Serilmiş halılar vardır.**
17. **Bakmıyorlar mı o develere, nasıl yaratılmışlar?**
18. **Göğe bakmıyorlar mı, nasıl yükseltilmiş?**
19. **Bakmıyorlar mı dağlara, nasıl dikilmişler?**
20. **Yere bakmıyorlar mı, nasıl yayılmış?**
21. **Haydi öğüt ver; sen şimdi sadece bir öğütçüsün.**
22. **Onların üzerinde bir zorba değilsin.**
23. **Ancak kim yüz çevirir ve inkâr ederse,**
24. **Allah ona en büyük azap ile azap edecek.**
25. **Kuşkusuz onların dönüşü Bize'dir.**
26. **Sonra da onların hesabı Bize'dir.**

69. - 18. KEHF SURESİ

Mekke döneminde inmiş, 110 âyettir. 28. âyetin Medine döneminde indiği de rivayet edilmiştir.
Sûre, adını; ilk defa 9. âyette ve birkaç yerde geçen "kehf" kelimesinden almıştır. Kehf, mağara demektir.
Sûrede temel konu olarak, inançları sebebiyle öldürülmekten kurtulmak için bir mağaraya sığınan gençlerin mucizevi halleri, ayrıca Hz. Mûsâ ile Zülkarneyn konu edilmektedir.
Nadr b. Haris, Kureyş'in şeytanlarından idi. Hz. Peygamber'e eza eder, onunla düşmanlığa kalkardı. Hire'ye gitmiş, Rüstem ve İsfendiyar hikayelerini öğrenmişti. Peygamber, bir meclise oturup Allah'ı zikrederek geçmiş ümmetlerin başlarına gelen musibetleri kavmine anlatıp kalkar kalkmaz, Nadr arkasından gelir, o meclise oturur, "Ey Kureyşliler! Vallahi ben, ondan daha güzel söylerim. Geliniz size onun anlattıklarından daha güzelini anlatayım," iddialarını cevaplamak üzere:

1. **Hamd, o Allah'a mahsustur ki kuluna o kitabı indirdi ve ona hiçbir eğrilik koymadı.**
2. **Onu doğru bir kitap olarak ki katından gelecek şiddetli azapla uyarsın ve yararlı işler yapan müminlere için güzel bir mükâfat bulunduğunu müjdelesin.**
3. **Onlar, orada sürekli kalacaklardır.**
4. **"Allah çocuk edindi," diyenleri de uyarsın.**
5. **Bu hususta ne kendilerinin, ne de atalarının hiçbir bilgisi yoktur. Ağızlarından çıkan söz ne büyük bir iftiradır. Onlar, yalandan başka bir şey söylemiyorlar.**

Kureyş'in büyüklerinden Utbe, Şibe, Ebu Cehil, Nadr, Ümeyye, Ass, Esved ve Ebu Buhteri toplanıp Peygamber hakkında konuşurlardı. Kavminin büyüklerinin, kendisine muhalif olmaları, Peygamberliğini inkar etmeleri ve nasihatlerinden uzak durmaları, onun çok ağrına gider ve çok hüzün duyardı. Bu hadise üzerine:

6. **Onlar, bu Kitab'a inanmazlarsa, onların peşinde üzülerek kendini helak edeceksin!**
7. **Biz, yeryüzündeki şeyleri kendisine süs olsun diye yarattık ki, insanların hangisinin daha güzel amel edeceğini deneyelim.**

8. Şüphesiz Biz, yeryüzünde olanları kupkuru bir toprak yapacağız.

Kudretini göstermek amacıyla Allah, Ashab-ı Kehf kıssasını anlatıyor: Gerçek peygamber olup olmadığını sınamak için Hz. Muhammed'e Ashab-ı Kehf hakkında sormuşlardı. Hz. Peygamber, "İnşallah" demeden, "Yarın cevap vereceğim," dedi. Hz. Peygamber, on beş gece bekledi, fakat Allah, bu konuda herhangi bir vahiy indirmedi, Cebrail de gelmedi. Bunun üzerine Mekkeliler, "Muhammed, bize yarın diye söz vermişti. Ama üzerinden on beş gece geçti, diyerek şehirde yaygara kopardılar. Hz. Peygamber, vahyin gecikmesine çok üzüldü. Mekkelilerin sözleri de çok ağrına gitti. Nihayet Cebrail, ona sorulan Ashabı Kehf ve Zülkarneyn ve ruha dair sorulan cevaplarını getirdi:

9. Yoksa Ashab-ı Kehf'i ve Rakim'i şaşılacak âyetlerimizden mi sandın?
10. O gençler mağaraya sığınınca dediler: "Rabbimiz! Bize katından bir rahmet ver ve bizim için şu işimizden bir kurtuluş yolu hazırla."
11. Biz de, kulaklarını tıkayarak mağarada onları yıllarca uyuttuk.
12. Sonra da iki gruptan hangisinin, kaldıkları süreyi daha iyi hesapladığını anlamak için onları uyandırdık.
13. Sana onların kıssalarını gerçek anlatacağız. Hakikaten onlar, Rablerine iman eden birkaç genç idi. Biz de onların hidayetlerini artırdık.

14. Onların kalplerini metin yaptık. Ayağa kalkarak dediler ki: "Bizim Rabbimiz, göklerin ve yerin Rabbidir. Biz, O'ndan başkasına ilâh demeyiz, yoksa saçma sapan konuşmuş oluruz.
15. Şu bizim kavmimiz, Allah'tan başka ilâh edindiler. Onların ilâh olduğuna dair açık bir delil getirseler! Allah'a karşı yalan uydurandan daha zalim kim olabilir?
16. İçlerinden biri şöyle demişti: "Mademki siz, onlardan ve Allah'tan başka taptıkları putlardan ayrıldınız, o halde mağaraya sığının ki, Rabbiniz rahmetini size yaysın ve işinizi kolaylaştırsın."
17. Baksaydın güneşin doğduğu zaman mağaranın sağ tarafına yöneldiğini, batarken de sol taraftan onları makaslayıp geçtiğini görürdün. Onlar, mağaranın geniş bir yerinde idiler. İşte bu Allah'ın delillerindendir. Allah kime hidayet ederse, işte o, hakka ulaşmıştır; kimi de saptırırsa, artık ona doğru yolu gösterecek bir dost bulamazsın.
18. Bir de onları mağarada görseydin uyanık sanırdın. Hâlbuki onlar uykudadırlar. Biz onları sağa sola çevirirdik. Köpekleri de girişte ön ayaklarını ileri doğru uzatmıştı. Eğer onları görseydin, arkana bakmadan kaçardın ve korku ile dolardın.

19. Birbirlerine sorsunlar diye kendilerini uyandırdık da içlerinden biri: "Ne kadar durup kaldınız?" dedi. "Bir gün ya da günün bir parçası kadar kaldık," dediler. Kimi de şöyle dediler: "Ne kadar durduğunuzu, Rabbiniz daha iyi bilir. Şimdi birinizi, bu gümüş paranızla şehre gönderin de baksın, hangi yiyecek daha temiz ise, ondan size azık getirsin. Hem çok dikkatli davransın ve sizi kimseye sezdirmesin."

20. "Çünkü şehir halkı, sizi ellerine geçirirlerse muhakkak sizi taşlayarak öldürürler (recm ederler) veya kendi dinlerine çevirirler ki, o zaman siz dünyada da ahirette de asla kurtuluşa eremezsiniz."

21. Böylece insanları onlardan haberdar kıldık ki, öldükten sonra dirilmenin hak olduğunu ve o Saat'ten şüphe edilemeyeceğini bildirmek için, öylece şehir halkına buldurduk. Onları mağarada bulanlar, aralarında durumlarını tartışıyorlardı. Dediler ki: "Üstlerine bir bina yapın. Rableri, onları daha iyi bilir." Sözlerinde üstün gelen müminler: "Üzerlerine muhakkak bir mescid yapacağız," dediler.

Necranlı Hristiyanların Müslümanlarla Ashab-ı Kehf'in sayısı hakkında tartışmaları üzerine:

22. Ashab-ı Kehf'in sayılarında ihtilaf edenlerden bazıları: Onlar, üç kişidir, dördüncüleri köpekleridir," diyecekler. Diğer bazıları da, "Onlar, beş kişidir, altıncıları köpekleridir," diyecekler. Her ikisi de bilinmeyen hakkında tahmin yürütmektir. Kimileri de: "Onlar, yedi kişidir; sekizincisi köpekleridir," derler. De ki: "Onların sayılarını Rabbim daha iyi bilir." Onları ancak çok azı bilir. Bu sebeple onlar hakkında bu bildirilenler dışında bir münakaşaya girişme ve bunlar hakkında hiç kimseye de bir şey sorma!

23. Hiçbir şey için, Allah'ın dilemesi dışında: "Ben, yarın onu yapacağım deme!"

24. Ancak Allah dilerse. Unuttuğun vakit Allah'ı an ve "Umarım Rabbim beni, doğruya daha yakın olana eriştirir," de.

25. Onlar, mağaralarında üçyüz yıl kadar kaldılar ve dokuz yıl da buna ilave etmişlerdir.

26. De ki: "Ne kadar kaldıklarını Allah daha iyi bilir." Göklerin ve yerin gaybı O'na aittir. Onun görmesi de işitmesi de ne güzeldir! Onların, O'ndan başka bir yardımcısı yoktur. O, kendi hükümranlığına kimseyi ortak etmez.

Uyeyne b. Hasan, Müslüman olmadan önce Peygamber'in yanına geldi. O geldiğinde Peygamber'in yanında fakir muhacirlerden bir grup vardı. Bunların

içinde Selman Farisi de vardı. Bu zat, yünden bir kilime bürünmüş, terleyip duruyor ve hurma liflerinden sepet örüyordu. Uyeyne, bunları görünce, "Ya Muhammed! Bunların kötü kokuları, seni rahatsız etmiyor mu? Biz, Mudar Kabilesi'nin eşrafı ve ulularıyız. Biz, İslam'ı kabul edersek, bütün insanlar da İslam'a girer. Bizi, İslam'a girmekten meneden bunlardır. Onların, senin yanında bulunmaları, bizi senden uzaklaştırıyor. Onları yanından uzaklaştır, biz de sana tabi olalım. Ya da meclislerimizi ayır. Biz, geldiğimizde onlar çıksınlar, biz seninle oturur, konuşuruz. Biz gittikten sonra da onlar gelir, onlarla oturursun," dedi. Uyeyne'nin bu teklifini reddetmek üzere:

27. **Rabbinin kitabından sana vahyolunanı oku! Onun sözlerini değiştirecek kimse yoktur. O'ndan başka bir sığınılacak da bulamazsın.**
28. **Nefsince de, sabah akşam rızasını isteyerek Rablerine yalvaranlarla beraber sabret. Sen dünya hayatının süsünü isteyerek onlardan gözlerini ayırma. Kalbini, Bizi anmaktan gafil kıldığımız, nefsinin kötü arzusuna uymuş ve işi hep aşırılık olan kimseye uyma!**
29. **De ki: O hak Rabbimizdendir. Artık dileyen iman etsin, dileyen inkâr etsin. Çünkü Biz zalimler için öyle bir ateş hazırladık ki, duvarları çepeçevre onları içine alacaktır. Eğer feryat edip yardım isteseler, erimiş maden gibi yüzleri haşlayan bir su ile cevap verilir. O ne kötü bir içecek ve ne kötü bir dayanma yeridir!**
30. **İman edip de güzel işler yapanlar var ya, şüphesiz Biz, öyle güzel işler yapanların ecerini zayi etmeyiz.**
31. **İşte onlara Adn cennetleri vardır; altlarından ırmaklar akar, orada altın bileziklerle süslenecekler, ince ve kalın ipekliden yeşil elbiseler giyerek koltuklar üzerine kurulacaklar. Ne güzel karşılık ve ne güzel kalma yeri!**
32. **Onlara, şu iki adamı misal olarak anlat: Biz, bunlardan birine her türlü üzümden iki bağ vermiş, her ikisinin etrafını hurmalarla donatmış, aralarında da bir ekinlik yapmıştık.**
33. **İki bağın ikisi de yemişlerini vermiş, hiçbir şey noksan bırakmamış, ikisinin ortasından nehir akıtmıştık.**
34. **İki bağın sahibinin ayrıca başka geliri vardı. Bundan dolayı bu adam arkadaşıyla münakaşa ederken: "Ben malca senden daha zengin ve insan sayısı bakımından da senden daha güçlüyüm," dedi.**
35. **Adam, kendine zulmederek bağına girdi ve şöyle dedi: "Bunun hiç yok olacağını sanmıyorum."**
36. **"O Saat'in kopacağını da sanmam. Rabbime götürülürsem, muhakkak orada bundan daha hayırlı bir sonuç bulurum."**

37. Bunun üzerine kendisiyle münakaşa eden arkadaşı da ona şöyle dedi: "Seni topraktan, sonra seni bir damla sudan yaratan, daha sonra da seni insan haline getireni mi inkâr ediyorsun?

38. "Fakat ben iman ederek diyorum ki: O Allah, benim Rabbimdir, ben Rabbime kimseyi ortak koşmam."

39. "Kendi bağına girdiğin zaman: "Bu, Allah'tandır. Allah'tan başka kuvvet yoktur, deseydin ya! Her ne kadar beni, malca ve evlatça kendinden az görüyorsan da."

40. Belki Rabbim, bana, senin bağından daha iyisini verir; senin bağına ise gökten yıldırımlar gönderir de, bağın kuru bir toprağa döner."

41. "Yahut bağının suyu yerin dibine çekilir de bir daha suyunu onu bulamazsın."

42. Derken serveti kuşatılıp yok edildi. Böylece bağına yaptığı masraflara karşı ellerini ovuşturup kaldı. Bağ, çardakları üzerine yıkılmış kalmıştı, "Ah Keşke Rabbime hiçbir şeyi ortak koşmasaydım," diyordu.

43. Onun Allah'tan başka yardım edecek adamları yoktur ve Allah'a karşı kendi nefsini de kurtaramadı.

44. İşte burada yardım, hak olan Allah'a aittir. O, mükâfat olarak da daha hayırlıdır, netice olarak da daha hayırlıdır.

45. Sen, onlara dünya hayatının misalini ver. Dünya hayatı, gökten indirdiğimiz bir su gibidir ki, bu su sayesinde yeryüzünün bitkileri birbirine karışmış, nihayet bir çöp kırıntısı olmuştur. Rüzgârlar onu savurur gider. Allah her şeye muktedirdir.

46. Mal ve oğullar, dünya hayatının süsüdür. Bakî olan iyi ameller ise, Rabbinin katında, sevapça da hayırlıdır, ümitce de daha hayırlıdır.

47. O gününü hatırla ki, dağları yürüteceğiz ve yeryüzünü çırılçıplak göreceksin. Onları toplayacağız, hiçbirini bırakmayacağız.

48. Onlar, saf halinde Rabbine çıkarılırlar. Allah, onlara: "Şüphesiz sizi ilk önce yarattığımız gibi Bize geldiniz. Fakat size vaadedileni yerine getirmeyeceğimizi sanmıştınız, değil mi? diyecek.

49. Kitap ortaya konmuştur. Günahkârların, amel defterlerinden korkarak: "Eyvah bize! Bu nasıl deftermiş ki, büyük küçük hiçbir şey bırakmadan hepsini saymış dökmüş," dediklerini görürsün. Onlar, bütün yaptıklarını hazır bulmuşlardır. Senin Rabbin hiç kimseye zulmetmez.

Malları ve çocukları ile fakir Müslümanlara karşı övünen Müşrikleri Adem ile Şeytan diyaloğunu örnek göstererek reddetmek üzere:

50. Hani Biz, meleklere: "Âdem'e secde edin!" demiştik. İblis hariç onlar hemen secde ettiler. İblis cinlerdendi, Rabbinin emrinden dışarı çıktı.

Şimdi siz beni bırakıp da İblis'i ve soyunu dostlar mı ediniyorsunuz? Onlar sizin düşmanınızdır. Zalimler için bu ne kötü bir değişmedir.

51. Ben, İblis ve soyunu ne göklerin ve yerin yaratılışında, ne de kendilerinin yaratılışında şahit tuttum ve hiçbir zaman doğru yoldan çıkanları yardımcı edinmiş değilim.

52. Yine o gün: "Ortaklarım ve şefaatçılarınız diye zannettiğiniz putlarınızı çağırın." Müşrikler onları çağırırlar, fakat kendilerine cevap vermezler. Biz, kâfirlerle ilâhları arasına ateşten bir engel koymuşuzdur.

53. Suçlular, ateşi görmüşler ve ona düşeceklerini anladılar. Ondan kurtuluş yeri bulamazlar.

Müşrikler arasında Kur'an ile en çok mücadele eden Nadr b. Hars idi. İnsanları Kur'an'ı dinlemekten alı koymak için elinden geleni yapardı:

54. Şüphesiz Biz, bu Kur'ân'da insanlara türlü misali verdik. İnsan ise, her şeyden çok, mücadelecidir.

55. Kendilerine doğru yolu gösteren peygamber geldiğinde insanları, iman etmekten ve Rabblerinden mağfiret istemekten alıkoyan şey sadece geçmiş milletlerin başlarına gelenlerin kendilerine de gelmesini veya ahiret azabının ansızın gelmesini beklemek olmuştur.

56. Biz, peygamberleri ancak müjdeciler ve uyarıcılar olarak göndeririz. Kâfirler ise hakkı, batılla ortadan kaldırmak için mücadele ediyorlar. Onlar, âyetlerimizi ve korkutuldukları azabı da alaya almışlardır.

57. Rabbinin âyetleriyle nasihat edilip de onlardan yüz çeviren ve daha önce işlediği günahları unutandan daha zalim kim olabilir? Biz onların kalbleri üzerine, onu anlamalarına engel bir ağırlık, kulaklarına da sağırlık verdik. Sen, onları doğru yola çağırsan da onlar asla hidayete ermezler.

58. Rahmet sahibi olan Rabbin çok bağışlayıcıdır, tevbe eden kullarına rahmeti boldur. Eğer Allah, işledikleri günahlar yüzünden onları hemen cezalandıracak olsaydı, onlara hemen azap ederdi. Fakat onlara vaad edilen bir zaman vardır ki, o geldiğinde Allah'ın azabından bir kurtuluş yeri bulamazlar.

59. İşte zulmettikleri için helak ettiğimiz şehirler! Biz onların helâkleri için de belirli bir zaman tayin etmiştik.

60. Musa, genç adamına demişti ki: "İki denizin birleştiği yere ulaşıncaya kadar gideceğim yahut senelerce gideceğim."

61. İkisi de iki denizin birleştiği yere vardıklarında balıklarını unuttular. Bu arada balık, denizde yolunu bulup kaybolmuştu.

62. İki denizin birleştiği yeri geçtikleri zaman, Musa genç arkadaşına: "Kuşluk yemeğimizi getir. Gerçekten biz bu yolculuğumuzda epey yorulduk," dedi.
63. Adam: "Gördün mü!" dedi. Kayaya sığındığımız vakit doğrusu ben balığı unutmuşum. Onu hatırlamamı, muhakkak şeytan bana unutturdu. O denizde garip bir yol tutup gitmişti."
64. Musa da demişti ki: "İşte aradığımız o idi." Hemen izlerinin üzerinde geri döndüler.
65. Kullarımızdan bir kul buldular ki, ona katımızdan bir rahmet vermiş ve tarafımızdan bir ilim öğretmiştik.
66. Musa: "Allah'ın sana öğrettiği ilim ve hikmetten bana da öğretmen için sana tabi olabilir miyim?" dedi.
67. Adam dedi ki: "Doğrusu sen benimle asla sabredemezsin."
68. "Kavrayamadığın şeye nasıl sabredeceksin?"
69. Musa: "İnşaallah beni sabırlı bulacaksın ve senin hiçbir işine karşı gelmeyeceğim," dedi.
70. O da dedi ki: "Bana tabi olacaksın! Sana sırrını anlatmadıkça, hiçbir şey hakkında bana soru sorma!"
71. Bunun üzerine ikisi beraber yürüdüler. Nihayet gemiye bindikleri zaman, o kul gemiyi deldi. Musa, ona şöyle dedi: "Geminin içindekileri boğmak için mi deldin? Doğrusu çok kötü bir iş yaptın."
72. Adam, "Sen benimle asla sabredemezsin, demedim mi?" dedi.
73. Musa dedi ki: "Unuttuğum şeyden dolayı beni suçlama ve bu işimden dolayı bana bir güçlük çıkarma."
74. Yine gittiler. Nihayet bir erkek çocuğa rastladıklarında Hızır hemen onu öldürdü. Musa: "Kısas olmadan masum bir cana nasıl kıyarsın? Doğrusu sen çok fena bir şey yaptın," dedi.
75. Adam: "Doğrusu sen benimle asla sabredemezsin demedim mi sana?" dedi.
76. Musa dedi ki: "Eğer bundan sonra sana bir şey sorarsam bana arkadaş olma! Hakikaten benim tarafımdan ileri sürülebilecek son mazerete ulaştın.
77. Yine yürüdüler. Nihayet bir köy halkına varıp onlardan yemek istediler. Ancak köy halkı onları misafir etmekten kaçındılar. Derken orada yıkılmak üzere olan bir duvar buldular. Hızır hemen onu doğrulttu. Musa: "İsteseydin elbet buna karşı bir ücret alırdın," dedi.
78. Hızır dedi ki: "İşte bu, seninle benim aramızın ayrılmasıdır. Şimdi sana o sabredemediğin şeylerin içyüzünü haber vereceğim."

79. "Gemi, denizde çalışan bir kaç yoksula aitti. Onu kusurlu kılmak istedim, çünkü onların ilerisinde her sağlam gemiye zorla el koyan bir hükümdar vardı."
80. "Oğlanın ana-babası mümin idi. Çocuğun onları azgınlık ve inkâra sürüklemesinden korktuk."
81. "İstedik ki Rabbleri, onun yerine kendilerine ondan daha temiz ve daha çok merhamet eden birini versin."
82. "Duvar ise, şehirde iki yetim çocuğun idi. Altında onların bir hazinesi vardı. Babaları da iyi bir kimse idi. Rabbin istedi ki o iki çocuk, erginlik çağlarına ersinler ve Rabbinden bir rahmet olarak hazinelerini çıkarsınlar. Ve ben bunların hiçbirini kendiliğimden yapmadım. İşte senin sabredemediğin şeylerin içyüzleri budur."
83. Bir de sana Zülkarneyn'den soruyorlar. De ki: Size ondan bir hatıra okuyacağım.
84. Gerçekten Biz, onu yeryüzünde iktidar sahibi yaptık ve ona ulaşmak istediği her şeyi elde etmesinin bir yolunu verdik.
85. Derken o da bu yollardan birini tutup gitti.
86. Güneşin battığı yere varınca, onu kara bir balçıkta batıyor buldu. Orada bir kavim buldu. Biz ona dedik ki: "Ey Zülkarneyn! Onları ya cezalandırırsın veya onların hakkında iyi davranırsın."

87. O da demişti ki: "Kim haksızlık ederse muhakkak ona azab edeceğiz; Sonra Rabbine geri döndürülecek, O da onu görülmemiş bir azapla cezalandırır."
88. "Amma her kim de iman edip iyi bir iş yaparsa, buna da en güzel mükâfat vardır. Biz buyruğumuzdan, ona kolay olanı söyleriz."
89. Sonra Zülkarneyn yine bir yol tuttu.
91. İşte Zülkarneyn'in kudret ve saltanatı böyleydi. Biz onda olan her şeyi kuşatmıştık.
92. Sonra yine bir yol tuttu.
93. Nihayet iki dağ arasına ulaştığında onların önünde, hemen hiç söz anlamayan bir kavim bulmuştu.
94. Dediler ki: "Ey Zülkarneyn! Ye'cuc ve Me'cuc bu yerde fesat çıkarıyorlar. Onun için, bizimle onlar arasında bir set yapman şartıyla sana bir vergi versek olur mu?"
95. Dedi ki: "Rabbimin bana vermiş olduğu servet ve saltanat, sizin vereceğiniz şeyden daha hayırlıdır. Bana maddî yardımda bulunun da sizinle onların arasına en sağlam seddi yapayım.
96. "Bana, demir kütleleri getirin!" Nihayet dağın iki ucunu denkleştirdiği vakit: "Ateş yakıp körükleyin," dedi. Demiri bir ateş koru haline getirince, "Bana erimiş bakır getirin üzerine dökeyim," dedi.

97. **Artık Ye'cuc ve Me'cuc bu seti ne aşabildiler ne de delebildiler.**

98. **Zülkarneyn dedi ki: "Bu Rabbimin bir lütfudur. Rabbimin vaadi geldiği vakit de onu dümdüz yapacaktır. Rabbimin vaadi de haktır.**

99. **Biz o gün onları bırakıvermişizdir. Dalgalar halinde birbirlerine girerler, Sûr'a da üfürülmüştür. Böylece onların hepsini toplamışızdır.**

100. **Cehennemi o gün kâfirlere öyle bir göstereceğiz ki!**

101. **Onlar ki, beni hatırlatan âyetlerimden gözleri bir örtü içindeydi. İşitmeye de tahammül edemiyorlardı.**

102. **Kâfirler, beni bırakıp da kullarımı dostlar edineceklerini mi sandılar? Doğrusu Biz, cehennemi o kâfirlere bir konak olarak hazırladık.**

103. **De ki: Amelleri en çok boşa gidenleri size bildirelim mi?**

104. **Onların dünya hayatında çalışmaları boşa gitmiştir. Oysa onlar güzel işler yaptıklarını sanıyorlardı.**

105. **İşte onlar, Rabblerinin âyetlerini ve O'na kavuşmalarını inkâr etmişlerdir de iyilik altında yaptıkları bütün amelleri boşa gitmiştir. Artık kıyamet günü onlar için hiçbir ölçü tutturmayız.**

106. **İşte böyle, cezaları cehennemdir. Çünkü inkâr etmişler, âyetlerimi ve peygamberlerimi alaya almışlardır.**

107. **İman edip salih ameller işleyenlere gelince, onlar için Firdevs cennetleri konak olmuştur.**

108. **İçlerinde ebedî kalacaklar, oradan hiç ayrılmak istemeyeceklerdir.**

Yahudiler, "Bize Tevrat verildi. Kime Tevrat verilmişse, ona çok ilim ve hayır verilmiştir," demeleri üzerine:

109. **Deki: "Eğer Rabbimin sözlerini yazmak için deniz mürekkep olsa, Rabbimin sözleri tükenmeden önce, deniz muhakkak tükenecekti, bir mislini daha yardımcı getirsek bile."**

Bir adam Hz. Peygamber'e, "Ey Allah'ın Elçisi! Ben, ibadette bulunup Allah'ın rızasını kazanmak istiyorum. Ancak insanların beni bu şekilde görmesinden de hoşlanmıyorum," dedi. Hz. Peygamber, adama hiç karşılık vermedi. Nihayet çok geçmeden:

110. **De ki: "Ben de, sizin gibi bir beşerim. Ama bana ilâhınızın ancak bir ilâh olduğu vahyolunuyor. Onun için Rabbine kavuşmayı arzu eden iyi amel işlesin ve Rabbine yaptığı ibadete kimseyi ortak etmesin."**

70. – 16. NAHL SURESİ

Mekke Döneminde nazil olmuş, 128 ayettir. Adını 68. âyetteki Nahl'den almıştır. Nahl; bal arısı demektir.
Sûrede; kâinatta Allah'ın varlığını ve birliğini gösteren deliller, vahiy, öldükten sonra dirilme konuları anlatılır.
Mekkeli Müşrikler, "Şu adam, Kıyamet'in yaklaştığını iddia ediyor. Şu yaptıklarınızı bir süre bırakın da, bakalım ne olacak," dediler. Bir müddet beklediler. Gözettiklerinden bir şey nazil olmayınca, "Bir şey göremiyoruz ki," dediler. Peygamber'e gelerek, "Senin bizi korkuttuğun Kıyamet'ten bir şey göremedik," dediler. Bunun üzerine aşağıdaki ayetler nazil oldu: Bu ayetler nazil olur olmaz Hz. Peygamber, hemen yerinden fırladı. Oradaki insanlar, başlarını kaldırıp hakikaten Kıyamet'in geldiğini zannettiler.

1. **Allah'ın emri geldi! Sakın onda acele etmeyiniz. O, müşriklerin şirk koştuklarından münezzehtir.**
2. **Emrinden o ruh ile melekleri, kullarından dilediği peygamberlere: "Benden başka hiçbir ilâh yoktur. Ancak benden korkun," demek için indirir.**

Bir gün, müşrik Übey b. Half, elinde çürümüş bir insan kemiği ile Peygamber'e geldi de, "Ya Muhammed! Şu çürümüş kemiği görüyor musun? Allah, bunu çürüyüp bu hale geldikten sonra mı diriltecek?" dedi.

3. **Allah gökleri ve yeri hak ile yarattı. O, onların ortak koştukları şeylerden yücedir.**
4. **O, insanı bir damla sudan yarattı. Bir de bakarsın ki o, Rabbine karşı apaçık bir düşmandır.**
5. **Hayvanları da O yarattı. Onlarda sizi ısıtıcı ve birçok faydalar vardır. Onlardan bir kısmını da yersiniz.**
6. **O hayvanları, akşamleyin getirirken ve sabahleyin salarken, onlarda sizin için bir güzellik ve zevk vardır.**
7. **Bu hayvanlar, ancak güçlükle varabileceğiniz bir memlekete yüklerinizi taşır. Rabbiniz, şüphesiz çok şefkatli-çok merhametlidir.**
8. **Hem binesiniz, hem de zinet olsun diye atları, katırları ve merkepleri yarattı. Bilemeyeceğiniz daha nice şeyler yaratır.**
9. **Yolun doğrusu Allah'a aittir. Onun eğrisi de vardır. Allah dileseydi, hepinizi hidayete erdirirdi.**

10. Sizin için gökten su indiren O'dur. İçecek su ondandır; hayvanlarınızı otlattığınız bitkiler de o su ile yetişir.
11. Allah, sizin için, o su ile ekin, zeytin, hurmalıklar, üzümler ve her çeşit meyveleri bitirir. Şüphesiz bunda düşünen bir topluluk için bir delil vardır.
12. Geceyi, gündüzü, güneşi ve ayı sizin hizmetinize O verdi. Bütün yıldızlar da O'nun emrine boyun eğmişlerdir. Şüphesiz bunda akleden bir toplum için deliller vardır.
13. Yeryüzünde sizin için yarattığı değişik renklerdeki şeyleri de sizin hizmetinize sunmuştur. Bunda öğüt alan kimseler için bir delil vardır.
14. Yine denizden taze et yiyesiniz ve ondan takındığınız süs eşyasını çıkarasınız diye, denizi emrinize veren O'dur. Gemilerin denizde suyu yararak gittiklerini görüyorsun. Lütfundan aramanız içindir. Belki şükredersiniz.
15. Yeryüzü sizi sarsmasın diye oraya sabit dağlar ve yolunuzu bulmanız için de nehirler ve yollar yarattı.
16. Daha birçok âlametler yarattı. İnsanlar geceleyin de Allah'ın yarattığı yıldızlarla yönlerini bulurlar.

Mekke Müşrikleri, putlarının ilahlar olarak vasfettiler ve onların tapılmaya layık olduklarını övdüler. Bunları duyan müminlerden bazıları, "İş, sizin vasfettiğiniz gibi değil. Onların, ilah ve mabud olmaları şöyle dursun, hepsi ölülerdir. Şimdi bile kendilerine hayırları yoktur ve hiç bir şey de bilmezler. Kendilerinde hayat eseri olmayan ve bir şey bilmekten aciz olan varlıklar nasıl olur da ilah olabilir!" dediler.

17. Hiç yaratan, yaratmayan gibi olur mu? Artık siz düşünmez misiniz?
18. Hâlbuki Allah'ın nimetlerini saymaya kalkışsanız, onları sayamazsınız. Muhakkak ki Allah çok bağışlayıcı-çok merhametlidir.
19. Allah, gizlediğinizi de açıkladığınızı da bilir.
20. Allah'tan başka yalvardıkları ise, hiçbir şey yaratamazlar. Çünkü onlar, kendileri yaratılmışlardır.
21. O putlar, hep ölüdürler, diri değildirler ve insanların öldükten sonra ne zaman dirileceklerini de bilmezler.
22. İlâhınız bir tek ilâhtır. Fakat ahirete inanmayanların kalpleri inkârcı, kendileri de böbürlenen kimselerdir.
23. Şüphesiz Allah, onların gizlediklerini de açığa vurduklarını da bilir. Doğrusu Allah, büyüklenenleri sevmez.

Allah, Peygamberini nebilik görevi ile görevlendirince Kur'an ayetlerini indirmeye başladı. Hz. Peygamber de, peygamberlik vazifesini ifa etmek için nazil olan ayetleri halka okumaya ve Mekke halkını İslam'a davet etmeye başlamıştı. Bu davet, çok geçmeden bütün Arabistan Yarımadası'na yayıldı. Aklı olanlar, bu olayla ilgileniyor ve sorup soruşturuyordu. Özellikle Hac mevsiminde bu durumu anlamak için hususi topluluklar, Mekke'ye geliyorlardı. Kendileri gelemeyenler de birilerini gönderiyorlardı. Civarlardan gelenler, Mekke halkından rastladıklarına Peygamber hakkında sorular sorarak hakikati öğrenmeye çalışırlardı.

Diğer taraftan Peygamber'in ve İslam'ın düşmanı olan Mekkeli Müşrikler, imandan uzak kalmakla yetinmiyor, halkı Peygamber'den nefret ettirmek ve İslam'dan men ettirmek için Mekkelileri ekiplere ayırırlar, dışardan gelenlerin Mekke'ye girecekleri yollarda durup gelenleri İslam'a girmeye önlemekle görevlendirirlerdi. Dışardan gelenler, bunlara uğrayıp ta, "Rabbiniz size ne inzal etti?" sorduklarında onlar, "Geçmiş insanların yalanlarını inzal etti," cevabını verirlerdi. Onların bunu yapmakla yüklendikleri veballeri ve azaplarını bildirmek üzere:

24. Onlara: "Rabbiniz ne indirdi?" denildiği zaman, "Öncekilerin efsanelerini," dediler.

25. Bunu söylemelerinin sebebi şu: Kıyametin günü, kendi günahlarını tam olarak yüklendikten başka, bilgisizlikleri yüzünden saptırmakta oldukları kimselerin günahlarından bir kısmını da yükleneceklerdir. Dikkat edin, yüklendikleri günah ne kötüdür!

Hz. İbrahim'in en büyük düşmanı olan kral Nemrud b. Kenan, göklerdekilerle savaşmak için Babil şehrinde büyük ve yüksek bir kule yaptırdı. Kulenin üzerine çıktı ve gökte savaşacak kimseler aradı. Allah, o hile ile uğraşırken bir zelzele ile binalarını temellerinden kaldırıp yukarı atıverdi ve hilelerini başına geçiriverdi. Binlerce yıl önce olan bu olayı bir ibret dersi olarak Mekke Müşriklerine beyan etmek üzere:

26. Onlardan öncekiler de tuzak kurdular. Fakat Allah onların binalarını temelinden sarstı, çatı tepelerinden üzerlerine çöktü ve azap onlara fark edemedikleri bir yönden geldi.

27. Sonra Kıyametin günü Allah, O kâfirleri rezil edecek ve diyecek ki: "Hani uğrunda müminlere karşı düşman kesildiğiniz ortaklarım nerede?" Kendilerine ilim verilmiş olanlar: "Şüphesiz bugünün rezilliği ve kötülüğü kâfirleredir," diyeceklerdir.

28. Kendilerine zulmetmiş kimseler olarak, meleklerin, canlarını aldıkları kimseler şöyle diyerek teslim olurlar: "Biz, bir kötülükten dolayı yapmıyorduk." "Hayır, Allah sizin ne yaptığınızı elbette çok iyi bilendir."
29. "O halde içinde ebedî kalacağınız cehennemin kapılarından girin," denir. Kibirlenenlerin yeri ne kötüdür!

Bazı Arap kabileleri, hac mevsiminde Hz. Peygamber'den haber getirmek üzere Mekke'ye özel heyetler gönderirlerdi. Bunlar, Mekke'ye girerken, yollar üzerinde oturmuş Müşriklere rastlarlardı. Onlara Peygamber ve İslam'ı sorarlardı. Müşrikler, Peygamber için, "O sihirbazdır, kahindir, şairdir ve yalancıdır. Onu görmemeniz, görmenizden hayırlıdır," derler ve Peygamberi görmelerini engellemeye çalışırlardı. Peygamberi görmek için gelenler, "Biz, Mekke'ye girmeden geri dönersek, dünyanın en kötü insanlarıyız," derler ve Müşriklerin sözlerine aldırmadan Mekke'ye girerler, Peygamber'in bazı Ashabını görürler ve onlara Peygamber'den sorarlardı. Ashab, Peygamber'in doğruluğunu, emanete riayet ettiğini, Allah tarafından gönderilmiş bir peygamber olduğunu bildirirlerdi. Bunun üzerine, inananları medheden ve dünya ve ahirette ulaşacakları nimetleri bildiren aşağıdaki ayetler indi:

30. Kötülüklerden sakınanlara: "Rabbiniz ne indirdi?" denilince: "Hayır indirdi," derler. Bu dünyada güzel amel işleyenlere güzel bir mükâfat var. Ahiret yurdu ise daha hayırlıdır. Muttakilerin yurdu ne güzeldir!
31. O girecekleri yer, Adn cennetleridir ki, altından ırmaklar akar. Orada Allah'tan korkanlara diledikleri nimetler vardır. İşte Allah, takva sahiplerini böyle mükâfatlandırır.
32. Onlar, melekler canlarını hoş halde alırken, "Selam size, yapmış olduğunuz güzel işlerin mükâfatı olarak girin cennete," derler.

Hz. Peygamber'in nebiliğini inkâr eden Mekke Müşrikleri, onun gösterdiği mucizelere rağmen, yine şüphelerinde ısrar ettiler de, "Nebiliğini ispat için Allah, gökten melekler indirsin, senin nebiliğine şehadet etsinler de inanalım," demeleri üzerine Allah:

33. Kendilerine meleklerin veya Rabbinin azab emrinin gelmesini mi bekliyorlar! Onlardan öncekiler de böyle yapmışlardı. Allah onlara zulmetmedi, fakat onlar kendilerine zulmetmişlerdi.
34. Sonunda yaptıklarının kötülükleri onlara ulaştı ve alay ettikleri o azap, kendilerini kuşattı.

Mekke Müşrikleri, Peygamber ile alay ederek, "Allah dilememiş olsaydı biz ve babalarımız, Peygamberi bırakıp başka şeylere tapmazdık. Allah, diledi ve biz de Onun dileğini yapıyoruz," dediler. Bu alaylı sözleri reddetmek üzere Allah:

35. Allah'a ortak koşanlar dediler ki: "Allah dileseydi, ne biz, ne atalarımız O'ndan başka hiçbir şeye tapmazdık ve O'nun emri dışında hiçbir şeyi haram kılmazdık." Kendilerinden öncekiler de böyle yaptılar. Buna karşı peygamberlerin vazifesi, ancak açık-seçik bir tebliğden ibarettir.

36. Andolsun ki Biz her ümmete, "Allah'a ibadet edin ve putlara tapmaktan sakının," diye bir peygamber gönderdik. Allah, bu ümmetlerden bir kısmına hidayet etti, bir kısmına da sapıklık hak olmuştur. Şimdi yeryüzünde bir gezip dolaşın da bakın ki, peygamberleri yalanlayanların sonu nasıl oldu?

37. Sen o kâfirlerin hidayete ermelerini ne kadar istesen de Allah, saptırdığı kimseyi hidayete erdirmez. Onların hiçbir yardımcısı da yoktur.

Müminlerden birinin bir Müşrik'ten alacağı vardı. Mümin, gidip alacağını istedi. Müşrik, borcunu ödemekte güçlük çıkarması üzerine mümin, "Sen, bana alacağımı şimdi vermezsen, ben öldükten sonra senden hakkımı almayı ümid ederim," dedi. Müşrik, "Sen, öldükten sonra dirileceğini zannediyorsun. Ben de Allah'a yemin ederim ki, öldükten sonra Allah, hiç kimseyi diriltmez," demesi üzerine:

38. Kâfirler, "Allah, ölen kimseyi diriltmez," diye en kuvvetli yeminleriyle Allah'a yemin ettiler. Hayır, bu ölüleri diriltmek, Allah'ın kendisine karşı bir vaadidir. Ancak insanların çoğu bunu bilmezler.

39. Allah ölüleri diriltecek ki, o kâfirlerin, hakkında ihtilaf ettikleri şeyi onlara açıkça göstersin ve bunu inkâr edenler kendilerinin yalancı olduklarını bilsinler.

40. Biz, bir şeyi dilediğimiz zaman, ona sözümüz sadece "Ol!" dememizdir. O da hemen oluverir.

Bilal, Suheyb, Habbab, Abis, Cubeyr ve Ebu Cendel, zayıf ve kimsesiz müminlerdi. Müşrikler, bunları Mekke'de yakalarlar, vadiye götürür ve dinlerinden döndürmek için onlara çeşitli işkenceler yaparlardı.
Bilal, bir köle idi. Sahipleri, onu alırlar, Mekke deresine götürürler, ellerini ve ayaklarını bağlarlar ve karnının üzerine büyük taşlar yığarak şiddetli sıcağın altında bırakırlar, "Ya eski dinine dönersin, ya da ölünceye kadar sana bu işkenceleri yapacağız," derlerdi. Altındaki sıcak kumlar, sırtını yakar, karnındaki taş-

ların baskısıyla dili dışarıya sarkardı. Bir yandan ölüm ıstırapları içinde inlerken, diğer taraftan kalbindeki imanın kuvveti ile, "Ahad, ahad (Allah, birdir)," diye tevhid sesleri çıkarırdı.
Bir gün Ebu Bekir, Bilal'in işkenceler altında inlediğini ve sahipleri tarafından merhametsizce dövüldüğünü gördü ve onu satın alarak azat etti.
Suheyb, zengin fakat ihtiyar biri idi. Müşriklere, "Ben ihtiyar bir adamım. Sizden olmam, size bir fayda vermez. Başkasından olmam da size bir zarar vermez. Malım var, size vereyim, beni serbest bırakın," dedi. Müşrikler, buna razı olup onu serbest bıraktılar. O da Medine'ye hicret ederek Müşriklerin işkencelerinden kurtuldu. Sonra Ebu Bekir'e rastladı. Ebu Bekir, ona, "Ticaretin hayırlı olsun ya Suheyb! Allah senin hakkında ayet indirdi," dedi ve aşağıdaki ayetleri okudu:

41. Zulme uğradıktan sonra Allah yolunda hicret edenlere gelince, Biz dünyada mutlaka onları güzel bir yere yerleştiririz. Hâlbuki bilirlerse ahiretin mükâfatı elbette daha büyüktür.
42. O Muhacirler, müşriklerin eziyetlerine sabredenler ve Rablerine tevekkül edenlerdir.

Mekke Müşrikleri, "Allah, bir beşer olan Muhammed'i peygamber olarak göndermez. Madem peygamber gönderecekti, neden onu meleklerden göndermedi!" şeklindeki iddiayı cevaplamak üzere:

43. Senden önce de, kendilerine vahyettiğimiz erkeklerden başkasını peygamber olarak göndermedik. Eğer bunu bilmiyorsanız bilenlere sorun!
44. Biz o peygamberleri delillerle ve kitaplarla gönderdik. Ey Peygamberim! Sana da o Öğüdü indirdik ki, insanlara vahyedileni açıklayasın. Belki onlar düşünürler.
45. Kötü tuzaklar kuranlar, Allah'ın kendilerini yere geçiremeyeceğinden yahut bilemeyecekleri bir yerden azabın gelmeyeceğinden emin mi oldular?
46. Yahut dolaşırlarken Allah'ın kendilerini yakalamasından emin mi oldular? Onlar, azabı engelleyici değillerdir.
47. Yahut ta kendilerini azar azar yakalayıp helak etmesinden emin mi oldular? Şüphesiz Rabbiniz çok şefkatli-çok merhametlidir.
48. Allah'ın yarattığı birtakım şeyleri görmediler mi ki? Gölgeleri Allah'ın kudretine boyun eğip secde ederek, sağa sola döner.
49. Göklerde ve yeryüzünde bulunan canlılar ve bütün melekler, kibirlenmeden Allah'a secde ederler.

50. Kendilerine hakim olan Rabblerinden korkarlar ve emrolunduklarını yaparlar.

Müşrikler, Allah'ın varlığını kabul etmekle beraber Onun yanında başka ilahlar da edinirlerdi. Böyle olduğu için her kabilenin kendilerine mahsus putları vardı. Onlar, putlarına taparlar ve putlarını da Allah'a ortak yaparlardı. Bu düşüncenin, geçersiz olduğunu belirtmek üzere:

51. Allah dedi ki: "İki ilâh edinmeyin. O, ancak bir ilâhtır. Onun için yalnız Benden korkun!"
52. Göklerde ve yerde olan her şey yalnız O'nundur. Din de daima O'nundur. Siz Allah'tan başkasından mı korkarsınız?
54. Sonra Allah, bu sıkıntıyı sizden kaldırdığı zaman, bir de bakarsınız ki, içinizden bir topluluk Rablerine ortak koşarlar.
55. Bunu kendilerine verdiğimiz nimete nankörlük için yaparlar. Eğlenin bakalım! Fakat yakında bileceksiniz.

Mekkeli Müşrikler, rızıklarından putlar adına pay ayırır ve onların masraflarına harcarlardı. Allah indinde putların, onlara şefaat edeceklerine inanırlardı. Bunun, Allah'a bir iftira olduğunu bildirmek üzere:

56. Müşrikler kendilerine rızık olarak verdiğimiz şeylerden mahiyetini bilmedikleri şeylere pay ayırıyorlar. Allah'a andolsun ki, siz bu yaptığınız iftiralardan mutlaka hesaba çekileceksiniz.
57. Onlar, Allah'a kızlar isnat ediyorlar. O, bundan münezzehtir. Kendilerine ise erkek çocukları isnat ederler.
58. Hâlbuki onlardan birine, kız ile müjdelendiği zaman içi öfkeyle dolar, yüzü kapkara kesilir.
59. Kendisine verilen müjdenin kötülüğü, dolayısıyla kavminden gizlenir. Şimdi acaba o çocuğu zillet ve horluğa katlanarak saklayacak mı? Yoksa toprağa mı gömecek? Dikkat edin verdikleri hüküm ne kötüdür!
60. Ahirete iman etmeyenler için kötü sıfatlar var. En yüce sıfatlar ise, Allah'ındır. O, çok güçlü-hakimdir.

Allah, Müşriklerin şirklerinin ve küfürlerinin büyüklüğüne ve sözlerinin çirkinliğine rağmen, onları azapta acele etmediğini ve onları keremi ile yarlıgadığı için onlara inanmaları için mühlet verdiğini beyan üzere:

61. Eğer Allah insanları zulümleri yüzünden hesaba çekseydi, yeryüzünde kımıldayan tek canlı bırakmazdı. Fakat Allah onları, belli bir vakte kadar

erteler. Süreleri geldiği zaman, onu ne bir saat erteleyebilirler ne de öne alabilirler.

62. **Hoşlanmadıkları şeyleri, Allah'a isnad ediyorlar. Dilleri, en güzel şeylerin kendilerine ait olduğu yalanını söyler. Hiç şüphesiz onlar için ateş vardır. Oraya en önde giderler.**
63. **Allah'a andolsun, Biz senden önce birçok ümmetlere peygamberler gönderdik. Şeytan, onlara amellerini süslü gösterdi. Bugün de o şeytan, kâfirlerin dostudur. Onlar için acı bir azap vardır.**
64. **Biz, bu kitabı sana sadece hakkında ihtilafa düştükleri şeyi insanlara açıklaman için ve iman edecek topluma bir hidayet, bir rahmet olsun diye indirdik.**
65. **Allah gökten su indirdi ve onunla yeryüzünü ölümünden sonra diriltti. Şüphesiz bunda dinleyen bir millet için büyük bir delil vardır.**
66. **Gerçekten süt veren hayvanlarda da size bir ibret vardır. Size işkembelerindeki dışkı ile kan arasından meydana gelen, içenlere içimi kolay halis bir süt içirmekteyiz.**
67. **Hurma ve üzüm ağaçlarının meyvalarından da hem içki, hem de güzel gıdalar edinirsiniz. Şüphesiz ki bunda akledenler için bir delil vardır.**
68. **Senin Rabbin bal arısına şöyle vahyetti: Dağlardan, ağaçlardan ve insanların kuracakları kovanlardan kendine evler edin.**
69. **Sonra meyvaların hepsinden ye, Rabbinin kolay kıldığı yollara gir, diye vahy etti. Onların karınlarından renkleri çeşitli bir bal çıkar ki, onda insanlar için şifâ vardır. Şüphesiz ki bunda düşünen bir millet için, büyük bir delil vardır.**
70. **Allah, sizi yarattı, sonra da sizi öldürecek. İçinizden kimi de, biraz bilgiden sonra eşyayı önceki bildiği gibi bilmesin diye, ömrün en kötü çağına kadar yaşatılır. Şüphesiz Allah, bilgili-kudretlidir.**
71. **Allah, rızık konusunda bazılarınızı diğerlerine üstün kıldı. Bol rızık verilenler, rızıklarını ellerinin altındakilere vermiyorlar ki, onda eşit olsunlar. Allah'ın nimetini inkâr mı ediyorlar?**
72. **Allah, size kendi cinsinizden eşler, o eşlerinizden de oğullar ve torunlar yarattı. Sizi helal ve güzel gıdalarla rızıklandırdı. Onlar, hâlâ batıla mı inanıyorlar ve Allah'ın nimetini inkâr mı ediyorlar?**
73. **Allah'ı bırakıp, göklerden ve yerden kendileri için hiçbir rızka sahip olmayan ve güçleri yetmeyen şeylere taparlar.**
74. **Allah'a ortaklar koşmayın. Çünkü Allah bilir, siz bilmezsiniz.**

Zengin Kureyşli olup ta malını gizli veya açık olarak fakirlere infak eden Hişam b. Amr, mümin idi. Onun Ebu Cevaz adlı kafir kölesi, efendisini infaktan nehye çalışırdı. Bu durum hakkında:

75. Allah, hiçbir şeye gücü yetmeyen, başkasının malı olmuş bir köle ve kendisine güzel bir rızık verilen ve o rızıkdan gizli ve açık olarak harcayan hür bir insanı misal verdi. Hiç bunlar eşit olur mu? Bütün hamd Allah'a mahsustur. Doğrusu insanların çoğu bilmezler.

Osman b. Affan ile kölesi Esed b. Ebu'l Ays hakkında aşağıdaki ayet nazil olmuştur. Köle, İslam'dan hoşlanmaz, hayır söylemez, beceriksiz ve hiçbir şeye kadir değildi. Efendisi üzerine bir yüktü. Nereye gönderilse hayır ile gelmez. Bütün bu kötü vasıflarına rağmen, efendisi olan Hz. Osman bir hayır işlese, adaletle emretse ve onun yaptığı hayırları menetmeye kalkardı. Hz. Osman ise, yüksek imanlı, temiz vicdanlı, halim ve selim, herkese şefkatli, merhametli, doğru yol üzerinde adaletle emreden, Cennet ile müjdelenmiş bir zat idi. Bu ikisi hakkında darbı mesel kabilinden Allah şu ayeti indirdi:

76. Allah, şu iki adamı da misal verdi: Biri dilsizdir, hiçbir şeye gücü yetmez, efendisine bir yüktür. Onu nereye gönderse bir hayır getiremez. Bu ve adaletle emredip doğru yolda bulunan kişi eşit olur mu?

Bilgi ve güçteki kemalini Müşriklere bildirmek üzere Allah:

77. Göklerin ve yerin gaybını bilmek Allah'a aittir. Saat'in kopuşu yalnız bir göz kırpması veya daha az bir zamandan başkası değildir. Şüphesiz Allah her şeye kadirdir.
78. Allah sizi annelerinizin karnından hiçbir şey bilmez olarak çıkardı. Şükredesiniz diye size işitme, gözler ve gönüller verdi.
79. Göğün boşluğunda Allah'ın emrine boyun eğdirilerek uçuşan kuşlara bakmadılar mı? Şüphesiz bunda inanan bir toplum için âyetler vardır.

Bir gün Peygamber'e bir arap geldi ve Allah'ın nimetlerini sordu. Bunun üzerine Peygamber, aşağıdaki ayeti okudu. Arap buna, "Evet!" dedi. Bunun üzerine Peygamber, ayetin "Sizin için yumuşak başlı hayvanların derilerinden, göç ettiğiniz ve ikamet ettiğiniz zaman hafif evler, çadırlar yaptı," bölümünü okuyunca arap yine, "Evet!" deyince Peygamber, aşağıdaki ayetleri okudu. Arap, bunların hepsini tasdik etti. En sonunda Peygamber, "Ey Mekkeliler! Allah, üzerinize olan nimetlerini tamamlıyor ki, selamete eresiniz," buyurdu. Arap, bunu da onayladı ama iman etmeden dönüp gitti.

80. Allah, size evlerinizi bir huzur ve dinlenme yeri yaptı. Hayvanların derilerinden gerek yolculuğunuzda gerekse konaklama zamanlarınızda kolayca taşıyacağınız evle ve yünlerinden, yapağılarından ve kıllarından bir süreye kadar bir meta yaptı.

81. Allah, yarattıklarından sizin için gölgeler yaptı ve sizin için dağlarda barınaklar yarattı. Sizi sıcaktan koruyacak elbiseler ve savaşta sizi koruyan zırhlar yarattı. İşte böylece Allah Müslüman olasınız diye üzerinize nimetini tamamlamaktadır.

82. Eğer yüz çevirirlerse! Artık sana düşen sadece açık bir tebliğdir.

83. Allah'ın nimetini bilirler, sonra da onu inkâr ederler. Onların çoğu kâfir kimselerdir.

84. Her ümmetten bir şahid getireceğimiz gün, artık kâfirlere ne izin verilir ne de özür dilemeleri istenir.

85. O zulmedenler, azabı gördükleri zaman, artık onlardan ne azap hafifletilir ne de onlara süre verilir.

86. Ortak koşanlar, ortak koştuklarını gördükleri zaman: "Rabbimiz! İşte bunlar, seni bırakıp da kendilerine taptığımız ortaklarımızdır," diyecekler. Koştukları ortaklar da onlara; "Siz mutlaka yalancılarsınız," diye söz atarlar.

87. O gün Allah'a teslim bayrağını çekerler ve uydurdukları şeyler, kendilerini bırakıp kaybolup gitmişlerdir.

88. İnkâr edip Allah yolundan çevirenler, diğer kimseleri de bozdukları için onlara azap üstüne azap artırdık.

Putlara boyun eğen Mekke Müşriklerini tehdit ederek İslam'a teşvik için:

89. Biz, o gün, her ümmet içinde, kendilerinden kendi üzerlerine bir şahit göndereceğiz. Seni de onların üzerine şahit getireceğiz. Bu kitabı da, her şeyi açıklayan ve Müslümanlara doğruyu gösteren bir rehber, bir rahmet kaynağı ve bir müjdeleyici olarak indirdik.

Osman b. Mazun, "Ben, ilk önce sadece Muhammed'den utandığım için İslam'a girmiştim. İslam, hiç bir zaman kalbimde yer etmemişti. Bir gün Peygamber'in huzurunda bulunuyordum. Benimle konuştuğu bir sırada mübarek gözlerini semaya diktiğini gördüm. Sonra gözlerini indirdi ve sağ tarafa baktı. Gözlerini tekrar kaldırdı, semaya baktı ve sonra indirdi. Kendisine bu durumu sordum. O da bana, "Seninle konuştuğum sırada Cebrail sağıma indi de, "Ya Muhammed! Allah, sana şu ayeti gönderdi," dedi ve aşağıdaki ayeti sonuna kadar okudu.

Peygamber'den gördüğüm ve duyduğum bu delil karşısında tüylerim ürperdi ve kalbim iman ile doldu, içim ferahladı, vicdanım nur ile doldu. Hemen oradan kalktım doğru Ebu Talib'e gittim. Gördüklerimi ona anlattım. Bunun üzerine Ebu Talib, Kureyşlilere hitaben, "Ey Kureyş Topluluğu! Kardeşimin oğluna tabi olun! O, sadık da olsa yalancı olsa rüşde erersiniz. Çünkü o, size iyi ahlak ile emrediyor," dedi.

90. Şüphesiz Allah, size adaleti, iyilik yapmayı ve yakınlara bakmayı emreder; çirkin işlerden, fenalıktan ve azgınlıktan nehyeder. Öğüt almanız için size böyle öğüt verir.

İslam dini üzere Peygamber'le biat yapan müminlerin, vermiş oldukları sözleri ifa etmelerini istemek üzere:

91. Bir de anlaşma yaptığınızda Allah'ın ahdini yerine getirin ve pekiştirdikten sonra yeminleri bozmayın. Allah'ı üzerinize şahit tuttuğunuz halde, nasıl olur da bozarsınız! Şüphesiz Allah yaptıklarınızı bilir.

Esed Kabilesi'nden Said'in kızı Rayta, akılsız, vesveseli ve ahmak bir kadındı. Zengin olduğu için cariyeleri vardı. Bunlar yünden, kıldan ve deve yapağısından ip eğirirler, bükerler, yumak yaparlardı. Rayta, kuşluk vakti cariyelerine ip eğirip bükmelerini ve yumak yapmalarını emreder ve kendisi de onlarla beraber iş görmeye başlardı. Öğlene kadar hepsi beraber çalışırlar, eğirirler, bükerler ve bir şeyler yaparlardı. Ahmak kadın, öğlen olunca, eğrilip bükülmüş, sarılmış ipleri bozup eski haline getirmelerini cariyelerine emrederdi. Bu defa cariyeler, hep birlikte yapmış oldukları ipleri çözüp yünlerin içine katmaya başlarlar ve akşama kadar da bununla uğraşırlardı. Her gün kadının adeti bu idi. Ne kendisi bu adetinden vaz geçer ne de cariyelerini kendi hallerine bırakırdı. Günler, haftalar ve aylar geçer, ne işleri biter ne de ortada yapılmış bir şey bulunurdu. Allah, önce ahd yapıp da sonra bozan kimseleri bu kadına benzetmek için:

92. Bir ümmet, diğer bir ümmetten daha çok olduğu için, yeminlerinizi aranızda aldatma vasıtası yaparak, ipliğini sağlamca eğirdikten sonra onu söküp bozmaya çalışan kadın gibi olmayın. Allah sizi bununla imtihan eder ve şüphesiz hakkında ihtilaf ettiğiniz şeyleri kıyametin günü size mutlaka açıklayacaktır.

93. Allah dileseydi elbette hepinizi tek bir ümmet yapardı. Fakat Allah dilediğini saptırır ve dilediğine de hidayet verir. Şüphesiz, yaptıklarınızdan sorumlu tutulacaksınız.

Mekkeli Müşriklerden bazıları, Peygambere gelip iman üzere söz verirler ve yemin ile teyid ederlerdi. Onun yanından çıktıktan sonra, doğru müşriklere iltihak ederler ve ahdlerinden dönerlerdi. Bunu nehiy için:

94. Yeminlerinizi aranızda aldatma ve fesada vasıta edinmeyin, sonra sağlam basmışken bir ayak kayar da Allah yolundan saptığınız için, dünyada kötü azabı tadarsınız. Ahirette de size büyük bir azap olur.
95. Allah'ın ahdini az bir bedele değişmeyin. Bilirseniz şüphesiz Allah katındaki, sizin için daha hayırlıdır.
96. Sizin yanınızdaki tükenir, Allah'ın katındakiler ise tükenmez. Muhakkak ki Biz, Allah yolunda sabredenleri, yaptıkları amelin daha güzeliyle mükâfatlandıracağız.
97. Erkekten ve dişiden, mümin olarak kim iyi amel işlerse muhakkak onu güzel bir hayat ile yaşatacağız ve yaptıklarının daha güzeliyle mükâfatlarını elbette vereceğiz.
98. Kur'ân okuduğun zaman, o kovulmuş şeytandan Allah'a sığın!
99. Şüphesiz iman edip de Rablerine tevekkül edenler üzerinde o şeytanın hiçbir nüfuzu yoktur.
100. Şeytanın nüfuzu, ancak onu dost edinenlere ve Allah'a ortak koşanlaradır.

Önce şiddetli bir ayet nazil olup sonra daha yumuşak bir ayet inince Mekke Müşrikleri, "Vallahi Muhammed, Ashabı ile alay ediyor. Bugün bir şey emrediyor, yarın ondan nehyediyor. Bugün bir şey söylüyor yarın aksini haber veriyor. Çünkü Muhammed, bunları kendinden uydurup söylüyor. Onun dediği gibi, bu sözler, Allah kelamı değildir," dediler.

101. Biz bir âyeti değiştirip yerine başka bir âyet getirdiğimiz zaman, Allah ne indirdiğini iyi bilir, kâfirler Peygambere: "Sen, ancak bir iftiracısın," dediler. Hayır, onların çoğu bilmezler.
102. Onlara de ki: "Onu Kutsal Ruh, iman edenlere sebat vermek, Müslümanlara bir hidayet ve bir müjde olmak için Rabbinin katından hak olarak indirdi."

Mekke Müşrikleri, "Kıssaları ve haberleri Muhammed'e başka biri öğretiyor. Bunları, ona öğreten de kendisi gibi bir insandır. Muhammed'in zannettiği gibi, Kur'an Allah tarafından gönderilmiş değildir," dediler. Allah, Müşriklerin iddialarının yalan olduğunu, sözlerinde tezad bulunduğunu açıklamak üzere:

103. Şüphesiz Biz, onların: "Onu ona bir insan öğretiyor," diyorlar. Kendisine nispet ettikleri kişinin dili yabancıdır. Bu ise apaçık bir Arapça'dır.
104. Allah'ın âyetlerine inanmayanları, Allah hidayete erdirmez ve onlara can yakıcı bir azap vardır.
105. Yalanı ancak Allah'ın âyetlerine inanmayanlar uydurur. İşte onlar yalancıların ta kendileridir.

Müşrikler, mümin köle olan Ammar b. Yasir'i ve annesi Semiyye'yi yakalayıp Mekke deresine çıkardılar. Annesi Semiyye'yi ters tarafa döndürülmüş iki deveye ayaklarından bağladılar. Onların efendileri, eline bir harbi alarak Semiyye'nin ön tarafına geldi ve, "Sen, erkekler için Müslüman oldun," diyerek harbeyi çatalına vurdu ve develeri ters taraflara çektirip iki parçaya ayırtarak şehit etti. Kadın, vücudu parçalara ayrılarak can verirken bile, "Allah birdir, Allah birdir," diyerek Rabbına kavuştu. Karısının feci şekilde şehit olduğunu gören kocası Yasir ortaya alındı. On müşrik, yalın kılıçlarla onun başına toplandılar, "Ya Muhammed'e küfredeceksin veya karın gibi olacaksın," dediler. Fakat o da karısı gibi, müşriklerin dediğini yapmadı. "Allah birdir! Allah birdir!" derken on kılıç birden üzerine indi, o da kanlar içinde yerlere serilerek şehit oldu. Çocukları Ammar'a gelince, anne ve babasının feci şekilde şehit edildiklerini görmüştü. Müşriklerin baskılarına dayanamayarak onların bazı dediklerini yaptı. Müşrikler de onu serbest bıraktılar.

106. Kalbi iman ile sükûnet bulduğu halde zorlananlar dışında, kim imanından sonra küfre kalbini açarsa, mutlaka onların üzerine Allah'tan bir gazap gelir ve kendilerine çok büyük bir azap vardır.
107 Bu, onların, dünya hayatını sevmeleri ve onu ahirete tercih etmelerinden dolayıdır. Allah da kâfirler topluluğunu hidayete erdirmez.
108. Bunlar, Allah'ın kalplerini, kulaklarını ve gözlerini mühürledikleridir. Onlar, gafillerin ta kendileridir.
109. Hiç şüphesiz onlar, ahirette hüsrana uğrayanların ta kendileridir.

Bir kısım müminler, Medine'ye hicret ederken, müşrikler arkalarından gelip onları yakaladılar. Aralarında şiddetli bir çarpışma başladı. Müminlerden bazıları, şehit düştü, bazıları da bunların ellerinden kurtulup Medine'ye ulaştılar. Bunun üzerine:

110. Sonra şüphesiz Rabbin, eziyet edildikten sonra hicret eden, sonra cihad eden ve sabreden kimselerin yardımcısıdır. Bunlardan sonra Rabbin elbette çok bağışlayıcı-çok merhametlidir.

111. O gün, herkes kendisini kurtarmak için uğraşır, herkese yaptığı işin karşılığı ödenir ve hiç kimseye zulmedilmez.

Mekke halkı, her hususta emniyet ve huzur içinde idi, hem de her beldeden bol bol rızıklar ayaklarına geliyordu. Bütün bu nimetlerle beraber Allah, onlara içlerinden bir de Peygamber göndermişti. Allah, bütün bu nimetlere nankörlükleri nedeniyle Mekkelileri imtihana çekti, açlık ve korku ile azap etti.

112. Allah bir şehri misal olarak verdi: Bu şehir güvenli, huzurlu idi. Oraya her yerden rızkı bol bol geliyordu. Onlar Allah'ın nimetlerine nankörlük ettiler. Allah da onlara, yaptıkları yüzünden açlık ve korku elbisesini tattırdı.
113. Şüphesiz, içlerinden bir peygamber geldi de onu yalanladılar. Zulmederlerken azap da onları yakaladı.
114. Allah'ın size helal ve temiz olarak verdiği rızıklardan yiyin. Allah'ın nimetine şükredin, eğer sadece O'na ibadet ediyorsanız.
115. O size ancak ölü hayvanı, kanı, domuz etini ve Allah'tan başkası adına kesilenleri haram kıldı. Kim bu haram şeyleri yemeye mecbur kalırsa saldırmadan ve aşırı gitmeden yiyebilir. Şüphesiz Allah, çok bağışlayıcı-çok merhametlidir.
116. Dillerinizin uydurduğu yalan ile: "Şu helaldir, şu haramdır," demeyin; aksi halde Allah'a iftira etmiş olursunuz. Şüphesiz Allah'a yalan uyduranlar asla kurtulamazlar.
117. Onlar için dünyada az bir menfaat, ahirette ise acıklı bir azap vardır.
118. Sana anlattıklarımızı, daha önce Yahudilere de haram kılmıştık. Biz onlara zulmetmemiştik. Fakat kendilerine onlar zulmetmişlerdi.
119. Sonra şüphe yok ki Rabbin, bir cahillikle günah işleyip ardından tevbe eden ve durumunu düzelten kimseleri bağışlar. Şüphesiz ki Rabbin, bu tevbeden sonra gafur-rahîmdir.

Hz. İbrahim'in milletinden olduklarını iddia eden Yahudi, Nasara ve Mekke Müşrikleri hakkında:

120. Şüphesiz İbrahim; Allah'a itaat eden, Hakk'a yönelen bir hanif önderdi. Müşriklerden olmadı.
121. Onun nimetlerine şükredendi. Allah onu seçip doğru yola iletmişti.
122. Ona dünyada iyilik verdik. Şüphesiz o, ahirette de salihlerdendir.
123. Sana: "Hakk'a yönelen ve müşrik olmayan İbrahim'in dinine tabi ol!" diye vahyettik.

124. Cumartesi güne saygı, ancak onda ihtilafa düşenlere farz kılındı. Şüphesiz Rabbin onların ihtilaf ettikleri şeyler hakkında kıyametin günü, aralarında hükmünü verecektir.

Hz. Peygamber'e hitaben:

125. Rabbinin yoluna hikmetle ve güzel öğütle çağır! Onlarla en güzel şekilde mücadele et. Şüphesiz Rabbin kendi yolundan sapanları en iyi bilendir ve O, hidayete kavuşanları da en iyi bilendir.

Hicretten 3 yıl sonra yani, M.S. 625'te Uhut Savaşı vuku bulmuştu. Bu savaşta Müşrikler, müminlere ağır zayiat verdirip yetmiş kadar ashabı şehit ettikten sonra Mekke'ye döndüler. Onlar gittikten sonra Peygamber, Uhud'a döndü ve savaş mahallini gezmeye başladı. Orada gördüğü feci manzara çok garibine gitti. Bilhassa şehitler efendisi Hz. Hamza'ya yapılan hakaret Peygamber'i çok müteessir etti.
Hamza'yı karnı kesilmiş, ciğeri çıkarılmış, burnu koparılmış ve kulakları kesilmiş olduğunu görünce, onun başı üzerinde durdu da, "Ey Hamza! Kadınlar yas tutmamış olsalardı yahut benden sonra yas tutmak adet olmamış olsaydı, seni bu halinle terk ederim ki, Allah seni yırtıcı hayvanların ve kuşların karınlarından diriltip mahşer yerine getirsin. Allah, beni onlar üzerine üstün kılarsa, bunu onlardan yetmişine misilleme yapacağım," buyurdu.
Sonra bir örtü getirtti, Hamza'nın yüzünü örttü, ayakları açıkta kaldı. Açıkta kalan yerlerini otlarla kapattı. Cenazeyi önüne alarak on tekbir ile namaz kıldı. Sonra bir şehit daha getirtti. Hamza'nın cesedinin yanına koyarak tekrar ikisine birden bir namaz daha kıldı. Sonra bir cenaze daha getirterek tekrar namaz kıldı. Yetmiş şehidin hepsine tek tek namaz kıldı. Böylece Hamza üzerine yetmiş namaz kılmış oldu. Bu şehitlerin hiç biri yıkanmamıştır. Şehitlerin namazları bittikten sonra, hepsi kabirlerine defnedildiler. Defin işlemi bittikten sonra şu ayet indi:

126. Eğer ceza verecekseniz size yapılan azap ve cezanın misli ile ceza verin. Ama sabrederseniz, elbette o, sabredenler için daha hayırlıdır.
127. Sabret! Sabrın da ancak Allah'ın yardımı iledir. Onlardan dolayı üzülme! Kurdukları tuzaklardan telaş etme!
128. Şüphesiz Allah, muttakilerle ve iyilikte yapanlarla beraberdir.

71. - 71. NÛH SURESİ

Mekke döneminde inmiş, 28 âyettir. Adını, konusundan almıştır. Nûh'un mücadeleleri ve Nûh Tufan'ı anlatılır.

1. Gerçekten biz Nûh'u kavmine gönderdik, "kavmine acı bir azap gelmezden önce onları uyar!" diye.

Hz. Nûh Peygamber'in kavmi, Arap yarımadası ve ona yakın yerler olan Kûfe topraklarında yani Irak'ta yaşamış ve orada kendisine peygamberlik görevi verilmiştir. Allah, kudretine örnek vermek üzere:

2. Dedi ki, "Ey kavmim! Gerçekten ben size açık bir uyarıcıyım."
3. "Allah'a kulluk edin, Ondan korkun ve bana itaat edin."
4. "Günahlarınızı bağışlasın ve sizi belirlenmiş bir süreye kadar ertelesin. Kuşkusuz Allah'ın belirlediği süre gelince ertelenmez. Keşke bilseydiniz."
5. Nûh dedi ki: "Ey Rabbim! Ben kavmimi gece gündüz davet ettim."
6. "Fakat benim çağırmam, onların sadece kaçmalarını artırdı."
7. "Ben, onları senin bağışlaman için her davet ettiğimde, onlar parmaklarını kulaklarına tıkadılar, elbiselerine büründüler, ısrar ettiler, kibirlendikçe kibirlendiler."
8. "Sonra ben onları açıkça çağırdım."
9. "Sonra hem ilan ederek söyledim onlara, hem gizli gizli."
10. "Gelin Rabbinizin sizi bağışlamasını isteyin. Çünkü o çok bağışlayıcıdır," dedim.
11. "Üzerinize gökten bol yağmur yağdırsın."
12. "Mallar ve oğullar vererek sizin imdadınıza koşsun. Sizin için bahçeler yapsın, ırmaklar yapsın."
13. "Niçin siz, Allah'a bir vakar yakıştıramıyorsunuz?"
14. "Oysa o sizi aşamalarla yaratmıştır."
15. "Görmediniz mi Allah yedi göğü tabakalar halinde nasıl yaratmış?"
16. Ay'ı bunların içinde bir nur yapmış, güneşi de bir lamba kılmış.
17. Allah sizi yerden bir bitki gibi bitirdi.
18. Sonra sizi tekrar oraya döndürecek ve tekrar çıkaracaktır.
19. Allah sizin için yeri bir yaygı yapmıştır,
20. Ki, ondan açılan geniş yollarda gidesiniz.

İnkâr üzerinde ısrar eden Nuh'un Kavmi'nin dünya ve ahirette başlarına gelen azapları beyan ile müşrikleri tehdid etmek üzere:

21. **Nûh, dedi ki: "Ey Rabbim! Onlar bana isyan ettiler; malı ve çocuğu hüsrandan başka bir şeyini artırmayan kimsenin ardına düştüler."**
22. **"Büyük tuzaklar kurdular."**
23. **Dediler ki: "Sakın tanrılarınızı bırakmayın, ne Vedd'i, ne Suva'ı ve ne de Yeğus'u, Yeûk'u ve Nesr'i."**
24. **Çok kişiyi saptırdılar. Sen, o zalimlerin sadece şaşkınlıklarını artır.**
25. **Hatalarından dolayı boğuldular, ateşe sokuldular, kendilerine Allah'a karşı yardımcılar da bulamadılar.**
26. **Nûh dedi ki: "Yeryüzünde kâfirlerden bir tek kişi bırakma."**
27. **"Zira sen onları bırakırsan kullarını yoldan çıkarırlar ve sadece ahlâksız ve kâfir çocuklar doğururlar."**
28. **"Rabbim! Bana, babama, anama, mümin olarak evime girene ve bütün inanmış erkek ve kadınlara mağfiret buyur. Zalimlerin de sadece helakini artır."**

72. - 14. İBRÂHÎM SURESİ

Mekke Döneminde nazil olmuş, 52 ayettir. İçinde Hz. İbrahim ve ailesinden söz edildiği için bu adı almıştır.
Sûrede; imanın temeli olan Allah'a ve peygamberlere iman, öldükten sonra dirilme ve hesap ele alınmaktadır.
Dünya hayatını çok seven ve bunun için dünyayı ahiret üzerine tercihlerinden dolayı imandan uzak kalan Mekke Müşrikleri hakkında:

1. **Elif, Lâm, Râ. Rablerinin izni ile insanları karanlıklardan aydınlığa, güçlü-Övülmüş'ün yoluna çıkarman için sana indirdiğimiz bir kitaptır.**
2. **O Allah ki, göklerdekiler ve yerdekiler O'nundur. Şiddetli bir azaptan dolayı vay kâfirlerin haline!**
3. **Onlar, dünya hayatını ahirete tercih edenler, Allah'ın yolundan döndürenler ve onun eğrilmesini isteyenlerdir. İşte bunlar, derin bir sapıklık içindedirler.**

"Muhammed, bütün insanların peygamberi değildir. Söylendiği gibi bütün insanlara peygamber olmuş olsa idi, Kur'an Arapça olarak gelmez, bütün kavimlerin lisanları üzere nazil olurdu. Hem de bu zamana kadar Arap lisanı üzere bir peygamber gelmemiştir. Muhammed'in arap dilinde bir kitap ile gelmesi, Allah'ın adetine muhaliftir," şeklinde bazı kişilerin itirazları üzerine:

4. **Biz, her peygamberi, ancak bulunduğu kavminin diliyle gönderdik ki, onlara apaçık anlatsın. Allah, dilediğini sapıklıkta bırakır, dilediğini de hidayete erdirir. O, güçlü-hikmet sahibidir.**

Başka kavimlere de peygamber gönderdiğini, kavimlerin peygamberlere olan ezalarını ve nebilerin bu ezalara sabırlarını beyan ederek Hz. Muhammed'i teselli için:

5. **And olsun Musa'yı delillerimizle gönderdik. Ona dedik: Kavmini karanlıklardan aydınlığa çıkar, onlara Allah'ın günlerini hatırlat. Şüphe yok ki bunda her sabredip şükreden için nice deliller vardır.**
6. **Musa, kavmine dedi ki: "Allah'ın üzerinizdeki nimetini hatırlayın. Çünkü O, sizi Firâvun ailesinden kurtardı. Onlar sizi işkencenin en kötüsüne sürüyorlar ve oğullarınızı kesip kadınlarınızı da diri bırakıyorlardı. Bunda Rabbinizden size büyük bir imtihan vardır."**

7. Rabbiniz size şöyle bildirmişti: "Şükrederseniz elbette size artırırım, nankörlük ederseniz hiç şüphesiz azabım çok şiddetlidir."
8. Musa dedi ki: "Siz ve yeryüzündekilerin hepsi nankörlük etseniz, biliniz ki Allah zengin-övülmüştür.

Geçmiş ümmetlere inen azap ve helakleri zikrederek Mekke Müşriklerini tehdit ile hak yoluna davet üzere:

9. Sizden öncekilerin; Nuh, Âd ve Semûd kavimlerinin ve onlardan sonra gelenlerin haberleri size gelmedi mi? Onları, Allah'tan başkası bilmez. Peygamberleri onlara deliller getirdi de onlar ellerini ağızlarına koydular ve dediler ki: "Sizinle gönderileni inkâr ettik. Bizi çağırdığınız şeyden de şüphe ediciyiz."
10. Peygamberleri dedi ki: "Gökleri ve yeri yaratan Allah hakkında şüphe mi var? O, günahlarınızı bağışlamak için belirlenmiş bir süreye kadar sizi çağırıyor." Onlar da: "Siz sadece bizim gibi bir insansınız, bizi babalarımızın taptıklarından alıkoymak istiyorsunuz. O halde bize apaçık bir delil getirin!" dediler.
11. Peygamberleri, onlara dediler ki: "Biz ancak sizin gibi bir insanız, ama Allah, kullarından dilediğine nimetini lütfeder. Ve Allah'ın izni olmadıkça bizim size bir delil getirmemize imkân yoktur. Müminler, sadece Allah'a dayansınlar.

12. Bize yollarımızı göstermişken neden biz Allah'a dayanıp güvenmeyelim? Elbette bize yaptığınız eziyetlere katlanacağız. Tevekkül edenler yalnız Allah'a tevekkül etsinler."
13. İnkâr edenler peygamberlerine dediler ki: "Ya sizi mutlaka yurdumuzdan çıkaracağız, ya da mutlaka dinimize döneceksiniz!" Rableri de onlara: "Zâlimleri mutlaka helak edeceğiz," diye vahyetti.
14. Onlardan sonra sizi mutlaka o yerde yerleştireceğiz. Bu, makamımdan ve tehdidimden korkan içindir.
15. Peygamberler, fetih istediler. Her zorba inatçı hüsrana uğradı.
16. Ardından Cehennem vardır, orada kendisine irinli su içirilecektir.
17. Onu yutmaya çalışacak, fakat boğazından geçiremeyecek ve her yandan ona ölüm gelecek, fakat o ölemez. Arkasından da çetin bir azap.
18. Rabblerini inkâr edenlerin durumu tıpkı fırtınalı bir günde rüzgârın şiddetle savurduğu küle benzer. Kazandıklarından hiçbir şeyi elde edemezler. İşte asıl uzak sapıklık budur.
19. Gökleri ve yeri gerçekten Allah'ın yarattığını görmedin mi? O dilerse sizi yok edip yeni bir halk getirir.
20. Bu, Allah'a göre önemli bir şey değildir.

21. İnsanların hepsi Allah'ın huzuruna çıkacaklar. Zayıflar, büyüklük taslayanlara diyecekler: "Bizler, sizlere uymuştuk. Şimdi siz, Allah'ın azabından bir şeyi bizden savabilir misiniz?" Onlar diyecekler: "Allah bizi hidayete erdirseydi, biz de size doğru yol gösterirdik. Artık şimdi bizler sızlansak da sabretsek de birdir. Çünkü kaçacak yerimiz yoktur."

22. İş bitince şeytan diyecek: "Şüphesiz Allah size gerçek olanı vaad etti, ben de size vaad ettim, ama sonra caydım! Zaten benim size bir gücüm yoktu. Ben sizi sadece çağırdım, siz de geldiniz. O halde beni kınamayın, kendi kendinizi kınayın! Ne ben sizi kurtarabilirim, ne de siz beni kurtarabilirsiniz! Ben, önceden beni Allah'a ortak koşmanızı da kabul etmemiştim." Doğrusu zalimler için acı bir azap vardır!

23. İman edip salih ameller işleyenler ise, Rablerinin izniyle içinde sürekli kalacakları ve altından ırmaklar akan cennetlere konulurlar. Oradaki dirlik temennileri "Selâm!"dır.

24. Görmedin mi? Allah nasıl bir misal verdi; güzel bir söz, kökü sabit ve dalları gökte güzel bir ağaç gibidir.

25. O ağaç Rabbinin izniyle her zaman meyve verir. Öğüt alsınlar diye Allah insanlara böyle misaller verir.

26. Kötü sözün durumu da; yerden koparılmış kökü olmayan kötü bir ağaca benzer.

27. Allah, iman edenleri dünya hayatında da ahirette de sağlam bir söz üzerinde tutar; zalimleri de saptırır. Allah, dilediğini yapar.

Allah, Mekkelileri tümden emin olan Kabe ve civarına iskan etmiş, rızıklarını da bol olarak vermişti. Buna ilaveten içlerinden peygamber gönderdi. Mekkeliler, birbirinden üstün olan bu nimetlerin kadrini bilmediler, onları inkarcılıkla değiştiler ve onda ısrar ettiler. Bunun üzerine Allah, Müşriklerin feci akıbetlerini beyan etmek üzere:

28. Allah'ın nimetine nankörlükle karşılık veren ve milletlerini helak yurduna götüreni görmedin mi?

29. Onlar, cehenneme girecekler. O ne kötü karargâhtır.

30. Allah yolundan saptırmak için Ona eş koştular. De ki: "Şimdilik eğleniniz! Çünkü varacağınız yer ateştir."

31. İman eden kullarıma söyle: "Namazı kılsınlar, alış-veriş ve dostluğun olmadığı bir günün gelmesinden önce, kendilerine verdiğimiz rızıktan açık ve gizli harcasınlar."

32. Allah; gökleri ve yeri yaratan, gökten su indiren, onunla size rızık olarak çeşitli meyveler çıkaran, emri gereğince denizde gitmeleri için gemileri emrinize veren, ırmakları emrinize verendir.

33. **Sürekli hareket eden ay ve güneşi, geceyi ve gündüzü sizin emrinize verdi.**
34. **O, Kendisinden isteyebileceğiniz her şeyi size verdi. Allah'ın nimetini saysanız sayamazsınız! Doğrusu insan çok zalim, çok nankördür.**

Geçmiş vakaları ve geçmiş peygamberlerin ümmetleri ile aralarında geçen olayları anlatarak ümmeti Muhammed'e hatırlatmak ve ibret dersi vermek üzere:

35. **İbrahim: "Rabbim! Bu şehri güvenli kıl! Beni ve oğullarımı putlara tapmaktan uzak tut!" demişti.**
36. **"Rabbim! Çünkü onlar, insanlardan birçoğunun sapmasına sebep oldular. Kim bana uyarsa, o bendendir; kim bana karşı gelirse, Sen gerçekten çok bağışlayan-çok merhamet edensin."**
37. **"Rabbimiz! Ben, çocuklarımdan bir kısmını namazı kılmaları için, senin Beyt-i Haram'ının yanında, ekinsiz bir vadiye yerleştirdim. Artık sen de insanlardan bir kısmını onlara meylettir ve onları meyvelerle rızıklandır ki şükretsinler."**
38. **"Rabbimiz! Sen bizim gizlediğimizi de açığa vurduğumuzu da şüphesiz bilirsin. Çünkü yerde ve gökte, hiçbir şey Allah'tan gizli kalmaz."**

39. **"İhtiyarlık halimde bana İsmail'i ve İshak'ı lutfeden Allah'a hamd olsun. Şüphesiz, Rabbim duayı işitir."**
40. **"Rabbim! Beni ve soyumdan gelecekleri namazını kılanlardan eyle! Rabbimiz! Duamı kabul et!"**
41. **"Rabbimiz! Herkesin hesaba çekileceği günde beni, ana-babamı ve müminleri bağışla!"**

Zalimleri tehdit ve mazlumları teselli için:

42. **Sakın zalimlerin yaptıklarından Allah'ın gâfil olduğunu sanma! Ancak Allah, onların cezalarını, gözlerin dışa fırlayacağı güne erteler.**
43. **O gün, başlarını dikerek koşacaklar, gözleri kendilerine bile dönmeyecek ve gönülleri bomboş kalacaktır.**
44. **İnsanları, azabın geleceği gün ile korkut. O gün, zalimler şöyle diyecekler: "Rabbimiz! Bizi yakın bir zamana kadar ertele de senin davetine uyalım ve peygamberlere tâbi olalım." Onlara: "Daha önce ahirete intikal etmeyeceğinize dair yemin etmemiş miydiniz?" denilir.**
45. **Siz, kendilerine zulmedenlerin yurtlarında oturdunuz. Onlara nasıl azap ettiğimiz size apaçık belli oldu. Ve size misaller de vermiştik.**

46. **Gerçekten onlar çeşitli hileler ve tuzaklar kurdular. Allah katında da onlara hilelerine karşı azap var; isterse onların hileleri dağları yerinden oynatacak olsun.**

Müşrikleri korkutarak hak dine davet etmek üzere:

47. **Allah'ın peygamberlerine olan vaadinden cayacağını sanma sakın! Şüphesiz Allah üstün-intikam sahibidir.**
48. **O gün yeryüzü bir başka yere, gökler başka göklere çevrilecek ve bütün varlıklar, kabirlerinden çıkıp bir ve gücüne karşı durulmaz olan Allah'ın huzuruna toplanacaklardır.**
49. **O gün, suçluların zincire vurulmuş olduğunu görürsün.**
50. **Gömlekleri katrandandır ve yüzlerini ateş kaplar.**
51. **Çünkü Allah, herkesi kazandığı ile cezalandıracaktır. Gerçekten Allah, hesabı çabuk görendir.**
52. **Bu, uyarılsınlar, Allah'ın ancak bir tek ilâh olduğunu bilsinler ve akıl sahipleri öğüt alsınlar diye insanlara gönderilmiş bir tebliğdir.**

73. - 21. ENBİYÂ SURESİ

Mekke döneminde inmiş, 112 ayettir. Enbiya; peygamberler demektir. Sûrede; peygamberlerden, onların tevhit uğrunda verdikleri mücadelelerden bahsettiği için bu adı almıştır
Öldükten sonra dirilmeyi inkar eden Mekke Müşrikleri hakkında:

1. **İnsanların hesabı yaklaştı. Onlar ise hâlâ gaflet içinde yüz çeviriyorlar.**
2. **Rablerinden kendilerine gelen her yeni hatırlatmayı hep eğlenerek dinliyorlar.**
3. **Kalbleri hep eğlencede, hem o zalimler aralarında şu gizli fısıltıyı yaptılar: "Bu, sizin gibi bir insan. Artık göz göre göre sihre mi gidersiniz?"**
4. **Peygamber: "Rabbim gökteki ve yerdeki her sözü bilir. O, işiten-bilendir," dedi.**
5. **Onlar: "Hayır, bunlar karışık rüyalardır; yok, onu kendisi uydurdu, yok o bir şairdir. Böyle değilse önceki peygamberler gibi, o da bize bir delil getirsin," dediler.**

Mekke halkı, bir gün toplanıp Peygamber'e geldiler, "Eğer hakikaten söyledikların hak ise ve bizim iman etmemiz sana sevinç verecekse, şu Safa dağını bize altun yap da sana iman edelim," dediler. Müşriklerin bu teklifleri üzerine Cebrail indi de, "Ya Muhammed! Dilersen Mekke Müşriklerinin istediklerini Rabbın sana verecek; Safa Dağı'nı altun yapacak. Lakin onlar, bu delilden sonra iman etmezler de inkarlarında ısrar ederlerse, onlara mühlet verilmeyecek ve hemen helak olacaklar. Dilersen kavminin azabını tehir edebilirsin," dedi. Peygamber, azaplarının tehirini istedi. Bunun üzerine:

6. **Onlardan önce yok ettiğimiz hiçbir memleket halkı iman etmedi. Şimdi bunlar mı iman edecekler?**
7. **Biz, senden önce de ancak kendilerine vahyettiğimiz birtakım erkekler gönderdik. Bilmiyorsanız kitap ehline sorun.**
8. **Biz onları yemek yemez birer ceset kılmadık ve onlar ebedi değillerdi.**
9. **Sonra onlara sözümüzü yerine getirdik; hem onları hem de dilediğimizi kurtardık, aşırı gidenleri yok ettik.**
10. **And olsun, size öyle bir kitap indirdik ki, sizin zikriniz ondadır. Hâlâ akletmez misiniz?**
11. **Biz, zalim olan nice memleketleri kırıp geçirdik ve onlardan sonra başka milletler var ettik.**

12. Onlar azabımızın şiddetini hissettikleri zaman oradan kaçıyorlardı.
13. "Kaçmayın; size nimet verilen yere, yurtlarınıza dönün ki, sorguya çekileceksiniz," dedik.
14. Onlar da: "Vay bizlere! Biz gerçekten zalimler idik," dediler.
15. Biz, onları biçilmiş bir ekin ve bir kül yığını haline getirinceye kadar hep sözleri bu feryad olmuştur.
16 Göğü, yeri ve aralarındaki şeyleri boş bir eğlence için yaratmadık.
17. Eğer bir eğlence edinmek isteseydik, eğer yapacak olsaydık, elbette onu katımızdan edinirdik.
18. Hayır, Biz hakkı batılın başına çarparız da onun işini bitirir. Bir de bakarsın o anda yok olmuştur. Yakıştırdığınız vasıflardan ötürü size yazıklar olsun.
19. Göklerde ve yerde olanlar O'nundur. Katında olanlar, O'na kulluk etmekten ne çekinirler ne de yorulurlar.
20. Gece gündüz tesbih ederler, usanmazlar.
21. Yoksa ilâhlar edindiler de yerden ölüleri onlar mı diriltecekler?
22. Eğer yer ile gökte Allah'tan başka ilâhlar olsaydı, bunların ikisi de muhakkak fesada uğrarlardı. Arş'ın Rabbi olan Allah, onların vasfettikleri şeylerden münezzehtir.
23. O, yaptığından sorumlu olmaz, onlar ise sorumlu tutulacaklardır.
24. Yoksa O'ndan başka ilâhlar mı edindiler? De ki: "Kesin delilinizi getirin. İşte benimle beraber olanların kitabı ve benden öncekilerin kitabı." Hayır, onların çoğu gerçeği bilmezler de yüz çevirirler.
25. Senden önce hiçbir peygamber göndermedik ki ona şöyle vahyetmiş olmayalım: "Gerçek şu ki Benden başka ilâh yoktur. Onun için Bana ibadet edin."

Huzaa Kabilesi halkı, meleklerin Allah'ın kızları olduğuna inanırlar ve bunu da cinlere isnad ederlerdi. Böylece Allah'a iftira ederler, "Allah, cinlerle evlendi ve Rahman'ın kızları melekler doğdu," demelerine:

26. Dediler ki: "Rahmân çocuk edindi." O, bundan münezzehtir. Doğrusu melekler ikram olunmuş kullardır.
27. Onlar, Onu sözde geçmezler, O'nun emriyle hareket ederler.
28. O, onların önlerindekini de, arkalarındakini de bilir. Onlar, Onun hoşnud olduğu kimseden başkasına şefaat etmezler. Hepsi de O'nun korkusundan titrerler.
29. Onlardan kim: "Ben, Allah'tan başka bir ilâhım" derse, ona cehennem cezası veririz. Zalimleri böyle cezalandırırız.

30. Kâfirler görmediler mi, göklerle yer bitişik bir halde iken Biz onları ayırdık. Hayatı olan her şeyi sudan yarattık. İnanmıyorlar mı?
31. Yeryüzünde, insanlar sarsılmasın diye sabit dağlar yarattık, rahat gidebilsinler diye dağların aralarında geniş yollar var ettik.
32. Gökyüzünü de korunmuş bir tavan yaptık. Kâfirler ise, gökyüzünün alâmetlerinden yüz çeviriyorlar.
33. Geceyi, gündüzü, güneşi ve ayı yaratan O'dur. Bunların her biri kendi dairesinde dolaşmaktadır.

Müşrikler, aralarında Peygamber'in, yakın zamanda öleceğini ve onun ölümüyle eğleneceklerini konuşmuşlardı. Hz. Peygamber, "Ey Rabbim! Ben, ölünce ümmetime kim bakacak," diye sorması üzerine:

34. Senden önce de hiçbir insanı ölümsüz kılmadık, sen ölürsün de onlar baki kalır mı? Senin ölmenle rahata kavuşacaklarını mı sanıyorlar?
35. Her nefis ölümü tadacaktır. Sizi bir imtihan olarak kötülük ve iyilikle deneyeceğiz. Hepiniz de sonunda Bize döndürüleceksiniz.

Bir gün Ebu Süfyan ile Ebu Cehil beraber bulunuyorlardı. Peygamber, yolda giderken bunlara rastladı. Ebu Cehil, Peygamberi görünce güldü ve Ebu Süfyan'a döndü de alay için, "Şu gelen Abdi Menaf Oğulları'nın nebisidir," dedi. Kureyş'ten olan Ebu Süfyan, Ebu Cehil'in bu alaylı sözlerine gazaplandı da, "Abdi Menaf Oğulları için nebi olmasını inkar mı ediyorsun?" diye çıkıştı. Peygamber, onların ne konuştuklarını duydu ve Ebu Cehil'e hitaben, "Amcan Velid b. Muğire'ye inen azabın, sana da indiğini görüyorum," dedi. Sonra Ebu Süfyan'a döndü, "Ebu Cehil'e söylediğin sözü, sen ancak akrabalık gayretiyle söyledin, yoksa iman ettiğinden değil," buyurdu. Bunun üzerine Allah:

36. O inkârcılar seni gördükleri zaman, seni alaya alıyorlar ve "İlâhlarınızı diline dolayan bu mudur?" diyorlar. Hâlbuki onlar Rahmân'ın kitabını inkâr ediyorlar.
37. İnsan aceleci yaratılmıştır. Size yakında alametlerimi göstereceğim. Şimdi siz acele etmeyin.
38. "Doğru sözlü iseniz bu vaad ne zamandır?" derler.
39. Kâfirler, yüzlerinden ve sırtlarından ateşi savamayacakları ve yardım göremeyecekleri zamanı bir bilseler!
40. Doğrusu bu azap onlara ansızın gelecek de kendilerini şaşırtacaktır. Artık ne geri çevirebilecekler ne de kendilerine mühlet verilecektir.
41. Yemin olsun ki, senden önce birçok peygamberle alay edildi de içlerinden alay edenleri, o alay ettikleri şey kuşatıverdi.

42. De: "Gece ve gündüz sizi Rahmân'dan kim koruyabilir?" Ama onlar Rablerinin kitabından yüz çevirirler.
43. Kendilerini Bize karşı savunacak tanrıları mı var? O tanrılar kendilerine bile yardım edemezler, katımızdan da dostluk görmezler.
44. Doğrusu Biz, o kâfirleri ve atalarını yaşattık, hatta o ömür onlara uzun geldi. Fakat şimdi memleketlerini her yandan eksilttiğimizi görmüyorlar mı? O halde üstün gelen onlar mıdır?
45. De ki: "Ben sizi ancak vahiyle korkutup uyarıyorum," uyarıldıkları zaman sağırlar çağrıyı duymazlar.
46. Andolsun, Rabbinin azabından az bir şey onlara dokunursa, muhakkak "Vay bizlere, biz gerçekten zalimlerdik," diyeceklerdir.
47. Biz, Kıyametin günü için doğru teraziler kurarız; hiçbir kimse hiçbir haksızlığa uğratılmaz. Yapılan amel, bir hardal tanesi ağırlığınca da olsa, onu getiririz. Hesap görenler olarak da Biz kâfiyiz.
48. Andolsun, Musa ve Harun'a eğriyi doğrudan ayıran kitabı, takva sahipleri için bir ışık ve öğüt verdik.
49. Onlar, görmedikleri halde Rablerinden korkarlar, o Saat'ten titrerler.
50. İşte bu da, indirdiğimiz kutsal bir kitaptır. Şimdi siz bunu mu inkâr ediyorsunuz?
51. Andolsun Biz daha önce İbrahim'e rüşdünü vermiştik. Onu biliyorduk.
52. O zaman o, babasına ve kavmine: "Bu taptığınız heykeller nedir?" demişti.
53. Onlar, "Biz atalarımızı bunlara tapar bulduk," dediler.
54. İbrahim: "And olsun ki sizler de, atalarınız da apaçık bir sapıklık içindesiniz," dedi.
55. Onlar, "Bize gerçeği mi getirdin, yoksa şaka mı ediyorsun?" dediler.
56. O: "Hayır Rabbiniz, göklerin ve yerin Rabbidir ki onları O yaratmıştır. Buna şahitlik edenlerdenim," dedi.
57. "Allah'a yemin ederim ki, siz arkanızı dönüp gittikten sonra, ben putlarınıza elbette bir tuzak kuracağım."
58. Derken o, bunları parçaladı. Yalnız kendisine başvursunlar diye onların büyüğünü sağlam bıraktı.
59. Onlar, "Tanrılarımıza bunu kim yaptı? Doğrusu o zalimlerden biridir," dediler.
60. Bazıları, "İbrahim denen bir gencin, onları diline doladığını duymuştuk," dediler.
61. "O halde onu insanların gözleri önüne getirin, olur ki şahitlik ederler," dediler.
62. İbrahim gelince ona, "Ey İbrahim! Bunu tanrılarımıza sen mi yaptın?" dediler.

63. **İbrahim: "Belki onu şu büyükleri yapmıştır, konuşabiliyorlarsa onlara sorun!" dedi.**
64. **Bunun üzerine vicdanlarına dönüp dediler ki: "Doğrusu siz haksızsınız."**
65. **Sonra yine eski kafalarına döndüler: "Ey İbrahim! Bunların konuşmayacağını sen de bilirsin," dediler.**
66. **İbrahim dedi: "O halde, Allah'ı bırakıp da size hiçbir fayda ve zarar veremeyen putlara mı tapıyorsunuz?"**
67. **"Size de, Allah'ı bırakıp taptıklarınıza da yazıklar olsun, siz akletmeyecek misiniz?"**
68. **Onlar: "Bir şey yapacaksanız, şunu yakın da tanrılarınıza yardım edin," dediler.**
69. **Biz: "Ey ateş! İbrahim'e karşı serin ve zararsız ol!" dedik.**
70. **Ona düzen kurmak istediler, fakat Biz kendilerini daha fazla hüsrana uğrattık.**
71. **Onu da Lût'u da âlemler için bereketli ve kutsal kıldığımız yere ulaştırıp kurtardık.**
72. **İbrahim'e İshak'ı, üstelik bir de Yakub'u ihsan ettik ve her birini salih kimseler kıldık.**
73. **Onları buyruğumuz altında doğru yolu gösterecek önderler kıldık. Kendilerine hayırlı işler yapmayı, namaz kılmayı, zekât vermeyi vahyettik. Onlar Bize kulluk eden kimselerdir.**

74. **Lût'a da bir hüküm ve ilim verdik. Onu çirkin işler işleyen kasabadan kurtardık. Doğrusu onlar, kötü ve fasık bir kavimdi.**
75. **Onu ise rahmetimizin içine aldık. Çünkü o salihlerdendi.**
76. **Nuh da daha önceleri Bize yalvarmıştı; Biz de onun duasını kabul ettik, kendisini ve ailesini büyük sıkıntıdan kurtardık.**
77. **Âyetlerimizi yalanlayan kavminden öcünü aldık. Şüphesiz onlar kötü bir kavimdi. Biz de hepsini boğduk.**
78. **Davud ve Süleyman'ı da. Hani onlar ekin hakkında hüküm veriyorlardı. Hani milletin koyunları içinde yayılmıştı, Biz onların hükmüne şahittik.**
79. **Biz onu Süleyman'a bildirmiştik; her birine hüküm ve ilim vermiştik. Davud'la beraber tesbih etsinler diye, dağları ve kuşları buyruk altına aldık. Yapan Bizdik.**
80. **Ona, sizi savaşta korumak için zırh yapma sanatını öğrettik, artık şükreder misiniz?**
81. **Bereketli kıldığımız yere doğru, Süleyman'ın emrine şiddetli rüzgârı verdik. Biz, her şeyi biliyorduk.**
82. **Onun için dalgıçlık yapan ve bundan başka işler de gören şeytanlardan da onun buyruğu altına verdik. Onların hepsini Biz gözetiyorduk.**

83. **Eyyûb da: "Başıma bir bela geldi, Sen merhametlilerin en merhametlisisin," diye Rabbine nida etti.**

84. **Biz de onun duasını kabul ettik, başına gelenleri kaldırdık. Katımızdan bir rahmet ve kulluk edenlere bir hatıra olmak üzere, ona tekrar ailesini ve kaybettikleriyle bir mislini daha verdik.**

85. **İsmail, İdris ve Zülkifl'i de. Onların hepsi de sabredenlerdendi.**

86. **Onları da rahmetimizin içine aldık. Onlar gerçekten salihlerdendi.**

87. **Zünnun'u da. Hani o, öfkelenerek gitmişti de, Bizim kendisini hiçbir zaman sıkıştırmayacağımızı sanmıştı. Fakat sonunda karanlıklar içinde: "Senden başka ilâh yoktur, sen münezzehsin, şüphesiz ben haksızlık edenlerden oldum," diye seslenmişti.**

88. **Biz de duasını kabul ile icabet ettik, kendisini üzüntüden kurtardık. İşte Biz iman edenleri böyle kurtarırız.**

89. **Zekeriya da Rabbine: "Rabbim! Beni tek başıma bırakma, Sen varislerin en hayırlısısın," diye nida etmişti.**

90. **Biz de duasını kabul ile icabet ettik de kendisine Yahya'yı ihsan ettik. Eşini elverişli yaptık. Doğrusu onlar iyiliklerde yarışıyorlar, umarak ve korkarak Bize yalvarıyorlardı. Bize karşı derin saygı duyuyorlardı.**

91. **Irzını koruyan Meryem'e ruhumuzdan üflemiş, onu ve oğlunu âlemler için bir delil kılmıştık.**

92. **Doğrusu bu sizin ümmetiniz bir tek ümmettir. Ben de sizin Rabbinizim. O halde Bana kulluk edin.**

93. **İnsanlar din konusunda aralarında bölüklere ayrıldılar ama hepsi Bize döneceklerdir.**

94. **İnanmış olarak yararlı iş işleyenin emeğine nankörlük edilmeyecektir. Biz şüphesiz onu yazmaktayız.**

95. **Yok ettiğimiz memleketin ahalisinin Bize dönmemesi imkânsızdır.**

96. **Ye'cûc ve Me'cûcun önü açıldığı zaman ki onlar her tepeden akın edip çıkarlar.**

97. **Gerçek vaad yaklaştığında, işte o zaman kâfir olanların gözleri donakalır. "Eyvah bizlere! Doğrusu biz bundan gaflet içindeydik, hayır biz zalim kimselerdik," derler.**

Hz. Peygamber, bir gün Mescid-i Haram'a girdi. Kureyş büyükleri de oradaydılar. Kabe'nin etrafında üç yüz altmış kadar put bulunuyordu. Peygamber, Müşriklerin yanlarına oturdu. Nadr b. Hars, Peygamber'e çatarak münakaşa etti. Peygamber, Nadr'a gereken cevabı vererek ona galip geldi ve onu susmaya mecbur etti. Sonra onlara aşağıdaki ayetleri okudu: Peygamber, oradan kalktıktan sonra yanlarına Müşriklerden Abdullah b. Zübeyri geldi. O geldiği sırada,

oradakilerin gizli bir şeyler konuştuklarını gördü ve onlara, "Neye dalmıştınız?" diye sordu.

Bunun üzerine Velid b. Muğire, Peygamber'in söylediklerini ona bildirdi. Bu sözleri duyunca Abdullah, onlara hitaben, "Dikkat edin! Vallahi ben, burada olmuş olsaydım, onunla çekişirdim," dedi. Bunun üzerine Müşrikler hemen Peygamberi geri çağırdılar. Peygamber, yanlarına gelince Abdullah, ona, "Bu sözleri sen mi söyledin?" dedi. Peygamber, "Evet!" dedi. Abdullah, "İşte sana husumet yapıyor ve seninle münakaşa ediyorum. Yahudiler Uzeyr'e tapıyorlar, Nasaralar İsa'ya tapıyorlar. Beni Melih meleklere tapmıyorlar mı? Üzeyir, İsa ve melekler, cehenneme gittikten sonra, onlarla beraber cehenneme gitmeye biz çoktan razıyız," dedi. Peygamber, vahiy beklemek üzere sustu. Peygamberin bu sükûtu üzerine Müşrikler, galip geldiklerini sanarak sevindiler, gülüştüler. Bunun üzerine aşağıdaki ayetler nazil oldu:

98. Siz ve Allah'tan başka taptıklarınız, cehennemin yakıtısınız; oraya gireceksiniz.
99. Eğer onlar ilâh olsalardı, oraya girmeyeceklerdi. Hepsi orada temelli kalacaktır.
100. Orada onların inlemeleri vardır. Bunlar orada bir şey işitemezler.
101. Şüphesiz katımızdan kendilerine güzel şeyler takdir edilmiş olanlar, cehennemden uzak tutulanlardır.

102. Bunlar, onun uğultusunu bile duymazlar. Canlarının istediği şeyler içinde temelli kalırlar.
103. En büyük korku bile bunları üzmez. Melekler onları "Size söz verilen gün işte bugündür," diye karşılarlar.
104. Göğü, kitap dürer gibi dürdüğümüz zaman, yaratmaya ilk başladığımız gibi, katımızdan verilmiş bir söz olarak onu tekrar var edeceğiz. Doğrusu Biz bunları yaparız.
105. And olsun ki, Tevrat'tan sonra Zebûr'da da yeryüzüne ancak iyi kullarımın mirasçı olduğunu yazmıştık.
106. Şüphesiz bu Kur'ân'da kullar için kâfi bir öğüt vardır.
107. Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik.
108. De ki, bana: "İlâhınız ancak tek bir ilâhtır. Şimdi siz artık Müslüman oluyor musunuz?" diye vahyolundu.
109. Eğer yüz çevirirlerse, de ki: "Size açıkladım; tehdit olunduğunuz şeyin yakın mı, uzak mı olduğunu bilmem."
110. Şüphesiz Allah sözün açığını da bilir, gizlediklerinizi de bilir.
111. Bilmem belki bu gecikme sizi denemek ve bir süreye kadar geçindirmek içindir.

112. Peygamber dedi: "Ey Rabbim! Aramızda gerçekle hükmet ve Rabbimiz O Rahmân'dır ki, isnad ettiğiniz vasıflarınıza karşı yardımına sığınılacak olan ancak O'dur."

74. – 23. MÜ'MİNÛN SURESİ

Mekke döneminde nazil olmuş, 118 ayettir. Adını, 1. âyette Mü'minûn'dan almıştır. Müminûn; mü'minlerdir.
Müşriklere son uyarı ve mü'minlerin zafere ulaşacakları, kötülerin cezaya çarptırılacağı konu edilmektedir.
Hz. Ömer, şöyle nakleder: "Vahiy geldiği zaman Peygamber'in yanında arı vızıltısına benzeyen bir ses duyulurdu. Yine ona bir gün vahiy nazil oldu. Peygamber, bir müddet durdu, sonra açıldı. Kıbleye karşı döndü, ellerini kaldırdı da, "Allahım! Bize ziyade eyle noksan yapma, bize ikram et zelil kılma, bize ihsan eyle mahrum etme! Allahım! Bizi razı kıl ve bizden razı ol!" buyurdu. Sonra devam ile, "Yemin olsun, bana on ayet indirildi. Bir kimse bunları yerine getirirse, cennete girer," buyurdu ve aşağıdaki ayetleri okudu."

1. **Gerçekten müminler kurtuluşa ermiştir,**
2. **Onlar, namazlarında huşû içindedirler,**
3. **Onlar, boş ve yararsız şeylerden yüz çevirirler,**
4. **Onlar ki, zekâtı verirler,**
5. **Onlar, iffetlerini korurlar,**
6. **Ancak eşleri ve ellerinin sahip olduğu (cariyeler) hariç. (Bunlarla ilişkilerinden dolayı) kınanmış değillerdir.**
7. **Kim bunun ötesine gitmeyi isterse, bunlar haddi aşanlardır.**
8. **Yine onlar, emanetlerine ve ahidlerine riayet ederler,**
9. **Onlar, namazlarını muhafaza ederler,**
10. **İşte asıl onlar varislerdir.**
11. **Firdevs'e varis olan bu kimseler orada ebedî kalırlar.**

Abdullah b. Sa'd, Peygamber'in sır katiplerinden idi. Aşağıdaki ayetleri Hz. Peygamber, ona yazdırıyordu. "Başka bir yaratılışla" ibaresine gelince, Abdullah, ayetlerin manasına taacub etti ve gayri ihtiyari olarak, "yaratanların en güzeli Allah, çok yüceldi," dedi. Abdullah'ın, bu ibareyi söylemesi üzerine, Peygamber, "Yaz! O, öyle nazil oldu," buyurdu. Bu durum, Abdullah için bir imtihan oldu. Abdullah, şüpheye düştü, "Muhammed söylediklerinde sadık ise, ona vahyolunduğu gibi, bana da vahyolunuyor. Muhammed, söylediklerinde yalancı ise, onun dininde zaten hayır yok," deyip İslam'dan çıktı, Mekke'ye kaçtı ve Müşriklere iltihak etti.

12. **And olsun Biz insanı, bir süzülmüş çamurdan yarattık.**

13. Sonra onu emin ve sağlam bir karargâhta nutfe haline getirdik.
14. Sonra nutfeyi bir alaka olarak yarattık. O alakayı bir et parçası halinde yarattık. Onu da bir takım kemik yaptık. O kemiklere bir et giydirdik, sonra onu diğer bir yaratık olarak teşekkül ettirdik. Yapıp yaratanların en güzeli olan Allah yücedir.
15. Sonra siz bunun ardından muhakkak ki öleceksiniz.
16. Sonra da siz, şüphesiz, kıyametin gününde diriltileceksiniz.

Allah'ın kudret ve azametini ve insanlara olan sayısız nimetlerini beyan ile Müşrikleri tehdid sadedinde aşağıdaki ayetler nazil olmuştur:

17. Andolsun Biz, üstünüzde yedi yol yarattık. Biz, yaratmaktan habersiz değiliz.
18. Gökten uygun bir ölçüde yağmur indirip onu yerde durdurduk. Onu gidermeye de elbet gücümüz yeter.
19. Böylece onun sayesinde sizin yararınıza hurma bahçeleri ve üzüm bağları meydana getirdik, bunlarda sizin için birçok meyveler vardır ve siz onlardan yersiniz.
20. Tûr-ı Sinâ'da yetişen bir ağaç da meydana getirdik. Bu ağaç hem yağ, hem de yiyenlerin ekmeğine katık verir.
21. Hayvanlarda da sizin için elbette ibretler vardır. Onların karınlarındakilerden size içiririz. Onlarda sizin için birtakım faydalar daha vardır; ayrıca etlerini yersiniz.
22. Hem onlarda hem gemide taşınırsınız.

Mekke Müşrikleri'ne ihtar ve uyarı kabilinden, Nuh'un kavmine gelen helak azabını anlatarak, iman etmedikleri takdirde öncekilerin başlarına gelenler, onların da başına geleceğini şöyle ihtar etmektedir:

23. And olsun Biz, Nûh'u kavmine gönderdik, "Ey kavmim! Allah'a kulluk edin. O'ndan başka tanrınız yoktur. Hâlâ sakınmaz mısınız?" dedi.
24. Kavminin içinden kâfir zengin topluluğu, "Bu, tıpkı sizin gibi bir beşerden başka bir şey değildir. Size üstün ve hakim olmak istiyor. Eğer Allah isteseydi, muhakkak ki bir melek gönderirdi. Biz geçmişteki atalarımızdan böyle bir şey duymadık," dediler.
25. "Bu, yalnızca kendisinde delilik bulunan bir kimsedir. Öyle ise, bir süreye kadar bekleyin."
26. Nuh: "Rabbim! Beni yalanlamalarına karşı bana yardım et!" dedi.
27. Ona şöyle vahyettik: Bizim nezaretimiz altında ve vahyimizle gemiyi yap. Emrimiz gelip de tandır kaynayınca, her cinsten eşler halinde iki

tane ve bir de içlerinden, daha önce kendisi aleyhinde hüküm verilmiş olanların dışındaki aileni gemiye al. Zulmetmiş olanlar konusunda bana yalvarma! Zira onlar kesinlikle boğulacaklardır!

28. Sen, yanındakilerle beraber gemiye yerleştiğinde: "Bizi zalimlerden kurtaran Allah'a hamdolsun," de!

29. De ki: "Rabbim! Beni mübarek bir yere indir. Sen, konuklatanların en hayırlısısın."

30. Şüphesiz bunda sizin için birtakım delille vardır. Çünkü Biz, kullarımızı böyle denemişizdir.

Nuh Kavminden sonra Ad kavmini getirdiğini Müşrikleri tehdit için:

31. Sonra onların ardından bir başka nesil getirdik.

32. Bunun üzerine, onlar arasından kendilerine, "Allah'a kulluk edin; çünkü sizin O'ndan başka bir tanrınız yoktur. Hâlâ Allah'tan korkmaz mısınız? diyen bir resul gönderdik.

33. Onun kavminden, kâfir olup ahirete ulaşmayı yalanlayan ve dünya hayatında kendilerine refah verdiğimiz varlıklılar dedi ki: "Bu, aynı sizin gibi bir insandır; sizin yediğinizden yer, sizin içtiğinizden içer."

34. "Gerçekten, tıpkı kendiniz gibi bir beşere itaat ederseniz herhalde ziyan edersiniz."

35. "Size, öldüğünüz, toprak ve kemik haline geldiğinizde, mutlak surette sizin çıkarılacağınızı mı vaad ediyor?"

36. "Heyhât o size vaad edilen şey ne kadar uzak!"

37. "Dünya hayatından başka gerçek yoktur. Ölürüz, yaşarız; bir daha diriltilecek değiliz."

38. "Bu adam, sadece Allah hakkında yalan uyduran bir kimsedir; Biz ona inanmıyoruz."

39. O Peygamber: "Rabbim, beni yalanlamalarına karşı bana yardımcı ol!" dedi.

40. Allah şöyle buyurdu: "Pek yakında onlar pişman olacaklar!"

41. Nitekim Hak tarafından korkunç bir ses yakalayıverdi onları! Kendilerini çepeçevre kuşattık. Zalimler topluluğunun canı cehenneme!

Ad Kavmi'nden sonra Semud Kavmi'ni, ondan sonra Lut ve Şuayb'ın kavimlerini getirmiştir:

42. Sonra onların ardından bir başka nesil getirdik.

43. Hiçbir ümmet, ecelini ne öne alabilir ne de erteleyebilir.

44. Biz peyderpey peygamberlerimizi gönderdik. Herhangi bir ümmete peygamberlerinin geldiği her defasında, onlar bu peygamberi yalanladılar; Biz de onları birbiri ardından yuvarladık ve onları efsâne yaptık. Artık iman etmeyen kavmin canı cehenneme!
45. Sonra Musa'yı ve kardeşi Harun'u açık bir ferman ve delillerimizle gönderdik.
46. Firavun'a ve ileri gelenlerine de. Onlar, kibre kapıldılar ve ululuk taslayan zorba bir kavim oldular.
47. Onun için dediler ki, "Kavimleri bize kölelik ederken, benzerimiz olan bu iki adama inanacak mıyız?"
48. Böylece onları yalanladılar, bu yüzden helâk edilenlerden oldular.
49. Andolsun Biz Musa'ya, onlar yola gelirler diye, o kitabı da verdik.
50. Meryemoğlunu ve annesini de bir alâmet kıldık; onları, yerleşmeye elverişli, sulu bir tepeye yerleştirdik.
51. Ey peygamberler! Temiz ve helal olan şeylerden yiyin; güzel amel ve hareketlerde bulunun. Çünkü Ben sizin yaptıklarınızı bilirim.
52. "İşte bu sizin ümmetiniz bir tek ümmet ve Ben de sizin Rabbinizim. Öyle ise Benden sakının," denildi.
53. İnsanlar kendi aralarındaki işlerini bölüştüler. Her grup, kendilerindeki ile sevindi.
54. Sen onları bir zamana kadar gaflet ve sapıklıkları ile baş başa bırak!
55. Sanıyorlar mı ki, onlara verdiğimiz servet ve oğullar ile,
56. Kendilerine faydalar sağlamak için can atıyoruz. Hayır, onlar işin farkına varamıyorlar.
57. Rablerine olan saygıdan dolayı titreyenler,
58. Rablerinin âyetlerine inananlar,
59. Rablerine ortak tanımayanlar,
60. Rablerine dönecekleri için yaptıkları işleri kalpleri titreyerek yapanlar;
61. İşte onlar, iyiliklere koşuşurlar ve iyilik için yarışırlar.
62. Hiç kimseyi, gücünün yettiğinden başkası ile yükümlü kılmayız. Nezdimizde hakkı söyleyen bir kitap vardır, haksızlığa uğratılmazlar.
63. Hayır, onların kalpleri bu konuda cehalet içindedir. Onların bundan öte birtakım kötü işleri vardır ki, onlar bu işleri yaparlar.
64. Refah ve bolluk içinde olanlarını sıkıntıya uğrattığımızda, bakarsın ki onlar feryat ederler.
65. Boşuna feryat etmeyin bugün! Zira Bizden yardım edilmezsiniz.

Müşrikler, Kabe'nin etrafında toplanırlar, orada Peygamber ve Kur'an aleyhinde konuşurlar, dedikodu yaparlardı. Putlara taparlar, Beyt'i tavaf etmezler ve onunla iftihar ederlerdi. Bunu beyan için:

66. Çünkü âyetlerimiz size okunurdu, buna karşı arkanızı dönerdiniz.
67. Kafa tutardınız ve geceleyin hezeyanlar savururdunuz.
68. Onlar, bu sözü hiç düşünmezler mi? Yoksa kendilerine, önceki atalarına gelmeyen bir şey mi geldi?
69. Yoksa peygamberlerini tanımadılar mı onu inkâr ediyorlar?
70. Yoksa onda bir delilik olduğunu mu söylüyorlar? Aksine o, kendilerine hakkı getirmiştir. Hâlbuki onlar haktan hoşlanmazlar.
71. Eğer hak, onların kötü arzu ve isteklerine uysaydı, mutlaka gökler ve yer ile bunlarda bulunan kimseler bozulur giderdi. Hayır, Biz onlara şan ve şereflerini getirdik; fakat onlar kendi şereflerine sırt çevirirler.
72. Yoksa sen onlardan bir vergi mi istiyorsun? Rabbinin vergisi daha hayırlıdır. O, rızık verenlerin en hayırlısıdır.
73. Gerçek şu ki sen onları doğru bir yola çağırıyorsun.
74. Ahirete inanmayanlar ise, ısrarla yoldan çıkmaktadırlar.

Müşrikler, inkârlarında ısrar edip imandan yüz çevirince Allah, onlara kıtlık verdi. O kadar yokluk içinde kaldılar ki, köpek leşlerine varıncaya kadar yediler. Sonunda bir gün Ebu Süfyan, Peygamber'e gelerek, "Ya Muhammed! Sana Allah adına and vererek soruyorum. Sen alemlere rahmet olarak gönderildiğin iddiasında değil misin? Kavmin açlıktan ölüyor," demesi üzerine:

75. Onlara acıyıp da içinde oldukları sıkıntıyı giderseydik, iyice körleşerek azgınlıklarında direnirlerdi.
76. Andolsun, Biz onları sıkıntıya düşürdük de yine Rablerine boyun eğmediler, tazarruda bulunmadılar.
77. Üzerlerine, azabı çok şiddetli bir kapı açtığımızda, bakarsın ki onlar, orada şaşkın ve ümitsiz kalmışlardır!
78. Hâlbuki sizin için o kulağı, o gözleri ve o gönülleri yaratan O'dur. Ne de az şükrediyorsunuz!
79. Sizi yeryüzünde türeten O'dur. O'nda toplanacaksınız.
80. O, yaşatan ve öldürendir; gecenin ve gündüzün değişmesi O'nun eseridir. Hâlâ aklınızı kullanmaz mısınız?

Öldükten sonra dirilmeyi inkâr eden Müşrikler hakkında:

81. Hayır, öncekilerin söylediklerinin benzerini söylediler.
82. Dediler ki: "Sahi biz, ölüp de toprak ve kemik olmuşken, mutlaka yeniden diriltileceğiz öyle mi?"
83. "Yemin ederiz ki, bize ve daha önce atalarımıza böyle bir vaadde bulunuldu; bu öncekilerin masallarından başka bir şey değildir!"

84. De ki, "Biliyorsanız söyleyin, bu dünya ve ondakiler kime aittir?"
85. "Allah'a aittir" diyecekler. "Öyle ise hiç düşünmez misiniz?" de!
86. "Yedi kat göklerin Rabbi, azametli Arş'ın Rabbi kimdir?" diye sor!
87. "Allah'ındır," derler. "Şu halde Allah'tan korkmaz mısınız?" de!
88. "Eğer biliyorsanız, her şeyin hükümdarlığı kendisinin elinde olan, kendisi her şeyi koruyup kollayan; fakat kendisi korunmayan kimdir?" diye sor!
89. "Allah'ındır," diyecekler. "Öyle ise nasıl olur da büyülenirsiniz?"

Müşrikler, Peygamber'i tekzip ediyorlar, Kur'an ayetlerinin Allah tarafından olduğunu inkâr ediyorlar, Allah birden fazladır, bir Allah bu kadar varlığı nasıl idare edebilir, diye Kainatın yaratıcısına şirk koşuyorlardı. Allah, Müşrikleri reddetmek üzere:

90. Doğrusu Biz onlara hakkı getirdik; onlar ise cidden yalancıdırlar.
91. Allah, evlat edinmemiştir; O'nunla beraber hiçbir ilâh da yoktur. Aksi takdirde her ilâh, kendi yarattığını idare eder ve bir gün mutlaka onlardan biri diğerine galip gelirdi. Allah, onların yakıştırdıkları şeylerden münezzehtir.
92. Allah, gaybı da açık olanı da bilir. O, müşriklerin ortak koştukları şeylerden münezzehtir.

Resulüne, müşriklere inen azaptan ve şeytanların vesveselerinden Allah'a sığınmasını öğretmek ve müşriklerin ölüm geldiği zamandaki hallerini beyan için:

93. De ki: Rabbim! Onlara yöneltilen tehdidi mutlaka bana gösterirsen,
94. Rabbim! Bu durumda beni, o zalimler topluluğunda bulundurma!
95. Biz, onlara yönelttiğimiz tehdidi sana göstermeye elbette ki kadiriz.
96. Sen, kötülüğü en güzel ile sav, çünkü Biz onların yakıştırmakta oldukları şeyi çok iyi bilmekteyiz.
97. De ki: Rabbim! Şeytanların kışkırtmalarından Sana sığınırım!
98. Onların, yanımda bulunmalarından da Sana sığınırım.
99. Müşriklerden birine ölüm geldiğinde, "Rabbim! Beni geri gönder,"
100. "Ta ki, boşa geçirdiğim dünyada iyi iş yapayım." Hayır! Onun söylediği, bir sözden ibarettir. Onların gerisinde ise, yeniden dirilecekleri güne kadar süren bir engel vardır.
101. Sûr'a üflendiği zaman aralarında artık ne soy vardır ne de birbirlerini soruşturacaklardır.
102. Kimlerin tartıları ağır basarsa, işte asıl bunlar kurtuluşa erenlerdir.

103. Tartıları hafif gelenler de kendilerine yazık etmişlerdir; ebedî cehennemdedirler.
104. Orada dişleri sırıtır halde iken ateş yüzlerini yalar.
105. Size âyetlerim okunurdu da onları yalanlardınız değil mi? der.
106. Derler ki: Rabbimiz! Azgınlığımız bizi alt etti; biz, bir sapıklar topluluğu idik.
107. Rabbimiz! Bizi buradan çıkar. Eğer bir daha dönersek, artık belli ki biz zalim insanlarız.
108. Allah dedi ki: Alçaldıkça alçalın orada! Bana konuşmayın artık.
109. Kullarımdan bir zümre "Rabbimiz! Biz iman ettik; öyle ise bizi bağışla, bize merhamet et, Sen merhametlilerin en iyisisin," diyorlardı.

Müşrikler Bilal, Ammar, Suheyb ve Habbab gibi fakir müminlerle alay ederler, onları gördüklerinde bir birlerine göz kırparlar, müminlerin içinde bulunduğu fakirliğe gülerler ve eğlenirlerdi. Müşrikleri red için:

110. Onları alaya aldınız ve bu davranışınız size Beni yâd etmeyi unutturdu; çünkü onlara gülüyordunuz.
111. Bugün Ben onlara, sabrettiklerinin karşılığını verdim; onlar, hakikaten muradlarına erenlerdir.

112. "Yeryüzünde kaç yıl kaldınız?" diye sorar.
113. "Bir gün veya günün bir kısmı kadar kaldık. Bilenlere sor," derler.
114. Allah buyurur ki: Sadece az bir süre kaldınız; keşke bilmiş olsaydınız!
115. Sizi sadece boş yere yarattığımızı, Bize döndürülmeyeceğinizi mi sandınız?
116. Gerçek hükümdar olan Allah yücedir. O'ndan başka ilâh yoktur. O, bereketli Arş'ın sahibidir.
117. Kim Allah ile birlikte başka bir tanrıya taparsa ki bu hususta hiçbir delili yoktur, o kimsenin hesabı ancak Rabbinin nezdindedir. Şüphesiz ki, kâfirler kurtuluşa eremezler.
118. De: "Rabbim! Bağışla, merhamet et! Sen merhametlilerin en iyisisin."

75. - 32. SECDE SURESİ

Mekke döneminde nazil olmuş, 30 ayettir. Adını, mü'minlerin Allah'a secdelerinden bahseden 15. âyetten alır.
Sûrede; Allah'ın kudreti, ahiret günü, kitaplar, peygamberler ve insanın yaratılışı anlatılır.
"Kur'an'ı, Muhammed kendisi uyduruyor. Yoksa Muhammed'in iddia ettiği gibi Kur'an Allah Kelamı değildir," diyen Müşrikler hakkında:

1. **Elif, Lâm, Mîm.**
2. **Kendisinde şüphe olmayan bu kitabın indirilişi, âlemlerin Rabbi olan Allah tarafındandır.**
3. **Yoksa onu uydurdu mu diyorlar? Hayır, o senden önce kendilerine bir uyarıcı gelmemiş olan bir kavmi korkutman için, Rabbin tarafından gelen bir haktır. Belki, hidayete ererler.**
4. **Allah gökleri, yeri ve ikisi arasındakileri altı günde yaratan, sonra Arş üzerine istivâ edendir. Sizin için O'ndan başka ne bir dost vardır ne de bir şefaatçi! Artık düşünmeyecek misiniz?**
5. **O, gökten yere işleri yönetir, sonra da, sizin saydıklarınızdan bin yıl kadar olan bir günde O'na yükselir.**
6. **İşte görüleni de görülmeyeni de bilen, güçlü-merhametli olan O'dur.**
7. **Yarattığı her şeyi güzel yaratan ve insanı yaratmaya bir çamurdan başlayan O'dur.**
8. **Sonra onun soyunu bir öz sudan; değersiz bir sudan yaratmıştır.**
9. **Sonra onu bir şekle sokup, içine kendi ruhundan üfürdü. Ve sizin için kulaklar, gözler ve gönüller var etti. Siz az şükrediyorsunuz!**

Peygamber, Kıyamet'in kopacağını, insanların Allah'ın huzurunda toplanacaklarını ve dünyada yaptıklarından hesap vereceklerini, iyilerin cennete, kâfirlerin cehenneme gireceklerini insanlara telkin ettikçe Müşrikler, imandan uzaklaşırlar ve inkârlarında ısrar ederlerdi. Übey b. Half, Mekke Müşriklerinin ulularından ve Peygamber'in en büyük düşmanlarındandı. Übey de, hem imandan uzak durur, hem de diğer müşrikleri imandan menetmek için, "Biz, ölüp çürüdükten ve zerrelerimiz toprağa karıştıktan sonra mı dirileceğiz?" diye Peygamber ve müminlerle alay ederek küfür üzerinde şiddet göstermişti.

10. Onlar: "Biz yeryüzünde kaybolup gittikten sonra, gerçekten yeniden mi yaratılacağız?" dediler. Hayır, onlar Rablerine kavuşmayı inkâr edenlerdir.
11. De ki: "Size vekil kılınmış olan ölüm meleği canınızı alacak, sonra Rabbinize döndürüleceksiniz."
12. Suçluların, Rablerinin huzurunda başları öne eğerek: "Rabbimiz! Gördük ve dinledik, şimdi bizi geri çevir de salih bir amel işleyelim, çünkü biz artık kesin bir şekilde inanıyoruz," derlerken bir görsen!
13. Eğer Biz dilemiş olsaydık herkese hidayetini verirdik. Fakat: "Bütün insanlar ve cinlerden cehennemi elbette dolduracağım," sözü Benden hak olmuştur.
14. "O halde bu gününüzle karşılaşmayı unuttuğunuzdan dolayı tadın azabı! İşte Biz de sizi unuttuk. Yaptığınız işler yüzünden tadın ebedî azabı!"

Ashab'tan bir takım kimseler, akşam namazını kıldıktan sonra evlerine gitmezler, uyurum korkusuyla yataklarından uzak durmaya başladılar. Evlerine gitmeyip yatsıya kadar mescidde ibadet edenler hakkında:

15. Bizim âyetlerimize öyle kimseler iman eder ki, onlarla kendilerine öğüt verildiği zaman secdelere kapanırlar ve Rablerine hamd ile tesbih ederler de büyüklük taslamazlar.
16. Korku ve ümid içinde bedenleri yataklardan uzaklaşarak Rablerine dua ederler ve kendilerine verdiğimiz rızıklardan hayra sarfederler.
17. Kimse, kendileri için, yaptıklarına karşılık ne gözler aydınlığı gizlenmiş olduğunu bilemez.

Ali b. Ebi Talib ile Velid b. Ukbe arasında bir mesele hakkında münazara vardı. Velid, Kureyş'in zenginlerindendi ve çok ihtiyar idi. Ali'ye hitaben, "Sus! Sen çocuksun, ben ihtiyarım. Lisanım senden daha iyi, kılıcım senin kılıcından daha keskindir, ben kalben senden daha şecaatliyim," dedi. Ali de, "Sen sus! Zira, sen fasıksın," cevabını verince:

18. İman eden, fâsık olan gibi olur mu? Onlar aynı olamazlar.
19. Evet, iman edip de salih amelleri işleyen kimselerin, yaptıklarına karşılık bir konukluk olarak barınak cennetleri vardır.
20. Ama fâsıklık etmiş olanların barınakları ateştir. Oradan her çıkmak istediklerinde oraya geri çevrilirler ve kendilerine: "Haydi tadın o ateşin yalanlayıp durduğunuz azabını!" denir.

21. Onlara, en büyük azaptan önce yakın azaptan da tattıracağız. Umulur ki dönerler.

22. Rabbinin âyetleriyle kendisine öğüt verilip de sonra onlardan yüz çeviren kimseden daha zalim kim olabilir? Gerçekten Biz, günahkârlardan intikam alacağız.

Mekke Müşriklerini imana davet için irşat ve ikaz sadedinde:

23. Andolsun ki Biz Musa'ya kitap vermiştik. Şimdi de sen o kitaba kavuşmaktan şüphe içinde olma. Biz onu İsrailoğulları'na doğru yolu gösteren bir rehber kılmıştık.

24. Onların içinden, sabrettikleri zaman Bizim emrimizle doğru yola ileten önderler yetiştirmiştik. Onlar, Bizim âyetlerimize kesin bir şekilde inanıyorlardı.

25. İhtilafa düştükleri şeyler hakkında, şüphesiz ki Rabbin kıyametin günü aralarında ayırıcı hükmü verecektir.

26. Kendilerinden önce, yurtlarında dolaşmakta oldukları nice kuşakları helâk etmiş olmamız, onları doğru yola iletmedi mi? Şüphesiz bunda nice deliller vardır. Hâlâ kulak vermeyecekler mi?

27. Görmediler mi, Biz kırsal yere suyu veriyoruz da onunla bir ekin çıkarıyoruz. Ondan hayvanları da yiyor, kendileri de. Hâlâ görmezler mi?

Peygamberin arkadaşları, kâfirlere, "Bize bir günün gelmesi çok yaklaştı. O gün biz, müsterih olacağız ve türlü nimetlere kavuşacağız. O gün Allah, bizimle sizin aranızda hükmünü verecektir," dediler. Bu sözleri duyan Müşriklerin, müminlerle alay için, "Bahsettiğiniz şu fetih günü ve bu hüküm ne zaman olacak?" demeleri üzerine:

28. Bir de "Ne zaman o fetih, eğer doğru söylüyorsanız?" diyorlar.

29. De ki: "İnkâr edenlere o fetih günü iman etmeleri fayda vermez ve onlara göz açtırılmaz."

30. Şimdi sen onlardan yüz çevir de bekle. Şüphesiz onlar da bekliyor.

76. – 52. TÛR SURESİ

Mekke döneminde inmiş, 49 âyettir. Adını 1. âyette geçen "et-Tûr" kelimesinden almıştır. Tûr; dağ demektir.
Hz. Mûsâ'ya ilk vahyin geldiği, Sina'nın güneyindeki Tur-i Sina dağı kastedilmektedir. Sûrede başlıca, ahiret halleri, kâfirlerin karşılaşacakları ceza, mü'minlerin mükâfatları konu edilmekte ve müşriklerin Hz. Peygamber hakkındaki batıl iddiaları reddedilmektedir.

1. **Andolsun Tûr'a,**
2. **Satırla yazılmış kitaba,**
3. **Yayılmış ince deri üzerine,**
4. **Ma'mur eve,**
5. **Yükseltilmiş tavana,**
6. **Kaynatılmış denize,**
7. **Rabbinin azabı mutlaka vuku bulacaktır.**
8. **Onu defedecek yoktur.**
9. **O gün gök, bir çalkanışla çalkalanır.**
10. **Dağlar da bir yürüyüşle yürür.**
11. **O gün, vay haline yalanlayanların!**
12. **Ki onlar, daldıkları bir batakta oynarlar.**
13. **O gün onlar cehennem ateşine itilecekler.**
14. **"İşte yalanlayıp durduğunuz ateş budur," denir.**
15. **"Bu da mı bir sihir? Yoksa siz görmüyor musunuz?"**
16. **Girin oraya! İster sabredin ister etmeyin, artık sizin için birdir. Yaptıklarınıza göre cezalandırılacaksınız."**
17. **Şüphesiz korunanlar da cennetlerde, nimetler içindedirler.**
18. **Rablerinin kendilerine verdiği ile zevk ü sefâ sürerler. Rableri onları, cehennem azabından korumuştur.**
19. **"Yaptıklarınıza karşılık afiyetle yiyin, için!" denilir.**
20. **Sıra sıra dizilmiş koltuklara yaslanırlar. Ayrıca Biz onları ceylan gözlü hûrilerle evlendirdik.**
21. **İman edip zürriyetleri de iman ile kendilerine tâbi olanlar; işte Biz, onların nesillerini de kendilerine kattık. Kendilerinin amellerinden bir şey de eksiltmedik. Herkes kendi kazandığına bağlıdır.**
22. **Onlara canlarının istediği meyvalar ve etlerden bol bol verdik.**
23. **Orada bir kadeh kapışırlar ki, onda ne bir saçmalama vardır, ne de günaha sokma.**

24. Onlara ait, sedefinde gizlenmiş inci gibi gençler de onların etrafında dört dönerler.
25. Birbirlerine yönelip soruyorlar.
26. Diyorlar ki: "Gerçekte biz daha önce âilemiz içinde korkardık."
27. "Allah, bize lutfetti de bizi, içine işleyen azaptan korudu."
28. "Gerçekten biz bundan önce O'na yalvarıyorduk. Çünkü iyilik eden, esirgeyen ancak O'dur."
29. Sen öğüt ver. Rabbinin nimetiyle sen ne kâhinsin ne de mecnûn.

Kureyş, Hz. Peygamber konusunda görüşmek üzere Darunnedve'de toplanmıştı. İçlerinden biri, "Onu bağlayıp bir yere hapsedelim. Sonra da ondan önceki şairler Zuheyr ve Nabiğa'nın öldükleri gibi, onun da ölüp yok olmasını gözleyelim. Çünkü o da, onlardan biri gibidir," dedi.

30. Onlar, "O, bir şâirdir, zamanın felaketlerine çarpılmasını gözetliyoruz" mu diyorlar?
31. De ki: Bekleyin, çünkü ben de sizinle beraber bekleyenlerdenim.
32. Akılları mı bunu emreder yoksa onlar azgın bir topluluk mudur?
33. Yoksa "Onu uydurdu" mu diyorlar? Hayır, onlar inanmıyorlar.
34. Eğer doğru iseler onun benzeri bir söz meydana getirsinler.
35. Yoksa onlar, yaratıcı olmadan mı yaratıldılar? Yoksa kendileri yaratıcı mıdırlar?
36. Yoksa gökleri ve yeri onlar mı yarattılar? Hayır, onlar anlamazlar.
37. Yoksa Rabbinin hazineleri onların yanında mıdır? Yahut onlar hâkim olanlar mıdır?
38. Yoksa kendilerine mahsus çıkıp dinleyecekleri bir merdivenleri mi var? Öyleyse dinleyenleri, açık bir delil getirsin.
39. Demek kızlar O'na, oğullar size öyle mi?
40. Yoksa sen kendilerinden bir ücret istiyorsun da onlar ağır bir borç altında mı kalıyorlar?
41. Yoksa gayb kendilerinin yanında da onlar mı yazıyorlar?
42. Yoksa bir tuzak mı kurmak istiyorlar? Fakat o küfredenlerin kendileri tuzağa düşeceklerdir.
43. Yoksa onların Allah'tan başka bir ilâhı mı var? Allah, onların ortak koştuklarından uzaktır.
44. Gökten bir parçanın düştüğünü görseler, "Yığılmış bulutlardır," derler.
45. Artık çarpılacakları günlerine kavuşuncaya kadar onları bırak!
46. O gün tuzakları, kendilerine zerre kadar faydası olmayacak ve hiçbir şekilde yardım da görmeyeceklerdir.

47. Şüphesiz o zulmedenlere ondan başka da azap vardır. Fakat onların çoğu bilmezler.
48. Rabbinin hükmüne sabret. Çünkü sen gözlerimizin önündesin. Kalktığın zaman Rabbini hamd ile tesbih et!
49. Gecenin bir kısmında ve yıldızların batışında da O'nu tesbih et!

77. - 67. MÜLK SURESİ

Mekke döneminde inmiş, 30 âyettir. Sûre, adını, birinci âyette geçen "el-Mülk" kelimesinden almıştır.
Sûrede, Allah'ın azameti ve birliğinin delilleri ve öldükten sonra dirilmeyi inkar edenlerin akıbeti anlatılır.

1. **Hükümranlık elinde bulunan Allah yücedir. O her şeye gücü yeter.**
2. **O, hanginizin iş bakımından daha güzel olduğunu denemek için ölümü ve hayatı yarattı. O, üstün-bağışlayandır.**
3. **O, yedi göğü, birbiri üzerine yarattı. Rahmân'ın yaratmasında bir aykırılık, uygunsuzluk görmezsin. Gözünü döndür de bak, bir bozukluk görüyor musun?**
4. **Sonra gözünü tekrar tekrar döndür. Göz, âciz ve bitkin halde sana dönecektir.**
5. **Andolsun Biz, en yakın göğü kandillerle donattık ve onları, şeytanlar için taşlamalar yaptık. Onlar için alevli ateş azabını hazırladık.**
6. **Rablerini inkâr edenler için cehennem azabı vardır. O ne kötü gidilecek yerdir!**
7. **Oraya atıldıklarında, onun kaynarken çıkardığı uğultuyu işitirler.**
8. **Nerede ise öfkeden çatlayacak. Ne zaman oraya bir topluluk atılsa, onun bekçileri onlara: "Size korkutucu bir peygamber gelmemiş miydi?" diye sorarlar.**
9. **Onlara derler: "Evet, bize uyarıcı geldi ama biz yalanladık ve Allah hiçbir şey indirmedi, siz ancak büyük bir sapıklık içindesiniz," dedik.**
10. **Derler ki: "Eğer biz dinleseydik yahut düşünüp anlasaydık şu çılgın ateşin halkı arasında bulunmazdık!"**
11. **Böylece günahlarını itiraf ederler. O çılgın ateş halkı uzak olsunlar!**
12. **Fakat daha görmeden Rablerinden korkanlar var ya, işte onlar için bağışlanma ve büyük mükâfat vardır.**

Müşrikler, Peygamber'i incitecek şeyler konuşurlardı. Cebrail de onların konuşmalarını Peygamber'e bildirirdi. Sözlerinin açığa çıktığını gördüklerinde birbirlerine, "Sözlerinizi gizli söyleyin, Muhammed'in Allah'ı duymasın," demeleri üzerine:

13. **Sözünüzü ister gizleyin, ister açığa vurun; O, göğüslerdekini bilir.**
14. **Hiç yaratan bilmez mi? O, latif-haberdardır.**

15. **O size yeri boyun eğer kıldı. Haydi, onun sırtlarında yürüyün ve Allah'ın rızkından yiyin. Dönüş O'nadır.**
16. **Göktekinin sizi yere geçirivermeyeceğinden emin mi oldunuz? (O zaman) bir de bakarsınız yeryüzü şiddetle çalkalanıyor.**
17. **Yoksa gökte olanın, üzerinize kasırga göndermeyeceğinden emin misiniz? Tehdidim nasılmış bileceksiniz.**
18. **Andolsun, onlardan öncekiler de yalanladılar. Beni inkârın sonucu nasıl oldu?**
19. **Üstlerinde kanatlarını çırparak uçan kuşları görmüyorlar mı? Onları Rahmân'dan başkası tutmuyor. Doğrusu O, her şeyi görendir.**
20. **Rahmân olan Allah'a karşı şu size yardım edecek askerleriniz hani kimlerdir? İnkârcılar, ancak derin bir gaflet içinde bulunmaktadırlar.**
21. **Allah, verdiği rızkı keserse, size rızık verebilen kimdir? Hayır, onlar azgınlık ve nefrette direnir.**
22. **Şimdi yüz üstü kapanarak yürüyen mi doğru gider, yoksa doğru yolda yürüyen mi?**
23. **De ki: "Sizi yaratan, size kulaklar, gözler ve gönüller veren O'dur. Ne kadar az şükrediyorsunuz!"**
24. **De ki: "Sizi yerden üreten O'dur ve O'na toplanacaksınız."**

Müşriklere azap ayetleri indikçe Peygamber ve Ashabı bunları okurlar ve onları imana davet ederlerdi. Dünya azabının geciktiğini gören müşrikler, Müslümanlarla alay etmek için, "Nerede bu azap? Sözünüz doğru ise hemen azabı getirin, bize acımayın," demeleri üzerine:

25. **"Doğru iseniz bu tehdit ne zaman olacak?" diyorlar.**
26. **De ki: "Bu bilgi, Allah'tadır. Ben ancak apaçık bir uyarıcıyım."**
27. **Onu yakın görünce inkâr edenlerin yüzleri kötüleşti: "İşte çağırıp durduğunuz şey budur!" dendi.**
28. **De ki: "Eğer Allah beni ve benimle beraber olanları öldürse yahut bize merhamet etse, kâfirleri acı bir azaptan kim kurtarabilir?**
29. **De ki: "O çok merhametlidir. O'na inanmış, O'na dayanmışızdır. Yakında kimin apaçık bir sapıklık içinde olduğunu bileceksiniz."**
30. **De ki: "Eğer suyunuz kurusa, size kim bir akarsu getirebilir?"**

78. - 69. HAKKA SURESİ

Mekke döneminde inmiş, 52 âyettir. Adını, 1. âyetteki Hâkka'dan alır. Hâkka; kıyamet demektir.
Sûrede; Kıyameti inkar edenlerin görecekleri cezalar ve mü'minler ile kafirlerin dehşetli Kıyamet günündeki halleri konu edilmektedir.

1. **Gerçekleşecek olan!**
2. **Nedir, o gerçekleşecek olan?**
3. **Gerçekleşecek olanın ne olduğunu sen nereden bileceksin?**
4. **Semûd ve Âd, kapılarını çalacak olan o felaketi yalan saymışlardı.**
5. **Semûd kavmi korkunç bir sesle yok edildi.**
6. **Âd kavmi ise gürültülü ve azgın bir fırtına ile yok edildiler.**
7. **Allah, onu üzerlerine yedi gece sekiz gündüz musallat etmişti. Öyle ki, o kavmi içi boş hurma kütükleri gibi orada yere serilmiş görürdün.**
8. **Onlardan bir kalıntı görebilir misin?**
9. **Firavun, ondan öncekiler ve altı üstüne getirilen beldeler, hep o hatayı işlediler.**
10. **Rablerinin elçilerine karşı geldiler. O da onları şiddetli bir yakalayışla yakaladı.**
11. **Kuşkusuz, sular kabarınca sizi gemide Biz taşıdık.**
12. **Onu size bir öğüt yapalım ve belleyici kulaklar bellesin diye.**
13. **Sûr'a bir tek üfleme üflendiği,**
14. **Arz ve dağlar yerlerinden kaldırılıp şiddetle birbirine çarpılarak darmadağın olduğu zaman,**
15. **İşte o gün olacak olur.**
16. **O gün gök yarılmış, sarkmıştır.**
17. **Melekler de onun etrafındadır, O gün Rabbinin Arşını bunların da üstünde sekiz melek yüklenir.**
18. **O gün arz olunursunuz, öyle ki gizli bir haliniz kalmaz.**
19. **Kitabı sağından verilen, "alın okuyun kitabımı,"**
20. **"Çünkü ben hesabıma kavuşacağımı sezmiştim," der.**
21. **Artık o hoşnut bir hayattadır.**
22. **Yüksek bir cennettedir.**
23. **O cennetin meyveleri sarkmıştır.**
24. **"Geçmiş günlerde yaptığınız işlerden ötürü afiyetle yeyin, için."**
25. **Kitabı solundan verilen ise der ki: "Keşke kitabım verilmeseydi de,**
26. **Hesabımın ne olduğunu bilmeseydim,**

27. **Ne olurdu o ölüm, iş bitirici olsaydı.**
28. **Malım bana hiç fayda vermedi.**
29. **Gücüm de benden yok olup gitti."**
30. **"Onu yakalayın da bağlayın,"**
31. **"Sonra cehenneme atın onu,"**
32. **"Sonra da boyu yetmiş arşın zincir içerisinde onu oraya sokun."**
33. **Çünkü o, büyük Allah'a inanmıyordu.**
34. **Yoksula yedirmeye teşvik etmiyordu.**
35. **Bu sebeple bugün burada onun candan bir dostu yoktur.**
36. **İrinden başka yiyecek de yok.**
37. **Onu günahkârlardan başkası yemez.**

Müşriklerin, Peygamber hakkında, "O, bir şairdir. Kur'an onun söylediği şiirlerdir. O, bir kahindir, sözlerle kahinlik yapıyor," dediler.

38. **Andolsun gördüklerinize,**
39. **Ve görmediklerinize.**
40. **Kuşkusuz o, şerefli bir peygamberin getirdiği sözdür.**
41. **O bir şair sözü değildir, siz az inanıyorsunuz.**
42. **Bir kâhin sözü de değildir, ne de az düşünüyorsunuz!**
43. **O, âlemlerin Rabbi tarafından indirilmedir.**
44. **O, Bize isnâden bazı sözler uydurmaya kalkışsaydı,**
45. **Elbette Biz onu bundan dolayı kuvvetle yakalardık.**
46. **Sonra da onun şah damarını keserdik.**
47. **O vakit sizden hiçbiriniz ona siper de olamazdınız.**
48. **O hiç kuşkusuz, takva sahipleri için unutulmayacak bir öğüttür.**
49. **Biz biliyoruz ki sizden inanmayanlar var.**
50. **Kuşkusuz bu Kur'ân kâfirler için bir pişmanlık vesilesidir.**
51. **Gerçekten o, şüphe götürmez bir bilgidir.**
52. **O halde, haydi tesbih et Rabbinin yüce ismiyle**

79. – 70. ME'ÂRİC SURESİ

Mekke döneminde inmiş, 44 âyettir. Adını, 3. âyetteki Me'âric'ten alır. Me'âric; yükselme yolları demektir.
Sûrede; müşriklerin inkar, inat ve azgınlıkları, insan tabiatının yönleri, ölüm ötesi hayatın gerçekliği anlatılır.
Tefsirciler, aşağıdaki âyetin iniş sebebi ile ilgili üç görüş zikrederler.
Nadr b. Hâris, "Ey Allah! Eğer bu senin tarafından gelmiş bir hak kitap ise, durma üzerimize gökten taşlar yağdır veya bize daha acıklı bir azap ver!" demişti. Bunun üzerine bu âyet indi. Çoğunluğun görüşü budur. Bazıları Ebu Cehil'in, "Haydi üzerimize gökten bir parça düşürüver!" demesi üzerine indiğini söylemişlerdir.
Yüce Allah Hz. Muhammed'i gönderip müşrikleri azap ile korkutunca, müşriklerin bir kısmı bir kısmına, "Sorun bakalım Muhammed'e! Bu azap kimin içinmiş ve kimin başına inecekmiş?" demeleri üzerine yüce Allah, "Bir soran, olacak azabı sordu," buyurarak onlardan haber verdi.
Hz. Peygamber, kâfirler için acele bir azap istemişti. Yüce Allah da: "Onların başına azap gelecektir. Onu savacak kimse yoktur, biraz sabret, güzel bir sabır gerekiyor," buyurdu.

1. **Bir isteyen, olacak azabı istedi.**
2. **Kâfirler için onu savacak yok.**
3. **O, derece ve makamların sahibi Allah'tandır.**
4. **Melekler ve Ruh miktarı ellibin yıl süren bir gün içinde ona çıkar.**
5. **O halde güzel bir sabır ile sabret.**
6. **Çünkü onlar onu uzak görürler.**
7. **Biz ise onu yakın görüyoruz.**
8. **O gün gök, erimiş bir maden gibi olur.**
9. **Dağlar da atılmış renkli yün gibi olur.**
10. **Dost dostun halini soramaz.**
11. **Birbirlerine gösterilirler. Suçlu o günün azabından kurtulmak için fidye vermek ister; oğullarını,**
12. **Eşini ve kardeşini,**
13. **Kendisini barındıran, içinde yetiştiği tüm ailesini,**
14. **Yeryüzündekilerin hepsini versin de kendisini kurtarsın.**
15. **Hayır, o alevlenen bir ateştir.**
16. **Derileri kavurur, soyar.**
17. **Çağırır dönüp gideni,**

18. Toplayıp yığanı,
19. Doğrusu insan hırslı yaratılmıştır.
20. Kendisine kötülük dokununca sızlanır.
21. Kendisine hayır dokununca cimrilik eder.
22. Ancak namaz kılanlar hariç,
23. Onlar namazlarında süreklidirler.
24. Onların mallarında belli bir hak vardır,
25. Hem isteyen için hem de istemekten utanan yoksul için.
26. Onlar ceza gününü tasdik ederler.
27. Rablerinin azabından korkarlar.
28. Çünkü Rablerinin azabından emin olunmaz.
29. Onlar ırzlarını korurlar.
30. Ancak zevcelerine ve cariyelerine karşı hariç. Çünkü onlara yaklaştıklarında kınanmazlar.
31. Bundan ötesini isteyenler var ya, işte onlar haddi aşanlardır.
32. Onlar emanetlerini ve ahitlerini gözetirler.
33. Şahitliklerinde dürüsttürler.
34. Namazlarına devam ederler.
35. İşte bunlar cennetlerde ağırlanırlar.
36. Şimdi ne oluyor o inkâr edenlere ki, sana doğru koşuyorlar;

37. Sağdan ve soldan bölük bölük.

Müşrikler, Mekke sokaklarından boyunlarını uzatarak koşa koşa gelirler ve Peygamber'in etrafında toplanıp sözlerini dinlerlerdi. Fakat söylediklerinden yararlanamadıkları için onu yalanlıyorlar ve ona yalan isnad ediyorlar ve, "Eğer bunlar, Cennet'e gireceklerse biz, onlardan önce gireceğiz. Eğer onlara bir şey verilecekse, bize onlardan daha çok verilecektir," diyerek Peygamber'in Asahbı ile alay etmeleri üzerine:

38. Onlardan her biri, bir nimet cennetine sokulacağını mı umuyor?
39. Hayır, Biz onları bildikleri şeyden yarattık.
40. Artık o doğuların ve batıların Rabbine yemine ne gerek, elbette Bizim gücümüz yeter.
41. Onları kendilerinden daha hayırlı olanlarla değiştirebiliriz ve Bizim önümüze geçilmez.
42. O halde bırak onları, kendilerine vaad edilen günlerine kavuşuncaya kadar dalsınlar.
43. O gün kabirlerden hızlı hızlı çıkacaklar, sanki putlara gidiyorlarmış gibi fırlayacaklar.

44. Gözleri düşük, kendilerini bir alçaklık saracak. İşte onlara vaad edilen gün, o gündür.

80. – 78. NEBE' SURESİ

Mekke döneminde inmiş, 40 âyettir. Adını 2. âyetteki "Nebe'" kelimesinden almıştır. Nebe; haber demektir.
Sûrede; ölüm ötesi hayatın ispatı, kıyamet, öldükten sonra dirilme ve hesap için toplanma konuları anlatılıyor.
İmana gelmeyenler, Hz. Muhammed'in peygamber olarak gönderilişi ile ilgili birbirlerine soruyorlar: Bu haber ne? O, Allah tarafından Allah'ın birliğine ve ahiret gününe inanmaya çağırmak için gönderilmiş elçi mi imiş? Hele o Kıyamet haberi nedir? Ölüler dirilecek, herkese yaptığından sorulacakmış, öyle mi? diyorlar. Kimi "Öyle," kimi "böyle şey mi olur?" diyor. Kimi de "acaba!" diye tereddüt ediyordu.

1. **Neyi soruşuyorlar?**
2. **O büyük haberden mi?**
3. **Ki onlar, onda muhteliftirler.**
4. **Hayır, ileride bilecekler.**
5. **Hayır hayır, ileride bilecekler.**
6. **Biz yeryüzünü bir beşik yapmadık mı?**
7. **Dağları da birer kazık kılmadık mı?**
8. **Sizleri çift çift yarattık.**
9. **Uykunuzu bir dinlenme yaptık.**
10. **Geceyi bir örtü yaptık.**
11. **Gündüzü de bir geçim zamanı yaptık.**
12. **Üstünüze yedi sağlam bina yaptık.**
13. **İçlerine ışık saçan bir kandil astık.**
14. **Yoğunlaşmış bulutlardan şarıl şarıl bir su indirdik,**
15. **Onunla daneler ve otlar çıkaralım diye,**
16. **Sarmaş dolaş bağlar bahçeler.**
17. **Kuşkusuz o hüküm günü kararlaştırılmış bir vakit olmuştur.**
18. **O gün Sûr'a üflenir, bölük bölük gelirsiniz.**
19. **Gök de açılmış, kapı kapı olmuştur.**
20. **Dağlar yürütülmüş, serap olmuştur.**
21. **Kuşkusuz Cehennem gözetleme yeri olmuştur.**
22. **Azgınlar için son varılacak yer olmuştur.**
23. **Orada asırlarca kalacaklardır.**
24. **Orada ne bir serinlik tadacaklar ne de içecek bir şey,**
25. **Ancak bir kaynar su ve irin.**

26. Bir ceza ki tam yaptıklarına uygun.
27. Çünkü onlar hiçbir hesap ummazlardı.
28. Âyetlerimizi yalanlaya yalanlaya tam bir yalancı olmuşlardı.
29. Biz ise her şeyi sayıp bir kitaba geçirmişiz.
30. "Şimdi tadın! Artık size azabınızı artırmaktan başka bir şey yapmayacağız," denir.

Müminler hakkında:

31. Kuşkusuz takva sahipleri için bir kurtuluş var.
32. Bahçeler, bağlar var.
33. Memeleri tomurcuklanmış yaşıt kızlar var.
34. Dopdolu kadehler var.
35. Orada ne boş bir söz işitirler ne de bir yalan.
36. Rabbinden yeterli bir karşılık, bağış olarak.
37. O, göklerin, yerin ve ikisi arasındakilerin Rabbidir. Rahmân'dır. Hiç kimse Ona karşı konuşamaz.
38. O gün Ruh ve melekler sıra sıra dururlar. Rahmân'ın izin verdikleri dışında hiç kimse konuşamaz. İzin verilen de doğruyu söyler.
39. İşte bu hak gündür. Artık dileyen Rabbine bir yol tutar.
40. Biz sizi yakın bir azap ile uyardık. O gün kişi ellerinin ne takdim ettiğine bakacak ve kâfir diyecek ki: "Keşke, ben toprak olaydım."

81. - 79. NÂZİ'ÂT SURESİ

Mekke döneminde inmiş, 46 âyettir. Adını, 1. âyetteki Nâziât'tan alır. Nâziât; ruhları çekip alan meleklerdir.
Sûrede başlıca, tevhit, peygamberlik, öldükten sonra dirilme ve hesap konu edilmektedir.
Öldükten sonra dirilmeyi, "Ölüp çukura girdikten ve çürümüş kemikler olduktan sonra, biz mi dirileceğiz?" diyen müşrikler hakkında:

1. **Andolsun şiddetle çekip çıkaranlara,**
2. **Yavaşça çekenlere,**
3. **Yüzüp gidenlere,**
4. **Yarışıp geçenlere,**
5. **Bir iş çevirenlere.**
6. **O gün deprem sarsar,**
7. **Onu ikinci bir sarsıntı izler.**
8. **Yürekler o gün kaygıdan hoplar.**
9. **Gözler düşer.**
10. **Diyorlar ki: "Biz tekrar eski halimize mi döndürülecekmişiz?**
11. **"Biz, çürümüş kemikler olduktan sonra?"**
12. **"Öyleyse bu çok zararlı bir dönüştür," dediler.**
13. **Fakat o bir tek haykırıştır.**
14. **Bir de bakarsın hepsi meydandadır.**
15. **Musa'nın haberi sana geldi mi?**
16. **Rabbi ona kutsal vaadi Tuva'da seslenmişti:**
17. **"Haydi, git Firavun'a, çünkü o çok azdı."**
18. **De ki: İster misin arınasın?**
19. **Seni Rabbinin yoluna ileteyim de ondan korkasın.**
20. **Musa, Firavun'a o büyük delili gösterdi.**
21. **Fakat Firavun yalanladı, karşı geldi.**
22. **Sonra koşarak dönüp gitti.**
23. **Derken adamlarını topladı da bağırdı:**
24. **"Ben sizin en yüce Rabbinizim," dedi.**
25. **Allah da onu tuttu, dünya ve ahiret azabıyla yakalayıverdi.**
26. **Kuşkusuz bunda, saygı duyacaklar için bir ibret vardır.**
27. **Sizi yaratmak mı daha zor yoksa göğü mü? Onu Allah bina etti.**
28. **Tavanını yükseltti, onu bir düzene koydu.**
29. **Gecesini kararttı, kuşluğunu çıkardı.**

30. Bundan sonra da yeryüzünü döşedi.
31. Ondan suyunu ve otlağını çıkardı.
32. Dağlarını oturttu,
33. Sizin ve hayvanlarınızın geçimi için.
34. Fakat o her şeyi bastıran büyük felaket geldiği vakit,
35. O, insanın neyin peşinde koştuğunu anladığı gün,
36. Gören kimseler için cehennem gösterildiği zaman,
37. Artık kim azgınlık etmişse,
38. Dünya hayatını tercih etmişse,
39. Kuşkusuz onun varacağı yer cehennemdir.
40. Kim de Rabbinin makamından korkmuş, nefsini heveslerden menetmişse,
41. Kuşkusuz onun varacağı yer cennettir.
42. Sana o Saat'ten soruyorlar, ne zaman kopacak diye.

Yukarıdaki ayet inene kadar Hz. Peygamber, Kıyamet hakkında çok bahsederdi. Bu ayet inince onun zikrini az yapar olmuştur.

43. Sen nerede, onu anlatmak nerede?
44. Onun son ilmi Rabbine aittir.
45. Sen, ancak ondan korkanları uyarıcısın.
46. Onlar, onu görecekleri gün sanki dünyada sadece bir akşam veya kuşluk kadar kalmışa dönerler.

82. - 82. İNFİTÂR SURESİ

Mekke döneminde inmiş, 19 âyettir. Adını 1. âyetteki infetarat'tan almıştır. İnfitâr; yarılmak demektir.
Kıyamet kopacağı sırada olacak dört alâmet zikrediliyor. Bunlardan ikisi yukarıda, ikisi de aşağıda olacaktır.

1. **Gök çatladığında,**
2. **Yıldızlar döküldüğünde,**
3. **Denizler yarılıp akıtıldığında,**
4. **Kabirlerin içindekiler dışarı çıkarıldığında,**
5. **Herkes neyi önünden gönderdiğini ve neyi geri bıraktığını bilir.**

Velid b. Muğire veya Übeyy b. Halef ya da Esed b. Kelede sebebiyle indiği rivayet edilmiştir. Söz konusu kişi Hz. Peygamber'e vurmuştu. Allah, hemen onu cezalandırmayıp şu âyeti indirmiştir:

6. **Ey insan! İhsanı bol Rabbine karşı seni aldatan nedir?**
7. **O ki seni yarattı, seni düzgün yapıp ölçülü bir biçim verdi.**
8. **Seni dilediği bir şekilde terkip etti.**
9. **Hayır hayır, siz cezayı yalanlıyorsunuz.**
10. **Üzerinizde koruyucular var.**
11. **Değerli yazıcılar,**
12. **Onlar, siz her ne yaparsanız bilirler.**
13. **Kuşkusuz iyiler nimet içindedirler.**
14. **Kötüler de cehennemdedirler.**
15. **Ceza günü ona girecekler.**
16. **Onlar o cehennemden kaçamazlar.**
17. **Ceza gününün ne olduğunu sen bilir misin?**
18. **Evet, bilir misin nedir o ceza günü?**
19. **O gün, hiç kimsenin başkası için hiçbir şeye sahip olamadığı gündür. O gün iş yalnız Allah'ındır.**

83. – 84. İNŞİKÂK SURESİ

Mekke döneminde inmiş, 25 âyettir. Adını 1. âyetteki İnşikâk'tan almıştır. İnşikâk; yarılmak demektir.
Kıyamet'in kopuşunu anlatmak üzere:

1. Gök yarıldığı,
2. Rabbini dinleyip Ona boyun eğdiği zaman,
3. Yer düzlendiği zaman,
4. İçindekileri attığı ve boşaldığı,
5. Rabbini dinleyip kendisine boyun eğdiği vakit,
6. Ey insan! Şüphesiz Rabbine doğru çaba üstüne çaba sarfetmektesin, nihayet O'na varacaksın.
7. O vakit kitabı sağ eline verilen,
8. Kolay bir hesapla hesaba çekilecek,
9. Sevinçli olarak ailesine dönecektir.
10. Ama kitabı arkasından verilen,
11. "Yetiş ey ölüm!" diye bağıracak,
12. Alevli ateşe girecektir.
13. Çünkü o ailesi içinde sevinçli idi.
14. Rabbine hiç dönmeyeceğini sanmıştı.
15. Hayır Rabbi onu görmekte idi.
16. Şimdi, yemin ederim o şafağa,
17. Geceye ve içinde barındırdığı şeylere,
18. Dolunay olduğu zaman o aya,
19. Siz elbette halden hale geçeceksiniz.
20. Böyleyken onlar neden acaba iman etmezler?

Bir gün Hz. Peygamber, mümin ve kâfirlerden bir topluluğa Kur'an okuyordu. Bir ayete geldiği zaman hemen secdeye vardı. Müminler de onunla beraber secde ettiler. Kafirler de onların başlarının üzerinde durdular, el çırpmaya ve ıslıklar çalmaya başladılar. Bunun üzerine:

21. Karşılarında Kur'ân okunduğunda secde etmezler?
22. Aksine o nankörler yalanlıyorlar.
23. Oysa Allah, içlerinde sakladıklarını biliyor.
24. Onun için onlara elem verici bir azabı müjdele.

25. Ancak iman edip iyi ameller işleyenler başkadır. Onlara tükenmez bir ecir vardır.

84. – 30. RÛM SURESİ

Mekke döneminde nazil olmuş, 60 ayettir. Sûre adını, ikinci âyette geçen "Rûm" kelimesinden almıştır.
Sûrede başlıca Kıyamet'in hallerinden, Allah'ın kudretine ve birliğine delalet eden kevnî meseleler ile Kureyş kabilesinin İslâm'a karşı olumsuz tutumu konu edilmiştir.
Sure, Rumlarla İranlıların savaşları hakkında nazil olmuştur. Peygamber, Mekke'de peygamberliğini ilan ettiği sıralarda dünyanın en kuvvetli iki devleti vardı. Bunlardan biri İran'daki Kisra Devleti, diğeri de Doğu Roma İmparatorluğu idi. Kisra Devleti'nin başında II. Hüsrev, Roma'nın başında ise Hırakl bulunuyordu. İranlıların dini ateşperestlik, Romalıların ise Hristiyanlık idi. Bu iki güçlü devlet, birbirlerinin amansız düşmanı idi.
Anadolu, Suriye, Mısır ve Irak'ın bir kısmı, Roma İmparatorluğu'nun elinde idi. Azerbaycan, Ermenistan ve Irak'ın bir kısmı da İran Kisra Devleti'ne tabi idi. Bu iki devletin hududu, Dicle ve Fırat ırmakları idi. İran orduları biri Dicle'den Şam üzerine, diğeri Azerbaycan ve Ermenistan'dan Anadolu üzerine iki cepheden taarruza geçti. Bu savaş, çok korkunçtu, ölüm kalım savaşıydı. İran orduları, her iki cephede de muvaffak oluyor ve Roma topraklarını istila ediyordu. Girdikleri yerlerde kiliseleri yıkıyor, mabedleri kirletiyorlardı. Hristiyanların terk ettikleri yerlerde ateşgedeler vücuda getiriyorlar ve halkı zorla bu ateşlere taptırıyorlardı. Bu kanlı boğuşmalar esnasında İranlılar; Suriye ve Filistin'i aldılar. Mısır topraklarına girerek Nil Nehri'ni geçtiler ve İskenderiye'yi işgal ettiler. İran orduları, Anadolu'yu baştan başa istila etmiş ve Doğu Roma İmparatorluğu'nun merkezi olan İstanbul'a gelmişlerdi. Öte yandan İmparatorluğun bu yenilgisinden yararlanan vilayetler, birer birer isyan ederek İmparatorluktan ayrılıyorlardı. Bu kötü durum karşısında İmparator Hirakl, çok miktarda altun, gümüş, silah, at ve bin kadar kadın göndermek gibi, İran'ın bütün tekliflerini kabul ederek sulha mecbur kaldı.
İran'ın bu parlak zaferi ve Doğu Roma İmparatoru'nun yenilgisi, Mekke'de duyuldu. Mekke Müşrikleri, İranlıların zaferine çok sevindiler ve Müslümanlara, "Siz, Ehl-i Kitabsınız, Rumlar da. Biz ümmiyiz, İranlılar da. Kardeşlerimiz, kardeşlerinizi yendiler. Onlar gibi biz de size galip geleceğiz. İranlıların yaptığı gibi, biz de sizi ayaklarımızın altında ezeceğiz," dediler. Müslümanlar, Müşriklerin bu şamatalarına çok üzüldüler. Bunun üzerine Allah, aşağıdaki ayetleri indirdi. Bu ayetleri duyan müminler, bu müjdeye çok sevindiler. Ebu Bekir, hemen müşriklerin bulunduğu yere gitti. Müşrikler hala seviniyorlardı. Ebu Bekir on-

lara, "Boşuna seviniyorsunuz. Peygamberimiz, bize haber verdi. Yakında Rumlar, İranlılara galip gelecekler," dedi. Bunun üzerine Müşriklerin zenginlerinden olan Übey b. Halef ayağa kalkarak Ebu Bekir'e, "Yalan söyledin!" dedi. Ebu Bekir, "Hayır! Vallahi en çok yalan söyleyen sensin, Ey Allah'ın düşmanı!" dedi. Bunun üzerine Übey, "Sen, benimle bahse girebilir misin?" dedi. Ebu Bekir, "Evet!" dedi. İki rakip üç sene içinde Rumların galip gelmemesi üzerine bahse girdiler. Ayette belirtilen hadise dokuz sene sonra aynen gerçekleşti. Bu delili gören çok sayıda müşrik iman etti.

1. **Elif, Lâm, Mim.**
2. **Rumlar yenildi.**
3. **En yakın bir yerde onlar, bu yenilgilerinin ardından galip geleceklerdir,**
4. **Birkaç yıl içinde. Onların bu yenilgilerinden önce de sonra da emir Allah'ındır ve o gün müminler sevineceklerdir.**
5. **Allah'ın yardımıyla olacak. Allah, dilediğine yardım eder, galip kılar. O güçlü-merhametlidir.**
6. **Allah'ın vaadi budur. Allah, vaadinden caymaz. Fakat insanların çoğu bilmezler.**
7. **Onlar, sadece bu dünya hayatının dış yüzünü bilirler. Ahiret'ten ise onlar hep gafildirler.**
8. **Kendi içlerinde hiç düşünmediler mi ki Allah göklerde, yerde ve ikisi arasındaki her şeyi ancak hak ile ve belirlenmiş bir süre için yaratmıştır? Gerçekten çoğu insanlar Rablerine kavuşmayı inkâr eder.**
9. **Yeryüzünde gezip onlardan öncekilerin sonu nasıl olmuş görmediler mi? Onlar, bunlardan daha güçlüydüler. Toprağı sürmüşler ve onu, bunların imar ettiklerinden daha çok imar etmişlerdi. Onlara da peygamberleri delillerle gelmişlerdi. Allah onlara zulmetmiyordu. Fakat onlar kendilerine zulmediyorlardı.**
10. **Kötülük edenlerin sonu kötü oldu. Çünkü onlar, Allah'ın âyetlerini yalan saydılar ve onlarla alay ettiler.**

Mekkelileri kendi nefislerinde göklerin ve yerin yaratılışını ve geçmiş milletlerin helakini düşünmeye teşvik, ikaz ve tehdit amacıyla:

11. **Allah, yaratmayı ilkin yapar, sonra da tekrarlar, onu yeniden yapar. Sonra O'na döndürülürsünüz.**
12. **O Saatin geldiği gün suçlular, her ümidi keserler.**
13. **Allah'a ortak koştuklarından, kendilerine şefaat edecekler de bulunmaz. Onlar, o zaman Allah'a koştukları ortakları inkâr ederler.**
14. **O Saatin geldiği gün varya, o gün ayrılırlar.**

15. **İman edip salih ameller yapmış olanlara gelince, onlar bir bahçe içinde neşelenirler.**
16. **Âyetlerimizi ve âhiret buluşmasını yalan sayıp da inkâr edenler, o zaman azap içinde hazır bulundurulurlar.**
17. **Akşama girdiğinizde, sabaha girdiğinizde tesbih Allah'ındır.**
18. **Göklerde ve yerde, ikindileyin de öğleye erdiğiniz zaman da hamd O'na mahsustur.**
19. **O, ölüden diri, diriden ölü çıkarır ve toprağa ölümünden sonra hayat verir. Sizler de öyle çıkarılırsınız.**
20. **O'nun âyetlerindendir ki, sizi bir topraktan yarattı. Sonra da siz şimdi yeryüzünde yayılan insanlar oldunuz.**
21. **Yine O'nun âyetlerindendir ki, sizin için nefislerinizden kendilerine ısınırsınız diye eşler yaratmış, aranıza bir sevgi ve merhamet koymuştur. Şüphesiz bunda düşünecek bir kavim için deliller vardır.**
22. **Göklerin ve yerin yaratılışı, dillerinizin ve renklerinizin farklı oluşu da O'nun âyetlerindendir. Şüphesiz bunda bilenler için deliller vardır.**
23. **Gecede ve gündüzde uyumanız ve lütfundan nasib aramanız da O'nun âyetlerindendir. Şüphesiz bunda dinleyen bir kavim için deliller vardır.**
24. **O'nun âyetlerindendir ki, size hem korku hem de umut vermek için şimşeği gösteriyor. Gökten bir su indiriyor da onunla yeryüzüne ölümünden sonra hayat veriyor. Şüphesiz bunda akleden bir kavim için deliller vardır.**
25. **Göğün ve yerin, emriyle durması da O'nun âyetlerindendir. Sonra sizi bir tek çağırışla çağırdığı zaman bir de bakarsınız çıkarılıyorsunuz.**
26. **Göklerde ve yerde kim varsa hepsi O'nundur. Hepsi O'na itaat edenlerdir.**
27. **Hem yaratmayı ilk yapan O'dur. Sonra onu çevirip yeniden yapacak da O'dur ki, bu O'na çok kolaydır. Göklerde ve yerde en yüksek şeref O'nundur. O güçlü-hikmet sahibidir.**

İnsanlar, Peygamber'e ve tek ilah akıdesine iman edip Allah'a ibadet ederlerken Müşrikler, "Allahım! Emrine sarılırız, Sana taata devam ederiz, emrinden dışarı çıkmayız. Senin ortağın yoktur. Ancak bir ortağın vardır. Sen, ona ve onun malik olduğuna da maliksin," diye telbiye ederlerdi. Bunun üzerine:

28. **Allah, size kendinizden bir misâl verdi: Hiç size rızık olarak verdiğimiz şeylerde elleriniz altındaki kölelerinizden ortaklarınız bulunur da onlarla siz eşit olur, aranızda birbirinizi saydığınız gibi, onları da sayar mısınız? İşte Biz, düşünen bir kavim için âyetleri böyle açıklıyoruz.**

29. Fakat zulmedenler, bilgisizce hevalarına uydular. Artık Allah'ın şaşırttığını kim yola getirebilir? Onların yardımcıları da yoktur.
30. O halde yüzünü, Allah'ı bir tanıyarak dine, Allah'ın insanları üzerine yaratmış olduğu fıtratına doğrult. Allah'ın yaratışında değişiklik bulunmaz. Doğru din budur. Fakat insanların çoğu bilmezler.
31. Başkasından geçerek hep O'na gönül verin ve O'ndan sakının. Namaza devam edin, müşriklerden olmayın.
32. Onlar, dinlerini ayırıp öbek öbek olmuşlardır. Her grup kendilerindekine güvenmektedir.
33. İnsanlara bir zarar dokunduğu zaman her şeyden geçerek Rablerine yalvarır, dua ederler; sonra tarafından bir rahmet tattırdığı zaman da bakarsın onlardan bir kısmı O Rablerine ortak koşarlar.
34. Onlara verdiğimiz nimetlere nankörlük etmek için yaparlar. Haydi geçinedurun. Bileceksiniz.
35. Biz onlara bir delil indirdik de O'na ortak koşmalarını o mu söylüyor?
36. Bir de Biz insanlara bir rahmet tattırdığımız zaman ona güveniyorlar da; ellerinin önceden yaptığı şeyler sebebiyle başlarına bir fenalık gelirse, hemen ümitsizliğe düşüyorlar.
37. Görmediler mi ki, Allah dilediği kimseye rızkı serer ve daraltır. Bunda iman edenler için deliller vardır.
38. O halde akrabaya da hakkını ver, yoksula da, yolcuya da. Bu, Allah'ın rızasını dileyenler için daha hayırlıdır. Kurtuluşa erecek olanlar da işte onlardır.

Cahiliyye devrinde çok faizcilik yapan Taifli Sakifliler ile Mekkeli Kureyş Kabileleri hakkında:

39. İnsanların malları içinde artsın diye verdiğiniz faiz, Allah yanında artmaz. Allah'ın rızasını dileyerek verdiğiniz zekâta gelince, işte onlar, malları kat kat artmış olanlardır.
40. Allah, sizi yarattı, sonra da size rızık verdi, sonra sizi öldürür ve diriltir. Hiç sizin ortak koştuklarınızdan, bunlardan birini yapacak olan var mı? Allah, onların ortak koştuklarından münezzehtir.

Müşrikleri ikaz, irşat ve tehdit için:

41. Yaptıklarının bir kısmını tatsınlar diye insanların kendi ellerinin kazandığı şeyler yüzünden karada ve denizde fesat ortaya çıktı. Umulur ki onlar hakka dönerler.

42. De ki, yeryüzünde gezin de bakın, bundan öncekilerin sonu nasıl olmuş! Onların çoğu müşrik idiler.
43. Allah'tan geri çevrilmesine hiçbir çare olmayan bir gün gelmeden önce yüzünü doğru, sabit dine çevir. O gün insanlar birbirlerinden ayrılırlar.
44. Kim inkâr ederse, inkârı kendi aleyhinedir. İyi amel işleyenler, kendilerine rahat bir yer hazırlamış olurlar.
45. Çünkü O, iman edip salih amel işleyenlere lütfundan mükâfat verecektir. Çünkü O, kâfirleri sevmez.
46. Rüzgârları müjdeciler olarak göndermesi, size rahmetinden tattırması, emriyle gemilerin gitmesi ve lütfundan rızık isteyip kazanmanız O'nun âyetlerindendir. Belki şükredersiniz.
47. Andolsun, senden önce birçok peygamberleri kavimlerine gönderdik de, onlara apaçık delillerle vardılar. Onun üzerine günah işleyenlerden intikam aldık. Müminlere yardım, nezdimizde bir hak oldu.
48. Allah O'dur ki, rüzgârları gönderir de bir bulut savururlar. Derken onu gökyüzünde nasıl dilerse öyle serer, parça parça da eder. Derken yağmuru görürsün, aralarından çıkar. Onu kullarından kimlere diliyorsa döküverdi mi derhal yüzleri güler.
49. Hâlbuki onlar, daha önce üzerlerine yağmur indirilmeden evvel ümidi kesmişlerdi.
50. Allah'ın rahmetinin eserlerine bak! Yeryüzünü ölümünden sonra nasıl diriltiyor? Şüphesiz O, mutlaka ölüleri diriltir. O her şeye kâdirdir.
51. Andolsun ki Biz, bir rüzgâr göndersek de onu sararmış görseler, mutlaka onun arkasından nankörlüğe başlarlar.
52. Çünkü sen ölülere işittiremezsin. O daveti, arkalarını dönmüş giderlerken sağırlara da duyuramazsın.
53. Körleri de sapıklıklarından hidayete erdiremezsin. Sen ancak âyetlerimizi, boyun eğmişler olarak iman edenlere duyurursun.

İnsanların nefisleri üzerindeki kudretini beyan etmek ve Nebisini teselli etmek sadedinde:

54. Allah O'dur ki, sizi güçsüzce yaratır, sonra güçsüzlüğün arkasından kuvvet verir. Sonra kuvvetin arkasından yine güçsüzlüğe ve ihtiyarlığa getirir. O dilediğini yaratır. O, bilen-gücü yetendir.
55. Saatin kopacağı gün suçlular dünyada bir saatten fazla durmadıklarına yemin ederler. Onlar önceden de haktan böyle çevriliyorlardı.
56. Kendilerine ilim ve iman verilenler de şöyle diyecekler: "Andolsun ki, Allah'ın kitabında takdir edilmiş olan tekrar dirilme gününe kadar kaldınız. İşte bu, dirilme günüdür. Fakat siz bunu bilmiyordunuz.

57 Artık o gün zulmedenlere mazeretleri fayda vermeyecektir. Onların dertlerinin çaresine bakılmayacaktır.
58. Andolsun ki, Biz insanlar için bu Kur'ân'da her türlü meselden getirdik. Yemin ederim ki, sen onlara başka bir âyet de getirsen o kâfirler yine: "Siz yalancılardan başkası değilsiniz," diyeceklerdir.
59. İşte bilmeyenlerin kalplerini Allah böyle mühürler.
60. Sen sabret! Çünkü Allah'ın vaadi haktır. Sakın imanı sağlam olmayanlar seni hafifliğe sevketmesinler.

85. - 29. ANKEBÛT SURESİ

Mekke döneminde nazil olmuş, 69 ayettir. Adını 41. âyetteki Ankebût'tan alır. Ankebût; örümcek demektir.
Sûrede başlıca, Allah'ın birliği, peygamberlik, öldükten sonra dirilme gibi temel inanç konuları ile, Nûh, İbrahim, Lût ve Şu'ayb gibi peygamberlerin ibret dolu kıssaları konu edilmektedir. Yine Âd ve Semûd gibi kavimlerle Kârûn ve Hâmân gibi tarihin azgın liderlerinin başlarına gelenlere dikkat çekilmektedir. Müşrikler, müminlere şiddetli işkenceler uyguluyor ve azap ediyorlardı. Bu durumu beyan üzere:
Ammâr b. Yasir ve Ayyaş b. Ebi Rebia ve Velid b. Velid ve Seleme b. Hişam, Mekke'de Müşrikler tarafından işkence ediliyorlardı. Ammar b. Yasir'in annesi, Ebu Cehil tarafından feci şekilde parçalattırılmış, Ammar'ın kendisine de sıcak günde demirden zırhlı gömlek giydirilerek güneşin karşısında eziyet edilmişti, Velid b. Velid ve Hişam de işkenceye uğratılmışlardı. Mekke'de bir kısım insanlar, İslâm'a girmeye söz vermişlerdi. Hicret âyeti inince Ashab, Medine'den bunlara yazmışlar, "İkrarınız, İslâm'ınız hicret etmezseniz, kabul olunmayacak," demişlerdi. Hemen Medine'ye doğru yola çıktılar, Müşrikler de takip edip geri çevirdiler; işte o zaman haklarında bu âyet indi. Bu defa da hakkınızda şöyle şöyle âyet indi, diye yazdılar. Bunun üzerine, "Çıkarız, yine takip eden olursa çarpışırız," dediler ve çıktılar. Müşrikler de takip ettiler, bunun üzerine çarpıştılar; kimi şehid oldu, kimi de kurtuldu. Bedir günü ilk şehid olan Mihca b. Abdullah hakkında indiği söylenmiştir ki, ana babası ve eşi çok üzülmüşlerdi. Ona "Seyyidü'ş-şüheda (şehitlerin efendisi)" denmişti.

1. **Elif, Lâm, Mîm.**
2. **İnsanlar, imtihandan geçirilmeden, sadece "iman ettik" demeleriyle bırakılacaklarını mı sandılar?**
3. **Andolsun, Biz onlardan öncekileri de imtihandan geçirdik. Elbette Allah, doğru kişileri bilecek, yalancıları da mutlaka bilecektir.**
4. **Yoksa kötülükleri yapanlar Bizden kaçabileceklerini mi sandılar? Ne kadar kötü hüküm veriyorlar!**
5. **Allah'a kavuşmayı umanlar bilsin ki, Allah'ın belirlediği vakit elbet gelecektir. O, işiten-bilendir.**
6. **Cihad eden ancak kendisi için cihad etmiş olur. Şüphesiz Allah, âlemlerden müstağnidir.**
7. **İman edip iyi işler yapanların kötülüklerini elbette örteriz ve onlara, yaptıklarının daha güzelini veririz.**

Cennetle müjdelenen on kişiden biri olan Sad b. Ebi Vakkas, Müslüman olunca annesi Cemile ona, "Ey Sa'd! Sapıttığını duydum. Yemin ederim sen, Muhammedi inkar edip eski dinine dönünceye kadar rüzgardan kaçmayacağım, güneşin sıcağından evin gölgesine sığınmayacağım, yemek yemeyeceğim ve su içmeyeceğim," dedi. Sa'd, annesinin en kıymetli çocuğu idi. Böyle olmakla beraber, annesinin sözüne uymadı. Kadın, bu halde üç gün dışarda kaldı. Ne yedi ne içti, ne de gölgelendi. Sıhhati bozuldu, hayatından korkulur oldu. Bunun üzerine Sa'd, Peygambere gelip annesinin durumundan şikayet etti. Bunun üzerine:

8. Biz insana, ana babasına iyi davranmasını tavsiye ettik. Eğer onlar, seni, hakkında bilgin olmayan bir şeyi bana ortak koşman için zorlarlarsa, onlara itaat etme. Dönüşünüz ancak Bana'dır. O zaman, size yaptıklarınızı haber veririm.

9. İnanıp iyi işler yapanları, muhakkak salihler içine katarız.

Bazı münafıklar, dilleriyle, "İman ettik," derler de insanlar tarafından kendilerine bir bela geldiğinde veya bir musibet isabet ettiğinde fitneye düşerlerdi. Bunların durumlarını bildirmek üzere:

10. İnsanlardan kimi vardır ki, "Allah'a inandık," der; fakat Allah uğrunda eziyete uğratıldığı zaman, insanların işkencesini Allah'ın azabı gibi tutar. Hâlbuki Rabbinden bir yardım gelecek olsa, mutlaka, "Doğrusu biz de sizinle beraberdik," derler. Acaba Allah, herkesin kalbindekileri en iyi bilen değil midir?

11. Allah, elbette iman edenleri de, ikiyüzlüleri de bilir.

Başta Ebu Süfyan olmak üzere Mekke Müşriklerinin ileri gelenleri, müşriklerden iman edenlere, "Öldükten sonra dirilme ve hesaba çekilme yoktur. Biz de dirilmeyeceğiz, siz de dirilmeyeceksiniz. Buna katiyyen inanmayın. Şayet böyle bir şey olur da dirilecek olursak, o zaman biz, sizin günahlarınızı elbette yükleniriz," dediler. Müminleri dinlerinden çevirmek üzere buna benzer birçok yalanlar söylemeleri üzerine:

12. Kâfirler, iman edenlere, "Bizim yolumuza uyun, sizin günahlarınızı biz yüklenelim," derler. Hâlbuki onların hiçbir günahını yüklenecek değillerdir. Gerçekte onlar, kesinlikle yalan söylemektedirler.

13. Elbette kendi yüklerini, kendi yükleriyle birlikte nice yükleri taşıyacaklar ve uydurup durdukları şeylerden kıyametin günü mutlaka sorguya çekileceklerdir.

Hz. Peygamber'in peygamberliği, Mekke müşrikleri tarafından şiddetle yalanlanmış; hem kendisi hem de ashabı Müşriklerden ağır sözler duymuşlar, hakaret edilmişler, şiddetli ezalara ve işkencelere maruz kalmışlar, inkâra dönmeye zorlanmışlardır. Fakir müminlere bedensel işkenceler yapılmış, feci şekilde şehit edilenler olmuştur. Bunun üzerine Allah, aşağıdaki ayetlerle peygamberi ve müminleri teselli etmiştir:

14. Andolsun ki Nuh'u kendi kavmine gönderdik de, o dokuz yüz elli yıl onların arasında kaldı. Sonunda, onlar zulümlerini sürdürürken tufan kendilerini yakalayıverdi.
15. Biz onu ve gemidekileri kurtardık ve bunu âlemlere bir delil yaptık.
16. İbrahim'i de gönderdik. O kavmine şöyle demişti: "Allah'a kulluk edin, O'na karşı gelmekten sakının. Bilirseniz bu sizin için daha hayırlıdır."
17. "Allah'ı bırakıp putlara tapıyor, asılsız sözler uyduruyorsunuz. Bilin ki, Allah'ı bırakıp da taptıklarınız, size rızık veremez. Rızkı Allah katında arayın. O'na kulluk edin. O'na döndürüleceksiniz."
18. Eğer yalan sayarsanız, bilin ki sizden önceki birçok milletler de yalan saymışlardı. Peygambere düşen yalnız açık bir tebliğdir.
19. Allah'ın mahlûkunu ilk baştan nasıl yarattığını, sonra bunu tekrarladığını görmediler mi? Şüphesiz bu, Allah'a göre kolaydır.
20. De ki: "Yeryüzünde gezip dolaşın da, Allah ilk baştan nasıl yaratmış bakın. İşte Allah bundan sonra ahiret hayatını da yaratacaktır." Gerçekten Allah her şeye kadirdir.
21. O, dilediğine azap eder, dilediğine rahmet. O'na döndürülürsünüz.
22. Ne yeryüzünde ne de gökte aciz bırakamazsınız. Allah'tan başka bir dost ve yardımcı da bulamazsınız.
23. Allah'ın âyetlerini ve O'na kavuşmayı inkâr edenler var ya, işte onlar, rahmetimden ümitlerini kesmişlerdir, onlar için acıklı bir azap vardır.
24. Kavminin cevabı ise, "Onu öldürün yahut yakın!" demelerinden ibaret oldu. Ama Allah, onu ateşten kurtardı. Doğrusu bunda, iman eden bir kavim için deliller vardır.
25. İbrahim dedi ki: "Sırf aranızdaki dünya hayatına has muhabbet uğruna Allah'ı bırakıp birtakım putlar edindiniz. Sonra kıyametin günü ise, kiminiz kiminizi tanımayacak, kiminiz kiminizi lanetleyecektir. Varacağınız yer cehennemdir. Hiç yardımcınız da yoktur."
26. Ona sadece Lut iman etti. İbrahim de dedi ki: "Ben Rabbime hicret edeceğim. Şüphe yok ki O, güçlü-hikmet sahibidir."
27. O'na İshak ve Yakub'u bağışladık. Peygamberliği ve kitapları, onun soyundan gelenlere verdik. Onu dünyada mükâfatlandırdık. Şüphesiz o, ahirette de salihlerdendir.

28. **Lut'u da gönderdik. O kavmine demişti ki: "Gerçekten siz, daha önce hiçbir milletin yapmadığı bir hayasızlığı yapıyorsunuz!"**

29. **"Siz, ille de erkeklere yaklaşacak, yol kesecek ve toplantılarınızda edepsizlik yapacak mısınız?" Kavminin cevabı ise, şöyle demelerinden ibaret oldu: "Doğru söyleyenlerden isen Allah'ın azabını getir bize!"**

30. **Lut: "Ey Rabbim! Fesatçılara karşı bana yardım eyle," dedi.**

31. **Elçilerimiz İbrahim'e müjdeyi getirdiklerinde şöyle dediler: "Biz bu memleket halkını helak edeceğiz. Çünkü oranın halkı zalim kimselerdir."**

32. **İbrahim dedi ki: "Ama orada Lut var!" Şöyle cevap verdiler: "Biz orada kimlerin bulunduğunu çok iyi biliyoruz. Onu ve ailesini elbette kurtaracağız. Yalnız karısı müstesna; o geride kalacaklardandır."**

33. **Elçilerimiz, Lut'a gelince, onlar hakkında tasalandı. Ve onlar sebebiyle takatten düştü. O'na: "Korkma, tasalanma! Seni ve aileni kurtaracağız. Yalnız kalacaklar arasında bulunan karın müstesna," dediler.**

34. **"Şüphesiz bu memleket halkının üzerine, yoldan çıkmalarına karşılık bir azap indireceğiz," dediler.**

35. **Andolsun ki Biz, akleden bir kavim için oradan apaçık bir delil bıraktık.**

36. **Medyen'e de kardeşleri Şuayb'ı gönderdik ve Şuayb, "Ey kavmim! Allah'a kulluk edin, ahiret gününe ümit bağlayın, yeryüzünde bozgunculuk yaparak karışıklık çıkarmayın!" dedi.**

37. **Fakat onu yalanladılar. Derken, kendilerini bir sarsıntı yakalayıverdi ve yurtlarında diz üstü çökekaldılar.**

38. **Ad ve Semud'u da. Sizin için, oturdukları yerlerden apaçık anlaşılmaktadır. Şeytan onlara yaptıkları işleri güzel gösterip onları doğru yoldan çıkardı. Oysa bakıp görebilecek durumdaydılar.**

39. **Karun'u, Firavun'u ve Hâmân'ı da helak ettik. Andolsun ki, Musa onlara apaçık deliller getirmişti de onlar yeryüzünde büyüklük taslamışlardı. Hâlbuki geçebilecek değillerdi.**

40. **Nitekim onlardan her birini günahları sebebiyle suçüstü yakaladık: Kiminin üzerine taşlar savuran rüzgârlar gönderdik, kimini korkunç bir ses yakaladı, kimini yerin dibine geçirdik, kimini de suda boğduk. Allah onlara zulmetmiyor, asıl onlar kendilerine zulmediyorlardı.**

Zamanında kâfirlerden bazıları, "Allah, her şeyi doğrudan doğruya hakikat ile anlatmalı idi. Teşbihler ve temsiller, Allah Kelamına yakışır mı? Hem de bu temsiller, sineğe ve örümcek ağına kadar iniyor. Bunlar, Allah için ayıp değil mi? gibi laflar etmeleri üzerine:

41. **Allah'tan başka dost edinenlerin durumu, kendine yuva yapan örümceğin durumu gibidir. Hâlbuki evlerin en çürüğü şüphesiz örümcek yuvasıdır. Keşke bilselerdi.**
42. **Allah, onların kendisini bırakıp da neye yalvardıklarını şüphesiz ki bilir. O güçlü-hikmet sahibidir.**
43. **Biz bu temsilleri insanlar için getiriyoruz; fakat onları ancak bilenler anlayabilir.**
44. **Allah gökleri ve yeri hak olarak yarattı. Şüphesiz bunda, iman edenler için bir delil bulunmaktadır.**
45. **Sana vahyedilen Kitabı oku ve namazı kıl. Muhakkak ki namaz hayasızlıktan ve kötülükten alıkoyar. Allah'ı anmak elbette en büyük ibadettir. Allah yaptıklarınızı bilir.**

Yahudi ve Hristiyanlarla nasıl mücadele edileceğini göstermek için aşağıdaki ayetler inmiştir:

46. **İçlerinden zulmedenleri hariç, ehl-i kitapla ancak, en güzel yoldan mücadele edin ve deyin ki: "Bize indirilene de, size indirilene de inandık. İlâhımız da, sizin ilâhınız da birdir ve biz O'na teslim olmuşuzdur."**
47. **Sana bu kitabı indirdik. Onun için, kendilerine kitap verdiklerimiz ona iman ediyorlar. Şunlardan da ona iman eden nice kimseler vardır. Ayetlerimizi ancak kâfirler inkâr eder.**
48. **Bundan önce, ne bir yazı okur, ne de elinle onu yazardın. Öyle olsaydı, batıla uyanlar kuşku duyarlardı.**
49. **Hayır, o, kendilerine ilim verilenlerin sinelerinde apaçık âyetlerdir. Ayetlerimizi ancak ve ancak zalimler inkâr eder.**

"Rabbinden birtakım mucizeler inseydi ya!" diyen zalimlere cevaben:

50. **"Ona Rabbinden bir delil indirilmeli değil miydi?" derler. De ki: "Deliller ancak Allah'ın katındadır. Ben ise sadece açık bir uyarıcıyım."**

Müslümanlardan bazıları, Yahudilerden işittikleri bazı şeyleri yazmış oldukları bir kürek ile gelmişlerdi. Resulullah: "Bir kavmin kendi peygamberinin getirdiğini bırakıp da başkasının, başkalarına getirdiğine rağbet etmeleri düşüncesizlik ve sapıklıklarına yeterlidir," buyurdu. Abdullah b. Amir b. Rükn, Hz. Aişe'ye bir hediye vermişti. Hz. Aişe bu kişiyi Abdullah b. Amr zannedip reddetti ve: "O başka kitapları okuyor, Allah Teâlâ ise 'Kendilerine okunmakta olan Kitab'ı sana indirmemiz onlara yetmemiş mi?' buyuruyordu," dedi. Hz. Peygamber'in hanımı Hz. Hafsa da, bir kürek üzerinde Yusuf kıssasından bir yazı getirmiş, Hz.

Peygamber'e okumuştu. Peygamberimizin mübarek yüzü renkten renge girerek buyurdu ki: "Nefsim kudret elinde olan yüce Allah'a yemin olsun ki, ben aranızda iken, size Yusuf gelse de, beni bırakıp ona uyacak olsanız, sapmış olursunuz. Ben, sizin peygamberden payınıza düşenim, siz de benim ümmetlerden payımsınız."
Hz. Ömer b. Hattab, bir gün bir adama uğramıştı, bir kitap okuyordu; bir saat dinledi, hoşuna gitti. O adama: "Bana bu kitabı yazıver!" dedi. O da peki deyip bir deri aldı, onu hazırlayıp içine dışına yazdı. Sonra Ömer onu alıp Hz. Peygamber'e getirdi, okumaya başladı, Peygamber'in mübarek yüzü kızarmaya başladı. Ensar'dan bir zat hemen o kitaba vurdu da, "Anan kaybetsin seni ey Hattâboğlu! Bugün sen, bu kitabı okuyalıberi Resulullah'ın yüzüne bakmıyor musun?" dedi. O zaman Peygamber buyurdu ki, "Ben hem ilk ve hem son peygamber olarak gönderildim ve bana hem Allah kelâmının tamamı ve sonuncusu verildi ve bana söz sadeleştirildi ve kısaltıldı da kısaltıldı. Sakın onlar sizi helake sürüklemesinler."

51. Sana indirdiğimiz ve onlara okunmakta olan kitap, kendilerine yetmedi mi? Bunda iman edecek bir kavim için elbette bir rahmet ve öğüt vardır.

Yahudi hahambaşı Ka'b b. Eşref ve arkadaşları, bir gün Peygamber'e geldiler, "Ya Muhammed! Senin, Allah'ın resulü olduğuna senin için kim şahitlik yapacak?" demeleri üzerine:

52. De ki: Benimle sizin aranızda şahit olarak Allah yeter. O, göklerde ve yerde ne varsa bilir. Batıla inanıp inkâr edenler var ya, işte ziyana uğrayacaklar onlardır.

Müşrikler, "Ya Muhammed! Azap ile korkuttuğun yeter. Mademki bize azap geleceğini söylüyorsun, öyleyse azabı hemen getir, tepemize semadan taş yağdır," diye alayla ısrar etmeleri üzerine:

53. Senden azabı çarçabuk istiyorlar. Eğer önceden tayin edilmiş bir vade olmasaydı, azap elbette onlara gelip çatmıştı. Fakat yine de, hiç farkına varmadıkları bir sırada o kendilerine mutlaka gelecektir.
54. Senden azabı çabuk istiyorlar. Hâlbuki cehennem, hiç şüpheleri olmasın, kâfirleri kuşatacaktır.
55. O günde azap, onları hem üstlerinden, hem ayaklarının altından saracak ve Allah, "Yaptıklarınızın cezasını tadın!" diyecektir.

Mekkeli müminlerden hicret etmeyen zayıf Müslümanlar hakkında:

56. Ey iman eden kullarım! Şüphesiz yarattığım yeryüzü geniştir. O halde yalnız Bana kulluk edin.
57. Her can ölümü tadacaktır. Sonunda Bize döndürüleceksiniz.
58. İman edip güzel işler yapanları, muhakkak ki onları, altlarından ırmaklar akan ve içinde ebedî kalacakları cennet köşklerine yerleştireceğiz. Böyle iyi işler yapanların mükâfatı ne güzeldir!
59. Onlar, sabretmiş olup yalnız Rablerine güvenip dayanmaktadırlar.

Peygamber, Mekke'de bulunan ve Müşriklerden eza gören müminlere hicret etmelerini emretti. Onlar, "Biz nasıl hicret edelim? Medine'de bizlerin evleri, malları ve mülklerimiz yoktur. Bize kim yardım eder, bizleri kim doyurur, bize kim rızık verir?" demeleri üzerine:

60. Nice hayvanlar var ki, rızkını taşımıyor. Çünkü onların da, sizin de rızkınızı Allah veriyor. O, işiten-bilendir.

Mekke Müşriklerini akli deliller ile Allah'ın birliğine inanmak ve Ona taate davet etmek üzere:

61. Andolsun ki onlara, "Gökleri ve yeri yaratan, güneşi ve ayı buyruğu altında tutan kimdir?" diye sorsan "Allah" derler. O halde nasıl döndürülüyorlar?
62. Allah, kullarından dilediğine rızkı bol bol verir, dilediğine de kısar. Şüphesiz Allah, her şeyi bilendir.
63. Andolsun ki onlara, "Gökten su indirip, onunla ölümünün ardından yeryüzünü canlandıran kimdir?" diye sorsan, mutlaka, "Allah" derler. De ki: Hamd da Allah'a mahsustur. Fakat çoğu, akıllarını kullanmazlar.
64. Bu dünya hayatı sadece bir oyun ve oyalanmadan ibarettir. Ahiret yurduna gelince, işte asıl hayat odur. Keşke bilmiş olsalardı.

Cahiliyye halkı, gemiye bindikleri zaman, kendileri ile beraber putlarını da gemiye yüklerlerdi. Giderlerken rüzgar şiddetlenip de deniz dalgalanmaya ve geminin batma tehlikesi belirdiği zaman putları denize atarlar, "Ya Rab! Ya Rab!" diye Allah'a yalvarmaya başlarlardı. Sonra Allah, dualarını kabul edip de batmadan kurtulup karaya çıktıkları zaman tekrar şirke döner ve putlara tapmaya başlarlardı.

65. Baksana, gemiye bindikleri zaman, dini yalnız O'na has kılarak Allah'a yalvarırlar. Fakat onları salimen karaya çıkarınca, bir bakarsın ki, ortak koşmaktadırlar.
66. Kendilerine verdiklerimize nankörlük etsinler ve safâ sürsünler bakalım! Ama yakında bilecekler.

Müşrikler, "Ya Muhammed! Bizi senin dinine girmekten meneden şey, Araplara nazaran çok az sayıda olmamızdır. Araplar, bizden fazladır. Biz, araba ancak bir lokma oluruz," demeleri üzerine:

67. Çevrelerinde insanlar kapılıp götürülürken, bizim Mekke'yi güven içinde kudsî bir yer yaptığımızı görmediler mi? Hâlâ batıla inanıp Allah'ın nimetine nankörlük mü ediyorlar?
68. Allah'a karşı yalan uyduran yahut kendisine hak gelmişken onu yalan sayandan daha zalim kimdir? Cehennemde kâfirlere yer mi yok?
69. Yolumuzda cihad edenleri, elbette kendi yollarımıza eriştireceğiz. Hiç şüphe yok ki Allah iyi davrananlarla beraberdir.

86. - 83. MUTAFFİFÎN SURESİ

Mekke döneminde inmiş, 36 âyettir. Adını, 1. ayetteki, ölçü ve tartıda hile yapanlar olan Mutaffifîn'den alır.
Mekke'de son inen sûredir. Hz. Peygamber, Medine'ye geldiği zaman Medinelilerin ölçekleri kötü olduğundan dolayı düzeltilmesi için Medine'de ilk inen sûre olduğu da rivayet edilmiştir.
Hz. Peygamber, Medine'ye geldiğinde halk, bir şey satın aldıkları zaman, ölçüsünün veya tartısının tam olmasına dikkat eder, öyle alırlardı. Fakat kendileri bir şey sattıkları zaman ise, eksik ölçer, eksik tartarlardı. Ebu Cuheyne'nin iki ölçeği vardı. Biriyle alır, diğeriyle de satardı. Bu durumlar üzerine:

1. **Eksik ölçüp tartanların vay haline!**
2. **Onlar, insanlardan bir şey aldıkları zaman tam ölçerler.**
3. **Kendileri başkalarına bir şey ölçtükleri veya tarttıkları zaman eksik yaparlar.**
4. **Onlar tekrar diriltileceklerini zannetmiyorlar mı?**
5. **Büyük bir gün için.**
6. **O gün, insanlar Rabblerinin huzurunda dururlar.**
7. **Hayır, kötülerin yazısı muhakkak Siccin'dedir.**
8. **Siccin'in ne olduğunu bilir misin?**
9. **O, yazılmış bir kitaptır.**
10. **O gün, vay haline yalanlayanların!**
11. **Onlar ceza gününü yalanlayanlardır.**
12. **Onu ancak sınırı aşan ve günaha düşkün olanlar yalanlar.**
13. **Ona âyetlerimiz okunduğu zaman, "Eskilerin masalları," der.**
14. **Hayır. Aksine onların kazandığı günahlar kalplerine pas olmuştur.**
15. **Hayır, doğrusu onlar o gün Rablerini görmekten mahrumdurlar.**
16. **Sonra onlar muhakkak cehenneme girecekler.**
17. **Sonra onlara: "İşte bu, yalanlayıp durduğunuz şeydir," denilecek.**
18. **Hayır, iyilerin kitabı muhakkak Illiyyîn'dedir.**
19. **Bildin mi sen, Illiyyîn nedir?**
20. **O yazılmış bir kitaptır.**
21. **Allah'a yaklaştırılmış melekler onu görür.**
22. **Haberiniz olsun ki, iyiler nimet içindedir.**
23. **Tahtlar üzerinde etrafa bakarlar.**
24. **Yüzlerinde nimet ve mutluluğun sevincini görürsün.**
25. **Onlara damgalı saf bir içki sunulur.**

26. Onun sonu misktir. İşte ona imrensin artık imrenenler.
27. Karışımı Tesnim'dendir (En üstün cennet şarabındandır).
28. Allah'a yakın olanların içecekleri bir kaynaktır o.

Yüce Allah, Hz. Muhammed'i Peygamber olarak gönderdiği zaman, kavmin ileri gelenleri, sapıklık içinde idi. Hak daveti gizli idi. Ancak Hz. Peygamber'in sesi yükseliyordu. Sonra da ona "Lebbeyk" deyip davetini kabul eden zayıflardan bazıları da onu fısıldıyor, ümit ettiklerine gizlice söylüyor ve korktuklarına bağıramıyordu. İşte Ebu Cehil, Velid b. Muğire, As b. Vail ve benzeri Kureyşliler gibi kendilerinde eksiklik olan kimseler, Hakk'a çağıranlarla alay eder ve küçümserlerdi.

29. Doğrusu o suç işleyenler inananlara gülüyorlardı.
30. Onlara uğradıkları vakit birbirlerine göz kırpıyorlardı.
31. Evlerine döndükleri zaman zevklenerek dönüyorlardı.
32. Müminleri gördükleri vakit; "İşte bunlar sapıklar," diyorlardı.
33. Oysa onlar müminler üzerine bekçi olarak gönderilmemişlerdi.
34. İşte bugün de inananlar kâfirlere gülecek.
35. Koltuklar üzerinde etrafa bakacaklar.
36. Nasıl, kâfirler yaptıklarının cezasını buldular mı?

MEDİNE DÖNEMİ
(M.S. 622-633)

87. – 2. BAKARA SURESİ

Medine'de nazil olmuş, 286 ayyettir. Medine'de nazil olan ilk Sure olduğu rivayet edilmektedir.
Adını, 67. ve 73. âyetlerde yer alan "bakara (sığır)" kelimesinden alır.
Sûre, hukukunun ana konularıyla ilgil çok sayıda hüküm içerir.

1. **Elif, Lâm, Mîm.**
2. **İşte bu kitap, bunda şüphe yok, müttakiler için hidayettir.**
3. **Onlar, gabya inanıp namazı kılarlar ve kendilerine verdiğimiz rızıktan infak ederler.**
4. **Onlar, sana indirilene de senden önce indirilene de inanırlar. Ahirete de onlar kesin inanırlar.**
5. **Bunlar, işte Rabblerinden bir hidayet üzerindedirler ve bunlar işte felaha erenlerdir.**
6. **Gerçek şu ki, inkâr edenleri uyarsan da uyarmasan da onlar için aynıdır; inanmazlar.**
7. **Allah onların kalplerini ve kulaklarını mühürlemiştir. Gözlerinde de perde vardır. Büyük azap onlaradır.**

Abdullah b. Ubey b. Selül, Muattib b. Kuşeyr ve Ced b. Kays gibi münafıklar, Peygamber ve ashabının dillerinden kurtulmak için, aslında inanmadıkları halde, Müslüman olduklarını söylerler ve kâfirliklerini gizlerlerdi. Bunların çoğu Yahudilerden, bir kısmı da Medine'nin diğer halkından idiler. Münafıklar, zahiren mümin görünürler ama içerden kafirdirler. Ne tamamen müminlere ne de kafirlere iltihak ederlerdi. Onları ifade için:

8. **Öyle insanlar vardır ki, inanmadıkları halde, "Allah'a ve ahiret gününe inandık," derler.**
9. **Allah'ı ve müminleri aldatmaya çalışırlar. Hâlbuki sadece kendilerini aldatırlar da farkına varmazlar.**
10. **Kalplerinde hastalık vardır. Allah da onların hastalığını arttırmıştır. Yalan söylemelerine karşılık onlara acı bir azap vardır.**
11. **Onlara: "Yeryüzünde fesat çıkarmayın!" denildiğinde: "Biz ancak ıslah edicileriz," derler.**
12. **İyi bilin, onlar ortalığı bozanların ta kendileridir, fakat anlamazlar.**

13. Onlara: "İnsanların inandığı gibi inanın!" denilince, "Biz de o beyinsizlerin inandığı gibi mi inanacağız?" derler. İyi bilin ki, asıl beyinsiz kendileridir, fakat bilmezler.

Münafıkların reisi Abdullah b. Übey b. Selül, arkadaşları ile sokakta giderlerken karşılarına müminlerden bir grup çıktı. Abdullah, arkadaşlarına usulca, "Bakınız! Şu akılsızlarla nasıl eğlenirim," dedi ve ayrıldı. Müslümanların yanına giderek Ebu Bekir'in elinden tuttu ve, "Merhaba Temim Oğulları'nın ulusu, şeyhulislam, Mağara'da Peygamber'in ikincisi, nefsini ve malını Peygamber yolunda harcayan Hz. Sıddık," dedi. Sonra onu bırakarak Hz. Ömer'in elini tuttu, "Merhaba Adiy Oğulları'nın efendisi, dininde güçlü, kendisini ve malını Peygamber'e feda etmiş Hz. Faruk!" dedi. Sonra Hz. Ali'nin elinden tutarak, "Merhaba Peygamber'in amcazadesi ve damadı, Peygamber'den başka bütün Haşim Oğullarının ulusu!" deyince Ali, "Ey Abdullah! Allah'tan kork, münafıklık yapma. Çünkü münafıklar, Allah'ın en şerli mahluklarıdır," diyerek ona ihtarda bulundu. Abdullah b. Übeyy, "Ya Eba'l Hasan! Hakkımda böyle mi söylüyorlar? Vallahi bizim imanımız, sizin imanınız gibidir, bizim tasdikimiz sizin tasdikiniz gibidir," dedi ve onlarda ayrıldı. Diğer münafıkların yanına vardığı zaman, "Gördünüz ya nasıl yaptım! Siz de böyle yapın," dedi. Onlar, "Var ol! Sen, bizim içimizde bulundukça böyle hayırlı ifadeler yaparız," dediler. Ashab, Abdullah'tan ayrıldıktan sonra münafıklarla aralarında geçen hadiseyi Peygambere anlatmak üzere geri döndüler. Onlar, Peygamber'in yanına gelmeden önce aşağıdaki ayetler nazil oldu ve onlar hadiseyi henüz anlatmadan, Peygamber şu ayetleri onlara okudu:

14. Onlar iman edenlere rastladıkları zaman: "İnandık" derler. Fakat şeytanlarıyla yalnız kaldıkları zaman: "Biz, sizinle beraberiz, biz sadece onlarla alay ediyoruz," derler.
15. Allah onlarla alay eder ve taşkınlıkları içinde serserice dolaşmalarına süre verir.
16. Onlar, hidayet karşılığı sapıklığı satın alanlardır. Fakat ticaretleri kâr etmedi, doğru yolu da bulamadılar.
17. Onların durumu, bir ateş yakanın durumu gibidir, çevresini aydınlatır aydınlatmaz Allah onların nurlarını giderdi ve onları karanlıklar içinde bıraktı, artık görmezler.

Münafıklar hakkındaki hükümleri beyan maksadıyla:

18. Onlar sağırdırlar, dilsizdirler, kördürler, onlar dönmezler.

Medineli münafıklardan iki kişi, Peygamber'den kaçıp Müşriklere iltihak etmek üzere yola çıktılar. Yolda giderlerken bir gece bunlar şiddetli bir yağmura tutuldular. Şimşek çakıyor, gök gürlüyor, yıldırımlar düşüyordu. Ölüm korkusundan ödleri kopan bu iki münafık, şimşek çaktıkça elleriyle kulaklarını kapıyorlar. Şimşek parladığı zaman ışığında yürüyorlar, aydınlık geçip karanlık bastığında geri dönerek eski yerlerine geliyorlardı. Yıldırım korkusu ile şaşıran Münafıklar, "Eyvah! Ölmeden sabahı bulursak, muhakkak Muhammed'e gider, elimizi elinin üzerine koyar ve ona tabi oluruz," diyorlar ve yaptıklarına pişman oluyorlardı. Ertesi gün sabah oldu ve sözlerinden dönmediler. Peygambere geldiler, ellerini elinin üzerine koydular ve İslam dinine girdiler. Allah bunu diğer münafıklara darbı mesel yapmak üzere:

19. Ya da, gökten boşanan, içinde karanlıklar, gök gürlemesi ve şimşek bulunan bir yağmura tutulmuşun hali gibidir. Yıldırımlardan ölmek korkusuyla parmaklarını kulaklarına tıkarlar. Allah, inkârcıları kuşatmıştır.
20. O şimşek neredeyse gözlerini kapıverecek. Önlerini aydınlatınca ışığında yürürler, karanlık üzerlerine çökünce kalırlar. Allah, dileseydi işitmelerini, görmelerini de alırdı. Şüphesiz Allah her şeye kâdirdir.
21. Ey insanlar! Sizi ve sizden öncekileri yaratan Rabb'inize kulluk edin ki azabından korunasınız.
22. O ki yeri sizin için bir döşek, göğü de bir bina yaptı. Gökten su indirdi, onunla size rızık olarak çeşitli ürünler çıkardı. Öyleyse siz de, bilerek Allah'a eşler koşmayın.
23. Eğer kulumuza indirdiğimizden şüphede iseniz, haydi onun gibi bir sûre getirin, Allah'tan başka güvendiklerinizin hepsini çağırın; eğer doğru iseniz.
24. Yok yapamadıysanız ki hiçbir zaman yapamayacaksınız, o halde yakıtı insanlar ve taşlar olan, inkârcılar için hazırlanmış ateşten sakının.
25. İnanıp uygun işler yapanlara, altlarından ırmaklar akan cennetlerin onlara ait olduğunu müjdele! Oradaki meyveden rızıklandıklarında "Bu, daha önce rızıklandığımız şeydir," derler ve o rızık birbirinin benzeri olarak, kendilerine sunulacak. Orada temiz zevceler de onların. Onlar orada ebedî kalacaklar.

Allah'ın, örümcek ağı gibi şeyleri misal vermesi nedeniyle Müşrikler ve Münafıklar, "Şu adi şeyleri zikreden ilaha biz, ibadet etmeyiz," demeleri üzerine:

26. Şüphesiz Allah, bir sivrisineği, hatta daha üstününü misal getirmekten çekinmez. İman edenler bilirler ki, o şüphesiz haktır, Rabblerindendir. Ama inkâr edenler: "Allah böyle bir misal ile ne demek istedi?" derler.

Allah onunla birçoklarını şaşırtır, yine onunla birçoklarını yola getirir. Onunla ancak o fasıkları şaşırtır.

27. Onlar, söz verip antlaştıktan sonra Allah'a verdikleri sözü bozarlar. Allah'ın birleştirmesini emrettiği şeyi keserler ve yeryüzünde bozgunculuk yaparlar. İşte zarara uğrayanlar onlardır.

28. Allah'ı nasıl inkâr edersiniz ki, ölü idiniz sizleri diriltti. Sonra sizleri yine öldürecek, sonra yine diriltecek, sonra da Ona döndürüleceksiniz.

29. O, yerde ne varsa hepsini sizin için yarattı. Sonra göğe yöneldi, yedi gök düzenledi. O, her şeyi bilir.

30. Bir zamanlar Rabb'in, meleklere: "Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım," demişti. Melekler: "Orada bozgunculuk yapacak ve kan dökecek birini mi yaratacaksın? Oysa biz seni överek tesbih ediyor ve seni takdis ediyoruz," dediler. Rabb: "Bilmediklerinizi bilirim," dedi.

31. Âdem'e isimlerin hepsini öğretti, sonra onları meleklere gösterip: "Davanızda sadıksanız bana şunları isimleriyle haber verin," dedi.

32. Dediler ki: "Yücesin sen. Bize öğrettiğinden başka bir bilgimiz yoktur. Şüphesiz Sen bilen-hakîmsin."

33. Allah: "Ey Âdem, bunlara onları isimleriyle haber ver," dedi. Âdem onlara isimleriyle onları haber verince, Allah: "Ben, size göklerin ve yerin gayblarını bilirim, sizin açıkladığınızı da, içinizde gizlediğinizi de bilirim," dememiş miydim?" dedi.

34. O zaman meleklere: "Âdem'e secde edin!" dedik, hemen secde ettiler. Yalnız İblis dayattı, gururuna yediremedi, inkârcılardan oldu.

35. Dedik ki: "Ey Âdem, sen ve eşin cennette oturun, ikiniz de ondan dilediğiniz yerde bol bol yeyin, fakat şu ağaca yaklaşmayın, yoksa zalimlerden olursunuz."

36. Bunun üzerine şeytan onları oradan kaydırdı, içinde bulunduklarından çıkardı. Biz de: "Birbirinize düşman olarak inin, orada belirli bir vakte kadar sizin için bir karar yeri ve bir pay vardır," dedik.

37. Âdem, Rabb'ından birtakım kelimeler aldı. O da, tevbesini kabul etti. O, tevbeyi çok kabul eden-esirgeyendir.

38. Onlara dedik ki: "Hepiniz oradan inin! Size benden bir hidayet rehberi geldiğinde, kim o hidayetçimin izinde giderse, onlar için hiçbir korku yoktur, onlar mahzun da olmayacaklardır.

39. İnkâr edip âyetlerimizi yalanlayanlar da, cehennem ehlidirler. Orada ebedî kalacaklardır.

Ehl-i Kitap olmak, Tevrat'ta Hz. Muhammed'in vasfı bulunmak ve Hz. Peygamber'e iman edeceklerine dair ahidleri olmak dolayısıyla herkesten önce bunların iman etmeleri gerekirken inkârda ileri gittikleri için Yahudileri hakka davet

etmek üzere Allah, İsrail Oğulları olan Yahudiler hakkında aşağıdaki ayetleri indirmiştir:

40. **Ey İsrailoğulları, size verdiğim nimetimi hatırlayın, Bana verdiğiniz sözü tutun ki, Ben de size sözümü tutayım ve sadece benden korkun!**
41. **Yanınızdakini (Tevrat'ı) tasdik edici olarak indirdiğim (Kur'ân)a iman edin, O'nu, inkâr edenlerin ilki siz olmayın, benim âyetlerimi birkaç paraya değişmeyin. Sadece Benden korkun.**
42. **Hakk'ı batıla karıştırıp da, bile bile hakkı gizlemeyin.**
43. **Namazı kılın, zekâtı verin, rükû edenlerle birlikte siz de rükû edin.**

Medine Yahudilerinden herhangi biri, Muhammed'e iman eden akraba ve dostlarına, "Üzerinde bulunduğun dinde ve Muhammed'in emrettiği şeyde sebat et," derdi. Fakat kendileri iman etmezlerdi. Yahudi alimleri, kendileri günah işlerken, başkalarına Allah'a itaat etmeye ve yine kendileri cimrilik ederken başkalarını sadaka vermeye teşvik ederlerdi. Bunun üzerine:

44. **İnsanlara iyiliği emreder de kendinizi unutur musunuz? Hâlbuki kitab (Tevrat)ı okuyorsunuz. Hâlâ aklınızı başınıza almayacak mısınız?**
45. **Sabırla, namazla yardım isteyin. Şüphesiz bu, Allah'a saygılı olanlardan başkasına ağır gelir.**
46. **Onlar ki, Rablerine kavuşacaklarını ve gerçekten O'na döneceklerini bilirler.**
47. **Ey İsrailoğulları! Size verdiğim nimeti ve sizi âlemlere üstün kıldığımı hatırlayın.**

Yahudiler, kendilerini bütün insanlardan üstün tutarlar da, "Biz, Allah'ın dostu olan İbrahim'in evlatlarıyız. O, rızası için boğazlamak üzere yatırdığı İshak'ın babasıdır. O, bize şefaat eder ve bizi azaptan kurtarır," diye öğündüler. Yahudilerin iddialarını reddetmek üzere:

48. **Öyle bir günden korunun ki, kimse kimsenin yerine bir şey ödeyemez, kimseden şefaat da kabul edilmez, kimseden fidye de alınmaz ve onlara hiçbir yardım da yapılmaz.**
49. **Hatırlayın ki, sizi Firavun ailesinden kurtardık. Onlar, size azabın en kötüsünü uyguluyor, oğullarınızı boğazlıyor, kadınlarınızı sağ bırakıyorlardı. Bunda size Rabbinizin büyük bir imtihanı vardı.**
50. **Denizi yarıp, sizi kurtardık da Firavun'un adamlarını suda boğduk, siz de bakıp duruyordunuz.**

51. **Musa'ya kırk gecelik vaad verdik de sonra siz onun arkasından buzağıyı put edindiniz ve o halinizle zalimler idiniz.**
52. **Sonra yine de sizi affettik, artık şükretmeniz gerekiyordu.**
53. **Musa'ya o kitabı ve furkanı verdik, gerekirdi ki, doğru yolda gidesiniz.**
54. **Musa kavmine dedi ki; Ey kavmim cidden siz o buzağıyı put edinmekle kendi kendinize zulmettiniz, gelin Rabbinize tevbe ile dönün de nefislerinizi öldürün. Bu, Tanrınız katında sizin için hayırlıdır, böylece tevbenizi kabul buyurdu. Gerçekten de O, Tevvab-Rahîm'dir.**
55. **"Ey Musa biz Allah'ı açıkça görmedikçe senin sözüne asla inanmayacağız," demiştiniz de bunun üzerine sizi yıldırım çarpmıştı ve siz de bakakalmıştınız.**
56. **Sonra şükredesiniz diye sizi ölümünüzün ardından yeniden diriltmiştik.**
57. **Üstünüze o bulutu gölge yaptık ve size ihsan ettiğimiz hoş rızıklardan yiyin, diye üzerinize kudret helvası ve bıldırcın indirdik. Onlar, Bize zulmetmediler, lakin kendi nefislerine zulmediyorlardı.**
58. **"Şu şehre girin de onun nimetlerinden dilediğiniz şekilde bol bol yiyin ve kapıdan secde ederek girin ve 'hıtta (bizi bağışla!)' deyin ki, size, hatalarınızı mağfiret edelim, iyilik yapanlara nimetlerimizi daha da arttıracağız," dedik.**
59. **Bunun üzerine o zulme devam edenler sözü değiştirdiler, onu kendilerine söylenildiğinden başka bir şekle soktular. Biz de kötülük yaptıkları için o zalimlere kötü bir azap indirdik.**
60. **Musa, kavmi için su istemişti, Biz de, "Asan ile taşa vur!" demiştik, bunun üzerine o taştan on iki pınar fışkırmıştı. Her grup insan kendi su alacağı yeri bildi. Allah'ın rızkından yiyin ve için, bozgunculuk ve saldırganlık yaparak yeryüzünü fesada vermeyin.**
61. **"Ey Musa, biz tek çeşit yemeğe asla katlanamayacağız, yeter artık bizim için Rabbine dua et de bize yerin yetiştirdiği şeylerden; sebzesinden, kabağından, sarımsağından, mercimeğinden ve soğanından çıkarsın," dediniz. O da size, "Üstün olanı daha aşağı olanla değiştirmek mi istiyorsunuz? Bir kasabada konaklayın, o vakit istediğiniz elbette olacaktır." dedi. Üzerlerine zillet ve meskenet damgası vuruldu ve nihayet Allah'tan bir gazaba uğradılar. Öyle oldu, çünkü Allah'ın âyetlerini inkâr ediyorlar ve nebileri haksız yere öldürüyorlardı. Öyle oldu, çünkü isyana dalıyorlar ve aşırı gidiyorlardı.**

Daha önce Hristiyan olan Selman Farisi, Medine'ye gelip iman edince Peygamber'e, kendisinin de ibadet ettiği Manastır olan Deyr ashabının kıssasını anlattı. Peygamber, Selman'a cevaben, "Onlar, cehennem ehlidir," dedi. Selman, bu sözü duyunca, "Dünya bana zindan oldu," dedi. Bunun üzerine aşağıdaki

ayetler nazil olmuş ve Ayet nazil olunca Selman, "Sanki üzerimden bir dağ açıldı," demiştir.

62. Şüphe yok ki iman edenler, Yahudiler, Hıristiyanlar ve Sabiîler, bunlardan her kim Allah'a ve ahiret gününe inanır ve salih amel işlerse elbette Rabbleri katında bunların ecirleri vardır, bunlara bir korku yoktur, bunlar mahzun da olacak değillerdir.
63. Sizden söz almıştık, Tur'u üstünüze kaldırıp demiştik ki; size verdiğimiz kitaba kuvvetle tutunun ve içindekilerden gafil olmayın, gerek ki, korunursunuz.
64. Sonra verdiğiniz sözden döndünüz. Eğer üzerinizde Allah'ın lütfu ve rahmeti olmasa idi, mutlaka zarara uğrayanlardan olurdunuz.
65. İçinizden cumartesi günü yasağını çiğneyenleri elbette bilirsiniz. İşte bundan dolayı onlara, "Sefil maymunlar olun!" dedik.
66. Bu ibret dolu cezayı öncekilere ve sonrakilere bir ders, korunacaklara da bir nasihat, bir öğüt yaptık.
67 Musa, kavmine demişti ki Allah, size bir sığır boğazlamanızı emrediyor. Onlar da, "Sen bizi alaya mı alıyorsun?" dediler. Musa da: "Böyle cahillerden biri olmaktan Allah'a sığınırım," dedi.
68. Onlar, "Bizim için Rabbine dua et, o ne ise bize açıklasın," dediler. Musa, "Rabbim buyuruyor ki, o ne yaşlı, ne de taze, ikisi arası dinç bir sığırdır, haydi emrolunduğunuz işi yapınız," dedi.
69. Onlar, "Bizim için Rabbine dua et, rengi ne ise onu bize açıklasın," dediler. Musa, "Rabbim buyuruyor ki, o, bakanlara sevinç veren sapsarı bir sığırdır," dedi.
70. Onlar, "Bizim için Rabbine dua et, o nedir bize iyice açıklasın, çünkü o bize biraz karışık geldi, Allah dilerse onu elbette buluruz," dediler.
71. Musa, "Rabbim buyuruyor ki o, ne sabana koşulup tarla süren, ne de ekin sulayan, ne de salma gezen ve hiç alacası olmayan bir sığırdır." Onlar da: "İşte tam şimdi gerçeği ortaya koydun," dediler. Nihayet onu bulup boğazladılar. Az kalsın yapmıyorlardı.
72. Hani siz bir adam öldürmüştünüz de onun hakkında birbirinizle atışmış ve onu üstünüzden atmıştınız, hâlbuki Allah, saklamış olduğunuzu açığa çıkaracaktı.
73. İşte bundan dolayı, o sığırın bir parçası ile o ölüye vurun, dedik. Allah ölüleri işte böyle diriltir ve size âyetlerini gösterir, belki akledersiniz.
74. Sonra kalpleriniz katılaştı, şimdi de taş gibi, ya da taştan da beter hale geldi. Çünkü taşlardan öylesi var ki; içinden nehirler kaynıyor, yine öylesi var ki, çatlıyor da bağrından sular fışkırıyor, öylesi de var ki Allah korkusundan yerlerde yuvarlanıyor. Yaptıklarınızdan Allah gafil değil.

Hz. Musa, İsrailoğulları içinden seçtiği yetmiş kişi ile beraber, Tur-i Sina'ya gittiler. Allah, onlara emir ve nehiylerde bulundu. Onlar, Allah'ın Kelamını dinlediler. Kavimlerine döndükleri zaman doğru ve itaatkar olanlar, Allah'tan işittikleri şeylerle amel ettiler. Onlardan bir kısmı, "Allah'ın sözlerini dinledik. Söz bitince Allah, 'Bunları yapmaya gücünüz yeterse yapınız, dilerseniz yapmayınız,' diyordu dediler." Böylece Allah'ın Kelamı'nı tahrif ettiler. Peygamber zamanında bir kısım Yahudiler, Tevrat'ta bulunan recim ayetini ve Peygamberin Tevrat'taki vasıflarını değiştirdiler ve bozdular da Yahudi milletini Peygambere imandan menettiler.

75. Bunların, size hemen inanacaklarını ümit mi ediyorsunuz? Hâlbuki bunlardan bir grup vardı ki, Allah'ın kelâmını işitirlerdi de sonra ona akılları yattığı halde bile bile onu tahrif ederlerdi.

Medine'deki Beni Kureyza Yahudilerinin kaleleri, müminler tarafından muhasaara edildiği zaman kalenin burcu altından Peygamber, Yahudilere, "Ey maymunların kardeşleri, ey hınzırın kardeşleri, ey tağuta tapanlar!" diye hitap etti. Bunu duyan Yahudiler, birbirlerine, "Bu bilgileri Muhammed'e kim verdi? Bu sırlar, ancak sizden çıktı. Muhammed ve arkadaşları, bizimle münakaşa etsinler diye mi Tevrat'ın sırlarını haber veriyorsunuz?" dediler. Bunun üzerine:

76. Üstelik iman edenlere rastladıklarında inandık derler, birbirleriyle baş başa kaldıkları zaman, "Rabbinizin huzurunda aleyhinize delil olarak kullansınlar diye mi tutup Allah'ın size açıkladığı gerçekleri onlara da söylüyorsunuz? Akletmez misiniz?" derlerdi.

77. Bilmezler mi ki, onlar neyi sır olarak saklar ve neyi açıkça söylerlerse Allah hepsini bilir.

78. Bunların bir de ümmîleri vardır, kitabı bilmezler, ancak birtakım kuruntu yığınına, boş saplantılara kapılır ve zan içinde dolaşır dururlar.

Hz. Peygamberi Tevrat'ta, gözbebekleri siyah ve iri, orta boylu, dalgalı saçlı, güzel yüzlü biri olarak tavsif edilmiş buldukları halde, hasetliklerinden ve düşmanlıklarından ötürü, onun bu sıfatlarını değiştirip onu uzun boylu, mavi gözlü, düz saçlı biriymiş gibi göstermek isteyen Yahudi alimleri hakkında:

79. O kimselerin vay haline ki, kendi elleriyle kitap yazarlar da sonra az ücret almak için, "Bu Allah'tandır," derler. Vay o elleriyle yazdıkları yüzünden onlara, vay o kazandıkları yüzünden onlara!

Tevrat'ta Allah'ı bırakıp da buzağıya tapanların ateşe atılacakları hakkında âyetin ortaya çıkışı ve meşhur oluşu üzerine Yahudi halkının umutları kırılmış ve İslâm dinine girmek eğilimini göstermeye başlamışlardı. Bunu gören Yahudi bilginler, telaşa düşerek ilan etmişlerdi ki, "Buzağıya ibadet, Hz. Musa'nın yokluğunda ancak kırk gün sürmüştü. Şu halde biz Yahudiler cehennemde nihayet kırk günden fazla kalmayacağız," şeklinde teselli ve müjde vermişlerdi. Yahudilerin bir takımlarına göre, Buzağıya tapmalarının müddeti yedi günden ibaret imiş. Yahudiler, "Dünyanın ömrü yedi bin senedir, biz de her bin sene için bir gün azap göreceğiz," demişler. Diğer bir rivayette de Yahudiler, "Cehennemin bir tarafından öbür tarafı zakkum ağacına kadar kırk senelik yoldur ve onlar bir senelik yolu bir günde alarak kırk günde tamamlayacaklardır," diye Tevrat'ta zikredilmiş bulunduğu iddiasını ileri sürmüşlerdir.

80. "Bize sayılı birkaç günden başka asla ateş azabı dokunmaz," dediler. De ki; "Allah'dan bir ahit mi aldınız? Öyle ise Allah sözünden dönmez. Yoksa Allah'a karşı bilemeyeceğiniz şeyleri mi söylüyorsunuz?"

81. Evet kim bir günah işlemiş de kendi günahı kendisini her yandan kuşatmış ise, işte öyleleri ateş ehlidirler ve orada ebedî kalıcıdırlar.

82. İman edip salih ameller işleyenler, işte öyleleri de cennet ehlidirler ve orada ebedî kalıcıdırlar.

83. İsrailoğulları'ndan şöylece ahit almıştık: Allah'dan başkasına tapmayacaksınız, ana-babaya iyilik, yakınlığı olanlara, öksüzlere, çaresizlere de iyilik yapacaksınız, insanlara güzellikle söz söyleyecek, namazı kılacak, zekâtı vereceksiniz. Sonra çok azınız hariç, sözünüzden döndünüz, hâlâ da dönüyorsunuz.

84. Yine mîsakınızı almıştık; birbirinizin kanlarını dökmeyeceksiniz, nüfusunuzu diyarınızdan çıkarmayacaksınız. Sonra siz buna ikrar da verdiniz ve ikrarınıza şahit de oldunuz.

85. Sizler öyle kimselersiniz ki, kendilerinizi öldürüyorsunuz ve sizden olan bir grubu diyarlarından çıkarıyorsunuz, onlar aleyhinde kötülük ve düşmanlık güdüyor ve bu konuda birleşip birbirinize arka çıkıyorsunuz, şayet size esir olarak gelirlerse fidyeleşmeye kalkıyorsunuz. Hâlbuki yurtlarından çıkarılmaları size haram kılınmış idi. Yoksa siz kitabın bir kısmına inanıp bir kısmını inkâr mı ediyorsunuz? Şu halde içinizden böyle yapanlar, netice olarak dünya hayatında perişanlıktan başka ne kazanırlar, kıyametin gününde de en şiddetli azaba uğratılırlar. Allah, yaptıklarınızdan gafil değildir.

86. Bunlar ahireti, dünya hayatına satmış kimselerdir. Onun için bunlardan azap hafifletilmez ve kendilerine bir yerden yardım da gelmez.

87. Şüphesiz Musa'ya o kitabı verdik, arkasından peygamberler de gönderdik, Meryem oğlu İsa'ya apaçık deliller verdik, onu Rûhu'l-Kudüs ile de destekledik. Nefislerinizin hoşlanmayacağı bir emirle size gelen her peygambere kafa mı tutacaksınız? Kibrinize dokunduğu için onların bazılarını yalanlayacak, bazılarını da öldürecek misiniz?

88. Yahudiler: "Kalplerimiz kılıflıdır," dediler. Bilakis Allah, onları kâfirlikleri yüzünden lanetledi. Bundan dolayı az iman ederler.

Peygamber'in, Medine'ye gelmesinden önce Beni Kurayza ve Beni Nadir Yahudileri, Medine yerlisi olan Evs ve Hazreç kabilelerine karşı onunla galibiyet isterlerdi. Fakat peygamber, Arap'tan gönderilince, hasetlerinden dolayı, Muhammedi inkar ettiler ve onun hakkında daha önce söyledikleri hakikatları inkara başladılar. Bunun üzerine Muaz b. Cebel, Bişr b. Berra ve Davud b. Seleme, Yahudilere, "Ey Yahud topluluğu! Allah'tan korkun ve İslam dinine girin. Bizler müşrik iken siz, Muhammed ile Allah'tan galibiyet isterdiniz. Onun gönderileceğini bize haber verir ve onun vasıflarını anlatırdınız," dediler. Beni Nadir Yahudilerinden Sellam b. Müşkem, "O, bizim bildiğimiz, size övdüğümüz zat değildir," dedi. Bunun üzerine Yahudilerin yalanlarını red için şu ayet nazil olmuştur:

89. Yanlarındakini (Tevrat'ı) tasdik etmek üzere onlara Allah katından bir kitap (Kur'an) gelince, daha önceleri inanmayanlara karşı onunla yardım isteyip durdukları halde, o tanıdıkları kendilerine gelince, onu inkâr ettiler. İşte bundan dolayı Allah'ın laneti kâfirleredir.

90. Uğruna kendilerini sattıkları şey ki; Allah'ın kullarından dilediğine kendi lütuf ve kereminden vahiy indirmesine kafa tutarak, Allah ne indirdiyse hepsini inkâr etmeleri ne kadar çirkindir. İşte bu yüzden de gazap üstüne gazaba uğradılar. Kâfirler için can yakıcı azap vardır.

91. Onlara, "Allah ne indirdiyse ona iman edin," dendiğinde, onlar "Biz, kendimize indirilene iman ederiz," derler ve ondan başkasını inkâr ederler. Oysa yanlarındaki Tevrat'ı tasdik eden gerçek vahiy odur. Onlara de ki; "Peki madem gerçek mümin sizsiniz de ne diye daha önce Allah'ın peygamberlerini öldürüyordunuz?

92. Andolsun Musa size delillerle gelmişti de onun arkasından o buzağıya taptınız. Siz o zâlimlersiniz.

93. Hani, "Verdiğimiz kitaba kuvvetle sarılın ve onu dinleyin," diye Tûr'u tepenize kaldırıp ahdinizi almıştık. O Yahudiler: "Duyduk, dinledik, isyan ettik," dediler, kâfirlikleri yüzünden o danayı yüreklerinde besleyip büyüttüler. De ki, "Eğer siz müminler iseniz, bu imanınız size ne kötü şeyler emrediyor!"

Yahudiler, "Cennet'e ancak Yahudi ve Hristiyan olanlar girecektir," demeleri üzerine:

94. De ki; Allah yanında ahiret yurdu başkalarının değil de yalnızca sizin ise, eğer iddianızda da doğru iseniz, haydi ölümü isteyiniz.
95. Fakat elleriyle işledikleri yüzünden onu hiç bir zaman istemeyecekler. Allah o zâlimleri bilir.
96. Elbette onları insanların hayata en hırslı, en düşkün olanları olarak bulacak, hatta müşriklerden bile daha düşkün bulacaksın. Onların her biri bin sene ömür arzular, oysa uzun yaşamak kendisini azaptan kurtaracak değildir. Allah, onların neler yaptığını görüyor.

Fedek Yahudilerinden Abdullah b. Surya, yanında bir kaç Yahudi ile münazara için Peygamber'e geldi, "Ya Muhammed! Uykun nasıldır? Bizim Kitap'ta ahir zaman Peygamberi'nin uykusu yazıldır," der. Peygamber, "Gözlerim uyur, kalbim uyumaz," cevabını verince Abdullah, "Doğrudur," der ve "Meni, babanın olduğu halde çocuk niçin anaya benzer?" diye sorar. Peygamber, "Kadının da suyu vardır. Hangi su galip gelirse, çocuk ona benzer," cevabını verdi. Bu defa Abdullah, "İsrail (Yakub)'in nefsine haram kıldığı gıda nedir? Haber ver," diye sorar. Peygamber, "Musa'ya Tevrat'ı indiren Allah'a yemin ederim! İsrail, uzun ve şiddetli bir hastalığa tutuldu. Eğer bu hastalıktan kurtulursam, sevdiğim yemeği ve içeceği nefsime haram kıldım, diye adak yaptı. O yemek deve eti, içecek ise deve sütü idi," diye cevap verdi. Abdullah, bu cevabı da tasdik ettikten sonra "Sana bir şey daha soracağım, ona da cevap verirsen, sana iman ettim," der ve, "Sana vahiy getiren melek kim?" diye sorar. Peygamber, "Cebrail," diye cevap verince Yahudi, "O, bizim düşmanımızdır. O, savaş ve şiddet getirir. Bizim elçimiz Mikail'dir. O, ucuzluk, bolluk ve müjde getirir," der ve iman etmez. Bunun üzerine:

97. Söyle; kim Cebrail'e düşman ise iyi bilsin ki, Onu senin kalbine Allah'ın izniyle kendinden önceki vahiyleri onaylayıcı, müminlere hidayet ve müjde kaynağı olmak üzere O indirdi.
98. Kim Allah'a, Allah'ın meleklerine, peygamberlerine, Cebrail ile Mîkâil'e düşman olursa, iyi bilsin ki, Allah da o kâfirlerin düşmanıdır.

İbn Suriya, Hz. Peygamber'e, "Ey Muhammed! Sen, bize bildiğimiz bir şey getirmedin ve Allah da, sana açık bir ayet indirmedi ki, ona bakıp sana tabi olalım," demesi üzerine:

99. Şüphesiz sana açık âyetler; parlak deliller indirdik. Öyle ki, iman sahasından uzaklaşmış fasıklardan başkası onları inkâr etmez.

Yahudilerin sayısız kötülüklerinden biri, ahdlerini bozmak ve verdikleri sözden dönmektir. Yahudiler, Muhammed'in ahir zaman peygamberi olacağına ve ona iman ederek yardım edeceklerine dair ahitleri bulunduğu halde iman etmeyip fasıklardan olduklarını kendilerine hatırlatınca, Yahudi alimlerinden Malik b. Sayf, "Vallahi Muhammed'e iman için Kitabımızda ahd ve misak yoktur," demesi üzerine:

100. Onlar, ne zaman bir antlaşma yaptılarsa, onlardan bir kısmı onu bozmadılar mı? Hatta onların çoğu inanmaz.

101. Allah'tan, onlara, yanlarındaki kitabı (Tevrat'ı) tasdik eden peygamber gelince, kendilerine kitap verilmişlerden bir kısmı, sanki hiçbir şey bilmiyorlarmış gibi Allah'ın kitabını (Tevrat'ı) arkalarına attılar.

Yahudiler, Peygamber'e zaman zaman Tevrat ayetlerinden sorarlardı. Allah, Yahudilerin sorularının cevaplarını vahiyle bildirir, o da onlara söylerdi. Bu sebeple her zaman Peygamber, Yahudilere galip gelirdi. Yahudiler, bu durumu görünce, "Muhammed, bize indirilen Kitab'ı bizden iyi biliyor," dediler. Peygamber'e bir de sihir hakkında sordular ve mücadeleye kalktılar.

Yahudiler, birbirlerine, "Şu Muhammed'e bakın! Süleyman'a peygamber diyerek hak ile batılı karıştırıyor. Süleyman, peygamber değil, rüzgara binen bir sihirbazdı," dediler. Yahudilere cevaben:

102. Süleyman'ın hükümdarlığına dair şeytanların uydurdukları şeyin ardına düştüler. Hâlbuki Süleyman büyü yaparak kâfir olmadı. Fakat o şeytanlar kâfirlik ettiler; insanlara sihir öğretiyorlar ve Bâbil'de Harut ve Marut'a, bu iki meleğe indirilen şeyleri öğretiyorlardı. Hâlbuki o ikisi, "Biz, sadece sizi denemek için gönderildik, sakın sihir yapıp da kâfir olmayın!" demeden kimseye bir şey öğretmezlerdi. İşte bunlardan karı ile kocanın arasını ayıracak şeyler öğreniyorlardı. Fakat Allah'ın izni olmadıkça bununla kimseye zarar verebilecek değillerdi. Kendi kendilerine zarar verecek ve bir fayda sağlamayacak bir şey öğreniyorlardı. Yemin olsun ki, onu kim satın alırsa, onu alanın ahirette bir nasibi olmayacağını biliyorlardı. Uğruna kendilerini sattıkları şey ne çirkin bir şeydir. Keşke bilselerdi.

103. Şayet onlar iman edip de sakınsalardı, elbette Allah tarafından verilecek mükâfat çok hayırlı olacaktı. Keşke bilselerdi.

Hz. Peygamber, Medine'ye geldiği zaman, Ashabına bilgi öğretirdi. Ashab, Peygamber'in sözlerini anlayamadıkları zaman, "Ya Resulallah! Bizi gözet, tenni buyur da sözlerinizi dinleyelim ve anlayalım," yerine "Raina ya Resulallah!" derlerdi. Halbuki bu kelimenin Süryani ve İbrani dilinde küfür ve hakaret manasına gelen "raayna" kelinesine lafzan benzerliği vardı. Ayrıca "raina" kelimesi, ahmak insan manasına gelen "rain" kelimesine benzerdi. Ashabın, Peygambere bu kelimeyi kullandığını duyan Yahudiler çok sevindiler ve "Bu zamana kadar Muhammed'e gizli olarak küfrederdik. Şimdi ise bu küfrü alenen yapanız! Zira bu söz, Muhammed'in kendi sözüdür," dediler.
Ondan sonra Yahudiler, Peygamber'in yanına geldiklerinde ağızlarını eğerek, "Ya Muhammed raaynâ" derler ve aralarında gülüşürlerdi. Sa'd b. Muaz, Yahudilerin dilini bildiği için sözlerinin manasını anladı. Bunun üzerine Sa'd, "Ey Allah'ın düşmanları! Sizden birinin Peygamberimize karşı bu sözü söylediğini bir daha duyarsam vallahi kılıç ile boynunu vururum," dedi. Yahudiler, "Bu kelimeyi, siz kendiniz söylemiyor musunuz?" dediler. Bunun üzerine Allah, şu ayetleri inzal etti:

104. Ey iman edenler! "Râina" demeyin, "unzurna" deyin ve iyi dinleyin, kâfirler için acılı bir azap vardır.
105. Ne Kitap ehlinden ne de müşriklerden hiçbiri, size Rabbinizden bir hayır indirilsin istemez. Allah, rahmetini dilediğine tahsis eder ve Allah büyük lütuf sahibidir.

Müşriklerden bir kısmı diğerlerine, "Muhammedi görmüyor musunuz? Ashabına bir şey emreder, sonra ondan nehyeder ve onun hılafını söyler. Bugün bir söz söyler, yarın ondan döner. Kur'an'daki sözler, Muhammed'in kendi sözleridir ki, onu kendisi uyduruyor. Bundan dolayı Kur'an, birbirini nakzeden bir kitaptır," dediler.

106 Biz, bir âyeti nesheder veya unutturursak, ondan daha iyisini yahut aynısını getiririz. Allah'ın her şeye gücü yettiğini bilmez misin?
107. Bilmez misin ki, göklerin ve yerin hükümdarlığı Allah'ındır. Sizin de Allah'tan başka ne bir dostunuz ne de bir yardımcınız vardır.
108. Yoksa siz Peygamberinizi, bundan önce Musa'ya sorulduğu gibi, sorguya çekmek mi istiyorsunuz? Hâlbuki her kim imanı inkârla değiştirirse, artık doğru yoldan sapmış olur.

Yahudiler, Uhut Savaşı (M.S. 625)'ndan sonra Huzeyfetül Yeman ile Ammar b. Yasir'e, "Gördünüz mü! Uhut Savaşı'nda yenildiniz. Eğer dininiz hak olsa idi, yenilmezdiniz. Hak bizdedir, bizim dine dönünüz," demişlerdi. Ammar, "Sizce

ahd bozmak nasıldır?" diye sormuş. Onlar, "şiddetlidir," demişler, Ammar "Öyleyse ben hayatta olduğum sürece Muhammed'e söz verdim," deyince Yahudiler, "Ha! Bu sapıttı," demişler. Ammar, dönüp durumu Peygamber'e anlatınca şu ayet nazil oldu:

109. Ehl-i Kitap'tan birçoğu, sizi imanınızdan sonra kâfirliğe döndürmek isterler; Hak kendilerine iyice belirdikten sonra bile sırf kıskançlıklarından dolayı. Buna rağmen siz şimdi af ile hoşgörüyle davranın tâ Allah emrini verinceye kadar. Allah her şeye kâdirdir.

110. Namazı kılın ve zekâtı verin! Kendi nefsiniz için ne hayır yaparsanız, Allah katında onu bulursunuz. Allah yaptıklarınızı görendir.

111. Bir de, "Yahudi ve Hıristiyanlardan başkası asla cennete giremeyecek," dediler. Bu, onların kendi kuruntularıdır. Sen de onlara de ki; "Eğer doğru iseniz, haydi getirin delilinizi."

112. Hayır! Kim özü iyilik dolu olarak yüzünü Allah'a teslim olursa, işte onun Rabbi katında ecri vardır. Onlara hiçbir korku yoktur ve onlar üzülmeyecekler.

Hz. Peygamber'e Necranlılardan bir heyet geldi. Daha sonra Yahudi alimleri de geldi. Nebinin huzurunda iki taraf tartışmaya giriştiler. Bir ara iş ağırlaştı ve Yahudilerden Rafi b. Harim, Hristiyanlara hitaben, "Siz, dinde bir şey üzerinde değilsiniz," dedi ve İsa ile İncil'i inkâr etti. Buna karşı Necranlılardan biri de, Yahudilere cevaben, "Siz, dinde bir şey üzerinde değilsiniz," dedi ve Musa ile Tevrat'a küfretmesi üzerine:

113. Yahudiler dediler ki, "Hristiyanlar bir şey üzerinde değiller." Hristiyanlar da, "Yahudiler bir şey üzerinde değiller," dediler. Oysa hepsi de kitabı okuyorlar. Hiçbir bilgisi olmayanlar da onların dedikleri gibi dediler. İşte bundan dolayı Allah, ihtilafa düştükleri şeylerde, kıyametin günü aralarında hüküm verecektir.

Müşrikler, Peygamber'i Mescid-i Haram'da namaz kılmaktan menederlerdi. Hicret'ten sonra Hudeybiye barışı (M.S. 628) esnasında Müşrikler, Mekke yakınlarına kadar gelmiş olan Peygamber'i ve Ashabını Mescid-i Haramı tavaftan menederek geri çevirmişlerdi. Buhtu Nassr, Yahudileri katletmiş, ilk defa Kudüs'teki Beyt-i Mukaddes'i tahrip etmiş ve tahribe Hristiyanlar de yardım etmişti. Beyt-i Mukaddes, defalarca tahrip edilmiş, Hz. Ömer zamanına kadar harap kalmıştı. M.S. 636'da Kudüs'ü fethinden sonra Ömer, Beyti Mukaddes'i yeniden inşa ettirmiştir.

114. Allah'ın mescitlerini, içlerinde Allah'ın isminin anılmasından meneden ve onların harap olmalarına çalışanlardan daha zâlim kim olabilir! İşte bunlar, oralara korkarak girmekten başka bir şey yapmazlar. Bunlara dünyada perişanlık, ahirette de büyük azap vardır.

Hz. Peygamber, bir kavme askeri müfreze olan seriyye göndermişti. Bu seriyyedekiler, kıbleyi bilemediler. Herkes, farklı bir yön belirledi. Namazı kıldılar ve çizgiler çizdiler. Güneş doğunca, durum incelendi, çizgilerin kıble tarafında olmadığı anlaşıldı. Seferden döndüklerinde Peygamber'e sordular. O, sustu. Bunun üzerine:

115. Doğu da batı da Allah'ındır. Nereye dönerseniz, Allah'ın yüzü oradadır. Allah geniş-bilendir.
116. "Allah, çocuk edindi," dediler. O, bundan uzaktır! Doğrusu, göklerde ve yerde ne varsa O'nundur. Hepsi O'na boyun eğmiştir.
117. O, göklerin ve yerin eşsiz var edicisidir ve O, bir işi isteyince ona, "ol!" der, o da olur.

Müşrik Abdullah b. Ümeyye ve Yahudi Rafi b. Huzeyme, Peygamber'e, "Sen, zannettiğin gibi Allah tarafından gönderilmiş bir peygamber isen Allah'a söyle, bize de söylesin de sözünü duyalım," demeleri üzerine:

118. Bilgisizler, "Allah, bizimle konuşsa yahut bize de bir delil gelse ya!" dediler. Onlardan öncekiler de, onların söylediğini söylemişlerdi. Onların kalpleri birbirlerine benzedi. Gerçekten kesin olarak inanmak isteyen bir kavim için Biz delilleri açıkça gösterdik.
119. Biz seni hak ile müjdeci ve uyarıcı olarak gönderdik. Sen, o cehennemliklerden sorumlu tutulmazsın.

Yahudiler, Peygamber'e, "Gel, bizimle iyi geçin ve tuttuğun davayı terk ederek bizi memnun et. Biz, de sana tabi olalım," demeleri üzerine:

120. Sen, onların dinlerine tabi olmadıkça Yahudiler ve Hıristiyanlar senden asla razı olmazlar. De ki, gerçekten de Allah'ın hidayeti, hidayetin ta kendisidir. Sana gelen bilgiden sonra, onların arzu ve heveslerine uyacak olursan, sana Allah'tan ne bir dost ne de bir yardımcı olur.
121. Kendilerine kitabı verdiğimiz kimseler onu, gereği gibi okurlar. İşte onlar, ona inanırlar. Onu inkâr edenler de zarar edenlerdir.
122. Ey İsrailoğulları! Sizlere verdiğim nimetimi ve sizi âlemlere üstün yaptığımı hatırlayın!

123. Öyle bir günden sakının ki, o gün kimse, kimsenin yerine bir şey ödeyemez, kimseden fidye kabul edilmez ve ona şefaat da fayda vermez, yardım da görmezler.

124. Bir zamanlar İbrahim'i Rabbi, birtakım kelimeler ile imtihan etti, o, onları sona erdirince, Rabbi ona, "Ben seni bütün insanlara önder yapacağım," buyurdu. İbrahim, "Zürriyetimden de yap!" dedi. Rabbi ona,"zâlimler Benim ahdime nail olamaz!" dedi.

Hz. Ömer, zaman zaman Hz. İbrahim'in Kâbe'deki makamına uğrar da, "Ya Rasulallah! Rabbimizin dostu İbrahim'in makamına kaim olalım," der, Hz. Peygamber buna cevaben, "Evet," buyurur. Ömer yine, "Onu namazgah yapalım mı?" dedi. Biraz durdular. Bunun üzerine:

125. Biz bu Beyt'i, insanlar için bir sevap kazanma ve bir güven yeri kıldık. Siz de Makam-ı İbrahim'den kendinize bir namaz yeri edinin. Ayrıca İbrahim ile İsmail'e şöyle ahit verdik: "Beytimi; tavaf edenler, ibadete kapananlar, rükû ve secde edenler için temiz tutun!"

126. İbrahim, "Ey Rabbim, burasını güvenli bir belde kıl, halkından Allah'a ve ahiret gününe iman edenleri çeşitli ürünlerle rızıklandır," diye yalvardı. Allah buyurdu ki: "İnkâr edeni dahi rızıklandırır da hayattan biraz nasip aldırırım, sonra da onu ateş azabına uğratırım ki, orası ne kötü bir duraktır!"

127. İbrahim, Beyt'in temellerini yükseltmeye başladı, İsmail ile birlikte şöyle dua ettiler: Ey Rabbimiz, bizden kabul buyur, hiç şüphesiz Sen, işiten-bilensin.

128. Rabbimiz! İkimizi sana boyun eğen kıl! Soyumuzdan da sana boyun eğen bir ümmet yap! Bize ibadetimizin yollarını göster! Tevbemizi kabul et! Hiç şüphesiz sen tevbe kabul eden-merhametlisin.

129. Rabbimiz! Onlara içlerinden öyle bir peygamber gönder ki, onlara senin âyetlerini okusun, kitabı ve hikmeti öğretsin, onları arındırsın. Sen, azîz-hikmet sahibisin.

Abdullah b. Selam, erkek kardeşinin iki oğlu Seleme ile Muhacir'i İslam'a davet etmiş ve onlara, Allah'ın Tevrat'ta, "Ben, İsmail'in zürriyetinden Ahmet isminde bir peygamber göndereceğim. Ona kim inanırsa, hidayete erer ve ona inanmayan ise melundur," buyurduğunu söyledi. Bunun üzerine Selem iman etti. Muhacir, inanmayınca şu ayet indi:

130. İbrahim'in milletinden, kendini bilmeyenden başka kim yüz çevirir? Biz onu dünyada seçkin birisi yaptık, hiç şüphesiz o, ahirette de iyilerden biridir.
131. Rabbi ona, "Boyun eğ!" emrini verince o, "Ben âlemlerin Rabbine boyun eğdim," dedi.
132. İbrahim, bunu kendi oğullarına vasiyet etti, Yakub da öyle yaptı: "Ey oğullarım! Şüphesiz, bu dini size Allah seçti, başka dinlerden uzak durun, yalnızca Müslümanlar olarak can verin!" dedi.

Yahudiler, kendi dinlerinin hak olduğu konusunda Peygamber ile münakaşaya girerek, "Ya Muhammed! Yakub'un öldüğü gün, oğullarına Yahudiliği vasiyet ettiğini ve Yahudiliğe devam etmelerini emrettiğini biliyor musun?" dediler. Yahudilerin bu iddialarının yalan olduğunu bildirmek üzere:

133. Yoksa Yakub'a ölüm geldiğinde oğullarına, "Benden sonra neye ibadet edeceksiniz?" dediği zaman, oğulları; "Senin İlahı'na ve ataların İbrahim, İsmail ve İshak'ın İlahı'na, tek olan o İlah'a ibadet edeceğiz. Biz ancak O'na boyun eğenleriz," dediklerine şahit mi oldunuz?
134. Onlar bir ümmetti, geldi geçti. Onlara kendi kazandıkları, size de kendi kazandığınız. Siz onların yaptıklarından sorguya çekilecek değilsiniz.

Abdullah bin Suriya adlı tek gözlü bir Yahudi, Hz. Peygamber'e, "Doğru yol, ancak bizim yolumuzdur. Ey Muhammed! Bize tabi ol ki, hidayete eresin," demesi üzerine:

135. Bir de: "Yahudi veya Hıristiyan olunuz ki, hidayet bulasınız," dediler. Sen onlara de ki: "Hayır! Hanif olarak hakka tapan İbrahim'in dinine ki, o hiçbir zaman müşriklerden olmadı."
136. Deyiniz ki, "Biz, Allah'a iman ettik ve bize indirilene, İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakup'a ve torunlarına indirilene, Musa'ya ve İsa'ya verilene ve bütün peygamberlere Rablerinden verilene iman ettik. Biz onların hiç birini ayrı tutmayız ve biz sadece O'na boyun eğenleriz."

Yukarıdaki ayetler nazil olunca Hz. Peygamber, bunları Yahudi ve Hristiyanlara okudu ve "Allah, böyle emretti," dedi. Yahudiler, İsa'yı inkâr ettiler. Hristiyanlar da, "İsa, diğer peygamberler gibi değildir, o Allah'ın oğludur," diyerek Allah'a şirk koşmaları üzerine:

137. Onlar da sizin iman ettiğiniz gibi iman ederlerse doğru yola girmiş, olurlar. Eğer yüz çevirirlerse, sadece derin bir ayrılık içindedirler. Allah onlara karşı sana yeter. O, işiten-bilendir.

Hristiyanlar, çocuklarını kiliselerde vaftiz yaptırırlardı. Papazlar, kiliselerde özel kaplarda sarı boyalı su hazırlarlar, yeni doğan bir Hristiyan çocuğu, yedi günlük olunca kiliseye getirilir, sarımtırak suya daldırılır ve çıkarılırdı. Hristiyanlar, çocuğa yapılan bu işlem ile çocuklarının temizlendiklerine ve hakkıyla Hristiyan olduklarına inanırlardı. Bununla bir iş yaptıklarına inanarak sevinir ve öğünürlerdi. Boya ile vaftizi reddetmek üzere Allah:

138. Allah'ın boyası! Boya olarak kim, Allah'tan daha güzel olabilir ki? İşte biz O'na ibadet edenleriz.
139. De ki: "Allah hakkında bizimle mi tartışıyorsunuz? Oysa O, bizim de Rabbimiz sizin de Rabbinizdir. Bizim işlediklerimiz bize, sizin işledikleriniz de size. Biz O'na ihlas ile bağlıyız.
140. "Siz İbrahim de, İsmail de, İshak da, Yakup da ve torunları da hep Yahudi ya da Hıristiyan idiler mi demek istiyorsunuz?" De ki: "Siz mi daha iyi bilirsiniz, yoksa Allah mı?" Allah'tan kendisine verilen bir hakikati inkâr edenden daha zâlim kim olabilir? Allah, yaptıklarınızdan habersiz değildir.
141. Onlar, geçmiş bir ümmet idiler. Onlara kazandıkları kendilerine, sizin kazandığınız da size. Siz onların yaptıklarından sorumlu değilsiniz.

Hz. Peygamber, Mekke'den Medine'ye göç ettikten sonra Allah'ın emriyle onaltı veya on yedi ay kadar Yahudilerin kıblesi olan Kudüs'teki Beyt-i Mukaddes'e yani Mescid'i Aksa'ya doğru namaz kılmıştı. Yahudiler, buna çok sevinmişti. Fakat Hz. Peygamber, dedesi İbrahim'in kıblesi olan Kabe'ye dönmeyi arzu ediyordu. Bu yüzden gözlerini göğe dikip Allah'a dua ediyordu. Kıble, Kudüs'ten Kabe'ye çevrilince Yahudiler, "Muhammed ve arkadaşlarını üzerinde bulundukları kıbleden Kabe'ye hangi sebep çevirdi?" dediler. Bu sorulara cevap olarak:

142. Kendini bilmez bazı insanlar, "Bunları bulundukları kıbleden çeviren nedir?" diyecekler. De ki: "Doğu da, batı da Allah'ındır. O, dilediğini doğru yola iletir."

Yahudi reisleri, Muaz b. Cebel'e, "Muhammed, bizim kıbleyi hasedinden dolayı terk etti. Halbuki kıblemiz, bütün peygamberlerin kıblesidir," demeleri üzerine:

143. İşte böyle, sizi orta bir ümmet kıldık ki, siz bütün insanlar üzerine şahitler olasınız, Peygamber de sizin üzerinize şahit olsun. Daha önce içinde durduğun Kâ'be'yi kıble yapmamız da şunun içindir: Peygamber'e tabi olanları geri döneceklerden ayırd edelim. Bu iş elbette Allah'ın hidayet ettiği kimselerin dışındakilere ağır gelecekti. Allah imanınızı yok edecek değildir. Allah, insanlara çok şefkatli-merhametlidir.

Hz. Peygamber, Mekke'de iken namazları Kâbe'ye doğru kılardı. Medine'ye hicret ettikten sonra Kıblenin Kâbe'ye çevrilmesini istediğini Cebrail'e açtı, "Ya Cebrail! Allah'ın beni Yahudi kıblesinden başka tarafa çevirmesini arzu ediyorum. Zira Kabe, babam İbrahim'in kıblesidir," dedi. Cebrail ona, "Ya Muhammed! Ben de senin gibi bir kulum. Allah indinde hiç bir şeye malik değilim. Bunu Rabbinden iste," dedi. Sonra Cebrail, ondan ayrıldı ve semaya yükseldi. Peygamber, Cebrail'in arzu ettiği şeyle gelmesini ümit ederek gök yüzüne devamlı bakmaya başladı. Allah da şu ayeti indirdi:

144. Doğrusu Biz, yüzünün semaya yöneldiğini görüyorduk. Artık seni, hoşnut olacağın kıbleye çevireceğiz. Yüzünü Mescid-i Haram'a doğru çevir. Siz de, olduğunuz yerde, yüzünüzü o tarafa doğru çevirin! Kendilerine kitap verilenler de kesinlikle bunun Rabblerinden gelen bir gerçek olduğunu bilirler. Allah, onların yaptıklarından gafil değildir.

145. Sen o kitap verilenlere, bütün delilleri de getirsen, yine de senin kıblene uymazlar, sen de onların kıblesine uymazsın. Zaten onlar da birbirlerinin kıblesine uymazlar. Sana gelen bu bilgiden sonra onların arzularına uyarsan, hiç şüphesiz, sen de zâlimlerden olursun.

Tevrat ve İncil Kitapları'nın verildiği Yahudi ve Hristiyan bilginleri, "Kitapları'nda Peygamber'in vasıflarını bulurlar ve onu kendi çocuklarını nasıl tanırlarsa o derece onu da bilirler," ayetini Ömer, Abdullah b. Selam'a sorduğunda, "Ya Ömer! Allah'a yemin ederim, onu gördüğüm zaman, oğlumu bildiğimden daha iyi bildim," dedi. Ömer, "Bu nasıl olur?" diye tekrar sordu. Abdullah, Hz. Muhammed'i Allah, Kitabımızda methetmiştir. Onun vasıfları, Kitabımızdakinin aynısıdır. Oğlumun benim oğlum olduğuna şahitlik edemem ama onun peygamber olduğuna şahitlik ederim," dedi.

146. O kendilerine kitap verdiklerimiz, o peygamberi oğullarını tanır gibi tanırlar, böyle iken içlerinden bir takımı gerçeği bile bile gizlerler.
147. O hak, Rabbindendir. Artık şüpheye düşenlerden olma sakın!
148. Herkesin bir yönü vardır, ona yönelir. Haydin, hep hayırlarda yarışın! Nerede olsanız Allah sizi topluca getirir. Allah, her şeye güce yetendir.

149. Nereden çıkarsan çık, Mescid-i Haram'a doğru yüzünü çevir. Bu, şüphesiz Rabbinden bir gerçektir. Allah yaptıklarınızdan habersiz değildir.
150. Nereden çıkarsan çık, yüzünü Mescid-i Haram'a doğru çevir. Her nerede olsanız yüzünüzü ona doğru çevirin ki insanlarda aleyhinizde bir delil olmasın. Ancak içlerinden haksızlık edenler başka. Siz de onlardan değil, Benden korkun! Böylece üzerinizdeki nimetimi tamamlayayım ve doğru yolu bulasınız.
151. İçinizden size bir peygamber gönderdik. O, size âyetlerimizi okuyor, sizi temizliyor, size kitabı ve hikmeti öğretiyor. Size bilmediğiniz şeyleri öğretiyor.
152. Beni anın, Ben de sizi anayım. Bana şükredin, nankörlük etmeyin.
153. Ey İman edenler! Sabır ve namazla yardım isteyin. Allah, sabredenlerle beraberdir.

Altısı Muhacirlerden, sekizi Ensar'dan olmak üzere, M.S. 624'de yapılan Bedir Savaşında on dört kişi şehit olmuştu. İnsanlar, bu şehitler için, "filan öldü, falan öldü, dünya nimetleri ve lezzetleri ondan gitti," demeleri üzerine:

154. Allah yolunda öldürülenlere "ölüler" demeyin. Hayır, onlar diridirler. Fakat siz algılayamazsınız.

155. Şüphesiz Biz sizi biraz korku ve açlık, mallardan, canlardan ve ürünlerden eksiltme ile imtihan edeceğiz. Müjdele o sabredenleri!
156. Onlar, başlarına bir musibet geldiği zaman: "Biz, Allah'a aidiz ve O'na döneceğiz," derler.
157. İşte onlar var ya; Rablerinden, mağfiretler ve rahmet onlaradır. İşte hidayete erenler de onlardır.

Cahiliyye döneminde Ensar, yontulmuş bir taş parçasından yapılan Menat adındaki puta hac ederlerdi. Bundan dolayı Ensar, İslamiyet'ten sonra Safa ile Merve arasında tavaf etmeyi günah sayarlardı. Peygamber, Medine'ye göç edince Ensar'ın, bu tavafı, Peygamber'e sorarak, "Ey Allah'ın Elçisi! Cahiliyye devrinde, Safa ile Merve'yi tavaf etmek, bize zor geliyordu," demeleri üzerine:

158. Gerçekten Safâ ile Merve Allah'ın alâmetlerindendir. Onun için kim hac veya umre niyetiyle Kâ'be'yi ziyaret ederse, bunları tavaf etmesinde ona bir günah yoktur. Kim de gönlünden koparak bir hayır işlerse, şüphesiz Allah karşılıkveren-bilendir.

Ensardan bazıları, Yahudi alimlere uğradılar ve onlara Tevrat'ta bulunan Peygamber'in vasıflarından, bazı Tevrat hükümlerinden ve recm ayetinden sordular. Onlar, söylemekten kaçındıkları için:

159. İndirdiğimiz apaçık delilleri ve hidayetin kendisi olan âyetleri insanlar için Biz kitapta açıkladıktan sonra gizleyenler var ya; mutlaka onlara Allah lanet eder. Lanet edebilecek olanlar da lanet ederler.
160. Ancak tevbe edip halini düzelterek gerçeği söyleyenler başka. İşte onları Ben bağışlarım. Ben, tevbeleri çok kabuleden-merhametliyim.
161. Ama âyetlerimizi inkâr etmiş ve kâfir olarak can vermiş olanlara gelince; işte Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların laneti onlaradır.
162. Onlar, ebedi onun altında kalırlar. Ne azapları hafifletilir ne de onlara bakılır.

Müşrikler, Peygamber'e gelerek, "Ya Muhammed! Rabbını bize vasfet. Nesebini, anasını, babasını ve soyunu," söyle demeleri üzerine:

163. İlâhınız tek ilâhtır. Başka ilâh yoktur; Rahmân-Rahîm'dir.

Müşrikler, Yahudilere "Musa'nın getirdiği mucizeleri bize söyleyin, nelerdi?" diye sormuşlar, onlar da asâsının yılan oluşunu ve elinin bembeyaz parlamasını anlatmışlardı. Aynı şekilde Hıristiyanlara da İsa'nın mucizelerini sormuşlar, onlar da doğuştan kör olanı, alaca ten hastalığına tutulanı iyileştirme ve ölüleri diriltme mucizelerini anlatmışlardı.
Bunun üzerine Kureyş Müşrikleri, Hz. Peygamber'e: "Sen de Allah'a dua et, mucize olarak bize şu Safâ tepesini altın yapıversin de kesin bilgi ile imanımız ve düşmanlarımıza karşı kuvvetimiz artsın," demişlerdi. Resulullah da bunu Rabbinden istemişti. Allah da vahiyle: "Bunu yaparım, fakat bundan sonra yine yalanlamaya devam ederlerse, onlara dünyada hiç kimseye yapmadığım bir azab veririm," buyurmuştu. O zaman Peygamber'in: "Ey Rabbim! Kavmimi ve beni kendi hâlimize bırak, ben onları günden güne davet edeyim," diye dua etmiştir. Bunun üzerine göklerin ve yerin yaratılması ve buna bağlı yaratılış olayları, Safâ'nın altın madenine dönüştürülmesi gibi istenen mucizelerden daha büyük, daha faydalı ve daha muciz olduğunu beyan etmek üzere:

164. Şüphesiz göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbiri ardınca gelişinde, insanlara yarar için denizde giden gemide, Allah'ın yukarıdan bir su indirip de onunla yeri ölümünden sonra diriltmesinde, üzerinde her türlü hayvanları yaymasında, rüzgârları yürütmesinde,

gök ile yer arasında emre hazır bulutta şüphesiz akleden bir topluluk için elbette deliller vardır.

165. Bazı insanlar, Allah'tan başkasını tanrı ediniyorlar da onları, Allah sevgisi ile seviyorlar. Oysa iman edenlerin Allah sevgisi daha kuvvetlidir. O zulmedenler, azabı görecekleri zaman bütün kuvvetin Allah'ın olduğunu ve Allah'ın azabının gerçekten çok şiddetli olduğunu keşke anlasalardı.

166. Kendilerine uyulan kimseler, azabı görünce kendilerine uyanlardan kaçıp uzaklaşacaklar ve aralarındaki bütün bağlar kopacaktır.

167. Onlara uyanlar da şöyle derler: "Ah, bizim için dünyaya bir dönüş olsaydı da onların bizden uzaklaştıkları gibi biz de onlardan uzaklaşsaydık!" İşte Allah onlara bütün amellerini, pişmanlık nedeni olarak gösterecektir. Onlar bu ateşten çıkıcı değillerdir.

Sakif, Huzaa, Amir b. Saksaa ve Beni Müdlic kabileleri, topraktan üretilen rızıklardan ve evcil hayvanlardan Bahira, Saibe, Vesile ve Ham diye bir kısımlarını kendilerine haram kılarlardı. Bu haram kıldıkları şeylerin, aslında haram olmayıp sırf kendi kuruntularından çıkardıkları yalanlar olduğunu beyan etmek üzere:

168. Ey insanlar! Bütün yeryüzündekilerin helal ve temiz olanlarından yiyin. Fakat şeytanın adımlarına uymayın. Çünkü o size belli düşmandır.

169. O, size hep çirkin ve fahiş işleri ve Allah'a karşı bilmediğiniz şeyler söylemenizi emreder.

Hz. Peygamber, Yahudileri İslam'a davet etti. Onlardan Rafi b. Harice ve Malik b. Avf, "Hayır! Sana tabi olmayız. Babalarımızın dinine uyarız. Çünkü onlar, bizden hayırlı ve daha alim idiler," dediler.

170. Onlara: "Allah'ın indirdiğine uyun!" dendiğinde: "Yok, atalarımızı neyin üzerinde bulduysak ona uyarız," dediler. Ya ataları bir şeye akıl erdiremez ve doğruyu seçemez idiyseler de mi onlara uyacaklar?

171. O kâfirlerin hali, sadece bir çağırma veya bağırmadan başkasını işitmeyerek haykıranın haline benzer; onlar sağırdırlar, dilsizdirler, kördürler, akıl da etmezler.

172. Ey iman edenler! Size verdiğimiz rızıkların temiz olanlarından yiyin ve Allah'a şükredin, eğer yalnız O'na kulluk ediyorsanız.

173. O, size yalnız şunları haram kıldı: Ölü hayvan, kan, domuz eti, bir de Allah'tan başkası adına kesilen hayvanlar. Sonra kim bunlardan yemeye mecbur kalırsa, başkasının hakkına tecavüz etmemek ve zaruret

ölçüsünü geçmemek şartıyla ona da bir günah yükletilmez. Allah çok bağışlayıcı-merhametlidir.

Yahudi reisleri ve alimleri, avam tabakasında bulunanlardan rüşvetler ve hediyeler alırlar ve ahir zaman nebisinin kendi aralarından gönderileceğini ümid ederlerdi. Peygamber, Yahudiler dışında Kureyşlilerden gönderilince, Yahudi büyükleri, Yahudilerin ona iman etmeleri nedeniyle nimetlerinin gitmesinden ve reisliklerinin zevalinden korktular. Hz. Muhammed'in Tevrat'ta bulunan sıfatlarını bozdular ve bunları halka göstererek, "Ahir zamanda çıkacak peygamberin vasfı budur. Kitabımızın yazdığı sıfatlar, Mekke'de çıkan o nebinin sıfatlarına benzemiyor," dediler ve bozulmuş sıfatlarla Yahudileri aldattılar. Yahudiler de, Kitaplarındaki sıfatların Hz. Muhammed'e benzemediğini görünce ona tabi olmadılar.

174. Allah'ın indirdiği kitaptan bir şeyi gizleyip de bununla biraz para alanlar gerçekten karınları dolusu ateşten başka bir şey yemezler. Kıyamet günü Allah onlara ne söz söyler ne de kendilerini temize çıkarır. Onlara sadece acı bir azap vardır.
175. İşte onlar, hidayeti verip sapıklığı, affedilmeyi bırakıp azabı satın alan kimselerdir. Bunlar, ateşe karşı ne kadar da sabırlıdırlar!
176. Şüphesiz Allah, kitabı hak bir sebeple indirmiştir. Kitap hakkında ihtilafa düşenler ise, şüphesiz uzak bir anlaşmazlık içindedirler.

Aşağıdaki ayetin inmesine, Kitap ehlinin, kıblenin değiştirilmesi meselesinde dedikoduyu ileri götürmeleri, Yahudi ve Hıristiyanlardan her birinin, kendi kıblelerine yönelmenin daha hayırlı olduğunu iddiada ısrar etmeleri sebep olmuştur. Hıristiyanlar, namazı doğuya, Yahudiler de batıya doğru kılarlardı.

177. Yüzlerinizi, doğuya veya batıya çevirmeniz iyilik değildir. Fakat iyilik, o kimsenin; Allah'a, ahiret gününe, meleklere, kitaba ve bütün peygamberlere iman edip yakınlara, öksüzlere, yoksullara, yolda kalmışa, dilenenlere ve esirleri kurtarmaya seve seve mal vermesidir. Onlar namazı kılarlar, zekâtı verirler. Bir de antlaştıkları zaman sözlerini yerine getirenler, hele sıkıntı ve hastalık durumlarında ve harbin şiddetli zamanında sabır ve kararlılık gösterenler var ya; işte doğru olanlar da bunlardır, korunanlar da bunlardır.

Hz. Muhammed'in peygamberliğinden önce adam öldürmeye karşı Hristiyanlar, yalnız affın vacib olduğunu söylüyorlardı. Yahudilerin hükümlerinde de af

yok, yalnız öldürme vardı. Bununla birlikte İsrailoğulları diyeti, öldürmeden önde tutuyorlardı.
Araplar ve bazı Yahudiler, bazen öldürmenin, bazen de diyetin vacib olduğuna hükmediyorlardı. Fakat bu iki hükümden her birinde haksızlık yapıyorlardı. Şöyle ki: Öldürmede: Biri, diğerinden daha şerefli olan iki kabile arasında bir öldürme olayı meydana gelince, daha şerefli olanlar; herhalde bizden bir köle karşılığında onlardan bir hür, bir kadın karşılığında bir erkek ve bir erkek karşılığında iki erkek öldüreceğiz derlerdi. Kendi yaralarını hasımlarının yarasının iki katı sayarlar ve bazen daha da ileri giderlerdi.
Rivayete göre; birisi, ileri gelenlerden bir insan öldürmüştü. Katilin yakınları, öldürülenin babasının yanında toplandılar ve "Ne istersin?" dediler. O da: "Üçten biri!" dedi. "Nedir onlar?" diye sordular. Cevaben, "Ya oğlumu diriltirsiniz veya evimi gökteki yıldızlarla doldurursunuz yahut da bütün kavminizi bana teslim edersiniz, hepsini öldürürüm. Sonra da oğluma bir karşılık aldığım görüşünde bulunmam," demişti.
Diyete gelince; onda da zulmedenler, çoğunlukla ileri gelenlerin diyetini, diğerlerinin birkaç katı yaparlardı. İşte böyle Arap kabilelerinden Ensar'ın iki kabilesi arasında cahiliye devrinden kalma kan davaları vardı. Bir taraf, şeref ve kuvvetine güvenerek diğerine karşı ileri gidip bizden bir köle karşılığında sizden bir hür, bir kadın karşılığında bir erkek öldüreceğiz diye yemin etmişlerdi. Müslüman olduktan sonra Resulullah'a gelip muhakeme olmak istediler. Bu sebeple, bu âyet indi.

178. Ey iman edenler! Öldürmede kısas size farz kılındı. Hüre hür, köleye köle, kadına kadın. Ama kim, ölenin kardeşi tarafından bir şey karşılığı bağışlanırsa, o zaman örfe uyması, ona diyeti güzellikle ödemesi gerekir. Bu, Rabbiniz tarafından bir hafifletme ve bir rahmettir. Bundan sonra yine saldırana acı bir azap vardır.
179. Ey akıl sahipleri! Kısasta sizin için hayat vardır. Belki korunursunuz.
180. Birinize ölüm geldiği vakit, bir hayır bırakacaksa, babası, anası ve en yakın akrabası için meşru bir surette vasiyet etmek, Allah'tan korkan kimseler üzerine vacib bir hak olarak size farz kılındı.
181. Şimdi kim, bunu duyduktan sonra onu değiştirirse, günahı o değiştirenlerin boynunadır. Allah, işiten-bilendir.
182. Kim de vasiyet edenin, bir hata işlemesinden veya bir günaha girmesinden endişe eder de tarafların arasını düzeltirse, ona bir günah yoktur. Allah çok bağışlayıcı-merhametedicidir.

Peygamberimizin Medine'ye hicretinin (M.S. 622) ilk zamanlarında Hz. Peygamber tarafından ayda üç gün, bir de aşûre gününde oruç tutmak, bir nafile

olmak üzere emredilmişti ki, buna ilk oruç denir. Hicret'ten birbuçuk yıl sonra (M.S. 624) kıblenin değişmesinin ardından Şaban ayının onunda Ramazan orucu farz kılınmıştır. Ramazan orucu ve aynı miktar oruç Yahudilere ve Hristiyanlara da farz kılınmıştı. Yahudiler, bunu terk etmişler ve yılda bir gün oruç tutmaya başlamışlar ve bu günün, Firavun'un suda boğulduğu gün olduğu iddiasında bulunmuşlardır. Oysa bunda da yanılmışlardır. Çünkü Firavun'un boğulması, aşûre gününde olmuştu. Hıristiyanlara gelince, onlar da Ramazan'da oruç tutarlarmış. Nihayet pek şiddetli bir sıcağa tesadüf etmişler. Bunun üzerine yaz ile kış arasında mutedil, sabit bir mevsim tayin edilmesinde âlimlerinin görüşü toplanarak orucu bahara tahsis etmişlerdir. Bu değişikliğe keffâret olmak üzere de on gün daha ilave etmişler. Böylece oruçları kırk güne çıkmıştır. Sonra hükümdarları hastalanmış veya aralarında salgın ölüm olayı meydana gelmiş, bunun için de on gün daha ilave etmişler ve orucu elli güne çıkarmışlardır. Daha sonraları, şeklinde de değişiklik yaptılar ki, buna perhiz denir.

183. Ey iman edenler! Oruç, sizden öncekilere farz kılındığı gibi size de farz kılındı. Umulur ki korunursunuz.

Ashab-ı kiramdan Peygamberimizin hizmetçisi olan Hz. Enes, yüz yaşını aşan ömrünün son zamanlarında orucu tutamaz, yoksul doyururdu.

184. Oruç, sayılı günlerdedir. İçinizden hasta olan veya yolculukta bulunan, diğer günlerde, tutamadığı günler sayısınca tutar. Oruca gücü yetmeyenlere de bir yoksulu doyuracak kadar fidye gerekir. Kim de hayrına fidyeyi artırırsa, hakkında daha hayırlıdır. Eğer bilirseniz, oruç tutmanız sizin için daha hayırlıdır.

185. O Ramazan ayında, hak ile batılı ayıran, insanlar için hidayet rehberi ve doğru yolun delilleri bulunan Kur'ân indirildi. Sizden bu aya ulaşan, onda oruç tutsun. Kim de hasta yahut yolculukta ise tutamadığı günler sayısınca diğer günlerde kaza etsin. Allah size kolaylık diler zorluk dilemez. Sayıyı tamamlamanızı, size doğru yolu gösterdiğinden dolayı Allah'ı yüceltmenizi ister. Umulur ki şükredersiniz.

Yahudiler, "Ya Muhammed! Rabbımız, duamızı nasıl duyar? Halbuki sen, bizimle gök arasında beş yüz yıllık uzaklık olduğu ve her bir göğün bunun misli olduğunu söylüyorsun," demeleri üzerine:

186. Kullarım, sana benden sorarlarsa, gerçekten ben çok yakınımdır. Bana dua edince, duacının duasına cevap veririm. Onlar da benim davetime koşsunlar ve bana iman etsinler ki doğru yolu bulsunlar.

Orucun ilk farz olduğu zamanlar oruçlu kişi, iftar ettiğinde, ancak akşamdan yatsı namazını kılıncaya veya uyuyuncaya kadar yiyip içebilirler ve karı koca ilişkisinde bulunabilirlerdi. Yani imsak, yatsı namazından veya uykudan itibaren başlardı. Bir gün Hz. Ömer yatsıdan sonra hanımıyla ilişkide bulundu ve hemen pişmanlık duyup Peygamber'in huzuruna geldi, özür beyan etti. Derken orada hazır bulunanlardan bir takım kimseler de yatsıdan sonra aynı şeyi yaptıklarını aynı şekilde itiraf ettiler. Bunun üzerine şu âyet nazil oldu:

187. Oruç gecesi kadınlarınıza yaklaşmanız size helâl kılındı. Onlar, sizin için bir örtü, siz de onlar için bir örtü durumundasınız. Allah, nefsinize güvenemeyeceğinizi bildiği için müracaatınızı kabul buyurdu ve sizi bağışladı. Şimdi onlara yaklaşın ve Allah'ın sizler için yazdığını isteyin. Ta fecrin beyaz ipliği siyah iplikten size seçilinceye kadar yiyin, için. Sonra da ertesi geceye kadar orucu tam tutun. Bununla beraber siz mescitlerde îtikaf halinde iken onlara yaklaşmayın. Bunlar, Allah'ın sınırlarıdır, sakın onlara yaklaşmayın. Allah, âyetlerini insanlara böyle açıklıyor belki sakınırlar.

Abdân el-Hadremî, İmrü'l-Kays el-Kindî'den bir parça yer dava etmişti ve delili yoktu. Bundan dolayı Resulullah İmriü'l-Kays'a yemin ettirmeye karar verdi. O da yemin etmek istedi. Hemen Peygamber: "Gerçek şu ki, Allah'a olan ahidlerini ve yaptıkları yeminlerini az bir para karşılığı satanlar..." (Âl-i İmrân, 3/77) âyetini okudu. Okuyunca İmrü'l-Kays yeminden çekindi ve adı geçen araziyi Abdan'a teslim etti.
Bir de iki hasım, Peygamberimizin huzuruna muhakeme olmaya gelmişlerdi. Resulullah buyurdu ki: "Ben de sizin gibi bir insanım, siz ise bana muhakeme için geliyorsunuz. Olabilir ki bir kısmınız delilini diğerinden eksik ifade eder. Ben de dinlediğime göre hüküm veririm. Bundan dolayı her kimin lehine, kardeşinin hakkından bir şeye hüküm verirsem, ona bir ateş parçasını hüküm vermiş olurum." Bunun üzerine taraflardan ikisi de ağladılar ve her biri: "Benim hakkım arkadaşımın olsun," dedi. Resulullah da: "Haydi bakınız, araştırınız, sonra kur'a atınız. ondan sonra da birbirinizle helâlleşiniz' buyurdu." Bunun üzerine:

188. Bir de aranızda mallarınızı batıl yollarla yemeyin. İnsanların mallarından bir kısmını bile bile günah ile yemek için, o malları hakimlere vermeyin.

Aşağıdaki ayetin inişinin nedeni olarak birkaç olay zikredilir.
1) Bazı Müslümanlar, "Hilâlin eksilmesinin, tamamlanmasının, güneşe aykırı oluşunun faydasının ne olduğunu sormuşlardı. Hilâl; iplik gibi incecik beliriyor, sonra artıyor, tamamlanıyor, sonra da eksile eksile önceki hâline dönüyor," diye sormuşlardı.
2) Cahiliye döneminde bir erkek bir şeye niyet eder de zor gelirse, evine kapısından girmez, arkasından girermiş ve tam bir sene böyle kalırmış.
3) Ensar'dan bir kısmı umre yaptıkları vakit gökle aralarına bir engel sokmazlar, bundan sakınıp zahmete girerlermiş. Bu yüzden ihrama girdiklerinde eğer acil bir ihtiyaçları varsa eve, bağa, çadıra kapılarından girmezlermiş. Bina sahibi olan mahalle halkı evin arkasından bir delik deler, oradan girer çıkar veya arkadan bir merdiven atar, damdan aşarlar; çadır halkı olan göçebeler ise çadırlarının arkalarından dolanırlarmış ve bu cahiliye adetini "iyilik" sayarlarmış.
4) Cahiliye halkı ihrama girdikleri zaman evlerinin veya çadırlarının arkalarını delerler, oradan girer çıkarlarmış. Ancak dinî gayretlerinden dolayı "humûs (kahramanlar)" denilen kabileler, yani Kureyş, Kinâne, Huzâa, Sekif, Haysem, Amir ibn Sa'saa oğulları, Nasr ibn Muaviye oğulları ihramlı oldukları zaman dinî işlerde kuvvetlilik davasıyla evlerine girmezler, çadırda gölgelenmezler, tere yağı ve keş yemezlermiş.
5) Bir gün Resulullah ihrama girmiş. Bir de ihramlı birisi varmış. Resulullah ihramla, harap bir bağın kapısından girmiş. O adam da görüp arkasına düşmüş. Ona "Çekil!" denmiş. O da "Niçin?" diye sormuş. "Sen ihramlı olduğun halde kapıdan girdin," buyurmuşlar. O adam durmuş da "Ey Allah'ın Resulü! Ben senin sünnet ve irşadına razıyım. Sen girdin, ben de girdim," demiş.
İşte zikredilen soru ile beraber, bu hadiselerden biri bu âyetin inmesine sebep olmuş; bu adetler, zorluklar, hileler ve yanlışlar kaldırılmıştır.

189. Sana hilâllerden soruyorlar. De ki: Onlar insanlar ve hac için vakit ölçüleridir. İyilik, evlere arkalarından gelmeniz değildir. Fakat iyi olmak, kötülükten korunmaktır. Evlere kapılarından girin. Allah'tan korkun ki kurtuluşa eresiniz.

Peygamber'in, Medine'ye ilk hicret senesinden itibaren seriyyeler (müfreze birlikleri) tertib edip etrafa gücünü büyük gösterdiği; fakat bunların sırf emniyet ve huzurun teminini sağladığı, etraftaki düşmanların durumlarını öğren-

mek için gönderilmiş karakollardan başka bir şey olmadığı ve düşman tarafından savaşa girilmedikçe bunlara harb ve öldürme emri verilmediği bir gerçektir.
Hicretin altıncı senesi yani, M.S. 628'de Peygamber 1500 kadar Ashabı ile Medine'den çıkıp Mekke'ye yöneldi. Amacı, savaş olmayıp Kabe'yi ziyaret etmek idi. Nitekim Mekke müşrikleri ile bir barış imzalandı. Hudeybiye barışı ile Peygamber ve Ashabı, Kabe'yi tavaftan menedildiler ve Hudeybiye mevkiinde kurbanlarını keserek geri döndüler. Ertesi yıl, Peygamber ve Ashabı'nın Kâbe'yi ziyaretleri, Müşriklerin Mekke'yi üç gün tahliye etmeleri, Peygamber ve Ashabı'nın Kâbe'yi tavaf ve diledikleri ibadetleri yapmaları üzere sulh yapıldı. Ertesi yıl vakit gelince Peygamber ve Ashabı, Umreyi kaza etmek için hazırlandılar. Fakat Müşrikler'in, ahde vefa etmemelerinden dolayı tekrar menedilmekten ve onlarla savaş yapmak zorundan kalmalarından endişe ettiler. Çünkü Ashab, haram aylarda ve harem içinde müşriklerle vuruşmayı kerih görüyorlardı. Allah, müminleri endişeden kurtarmak ve gerekirse çatışmaları üzerine:

190. Size savaş açanlarla Allah yolunda çarpışın. Haddi aşmayın. Allah, haddi aşanları sevmez.

Mekke Müşrikleri, Müslümanların bazılarını dininden döndürmek için eziyet ediyordu. O Müslümanlar da, ölmeyi dinlerinden dönmeye tercih ediyorlardı. Müşrikler, zulümlerine devam ederek harem (Kabe'nin etrafındaki yer) dahilinde bir kısım Müslümanları şehit etmişlerdi. Bu olay, müminleri çok üzmüştü. Allah, kafirlere bundan sonra nasıl muamele edilmesi gerektiğini bildirmek üzere:

191. Onları yakaladığınız yerde öldürün ve sizi çıkardıkları yerden çıkarın. O fitne, öldürmeden daha şiddetlidir. Yalnız Mescid-i Haram yanında onlar sizinle savaşmadıkça siz de onlarla savaşmayın. Fakat sizinle savaşırlarsa, siz de onları öldürün. Kâfirlerin cezası böyledir.
192. Eğer bu durumlarından vazgeçerlerse, şüphesiz ki Allah çok bağışlayıcı-çok merhamet edicidir.

Hicretten sonra Mekke'de kalan müminlere Müşrikler, çeşitli eziyetler yaptılar, işkencelere uğrattılar ve dinlerinden döndürmek için yapmadıkları zulümler kalmadı. Bunun üzerine:

193. Bir fitne kalmayıp, din yalnız Allah'ın oluncaya kadar onlarla çarpışın. Vazgeçerlerse, düşmanlık ancak zalimlere karşıdır.

Düşmanlar, geçen Hudeybiye senesi Zilkâde ayında Müslümanlara taş ve ok atarak savaşa kalkışmakla bu haram ayın hürmetini çiğnediler. Bu sene de bunu bahane ederek antlaşma hükmünün yürütülmesine engel olacakları zannında bulunuyorlar. Siz de buna aynıyla karşılık vererek aynı Zilkâde ayında savaştan sakınmazsınız. Hasen'den rivayet edildiğine göre, Arab müşrikleri Hz. Peygamber'e: "Haram ayda savaşı yasaklasan!" demişler. Peygamber de bunu kabul etmiş. Müşrikler, bunu fırsat bilip, haram ay içinde sözleşmeyi değiştirmeyi kurmuşlar. Bunun üzerine bu âyet inmiştir.

194. Haram ay haram ayadır, bütün haramlarda kısas vardır. O halde kim size saldırdıysa, siz de ona aynıyle saldırın. Allah'tan korkun ve bilin ki Allah, takva sahipleriyle beraberdir.

Emeviler devrinde Abdurrahman b. Velid kumandasında bir İslâm ordusu, o zamanki Kostantiniye şimdiki İstanbul şehrine savaşmaya gitmişti. Ebu Eyyub el-Ensarî hazretleri de bu askerler arasındaydı. Rumlar, şehrin surlarına arkalarını dayamışlardı. O sırada Müslümanlardan bir zat, kaledeki düşman üzerine açıktan hücum etmiş, bunu gören Müslümanlar: "Bırak, bırak! Lâilahe illallah, kendi kendini tehlikeye atıyor," demişlerdi. Bunun üzerine Hz. Ebu Eyyûb el-Ensarî: "Ey Müslümanlar! Bu âyet biz Ensar topluluğu hakkında nazil oldu. O vakit ki Allah Peygamber'ine yardım etti ve dini olan İslâm'ı galib getirdi. O zaman biz, artık mallarımızın başında durup onların ıslahı ile meşgul olalım mı?" demiştik.
Allah yolunda çarpışmaktan ve o uğurda mal harcamaktan kaçınmanın bir tehlike olduğunu hatırlatmak için:

195. Allah yolunda mal harcayın. Kendinizi ellerinizle tehlikeye atmayın. Güzel hareketler yapın. Allah güzellik yapanları sever.

Hudeybiye senesi (1 Zilka'de 6/13 Mart 628) Resulullah, Ka'b b. Ucre'ye uğramış ve onun başının bitlendiğini görmüş, "Galiba bitlerin sana eziyet veriyor?" diye sormuş. "Evet, ey Allah'ın Resulü" deyince: "Tıraş ol da üç gün oruç tut veya altı yoksula hurma tasadduk et yahut da bir koyun kurban kes!" diye emretmişti:

196. Hac ve umreyi de Allah için tamam yapın. Eğer bunlardan alıkonursanız, o zaman kolayınıza gelen bir kurban gönderin. Bu kurban, kesileceği yere varıncaya kadar başlarınızı tıraş etmeyin. İçinizden hasta olana veya başından bir rahatsızlığı bulunana tıraş için oruç veya sa-

daka yahut da kurbandan ibaret bir fidye gerekir. Engellemeden kurtulduğunuz zaman da her kim hacca kadar umre ile sevap kazanmak isterse, ona da kolayına gelen bir kurban gerekir. Bunu bulamayana ise üç gün hacda, yedi de döndüğünüzde ki tam on gün oruç tutması lazım gelir. Bu hüküm, ailesi Mescid-i Haram civarında oturmayanlar içindir. Allah'tan korkun ve bilin ki Allah, azabı şiddetli olandır.

Cahiliyye halkı, hac yaptıklarında bazıları, Arafat'ta ve bazıları da Müzdelife'de vakfe yapardı. Bazısı, Zilkade bazısı da Zilhicce ayında hac yapardı. Fakat her biri, "Benim işlediğim sevaptır," demesi üzerine:

197. Hac, bilinen aylardadır. Kim o aylarda hacca başlayıp kendisine farz ederse; artık hacda cinsel ilişki, günah işlemek ve kavga etmek yoktur. Yaptığınız her hayrı, Allah bilir. Kendinize azık edinin. Şüphesiz ki azıkların en hayırlısı takvadır. Ey akıl sahipleri! Benden korkun!

Araplar, cahiliye devrinde hac mevsimlerinde Ukaz, Mecenne, Zülmecaz gibi pazar ve panayırları açarlar ve onlardan geçimlerini sağlarlardı. İslâm dini gelince hacda bunlardan sakınmaya başlamışlar. Bunun hakkında:

198. Rabbinizin lütfunu istemenizde size bir günah yoktur. Arafat'tan indiğiniz zaman Meş'ar-i Haram yanında Allah'ı zikredin. O'nu, size gösterdiği gibi zikredin. Doğrusu siz, daha önce sapmışlardandınız.

Herkes Arafat'ta vakfe yaparken Kureyş ve onların dindaşları olanlar, yani yukarılarda açıklandığı üzere dinî kahramanlık iddiasıyla "humûs" adıyla anılanlar, Arafat'a çıkmazlar da cemaatleriyle Müzdelife'de dururlar ve: "Biz Allah'ın dostlarıyız, Haremin hizmetçileriyiz," diye diğer insanlardan öne geçmek ve üstün olmak isterler, onlarla vakfe yerinde eşitliğe razı olmazlardı. Bu sebeple aşağıdaki âyet inmiş ve Arafat'ta bulunmanın vacib olduğuna işaret için buyurulmuştur ki: Bundan sonra insanların öteden beri akıp geldiği yerden, yani Arafat'tan akıp geliniz, yalnız Müzdelife ile yetinip eşitliği bozmayınız ve şimdiye kadar yaptığınız muhalefetten dolayı da Allah'tan bağışlanma dileyiniz. Genel olarak akıp gelmenin Arafat'tan yapılmasının lüzumlu oluşu, hacda herkesin Arafat'ta bulunmasına bağlıdır ve Arafat'a yetişmeyen, hacca yetişmemiş olur.

199. Sonra insanların akıp geldiği yerden siz de akıp gelin. Allah'tan bağışlanmanızı isteyin. Allah çok bağışlayıcı-merhamet edicidir.

İslâm'dan önce Araplar, âdetleri üzerine hac ibadetlerini bitirdikten sonra Mina'da mescid ile dağ arasındaki yerde dururlar, atalarının övgülerini ve özel günlerini anıp hatırlarlardı. Bunun yerine şimdi Mina'da Allah'ın zikri ile meşgul olmak emredilerek o adetin kaldırılmasına ve bundan başka hacdan alınan kutsal uyanışın devamının gerektiğine işaret buyuruluyor ki şeytan taşlamak ve tekbirler almak, bunun son ve seçkin bir hatırasıdır ve bu şekilde kelime-i tevhiddeki şirki kaldırma mânâsı, bütün amelî gerekleriyle yapılarak gösterilmiş olmaktadır.

200. Hac ibadetlerinizi bitirdiğiniz zaman, önceleri babalarınızı andığınız gibi, hatta daha kuvvetli bir anışla Allah'ı anın. "Ey Rabbimiz! Bize dünyada ver!" diyenlere ahirette hiçbir pay yoktur.
201. Yine onlardan: "Ey Rabbimiz! Bize dünyada bir güzellik ve ahirette de bir güzellik ver ve bizi ateş azabından koru!" diyenler vardır.
202. İşte onlar için, kazandıklarından bir pay vardır. Allah, hesabı çabuk görendir.
203. Bir de sayılı günlerde Allah'ı anın. Acele edip iki gün içinde (Mina'dan) dönmek isteyene günah yoktur. Geri kalana da günah yoktur. Ama bu, takva sahipleri içindir. Allah'tan korkun ve bilin ki, siz sadece O'nun huzurunda toplanacaksınız.

Taif'teki putperest Sakif Oğullarından Ahnes b. Şerîk, görünüşü güzel ve sözü tatlı biri idi. Bu münafık, Zühre Oğulları'nın kendisiyle andlaşma yaptığı bir kimseymiş. Hz. Peygamber'e gelmiş, Müslüman olduğunu açıklamış. Diller dökerek muhabbetten söz etmiş, yeminler etmişti. Peygamber de ona inanmıştı, fakat onun içi fitne doluydu. Sonra Peygamber'in huzurundan çıkınca Müslümanların bir çiftliğine uğramış, ekinleri yakmış ve hayvanları telef etmişti. Bu kişi hakkında:

204. İnsanlardan kimi de vardır ki, dünya hayatı hakkındaki sözleri seni hoşnut eder ve o, kalbindekine Allah'ı şahit tutar. Hâlbuki O, en yaman bir düşmandır.
205 Yanından ayrılınca yeryüzünde bozgunculuk çıkarmak, ekini ve nesli helak etmek için koşar. Allah ise bozgunculuğu sevmez.
206. Ona: "Allah'tan kork!" dendiğinde de kendisini gururu günaha sevkeder. Cehennem ona yeter. O ne kötü bir yataktır!

Aşağıdaki âyetin nüzul sebebi hakkında iki rivayet vardır:

1) İbn Abbas'tan Süheyb b. Sinanı Rûmî hazretleri hakkında indiği rivayet edilmiştir. Mekke müşrikleri bu zatı dininden döndürmek için işkenceler etmişlerdi. Suheyb, Mekkelilere karşı: "Ben ihtiyar bir adamım, malım ve servetim de var. Benim sizden veya düşmanlarınızdan olmamın size hiç zararı olmaz. Ben bir söz söyledim, ondan caymayı iyi görmem. Malımı ve servetimi size veririm, dinimi sizden satın alırım." demişti. Onlar da buna razı olmuşlar, salıvermişlerdi. Oradan kalkıp, Medine'ye gelirken bu âyet inmişti. Medine'ye girerken Hz. Ebu Bekir rast gelmiş: "Alışverişin kârlı olsun ey Suheyb!" demişti. O da: "Senin alışverişin de zarar etmesin," demişti. Ebu Bekir: "Allah, senin hakkında bir âyet indirdi," deyip, bu âyeti okumuştu.
2) Hicret gecesi Resulullah'ın yatağında yatan Hz. Ali hakkında indiği rivayet edilmiştir.

207. Öyle insanlar var ki, Allah'ın rızası için kendini feda eder. Allah ise kullarına çok merhametlidir.

Abdullah b. Selam ve arkadaşları gibi Yahudilerden iman edenler hakkında aşağıdaki ayet nazil olmuştur. Bunlar, iman ettikten sonra Musa'nın şeriati üzere kalmak istediler ve Cumartesi gününe tazim ederek deve eti yemeyi ve deve sütü içmeyi kerih gördüler ve "Deve etinin ve sütünün terki, Tevrat'ta vacip, İslam'da mubahtır," dediler. Yine, "Ya Resulullah! Tevrat da Allah'ın Kitabı'dır. Bizi kendi halimize bırak da geceleri namaz kılmakla ve Tevrat'ı okumakla meşgul olalım," demeleri üzerine Allah, tamamen İslam'a girmeyi emretmiş ve Tevrat'la meşgul olmayı menetmiştir:

208. Ey iman edenler! Hepiniz barışa girin de şeytanın adımlarına uymayın. Çünkü o, belli bir düşmanınızdır.
209. Size deliller geldikten sonra yine kayarsanız, iyi bilin ki, Allah çok güçlü-hakimdir.
210. Onlar sadece gözetiyorlar ki, Allah, buluttan gölgelikler içinde meleklerle birlikte gelsin de iş bitirilsin. Hâlbuki işler Allah'a döndürülür.
211. İsrailoğulları'na sor: Biz onlara ne kadar açık âyetler vermiştik. Fakat Allah'ın nimetini kim kendisine geldikten sonra değiştirirse, şüphe yok ki, Allah azabı şiddetli olandır.

Ebu Cehil ve arkadaşları, Allah'ın bahşettiği servetlerle zevk ve safaya dalarlar da ahireti inkâr ederler ve müminlerin fakirleriyle, "O, bizim peygamberimiz olsaydı O'na bizim ileri gelenlerimiz tâbi olurdu," diye eğlenmek isterlerdi. Abdullah b. Übey ve arkadaşları da zevk ve safaya dalarlar ve müminlerin zayıf-

larıyla alay etmek isterler, "Şunlara bakın! Muhammed, bunlarla gâlip geleceğini zannediyor," derlerdi. Kurayza Oğulları, Nadir Oğulları, Kaynuka Oğulları Yahudilerinin âlimleri de muhacirlerin fakirleriyle alay etmek isterlerdi.

212. Dünya hayatı, inkâr edenler için süslendi. Onlar, iman edenlerle alay ediyorlar. Hâlbuki takva sahibi olan o müminler, Kıyametin günü onların üstündedir. Allah dilediğine hesapsız rızık verir.

Adem, Havva ve ruh olarak onun sırtından çıkarıldıkları sırada, "Adem oğulları"ndan ibarettir ki bunlar fıtrat (bozulmamış yaratılış) üzere idiler. Hz. Adem'in devrinden Hz. Nuh'un devrine kadar geçen on asrın insanları hak üzere idiler, görüş ayrılıklarına düşmeleri üzerine Hz. Nuh gönderilmiştir.

213. İnsanlar tek bir ümmetti. Allah, müjdeciler ve uyarıcılar olarak peygamberler gönderdi. Beraberlerinde hakkı içeren kitap indirdi ki, insanların, aralarında ihtilaf ettikleri hakkında hakem olsun. Bunda da sırf o kitap verilenler, kendilerine deliller geldikten sonra, aralarındaki hırs ve kıskançlık yüzünden anlaşmazlığa düştüler. Bunun üzerine Allah kendi izniyle, iman edenleri, onların hakkında anlaşmazlığa düştükleri hakka ulaştırdı. Allah, dilediğini doğru yola iletir.

Resulullah, muhacirler ile yurtlarını ve mallarını bırakarak Medine'ye hicret ettiği zaman, öncelikle Yahudilerin düşmanlıklarıyla karşılaşmıştı. Müminleri teselli etmek üzere:

214. Yoksa siz, sizden öncekilerin hali, başınıza gelmeden cennete gireceğinizi mi sandınız? Onlar öyle yoksulluklar ve öyle sıkıntılar gördüler ve öyle sarsıldılar ki, peygamber ve iman edenler: "Allah'ın yardımı ne zaman?" dediler. Gerçekten Allah'ın yardımı yakındır.

Uhud savaşında (MS. 625) şehit olan çok yaşlı ve malı çok biri olan Amr b. Camuh, Resulullah'a, "Mallarımızı nelere harcayacağız ve nerelere vereceğiz?" diye sormuştu. Bunun üzerine:

215. Sana nereye infak edeceklerini soruyorlar. De ki: Hayır olarak verdiğiniz; ana baba, yakınlar, öksüzler, yoksullar ve yolda kalmışlar içindir. Allah, yaptığınız her hayrı bilir.

Allah yolunda savaşmak üzerinize yazıldı. Hayırların en önemlisi olarak Müşriklerle savaş olduğunu açıklamak üzere:

216. Savaş, hoşunuza gitmediği halde size farz kılındı. Hoşlanmadığınız bir şey, sizin için bir hayır olabilir. Yine sevdiğiniz bir şey, sizin için bir kötülük olabilir. Allah bilir, siz bilmezsiniz.

Hz. Peygamber, birinci Bedir Savaşından dönünce halasının oğlu Abdullah b. Cahş'i sekiz kişilik bir seriye (müfreze)nin kumandanı tayin ederek Mekke'ye doğru yola çıkarmış ve eline bir mektup vererek, "İki gün geçmeyince mektubu açma! Sonra bakıp içindeki emri yap ve arkadaşlarına hiç bir cebir yapma," diye emretmişti. Abdullah, iki gün geçtikten sonra mektubu açıp okudu. Peygamber, mektubunda, "Bu mektubuma baktığın zaman hemen yürü, taki Mekke ile Taif arasında Batnı Nahle'ye inesin. Orada Kureyşi gözetleyip haberlerini bize bildiresin," diyordu.

Abdullah, mektubunu okuduktan sonra arkadaşlarına, "Peygamber'in emrini gördüm ve itaat ettim," diyerek mektubu onlara okudu. Hanginiz şehit olmak istiyorsa benimle gelsin, istemeyen geri dönsün. Bana gelince, ben Peygamber'in emrini yapacağım," dedi ve hareket etti. Arkadaşları da onunla beraber yürüdüler, hiç biri geri dönmedi. Hicaz'a doğru gittiler. Necran'a vardıklarında Sad ile Utbe'nin binekleri kayboldu. Aramak için ikisi orada kaldılar, diğerleri Abdullah ile beraber gittiler ve Nahle'ye indiler. Bulundukları yere, Kureyş'in bir kervanı çıkıp geldi. Bu kervan kuru üzüm, giyecek eşya ve ticaret malı ile yüklü idi. Kervan, dört kişi idi. Kervancılar, Müslümanlardan Ukaşe'yi görünce emin oldular ve, "Bunlar, bize bir şey yapmaz," dediler. O gün Cemaziyel Ahir ayının sonu ve ertesi gün de Recep ayının başı idi. Recep ayında savaş haramdı. Bundan dolayı seriyye ashabı, Recep ayı girmeden önce kervanla çarpışmayı münasip gördüler. Savaştılar. Sonunda galip geldiler. Abdullah b. Cahş ve arkadaşları, iki esirle beraber kervanı alıp Medine'ye döndüler ve Peygamber'e takdim ettiler.

Bu ganimet İslâm'da ilk ganimet ve bu öldürme müşriklerden ilk öldürme idi. Abdullah arkadaşlarına: "Bu ganimetin beşte biri Resulullah'ındır," demişti ve oysa o zaman daha "beşte bir" farz kılınmamıştı. Geldikleri zaman Resulullah: "Ben size haram ayda savaşı emretmemiştim," diye buyurdu. Abdullah: "Ey Allah'ın Resulü! İbn Hadramî'yi öldürdük, akşam Recep hilâlini gördük; bilmiyoruz Receb'de mi yoksa Cumadelâhir'de mi bunu yaptık," dedi. Bundan dolayı Resulullah, o ganimetten hiçbir şey almadı. Bunu görünce, bu kişiler mahvolduklarını zannettiler ve "Tevbelerimiz hakkında bir şey inmedikçe kımıldamayız," dediler.

Müslümanlardan bunlara: Bu hususta emrolunmadığınız bir şeyi yaptınız, size savaş emredilmediği halde haram aylarda savaş mı ettiniz?" diyenler oldu. Kureyş de "Muhammed ve arkadaşları halkın geçinmeleri için gerekli şeyleri tedarik etmek üzere çalıştıkları ve korkuda bulunanların güvencede bulunduğu

haram ayları helâl saydılar, Recep ayında kan döktüler," diye yaygara yaptılar. Mekke'de bulunan Müslümanlar da "Bunlar bunu Cumâdelâhire ayında yaptılar," diye suçlamayı reddediyorlardı. Yahudiler de bununla, Resulullah aleyhine kendi hesaplarına "tefe'ül" ediyorlar (hayra yoruyorlar); Amr b. Hadramî'yi Vâkıd b. Abdullah öldürmüş, Amr: "Harb imar edildi," Hadramî: "Savaş hazırlandı" ve Vâkıd b. Abdullah: "Savaş ateşlendi" diyorlardı. Kısacası söz çoğaldı ve tefsircilerin çoğunluğuna göre, şu âyet, bunun üzerine indi.

217. Sana haram aydan ve o ayda savaşmaktan soruyorlar. De ki: O ayda savaşmak, büyük bir günahtır. Allah yolundan alıkoymak, O'nu inkâr etmek, insanları, Mescid-i Haram'dan menetmek ve halkını oradan çıkarmak, Allah yanında daha büyük bir günahtır ve fitne, öldürmekten daha büyüktür. Onlar, güçleri yeterse, sizi dininizden döndürmek için sizinle savaşmaktan hiçbir zaman geri durmazlar. Sizden kim, dininden döner ve kâfir olarak can verirse artık onların bütün amelleri, dünyada ve ahirette boşa gitmiştir. İşte onlar, cehennemliklerdir. Onlar orada ebedi kalacaklardır.

Abdullah b. Cahş ve arkadaşlarının yaptığı bu kervan savaşı üzerine dedikodular yapıldı. Bazı Müslümanlar, "Onlar, seferlerinde günah etmedilerse de onlara bir ecir de olmadı," dediler. Allah yolunda cihat eden ve mükafatı sadece Allah'tan bekleyen Abdullah b. Cahş ve arkadaşları, "Ya Resulullah! Şu halimiz üzere bize bir ecir var mı? Bizim için bir gaza oldu diye ümid edelim mi?" demeleri üzerine:

218. Şüphesiz ki iman edenlere, Allah yolunda hicret edip cihad edenlere gelince; işte onlar, Allah'ın rahmetini umarlar. Allah, çok bağışlayıcımerhamet edicidir.

İslâm dininde şarabın ve sarhoşluk verici nesnelerin yasaklanması aşama ile olmuştur. İslâm'ın geldiği ilk zamanlar, henüz şarap mübahtı. Bu konuda derece derece dört âyet inmiştir.

Önce Mekke'de, "Hurma bahçelerinin ve üzüm bağlarının meyvelerinden de, hem bir sarhoşluk verici şey çıkarırsınız, hem de bir güzel rızık," (Nahl, 67) âyeti inmişti. O zaman Müslümanlar da içerler, Hz. Peygamber ses çıkarmazdı. İkinci olarak Hz. Ömer, Muaz ve diğer bazı sahabelerin, "Ey Allah'ın Resulü, şarap hakkında bize bir fetva ver, çünkü o aklı gideriyor," diye hükmünü sormaları üzerine bu âyet indi ve ilk haram kılma bununla başladı. Bu âyette yasaklık açık olmakla birlikte caiz olma ihtimali de yok değildi. Bunun üzerine hemen terk edenler bulunduğu gibi, henüz terk etmeyenler de vardı.

Sonra bir namaz olayı üzerine, "Ey iman edenler! Sarhoş iken namaza yaklaşmayın," (Nisa, 4/43) âyeti indi. Bunun üzerine içenler pek azaldı ise de yine vardı.
Bir gün İtban b. Mâlik, Sa'd b. Ebi Vakkas ile beraber birkaç kişiyi davet etmiş, içki içmişler, sarhoş oldukları zaman, övünmeye ve şiir söylemeye başlamışlar. Bu sırada Sa'd, Ensar'dan birinin hicvini (şiir yolu ile yerme) konu alan bir şiir okumuş, o da bir çene kemiği ile ona vurup başını yarmıştı. Bundan dolayı Sa'd, Hz. Peygamber'e giderek şikâyet etmesi üzerine Resulullah'ın: "Allahım! Şarap hakkında bize yeterli beyanda bulun!" diye, dua etmiş ve Mâide Sûresi'ndeki: "Ey iman edenler! İçki, kumar, putlar ve fal okları hep şeytanın işinden olan murdar bir şeydir. O halde ondan kaçının ki kurtuluşa eresiniz. İçki ile kumarda şeytan, sırf aranıza düşmanlık ve kin düşürmeyi ve sizi Allah'ı anmaktan ve namaz kılmaktan alıkoymayı ister. Artık vaz geçiyorsunuz değil mi?" (Maide, 5/90, 91) âyetleri inmiş ve bununla şarab yasaklanmıştır. Hz. Ömer, bunu dinleyince, "İnteheynâ ya Rabbî, yani tamamen vazgeçtik ya Rabbî ,"demiştir.

219. Sana şarap ve kumarı soruyorlar. De ki: Bu ikisinde büyük bir günah, bir de insanlar için bazı faydalar vardır. Fakat günahları, faydalarından daha büyüktür. Yine sana neyi infak edeceklerini soruyorlar. De ki: İhtiyaçtan fazlasını infak edin. Allah, size âyetlerini açıklıyor. Umulur ki düşünürsünüz.

Nisa Sûresi'ndeki, "Yetimlerin mallarını haksızlıkla yiyenler, karınlarına sadece ateş yiyip doldururlar ve yarın çılgın ateşe girerler," (Nisa, 4/10) âyeti inince insanlar, yetimlerle bir arada olmaktan ve onların mallarına bakmayı üstlenmekten sakınır oldular. Bu iş, onlara zor göründü ve Resulullah'a durumu arz etmeleri üzerine:

220. Dünya ve ahiret hakkında da. Sana bir de yetimlerden soruyorlar. De ki: Onlar hakkında yapacağınız bir ıslah, işlerine karışmamaktan daha hayırlıdır. Eğer onlara karışırsanız, onlar sizin kardeşlerinizdir. Allah, bozguncuyla ıslah ediciyi bilir. Eğer Allah dileseydi, sizi zora koşardı. Allah çok güçlü-hikmet sahibidir.

İslâm'ın geldiği ilk zamanlarda, Müslümanlar gerek kitap ehli ve gerekse kitapsız Müslüman olmayanlarla kız alır verirlerdi. Bu arada Abdullah b. Revaha'nın siyah bir cariyesi vardı. Bir gün ona kızdı ve bir tokat vurdu. Sonra pişman oldu ve Peygamber'e, kadına yaptıklarını anlattı. Sonra bu cariyesini hürriyetine kavuşturmuş ve onunla evlenmişti. Bazı Müslümanlar, onu kötülediler ve, "Bir

cariye ile evlendi," dediler. Bunu diyenler, müşrik kadınlara rağbet ediyorlar ve onlarla evlenmek istiyorlardı. Şereflerine düşkünlüklerinden kâfir kadınlarla evlenmeyi arzu eden insanlar, bir cariye ile evlendi diye onu yermişlerdi. Bir de aralarında Haşim Oğulları ile dostluk anlaşması olan Ebu Mersed Ganavî, Kennaz b. el-Husayn veya Mersed b. Ebi Mersed, Kureyş'ten Anak adında müşrik olan, ancak güzellikten payını almış bir kadınla evlenmek için, Resulullah'tan izin istemiş, "İnneha tu'cibunî Ya Resulallah (o benim hoşuma gidiyor, Ya Resulallah!)" demişti. Yine bunun gibi, Huzeyfe b. el-Yeman, Velidei Sevda Hasna adındaki cariyesini azad edip onunla evlenmişti. Bu olaylardan birisi veya hepsi nedeniyle şu âyet indi:

221. Müşrik kadınları, iman etmedikçe nikâhlamayın. Bir müşrik kadın, sizin hoşunuza gitse bile, iman etmiş olan bir cariye ondan daha hayırlıdır. Müşrik erkeklere de mümin kadınları nikâhlamayın. Bir müşrik, sizin hoşunuza gitse bile, mümin bir köle elbette ondan daha hayırlıdır. Onlar sizi ateşe davet ederler, Allah ise, kendi izniyle cennete ve mağfirete davet ediyor ve âyetlerini insanlara açıklıyor. Umulur ki öğüt alırlar.

Cahiliye Arapları hayızlı kadınlarla birlikte durmazlar, beraber yemek yemezlerdi. Yahudilerin ve Mecusilerin âdetleri de böyleydi. Hıristiyanlar ise hayza önem vermezler, cinsel birleşmede bile bulunurlardı. Nihayet ashabdan birkaç kişi ile birlikte Ebüddehdah, Peygamber'e, "Ya Resulallah! Hayız gördükleri zamanlarda kadınlarla nasıl münasebette bulunalım?" diye sordular. İfrat (aşırı gitme) ve tefrit (ihmalkâr davranma) arasında orta bir yol olmak üzere aşağıdaki ayet inince, Müslümanlar ayetin zahiri manasını dikkate alarak hayızlı kadınları evlerinden çıkardılar.

Bazı bedeviler Peygamber'e gelerek, "Ya Resulellah! Hava soğuk, şiddetli, giyecek az. Kadınlara versek ev halkı helak olacak," dediler. Bunun üzerine Peygamber, "Ben, size kadınlar hayız gördükleri zaman cinsel ilişkiden uzaklaşın dedim. Acemlerin yaptığı gibi, onları evlerden çıkarın, demedim," buyurdular. Bunu duyan Yahudilerin, "Bu adam her işimizde bize muhalefet etmek istiyor," demeleri üzerine:

222. Sana kadınların aybaşı halinden de soruyorlar. De ki: O bir eziyettir. Onun için aybaşı halinde oldukları zaman kadınlardan çekilin ve temizleninceye kadar onlara yaklaşmayın. İyice temizlendikleri zaman, Allah'ın emrettiği yerden onlara yaklaşın. Allah çok tövbe edenleri de sever, iyi temizlenenleri de sever.

Yahudiler, bir kimse karısının önüne arkasından yaklaşarak cinsel birleşmede bulunursa, doğacak çocuğu şaşı olur derler ve bunun Tevrat'ta olduğunu söyledikleri, Resulullah'a bu aktarılmış, "Yahudiler yalan söylüyorlar," buyurması üzerine:

223. Kadınlarınız, sizin için bir tarladır. Tarlanıza dilediğiniz gibi varın ve kendiniz için ileriye hazırlık yapın. Allah'tan korkun ve bilin ki mutlaka O'nun huzuruna varacaksınız. Müminleri müjdele!

Abdullah b. Revaha bir kırgınlık yüzünden eniştesi Bişr b. Numan'ın yanına gitmeyeceğine ve onunla konuşmayacağına ve kız kardeşi ile aralarını düzeltmeye çalışmayacağına yemin etmiş ve bunun üzerine, "Allah'a yemin ettim, artık yeminimi bozmam câiz olmaz," demişti.
Hz. Ebu Bekr'in, Mestah adında fakir bir akrabası vardı. Ebu Bekir, her zaman buna yardım ederdi. Hz. Aişe'ye yapılan iftiraya Mestah iştirak edince Ebu Bekir, Mestah'a yardım etmeyeceğine yemin etti. Hz. Aişe demiştir ki şu âyet, Allah'a yemini tekrar etmenin aleyhinde inmiştir:

224. Sözünüzde durmanız, kötülükten sakınmanız ve insanların arasını düzeltmeniz için, Allah'ı yeminlerinize siper etmeyin. Allah işiten-bilendir.

225. Allah, sizi bilmeyerek ettiğiniz yeminlerinizden sorumlu tutmaz. Fakat kalbinizin kazandığı yalan yere yapılan yeminden sorumlu tutar. Allah bağışlayıcı-halimdir.

Cahiliyye halkı, karısından bir şey ister de kadın bunu vermekten kaçınırsa koca, karısına bir yıl, iki yıl veya üç yıl yaklaşmayacağına yemin ederdi. Bunun üzerine:

226. Eşlerine yaklaşmamaya yemin edenler için dört ay beklemek vardır. Eğer bu yeminlerinden dönerlerse, şüphesiz ki Allah çokbağışlayıcı-çokmerhamet edicidir.
227. Eğer boşamaya karar vermişlerse, şüphesiz ki Allah söylediklerini işiten-bilendir.

Esma b. Yezid, "Ben, Allah'ın Resulü zamanında boşandım. O zamanlar boşanan kadınlar için iddet yoktu. Aşağıdaki ayet bu iddet süresini bildirdi," demiştir.
İsmail b. Abdullah el-Gıfari, Peygamber zamanında karısını boşadı. Karısının hamile olduğunu bilmiyordu. Bunu sonradan anlayınca, karısına geri döndü ve

tekrar aldı. Kadın, bir süre sonra doğum yaptı, hem kendisi hem de çocuğu öldü. Bunun üzerine:

228. Boşanan kadınlar, kendi kendilerine üç adet süresi beklerler ve Allah'ın, rahimlerinde yarattığını gizlemeleri, kendilerine helâl olmaz. Eğer Allah'a ve ahiret gününe inanıyorlarsa gizlemezler. Kocaları da, barışmak istedikleri takdirde o süre içerisinde onları geri almaya daha layıktırlar. O kadınların, üzerlerindeki meşru hak gibi, kendilerinin de hakları vardır. Yalnız erkekler için, onların üzerinde bir derece vardır. Allah çok güçlü-hikmet sahibidir.

Abdullah b. Übeyy b. Selûl'ün kızı Cemile, kocası Sabit b. Kays'i sevmezdi. Resulullah'a gelip de, "Ya Resulallah! Ne ben, ne Sabit, başlarımızı hiç bir şey bir araya getirebilecek. Vallahi dininde, ahlâkında bir ayıbını görmüyorum. Ancak İslâm'dan sonra inkara düşmeyi çirkin görüyorum; ona da buğzumdan, nefretimden tahammül edip dayanamıyorum. Bir gün perdenin bir tarafını kaldırıp baktım, karşıdan bir kaç kişi içinde gördüm; ne göreyim içlerinde en siyahı, en kısası en çirkin yüzlüsü o," dedi. Sonra bu âyetin inmesi ile Sabit'ten mehir olarak aldığı bahçeyi ona verip hul' olmuş (mal karşılığında boşanmış)tu.

229. Boşamak iki defadır. Ondan sonrası ya iyilikle tutmak veya güzellikle salmaktır. Onlara verdiklerinizden bir şey almanız da size helâl olmaz. Allah'ın çizdiği sınırda duramayacaklarından korkmaları başka. Eğer siz de bunların, Allah'ın çizdiği hudutta duramayacaklarından korkarsanız, kadının, ayrılmak için hakkından vazgeçmesinde artık ikisine de günah yoktur. İşte bunlar, Allah'ın çizdiği hudududur. Sakın bunları aşmayın, Kim Allah'ın hududunu aşarsa, işte onlar zalimlerdir.

Temime b. Abdurrahman, amcasının oğlu Rufaa ile evli idi. Kocası, Temime'yi üçüncü defa boşadı. Bu kez Temime, Abdurrahman Ezzübeyr ile evlendi. Sonra Hz. Peygamber'e gelerek, "Ben, Rufaa'nın karısı idim. Rufaa beni boşadı ve talakım kesinleşti. Bundan sonra Abdurrahman b. Ezzübeyr ile evlendim. Onun yanında az kaldım. Abdurrahman, benimle cinsel ilişkiye girmeden beni boşadı. Şimdi eski kocam amcamın oğlu Rufaa ile evlenebilir miyim?" diye sordu. Peygamber, tebessüm etti ve, "Rufaa'ya dönmek mi istiyorsun? Hayır! Abdurrahman senin, sen Abdurrahman'ın balcağızından tatmadıkça Rufaa'ya varamazsın," buyurdu. Temime, bir süre bekledikten sonra tekrar Peygamber'e müracaat etti ve ifadesini değiştirerek, "Kocam, benimle yatmıştı Ya Resulallah!" dedi. Peygamber, Temime'yi tekzip etti ve, "Önce yalan söyledin, şimdi elbette seni tasdik etmem," dedi. Bunun üzerine Temime, Peygamber

vefat edinceye kadar bekledi. Sonra Ebu Bekir'e geldi ve Rufaa'ya varmak için izin istedi. Ebubekir, "Sen, Rufaa'ya varamazsın," dedi. Temime, bu kez Ebu Bekir, ölünceye kadar bekledi ve öldükten sonra Ömer'e gelerek izin istedi. Ömer, "Eğer sen Rufaa'ya varırsan seni mutlaka recmederim," dedi. Böylece Temime, Rufaa'ya varamadı.

230. Eğer kadını bir daha boşarsa, bundan sonra artık başka bir kocaya varıncaya kadar ona helâl olmaz. Eğer ikinci koca da onu boşarsa, Allah'ın hududunu sağlam tutacaklarını ümid ettikleri takdirde öncekilerin birbirlerine dönmelerinde her ikisine de günah yoktur. Bunlar, Allah'ın tayin ettiği hudududur. Bunları, bilen bir kavim için açıklıyor.

Sabit b. Yesar, karısını boşamış, iddetinin çıkmasına iki üç gün kala, karısına dönmüş; yine boşamış, yine dönmüş, yine boşamış; böylece kadının zararına yedi ay geçmiş. O zaman henüz boşama sayısı sınırlanmamıştı. Bunun üzerine:

231. Kadınları boşadığınızda iddetlerini bitirdiklerinde, artık kendilerini ya iyilikle tutun veya güzellikle bırakın. Haklarına tecavüz için onları tutmayın. Kim bunu yaparsa nefsine zulmetmiş olur. Sakın Allah'ın âyetlerini alay konusu edinmeyin, Allah'ın üzerinizdeki nimetini, size kendisiyle öğüt vermek üzere indirdiği kitap ve hikmeti hatırlayıp, düşünün. Allah'tan korkun. Bilin ki Allah her şeyi bilir.

Ma'kıl b. Yesar, kız kardeşi Cüml'ü, Ebülvelid Asım b. Adiyy ile evlendirmiş, o da sonra bunu boşayıp bırakmış, iddeti çıktıktan sonra pişman olmuş, yeniden istemeğe gelmiş, kadın da razı olmuş. Bunun üzerine, Ma'kıl de kız kardeşine, "O seni boşadı, sen yine ona varmak istiyorsun, eğer tekrar ona varırsan yüzüm yüzüne haram olsun," demişti.
Resulullah Ma'kıl'i çağırmış, bu âyeti okumuş; Ma'kıl da "Rabbımın emriyle burnum sürtüldü, Allah'ım, razı oldum ve emrine boyun eğdim," demiş ve kızkardeşini kocasına nikâh etmiştir.

232. Kadınları boşadığınızda iddetlerini bitirdiklerinde, aralarında meşruen rızalaştıkları takdirde, kendilerini kocalarıyla nikâhlanacaklar diye sıkıştırıp, engellemeyin. İşte bu, içinizden Allah'a ve ahiret gününe iman edenlere verilen bir öğüttür. Bu, sizin hakkınızda daha hayırlı ve daha nezihtir. Allah bilir, siz bilemezsiniz.

233. Anneler, çocuklarını, emzirmenin tamamlanmasını isteyenler için tam iki yıl emzirirler. Çocuk kendisine ait olan babaya da emzirenlerin yiye-

cekleri ve giyecekleri geleneklere uygun olarak bir borçtur. Bunun ile beraber herkes ancak gücüne göre mükellef olur. Çocuğu sebebiyle bir anne de, bir baba da zarara sokulmasın. Varise düşen de yine aynı borçtur. Eğer ana ve baba birbirleriyle istişare edip, her ikisinin de rızasıyla çocuğu memeden ayırmak isterlerse kendilerine bir günah yoktur. Eğer çocuklarınızı başkalarına emzirtmek isterseniz vereceğinizi güzel güzel verdikten sonra bunda da size bir günah yoktur. Bununla beraber Allah'tan korkun ve bilin ki, Allah yaptıklarınızı görür.

234. **Sizden vefat edip de geride eşler bırakanların hanımları, kendi başlarına dört ay on gün beklerler. İddet sürelerini bitirdikleri zaman, artık kendileri hakkında meşru bir şekilde yapacakları hareketten size bir günah yoktur. Allah, yaptıklarınızdan haberdardır.**
235. **Böyle kadınlara evlenme isteğinizi üstü kapalı iletmenizde veya gönlünüzde tutmanızda size bir vebal yoktur. Allah biliyor ki siz onları mutlaka anacaksınız. Fakat meşru bir söz söylemekten başka bir şekilde kendileriyle gizlice sözleşmeyin. Farz olan iddet sona erinceye kadar da nikâh akdine kesin karar vermeyin. Bilin ki Allah gönlünüzdekini bilir. Öyle ise O'nun azabından sakının. Allah çok bağışlayıcı-yumuşaktır.**

Ensar'dan bir zat, bir hanifiyye ile (İslâm'dan önce Allah'ın birliğine inanan ve Hz. İbrahim'in dininden olan bir kadını) mehir takdir etmeksizin evlenmiş, sonra da gerdeğe girmeden boşamıştı. Bu âyet, bunun hakkında inmiş ve Resulullah buna, "Külahını satarak bile olsa o kadına bir mal (bağış) ver!" buyurmuştur.

236. **Eğer kadınları, kendilerine dokunmadan veya onlara bir mehir takdir etmeden boşarsanız, size bir vebal yoktur. Şu kadar ki onlara faydalandırın. Eli geniş olan, hâline göre, eli dar olan da haline göre ve güzellikle faydalandırmalıdır. Bu, iyilik yapanlar üzerine bir borçtur.**
237. **Eğer onları, kendilerine dokunmadan önce boşar ve mehri de kesmişseniz, o zaman borç, o kestiğiniz miktarın yarısıdır. Ancak kadınlar veya nikâh akdini elinde bulunduran kimse bağışlarsa başka. Ey erkekler! Sizin bağışlamanız ise takvaya daha yakındır. Aranızdaki fazileti unutmayın şüphesiz ki Allah, ne yaparsanız görür.**

Peygamber, gündüz sıcağın şiddetli zamanında öğle namazı kılardı. İnsanların, kuşluk uykusunda bulunmaları, ticaretle meşgul olmaları ve sıcağın şiddetinden dolayı arkasında ancak iki saf cemaat bulunurdu. Bunun üzerine:

238. Namazlara ve orta namaza devam edin ve Allah için boyun eğerek namaza durun.
239. Eğer bir korku hâlindeyseniz, yaya veya binek üzerinde kılın. Emin olduğunuz zaman da böyle bilmediğiniz şeyleri size öğrettiği şekilde Allah'ı anın.

Taifli biri, Medine'ye geldi. Beraberinde anası, babası, karısı ve kızları vardı. Bu zat, Medine'de öldü. Peygamber, onun ölüm haberini alınca malını malum şekilde ebeveynine ve çocuklarına verdi. Karısına bir şey vermedi. Fakat onlara, kocasının terekesinden kadına bir yıllık nafaka vermelerini emretti. Bu hadise üzerine:

240. Hanımlarını geride bırakarak vefat edenler, eşleri için senesine kadar evlerinden çıkarılmaksızın kendilerine yetecek bir malı vasiyet ederler. Eğer kendileri, evden çıkarlarsa, kendi haklarında yaptıkları meşru bir hareketten dolayı size bir sorumluluk yoktur. Allah çok güçlü-hikmet sahibidir.
241. Boşanmış kadınlar için de meşru ve geleneğe uygun şekilde bir meta vardır ki verilmesi, Allah'tan korkanlar üzerine bir borçtur.
242. İşte akıllarınız ersin diye, Allah size âyetlerini böylece açıklıyor.

Bir gün Hz. Ömer namaz kılarken geride iki Yahudi vardı. Hz. Ömer, rükûa varırken hava yapar, yani rükûda kollarını böğürlerine kısmayıp serbest ve aralıklı tutarak dizlerine kor ve karnını çekkin tutar ve bu şekilde rükûda güçlü bir vaziyet alırmış. Bunu gören Yahudilerin biri, diğerine, "Bu o mu?" der. Hz. Ömer, namazı bitirince birisinin, "Bu o mu?" dediğini söylemiş. Yahudiler: "Biz kitabımızda Allah'ın izniyle ölüleri dirilten Hazkil'in verdiğini verecek demirden bir boynuz buluyoruz demişler. Ömer'in: "Biz kitabımızda Hazkil ve İsa'dan başka Allah'ın izniyle ölüleri dirilten bulmuyoruz," demesi üzerine, "Biz, Allah'ın kitabında sana nakletmediği peygamberler buluyoruz demişler. Ömer de "evet" der. Bunun üzerine Yahudiler, ölüleri diriltmeye gelince, "Sana şunu söyleyeceğiz ki İsrailoğulları'nda veba meydana gelmişti. Bunlardan bir kavim çıktılar, bir mil gider gitmez Allah, bunları öldürdü. Bunlara bir duvar çevirdiler. Kemikleri çürüdüğünde Cenab-ı Allah, Hazkil'i gönderdi, üzerlerinde bir müddet durdu, Allah da bunları bu yüzden ölümden sonra tekrar hayata kavuşturdu," dediler.

243. Görmedin mi o kimseleri ki kendileri binlerce kişi iken ölüm korkusuyla yurtlarından çıktılar. Allah da kendilerine "Ölün!" dedi, sonra da onlara

bir hayat verdi. Şüphesiz ki Allah, insanlara karşı bir lütuf sahibidir. Fakat insanların pek çokları şükretmezler.

244. Allah yolunda çarpışın ve bilin ki Allah, her şeyi işiten-bilendir.

Ebu Dehdah: "Ya Resulallah! Benim iki bahçem var, birisini tasadduk edersem bana cennette iki misli var mıdır?" demiş. "Evet" buyurulmuş, "Dehdah'ın anası da yanımda mı?" demiş, "Evet" buyurulmuş, "Sabiyye de beraberimde mi?" demiş, "Evet" buyurulmuş. Bunun üzerine bahçelerinin en güzeli olan Huneyniyye adındaki bahçesini tasadduk etmiş, dönüp çoluk çocuğuna gelmiş, onlar da o bahçede bulunuyorlarmış. Hemen bahçenin kapısına durmuş, hanımı Ümmü Dehdah'a bunu nakletmiş. O da "Satın aldığın bahçeleri Allah mübarek etsin!" demiş. Çıkmışlar, bahçeyi teslim etmişler, şu âyet inmiştir:

245. O ki, Allah'a güzel bir ödünç versin de Allah da ona kat kat ödesin. Allah darlık da verir, genişlik de verir. O'na döndürülürsünüz.

246. Baksana, İsrailoğulları'nın Musa'dan sonra ileri gelenlerine! Hani onlar, peygamberlerinden birine: "Bize bir kumandan gönder de Allah yolunda savaşalım." dediler. O da: "Size savaş farz kılınırsa, acaba yapmamazlık eder misiniz?" dedi. Onlar: "Bize ne oldu da yurtlarımızdan çıkarıldığımız ve çocuklarımızdan ayrıldığımız halde Allah yolunda savaşmayalım?" dediler. Böylece savaş kendilerine farz kılınınca da onlardan azı hariç, yüz çevirdiler. Ama Allah, o zalimleri bilir.

247. Peygamberleri onlara: "Allah, Talût'u size hükümdar gönderdi," demişti. Onlar: "Ona üzerimize hükümdar olmak nereden geldi? Oysa hükümdarlığa biz, ondan daha lâyıkız, ona maldan bir genişlik, bir bolluk da verilmemiştir," dediler. Peygamberleri de, "Onu, başınıza Allah seçmiş ve ona bilgi ve vücut gücü vermiştir," dedi. Allah, mülkünü dilediğine verir. Allah'ın rahmeti geniş ve O, her şeyi bilir.

248. Nebileri, onlara şunu da söylemişti: Haberiniz olsun, Onun hükümdarlığının alâmeti, size o tabutun gelmesi olacaktır ki onda Rabbinizden bir sükûnet, Musa ve Harun ailelerinin bıraktıklarından bir kalıntı vardır. Onu melekler getirecektir. Eğer iman etmişlerden iseniz, bunda sizin için kesin bir alâmet vardır.

249. Talut, ordu ile hareket edince dedi ki: "Allah sizi mutlaka bir nehirle imtihan edecek. Kim ondan içerse, benden değildir. Kim de onu tatmazsa, işte o bendendir. Ancak eliyle bir avuç alan hariçtir. "İçlerinden azı hariç, hepsi de ondan içtiler. Talut ve beraberindeki iman eden kimseler nehri geçtiklerinde, "Bizim bugün, Calut ile ordusuna karşı duracak gücümüz yok," dediler. Allah'a kavuşacaklarına inanıp, bilenler ise

şu cevabı verdiler: "Nice az topluluklar, Allah'ın izniyle nice çok topluluklara galip gelmişlerdir. Allah, sabırlılarla beraberdir."

250. Calut ve ordusuna karşı savaş meydanına çıktıkları zaman da şöyle dediler: "Ey Rabbimiz! Üzerlerimize sabır dök, ayaklarımızı sabit tut ve kâfirler topluluğuna karşı bize yardım et!"

251. Allah'ın izniyle onları tamamen bozdular. Davud, Calut'u öldürdü ve Allah, kendisine hükümdarlık ve hikmet verdi ve ona dilediği şeylerden de öğretti. Eğer Allah'ın, insanları birbirleriyle savması olmasaydı, yeryüzü mutlaka bozulur giderdi. Allah, bütün âlemlere karşı büyük bir lütuf sahibidir.

252. Bunlar, Allah'ın âyetleridir. Onları sana hakkıyla okuyoruz. Şüphesiz ki sen o gönderilen resullerdensin.

253. O işaret olunan resuller yok mu, Biz onların bazılarını diğerlerine üstün kıldık. İçlerinden kimi var ki Allah, kendisiyle konuştu, bazısını da derecelerle daha yükseklere çıkardı. Biz Meryem oğlu İsa'ya da o delilleri verdik ve kendisini Rûhu'l-Kudüs ile kuvvetlendirdik. Eğer Allah dileseydi, bunların arkasındaki ümmetler, kendilerine o deliller geldikten sonra birbirlerinin kanına girmezlerdi. Fakat ihtilâfa düştüler, kimi iman etti, kimi inkâr etti. Yine Allah dileseydi, birbirlerinin kanına girmezlerdi. Allah dilediğini yapar.

254. Ey iman edenler! Kendisinde hiçbir alış verişin, hiçbir dostluğun ve hiçbir şefaatin bulunmadığı bir gün gelmeden önce, size verdiğimiz rızıklardan Allah yolunda harcayın. Kâfirlere gelince, onlar zalimlerdir.

255. Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur. O daima diridir, bütün varlığın idaresini yürütendir. O'nu ne gaflet basar, ne de uyku. Göklerde ve yerde ne varsa hepsi O'nundur. İzni olmadan şefaat edecek olan kimdir? O, kullarının önlerinde ve arkalarında ne varsa hepsini bilir. Onlar ise, O'nun dilediği kadarından başka ilminden hiçbir şey kavrayamazlar. O'nun kürsisi, bütün gökleri ve yeri kucaklamıştır. Onların her ikisini de görüp gözetmek O'na bir ağırlık vermez. O çok yüce-çok büyüktür.

Hz. Muhammed'in peygamberliğinden önce Ensar'dan bazıları, çocuklarını Yahudiliğe veya Hıristiyanlığa sokmuşlardı. İslâm dini gelince bunlara zor kullanmak istediler. İslâm'dan önce Ensar'dan bir kadının, çocuğu yaşamadığı durumlarda, şayet çocuğu yaşarsa onu Kitap Ehli ile beraber ve onların dini üzere bulundurmayı adardı. Bu sebeple Ensar çocuklarının bir kısmı Kitap Ehli'nin dininde bulunuyorlardı. Dolayısıyla İslâm'a geldikleri zaman dediler ki, "Biz vaktiyle bunların dinlerini, bizim dinimizden daha üstün görürdük ve çocuklarımızı onun için o yola sevk ederdik, mademki İslâm dini geldi, her halde biz bunları zorlarız," dediler.

Bu cümleden olarak Salim b. Avf oğullarında Husayn adında Ensar'dan birinin iki oğlu vardı. Önceleri Şam tüccarlarının telkinleriyle Hıristiyan olmuş gitmişlerdi. Hz. Muhammed'in peygamberliğinden sonra Medine'ye geldiklerinde babaları bunlara: "Vallahi sizi bırakmam, mutlaka Müslüman olmalısınız," diye sataştı. Onlar da çekindiler, üçü birlikte Resulullah'a gelmeleri üzerine âyet indi, babaları da onları bıraktı:

256. Dinde zorlama yoktur. Çünkü doğruluk, sapıklıktan ayırt edilmiştir. Artık her kim tâğutu inkâr edip, Allah'a inanırsa, sağlam bir kulpa yapışmıştır ki, o hiçbir zaman kopmaz. Allah, her şeyi işiten-bilindir.
257. Allah, inananların dostudur. Onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır. İnkârcıların dostları da tağuttur, onları aydınlıktan karanlıklara çıkarırlar. İşte onlar cehennemliklerdir. Orada ebedî kalırlar.
258. Allah, kendisine hükümdarlık verdi diye, Rabbi hakkında İbrahim'le tartışanı görmedin mi? Hani İbrahim, ona: "Benim Rabbim odur ki, hem diriltir, hem öldürür" dediği zaman: "Ben de diriltir ve öldürürüm," demişti. İbrahim: "Allah güneşi doğudan getiriyor, haydi sen onu batıdan getir!" deyince o inkâr eden kişi şaşırıp kaldı. Öyle ya, Allah zalimler topluluğunu doğru yola iletmez.
259. Yahut o kimse gibisini ki, bir şehre uğramıştı, altı üstüne gelmiş, ıpıssız yatıyordu. "Bunu bu ölümünden sonra Allah, nereden diriltecek?" dedi. Allah, onu yüz sene öldürdü, sonra diriltti, "Ne kadar kaldın?" diye sordu. O da: "Bir gün yahut bir günden az kaldım," dedi. Allah buyurdu ki: "Hayır! Yüz sene kaldın, öyle iken bak yiyeceğine, içeceğine henüz bozulmamış, hele eşeğine bak. Bunlar, seni insanlara karşı kudretimizin bir işareti kılalım diyedir. Hele o kemiklere bak, onları nasıl bir araya getiriyor, sonra onlara nasıl et giydiriyoruz?" Böylece gerçek ona açıkça belli olunca: "Biliyorum ki, Allah her şeye gücü yetendir."

Hz. İbrahim, deniz kıyısında veya Lut gölünün kenarında, bir hayvan leşi gördü. Deniz kabarıp sular, leşi kapladığı zaman deniz hayvanları, deniz çekildiği zaman yırtıcı hayvanlar gelip leşi yiyorlardı. Kara hayvanları çekildiği zaman kuşlar gelip gagalıyor ve karınlarını doyuruyorlardı. Hz. İbrahim, bu hali gördü ve hayret etti de, "Ya Rab! Muhakkak ben bilirim, bu ölüyü yırtıcı hayvanların karınlarından, kuşların kursaklarından ve deniz hayvanlarının boşluklarından elbette toplayıp dirilteceksin. Bunu nasıl yaptığını bana göster. Onu yakından göreyim de ilmi yakin hasıl olsun," demesi üzerine:

260. İbrahim de: "Ey Rabbim! Ölüleri nasıl dirilttiğini bana göster!" demişti. Allah: "İnanmadın mı ki?" buyurdu. İbrahim: "İnandım, fakat kalbim

mutmain olsun diye istiyorum," dedi. Allah buyurdu ki: "Öyle ise kuşlardan dördünü tut da onları kendine çevir, iyice tanıdıktan sonra her dağın başına birer parça dağıt, sonra da onları çağır, koşa koşa sana gelecekler ve bil ki, Allah gerçekten güçlü-hakimdir."

261. Mallarını Allah yolunda harcayanların durumu, bir danenin durumu gibidir ki, yedi başak bitirmiş ve her başakta yüz dane var. Allah, dilediğine daha katlar. Allah'ın rahmeti geniş-bilendir.

Hz. Osman, Tebük Gazasında (M.S. 630) palanları, çulları, sürücüleri ve bütün techizatı ile beraber orduya bin deve infak etmişti. Abdurrahman b. Semure, "Osman, Tebük Savaşı'nda bin dinar ile geldi. Parayı, Hz. Resul'un hücresine döktüğünü gördüm. Hz. Resul, mübarek elini paranın içine sokarak altını üstüne çevirdi de, 'Bugünden sonra Osman'ın işlediği ona zarar vermez,' buyurdu" demesi üzerine:

262. Allah yolunda mallarını infak eden, sonra verdiklerinin arkasından başa kakmayı, gönül incitmeyi uygun görmeyen kimselerin Rableri yanında mükâfatları vardır. Onlara hiçbir korku yoktur ve onlar üzülmeyecektir.

263. Bir tatlı dil ve kusurları bağışlamak, arkasından eza ve gönül bulantısı gelecek bir sadakadan daha hayırlıdır. Allah zengin-halimdir.

264. Ey iman edenler! Sadakalarınızı, başa kakmakla boşa çıkarmayın. O adam gibi ki, insanlara gösteriş için malını dağıtır da ne Allah'a inanır ne Ahiret gününe. Artık onun hâli, bir kayanın hâline benzer ki, üzerinde biraz toprak varmış, derken şiddetli bir sağnak inmiş de onu yalçın bir kaya halinde bırakıvermiş. O kişiler, kazandıklarından hiçbir şey elde edemezler. Allah, kâfirler topluluğunu doğru yola iletmez.

265. Allah'ın rızasını aramak, kendilerini sabit kılmak için mallarını infak edenlerin hâli, bir tepedeki güzel bir bahçenin hâline benzer ki, ona kuvvetli bir sağnak düşmüş de yemişlerini iki kat vermiştir. Böyle bir bahçeye yağmur düşmese bile mutlaka bir çisinti vardır. Allah yaptıklarınızı görür.

266. Hiç biriniz ister mi ki, kendisinin hurmalık ve üzümlüklerden bir bahçesi olsun, altında ırmaklar aksın, içinde her türlü ürünü bulunsun da, kendi üzerine de ihtiyarlık çökmüş ve elleri ermez, güçleri yetmez küçük, zayıf çocukları olsun. Derken ona ateşli bir bora isabet ediversin de o bahçe yanıversin. İşte Allah, âyetlerini size böylece açıklıyor. Umulur ki düşünürsünüz.

Başlangıçta sadaka ile ilgili emirleri bildiren âyet indiği zaman Ashab'tan bir kısmı hurma salkımlarını getirir, muhtaç olanlar yesin diye Mescid'e asarlardı.

Bir kısım Ashab da caiz zannıyla döküntü, bozuk, çürük çarık şeyler getirmişlerdi. Sonra şu âyet indi:

267. Ey iman edenler! İnfakı gerek kazandıklarınızın, gerek sizin için yerden çıkardıklarımızın iyilerinden yapın. Kendinizin göz yummadan alıcısı olamayacağınız kötüsünü vermeye yeltenmeyin. Biliniz ki, Allah sadakalarınıza muhtaçsız-hamde layık olandır.

268. Şeytan sizi fakirlikle korkutup çirkin şeylere teşvik eder. Allah da lütfundan ve bağışlamasından birtakım vaatlerde bulunuyor. Allah lütfu geniş-bilendir.

269. Dilediğine hikmet verir. Hikmet verilene ise çok hayır verilmiş demektir. Ve bunu ancak akıllılar anlar.

270. İnfak ettiğiniz ve adadığınız her şeyi Allah bilir. Zalimlerin yardımcıları yoktur.

Peygamber'e, "Sadakanın gizli verileni mi efdal, açıktan verileni mi?" diye sormuşlardı. Buna cevap olarak şu âyet nazil oldu:

271. Sadakaları açıkça verirseniz ne ala! Onları gizler de fakirlere verirseniz bu sizin için daha hayırlıdır ve günahlarınızın birçoğunun bağışlanmasına sebep olur. Bilin ki, Allah, yaptıklarınızdan haberdardır.

Hz. Ebu Bekr'in kızı Esma'nın anası Kuteyle ile ninesi, müşrik oldukları halde Hz. Esma'dan bir şey istemek için yanına gelmişlerdi. O da, "Resulullah'dan izin almadan size bir şey vermem, çünkü siz benim dinimde değilsiniz," demişti. Bir de Ensar'dan bir kısım insanların, Beni Kurayza ve Beni Nadir Yahudilerine yakınlıkları vardı. Böyle iken onlara sadaka vermezler ve Müslüman olmadığınız sürece size bir şey vermeyiz derlerdi.
Bir rivayete göre de, Müslümanlar arasında fakirlerin çoğaldığı bir sırada, Hz. Peygamber, Müslümanları müşriklere sadaka vermekten menetmiş ve müşriklerin ihtiyaç yüzünden İslâm'a girmelerini arzu etmişti. Bu sebeplerden biri veya hepsi dolayısıyla:

272. Onları yola getirmek senin işin değildir, ancak Allah dilediğini yola getirir. Yaptığınız her iyilik kendiniz içindir. Siz yalnızca Allah rızasını gözetmenin dışında infak etmezsiniz. İyilik cinsinden ne infak ederseniz o size aynen ödenir. Size hiçbir şekilde haksızlık yapılmaz.

Aşağıdaki âyet "Ashab-ı Suffe" adı verilen fakir muhacirler hakkında nazil olmuştur ki, bunların sayısının dörtyüz kadar olduğu zamanlar olmuştur. Medine'de ne kalacak yerleri, ne aile ve akrabaları, ne de kazanç getirecek bir meslekleri vardı. Hep Hz. Peygamber'in Mescid'ine devam ederler, Mescid'in sofasında oturur, orada yatar kalkarlardı. Kur'ân öğrenirler, Hz. Peygamber'in sohbet ve konuşmalarını dinlerler, genellikle oruç tutarlar ve vakitlerini ibadetle ve İslâmiyeti öğrenmekle geçirirlerdi. Bunlar, Peygamber dersanesinin, kendilerini Allah yoluna adamış öğrencileriydi. Bir gün Hz. Peygamber, Suffe Ashabı'nın başında durmuş, onların hallerini gözden geçirmiş idi. Onların fakirliklerini ve çekmekte oldukları zahmetleri gördü ve gönüllerini almak için buyurdu ki: "Ey Suffe Ashabı! Size müjdeler olsun ki, her kim şu sizin bulunduğunuz durumda olur, halinden razı olarak bana kavuşursa işte o benim arkadaşımdır," demesi üzerine:

273. Sadakalarınızı, kendilerini Allah yoluna adamış olan fakirlere veriniz. Onlar yeryüzünde dolaşmaya güç yetiremezler. Utangaç oldukları için, tanımayanlar, onları zengin sanırlar. Oysa sen onları yüzlerinden tanırsın. Yüzsüzlük yapıp bir şey de isteyemezler. Ne iyilik yaparsanız, şüphe yok ki, Allah onu bilir.

Hz. Ebu Bekir, sahip olduğu kırk bin dinarın onbinini gece, onbinini gündüz, onbinini gizli, onbinini de açıkça olmak üzere birden tasadduk etmiş idi ve bu âyet bunun hakkında inmiştir deniliyor.
Hz. Ali dahi dört dirhem gümüşten başka hiçbir şeye malik değil iken bunun birini gece, birini gündüz, birini gizli, birini de açıkça olmak üzere hepsini tasadduk etmiş idi. Hz. Peygamber, "Niçin böyle yaptın?" diye sorduğunda, "Rabbimin va'dine hak kazanmak için," demiş, bunun üzerine kendisine, "O, senin" buyurulmuştu ki, bu âyetin nüzul sebebinin bu olduğu da böylece rivayet edilmiştir.
Bir başka rivayette bu âyetin Allah yolunda cihad için atlar besleyip masraf yapanlar hakkında indiği söylenmiştir.

274. Mallarını gece ve gündüz, gizlice ve açıkça infak edenler yok mu, işte onların Rableri katında mükâfatları vardır. Onlara korku yoktur, onlar mahzun da olmayacaklar.

Ribâ (faiz) ile ilgili hükümler, Peygamberlik yıllarının sonuna doğru ve Mekke'nin fethi sıralarında nazil olmuştur. Ve hatta halka duyurulması ile ilk uygulaması da Vedâ Haccı'na rastlamıştır.

275. Faiz yiyen kimseler, şeytan çarpan kimsenin kalktığı gibi kalkarlar. Bu, onların, "Alışveriş de faiz gibidir," demeleri yüzündendir. Oysa Allah, alışverişi helal, faizi haram kılmıştır. Kim, Rabbinden kendisine gelen bir öğüt üzerine faizciliğe son verirse, geçmişte olanlar kendisine ve hakkındaki hüküm de Allah'a kalmıştır. Her kim de yeniden faize dönerse işte onlar cehennem ehlidirler ve orada süresiz kalacaklardır.

276. Allah faizi mahveder, sadakaları bereketlendirir. Allah, günahkâr ve nankör hiç kimseyi sevmez.

277. İman edip iyi işler yapan, namazı dosdoğru kılıp zekâtı verenlerin Rabbleri katında elbette mükâfatları vardır. Onlara hiçbir korku olmadığı gibi, onlar mahzun da olmazlar.

Taif'deki Sakif kabilesinden Amroğulları denilen oymaktan Mes'ud, Abdi Yaley, Habib ve Rabi'a adlarındaki dört kardeş, Mekke'de Beni Mahzûm'dan Beni Muğire'ye faizle borç verirlerdi. Hz. Peygamber Taif'i fethettiği zaman bu kardeşler Müslüman olmuşlar, sonra Beni Muğire'deki alacaklarının faizlerini istemişlerdi. Beni Muğire de Müslüman olmuş ve İslâm'a rağmen faiz vermek istememişti. Fetih'ten sonra Mekke valisi olan Attab ibni Üseyd'e müracaat olundu ve bir rivayete göre, Sakif'in Hz. Peygamber'le Taif antlaşmasında hak üzerinde ribâdan olan gerek alacak ve gerekse vereceklerinin düştüğüne ilişkin hüküm de yer almaktaydı. Attab ibni Üseyd, Hz. Peygamber'e yazdı, o zaman işte bu âyet nazil oldu. Bundan dolayı Hz. Peygamber, cevap olarak bu âyeti yazdı ve altına da şu notu ekledi: "Onlar buna razı olurlarsa ne âla, yoksa onlara savaş ilan et!"

Ata ile İkrime'nin verdiği bilgilere göre, Hz. Peygamber'in amcası Abbas ile damadı Osman b. Affan, ortak olarak hurma bahçesi kiralamışlar, yani vakti gelince hurmaları toplamak üzere peşin para vererek selem yoluyla bir alışveriş sözleşmesi yapmışlardı. Toplama vakti gelince, hurmanın bir kısmını toplayıp kaldırmışlar, geriye kalanını da faiz karşılığı olarak toplamak istemişlerdi. Bu da faizin karşılığı demişlerdi. Bunun üzerine bu âyet nazil oldu.
Süddî'nin rivayetine göre, Hz. Abbas ile Hz. Halid bin Velid, cahiliye devrinde ortak olarak faizcilik yapıyorlardı. İslâm'a girdikleri zaman eskiden kalma pek çok faiz alacakları vardı. Bunlar hakkında:

278. Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve artık faizin peşini bırakın, eğer gerçekten müminler iseniz.

279. Eğer böyle yapmazsanız, o zaman Allah ve Resulü tarafından size savaş açılmış olduğunu bilin. Eğer tevbe ederseniz, sermayeleriniz sizindir. Haksızlık etmezsiniz, haksızlığa da uğramazsınız.

280. Eğer borçlu darlık içindeyse, ona ödeme kolaylığına kadar bir süre tanıyın. Bu gibi borçlulara alacağınızı bağışlayıp sadaka etmeniz, eğer bilirseniz sizin için daha hayırlıdır.

Abdullah b. Abbas'tan rivayet ediliyor ki, aşağıdaki âyet, Kur'ân-ı Kerîm'in en son nazil olan âyetidir. Şöyle ki: Hz. Peygamber, Veda Haccını ifa ettiği zaman "kelâle" âyeti, yani "Sana soruyorlar, de ki, Allah size kelâle hakkında hüküm bildiriyor..." (Nisa, 4/176) âyeti nazil olmuştu. Sonra Arafat'ta vakfede iken "İşte bugün size dininizi ikmal ettim..." (Maide, 5/3) âyeti nazil oldu. Sonra da Medine yolunda işte bu âyet nazil oldu. Ve Cebrail, "Ya Muhammed! Bunu Bakara'nın ikiyüz seksen birinci âyete koy," dedi. Ve bu âyetten sonra Resulullah'ın, seksenbir gün, yirmibir veya yedi gün, yahut sadece üç saat yaşadığı söylenmiştir.

281. Öyle bir günden korkunuz ki, o gün Allah'a döndürüleceksiniz. Sonra da herkese kazancı tamamıyla ödenecek ve hiç kimse haksızlığa uğramayacaktır.

Aşağıdaki ayet, "Müdâyene Âyeti", Kur'ân'daki en uzun âyettir. Bir rivayete göre; nüzul sebebi, peşin para ile veresiye mal almak demek ise de her çeşit alışverişe ve borçlanmaya şamil olan "selem" denilen alışveriştir.

282. Ey iman edenler! Belli bir vade ile karşılıklı borç alış verişinde bulunduğunuz vakit onu yazın. Hem aranızda doğruluğuyla tanınmış yazı bilen biri yazsın. Yazı bilen biri, Allah'ın, kendisine öğrettiği gibi yazmaktan kaçınmasın da yazsın. Bir de hak kendi üzerinde olan adam söyleyip yazdırsın ve her biri yazarken Rabbi olan Allah'dan korksun da haktan bir şey eksiltmesin. Şayet borçlu bir bunak veya küçük bir çocuk veya söyleyip yazdıramayacak durumda biri ise velisi doğrusunu söyleyip yazdırsın. Erkeklerinizden hazırda olan iki kişiyi de şahit yapın. Şayet iki tane erkek hazırda yoksa o zaman doğruluğuna güvendiğiniz şahitlerden bir erkekle iki kadın ki, birisi unutunca, öbürü hatırlatsın. Şahitler de çağırıldıklarında kaçınmasınlar. Az olmuş, çok olmuş, onu vadesine kadar yazmaktan usanmayın. Bu, Allah katında adalete daha uygun olduğu gibi; hem şahitlik için daha sağlam, hem şüpheye düşmemeniz için daha elverişlidir. Meğerki aranızda hemen devredeceğiniz bir ticaret olsun, o zaman bunu yazmamanızda sizin için bir sakınca yoktur. Alım satım yaptığınız vakit de yine şahit tutun. Ayrıca ne yazan, ne de şahitlik eden bir zarar görmesin. Eğer onlara zarar verirseniz, o işte

mutlaka size dokunacak bir günah olur. Üstelik Allah'dan korkun. Allah size ayrıntılarıyla öğretiyor ve O, her şeyi bilir.

Şu âyetin nüzul sebebinde iki rivayet vardır: Birisi şahitliği gizlememek ve doğruyu olduğu gibi söylemek hakkında nazil olmuştur, diğeri ise müminlerden kâfirleri dost edinip, onları taklid edenler hakkında:

283. Şayet siz, sefer üzere olur bir kâtip de bulamazsanız, o vakit alınmış bir rehinler belge yerine geçer. Yok, eğer birbirinize güveniyorsanız kendisine güvenilen adam Rabbi olan Allah'tan korksun da üzerindeki emaneti ödesin. Bir de şahitliğinizi inkâr edip gizlemeyin, onu kim inkâr ederse mutlaka onun kalbi günahkârdır. Allah yaptıklarınızı bilir.
284. Göklerde ve yerdeki her şey Allah'ındır. Siz içinizdekileri açığa vursanız da gizli tutsanız da Allah onunla sizi hesaba çeker. Sonra dilediğini bağışlar, dilediğine de azab eder. Allah her şeye kadirdir.

Yukarıdaki âyetin nazil olması, ashaba pek ağır geldi. Toplanıp Resulullah'a vardılar, diz çöktüler: "Ey Allah'ın Resulü, namaz, oruç, cihad, sadaka gibi gücümüzün yeteceği amellerle mükellef olduk. Şimdi ise bu âyet indirildi. Hâlbuki bizim buna gücümüz yetmeyecek," dediler ve "Her birimiz, kendi gönlünde öyle şeyler konuşur ki, dünyaları verseler bunların kalbinde bulunmasını arzu etmez," diye insanın elinde olmadan içinde bulunan duygu, düşünce, tasarı ve hayallerden söz ettiler. Peygamber, onlara, "Siz de sizden önceki Kitap ehli gibi, duyduk ve karşı koyduk mu demek istiyorsunuz? Duyduk ve uyduk, ey Rabbimiz ğufranını dileriz, dönüş ancak sanadır, deyiniz!" buyurdu.
Mirac Gecesi, Peygamber'e üç şey verilmişti; beş vakit namaz, ümmetinden şirk koşmayanın cehennemi icap eden büyük günahlarının mağfiret olunması ve Bakara Suresi'nin aşağıdaki şu son iki ayetidir.

285. Peygamber, Rabbi'nden kendisine ne indirildiyse ona iman etti. Müminlerin hepsi Allah'a, meleklerine, kitaplarına ve peygamberlerine iman ettiler. "Biz Allah'ın peygamberleri arasında ayırım yapmayız, duyduk ve itaat ettik. Ey Rabbimiz, bağışlamanı dileriz, dönüş ancak sanadır," dediler.
286. Allah, hiç kimseye gücünün yeteceğinden başka yük yüklemez. Herkesin kazandığı hayır kendisine, yaptığı kötülüğün zararı yine kendisinedir. Ey Rabbimiz! Eğer unuttuk ya da yanıldıysak bizi sorguya çekme! Ey Rabbimiz! Bize, bizden öncekilere yüklediğin gibi ağır yük yükleme! Ey Rabbimiz! Bize gücümüzün yetmeyeceği yükü de yükleme! Bağışla bizi,

mağfiret et bizi, rahmet et bize! Sensin bizim Mevlamız, kâfir kavimlere karşı yardım et bize!

88. – 8. ENFÂL SURESİ

Medine döneminde hicretin ikinci yılında yani M.S. 624'te Bedir savaşı sırasında inmiş, 75 ayettir.

Sûre, adını ilk ayetteki "Enfâl" kelimesinden almıştır. Enfâl; savaş ganimeti demektir. Sûrede; savaş, özellikle Bedir savaşı sonrası elde edilen ganimetlerin kimlere ve nasıl pay edileceği anlatılır.

Hz. Peygamber, Bedir savaşında düşmanla savaşacak olan gençlere, "Kim, bir kafiri öldürürse şu şu, onun olacaktır," diyordu. İhtiyarlar, geride Peygamber'in yanında safta kaldılar. Gençler ise savaşa koşup Müşrikler'in üzerine şiddetle saldırdılar. Onları öldürdüler, yaraladılar, müşrik ordusunu bozdular, dağıttılar, esir ve ganimet aldılar. Savaş bitip düşman kaçtıktan sonra gençler, "Ganimet malları bizimdir. Çünkü Müşrikler'le biz dövüştük, biz savaştık, biz öldürdük, düşmanları bozguna biz uğrattık," dediler. Onlara karşı ihtiyarlar da, "Biz, size yardımcı idik. Bozguna uğrasaydınız yanımıza gelecektiniz, o zaman biz de savaşa atılacaktık. Ganimetleri kendiniz alıp da bizi ondan mahrum etmeye hakkınız yoktur," dediler. Böylece gençlerle ihtiyarlar arasında münazara büyüdü. Bunun üzerine Peygamber'e geldiler. Hz. Peygamber, ganimetlerin beşte dördünü, gaziler arasında taksim etti. Ashab'ın, beşte birinin ne olduğunu sorması üzerine:

1. **Sana ganimetlerin taksimini soruyorlar. De ki, ganimetlerin taksimi Allah'a ve Resulü'ne aittir. Onun için siz gerçekten mümin iseniz Allah'tan korkun da aranızı düzeltin. Allah'a ve Resulü'ne itaat edin!**
2. **Gerçek müminler, Allah anıldığı zaman yürekleri ürperir, âyetleri okunduğu zaman imanlarını arttırır ve Rablerine dayanırlar.**
3. **Onlar, namazı kılarlar ve kendilerine rızık olarak verdiğimiz şeylerden infak ederler.**
4. **İşte onlar, gerçek müminlerdir. Onlara Rablerinin katında dereceler, bağışlanma ve cömert rızık vardır.**

Ebu Eyyub El-Ensari, Bedir savaşı öncesini anlatıyor: Ebu Süfyan komutasında bulunan Kureyş'in büyük bir ticaret kervanının, Şam'dan Mekke'ye döndüğü, Peygamber'e haber verildi. O zaman da biz, Medine'de bulunuyorduk. Peygamber bize, "Kervan hakkında ne dersiniz? Umulur ki Allah, kervanı bize ganimet verir ve bizi selamette kılar," buyurdu. Bunun üzerine biz, Peygamber'le Medine'den yola çıktık. Bir iki gün gittikten sonra Peygamber bize, "Kervan hakkında ne dersiniz?" dedi. Biz, "Ey Allah'ın Resulü! Kureyş ordusu ile savaşa

gücümüz yok. Biz, Medine'den kervan için çıktık," dedik. Sahabe'nin birçoğu, hareketin hedefinin yalnızca bu kervanı vurmak olduğu düşüncesinde bulunduklarından bu harekete fazla ağırlık kuşanmadan katılmışlardı. Oysa öte yandan bütün Mekke halkı ayaklanmış büyük bir kalabalık teşkil ederek Ebu Cehil kumandasında hareket etmiş, güçlü ve şevketli bir taife idi. Bin kişilik silahlı bir Kureyş ordusu Bedir'e doğru geliyordu.

O zaman Cebrail inmiş ve demiştir ki, Ey Muhammed, Allah Teâlâ, size iki taifenin birini vaad etti; ya ıyr, ya nefîr yani ya kervan veya Kureyş ordusu." Resulullah, yolda ashabı ile istişare edip buyurdu ki, "Ne diyorsunuz? Kureyşliler yola çıktılar. Her türlü zorluğa ve sıkıntıya rağmen bize doğru geliyorlar. Sizce kervan mı daha iyi, yoksa onları karşılamak mı?" Büyük bir kısmı: "Hayır, bizce düşmanı karşılamaktansa kervanı takip etmek daha iyi," dediler. Buna karşı Resulullah'ın mübarek yüzlerinde bir burukluk hasıl oldu. Sonra şunları söyledi: "Kervan, deniz kenarından geçti gitti, Ebu Cehil ise bize doğru geliyor," dedi. Bunun üzerine yine de "Ya Resulallah, kervana bak, düşmanı bırak," dediler.

Hz. Peygamber öfkelenmişti, Ebubekir ve Ömer, kalktılar güzel sözler söylediler. Sonra Sa'd b. Ubade kalktı ve dedi ki "Ey Allah'ın Resulü! Kendi emrine bak ve icra et, vallahi sen yani Aden körfezine gitsen Ensar'dan bir kişi bile geri kalmaz," dedi. Daha sonra Mikdat b. Amr, kalktı ve dedi ki "Ya Resulallah! Allah Teâlâ sana ne emrettiyse onu icra et, ne tarafa gidersen biz kesinlikle seninle beraberiz. Biz, İsrailoğulları'nın Hz. Musa'ya dedikleri gibi, "Git, sen ve Rabb'in birlikte savaşın, biz işte burada oturup bekliyoruz," demeyiz, lâkin deriz ki Sen Rabb'inle git, ikiniz onlarla savaşınız, biz de sizinle beraberiz, gören bir tek gözümüz bulunduğu müddetçe savaşacağız."

Bunun üzerine Resulullah'ın yüzü güldü, "Şimdi bana söyleyin, insanlar bu iki görüşten hangisinden yanadır?" buyurdu. Ve insanlar sözünden maksadı da Medineliler yani, Ensar idi. Zira Ensar, Akabe'de Peygamber'e bey'at ettikleri zaman "Sen bizim diyarımıza gelinceye kadar zimmetimizde değilsin, ancak bize geldiğin zaman zimmetimizdesin, kendi çoluk çocuğumuzu müdafaa ettiğimiz gibi seni de müdafaa edeceğiz," diye söz vermişlerdi. Ve anlaşıldığına göre Resul-i Ekrem, Ensar'ın, "Biz ancak Medine içinde hücum eden bir düşmana karşı müdafaayı üstlenmiştik," gibi bir görüş öne sürmeleri ihtimalini hesaba katıyor gibiydi. Sa'd b. Muaz kalkıp, "Ey Allah'ın Resulü! Galiba bizi kastediyorsun?" deyince, o da "evet" buyurdu. Bunun üzerine Sa'd dedi ki: "Biz sana iman ettik, seni tasdik eyledik ve bize getirdiğinin hak olduğuna şehadet ettik. Bu konuda sana uymak ve itaat etmek üzere söz verdik. Şu halde sen ne dilersen onu yap. Seni hak peygamber olarak gönderen Allah'a yemin ederim ki, sen bize şu denizi gösterip dalsan biz de beraber dalarız ve içimizden bir tek kişi bile geri kalmaz. Bizimle düşmana karşı gitmeni de hoş görmezlik etmeyiz.

Biz harpte sebatkârız, çarpışma sırasında sadakat gösteren kimseleriz. Umulur ki Allah Teâlâ, bizden sana, yüzünü güldürecek şeyler gösterecektir. Şu halde yürüt bizi Allah'ın bereketine."
Sa'd'in bu sözlerinden Resulullah çok memnun oldu ve sevindi, sonra da buyurdu ki; "Haydi yürüyün Allah'ın bereketine, size müjde veriyorum ki, Allah bana iki taifenin birini vaad buyurdu. Allah biliyor ki, ben sanki şu anda onların devrilip yere serilecekleri yerleri görür gibi oluyorum." Bu hadise üzerine:

5. **Rabbin seni, hak uğruna savaşmak için evinden çıkarmıştı. Oysa Müslümanların bir kısmı o zaman bundan hoşlanmamışlardı.**
6. **Gerçek açığa çıktıktan sonra bile seninle münakaşaya devam etmişlerdi; sanki göz göre göre ölüme sürükleniyorlardı.**
7. **İşte o zaman Allah size iki taifeden (kervan veya kureyş ordusundan) birinin sizin olduğunu vadediyordu. Siz ise güçsüz olanın (kervan) sizin olmasını arzu ediyordunuz. Hâlbuki Allah, âyetleriyle hakkı ortaya çıkarmak ve kâfirlerin arkasını kesmek istiyordu.**
8. **Hakkı gerçekleştirmek ve batılı yok etmek için; suçlular istemese de.**

Müminler, Bedir savaşının ve çatışmanın kaçınılmaz olduğunu anladıklarında, "Ey Rabb'imiz, Senin düşmanlarına karşı bize yardım et! Ey yalvaranların niyazını duyan, bize merhamet et!" diye dua etmeye başladılar. Hz. Peygamber, müşriklere baktı, bin kadar idiler, bir de ashabına baktı, üçyüz on kadar kişiydiler. Bunun üzerine kıbleye döndü ve iki elini kaldırıp, "İlâhî bana verdiğin sözü yerine getir! İlâhî, şu bir avuç insan yok olursa, sana yeryüzünde ibadet eden kalmayacak," diye dua etmeye başladı, bir süre duaya devam etti, nihayet omuzundan ridası düştü. Onu Hz. Ebubekir aldı, mübarek omuzuna koydu ve ardından, "Ey Allah'ın Resulü! Rabbine niyazın ve münacatın yetişir. O, sana olan vaadini yerine getirecektir," dedi. Rabbiniz de size şöyle cevap verdi, yani şu şekilde âyet nâzil oldu:

9. **Rabbinizden yardım diliyordunuz. O da: "Ben işte ardarda bin melekle size yardım ediyorum," diye duanızı kabul buyurmuştu.**
10. **Bunu Allah size sırf bir müjde olsun ve bununla kalbleriniz yatışsın diye yapmıştı. Yoksa zafer ancak Allah katındandır. Allah güçlü-hikmet sahibidir.**
11. **O sırada size, yine katından bir güven ve esenlik olmak üzere bir uyku sardırıyordu, sizi temizlemek, şeytanın vesvesesini sizden gidermek, yüreklerinize kuvvet vermek ve ayaklarınızı sağlam durdurmak için gökten üzerinize yağmur indiriyordu.**

12. O an Rabbin meleklere şöyle vahyediyordu: Ben sizinle beraberim, müminlere sebat verin. Kâfirlerin yüreğine korku salacağım, hemen boyunlarının üstüne vurun, bütün parmaklarına vurun."
13. Çünkü onlar, Allah'a ve Resulüne karşı geldiler. Kim Allah'a ve Resulü'ne karşı gelirse, bilsin ki Allah şiddetli olandır.
14. İşte gördünüz ya, şimdilik siz bunu tadın! Şu da kesindir ki, ahirette kâfirlere cehennem azabı vardır.

Düşmanla karşılaştıklarında savaştan kaçan müminler için:

15. Ey iman edenler! Toplu olarak kâfirlerle karşılaştığınız zaman, onlara arkalarınızı dönmeyin.
16. Böyle bir günde her kim onlara, tekrar dönüp çarpışmak için geri çekilmek veya diğer bir safta yeniden mevzilenmek hâlleri dışında, arkasını dönerse, muhakkak Allah'tan bir gazaba uğramış olur ve varacağı yer cehennemdir. Ne kötü bir akıbettir!

Kureyş ordusu, Akankal'den çıkınca, Peygamberimiz buyurmuştu ki, "İşte Kureyş, gurur ve iftihar ile geldi. Allah'ım! Bunlar, Senin Resul'ünü inkâr ediyorlar. Bana verdiğin vaadi senden istiyorum ya Rabbi!" diye dua etti. İşte bu sırada Cebrail geldi, "Bir avuç toprak al, onlara doğru at!" dedi. Ne zaman ki, iki taraf savaşa tutuştular Peygamberimiz bir avuç çakıl aldı yüzlerine doğru attı ve "yüzleri kurusun!" buyurdu. Bunun üzerine düşman saflarında gözüyle meşgul olmayan bir müşrik kalmadı. Bundan sonra bozuldular, müminler de enselerine bindi; bir yandan öldürüyorlar, bir yandan da esir alıyorlardı. Sonra savaş sona erince Müslümanlardan, "Şöyle kestim, şöyle vurdum, böyle esir aldım," diye ileri geri konuşanlar ve yaptıkları ile övünenler oldu. İşte şu âyet bunun üzerine nâzil oldu:

17. Sonra onları siz öldürmediniz, fakat Allah öldürdü. Attığın zaman da sen atmadın, fakat Allah attı. Bu da müminlere güzel bir imtihan geçirtmek içindi. Allah işiten-bilendir.
18. Gördünüz ya, Allah, kâfirlerin tuzağını işte böyle boşa çıkarır.

Mekke müşrikleri, Mekke'den yola çıktıkları zaman, Kâbe'nin örtüsüne yapışarak, "Ey Allahımız, iki askerin en yücesine, iki tarafın en doğrusuna, iki grubun en değerlisine yardım et!" diye dua ederek Allah'tan zafer ve fetih istemişlerdi. Ne kadar dikkat çekici bir durumdur ki, duaları aynen kabul olunmuştu. Fakat ettikleri duaya kendi durumları uygun düşmüyordu. Bunun için sonuç kendi aleyhlerine ve müminlerin lehine olarak kabul olunmuştu.

Aslında bu âyette, Bedir Savaşı'nın asıl çıkış sebebinin müşriklerin saldırgan tutumundan kaynaklandığına işaret vardır. Onun için buyuruluyor ki ve eğer siz bu sevdadan vazgeçerseniz, bu bulunduğunuz duruma, yani Allah'a ve Resulü'ne karşı gelmeye, kin ve düşmanlık gütmeye, ona karşı savaş açmaya son verirseniz bu sizin için hayırlıdır. Ve şayet yine harp fikrine dönerseniz biz de döneriz ve cemaatiniz çok da olsa hiçbir şeye yaramaz, size fayda vermez:

19. Fetih istiyorsanız, işte size fetih gelmiştir, eğer aşırı gitmez de son verirseniz, hakkınızda daha hayırlıdır. Eğer dönerseniz, Biz de döneriz. O vakit askeriniz çok da olsa size hiç bir şekilde fayda vermez. İyi biliniz ki, Allah müminlerle beraberdir.
20. Ey iman edenler! Allah'a ve Resulü'ne itaat edin! İşittiğiniz halde onun emirlerinden yüz çevirmeyin!
21. İşitmedikleri halde "işittik" diyenler gibi olmayın!
22. Allah katında canlıların en kötüsü, akletmeyen sağırlarla dilsizlerdir.
23. Allah onlarda hayır görseydi onlara işittirirdi, işittirseydi yine de aldırmaz arka dönerlerdi.
24. Ey iman edenler! Peygamber sizi, size hayat verecek şeylere davet ettiği zaman, Allah'a ve Resul'e icabet edin. Bilin ki Allah, kişi ile kalbi arasına girer. Siz O'nda toplanacaksınız.
25. Öyle bir fitneden sakının ki, içinizden yalnızca zulüm yapanlara dokunmakla kalmaz. Bilin ki Allah'ın cezası şiddetlidir.
26. Hatırlayın o zamanları ki, siz yeryüzünde az ve zayıftınız. İnsanların sizi söküp atmasından korkuyordunuz. Öyle iken O, sizi barındırdı ve sizi yardımıyla destekleyip güçlendirdi ve şükretmeniz için sizi iyi şeylerle rızıklandırdı.

Ashab, Peygamber'den bir şey duydukları zaman, onu ifşa ederler ve bu da Müşrikler'in kulağına giderdi. Ebu Süfyan, Mekke'den çıkıp Medine'ye doğru yürüdüğü zaman, Cebrail geldi ve Peygamber'e, "Ebu Süfyan, filan yere geldi, şunu yaptı, oradan falan yere gitti. Ona karşı çıkınız ve söylediklerimi kimseye söylemeyiniz," buyurdu. Buna rağmen münafıklardan biri, "Muhammed, size karşı çıkmak istiyor, hazırlıklı bulununuz," diye Müşrikler'e mektup yazdı. Allah, aşağıdaki ayeti indirerek müminleri, münafıklar gibi yapmaktan nehyetti:

27. Ey iman edenler! Allah'a ve Resul'e hainlik etmeyiniz. Bilerek emanetlerinize ihanet etmeyiniz.
28. Biliniz ki, mallarınız ve evlatlarınız birer imtihan sebebidir. Allah, katında büyük ecir olandır.

29. Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakınırsanız, O, size bir ayırtediş verir ve günahlarınızı örter, sizi bağışlar. Allah büyük lütuf sahibidir.

Müşrikler, Medine'den bir grup Ensar'ın İslâm'a girip Hz. Peygamber'e biat ettiklerini işitince hemen telaşa kapıldılar. Darü'n-Nedve denilen Mekke Şehir Meclisi'ni toplayıp orada durumu müzakere ettiler. Yaşlı bir adam suretinde bir İblis de, "Ben Necidliyim, toplantınızı işittim, ben de aranıza katılmak istedim. Herhalde benim de söylenecek bir iki faydalı sözüm olabilir," diyerek aralarına girdi. Sonra müzakereye başladılar. Ebu'l-Buhturî, "Benim görüşüm; Muhammed'i bağlayıp bir odaya hapsedersiniz ve bütün giriş çıkışları kaparsınız, sadece bir delik bırakır, ona oradan yiyecek içecek uzatırsınız. Ta ölünceye kadar böyle devam edersiniz." O ihtiyar, "Ne fena fikir. Onun kavminden size silah çekip gelenler olur, onu elinizden kurtarırlar," dedi.

Hişam b. Amir de, "Benim görüşüm, onu bir deveye bindirip aranızdan uzaklaştırmak, Mekke dışına çıkarmaktır. Artık orada ne yaparsa yapsın, size bir zararı dokunmaz," dedi. Yine o Necidli ihtiyar, "Ne fena fikir! Gider başka kavimleri baştan çıkarır, sonra da onları toplayıp gelir, sizinle harb eder," dedi. Nihayet Ebu Cehil, "Ben, o fikirdeyim ki, her aileden birer delikanlı alırsınız ve onlara birer kılıç verirsiniz, hepsi bir anda vurur, onu öldürürler, kanı bütün kabilelere dağılmış olur. Haşimoğulları da bütün Kureyş ile savaş yapamaz ya! Şayet diyet isterlerse onu da öderiz," dedi. Bunun üzerine o ihtiyar, "Bu yiğidin teklifi doğru," dedi. Buna karar verip dağıldılar.

Derhal Cebrail gelip, durumu Hz. Peygamber'e haber verdi ve hicret emrini iletti. Peygamberimiz de Hz. Ali'yi yatağına yatırdı ve Hz. Ebubekir ile beraber gidip mağaraya sığındı. Düşmanlar hazırlıklarını tamamlamış, etrafı kuşatmıştı ve her yanı gözetliyorlardı. Sabah olunca yatağa doğru hücum ettiler, fakat karşılarında Ali'yi gördüler. Hiç beklemedikleri bir şeydi, hayret içinde donup kaldılar.

Onlar, hâlâ hilelerine devam ediyorlardı. Ona karşılık Allah da hileler düzenler. Önce onlara yaptıkları hileden bir ümit verir, sonra da hilelerini boşa çıkarır, kendi başlarına geçirir. Nitekim onlara hile yapmaları ve tertibat almaları için müsaade etti, uğraştırdı, yordu fakat bütün çabalarını sonuçsuz bırakıp gizlice Hz. Peygamber'in hicretini sağlayıverdi. Sonra yine onlara ümit verip Bedir'e kadar getirdi, Müslümanları gözlerine az gösterdi, onlar da hemen saldırıya geçtiler ve göreceklerini gördüler. Bu durumları hatırlatmak üzere:

30. Hani o kâfirler, seni tutup bağlamak veya öldürmek veya sürüp çıkarmak için sana tuzak kuruyorlardı da, onlar tuzak kurarken Allah da karşılığında tuzak kuruyordu. Allah en iyi tuzak kurandır.

Nadir b. Haris, "Bu Kur'an, eskilerin efsanelerinden başka bir şey değil!" dediği zaman Hz. Peygamber, ona "Yazıklar olsun sana, bu Allah kelâmıdır," buyurmuştu. Buna karşılık o da, "Eğer bu Kur'ân gerçekten Allah kelâmı ise, bizim bunu inkâr etmemize bir ceza olmak üzere Allah ya başımıza gökten taş yağdırsın veya bize başka türlü elem verici bir azab göndersin," diyerek sözünde ısrarlı olduğunu açığa vurmak, küfür ve inkârında iddialı olduğunu göstermek ve Kur'ân'ı küçümsemek istemişti. Böylece aslında hak ettikleri azabı ağızları ile istemiş ve itiraf etmiş, öbürleri de bunu kabul ve tasvip etmiş bulunuyorlardı. O halde Allah neden hemen o anda hak ettikleri azabı onlara vermedi?

31. Onlara âyetlerimiz okunduğu zaman, "Dinledik, dilersek bunun gibisini biz de söyleriz. Bu, eskilerin efsanelerinden başka bir şey değildir," diyorlardı.
32. "Ya Allah, eğer bu Senin katından gelmiş bir hak kitap ise, üstümüze gökten taşlar yağdır veya bize daha acı bir azap ver!" demişlerdi.
33. Sen içlerinde iken Allah, onlara azap edecek değildi. Tevbe ettikleri sürece de Allah, azap edecek değildir.
34. Allah onlara neden azap etmesin? Oysa Mescid-i Haram'dan menediyorlar. Üstelik onun hizmetine ehil kişiler de değiller. Çünkü onun hizmetine ehil olanlar ancak müttakilerdir. Fakat çoğu bilmezler.

Müşrikler, erkek ve kadın, açık saçık el ele tutuşur, Kâbe'nin etrafında dolaşırlar, ıslık çalıp el çırparlar, çalar oynarlar, yaptıklarını alkışlarlardı. Böylece ibadet ediyoruz derlerdi. Bir de Hz. Peygamber, Beyt-i Şerif'e gelip ibadet etmek, namaz kılmak ve Kur'ân okumak istediği zaman, onlar genellikle böyle ayin yapmakta aşırı giderlerdi. Kendileri de güya namaz kılıyor ve dua ediyorlarmış gibi nümayiş yaparlar ve gürültü çıkarırlardı. Böylece Hz. Peygamber'in huzurunu kaçırırlardı. Ve bu yaptıklarını da kendileri için bir ibadet sayarlardı. Bu halleriyle bunların Beytullah konusunda nasıl velayet hakları olur? Ve Mescid-i Haram'a musallat olup, orada Allah'a ibadet eden asıl hak sahibi müttakileri engellemeye kalkışan bu edepsizlerin, cahillerin, gasıpların ve kâfirlerin şu halleriyle neleri vardır ki, Allah onlara azab etmesin:

35. Kâbe yanında onların duaları, ıslık çalıp el çırpmaktan başka bir şey değildir. O halde inkârınızdan dolayı bu azabı tadın.

İnsanları hak yoldan döndürmek için, Bedir Savaşında on iki Kureyş zenginin her biri, her gün on deve keserek müşrik askerlerini doyurarak mallarını sarfetmişti. Bunlar hakkında:

36. Mallarını, Allah yolundan engellemek için sarfeden o kâfirler, hiç şüphesiz yine onu sarfedecekler. Sonra o, yürek acısı olacak, sonra da mağlup olacaklar. Kâfirler cehennemde toplanırlar.

37. Allah, murdarı temizden ayırt etmek, murdarın hepsini birbiri üzerine bir araya getirmek ve tümünü birden cehenneme koymak için böyle yapar. İşte hüsrana uğrayanlar, onlardır.

Ebu Süfyan ve arkadaşları, Bedir Savaşı'ndan sonra inkâr üzerinde ısrar etmişlerdi. Her fırsattan yararlanarak İslam'ı ortadan kaldırmak için Peygamber'e ve müminlere savaş açmışlardı. Mekke fethine kadar savaşmışlar ve müminlere birçok zarar vermişlerdi. Bunlar hakkında:

38. O kâfirlere de ki: Vazgeçerlerse, daha önce yaptıkları bağışlanacak. Yine geri dönerlerse, öncekilere uygulanan gelenek biliniyor.

39. Fitne kalmayıp, din tamamen Allah'ın oluncaya kadar onlarla savaşın. Eğer vazgeçerlerse muhakkak ki, Allah yaptıklarını görür.

40. Eğer yüz çevirirlerse artık bilin ki, Allah sizin yardımcınızdır. O ne güzel mevla, ne güzel yardımcıdır.

Şu âyetlerin Bedir gününde veya Bedir'den bir ay üç gün sonra meydana gelen Beni Kaynuka gazvesi sırasında ve ganimetlerin nasıl dağıtılacağı hakkında nâzil olmuştur:

41. Biliniz ki, ganimet olarak aldığınız herhangi bir şeyin beşte biri mutlaka Allah içindir. O da Peygamber'e ve ona yakınlığı olanlara, yetimlere, miskinlere ve yolda kalmışlara aittir. Eğer siz Allah'a iman etmiş, hak ile batılın ayrıldığı o gün, iki ordunun karşı karşıya geldiği o (Bedir) günü kulumuza indirdiğimiz âyetlere iman getirmiş iseniz bunu böyle biliniz. Allah, her şeye kâdirdir.

42. Siz, vadinin yakın tarafında idiniz, onlarsa uzak yamacında idiler. Kervan da, sizin aşağınızda idi. Şayet onlarla sözleşmiş olsaydınız, öyle bir buluşma yeri için mutlaka anlaşmazlık çıkarırdınız. Fakat olması gerekenin olması için Allah böyle takdir etti. Öyle ki, helak olan apaçık bir delil gördükten sonra helak olsun, sağ kalanlar da yine apaçık bir delilden sonra yaşasın. Kesindir ki Allah işiten-bilendir.

43. Allah sana uykunda onları az gösteriyordu. Sana onları kalabalık gösterseydi korkacaktınız ve savaş konusunda anlaşmazlığa düşecektiniz. Allah bundan sizi uzak tuttu. O, göğüslerdekini bilir.

Abdullah b. Mesud, yanındaki arkadaşına "Nasıl, onları yetmiş kişi kadar görüyor musun?" demiş, o da "Yüz kişi kadar görüyorum," demişti. Sizi de onların gözünde azaltıyordu. Nitekim Ebu Cehil o sırada, "Muhammed ve ashabı, bir deve yiyimi, yani bir lokmacık," demişti. Bu henüz savaş başlamadan, cüretlerini arttırmak, gurur ve saygısızlıkla gayrı muntazam bir surette kıtale çattırmak için idi ki, savaşa başladıktan sonra gözlerinde müminleri birdenbire büyütmüş, çoğaltıvermişti.

44. Onlarla karşılaştığınızda onları sizin gözünüze az gösteriyordu. Sizi de onların gözlerinde azaltıyordu. Çünkü Allah o mukadder olan işi yerine getirecekti. Bütün işler Allah'a döndürülür.

45. Ey iman edenler! Toplulukla karşılaştığınızda sebat edin ve Allah'ı çok anın ki kurtuluşa eresiniz.

46. Allah'a ve Resulü'ne itaat edin. Birbirinizle didişmeyin. Sonra içinize korku düşer ve kuvvetiniz gider. Sabırlı olun, çünkü Allah sabredenlerle beraberdir.

Müşrikler, Mekke'den çıkıp Cuhfe'ye vardıkları zaman Ebu Süfyan'ın gönderdiği adam geldi, "Geri dönünüz, kervan tehlikede değil, selamette," dedi. Bu haber üzerine Ebu Cehil, "Hayır, vallahi ta Bedir'e kadar varıp şaraplar içmeyince, çengilerle cariyelerle saz çalıp eğlenmeyince ve oradaki Araplara ziyafetler çekip yemekler yedirmeyince, kesinlikle dönmeyeceğiz," dedi. Gerçekten de ta Bedir'e kadar geldiler. Ancak yedikleri, kılıç darbeleri, içtikleri de ölüm şerbeti oldu. Sazları feryad u figan, kucakladıkları da hüsran oldu.

47. Böbürlenerek ve halka gösteriş yaparak yurtlarından çıkanlar ve Allah yoluna engel koyanlar gibi olmayın. Allah onların yaptıklarını kuşatmıştır.

Ne zaman ki, iki topluluk birbirleriyle karşılaşıp birbirini yakından gördüler, yani harbe tutuşup göz göze, göğüs göğüse geldiler ve çarpışmaya başladılar. Meleklerin, ilâhî ve ruhânî kuvvetlerin müminlerin safında ve imdadında olduğu gerçeğinin tecellisini görünce, şeytan gerisin geri kaçtı gitti ve, "Ben sizden beriyim, uzağım. Sizinle hiçbir ilişkim yoktur, başınıza geleceğe karışmam, kesinlikle ben sizin göremeyeceğiniz şeyler görüyorum, gerçekten de ben Allah'dan korkarım. Şurası muhakkak ki, ben hakkın karşısına duramam, işin sonu korkunç görünüyor, haliniz pek yaman olacağa benziyor karışmam," dedi. İşte böyle diyerek o şeytan, o gurur ve hayal, işin tam can alıcı noktasında onlardan uzaklaşıp gidiverdi.

48. Şeytan, onlara amellerini süslediği zaman, "Bugün insanlardan size galip gelecek yoktur, ben de size yardımcıyım," demişti. Fakat iki tarafın karşı karşıya geldiği görününce arkasını dönüp kaçtı ve şöyle dedi: "Ben sizden kesinlikle uzağım. Ben sizin göremeyeceğiniz şeyler görüyorum ve ben Allah'dan korkarım. Allah'ın azabı çetindir."

O vakit münafıklar ve kalblerinde hastalık bulunanlar, henüz iman ile mutmain olmayıp, kalblerinde bir çeşit şüphe veya tereddüt kalmış olanlar da diyorlardı ki, şunları dinleri mağrur etti, yani müminleri dinleri aldattı, mağrur etti de takat getiremeyecekleri bir işe giriştiler. Üçyüz küsur fakir fukara kalktılar da bin kişilik güçlü bir düşmana karşı çıktılar. Bir taraftan Medine'deki münafıklar, diğer taraftan Kureyş askerleri içinde bulunan birtakım şüpheci müşrikler işte böyle diyorlardı. Medine münafıkları içinden Muattib b. Kuşeyr'den başka Bedir'e katılan kimse olmamıştı. Müşrikler arasında bazı gizli Müslümanlar vardı. Fakat henüz kalblerindeki imanları kuvvet bulmamış ve böyle bir şüphe ve tereddütten dolayı hicret etmemiş olan birtakım kimseler bulunuyordu. Bunlar müşriklerle beraber sürüklenip gelmişlerdi. Gönüllerinde, "Şayet Müslüman askeri çoksa belki o tarafa geçeriz, azsa kavmimizle beraber döner geliriz," gibi bir takım gizli niyetler taşıyorlardı. Sonra Bedir'de Müslümanların sayıca çok az olduklarını görünce, "Bunları dinleri aldatmış," diyerek müşrikler safında kalmaya karar vermişlerdi.

49. O sırada münafıklar ve kalblerinde hastalık bulunanlar, "Şu adamları dinleri aldattı," diyorlardı. Oysa kim Allah'a tevekkül ederse bilsin ki, Allah güçlü-hikmet sahibidir.

50. Melekler, o kâfirlerin yüzlerine ve arkalarına vurarak, "Tadın bakalım ateş azabını!" diyerek canlarını alırken hallerini bir görmeliydin.

51. İşte bu, ellerinizle ürettiğiniz bir sonuçtur. Şüphesiz Allah, kullarına zalim değildir.

52. Onların durumu, Firavun ailesi ve onlardan öncekilerin durumu gibidir; Allah'ın âyetlerini tanımadılar. Allah da kendilerini günahları yüzünden yakalayıverdi. Allah kuvvetli-azabı çetin olandır.

53. Bu, Allah'ın bir kavme verdiği nimeti, onlar kendilerini değiştirmedikçe değiştirmemesinden dolayıdır. Gerçekten de Allah işiten-bilendir.

Bedir Günü Müşriklerin, öldürülmek, esir alınmak ve yaralanmakla, Firavun ehlinin denizde boğularak cezalandırılmaları aynıdır:

54. Onların durumu, Firavun ailesi ve onlardan öncekilerin durumu gibidir; Allah'ın âyetlerini yalanladılar. Biz de onları günahları yüzünden helâk ettik. Firavun ailesini de suda boğduk. Hepsi de zalim idiler.
55. Yürüyen canlıların Allah katında en kötüsü, inkâr edenlerdir. Onlar iman etmezler.

Hz. Peygamber, Benî Kurayza Yahudileri ile bir sözleşme yapmıştı: Aleyhinde bir davranışta, Resulullah ve Müslümanlar aleyhinde hiç kimseye yardım ve destekte bulunmayacaklardı. Böyle iken Bedir Savaşı'nda müşriklere silah yardımında bulundular, sonradan da unuttuk, hata ettik, dediler. Sonra yeniden bir sözleşme daha yapıldı, onu da Hendek Savaşı'nda bozdular. Reisleri olan Kâ'b b. Eşref, Mekke'ye gitti, orada müşriklerle bir ittifak antlaşması yaptı. İşte bu âyetin nüzul sebebi bu olaylar olmuştur.

Bununla beraber nüzul sebebinin Kureyş'den Abdüddar oğulları olduğu da nakledilmiştir:

56. Onlar, kendileriyle antlaşma yaptığın, her defasında antlaşmalarını bozan kimselerdir. Onlar korkmazlar.
57. Bundan dolayı onları harpte yakalarsan, kendilerinden sonrakilere de gözdağı olacak şekilde ağır bir cezaya çarptır, belki ibret alırlar.

Hz. Peygamber, Hendek Savaşı'ndan döndükten sonra savaş elbisesini çıkarıp evinde istirahat buyurdukları sırada Cebrail, at üzerinde Peygamber'e kapıdan göründü de, "Ya Muhammed! Sen, silahını çıkarmışsın, biz savaş elbiselerimizi daha çıkarmadık. Beni Kureyza'nın peşine devam ediyoruz. Sen de arkamızdan gel! Çünkü Allah, bu milleti tecziye hususunda sana izin verdi," dedi ve şu ayeti getirdi:

58. Eğer bir kavmin, sözleşmeyi bozmasından korkarsan, sen de antlaşmayı bozduğunu onlara bildir. Allah hainleri sevmez.
59. O kâfirler ileri geçip kurtulduklarını sanmasınlar. Onlar kesinlikle bizi aciz bırakamazlar.
60. Gücünüzün yettiği kadar onlara karşı her çeşit kuvvet biriktirin ve cihad için atlar hazırlayın ki, onlarla hem Allah'ın düşmanlarını, hem de kendi düşmanlarınızı, ayrıca Allah'ın bilip de sizin bilmediğiniz daha başkalarını korkutasınız. Allah yolunda her ne harcarsanız, size eksiksiz ödenir ve haksızlığa uğratılmazsınız.
61. Eğer onlar barıştan yana olurlarsa, sen de barıştan yana ol! Allah'a güven. İşiten-bilen O'dur.

62. Sana hile yapmak isterlerse, şüphesiz sana Allah yeter. Seni yardımıyla ve müminlerle destekleyen O'dur.

Bütün arap kabileleri, İslâm'a girip Resulullah'a biatten önce, aralarında öfke, kin, haset ve düşmanlık duyguları içinde yüzüyorlardı. Birbirlerini öldürüp, mallarını yağma eden ve sürekli kan davalarıyla bir türlü bir araya gelemeyen, anlaşamayan ve uzlaşamayan çeşitli kavim ve kabilelerden insanlar idi. Özellikle Ensar'ın iki ayrı kolu olan Evs ve Hazreç kabileleri arasında pekçok düşmanlık konusu cerayan etmiş ve öyle olaylar olmuştu ki, tarafların büyüklerini kırmış geçirmiş, boyunlarını iğne ipliğe çevirmişti. Ne zaman ki, Allah, onlara bütün o eski düşmanlıkları unutturdu, o kin ve öfkeyi gönüllerinden sildi ve yerine bir kardeşlik sevgisi ve karşılıklı dostluk duygusu koydu işte o zaman tam anlamıyla dost ve kardeş oldular.

63. Onların kalplerini, O ısındırdı. Yeryüzünde ne varsa hepsini harcasaydın yine de onların kalplerini ısındıramazdın. Fakat Allah, kalplerini kaynaştırdı. O, aziz-hakimdir.

Hz. Ömer, Müslüman olunca Müşrikler, "Müslümanlar, bugün bizden intikamlarını aldılar," demeleri üzerine:

64. Ey Peygamber! Sana ve sana tabi olan müminlere Allah yeter.
65. Ey nebi! Müminleri cihada teşvik et. Eğer sizden sabredecek yirmi kişi olursa ikiyüze galip gelirler ve eğer sizden yüz kişi olursa kâfirlerden bin kişiye galip gelirler. Onlar anlamaz kavimdir.

Bir müminin, on kâfirle savaşma teklifinden Muhacirler, acizlik göstererek, "Ya Rab! Biz açız, düşmanlarımız ise toklar. Biz gurbetteyiz, düşmanlarımız ailelerinin yanındadırlar. Bizler, yurtlarımızdan çıkarıldık. Mal ve evlatlarımızdan ayrıldık, düşmanlarımız ise öyle değiller," dediler. Ensar da, "Biz, düşmanlarımızla meşgul olduk, Muhacir kardeşlerimiz nimette bize ortak oldular," diye acizlenmeleri üzerine:

66. Allah sizden yükü hafifletti ve sizde bir zaaf olduğunu bildi. O halde sizden sabredecek yüz kişi olursa ikiyüz düşmana galip gelirler, sizden bin kişi olursa Allah'ın izniyle ikibin düşmana galip gelirler. Allah sabredenlerle beraberdir.

Bedir savaşından sonra esirler, Hz. Peygamber'e getirildi. İçlerinde Peygamber'in amcası Abbas ile Hz. Ali'nin kardeşi Akil de vardı. Hz. Peygamber, esirler

hakkında yapılacak muamele üzerinde Ashab'ı ile istişare etti. Ebu Bekir, "Ey Allah'ın Resulü! Bunlar, senin kavmin ve ehlindir. Onları affet ve onlara yumuşak davran! Umulur ki Allah, onlara tevbe nasip eder. Sen, onlardan fidye al ki, sen ve Ashabın bununla kafirlere karşı kuvvet bulsun," dedi. Bunun üzerine Ömer, ayağa kalktı da, "Ey Allah'ın Resulü! Bunlar, seni yalanladılar ve seni Mekke'den çıkardılar. Onları bize bırak, boyunlarını vuralım! Çünkü bunlar, kafirlerin önderleridir. Allah, seni fidye almaktan kurtardı. Akil, Ali'ye, Abbas'ı Hamza'ya bırak! Bana da münasip birini ver!" dedi.

67. Hiçbir peygamberin, yeryüzünde kesin zafere ulaşıp üstün gelmedikçe esirler alması layık değildir. Siz dünya malını istersiniz, oysa Allah ahireti kazanmanızı murad eder. Allah aziz-hakimdir.

Hz. Peygamber ile Ashabı, ganimet elde ettikleri zaman, onları bir yerde toplardı. Bir gün gökten yıldırım düştü ve tüm ganimetleri yakıp yok etti. Bu yüzden Bedir savaşı biter bitmez hemen ganimetlerin peşine düştüler ve el koydular. Bunun üzerine Hz. Peygamber, "Ganimet, sizden başka siyah başlılardan (insanlardan) hiç kimseye helal değildir," dedi. Geçmiş peygamberler ve ümmetler üzerine ganimet haram kılınmıştı. Onlar, düşmanlarından bir ganimet aldıklarında kurban için onu bir yere koyarlar, bunun üzerine semadan bir ateş iner, onu yakardı. Daha sonra Allah:

68. Allah'tan bir hüküm bulunmasaydı aldığınız fidyeden dolayı size mutlaka büyük bir azab dokunurdu.
69. Elde ettiğiniz ganimetten helâl ve hoş olarak yiyin ve Allah'a karşı gelmekten sakının. Şüphesiz, Allah bağışlayıcı-merhamet edicidir.

Bedir Savaşı'nda Abbas da esirler arasında bulunuyordu. Beraberinde yirmi ukiyye de altın vardı ki, bir ukiyye kırk dirhem ve toplamı da sekizyüz dirhem demektir. Bunu müşrik askerlerini doyurmak için yanına almıştı. Çünkü kendisi Bedir'e katılan Kureyş ordusunun iaşesini üstlenen on kişiden biri idi. Fakat sıra kendisine gelmeden esir düşmüştü. Bunun üzerine Abbas, "Ben zaten daha önceden Müslüman idim, fakat bana baskı yaptıkları için istemeye istemeye bu savaşa katıldım," dedi. Peygamberimiz, "Bu dediğin doğru ise Allah zaten sana bunun ecrini verecektir. Lakin işin dış yüzü bizim aleyhimize idi," dedi.
Bundan sonrasını Hz. Abbas'ın kendisi şöyle anlatıyor, "Sonra Resulullah'tan benden fidye olarak aldığı o altını, bana geri vermesini istedim, o da o zaman buyurdu ki; "Aleyhimizde kullanmak için alıp yola çıktığın şeyi mi istiyorsun? Hayır olmaz," dedi. Ayrıca peygamber, iki kardeşim oğlu Âkıl b. Ebi Talib ile

Nevfel b. Hâris'in de fidyelerini benim ödememi istedi. O zaman ben, ey Muhammed! Sen beni, Kureyş'ten dilenecek bir durumda bıraktın, dedim. Bunun üzerine Resulullah, "Hani Mekke'den yola çıkarken zevcen Ümmü'l-Fadl'a başımıza ne geleceği belli değil, nolur nolmaz deyip teslim ettiğin, şayet bana birşey olursa, bu senin ve çocuklarınındır, ona verdiğin altın nerede?" deyince, ben, "Nereden biliyorsun?" dedim. O da "Rabbim haber verdi," buyurdu. O zaman "Allah'a yemin ederim ki sen hak peygambersin. Şehadet ederim ki, Allah'dan başka ilâh yoktur. Vallahi o parayı Allah'dan başka kimsenin görmediği, gecenin karanlığında teslim etmiştim. Allah biliyor ya, ben senin peygamberliğine hep şüphe ile bakıyordum. Şimdi madem ki, bunu haber verdin, artık hiçbir şüphem kalmadı," dedi.

Daha sonra Hz. Abbas'ın, bu âyetin meâline işaretle şöyle dediği de rivayet ediliyor: "Allah, bana o altınların yerine daha hayırlısını verdi; şimdi yirmi tane kölem var, en aşağısı yirmi bin ile müdarebe (ortak iş) yapıyor. Ayrıca Allah bana Zemzem'i de ihsan etti ki, karşılığında Mekke'nin bütün mal varlığını verseler yine de istemem. Bundan böyle ben hep Rabbimin mağfiretini gözlüyorum."

70. Ey nebi, elinizdeki esirlere de ki: "Eğer Allah sizin kalplerinizde bir hayır bulursa, sizden alınandan daha hayırlısını size verir ve günahlarınızı bağışlar. Allah bağışlayıcıdır."

71. Eğer sana hıyanet etmek isterlerse iyi bilsinler ki, bundan önce Allah'a hainlik ettiklerinden dolayı Allah onların ezilmelerine imkân verdi. Allah bilen-hikmet sahibidir.

Müminler, Mekke'den Medine'ye hicret edince Peygamber, onları birbirleriyle kardeş yapmıştı. Bunlar, mirasta birbirlerinin velileri oldular. Mekkeli bir Muhacir, Medine'de vefat ettiğinde, Mekke'de bulunan yakın akrabaları değil de, Ensar'dan kardeşi olan zat ona varis olurdu. Aynı durum Ensar için de geçerli idi. Bu durum, Mekke'nin fethine kadar sürdü. Muhacir ve Ensar hakkında bazı hükümleri belirtmek için:

72. Gerçekten de iman edip hicret eden, mallarıyla ve canlarıyla Allah yolunda cihad veren, onları barındırıp yardım edenler, işte bunlar birbirlerinin dostlarıdırlar. İman ettiği halde henüz hicret etmemiş olanlar, hicret edinceye kadar onlar üzerinde herhangi bir velayet hakkınız yoktur. Dinde sizden yardım isterlerse, sizinle arasında antlaşma bulunanlar aleyhine bir durum olmadıkça, onlara yardım etmeniz de üzerinize borçtur. Allah bütün yaptıklarınızı görendir.

Kâfirler, Müslümanlara varis olamazlar. Çünkü din farklılığı, verasete manidir. Buna rağmen Müminlerden birinin, "Müşrik akrabalarımızı varis kılarız," demesi üzerine:

73. Kâfirler de aslında birbirlerinin dostları ve yardımcılarıdırlar. Eğer siz de öyle yapmazsanız, yeryüzünde büyük bir fitne ve fesat çıkar.
74. İman edenler, hicret edenler ve Allah yolunda cihada katılanlar, onları barındırıp yardım edenler, işte bunlar hakkıyla mümin olanlardır. Bunlara bir mağfiret ve cömertçe bir rızık vardır.

İslamiyet'in ilk zamanlarında bir kimse, diğer bir kimse ile, "Ben ölürsem sen bana, sen ölürsen ben sana varis olurum," diye anlaşırdı. Böylece hangisi önce ölürse diğeri onun malına varis olurdu. Bir de, Hz. Peygamber, Zübeyr b. Avvam ile Kab b. Malik arasında kardeşlik bağı tesis etmişti. Zübeyr der ki, "Kab'i Uhud savaşında yaralı bir halde gördüm. Kendi kendime, keşke ölse de bu dünyayı ve ailesini bırakıp gitse de ona varis olsam," dedim. Aşağıdaki ayet inerek bu şekildeki "kardeşlik" esasına dayanan veraset hükmü ortadan kalkarak, onun yerine akrabalık getirilmiştir:

75. Daha sonradan hicret edip sizinle beraber savaşa katılanlar da sizdendirler. Bir de akraba olanlar, Allah'ın kitabına göre, birbirlerine daha yakındırlar. Allah her şeyi bilir.

89. – 3. ÂL-İ İMRÂN SURESİ

Medine döneminde inmiş, 200 âyettir.
Adını 33. âyette geçen "Âl-i İmrân" tamlamasından almıştır. İmrân, Hz. Mûsâ ile Hz. Hârûn'un babasıdır. Âl-i İmrân, İmrân ailesi demektir.
Seyyid ile Akib adında Hristiyan Necranlılar, Peygamber Mescidi'nde, ikindi namazından sonra Peygamber'le konuştular. Hz. Peygamber, bu ikisine, "İslam'a giriniz," dedi. Onlar cevaben, "Biz, senden önce İslam'a girmişiz," dediler. Bunun üzerine Peygamber, "Yalan söylediniz! Allah'a oğul isnat etmeniz, Haça tapmanız ve domuz eti yemeniz, sizi İslam'a girmekten men eder," buyurdu. Bu ihtara karşı bu iki Hristiyan, "O halde İsa, Allah'ın oğlu değilse, babası kimdir?" dediler. Bunun üzerine hepsi birden Peygamber'le mücadeleye giriştiler. Peygamber, gayet açık bir ifade ve beyan ile onları mağlup etti. Hiç bir söze kadir olamadılar. Susmak zorunda kaldılar ve dünya menfaati için inkarda ısrar ettiler. Allah, Hristiyanların iddialarını reddeden surenin başından itibaren seksen küsur ayeti inzal buyurdu:

1. **Elif, Lâm, Mîm,**
2. **Allah, kendisinden başka tanrı olmayan, canlı-diridir.**
3. **O, sana kendisinden öncekileri tasdik eden bu kitabı hak ile indirdi. Tevrat'ı ve İncil'i de indirdi,**
4. **Daha önce insanlara hidayet olarak. Bu Furkan'ı da indirdi. Şüphesiz Allah'ın âyetlerini inkâr edenler için çetin bir azap vardır. Allah çok güçlü-intikam sahibidir.**
5. **Yerde ve gökte hiçbir şey Allah'a gizli kalmaz.**
6. **Sizi, rahimlerde dilediği gibi şekillendiren O'dur. O'ndan başka tanrı yoktur. O, güçlü-hikmet sahibidir.**
7. **Sana bu kitabı indiren O'dur. Bunun âyetlerinden bir kısmı muhkemdir ki, bunlar kitabın anasıdır. Diğer bir kısmı da müteşabih âyetlerdir. Kalplerinde eğrilik olanlar, fitne çıkarmak için, bir de kendilerine göre te'vil yapmak için onun müteşabih olanlarının peşine düşerler. Hâlbuki onun te'vilini Allah'dan başka kimse bilmez. İlimde uzman olanlar, "Biz buna inandık, hepsi Rabbimiz katındandır," derler. Akıllılardan başkası düşünmezler.**
8. **Rabbimiz! Bizi hidayete erdirdikten sonra kalplerimizi eğriltme, bize katından rahmet ver! Sen, ihsan sahibisin.**
9. **Rabbimiz! Muhakkak ki, Sen, hakkında şüphe olmayan bir günde insanları toplayacaksın. Muhakkak ki Allah, sözünden dönmez.**

Hz. Muhammed'in peygamber olduğunu bildiği ve kardeşine söylediği halde, Rûm krallarının verdiği malları elinden kaçırmak endişesiyle iman etmeyen Necran piskoposu Ebu Harise b. Alkame hakkında:

10. Allah'tan gelecek bir zararı, kâfirlere, malları ve evlatları engelleyemez. Onlar, ateşin yakıtıdırlar.

Bedir savaşında Resulullah'ın Mekkeli müşriklere karşı zafer kazandığını gören Medine Yahudileri, "Vallahi işte bu, bize Musa'nın vaad ettiği, Tevrat'ta özellikleri bildirilen ümmî nebidir," demeye başlamışlar ve ona iman edip uymak arzusunu göstermişlerdi. İçlerinden bir kısmı da, "Acele etmeyiniz, bekleyelim birkaç olay daha görelim," demişlerdi.
Peygamber, Uhud Savaşı'nda yenilince, "Sıfatları Tevrat'ta yazılı ümmi Nebi, bu değildir. Bu olsaydı, Uhut Savaşı'nda Müşriklere yenilmezdi," diyerek tereddüde düşmüşler ve inkârda kalmışlardı. Halbuki o sırada bir müddet için Resulullah ile bir antlaşmaları da vardı, süresi dolmadan antlaşmayı tek taraflı olarak bozdular. Yahudi Kab b. Eşref, Mekke'ye giderek, Peygamber'e karşı savaşmak için Müşriklerle antlaşma yapıp geldi. Bu âyet bunun üzerine nazil olmuştur:

11. Firavun ailesinin ve daha öncekilerin durumu gibidir. Ayetlerimizi yalanladılar. Allah da onları günahlar yüzünden yakaladı. Allah, cezası çetin olandır.

Hz. Peygamber, Bedir'de Kureyş'i mağlup edip Medine'ye döndüğünde Beni Kaynuka çarşısında Yahudileri topladı da, "Ey Yahud topluluğu! Kureyş'e isabet eden azap size de gelmeden önce, İslam'a giriniz!" buyurdu. Yahudiler, "Ya Muhammed! Müşriklere zaferin seni aldatmasın. Harp bilgisi olmayan ahmak bir kavme rastladın ve bilgisizliklerinden yararlanarak onları tepeledin. Yemin ederiz ki, bizimle savaş yaparsan ne olduğumuzu anlarsın," demeleri üzerine:

12. O inkâr edenlere de ki: "Siz mutlaka yenilecek ve cehennemde toplanacaksınız. Orası ne kötü bir döşektir!"

Bedir Günü karşılaşan iki orduda sizler için ibretler vardır. Biri, Allah yolunda çarpışan üç yüz küsur Müslüman idi. Yetmiş yedisi Muhacir, iki yüz altmış üçü, Ensar'dan idi. Yetmişi deve, ikisi atlı olmak üzere yetmiş ikisi süvari idi. Altı zırh, seksen kılıç bulunuyordu. Diğer fırka, Mekke Müşrikleri kafirdi. Dokuz yüz

elli kişi idiler. Yüzü atlı, üç yüzü develi süvari idi. Silah ve malzemeleri, Müslümanlarınkinden kat kat fazla idi. Buna rağmen Müşrikler, Müminleri olduklarının iki misli görüyorlardı. Bu durumu anlatmak üzere:

13. Karşı karşıya gelen iki toplulukta size bir âyet vardır. Onlardan biri Allah yolunda savaşıyordu, öbürü de kâfirdi ve karşılarındakini göz görüşüyle kendilerinin iki katı görüyorlardı. Allah da gönderdiği yardımla dilediğini destekliyordu. Gözleri olanlar için elbette bunda apaçık bir ibret vardır.

14. İnsanlara kadınlar, oğullar, yüklerle altın ve gümüş yığınları, salma atlar, davarlar, ekinler gibi aşırı sevgiyle bağlanılan şeyler süslü gösterildi. Hâlbuki bunlar dünya hayatının metaıdır. Oysa varılacak güzel yer Allah katındadır.

15. De ki, size, o istediklerinizden daha hayırlısını haber vereyim mi? Korunan kullar için Rablerinin yanında cennetler var ki, altlarından ırmaklar akar, içlerinde ebedî kalmak üzere onlara, hem tertemiz eşler var, hem de Allah'tan bir rıza vardır. Allah, o kulları görür.

16. Onlar, "Ey Rabbimiz! İnandık, suçlarımızı bağışla ve bizi ateş azabından koru!" derler.

17. O; sabredenleri, doğru olanları, boyun eğenleri, nafaka verenleri ve seher vakitlerinde istiğfar edenleri görür.

Şam rahiplerinden, yani Hıristiyan din âlimlerinden iki zat gelmişlerdi. Medine'yi gördükleri zaman biri öbürüne, "Bu kasaba ahir zamanda çıkacak o peygamberin kasabasına ne kadar benziyor," dediler. Sonra da Hz. Peygamber'in huzuruna geldiklerinde onu kendine mahsus sıfat ve özelliklerden tanıdılar, Hz. Peygamber'e, "Sen Muhammed'sin," dediler. Onlara "Evet" buyuruldu. "Hem de Ahmed'sin," dediler. Hz. Peygamber tarafından, "Ben Muhammed'im ve Ahmed'im," buyuruldu. Bunun üzerine, "Biz, sana bir şey soracağız, haber verirsen iman edeceğiz," dediler. Hz. Peygamber "Sorunuz," buyurdu. Onlar da, "Bize Allah kitabında en büyük şahitliği haber ver," dediler. İşte bu âyet nâzil oldu. Bunun üzerine her ikisi de Müslüman oldular.

18. Allah, melekler ve ilim sahipleri de doğru olarak, Ondan başka ilah olmadığına şahitlik ettiler, O aziz-hakîmdir.

Yahudiler, Yahudilikten efdal din yoktur, Hristiyanlar da kendilerininkinden efdal din olmadığını söylerdi. Allah, aşağıdaki ayetle Yahudi ve Nasara'nın hak üzerinde olduklarını red ve dinlerinin batıl olduğunu, Kıyamet'e kadar İs-

lam'dan başka din ve Muhammed'den başka peygamber gelmeyeceğini beyan etmiştir. Haham ve papazlar, Muhammed'in peygamber olduğunu bildikleri halde, dünyevi çıkarları için, halkının İslam'a girmesini önlemeye çalışıyorlardı:

19. Allah katında din İslâm'dır. Kitap verilenlerin anlaşmazlıkları, kendilerine ilim geldikten sonra aralarındaki ihtirastan dolayıdır. Kim Allah'ın âyetlerini inkâr ederse iyi bilsin ki, Allah hesabı çabuk görendir.

Resulullah, bu ayeti Kitap Ehli'nden olan Yahudilere okuduğu zaman, "İslâm'ı kabul ettiniz mi?" hitabına karşı, "Kabul ettik," demeleri üzerine Yahudilere, "İsa'nın Allah'ın kelimesi, kulu ve resulü olduğuna şehadet eder misiniz?" buyurdu, "Allah korusun!" dediler. Hristiyanlara da, "İsa'nın, Allah'ın kulu ve Resulü olduğuna şehadet eder misiniz?" buyurdu. Bunlar da, "Allah korusun! İsa, kul mu olur?" dediler. "Eğer onlar, yüz çevirir, kabul etmezlerse, sana düşen tebliğdir," âyeti buna işaret etmekte, devamının dahi tebliğini emretmektedir. Biri Yahudi, diğeri Hristiyan, Peygamber'le muhaseme yaptılar da, "Ya Muhammed! Biz, senin bildiğin ve söylediğin gibi kafir değiliz. Biz, hak üzerindeyiz ve müslimiz," dediler. Yahud ve Nasara'nın hak üzerinde olmadıklarını beyan etmek üzere:

20. Seninle tartışmaya kalkışırlarsa de ki: "Ben, bana uyanlarla birlikte kendimi Allah'a teslim etmişimdir." Kendilerine kitap verilenlere ve ümmîlere de ki: "Siz de İslâm'ı kabul ettiniz mi?" Eğer İslâm'a girerlerse hidayete ermiş olurlar. Eğer yüz çevirirlerse, sana düşen şey ancak tebliğdir. Allah kulları görendir.
21. Allah'ın ayetlerini inkâr edenler, nebilerini haksızca öldürenlere ve adaleti emreden insanları öldürenlere acı azabı haber ver!
22. Bunlar, dünyada ve ahirette yaptıkları boşa gidenlerdir. Onların hiçbir yardımcıları da olmayacaktır.

Resulullah, Yahudilerin dershanelerine gitmiş, kendilerini imana davet etmişti. Nuaym b. Amir, Hars b. Zeyd, "Sen hangi dindesin?" diye sordular, Peygamberimiz de, "İbrahim dini üzereyim," buyurdu. Bunun üzerine onların, "İbrahim Yahudi idi," demelerine karşılık, Resulullah, "Haydi aramızda Tevrat hakem olsun, ona başvuralım," diye çağrıda bulundu. Bu teklife "evet" demekten çekindiler. Aynı durum "recm" meselesinde de olmuş idi. Burada bu olaylara işaret olunarak, "Onlar, kendilerine ilim geldikten sonra ancak birbirleriyle anlaşmazlığa düştüler," âyetiyle de açıklandığı şekilde, bunların bile bile

hakka karşı direnmeleri ve şiddetli aldanmaları ve iftiraları ve nihayet feci akibetleri, uyarmak ve korkuya düşürmek için gösterilmiştir.

23. Görmüyor musun, o kendilerine kitaptan bir nasip verilmiş olanlar, aralarında hüküm vermek için Allah'ın kitabına davet olunuyorlar da, sonra içlerinden bir kısmı yüz çevirerek dönüp gidiyorlar.
24. Bunun sebebi, onların "Sayılı günlerden başka bize asla ateş azabı dokunmaz," demeleridir. Uydurageldikleri yalanlar dinlerinde kendilerini aldatmaktadır.
25. O geleceğinde hiç şüphe olmayan günde kendilerini bir araya topladığımız ve hiç kimseye haksızlık edilmeden herkese ne kazandıysa tamamen ödendiği vakit halleri nasıl olacaktır?

Mekke'nin fethi üzerine Resulullah, ümmetine, Fars ve Rum mülklerini vaad etmişti. Münafıklar ve Yahudiler, "Heyhat, heyhat! Muhammed nerede? Fars ve Rum nerede! Onların güç ve kuvvetleri bundan çok fazla. Muhammed'e Mekke ve Medine yetmedi mi ki, bir de Fars ve Rum devletlerini istiyor!" dediler. Daha önce Ahzab (Hendek, 23 Şubat 627) savaşında Resulullah, kazılacak hendeği belirlemiş, Medine halkından her on kişiye kırk arşınlık yer göstermişti. Amr b. Afv, Selman-ı Farisi, Huzeyfe, Numan b. Mukrin ve Ensardan altı kişi kendilerine verilen kırk arşınlık sahada çalışıyorlardı.

Kazarlarken hendeğin orta yerinde büyük bir kaya çıktı. Kayayı kırmaya uğraşırlarken demir külünkler kırıldı. Çok çalıştılar, taşı kıramadılar, ondan çok az bir şey koparabildiler. Selman'a, "Çık Resulullah'a durumu haber ver, ne emrediyorsa öğren gel!" dediler. Selman gitti, Resulullah bir gölgelik yapmış içinde oturuyordu, durumu kendisine arzetti. Resulullah, Selman ile beraber hendeğe indi, diğer dokuz kişi de orada idiler. Resulullah, Selman'ın elinden külüngü aldı, taşa bir vurdu, taş çatladı ve öyle bir kıvılcım çıktı ki, karanlık bir odadaki kandil gibi etrafı aydınlattı. Resulullah, bir fetih tekbiri aldı, oradakiler de tekbir getirdiler. İkinci bir darbe daha indirdi, öyle bir şimşek daha çaktı ve yine öyle bir tekbir aldılar. Üçüncü bir darbe daha vurdu, taşı parçaladı ve yine öyle bir şimşek daha çaktı. Aynı şekilde bir tekbir daha aldılar.

Sonra Selman'ın elini tutup hendekten çıktı. Selman, "Anam, babam sana feda olsun ya Resulellah, hiç görmediğim bir şey gördüm," dedi. Resulullah, oradakilere dönerek, "Bakınız Selman ne söylüyor?" dedi. Onlar da, "Evet ya Resulullah!" dediler. Buyurdu ki: "İlk darbeyi vurdum, gördüğünüz gibi bir şimşek çaktı, bundan bana Hıyre'nin ve Medain-i Kisra'nın (Kisra'nın şehirleri) kasırları (köşkleri) aydınlandı, Cibril de bana haber verdi ki, ümmetim bunlara muhakkak galip gelecek; sonra ikinci darbeyi vurdum, gördüğünüz gibi yine şimşek çaktı, bundan da bana Rum diyarının kırmızı köşkleri aydınlandı. Cibril,

bana haber verdi ki, ümmetim bunlara muhakkak galip gelecek. Sonra üçüncü darbeyi vurdum, gördüğünüz şimşek çaktı, bundan da bana San'a'nın köşkleri aydınlandı. Cibril de haber verdi ki, ümmetim muhakkak bunlara galebe edecektir. Müjdeler olsun!"

Bunun üzerine Müslümanlar pek sevindiler. "Elhamdülillah, bu bir doğru vaattir. Kazıdan sonra bize büyük bir nusret vaad olunuyor," dediler. Münafıklar ise, "Ne acaip insanlarsınız, Muhammed sizi boş ümitlere düşürüyor, asılsız vaatlerde bulunuyor, Medine'den Hıyre ve Rum kralının şehirlerinin köşklerini gördüğünü ve bunların sizce fetholunucağını söylüyor, hâlbuki muharebeye çıkmaya bile gücünüz yetmiyor da korkunuzdan hendek kazıyorsunuz," dediler.

Şu iki âyetin de o zamanlar veya Mekke fethinden sonra nazil olduğu rivayet edilmiştir. Rum meliklerine güvenen Necran Hristiyanları dolayısı ile nazil olduğu da yine zikredilmiştir.

26. De ki: "Ey mülkün sahibi Allah'ım! Sen mülkü dilediğine verirsin, dilediğinden de onu çeker alırsın, dilediğini aziz edersin, dilediğini zelil edersin. İyi, Senin elindedir. Muhakkak ki Sen her şeye kâdirsin.

27. Geceyi gündüzün içine sokarsın, gündüzü gecenin içine sokarsın; ölüden diri çıkarırsın, diriden ölü çıkarırsın. Dilediğine de hesapsız rızık verirsin.

Aşağıdaki âyetin nüzul sebebiyle ilgili olarak dört vecih nakledilmiştir:

1) Yahudilerden Haccac b. Amir, Kehmes b. Abdulhakik, Kays b. Zeyd, Ensardan bazılarına gizlice gelerek, dinlerini bozmak isterlerdi. Rifaa b. Münzir ve Abdurrahman b. Cübey ve Sa'd b. Hayseme bu Müslümanlara, o Yahudilerden sakınmalarını ve uzak durmalarını tavsiye ettiler. Onlar dinlemediler.

2) Müslümanlardan Hatib b. Ebi Beltea gibi bazı zevat, Mekke kâfirlerine sevgi gösterisinde bulunuyorlardı. Allah Teâlâ bunu nehiy buyurdu, yasakladı.

3) Münafıkların başı Abdullah b. Übeyy ve adamları, Yahudi ve müşriklerle dost idiler ve onlara Müslümanlardan bilgi aktarıyorlardı. Resulullah aleyhine zafer istiyorlardı. Müminler bundan menedildiler.

4) Ubade b. Samit, Yahudilerden dostları vardı. Ahzab günü Hz. Peygamber'e gelerek, "Ey Allah'ın Resulü, benim yanımda beşyüz Yahudi vardır. Benimle beraber harbe çıkmalarını istiyorum," demişti:

28. Müminler, müminleri bırakıp da kâfirleri dost edinmesin ve onu kim yaparsa Allah'tan ilişiği kesilmiş olur, ancak onlardan bir korunma yapmanız başkadır. Bununla beraber Allah sizi kendisinden korunmanız hususunda uyarır. Dönüş Allah'adır.

29. De ki, göğüslerinizdekini gizleseniz de, açığa vursanız da Allah onu bilir. Göklerde ve yerde ne varsa hepsini bilir. Allah her şeye kadirdir.
30. O gün her nefis, ne hayır işlemişse, ne kötülük yapmışsa onları önünde hazır bulur. Yaptığı kötülüklerle kendi arasında uzak bir mesafe bulunsun ister. Allah, size asıl kendisinden çekinmenizi emreder. Allah kullarına çok esirgeyicidir.

Münafıkların başı Abdullah b. Übeyy, "Bakınız, Muhammed kendisine itaat ve ibadeti Allah'a taat gibi tutuyor ve bize, Hristiyanların İsa'yı sevdikleri şekilde kendisini sevmemizi emrediyor," demiş idi ki, bunun üzerine aşağıdaki âyet nazil oldu. Ve öyle bir şüphenin yerinde olmadığını gösterdi. Yani Resalullah'a uymak, Hristiyanların Hz. İsa hakkında iddia ettikleri gibi, tanrılığa ortak olmak demek değildir. Allah sevgisini bölüp üç ayrı ortağa paylaştırmak değil, yalnız, "Ben özümü Allah'a teslim ettim," diye bütün sevgiyi sırf Allah'da toplayıp, O'na teslim olduğunu sunmakta ve itaati yalnızca O'na yapmaktır. Hz. Muhammed'e de sırf Allah'ın resulü, görevlendirdiği peygamberi, dinin tebliğcisi, hidâyetinin ve emirlerinin bildiricisi ve habercisi olduğundan dolayı, yine sırf Allah için uymak ve izinden gitmektir.

31. De ki, siz gerçekten Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki, Allah da sizi sevsin ve suçlarınızı bağışlasın. Allah çok bağışlayan-merhametlidir.
32. De ki, Allah'a ve Peygamber'e itaat edin! Eğer aksine giderlerse, şüphe yok ki Allah kâfirleri sevmez.

Yahudiler, "Biz İbrahim, İshak ve Yakub'un oğullarıyız ve onların dini üzereyiz," demeleri üzerine:

33. Gerçekten Allah Adem'i, Nuh'u, İbrahim soyunu ve İmran soyunu âlemler üzerine seçkin kıldı.
34. Bir zürriyet olarak birbirinden gelmişlerdir. Allah işiten-bilendir.
35. İmran'ın karısı: "Rabbim, karnımdakini tam hür olarak sana adadım, benden kabul buyur, şüphesiz sen işiten-bilensin," demişti.
36. Onu doğurunca -Allah onun ne doğurduğunu bilirken: "Rabbim, onu kız doğurdum; erkek kız gibi değildir. Ona Meryem adını verdim. Onu ve soyunu kovulmuş şeytandan sana bırakıyorum," dedi.
37. Bunun üzerine Rabbi onu güzel bir şekilde kabul buyurdu ve onu güzel bir bitki gibi yetiştirdi ve Zekeriyya'nın himayesine verdi. O, her ne zaman kızın bulunduğu mihraba girse, onun yanında yeni bir yiyecek bulurdu. "Meryem! Bu sana nereden geldi?" deyince, o da: "Bu, Allah katındandır," derdi. Şüphesiz Allah, dilediğine hesapsız rızık verir.

38. Orada Zekeriyya, Rabbine dua etti: "Rabbim! Bana katından hayırlı bir nesil ver! Şüphesiz sen, duayı işitensin," dedi.
39. Zekeriyya mabedde namaz kılarken melekler ona: "Allah sana, Allah'tan bir kelimeyi doğrulayıcı, efendi, nefsine hakim ve iyilerden bir nebi olarak Yahya'yı müjdeler," diye seslendiler.
40. Zekeriyya: "Ey Rabbim, benim nasıl oğlum olabilir! Bana ihtiyarlık gelip çattı, karım ise kısırdır," dedi. Allah: "Öyledir, fakat Allah dilediğini yapar," buyurdu.
41. Zekeriyya: "Rabbim! (oğlum olacağına dair) bana bir alâmet ver!" dedi. Allah da buyurdu ki: "Senin için alâmet, insanlara üç gün, işaretten başka söz söylememendir. Rabbini çok an, sabah akşam tesbih et!"
42. Melekler: "Ey Meryem! Allah seni seçti, seni tertemiz yarattı ve seni dünya kadınlarına üstün kıldı.
43. Ey Meryem! Rabbine boyun eğ, secde et ve rüku edenlerle beraber rüku et!" demişlerdi.
44. Bu, sana vahyettiğimiz gayb haberlerindendir. "Meryem'i kim himayesine alıp koruyacak?" diye kalemlerini atarlarken sen yanlarında değildin. Tartışırlarken de yanlarında yoktun.
45. Melekler şöyle demişti: "Ey Meryem! Allah sana kendisinden bir kelimeyi müjdeliyor ki, adı Meryem oğlu İsa Mesih'dir; dünyada da ahirette de itibarlı, aynı zamanda Allah'a çok yakınlardandır."
46. Beşikte de, yetişkin iken de insanlarla konuşacak ve salihlerdendir.
47. Meryem: "Ey Rabbim, bana bir beşer dokunmamışken nasıl çocuğum olur?" dedi. Allah: "Öyle ama Allah dilediğini yaratır, bir şeyin olmasını dilediğinde ona sadece 'ol!' der, o da hemen olur," dedi.
48. Allah ona kitabı, hikmeti ve Tevrat ile İncil'i öğretir.
49. Allah, onu İsrailoğulları'na bir peygamber olarak gönderir: "Şüphesiz ki ben size Rabbinizden bir âyet getirdim: Size, kuş biçiminde çamurdan bir şey yaparım da içine üflerim, Allah'ın izniyle o, kuş olur; körü ve alacalıyı iyileştiririm ve Allah'ın izniyle ölüleri diriltirim. Evlerinizde ne yiyor ve neleri biriktiriyorsanız size haber veririm."
50. "Önümdeki Tevrat'ı doğrulayıcı olarak ve size haram kılınan bazı şeyleri helal kılmak için Rabbiniz tarafından size bir ayet getirdim. Artık Allah'tan korkun da bana uyun."
51. "Şüphesiz Allah, benim de Rabbim, sizin de Rabbinizdir. Öyleyse O'na kulluk edin! Bu, doğru yoldur."
52. İsa onların inkârlarını hissedince: "Allah yolunda yardımcılarım kim?" dedi. Havariler: "Allah yolunda yardımcılar biziz. Allah'a iman ettik. Şahit ol ki, biz muhakkak Müslümanlarız," dediler.

53 Rabbimiz! Senin indirdiğine inandık ve o peygambere uyduk. Artık bizi şahitlerle beraber yaz!

54. Onlar, tuzak kurdular. Allah da tuzak kurdu. Allah, tuzak kuranların en hayırlısıdır.

55. Allah dedi: "Ey İsa, şüphesiz ki seni öldüreceğim, seni kendime yükselteceğim ve seni inkârcılardan temizleyeceğim, sana uyanları, kıyametin gününe kadar inkâr edenlerin üstünde tutacağım. Sonra Bana'dır dönüşünüz. İhtilaf ettiğiniz konuda aranızda hükmedeceğim."

56. "İnkâr edenlere gelince; onlara dünyada da ahirette de şiddetli bir azapla azap edeceğim. Onların hiçbir yardımcıları olmayacaktır."

57. "İman edip iyi işler yapanlara gelince; Allah, mükâfatlarını verecektir. Allah zalimleri sevmez."

58. Bu sana okuduğumuz, âyetlerden ve hikmetli Öğütten'dir.

Necran'dan iki rahip, Peygamber'e geldi. Onlardan biri, "Ya Muhammed! İsa'nın babası kimdir?" dedi. Peygamber, Rabbinden emir gelinceye kadar sorunun cevabını tehir etti. Çok durmadılar, çıktı gittiler. Onlar gittikten sonra Cebrail şu ayet ile geldi:

59. Allah katında İsa'nın durumu, Âdem'in durumu gibidir; onu topraktan yarattı, sonra ona "ol" dedi, o da oldu.

60. Bu gerçek senin Rabbin'dendir, o halde şüphecilerden olma.

Lanetleşmeye davet etmeden önce iki taraf arasında uzun mücadele ve münakaşalar olmuş ve her defasında Necranlılar mağlup olmuştur. Peygamber, İsa'nın Allah'ın kulu ve Resulü olduğunu, O'nun oğlu olmadığını açık delillerle ispat ettiği halde inkarlarında ısrar ettiler. Bunun üzerine Peygamber, "Hakkı kabul etmeyecek olursanız, Rabbim bana sizi lanetleşmeye çağırmamı emretti," dedi. Onlar da, "Ya Ebe'l Kasım! Bize müsaade et, gidelim, işlerimize bakalım, sonra gelir, dediğini yaparız," deyip çıkıp gittiler.
Necranlılar, yerlerine vardıklarında rey sahibi olan Akip, "Ey Nasara topluluğu! Bilirsiniz ki, Muhammed hakikaten Allah tarafından gönderilmiş bir nebidir. Yemin olsun ki, İsa'ya dair söylediklerinin hepsi haktır. Her hangi kavim, bir nebi ile lanetleşme yapmış ise, o kavmin küçüğü ve büyüğü mahvolmuştur. Eğer Muhammed'le mübahele yaparsanız yemin ederim ki yer yüzünden kökünüz kazınır. Dininiz üzerine kalmak istiyorsanız, bu zata veda edin ve yurdunuza dönün!" dedi.
Peygamber, üzerinde siyah kıldan bir aba olduğu halde evden çıktı. Önce yanına torunu Hasan geldi. Onu siyah abanın içine aldı. Sonra Hüseyin geldi. Onu da aldı. Sonra Fatıma ve Ali geldiler. Onları da abanın altına aldı, "Allah, sizden

azabı kaldırmak ve sizi tamamen temizlemek istiyor, Ey Ehli Beyt!" dedi, aşağıdaki ayeti okudu. Bundan sonra hepsi beraber hareket ettiler.
Hüseyin, elleri boynunda koşuyor, Peygamber Hasan'ın elinden tutmuş, Fatıma babasının ardından, Ali de Fatıma'nın arkasında olduğu halde mescide doğru yürüyorlardı. Hem gidiyorlar, hem de Peygamber onlara, "Ben dua ettiğim zaman siz, 'amin' deyiniz," diyordu.
Bu arada Necranlılar da gelmişlerdi. İçlerinden biri, Ehli Beyt'in gelmekte olduğunu görünce diğerlerine, "Ey Nasara topluluğu! Ben öyle yüzler görüyorum ki, onlar Allah'tan bir dağın yerinden izalesini isteseler Allah, o dağı yerinden kaldırır. Siz bunlarla lanetleşmeyiniz. Yemin olsun hepiniz helak olursunuz. Yer yüzünde Hiristiyan kalmaz," dedi.
Peygamber, yanlarına geldiğinde onlar, "Ya Ebe'l Kasım! Biz seninle mübahele etmeye ve seni dininde bırakıp memleketimize dönmeye karar verdik," dediler. Peygamber, "Mübaheleden vaz geçtiyseniz İslam'a giriniz," buyurdu. Fakat onlar İslam'a girmekten kaçındılar. Peygamber, "Sizi kıtale davet ederim," dedi. Savaş teklifini duyan Necranlılar, "Bizim Arap kavmi ile savaşmaya takatimiz yok. Buna karşılık barış yaparak size her yıl bin adet çift kıymetli elbise, otuz adet demir gömlek verelim," dediler. Peygamber de onlarla sulh yaptı.

61. Sana bilgi geldikten sonra artık kim bu konuda seninle tartışırsa, de ki: "Gelin, oğullarımızı ve oğullarınızı, kadınlarımızı ve kadınlarınızı, kendimizi ve kendinizi çağıralım, sonra da lanetleşelim; Allah'ın lanetinin yalancılara olmasını dileyelim."

62. İşte (İsa hakkındaki) gerçek kıssa budur. Allah'tan başka hiçbir tanrı yoktur. Muhakkak ki Allah çok güçlü-hikmet sahibidir.

63. Eğer yüz çevirirlerse, şüphesiz ki Allah bozguncuları bilendir.

Ortaya atılan bir soruya karşı Resulullah, Kitap Ehli (Yahudi ve Hristiyanlar)'nden iman edenlere: "Siz hani papaların ve diğerlerinin sözlerine, yalnızca onların sözleri olduğu için itaat etmez miydiniz? İşte o, onları rab edinmektir," buyurmuştur.
Tevrat, İncil ve Kur'an'ın ihtilaf etmedikleri, "Allah'a ibadet etmek ve Ona hiç bir şeyi ortak koşmamak," üzerinde birleşelim:

64. De ki: Ey kitap ehli! Sizinle bizim aramızda ortak olan bir söze geliniz. Allah'tan başkasına kulluk etmeyelim, O'na hiçbir şeyi eş tutmayalım ve Allah'ı bırakıp da bazımız bazılarını ilâhlaştırmasın. Eğer onlar yine yüz çevirirlerse, deyin ki: "Şahit olun biz, Müslümanlarız."

Fakat Kitab Ehli, Hakk'ı birlemekten değil, kelimeyi dağıtmaktan hoşlandılar, İmran ailesi ile İbrahim ailesi arasında bir birlik yönü olan İbrahim'i bile, her biri kendilerine bağlayarak "Yahudi idi" veya "Hristiyan idi" dediler. Bunun üzerine Peygamber, "Bu iki topluluk da İbrahim'e uzaktırlar. İbrahim, dosdoğru bir Müslüman idi. Ben de onun dinindeyim. İbrahim'in dini olan İslam'a giriniz, ey Ehl-i Kitab!" buyurdu. Bunlara karşı cevap olarak:

65. Ey Kitap ehli! İbrahim hakkında niçin tartışıyorsunuz? Oysa Tevrat da, İncil de ondan sonra indirilmiştir. Siz hiç düşünmüyor musunuz?
66. İşte siz böylesiniz. Haydi, biraz bilginiz olan şey hakkında tartıştınız, ya hiç bilginiz olmayan şey hakkında niçin tartışıyorsunuz? Allah bilir, siz bilmezsiniz.
67. İbrahim, ne Yahudi ne de Hristiyandı. O, hanif bir Müslümandı; müşriklerden değildi.
68. Şüphesiz İbrahim'e en yakın olan insanlar; ona uyanlar, bu nebi ve iman edenlerdir. Allah müminlerin dostudur.

Bazı Yahudilerin, Muaz b. Cebel ve Ammar b. Yasir gibi müminleri İslam'dan çevirmeye çalışmaları üzerine:

69. Kitap Ehli'nden bir grup, sizi saptırmak istedi. Hâlbuki sırf kendilerini saptırıyorlar da farkına varmıyorlar.

Yahudi ve Hristiyanlar, Kitapları'nda Muhammed'in Nebi olduğunu bildikleri halde, ona inanmaktan imtina etmeleri üzerine:

70. Ey kitap ehli! Gördüğünüz halde, niçin Allah'ın âyetlerini inkâr ediyorsunuz?
71. Ey kitap ehli! Niçin hakkı batıla karıştırıyor ve bilerek gerçeği gizliyorsunuz?

Kıble'nin Kudüs'ten Kâbe'ye çevrilmesi hadisesi, Yahudilerin çok ağrına gitmişti. Yahudi bilginlerinden Kab b. Eşref ve arkadaşları, diğer Yahudilere, "Kıble'nin, Kâbe'ye çevrilmesi hakkında Muhammed'e iman etmiş gibi görünün; gündüzün ilk kısmında Kâbe'ye dönerek namaz kılın, gündüzün sonunda da Kâbe'nin kıble olduğunu inkar edin ve kendi kıbleniz olan Kudüs'e doğru dönerek namaz kılın. Belki müminler şüpheye düşer de, 'Bunlar Ehli Kitap'tır, din işlerini bizden çok iyi bilirler, derler ve bizim kıbleye dönerler,'" demeleri üzerine:

72. Kitap Ehli'nden birileri "Müminlere indirilene günün başlangıcında inanın, sonunda da inkâr edin, belki onlar da dönerler," dedi.
73. "Dininize uyanlardan başkasına inanmayın." De ki: "Şüphesiz hidayet, Allah'ın hidayetidir." (Onlar kendi aralarında): "Size verilenin benzerinin hiçbir kimseye verilmiş olduğuna yahut Rabbinizin huzurunda sizin aleyhinize deliller getireceklerine de," inanmayın dediler. De ki: "Lütuf Allah'ın elindedir, onu dilediğine verir. Allah, geniş-bilendir."
74. Rahmetini dilediğine tahsis eder. Allah, büyük lütuf sahibidir.

Yahudi bilginlerinden olup Peygamber'e iman eden Abdullah b. Selam, Kureyş'ten birinin emanet bıraktığı bin ikiyüz okya altını eksiksiz teslim etmiş idi. Yine Yahudilerden Fenhas b. Âzura, diğer bir Kureyşli'nin emanet bıraktığı bir dinarı inkâr etmişti. Bu hainliğin sebebi de Yahudilerin, "Adam sen de, ümmîlerin, okuyup yazması olmayanların hakkı mı olurmuş! Dini ayrı olan kimselerin hakkını yemek helaldir," inancında bulunmaları olduğu gösterilmiştir. Yahudiler, "Arab'ın dini, bizim dine muhaliftir. Onun için Arabın malını almakta bize günah yoktur," Ayrıca, "Biz, Allah'ın oğulları ve dostlarıyız. Bundan dolayı diğer insanlar, bizim kölelerimizdir," derler ve böylece başkalarının malını alma haramını helal sayarlardı:

75. Kitap Ehli'nden öylesi vardır ki, ona yüklerle mal emanet etsen, onu sana eksiksiz iade eder. Fakat öylesi de vardır ki, ona bir dinar emanet etsen, tepesine dikilip durmadıkça onu sana iade etmez. Bu, "Ümmîlere karşı yaptıklarımızdan bize vebal yoktur," demelerinden dolayıdır. Onlar, bile bile Allah'a karşı yalan söylerler.
76. Hayır, kim sözünü yerine getirir ve sakınırsa; şüphesiz Allah da sakınanları sever.

Yahudi reisleri, Allah'ın kendilerine verdiği Tevrat'ta Hz. Muhammed hakkında yazılı olan hakikatleri gizlediler, Allah'ın ahdini değiştirdiler ve onun yerine başka şeyler yazdılar da, "Bu, Allah'tandır" diye yemin ettiler. Böylece halkın İslam'a iman etmesine mani oldular. Çünkü Yahudi alim ve reisleri, tebaalarından kendilerine verilen hediye ve rüşvetlerle geçinirlerdi. Halk, iman ederse onlar gelirlerinden mahrum olacaklardı.
Yahudi alimlerden bazılarına bela isabet etmişti. Bunlar, toplanıp Kab b. Eşref'e geldiler. Kab, Peygamber'i kastederek bunlara, "Şu adamın Resulullah olduğunu biliyor musunuz," dedi. Onlar, "Evet! Sen de biliyor musun?" dediler. Kab, "Muhammed'in peygamberliğini tasdik etmekle birçok hayırdan mahrum kaldınız. Ben, fakirlerinizi giydirmek, size yedirip içirmek suretiyle

emir olmak isterdim. Allah, sizi ve ailenizi bu hayırdan mahrum etti," dedi. Bunun üzerine onlar, "Ya Kab! Senin bu sözlerin bizde şüphe uyandırdı. Biraz mühlet ver de onunla görüşelim," dediler.
Bunlar, Kab'ın yanından çıktılar ve gittiler. Kendi aralarında konuştular. Kab'in vadettiği dünyalığa aldandılar ve Peygamber'in sıfatlarını değiştirdiler. Sonra da Peygamber'e gelerek onunla konuşup sorular sordular. Daha sonra da Kab'ın yanına gelerek, "Ya Kab! Biz, seninle görüşünceye kadar vallahi onu Allah'ın Resulü sanıyorduk. Ona geldik, gördük ve konuştuk. Tevrat'ta bize bildirilen vasıfları onda bulamadık. Onun sıfatı, bizim bildiklerimize uymuyor," dediler ve kendilerinin yazdıkları yalanları çıkarıp Kab'a verdiler. Kab, buna çok sevindi ve onları alıp götürdü. Daha önce onlara vadettiği şeyleri onlara verdi. Onlar, Kab'ın verdiği öteberiyi alarak ve imandan imtina ederek yurtlarına döndüler. Bunun üzerine:

77. Allah'a verdikleri sözü ve yeminlerini az bir ücrete satanların, ahirette bir payı yoktur; Allah, kıyametin günü onlarla konuşmayacak, onlara bakmayacak ve onları temizlemeyecektir. Onlara acı azap vardır.

Yahudi Kab b. Eşref, Malik b. Sayf ve Huyey b. Ahtab, Tevrat'ı okurlarken dillerini burarak ve ağızlarını eğerek kelimelerin gerek lafız gerekse irabını yanlış okumaya uğraşırlar ve böylelikle Tevrat'ı bozmaya ve değiştirmeye çalışırlardı. Halka da tahrif edilen bu şeyleri Allah tarafındandır diye tanıtmak isterler ve bilerek Allah'a yalan isnadına kalkışırlardı. Yahudilerin bu çirkin tavrını reddetmek üzere:

78. Onlardan bir grup var ki, siz onu kitaptan sanasınız diye, dillerini kitaba doğru eğip bükerler. Hâlbuki o, kitaptan değildir. "Bu, Allah katındandır," derler; ama o, Allah katından değildir. Allah'a karşı, bilerek yalan söylerler.

Yahudiler, kendilerinin nail oldukları derecelere hiç bir kimsenin nail olamayacağını iddia ettiler. Bunun üzerine Allah, aşağıdaki ayeti indirerek onlara, dedikleri gibi ise, insanları kul ve köle yapmaya kalkışmamaları gerektiğini bildirmektedir:

79. İnsanlardan hiçbir kimseye, Allah kendisine kitap, hüküm ve peygamberlik verdikten sonra, kalkıp insanlara: "Allah'ı bırakıp bana kul olun," demesi yakışmaz. Fakat onun, "Öğrettiğiniz ve okuduğunuz kitap gereğince Rabb'e halis kullar olun," demesi uygundur.

Melekleri rab edinmek, Kureyş'in ve Sabiiler'in inancıdır. Bunlar, meleklerin Allah'ın kızları olduğuna inanırlar ve onlara ibadet ederlerdi. Nebileri rab tutanlar da Yahudi ve Nasara'dır.

80. O, size, "Melekleri ve peygamberleri tanrılar edinin," diye de emretmez. Siz Müslüman olduktan sonra, size hiç inkârı emreder mi?

Allah, Hz. Adem'den son peygamber Muhammed'e kadar, kitap ve hikmet verdiği bütün nebilerden, kendilerinden sonra gelecek olan nebiye iman ve ona yardım edeceklerine ve ümmetinin de iman ve yardımda bulunacağına dair ahd ve misak almıştır. Bilhassa beraberlerinde bulunan kitaplardaki ilim ve hikmeti ve kitaplarda yazılı kendi vasıflarını tasdik eden ahir zaman nebisi Muhammed'e kim erişirse ona iman ve yardım edeceğine dair yemin ile söz almıştı.
Hiç bir nebi, bu ahitlerinden dönmemiş ve Rablarına kavuşuncaya kadar ahidlerine sadık kalmışlardır. Fakat o nebilerin, ahır zaman nebisine ulaşan ümmetleri, bilhassa Yahudi ve Hristiyanlar, evvelce yemin ile vermiş oldukları ahde riayet etmemişler ve Hz. Muhammed'e imandan yüz çevirmişlerdir. Bununla da yetinmemişler Tevrat ve İncil'de böyle bir ahdin ve Muhammed'in vasıflarının bulunmadığını inkara kadar gitmişlerdir. Bunun üzerine Allah, bu ahdi bildirmek için:

81. Allah, peygamberlerden şöyle söz almıştı: "Andolsun ki size kitap ve hikmet verdim, sonra yanınızda bulunan kitapları doğrulayıcı bir peygamber geldiğinde ona muhakkak inanacak ve ona yardım edeceksiniz! Bunu kabul ettiniz mi? Bu hususta ağır ahdimi üzerinize aldınız mı?" demişti. Onlar: "Kabul ettik," dediler. Allah da dedi ki: "Öyleyse şahit olun, Ben de sizinle beraber şahit olanlardanım."

82. Artık bundan sonra her kim dönerse, işte onlar yoldan çıkmışların ta kendileridir.

Yahudi ve Hristiyanlar, kendilerinin İbrahim'in dini üzerinde olduklarını iddia ederlerdi. Bir gün yine böyle kendi aralarında münakaşaya başladılar ve gittikçe münakaşa arttı. Bir türlü anlaşmaya varamadılar ve muhakene olmak üzere Peygamber'in huzuruna geldiler. Her iki taraf davalarını arzettiler, münakaşalarını anlattılar ve Peygamber'i hakem yaptılar. Bunun üzerine Peygamber, "Bu iki kavmin ikisi de İbrahim'den ve onun dininden uzaktırlar," buyurdu. Bu hüküm üzerine her iki taraf kızdılar da, "Ya Muhammed! Biz, senin hükmüne razı değiliz ve senin dinini almayız," dediler. Bunun üzerine Allah:

83. Onlar, Allah'ın dininden başkasını mı arıyorlar? Hâlbuki göklerde ve yerde ne varsa hepsi, ister istemez O'na boyun eğmiştir ve O'na döndürüleceklerdir.
84. De ki: "Allah'a, bize indirilene, İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakub'a ve torunlarına indirilene, Musa'ya, İsa'ya ve peygamberlere Rablerinden verilenlere inandık. Onların arasında hiçbir fark gözetmeyiz, biz O'na teslim olmuşlarız."
85. İslâm'dan başka din arayandan asla kabul edilmeyecek ve o ahirette de zarar edenlerden olacaktır.

On iki kişi, Peygamber'e iman ettiler. Sonra da dinden dönerek Mekke Müşriklerine iltihak ettiler. Müşriklerle beraber, Peygamber ve Müslümanlar üzerine fırsat gözetmeye başladılar. Bunun üzerine:

86. İnandıktan, Peygamber'in hak olduğuna şehadet ettikten ve kendilerine açık deliller geldikten sonra, inkâra sapan bir milleti Allah nasıl doğru yola eriştirir? Allah zalim grubu doğru yola iletmez.
87. İşte onların cezası; Allah'ın, meleklerin, bütün insanların laneti onların üzerlerine olmasıdır.
88. O lanetin içinde ebedî kalacaklardır. Kendilerinden ne bu azab hafifletilir, ne de suratlarına bakılır.
89. Bundan sonra tevbe edip ıslah olanlar hariç. Şüphesiz ki Allah, çok bağışlayan-çok esirgeyendir.
90. Şüphesiz imanlarından sonra inkâr eden, sonra da inkarını artıranların tevbeleri asla kabul olunmaz. İşte onlar sapanlardır.

Hz. Peygamber, Mekke'yi fethettiği gün, daha önce dinden dönüp Müşriklere iltihak eden Hars b. Süveyd'in arkadaşlarından sağ kalanlar İslam dinini kabul ettiler. Bunun üzerine:

91. Şüphesiz inkâr edenler ve kâfir oldukları halde ölenler, yeryüzü dolusu altın fidye verseler bile hiç birisinden asla kabul edilmeyecektir. İşte acı azab onlar içindir. Onların hiçbir yardımcıları da yoktur.
92. Sevdiğiniz şeylerden infak etmedikçe, gerçek iyiliğe erişemezsiniz. İnfak ettiğiniz her şeyi Allah bilir.

Yahudiler, Peygamber'e gelerek, "Ya Muhammed! Sen, kendinin İbrahim milletinden olduğunu iddia ediyordun. Halbuki İbrahim, deve eti ve deve sütü yemezdi. Sen, bunları yiyorsun. Öyle olunca sen, İbrahim'in dininden nasıl

olursun?" dediler. Bunun üzerine Peygamber, "Söylediklerinizin hepsi İbrahim'e helaldi," buyurdu. Yahudiler, "Bugün bize haram olan yiyeceklerin hepsi, bize gelinceye kadar Nuh ve İbrahim de haramdı," demeleri üzerine:

93. Tevrat indirilmeden önce, İsrail'in kendisine haram kıldığı dışında, yiyeceklerin hepsi İsrailoğulları'na helal idi. De ki: "Eğer doğrulardan iseniz, haydi Tevrat'ı getirip okuyun."
94. Kim bundan sonra Allah'a karşı yalan uydurursa, işte onlar zalimlerin ta kendileridir.
95. De ki: "Allah doğru söylemiştir. Öyle ise dosdoğru, Allah'ı birleyici olarak İbrahim'in dinine uyun. O, müşriklerden değildi."

Yahudiler, Müslümanlara, "Beyt-i Mukaddes, bizim kıblemizdir. Bu Beyt, Kabe'den önce yapılmış ve Kabe'den efdaldir. Beyt-i Mukaddes, Nebilerin hicret yeri ve kıbleleridir ve mahşer orada kurulacaktır," dediler. Bunu duyan Müslümanlar, "Hayır! Hakikat, sizin iddia ettiğiniz gibi değildir. Kabe, Beyt-i Mukaddes'ten öncedir ve ondan efdaldir," dediler. Bunun üzerine Allah:

96. Şüphesiz insanlar için kurulan ilk ev, Mekke'deki mübarek ve bütün âlemlere hidayet olan Beyt'dir.
97. Onda apaçık deliller, İbrahim'in makamı vardır. Oraya giren güvene erer. Ona bir yol bulabilenlerin Beyt'i haccetmesi Allah'ın insanlar üzerinde bir hakkıdır. Kim inkâr ederse, şüphesiz Allah bütün âlemlerden müstağnidir.
98. De ki: "Ey kitap ehli! Allah yaptıklarınızı görüp dururken niçin Allah'ın âyetlerini inkâr ediyorsunuz?"
99. De ki: "Ey kitap ehli! Gerçeği görüp bildiğiniz hâlde niçin Allah'ın yolunu eğri göstermeye yeltenerek müminleri Allah'ın yolundan çevirmeye kalkışıyorsunuz? Allah yaptıklarınızdan habersiz değildir."

İslamiyet'ten sonra Ensar lakabıyla anılan Medine halkı, çok önceleri Yemen'den gelip yerleşen Evs ve Hazreç adında iki kardeşin oluşturduğu iki büyük kabile idi. Zamanla bu iki kabile arasında çok büyük düşmanlıklar doğdu ve savaşlar oldu. Bu savaşlar, yüz yirmi sene sürdü. Peygamber, Medine'ye gelince bu iki kabile, İslam'a girdi. Aralarındaki husumet bitti.
Bir gün bu iki kardeş kabileden birileri, oturup konuşurlarken Şas b. Kays adında ihtiyar bir Yahudi geçiyordu. Bunların böyle oturup samimi konuşmalarına Yahudi dayanamadı. Yanındakine, "Vallahi bunlar, böyle dost oldukça, bizim bu beldede eğleşmemize imkan yoktur. Onlara git, yanlarına otur. Eski zamana ve savaşlara ait şiirler oku," dedi. Genç Yahudi, ihtiyarın dediğini yaptı

ve onların yanına gitti. Onlarla konuştu, şiirler okudu, hislerini harekete geçirdi. Onlar da onun şiirlerine iştirak etti. Her iki kabileden birer kişi ortaya atladı. İş büyüdü, mücadele halini aldı. Hepsi kabilelerine gittiler. İnsan topladılar. Döğüş için hazırlıklar yapıldı. Savaşın başlamasına çok az kalmıştı ki durumdan Peygamber haberdar oldu. Peygamber, yanına insanlar alarak kavga mahalline geldi ve kavgayı durdurması üzerine:

Rivayet olunuyor ki, Şemmas b. Kays isminde bir yaşlı Yahudi varmış. Küfrü ve Müslümanlara karşı hiddeti, kini ve çekememezliği pek şiddetliymiş. Bir gün Evs ve Hazrec kabilelerinden birtakım ashab-ı kiram bir mecliste oturmuş konuşurlarken bu Yahudi yanlarından geçmiş, cahiliyye zamanında aralarında şiddetli düşmanlık ve hasımlık bulunan bu kimselerin İslâm'dan sonra aralarındaki bu ülfeti, toplanmayı, düzelmeyi ve sevgiyi görünce: "Allah'a yemin ederim ki bunlar böyle toplandıkça, bizim buralarda rahatımız kalmaz," demiş ve yanındaki bir Yahudi delikanlısına: "Haydi şunların yanlarına otur, yevm-i bûâsı (buas gününü) ve daha öncekilerini hatırlarına getir ve o zaman söyledikleri şiirlerden bazı parçalar da okuyuver," diye tembih etmişti.

"Büas günü" ise, İslâm'dan önce yüzyirmi sene kadar birbirleriyle düşmanlık ve hasımlık üzere yaşamış olan Evs ve Hazrec kabilelerinin savaş yaptıkları ve Evs'in Hazrec'e galip geldiği son bir gün idi. Delikanlı, dediğini yapmış ve derken bir münakaşa kapısı açılmış, iki taraf öğünmeye başlamışlar, nihayet bir çekişme, ağız kavgası olmuş, Evs'ten Evs b. Kayzî, Hazrec'den Hübar b. Sahr sıçramışlar, birbirlerine söz atmışlar, birisi diğerine: "İsterseniz bugün yine öyle bir gün yaparız," demiş. İki taraf öfkeyle gelmiş: "Haydi yaptık, silâh silâh, haydi zahireye, harre meydanına!" demişler.

Neticede Evs kabilesi birbirleriyle, Hazrec de birbirleriyle birleşmişler, o sırada durum Peygamberimize ulaşmış, O da yüce huzurlarında bulunan Muhacir ashab-ı kiramla birlikte onların yanlarına gelmiş: "Ey Müslümanlar topluluğu!.. Allah Allah! Ben aranızda bulunurken de cahiliye davası mı yapıyorsunuz? Cenab-ı Allah sizi İslâm'a hidayet ettikten ve küfürden kurtarıp kerem (cömertlik) ve yardımıyla cahiliyyenin kökünü kestikten ve aranızı bulduktan sonra, yine eski küfre mi dönüyorsunuz?" diye nasihat edince, hepsi düştükleri tehlikenin bir şeytan tuzağı olduğunu anlayarak derhal ellerindeki silahlarını bırakmışlar, gözlerinden yaşlar dökerek birbirlerine sarılmışlar, kucaklaşmışlar ve Resulullah'a itaat ederek beraberce gitmişlerdi.

Cenab-ı Allah bu şekilde Şemmas'ın fitne ateşini söndürmüş, bu sebeple hem Ehl-i Kitab'a bir öğüt, hem de müminleri onlardan herhangi birine uymaktan yasaklama maksadıyla şu âyetleri indirmiştir:

100. Ey iman edenler! Kendilerine kitap verilenlerden herhangi bir gruba uyarsanız, imanınızdan sonra sizi döndürüp kâfir yaparlar.

101. Size Allah'ın âyetleri okunup dururken ve Allah'ın elçisi de aranızda iken nasıl inkâra saparsınız? Kim Allah'a sımsıkı bağlanırsa, kesinlikle doğru yola iletilmiştir.

Evs ve Hazreç Kabileleri arasında Cahiliyye devrinden kalma kin ve düşmanlık vardı. Peygamber, Medine'ye hicret ettikten sonra Evs'ten Salebe b. Gunem ve Hazreç'ten Esad b. Zürare, kabilelerini överek iftihara başladılar. Derken söz uzadı. Her ikisi de gazaplandılar. Karşılıklı şiirler okuyarak övündüler. Bunların münakaşalarını duyan Evs ve Hazrecliler toplandılar. Yanlarında silahları da vardı. Bu sırada Peygamber geldi ve aralarını ıslah etti. Bunun üzerine:

102. Ey iman edenler! Allah'tan, O'na yaraşır şekilde korkun ve ancak Müslümanlar olarak ölün.
103. Hep birlikte Allah'ın ipine sımsıkı sarılın. Parçalanıp ayrılmayın. Allah'ın üzerinizdeki nimetini düşünün. Hani siz birbirinize düşmanlar idiniz de, O, kalplerinizi birleştirmişti. İşte O'nun nimeti sayesinde kardeşler olmuştunuz. Yine siz, bir ateş çukurunun tam kenarında iken oradan da sizi O kurtarmıştı. İşte Allah size âyetlerini böyle apaçık bildiriyor ki, doğru yola eresiniz.
104. Sizden hayra çağıran, iyiliği emredip kötülükten meneden bir topluluk bulunsun. Kurtuluşa eren onlardır.
105. Kendilerine apaçık deliller geldikten sonra parçalanıp ayrılığa düşenler gibi olmayın. İşte bunlar için büyük bir azap vardır.
106. O gün bazı yüzler ağarır, bazı yüzler kararır. Yüzleri kararanlara: "İmanınızdan sonra küfrettiniz ha? Öyle ise inkâr etmenize karşılık azabı tadın," denecektir.
107. Yüzleri ağaranlara gelince, onlar Allah'ın rahmeti içindedirler. Onlar orada ebedî kalacaklardır.
108. Bunlar Allah'ın, sana gerçek olarak okuyageldiğimiz, âyetleridir. Allah âlemlere zulmetmek istemez.
109. Göklerde ve yerde olanlar Allah'ındır. İşler Allah'a döndürülür.

Yahudiler, Müslümanlara, "Biz, sizden efdaliz. Dinimiz de dininizden hayırlıdır," demeleri üzerine:

110. Siz insanlar için çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz. İyiliği emreder, kötülükten men eder ve Allah'a inanırsınız. Kitap ehli de inansaydı kendileri için elbette daha hayırlı olurdu. İçlerinden iman edenler de var, ama pek çoğu fasıktırlar.

Yahudiler, iman edenler üzerine yüklendiler. İmanlarından döndürmek için onlara eza ve cefa yapmaları üzerine:

111. Onlar, size eziyetten başka bir zarar veremezler. Eğer sizinle savaşmaya kalkışsalar, size arkalarını dönüp kaçarlar. Sonra kendilerine yardım da edilmez.
112. Onlar nerede bulunurlarsa bulunsunlar, üzerlerine alçaklık damgası vurulmuştur. Meğerki Allah'ın ipine ve insanların ahdine sığınmış olsunlar. Onlar Allah'ın hışmına uğradılar ve üzerlerine de miskinlik damgası vuruldu. Bunun sebebi, onların Allah'ın âyetlerini inkâr etmiş olmaları ve haksız yere peygamberleri öldürmeleridir. Ayrıca isyan etmiş ve haddi de aşmışlardı.

Aşağıdaki âyetin iniş sebebi hakkında birkaç rivayet vardır:
Abdullah b. Selam, Sa'leb b. Said ve Üseyd b. Ubeyd gibi zatlar Müslüman oldukları zaman diğer Yahudiler bunların aleyhinde bulunmuşlar küfür ve hüsranlarından bahsetmişlerdi. Bunlara karşı, onların faziletlerini açıklamak hakkında bu âyet inmiştir.
Necranlılardan kırk, Habeşten otuziki, Rum'dan üç kişi ki toplamları yetmiş beş zat İsa'nın dini üzereyken Muhammed'i tasdik ederek iman etmişlerdi. Âyet bunlar hakkında inmiştir.

Peygamberimizin Medine'ye gelmesinden önce Ensar arasında Esad b. Zürare, Berar b. Ma'rur, Muhammed b. Mesleme ve Ebu Kays b. Sırme b. Enes, Allah'ı bir tanıyanlardan idiler. Cünüb oldukları zaman guslederler ve bildikleri kadar hanif dini ile amel ederlerdi. Resulullah gelince derhal tasdik edip, ona yardım ettiler.
Yukarıdaki âyetlerde kitap ehli yerildikten sonra hepsinin böyle olmayıp, içlerinde iyi sıfat ve hoş huya sahip olanların da bulunduğunun açıklanması için indiği de söylenmiştir.

113. Hepsi bir değildirler. Kitap ehli içinde doğruluk üzere bulunan, gecenin saatlerinde onlar secdeye kapanarak Allah'ın âyetlerini okuyan bir grup vardır.
114. Allah'a ve ahiret gününe inanırlar, iyiliği emrederler, kötülükten vazgeçirmeye çalışırlar, hayır işlerinde de birbirleriyle yarışırlar. İşte onlar iyi insanlardandır.
115. Onların işlediği hiçbir hayır karşılıksız bırakılmayacaktır. Allah, muttakileri bilir.
116. O inkâr edenlere; malları ve evlatları, Allah'a karşı hiçbir fayda sağlamayacaktır. Onlar, ateş halkıdır; orada ebedi kalacaklardır.

117. Onların bu dünya hayatında harcadıklarının durumu, kendilerine zulmeden bir topluluğun ekinlerini mahveden kavurucu bir rüzgârın hali gibidir. Allah onlara zulmetmedi. Fakat kendilerine zulmediyorlar.

Bazı Müslümanlar, dostluk ve akrabalık nedeniyle Yahudilerle buluşup konuşurlar ve sırlarını söylerlerdi. Bunu menetmek için:

118. Ey iman edenler! Kendi dışınızdakilerden sırdaş edinmeyin. Çünkü onlar size fenalık etmekten asla geri kalmazlar, hep sıkıntıya düşmenizi isterler. Kin ve düşmanlıkları ağızlarından taşmaktadır. Kalplerinde gizledikleri ise daha büyüktür. Düşünürseniz size âyetleri açıkladık.
119. İşte siz öyle kimselersiniz ki, onları seversiniz, onlar sizi sevmezler. Siz kitabın hepsine inanırsınız. Onlarsa sizinle buluştukları zaman, "İnandık," derler. Baş başa kaldıkları zaman, kinlerinden dolayı parmaklarının uçlarını ısırırlar. De ki: "Kininizle ölün!" Allah göğüslerdekini bilir.
120. Size bir iyilik dokunsa fenalarına gider. Size bir kötülük gelse onunla sevinirler. Eğer sabreder ve Allah'dan korkarsanız, onların hileleri size zarar vermez; çünkü Allah onları kendi amelleriyle kuşatmıştır.

Aşağıdaki iki âyette M.S. 625'de vuku bulan Uhud harbi hatırlatılmıştır. Şöyle rivayet edilir: Bir Çarşamba günü Müşrikler, Ebu Süfyan komutasında Medine civarındaki Uhud dağına inmişlerdi. Resulullah, ashabıyla istişare etti. Abdullah b. Übeyy b. Selul'ü de çağırmıştı. Bundan önce onu çağırmazken, bu defa onu da davet etti. İstişare esnasında Abdullah ve Ensar'ın çoğunluğu: "Ey Allah'ın elçisi Medine'de dur, çıkma, biz şimdiye kadar herhangi bir düşmana çıktıksa kötülüğe uğradık ve fakat herhangi bir düşman da üzerimize geldiyse biz de onları musibete düşürdük. Sen içimizde iken daha neler olur? Şu halde bırak onları, şayet kalırlarsa kötü bir yerde kalmış olurlar ve eğer üzerimize gelirlerse erkekler yüz yüze savaşır; kadınlar, çocuklar da taşa tutarlar, geri dönerlerse fena halde ümitsiz ve şaşkın olarak döner giderler," demişlerdi. Diğer bazıları da: "Şu köpeklere karşı çıkalım, kendilerinden korktuk zannetmesinler," dediler.

Bunun üzerine Peygamberimiz buyurdu ki, "Ben rüyamda gördüm, etrafımda bir sığır boğazlanıyordu. Bunu hayra yordum. Kılıcımın ucunda bir gedik gördüm, bunu da bir hezimete yordum ve gördüm ki, sanki ben sağlam bir zırhlı gömleğe sokuldum, bunu da Medine diye yordum. Reyiniz bu şekilde olursa Medine'de kalır ve onları bırakırsınız." Buna karşı Müslümanlardan, "Bedir Savaşı"na yetişememiş olan ve Uhud günü şehit olmaları takdir edilmiş bulunan birtakım kimseler, "Herhalde bizi düşmanlarımıza çıkar," dediler ve bunda ısrar ettiler. Buna göre Peygamberimiz de zırhını giyindi. Giyinince de ısrar

edenler, "Biz ne kötü şey yaptık, Resulullah'a vahy gelirken ona karşı fikrimizde ısrara kalkıştık," diye pişman oldular. Bunun üzerine, "Ey Allah'ın Resulu ne fikirdeysen öyle yap," dediler. Resulullah da: "Bir peygamber zırhını giyince, artık savaşmadan onu çıkarması yaraşmaz," buyurdu ve cuma namazından sonra bin kişi ile çıkıp hareket etti.

Cumartesi günü sabahleyin Uhud'da Şi'b adlı yere vardılar. Resulullah yaya olarak yürüyordu. Ashabını harb için mevzilere yerleştiriyordu ve safları o kadar tanzim ediyordu ki, biraz çıkmış bir göğüs görse, "geri çekil" diyordu. Vadinin bir yanına kondu. Gerek kendisini ve gerek askerinin arkasını Uhud'a verdi. Abdullah b. Cübeyr'i okçulara komutan yaptı. "Oklarla bizi müdafaa ediniz, arkamızdan gelmesinler," diye ona emretti. Ve ashabına da: "Bu yerde iyi durunuz, düşman sizi görünce dönecektir. Sakın dönenleri takip etmeyiniz ve bu mevziden çıkmayınız," buyurdu.

O gün Resulullah, Hz. Aişe'nin yanından hareket etmişti. Sonra Abdullah b. Übeyy, görüşüne muhalefet edildiğinden dolayı, "Çocukların sözlerini dinledi de benimkini dinlemedi," diye içerlemişti. Kendi adamlarına: "Muhammed, düşmana ancak sizinle galip gelir, ashabına, 'Düşman sizleri görünce bozulacak,' diye vadetti. Şu halde düşmanlarını gördüğünüz zaman siz bozulunuz, arkanızdan onlar da bozulur, iş Muhammed'in dediğinin tersine olur," dedi.

İki taraf karşılaşınca Abdullah, emrindeki üçyüz kadar münafıkla beraber bozuluverdiler. Düşman üçbin kadardı. Bunlara karşı yediyüz Müslüman kaldı. Allah'ın yardımıyla müşrikleri yenilgiye uğrattılar. Resulullah'ın buyurduğu ortaya çıkmıştı. Fakat müminler, bu suretle onların bozulduklarını görünce, Bedir olayı gibi olmasını arzu ederek sabredemediler, onlardan geriye kaçanları takibe koyuldular ve Resulullah'ın emrine uymayıp, gösterdiği yeri terkediverdiler.

Sırf bu muhalefet yüzünden Cenab-ı Allah müşriklerin kalplerinden korkuyu alıverdi. Tekrar döndüler ve hücum ettiler. Asker, Resulullah'ın etrafından dağıldı. Beraberinde Hz. Ebu Bekir, Ali, Abbas, Talha, Sa'd gibi birkaç zattan başka kimse kalmadı. O sırada Resulullah'ın mübarek yüzü yaralandı, kesici dişi kırıldı. Asker içinde: "Muhammed öldürüldü," diye bir çığlık çıktı. Ensar'dan künyesi Ebu Süfyan olan bir zat da: "İşte Allah'ın Resulu burada," diye bağırmaya başladı. Muhacirler ve Ensar döndüler, Resulullah'ın etrafına geldiler. İçlerinden yetmiş kişi şehid olmuş, birçoğu da yaralanmıştı. Resulullah, "Kardeşlerini müdafaa eden erkeğe Allah rahmet etsin," buyurup, beraberindekilerle müşriklere hücum etti, onlar da bir hayli ölü ve yaralı vererek, Allah'ın yardımıyla hepsini defetti.

Uhud olayının özeti budur. Üç bin düşmana karşı, binden az ve üçyüz münafıkın da geri dönmeleri üzerine yediyüz kadar Müslüman askeri galip olmuşken,

sırf Resulullah'ın emrine uymamaktan ve ganimet arzusuna düşülmekten dolayı böyle bir bozgunluk vuku buldu.

121. Hani sen sabah erkenden müminleri savaş mevzilerine yerleştirmek için ailenden ayrılmıştın. Allah, işiten-bilendir.

Bu olayda Abdullah b. Übeyy b. Selul'ün bozgunculuğu esnasında Resulullah'ın taraflarını teşkil eden iki taife ki, Hazrec'den Beni Seleme (Seleme oğulları) ile Evs'ten Beni Harise (Harise oğulları) de kalp zayıflığına düşüp az daha dönecek gibi olmuşlar; fakat Allah saklamış, kalplerini toplamışlar, niyetlerini doğrultmuşlardı. Bu durum, bir münafığı sırdaş edinip istişareye karıştırmanın sonucunda ortaya çıkan büyük zarardır:

122. O zaman içinizden iki takım bozulmaya yüz tutmuştu. Hâlbuki Allah, onların yardımcısı idi. İnananlar, yalnız Allah'a güvensinler.

Bedir, Mekke ile Medine arasında bir kuyu suyunun ismidir. Sahibi Bedr b. Kelde'nin adıyle veya ay gibi parlak ve yuvarlak olduğundan dolayı Bedr diye isimlendirilmiştir. Burası, cahiliyye devrinde bir ticaret yeri idi. Peygamber'in, müşriklerle ilk savaşı olan Bedir gazası burada olmuştu ki, Hicretin ikinci senesi (M.S. 624) Ramazan ayının yirmi yedinci cuma gününe rastlıyordu. O gün, "Sizler güçsüz olduğunuz halde" âyetinden anlaşıldığına göre Müslümanlar gayet az, fakir ve maddî bakımdan son derece zayıf durumda idiler. Toplamı üç yüz on kişiden ibaret bir mücahid toplumu idi. Yetmiş yedisi Muhacir (Mekke'den Medine'ye göç eden)lerden ve sancaktarları Hz. Ali idi. İki yüz otuz altısı Ensar (Medine'nin yerlisin)dan ve sancaktarları Sa'd b. Ubade idi.
Üç-beş kişiye ancak bir deve düşebiliyordu. Bütün askerde yalnız bir at, diğer bir rivayete göre biri Mikdad'ın, bir de Mersed'in olmak üzere iki at, doksan deve, altı zırh, sekiz kılıç vardı. Buna karşılık düşman, bin kadar savaşçı idi. Yüz atları vardı. Silah ve kuvvetleri tamdı. İşte Bedir günü böyle bir halde bulunan müminlere Cenab-ı Allah yardım ihsan etti. Bilindiği ve görüldüğü üzere Ebu Cehil gibi Kureyş'in ileri gelenleri o gün hep öldürüldüler. Bedir günü, İslâm'ın binası oldu. Bu savaşta yaptığı yardımı anlatmak üzere:

123. Andolsun, sizler güçsüz olduğunuz halde Allah size Bedir'de yardım etmişti. Allah'tan sakının ki, O'na şükretmiş olasınız.

124. Müminlere: "Rabbinizin size, indirilmiş üç bin melek ile yardım etmesi size yetmez mi?" diyordun.

Bedir harbindeki ilâhî yardımın yapıldığı sırada Peygamber, müminlere şöyle diyordu: "İndirilmekte olan üç bin melekle Rabbinizin size yardım etmesi yetmez mi? Evet siz sabır ve sebat eder, itaatsizlikten sakınırsanız, onlar da şu anda üzerinize geliverirlerse Rabbiniz, beş bin işaretli melekle size yardım eder."
Rivayet edildiğine göre o sıra, "Kürz b. Cabir el-Muharibî, müşriklere yardım etmek istiyormuş" diye Müslümanlara bir haber gelmiş ve endişelenmelerine sebep olmuştu. Buna karşı, bu şekilde iki derece ilâhî yardım bildirilmiş ve müşrikler dağılmış, bunu haber alan Kürz de yardımdan vazgeçmiş idi. Cenab-ı Allah Bedir savaşında müminlere başlangıçta bin melaike ile yardım etmişti. Bundan sonra Kürz haberleri üzerine inmiş olan üç bin melek yardımı, müşriklerin dağılmasını çabuklaştırdı. Ve şayet düşmanlara adı geçen Kürz'ün yardımı hemen geliverecek olursa, müminlerin sabır ve korunmaları şartıyla yani alâmetli, nişanlı, simaları belli beş bin melaike daha göndereceğini de vaad etti. Şu halde düşmana yardım gelmemiş ve zafer tamam olmuş bulunduğundan, bu beş bine ihtiyaç kalmadığı anlaşılıyor. Bununla beraber işbu beş bin nişanlı meleklerin de savaşa katılmamış olmakla beraber, indikleri ve hazır oldukları hakkında rivayetler de mevcuttur.
Bazı rivayette bu nişanlı melekler "Uhud"da inmiş ve fakat çarpışmaya iştirak etmemişlerdir. Bedir harbinin dışında meleklerin bizzat harbe katılmayıp ancak çok sayı ile yardım halinde bulunmuş oldukları da rivayet edilmiştir:

125. Evet, sabreder ve Allah'tan korkarsanız, onlar ansızın üzerinize gelseler, Rabbiniz size işaretli beş bin melekle yardım eder.
126. Allah, bunu size sırf bir müjde olsun ve kalpleriniz bununla yatışsın diye yaptı. Yardım, sadece güçlü-hikmet sahibi Allah katındandır.
127. İnkâr edenlerden bir kısmını kessin veya perişan etsin de umutsuz olarak dönüp gitsinler.
128. Bu işte senin yapacağın bir şey yoktur. Allah, ya tövbelerini kabul edip onları affeder, ya da zalim olduklarından dolayı onlara azap eder.
129. Göklerdeki ve yerdeki şey Allah'ındır. O, dilediğini bağışlar, dilediğine azab eder. Allah, çok bağışlayan-merhamet eder.

Uhud mağlubiyeti üzerine Resulullah, "Ebu Süfyan'a, Hars b. Hişam'a ve Safvan b. Ümeyye'ye lanet et Allahım!" gibi, kâfirlere beddua etmek istemişti ki bu âyet inmiştir. Cahiliyye döneminde Beni Sakif Kabilesi, Beni Nadir Kabilesi'ni borçlandırır, borcu ödeme zamanı geldiğinde borçlular, alacaklılara, "Borcu arttırınız, zamanı uzatınız," derlerdi. Onlar da, borçluların istediğini yapardı:

130. Ey iman edenler! Kat kat artırılmış olarak faiz yemeyin. Allah'tan sakının ki kurtuluşa eresiniz.
131. Kâfirler için hazırlanmış olan ateşten sakının.
132. Allah'a ve Peygambere itaat edin ki, merhamet edilesiniz.

Rum kralı Herakl'in elçisi, Peygamberimize: "Sen 'müttekîler için hazırlanmış, genişliği yer ve gökler kadar' olan bir cennete davet ediyorsun? O halde cehennem nerede?" diye sormuş. Resulullah: "Sübhanellah, gündüz olduğu zaman gece nerede olur?" buyurması üzerine:

133. Rabbinizin bağışına ve genişliği göklerle yer arası kadar olan, Allah'tan gereği gibi korkanlar için hazırlanmış bulunan cennete koşun!
134. Onlar, bollukta ve darlıkta Allah için harcarlar, öfkelerini yutarlar, insanları affederler. Allah iyilik edenleri sever.

Tihan adında bir kimse vardı. Bir gün bu adama hurma almak için güzel bir kadın geldi. Tihan, kadını görünce fikrini bozdu. Kadına, "Bu hurma iyi değil, evde bundan daha iyisi var. Sana ondan vereyim," dedi. Kadını kandırıp evine götürdü. İçeri girince kadını kendine çekti ve öptü. Bunun üzerine kadın Tihan'a, "Allah'tan kork!" dedi. Tihan, kadını bıraktı ve yaptığı hıyanete pişman oldu. Hemen oradan kalkıp Allah Resülü'ne geldi ve yaptığı kötülüğü ona anlattı. Bunun üzerine:

135. Onlar, çirkin bir günah işledikleri yahut nefislerine zulmettikleri zaman Allah'ı hatırlayarak günahlarının bağışlanmasını dilerler. Allah'tan başka, günahları kim bağışlayabilir? Bir de onlar, bilerek yaptıkları üzerinde ısrar etmezler.
136. İşte onların mükâfatı, Rableri tarafından bağışlanma ve altından ırmaklar akan, ebedî kalacakları cennetlerdir. Çalışanların mükâfatı ne güzeldir!
137. Şüphesiz ki sizden önce birçok olaylar geçmiştir. Yeryüzünde gezin, dolaşın da yalancıların sonunun nasıl olduğunu görün.
138. Bu, insanlar için bir açıklama, Allah'tan gereğince korkanlar için doğru yolu gösterme ve bir öğüttür.

Uhud yenilgisinden sonra Müşrikler, geri dönmüşler ve Mekke yolunu tutmuşlardı. Müşrikler'in tekrar geri döndükleri ve Uhud'a doğru gelmekte oldukları haberi alındı. Bu haber duyulunca Peygamber, Ashab'ına Müşrikler'in takip edilmesini emretti de, "Dün bizimle beraber savaş yapanlar gelsinler!" buyurdu. Bu emir, Ashaba çok ağır geldi. Çünkü Ashab, yaralı, yorgun, perişan ve

bitkin halde idi. Düşmanı takibe mecalleri yoktu. Peygamber'in emrini yerine getirememekten korkuyorlardı. Bununla beraber başta Peygamber'in amcası Hamza olmak üzere yetmişi Ensar'dan, beşi Muhacirler'den olmak üzere yetmiş beş sahabe şehit olmuştu. İşte bu durum üzerine:

139. Gevşemeyin, üzülmeyin, eğer hakikaten inanıyorsanız, muhakkak üstün olan sizsinizdir.

Uhud Savaşı yenilgisi, Peygamber'e çok ağır gelmiş ve onu çok üzmüştü. Peygamber, elemli ve hüzünlü olarak Uhud'dan Medine'ye dönüyordu. Yolda gelirken, karşısına kocası ve kardeşi şehit düşen bir kadın geldi. Elleriyle yüzünü dövüyor ve ağlıyordu. Kadının bu halini gören Peygamber, yüzündeki yarayı kastederek, "Onlara yapılan, senin Peygamber'ine de yapıldı ey Kadın!" dedi. Uhud savaşında Peygamberimizin amcası Hz. Hamza b. Abdülmüttalib, Resulullah'ın sancakdarı Mus'ab b. Umeyr, Peygamberimizin amcaoğlu Abdullah b. Cahş, Osman b. Şemmas, Utbe'nin kölesi Sa'd'dan oluşan Muhacirler'den beş kişi, Ensar'dan da yetmiş kişi şehid olmuşlardı.
Başlangıçta Bedir harbinde kâfirler ordusundan yetmiş kişi öldürülmüştü. Uhud'da İslâm ordusu bine yakın olduğu gibi, Bedir'de kâfirler ordusu da bin kadardı. Bundan başka Uhud savaşında Müslümanlar, Resulullah'ın emrine muhalefet etmeden önce düşmandan bayraktarlarıyla beraber yirmi küsür kişiyi öldürmüşler ve birçoklarını yaralamışlar ve oklarıyla bir hayli hayvanlarını da tepelemişlerdi.

140. Eğer size bir yara değmişse, o topluma da benzeri bir yara dokunmuştu. O günler ki, biz onları insanlar arasında döndürür dururuz. Allah'ın sizden iman edenleri ayırt etmesi ve sizden şahitler edinmesi içindir. Allah zalimleri sevmez.
141. Bir de, Allah'ın iman edenleri arındırması, kâfirleri yok etmesi içindir.
142. Yoksa siz, Allah içinizden cihad edenleri belli etmeden, sabredenleri ortaya çıkarmadan cennete gireceğinizi mi sandınız?

Bu hitab müminlerden bir kısmı hakkındadır ki, yukarda anıldığı üzere, Resulullah, Bedir harbine ansızın çıktığı için, harb olacağını zannetmemişler ve bundan dolayı Bedir gazvesinde bulunamamışlardı. Bedir ashabı hakkındaki ilâhî ikramları anladıkları zaman gitmediklerine pişman olarak: "Ah keşke biz de Bedir ashabı gibi öldürülüp şehit olsaydık," diye düşmanla çarpışmak için arzu beslemeye başlamışlardı. Ve hatta Medine'de savunmaya razı olmayıp, Uhud'a çıkmak için teşvik edenler de bunlardı. Fakat harbe çıkıp anılan olay olunca birçokları sebat edemediler. Bu âyet bunlar hakkında inmiş ve önceden

harbi arzu ederek ölümü temenni ettikleri halde, onu görünce bakıp kalmalarından dolayı azarlanmışlardır.

143. Andolsun ki siz ölümle karşılaşmadan önce onu arzuluyordunuz. Onu gördünüz, ama bakıp duruyorsunuz.

Uhud günü iki ordu çarpışmaya başlayıp harp kızışınca, Peygamberimiz: "Şu kılıcımı hakkıyla kim alır da bükülünceye kadar düşmana çalar?" buyurmuş ve onu Ebu Dücane Simak b. Harşet el-Ensarî almış ve başına da kırmızı sarık sarıp salınarak ve: "Ben, dostumla, hurmalıkların yanındaki dağın eteğinde bulunduğum sırada, hiçbir zaman harp saflarının gerisinde kalmamak üzere antlaştım. Allah ve Resulünün kılıcıyla vuruyorum..." diyerek beraberindeki birkaç Müslüman ile birlikte harbe dalmıştı. Resulullah: "Bu azametli (kibirlenerek) yürüyüşü Allah ve Peygamberi sevmez ama, bu makam müstesna," buyurdu. O da karşısına kim gelirse vurup öldürüyordu.
Hz. Ali, Hz. Hamza ve Sa'd b. Ebi Vakkas düşman saflarına dalarak kahramanca savaşmışlar ve Hz. Ali, kılıcı bükülünceye kadar çarpışmıştı. Bu şekilde Allah, Müslümanlara başarı ihsan etmiş, müşrikler hayli kayıp vermiş ve bozulmuştu da ganimet toplanmaya başlanmıştı. Bunu gören okçuların çoğu ganimete iştirak etmek için komutanları Abdullah b. Cübeyr'in engellemesine rağmen mevkilerini bırakıp koştular. Onun yanında ve Resulullah'ın korunmasını emrettiği o mevkide ancak sekiz kişi kaldı. Düşmanın sağ cenah (taraf) komutanı olup, ilk önce Hz. Zübeyr'in karşısında geri çekilmiş olan Halid b. Velid, kalan okçuların azlığını ve arka tarafın boş kaldığını görünce, derhal ikiyüz elli kadar süvari ile Şı'b tarafından şiddetli bir hücum yaparak, kalan okçuları şehit edip İslâm askerini arkadan vurdu ve yarıp dağıttı, bütün kuvvetleriyle Resulullah'a doğru hücum etti. Ashab-ı kiram şiddetle çarpıştılar, içlerinden otuz kişi yaralandı.
Abdullah b. Kamia sokulup Resulullah'a bir taş atarak mübarek rubâiyye (ön dişlerle azı dişi arasındaki) dişini kırdı ve güzel yüzünü yaraladı, öldürmek maksadıyla atıldı. (Bir rivayete göre taşı atan Utbe b. Ebi Vakkas idi). Mus'ab b. Umeyr müdafaya koştu. Fakat İbnü Kamia bunu şehit etmiş ve Resulullah'ı öldürdüğü zannıyla dönmüş, "Muhammed'i öldürdüm." demişti. O zaman kim olduğu belli olmayan birisi: "Bilmiş olunuz ki Muhammed öldürüldü." diye acı bir haykırış haykırmış ve bu ses hemen dağılıvermekle, her taraftan halk dönüp kaçmaya başlamışlardı ki, hatta bu bağıranın İblis olduğu söylenmiştir.
Resulullah ise, "Allah'ın kulları bana doğru gelin," diye çağırıyordu. Bu sırada ashabdan ilk önce Ka'b b. Malik, kendi tabiriyle, miğferin altında parlayan gözlerinden Resulullah'ı tanımış, en yüksek sesiyle: "Ey Müslüman toplumu! Müjde Allah'ın Resulü işte!" diye alabildiğine bağırmış, Resulullah da ona

"sus" işareti vermiş, hemen otuz kadar sahabi Resulullah'ın yanına toplanmışlar, onu korumuşlar ve nihayet müşrikleri uzaklaştırmışlar, geri kalanları dağılmışlardı.

Müminler, "Muhammed öldürüldü" yaygarası üzerine çok sarsılmışlar ve perişan olmuşlardı. Bir kısmı, "savaşı bırakalım" demiş, ellerini salıp oturmuşlar; bazıları, "Abdullah b. Übeyye gidecek bir adamımız olsa da bize Ebu Süfyan'dan bir eman (güven) alıverse," diye söylenirmiş. Bir kısım münafıklar da: "Muhammed peygamber olsaydı öldürülmezdi, artık eski dininize dönünüz ve kardeşlerinize başvurunuz," diye ikiyüzlülüklerini açığa çıkarırlarmış. Bundan dolayı, bütün bunlara karşı Enes b. Nadr hazretleri (Enes b. Malik hazretlerinin amcasıdır) kalkıp, "Ey topluluk! Eğer Muhammed öldürüldüyse, Muhammed'in Rabbi canlı ve ölmemiştir. Resulullah'dan sonra sağ kalıp da ne yapacaksınız? Onun savaştığı uğurda savaşın da ve onun öldüğü uğurda şeref ve şan ile ölün" demiş, bundan sonra, "Allah'ım şunların dediklerinden sana özür beyan ederim ve şunların (münafıkların) yaptıklarından yüz çeviririm," diye dua ettikten sonra, kılıcını çekip muharebeye atılmış ve şehid oluncaya kadar harp etmiş ki, yetmiş yara aldığı rivayet olunmuştur. Ve birtakım insanlar da aynı şekilde şehit olmuşlardır ki, Sa'd b. Rebî ve kanlar içinde yuvarlanan Ensarî bu cümleden idi.

Kaçanlardan bazıları Medine'ye kadar gitmişler ve çoğu dağda kalmışlar, sonra toplanmışlar ve düşman açıldıktan sonra Peygamberimiz de yanındakilerle beraber oraya çıkmış ve birleşmişlerdi. İşte bu âyet, bu öldürme yaygarası üzerine görevlerini terk edenleri terbiye ve makam-ı sıddîkîn (doğruların makamın)e irşad için inmiştir.

Olay, öldürme şayiasının yayılması üzerine olduğu halde âyette ölümün öne alınması, Resulullah hakkında öldürülmesinin vaki olmadığı ve olmayacağı, fakat ölümün muhakkak vuku bulacağı için, özellikle Peygamber'in vefatı sırasında ortaya çıkacak olaylara dikkati çekmek ve o bakış açısından dinî terbiyeyi kuvvetlendirme hikmetini içine almaktadır. "Allah seni insanlardan korur," (Maide, 5/67) buyurulmuş olduğu halde, birtakım ashabın öldürülme söylentisine nasıl ihtimal verebildikleri meselesine gelince: Birinci olarak, bunun o zaman nazil olmuş bulunduğu malum değildir. Ve öldürülmüş peygamberler de vardır. İkinci olarak, her âyet herkesin bilgisi altında olmayabilir. Üçüncüsü, herkes için her bildiğini, her zaman ve her yerde hatırlamak mümkün olmaz. Özellikle böyle dehşetli korkular karşısında şiddetli üzüntü ile bildiğini unutmak beşerî arızalardandır. Nitekim Hz. Ömer, Peygamberimizin vefat ettiği gün, bu âyeti ancak Hz. Ebu Bekir'in hatırlatmasıyla hatırlamıştı.

144. Muhammed, ancak bir peygamberdir. Ondan önce de peygamberler gelmiştir. Şimdi o ölür veya öldürülürse gerisin geriye mi döneceksiniz?

Kim geri dönerse, Allah'a hiçbir şekilde zarar veremez. Biz, şükredenleri mükâfatlandırırız.

145. Allah'ın izni olmadıkça hiçbir kimseye ölmek yoktur. O, belirli bir süreye göre yazılmıştır. Kim dünya menfaatini dilerse, kendisine ondan veririz. Kim de ahiret sevabını isterse ona da ondan veririz. Biz şükredenleri mükâfatlandıracağız.

Peygamber'in katli haberi üzerine Ashab'tan bir kısmının iradelerini kaybedip kendilerine hakim olamadıkları ve savaş mahallini bırakıp kaçtıklarını ve bu yüzden hasıl olan savaşın acı sonuçlarını beyan buyurduktan sonra geçmiş ümmetlerin aynı olaylar karşısında ve savaşlarda gösterdikleri fedakarlıkları ve celadetleri beyan için:

146. Nice nebiler vardı ki, kendileriyle beraber birçok Allah dostları çarpıştılar; Allah yolunda başlarına gelenlerden yılmadılar, zaafa düşmediler, boyun eğmediler. Allah sabredenleri sever.

147. Onların sözleri ancak: "Rabbimiz! Günahlarımızı ve işlerimizdeki taşkınlıklarımızı bağışla ve ayaklarımızı sabit tut, kâfirler güruhuna karşı da bize yardım et!" demekten ibaretti.

148. Allah da onlara dünya nimetini ve ahiret sevabının güzelliğini verdi. Allah, güzel davrananları sever.

Uhud Savaşı'nda Müslümanlar hezimete uğrayınca, Münafıklar durumu fırsat bilerek müminlere, "Mademki yenildiniz ve hezimete uğradınız, eski kardeşlerinize dönün de onların dinine girin," demeleri üzerine:

149. Ey iman edenler! Eğer inkâr edenlere uyarsanız, sizi topuklarınız üstünde gerisin geriye çevirirler. O zaman büsbütün kaybedersiniz.

150. Hayır! Sizin mevlanız Allah'tır. O, yardım edenlerin en iyisidir.

Uhud'da müminler yenilip dağıldıktan, birçok ölü ve yaralı verdikten sonra, ortada hiç bir sebep yokken Ebu Süfyan, hemen Müşrikleri topladı, telaş ve heyecan içinde Mekke'ye doğru yola çıktı. Bir müddet gittikten sonra bunlar, Uhud'u terk edip yola çıktıklarına pişman oldular. Birbirlerine, "Gördünüz mü ne fena iş yaptık? Çoğunu öldürdük, azı kalmıştı. Dönelim, şunların kökünü keselim," dediler. Müşriklerin bu müşaverelerini haber alan Peygamber de Ashab'ına, onları takip etmeleri için emir verdi. Allah'ın, Müşriklerin kalplerine korku atması üzerine telaşa düştüler ve azmettikleri kötü niyetlerinden vaz geçip yeniden Mekke'ye doğru hareketle yollarına devam ettiler. Allah, bu olayı Peygamberine bildirmek üzere:

151. Allah'ın, hakkında hiçbir delil indirmediği şeyleri O'na ortak koşmalarından dolayı, inkâr edenlerin kalplerine korku salacağız. Onların yurtları ateştir. Zalimlerin kalacağı yer ne kötüdür!

Uhud Savaşı'ndan sonra Peygamber, Medine'ye döndüğü zaman, Müminlerin bir kısmı, "Allah, bize yardım vadettiği halde bu yenilme nereden geldi?" demişlerdi. Allah size olan va'dini yerine getirmiş, doğruluğunu göstermiş idi. O sırada siz düşmanları, Allah'ın izniyle, doğruyordunuz. Yani düşmanınızı Allah'ın yardımıyla bozmuş, önünüze katmış devamlı kesiyordunuz ve kesecektiniz. Fakat siz, bu yardımın tamam olması için sabır, korunma ve emre uymak gibi gerekli şartlara riayet etmediniz.
Onun için vaadin tahakkuku o zamana kadar devam edebildi ki nihayet kalb zayıflığına düştünüz, sabredemeyip ganimete hırs ettiniz, emir ve kumandada münakaşa ettiniz ve isyan eylediniz. Çünkü okçular, Hz. Peygamber'in tertip ettiği ve "her ne olursa olsun buradan ayrılmayınız" dediği mevkiden kendi kanaatlarıyla ayrılmışlar ve komutanları Abdullah b. Cübeyr'in emrini dinlememişlerdi. Bütün bunlar da Allah'ın, size sevdiğiniz zafer ve ganimeti, düşmanın bozulmasını göstermesinden sonra oldu. O halde ki, kiminiz dünyayı arzu ediyordu, ganimete koştu, kiminiz de ahireti istiyordu, yerinde kaldı, şehid düştü. Allah onu gösterdikten sonra o kalb zayıflığınız, münakaşa ve isyanınız üzerine sizi o musibetlerle denemek ve imtihan etmek için düşmanlardan yüzünüzü çevirdi. Allah, yenilmelerinin sebebini açıklamak üzere:

152. Siz Allah'ın izni ile düşmanlarınızı öldürürken Allah, size olan vaadini yerine getirmiştir. Allah size sevdiğinizi gösterdikten sonra zaafa düştünüz. Emir hakkında tartıştınız ve isyan ettiniz. Kiminiz dünyayı istiyordu, kiminiz ahireti istiyordu. Sonra Allah sizi, denemek için onlardan geri çevirdi ve sizi bağışladı. Allah müminlere karşı lütuf sahibidir.

Peygamber ise gerinizde sizi çağırıp duruyordu. Yukarıda nakledildiği üzere, "Bana doğru gelin ey Allah'ın kulları!" diye çağırıyordu. Allah sizi, gam üstüne gam ile cezalandırdı. O ganimet kayboldu. Öldürülüyor, yaralanıyordunuz. Düşmanın zaferinden dolayı çok üzülüyordunuz. Peygamber'i öldürmek için yapılan hücum ile içi kan ağlar ve perişan durumda kaldınız. Yahut, Allah sizi gama karşı gam ile cezalandırdı. Siz isyanınızla Peygamber'i üzdünüz, Allah da buna karşılık sizi bu gamlarla gamlandırdı.

153. Peygamber, sizi arkanızdan çağırıp dururken, siz boyuna uzaklaşıyor, hiç kimseye dönüp bakmıyordunuz. Bundan dolayı Allah, size gam üstüne gam verdi ki, ne elinizden gidene, ne de başınıza gelene üzülmeyesiniz. Allah yaptıklarınızdan haberdardır.

Müşrikler, olaydan sonra Uhud'dan açılırken, "yine geleceğiz," diye tehdid savuruyorlardı. Müslümanlar da duruma bakarak emin olamıyorlardı. Düşmanın sahte bir dönüşle, aldatarak tekrar hücum etmesinden veya giderken Medine'ye bir baskın yapmasından çok fazla endişe ediyorlardı. Ve hatta düşman dönüp şiddetle bir hücum daha yapacak olursa bütün bütün yok olmak tehlikesinin bile baş göstereceğinden korkanlar bulunuyordu. Bunun için kalkanlarının altında çarpışmaya hazır bir halde duruyorlardı. İşte bu korku ve keder içinde bulundukları bir sırada idi ki, Allah bir emniyet verdi. Uyuklamaya başladılar.
Hazreti Zübeyr demiştir ki, "Korkunun şiddetlendiği sırada ben Peygamber'le beraberdim. Allah bize bir uyku verdi ki, beni uyku basıyordu ve uykum arasında rüya gibi Muattib b. Kureyş'in, "Bize bu işten bir şey olsaydı burada öldürülmezdik," dediğini vallahi işitiyordum." Ebu Talha da demiştir ki: "Uhud günü başımı kaldırdım, kimi gördümse kalkanının altında uykudan eğilmiş idi. O gün ben de uyku basanlardan idim, elimden kılıcım düşerdi alırdım. Sonra kamçım düşerdi alırdım."
Böyle bir emniyet duygusu Bedir'de de vâki olmuştur. "O zaman sizi, Allah'dan bir güven olmak üzere hafif bir uyku bürüyordu," (Enfal, 8/11) ki bunlar, Allah'dan gelen feyz ve ilhamlar ve ilâhî sükûnet cümlesindendir. Bu uyku, normal bir uyku olmayıp, fevkalade ilâhî bir yardım olmuş ve Müslümanlar bundan çeşitli şekillerde istifade etmişler. Öyle anlaşılıyor ki, orada bütün müminlere inen bu uyku, hepsini birden bastırmamıştır.

154. Sonra o kederin ardından, üzerinize öyle bir eminlik, öyle bir uyku indirdi ki, o, içinizden bir zümreyi örtüp bürüyordu. Bir zümre de canları sevdasına düşmüştü. Allah'a karşı, cahiliyet zannı gibi, hakka aykırı bir zan besliyorlar ve "Bu işten bize ne?" diyorlardı. De ki: "Bütün iş Allah'ındır." Onlar, sana açıklamayacaklarını içlerinde saklıyorlar ve diyorlar ki: "Bize bu işten bir şey olsaydı burada öldürülmezdik." Onlara şöyle söyle: "Eğer siz evlerinizde olsaydınız bile, üzerlerine öldürülmesi yazılmış olanlar yine muhakkak öldürülecekleri yerlere çıkıp gidecekti. Allah, göğüslerinizin içindekini denemek ve yüreklerinizdekini temizlemek için yaptı. Allah göğüslerin özünü bilir.

Uhud Savaşı Günü bozulup kaçan müminler hakkında da ihtilaf vardır. Denilmiş ki bir kısmı Medine'ye kadar vardı ve Resulullah'ın öldürüldüğünü haber verdi. Bu, Sa'd b. Osman idi. Ondan sonra daha bazıları gelmiş, kadınlarının yanlarına girmişlerdi. Kadınlar bunlara, "Demek Peygamber'den kaçıyorsunuz ha!" diyorlar ve yüzlerine toprak saçıyorlar, "Burada öreke var, al da iplik bük!" diye hakaret ediyorlardı.

155. İki toplumun karşılaştığı gün, içinizden gidenler var ya, şeytan onların kazandıkları bazı şeylerden dolayı ayaklarını kaydırmak istedi. Ama yine de Allah onları affetti. Kuşkusuz Allah, bağışlayan-halimdir.

Abdullah b. Übey gibi Medine'den dışarı çıkmayan Münafıklar, savaşta ölen adamları hakkında, "Onlar, bizim yanımızda kalmış olsalardı, ölmezlerdi veya öldürülmezlerdi," derlerdi. Bunlar hakkında:

156. Ey iman edenler! Sizler, inkâr edenler ve yeryüzünde sefere veya savaşa çıkan kardeşleri için: "Eğer bizim yanımızda olsalardı ölmezlerdi ve öldürülmezlerdi," diyenler gibi olmayın. Allah bunu, onların kalplerine bir hasret olarak koydu. Allah, yaşatır ve öldürür. Allah yaptıklarınızı görmektedir.

157. Eğer Allah yolunda öldürülür veya ölürseniz, Allah'ın bağışlaması ve rahmeti, onların topladıklarından daha hayırlıdır.

158. Andolsun, ölseniz de öldürülseniz de Allah'ta toplanacaksınız.

159. Sen, sırf Allah'ın rahmetiyle onlara karşı yumuşak davrandın. Eğer kaba, katı yürekli olsaydın, onlar senin etrafından dağılıp giderlerdi. Artık onları bağışla, onlar için Allah'tan mağfiret dile. İşlerde onlara da danış, bir kere de azmettin mi, artık Allah'a dayan. Allah tevekkül edenleri sever.

160. Allah size yardım ederse, sizi yenecek yoktur. Eğer sizi yardımsız bırakırsa, artık ondan sonra size kim yardım edebilir? Müminler ancak Allah'a dayansınlar.

Okçular, merkezi terk edip ganimete koşmalarına sebep olarak, "Resulullah herkesin aldığı kendisinin olsun der de ganimetleri taksim etmez diye korktuk, nitekim Bedir'de taksim etmemişti," demişler, Resulullah, "Demek ki ganimetleri size taksim etmeyeceğiz de hainlik yapacağız zannettiniz," buyurmuştu. Bunun üzerine:

161. Hiçbir peygambere ganimet malına hainliği yaraşmaz. Kim hainlik ederse kıyametin günü aşırdığını boynuna yüklenerek getirir. Sonra da

herkese kazandığının karşılığı tastamam ödenir, onlar haksızlığa uğramazlar.

162. Allah'ın rızasına uyan kimse, Allah'ın hışmına uğrayan ve varacağı yer cehennem olan kimse gibi midir? O ne kötü varış yeridir!

163. İnsanlar, Allah katında derece derecedirler. Allah, onların yaptıklarını görmektedir.

164. Andolsun ki Allah, müminlere kendilerinden, onlara kendi âyetlerini okuyan, onları arındıran ve onlara kitab ve hikmeti öğreten bir Peygamber göndermekle büyük bir lütufta bulunmuştur. Oysa onlar, daha önce apaçık bir sapıklık içindeydiler.

Okçular, merkezi terk edip ganimete koşmalarına sebep olarak, "Resulullah, herkesin aldığı kendisinin olsun der de ganimetleri taksim etmez diye korktuk, nitekim Bedir'de taksim etmemişti," demişler, Resul-i Ekrem de, "Demek ki ganimetleri size taksim etmeyeceğiz de hainlik yapacağız zannettiniz," buyurmuştu. O sizin kendinizden oldu. Bunun sebebini ilk önce dışarda değil, kendinizde, emre uymamak, merkezi terk edip ganimet hırsına düşmek gibi kötü irade ve hareketinizde aramalısınız.

165. (Bedir'de düşmanı) iki katına uğrattığınız bir musibet (Uhud'da) size çarpınca mı: "Bu nereden?" dediniz. De ki: "Bu başınıza gelen kendinizdendir." Şüphesiz Allah her şeye kâdirdir.

O münafıklar ki, kendilerine, "Geliniz, Allah yolunda çarpışınız veya kendinizi ve vatanınızı müdafaa ediniz yahut bizzat savaşmazsanız, bari çok kalabalık görünerek düşmana gözdağı veriniz de kovulmasına hizmet ediniz!" denildi de bırakıp gitmişlerdi. Abdullah b. Amr b. Haram da bunlara, "Size Allah'ı hatırlatırım, Peygamberimizi ve kavminizi terk edip gitmeyiniz," demiş ve vuruşmaya davet etmişti. Buna karşı, "Biz, savaş olacağını bilseydik, yahut savaşmasını bilseydik elbette size uyardık," dediler ve bununla bozgunculuk çıkarmak ve alay etmek istediler. Doğrusu o gün onlar, imandan çok küfre yakın idiler. Zaten bunlar, ağızlarıyla kalplerinde olmayanı söylerler, yani içleri dışlarına uymaz. Söyledikleri, kalplerinden gelmez. Bu onların her zamanki halleridir. O gün de ağızlarından iki şey açıkladılar ki, kalplerinde yoktu. "Savaş olacağını bilmiyoruz, bilseydik uyardık," dediler. Kalplerinde ise bunların ikisi de böyle değildi.

166., 167. İki topluluğun karşılaştığı günde başınıza gelen musibet de Allah'ın izniyledir. Bu da müminleri belirlemesi ve hem de münafıklık ya-

panları ayırt etmesi içindir. Onlara: "Allah yolunda savaşınız veya savunmaya geçiniz," denilmişti. Onlar ise: "Biz savaşmasını bilseydik arkanızdan gelirdik," demişlerdi. Onlar, o gün, imandan çok inkara yakındılar. Kalplerinde olmayanı ağızlarıyla söylüyorlardı. Allah, gizlediklerini iyi bilendir.

168. Kendileri oturup kaldıkları halde kardeşleri için: "Eğer bize uysalardı öldürülmezlerdi" dediler. Onlara de ki: "Eğer iddianızda doğru iseniz, kendinizden ölümü uzaklaştırınız."

Allah'ın Resulü buyurmuştur ki, "Uhud'da kardeşleriniz şehid oldukça Allah Teâlâ onların ruhlarını yeşil kuşların içlerine koydu ki, cennetin ırmaklarından sulanırlar, meyvelerinden yerler ve Arş'ın gölgesinde asılmış altın kandillere giderler, istirahat ederler. Ne zaman ki yiyecek ve içecek yerlerinin hoşluğunu ve uyuyacak yerlerinin güzel letafetini taddılar, 'Nolaydı Allah'ın bize neler verdiğini kardeşlerimiz bilselerdi de cihaddan çekinmeseler, savaştan gocunmasalardı,'" dediler.

169. Allah yolunda öldürülenleri sakın ölüler sanma. Bilakis onlar diridirler, Rab'leri katında rızıklanırlar.

170. Allah'ın lütfundan verdiği nimetle sevinçlidirler. Arkalarından kendilerine ulaşamayan kimselere de hiç bir korku olmayacağını ve üzülmeyeceklerini müjdelemek isterler.

171. Onlar, Allah'ın nimetini, keremini ve Allah'ın, müminlerin ecrini zayi etmeyeceğini müjdelerler.

Ebu Süfyan ve arkadaşları Uhud'dan çekilip Revha denilen yere vardıklarında pişman olmuşlar, "Çoğunu öldürdük, azı kalmıştı, neye bıraktık geldik, herhalde dönmeli ve köklerini kesmeliyiz," diyerek, dönüp Müslümanlara tekrar hücum etmek istemişlerdi. Hazreti Peygamber de bunu derhal haber almış ve onları yıldırmak, kendinin ve ashabının kuvvetini göstermek için, Ebu Süfyan'ı takip etmek üzere ashabını teşvik etmiş ve, "Bugün bizimle beraber ancak dünkü günümüzde hazır bulunanlar çıksın," buyurmuş idi.

Peygamber'le beraber bir cemaat hareket ettiler ki, yetmiş kişi oldukları söylenmiştir. Medine'den sekiz mil mesafede bulunan Hamra-i Esed isimli yere kadar vardılar. Ashab yaralı idiler, çok zahmet çekiyorlardı, sevaplarını kaçırmamak için katlanıyorlardı. İçlerinde öyle yaralılar vardı ki sırayla birbirlerini sırtlarında taşıyorlardı. Biraz birisi yükleniyor, biraz sonra binen inip altındakini yükleniyordu. Yine içlerinde saatlerce birbirlerine dayanarak gidenler bu-

lunuyordu ki, hep bunlar yaraların ıztırabından idi. Fakat Cenab-ı Allah müşriklerin kalblerine korku koydu da kaçtılar, gittiler. İşte bu âyet, bu hal içinde Resulullah'ın davetine katılan bu müminler hakkındadır.

172. Kendilerine yara dokunduktan sonra da Allah ve Peygamberi'nin davetine uydular. Hele onlardan iyilik edenlere ve gereğince Allah'tan korkanlara büyük bir mükâfat vardır.

Ebu Süfyan Uhud'dan Mekke'ye gitmeye karar verdiği zaman, "Ey Muhammed, sözleşme zamanımız Küçük Bedir mevsimi olsun, orada çarpışırız istersen," diye bağırmıştı. Hz. Peygamber de Hz. Ömer'e, "Bu, bizimle senin aranda inşallah," diye cevap vermesini emretmişti. Vakit gelince Ebu Süfyan emri altındakileri alıp çıktı. "Merru'z Zahran" isimli yere kondu. Fakat Allah kalbine bir korku verdi, cayıp dönmek istedi. O sırada Nuaym b. Mes'ud Eşceî'ye rastgeldi ki bu Nuaym, umre yapmış geliyordu. Buna, "Ey Nuaym, ben Muhammed'le Bedir mevsiminde çarpışmaya anlaşmıştım. Bu sene ise kurak, bize herhalde ağaçlarda hayvan yayacağımız ve süt içeceğimiz bir sene yaraşır. Bunun için dönmek istiyorum. Fakat Muhammed çıkar da, ben çıkmamış bulunursam cesareti artar. Medine'ye git onları oyala, geciktir, sana on deve vereyim." demişti.

Nuaym yola çıktı, geldi gördü ki, Müslümanlar hazırlanıyorlar. "Bu, doğru bir fikir değil; onlar memleketinize geldiler, bir çoğunuzu öldürdüler, siz üzerlerine giderseniz, hiç biriniz geri gelmez," dedi. Ve bu söz, bir takımları üzerinde tesir icra etti. Resulullah, bunu anlayınca: "Muhammed'in canı elinde olan Allah'a yemin ederim ki, ben yalnızca çıkarım," buyurdu ve beraberinde yetmiş kişi kadar zevat ile hareket etti ki, İbn Mes'ud da içlerinde idi. Gittiler, Küçük Bedir'e vardılar. Küçük Bedir, Kinane Oğulları'na ait bir sudur ki, bir pazar yeri idi. Burada her sene sekiz gün toplanırlardı. Hz. Peygamber ve ashabı, müşriklerden kimseye rastlamadılar. Pazara gittiler, yanlarında nafakaları ve ticaret malları da vardı. Alış-veriş ettiler, bire iki kazandılar ve Medine'ye sağ salim ve zengin olarak geldiler ki, bu âyet bunlar hakkındadır.

Ebû Süfyan da Mekke'ye dönmüştü. Mekke halkı onun askerini "Kavut askeri" diye isimlendirdiler, "Siz kavut içmeye çıkmışsınız," dediler.

173. İnsanlar onlara: "Düşmanlarınız size karşı ordu topladı, onlardan korkun!" dediklerinde, bu, onların imanını artırdı ve şöyle dediler: "Allah bize yeter. O ne güzel vekildir."

174. Bunun üzerine kendilerine hiç bir kötülük dokunmadan Allah'ın nimeti ve lütfuyla geri döndüler ve Allah'ın rızasına uydular. Allah büyük lütuf sahibidir.

175. Şeytan, sizi dostlarıyla korkutuyor. Onlardan korkmayın, eğer mümin iseniz benden korkun.

Bu âyetin nüzul sebebi hakkında bir kaç rivayet vardır:
Kureyş kâfirleri hakkında inmiştir. Allah, onların harp için asker toplayıp durmak gibi küfürde yarışmalarına karşı Peygamber'ine teminat vermiştir.
Münafıklar hakkında inmiştir. Bunların küfürde yarışmaları da şu şekilde özetlenmiştir: Münafıklar, Uhud olayı üzerine müminleri devamlı korkutmaya, başarı ve zaferden ümitlerini kesip ümitsizlendirmeye çalışıyorlar ve özellikle, "Muhammed, melik (kral)lik için uğraşan ve sırf siyasi maksadla hareket eden bir inkılabçı, onun için işler bazan iyiliğine ve bazan kötülüğüne oluyor. Eğer Allah tarafından peygamber olsaydı hiç yenilmezdi," diye propaganda yapıyorlardı. Bunlar, Müslümanların kafalarını bulandırıyor ve bu sebeple Resul-i Ekrem de üzülüyordu.
Bazıları demişlerdir ki, kâfirlerden bir kavim Müslüman olmuşlardı. Sonra Kureyş'lilerden korkarak dinden döndüler. Bundan dolayı Resulullah merak etmiş ve bunların dinden dönüşleri yüzünden bir zarar gelebilme ihtimalini düşünmüş.
Yahudiler hakkında inmiştir. Çünkü bunlar da Uhud vakasından sonra inkârlarını daha çok kızıştırmışlar ve Müslümanları aldatmak için çalışmaya başlamışlardı.

176. İnkârda yarışanlar seni üzmesin. Onlar, Allah'a hiç bir şekilde zarar veremezler. Allah onlara ahirette bir pay vermemek istiyor. Onlar için büyük bir azap vardır.

Şu âyetin de, dinden dönenleri ve Yahudileri hedef aldığı açıklanıyor. Dinden dönenler hakkında olması açıktır. Yahudilere gelince: Bunlar, Bakara sûresinde açıklandığı üzere peygamber olarak gönderilmeden önce Peygamber'i tanıyorlar ve iman ediyorlar ve onunla düşmanlarına karşı yardım isteminde bulunuyorlardı. Böyle iken Peygamber olarak gelince inkar ettiler, fikirlerini değiştirdiler. Buna göre imanını vermiş, küfrü satın almış dinden dönmüş durumunda demektirler.

177. İman karşılığında inkârı satın alanlar Allah'a hiç bir zarar veremezler. Onlar için acı bir azap vardır.

Kâfirlere azap hakkında ayetler indikçe Mekke Müşrikleri, "Ya Muhammed! Vadettiğin azap hak ise, getirsene!" diye azabı istical ediyorlardı. Peygamber, Rabbı'ndan azap istemez, azap ihtimali olduğu zaman, onun tehirini talep

eder ve ahirete kalmasını isterdi. Müşrikler, azabın tehirini ve ömürlerinin uzadığını gördükçe, bunu haklarında hayır zannetmişlerdi. Bu mühleti açıklamak üzere:

178. Kâfirler, kendilerine mühlet vermemizin, kendileri için hayırlı olduğunu sanmasınlar. Biz onlara bu mühleti, ancak günahlarını artırsınlar diye veriyoruz. Onlar için alçaltıcı bir azap vardır.

Kureyş, alay etmek için, "Ya Muhammed! Sen, sana muhalif olan kimsenin ateşte ve Allah'ın ona gazabı olduğu, sana itaat eden ve dininde sana tabi olan kimsenin cennette ve Allah'ın ondan razı olduğunu iddia ediyorsun! Sana iman eden kimseyi ve sana iman etmeyen kimseyi haber ver," demeleri üzerine:

179. Allah, müminleri içinde bulunduğunuz şu durumda bırakacak değildir. Pisi, temizden ayıracaktır. Allah, sizi gayba vakıf kılacak da değildir. Allah, peygamberlerinden dilediğini seçer. O halde Allah'a ve peygamberlerine iman edin! İman eder ve sakınırsanız, sizin için büyük bir mükâfat vardır.

Mallarının zekâtını vermekte cimrilik eden kişiler hakkında:

180. Allah'ın, kendilerine lütfundan verdiği nimetlere karşı cimrilik edenler; bunun, kendileri için hayırlı olduğunu sanmasınlar. Hayır, o, kendileri için şerdir. Cimrilik ettikleri şey, Kıyamet gününde boyunlarına dolanacaktır. Göklerin ve yerin mirası Allah'a aittir. Allah yaptıklarınızdan haberdardır.

Hz. Ebu Bekir, bir gün Yahudilerin dersanelerine gitmişti. Baktı ki bir takım Yahudiler Fenhas'ın başına toplanmışlardı. Ve bu Fenhas, Yahudilerin âlim ve din adamlarından idi. Ebu Bekir, "Yazık ey Fenhas Allah'dan kork ve Müslüman ol! Vallahi sen, şüphesiz bilirsin ki Muhammed Allah'ın resulü olduğunu siz, yanınızdaki Tevrat'ta yazılmış bulursunuz," dedi. Fenhas, "Vallahi ey Ebu Bekir! Bizim Allah'a ihtiyacımız yok, o bize muhtaç. Ve biz ona, onun bize yalvardığı kadar yalvarmıyoruz, herhalde biz ondan müstağni, daha zenginiz. O, zengin olsaydı, arkadaşınızın sandığı gibi bizden borç almaya tenezzül etmezdi. O, bizi faizden yasaklıyor ve bize ribâ vaad ediyor. Zengin olsaydı bize ribâ vermezdi," diye münasebetsizlikte bulundu.
Bunun üzerine Ebu Bekir öfkelendi ve Fenhas'ın yüzüne şiddetli bir tokat vurdu ve dedi ki: "Nefsim elinde olan yüksek zata (Allah'a) yemin ederim ki,

bizimle senin arandaki anlaşma olmasaydı boynunu vururdum ey Allah'ın düşmanı!" Bunun üzerine Fenhas Resulullah'a gidip: "Ey Muhammed! Bak arkadaşın bana ne yaptı?" diye şikâyet etti. Resulullah, Hz. Ebu Bekir'e, "Bu yaptığına sevk eden nedir?" diye sordu. O da, "Ey Allah'ın Resulü, büyük bir edepsizlikte bulundu, öyle sanıyor ki, Allah Teâlâ fakir ve bunlar daha zengin imişler. Bunu söyleyince Allah için kızdım ve yüzüne bir tokat vurdum," dedi. Fenhas, "Ben, böyle bir şey söylemedim," diye inkar etti. Allah, Hz. Ebu Bekir'i tasdik ederek:

181. Allah, "Şüphesiz Allah fakirdir, biz zenginiz," diyenlerin sözünü elbette duymuştur. Onların söylediklerini ve peygamberleri haksız yere öldürmelerini yazacağız, "Tadın o yakıcı azabı!" diyeceğiz.
182. "Bu, kendi ellerinizin yapıp gönderdiğinin karşılığıdır." Allah kullara asla zulmetmez.

Hz. Yahya, Zekeriya ve diğerleri gibi peygamberlerin haksız olarak öldürülmesinin suçu şahıslara değil, Yahudiliğin mahiyetine yüklenmiştir. Ve işte bu rıza ve bu yükleme dolayısıyladır ki, bu âyet bunlar hakkında yalnız bir tehditten ibaret olmayıp, Muhammed'in peygamberliğine karşı gösterdikleri inkarın ve öne sürdükleri şüphelerin ciddi olmadığını isbat ile kökünden kaldıran bir cevabı da içerir. Çünkü Yahudiler yalnız Hz. İsa gibi inkâr ettikleri peygamberi öldürmeye kalkışmakla kalmamış, Hz. Zekeriya gibi vaktiyle peygamberliğini itiraf ve tasdik etmiş bulundukları peygamberleri de öldürmüşlerdir. Ve bir peygamberin öldürülmesi ise her halde haksız yeredir ve bir küfürdür.

183. "Ateşin yiyeceği bir kurban getirmedikçe hiç bir peygambere iman etmeyeceğimize dair Allah bize ahidde bulundu," diyenlere de ki: "Benden önce size bazı peygamberler açık belgelerle ve sizin dediğiniz şeyle geldi. Eğer doğru insanlarsanız, ya onları niçin öldürdünüz?"
184. Eğer seni yalanladılarsa, senden önce açık deliller, hikmetli sayfalar ve aydınlatıcı kitap getiren peygamberler de yalanlanmıştı.
185. Her canlı ölümü tadacaktır. Kıyametin günü ecirleriniz size eksiksiz verilir. Cehennemden uzaklaştırılıp cennete konan, gerçekten kurtuluşa ermiştir. Dünya hayatı, aldatıcı bir metadan başka bir şey değildir.

Fenhas olayı veya şiirleriyle müşrikleri Resul aleyhine teşvik eden ve heyecan veren Ka'b b. Eşref veya Resulûllah'ın şeref verip Kur'ân okuduğu bir mecliste, "Eğer bu doğru ise, meclislerimizde onunla bizi rahatsız etme!" diye küstahlık eden Abdullah b. Übeyy sebebiyle indi.

Peygamber, Beni Kaynuka'nın reisi Finhans b. Azura'ya Ebu Bekir'i göndererek ondan yardım istedi. Ebu Bekir ile beraber bir de mektup gönderdi. Ve Ebu Bekir'e, "Yanıma gelinceye kadar kendi başına bir iş yapma," diye tembih etti. Ebu Bekir, kılıcı boynunda asılı olarak Finhans'a geldi ve mektubu ona verdi. Finhans, mektubu aldıktan sonra, "Rabbın muhakkak muhtaç, bizden yardım istiyor," dedi. Gazaba gelen Ebu Bekir, Finhans'ın boynuna vurmak için kılıca sarıldı. Fakat Peygamber'in emrini hatırlayarak bundan vazgeçti:

186. Muhakkak mallarınız ve canlarınız hususunda imtihan olunacaksınız. Sizden önce kendilerine kitap verilenlerden ve Allah'a ortak koşanlardan size eziyet verici birçok söz işiteceksiniz. Eğer sabreder ve Allah'tan korkarsanız, şüphesiz bunlar azmi gerektiren işlerdendir.

Yahudilerin, Tevrat'ta Peygamberimizin vasıflarını değiştirmeleri üzerine:

187. Allah, kendilerine kitap verilenlerden, "Onu mutlaka insanlara açıklayacaksınız, onu gizlemeyeceksiniz," diye söz almıştı. Onlar ise, bunu kulak ardı ettiler ve onu az bir dünyalığa değiştiler. Ne kadar kötü alışveriş yapıyorlar.
188. Yaptıklarına sevinen ve yapmadıkları şeylerle de övülmek isteyenlerin azaptan kurtulacaklarını da sanma! Onlara acı bir azap vardır.
189. Göklerin ve yerin yönetimi Allah'ındır. Allah her şeye kâdirdir.

Hz. Âişe'ye, "Resulullah'dan gördüğün şeylerin en şaşırtıcısını bana haber ver," diye sorulması üzerine ağladı ve uzun bir müddet ağladı da sonra dedi ki: "Onun her işi şaşırtıcı idi. Bir gün bana geldi, yorganıma girdi, hatta cildini cildime dokundurdu, sonra da buyurdu ki, "Ey Âişe, bu gece bana Rabbıma ibadet etmek için izin verir misin?" Ben de, "Ey Allah'ın Resulü, ben, senin yakınlığını severim, isteklerini de severim, izinlisin!" dedim. Kalktı, odadaki su ibriğine vardı, abdest aldı, suyu çok da dökmedi, sonra namaza durdu, Kur'ân okudu ve ağlıyordu. Sonra iki elini kaldırdı yine ağlıyordu. Hatta gözyaşlarının, yeri ıslattığını gördüm. Sonra Bilâl geldi, kendisine sabah namazını bildiriyordu. Baktı ki ağlıyor, "Ey Allah'ın Resulü! Allah Teâlâ senin geçmiş ve gelecek günahını affetmiş olduğu halde ağlıyor musun?" dedi. "Ey Bilâl! Şükreden bir kul olmayayım mı?" buyurdu. Bundan sonra buyurdu ki, "Nasıl ağlamayayım, Allah Teâlâ bu gece şunu indirdi: Resulullah bunu söyledi, sonra da 'Vay bunu okuyup da, bu babda düşünmeyene' buyurdu."

190. Göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbiri ardınca gelip gidişinde akıl sahipleri için gerçekten deliller vardır.

191. Onlar ayaktayken, otururken ve yan yatarken Allah'ı anarlar; göklerin ve yerin yaratılışı üzerinde düşünürler, "Rabbimiz! Sen bunu boş yere yaratmadın, Sen yücesin, bizi ateşin azabından koru!" derler.
192. "Rabbimiz! Sen, cehennem ateşine koyduğunu rezil etmişsindir. Zalimlerin hiç yardımcıları yoktur."

Yahudi iken Müslüman olan Abdullah b. Selâm ve arkadaşlarının veya İsevî (Hristiyan) iken Müslüman olan Necrân ehlinden kırk, Habeş'den otuz, Rum'dan sekiz ve toplam olarak seksen kişinin Müslüman olmaları dolayısıyla indiği rivayet edilmiştir.
Fakat İbnü Abbas, Câbîr ve Katade demişlerdir ki: Habeş hükümdarı Necaşî Asâme vefat ettiği zaman Resulullah, onun üzerine gıyaben cenaze namazı kılmıştı. Bunu gören münafıklar: "Hiç görmediği bir Hıristiyan üzerine namaz kılıyor," dediklerinden Necâşî hakkında inmiştir. Necâşî'nin ölümü de, hicretin dokuzuncu (M.S. 631) senesinde olmuştur. Bunlardan başka bu âyetin bütün kitap ehlinden imana gelenler hakkında inmiş olduğu da rivayet edilmiştir:

193. "Rabbimiz! Biz, "Rabbinize iman edin" diye imana çağıran bir davetçi işittik, hemen iman ettik. Rabbimiz! Günahlarımızı bağışla, kötülüklerimizi bağışla, iyilerle beraber bizi vefat ettir!"
194. "Rabbimiz! Bize peygamberlerine vaad ettiğini ver! Kıyametin günü bizi rezil etme! Muhakkak sen verdiğin sözden dönmezsin."

Peygamber'in hanımı Ümmü Seleme, "Ya Resulellah! Allah'ın, kadınların hicreti üzerine bir şey indirdiğini duymadım," demesi üzerine:

195. Rableri, onlara şu karşılığı verdi: "Ben, erkek olsun, kadın olsun, sizden, hiçbir çalışanın amelini zayi etmem. Sizler birbirinizdensiniz. Göç edenler, yurtlarından çıkarılanlar, yolumda eziyet edilenler, savaşanlar ve öldürülenler. Onların günahlarını elbette bağışlayacağım ve Allah katından bir mükâfat olmak üzere, onları altından ırmaklar akan cennetlere koyacağım. En güzel mükâfat Allah katındadır."

İslamiyet'in ilk zamanlarında Müşriklerin şiddet ve baskısından Müminler, bir tarafa gidemez, ticaret yapamaz, mahsur bir halde sıkıntı içinde yaşarlardı. Müşrikler ise, Arabistan'ın her tarafına seyahat ederek alış veriş yaparlar, para kazanırlar, bol rızık ve maişet içinde zevku safa içinde yaşarlardı. Müşriklerin bu durumlarını gören bazı Müslümanlar, "Allah'ın düşmanları, böyle bolluk ve refah içinde yaşarlar, bizler ise sıkıntı ve darlık içinde ıstırap çekiyoruz," demeleri üzerine:

196. Kâfirlerin diyarları dolaşmaları sakın seni aldatmasın.
197. Bu, az bir geçimliktir. Sonra onların varacakları yer cehennemdir. Ne kötü bir yataktır orası!
198. Fakat Rablerinden gereğince korkanlar için altlarından ırmaklar akan cennetler vardır. Onlar orada ebedî olarak kalacaklar, Allah katından ağırlanacaklardır. İyiler için Allah katındakiler daha hayırlıdır.

Hicretin 9. yılında (M.S. 631) vefat eden Habeş hükümdarı Necaşi'nin vefat haberini Cebrail, Peygamber'e getirince Peygamber, "Dışarı çıkınız, başka toprakta ölen kardeşiniz Necaşi üzerine namaz kılınız!" buyurdu. O da Baki mezarlığına çıktı ve ona namaz kıldı, dört tekbir aldı ve ona istiğfar etti. Bunu gören münafıklar, "Şu adama bakın! Kendi dininde olmayan, hiç görmediği bir Habeşli vahşi bir Hristiyan üzerine namaz kıldı," demeleri üzerine:

199. Kitap ehlinden öyleleri var ki, Allah'a inanırlar, size indirilene ve kendilerine indirilene Allah'a boyun eğerek inanırlar. Allah'ın âyetlerini az bir değere değişmezler. Onların mükâfatı da Allah katındadır. Allah, hesabı çabuk görendir.
200. Ey iman edenler! Sabredin, düşmanlarınıza karşı sebat gösterin, nöbet bekleşin, Allah'tan gereğince korkun ki kurtuluşa eresiniz.

90. - 33. AHZÂB SURESİ

Medine döneminde inmiş, 73 âyettir. Adını 20. ve 22. âyetlerdeki Ahzâb'tan almıştır. Ahzâb; gruplar, demektir.
Sûrede Hendek ve Benî Kureyza savaşları ile aile hayatına dair bazı hükümler konu edilmektedir.
Ebu Süfyan b. Harb, İkrime b. Ebu Cehil ve Ebu'l Aver gibi Müşrikler, Uhud Savaşından sonra Medine'ye geldiler. Münafıkların başkanı Abdullah b. Übey b. Selül'e indiler. Bunlar, Peygambere, "Lat, Uzza ve Menat'a dil uzatma, onları kötüleme! Putlara tapan kişiye onlar şefaat edecek, dersen, biz de seni ilahınla baş başa bırakırız," dediler. Müşriklerin bu sözleri, Peygamber'e ağır geldi. Bunun üzerine orada bulunan Hz. Ömer, "Ey Allah'ın Resulü! İzin ver de şunları katledeyim," dedi. Peygamber, "Ben, onlara eman verdim ya Ömer!" dedi. Ömer de, "Allah'ın gazap ve laneti ile çıkınız buradan," diyerek onları kovdu. Sonra Hz. Peygamber, Hz. Ömer'e, bunları Medine'nin dışına çıkarmasını emretti. Bunun üzerine:

1. **Ey nebi! Allah'tan kork, kâfirlere ve münafıklara itaat etme. Allah bilen-hakimdir.**
2. **Rabbin'den sana vahyedilene uy. Allah ne yaparsanız haberdardır.**
3. **Allah'a güven, vekil olarak Allah yeter.**

Müşriklerden Ebu Muammer, duyduğunu ezberleyen ve unutmayan çok zeki bir adamdı. Bundan dolayı Kureyş halkı onun için, "Ebu Muammer, bu kadar şeyi iki kalbi olduğu için ezberler," derlerdi. Kendisi de, "Benim iki kalbim var; biriyle akleder, biriyle hıfzederim. Bunun için aklım, Muhammed'in aklında fazladır," diye övünür, gururlanırdı. Bedir Günü Allah, Müşrik ordusunu mağlup edince, parçalanıp dağıldılar. Bunların arasında Ebu Muammer de vardı, o da bir çarığı ayağında biri elinde şaşırmıştı. Savaş alanında şaşkın şaşkın dolaşıyordu. Bu durumda Ebu Süfyan, ona rastladı da, "Ey Muammer'in babası! Ordunun hali ne oldu?" diye sordu. Ebu Muammer, "İnsanlar perişan oldu ya Ebu Süfyan!" cevabını verdi. Ebu Süfyan, "Senin haline ne oldu böyle?" dedi. O da, "Bilmiyorum! Çarığın ikisini de ayağımda sanıyordum," dedi. Ebu Muammer'in bu olmadığına, iki kalbi olmuş olsa idi, nalinlerini unutmayacağı kanaatine vardılar. Bunun üzerine:

4. **Allah, bir kişinin içinde iki kalp yapmadı. Kendilerinden zıhar yaptığınız eşlerinizi analarınız kılmamıştır. Evlatlıklarınızı da oğullarınız kılmamıştır. O, sizin ağzınızdaki sözünüzdür. Allah ise, hakkı söylüyor ve O, doğru yolu gösteriyor.**

Cahiliyye devrinde birinin çocuğu, Başka birinin hoşuna giderse, bu kişi o çocuğu evlatlık edinir, kendi ailesine katar ve ona malından bir oğlan hissesi ayırır ve o çocuk halk arasında bu adama nispet edilirdi. Zeyd b. Haris de, bunlardan biri idi ve Zeyd b. Muhammed diye anılırdı.

Zeyd b. Haris, Kelb Kabilesine mensup küçük bir esir idi. Hakim b. Huzam, bunu Peygamber'in zevcesi Hatice için satın almıştı. Peygamber, Hatice ile evlenince Zeyd'i, Peygamber'e hibe etti. Hz. Muhammed, peygamber olduktan sonra Zeyd iman etti. Daha sonraları o da, Medine'ye hicret etti.

Zeyd'in, Medine'de Hz. Peygamber'in yanında bulunduğunu duyan babası ve amcası, Zeyd'i kölelikten kurtarmak için Medine'ye geldiler. Bedelini verip Zeyd'i serbest bırakmasını talep ettiler.

Peygamber, babası ve amcası ile gidip gitmemesine Zeyd'i muhayyer bıraktı. O da Peygamber yanında köle olarak kalmayı, babasına ve amcasına tercih edince onlar, "Yazıklar olsun sana! Köleliği, babana ve akrabana tercih ettin!" diye Zeyd'e sitem ettiler.

Bunun üzerine Peygamber, bir mükafat olarak Zeyd'i azad ederek oğulluk edindi. Onlar, bundan memnun olarak yurtlarına döndüler. Bundan sonra Zeyd, babasının adı ile değil, Peygamber'in ismi ile Zeyd b. Muhammed diye anılır oldu.

Peygamber, Zeyd'in boşadığı Zeyeneb ile evlenince Münafıklar bunu fırsat bilerek, "Muhammed, oğlunun karısı ile evlendi" diye dedikodu yaptılar. Oğullukların, kendi öz babalarına nispet edilmesini ve onların ismi ile çağrılmalarını bildirmek üzere:

5. **Evlatlıkları babaları adına çağırın. Allah yanında o daha doğrudur. Eğer babalarını bilmiyorsanız, onlar sizin dinde kardeşleriniz ve dostlarınızdır. Bununla beraber hata ettiklerinizde üzerinize bir günah yoktur. Fakat kalblerinizin kasdettiğinde vardır. Allah, çok bağışlayıcı-merhamet edicidir.**

Resulullah, Tebük gazasına gidilmesini emrettiği zaman, bazıları analarımızdan, babalarınızdan izin isteyelim demeleri üzerine:

6. **Nebi, müminlere kendi nefislerinden önce gelir. O'nun hanımları da onların analarıdır. Aralarında akrabalık bağı olanlar, Allah'ın kitabında**

birbirlerine, diğer müminlerden ve muhacirlerden daha yakındırlar. Ancak dostlarınıza iyilik yapmanız hariç. Bu, kitapta yazılıdır.

7. **Unutma o nebilerden kesin sözlerini aldığımızı! Senden, Nuh, İbrahim, Musa ve Meryemoğlu İsa'dan da ağır bir söz aldık.**
8. **Bunu Allah, sadıklara sadakatlerini sormak için yaptı. Kâfirler için ise acı verecek bir azap hazırladı.**

Ahzab/Hendek Savaşı hakkında:

Hicretin beşinci yılında (M.S. 627) gelen ahzab orduları ki, Kureyş ve Ehâbîş ile Kinane ve Tihame'den onlara uyanlar ve Necid'den Gatafan ile bunlara tabi olanlar, Nadîr ve Kureyza Yahudileri gibi Arabistan'ın önemli kabileleri toplanmış olup, sayıları yirmi dörtbine ulaşıyordu.

Hayber'de yerleşmiş olan Benî Nadîr yahudileri, İslâm'a karşı geniş bir suikast düzenlemeye çalışıyorlardı. Bunların, Sellâm b. Ebilhakîk, Huyey b. Ahtab ve Kinane b. Rebi' b. Ebilhakîk gibi ileri gelenleri, Mekke'ye giderek Kureyş'i Peygamber'e karşı savaşa davet etmişler ve "Birlikte olursak, Müslümanlığın kökünü kazırız," demişlerdi. Kureyş, derhal bu teklifi kabul etti. Sonra Necid'de Kaysi Gaylan'dan Gatafan'a vardılar. Heyber'in yarı gelirini vermeyi vaad ederek ve Kureyş'in birlikte olduğunu söyleyerek onları kendileri ile birlikte olmaya davet ettiler. Gatafan ile anlaşması olan Beni Esed de aynı ortaklığa davet olunmuştu. Kureyş'e kan bağı ile bağlı oldukları için Beni Süleym de katılmıştı.

Böylece Arabistan'ın önemli kabileleri birleşerek üç kolordu oluşturmuşlardı. Birinci kol, Gatafan askerlerinden oluşmuş ve Arap başkanlarından Uyeyne b. Hısn'ın kumandasında idi. İkinci kol, Esed oğullarından oluşmuş ve Tuleyhate'l-Esedî'nin kumandasındaydı. Üçüncü kol Ebu Süfyan komutasında Kureyş ordusuydu. Resul-i Ekrem, bunların hazırlanmakta olduklarını haber alınca sahabeleri ile istişare etti. Selman-ı Farisî'nin ileri sürdüğü görüş üzerine hendek kazılması emredildi. Sonra Resulullah, üç bin kişi ile onların karşılarına çıktı. Sel dağını arkalarına, Hendek'i düşman ile aralarına alarak konakladı. Bir aya yakın bir zaman geçti ok ve taş atışmaktan başka savaş yapamıyorlardı, mevsim kıştı, bu durum sıkıntı doğurdu.

Derken bir gece Allah, soğuk bir saba rüzgarı gönderdi. Bu rüzgar, onları şiddetle üşütüyor, toprakları yüzlerine savuruyor, ateşlerini söndürüyor, çadırlarını söküyordu. Hayvanlar birbirlerine karışmıştı. Askerlerin etrafında melekler tekbir alıyorlardı. Bunun üzerine Tuleyhatü'l-Esedî, "Muhammed size sihir yapmaya başladı, haydi çabuk çabuk!" demişti. Kureyş ile Yahudilerin arası açılmıştı. Artık tutunamadılar ve bozulup kaçtılar.

Huzeyfe, "Ahzab/Hendek gecesi biz Müslümanlar, saf olup oturmuştuk. Ebu Süfyan, ordusu ile beraber üst tarafımızda bulunuyor, Beni Nadir Yahudileri

alt tarafımızda idiler. Biz, çocuklarımız hakkında korkuyorduk. Bundan başka, bu zamana kadar bu geceden daha karanlık ve daha şiddetli ve fırtınalı bir gece görmemiştik. Münafıklar, yalan olarak, "Evlerimiz açıktır," diye Peygamber'den izin istiyorlardı. Peygamber de izin isteyene izin veriyordu. İzin alanlar da sıvışıp gidiyorlardı.

Baktım Peygamber, Ashab arasından geçerek bana doğru geliyordu. Ta yanıma kadar geldi ve bana, "Bana düşmandan bir haber getir," buyurdu. Onun emri üzerine hemen düşman karargahına gittim. Baktım çok şiddetli bir rüzgar, Müşrik askerlerini alt üst ediyor ve bir karış bile ilerleyemiyorlardı. Fırtına o kadar şiddetli idi ki, düşmanların arasından taş sesleri geliyordu. Fırtına, her tarafı alt üst ediyor, eşyaları birbirine katıyor, taşları ve kumları savuruyor, müşriklerin ağızlarını ve kulaklarını dolduruyordu. Bu fırtınadan müteessir olan hayvanlar bağrışıyor, iplerini koparıp oraya buraya koşuyorlardı. Müşrikler, o kadar zor durumda idiler ki, ne yapacaklarını, nereye gideceklerini şaşırmışlardı. Bu sırada, "Hazır olunuz! Göç var, göç var!" diye bağrışmaya başladılar. Ben, hemen döndüm ve Peygambere geldim ve düşmanın durumunu haber verdim. Bunun üzerine "Allah, 23. ayete kadar inzal etti," diyor. Bu ilahi nimet hatırlatılmak üzere:

9. Ey iman edenler! Allah'ın üzerinizdeki nimetini anın. Hani üzerinize ordular gelmişti de üzerlerine bir rüzgâr ve sizin görmediğiniz ordular salmıştık. Allah ne yaptığınızı görüyordu.

Hendek savaşının ilk günü çok şiddetli geçmişti. Ok ve taş atmalarla akşama kadar sürmüştü. O gün Peygamber, savaş yerinden ayrılıp namaz kılamaya vakit bulamamış, dört vakit namazı kazaya kalmıştır. O günden sonra savaş şiddetini kaybetmiş, ancak muhasara devam etmiştir. Münafıklar, o gün, "Muhammed ve arkadaşlarının kökü kesildi," diyorlardı. Zayıf müminler, "Evet! Allah, Resulü'ne yardım edecek, dinini bütün dinlerin üzerine galip kılacak, amma acaba bu defa yapacak mı?" diyorlardı. Peygamber ve imanları kuvvetli olan müminler, nusret ve zafere inanıyorlar ve onu bekliyorlardı:

Kureyş de, Ehabîşî ile Tihame ve Kinane'den kendisine uyanlarla on bin kişi kadar olarak vadinin aşağısından batı tarafından gelmiş, Cüruf ile Zügabe arasında, Rûme'den sellerin toplandığı yere konmuşlardı. Ve o zamanki gözler kaymış, hayret ve heyecandan doğru bakamıyor ve yürekler ağızlara gelmişti, dehşetli korkudan ve heyecandan nefesler kesilecekti.

Müşrikler, bütün ileri gelen başkanların kumandası altında toplanarak genel bir saldırıya karar vermişlerdi. Bunun için Hendek'in en dar noktası saldırıya hedef olarak seçilmişti. Arapların meşhur cengaverleri atlarını sürerek hen-

deği geçmişlerdi. Bunların her biri bin kişiye denk sayılıyordu. Amr. b. Abdivedd, "Bedr"de yaralanmış ve intikamını almadıkça saçlarına koku sürmemeye yemin etmişti. Uhud'a gelmişti ve bu kez de hendeğe bayraklı olarak gelmişti. Bu sıralarda doksan yaşlarında olmasına rağmen, hendeği ilk geçen o olmuştu. Hendek ile dağın arasında adamlarıyla birlikte o dar yerden atlamış, çorak yerde atları dolanıp gezinmeye başlamıştı. Birkaç Müslüman ile Hz. Ali de bunlara karşı sınırı tuttu. Amr bayraklı idi.

Ali: "Ey Amr! Senin bir adetin vardır. Kureyş'ten birisi sana iki teklifte bulunsa mutlaka birisini tutarsın, değil mi?" dedi. Amr, "Evet" dedi. Hz. Ali, "O halde ben seni Allah'a ve İslam'a davet ediyorum." Amr, "O'na ihtiyacım yok. Hz. Ali, "Öyleyse seni binitlerimizden inip döğüşmeye davet ediyorum." Amr, "Vallahi ben seni öldürmek istemem," diye alay etti. Hz. Ali: "Fakat ben seni öldürmeyi arzu ediyorum," dedi. Amr, kızıp atından indi, bir kılıç darbesiyle atının ayağını kesti, Hz. Ali'ye saldırdı. Amr'ın darbesi Hz. Ali'nin kalkanını parçalayıp alnını kanatmıştı. Ali, karşı darbe ile Amr'ı omuzundan biçmiş, Allahü ekber diye bağırmıştı, derhal etraftan yükselen tekbir sesleri ortalığı çınlattı, Amr ile birlikte bir iki kişi daha vurulmuştu; birini Hz. Ali öldürmüş, birine de bir ok isabet etmişti. Süvariler bozulup çekilmişler, bugün Ahzab savaşının en dehşetli günü olmuştu. Bütün gün savaş şiddetle sürmüş, düşman Müslümanlar üzerine ok ve taş yağdırmaya devam etmişti. Savaşı yönetmekten bir an olsun ayrılmaya fırsat bulamadığı için Resulullah o gün dört vakit namaz kılamamıştı.

10. O zaman onlar, hem üstünüzden gelmişlerdi hem aşağı tarafınızdan. O zamanlar gözler kaymış, yürekler gırtlaklara dayanmıştı. Siz Allah'a zanlarla zanlarda bulunuyordunuz.

11. Burada müminler imtihan edilmiş ve şiddetli bir sarsıntı ile sarsılmışlardı.

Peygamber, hendeğin nereye kazılacağını çizgi çizerek Ashab'ına göstermişti. Müminleri, onar kişilik gruplara bölmüş, başlarına birini baş olarak tayin etmiş ve her reise kırk arşın yer ayırmış ve hepsine vazifelerini göstermişti. Herkes hararetle hendek kazmaya başlamıştı.

Bu arada Selman Farisi ile Huzeyfe'nin çalıştığı yerde çok sert ve yuvarlak bir taş çıktı. Kazmalar ve külünkler kırıldı. Taştan bir parça koparılamadı. Selman, gelip Peygambere durumu bildirdi. Peygamber, Selaman ile beraber geldi ve ikisi hendeğe indiler. Peygamber, külüngü eline alıp, "Bismillah," deyip taşa vurdu. Taştan öyle bir kıvılcım çıktı ki, etrafı aydınlattı. Taş yarıldı. Bunun üzerine Peygamber, bir fetih tekbiri getirdi ve bunu Ashabı da tekrarladı. Semalar inledi. Peygamber, külünk ile taşa ikinci bir darbe daha yaptı. Aynı kıvılcım çıktı ve Medine sahasını aydınlattı. Peygamber, tekbir getirdi ve Sahabe tekrarladı.

Taş ayrıldı. Hz. Peygamber, üçüncü bir darbe daha yaptı ve taş parçalandı. Bunun üzerine Selman, "Anam, babam sana feda olsun ey Allah'ın Resulü!" dedi. Peygamber, bu söze tebessüm etti, mübarek dişleri göründü. Ashab, hürmetle Resulüllahı hendekten çıkardılar.

Peygamber, Ben, birinci darbeyi yaptığımda gördüğünüz kıvılcım parladı. Bunda bana Şam'ın ve Kayser'in kırmızı köşkleri gösterildi. Cebrail, bana ümmetimin buraları fethedeceğini haber verdi. Üçüncü darbeyi yaptığımda Sana'nın beyaz köşklerini gördüm. Cebrail bana, "Ümmetin buralara malik olacak," dedi. Sonra, "Ey ümmetim! Size müjdeler olsun ki, bundan sonra Müşrikler, bizim üzerimize gelemeyecekler, biz onların üzerine gideceğiz," buyurdu.

Müminler, bu sadık habere çok sevindiler. Çünkü bu, büyük bir müjde idi. Bunun yalan olmasına asla ihtimal yoktu. Müminler, sevinip bayram yaparlarken Münafıklar, bunu çekemediler. Onların sevinmelerine dayanamadılar da, "Hakikaten sizler çok tuhaf adamlarsınız, çabuk kanarsınız. Muhammed, size boş vaadlerde bulunuyor, kuru ümidlerle sizi aldatıyor. Siz, bir avuç insansınız, düşmanlarınıza karşı çıkmaya gücünüz yetmiyor da hendek kazıyorsunuz," demeleri üzerine:

12. O zaman münâfıklar ve kalplerinde bir hastalık bulunanlar: "Allah ve Resulü bize bir aldatmadan başka bir vaad yapmamış," diyorlardı.

Yesrib, Medine'nin eski adıdır. Amelika'dan gelip Medine'ye yerleşen Yesrib adındaki kimseye izafeten bu isim verilmiştir. Resul-i Ekrem onun bu isim ile anılmasını mekruh görüp yasak etmiş, orası "Taybe" veya "Tâbe"dir buyurmuştu. O halde onlar sanki peygambere muhalefet olsun diye bu ismi söylemiş oluyorlar. Sizin için kalacak duracak yer yok, yani asker durduracak bir karargah veya tutunacak bir yer yok onun için dönün. Bu tabirde birkaç mânâ ihtimali vardır: Geri dönün, Medine'ye evlerinize dönün, yahut Muhammed'in dininden eski müşrikliğinize dönün, yahut ona olan beya'tinizden dönün de onu düşmanlara teslim edin, yahut Yesrib'de size duracak yer kalmadı, dönün kâfir olun ki, orada durabilesiniz demek olabilir.

Onlardan bir topluluk da Peygamber'den izin istiyorlar. Bunlar Harise oğulları imiş. Evlerimiz "avret" diyorlardı. Avret: Aslında eksik ve gedik demek olup burada sağlam değil, açık ve muhafazasız demektir. Halbuki o evler açık değildi, korumalı idi. Dışardan düşmanın o taraftan girmesine ihtimal yoktu. İçerden de şehrin asayiş ve güvenliğine bakılıyordu. Bununla birlikte evleri açık olsaydı varıp da onları koruyacaklar mıydı? Hayır. Sadece kaçmak istiyorlardı. Yoksa O evlerin etrafından üzerlerine girilse de onlar içlerinde iken üzerlerine

doğru varılsa, o açık dedikleri evleri savunacaklar mı, hatta sade bu kadar değil, girilse de sonra kendilerinden "fitne" istenilse, inkâra dönmek veya düşmanın emrine teslim olmak teklif olunsa mutlak onu, o fitneyi yaparlar, hiç çarpışmazlardı ve fitnede durmazlardı, sadece biraz dururlardı; yani o fitneyi yapmakta durmazlar, ancak soru ve cevap konuşulacak kadar biraz dururlardı. Daha doğrusu o inkârı yaptıkları takdirde, o evlerde veya şehirde pek az durabilirlerdi, mahvedilirlerdi.

13. Bunlardan bir grup: "Ey Yesrib halkı! Sizin için duracak yer yok, dönün," diyorlardı. Yine onların bazıları da nebiden izin istiyor, evlerimiz gerçekten açıktır," diyorlardı, hâlbuki açık değildi, sadece kaçmak istiyorlardı.

14. Eğer onların her tarafından girilse de sonra fitne çıkarmaları istenilse derhal onu yapacaklardı. Ama onunla da pek az duracaklardı.

15. Hâlbuki bundan önce Allah'a ahit vermişlerdi. Arkalarını dönmeyeceklerdi. Allah'a verilen ahit ise mesuliyetlidir.

16. De ki: "Eğer ölümden veya öldürülmekten kaçıyorsanız, kaçmak size asla fayda vermez. Vereceğini var saydığınız takdirde de ancak pek az faydalandırılırsınız."

17. De ki: "Eğer Allah size bir kötülük diler veya bir rahmet murad ederse, sizi Allah'tan koruyabilir?" Onlar kendilerine Allah'tan başka bir veli ve bir yardımcı bulamazlar.

18. Allah, sizden savsaklayanları ve kardeşlerine: "Bize gelin!" diyenleri biliyor. Onlar, harbe az geliyorlardı.

19. Size karşı kıskançlık ediyorlardı. Derken o korku hali gelince, ölümden baygınlık sarmış kimse gibi gözleri dönerek sana bakıyorlardı. O korku gidince, size keskin diller sıyırdılar. Onlar hayra karşı kıskançlık ediyorlardı. İşte bunlar iman etmediler de Allah, amellerini boşa çıkardı. Bu, Allah için kolaydır.

20. Onlar, düşman birliklerini gitmedi sanıyorlardı. Eğer o birlikler bir daha gelecek olursa, çölde bedevi Araplar içinde yer alıp, sizin haberlerinizden sormayı isterler. Onlar içinizde kalacak olsalar da az harp ederler.

21. Şüphesiz ki sizin, Allah'a ve son güne ümit besler olup da Allah'ı çok anan kimseler için Allah'ın resulünde güzel bir örnek vardır.

22. Müminler, ahzabı gördükleri zaman: "İşte bu, Allah'ın ve Resulü'nün bize vaat ettiği şeydir. Allah ve Resulü doğru söyledi," dediler. Bu onların imanını ve teslimiyetini artırmaktan başka bir şey yapmadı.

Sahabelerden birtakım kimseler, Resulullah'ın beraberinde herhangi bir savaş yaparlarsa sebat edip şehid oluncaya kadar çarpışmaya azmetmişlerdi. Bunlar

Osman b. Affan, Talha b. Ubeydullah ve Said b. Zeyd b. Amr b. Fudayl ve Hamze, Mus'ab b. Umeyr ve Enes b. Nadîr idiler.
Onlardan kimisi, adağını ödedi. Hz. Hamza ve Mus'ab b. Umeyr ve Enes. b. Malik'in amcası Enes b. Nadir gibi bazıları sözlerini yerine getirip şehid olarak öldüler, kimisi de şehitlik beklemektedir. Bunlar da Hz. Osman ve Talha gibi sonradan şehid olanlardır. Allah'ın yardımı savaşta müminlere yetti. Yani Allah müminleri savaştan kurtardı, çarpışma yaptırmadan, düşmanlarını savdı. "Hem de kitap ehlinden onlara yardım edenleri (kulelerinden) indirdi."
Bu kitap ehli, Yahudilerden Kureyzaoğulları, Resulullah ile anlaşma yapmışlarken, Nadiroğulları'nın ısrarları ile dönmüşler, Ahzab'a yardım etmişlerdi. Ahzab'ın yenilip dağıldığı gecenin sabahı Müslümanlar Medine'ye dönüp silahlarını bıraktıkları sırada Cebrail, Resulullah'a gelmiş, "Zırhını çıkarıyor musun? Melekler henüz silahı bırakmadılar, Allah, Kureyzaoğulları üzerine yürümeni emrediyor, ben de onlara gidiyorum," demişti. Bunun üzerine, "İkindiyi Kureyzaoğulları'nda kılsınlar!" diye Müslümanlara ilan edildi. Müslümanlar vardılar yirmi, yirmi beş gece kuşatma yaptılar, Resulullah'ın hükmünü kabul etmeleri teklif edildi, kabul etmediler, Sa'd b. Muaz'ın hükmünü kabul etmeye razı oldular. O da savaşa katılanların öldürülmelerine, çocukların ve kadınların esir edilmelerine hükmetmişti ki, bu olay meşhurdur.

23. Müminler içinde öyle erler vardır ki, Allah'a verdikleri ahde sadakat gösterdiler. Kimi adağını ödedi, kimi de beklemektedir. Onlar, ahitlerini hiç değiştirmediler.
24. Allah sadıklara sadakatleriyle mükâfat vermek, dilerse münafıklara da azap etmek veya tevbelerini kabul etmek için. Allah çok bağışlayıcı-merhamet edicidir.
25. Allah, kâfirleri herhangi bir hayra ulaşmadan hınçlarıyle defetti. Bu şekilde Allah, müminlere savaşta kâfi geldi. Allah güçlü-üstündür.

Medine civarında muhkem kaleleri, geniş ve münbit toprakları, bol hurma bahçeleri bulunan Beni Kureyza adında zengin bir Yahudi taifesi vardı. Hendek savaşından önce Peygamber ile bunlar arasında yapılmış bir antlaşma vardı. Bunların, Peygamber aleyhinde kimseye yardımda bulunmayacakları yazılıydı. Böyle olmasına rağmen bu Yahudiler, silah, malzeme ve yiyecek vererek Hendek savaşında müşrik ordusuna yardım etmek suretiyle ahidlerini bozmuşlardı.
Bundan başka, Ahzab savaşının başrolcüsü olan Huyey b. Ahtabı da savaştan sonra kalelerine alarak himaye etmişler. Böyle yapmakla bilfiil Hendek savaşına iştirak etmiş oluyorlardı. Halbuki Yahudilerin Kitabı Tevrat'ta ahd bozmanın cezası çok ağırdı. Ahzab ordusu geceleyin bozulup Mekke'ye döndükten

sonra, Beni Kureyza Yahudilerinin bu orduya gönderdikleri on beş deve yükü hurma, müminlerin eline geçti. Böylece Yahudilerin ihaneti açıkca ortaya çıkmış oldu.
Yahudilerden Kureyzaoğulları, Resulullah ile antlaşma yapmışlarken, Nadirooğulları'nın ısrarları ile dönmüşler, Ahzab'a yardım etmişlerdi. Ahzab'ın yenilip dağıldığı gecenin sabahı Müslümanlar Medine'ye dönüp silahlarını bıraktıkları sırada Cebrail Resulullah'a gelmiş, "Zırhını çıkarıyor musun? Melekler henüz silahı bırakmadılar, Allah Teâlâ senin Kureyzaoğulları üzerine yürümeni emrediyor, ben de onlara gidiyorum" demişti. Bunun üzerine, "İkindiyi Kureyzaoğulları'nda kılsınlar," diye Müslümanlara ilan edildi. Peygamber, Ashabına yolda kimi gördüklerini sordu. Onlar, "Ey Allah'ın Resulü! Dıhyetül Kelbi'yi gördük. Öyle bir ata binmiş ki; eğeri altından, üzengileri gümüşten, elbiseleri de kıymetli kumaştandı. Acaba Dıhye, bunları nereden buldu ki?" dediler. Allah Resulü, "O gördüğünüz kişi Cebrail idi. Beni Kureyza Kalelerini sarsmaya, kalplerine korku atmaya gitti," buyurdu.
Allah Resulü, Kalenin önüne yaklaştığında Ali, ona karşı geldi ve, "Ey Allah'ın Resulü! Yahudiler sana küfrediyorlar," dedi. Peygamber Ali'ye, "Şimdi onlar, beni gördüklerinde bir şey söyleyemezler," buyurdu ve Kaleye doğru yürüdü. Kaleye yaklaştığında Yahudilere hitaben, "Ey maymunların kardeşleri! Allah, üzerinize gazabını indirdi de sizi rüsva etti," buyurdu. Yahudiler, bu zamana kadar Peygamber'den bu kadar ağır bir söz duymadıklarından, çok müteessir oldular da, "Ey Kasım'ın babası! Sen cahil değilsin. Bu sözü senden ummazdık," diye üzüldüklerini beyan etmişlerdir.

Müslümanlar, kaleye vardılar ve yirmi, yirmi beş gece kuşatma yaptılar. Onlara Resulullah'ın hükmünü kabul etmeleri teklif edildi, kabul etmediler. Sa'd b. Muaz'ın hükmünü kabul etmeye razı oldular. O da savaşa katılanların öldürülmelerine, çocukların ve kadınların esir edilmelerine ve mallarının ganimet olmasına hükmetmiştir. Peygamber, "Ey Sa'd! Yedi kat semanın üstünde Allah'ın hükmü ile bir hüküm verdin," buyurdu ve onun hükmünü tasdik etti.
Sa'din hükmü üzerine Yahudiler, Kalelerinden indiler. Medine'nin Pazar yerinde bir hendek kazıldı. Dört yüz Yahudi oraya getirildi. Boyunları kesilmek suretiyle hepsi de bu hendek içinde katlolundular. Bu arada, taş yuvarlayarak bir Müslümanı şehid eden bir kadın da başı kesilerek kısas yapıldı. Böylece Yahudi engeli de ortadan kalkmış oldu. Bunun üzerine şu iki ayet nazil oldu:

26. Kitap ehlinden onlara yardım edenleri kalelerinden indirdi ve kalplerine korku düşürdü. Siz onların bir kısmını katlediyordunuz, bir kısmını da esir alıyordunuz.

27. Allah, onların arazilerini, yurtlarını, mallarını ve henüz ayak basmadığınız bir yeri size miras kıldı. Allah, her şeye kâdirdir.

Resulullah'dan hanımları zinetler, süslü elbiseler ve daha çok nafaka, yiyecek bedeli, geçimlik istemişler, birbirlerini kıskanmışlar ve Peygambere eza vermişler ve onu huzursuz etmişlerdi. Bunun üzerine Peygamber, bir ay onların yanına gelmeyeceğine yemin etti. Hanımlarından ayrı durduğu sürede Ashab'ın bulunduğu yere de çıkmadı. Ashab, "Peygamber'in haline ne oldu?" diyorlar ve kendi aralarında, "Hz. Peygamber, hanımlarını boşadı mı?" diye konuşuyorlardı.

Hz. Ömer, bu konuşmaları duydu ve onlara, "Şimdi ben, size durumu bildiririm," deyip hemen kalkıp gitti. Hz. Peygamber'in yanına girdi. Peygamber, hanımları ile birlikte gamlı oturuyorlardı. Ona, "Ey Allah'ın Resulü! Zevcelerini boşadın mı?" diye sordu. Peygamber, "Hayır!" dedi. Ömer, "Ey Allah'ın Resulü! Biraz önce mescide girmiştim. Ashab, kadınlarınızı boşadığınızı konuşuyorlardı. Yanlarına ineyim de işin doğrusunu haber vereyim mi?" diye sorması üzerine, "Evet! Dilersen haber verebilirsin!" buyurdu. Ömer devamla, Resulün yanından çıktım, mescidin kapısında durdum. Yüksek sesle, "Ey Müminler! Allah'ın Resulü, hanımlarını boşamadı," diye nida ettim.

Bunun üzerine Resulullah, Hz. Aişe'den başlayarak, hepsini serbest bıraktı. Hz. Aişe: "Ben Allah'ı Resulullah'ı ve ahiret evini isterim," dedi. Bunun üzerine Peygamberin yüzüne sevinç geldi. Çünkü Aişe, en sevgilisi idi. Bundan sonra Peygamber, ayetleri tebliğ için birer birer bütün hanımlarına uğradı. Hepsi de Aişe'nin kararını sordular. Peygamber de, onun ahireti tercih ettiğini söyledi. Kalan hanımlar da, ona uyarak aynı tercihi yaptılar.

Sonra Allah Resulü, Aişe'nin, "Hanımlarından soran olursa, kararımı onlara haber verme," demesi hakkında Peygamber, "Diğer kadınlar, bana Aişe hakkında ne sordularsa aynısını haber verdim. Çünkü Allah, beni meşakkat vermek ve meşakkate düşürmek için göndermedi. Bilakis beni, muallim ve müjdeci olarak gönderdi," buyurdu.

Ay sona erip yemin müddeti bitince Peygamber, Aişe'nin evine geldi. Aişe onu görünce, "Ey Allah'ın Resulü! Bizim yanımıza bir ay gelmeyeceğine yemin etmiştin. Halbuki ben ayı sayıyorum. Ay, bugün yirmi dokuzdur," dedi. Bunun üzerine Peygamber, "Bu ay, yirmi dokuz gündür, ya Aişe!" buyurdular. Bundan dolayı haklarında bir takdir hissi olmak üzere ilerde gelecek olan, "Ey Muhammed, onlardan dilediğini geri bırakır, dilediğini de yanına alırsın." (Ahzab, 33/51) âyeti indi.

Hz. Aişe'den: "Resulullah bizi serbest kıldı, biz de kendisini tercih ettik ve onu boşama saymadı," dediği rivayet edilmiştir. Bunun üzerine Allah, Peygamberin başka kadın almasını yasakladı.

Bu işler böyle olduğunda Peygamber'in nikahı altında dokuz hanımı vardı. Bunların beşi, Kureyş'ten idi. Onlar; Aişe binti Ebi Bekir, Hafsa binti Ömer, Ümmü Habibe binti Ebi Süfyan, Ümmü Seleme binti Ebi Ümeyye ve Sevde binti

Zem'a idi. Dördü de Kureyşin haricinden idi. Bunlar; Zeyneb binti Cahş, Meymune binti el-Hars, Safiye binti Huvey ve Cevriye binti el-Hars el-Mustalikiyye idi.

28. Ey nebi! Hanımlarına de ki: "Eğer dünya hayatını ve zinetini istiyorsanız, haydi gelin, size vereyim ve güzellikle salıvereyim."
29. Eğer Allah ve Resulünü ve ahiret yurdunu istiyorsanız, bilin ki, Allah içinizden güzellik edenlere büyük bir ecir hazırlamıştır.

Hz. Peygamberin hanımları hakkındaki bazı hükümleri beyan için aşağıdaki ayetler inmiştir:

30. Ey nebinin hanımları! Sizden bir çirkinlik yapana azap iki kat katlanır. Bu, Allah'a kolaydır.
31. Yine sizden kim Allah'a ve Resulü'ne boyun eğer, salih bir amel işlerse, ona da mükâfatını iki kat veririz. Ona cömert bir rızık hazırladık.
32. Ey nebinin hanımları! Siz, herhangi bir kadın gibi değilsiniz. Eğer takva ile korunacaksanız, sözü yumuşakça söylemeyin de kalbinde hastalık bulunan kimse tamaha düşmesin. Güzel ve doğru söz söyleyin!

Peygamber'in hanımı Ümmü Seleme, "Peygamber, benim evimde iken Peygamber'in kızı ve Hz. Ali'nin hanımı Fatıma, içinde et yemeği bir çömlekle geldi. İçeri girdi. Peygamber, ona "Ya Fatıma! kocanı ve oğullarını çağır!" diye emretti. Biraz sonra Ali, Hasan ve Hüseyin içeri girip oturdular. Et yemeğinden yemeye başladılar. Peygamber, sedirde bir örtünün üzerinde oturuyordu. Ben, hücrede namaz kılıyordum.
Bu sırada Allah, "Ey ehli beyt! Allah sizden kiri gidermek ve sizi tertemiz, pak yapmak istiyor," ayetini inzal buyurdu. Bunun üzerine Peygamber, örtünün fazlasını aldı, onların üzerine bürüdü. Sonra ellerini çıkarıp, semaya kaldırdı da, "Allahım! Bunlar, benim Ehl-i Beytim ve hassamdır. Bunlardan kiri kaldır ve bunları tertemiz kıl!" diye dua ve niyazda bulundu. Bu esnada başımı içeri uzattım da, "Ey Allah'ın Resulü! Ben de sizinle beraberim," ve beni de Ehli Beyt'in içine almasını ima ettim. Bunun üzerine Allah Resulü bana, "Sen, benim için hayırlısın, sen benim için hayırlısın," cevabını verdi, demiştir. Peygamberin hanımlarının, erkeklere karşı nasıl bir durum almaları ve nasıl konuşmaları gerektiğine dair:

33. Evlerinizde durun da önceki cahiliyet devrinde olduğu gibi süslenip çıkmayın. Namazı kılın, zekâtı verin. Allah ve Resulü'ne itaat edin. Ey ehli beyt! Allah sizden kiri gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor.

34. Evlerinizde okunan Allah'ın âyetlerini ve hikmeti anın. Şüphe yok ki Allah latif-haberdardır.

Kocası Cafer ile birlikte Habeşistan'a hicret eden Esma binti Amis, Medine'ye dönünce Peygamber'in hanımlarının yanına vardı ve onlara, "Kur'an'dan hakkımızda inen bir şey var mı?" diye sordu. Onlar, "Hayır!" diye cevap verince Peygamber'in yanına girdi ve, "Ey Allah'ın Resulü! Kadınlar ümitsiz ve hüsrandadırlar," dedi. Peygamber Esma'ya, "Neden?" diye sordu. Esma, "Çünkü onlar, Kur'an'da erkeklerin hayır ile zikredildikleri gibi zikredilmiyorlar," diye arzı hal edince Allah, aşağıdaki ayeti indirdi:

35. Şüphesiz Müslüman erkeklerle Müslüman kadınlar, mümin erkeklerle mümin kadınlar, itaat eden erkeklerle itaat eden kadınlar, sadık erkeklerle sadık kadınlar, sabreden erkeklerle sabreden kadınlar, mütevazı erkeklerle mütevazı kadınlar, sadaka veren erkeklerle sadaka veren kadınlar, oruç tutan erkeklerle oruç tutan kadınlar, ırzlarını koruyan erkeklerle ırzlarını koruyan kadınlar, Allah'ı çok zikreden erkeklerle Allah'ı çok zikreden kadınlar var ya, işte onlar için Allah bir mağfiret ve büyük bir mükâfat hazırlamıştır.

Peygamber, halası Ümeyye binti Abdulmuttalib'in kızı Zeyneb binti Cahş'i, Peygamber'in azatlı kölesi Zeyd b. Hârise'ye birbirleriyle evlenmek üzere aday olarak belirlemişti. Zeynep, Peygamber'le evleniyor zannederek bu teklifi önce kabul etmişti. Zeyd ile evlendirileceğini öğrenince kendisi ve kardeşi Abdullah, bunu kabul etmemişlerdi. Zeyneb, "Ey Allah'ın Resulü! Ben, senin halanın kızıyım. Nefsim için ben, Zeyd'e varmaya razı olmam," dedi. Zeyneb, gayet beyaz ve güzel bir kızdı. Bununla beraber çok titizdi. Aynı zamanda asil bir ailenin kızıydı. Zeyd ise, Peygamberi'n azatlı kölesi idi. Bu olay üzerine:

36. Allah ve Resulü, bir işe hükmettiği zaman, mümin erkek ve mümin kadın için, işlerinde başka bir tercih hakkı yoktur. Allah ve Resulü'ne âsi olan herkes, açık bir sapıklıkla sapmış olur.

Zeyd'in hikâyesi şöyledir: O, Hârise b. Şurahbîl'in oğludur. Annesi Benî Ma'n b. Tay Kabilesinden Sa'lebe b. Abdi Âmirî'nin kızı Su'da'dır. "El-İsabe fî Marifeti's-Sahabe" isimli eserde hayat hikayesi şöyle yazılıdır: Zeyd b. Harise'nin annesi Su'dâ kendi kavmini ziyarete gitmişti. Zeyd de beraberinde idi. Cahiliye devrinde Benî Kayn b. Cisir süvarileri, Benî Ma'n Kabilesinin evlerine baskın yaptılar. Zeydi kapıp aldılar. O, akıllı bir çocuk idi. Onu Ukaz panayırında satışa

çıkardılar. Hakîm b. Huzam, halası Hatice hesabına dört yüz dirheme onu satın aldı.
Hz. Hatice de Resulullah ile evlendiği zaman, onu Resulullah'a hibe etti. Zeyd'i kaybetmiş olan babası Harise: "Zeyd'e ağladım, bilmiyorum ne yapıyor. Sağ mıdır acaba? Yoksa ecel önüne mi geçti?" diye başlayan acıklı beytler söylemiş. Sonra Harise'nin kabilesi olan Kelb kabilesinden birtakım kimseler hacca gelmişler ve Zeyd'i görmüşler. Zeyd, onlara kendisini tanıtmış, onlar da tanımışlar ve şu beyti aileme götürün demiş: "Kavmime özlemlerimi bildiririm. Gerçi uzağım, çünkü Meşair'in yanında Beyt'in civarında kalanlardanım."
Gitmişler babasına bildirmişler ve yerini tarif etmişler. Bunun üzerine Harise ve kardeşi Ka'b onu kurtarmak için fidyesini alıp yola çıktılar. Mekke'ye geldiler. Peygamber'i sordular, Mescid'de olduğu söylendi. Yanına gittiler "Ey Muttalib'in oğlu, ey kavminin efendisinin oğlu! Siz Allah'ın şerefli Harem'inin civarında kalan kimselersiniz. Siz sıkıntı içinde olanları kurtarır, esirleri doyurursunuz. Biz sana senin yanındaki çocuğumuz için geldik. Bize lutfet ve ihsan et. Takdim edeceğimiz fidyesini kabul eyle. Serbest kalmasına yardım buyur" dediler. Resulullah, "O kim?" buyurdu. "Zeyd. b. Harise" dediler, bunun üzerine (yahut da başkası), "Haydin çağırın onu da muhayyer bırakın, eğer sizi tercih ederse, fidyesiz sizin olsun; yok eğer beni tercih ederse, vallahi ben, beni tercih edene karşı fidyeyi tercih etmem," buyurdu.

Bunun üzerine Zeyd b. Harise'yi çağırdılar. Resulullah, "Bunları tanıyor musun?" buyurdu. Zeyd: "Evet şu babam, şu amcam," dedi. Resulullah: "Ben de bildiğinim, sana olan davranışımı ve arkadaşlığımı gördün. Şimdi ya beni tercih et, ya onları." O zaman Zeyd dedi ki: "Ben sana karşı kimseyi tercih edemem. Sen benim hem babam, hem amcam yerindesin." Buna karşı babası ve amcası: "Yazık sana ey Zeyd, köleliği hürriyete, babana, amcana ve ehli beytine tercih mi ediyorsun?" dediler. Zeyd de: "Ben bu zattan öyle şeyler gördüm ki, ona karşı hiçbir kimseyi tercih edemem," diye cevap verdi. Resulullah bunu görünce, onu Hıcr'e çıkardı. Ve buyurdu ki: "Şahid olun Zeyd benim oğlumdur, bana varis olacak, ben de ona varis olacağım." Bunu görünce babası ile amcasının da gönülleri hoş oldu, memnun olarak dönüp gittiler.
Bundan böyle ta İslam'a gelene kadar "Zeyd b. Muhammed" diye çağırılırdı. Resulullah onu böyle oğul edindiği zaman halası Ümeyme binti Abdulmuttalib'in kızı Zeyneb binti Cahş'ı de daha sonra ona nikah etmişti. Ondan önce de azat edilmiş cariyesi Ümmü Eymen'i onunla evlendirmiş, ondan oğlu Üsame doğmuştu. Sonra Zeyneb'i boşadığı zaman, onu, Ukbe b. Ebi Muayt'ın kızı Ümmü Gülsüm ile evlendirdi ki, bu da anası tarafından Abdulmuttalib'in torunundan, Peygamber'in hala çocuklarındandı. Bundan da Zeyd b. Zeyd ve Rukayye doğmuştu, sonra Ümmü Gülsüm'ü de boşadı. Ebu Leheb'in kızı Dürey ile evlendi. Sonra onu da boşadı. Hz. Zübeyr'in kızkardeşi Hind binti Avvam ile

evlendi. İbn Ömer, "Onları öz babalarına nisbet ederek çağırın," âyeti ininceye kadar Zeyd b. Harise'ye "Zeyd b. Muhammed" derdik diye haber vermiştir.
Resulullah, onu seferlerinin bazısında Medine'de kendi yerine bırakmıştır.
Zeyd b. Harise: "Ya Resulellah Hamza ile aramızda kardeşlik sözleşmesi yaptık," demiştir. Hz. Aişe'den rivayet olunur ki "Resulullah, Zeyd b. Harise'yi herhangi bir seriyyede (düşman üzerine gönderilen küçük süvari müfrezesi) gönderdiği zaman mutlaka onu kumandan yapardı. Ve eğer sağ kalmış olsaydı, onu halife bırakırdı."
Buharî'nin rivayetine göre, Seleme b. Ekvâ dedi ki: "Peygamber'le birlikte yedi gazâ ettim. Resulullah, onu bize kumandan yapardı."
Zeyd b. Harise "Bedir" ve ondan sonraki savaşlarda Resulullah ile birlikte bulunmuştur. Zeyd'in katıldığı seriyyeler: Önce Kare'de, sonra Hamum, sonra, Iys, sonra Mutrıf, daha sonra sırasıyla, Hısma, Kurza seriyyeleri olmuş, daha sonra Mute savaşında kumandan olmuş ve bu savaşta ellibeş yaşında iken şehid olmuştur.
Resulullah buyurdu ki: "O, yani Zeyd, gerçekten kumandanlığa layıktır ve gerçekten en çok sevdiklerimdendir." Hz. Aişe demiştir ki: "Bir sefer Zeyb b. Harise Medine'ye geldi, Resulullah benim odamdaydı, geldi kapıyı çaldı, Resulullah kalktı, ona sarıldı ve öptü."
Bir de İbn Ömer, şöyle demiştir: Ömer, Üsâme'ye benden daha çok maaş bağladı. Kendisine sordum. O, Resulullah'a senden daha sevgili idi, babası da Resulullah katında senin babandan daha sevgiliydi, dedi.
Aşağıdaki ayette görüleceği üzere, Kur'ân'da Zeyd'den başka hiçbir sahabi, ismiyle zikredilmemiştir.
Zeyd'in boşadığı karısı Zeybneb ile evlenmesi nedeniyle Peygamber hakkında dedikodu yapılmıştır. Güya Resulullah, Zeyneb'i Zeyd'e nikâhladıktan bir zaman sonra, tesadüfen gözü ona ilişmiş, birdenbire güzelliği gönlünde yer etmiş de, "Gönülleri çeviren Allah'ı tesbih ederim," demiş. Zeyneb de tesbihi işitmiş Zeyd'e söylemiş, Zeyd intikal etmiş ve bunun üzerine Zeyneb'le beraberliği uygun görmeyerek Resulullah'a gelmiş: "Ben eşimden ayrılmak istiyorum," demiş. Resulullah da: "Ne var, ondan seni şüpheye düşürecek bir şey mi oldu?" buyurmuş. Zeyd: "Yok. Vallahi ben ondan hayırdan başka bir şey görmedim. Fakat şerefli bir aileden gelmesi dolayısıyla kendisini benden büyük görüyor," demiş. Ve o zaman Resulullah, "Hanımını kendine sıkı tut!" buyurmuş. Doğrusu Resulullah Zeyneb'i önceden tanıyordu ve bildiği için onu evlat gibi sevdiği Zeyd'e nikah etmiş idi. Fakat Zeyneb onurlu bir kadındı. Zeyd'i kölelikten azad edilmiş olduğundan dolayı kendine denk sayamamış, ona varmak istememişti. Sırf Resulullah'ın emrine itaatla ona varmış, fakat gereği gibi ısınamamıştı. Ara sıra Peygamber'e akrabalığından dolayı şerefli olması ve asa-

letiyle övünerek Zeyd'e karşı büyüklenmek istiyordu. Gerçekten kumandanlığa layık olarak yaradılmış olan Zeyd, buna bir süre sabretti ise de Resulullah'a varıp Zeyneb'den ayrılmak istediğini arz eyledi.
Resulllah da, bunu nefsinde uygun gördüğü halde, birdenbire müsaade etmeyip dedi ki: "Hanımını kendine sıkı tut." Ve Allah'tan kork. Yani kadını boşamanın, önemsiz bir mesele olmadığını, Allah katında sorumluluk getiren bir iş olduğunu düşün, çünkü "Yani Allah katında helallerin en çirkini boşamadır." Allah, peygamberine bildirmişti, Zeyneb ilerde Resulullah'ın hanımlarından birisi olacaktı. Böyle iken Zeyneb'den şikayete geldiği zaman, ona hanımını kendinde tut demişti. Zeyd, sonunda o hanımı olan Zeyneb'den muradına erince, onu tutmak istemeyip boşadı ve iddeti çıktı. Ona hiçbir şekilde bir ihtiyacı kalmadı ve bu şekilde Zeyneb açıkta mahrum kaldı.
Bir kimsenin, evlatlığının hanımını boşayıp iddeti çıktığı zaman, o adamın onunla evlenmesi şer'an caizdir, bunda hiçbir sakınca yoktur. İşte cahiliyet devrinde kökleşmiş olan bu adetin bu darlığın İslam'da kaldırılması için, ilâhî hikmet, Peygamber'in bizzat kendisinde tatbikini gerektirmiş ve bu hikmet için o evlenme emredilmiştir. Allah'ın buyruğu yerine getirilmiştir. Zeynep de Peygamber'in hanımı olmuştur. Bu şekilde bu evlenmenin meşru olduğu tatbikatla gösterilmiştir. Bu hadiseyi anlatmak üzere:

37. Hatırla o vakti ki, o kendisine Allah'ın nimet verdiği ve senin de ikramda bulunduğun kimseye: "Hanımını kendine sıkı tut ve Allah'tan kork!" diyordun da nefsinde Allah'ın açacağı şeyi gizliyordun. İnsanlardan çekiniyordun. Hâlbuki Allah kendisini saymana daha lâyıktı. Sonra Zeyd o kadından ilişiğini kestiği zaman, biz onu sana eş yaptık ki, oğulluklarının ilişkilerini kestikleri hanımlarını nikâhlamada müminlere bir darlık olmasın. Allah'ın emri de yerine getirilmiştir.

Evlenmek, peygambere layık mıdır? Hele birden çok hanımları varken böyle bir daha evlenmek peygamberliğin şerefine bir eksiklik vermez mi?
Hz. Yahya ile İsa hiç evlenmemiş oldukları için, ruhbaniyeti tercih etmek isteyen mutaassıp Hıristiyanlar bu meseleyi bahane ederek Peygamber'in evlenmelerine dil uzatmak istemişlerdir. Buna karşı buyuruluyor ki Peygamber'e Allah'ın lehinde olarak farz ve takdir buyurduğu, yani helal ve mübah kıldığı şeyde bir güçlük, bir darlık olamaz. Allah'ın helal ve mübah kıldığı hakta hiç kimseye bir yasaklık, bir baskı doğru olmadığı gibi, Peygamber'e de olamaz.
Bundan önce geçenler de Allah'ın sünneti, adeti olarak böyledir. Bütün geçen peygamberlerde Allah'ın adeti bu, kanunu budur ki, hiçbir peygambere, şeriatında mubah olarak hükme bağlanan şey hakkında güçlük ve baskı yapma-

mıştır. Geçmiş peygamberler de evlenmişler, hem Süleyman ve Davud gibi bazıları pek çok evlenmişler, hiçbirine evlenmek yasak edilmemiş, Yahya ve İsa da kendilerine yasak edildiği için değil, evlenmek farz kılınmadığı, yapılmasında veya yapılmamasında bir güçlük bulunmadığı için evlenmediler.
Bu konu üzerine Peygamber hakkında:

38. Nebiye Allah'ın farz kıldığı şeyde bir darlık yoktur. Daha önce geçmişler hakkında Allah'ın sünneti böyledir. Allah'ın işi takdir edilmiştir.
39. Onlar, Allah'ın gönderdiklerini tebliğ ederler ve O'ndan korkarlar, Allah'tan başkasından korkmazlar. Hesap görücü olarak Allah yeter.

Peygamber, kendisinden dünyaya gelmiş olmayan, sizin içinizdeki erkeklerden hiçbirinin gerçek anlamı ile babası olmamıştır. Bundan dolayı Zeyd'in de gerçekte babası değildir. Onun için, "Hurmeti musahere" (Evlenme ile meydana gelen akrabalıktan dolayı haramlık) meydana gelmez ve bundan dolayı bir güçlük konusu olmaz.
Gerçi Peygamber, Kasım, İbrahim, Tayyib, Tahir, Mutahher, adında oğullarının babası olmuştur. Fakat bunlar buluğ çağına erişmeden vefat ettikleri için, ayette geçen "rical" (yetişkin erkek) kavramına dahil olmamışlardır. Fakat Allah'ın resulüdür. Onun için babalardan daha çok şefkatli ve daha çok hayır dileyendir, ebedî hayatın sebebidir. Bu açıdan her resul ümmetinin babasıdır denilebilir ise de, bu bir mecazî mânâdır. Mecazın hükmü ve belirtisi de, gerçek mânânın ondan alınmasının sahih olmasıdır. Doğrusu gerçekten baba değil, fakat babadan daha şefkatli Allah resulüdür. Bu durumu açıklamak üzere:

40. Muhammed, sizin erkeklerinizden hiçbirinin babası değil, Allah'ın Resulü ve nebilerin sonuncusudur. Allah her şeyi bilendir.

Müminler hakkında gereken bazı bilgi ve hükümleri beyan için:

41. Ey iman edenler! Allah'ı çok anın!
42. O'nu sabah akşam tesbih edin!
43. Sizleri karanlıklardan aydınlığa çıkarmak için melekleri ile birlikte üzerinize rahmet indiren O'dur ve O, müminlere çok merhametlidir.
44. O'na kavuşacakları gün müminlere selamı, selâmdır. Allah, onlara cömertçe bir mükâfat hazırlamıştır.

Bazı müminler, Kıyamet Günü kendilerine ne muamele yapılacağını Peygamber'e sormaları üzerine:

45. Ey nebi! Biz seni bir şahit, bir müjdeci, bir uyarıcı olarak gönderdik.
46. İzniyle Allah'a bir davetçi ve nurlar saçan bir kandil olarak.
47. Müminlere müjdele! Onlara Allah'tan büyük bir lütuf vardır.
48. Kâfirlere ve münafıklara itaat etme! Onların eziyetlerine aldırma! Allah'a güven! Allah, vekil olarak yeter.

Nikâhlanıp boşanan kadınlar hakkında bazı hükümler:

49. Ey iman edenler! Mümin kadınları nikâhlayıp sonra onlara dokunmadan (cinsel ilişkiye girmeden) boşadığınız zaman, sizin için üzerlerinde sayacağınız bir iddet hakkınız yoktur. Derhal müt'alarını (mehirleri belirlenmediği takdirde yararlanacakları bir mal) verip onları güzel bir şekilde salıverin.

Peygamber'in amcası Ebu Talib'in kızı Ümmühanî şöyle demiştir: "Resulullah, hicret etmeden önce, benimle söz kesmişti. Ben, hicret zamanı, hicret etmemek için özür diledim; o da özrümü kabul etti. Böylece ben, Mekke'de kaldım. Sonra da Allah Teâlâ bu âyeti indirince ben ona helal olmadım. Çünkü ben, onunla hicret etmemiştim. Ben, boş düşen kadınlardan oldum." Peygamber'e, layık ve faziletli olan hanımlar beyan etmek üzere:

50. Ey nebi! Biz bilhassa sana şunları helâl kıldık: Mehirlerini vermiş olduğun eşlerini, Allah'ın sana ganimet olarak ihsan buyurduklarından sahip olduğun cariyeleri, amcalarının kızlarından, halalarının kızlarından, dayılarının kızlarından, teyzelerinin kızlarından seninle beraber hicret etmiş olanları, bir de mümin bir kadın kendini peygambere hibe ederse, nebi nikâh etmek istediği takdirde, onu başka müminlere değil de sadece sana mahsus olmak üzere helâl kıldık. Onlara eşleri ve cariyeleri hakkında neyi farz kıldığımızı biliyoruz. Bunlar sana darlık olmaması içindir. Allah, bağışlayıcı-merhamet edicidir.
51. Kadınlarından dilediğini geri bırakır, dilediğini yanına alırsın. Sırasını geri bıraktığın kadınlardan dilediğini yanına almanda da sana bir günah yoktur. Onların gözleri aydın olup üzülmemelerine ve kendilerine verdiğin ile hepsinin hoşnut olmalarına en elverişli olan budur. Allah kalplerinizdekini bilir. Allah, bilen-yumuşaktır.

Yukarıda belirtildiği üzere dünya nimetini değil de Peygamber'i tercih eden hanımları şunlardır: 1) Ebu Bekr'ın kızı Aişe, 2) Ömer'in kızı Hafsa, 3) Ebî Süfyan'ın kızı Ümmü Habibe, 4) Zem'a'nın kızı Sevde, 5) Ebu Ümeyye kızı Ümmü

Seleme, 6) Huyeyyi'l-Hayberiye'nın kızı Safiyye, 7) Harisi'l-Lilâliye'nin kızı Meymune, 8) Cahşi'l-Esediye'nin kızı Zeyneb, 9) Hârisi'l-Mustalikıyye'nin kızı Cüveyriyye.

Allah, onları boşayıp yerlerine başka kadınlarla evlenmesini yasaklamıştır. Onlar, Allah ve Resulü'nü seçtikleri için Allah Teâlâ da onlara böyle ikram ve lütufta bulunmuş. Resulullah da, vefatına kadar sadece bu hanımlarla evli kalmış vefatında da onlar müminlerin anaları olarak kalmışlardı. Güzellikleri, hoşuna gitse bile, başka kadının ona helal olmadığını bildirmek için:

52. **Bundan başka kadınlar sana helâl olmaz. Bunları başka eşlerle değiştirmek de olmaz, isterse güzellikleri hoşuna gitsin. Ancak sahip olduğun cariyen başka. Allah, her şeyi gözetleyendir.**

Enes b. Malik, "Annem Ümmü Süleym, Peygamber Hz. Zeyneb ile evlendiği zaman, beni, içinde yağ, keş ve hurma bulunan taştan yapılmış bir kap ile Peygamber'e gönderdi. Peygamber, bana Ashabı yemeğe davet etmemi emretti. Bu emri yerine getirdim. Bütün kavim, oymak oymak gelip yediler, içtiler ve çıktılar. Sonra bir topluluk daha geldi. Onlar da yediler, içtiler ve çıktılar.

Bunun üzerine Peygamber'e, "Medine içinde davet edeceğim bir kimse kalmadı," dedim. Bunun üzerine yemeklerin kaldırılmasını emretti. Yemekler kaldırıldı. Bir kaç kişi evde kaldılar ve oturup konuşmaya daldılar. Konuşmayı da uzattılar. Allah'ın Resulü, bundan rahatsız oldular, ama çok utandığı için onlara kalkın gidin diyemedi.

Biri, Peygamber'in hanımlarından birinin evine gelir ve gider ve onunla konuşurdu. Peygamber ona, "Bir daha burda durma," buyurdu. O kişi, "Ey Allah'ın Resulü! Bu kadın, amcamın kızıdır. Ben ona kötü bir şey söylemedim. O da bana söylemedi," dedi. Bunun üzerine Peygamber, "Şunu iyi bilirsin ki, hiç bir kimse Allahtan daha gayretli olmadı. Yine hiç bir kimse benden daha gayretli olmadı," buyurdu. Peygamberin bu ihtarı üzerine o adam kalktı gitti. Sonra da, "Allah'ın Resulü, beni amcamın kızı ile konuşmaktan men etti. Ben de amcamın kızı ile evlenirim," dedi:

53. **Ey iman edenler! Peygamber'in evlerine vakitsiz ve yemeğe izin verilmedikçe girmeyin, çağırıldığınız vakit girin. Yemeği yediğinizde de hemen dağılın. Sohbet etmek için de izinsiz girmeyin. Çünkü bu haliniz Peygamber'e eziyet veriyor, ama o sizden utanıyor. Fakat Allah gerçeği söylemekten utanmaz. O'nun hanımlarına bir ihtiyaç soracağınız vakit de perde arkasından sorun. Böyle yapmanız hem sizin kalbleriniz hem**

de onların kalbleri için daha temizdir. Hem sizin Resulullah'a eziyet etmeye hakkınız yoktur. Ondan sonra hanımlarını da ebedi nikâh edemezsiniz. Çünkü bu, Allah katında çok büyük bir günahtır.

Peygamber'in eşleri ile evlenmeyi, kalbinde gizli tutanlar ve açıktan söyleyip akıllarından geçirenler çok idi. Aşağıdaki ayet onların umutlarını sona erdirmek üzere inmiştir:

54. Bir şeyi açıklasanız da gizleseniz de şüphesiz Allah her şeyi bilendir.

Örtü ayeti nazil olduğunda, Peygamber'in hanımlarının oğulları, babaları ve akrabaları gelerek, "Ey Allah'ın Resulü! Bizler de diğer erkekler gibi, hanımlarınızla perde arkasından mı konuşacağız!" demeleri üzerine:

55. Peygamber'in eşleri için babaları, oğulları, kardeşleri, erkek kardeşlerinin oğulları, kız kardeşlerinin oğulları, kendi kadınları (kadın dostları) ve sahip oldukları köleleri hakkında bir günah yoktur. Ey Peygamber'in hanımları Allah'tan korkun. Allah her şeye şahittir.

56. Allah ve melekleri nebiye salât ederler. Ey iman edenler! Siz de ona teslimiyetle salât ve selâm edin.

Abdullah b. Übey ve onunla beraber bir takım münafıklar, Hz. Aişe'ye zina iftirası ettiklerinde Peygamber, minbere çıkıp bir hutbe irad ederek, "Biri, bana eza ediyor ve bana eza edenleri evinde topluyor. Bu kişiden benim öcümü kim alacak?" buyurmuştu.
MS. 628 yılında vuku bulan Yahudilerin merkezi Hayber'in fethedildiği savaşta esirler arasında Huyey b. Ahtab'ın kızı Safiyye'yi, Peygamber cariye olarak seçip aldığı zaman, ona dil uzatarak eza edenler hakkında:

57. Allah'a ve Resulü'ne eziyet verenlere Allah hem dünyada, hem ahirette lânet etmiştir. Onlara aşağılayıcı bir azap hazırlamıştır.

Peygamber zamanında Hz. Ömer, sokakta süslenmiş bir cariye gördü, onun durumunu beğenmedi ve onu dövdü. Bu cariye, ailesine gidip Ömer'i şikayet etti. Onlar, toplanıp çıktılar ve Ömer'e eziyet ettiler.
Bir takım zaniler, geceleri Medine'nin yolları üzerinde yürürler, gelip geçen kadınları takip ederlerdi. Geceleyin Medine'nin dışına çıkan kadınların arkasına düşerler, onlara yaklaşırlar, göz kırpar, söz atarlardı. Kadın, susarsa, arkasına düşer takip ederlerdi. Kadın, onları reddederse ondan vaz geçerlerdi. Bu

zaniler, ekseriyetle cariyeleri takip ederlerdi. Fakat o zaman da cariyelerin giyimleri ile hür kadınlarınki aynı şekilde olduğu için birbirinden fark edilmez ve cariye zannı ile hür kadınlara takılanlar da olurdu. Bütün kadınlar, üzerlerinde kadın gömleği ve bir örtü içinde dışarı çıkarlardı. Bundan dolayı zani erkekler, bunlara sataşırlardı. Kadınlar, zanilerin kendilerine takıldıklarını kocalarına şikayet ettiler. Bunlar da toplanıp durumu Peygambere anlatmaları üzerine:

58. Mümin erkek ve kadınlara yapmadıkları bir şey için eziyet edenler, bir iftira ve açık bir günah yüklendiler.

Aşağıdaki ayetin iniş sebebi olarak birkaç tane rivayet vardır:
Medine'nin evleri dardı. Erkekler ve kadınlar, tuvaletlerini dışarda yaparlardı. Münafıklardan ve fasıklardan bir takım çapkınlar, geceleyin tuvalet ihtiyaçlarını gidermek için dışarı çıkan cariye kadınları takip eder onları tavlamak için laf atarlarmış. O devirde hür kadınlar örtülü olur, köle kadınlar ise örtünemezlerdi.
Bu çapkınlar, hür oldukları için örtülü kadınları terk ederlerdi. Örtüsüz açık bir kadın gördüklerinde, cariye diye ona yaklaşırlar ve cinsel ilişki isterlerdi. Örtüsüz hür kadınlara da, bu arada bilmeyerek veya tanımazdan gelerek takılırlarmış.
Bundan sonraki gibi bu ayetin de bu sebeple nazil olduğu söylenmiştir. Bundan dolayı imanlı hür kadınların kendilerine söz getirmemek, eziyet gelmemesine vesile olmak üzere vakar ve haysiyetle tanınmaları için örtünmeleri gerektiği:
Bir rivayette Hz. Peygamber'in hanımlarından Sevde binti Zem'a hazretleri, tuvaletini yapmak için örtüsüz bir şekilde geceleyin dışarı çıktı. O, cüsseli bir kadındı. Herkesin gözüne çarpardı. Hz. Ömer, bir gece dışarıda onu gördü, tanıdı ve, "Ey Sevde! Vallahi sen, biz erkeklere gizli kalmazsın, dikkatli ol! Böyle nasıl çıkıyorsun!" dedi. Sevde, "Ömer'in sözünü duyunca başımı eğip geri döndüm. Eve geldiğimde Peygamber, evimde akşam yemeği yiyordu. Elinde hurma yaprağından örülmüş bir sepet vardı. İçeri girdim, 'Ey Allah'ın Resulü! Bazı hacetimi kaza için dışarı çıkmıştım. Ömer, bana şöyle şöyle dedi,' dedim. Allah'ın Resulü'ne hemen aşağıdaki ayetin vahyi geldi," dedi.
Bir başka rivayette Hz. Aişe'den rivayet edilmiştir ki o, "Ensar kadınlarına Allah rahmet etsin. Bu 'Ey Peygamber, hanımlarına, kızlarına bütün müminlerin kadınlarına da söyle!' şeklindeki aşağıdaki âyet indiği zaman elbiselerini yardılar, onunla başlarını sardılar da Resulullah'ın arkasında öyle namaz kıldılar ki, sanki başlarında kargalar varmış gibi..." demiştir. Bu örtünme, onların tanınmalarına, cariyelerden ve adi kadınlardan vakar ve heybetle ayırt edilerek hürmet edilmelerine ve dolayısıyla incitilmemelerine mani olmak için:

59. Ey nebi! Hanımlarına, kızlarına ve müminlerin kadınlarına söyle de cilbablarını (dış elbiseleri) üzerlerine alsınlar. Bu onların tanınıp eziyet edilmemelerine en elverişli olandır. Bununla beraber Allah çok bağışlayıcı-merhamet edicidir.
60. Andolsun eğer münafıklar, kalplerinde hastalık olanlar ve Medine'de dedikodu yapanlar, vaz geçmezlerse, mutlaka seni onlara musallat ederiz. Sonra orada seninle az bir süreden fazla komşu kalamazlar.
61. Melun olarak nerede bulunurlarsa yakalanırlar ve öldürülürler.
62. Allah'ın, önceden geçenler hakkındaki kanunu budur. Allah'ın kanununu değişiklik bulamazsın.

Kur'ân'ın tehdit ve uyarısı geldikçe, Müşrikler alay yollu, tez olmasını isteme şeklinde, münafıklık ve komiklik için; Yahudiler de imtihan için kıyametin ne zaman kopacağını sorar dururlardı. Bunun üzerine:

63. İnsanlar sana kıyamet saatini soruyorlar. De ki: "Onun ilmi ancak Allah'tadır. Ne bilirsin belki yakındır."
64. Şüphesiz Allah kâfirleri lânetledi ve onlara çılgın bir ateş hazırladı.
65. Orada ebedî kalırlar. Ne bir dost bulabilirler, ne de bir yardımcı.
66. O gün yüzleri ateş içinde çevrilirken: "Ah keşke Allah'a itaat etseydik, peygambere itaat etseydik!" derler.
67. Yine derler ki: "Ey Rabbimiz! Biz efendilerimize ve büyüklerimize itaat ettik de yolumuzu saptırdılar."
68. Ey Rabbimiz! Onlara azabın iki katını ver ve kendilerini büyük bir lânet ile lânetle."

Aşağıdaki ayetin inişine bir kaç olay zikredilmektedir:
Hz. Peygamber, Zeyeneb ile evlenince, Yahudiler ve Münafıklar, "Muhammed, oğlunun karısı ile evlendi," diye dedi kodu yaptılar. İsrailoğulları, mahrem yerlerini birbirlerinden sakınmazlar, hepsi bir arada yıkanırlar ve birbirlerinin avret yerlerine bakarlardı.
Hz. Musa, çok edepli bir kişi olduğu için, bir arada yıkandıkları zaman İsrailoğulları'nın yanlarına varmaz, onlardan uzak dururdu. Pek sıkı örtünüp bedenini kimseye göstermediğinden dolayı, İsrailoğulları'ndan bazıları, "Bu niye bu kadar örtünüyor? Mutlaka vücudunda bir kusur veya bir hastalık var," diye söz etmişler, sonra da bir gün ıssız yerde elbisesini bir taşın üzerine koymuş yıkanırken Allah tarafından taşın yuvarlanmasıyla bastonunu kapıp onu izlerken büyük bir kalabalık rast gelip kendisini Allah'ın yarattığı en güzel bir vücut ile görüvermiştir.

Musa hakkında, kardeşi Harun'u öldürdü demişlerdir. Haşa, Musa zina etti, demek istemişlerdir. Karun azdığı zaman sürtük bir kadına birçok mal vererek Hz. Musa'ya nefsiyle iftirada bulunmak üzere teşvik ve sevk etmiş, fakat sonunda kadın Karun ile aralarında geçen macerayı, itiraf edivermiştir. Ki Allah onu onların dediklerinden ibra etti, temize çıkardı. Onu lekelemek isterlerken Allah kendilerini rezil ve rüsvay etti.

69. Ey iman edenler! Sizler Musa'ya eziyet edenler gibi olmayın. Eziyet ettiler de Allah onu, onların söylediklerinden temize çıkardı. O, Allah yanında teveccüh sahibi idi.

70. Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve sağlam söz söyleyin ki,

71. Allah işlerinizi yoluna koysun ve günahlarınızı bağışlasın. Kim Allah'a ve Resulü'ne itaat ederse, o gerçekten büyük murada ermiştir.

72. Biz, o emaneti göklere, yere ve dağlara arz ettik, onlar, onu yüklenmeye yanaşmadılar, ondan korktular da onu insan yüklendi. O gerçekten çok zalim-çok cahildir.

73. Allah, münafık erkeklerle münafık kadınlara, müşrik erkeklerle müşrik kadınlara azap eder, mümin erkeklerle mümin kadınların da tevbelerini kabul eder. Allah çok bağışlayıcı-çok merhamet edicidir.

91. - 60. MÜMTEHİNE SURESİ

Medine döneminde inmiş, 13 âyettir. 10. âyette, Hudeybiye antlaşmasından sonra müşrikler arasından çıkıp Medine'ye gelen ve Müslüman olduklarını söyleyen kadınların imtihan edilmeleri emredildiği için sûreye mecazen, "imtihan eden" anlamında "mümtehine" denmiştir.
Sûrede başlıca, Allah için sevmek ve buğz etmek, Müslümanlarla kâfirler arasındaki ilişkilere dair bazı uyarılar konu edilmektedir.
Hz. Ali anlatıyor: Hz. Peygamber beni, Zübeyri ve Mikdad b. el-Esvedi bir yere gönderdi de, "Hah bostanına varıncaya kadar yol alınız. Orada mahfe içinde bir yolcu kadın bulacaksınız. Kadının üzerinde bir mektup var. Onu alıp bana getiriniz," buyurdu. Bunun üzerine yola çıktık. Nihayet söz konusu bostana vardık. Hakikaten kadını orada mahfe içinde bulduk. Ona, "Mektubu çıkar!" dedik. Kadın, "Bende mektup yok," dedi. O zaman ona, "Ya mektubu çıkarır verirsin, ya da seni soyarak mektubu buluruz," dedik. Bunun üzerine kadın, mektubu saçının örgüleri arasından çıkardı. Biz de mektubu Hz. Peygamber'e getirdik.

Mektubu Habib b. Ebi Beltea, Mekke'deki bazı Müşriklere göndermiş olup, onlara Hz. Peygamber'in bazı işlerini haber veriyordu. Hz. Peygamber ona, "Bu ne iştir ey Hatib!" diye sordu. O, "Benim hakkımda acele etme ey Allah'ın Elçisi! Ben, Ensar'dan biriyim. Kureyşli değilim. Burada seninle bulunan Muhacirlerin Mekke'de ailelerini, mallarını himaye edecek akrabaları var. Benim onlar arasında akrabam olmadığından, Mekke'deki akrabalarımı korumaları için onlardan dost edinmek istedim. Mektubu bu maksatla yazdım. Yoksa bu işi inkar etmek, dinimden çıkmak için yapmadım," dedi. Hz. Peygamber, "Doğru söyledin," dedi. Bunun üzerine:

1. **Ey iman edenler! Benim de düşmanım, sizin de düşmanınız olan kimseleri dost edinmeyin. Onlar size gelen gerçeği inkâr ettikleri, Rabbiniz Allah'a inandığınızdan dolayı Resulü ve sizi çıkardıkları halde siz onlara sevgi ulaştırıyorsunuz. Eğer Benim yolumda savaşmak ve Benim rızamı kazanmak için çıktınızsa içinizde onlara sevgi mi gizliyorsunuz? Oysa Ben sizin gizlediğiniz ve açığa vurduğunuz her şeyi bilirim. Sizden kim bunu yaparsa doğru yoldan sapmış olur.**
2. **Şayet onlar sizi ele geçirirlerse, size düşman kesilecekler, size ellerini ve dillerini kötülükle uzatacaklardır. Zaten inkâr etmenizi isterler.**
3. **Kıyametin günü yakınlarınız ve çocuklarınız size fayda vermezler. Çünkü Allah, aranızı ayırır. Allah yaptıklarınızı görendir.**

4. İbrahim'de ve onunla beraber bulunanlarda sizin için güzel bir misal vardır, onlar kavimlerine demişlerdi ki: "Biz sizden ve sizin Allah'tan başka taptıklarınızdan uzağız. Sizi tanımıyoruz. Siz bir tek Allah'a inanıncaya kadar sizinle bizim aramızda sürekli bir düşmanlık ve nefret belirmiştir." Yalnız İbrahim'in babasına: "Senin için mağfiret dileyeceğim, fakat senin için Allah'tan hiçbir şeyi gücüm yetmez," demesi hariç. Rabbimiz! Yalnız sana dayandık, sana yöneldik. Dönüşümüz de ancak sanadır.

5. "Rabbimiz! Bizi inkâr edenler için bir fitne kılma! Bizi bağışla! Ey Rabbimiz! Sen güç-hikmet sahibisin."

6. Andolsun, onlarda sizin için, Allah'ı ve ahiret gününü arzulayanlar için güzel bir örnek vardır. Kim yüz çevirirse şüphesiz Allah, zengin-övülendir.

7. Olur ki Allah sizinle düşmanlarınız arasında bir dostluk koyar. Allah gücü yetendir. Allah çok bağışlayan-çok merhamet edendir.

Yukarıdaki ayetin inişinden çok geçmeden Müminlerle Müşrikler arasında bir yakınlık başladı. Aralarında evlilikler arttı. Hz. Peygamber de müşrik Ebu Süfyan'ın kızı Ümmü Habibe ile evlendi. Ümmü Habibe, İslam'ın ilk yıllarında kocası Ubeydullah b. Cahş ile İslam dinine girmiş ve Müşriklerin baskıları üzerine Habeşistan'a hicret etmişlerdi. Orada kocası İslam'dan dönmüş Hristiyan olmuştu. Karısını da Hristiyanlığa davet etmişti. Fakat o İslam'da kalmıştı. Çok geçmeden kocası ölünce dul kaldı. Medine'de bunu duyan Peygamber, Habeş hükümdarı Necaşi'ye dört yüz dinar ile bir adam göndererek Ümmü Habibe ile nişanlandı. Ümmü Habibe, diğer muhacirlerle Medine'ye dönünce Peygamber ile birleştiler.

Hz. Ebu Bekir'in boşadığı karısı Kuteyle'den olma kızı Esma der ki, "Müşrik annem, beni görmeye gelmişti. Hz. Peygamber'e, onu evime kabul edip ikram ve ihsanda bulunayım mı diye sordum. Hz. Peygamber, 'Evet, annene ikram ve ihsanda bulun,' buyurması üzerine" Allah:

8. Allah sizi, din hakkında sizinle savaşmayan ve sizi yurtlarınızdan çıkarmayan kimselere iyilik etmekten, onlara adaletli davranmaktan men etmez. Çünkü Allah adil olanları sever.

9. Allah sizi, ancak sizinle din hakkında savaşan, sizi yurtlarınızdan çıkaran ve çıkarılmanız için yardım eden kimselere dost olmaktan men eder. Kim onlarla dost olursa işte zalimler onlardır.

Hz. Peygamber, M.S. 628'deki Hudeybiye'de Kureyş kâfirleri ile anlaşma yaptığı sırada kendisine mümin kadınlar geldi de:

10. Ey iman edenler! Mümin kadınlar hicret ederek size geldiği zaman, onları imtihan edin. Allah onların imanlarını daha iyi bilir. Eğer siz de onların inanmış kadınlar olduğunu öğrenirseniz onları kâfirlere geri döndürmeyin. Bunlar onlara helal değildir. Onlar da bunlara helal olmazlar. Onların sarfettiklerini geri verin. Mehirlerini kendilerine verdiğiniz zaman onlarla evlenmenizde size bir günah yoktur. Kâfir kadınları nikâhınızda tutmayın, sarfettiğinizi isteyin. Onlar da sarfettiklerini istesinler. Allah'ın hükmü budur. Aranızda O, hükmeder, Allah bilen-hikmet sahibidir.

Ebu Süfyan'ın kızı Ümmü'l-Hakem, İslam dininden çıkınca, Sakifli biri, onunla evlenmişti. Kureyş içinde bu kadından başka hiçbir kadın dinini terk etmemişti. Bunun üzerine:

11. Eğer eşlerinizden biri, sizden kâfirlere kaçar da siz de savaşta galip gelirseniz, eşleri gitmiş olanlara ganimetten, harcadıkları kadar verin. İnandığınız Allah'a karşı gelmekten sakının.

M.S. 630'da Mekke fethedildiği 11 Ocak günü Peygamber, ilk önce erkeklerden biat aldı. Ardından kadınlardan biat almaya başladı. Biat alınırken Peygamber, Safa tepesinin üzerinde, Ömer de onun biraz aşağısında bulunuyordu. Peygamber, emrini kadınlara tebliğ ediyor ve onlardan biat alıyordu. Orada toplanan kadınlar arasında Utbe'nin kızı ve Ebu Süfyan'ın karısı Hind de vardı. Hind tanınmamak için örtü almıştı:

12. Ey Peygamber! İnanmış kadınlar sana gelip Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmamaları, hırsızlık ve zina etmemeleri, çocuklarını öldürmemeleri, elleri ile ayakları arasında bir iftira uydurup getirmemeleri, iyi bir işte sana karşı gelmemeleri hususunda sana bey'at ederlerse onların bey'atlarını al ve onlar için Allah'tan mağfiret dile. Şüphesiz Allah, çok bağışlayan-çok merhamet edendir.

Müslümanlardan Abdullah b. Ömer ile Zeyd b. Haris, Yahudilerden birine muhabbet beslemişlerdi. Bir de bazı fakir müminler, Yahudilerin meyvelerinden ve mallarından faydalanmak için müminlerin haberlerini onlara ulaştırırlardı:

13. Ey inananlar, Allah'ın gazab ettiği kimselerle dostluk etmeyin. Kâfirler, mezarlık halkından nasıl ümidi kesmişse, onlar da ahiretten öyle ümidi kesmişlerdi.

92. – 4. NÎSÂ SURESİ

Medine döneminde nazil olmuş, 176 ayettir. Nisâ; kadınlar demektir.
Sûre, özellikle kadın haklarından, onların hukûkî ve sosyal konumlarından bahsettiği için bu adı almıştır.

1. **Ey insanlar! Sizi bir tek nefisten yaratan ve ondan eşini yaratıp ikisinden birçok erkekler ve kadınlar üreten Rabbinizden korkun; kendi adına birbirinizden dilekte bulunduğunuz Allah'tan ve akrabalık bağlarını kesmekten sakının. Allah üzerinizde gözeticidir.**

Gatafan Kabilesi'nden birinin yanında erkek kardeşinin bir yetim oğlu vardı. Bu çocuğa ait bir hayli de mal vardı. Çocuk, baliğ olunca amcasından malını istedi. Amcası, çocuğa malını teslim etmekten kaçındı. İkisi birden Peygambere müracaat ettiler. Bunun üzerine aşağıdaki ayet inince, malı çocuğa teslim etti.

2. **Öksüzlere mallarını verin ve kötüsünü iyisiyle değiştirmeyin. Onların mallarını, kendi mallarınıza karıştırıp yemeyin. Bu, büyük bir günahtır.**

Urve b. Zübeyr demiştir ki: "Ben, Hz. Âişe'den bu ayetin mânâsını sordum. O, dedi ki: "Kızkardeşimin oğlu! Bu o yetimdir ki velisinin gözetimi altındadır ve mal hususunda da ortaktırlar. Malı ve güzelliği velisinin hoşuna gider, mehrinde adalet yapmayarak onunla evlenmek ister. Başkalarının vereceği mehir kadar mehir vermez. İşte bu âyette bu gibi velilerin hak ve adalete riâyet edip, mehirlerini özellikle en yüksek miktarına eriştirmedikçe gözetimleri altında bulunan yetim kızlarla evlenmeleri yasaklanmış ve hoşlarına giden diğer kadınlarla evlenmeleri emredilmiştir.
"Hz. Âişe devamla şöyle demiştir: Bu âyetten sonra insanlar, bunlar hakkında Resulullah'tan fetva sordular. Allah da: "Kadınlar hakkında senden fetva istiyorlar. De ki: O kadınlar hakkında size fetvayı Allah veriyor. Yazılan haklarını vermediğiniz ve kendileriyle evlenmek istediğiniz yetim kadınların, zayıf düşürülen çocukların hakkındaki ve yetimlere adaletli davranmanız hususundaki hükümleri, Kur'ân'da size okunan âyetler açıklar. Ne hayır işlerseniz, şüphesiz ki Allah onu bilir". (Nisâ, 4/127) âyeti indirildi. Bu "Kur'ân'da size okunan" önceki âyetidir.
Himaye altında bulunan yetim kıza, mal ve güzelliği az olduğu zaman rağbet gösterilmezdi. Bundan dolayı, mal ve güzelliğine rağbet ettikleri yetim kızlarla,

hak ve adaleti gözetmedikçe, evlenmekten men edildiler." "Kureyş'ten bir adamın birçok kadınları olur ve yanında yetimler de bulunurdu. Derken kendi malı tükenir, yetimlerin malına meylederdi. Bundan dolayı bu âyet indi.
Bir adam dört, beş, altı ve on kadınla evlenirdi. Diğerleri de, ben de falan gibi niçin evlenmeyeyim der, yetimin malını alır başkası ile evlenirdi. Bundan dolayı dörtten fazla kadınla evlenmekten men edildi."

3. Eğer öksüz kızlarla evlendiğinizde onlara karşı adaletli davranamamaktan korkarsanız, hoşunuza giden diğer kadınlardan ikişer, üçer, dörder alın. Eğer adaleti gözetmemekten korkarsanız, o zaman bir tane ile veya elinizin altındakiyle (câriyeleriniz ile) yetinin. Doğruluktan ayrılmamak için bu daha uygundur.

Cahiliyyede bir kimse, kızını evlendirdiği zaman mehrini tamamen kendisi alır, kızına ondan hiç bir şey vermezdi. Bunu menetmek üzere:

4. Kadınlara mehirlerini gönülden verin. Eğer onlar gönül rızasıyla size bir şey bağışlarlarsa onu afiyetle yiyin.

Zayıf akıllı ve ahmak kimselere mallarını vermemeleri için:

5. Allah'ın, sizi başına diktiği mallarınızı aklı ermezlere vermeyin; o mallarla onları besleyin, giydirin ve onlara güzel söz söyleyin.

Rufaa vefat etti. Oğlu Sabit, yetim kaldı. Sabit küçüktü. Amcası, Peygamber'e geldi, "Ey Allah'ın Resulü! Kardeşimin yetim oğlu, himayem altındadır. Malında bana ne helal olur? Malını, kendisine ne zaman teslim edeyim?" şeklinde sorması üzerine:

6. Evlenme çağına gelinceye kadar yetimleri deneyin. Onların akılca olgunlaştıklarını görürseniz, mallarını kendilerine teslim edin. "Büyüyecekler de mallarına sahip olacaklar," endişesiyle onları israf ederek, tez elden yemeyin. Zengin olan, onların malını yemekten çekinsin. Fakir olan ise, meşrû sûrette yesin. Mallarını kendilerine verdiğiniz zaman, bunu şahitler karşısında yapın. Hesap görücü olarak Allah yeter.

Cahiliyye devrinde Araplar, "Mızrakları ile çarpışmayan ve yurdunu savunmayan kişi mirasçı olamaz," derler ve bundan dolayı kadınları, erkek ve kız çocuklarını mirasçı yapmazlarmış.

Ensar'dan Evs b. Sabit, vefat etti. Hanımı Ümmü Kahle, üç kızı ile dul kalmıştı. Vasileri olan amcazadeleri Süveyd ve Urfuta adında iki adam gelmişler. Cahiliyye âdeti üzere vefat eden şahsın mirasını kendilerine almışlar. Hanımına ve kızlarına hiçbir şey vermemişler. Bunun üzerine kadın Ümmü Kahle Resulullah''a şikâyet etmiş. Peygamberimiz, "Haydi evine git! Bakayım Allah ortaya ne koyacak," buyurmuş idi ki, işte bu âyet bunun üzerine indi.
Bu âyet, mirasın yalnız erkeklere ait olmayıp ana ve babanın ve bütün akrabaların mirasından, bütün erkekler ve kadınların yakınlıklarına göre bir miras hakkının sabit bulunduğuna genel bir şekilde işaret etmiş ve bundan dolayı bundan gerek asabeler ve gerek zevi'l-erham hepsinin mirasçı olabileceği anlaşılmış olmakla beraber bunda henüz farz olan payın miktarı açıklanmamış. Bu yönü kapalı kalmıştı. Bunun üzerine Resulullah, vasilere haber gönderip: "Evs'in malından hiç bir şeye yaklaşmayınız!" buyurdu. Ondan sonra âyet indi.

7. **Ana, baba ve akrabaların miras olarak bıraktıklarında erkeklerin hissesi vardır. Kadınların da ana, baba ve akrabaların bıraktıklarında hisseleri vardır. Bunlar, az olsun çok olsun, farz kılınmış bir hissedir.**
8. **Paylaşma sırasında akrabalar, öksüzler, yoksullar hazır bulunurlarsa, onlara da bir şey verin ve güzel sözlerle onların gönüllerini alın.**

Vereseden olmayan ve taksimde hazır bulunan akrabaya, yetimlere ve miskinlere terekeden rızık verilmesini beyandan sonra, ölüm döşeğinde olan hastaların başında bulunan kimselere düşen vazifeyi beyan için:

9. **Kendileri, geriye zayıf çocuklar bıraktıkları takdirde, onların geleceğinden endişe duyacak olanlar, (yetimler hakkında da aynı) endişeyi duysunlar, Allah'dan sakınsınlar ve doğru söz söylesinler.**
10. **Yetimlerin mallarını haksızca yiyenler, şüphesiz karınlarını ateşle doldururlar ve cehenneme yaslanırlar.**

Cahiliyye halkı, ölünün malına kız çocuklarını ve küçük oğlan çocuklarını varis kılmazlar; ancak eli silah tutan ve savaşa gücü yetenleri varis kılardı. Sad b. Kays'in karısı, iki kızı ile Peygamber'e geldi, "Ya Resulallah! Bunlar, Sad'in kızlarıdır. Uhud günü babaları, senin yanında şehit oldu. Amcaları, mallarının hepsini aldı, bunlara bir şey bırakmadı. Mal olmadıkça bunlar yetişmezler," dedi. Cevaben Peygamber, "Allah, bu hususta yakında hükmünü verecek, şimdi git," dedi. Kadın gittikten sonra aşağıdaki miras ayetleri nazil oldu:

11. **Allah, evlatlarınızın miras taksimini şöyle emrediyor: Çocuklarınızda, erkeğe iki kadın payı kadar, eğer hepsi kadın olmak üzere ikiden fazla**

iseler, bunlara mirasın üçte ikisi. Eğer bir tek kadın ise, ona malın yarısı vardır. Eğer ölen, ana ve baba ile birlikte çocuklar da bırakmışsa ana babanın her birine ölenin terekesinden altıda bir; şâyet ölenin çocuğu yok da, mirasçı olarak ana ve babası kalmışsa, ananın payı üçte birdir. Eğer ölenin kardeşleri varsa terekenin altıda biri ananındır. Bu paylar, ölenin borçları ödenip, vasiyeti de yerine getirildikten sonra hak sahiplerine verilir. Baba ve çocuklardan, hangisinin size faydaca daha yakın olduğunu, siz bilmezsiniz. Bütün bunlar Allah tarafından farz kılınmıştır. Allah alîm-hakîmdir.

12. Eğer hanımlarınızın çocukları yoksa bıraktıkları mirasın yarısı sizindir. Şâyet bir çocukları varsa o zaman mirasın dörtte biri sizindir. Bu paylar, ölenin vasiyeti yerine getirildikten ve varsa, borcu ödendikten sonra verilir. Eğer siz çocuk bırakmadan ölürseniz, geriye bıraktığınız mirasın dörtte biri hanımlarınızındır. Şâyet çocuklarınız varsa o zaman bıraktığınız mirasın sekizde biri hanımlarınızındır. Bu paylar, yaptığınız vasiyetler yerine getirilip ve varsa borcunuz ödendikten sonra verilir. Eğer ölen bir erkek veya kadının çocuğu ve babası bulunmadığı halde kelâle olarak mirasına konuluyor ve kendisinin bir erkek veya kızkardeşi bulunuyorsa, bunlardan her birinin miras payı terekenin altıda biridir. Eğer mevcut olan kardeşler bundan daha çok iseler, bu takdirde kardeşler mirasın üçte birini zarara uğratılmaksızın aralarında eşit olarak taksim ederler. Bu paylar ölenin vasiyeti yerine getirilip ve varsa borcu ödendikten sonra verilir. Bunlar, Allah tarafından bir emirdir. Allah bilen-yumuşaktır.

13. İşte bunlar, Allah'ın koyduğu sınırlardır. Kim Allah'a ve Peygamberine itâat ederse Allah onu altlarından ırmaklar akan cennetlere koyar. Onlar, orada ebedî kalırlar. İşte büyük kurtuluş budur.
14. Kim de Allah'a ve Peygamberine karşı gelir ve Allah'ın koyduğu sınırları aşarsa Allah onu ebedî kalacağı ateşe koyar. Onun için alçaltıcı bir azap vardır.
15. Kadınlarınızdan zina edenlere karşı, içinizden dört şahit getirin. Eğer onlar, şahitlik yaparlarsa, bu kadınları, ölüm alıp götürünceye kadar veya Allah onlara bir çıkış yolu açıncaya kadar evlerde tutun.
16. Sizlerden zina edenlerin her ikisine de eziyet edin. Eğer tevbe edip kendilerini ıslah ederlerse onlardan vazgeçin. Allah tevbeleri kabul eden-çok merhametlidir.
17. Ancak Allah'ın kabul etmesini vaad buyurduğu tevbe, o kimseler içindir ki, bilmeyerek günah işleyip hemen tevbe edenlerin tevbesidir. İşte Allah bunların tevbelerini kabul eder. Allah alîm-hakîmdir.

18. Günah işleyip de kendisine ölüm gelince: "Şimdi tevbe ettim," diyenlerin ve kâfir olarak ölenlerin tevbesi değil. Bunlara acı bir azap hazırladık.

Cahiliyye'de şöyle bir gelenek vardı: Bir adam, yakınlarından biri vefat ettiği zaman, dul kalan karısının veya çadırının üstüne elbisesini atıp, "Kendisine varis olduğum gibi, karısına da varis olacağım," dermiş ve böyle dedi mi, o kadına herkesten daha fazla hak sahibi olurmuş; dilerse onu eski mehirden başka bir mehir olmaksızın evlenirmiş, dilerse başkası ile evlendirir, mehrini alır ve kadına ondan bir şey vermezmiş. Ve isterse ölen kocasından alacağı olan mehirden vazgeçirmek için "adıl" yapar, yani kendisi onunla evlenmez, başkası ile evlenmesine de engel olurmuş.
Eğer hiç kimse onun üzerine abayı (elbiseyi) atmadan kadın, kendi akrabalarının yanına gidebilirse kendine sahip olabilirmiş. Bazıları da hanımından hoşlanmaz ve bununla beraber kadının malı bulunduğundan dolayı, mirasına konmak için zorla onu yanında tutar, ölümünü gözler, iyi geçinmezlermiş. İşte bu âyet ya önceki sebep veya bu sebepten dolayı indirilmiştir.
Şu halde önceki sebebe göre helal olmayan mirastan maksat, kadınların kendilerine mirasçı olmaktır. Kadın mirasçı olmaz.
İkinciye göre de mallarına mirasçı olmaktır. Yani zorla kadını tutup malına konmak da helal olmaz. Diğer taraftan bazıları da kadına ihtiyacı bulunmadığı halde onunla evlenir, iyi geçinemez, bırakmak da ister. Fakat mehrini, nafakasını vermemek ve hulu' (belirli bir miktar para karşılığında kadını boşanmaya) mecbur etmek için kadını sıkıştırırdı. Bunlara karşı da şöyle buyurulmuştur: Kadınlara verdiğinizin bir kısmını bile almak için kendilerine baskı yapmayınız, evlilik haklarından men etmeyiniz, ancak pek açık bir şekilde, karı-koca arasını bozacak aşırı bir edepsizlik veya bir zina yapmış olurlarsa başka. Ancak o zaman ayrılmaya onlar sebep olacaklarından hulu' (boşamaya karşılık bir mal) isteğinde mazeretli olabilirsiniz, yoksa yapmayınız. Kadınlarınızla İslâm'ın inkar etmeyeceği uygun şekilde iyi geçininiz. Eğer kadınlar, hoşunuza gitmez ve sohbetlerinden bıkarsanız olabilir ki, siz bir şeyden hoşlanmazsınız da Allah onda birçok hayırlar yaratmış bulunur. Bundan dolayı onları yukarda olduğu gibi, kadınlar tarafından bir gerek olmaksızın yalnız nefsinizin hoşlanmamasından dolayı onlardan ayrılmaya kalkışmayınız, geçimlerine sabrediniz.
Ebu Kayis b. el-Esed öldü. Arkada karısı Kebişe binti Ma'n'ı bıraktı. Başka kadından olan oğlu Kays b. Ebi Kays geldi, abasını analığının üzerine attı ve cahiliyye adeti üzere kadının nikahına varis oldu. Sonra kadını yalnız bıraktı, yanına varmadı, nafaka vermedi. Kadının elinden malını almak için uğraştı. Durumundan memnun olmayan Kebişşe, Peygamber'e geldi, "Ebu Kays öldü. Oğlu, nikahıma varis oldu. Beni zararlandırdı, zararı da uzattı. Yanıma gelmedi, bir şey

infak etmedi ve beni kendi halime koymadı," dedi. Buna cevaben Peygamber, "Allah'ın emri gelinceye kadar evinde otur," buyurdu. Bunun üzerine:

19. Ey iman edenler! Kadınlara zorla varis olmanız size helal değildir. Verdiğiniz mehrin bir kısmını kurtaracaksınız diye, onları sıkıştırmanız da helal değildir. Ancak açık bir hayasızlık yaparlarsa başka. Onlarla iyi geçinin. Eğer kendilerinden hoşlanmadınızsa, olabilir ki, siz bir şeyden hoşlanmasanız da Allah onda birçok hayır kılmıştır.

Bir kadını boşayıp, yerine başkasını almak isteyen ve kadına vermiş olduğu çok maldan bazısını almak ve kadına hepsini vermek istemeyen bazı erkekler hakkında:

20. Eğer bir eşi bırakıp da yerine diğer bir eş almak isterseniz, öncekine yüklerle mehir vermiş olsanız da, ondan bir şey geri almayın. O malı bir iftira ve açık bir günah isnadı yaparak geri alır mısınız?
21. Birbirinizle kaynaşmışken ve onlar, sizden kuvvetli bir teminat almışken verdiğinizi nasıl geri alabilirsiniz?
22. Cahiliye devrinde geçenler müstesna, babalarınızın nikâhladığı kadınlarla evlenmeyiniz. Şüphe yok ki o, pek çirkindi, iğrenç idi, o ne fena bir âdetti.

23. Size şunları nikâhlamak haram kılındı: Anneleriniz, kızlarınız, kız kardeşleriniz, halalarınız, teyzeleriniz, erkek ve kız kardeşlerinizin kızları, sizi emziren sütanneleriniz, süt kızkardeşleriniz ve karılarınızın anneleri ve kendileri ile zifafa girdiğiniz kadınlarınızdan olan ve evlerinizde bulunan üvey kızlarınız. Eğer üvey kızlarınızın anneleri ile zifafa girmemişseniz onlarla evlenmenizde size bir günah yoktur. Sulbünüzden gelen oğullarınızın hanımları ile evlenmeniz ve iki kız kardeşi birlikte nikâhlamanız da haramdır. Ancak cahiliyyet devrinde geçen geçmiştir. Allah çok bağışlayan-çok merhamet edendir.

Hz. Peygamber, Mekke'den Medine'ye hicret ettikten sonra, bazı mümin kadınlar da arkadan hicret ettiler ama kocaları Mekke'de kalmışlardı. Medine'de bazı müminler, bu kadınlarla evlendiler. Sonra arkadan kocaları da muhacir olarak Medine'ye geldiler. Bunun üzerine Allah, bu şekil evliliği meneden şu ayeti indirdi:

24. Harp esiri olarak sahibi olduğunuz cariyeler hariç, evli kadınlarla evlenmeniz size haram kılındı. Bunlar, Allah'ın size hükümleridir. Bunların

dışında kalanlar ise iffetli olarak zina etmeksizin mallarınızla mehir vermek suretiyle evlenmek istemeniz size helal kılındı. O halde onlardan nikâh ile faydalanmanıza karşılık mehirlerini onlara verin ki, bu farzdır. O mehri takdir edip kesinleştirdikten sonra birbirinizi razı etmenizde bir mahzur yoktur. Allah bilen-hikmet sahibidir.

25. Kim, hür mümin kadınları nikâhlayacak bir zenginliğe gücü yetmiyorsa, ona da ellerinizin altındaki mümin cariyelerinizden efendilerinin rızası ile nikâhlamak var. Allah, imanınızı daha iyi bilir. Siz, birbirinizdensiniz. O halde sahiplerinin izni ile ve mehirlerini örfe göre vermek suretiyle cariyelerden iffetli olan, zina etmeyen, dost da edinmeyenlerle evlenin. Evlendikten sonra bir fuhuş yaparlarsa, hür kadınlar hakkında gerekli bulunan cezanın yarısı kendilerine lazım gelir. Bu hükümler, içinizden günah işlemekten korkanlaradır. Sabretmeniz ise, sizin için daha hayırlıdır. Allah çok bağışlayan-merhamet edendir.

26. Allah, sizlere bilmediklerinizi bildirmek, sizden öncekilerin yollarını size göstermek ve tevbenizi kabul etmek istiyor. Allah, bilen-hikmet sahibidir.

27. Allah sizin tevbenizi kabul etmek istiyor. Hâlbuki şehvetlerine uyanlar ise, sizin doğru yoldan büyük bir meyl ile sapmanızı istiyorlar.

28. Allah, sizden hafifletmek istiyor. Çünkü insan zayıf yaratılmıştır.

29. Ey iman edenler! Mallarınızı aranızda haksızlıkla yemeyin. Ancak kendi rızanızla yaptığınız ticaret hariç. Canınıza kıymayın. Allah, size karşı çok merhametlidir.

30. Kim, zulüm ve tecavüz yolu ile bunu işlerse, onu ateşe atacağız. Bu, Allah'a kolaydır.

31. Yasaklandıklarınızın büyüklerinden sakınırsanız, kusurlarınızı örter, sizi güzel bir makama koyarız.

Aşağıdaki ayet, mirastan dolayı kadınların ortaya koyduğu bazı temennilerle ilgilidir. Bu cümleden olarak Hz. Peygamber'in hanımlarından Ümmü Seleme'nin, "Ey Allah'ın elçisi! Erkekler, din uğruna savaşıyorlar, biz savaşmıyoruz ve bizim mirastan hakkımız erkeğin yarısı oluyor. Ne olurdu biz de erkek olsaydık," diye bir temennide bulunduğu ve bunun üzerine bu âyetin indirildiği rivâyet edilmiştir.

Hz. Peygamber'e bir kadın geldi, "Mirasta kadınlar, erkeklerin yarı hissesini alıyorlar ve iki kadının şehadeti, bir erkeğinkine eşit oluyor. Biz kadınlar, bir amel işlediğimiz zaman yarım sevap mı yazılır?" sorusu üzerine:

32. Bir de Allah'ın bazınıza, diğerinden fazla verdiği şeyleri temenni etmeyin. Erkeklere hak ettiklerinden bir pay vardır. Kadınlara da kendi kazandıklarından bir pay vardır. İsteklerinizi Allah'ın fazlından isteyin. Gerçekten Allah her şeyi bilendir.

Peygamber, Mekke'den Medine'ye hicret ettiklerinde Mekkeli Muhacirlerle Medineli Ensar'ı kardeş yapmıştı. Bu suretle neseb ve rahim akrabalığı geride kaldı. Bu kardeşler, birbirlerine varis oluyorlardı. Miras ayetleri ile bu kardeşlik mirası nesholundu:

33. Anne, baba ve akrabaların bıraktıkları her şey için bir mirasçı tayin ettik. Yemin akdiyle mirasçı kıldıklarınızın paylarını da verin. Allah, her şeye şahittir.

Habibe binti Zeyd, kocası Sad b. Rabi'ye itaatsizlik yaptı. Kocası da ona bir tokat vurmuştu. Babası, kızını alarak Peygamber'e geldi, "Kızım ona odalık mı ki, ona tokat vuruyor?" dedi. Peygamber, "Elbette kocasına kısas yaparız," buyurdu. Kadın, kocasına kısas yaptırmak için babasıyla geri döndüğü zaman Peygamber, "Dönünüz! İşte şu Cebrail'dir. Bana geldi ve şu ayeti getirdi," buyurdu:

34. Erkekler, kadın üzerine idareci ve egemendirler. Çünkü Allah birini diğerinden üstün yaratmıştır. Bir de erkekler mallarından harcamaktadırlar. İyi kadınlar, itaatkâr olanlar ve Allah'ın korunmasını emrettiği şeyleri kocalarının bulunmadığı zamanlarda da koruyanlardır. Geçimsizliklerinden korktuğunuz kadınlara gelince: Önce kendilerine öğüt verin, yataklarından ayrılın. Bunlar da fayda vermezse dövün. Eğer size itaat ederlerse kendilerini incitmeye başka bir bahane aramayın. Allah yüce-büyüktür.

35. Karı-koca arasının açılmasından endişeye düşerseniz erkeğin tarafından bir hakem, bir hakem de kadının ailesinden kendilerine gönderin. Bu arabulucu hakemler gerçekten barıştırmak isterlerse, Allah karı-koca arasındaki dargınlık yerine geçim verir. Allah bilen-haberdardır.

36. Allah'a ibadet edin ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın. Anaya, babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara, akraba olan komşulara, yakın komşulara, yanında bulunan arkadaşa, yolda kalanlara, sahip olduğunuz kölelere iyilik edin. Allah, kibirlenen ve övünen kimseyi sevmez.

Bazı Yahudilerin Ensar'a karşı mallarınızı muhacirler için harcamayınız, fakir düşmenizden endişe ediyoruz, diye nasihat etmeye kalkışmaları bu âyetin indirilmesine sebep olmuştur:

37. Onlar ki hem kıskanır, cimrilik ederler, hem de herkese cimrilik tavsiye ederler ve Allah'ın kendilerine lütfundan verdiği nimeti gizlerler. Biz kâfirlere alçaltıcı bir azap hazırladık.
38. Bunlar, Allah'a ve ahiret gününe iman etmedikleri halde mallarını, insanlara gösteriş yapmak için harcarlar. Şeytan kimin arkadaşı olursa, o ne kötü arkadaştır!
39. Bunlar, Allah'a ve ahiret gününe iman etselerdi ve Allah'ın verdiği rızıktan gösterişsiz harcasalardı kendilerine ne zarar gelirdi? Allah onları bilendir.
40. Şüphesiz ki Allah, hiç kimseye zerre kadar zulüm etmez. Eğer yapılan iyilik zerre kadar da olsa, onun sevabını kat kat artırır ve kendi katından büyük bir mükâfat verir.
41. Her ümmetten bir şahit getirdiğimiz ve seni de onların üzerine bir şahit yaptığımız zaman bakalım kâfirlerin hali ne olacak!
42. İnkâr edip Peygamber'e isyan edenler, o gün, yerle bir olmayı isterler. Allah'tan hiçbir sözü gizleyemezler.

Hz. Ali anlatıyor: Abdurrahman b. Avf, Sahabe'nin büyüklerinden bir kavim için yemek ve şarap hazırlattı. O zaman şarap henüz haram kılınmamıştı. Yedik içtik, sarhoş olduk. Namaza hazır olundu. Beni namaza geçirdiler. Namazda Kafirun suresini okudum. Ayetleri karıştırdım. Namaz fasid oldu. Bunun üzerine:

43. Ey iman edenler! Sarhoş iken ne söylediğinizi bilinceye kadar namaza yaklaşmayın. Cünüp iken de yolcu olanlar müstesna, gusül edinceye kadar namaza yaklaşmayın. Eğer hasta olur veya yolculukta bulunursanız veyahut biriniz abdest bozmaktan gelince veya cinsî münasebette bulunup, su da bulamazsanız o zaman tertemiz bir toprak ile teyemmüm edin. Niyetle yüzlerinize ve ellerinize sürün. Allah çok affedici-çok bağışlayıcıdır.

Yahudiler Peygamber'e gelirler, bazı şeyler sorarlar, yanından çıktıkları zaman Peygamber'in sözlerini değiştirerek yaymaya çalışırlardı. İşte Kur'ân bunların değiştirme şekillerini şu ayetle anlatıyor:

44. Kendilerine kitaptan bir nasib verilmiş olanları görmüyor musun? Onlar, sapıklığı satın alıyorlar ve sizin de yoldan sapmanızı istiyorlar.

45. Allah, düşmanlarınızı çok iyi bilir. Gerçek bir dost olarak Allah yeter. Yardımcı olarak da Allah yeter.

46. Yahudilerden bir kısmı, Allah'ın kitabındaki kelimeleri esas mânâsından kaydırıp; dillerini eğerek ve dine saldırarak, "Sözünü işittik, emirlerine isyan ettik, dinle, dinlemez olası ve râinâ (bizi gözet)" diyorlar. Hâlbuki onlar, "İşittik ve itaat ettik; dinle ve bize de bak" deselerdi bu, kendileri için daha hayırlı ve daha doğru olurdu. Fakat Allah, küfürleri yüzünden kendilerini lanetlemiştir. Artık onlar, pek azı müstesna, iman etmezler.

Peygamber, içlerinde Abdullah b. Surya ve Kab b. Eşref'in bulunduğu Yahudi alimlerinden bir grupla konuştu, onlara, "Allah'tan korkun ve İslam dinine girin! Allah'a yemin ederim ki siz, benim size getirdiğim Kur'an'ın hak olduğunu çok iyi biliyorsunuz!" diye ihtarda bulundu. Onlar, "Ya Muhammed! Biz, bunu bilmeyiz," dediler ve inkarları üzerinde ısrar ettiler. Bunun üzerine:

47. Ey kendilerine kitap verilenler! Gelin yanınızda bulunan (Tevrat)ı tasdik etmek üzere indirdiğimiz bu kitaba iman edin. Biz birtakım yüzleri silip de enselerine çevirmeden yahut cumartesi halkını (Yahudileri) lanetlediğimiz gibi onları lanetlemeden önce iman edin. Yoksa Allah'ın emri mutlaka yerine gelecektir.

Vahşi, Peygamber'in amcası Hamza'yı Uhud Savaşı'nda (M.S. 625) şehit ettikten sonra, kendisi ve arkadaşları buna pişman oldular. Mekke'nin fethi günü (M.S. 631) bunlar, dağa kaçtılar. Peygamber'in, öldürülmesini emrettiği on iki kişiden biri de, bu Vahşi idi.

Vahşi ve arkadaşları, dağda sığındıkları mağaradan Peygamber'e bir mektup gönderdiler ve, "Yaptığımız günaha pişman olduk. Bizi, İslam'a girmekten meneden şey, Mekke'de senden duyduğumuz, 'Allah'ın kıymetli kulları; Allah ile beraber başka ilaha tapmayanlar, Allah'ın haram kıldığı nefsi haksız yere öldürmeyenler, zina yapmayanlardır.' Biz Allah ile beraber başka ilahlara taptık, Allah'ın haram kıldığı nefsi öldürdük, zina da yaptık," dediler. Bunun üzerine:

48. Allah, kendisine ortak koşulmasını asla affetmez. Ondan başkasını ise dilediği kimseler için bağışlar. Her kim Allah'a şirk koşarsa gerçekten pek büyük bir günah ile iftira etmiş olur.

Bazı Yahudiler, çocuklarını alıp Peygambere geldiler, "Vallahi işte biz, bu çocuklar gibiyiz. Gündüz işlediğimiz günahlar, gece affedilir. Gece işlediğimiz de

gündüz affedilir. Babalarımız nebilerdir. Onlar, bize şefaat eder. Biz, Allah'ın seçkinleriyiz, müşrik değiliz," demeleri üzerine:

49. Kendi nefislerini temize çıkaranları görmüyor musun? Hayır! Ancak Allah, dilediğini temize çıkarır. Onlara kıl kadar zulmedilmez.
50. Bak nasıl da Allah'a yalan uyduruyorlar. Açık günah olarak bu yeter.

Kab b. Eşref, yetmiş süvari ile beraber Medine'den çıkıp Mekke'ye geldi. Böylece Peygamber ile aralarındaki muahedeyi bozmuş oldular. Kab, misafir olduğu Ebu Süfyan, ona çok iyi baktı. Diğer Yahudiler de, Kureyş evlerine misafir oldular. Mekke Müşrikleri, bunlara, "Siz, Ehli Kitapsınız, Muhammed de Kitap sahibidir. Şu gelişinizin bir hile olmadığından emin değiliz. Sizinle beraber Muhammed'e karşı savaş yapmamızı istiyorsanız şu iki puta secde ediniz!" dediler. Yahudiler hiç itiraz etmeden putlara hemen secdeye kapandılar.
Bundan sonra Kab b. Eşref, Mekke halkına hitaben, "Sizden otuz kişi ve bizden otuz kişi gelsin. Göğüslerimizi Kabe'ye yapıştıralım. Muhammed'le savaş yapacağımıza dair şu Beyt'in Rabbı'na söz verelim," dedi. Her iki taraf, Kab'in dediğini hemen yaptılar. Bunun üzerine Ebu Süfyan, Kab b. Eşref'e, "Sen, Kitap okur ve bilgili bir kişisin. Biz, ümmiyiz ve hiç bir şey bilmeyiz. Biz mi, Muhammed mi doğru yolda?" dedi. Kab, "Dininizi bize arzediniz!" dedi. Ebu Süfyan, "Biz, hacılar için büyük hörgüçlü develer keseriz. Hacıları sularız ve misafirleri doyururuz. Köleleri kurtarırız. Rabbımızın Beytini tamir ve onu tavaf ederiz ve biz, ehli haremiz. Muhammed, babalarının dininden ayrıldı, rahmi kesti. Harem'den uzaklaştı. Bizim dinimiz eski, Muhammed'in dini yenidir," dedi. Kab, "Sizin üzerinde bulunduğunuz din, Vallahi Muhammed'inkinden daha hayırlıdır," demesi üzerine:

51. Şu kendilerine kitaptan bir nasip verilmiş olanları görmüyor musun? Onlar puta ve şeytana inanıyorlar. Allah'ı tanımayanlara, "Bunlar, müminlerden daha doğru yoldadır," diyorlar.
52. Onlar, Allah'ın lanet ettiği kimselerdir. Allah kime lanet ederse artık ona bir yardımcı bulamazsın.

Yahudiler, "Yöneticiliğe ve peygamberliğe biz, başkalarından daha layığız. Nasıl olur da Araba tabi oluruz?" demeleri üzerine Allah:

53. Yoksa onların hükümranlıktan bir payı mı vardır. Öyle olsaydı, insanlara bir zerre bile vermezlerdi.

Ehli Kitab, "Muhammed, tevazuda kendisine çok şeyler verildiği iddiasındadır. Halbuki onun dokuz karısı vardır. Hangi melik, ondan daha çok kadınla evlenmiştir!" demeleri üzerine:

54. Yoksa onlar, Allah'ın lütfundan insanlara verdiği nimetleri kıskanıyorlar mı? Şüphesiz biz, İbrahim ailesine de kitap ve hikmeti vermiştik. Hem de onlara büyük bir hükümranlık verdik.

55. Yahudilerden bir kısmı İbrahim'e inandı. Kimi de ondan yüz çevirdi. İnanmayanlara cehennem alevi yeter.

56. Şüphesiz ki âyetlerimizi inkâr edenleri biz bir ateşe atacağız. Derileri piştikçe azabı duysunlar diye, kendilerine başka deriler vereceğiz. Allah gerçekten çok güçlü-hikmet sahibidir.

57. İman edip salih ameller işleyenleri ise, altlarından ırmaklar akan cennetlere koyacağız. Orada ebedî kalacaklar. Onlara orada tertemiz eşler vardır. Onları, koyu gölgeler altında bulunduracağız.

Mekke'nin fethi günü (M.S. 631) Resulullah, Mekke'ye girdiği zaman Kâbe'nin anahtar taşıyıcısı olan Osman b. Talha kapıyı kilitlemiş, anahtarını Resulullah'a teslim etmekten kaçınmış, "Allah'ın elçisi olduğunu bilseydim engel olmazdım," demişti. Derhal Hz. Ali de, Osman'ı tutmuş, kolunu bükmüş, anahtarı alıp Kâbe'nin kapısını açmış ve Resulullah Kâbe'ye girip iki rekat namaz kılmış idi. Çıktığı zaman, amcası Hz. Abbas anahtarın kendisine verilmesini ve eskiden sorumluluğunda bulunan Zemzem sakalığı (hacılara su dağıtma vazifesi) ile beraber sedanetin (yani Kâbe kapıcılığının) birleştirilmesini istedi. Bunun üzerine bu âyet indirildi.

Bundan dolayı Hz. Peygamber, anahtarları Osman'a geri vermesini, ona teslim etmesini ve kendisinden özür dilemesini Hz. Ali'ye emretti. Hz. Ali de anahtarları götürüp özür dileyince Osman: "Beni zorladın, bana eziyet ettin, sonra geldin hatanı düzeltmeye çalışıyorsun," dedi. Hz. Ali de: "Senin hakkında Allah Teâlâ ayet indirdi," deyip âyeti okudu. Bunun üzerine Osman, şehadet getirerek hemen Müslüman oldu:

58. Allah size, emanetleri ehline vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğinizde adaletle hükmetmenizi emrediyor. Allah, bununla size ne güzel öğüt veriyor. Allah her şeyi işiten-görendir.

Resulullah, Halid b. Velid kumandasında bir müfreze göndermişti ki, içlerinde Ammar b. Yasir de vardı. Gittiler, geceleyin hareket hedefleri olan kavme yakın bir yere kondular. Onlar da casuslarından aldıkları bir haber üzerine sabaha kadar kaçtılar. Yalnız içlerinden bir adam, çoluk çocuğuna eşyalarının

toplanmasını emretmiş ve kendisi gece karanlığında yürüyüp Halid'in askerine gelmiş ve Ammar b. Yasir'i sorup yanına varmış, "Ey Ebu Yakzan! Ben Müslüman oldum diye şehadet ettim, kavmim ise sizin geldiğinizi işitince kaçtılar, ben kaldım; benim Müslüman olmam yarın bir fayda verir mi, yoksa ben de kaçayım mı?" diye sormuş, Ammar da, "Hayır kaçma! Sana fayda verir," demiş. O da kaçmamıştı.

Sabahleyin Halid, akın etmiş, o adamdan başka kimseyi bulamamışlar. Onu malı ile beraber tutmuşlar. Ammar, haber alınca Halid'e gelmiş, "O adamı bırak, çünkü o Müslüman oldu ve ben ona eman verdim," demiş. Halid de, "Sen kim oluyorsun da adam kurtarıyorsun!" diye çıkışmış ve bundan dolayı birbirlerine söz atmışlar. Nihayet Resulullah'a mahkeme için başvurmuşlar. Hz. Peygamber, Ammar'ın eman vermesine izin vermiş ve bir daha amire karşı böyle kendi kendine söz vermemesini de hatırlatmış. Bunun üzerine Peygamber'in yanında da atışmışlar.

Halid, "Ey Allah'ın elçisi! Bu burnu kesik kölenin bana sövmesine müsaade eder misin?" demiş. Resulullah da: "Ey Halid! Ammar'ı kötüleme, çünkü Ammar'ı kötüleyeni Allah kötüler. Ammar'a karşı kin besleyenden Allah nefret eder, Ammar'a lanet edene Allah lanet eder," buyurmuş. Ammar da öfke ile kalkması üzerine Halid, arkasından koşup elbisesinden tutmuş, özür dilemiş, o da razı olmuştu. İşte aşağıdaki âyet bunun üzerine indi, diye nakledilmiştir.

59. **Ey iman edenler! Allah'a itaat edin, Peygamber'e de itaat edin ve sizden olan yöneticilere de itaat edin. Eğer herhangi bir şeyde anlaşmazlığa düşerseniz; Allah'a ve ahiret gününe inanıyorsanız, onu Allah ve Resulüne arz edin. Bu, daha iyidir ve sonuç bakımından daha güzeldir.**

Bir münafık ile bir Yahudi kavga etmişler. Yahudi yargılanmak için Hz. Peygamber'e başvurmayı, münafık da Yahudilerin başkanı olan Ka'b b. Eşref'e gitmeyi teklif etmiş. Çünkü Yahudi haklı, münafık haksızmış. Halbuki Hz. Peygamber'in ancak hak ve adaletle hükmettiği ve Ka'b b. Eşref'in ise, rüşvete düşkün bulunduğu her iki tarafça bilindiğinden yahudi, Peygamber'e başvurmayı, münafık da Ka'b'a başvurmayı istiyormuş. Nihâyet Yahudi ısrar etmiş, Resulullah'a başvurmuşlar.

Peygamber'den, Yahudi'nin lehine, münafıkın aleyhine hüküm çıkınca münafık razı olmamış, "Haydi Ömer'e gidelim aramızda o hakem olsun," diye teklif etmiş. Hz. Ömer'in yanına varmışlar. Yahudi, "Resulullah benim lehime hükmetti, bu onun hükmüne razı olmadı," diye anlatmış. Bunun üzerine Hz. Ömer münafığa "öyle mi?" diye sormuş. O da "evet" demiş. Bunun üzerine, "Yerinizde durunuz, azıcık dışarı çıkayım, gelir hükmümü veririm," diyerek çıkmış,

varıp kılıcını kuşanmış gelmiş ve derhal münafıkın boynunu vurmuş, işini bitirmiş, sonra, "Madem ki beni hakem yaptınız, işte Allah'ın ve Resulünün hükmüne razı olmayana benim hükmüm budur," demiş. Yahudi kaçmış.
Bundan dolayı münafığın akrabaları, Hz. Peygamber'e şikâyet etmişler. Hz. Peygamber Ömer'i getirtmiş, olayı sormuş, o da, "Hükmünü reddetti ey Allah'ın elçisi!" diye cevap vermiş. O zaman hemen Cebrail gelip, "Ömer, faruktur, hak ile batılı birbirinden ayırdı," demiş. Hz. Peygamber de Hz. Ömer'e "sen faruksun" buyurmuştur. Bu durumda ayetteki, tağut, Ka'b b. Eşref'e işarettir.
Şa'bî'den nakledilen bir rivâyete göre de bu münafık, hasmını, hakemliği için Cüheyne kabilesinden bir kahine de davet etmiş, orada muhakeme olmuşlardı.
Süddî'nin açıklamasına göre de olay Kurayza oğulları ile Nadîr oğulları arasında öldürülmüş olarak bulunan biri hakkında meydana gelmiş. Her iki taraftan Müslüman olanlar Hz. Peygamber'e gidip yargılanmak istemişler. Münafıklar da bundan çekinip kahin Ebu Berdetü'l-Eslemi'ye başvurmakla yargılanma isteğinde ısrar etmişler ve ona gitmişlerdi:

60. Şunları görmüyor musun? Kendilerinin sana indirilene ve senden önce indirilene inandıklarını ileri sürüyorlar da tağuta inanmamaları kendilerine emrolunduğu halde, onun önünde muhakemeleşmek istiyorlar. Şeytan da onları bir daha dönemeyecekleri kadar iyice sapıklığa düşürmek istiyor.

61. Onlara: "Allah'ın indirdiğine ve Peygamber'e gelin!" denince, münafıkların senden uzaklaştığını görürsün.

62. Kendi yaptıkları yüzünden başlarına bir felaket gelince, hemen sana geldiler de: "Biz sadece iyilik etmek ve arayı bulmak istedik," diye Allah'a yemin ediyorlar.

63. Onlar, Allah'ın kalblerindekini bildiği kimselerdir; Onlara aldırma, onlara öğüt ver ve onların kendileri hakkında güzel söz söyle!

Münafıklardan bir grup, Peygamber'e hıyanet yapmak kasdıyla toplandılar ve yapacakları suikast üzerine ittifak ettiler. Desise ve hile kurdular ve garazlarını icra etmek üzere Peygambere geldiler. Bunun üzerine Cebrail, semadan indi. Münafıkların kurdukları düzeni ve yapmak istedikleri kötülüğü haber vermesi üzerine Peygamber, "Bir kavim, nail olamayacakları bir iş için buraya gelmiş bulunuyorlar. Kalksınlar, tevbe ve istiğfar etsinler. Ben de onlara istiğfar edeyim de Allah, onları affetsin," buyurdu. Münafıklar, kalkmadılar. Peygamber, "Kalkınız!" buyurdu. Onlar, yine kalkmamaları üzerine Peygamber, isimlerini tek tek zikrederek kalkmalarını emretti.

Bu açık ihtar üzerine hepsi ayağa kalktılar da, "Söylediğin söz üzerine biz nefsimizin zulmünden Allaha tevbe ve istiğfar ediyoruz. Sen de bize istiğfar ediver Ya Muhammed!" dediler. Bunlara cevaben Peygamber, "Şimdi mi? Çıkınız! İşin başında ben, istiğfara çok yakın idim. O zaman Allah da elbette çok yakın idi. Şimdi vakit geçti. Çıkınız buradan!" buyurdu. Münafıklar için çıkmaktan başka çare kalmamıştı. Allah'ın rahmetinden mahrum olduklarını anladılar. Yeis ve hüsranlar içinde çıkıp gittiler. Bunu belirtmek üzere:

64. Biz hangi peygamberi gönderdikse, sırf Allah'ın izni ile itaat edilmek üzere gönderdik. Eğer onlar kendilerine zulmettikleri zaman sana gelip Allah'tan istiğfar dileselerdi ve Resul de onların bağışlanmasını dileseydi, elbette Allah'ı affedici-merhametli bulurlardı.

Zübeyr b. Avvam'ın, Bedir ashabından olan Ensar'dan biri ile aralarında su tartışmaları vardı. İkisi, Medinelilerin hurma suladıkları Şerac el-Harre'deki su üzerinde münakaşa ettiler. Ensarlı, "Suyu bırak, gelsin," dedi. Zübeyr, suyu bırakmaktan kaçındı. İkisi, muhakeme olmak üzere Peygambere geldiler. Zübeyr'in bahçesi, yukarıda olduğu için önce sulamak onun hakkı idi. Peygamber, Zübeyr'e hitaben, "Bahçeni sula. Duvar su ile doluncaya kadar suyu bırakma. Sonra komşuna sal," buyurdu. Bunun üzerine:

65. Hayır! Rabbine andolsun onlar aralarında çıkan çekişmeli işlerde seni hakem yapıp sonra da senin verdiğin hükme karşı içlerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın, tam bir teslimiyetle boyun eğmedikçe iman etmiş olamazlar.

Sabit b. Kays, bir Yahudi ile münakaşa etti ve Yahudi, Sabit'e, "Vallahi, Allah bize kendimizi katletmemizi ve yurtlarımızdan çıkmamızı emretmiş olsaydı, biz hemen bunu yapardık," dedi. Bunun üzerine Sabit b. Kays, "Ya sen, öyle mi sanıyorsun! Muhammed, bana nefsimi katl ile emretmiş olsaydı, muhakkak ben onu yapardım," cevabı üzerine:

66. Eğer Biz onlara: "Kendinizi öldürün veya yurtlarınızdan çıkın!" diye yazmış olsaydık, içlerinden pek azı hariç, bunu yapamazlardı. Fakat kendilerine verilen öğütleri tutsalardı, elbette haklarında hem daha hayırlı, hem de daha sağlam olurdu.
67. O zaman elbette kendilerine katımızdan büyük mükâfat verirdik,
68. Onları elbette doğru yola iletirdik.

Peygamber'in azat edilmiş kölesi Sevban, Peygamber'i çok sever, ondan ayrı duramazdı. Bir gün, canından çok sevdiği Peygamber'i görmek için huzuruna geldi. Rengi kaçmış, vücudu zayıflamış, çehresinde hüzün ve keder belirtileri vardı. Peygamber, onu bu halde görünce, "Hasta mısın neyin var ya Sevban?" buyurdu. Sevban, "Ne hastalığım, ne ağrım var. Hiç bir şeyim yok ey Allah Resulü! Ancak, seni görmediğim zamanlar aşkım artıyor. Sana kavuşuncaya kadar kederden bunalıyorum. Sonra ahireti hatırlıyorum ve orada seni görmemekten korkuyorum. Çünkü sen, cennette diğer peygamberlerle beraber yüksek makamlarda bulunacaksın. Ben, cennete girsem bile, senin derecenden aşağıda bulunacağım için seni orada görmeyeceğim. Bundan dolayı, ben seni göremeyeceğim cennete girmem Ya Resulellah!" demesi üzerine:

69. Kim Allah'a ve Peygamber'e itaat ederse işte onlar, Allah'ın kendilerine nimet verdiği peygamberlerle, sıddıklarla, şehidlerle, iyilerle birliktedir. Bunlar ne güzel arkadaştır!

70. Bu lütuf Allah'tandır. Bilen olarak Allah yeter.

71. Ey iman edenler! Düşmana karşı her türlü savunma tedbirinizi alınız. Onlara karşı ya küçük birlikler halinde hareket ediniz veya topyekûn seferber olunuz.

Dilleriyle mümin olduklarını söyleyip müminler arasında oldukları halde gerçekte inanmayan Münafıklar için:

72. Şüphesiz içinizden bazıları, ağır davranır. Eğer başınıza bir musibet gelirse: "Allah bana lutfetti de onlarla beraber bulunmadım," der.

73. Eğer Allah'tan size bir lütuf ve zafer erişecek olsa, sizinle kendisi arasında hiç sevgi yokmuş gibi, bu sefer de hiç şüphesiz şöyle diyecek: "Ah ne olurdu, onlarla beraber olaydım da büyük murada ereydim."

74. O halde geçici dünya hayatını, ebedî ahiret hayatı karşılığında satacak olanlar, Allah yolunda savaşsınlar. Her kim Allah yolunda savaşır da öldürülür veya galip gelirse, her iki durumda da biz ona büyük bir mükâfat vereceğiz.

Hicrete güçleri olmadığından Mekke'de kalmaya mecbur olan ve Müşriklerin ezalarına maruz kalan zayıf müminlere yardım uğrunda ve Allah yolunda müminleri savaşa teşvik hakkında:

75. Size ne oluyor ki, Allah yolunda: "Ey Rabbimiz! Bizleri bu halkı zâlim olan memleketten çıkar, tarafından bizi iyi idare edecek bir sahip ve

bize katından bir kurtarıcı gönder," diye yalvaran zayıf ve zavallı erkekler, kadınlar ve çocukların kurtarılması uğrunda savaşa çıkmıyorsunuz?

76. İman edenler, Allah yolunda savaşırlar. İnkâr edenler de tağut yolunda savaşırlar. O halde siz şeytanın taraftarlarına karşı savaşın, çünkü şeytanın hilesi zayıftır.

Abdurrahman b. Avf, Mikdat, Kudame b. Mazun ve Sad b. Ebi Vakkas, hicret emri gelmeden önce zaman zaman Peygamber'e gelirler de, "Ey Allah Resulü! Müşriklerden şiddetli ezaya maruz kalıyoruz. Bize izin ver de Müşriklerle savaşalım," diyerek savaş izni isterlerdi. Peygamber bunlara, "Ben, savaş ile emrolunmadım. Savaştan ellerinizi çekiniz! Namaz kılınız, zekatı veriniz, dininizi yaşamakla meşgul olunuz!" buyurdu. Zaman geldi, Peygamber ve bir kısım Müminler Medine'ye hicret ettiler. Bedir Günü Müminlere kıtal farz olunca, bazı kimseler kıtal yapmayı kerih gördüler. Bunun üzerine Allah, şu ayeti inzal etti:

77. Kendilerine, "Ellerinizi savaştan çekin, namazı kılın, zekâtı verin," denilenleri görmedin mi? Üzerlerine savaş yazılınca hemen içlerinden bir kısmı insanlardan, Allah'tan korkar gibi, hatta daha çok korkarlar ve "Rabbimiz! Niçin bize savaş yazdın? Ne olurdu bize azıcık bir müddet daha tanımış olsaydın da biraz daha yaşasaydık?" derler. Onlara de ki: "Dünya zevki ne de olsa azdır, ahiret, Allah'a karşı gelmekten sakınan için daha hayırlıdır ve size tüy kadar haksızlık edilmez."

Hz. Peygamber, Medine'ye geldiği zaman orada bolluk ve ucuzluk olmuştu. Hz. Muhammed'in, insanları İslâm'a davet etmesi üzerine Yahudilerin inadı ve münafıkların münafıklığı ortaya çıktığı sıralarda kıtlık ve pahalılık görülmeye başladı. Bunda belki Medine'nin kalabalık olmaya başlamasının da bir rolü düşünülse bile, yağmurların alışılmışın aksine az yağması, meyve ve ürünlerin olmaması gibi tabii durumlar da vardır ki, "Biz hangi ülkeye bir peygamber gönderdiysek, ora halkını (Peygamberlere baş kaldırdıklarından ötürü bize) yalvarıp yakarsınlar diye mutlaka yoksulluk ve darlıkla sıkmışızdır." (A'raf, 7/94) âyetinde her peygamberin gönderildiği memlekette başlangıçta böyle darlık ve sıkıntının yüz göstermesi de Allah'ın âdeti olduğu açıkça belirtilmiştir.
İşte o zaman Yahudiler ve münafıklar; "Biz böyle uğursuz bir adam görmedik. Bu geleli meyvalarımız az ürer oldu ve fiyatlar arttı, pahalılık çoğaldı," diyorlar. Bolluğu ve ucuzluğu Allah'a, darlığı ve pahalılığı Peygamber'e isnad ediyorlardı. Çünkü onlara bir iyilik gelince, "Bu bizim hakkımızdır," derler. Eğer kendilerine bir fenalık gelirse Musa ve onunla beraber olanları uğursuz sayarlardı." (A'raf, 7/131) âyetinin mânâsından anlaşıldığı gibi, Hz. Musa'yı da böyle uğursuz saymışlardı. Aşağıdaki âyetin iniş sebebi bu olmuştur.

78. Nerede olursanız olun ölüm size yetişir. Sağlam kaleler içinde de bulunsanız yine kurtulamazsınız. Onlara bir iyilik erişirse "Bu, Allah'tandır," derler, bir kötülüğe uğrarlarsa, "Bu, senin yüzündendir," derler. De ki: "Hepsi Allah'tandır." Bu topluma ne oluyor ki, hiç söz anlamaya yanaşmıyorlar?

79. Sana gelen her iyilik Allah'tandır, sana ne kötülük dokunursa kendindendir. Biz seni bütün insanlara bir elçi olarak gönderdik. Buna şahit olarak Allah yeter.

Bazı Münafıkların, "Hristiyanların, Meryem'in oğlu İsa'yı Rab edindikleri gibi, Muhammed de bizim, kendisini Rab edinmemizi istiyor," demeleri üzerine:

80. Peygamber'e itaat eden, Allah'a itaat etmiş olur. Kim yüz çevirirse, seni onlara bir koruma olarak göndermedik.

81. Sana "Peki" derler, fakat senin yanından çıktıklarında, içlerinden birtakımı, geceleyin söylemiş olduklarının tersini kurarlar. Allah onların geceleyin tasarladıklarını yazıyor. Sen onlara aldırma. Allah'a güven. Vekil olarak Allah yeter.

82. Onlar hâlâ Kur'ân'ı gereği gibi düşünüp anlamaya çalışmazlar mı? Eğer o Allah'tan başkası tarafından indirilmiş olsaydı mutlaka onda birçok çelişkiler bulurlardı.

Münafıklar, fırsat buldukça düzmece şeyleri ve uydurdukları kötü yalanları yayarlar. Müslümanların zayıflarından bir takım halk da müfrezelerin durumlarıyla ilgili tatlı veya acı herhangi bir haber işittikleri zaman doğruluğunu, yanlışlığını araştırmadan, ne öncesini, ne de neticesini hesaba katmadan doğrudan doğruya yaymaya kalkışırlardı. Ve bu gibi saygısızlıklardan bazı fitneler meydana gelirdi.
Kur'an Tefsircilerinin çoğu, bu âyetin bundan dolayı indiğini açıklamışlardır ki, bu şekilde âyetin iniş sebebi, savaş ve askerî durumlarla ilgili olmuş oluyor.
Hz. Ömer'den, İbn Abbas kanalıyla rivayet edildiğine göre, Resulullah'ın, hanımlarından bir süre için uzak durduğu esnada, bir gün Hz. Ömer camide insanların, Resulullah bütün hanımlarını boşamış diye üzülerek konuştuklarını görmüş ve bu haberi aklı almadığından derhal koşup Peygamber'in huzuruna girmiş, biraz derdini anlattıktan sonra bir fırsat bulup, "hanımlarını boşadın mı?" diye sormuş, "Boşamadım!" cevabını alınca çıkıp, "Bilesiniz ki, Hz. Peygamber, hanımlarını boşamadı," diye bir tellal gibi seslenmiştir.

83. Kendilerine güven veya korku hususunda bir haber geldiğinde onu hemen yayıverirler. Hâlbuki onu peygambere ve aralarında yetkili kimselere götürselerdi, onlardan sonuç çıkarmaya gücü yetenler, onu anlarlardı. Allah'ın üzerinizdeki lütfu ve rahmeti olmasaydı, pek azınız hariç, şeytana uyardınız.

Hz. Peygamber, Uhud savaşından sonra Ebu Süfyan'a karşı bir sene sonra Zilkade ayında Küçük Bedir pazarına katılacağına dair sözleşmiş ve söz vermişti. Zamanı gelince insanları davet etti, fakat onlardan bir takımı çekindi. Bunun üzerine bu âyet indi ve Hz. Peygamber: "Ben yalnız kalsam yine giderim," buyurdu ve yetmiş atlı ile hareket etti.
Allah Teâlâ da kâfirlerin kalbine bir korku koydu ve onları (Bedir'e gelmekten) caydırdı. Onlar, Merri Zahran'dan döndüler. Hz. Peygamber de beraberindeki (ashabı) ile birlikte Bedir'de sekiz gün kaldılar ve ticaret yaptılar. Bu şekilde Allah'ın, "Kafirlerin şiddet ve kuvvetini önleme," vaadi de Kureyş kâfirlerinin aleyhine gerçekleşti.
Hz. Peygamber bu "Küçük Bedir" olayında bu emre uygun olarak tek başına gitmeye kalkıştığı gibi, buna uyarak Hz. Ebu Bekir, Peygamber'in vefatı üzerine, zekatı vermekten kaçınan mürtedlere karşı böyle yapmış ve Hz. Peygamberin halifesi olmayı hak ettiğini bununla da ispat etmiş ve başarılı olmuştu.

84. Allah yolunda savaş! Sen ancak kendi yaptığından sorumlusun. Müminleri de savaşa teşvik et. Umulur ki, Allah kâfirlerin gücünü kırar. Hiç şüphesiz ki Allah kuvveti daha çok ve cezası daha çetindir.
85. Kim güzel bir işte aracılık ederse, ona o işin sevabından bir pay vardır. Kim de kötü bir şeyde aracılık yaparsa, ona da o kötülükten bir pay vardır. Allah her şeyin hesabını yapandır.
86. Siz bir selam verildiğinde, siz de ondan daha güzeliyle karşılık verin veya aynen iade edin. Şüphesiz Allah, her şeyin hesabını yapandır.
87. Kendinden başka ilâh olmayan Allah, sizi kıyametin gününde mutlaka bir araya toplayacaktır. Bunda asla şüphe yoktur. Allah'tan daha doğru sözlü kim olabilir?

Aileleriyle beraber Müslüman olarak Medine'ye göç eden bazı münafıklar Peygamber'e gelerek, "Ey Allah'ın Resulü! Medine'nin havası bize ağır geldi, hasta olduk, sahraya çıkmak istiyoruz, bize izin ver," dediler. Peygamber de, onlara izin verdi. Bunlar, Medine'den çıktılar. Merhale merhale göçerek Müşriklere katılıncaya kadar gittiler. Onlar gittikten sonra Müminler, bunlar hakkında söz ettiler. Bir kısım Müminler, "Bunlar, bizim gibi Müslüman olsalardı bizimle beraber kalırlar, bizim sabrettiklerimize sabrederler, Medine'yi bırakıp

gitmezlerdi," dediler. Bazıları da, "Onlar, bizim gibi Müslümandırlar. Medine'den mazeretleri olduğu için çıktılar. Durumları meydana çıkıncaya kadar onları kafir görmemiz doğru değil," dediler. Aşağıdaki ayet inerek onların münafık olduklarını ortaya çıkardı:

88. Siz niçin münafıklar hakkında iki gruba ayrılıyorsunuz? Allah onları kazandıkları günah yüzünden tersyüz ettiği halde Allah'ın saptırdığını yola getirmek mi istiyorsunuz? Allah kimi saptırırsa, sen onun için bir çıkış yolu bulamazsın.

89. Onlar, küfür işledikleri gibi, sizin de küfür işleyip kendileriyle bir olmanızı arzu ettiler. Onun için, onlar Allah yolunda hicret edinceye kadar onlardan dost edinmeyin. Eğer bundan yüz çevirirlerse onları yakalayın ve bulduğunuz yerde öldürün; Onlardan ne bir dost, ne de bir yardımcı edinin.

Peygamber, Mekke'den çıkacağı sırada Hilal b. Uveymir ile, "Birbirlerine leh ve aleyhte yardımda bulunmamak" üzere bir andlaşma yapmıştı. Bu vasıftaki kimselerin öldürülmemeleri hakkında:

90. Sizinle aralarında anlaşma olan bir kavme sığınanlar, ya da ne sizinle, ne de kendi kavimleriyle savaşmayı gönüllerine sığdıramayıp tarafsız olarak size gelenler hariç. Eğer Allah dileseydi, onları size musallat kılardı, onlar da sizinle savaşırlardı. Eğer onlar sizden uzak dururlar, sizinle savaşmayıp size barış teklif ederlerse, Allah, sizin için onlar aleyhine bir yol vermemiştir.

Rivayet edildiğine göre Esed ve Gatafan kabilelerinden birtakım insanlar Medine'ye gelirler, Müslümanların güven ve itimadını celbetmek, bir savaşın meydana gelmesi durumunda canlarını, mallarını güven altına almak için Müslüman görünürler, söz verirler, yurtlarına gidince de kâfir olurlardı. Amaçları, iki tarafça da hoş görünmek, göze girmek, el tutmak, zarar görmemek ve zarar vermemektir. Fırsatını bulunca bir menfaat kapmak için mümin ile mümin, kâfir ile kâfir olurlar veya tarafsız kalmak ve savaşan her iki tarafın kavgasından güven içinde kalmak siyasetini yapmak isterlerdi.
Deniliyor ki bu durum, Abdüddâr Oğullarının bir geleneği olmuştu.
Bir de Nuaym b. Mesud Eşcaî, Müslümanlarla müşrikler arasında güvenli bir durumda bulunur, Peygamber ile müşrikler arasında söz götürür getirirdi. Âyetin iniş sebebi bunlardan birisi olmuştur.

91. Diğer birtakım kimseleri de bulacaksınız ki; hem sizden emin olmak, hem de kavimlerinden emin olmak isterler. Fitne için her davet olunuşlarında onun içine başaşağı dalarlar. Eğer bunlar sizden çekinmezlerse, kendilerini bulduğunuz yerde yakalayın ve öldürün. İşte bunlar aleyhinde size açık bir ferman verdik.

Ayyaş b. Rebiat'el-Mahzumî ki o, Ebu Cehil'in ana bir kardeşi idi. Müslüman olup akrabasının kötülüğünden kaçarak Peygamberimizin hicretinden önce, ilk mühacirler arasında Medine'ye hicret etmişti. Bunun üzerine annesi, o oğlu dönüp gelmedikçe yiyip içmemeye ve tavan altına (eve) girmemeye and içmişti. Ebu Cehil de yanına Haris b. Zeyd b. Ebi Üneyse'yi alıp beraber gitmişler, onu Medine'de bir dam başında "Utum" denilen kale gibi sağlam bir odada bulmuşlardı.
Ebu Cehil, bunu kandırmak için dereden tepeden dolanarak, "Muhammed seni akrabalarla ilişki sürmeye teşvik etmiyor mu? Bundan dolayı git annene iyilik et ve yine dininde kal," demiş, sonunda o da damdan inmiş, onlarla beraber gitmişti. Medine'den çıktıkları zaman tutmuşlar, onu bağlamışlar ve dövmüşler, her biri yüz değnekten iki yüz değnek vurmuşlar. O da Haris'e, "Bu benim kardeşim, fakat sen kim oluyorsun, ey Haris! Eğer seni yalnız başına bulursam seni öldürmek Allah için boynuma borç olsun," demiş.
Kısacası kolları bağlı olarak anasına gitmişler, bu defa da annesi önceki dinine dönmedikçe bağının çözülmemesine yemin etmiş, o da dili ile eski dinine dönmüş, sonra yine hicret etmiş. Ayyaş da o adama "Kuba"nın arka tarafında yalnız başına rastlamış ve Müslüman olduğunu bilmeyerek vurmuş öldürmüş. Daha sonra Müslüman olmaya geldiğini haber alınca yaptığına pişman olmuş. Hz. Peygamber'in huzuruna gelip "Onu öldürdüm, fakat Müslüman olduğunu bilmiyordum," demiş. Aynı şekilde "Uhud" savaşı günü de Huzeyfe b. el-Yeman'ın babası Yeman da İslâm askeri tarafından bilinmeyerek hata ile öldürülmüştü.
Ayetin iniş sebebinin bunlar olduğu da rivayet edilir.

92. Bir mümin, hata dışında, başka bir mümini öldüremez. Ve kim bir mümini yanlışlıkla öldürürse, mümin bir köle azad etmesi ve ölenin ailesine teslim edilecek bir diyet vermesi gerekir. Ancak ölünün ailesinin bağışlaması müstesnadır. Eğer öldürülen, mümin olmakla beraber size düşman bir kavimden ise, o zaman, öldürenin bir köle azad etmesi gerekir. Eğer öldürülen sizinle aralarında antlaşma olan bir kavimden ise, öldürenin, ölenin ailesine diyet vermesi ve mümin bir köle azad etmesi gerekir. Bunlara gücü yetmeyenin de Allah tarafından tevbesinin kabulü için arka arkaya iki ay oruç tutması gerekir. Allah alim-hakimdir.

Mürted olan (İslam'dan çıkan) Mıkyes b. Dababe el-Kinanî ve kardeşi Hişam, Müslüman olmuşlardı. Mıkyes, bir gün kardeşi Hişam'ı Neccar oğulları içinde öldürülmüş olarak buldu, gelip Resulullah'a bu durumu anlattı. Hz. Peygamber de onunla beraber Bedir savaşına katılan sahabeden Zübeyr b. İyaz Fihri'yi Neccaroğulları'na gönderdi, katili biliyorlarsa kısas etmesi için Mıkyes'e teslim etmelerini ve eğer bilmiyorlarsa kan bedelini ödemelerini emrediyordu. "Allah'ın Resulünün emri başüstüne, katili bilmiyoruz, fakat diyeti veririz," dediler ve yüz deve getirdiler, onlar da aldılar, Medine'ye döndüler.
Yolda gelirken Şeytan, Mıkyes'e şöyle bir vesvese verdi: "Kardeşinin kan bedelini kabul edeceksin de kendine baş kakıncağı yapacaksın, öyle mi? Yanındakini öldür, cana can olsun, kan bedeli de sana kâr kalsın," dedi. Bunun üzerine Fihrî'nin bir gafletini gözetip bir kaya ile onun başını parçaladı, sonra develerin birine binip geriye kalanları sürerek ve kâfir olarak Mekke'ye döndü gitti.
Âyet bu olay üzerine indi. Hz. Peygamberin Mekke fethi günü güvence verdiği şahıslardan ayırdığı bu mürted katil, O gün Kâbe'nin örtüsüne yapıştığı halde kendisine güvence verilmeyip öldürüldü:

93. Kim bir mümini kasten öldürürse, cezası, içinde ebedî olarak kalacağı cehennemdir. Allah ona gazab ve lanet etmiş ve onun için büyük bir azab hazırlamıştır.

Aşağıdaki âyetin inişine bir kaç olay sebep olmuştur:
Fedek halkından Mirdas b. Nehik yalnız başına Müslüman olmuştu. Onun toplumu içinde ondan başka Müslüman yoktu. Peygamber'in, Galip b. Fudale komutasında bir müfrezesi bunların üzerine gitmişti. Toplumun hepsi kaçtılar. Yalnız Mirdas Müslümanlığına güvenerek kaldı. Atları görünce davarını dağın bir dolambacına sığındırdı. Ona ulaştıklarında tekbir aldılar. O da tekbir alıp indi. Fakat Üsame b. Zeyd, Mirdas'ı öldürüp hayvanlarını sürdü. Geldiler Hz. Peygamber'e haber verdiler. Bunun üzerine Peygamber, çok darıldı ve onu şiddetle azarladı. "Siz onu beraberindeki mala göz dikerek öldürdünüz," buyurdu. Sonra bu âyeti Üsame'ye okudu, Üsame, "Ey Allah'ın elçisi! Benim için mağfiret dile," diye rica etti. "O, lâilâhe illallah demişken nasıl olur da onu öldürürsünüz?" buyurdu. Üsame kendisi demiştir ki, "Bunu sürekli tekrar etti. Hatta o dereceye geldi ki daha önce Müslüman olmamış bulunsaydım da bugün olsaydım diye temenni ettim. Sonra hakkımda mağfiret diledi ve bir köle azad et, diye emretti."
Abdullah b. Ebi Hadret ve Ebu Katade Haris b. Rıb'î ve Muhallem b. Cüsâme b. Kays Leysî ve daha birkaç kişiyi Resulullah İdam tarafına göndermişti. İdam

deresinde Âmir b. Azbatı Eşceî rastlamış, İslâm selamı ile selam vermiş, Muhallem ile bunun arasında Cahiliyye devrinden kalma bir kin varmış, Muhallem, bir ok atmış Amir'i öldürmüş, Hz. Peygamber'e haber gelince öfkelenmiş, Muhallem'in mağfiret dilemesine karşı, "Allah seni mağfiret eylemesin!" buyurmuş. Muhallem, ağlayarak kalkmış yedi gün sonra vefat etmiştir.
Mikdad b. Esved'in de yukarıdaki Üsame olayı gibi bir olay olmuş. Mıkdad demiştir ki, "Ey Allah'ın elçisi, dedim, ne buyurursun kâfirlerden birine rast gelsem, çarpışsam, o benim elimin birini kılıçla vursa, sonra bir ağaca siper alıp 'Yüce Allah'a teslim oldum' dese, bundan sonra onu öldüreyim mi?" Hz. Peygamber, "Öldürme!" buyurdu. Ben de "Ey Allah'ın elçisi o benim kolumu kesti," dedim. Hz. Peygamber, "Öldürme! Çünkü öldürürsen o senin onu öldürmeden sonraki yerinde, sen de onun söylediği kelimeyi söylemeden önceki yerinde olursun" dedi.
Birtakım sahabe müşriklerle çarpışmışlar ve onları bozguna uğratmışlar. Birisi birine mızrakla saldırmış. O da süngü yetişince ben Müslümanım demiş, fakat dinlememiş onu öldürmüştür. Ondan sonra durum Hz. Peygamber'e arz edilince, "Müslüman olduğunu iddia ettiği halde sen onu öldürdün ha!" buyurdu. O da "Ey Allah'ın elçisi! O, bu kelimeye sığınarak bunu söyledi," dedi. Bunun üzerine "Kalbini yarmalı değil miydin?" buyurmuştur. Bu kınaması daha birkaç olayda söylenmiştir:
Selimoğulları'ndan bir adam sahabeden bir kaç zata rastlamış, yanında davar da varmış, selam vermiş, onlar da bu selamı korunmak için verdi demişler ve onu öldürmüşler, davarını almışlar. Hz. Peygamber'e gitmişler, bu âyet indirilmiş.
İşte bu olayların her biri âyetin iniş sebebi olmak üzere rivayet edilmiş ve aralarında bir çelişki bulunmamış olduğuna göre deniliyor ki, âyetin indirilmesinin esas sebebi bu olayların birbirine yakın bir zaman içinde birden fazlası olmuş ve herkes kendi olayını sebep bilmiştir.

94. Ey İman edenler! Allah yolunda cihada çıktığınız zaman, mümini kâfirden ayırmak için iyice araştırın. Size selam veren kimseye, dünya hayatının menfaatini gözeterek, "Sen mümin değilsin," demeyin. Allah katında çok ganimetler var. İslâm'a ilk önce girdiğiniz zaman siz de öyle idiniz. Sonra Allah size lütufta bulundu. Onun için iyice araştırın. Şüphesiz ki Allah, yaptıklarınızdan haberdardır.

Bera b. Azib'den rivayet edildiğine göre, aşağıdaki âyet indiği zaman Resulullah, "Üzerine yazı yazılabilecek bir şey ve kalem getiriniz, diye emredip, "Müminlerden oturanlarla cihad edenler eşit olmaz," yazdırmıştı.

Bu sırada İbn Ümmi Mektum gelmiş orada bulunuyordu. Bu sahabi anadan doğma kör idi. "Allah'ım! Ben özürlüyüm, bana ruhsat var mı?" dedi. Bunun üzerine, âyet indi.
Hz. Peygamber'in katibi Zeyd b. Sabit de şöyle dedi: Resulullah, bu âyet indiğinde, bunu bana yazdırıyordu. İbn Ümmi Mektum geldi: "Ey Allah'ın Resulü! Cihada gücüm yetseydi cihad ederdim, fakat körüm," dedi. O sırada Resulullah'a vahiy baygınlığı geldi, ağırlaşıp bayıldı. Dizi dizimin üstüne geldi. Öyle ağır geldi ki ezip ufalayacak zannettim. Çok korkmuştum. Sonra ayıldı, dedi. Daha sonra, "Yaz!" dedi.
İbn Abbas'tan da şöyle rivâyet edilmiştir: Bedir savaşı olduğu zaman Bedir'e katılıp katılmayanlar hakkında âyet inmişti. Abdullah b. Ümmi Mektûm bunu işitti ve Ebu Ahmed b. Cahş b. Kaysi'l-Esedî ile beraber, "Ey Allah'ın Resulü! Biz körüz, bize ruhsat var mı?" demeleri üzerine:

95. Müminlerden özür sahibi olmaksızın oturanlarla Allah yolunda mallarıyla, canlarıyla cihad edenler eşit olamazlar. Allah, mallarıyla, canlarıyla cihad edenleri, derece itibariyle, oturanlardan üstün kıldı. Allah, onların hepsine de cenneti vaad etmiştir. Allah, mücahitlere, oturanların üzerinde büyük bir ecir vermiştir.

96. Kendi katından derece derece rütbeler, bir mağfiret ve rahmet vermiştir. O bağışlayıcı-merhamet edicidir.

Mekke'de Müslüman olmuş ama hicret etmemiş olan bazıları, Müslümanlardan çekinerek imanalarını ızhar ettiler, nifaklarını gizlediler, hicret etmediler. Bedir günü Müşriklerle beraber Müslümanlar karşı savaşa çıktılar. Diğer Müşriklerle beraber katledildiler. Melekler, onları öldürürken yüzlerini ve arkalarını döverek öldürdüler.

97. Melekler, kendilerine zulmeden kişilerin canlarını aldıklarında, onlara, "Ne işte idiniz?" derler. Onlar da: "Biz yeryüzünde zayıf kimselerdik," derler. Melekler: "Allah'ın yeryüzü geniş değil miydi, siz de orada hicret etseydiniz ya?" derler. İşte bunların varacakları yer cehennemdir. O ne kötü gidiş yeridir.

98. Aciz ve zayıf olan, çaresiz kalan ve hicret etmeye yol bulamayan erkekler, kadınlar ve çocuklar hariç.

99. Umulur ki, Allah bu kimseleri affeder. Allah çok affedici-bağışlayıcıdır.

Cündüb b. Damre Medine'ye gelirken yolda "Ten'im" denilen yerde öleceğini hissederek sağ elini sol eline koymuş, "Allah'ım, şu senin, şu da Resulünün. Resulün sana ne ile biat ettiyse ben de öyle biat ediyorum," demiş ve ruhunu

teslim etmişti. Bu haber Hz. Peygamber'in ashabına ulaştığı zaman, "Medine'de vefat etseydi sevabı eksiksiz olurdu," demeleri üzerine:

100. Kim Allah yolunda hicret ederse, yeryüzünde gidecek çok yer ve genişlik bulur. Kim Allah'a ve Peygamberine hicret etmek maksadıyla evinden çıkar da sonra kendisine ölüm yetişirse, kuşkusuz onun mükâfatı Allah'a düşer. Allah çok bağışlayıcı-merhamet edicidir.
101. Yeryüzünde sefere çıktığınızda kâfirlerin size bir kötülük yapacağından korkarsanız namazı kısaltmanızda size bir vebal yoktur. Kuşkusuz kâfirler sizin apaçık düşmanınızdır.

Hz. Peygamber, ashabı ile öğle namazını kılmış, müşrikler de bunu görmüştü. Sonradan, "biz ne kötü yaptık, niye o sırada saldırıvermedik," dediler ve diğer bir namaz sırasında baskın yapmaya karar verdiler. Yüce Allah da bu âyetle peygamberine onların sırlarını bildirdi.
Resulullah, Enmaroğulları ile savaşmak için gazaya çıkmıştı. Vardılar bir yere konakladılar. Hiçbir düşman görmüyorlardı. İnsanlar silahlarını bıraktılar. Hz. Peygamber de silahını bırakıp büyük abdeste gitti. Dereyi geçti, hava çiliyor, yağmur serpiştiriyordu. Yağmur sonunda dere Rasulullah ile ashabı arasında bir engel oluşturdu. Bunun üzerine Hz. Peygamber, oturup beklemeye başladı. Gavres b. Haris el-Muharibî onu gördü, "Seni öldürmezsem Allah beni öldürsün," deyip kılıcı yanında dağdan indi. Resulullah, bir de ne görsün, adam gelmiş, kılıcını çekerek baş ucuna dikilmiş: "Şimdi ey Muhammed! Seni benden kim kurtaracak?" diyordu. Resulullah derhal, "Allah" dedi ve "Allah'ım, dilediğin yolla beni Gavres b. el-Haris'ten kurtar," diye dua etti. Gavres de Peygamber'e vurmak üzere kılıcıyla saldırdı, fakat iki küreğinin arasına bir sancı saplanıp yüzü koyun sürçtü ve kılıcı elinden fırladı.
Hemen Resulullah, kalkıp kılıcı aldı ve: "Ey Gavres! Şimdi seni benden kim kurtarır?" buyurdu. O da, "hiç kimse" dedi. O zaman Hz. Peygamber: "Şehadet ederim ki Allah'tan başka ilâh yoktur ve Muhammed O'nun kulu ve Resulüdür,' diye şehadet edersen ben de kılıcını sana veririm," buyurdu. Gavres: "Hayır, fakat hiçbir zaman seninle savaşmayacağıma ve sana karşı hiçbir düşmana yardım etmeyeceğime şehadet ederim," dedi. Resulullah da kılıcı verdi. Bunun üzerine Gavres: "Vallahi, sen benden çok hayırlısın," dedi. Hz. Peygamber de, "Ben ona senden daha layığım," dedi. Gavres dönüp arkadaşlarına gitti, olayı anlattı. Bazıları imana geldiler. O sırada derenin suyu durmuştu. Resulullah da geçip ashabına olayı haber verdi. İşte, "uyanık olunuz" emri böyle ani bir baskına uğramaktan korunmak içindir.

Bu âyette açıklanan korku namazı, Resulullah'a hitaben gelmiş olduğu ve Resulullah'ın imametiyle namaza bedel bulunamayıp başka bir imam da bulunabileceği için, bir rivayette İmam Ebu Yusuf bunun sadece Resulullah'a ait olduğunu ve ondan sonra korku namazının böyle bir imam ile kılınmayıp en az iki imam ile diğer namazlar gibi kılınacağını söylemiştir. Nitekim Said b. As Taberistan'da korku namazı kılmak istediği zaman, "İçinizde Resulullah ile bir korku namazında bulunan ve şahit olan kim var?" diye sormuş; Huzeyfe b. el-Yeman kalkıp tarif etmiş o da o şekilde kıldırmıştı ki, içlerinde birçok sahabi de vardı.
Ayrıca yine Abdullah b. Semüre başkanlığında Babil'e gaza ettikleri zaman o da korku namazı kıldırmıştı.

102. Sen onların aralarında bulunup da onlara namaz kıldırdığında içlerinden bir kısmı seninle beraber namaza dursun. Silahlarını da yanlarına alsınlar. Bunlar secdeye vardıklarında diğer bir kısmı arkanızda beklesin. Sonra o namaz kılmamış olan diğer kısım gelsin seninle beraber kılsınlar ve ihtiyatlı bulunsunlar, silahlarını yanlarına alsınlar. Kâfirler arzu ederler ki, silahlarınızdan ve eşyanızdan bir gafil olsanız da size ani bir baskın yapsalar. Eğer size yağmur gibi bir eziyet erişir veya hasta olursanız silahlarınızı bırakmanızda bir vebal yoktur. Bununla beraber ihtiyatı elden bırakmayın. Allah kâfirlere alçaltıcı bir azap hazırlamıştır.

103. O korkulu zamanda namazı kıldınız mı gerek ayakta, gerek otururken ve gerek yanlarınız üzerinde Allah'ı anın. Korkudan kurtulduğunuzda namazı kılın. Çünkü namaz müminlere belirli vakitlerde farzdır.

Uhud Savaşı'nda Ebu Süfyan, Müşrikleri alarak Mekke'ye dönmüştü. Peygamber, Müminlere Müşrikleri takip etmeleri için emir vermişti. Ashab, çok yorgun, yaralı ve dermansızdı. Peygamberlerine, yaralarından ve elemlerinden şikayet ettiler. Bunun üzerine:

104. Düşman topluluğunu takip etmede gevşeklik göstermeyin. Eğer siz acı duyuyorsanız, kuşkusuz onlar da sizin acı duyduğunuz gibi acı çekiyorlar. Oysa siz Allah'tan onların ümit edemeyecekleri şeyleri umuyorsunuz. Allah bilen-hikmet sahibidir.

Zaferoğulları'ndan Tu'me b. Übeyrik adında birisi, komşusu Katade b. Nu'man'dan bir gece bir un dağarcığı içinde bir zırh çalmış. Dağarcığın yırtığından un dökülerek götürmüş. Bunu Zeyd b. Semin adında bir Yahudi'nin yanına bırakmış. Tu'me aranmış, zırh bulunmamış; almadığına ve bilmediğine yemin etmiş, onu bırakmışlar. Un izini takip etmişler, Yahudi'nin evine varmışlar ve

bulmuşlar. Yahudi, bunu kendisine Tu'me'nin getirip bıraktığını söylemiş ve Yahudilerden şahitlik edenler de olmuş.
Zaferoğulları Peygamber'e gitmişler. Tu'me'nin temiz olduğuna ve Yahudi'nin hırsızlığına şahitlik etmişler ve Tu'me'yi müdafaa edip Müslümanlık adına Yahudilerle mücadele etmesini rica etmişler, Resulullah da görünüşte Müslüman olan Tu'me'nin yeminine ve bunların şahitliklerine dayanarak öyle yapmak istemiş. Bunun üzerine Allah, âyetler indirerek hain ile temizi doğrudan doğruya bildirerek Resulullah'ı irşad ve hata etmekten korumuştur.
Buna karşı Tu'me Hakk'a teslim olup tevbekar olacak yerde Mekke'ye kaçmış ve dinden dönmüş. Önce Sa'd kızı Sülafe adında bir kadının yanına inmiş. Hz. Hasan'ın bir şiirinden dolayı kadın bunu kovmuş, sonra Selimoğulları'ndan Haccac b. Allat adında birinin yanına gitmiş, orada da bir hırsızlık yapmış ve kovulmuş. Daha sonra yine hırsızlık için bir evin duvarını delerken duvar yıkılmış, altında kalmış, bir rivayette bununla da ölmemiş, Mekke'den çıkarılmış. Araplardan bir tüccar kafilesine karışmış, bunlardan da bir mal çalmış, kaçmış ve fakat tutmuşlar, feci bir şekilde öldürmüşler.
Şu halde iniş sebebine göre, hainlerden maksad, bu Tu'me ve buna yardım edenler, genel olarak da bu gibi haksızlar ve ahlâksızlardır.

105. Biz sana Kitabı hak olarak indirdik ki, insanlar arasında Allah'ın sana gösterdiği ile hüküm veresin. Sakın hainlerin savunucusu olma!

106. Allah'tan bağışlanmanı dile. Şüphesiz Allah bağışlayıcı-merhametlidir.
107. Kendilerine hainlik edenleri savunma. Allah hain günahkârları sevmez.
108. Bunlar, insanlardan gizlenmek isterler de, Allah'tan gizlenmezler. Oysa O, geceleyin istemediği şeyi kurarlarken onların yanı başlarındadır. Allah, onların yaptıklarını kuşatandır.
109. Haydi siz dünya hayatında onları savunuverdiniz (diyelim). Peki, kıyametin gününde Allah'ın huzurunda onları kim savunacaktır? Yahut onlara kim vekil olacaktır?
110. Kim bir kötülük işler yahut nefsine zulmeder, sonra da Allah'tan bağışlanmasını dilerse, Allah'ı bağışlayıcı-esirgeyici bulur.
111. Günah işleyen, kendi aleyhine işler. Allah bilen-hikmet sahibidir.
112. Kim bir hata veya bir günah işler de sonra onu bir suçsuzun üzerine atarsa, muhakkak iftira etmiş ve apaçık bir günah yüklenmiştir.
113. Eğer Allah'ın sana lütuf ve merhameti olmasaydı, onlardan bir grup seni sapıtmaya çalışırdı. Hâlbuki onlar, ancak kendi nefislerini saptırırlar, sana hiçbir zarar veremezler. Allah, sana Kitabı ve hikmeti indirmiş ve sana bilmediğin şeyleri öğretti. Allah'ın sana lütfu büyüktür.
114. Bir sadaka vermeyi yahut iyilik yapmayı veyahut da insanlar arasını düzeltmeyi emredenleri hariç, onların aralarındaki gizli konuşmalarının

çoğunda hiçbir hayır yoktur. Kim bunları sırf Allah'ın rızasını kazanmak için yaparsa, yakında ona büyük bir mükâfat vereceğiz.

115. Kim kendisine doğru yol belli olduktan sonra peygambere karşı çıkar, müminlerin yolundan başkasına uyup giderse onu döndüğü yolda bırakırız ve cehenneme sokarız. Orası ne kötü bir gidiş yeridir.

Bir bedevi ihtiyar, Peygamber'e geldi, "Ey Allah'ın Nebisi! Ben, günahlara düşkün bir ihtiyarım. Yalnız Allah'a iman ettiğimden beri O'na şirk koşmadım ve Ondan başka bir veli tanımadım. Şimdi günahlara çok pişmanım, tevbe ve istiğfar ediyorum. Allah indinde benim halim ne olur?" diye dert yanması üzerine:

116. Şüphesiz Allah kendisine ortak koşulmasını bağışlamaz. Bunun dışında dilediğini bağışlar. Allah'a ortak koşan, muhakkak ki, derin bir sapıklığa düşmüştür.

117. Onlar, Allah'ı bırakırlar da, yalnız dişilere taparlar. Böylece ancak inatçı şeytana tapmış olurlar.

118. Allah o şeytana lanet etti. O da: "Elbette senin kullarından belirli bir pay alacağım.

119. Onları mutlaka saptıracağım, onları boş kuruntulara sokacağım ve onlara emredeceğim de hayvanların kulaklarını yaracaklar. Onlara emredeceğim de Allah'ın yaratığını değiştirecekler," dedi. Kim Allah'ı bırakıp şeytanı dost edinirse, şüphesiz o, açık bir ziyana uğramış olur.

120. Şeytan, vaad eder ve onları umutla oyalar. Oysa şeytanın onlara vaadi, aldatmadan başka bir şey değildir.

121. Bunların varacakları yer cehennemdir. Ondan kaçış bulamazlar.

122. İman edip iyi işler yapanları da altlarından ırmaklar akan cennetlere sokacağız, orada ebedî olarak kalacaklardır. Bu, Allah'ın gerçek vaadidir. Allah'dan daha doğru sözlü kim olabilir?

Müslümanlarla Kitap Ehli, birbirlerine karşı öğünmüşler. Her biri, Allah katında kendilerinin daha hayırlı olduğunu iddia etmiş. Kitap Ehli: "Peygamberimiz, sizin peygamberinizden, kitabımız da kitabınızdan öncedir, ve biz, İbrahim'in dini üzereyiz," demişler. Yahudiler, "Cennete ancak Yahudiler girecek," Hristiyanlar da, "Ancak Hristiyanlar girecek," diye iddia etmişler. Müslümanlar da: "Peygamberimiz, sizin peygamberinizden sonradır ve peygamberlerin sonuncusudur, kitabımız da sizin kitabınızdan sonra ve onlara hakimdir. Ve biz İbrahim, İsmail ve İshak dini üzereyiz, cennete ancak bizim dinimizde olanlar girecek," demeleri üzerine:

123. **İş, ne sizin kuruntunuza, ne de kitap ehlinin kuruntusuna göredir. Kötülük yapan, o yüzden cezalandırılır. O, kendisine Allah'tan başka ne bir dost ne de bir yardımcı bulabilir.**

124. **Erkek veya kadın, kim mümin olur da güzel amellerden işlerse, işte onlar cennete girerler. Zerre kadar da haksızlığa uğratılmazlar.**

125. **İyilik yaparak kendisini Allah'a teslim eden ve İbrahim'in dinine dosdoğru olarak tâbi olan kimseden, din bakımından daha iyi kim olabilir? Allah, İbrahim'i dost edinmişti.**

126. **Göklerdekiler ve yerdekiler Allah'ındır. Allah, her şeyi kuşatandır.**

127. **Kadınlar hakkında senden fetva isterler. De ki: Onlar hakkındaki fetvayı size Allah veriyor: Yazılmış hakları olan mirası kendilerine vermediğiniz ve nikâhlanmayı istemediğiniz öksüz kızlar ve zavallı çocuklara ve bir de yetimlere adaletle davranmanız hakkında Kitap'ta size okunan âyetler vardır. Yaptığınız her iyiliği, muhakkak Allah bilir.**

128. **Eğer bir kadın kocasının geçimsizliğinden yahut kendisinden yüz çevirmesinden endişe ederse, aralarında bir sulh yapmalarında, onlara bir günah yoktur. Sulh hep hayırlıdır. Zaten nefisler kıskançlığa hazırdır. Eğer iyi geçinir ve geçimsizlikten sakınırsanız, şüphesiz Allah yaptıklarınızdan haberdardır.**

129. **Kadınlarınız arasında her yönden adaletli davranmaya ne kadar uğraşsanız buna güç yetiremezsiniz. Bari birisine tamamen kapılıp da diğerini askıya alınmış gibi bırakmayın. Eğer arayı düzeltir ve haksızlıktan korunursanız, şüphesiz Allah çok bağışlayıcı-esirgeyicidir.**

130. **Eğer karı-koca birbirlerinden ayrılacak olurlarsa, Allah, onların her birini geniş lütfuyla muhtaç bırakmaz. Allah geniş-hikmet sahibidir.**

131. **Göklerde ve yerde ne varsa hepsi Allah'ındır. Sizden önce kendilerine kitap verilenlere ve size Allah'tan korkmanızı emrettik. Eğer inkâr ederseniz, biliniz ki, göklerde ve yerde ne varsa hepsi Allah'ındır. Allah zengin-övülendir.**

132. **Göklerdekiler ve yerdekiler Allah'ındır. Vekil olarak Allah yeter.**

133. **Ey insanlar! Eğer Allah dilerse sizi yok eder ve başkalarını getirir. Allah, buna kadirdir.**

134. **Dünya nimetini isteyen, bilsin ki dünya ve ahiret nimeti Allah'tadır. Allah işiten-görendir.**

Bir gün Peygamber'e, bir fakir ile bir zengin muhakeme için geldiler. Peygamber'in düşüncesi, fakire meyilli idi. Fakirin, zengine zulmetmeyeceğini zannediyordu. Bunun üzerine:

135. Ey iman edenler! Adaleti ayakta tutan ve kendiniz, ana-babanız ve yakın akrabanız aleyhine de olsa, yalnız Allah için şahitlik eden kimseler olunuz. Zira zengin de olsa, fakir de olsa, Allah ikisine de daha yakındır. Nefsinizin arzusuna uyarak adaletten uzaklaşmayın. Eğer dilinizi eğer bükerseniz veya çekinirseniz, Allah yaptıklarınızdan haberdardır.

Yahudi hahamlarından bir topluluk, Resulullah'a gelmişler: "Ey Allah'ın Resûlü biz, sana, kitabına, Musa'ya, Tevrat'a ve Üzeyr'e iman ediyoruz ve bunlardan başka kitapları ve peygamberleri tanımıyoruz," demişlerdi. Peygamberimiz de: "Hayır, Allah'a, bütün peygamberlerine, Muhammed'e ve kitabı Kur'an'a ve ondan önceki her kitaba iman ediniz" buyurdu. "Yapmayız," dediler. Şu âyet nazil oldu ve hepsi iman ettiler:

136. Ey iman edenler! Allah'a, Peygamberine, Peygamberine indirdiği Kitab'a ve daha önce indirdiği kitaba iman edin. Kim Allah'ı, meleklerini, kitaplarını, peygamberlerini ve ahiret gününü inkâr ederse derin sapıklığa düşmüş olur.

137. İman edip sonra inkâr eden, sonra iman edip tekrar inkâr eden, sonra da inkârlarında ileri gidenleri Allah ne bağışlayacak ne de doğru yola eriştirecektir.

138. Münafıklara da haber ver ki, kendileri için çok acı bir azab vardır.

139. Onlar, müminleri bırakıp kâfirleri dost ediniyorlar. Onların yanında izzet ve şeref mi arıyorlar? Hâlbuki bütün izzet Allah'a aittir.

Medine'de de Yahudi hahamları bulundukları meclislerde Kur'an'dan inkâr ve alay ile bahsederler ve münafıklar da onlarla beraber bulunur, dinlerlerdi. Allah'ın âyetleriyle küfür ve alay edilirken yanlarında oturduğunuz takdirde siz onların, o kâfir alaycıların aynısınız. O zaman siz de onlar gibi kâfir olursunuz.

140. Allah size Kitab'da: "Allah'ın âyetlerinin inkâr edildiğini ve onlarla alay edildiğini işittiğiniz zaman, başka bir söze geçmedikleri müddetçe, o kâfirlerle oturmayın. Aksi halde siz de onlar gibi olursunuz," diye hüküm indirdi. Muhakkak ki Allah, münafıkların ve kâfirlerin hepsini cehennemde toplayacaktır.

Münafıklar için:

141. Onlar sizi gözetleyip dururlar. Eğer Allah tarafından size bir zafer gelirse: "Biz sizinle beraber değil miydik?" derler. Şayet kâfirlerin zafer-

den bir payı olursa: "Size üstünlük sağlayarak sizi müminlerden korumadık mı?" derler. Allah, kıyametin gününde aranızda hükmünü verecektir. Allah, müminlerin aleyhine kâfirlere yol vermeyecektir.

142. Münafıklar, Allah'ı aldatmaya çalışırlar. Hâlbuki Allah, onların oyunlarını başlarına geçirecektir. Onlar, namaza kalktıkları zaman tembel tembel kalkarlar. İnsanlara gösteriş yaparlar. Allah'ı az anarlar.

143. Münafıklar, küfür ile iman arasında bocalamaktadırlar. Ne bu müminlere bağlanırlar ne de şu kâfirlere. Allah kimi doğru yoldan saptırırsa, sen artık ona bir yol bulamazsın.

Medine'de Ensar'ın, Beni Nadir ve Beni Kureyza Yahudilerinden dostları, sevdikleri ve sütkardeşleri vardı. Ensar, "Ey Allah Resulü! Kimleri dost edinelim?" dediler. Peygamber, "Muhacierleri" buyurması üzerine:

144. Ey iman edenler! Müminleri bırakıp da kâfirleri dost edinmeyin. Kendi aleyhinizde Allah'a apaçık bir delil mi vermek istiyorsunuz?

145. Şüphesiz münafıklar, cehennem ateşinin en alt katındadırlar. Onlara bir yardım edici de bulamazsın.

146. Ancak tevbe edenler, durumlarını düzeltenler, Allah'a sarılanlar ve Allah için dinlerine samimiyetle bağlananlar hariç. İşte bunlar müminlerle beraberdirler. Allah, müminlere büyük bir mükâfat verir.

147. Şükreder ve inanırsanız Allah, size neden azab etsin? Allah, şükre mükâfatını veren-bilendir.

Bir gün Peygamber'in huzurunda bir adam Hz. Ebu Bekir'in yüzüne karşı küfretmiş, o da birkaç kere sustuktan sonra sonuçta karşılık vermişti. Karşılık verince Peygamberimiz meclisten kalkıverdi. Hz. Ebu Bekir: "O bana söverken oturuyordunuz, ben karşılık verince kalktınız," dedi. Resulullah da: "Bir melek senin tarafından cevap veriyordu, sen karşılık verince o melek gitti, şeytan geldi, şeytan gelince ben de oturmadım," buyurdu ve bunun üzerine bu âyet nazil oldu.

Bir rivayete göre de, bir topluluğa bir misafir gelmiş, yemek vermemişler, şikayet etmiş, şikayetinden dolayı da azarlanmış, bunun üzerine bu âyet inmiş.

148. Allah, zulme uğrayanların dışında, çirkin sözün açıkça söylenmesinden hoşlanmaz. Allah işiten-bilendir.

149. Bir hayrı açıklar yahut gizlerseniz yahut da bir kötülüğü bağışlarsanız, biliniz ki, Allah çok bağışlayıcı-kadirdir.

"Musa, Üzeyr filan ve filan peygamberlere ve Tevrat'a inanırız, fakat İsa'ya ve Muhammed'e, İncil'e ve Kur'ân'a inanmayız," diyen Yahudiler; aynı şekilde, "Musa'ya ve İsa'ya, Tevrat'a ve İncil'e inanırız ama, Kur'ân'a ve Muhammed'e inanmayız," diyen Hristiyanlar ve aynı şekilde Yahudiler arasında "Muhammed bir peygamberdir ama, bizim peygamberimiz değildir," diyerek iman ile küfür arasında bir yol tutmak isteyenler hakkında:

150. Onlar, Allah'ı ve peygamberlerini inkâr ederler, Allah ile peygamberlerinin arasını ayırmak isterler. "Kimine inanırız, kimini inkâr ederiz," derler. İmanla küfrün arasında bir yol edinmek isterler.
151. Onlar gerçek kâfirlerdir. Biz de kâfirlere alçaltıcı bir azap hazırladık.
152. Allah'a ve peygamberlerine iman edenler ve onlar arasında ayırım yapmayanlara yakında mükâfatlarını verecektir. Allah çok bağışlayıcı-merhametlidir.

Ka'b b. Eşref ve Finhas b. Azura gibi Yahudi din adamları sırf tahakküm ve inat etmek için Peygamberimizin huzuruna gelmişler, "Eğer sen peygambersen bize Hz. Musa gibi gökten ve hepsi birden bir kitap indir," demişler. Bazıları, Kur'an'ın Tevrat gibi levha üzerine ve bir semavi yazı ile yazılmış olmasını, diğer bazıları inerken kendilerinin de görmelerini, diğer bazıları da filan ve filan diye bizzat kendilerine indirilmesini, bunun içinde "Muhammed Allah'ın peygamberidir," diye yazılmış olmasını söylemeleri üzerine:

153. Kitap ehli, senden, kendilerine gökten bir kitap indirmeni istiyorlar. Musa'dan bundan daha büyüğünü istemişler, "Allah'ı bize açıkça göster," demişlerdi. Haksızlıkları sebebiyle onları yıldırım çarptı. Sonra kendilerine açık deliller geldiği halde buzağıyı edinmişlerdi. Onları bundan dolayı da affettik. Musa'ya açık bir yetki verdik.
154. Söz vermeleri için Tur dağını üzerlerine kaldırdık. Onlara: "O kapıdan secde ederek girin," dedik. Yine onlara: "Cumartesi yasağını çiğnemeyin" dedik ve onlardan sağlam bir söz aldık.
155. Verdikleri sözden dönmeleri, Allah'ın âyetlerini inkâr etmeleri, haksız yere peygamberlerini öldürmeleri ve "Kalblerimiz kılıflıdır," demelerinden dolayı (başlarına türlü belalar verdik). Allah, inkârları sebebiyle onların kalplerini mühürlemiştir. Azı hariç onlar inanmazlar.
156. İsa'yı inkâr etmeleri ve Meryem'e büyük bir iftira atmalarıdır.
157. Bir de, "Biz, Allah'ın peygamberi Meryem oğlu İsa Mesih'i öldürdük," demeleridir. Oysa onu ne öldürdüler, ne de astılar. Fakat öldürdükleri kimse, onlara İsa gibi gösterildi. Onun hakkında anlaşmazlığa düşenler,

ondan yana tam bir kuşku içindedirler. O hususta bir bilgileri yoktur. Sadece zanna uyuyorlar. Onu kesinlikle öldürmediler.

158. Fakat Allah, onu kendisine yükseltmiştir. Allah, aziz-hikmet sahibidir.

159. Kitap ehlinden hiçbir kimse yoktur ki, ölmeden önce İsa'ya iman etmiş olmasın. Kıyametin gününde o, onlara şahitlik edecektir.

160.,161. Yahudilerin zulmetmeleri ve birçok kimseleri Allah yolundan alıkoymaları, yasaklandıkları halde faiz almaları ve insanların mallarını haksız yere yemeleri sebebiyle daha önce kendilerine helâl kılınan temiz şeyleri haram kıldık. Onların kâfirlerine acı bir azap hazırladık.

162. İlimde derinleşmiş olanları ve iman edenleri, sana indirilene ve senden önce indirilenlere iman ederler. Onlar namazı kılan, zekâtı veren, Allah'a ve ahiret gününe iman edenlerdir. İşte onlara büyük bir mükâfat vereceğiz.

Hz. Musa'nın Tevrat levhalarını ileri sürerek Kur'ân'ı hiçe sayıp üzerlerine gökten bir kitap indirilmesini isteyen ve bu olmadığı takdirde Muhammed'in peygamberliğinin sabit olamayacağı iddiasında bulunan Kitap Ehli, bu istekleriyle manen aleyhlerinde ilâhî bir kitabın inmesini istemiş olduklarından öz geçmişlerini, geçmiş ve geleceklerini tasvir eden ve anlatan bu açık âyetler indirildikten sonra, o sorularında ortaya atmak istedikleri şüphenin hem ilmî ve hakikî, hem de inandırıcı ve susturucu bir şekilde cevabı açıklanarak buyuruluyor ki:

163. Nuh'a ve ondan sonraki peygamberlere vahyettiğimiz gibi, sana da vahyettik. İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakub'a, torunlarına, İsa'ya, Eyyûb'a, Yunus'a, Harun'a ve Süleyman'a da vahyettik. Davud'a da Zebur'u verdik.

164. Daha önce sana anlattığımız peygamberlerle, anlatmadığımız başka peygamberlere de. Allah, Musa ile konuştu.

165. Peygamberleri müjdeciler ve azap habercileri olarak gönderdik ki, peygamberlerden sonra insanların Allah'a karşı bir bahaneleri olmasın. Allah aziz-hikmet sahibidir.

Yahudilerden bir cemaat Peygamberin huzuruna geldiler. Peygamber, onları görünce, "Ey Yahudi topluluğu! Allah iyi bilir; hakikaten siz, benim Allah'ın Resulü olduğumu bilirsiniz!" buyurdu. Yahudiler, "Hayır, bilmiyoruz," dediler. Bu inkar üzerine:

166. Fakat Allah, sana indirdiğini kendi ilmiyle indirmiş olduğuna şahitlik eder. Melekler de şahitlik ederler. Allah'ın şahitliği yeterlidir.
167. Şüphesiz inkâr edip, insanları Allah yolundan alıkoyanlar, derin bir sapıklığa düşmüşlerdir.
168. Muhakkak Allah, inkâr edenleri ve zulmedenleri ne bağışlar ne de doğru bir yola eriştirir.
169. Ebedi kalmak üzere onları, cehennemin yoluna iletecektir. Bu ise Allah'a kolaydır.
170. Ey insanlar, Resul size, Rabbi'nizden hakkı getirdi. Kendi yararınıza olarak ona inanın. Eğer inkâr ederseniz, bilin ki göklerde ve yerde olanların hepsi Allah'ındır. Allah alim-hakimdir.
171. Ey Kitab Ehli! Dininizde taşkınlık etmeyin ve Allah hakkında ancak doğruyu söyleyin! Meryem oğlu İsa Mesih, sadece Allah'ın elçisi, Meryem'e atmış olduğu kelimesi ve O'ndan bir ruhtur. Allah'a, peygamberlerine inanın, üçtür demeyin. Kendi yararınız için buna son verin. Şüphesiz Allah, tek bir ilâhtır. O, çocuk sahibi olmaktan münezzehtir. Göklerdekiler ve yerdekiler O'nundur. Vekil olarak Allah yeter.
172. Hiçbir zaman Mesih de Allah'ın bir kulu olmaktan çekinmez, Allah'a yakın melekler de. Kim O'na kulluk etmekten çekinir ve büyüklük taslarsa bilsin ki O, onların hepsini huzuruna toplayacaktır.

173. İnanıp güzel işler yapanlara gelince, onların mükâfatlarını eksiksiz ödeyecek ve lütfundan onlara daha fazlasını da verecektir. Allah'a kulluktan çekinip büyüklük taslayanlara da şiddetli bir şekilde azap edecek ve onlar Allah'tan başka kendilerine ne bir dost ne de bir yardımcı bulurlar.
174. Ey insanlar! Size Rabbinizden bir delil geldi ve size açık bir nur indirdik.
175. Allah'a inanıp O'na sımsıkı sarılanları, kendisinden bir rahmet ve lütfa sokacak ve kendisine varan doğru yola iletecektir.

Bir Sahabe anlatıyor: Resulullah, ziyaretime gelmiş idi, hastaydım. Abdest almış, abdest suyunu yüzüme serptiğinde ayıktım. Baktım Hz. Resul, yanımda duruyor. Ben, "Ey Allah'ın Resulü ben kelâle (babası ve çocuğu olmayan)yim, malımı ne yapayım, malımı kime vereyim?" dedim. Peygamber, bu ayet nazil oluncaya kadar bana bir şey söylemedi. Sonra aşağıdaki ayet nazil oldu:

176. Senden fetva istiyorlar. Deki: "Allah size kelâle (babasız ve çocuksuz kimse)nin mirası hakkında hükmünü açıklıyor: Çocuğu olmayan, fakat kız kardeşi bulunan bir kişi ölürse, bıraktığı malın yarısı o (kız kardeşi)nundur. Çocuğu olmayan kız kardeş ölürse, erkek kardeş ona varis

olur. Eğer iki kız kardeşi varsa, bıraktığının üçte ikisi onlarındır. Eğer kardeşler erkek ve kız olurlarsa, erkeğin hissesi, iki kızın hissesi kadardır. Şaşırmamanız için Allah size açıklıyor. Allah, her şeyi bilendir.

93. - 99. ZİLZÂL SURESİ

Medine döneminde inmiş, 8 âyettir. Zilzâl, sarsıntı, deprem demektir.

1. **Yer, sarsılması ile sarsıldığı,**
2. **İçindeki ağırlıkları çıkardığı,**
3. **İnsan, "Ona ne oluyor?" dediği zaman.**
4. **O gün, haberlerini anlatır,**
5. **Rabbinin ona vahyetmesiyle.**
6. **O gün insanlar, amellerinin karşılığı kendilerine gösterilmek üzere dağınık halde çıkacaklardır.**

Bazı Müslümanlar, az bir şey verdikleri zaman, bundan sevap alamayacaklarını; diğer bazıları da, "Allah, cehennem ateşini büyük günahlar için vaadetmiştir," diyerek yalan söylemek, harama bakmak, gıybet etmek gibi, küçük günahlarından ötürü kınanmayacaklarını zannediyorlardı. Bunun üzerine:

7. **Kim zerre kadar hayır işlemişse onu görecektir.**
8. **Kim, zerre kadar şer işlemişse onu görecektir.**

94. - 57. HADÎD SURESİ

Medine döneminde inmiş, 29 âyettir. Adını 25. âyetteki Hadîd kelimesinden almıştır. Hadîd; demir demektir.
Sûrede, tüm kâinatın Allah'a ait olduğu ve kainatta dilediği gibi tasarruf edeceği, Allah'ın dinini yüceltmek için can ve mal ile mücadelenin gerekliliği, dünya hayatının geçiciliği ve aldatıcılığı anlatılmaktadır.

1. **Göklerde ve yerdekiler Allah'ı tesbih eder. O aziz-hikmet sahibidir.**
2. **Göklerin ve yerin hükümranlığı O'nundur. O, diriltir, öldürür. O, her şeye kadirdir.**
3. **O ilktir, sondur, zahirdir, bâtındır. O her şeyi bilendir.**
4. **O, gökleri ve yeri altı günde yarattı. Sonra arşa oturdu. Yere gireni, ondan çıkanı, gökten ineni, ona çıkanı bilir. Nerede olsanız O sizinle beraberdir. Allah yaptıklarınızı görendir.**
5. **Göklerin ve yerin hükümdarlığı O'nundur. İşler O'na döndürülür.**
6. **Geceyi gündüzün içine sokar, gündüzü gecenin içine sokar. O, göğüslerdekini bilir.**

Hz. Peygamber, Tebük savaşından sonra Hicret'in dokuzuncu yılı (M.S. 631) Veda Haccından Medine'ye dönünce, Rum İmparatoru'nun İslam aleyhine ordu hazırladığını duydu. Ashabına savaş için hazırlık yapmalarını emretti. Halbuki bu çok zordu. Çünkü Müslümanların o orduya karşı çıkmaya yeterli gücü yoktu. Bu nedenle Müslümanların her zamandan daha fazla maddi katkıda bulunmaları gerekiyordu. Ayrıca mevsim yaz idi. Hava çok sıcaktı. Çok şiddetli kuraklık vardı. Bu şartlarda savaşmak Ashaba çok zor geldi. Savaş hazırlığı çok ağır gidiyor ve bir türlü tamamlanamıyordu. Müslümanları teşvik için:

7. **Allah'a ve Resulüne iman edin. Yönetiminize verdiği şeylerden harcayın. Sizden, inanan ve harcayanlar için büyük mükâfat vardır.**
8. **Size ne oldu ki, Resul, sizi Rabbinize inanmaya davet ettiği halde Allah'a inanmıyorsunuz? O, sizden kesin söz almıştı, eğer inanırsanız.**
9. **Sizi karanlıklardan aydınlığa çıkarmak için kuluna açık âyetler indiren O'dur. Şüphesiz Allah, size çok şefkatli-merhametlidir.**
10. **Neden siz, Allah yolunda harcamayasınız ki? Göklerin ve yerin mirası Allah'ındır. Elbette içinizden, fetihten önce harcayan ve savaşan bir ol-**

maz. Onların derecesi, sonradan infak eden ve savaşanlardan daha büyüktür. Allah hepsine de en güzel sonucu vaad etmiştir. Allah yaptıklarınızdan haberdardır.

Yahudi'nin biri, Peygamber ile alay için, "Muhammed'in ilahı fakir düştü. Eğer O, fakir olmasaydı ödünç istemezdi," demişlerdi. Yahudilerin Allah ile olan bu alayına dayanamayan Ebu Bekir, yerinden kalktı ve Yahudi'ye şiddetli bir tokat vurdu. Yahudi de Peygamber'e gelerek Ebu Bekir'i şikayet etti. Peygamber Ebu Bekir'e, "Bundan amacın ne idi?" diye sordu. Ebu Bekir de durumu anlattı:

11. Kim Allah'a güzel bir borç verirse, Allah da onun verdiğini kat kat artırır ve ona şerefli bir mükâfat verir.
12. O gün inanan erkekleri ve inanan kadınları görürsün ki nurları, önlerinde ve sağlarında koşuyor. "Bugün müjdeniz altlarından ırmaklar akan ve ebedi kalacağınız cennetlerdir," denir. Bu, büyük kurtuluştur!

Münafıkların feci akıbetlerini bildirmek üzere:

13. O gün münafık erkekler ve münafık kadınlar o iman edenlere şöyle derler: "Bize bakın da sizin nurunuzdan alalım?" Onlara: "Arkanıza dönün de nur arayın!" denilir. Aralarına kapılı bir sur çekilir ki, onun içinde rahmet, dışında da azap vardır.
14. Münafıklar onlara: "Biz sizinle beraber değil miydik?" diye seslenirler. Müminler de derler ki: "Evet ama siz kendinize kötülük ettiniz, gözlediniz, şüpheye düştünüz ve kuruntular sizi aldattı. O çok aldatan sizi, Allah hakkında bile aldattı. Nihayet Allah'ın emri geldi.
15. Bugün artık ne sizden ne de inkâr edenlerden fidye kabul edilir, varacağınız yer ateştir. Size yaraşan odur. Orası ne kötü gidiş yeridir!

Hz. Peygamber, mescidde gülüşmekte olan Ashab'ından bir topluluğun yanına çıkageldi ve onlara, "Rabbinizden sizi bağışladığına dair bir ferman gelmediği halde gülüyorsunuz, öyle mi!" buyurdu. Kitap Ehlinden iman edenler, "Bizim iki ecrimiz, sizin tek ecriniz, diyerek Hz. Peygamber'in Ashab'ına karşı kendilerini üstün görerek övünmüşlerdi. Bu durum, Hz. Peygamberin Ashabını son derece ağrına gitti.

16. İnananlar için hâlâ vakit gelmedi mi ki, kalpleri Allah'ın zikrine ve inen hakka saygı duysun ve bundan önce kendilerine verilmiş, sonra üzerlerinden uzun zaman geçmekle kalbleri katılaşmış, çoğu da yoldan çıkmış kimseler gibi olmasınlar?

17. Biliniz ki Allah, yeryüzünü ölümünden sonra diriltir. Akledersiniz diye size âyetleri açıkladık.
18. Şüphesiz sadaka veren erkeklere ve sadaka veren kadınlara ve Allah'a güzel bir ödünç verenlere, verdikleri kat kat artırılır ve onlara şerefli bir mükâfat vardır.
19. Allah'a ve peygamberine iman edenler var ya, işte onlar, Rableri yanında doğru olanlar ve şehitlik mertebesine erenlerdir. Onların mükâfatları ve nurları vardır. İnkâr edip de âyetlerimizi yalanlayanlara gelince, onlar da cehennemin adamlarıdır.
20. Biliniz ki dünya hayatı bir oyun, bir eğlence, bir süs ve kendi aranızda övünme, mal ve evlat çoğaltma yarışından ibarettir. Bu, tıpkı bir yağmura benzer ki; bitirdiği ot, ekincilerin hoşuna gider, sonra kurur onu sapsarı görürsün, sonra çerçöp olur. Ahirette ise çetin bir azap; Allah'tan mağfiret ve rıza vardır. Dünya hayatı, aldatıcı bir zevkten başka bir şey değildir.
21. Rabbinizden bir mağfirete; Allah'a ve peygamberine inananlara hazırlanan, alanı gökle yerin alanı kadar olan cennete koşuşun. İşte bu Allah'ın lütfudur. Onu dilediğine verir. Allah, büyük lütuf sahibidir.
22. Yeryüzünde vuku bulan ve sizin başınıza gelen herhangi bir musibet yoktur ki biz onu yaratmadan önce, bir kitapta yazılmış olmasın. Şüphesiz bu Allah'a göre kolaydır.
23. Böylece elinizden çıkana üzülmeyesiniz ve Allah'ın size verdiği nimetlerle şımarmayasınız. Çünkü Allah, kendini beğenip böbürlenen kimseleri sevmez.
24. Onlar cimrilik edip insanlara da cimriliği emrederler. Kim yüz çevirirse Allah, zengin-övülendir.
25. Andolsun biz peygamberlerimizi açık delillerle gönderdik ve insanların adaleti yerine getirmeleri için beraberlerinde kitabı ve ölçüyü indirdik. Biz demiri de indirdik ki onda büyük bir kuvvet ve insanlar için faydalar vardır. Bu, Allah'ın dinine ve peygamberlerine görmeden yardım edenleri belirlemesi içindir. Şüphesiz Allah kuvvetli-azizdir.
26. Andolsun, Nuh'u ve İbrahim'i elçi gönderdik, peygamberliği ve kitabı bunların zürriyetleri arasına koyduk. Onlardan yola gelen de vardı, ama onlardan çoğu yoldan çıkmışlardı.
27. Sonra bunların izinden art arda peygamberlerimizi gönderdik. Meryem oğlu İsa'yı da arkalarından gönderdik, ona İncil'i verdik ve ona uyanların yüreklerine bir şefkat ve merhamet koyduk. Uydurdukları ruhbanlığı, Biz yazmadık. Fakat kendileri Allah rızasını kazanmak için yaptılar. Ama buna da gereği gibi uymadılar. Biz de onlardan iman edenlere mükâfatlarını verdik. İçlerinden çoğu yoldan çıkmışlardır.

Kitab Ehli olan Yahudi ve Hristiyanlar hakkında:

28. Ey inananlar! Allah'tan korkun, O'nun Resulü'ne inanın ki size rahmetinden iki pay versin, sizin için ışığında yürüyeceğiniz bir nur yaratsın ve sizi bağışlasın. Allah çok bağışlayan-çok merhamet edendir

29. Böylece Kitab Ehli, Allah'ın lütfundan hiçbir şey elde edemeyeceklerini bilsinler. Lütuf bütünüyle Allah'ın elindedir, onu dilediğine verir. Allah, büyük lütuf sahibidir.

95. – 47. MUHAMMED SURESİ

Medine döneminde inmiş, 38 âyettir. Adını Peygamber'in, 2. âyetteki adından almıştır. Sûre ayrıca 20. âyette geçen "el-Kıtâl" kelimesinden dolayı "Kitâl sûresi" diye de anılmaktadır.
Sûrede; cihad olmak üzere başlıca, savaş, esirler, ganimetler ve münafıkların durumu konu edilmektedir.
Mekkeli Kureyşliler hakkında:

1. **İnkâr edenlerin ve Allah yolundan alıkoyanların amellerini Allah boşa çıkarmıştır.**

Medineli Ensar hakkında:

2. **İman edip salih amel işleyenlerin ve Rableri tarafından bir gerçek olarak Muhammed'e indirilen kitaba inananların kötülüklerini Allah örter ve durumlarını düzeltir.**
3. **Bu, inkâr edenlerin batıla uymaları ve iman edenlerin de Rablerinden gelen gerçeğe tâbi olmalarından dolayı böyledir. İşte böylece Allah insanlara kendi misallerini anlatır.**

Uhud Dağı'nın güney eteğinde Müşrik ordusu ile Müminler karşılaştı. Savaş başlar başlamaz müminler şiddetli saldırılarla Müşriklerin üzerine yüklendiler. Savaş çok şiddetli idi. Müşrikler dayanamadı ve bozulup kaçtılar. Bu durumu gören bir kısım Müslüman savaşı bırakıp yağmaya daldılar. Bu durumu gören düşmanlar, derhal toparlanıp Müslümanların üzerine saldırdılar. Müslümanlar bozuldular ve ağır zayiat verdiler.
Başta Hz. Peygamber'in amcası Hamza olmak üzere yetmiş şehit verildi ve birçok yaralananlar vardı. Bunun üzerine Müşrikler, putlarından olan "Hübel yüce ol!" diye bağırdılar. Müslümanlar ise, "Allah, daha yüce, daha uludur," diye karşılık verdiler. Müşrikler'in, "Harbin durumu belli olmaz. Bir siz kazanırsınız, bir biz kazanırız. Biz bugün sizden Bedir'in intikamını aldık," demeleri üzerine, Hz. Peygamber Müslümanların onlara, "Evet, ama eşit değiliz. Çünkü bizim ölülerimiz sağ olup Rableri yanında rızıklandırılmaktadırlar. Sizin ölüleriniz ise, cehennemde azap görmektedirler," demelerini söyledi. Müşrikler, "Bizim Uzza'mız var, sizin ise yok," dediler. Bunun üzerine Hz. Peygamber, müminlere onlara, "Allah, bizim mevlamızdır. Sizin ise Mevla'nız yoktur," deyiniz buyurdu:

4. Savaşta inkâr edenlerle karşılaştığınız zaman hemen boyunlarını vurun. Nihayet onlara üstün geldiğiniz zaman bağı sıkı bağlayıp esir alın. Sonra harp ağırlıklarını atıp, savaş bitince de onları ya karşılıksız olarak ya da fidye ile salıverin. Allah'ın emri budur. Allah dileseydi onlardan başka türlü de intikam alırdı. Fakat böyle olması sizi birbirinizle denemek içindir. Allah yolunda öldürülenlere gelince, Allah onların amellerini asla boşa çıkarmaz.
5. Allah, onları doğru yola iletecek ve durumlarını düzeltecektir.
6. Onları, kendilerine tanıttığı cennete koyacaktır.
7. Ey iman edenler! Allah'a yardım ederseniz Allah da size yardım eder ve ayaklarınızı sabit tutar.
8. İnkâr edenlere gelince, artık yıkım onlara. Allah onların amellerini boşa çıkarmıştır.
9. Bu, Allah'ın indirdiğini beğenmediklerinden dolayıdır. Allah da, onların amellerini boşa çıkarmıştır.
10. Onlar yeryüzünde bir gezmediler mi? Baksalar ya kendilerinden öncekilerin sonları nasıl olmuş? Allah onların üzerlerine helak yağdırmıştır. Bu kâfirlere de onların benzerleri yaraşır.
11. Bu böyledir. Çünkü Allah iman edenlerin yardımcısıdır. İnkâr edenlerin ise yardımcısı yoktur.

12. Şüphesiz ki, Allah iman edip salih amel işleyenleri, altlarından ırmaklar akan cennetlere koyar. İnkâr edenler ise dünyada zevk edip geçinirler. Hayvanların yediği gibi yerler. Onların varacakları yer ateştir.

Peygamber, hicret için Mekke'den çıkıp Hira Dağı'na doğru giderken, Mekke'ye doğru dönüp baktı da, "Ey Mekke! Sen, Allah'ın en çok sevdiği beldesin. Sen, benim de en çok sevdiğim Allah'ın beldesisin. Şayet ehlin, beni çıkarmamış olsaydı, senden çıkmazdım," demesi üzerine:

13. Seni yurdundan çıkaran şehirden daha kuvvetli olan nice şehirler vardı ki biz onları helâk ettik de onlara yardım eden çıkmadı.
14. Rabbi tarafından apaçık bir delil üzerinde bulunan kimse, kötü işleri kendisine güzel gösterilmiş de heveslerinin peşine düşmüş kimseler gibi olur mu?
15. Kötülükten sakınanlara vaad edilen cennetin durumu şöyledir: Orada bozulmayan temiz sudan ırmaklar, tadı değişmeyen sütten ırmaklar, içenlere lezzet veren şaraptan ırmaklar ve süzme baldan ırmaklar vardır. Onlar için cennette her çeşit meyve ve Rablerinden bir bağışlanma vardır. Bunların durumu, ateşte ebedî olarak kalacak olan ve bağırsaklarını parçalayacak kaynar su içirilen kimsenin durumu gibi olur mu?

Müminler ile Münafıklar, Hz. Peygamber'in huzurunda toplanırlardı. Müminler, Hz. Peygamber'in dediklerini dinleyip anlarken, Münafıklar onu gaflet içinde dinledikleri için ne dediğini anlamazlardı. Bu yüzden, dışarı çıktıkları zaman, Müminlere, "Hz. Peygamber, biraz önce ne demişti?" diye sorarlardı. Bunun üzerine:

16. Onlardan seni dinlemeye gelenler de var. Senin yanından çıktıkları zaman kendilerine ilim verilen kimselere alay yoluyla: "O, demin ne söyledi?" diye sorarlar. İşte onlar Allah'ın kalplerini mühürlediği kimselerdir. Onlar sadece kendi arzularına uyarlar.
17. Allah, hidayete erenlerin hidayetlerini artırmış ve onlara takvayı vermiştir.
18. Onlar, o Saatin kendilerine ansızın gelmesine mi bakıyorlar? Şüphesiz onun alametleri gelmiştir. Kendilerine gelince anlamaları neye yarar?
19. Bil ki, Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur. Hem kendi günahın için hem de mümin erkekler ve mümin kadınlar için Allah'tan bağışlanma dile! Allah, dolaştığınız ve duracağınız yeri bilir.

Peygamberi dinledikçe imanları artan Müminler, Müşriklerin eziyet ve işkencelerine dayanamayan din kardeşlerini kurtarmak için, "Ah! Kıtal hakkında bir sure nazil olsa da şu Müşriklerle çarpışsak," derlerdi. Bazı korkak müminler de, savaştan çok korkarlar ve müşriklerle karşılaşmak istemezlerdi:

20. İman edenler: "Keşke cihad hakkında bir sûre indirilse," derlerdi. Ama hükmü açık bir sûre indirilip de içerisinde savaş zikredilince kalplerinde hastalık olanların ölüm korkusuyla baygınlık geçiren bir kimsenin bakışı gibi sana baktığını görürsün. Oysa onlar için ölüm yaşamaktan daha uygundur.
21. İtaat ve güzel söz onlar için daha iyidir. Sonra iş kesinleşince Allah'ın emrine sadakat gösterselerdi, elbette kendileri için daha iyi olurdu.
22. Demek iş başına gelirseniz yeryüzünde bozgunculuk çıkaracak ve akrabalık bağlarınızı koparacaksınız?
23. Onlar, Allah'ın lanetlediği, kulaklarını sağır, gözlerini kör ettiği kimselerdir.
24. Onlar Kur'an'ı düşünmüyorlar mı? Yoksa kalplerinin üzerinde kilitleri mi var?

Mekke Müşrikleri, Hz. Muhammed'e Kur'an'ın nazil olmasını istemedikleri için ona inanmamışlar ve onu Mekke'den çıkarıncaya kadar çalışmışlar; Medine'ye

geldikten sonra da onunla savaşmaya karar vermişlerdi. Savaşlar da başlamıştı. Hz. Peygamber'e dil ile iman edip kalben inkar eden münafıklar da onun başarısız olması için Müşriklerle gizli görüşmeler yapıyorlar, onlara yardım edeceklerine söz veriyorlar da," Size karşı savaşmak için Muhammed'le birlikte çıktığımızda, size saldırmayacağız, Muhammed'i ve arkadaşlarını yalnız bırakarak ordubozanlık yaparak size yardımda bulunacağız," diye söz vermişlerdi:

25. **Gerçekten doğru yol kendilerine açıkça belli olduktan sonra gerisin geri dönenlere şeytan, kötülüklerini güzel göstermiş ve onları uzun emellere düşürmüştür.**
26. **Çünkü onlar Allah'ın indirdiğini beğenmeyen kimselere: "Bazı işlerde biz size itaat edeceğiz," demişlerdi. Oysa Allah onların gizlediklerini biliyordu.**
27. **Melekler onların yüzlerine ve arkalarına vurarak canlarını alırken durumları nasıl olacak?**
28. **Bu, onların Allah'ı gazaplandıran şeylere uymaları ve O'nun rızasına sebep olan şeyleri beğenmemelerinden dolayıdır. Allah onların amellerini boşa çıkarmıştır.**

Münafıklar, Peygamber'in ve İslam'ın amansız düşmanları idiler. Kalplerinde şiddetli düşmanlık ve buğzları vardı. İçlerindeki kinleri saklarlar, fırsat buldukça gizli entrikalar çevirerek emellerine ulaşmak için fesatlık çıkarmaya çalışırlardı. Fesatları ortaya çıkınca koşarak Peygamber'e gelip, "Ey Allah'ın resulü! Biz sizin aleyhinizde bir şey yapmadık," diyerek yaptıklarını inkarla yaranmaya çalışırlardı:

29. **Yoksa kalplerinde hastalık olanlar Allah kendilerinin kinlerini hiç ortaya çıkarmaz mı sandılar?**
30. **Eğer Biz dileseydik onları sana gösterirdik. Sen de onları yüzlerinden tanırdın. Andolsun ki, sen onları sözlerinin üslubundan da tanırsın. Allah yaptıklarınızı bilir.**
31. **Andolsun ki, Biz içinizden cihad edenlerle sabredenleri ortaya çıkarıncaya ve yaptıklarınızla ilgili haberlerinizi açıklayıncaya kadar sizi deneyeceğiz.**
32. **Şüphesiz, inkâr edenler, Allah yolundan menedenler ve kendilerine doğru yol belli olduktan sonra Peygamber'e karşı gelenler, Allah'a hiçbir zarar veremezler. Allah onların yaptıklarını boşa çıkaracaktır.**

Hz. Peygamber'in Ashabı, şirk içinde işlenen amelin, müşrike bir yararı olmayacağı gibi, Mümin'e de işlediği günahın zarar vermeyeceği görüşünde idiler. Bunun üzerine:

33. Ey iman edenler! Allah'a itaat edin, Peygamber'e itaat edin ve amellerinizi boşa çıkarmayın.
34. İnkâr edip Allah yolundan saptıran, sonra da kâfir olarak ölenleri, Allah asla bağışlamayacaktır.
35. Sakın gevşemeyin ve üstün olduğunuz halde barışa çağırmayın. Allah sizinle beraberdir. O, amellerinizi eksiltmeyecektir.
36. Dünya hayatı, ancak bir oyun ve eğlenceden ibarettir. Eğer iman eder kötülükten sakınırsanız, Allah size mükâfatınızı verir. Sizden bütün mallarınızı harcamanızı da istemez.
37. Sizden onları isteyip de sizi zorlasaydı cimrilik ederdiniz. Bu da sizin kinlerinizi ortaya çıkarırdı.
38. İşte sizler Allah yolunda harcamaya çağrılanlarsınız. Kiminiz cimrilik ediyor. Ama cimrilik eden ancak kendi zararına cimrilik eder. Allah zengindir, siz ise fakirsiniz. Eğer siz, Hakk'tan yüz çevirirseniz Allah, yerinize başka bir kavim getirir. Sonra onlar sizin gibi olmazlar.

96. – 13. RA'D SURESİ

Mekke'de inmiş, 43 âyettir. Adını, 13. âyetteki Ra'd kelimesinden alır. Ra'd; gök gürültüsü demektir.
Sûrede Allah'ın birliği, peygamberlik, öldükten sonra dirilmek ve hesap, müşriklerin İslâm hakkında ortaya attıkları şüpheler anlatılır.
Müşrikler, aralarında, "Kur'an, Muhammed'in dediği gibi Allah'tan indirilmiş bir Kitab değildir. Muhammed, bunu kendisi uyduruyor ve Allah tarafından olduğunu iddia ediyor," demeleri üzerine:

1. **Elif, Lâm, Mîm, Ra. İşte bunlar sana o kitabın âyetleridir ve sana Rabbinden indirilen haktır. Fakat insanların çoğu inanmıyorlar.**
2. **Allah, gördüğünüz gökleri direksiz yükseltendir. Sonra arş üzerine oturandır. Güneşi ve ayı emrine boyun eğdirdi. Her biri belli bir vakte kadar gider. Bütün işleri O yönetiyor. Âyetleri O açıklıyor ki, Rabbinizin huzuruna çıkacağınıza dair bilginiz kesin olsun.**
3. **Yeryüzünü yayıp döşeyen, onda dağlar ve ırmaklar meydana getiren ve orada meyvelerin hepsinden iki çift yapan O'dur. Sürekli olarak gece ile gündüzü birbirine dolamaktadır. Düşünen bir kavim için bunda muhakkak ki deliller vardır.**
4. **Yeryüzünde birbirine komşu kıtalar vardır. Üzüm bağları, ekinler, çatallı ve çatalsız hurmalıklar vardır ki, hepsi bir tek su ile sulanır. Hâlbuki meyvelerin de birini öbürüne üstün kılıyoruz. Akleden bir kavim için bunda muhakkak deliller vardır.**

Öldükten sonra dirilmeyi inkar eden Mekke Müşrikleri hakkında:

5. **Eğer şaşıyorsan, asıl şaşılacak şey onların şu sözleridir: "Biz toprak olduktan sonra yeniden mi yaratılacağız?" İşte bunlar Rablerini inkâr etmişlerdir. Bunlar boyunlarında demir halkalar bulunanlardır. Ve işte bunlar cehennemliktirler. Onlar orada ebedî kalacaklardır.**

Peygamber, Müşrikleri bazan Dünya azabı, bazan da Kıyamet ile korkuturdu. Kıyamet azabı ile korkuttuğunda Müşrikler Kıyameti, öldükten sonra dirilmeyi, haşir ve neşri inkar ederlerdi. Dünya azabı ile korkuttuğunda, Peygamber'e alay için, "Ya Muhammed! Yeter bizi korkuttuğun! Azap sözünde sadık isen, bizi tehdit ettiğin azabı getir de görelim bakalım," derlerdi. Azabı acele istemeleri üzerine:

6. **Ayrıca senden iyilikten önce hemen kötülüğü getirmeni isterler. Oysa daha önce onlara örnek olan cezalar gelip geçmiştir. Ve gerçekten Rabbin, zulümlerine karşılık insanlara mağfiret sahibidir. Rabbin, azabı cidden çetin olandır.**

Sana indirilen bunca âyetlere, mucizelere inanmazlar, onları inkâr ederler de, tomruk gibi boyunlarına geçmiş olan o küfür yüzünden şimdiye kadar sana gönderilmiş olan âyetleri senin hak peygamberliğine delil saymazlar da "bir mucize indirilse idi" diye dillerini tutacak bir zorlama mucizesi ister dururlar. Bunlara karşı sen ancak bir uyarıcısın, yani olsa olsa bunları bu tutumlarının yanlışlığı konusunda uyarırsın. Çünkü bunların müjde ile hiçbir ilişkileri yoktur. Bu durumda sen onlara müjde verecek veya bu halkı zorla hidayete erdirecek değilsin. Bunlar hakkında görevin, sadece uyarıda bulunmaktan ibarettir. Her kavim için bir hidayetçi vardır:

7. **O kâfirler: "Rabbinden ona bir delil indirilmeli değil miydi?" derler. Sen sadece bir uyarıcısın ve her kavim için bir hidayetçi vardır.**
8. **Her dişinin neye gebe olduğunu Allah bilir. Rahimler ne eksiltir ne arttırır, onu da bilir. O'nun katında her şeyin bir ölçüsü vardır.**
9. **Allah görünmeyeni de görüneni de bilir. Büyük-yücedir.**

Meşhur şair Lebîd b. Rabîa'nın kardeşi Erbed b. Rabîa ile Amir b. Tufeyl, ikisi birlikte Hz. Peygamber'e sorun çıkarmak için gelmişler, mescide girmişlerdi. Peygamber de, ashaptan bazı kişilerle birlikte orada oturuyordu. Amir, çok yakışıklı idi, güzelliği ve şıklığı oradakilerin dikkatini çekti, ona bakıyorlardı. Amir, arkadaşı Erbed'e daha önce şöyle tembih etmişti: "Ben Muhammed'le konuşmaya başlayınca, yavaşça arkasına geç ve boynunu kılıçla vur!" demişti.
Hz. Peygamber, Amir ile konuşmaya başlamış, Erbed de arkasına dolaşıp geçmişti, kılıcını bir karış kadar çekmiş, fakat Allah Teâlâ izin vermediğinden tamamiyle sıyıramamıştı. Amir, "ne duruyorsun, haydi" dercesine gözüyle kaşıyla işaret etmeye başladı. Peygamber Efendimiz de, bu durumu gördü ve hemen "Ey Allah'ım, bu ikisine dilediğini yaparak bana yardım eyle!" diye dua etti. Onlar, defolup gittiler.
Allah Teâlâ, açık bir yaz günü Erbed'in tepesine bir yıldırım indirdi ve onu yaktı. Amir de kaçarak gitti, Beni Selul'den bir kadının evine indi. Sabah olunca, büsbütün rengi atmış ve benzi solmuştu. Sonra atına bindi, silahını çekti, çölde bir yandan sağa sola at koşturuyor; bir yandan da, "Çık karşıma ey ölüm meleği, haydi çık!" diyerek şiir sayıklıyor ve, "Yemin ederim, şu sahrada Muhammed ve onun koruyucusu olan ölüm meleği karşıma çıksa ikisini de mızrağımla deler geçerim," diyordu.

Derken Allah Teâlâ ona bir melek gönderdi. Melek, onu bir kanadıyla çarptı, yere yuvarladı; o vakit dizinde büyük bir gudde, yani hıyarcık çıkmıştı, açıkçası vebaya yakalanmıştı. Bunun üzerine o kadının evine geri döndü. "Deve guddesi gibi gudde ve Beni Selul'den zavallı bir kadının evinde ölüm! Hayır olmaz bu!" diyordu. Sonra yine atını istedi, bindi ve sürdü bir daha geri dönmedi, at sırtında öldü:

10. Sizden sözü gizleyenle açığa vuran, gece gizlenenle gündüz açığa çıkan, O'nun açısından aynıdır.

11. Her insanı önünden ve arkasından takip edenler vardır. Allah'ın emrinden dolayı onu korurlar. Allah bir kavme verdiğini, o kavim kendisini bozup değiştirmedikçe değiştirmez. Allah bir kavme de kötülük murad etti mi, artık onun geri çevrilmesine de imkân yoktur. Onlar için Allah'dan başka bir veli bulunmaz.

Peygamber, Allah ve Resulü'ne davet etmek üzere, Ashab'ından birilerini Arap Müşriklerinden birine gönderdi. Onlar, bu kafiri İslam'a davet ettikleri zaman o, Ashaba, "Sizin, beni davet ettiğiniz Muhammed'in şu Rabbi, altından mı, gümüşten mi, demirden mi veya bakırdan mıdır? Bana haber veriniz!" dedi. Orada bulunanlar, onun bu sözünü büyük gördüler. Hemen dönüp Peygamber'e geldiler de, "Ey Allah Resulü! Biz, bundan başka kalben daha ziyade küfreden ve Allah'a daha fazla büyüklenen kimse görmedik," dediler.

Bunun üzerine Peygamber onlara, "Ona dönünüz!" dedi. Onlar, tekrar gidip onu hak dine davet ettiler. Kafir, önceki sözüne ilave yapmadı. Ancak, "Ben, Muhammed'in Rabbini görmüyorum ve bilmiyorum ki Muhammed'e cevap vereyim," dedi. Onlar, tekrar Peygamber'e geldiler de, "O adam önceki sözü üzerine bir şey ilave etmedi. Ancak daha kötüsünü söyledi," dediler.
Peygamber, "Geri dönün!" buyurdu. Ashab, tekrar geri döndü. Onu hak dine davet ettikleri sırada ansızın bir bulut yükseldi, başları üzerine geldi, şimşek çaktı, etrafı aydınlattı. Bir yıldırım attı ve kafiri yakıp kül etti. Onlar, o kafirin yanından hemen kalktılar. Durumu, Peygamber'e haber vermek üzere oradan döndükleri zaman Peygamber'in Ashabından bir takım kimseler, bunları karşıladılar ve onlara, "Arkadaşınız yandı," dediler. Onlar, "Bunu nereden biliyorsunuz," deyince berikiler, "Peygamber'e vahiy nazil oldu," dediler:

12. Size korku ve ümit olarak şimşeği gösteren ve yağmur yüklü bulutları meydana getiren O'dur.

13. Gök gürültüsü, övgü ile melekler de O'ndan korkularından dolayı O'nu tesbih ederler. O, yıldırımlar gönderir, onunla dilediğini çarpar. Onlar Allah hakkında mücadele edip duruyorlar. O, azabı çetin olandır.

14. Gerçek dua O'nadır. O'nun dışında yalvardıkları ise onlara hiçbir şeyle cevap veremezler. Onlar, ancak ağzına su gelsin diye iki avucunu açana benzer ki, o, ona gelmez. Kâfirlerin duası hep boşunadır.
15. Göklerde ve yerde kim varsa isteyerek ve istemeyerek, gölgeleri de sabah akşam Allah'a secde ederler.
16. De ki: "Göklerin ve yerin Rabbi kimdir?" De ki: "Allah'tır." De ki: "Allah'tan başkalarını, o kendi kendilerine ne bir fayda ne de bir zarar verebilenleri dostlar mı ediniyorsunuz?" De ki: "Hiç kör ile gören bir olur mu? Hiç karanlıklarla aydınlık bir olur mu?" Yoksa Allah'a, O'nun gibi yaratan birtakım ortaklar buldular da, bu yaratış kendilerince birbirine benzer mi göründü? De ki: "Allah, her şeyi yaratandır. O, tek-kahredicidir."
17. Gökten bir su indirdi de vadiler, kendi miktarlarınca sel olup aktılar. Sel de suyun yüzüne çıkan bir köpük yüklendi. Bir zinet eşyası veya bir değerli mal yapmak için, ateşte üzerini körükledikleri madenlerden de onun gibi bir köpük meydana gelir. İşte Allah hak ile batılı böyle çarpıştırır. Fakat köpük atılır gider, insanlara faydası olan ise yerde kalır. İşte Allah böyle misaller verir.
18. Rablerinin emirlerine uyanlar için güzel olan vardır. O'na itaat etmeyenler ise, yeryüzünde bulunan ne varsa hepsi kendilerinin olsa da onu ve bir o kadarını bütünüyle kurtuluş fidyesi olarak verirlerdi. İşte onlar, hesabın kötüsü kendileri için olanlardır. Varacakları yer cehennemdir. Orası ne kötü yataktır.
19. Rabbin'den sana indirilenin gerçek hak olduğunu bilen bir kimse, kör olan bir kimse gibi olur mu? Bunu ancak akıl sahipleri idrak ederler.
20. Onlar ki, Allah'ın ahdini yerine getirirler ve antlaşmayı bozmazlar.
21. Onlar ki, Allah'ın ulaşılmasını emrettiği şeye ulaşanlardır. Rablerinden korkanlar ve hesabın kötülüğünden korkanlardır.
22. Rablerinin rızasını kazanmak arzusuyla sabrederler ve namazı kılarlar ve kendilerine verdiğimiz rızıklardan gizli ve açık infak ederler ve çirkinlikleri güzelliklerle yok ederler. İşte bu kişiler, dünya akıbeti kendilerinin olanlardır.
23. Adn cennetlerine girecekler, atalarından, eşlerinden ve zürriyetlerinden salih olanlarla birlikte olacaklar. Melekler de her kapıdan yanlarına girip şöyle diyecekler:
24. "Sabrettiğiniz için size selam olsun. Ahiret yurdu ne güzeldir!"
25. Allah'ın ahdini misak ile belgeledikten sonra bozanlar ve Allah'ın birleştirilmesini emrettiği bağlantıları koparanlar ve yeryüzünü bozguna verenler varya, işte lanet olsun onlara! Yurdun kötüsü de onlaradır.

Allah'ın kendilerine verdiği rızıktan ferahlanan ve dünya nimetlerinin lezzetleriyle sevinen Müşrikler için:

26. Allah, dilediğine rızkı genişletir de daraltır da. Onlar ise dünya hayatı ile ferahlanmaktalar. Oysa dünya hayatı ahiret hayatının yanında bir metadan ibarettir.

Allah'ın, Hz. Muhammed'in hak peygamberliğine delil olarak bunca âyet varken, bunları delil saymıyorlar da kimsenin karşı koyamayacağı zorunlu bir olayı, bir musibeti ve belayı isteyip duruyorlar:

27. Yine o iman etmeyenler diyorlar ki: "Ona Rabbinden bir delil indirilseydi ya." De ki: "Hakikaten Allah, dilediğini şaşırtır ve kendisine yöneleni de hidayete erdirir."
28. Onlar, iman etmiş ve kalbleri Allah'ı anmakla tatmin olanlardır. İyi bilin, kalbler Allah'ı anmakla tatmin bulur.
29. Onlar, iman etmişler ve salih ameller işlemişlerdir, onlara mutluluk ve dönüş yerinin güzeli vardır!

Süheyl b. Amr, sulh için Hudeybiye vadisine gelip Peygamber ile sulh üzerinde muvafık kaldıklarında Peygamber Ali'ye, "Ya Ali yaz! Bismillahirrahmanirrahim," buyurdu. Bunun üzerine Süheyl ve arkadaşları, "Biz, Yemame sahibi Müseylime'den başka Rahman bilmeyiz. Arab'ın adeti üzere 'Bismikellahumme' diye yazsın," demeleri üzerine:

30. Seni, kendilerinden önce nice ümmetler gelip geçmiş olan bir ümmet içinde gönderdik ki, onlar Rahmân'ı inkar ederlerken, sen onlara sana vahyettiğimiz kitabı oku. De ki: "O Rahmân benim Rabbimdir, O'ndan başka tanrı yoktur. Ben O'na dayandım, dönüşüm de O'nadır.

Mekke müşrikleri, bir gün bir kenara çekilmiş oturuyorlardı. Hz. Peygamber yanlarına vardı, onlara İslâm'ı sundu. İçlerinden Abdullah b. Ümeyyeti'l-Mahzumî dedi ki: "Mekke'nin şu iki dağı bizi çok sıkıyor, bunları buradan yürüt de yerimiz genişlesin; aralarında bize çaylar, dereler, geniş geniş otlaklar, mezralar aç! Atalarımızdan filan ve filanları da dirilt ki, söylesinler bakalım bu söylediklerin gerçekten doğru mu, değil mi?" Bunun üzerine şu âyet nazil olmuştur:

31. Bir Kur'ân ki, onunla dağlar yürütülse veya onunla yer parçalansa veya onunla ölüler konuşturulsa. Fakat emir bütünüyle Allah'ındır. İman edenler, kâfirlerden ümit kesip daha anlamadılar mı ki, Allah dileseydi,

elbette insanların hepsine toptan hidayet buyururdu. O küfürde direnenlerin kendi sanatlarıyla başlarına musibet inip duracak, ya da yurtlarının yakınına konacak. Nihayet Allah'ın vaadi gelecek. Muhakkak ki, Allah vaadinden dönmez.

Bir âyet inse, dağ yürüse, şu olsa, bu olsa deyip duran kâfirlerin asıl maksatları iman etmek için ciddî bir delil istemek değil sadece istihzadır, alay etmektir. Onun için bunlara her ne türlü bir âyet indirilse indirilsin yine de iman etmezler, azap beklerler. Böyle bu gibi istihza ve alay etmeler yalnızca sana karşı olmuş bir şey de değildir. Geçmişte nice peygamberlerle de alay edildi. "Ben onlara bir süre verdim, sonra da tuttum onları cezalandırdım. İşte o vakit azabımın nasıl olduğunu anladılar, yakından gördüler":

32. **Andolsun ki, senden önceki peygamberlerle de alay edildi. Ben de o kâfirlere bir süre verdim. Sonra onları cezalandırdım. Cezam nasılmış!**
33. **Bütün kazandıklarıyla her nefsin üzerinde böylesine hükümran olan başka kim vardır? Böyle iken Allah'a ortaklar uydurdular. De ki: "Onlara isimler verin bakalım. Siz, O'na yeryüzünde bilmediği bir şey mi haber vereceksiniz? Yoksa anlamı olmayan kuru bir laf mı? Doğrusu küfre sapanlara kendi oyunları güzel gösterildi de yoldan saptırıldılar. Allah, kimi saptırırsa, artık onu yola getirecek yoktur.**
34. **Onlara dünya hayatında azap vardır. Ahiret azabı ise daha çetindir. Onları Allah'tan koruyacak yoktur.**
35. **Müttakilere vaad olunan cennetin misali şöyledir: Altından ırmaklar akar, yemişleri süreklidir, gölgeleri de. İşte bu, takva yolunu tutanların akıbetidir. Kâfirlerin akıbeti de ateştir.**
36. **Bir de kendilerine kitap verdiklerimiz, sana indirilenle sevinirler. Bununla beraber hizipleşenlerden, âyetlerin bir kısmını inkâr edenler de vardır. De ki: "Ben ancak Allah'a kulluk etmekle ve O'na şirk koşmamakla emrolundum. Ben O'na davet ediyorum, dönüşüm de O'nadır."**
37. **Biz onu Arapça bir hüküm olarak indirdik. Yemin olsun ki, eğer sen, sana vahiyle gelen bu bilgiden sonra onların arzularına uyacak olursan, sana Allah'tan ne bir dost vardır ne de bir koruyucu.**

Müşrikler ve Yahudiler, Peygamber'i ayıpladılar ve, "Şu adama ne oluyor da peygamberlik iddia ediyor. Biz, onda kadın ve nikah isteklerinden başka bir şey göremiyoruz. Bu adam, kendisinin zannettiği gibi peygamber olmuş olsaydı, peygamberlik işleri, onu kadınlarla uğraşmaktan uzak tutardı," demeleri üzerine:

Müşriklerle ağız birliği içinde olan bazıları, "Allah resulü, insanüstü özelliklere sahip olmalı, melek cinsinden olmalı," diye tutturuyorlardı. Böylece beşer olarak yaratılmayı peygamberliğe aykırı farzederek, "Biz nasıl olur da kendimiz gibi bir beşerin ardından gideriz? Bu, ne biçim peygamber; yemek yiyor, sokaklarda gezip dolaşıyor?" diyerek Hz. Peygamber'i ayıplamaya ve inkâra kalkışmışlardı ki, bu noktalara diğer sûrelerde gerekli cevaplar verilmiştir.
Yine bu kuruntuyu değişik açılardan dillerine dolayan birtakım Hıristiyanlar da Hz. Peygamber'i özellikle birden fazla kadınla evlenmiş olmasından dolayı ayıplamaya çalışıyorlar. Ve "Eğer Muhammed, peygamber olsaydı kadınlarla böyle meşgul olup, evlad ve iyalle uğraşır mıydı? Yahya ve İsa gibi, onun da tek başına münzevî bir hayat yaşaması gerekmez miydi?" diyorlardı.
Halbuki böyle bir iddia Yahya ve İsa peygamberlerden önce gelmiş ve onlar tarafından tasdik ve teyid edilmiş olan birçok peygambere, yani Davud ve Süleyman'dan Musa, Yakup ve İbrahim'e hatta Nuh ve Âdem'e varıncaya kadar Eski Ahid'de ve İncil'de haber verilen birçok peygamberin hepsini inkâr etmek gibi bir çelişkidir ki, bu da, iddia edilen Hıristiyanlığı kökünden inkâr etmektir. Zira bu peygamberlerin çoğu Davud gibi, yüz kadar kadınla evlenmiştir.
Bir kısmı da Peygamber'i, haşa bir ilâh gibi farzederek ve mucizeleri sanki peygamberler kendileri yapıyormuş gibi sanarak: "Muhammed eğer peygamber olsaydı, diğer peygamberler gibi kendisinden her ne âyet istenirse, her ne mucize talep edilirse derhal yapıvermesi gerekmez miydi?" demelerine cevap olarak:

38. Biz senden önce de peygamberler gönderdik. Onlara da eşler ve çocuklar verdik. Allah'ın izni olmadan bir âyet getirmek ise hiçbir peygamberin haddi değildir. Her ecel için bir yazı vardır.
39. Allah dilediğini imha eder, dilediğini de yerinde bırakır. Ana kitap O'nun katındadır.
40. Onlara vaad ettiğimiz azabın bir kısmını sana göstersek yahut seni, onu görmeden vefat ettirsek, yine de sana düşen sadece tebliğ etmek, Bize düşen de hesaba çekmektir.
41. Görmüyorlar mı ki, Biz, yeryüzünü etrafından eksiltip duruyoruz. Allah öyle hükmeder ki, O'nun hükmünü engelleyecek kimse yoktur. O çok hızlı hesap görür.
42. Onlardan öncekiler de hileler yapmışlardı. Fakat sonuçta bütün hileler Allah'a aittir. Her nefsin ne kazandığını O bilir. Bu dünyanın akıbetinin kime ait olduğunu kâfirler de yakında bilecekler.

Kâfirler, bir de derler ki, "Sen gönderilmiş değilsin," yani Allah tarafından gönderilmiş bir peygamber değilsin. Böylece senin hak peygamber olduğunu inkâr ederler:

43. O kâfirler: "Sen, Allah tarafından gönderilmiş değilsin," diyorlar. De ki: "Benimle sizin aranızda şahit olarak Allah yeter, bir de yanında kitap ilmi bulunan."

97. - 55. RAHMÂN SURESİ

Mekke'de inmiş, 78 âyettir. Adını 1. ayetteki Allah'ın sıfatlarından olan er-Rahmân'dan almıştır.
Sûrede; Allah'ın nimetleri, birliğini ve kudretini gösteren delilleri ve günahkârların kıyamette karşılaşacakları korku ve şiddet anlatılır.
Müşriklerin, "Rahman nedir bilmiyoruz," ve "Muhammed'e Kur'an'ı bir insan öğretiyor," demeleri üzerine:

1. **O Rahmân;**
2. **Kur'ân'ı öğretti,**
3. **İnsanı yarattı,**
4. **Ona açıklamayı öğretti.**
5. **Güneş de ay da bir hesap iledir.**
6. **Bitkiler ve ağaçlar secde ederler.**
7. **Göğü yükseltti ve ölçüyü koydu.**
8. **Sakın ölçüyü aşmayın!**
9. **Ölçüyü adaletle tutun, ölçüde eksiklik yapmayın!**
10. **Yeryüzünü yaratıklar için koydu.**
11. **Orada meyveler ve salkımlı hurma ağaçları vardır.**
12. **Yapraklı daneler ve hoş kokulu bitkiler vardır.**
13. **Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?**
14. **Allah insanı, pişmiş bir çamur gibi bir balçıktan yarattı.**
15. **Cinleri de hâlis ateşten yarattı.**
16. **Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?**
17. **İki doğunun ve iki batının Rabbidir.**
18. **Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?**
19. **İki denizi salıverdi birbirine kavuşuyorlar.**
20. **Fakat aralarında bir engel vardır, birbirlerine karışmıyorlar.**
21. **Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?**
22. **İkisinden de inci ve mercan çıkar.**
23. **Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?**
24. **Denizde koca dağlar gibi yükselen gemiler de O'nundur.**
25. **Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?**
26. **Onun üzerinde bulunan her şey fânidir.**
27. **Yalnız celâl ve ikram sahibi Rabbinin yüzü baki kalır.**
28. **Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?**
29. **Göklerde ve yerdekiler, O'ndan isterler. O, her gün yeni bir iştedir.**

30. **Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?**
31. **Ey insan ve cin! Sizin de hesabınızı ele alacağız.**
32. **Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?**
33. **Ey cin ve insan toplulukları! Göklerin ve yerin çevresinden geçmeye gücünüz yeterse geçin. Bir güç olmadan geçemezsiniz.**
34. **Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?**
35. **Üzerinize ateş alevi ve duman gönderilir kendinizi koruyamazsınız.**
36. **Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz**
37. **Gök yarılıp da, erimiş yağ gibi kıpkırmızı bir gül olduğu zaman.**
38. **Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?**
39. **İşte o gün, insana da cine de günahından sorulmaz.**
40. **Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?**
41. **Suçlular simalarından tanınır, alınlarından ve ayaklarından tutulur.**
42. **Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?**
43. **İşte bu, suçluların yalanladığı cehennemdir.**
44. **Onunla kaynar su arasında dolaşırlar.**
45. **Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?**

Hz. Ebu Bekir, bir gün Kıyamet'ten, hesaptan, Cennet ve Cehennem ateşinden söz ettikten sonra, "Keşke hayvanların yiyecekleri olan otlardan olsaydım da dünyaya hiç gelmemiş olsaydım!" demesi üzerine:

46. **Rabbinin makamından korkan kimselere iki cennet vardır.**
47. **Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?**
48. **İkisinin de çeşitli ağaçları, meyveleri vardır.**
49. **Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?**
50. **İkisinde de akıp giden iki kaynak vardır.**
51. **Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?**
52. **İkisinde de her türlü meyveden çift çift vardır.**
53. **Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?**
54. **Astarları atlastan yataklara yaslanırlar. İki cennetin ürünleri yakın.**
55. **Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?**
56. **Oralarda gözlerini yalnız eşlerine çevirmiş dilberler var ki, daha önce onlara ne insan ne de cin dokunmuştur.**
57. **Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?**
58. **Sanki onlar yâkut ve mercandırlar.**
59. **Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?**
60. **İyiliğin karşılığı, yalnız iyilik değil midir?**
61. **Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?**
62. **Bu ikisinden başka iki cennet daha vardır.**

63. Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?
64. Bu cennetler yemyeşildirler.
65. Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?
66. İkisinde de fışkıran iki kaynak vardır.
67. Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?
68. İkisinde de her türlü meyve, hurma ve nar vardır.
69. Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?
70. İçlerinde güzel huylu, güzel yüzlü kadınlar vardır.
71. Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?
72. Çadırlar içerisinde gözlerini yalnız kocalarına dikmiş hûriler vardır.
73. Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?
74. Bunlardan önce onlara ne insan ne de cin dokunmuştur.
75. Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?
76. Yeşil yastıklara ve harikulade güzel işlemeli döşeklere yaslanırlar.
77. Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?
78. Büyüklük ve ikram sahibi Rabbinin adı ne yücedir!

98. - 76. İNSÂN SURESİ

Medine döneminde inmiş, 31 âyettir. Adını 1. âyetteki insan'dan almıştır. Aynı âyette geçen "ed-Dehr" kelimesinden dolayı Dehr sûresi diye de anılır. Dehr, zaman demektir.
Sûrede; ahiretle ilgili meseleler ve takva sahiplerinin cennette kavuşacakları çeşitli nimetler konu edilmektedir

1. İnsanın üzerinden, kendisinden söz edilmeyen uzun bir süre geçdi.
2. Biz insanı, imtihan etmek için karışık bir meniden yarattık da onu işiten, gören yaptık.
3. Kuşkusuz Biz ona yolu gösterdik; ister şükredici olsun, ister nankör.
4. Şüphesiz, kâfirler için zincirler, demir halkalar ve alevli bir ateş hazırladık.
5. Kuşkusuz iyiler de, karışımı kâfur olan bir kadehten içerler.
6. Bir kaynak ki ondan Allah'ın kulları içerler, onu fışkırtıp akıtırlar.
7. O kullar, adaklarını yerine getirirler. Kötülüğü yayılmış bir günden korkarlar.
8. Düşküne, yetime ve esire severek yemek yedirirler.
9. "Size sadece Allah rızası için yemek yediriyoruz. Sizden ne bir karşılık, ne de bir teşekkür bekliyoruz,"
10. "Biz sert ve asık bir günde Rabbimizden korkarız," derler.
11. Allah onları o günün şerrinden korur, yüzlerine parlaklık, gönüllerine sevinç verir.
12. Sabırlarına karşılık onlara bir cennet ve ipekten elbiseler verir.
13. Orada donatılmış koltuklar üzerine dayanmışlardır: Orada ne yakıcı güneş görürler ne de şiddetli soğuk.
14. Üzerlerine cennet gölgeleri sarkmış, meyveleri yakınlaştırılmıştır.
15. Yanlarında gümüş kaplar, billur kupalar dolaştırılır.
16. Gümüş kadehler ki onları türlü biçimlere koymuşlardır.
17. Onlara orada bir dolu kadeh sunulur ki, karışımı zencefildir.
18. Bu orada bir pınardır ki, adına "selsebil" derler.
19. Etraflarında ölümsüz gençler dolaşır; onları görünce saçılmış inciler sanırsın.
20. Orada nereye baksan bir nimet ve büyük bir hükümranlık görürsün.
21. Üstlerinde zarif ve yeşil, kalın ipekten elbise vardır. Gümüş bilezikler takınmışlardır. Rableri, onlara temiz bir içecek içirmiştir.
22. "İşte bu sizin bir mükâfatınızdı. Gayretiniz karşılığını bulmuştur."

Hz. Peygamber, namaz kıldığı zaman Ebu Cehil, onu nehyederdi ve, "Muhammed'i namaz kılarken görürsem, mutlaka onun boynunu vuracağım," diye yemin etmişti.
Ayrıca Utbe b. Rebia Peygamber'e, "Kızımı sana vereyim. Bilirsin Kureyş içinde kızı en güzel olan benim. Peygamberlik davandan vaz geçersen sana kızımı mehirsiz olarak vereceğim," dedi.
Velid b. Muğire de, "Ben, Kureyş'in en zenginiyim. Malımdan istediğin kadarını sana vereyim, sen de Kureyş'in en zengini olursun," demişti. Aynı zamanda bu iki müşrik, "Kuran okunurken Kabe üzerime yıkılacak sanıyorum," demeleri üzerine:

23. Kur'ân'ı sana bir indirilişle Biz indirdik.
24. O halde Rabbinin hükmüne sabret! Onlardan hiçbir günahkâra yahut nanköre itaat etme!
25. Sabah ve akşam Rabbinin ismini an.
26. Gecenin bir bölümünde O'na secde et! O'nu uzun bir gece tesbih et!
27. Şüphesiz onlar, bu dünyayı seviyorlar ve önlerindeki ağır bir günü arkaya atıyorlar.
28. Onları Biz yarattık ve mafsallarını sımsıkı bağladık. Dilediğimiz vakit de kılıklarını değiştiririz.
29. İşte bu bir öğüttür. Dileyen Rabbine giden yolu tutar.
30. Allah dilemedikçe siz dileyemezsiniz. Kuşkusuz Allah, bilen-hikmet sahibidir.
31. Allah dilediğini rahmetine sokar. Zalimlere acı bir azap hazırladık.

99. – 65. TALÂK SURESİ

Medine döneminde inmiş, 12 âyettir. Adını, işlediği Talak konusundan almıştır. "Talâk" boşamak demektir.
Hz. Peygamber, eşi Hafsa'yı boşayınca, o da ailesinin yanına gitti. Hz. Ömer'in oğlu Abdullah, hanımını hayızlı iken boşamıştı. Babası Hz. Ömer, durumu Hz. Peygamber'e anlatınca, son derece öfkelendi ve bir müddet geçtikten sonra, "Söyle ona hanımına dönsün! Tekrar hayız görüp temizleninceye kadar yanında tutsun. Eğer hala onu boşamak isterse, ona dokunmadan temiz olarak boşasın. İşte bu, kadınların boşanması hususunda Allah'ın emrettiği iddettir," dedi ve şu ayeti okudu:

1. **Ey Nebi! Kadınları boşayacağınızda onları iddetleri içinde boşayın ve iddeti sayın. Rabbiniz Allah'tan korkun. Apaçık bir hayasızlık yapmaları hariç, onları evlerinden çıkarmayın, kendileri de çıkmasınlar. Bunlar Allah'ın sınırlarıdır. Kim Allah'ın sınırlarını aşarsa, şüphesiz kendine zulmetmiş olur. Bilmezsin, belki Allah, bundan sonra bir durum ortaya çıkarır.**

Avf b. Malik, boşadığı karısının iddeti bitmek üzere iken ondan tamamen ayrılıp ayrılmaması hususunda danışmak üzere Hz. Peygamber'in huzuruna gelerek O'na, "Ey Allah'ın Elçisi! Oğlumu düşman esir aldı. Annesi ise bu yüzden büyük bir üzüntüye garkolmuş durumda. Ne yapmamı emredersin?" diye sordu.
Hz. Peygamber ona, "Allah'tan sakın, sabırlı ol! Ayrıca sana da eşine de, 'La Havle ve la kuvvete illa billah' lafzını sık sık tekrar etmenizi emrediyorum," buyurdu. Adam, eve gelince hanımı, "Hz. Peygamber'in sana emrettiği cümle ne kadar güzel," dedi. İkisi birden bunu sık sık okumaya başladılar. Bu sırada düşman elinde esir bulunan oğulları, düşmanın gafletinden yararlanarak kaçıp kurtulmakla kalmamış, onların dört bin koyununu da önüne katarak babasına getirmesi üzerine:

2. **Sürelerinin sonuna vardıklarında onları güzelce tutun yahut güzellikle onlardan ayrılın. İçinizden adalet sahibi iki kişiyi şahit tutun. Şahitliği Allah için yapın. İşte Allah'a ve Ahiret gününe inanan kimseye öğütlenen budur. Kim Allah'tan korkarsa, O, ona bir çıkış yolu yaratır,**
3. **Onu ummadığı yerden rızıklandırır. Kim Allah'a güvenirse, O, ona yeter. Allah emrini yerine getirendir. Allah her şeye bir ölçü koydu.**

Bakara Suresi'ndeki kadınların iddetlerine dair ayet nazil olduğu zaman, Medine halkından bazı Müslümanlar, "Artık adetleri Kur'an'da zikredilmeyen kadınların hayızları kaldı. Onlar da, henüz adet görmeyen küçük kızlar, hayızdan kesilen yaşlı kadınlar ve hamile kadınlardır," demeleri üzerine:

4. Kadınlarınız içinden âdetten kesilmiş olanlarla, henüz âdetini görmemiş bulunanların iddetlerinden şüphe ederseniz, onların bekleme süresi üç aydır. Hamile olanların bekleme süresi ise, doğum yapmalarıdır. Kim Allah'tan korkarsa, Allah ona işinde bir kolaylık verir.

5. Bu, Allah'ın size buyruğudur. O, Allah'tan korkanların kötülüklerini örter ve mükâfatını büyütür.

6. O kadınları, gücünüz ölçüsünde oturduğunuz yerin bir bölümünde oturtun ve onları sıkıştırıp zarar vermeye kalkışmayın. Hamile iseler, yüklerini bırakıncaya kadar onları besleyin. Sonra sizin için emzirirlerse ücretlerini verin ve aranızda güzellikle anlaşın. Güçlük çekerseniz, çocuğu başka bir kadın emzirecektir.

7. Eli geniş olan genişliğine göre nafaka versin. Rızkı kısılmış bulunan da Allah'ın kendisine verdiğinden versin. Allah, bir kişiye ne vermişse ancak onu teklif eder. Allah bir güçlükten sonra bir kolaylık yaratır.

Hz. Muhammed'in, Allah'ın Resulü olduğunu inkâr eden Müşrikleri tehdit için:

8. Nice kent var ki Rablerinin ve O'nun elçilerinin emrine başkaldırdı, Biz de onları çetin bir hesaba çektik ve onlara görülmemiş azap ettik.

9. İşlerinin vebalini tattılar. İşlerinin sonucu tam bir hüsran olmuştur.

10. Allah onlara şiddetli bir azap hazırlamıştır. O halde ey inanan akıl sahipleri! Allah'tan korkun, Allah size bir uyarıcı gönderdi.

11. Size Allah'ın açık âyetlerini okuyan, inanıp faydalı işler yapanları karanlıklardan aydınlığa çıkarması için bir elçi. Kim Allah'a inanır ve yararlı iş yaparsa onu, altlarından ırmaklar akan, içinde ebedi kalacakları cennetlere sokar. Allah ona gerçekten ne güzel rızık vermiştir.

12. Allah O'dur ki yedi göğü ve yerden de aynısını yarattı. Emir, bunlar arasında iner ki Allah'ın her şeye kâdir olduğunu ve Allah'ın bilgisinin her şeyi kuşattığını bilesiniz.

100. – 98. BEYYİNE SURESİ

Medine döneminde inmiş, 8 âyettir. Beyyine, apaçık delil demektir.

1. **Ehl-i Kitap ve müşriklerden inkârcılar, kendilerine açık delil gelinceye kadar inkârdan ayrılacak değillerdi.**
2. **O, temiz sayfaları okuyan, Allah tarafından bir elçidir.**
3. **O sayfalarda en doğru hükümler vardır.**
4. **Kitap ehli, kendilerine açık delil geldikten sonra ayrılığa düştüler.**
5. **Hâlbuki onlar, dini sadece Allah'a tahsis ederek, Allah'ı birleyerek, ancak Allah'a ibadet etmekle, namazı kılmakla ve zekâtı vermekle emrolunmuşlardır. İşte doğru din budur.**
6. **Kâfirler, gerek kitap ehlinden olsun gerek puta tapanlardan olsun muhakkak cehennem ateşindedirler. Orada ebedi kalacaklardır. Onlar, insanların en kötüleridirler.**
7. **İnanan ve güzel amel işleyenler de insanların en hayırlılarıdır.**
8. **Rableri katında mükâfatları, altlarından ırmaklar akan Adn cennetleridir. Orada ebedî kalacaklardır. Allah, onlardan razı olmuş, onlar da O'ndan razı olmuşlardır. İşte bu mükâfat, Rabbinden korkanlaradır.**

101. – 59. HAŞR SURESİ

Medine döneminde inmiş, 24 âyettir. Adını 2. ayetteki el-Haşr kelimesinden almıştır. Haşr, toplamak demektir.
Sûrede başlıca, Medine'de yaşamakta olan ve Hz. Peygamber'le yaptıkları antlaşmaya ihanet ederek İslam toplumunu ortadan kaldırmak üzere Mekkeli müşriklerle ittifak yapan Yahudi Nadîroğulları'nın Medine'den topluca sürülmesi hadisesi ile Yahudilerle antlaşma yapan münafıklar konu edilmektedir.
Beni Nadir Gazvesi, Bedir Savaşından altı ay sonra (M.S. 624) olmuştur. Beni Nadir Yahudi Kabilesi idi ve Medine'nin kenarında hurmalık bir yerde yaşıyorlardı. Hz. Peygamber'e ihanet etmeleri üzerine, Allah'ın Elçisi, onları muhasara altına aldı. Sonunda, silahları dışında develerinin taşıyabileceği malları beraberlerinde götürmeleri şartıyla, sürgüne razı oldular. Hz. Peygamber, onları Şam'a sürdü. Beni Nadir, daha önce sürgüne uğramamıştı. Şayet sürgün edilmemiş olsalardı, Allah onları, bu dünyada öldürmek ve esir edilmekle azaplandıracaktı. Bu, onların ilk sürgünleridir. Beni Nadir savaşı hakkında:

1. **Göklerde ve yerdekiler Allah'ı tesbih eder. O üstün-hikmet sahibidir.**
2. **Ehl-i kitaptan inkâr edenleri, ilk sürgünde yurtlarından çıkaran O'dur. Siz onların çıkacaklarını sanmamıştınız. Onlar da kalelerinin, kendilerini Allah'tan koruyacağını sanmışlardı. Ama Allah'ın azabı, onlara beklemedikleri yerden geldi. O, yüreklerine korku düşürdü; öyle ki evlerini hem kendi elleriyle hem de müminlerin elleriyle harap ediyorlardı. Ey akıl sahipleri ibret alın!**
3. **Allah onlara sürgünü yazmamış olsaydı, elbette onları dünyada başka şekilde cezalandıracaktı. Ahiret'te de onlar için ateş azabı vardır.**
4. **Bu, onların Allah'a ve Resulü'ne karşı geldikleri içindir. Allah'a karşı gelene, Onun azabı şiddetlidir.**

Hz. Peygamber, Beni Nadir Yahudilerinin hurmalarını kesip yakmıştı. Bunun üzerine:

5. **Hurma ağaçlarından bir şey kesmeniz veya kökleri üzerinde bırakmanız Allah'ın izniyledir ve yoldan çıkanları cezalandırması içindir.**
6. **Allah'ın, onlardan peygamberine verdiği ganimetlere gelince siz onun üzerine ne at ne de deve sürdünüz. Allah peygamberini, dilediği kimselerin üzerine salar. Allah her şeye kadirdir.**

Hz. Peygamber, Yenbua'ya gitmekle emrolundu. Oraya gidip oranın tümünü istila edip ele geçirdi. Bazı kimselerin, "Keşke bu yeri taksim etseydi," demeleri üzerine:

7. **Allah'ın o belde halkından, Resulüne verdiği ganimetler; Allah'a, Resul'e, onun akrabalarına, yetimlere, yoksullara, yolcuya aittir. Öyle ki içinizden yalnız zenginler arasında dolaşan bir şey olmasın. Peygamber size ne verdiyse onu alın. Size neyi yasakladıysa ondan sakının ve Allah'tan korkun. Allah'ın azabı şiddetlidir.**
8. **Bir de göç eden fakirlere aittir ki yurtlarından ve mallarından çıkarılmışlardır. Onlar Allah'ın lütuf ve rızasını ararlar; Allah'a ve Resulüne yardım ederler. İşte doğru olanlar onlardır.**

Ensar, "Ey Allah'ın Elçisi! Araziyi bizimle Muhacir kardeşlerimiz arasında ikiye taksim et," dediler. O, "Hayır! Fakat sizler, onların rızıklarını tedarik edip onlarla mahsulü aranızda taksim edersiniz. Ama arazi, yine sizindir," buyurdu. Bunun üzerine:

9. **Onlardan önce o yurda yerleşen imana sarılanlar kendilerine göç edip gelenleri severler ve onlara verilenlerden ötürü göğüslerinde bir ihtiyaç duymazlar. Kendilerinin ihtiyaçları olsa dahi, onları kendilerine tercih ederler. Kim nefsinin cimriliğinden korunursa, işte onlar umduklarına erenlerdir.**
10. **Onlardan sonra gelenler derler ki: "Rabbimiz, bizi ve bizden önce inanan kardeşlerimizi bağışla, kalplerimizde inananlara karşı bir kin bırakma! Rabbimiz! Sen çok şefkatli-merhametlisin!"**

Kureyza Yahudilerinden bazıları, Müslüman olmuştu. Onlardan münafık olanlar, Beni Nadir Yahudilerine, "Eğer yurdunuzdan çıkarılırsanız, yemin olsun ki, biz de sizinle beraber çıkarız," demeleri üzerine:

11. **Münafıkların, kitap ehlinden inkâr eden dostlarına, "Eğer siz yurdunuzdan çıkarılırsanız, mutlaka biz de sizinle beraber çıkarız, sizin aleyhinizde kimseye asla uymayız. Eğer savaşılırsanız, size mutlaka yardım ederiz," dediklerini görmedin mi? Allah, onların yalancı olduklarına şahitlik eder.**
12. **Andolsun eğer onlar çıkarılırsalar, onlarla beraber çıkmazlar; savaşsalar onlara yardım etmezler; yardım etseler bile arkalarını dönüp kaçarlar, sonra kendilerine de yardım edilmez.**

13. Kalplerinde sizin korkunuz, Allah korkusundan fazladır. Böyledir, çünkü onlar anlamayan bir topluluktur.
14. Onlar toplu olarak sizinle savaşamazlar, ancak müstahkem şehirlerde yahut duvarların ardından. Kendi aralarındaki çekişmeleri şiddetlidir. Sen onları toplu sanırsın, oysa onların kalpleri dağınıktır. Böyledir, çünkü onlar aklını kullanmayan bir topluluktur.
15. Bu Yahudilerin durumu; kendilerinden az önce, işlerinin günahını tatmış olan, ahirette de kendileri için acı bir azap bulunan kimselerin durumu gibidir.
16. Yahudileri kandıran münafıkların durumu; tıpkı şeytanın durumuna benzer ki insana, "İnkâr et!" dedi, inkâr edince de: "Ben senden uzağım, ben âlemlerin Rabb'i Allah'tan korkarım!" dedi.
17. İkisinin sonu, ateşte ebedi oldu. Zalimlerin cezası budur.
18. Ey inananlar, Allah'tan korkun ve kişi, yarın için ne gönderdiğine baksın. Allah'tan korkun; çünkü Allah, yaptıklarınızdan haberdardır.
19. Allah'ı unutup da Allah'ın da kendilerini unutturduğu kimseler gibi olmayın. Onlar yoldan çıkan kişilerdir.
20. Cehennem ehli ile cennet ehli bir olmaz. Cennet ehli kurtulanlardır.
21. Biz bu Kur'ân'ı bir dağa indirseydik, Allah'ın korkusundan onu baş eğmiş, parça parça olmuş görürdün. Bu misalleri, düşünsünler diye insanlara veriyoruz.
22. O, öyle Allah'tır ki, O'ndan başka tanrı yoktur. Görülmeyeni ve görüleni bilendir. Esirgeyen-bağışlayandır.
23. O, öyle Allah'tır ki, kendisinden başka hiçbir tanrı yoktur. O, meliktir, kutsaldır, selâmet verendir, emniyete kavuşturandır, gözetip koruyandır, üstündür, istediğini zorla yaptıran, büyüklükte eşi olmayandır. Allah, onların ortak koştukları şeylerden münezzehtir.
24. O, yaratan, var eden, varlıklara şekil veren Allah'tır. En güzel isimler O'nundur. Göklerde ve yerde olanlar O'nun şânını yüceltirler. O, aziz-hikmet sahibidir.

102. - 24. NÛR SURESİ

Medine döneminde inmiş, 64 âyettir. Adını, 35. âyette geçen "nûr" kelimesinden almıştır. Sûrede; bireysel ve toplumsal hayatla ilgili çeşitli hüküm ve prensipler ve aile hayatına ait esaslar yer almaktadır.

1. **Bu, bizim indirdiğimiz ve farz kıldığımız bir sûredir. Öğüt almanız için onda açık âyetler indirdik.**

Cahiliye devrinde fahişeleri çalıştıran kirahaneler (Kerhaneler) ve kerhaneciler vardı. İslâm geldiği vakit Medine'de bunlardan Ümmü Mehzûl gibi meşhur karılarla, kapıları bayraklı ve işaretli dokuz kadar kerhane vardı. Bu karılar ve kerhaneciler, müşriklerden idi. İçlerinde servet edinmiş olanları vardı. İslâm'da zina haram olduğundan bu fahişelerden bazıları, yeni Müslüman olmuş olan bazısına nikâh teklif etmiş ve kabul ederlerse nafakalarını taahhüt etmek istemiş, onlar da fakirlikleri ve ihtiyaç içinde bulunduklarından dolayı Resulullah'tan izin istemişler. Bunun üzerine âyet indirilerek o nikâhın müminlere haram kılınmıştır:

2. **Zina eden kadın ve erkekten her birine yüz sopa vurun; Allah'a ve ahiret gününe inanıyorsanız, Allah'ın dini hususunda sizi acıma duygusu kaplamasın! Müminlerden bir grup da onların cezasına şahit olsun.**
3. **Zina eden erkek, zina eden veya müşrik olan bir kadından başkası ile evlenemez; zina eden bir kadınla da ancak zina eden veya müşrik olan erkek evlenebilir. Bu, müminlere haram kılınmıştır.**
4. **Namuslu kadınlara zina isnadında bulunup, sonra dört şahit getiremeyenlere seksener sopa vurun ve artık onların şahitliğini hiçbir zaman kabul etmeyin. Onlar fasıklardırlar.**
5. **Ancak bundan sonra tevbe edip ıslah olanlar müstesnadır. Çünkü Allah çok bağışlayan-merhametlidir.**

Bu suredeki 4. ayet olan zina iftirası (kazif) ayeti indiğinde Ensar'dan biri ayağa kalkıp, "Bir adam karısı ile birisini görse ne olacak ki. Dava etse şehadeti reddedilecek ve seksen değnek vurulacak, fasıklığına hükmolunacak; zaniyi öldürse katlolunacak; dört şahit bulup getirinceye kadar ise işini bitirip gidecek, bir açıklık getir Allah'ım!" dedi.

Çıkar çıkmaz damadı Hilâl b. Ümeyye veya Uveymir kendini karşıladı, ne var dedi. "Şer var, karımı amcam oğlu Şüreyk b. Semha ile buldum." Hilal de, "Vallahi bu benim de derdim," dedi. Bunun üzerine ikisi bir Resulullah'a vardılar, haber verdiler. Resulullah kadını getirtip sorguya çekti, kadın inkâr etti, ashab toplanmıştı. Koca, önceki âyet gereğince kazif cezasına mahkum olacaktı. "Gözlerimle gördüm, kulaklarımla dinledim, Allah biliyor ki ben doğruyum, ancak hakkı söyledim, herhalde Allah'ın buna açıklık getireceğini ümid ederim," diyordu. Derken Resulullah'a vahy gelmeye başladı, ashab, vahyin gelişini işaretlerden anlıyorlardı, hepsi sustular, beklediler. Peygamber, "Müjde ya Hilal! Allah, senin için bir açıklık getirdi," buyurdu ve Liân âyetleri indirildi:

Lian, yani yeminleşme ayeti, kazf âyetinin genelinden bir istisna niteliğinde ve özellikle kocaların kendi zevcelerine kazfi hakkındadır: Kendi zevcelerine zina isnat edip de kendilerinden başka şahitleri olmayanlara gelince onların herbirinin şahitliği, yani o eşlerden herhangi birinin kazif cezasından kurtulması için şer'an dikkate değer bulunacak meşru ve uygun şehadeti kendisinin doğru söyleyenlerden olduğuna dair dört defa Allah adına yemin ederek şahitlik etmesidir. Yani şehadet ederim, billahi hiç şüphesiz ona attığım sözde kesinlikle doğruyum, diye tekrar tekrar dört kere yemin etmesidir. Beşincisi de, eğer yalan söyleyenlerden ise Allah'ın lanetinin kendi üzerine olmasını dilemesidir. Yani beşinci defa da böyle şehadet edecek: Eğer o zina isnadında bulunmada ve şehadette yalan söyledi ise Allah'ın laneti muhakkak üzerine olsun, diyecek ki bu, bir yemin-i münakidedir.

Bu âyette ilâhî kelâmın üslubu dikkat olunursa, kocanın yalanı takdirinde Allah tarafından lanete uğratılmasını ifade eder bir şekildedir. Nitekim Resulullah da bu beşinci, "mucib yani gerekçedir," buyurmuştur.

Koca böyle beş kere şehadetle liân yapınca kazif cezasından kurtulur, ithamı karısına yönelir. Zevceden de azabı, yani o dünyada verilecek azabı, o zevcenin kendisinin şöyle şehadet etmesi üzerinden kaldırır: Kocasının yalan söyleyenlerden olduğuna dair dört defa Allah adına yemin ile şahitlik etmesi, beşincisi de eğer (kocası) doğru söyleyenlerden ise Allah'ın gazabının kendi üzerine olmasını dilemesi, yani koca, sözünde doğru ise Allah'ın gazabını zevce kendi üzerine alacak; erkek tarafında lanet, kadın tarafında gazab üzerine on yemin verilmesi kadınlar üzerine gazabın lanetten daha tesirli olmasındandır. Böylece zevce de bu beş yemin ile şehadet ederse zina cezasını kendi üzerinden kaldırmış olur ve artık karı koca arasında ayrılık meydana gelir.

Netice olarak kazif, zina gibi çok çirkin, karı kocalık namusu da çok önemli olduğundan, bir taraf açısından kazif cezası, diğer taraf açısından da zina cezası yerine geçecek olacak liân da böyle önemli bir kurtuluş çaresidir ki, bunları Allah Teâlâ emir ve hüküm buyurdu. Allah'ın size bol lütfu ve merhameti olmasaydı da kendi kendinize kalsaydınız ve Allah tevbeleri kabul eden hüküm

ve hikmet sahibi olmasaydı da tevbelerinizi kabul etmeseydi, hikmetsiz hükümlere, nizamsız idarelere bırakıverseydi, neler olmazdı neler.

6. Eşlerine zina esnasında bulunup da kendilerinden başka şahitleri olmayanlara gelince, onların her birinin şahitliği kendisinin doğru söylediğine dair dört defa Allah adına yemin ederek şahitlik etmesi,
7. Beşinci defa da, eğer yalan söyleyenlerden ise, Allah'ın lanetinin kendi üzerine olmasını dilemesidir.
8. Kadının, kocasının yalan söyleyenlerden olduğuna dair dört defa Allah adına yemin ve şahitlik etmesi,
9. Beşinci defa da, eğer kocası doğru söyleyenlerden ise, Allah'ın gazabının kendi üzerine olmasını dilemesi kendisinden cezayı kaldırır.
10. Ya Allah'ın size lütfu ve merhameti olmasaydı ve Allah tevbeleri kabul eden hikmet sahibi olmasaydı?

Bühtan, ansızın atılıp insanı hayrette bırakan iftira demektir. Genellikle tefsir ve hadis kitaplarında rivayet edildiği üzere aşağıdaki âyetlerin nüzul sebebi şöyledir:

Hz. Aişe'ye İfk (İftira) Hadisesi

Hz. Aişe dedi ki: Resulullah, sefere çıkmak istediği zaman, kadınları arasında kura çeker, ismi çıkanla giderdi. Benî Mustalik gazasından (M.S. 627) önce yaptığı gazada da aramızda kura çekti, benim ismim çıktı, bundan dolayı Resulullah ile beraber çıktım. Bu, hicab (örtünme) âyetinin inişinden sonra idi. Onun için bir hevdece (deve üzerine konulan kapalı taşıyıcıya) konuldum, dönüşte Resulullah Medine'ye yaklaşınca bir yerde konakladı, sonra da yola çıkmaya nida ettirdi. Yola çıkmaya seslendikleri sırada ben kalktım ve yürüyüp ordugahı geçtim, tuvalete gittim. Yerime dönerken göğsümü yokladım, ne göreyim Zafâr boncuklarından bir dizim vardı, kopmuş düşmüş. Bunun üzerine döndüm, kaybolan dizimi aradım, bunu aramak beni alıkoydu. Benim yol nakliyemi yapmakta olan grup, hevdeci yüklenmişler ve beni içinde zannetmişler. Çünkü hafif idim, henüz küçük yaşta idim; beni hevdecte sanmışlar, deveyi çekmişler gitmişler. Döndüğüm zaman orada kimseyi bulamadım, bundan dolayı belki beni aramak için dönerler dedim, oturdum. Derken uyumuşum.
Safvân b. Muattal ordunun arkasına kalır, insanların eşyalarını araştırır, bir şey kalmış ise kaybolmaması için diğer konak yerine götürürdü, beni görünce tanımış, "Allah'tan geldik ve yine O'na döneceğiz," demesiyle uyandım, hemen feracemle yüzümü örttüm, devesinden indi, ben bininceye kadar çekildi, bindim. Sonra deveyi çekti, yürüdü, öğle sıcağında orduya yetiştik; inmişler, bağrışıyorlardı.

İndikleri zaman beni bulamadıklarından insanlar çalkalanmış, o sırada ben üzerlerine varıverdim, artık herkes beni konuşmuş. Beni lakırdıya almış, helak olan helak olmuş. Resulullah Medine'ye ayak bastı ve bana bir ağrı, sızı meydana geldi. Fakat rahatsız olduğum zamanlar Peygamber'den tanıyageldiğim alaka ve lütfu bu defa görmedim, ancak yanıma giriyor, "nasıl o?" diyordu. Bu, beni işkillendirdi, henüz söylenen sözlerden haberim yoktu, nihayet nekahet dönemine geldim.
Bir gece, Ebu Bekir'in halasının oğlu ve onun hücresinde barınan bir yetim olan Mıstah'ın annesi ile tuvaletim için dışarı çıktım. İşim biter bitmez yine Mıstah'ın annesi ile odama doğru döndük. Derken Mıstah'ın annesi mırtı, yani yün çarşafı içinde sürçtü dedi. Ben buna itiraz ettim. "Bedir'de bulunmuş bir zata sövüyor musun?" dedim, "Haberin yok mu?" dedi, "Ne var?" dedim. "Ben dedi, şehadet ederim ki, sen hakikaten 'Habersiz mümin hanımlardansın.'" Sonra ifk'çilerin dediklerini anlattı. Derhal hastalık üstüne hastalığım arttı, hemen ağlayarak döndüm.
Sonra Resulullah girdi ve "nasıl o?" dedi. "Bana izin ver, ana babamın yanına gideyim," dedim. İzin verdi, ben de anama babama gittim. Anneme: "Ey anne, dedim, insanlar neler söylüyorlar?" "Kızcağızım! dedi, kendini üzme, vallahi bir erkeğin yanında sevgili parlak bir kadın olsun ve ortakları bulunsun da aleyhinde çok laf etmesinler, pek azdır. Daha, bu ana kadar söylenilen sana malum olmadı mı?" Ben ağlamaya başladım ve bütün gece sabaha kadar ağladım. Ağlarken babam yanıma geldi, anneme, "Bu, niye ağlıyor?" dedi. "Bu ana kadar söylenilenden bilgisi yokmuş," dedi. Babam da ağladı, "Sus kızım!" dedi. Gözyaşım dinmedi, ana babama ağlamak, ciğerimi parçalayacak gibi geliyordu.
İkisi de yanımda oturmuş, ben ağlıyorken Resulullah, üzerimize geliverdi, selam verdi, sonra oturdu. Hakkımda söylenilen söylenileliden beri yanımda oturmamıştı ve bir ay olmuş Allah Teâlâ ona benim bu işimle ilgili vahiy indirmemişti. Sonra dedi ki: "Ey Aişe! Hal önemli, senden bana şöyle şöyle söz yetişti, şimdi sen bu durumdan temiz ve beri isen Allah, muhakkak seni aklayacak ve eğer bir günaha düştünse Allah'a istiğfar ile tevbe et. Çünkü kul tevbe edince Allah, tevbeyi kabul eder." Ne zaman ki Peygamber, konuşmasını bitirdi, göz yaşlarım boşandı, sonra babama, "Tarafımdan Resulullah'a cevap ver" dedim. "Vallahi ne diyeceğimi bilmiyorum" dedi. Bunun üzerine anneme, dedim, "Tarafımdan Resulullah'a cevap ver." O da "Vallahi ne diyeyim, bilmiyorum," dedi.
Ben, henüz küçük yaşta idim, Kur'ân'dan çok okuyamazdım. Yani çok delil getirebilecek halde değildim. Dedim ki: "Vallahi ben anladım. Siz bunu işitmişsiniz, hatta gönüllerinizde yer etmiş, inanmışsınız. Şimdi ben size beriyim desem inanmayacaksınız ve eğer benim muhakkak tertemiz olduğumu Allah bilip du-

rurken size kötü bir itirafta bulunsam hemen tasdik edeceksiniz. Vallahi benimle size başka bir mesel bulamıyorum, ancak Yusuf'un babası o salih kulun ki ismini zikretmemiştim dediği gibi, 'Artık bana düşen güzel bir sabırdır. Sizin anlattığınıza göre, yardımına sığınılacak ancak Allah'tır,'" dedim, sonra yattım. O halde ben, vallahi biliyordum ki, Allah, muhakkak beni temize çıkarır. Fakat vallahi, hakkımda vahy-i metlüvu (Kur'ân âyeti) indireceğini zannetmiyordum. Ve fakat umuyordum ki, Resulullah uykuda bir rüya görür de Allah, beni onunla temize çıkarır. Allah bilir ya, Resulullah yerinden kalkmamıştı ve Ehl-i Beyt'ten kimse de dışarı çıkmamıştı.

Allah, Peygamber'ine vahyi indiriverdi, ona vahyedilirken olagelen hal hemen geliverdi ki, kış günüde bile vahyin ağırlığından dolu danesi gibi ter dökülürdü. Bunun üzerine, bir örtü örtüldü ve başının altına bir yastık konuldu. Vallahi ben telaş etmedim, aldırmadım, çünkü beraatimi, suçsuzluğumu biliyordum. Fakat Resulullah açılıncaya kadar, insanların dediklerine hak verecek bir vahiy gelivermek korkusundan, anamın babamın canları çıkacak zannettim. Ne zaman ki Resulullah açıldı, gülüyordu, ilk söylediği kelime şu oldu: "Müjde ey Aişe! Rahat ol, vallahi Allah, seni kat'î olarak akladı," dedi. "Hamd, Allah'a; ne sana ne de ashabına," dedim. Annem, "Kalk ona!" Ben, "Vallahi ne ona kalkarım, ne de beraetimi indiren Allah'dan başkasına hamd ederim," dedim. Burada Allah, on âyet indirmişti.

Ebu Bekir, "Vallahi bundan sonra artık Mıstah'a infak etmem" dedi. Çünkü ona yakınlığı ve fakirliği sebebiyle nafaka veriyordu. Bu sebeple de Allah, şu âyeti indirdi. "İçinizden faziletli olanlar (yakınlara...) vermemeye yemin etmesinler. Allah'ın sizi bağışlamasını arzulamaz mısınız?" (Nur, 24/22). Ebu Bekir de "Evet, vallahi, Allah'ın beni mağfiret etmesini severim" dedi. Mıstah'a yine nafakası verilmeye devam edildi.

Netice olarak aklanmam ayeti nazil olunca Resulullah kalktı minbere çıktı, bunları anlattı ve Kur'ân'ı okudu ve minberden indiğinde Abdullah b. Ubeyy'e, Mıstah'a, Hamne'ye ve Hassan'a had cezası vurdu.

11. Bu ağır iftirayı uyduranlar içinizden bir gruptur. Bunu kendiniz için bir kötülük saymayın; aksine o, sizin için bir iyiliktir. Onlardan her biri için işlediği günah vardır. Bu günahın büyüğünü yüklenen kimse için büyük bir azap vardır.

12. Erkek ve kadın müminlerin, bu iftirayı işittiklerinde, kendilerine iyi zanda bulunup da, "bu apaçık bir iftiradır" demeliydiler!

13. Bu iftiracıların da dört şahit getirmeleri gerekmez miydi? Mademki şahitler getirip ispat edemediler, öyle ise onlar Allah nezdinde yalancıların ta kendisidirler.

14. Dünya ve ahirette size Allah'ın lütuf ve merhameti olmasaydı, size mutlaka büyük bir azap isabet ederdi.
15. Çünkü siz bu iftirayı, birbirinizin ağzından alıyor ve hakkında bilgi sahibi olmadığınızı ağızlarınızda geveleyip duruyorsunuz. Bunun önemsiz olduğunu sanıyorsunuz. Hâlbuki bu, Allah katında büyüktür.
16. Onu duyduğunuzda, "Bunu konuşup yaymamız bize yakışmaz. Haşâ! Bu, çok büyük bir iftiradır," demeli değil miydiniz?
17. Eğer müminler iseniz Allah, aynısını ebedi tekrarlamamayı size öğütlüyor.
18 Allah âyetlerini size açıklıyor. Allah, bilen-hikmet sahibidir.
19. İnananlar arasında kötü söz ve davranışın yayılmasını arzulayan kimseler için dünyada da ahirette acı bir azap vardır. Allah bilir; siz bilmezsiniz.
20. Ya sizin üstünüze Allah'ın lütuf ve merhameti ve Allah, çok şefkatli-merhametli olmasaydı!
21. Ey iman edenler! Şeytanın adımlarını izlemeyin. Kim şeytanın adımlarını izlerse, bilsin ki o, fuhşiyatı ve kötülüğü emreder. Eğer üstünüzde Allah'ın lütuf ve merhameti olmasaydı, içinizden hiçbir kimse temize çıkmazdı. Fakat Allah, dilediğini arındırır. Allah işiten-bilendir.

Mistah, Ebu Bekir'in halasının oğlu ve onun hücresinde barınan bir yetimdi. Ebu Bekir, ona ve akrabalarına infakta bulunurdu. Hz. Aişe'ye yapılan kazf iftirası olan İfk hadisesine karışmıştı. Yukarıdaki ayetler inince Ebu Bekir, onlara artık yardım etmeyeceğine yemin etmişti.
Mıstah, işin başında, o işte günahının olmadığına yemin etti. Ebu Bekir, "İftira hakkında söz söylemedinse de söylenenlere güldün ya!" dedi. Mıstah, "Benim o gülmem, iftiraya değil, Hasan'ın sözüne hayretten dolayı idi," dedi. Ebu Bekir, buna inanmadı. Bunun üzerine:

22. İçinizden faziletli ve servet sahibi kimseler akrabaya, yoksullara, Allah yolunda göç edenlere vermeyeceklerine yemin etmesinler; bağışlasınlar, ilgi göstersinler. Allah'ın sizi bağışlamasını arzulamaz mısınız? Allah çok bağışlayan-merhametlidir.

Aişe'ye iftira yapanların lideri ve Münafıkların başı Abdullah b. Übey b. Selül hakkında:

23. Namuslu ve kötülüklerden habersiz mümin kadınlara zina isnadında bulunanlar, dünya ve ahirette lanetlenmişlerdir. Onlara büyük bir azap vardır.

24. **O gün dilleri, elleri ve ayakları, yapmış olduklarından dolayı aleyhlerinde şahitlik edecektir.**
25. **O gün Allah onlara gerçek cezalarını verecek ve onlar Allah'ın gerçek olduğunu anlayacaklar.**

Münafıkların attıkları iftiradan Aişe'nin beraati hakkında:

26. **Kötü kadınlar kötü erkeklere, kötü erkekler ise kötü kadınlara; temiz kadınlar temiz erkeklere, temiz erkekler de temiz kadınlara yaraşır. İşte bu temiz olanlar, iftiracıların söylediklerinden çok uzaktırlar. Kendileri için bağışlanma ve güzel bir rızık vardır.**

Cahiliye halkı, birinin evine vardıklarında mahremiyete saygı gözetmezlerdi. Resulullah'a Ensar'dan bir kadın gelip, "Ya Resulullah, ben evimde öyle bir halde bulunurum ki, hiç kimsenin beni öyle görmesini istemem. Fakat ailemden bir kimsenin, üzerime gelip giriverdiği de eksik olmaz," demişti bunun üzerine şu âyet indirildi:

27. **Ey iman edenler! Kendi evinizden başka evlere, geldiğinizi farkettirip ev halkına selam vermedikçe girmeyin. Bu sizin için daha iyidir. Herhalde anlarsınız.**
28. **Orada kimse bulamazsanız, size izin verilinceye kadar oraya girmeyin. Eğer size, "Geri dönün!" denilirse, hemen dönün. Çünkü bu, sizin için daha temiz bir davranıştır. Allah, yaptığınızı bilendir.**

Ebu Bekir, "Ya Resulallah! Biz ticaretimizde çeşitli yerlere gider ve hanlara, kervansaraylara konarız. İzin verilmedikçe oralara girmeyelim mi?" demişti. Bunun üzerine şu âyet nazil oldu:

29. **İçinde kendinize ait bir şeylerin bulunduğu ve oturulmayan bir eve girmenizde herhangi bir sakınca yoktur. Allah, sizin açığa vurduklarınızı da, gizlediklerinizi de bilir.**
30. **Mümin erkeklere deki, gözlerini sakınsınlar, ırzlarını korusunlar. Çünkü bu, onlar için daha temiz bir davranıştır. Şüphesiz Allah, onların yaptıklarından haberdardır.**

Mersed'in kızı Esma'nın bir hurma ağacı vardı. Medine'nin bazı kadınları, örtüsüz olarak Esma'nın yanına gelirler ve hurma ağacının altında otururlar, gö-

ğüsleri açılıp görünür, ayaklarındaki bilezikleri (halhalları) meydana çıkarırlardı. Esma'nın, bu kadınların durumlarından hoşlanmayıp, "Bu hal, ne çirkindir," demesi üzerine:

31. Mümin kadınlara da söyle: Gözlerini haramdan sakınsınlar ve iffetlerini korusunlar. Görünen kısımları müstesna, süslerini teşhir etmesinler. Başörtülerini, yakalarının üzerine atsınlar. Kocaları, babaları, kocalarının babaları, kendi oğulları, kocalarının oğulları, erkek kardeşleri, erkek kardeşlerinin oğulları, kız kardeşlerinin oğulları, kendi kadınlarına, ellerinin altında bulunan (köleleri), erkeklerden kadına ihtiyacı kalmamış (cinsellikten düşmüş) hizmetçiler yahut henüz kadınların gizli kadınlık hususiyetlerinin farkında olmayan çocuklardan başkasına zinetlerini göstermesinler. Gizledikleri zinetleri (halhallarını) anlaşılsın diye ayaklarını yere vurmasınlar. Ey müminler! Hep birlikte Allah'a tevbe ediniz ki kurtuluşa eresiniz.

Medine Münafıklarının reisi Abdullah b. Übey, birini esir etti. Esir, evlenmek için Abdullah'ın cariyesine talip oldu. Cariye, Müslüman olduğu için, kafir olan esire varmaktan imtina etti. Abdullah, ikisinden doğan çocuktan faydalanmak gayesi ile esire varması için cariyesini zorladı. Çünkü evlenmiş bir köle ile bir cariyeden doğan çocuklar da, ana babaları gibi, efendinin malı olur. Bunun üzerine:

32. Aranızdaki bekârları, kölelerinizden ve cariyelerinizden iyi davranışta olanları evlendirin. Eğer bunlar fakir iseler, Allah kendi lütfu ile onları zenginleştirir. Allah, geniş olan-bilendir.

33. Evlenme imkânını bulamayanlar ise, Allah, lütfu ile kendilerini varlıklı kılıncaya kadar iffetlerini korusunlar. Ellerinizin altında bulunanlardan (köleler ve cariyelerden) şartlı köle (mükatebe) yapmak isteyenlerle, eğer kendilerinde (hürriyete kavuşmalarında kendileri için) bir iyilik görüyorsanız, hemen mükatebe yapın. Allah'ın size vermiş olduğu malından siz de onlara verin. Dünya hayatının geçici menfaatlerini elde edeceksiniz diye, namuslu kalmak isteyen cariyelerinizi fuhşa zorlamayın. Kim onları zor altında bırakırsa, bilinmelidir ki, zorlanmalarından sonra Allah çok bağışlayıcı-merhametlidir.

34. Andolsun ki Biz size açıklayıcı âyetler, sizden önce yaşayıp gitmiş olanlardan örnekler ve takva kimseler için öğütler indirdik.

35. Allah, göklerin ve yerin nurudur. O'nun nurunun temsili, içinde lamba bulunan bir kandil gibidir. O lamba bir billur içindedir; o billur da sanki

inciye benzer bir yıldız gibidir ki, doğuya da batıya da nisbet edilemeyen mübarek bir ağaçtan çıkan yağdan tutuşturulur. (Bu öyle bir ağaç ki) yağı, nerdeyse, kendisine ateş değmese bile ışık verir. Nur üstüne nurdur. Allah dilediği kimseyi nuruyla hidayete iletir. Allah insanlara misal verir; Allah her şeyi bilir.

Salim b. Ömer, çarşıda bulunuyordu. Ezan okundu, bütün Müminler kalktılar. Dükkanlarını kapattılar, mescide gidip namazlarını kıldılar. Bunlar hakkında:

36. Allah o evlerde yücelmesine ve içlerinde isminin okunmasına izin vermiştir. Orada sabah akşam O'nu tesbih ederler.
37. Bazı insanlar ki, ne ticaret ne de alış veriş onları Allah'ı anmaktan, namaz kılmaktan ve zekât vermekten alıkoyar. Onlar, kalplerin ve gözlerin allak bullak olduğu bir günden korkarlar.
38. Çünkü Allah, kendilerine işledikleri amellerin en güzeli ile ecir verecek, lütfundan fazlasını da bahşedecektir ve Allah, dilediğine hesapsız rızık verir.

Müşrik Utbe b. Rabia, Cahiliyye devrinde dine sarılır, güya zühd ve takvada bulunurdu. İslam dini geldikten sonra inkâr etti. Bunun üzerine:

39. İnkâr edenlere gelince, onların amelleri, ıssız çöllerdeki serap gibidir ki, susayan onu su zanneder, nihayet ona vardığında orada herhangi bir şey bulamamış, üstelik yanı başında da Allah'ı bulmuştur. Allah ise onun hesabını tastamam görmüştür. Allah hesabı çok çabuk görür.
40. Ya da engin bir denizdeki yoğun karanlıklar gibidir ki, onu dalga üstüne dalga kaplıyor; üstünde de bulut. Bir biri üstüne karanlıklar. İnsan, elini çıkarıp uzatsa, nerdeyse onu dahi göremez. Bir kimseye Allah, nur vermemişse, artık ona nur yoktur.
41. Görmez misin ki, göklerde ve yerde bulunanlarla, dizi dizi kuşların Allah'ı tesbih ettiklerini? Her biri kendi tesbihini ve duâsını bilmiştir. Allah, onların yapmakta olduklarını bilendir.
42. Göklerin ve yerin hükümdarlığı Allah'ındır; dönüş ancak Allah'adır.
43. Görmez misin ki Allah bulutları sürüklüyor; sonra onları bir araya getirip üst üste yığıyor. İşte görüyorsun ki bunlar arasında yağmur çıkıyor. O, gökten, sanki oradaki dağlardan da dolu indirir. Artık onu dilediğine isabet ettirir; dilediğinden de onu uzak tutar; bu bulutlardan çıkan şimşeğin parıltısı nerdeyse gözleri alır!
44. Allah, gece ile gündüzü döndürüyor. Şüphesiz bunda basiret sahibi olanlar için mutlak bir ibret vardır.

45. Allah, bütün canlıları sudan yarattı. İşte bunlardan kimi karnı üstünde sürünür, kimi iki ayağı üstünde yürür, kimi dört ayağı üstünde yürür. Allah dilediğini yapar; çünkü Allah her şeye kâdirdir.
46. Andolsun Biz açıklayan âyetler indirdik. Allah dilediğini doğru yola iletir.
47. Bir de "Allah'a ve Resulü'ne inandık ve itaat ettik," diyorlar, sonra dönüyorlar; bunlar mümin değildirler.

Bişr adındaki bir münafık, bir Yahudi ile bir arazi hakkında anlaşmazlığa düşmüştü. Münafık haksızdı; onun için Yahudi onu Resulullah'a mahkemeye gidelim diye Allah'ın hükmüne davet etti, çünkü Peygamberin, haksızlığa meydan vermeyeceğini biliyordu. Münafık ise Yahudilerin hahambaşı Kâ'b b. Eşref'e gidelim dedi, çünkü hakka razı olmuyor, dalavere ile haksız bir hüküm alacağını ümit ediyordu. Şu âyetlerin nüzul sebebi bu oldu:

48. Aralarında hükmetmesi için Allah'a ve Resulü'ne çağrıldıklarında, bakarsın ki, bir kısmı yüz çevirir.
49. Ama hak, lehlerine ise, ona gönülden bağlı olarak gelirler.
50. Kalplerinde bir hastalık mı var? Yoksa şüphe ve tereddüt içinde midirler? Yoksa Allah ve Resulü'nün kendilerine zulüm ve haksızlık edeceğinden mi korkuyorlar? Hayır, asıl zalimler kendileridir!
51. Aralarında hüküm vermesi için Allah'a ve Resulü'ne davet edildiklerinde müminlerin sözü ancak, "işittik ve itaat ettik" demeleridir. İşte bunlar asıl kurtuluşa erenlerdir.
52. Allah'a ve Resulü'ne itaat eden, Allah'a saygı duyan ve O'ndan sakınanlar; işte onlar kurtulanlardır.

Münafıklar, Peygamber'e, "Sen, nerede olursan biz de seninle beraberiz. Sen, çıkarsan biz de elbette çıkarız. Sen, durursan biz de dururuz. Sen, bize cihad ile emredersen, yemin olsun, biz de seninle beraber savaşırız," demeleri üzerine:

53. Münafıklar, hakikaten kendilerine emrettiğin takdirde mutlaka çıkacaklarına ağır yeminleri ile Allah'a yemin ettiler. De ki: Yemin etmeyin. İtaatiniz malumdur! Şüphesiz Allah, yaptıklarınızdan haberdardır.
54. De ki: Allah'a itaat edin; Peygambere de itaat edin. Eğer yüz çevirirseniz şunu bilin ki, Peygamberin sorumluluğu kendine yüklenen, sizin sorumluğunuz da size yüklenendir. Eğer ona itaat ederseniz, doğru yolu bulmuş olursunuz. Peygambere düşen, sadece açık duyurmaktır.

Peygamber ve Ashabı, Mekke'den Medine'ye hicret edince, Medine halkı olan Ensar, onları Medine'ye yerleştirdiler. Bunun üzerine Müşrikler, her yandan Müminler üzerine musallat oldular. Müminler korku içinde kalıp silahlarını bırakamadılar. Birbirlerine, "Nasıl yaşadığımızı görüyorsunuz? Üzerimizde Allah'tan başka korkmayacağımız bir gün gelmeyecek mi? Her korkudan emin olarak huzur içinde bir gece geçirmeyecek miyiz?" demeleri üzerine:

55. Allah, sizlerden iman edip iyi davranışlarda bulunanlara, kendilerinden öncekileri hakim kıldığı gibi, kendilerini de yeryüzüne hakim kılacağını, onlar için beğenip seçtiği dini onların iyiliğine yerleştirip koruyacağını ve geçirdikleri korku döneminden sonra, bunun yerine onlara güven sağlayacağını vaad etti. Çünkü onlar bana kulluk ederler. Hiçbir şeyi bana eş tutmazlar. Artık bundan sonra kim inkâr ederse, işte bunlar asıl fasıklardır.

56. Namazı kılın, zekâtı verin, peygambere itaat edin ki merhamet edilesiniz.

57. İnkâr edenlerin, yeryüzünde Allah'ı aciz bırakacaklarını sanmayasın! Onların varacağı yer cehennemdir. Ne kötü varış yeridir!

Esma binti Mersed, "Biz, bazan bir kadınla bir erkeğin yanına gireriz. Onların yorgan altında bulunduklarını görürüz," demesi üzerine:

58. Ey iman edenler! Ellerinizin altında bulunan (köle ve cariyeleriniz) ve içinizden henüz erginlik çağına girmemiş olanlar, sabah namazından önce, öğleyin soyunduğunuz vakit ve yatsı namazından sonra (yanınıza gireceklerinde) sizden üç defa izin istesinler. Bunlar mahrem halde bulunabileceğiniz üç vakittir. Bu vakitlerin dışında ne sizin için ne de onlar için bir mahzur vardır. İşte Allah, âyetlerini size böyle açıklar. Allah bilen-hikmet sahibidir.

59. Sizden olan çocuklarınız erginlik çağına girdiklerinde, kendilerinden öncekiler izin istedikleri gibi, onlar da izin istesinler. İşte Allah, âyetlerini size böyle açıklar. Allah, bilen-hikmet sahibidir.

60. Bir nikâh ümidi kalmayan, çocuktan kesilmiş yaşlı kadınların ise, zinetlerini göstermeksizin dış elbiselerini çıkarmalarında kendilerine bir vebal yoktur. Yine de iffetli olmaları kendileri için daha hayırlıdır. Allah işiten-bilendir.

Ümmü Mektum, âmâ idi. Özründen dolayı Peygamber, ondan cihadı kaldırmıştı. Ayrıca Ensar'dan bazı kimseler, toplu yemekte cemiyet içinde nefret ve

eza verecek bir durumun hasıl olmasından korkarlar da tek tek yemek yerlerdi. Bunların üzerine:

61. Âmâya güçlük yoktur; topala güçlük yoktur; hastaya da güçlük yoktur. Sizin için de gerek kendi evlerinizden gerekse babalarınızın evlerinden, annelerinizin evlerinden, erkek kardeşlerinizin evlerinden, kız kardeşlerinizin evlerinden, amcalarınızın evlerinden halalarınızın evlerinden, dayılarınızın evlerinden, teyzelerinizin evlerinden veya anahtarlarına malik olduğunuz yerlerden yahut dostlarınızın evlerinden yemenizde bir sakınca yoktur. Toplu halde veya ayrı ayrı yemenizde de bir güçlük ve günah yoktur. Evlere girdiğiniz zaman Allah tarafından mübarek ve güzel bir yaşama dileği olarak kendinize selam verin. İşte Allah, anlayasınız diye size âyetlerini böyle açıklar.

Peygamber, hutbelerinde Münafıklara tariz yapar ve onları ayıplardı. Bu esnada onlar, sağa sola bakar, kendilerini kimsenin görmediğine kanaat getirince, namaz kılmadan sıvışıp giderlerdi. Onları biri görecek olursa, dışarı çıkmazlar, ister istemez mescidde kalırlar ve korkudan namazı kılarlardı. Bunun üzerine Allah:

62. Müminler ancak, Allah'a ve Resulü'ne inanan kimselerdir. Onlar o Peygamber ile birlikte sosyal bir işle meşgul iken ondan izin istemedikçe bırakıp gitmezler. Şu senden izin isteyenler, hakikaten Allah'a ve Resulü'ne iman etmiş kimselerdir. Öyle ise, bazı işleri için senden izin istediklerinde, sen de onlardan dilediğine izin ver; onlar için Allah'tan bağış dile; çünkü Allah mağfiret edici-merhametlidir.

63. Peygamberin davetini, aranızdan birbirinizin daveti gibi tutmayın. İçinizden, birini siper ederek sıvışıp gidenleri muhakkak ki Allah bilmektedir. Bu sebeple, O'nun emrine aykırı davrananlar, başlarına bir bela gelmesinden veya kendilerine acı bir azap isabet etmesinden sakınsınlar.

64. Bilin ki, göklerde ve yerde ne varsa Allah'ındır. O, ne yolda olduğunuzu iyi bilir. Ona döndürüldükleri günde ise, yapmış olduklarını hemen kendilerine haber verir. Allah, her şeyi bilendir.

103. - 22. HAC SURESİ

Çoğu Mekke, bir kısmı, Medine döneminde inmiş, 78 âyettir. Hac ibadetinden bahsettiği için bu adı almıştır.
Sûrede ayrıca kıyamet gününün dehşetinden, kıyamet günü yaşanacak sahnelerden, cihattan ve helak edilmiş eski toplumlardan söz edilir.
Beni Mustalik (M.S. 627) seferi esnasında İslam ordusu, geceleyin yürüyordu. Bu sırada şu iki ayet indi:

1. **Ey İnsanlar! Rabbinizden korkun! O Saat'in sarsıntısı büyük bir şeydir.**
2. **Onu göreceğiniz gün, her emziren kadın emzirdiğinden geçer. Her hamile kadın çocuğunu düşürür. İnsanları sarhoş görürsün, hâlbuki sarhoş değillerdir. Allah'ın azabı çok şiddetlidir.**
3. **İnsanlardan bazıları Allah hakkında bir bilgisi olmadığı halde tartışır ve her azılı şeytanın ardına düşer.**
4. **Şeytan hakkında şöyle hüküm verilmiştir: Kim onu dost edinirse, o muhakkak onu saptırır ve cehennem azabına götürür.**
5. **Ey insanlar! Öldükten sonra dirilmekte şüphede iseniz; şüphesiz sizi topraktan, sonra nutfeden sonra bir alekadan sonra yapısı belli belirsiz bir et parçasından yarattık. Dilediğimizi belli süreye kadar rahimlerde tutarız. Sonra sizi bir bebek olarak çıkarırız. Sonra sizi, olgunluk çağına erişmeniz için bırakırız. Kiminiz öldürülür, kiminiz de önceki bilgisinden sonra, hiçbir şey bilmemek üzere, ömrünün en kötü zamanına ulaştırılır. Bir de yeryüzünü görürsün ki kupkurudur; fakat Biz onun üzerine su indirdiğimiz zaman, harekete geçer, kabarır, her güzel çiftten bitkiler bitirir.**
6. **Bunlar gösteriyor ki, Allah şüphesiz haktır. Şüphesiz ölüleri o diriltir. O, her şeye kadirdir.**
7. **O Saat şüphesiz gelir ve muhakkak ki Allah kabirlerdekileri diriltir.**
8. **Bazı insanlar bir bilgiye, bir delile ve aydınlatıcı bir kitaba dayanmaksızın Allah hakkında tartışır,**
9. **Allah yolundan şaşırtmak için büyüklük taslayarak. Dünyada ona bir rezillik vardır. Kıyametin gününde ona cehennem azabını tattıracağız.**
10. **Bunlar, senin ellerinle kazandığın günahlar sebebiyledir. Allah, kullarına zulmeden değildir.**

Kalpleri İslam'a ısındırılan demek olan Müellefetü'l-kulûb'dan Uyeyne b. Bedr, Akra b. Habis ve Abbas b. Mirdas'ın kendi aralarında anlaşıp "Muhammed'in

dinine gireriz; eğer bize bir iyilik gelirse onun hak olduğunu kabul ederiz, yoksa onun doğru olmadığına hükmederiz," şeklindeki sözleri üzerine:

11. Bazı insanlar, Allah'a bir yönden ibadet eder. Eğer kendisine bir iyilik gelirse onunla tatmin olur. Eğer başına bir bela gelirse yüzüstü döner. Dünyayı da ahireti de kaybeder. Apaçık kayıp budur.
12. Allah'ı bırakır da kendine zarar ve fayda veremeyecek şeylere yalvarır. Derin sapıklık budur.
13. O, zararı faydasından daha yakın olana yalvarıyor. Yalvardığı şey ne kötü yardımcı ve ne kötü yoldaştır.
14. Şüphe yok ki Allah, iman edip salih amelleri işleyenleri altından ırmaklar akan cennetlere koyacak. Allah dilediğini yapar.

Peygamber'in düşmanları ve ona hased edenler, Allah'ın ona yardım etmeyeceğini ümid ederlerdi. Allah'ın, Peygamber'ine yardım ettiğini gördükçe kinleri artardı. Onların bu durumlarını reddetmek üzere:

15. Allah'ın, Peygamber'e dünyada ve ahirette yardım etmeyeceğini sanan kimse yukarıya bir ip uzatsın, sonra kendini boğsun da baksın bu hilesi, kendisini öfkelendiren şeyi giderecek mi?
16. Biz, onu böylece, apaçık âyetler olarak indirdik. Şüphesiz Allah, dilediğini doğru yola eriştirir.
17. Şüphesiz o iman edenler, Yahudi olanlar, Sabiîler (yıldıza tapanlar), Hıristiyanlar, ateşe tapanlar ve eş koşanların Allah, kıyametin günü arasını şüphesiz ayıracaktır. Allah her şeye şahittir.
18. Görmedin mi, göklerdekiler ve yerdekiler, güneş, ay ve yıldızlar, dağlar, ağaçlar, bütün hayvanlar ve insanların çoğu Allah'a secde ediyor. Birçoğunun üzerine de azap hak olmuştur. Allah kimi hakir kılarsa artık ona ikram edecek yoktur. Allah dilediği şeyi yapar.

Aşağıdaki ayet, Bedir savaşı (M.S. 624) günü Hz. Hamza, Hz. Ali ve Hz. Ubeyde b. el-Haris üçünün Kureyş'ten Rebia'nın oğulları Utbe ve Şeybe, bir de Utbe'nin oğlu Velid ile çarpışmaları hususunda inmiştir.
Bedir Günü, iki ordu karşılaştığında Müşriklerden Rabia'nın oğulları Utbe ve Şibe ile Utbe'nin oğlu Velid, iki ordu arasına çıkıp Müminlerden kendileri ile savaşacak er istediler. Ensar'dan üç kişi, bunlarla vuruşmak için meydana çıktılar. Bunun üzerine Müşrikler, bunlara, "Siz, kimlerdensiniz?" diye sordular. Müminler, "Ensar'dan bir kavimiz," dediler. Müşrikler, Ensar sözünü duyunca, "Siz, bizim dengimiz değilsiniz. Bizim, sizinle davamız yoktur," dediler.

Onlardan bir münadi, "Ya Muhammed! Bize, kavminizden dengimiz olanları çıkar!" diye bağırdı. Bunun üzerine Peygamber, "Kalk ya Ubeyde b. Hars, kalk ya Hamza b. Abdulmuttalib, kalk ya Ali b. Ebi Talib!" buyurdular. Onlar, kalktılar. Ellerinde silahlarla Müşriklere yaklaştılar. Müşrikler, bunlara, "Sizler kimlersiniz?" diye sordular. Müminler, künyelerini söyleyerek kendilerini Müşriklere bildirdiler. Onlar, "Evet! Sizler, bizim dengimizsiniz," dediler.
Müminlerin en yaşlısı olan Ubeyde Utbe'nin, Hamza Şibe'nin, Ali de Velid'in karşısına geçtiler. Hamza ile Ali, düşmanlarını bir darbede tepeleyip öldürdüler. Ubeyde ile Utbe, birbirlerine birer vuruş yaptılar. Ubeyde'nin ayağı kesilmiş, iliği akıyordu. Hamza ile Ali gelip Utbe'yi öldürdükten sonra Ubeyde'yi yüklenip Peygamber'in huzuruna getirdiler ve önüne koydular. Bunun üzerine Ubeyde, "Ey Allah'ın Resulü! Ben, şehid olmadım mı?" diye sordu. Peygamber, "Evet, şehid oldun," cevabını verince Ubeyde, sevinç içinde Peygamber'in huzurunda şehadet mertebesine nail olarak ruhunu Rabbine teslim etmesi üzerine:

19. Şu iki hasım, Rableri hakkında tartışmaya girmiştir. O'nu inkâr edenlere ateşten elbiseler biçilmiştir. Başlarının üstünden kaynar su dökülür.
20. Bununla karınlarındakiler ve derileri eritilir.
21. Bir de bunlara demirden kamçılar vardır.
22. Gamdan dolayı oradan her çıkmak istediklerinde, oraya geri çevrilirler: "Yakıcı azabı tadın!" denir.
23. Şüphesiz Allah iman edip yararlı iş işleyenleri, altından ırmaklar akan cennetlere koyacak, orada altın bilezikler ve inciler takınacaklar. Oradaki elbiseleri de ipektendir.
24. Sözün en güzeline ulaştırılmışlar ve övülenin yoluna eriştirilmişlerdir.

Hudeybiye senesi (M.S. 628) Hz. Peygamber, bin beş yüz kadar Ashabı ile Medine'den çıkıp Mekke'ye yöneldi. Amacı, savaş değil, Kabe'yi ziyaret idi. Fakat Müşriklerin, Hz. Peygamber ve ashabını Mescid-i Haram'ı ziyaret etmekten menettiklerinde:

25. Şüphesiz inkâr edenlere, Allah'ın yolundan, yerli ve yolcu bütün insanlar için eşit kılınan Mescid-i Haram'dan alıkoyanlara ve orada zulümle yanlış yola saptırmak isteyene can yakıcı bir azap tattırırız.
26. Bir zamanlar Kâbe'nin yerini İbrahim'e şu şekilde hazırlamıştık: Sakın Bana hiçbir şeyi ortak koşma; tavaf edenler, orada duranlar, rükû edenler ve secdeye varanlar için evimi temiz et.

Peygamber zamanında hacca gelenler, hayvana binmezler ve yaya olarak Kâbe'yi ziyarete gelirlerdi. Allah:

27. İnsanları hacca çağır; yürüyerek veya incelmiş binekler üstünde her derin vadiyi aşarak sana gelsinler.
28. Ta ki kendilerine ait birtakım menfaatlere şahit olsunlar; Allah'ın kendilerine rızık olarak verdiği hayvanları belli günlerde kurban ederken O'nun adını ansınlar. Ondan yiyin, yoksulu ve fakiri doyurun!
29. Sonra kirlerini giderip temizlensinler. Adaklarını yerine getirsinler. Kâbe'yi tavaf etsinler.
30. Emir budur, Allah'ın yasaklarına kim saygı gösterirse, bu, kendisi için Rabbinin katında bir hayırdır. Bildirilenlerin dışındaki hayvanlar size helal kılındı. O halde pis putlardan kaçının ve yalan sözden kaçının.
31. Allah için, O'na eş koşmayan, O'nun birliğine inanmış kimseler olun. Allah'a ortak koşan kimse, gökten düşüp de kuşların kaptığı veya rüzgârın bir uçuruma sürüklediği şeye benzer.
32. Bu böyledir. Kim Allah'ın simgelerine saygı gösterirse, şüphesiz o, kalplerin takvasındandır.
33. Sizin için onlarda belli bir süreye kadar bazı faydalar vardır. Sonra bunlar, Eski Ev (kâbe)'de son bulurlar.

34. Her ümmet için Allah'ın kendilerine rızık olarak verdiği kurbanlık hayvanların üzerine O'nun adını ansınlar diye bir mabed yaptık. Hepinizin ilâhı bir tek ilâhtır. Onun için yalnız O'na teslim olan Müslümanlar olun. Allah'a itaat eden alçak gönüllüleri müjdele.
35. Onlar, Allah anıldığı vakit onların kalpleri titrer. Onlar, başlarına gelene sabreden, namaz kılan kimselerdir. Kendilerine verdiğimiz rızıktan infak ederler.

Cahiliyye halkı, Kâbe'nin civarında kurbanlar keserlerdi. Kestikleri kurbanların kanları ile Kabe'nin duvarlarına, putların üzerlerine, Kabe etrafındaki dikili taşlara sürerler, kurbanların etlerini de dikili taşlar üzerine sererek halka teşhir ederler ve bunlarla da iyi ibadet ve salih ameller yaptıklarına inanır ve böylece Allah'a yaklaşmakla da iftihar ederlerdi. Müşriklerin bu şatafatlarını gören Müminler, bunlara imrenirler de, "Ey Allah'ın Resulü! Biz, böyle yapmaya onlardan daha layığız," derlerdi. Bunun üzerine:

36. Kurbanlık deve ve sığırları Allah'ın size olan simgelerinden kıldık. Sizin için onlarda hayır vardır. Ön ayaklarının biri bağlı halde keserken üzer-

lerine Allah'ın adını anın. Yanları yere yaslandığı vakit de onlardan yiyin, kanaat edip istemeyene de isteyene de yedirin. Onları sizin buyruğunuza verdik ki şükredesiniz.

37. **Elbette onların etleri ve kanları Allah'a ulaşmayacaktır. Ancak O'na sizin takvanız erecektir. Onları bu şekilde sizin buyruğunuza verdi ki, size yolunu gösterdiğinden dolayı, Allah'ı tekbir ile yüceltesiniz. Vazifelerini güzelce yapan iyilik edenleri müjdele.**
38. **Şüphesiz Allah, inananları savunur. Allah, hain ve nankörlerin hiçbirini sevmez.**

Mekke Müşrikleri, putları terk ederek İslam dinini kabul eden Müminlere eza ederler, nerede rast gelirlerse, onlara yapmadıkları hakaret ve zulüm kalmazdı. Birçoklarını da döverler, işkencelere maruz bırakırlardı. Eza ve baskı gören, kolları kırılan, başları yarılan Ashab, kanları akarak Peygambere gelirlerdi ve başlarına gelenleri anlatırlar ve onlarla savaş yapmak için izin isterlerdi. Peygamber de onlara, "Sabredin! Ben, henüz kıtal ile emrolunmadım," derdi.
İman eden bir kavim, hicret etmek üzere Mekke'den Medine'ye yola çıktılar. Mekke Müşrikleri, bunların hicretlerine mani olmak üzere önlerine geçtiler. Allah, aşağıdaki ayetleri inzal ile, kıtale izin verdi. Nihayet hicret ettikten sonra bu âyet nazil oldu ki, savaş hakkında ilk inen âyettir. Şüphesiz Allah onlara, o müminlere yardım etmeye, onları zafere ulaştırmaya elbette kâdirdir. Dolayısıyla çok olan kâfirlere karşı, şu az olan müminler, nasıl savaşabilirler gibi bir şüpheye düşmemelidir:

39. **Kendilerine savaş açılan kimselere, zulme uğramaları nedeniyle savaşa izin verildi. Şüphesiz Allah onları zafere ulaştırmaya kadirdir.**
40. **Onlar, "Rabbimiz Allah'tır," demelerinden başka bir sebep olmaksızın haksız yere yurtlarından çıkarıldılar. Eğer Allah, insanların bir kısmını bir kısmı ile defetmeseydi manastırlar, kiliseler, havralar ve içinde Allah'ın adı çok anılan mescidler elbette yıkılırdı. Allah kendisine yardım edene yardım edecektir. Allah güçlü-azizdir.**

Savma'a: Tepesi sivri ve yüksek olan bina demektir ki, İslâmiyet'ten önce Hıristiyan rahiplerinin manastırlarının ve yıldızlara tapanların zaviyelerinin adı olmuştu. Sonra Müslümanların ezan yerleri olan minareler için de kullanılmaya başlandı. Ancak âyette kastedilen, Hıristiyanların manastırları veya yıldıza tapanların zaviyeleridir.

41. **Onlar ki, eğer kendilerini yeryüzünde iktidara getirirsek namazı kılarlar, zekâtı verirler, iyiliği emrederler ve fenalığı yasak ederler. Bütün işlerin sonu sadece Allah'a aittir.**

Hz. Peygamber'i teselli, Müşrikleri ikaz ve geçmiş ümmetlerin başına gelenleri hatırlatmak için:

42. **Eğer seni yalanlıyorlarsa bil ki onlardan önce Nûh kavmi, Âd ve Semûd kavimleri de yalanlamışlardı.**
43. **İbrahim'in kavmi de, Lût'un kavmini de yalanladılar.**
44. **Medyen halkı da yalanladı. Musa da yalanlandı. Ben o kâfirlere bir süre verdim. Sonra onları yakaladım. Beni inkâr nasılmış görsünler.**
45. **Nice memleketler vardı ki, zulüm yaparlarken Biz onları yok ettik. Artık damları çökmüş, duvarları üzerine yıkılmıştır. Nice terkedilmiş kuyularla bomboş kalmış yüksek saraylar bırakılmıştır.**
46. **Yeryüzünde dolaşmıyorlar mı ki olanları akledecek kalpleri, işitecek kulakları olsun. Gerçek şudur ki, gözler kör olmaz, fakat asıl göğüslerdeki kalpler kör olur.**

Azabı acele isteyen kâfirlerin durumlarını beyan etmek üzere:

47. **Senden acele azap istiyorlar. Allah sözünden caymaz. Rabbinin katında bir gün, sizin saydığınız bin yıl gibidir.**
48. **Zulmedip dururlarken kendilerine mühlet verdiğim nice memleket halkı vardı ki, sonunda onları yakalamıştım. Dönüş Bana'dır.**
49. **De ki: "Ey insanlar! Ben size ancak apaçık anlatan bir uyarıcıyım."**
50. **İşte iman edip salih amel işleyenler için hem bir mağfiret hem de tükenmez bir rızık vardır.**
51. **Âyetlerimizi tartışarak bozmaya uğraşanlar, cehennemliktirler.**
52. **Biz senden önce hiçbir elçi ve hiçbir peygamber göndermedik ki o bir şey temenni ettiği zaman, şeytan onun arzusuna şüpheler karıştırmasın. Bunun üzerine Allah, şeytanın karıştırdığı şüpheyi giderir. Sonra da Allah, âyetlerini güçlendirir. Allah alîm-hakîmdir.**
53. **Allah, şeytanın vesvesesini, kalplerinde hastalık bulunan ve kalpleri kaskatı olan kimseleri sınamaya vesile kılar. Zalimler şüphesiz derin bir ayrılık içindedirler.**
54. **Bir de kendilerine ilim verilmiş olanlar, onun şüphesiz Rabbin'den gelen bir gerçek olduğunu bilsinler ve ona iman etsinler de kalpleri ona saygı duysun. Allah, iman edenleri doğru yola eriştirir.**

55. İnkâr edenler de, kendilerine ansızın o Saat gelinceye veya kısır bir günün azabı gelinceye kadar, onun hakkında şüphe içinde kalırlar.
56. O gün hükümranlık yalnız Allah'ındır, O, aralarında hükmünü verir. Artık iman edip yararlı iş işleyenler nimet cennetlerindedirler.
57. İnkâr edip âyetlerimizi yalanlayanlar; onlar için alçaltıcı azap vardır.

Hz. Peygamber'in ashabından bir takım kimseler, "Ey Allah'ın Resulü! Bazı Müminler, savaş yaptılar ve öldürüldüler. Allah'ın, onlara çok nimetler verdiğini bildik. Onların savaştıkları gibi, biz de seninle savaştık. Biz de seninle beraber öldüğümüzde hayırdan bizim için ne var?" diye sormaları üzerine:

58. Allah yolunda hicret edip de sonra öldürülmüş veya ölmüş olanlara gelince, elbette Allah, onları güzel bir rızıkla rızıklandıracaktır. Allah rızık verenlerin en hayırlısıdır.
59. Allah, onları hoşnut olacakları bir yere elbette koyacaktır. Allah alîmhalîmdir.

Müşrikler, Muharrem ayının sonuna iki gece kala, müminlerden bir kavme rastladılar. Birbirlerine, "Muhammed'in arkadaşları, haram aylarda savaşı kerih görürler. Bu, üzerlerine saldırmamız için tam bir fırsattır," dediler. Müşriklerin savaşa hazırlandıklarını gören Müminler, onlardan haram aylarda savaş yapmamalarını istediler. Müşrikler, bundan imtina edip, Müminlere saldırdılar. Bu durum karşısında Müminler, kendilerini savunmak mecburiyetinde kaldılar. Şiddetli bir savaş oldu. Müminler, sebat ettiler. Allah, onlara yardım etti ve Müşriklere galip geldiler. Her ne kadar saldırma, Müşrikler tarafından olmuş ise de, haram ayda kıtal yapmak, Müminlerin zoruna gitti. Bundan dolayı içlerine bir korku düştü. Bunun üzerine Allah, onları affettiğini beyan için:

60. Bu böyledir! Kim kendisine yapılan cezaya aynı ile karşılık verir de, sonra yine kendisine zulüm yapılırsa, muhakkak ki, Allah ona yardım eder. Allah çok affedici-bağışlayıcıdır.
61. Bu, Allah'ın geceyi gündüzün içine sokması, gündüzü de gecenin içine sokması nedeniyledir. Allah, işiten-görendir.
62. Allah, hakkın kendisidir. Müşriklerin O'nu bırakıp da tapındıkları putlar ise hep bâtıldır. Allah, yüce-büyüktür.
63. Görmedin mi Allah'ın gökten indirdiği su ile yeryüzü yemyeşil oluyor? Allah çok lütufkâr-haberdardır.
64. Göklerde ve yerde ne varsa hep O'nundur. Allah müstağnî-övülendir.

65. Görmedin mi ki, Allah bütün yerdekileri ve emriyle denizlerde akıp giden gemileri hep sizin buyruğunuza verdi. Göğü de izni olmaksızın yere düşmekten O tutuyor. Allah insanlara şefkatli-merhametlidir.
66. Size hayat veren, sonra öldüren sonra da dirilten O'dur. İnsan gerçekten çok nankördür.

Müşrikler, Peygamber'in Ashab'ına, "Sizlere ne oluyor? Öldürdüğünüz hayvanların etlerini yiyorsunuz da Allah'ın öldürdüğü, yani kendiliğinden ölen hayvanların etlerini yemiyorsunuz," demeleri üzerine:

67. Biz her ümmet için ibadet kuralları tayin ettik ki, onlar onunla amel ederler. Bunun için bu konuda seninle çekişmesinler. Rabbine çağır. Şüphesiz sen gerçekten hidayete götüren doğru bir yol üzerindesin.
68. Eğer seninle tartışırlarsa, de ki: "Allah yaptıklarınızı daha iyi bilir."
69. Ayrılığa düştüğünüz şeyler hakkında kıyametin günü Allah aranızda hükmünü verecektir.
70. Bilmez misin ki Allah, gökte ve yerde ne varsa hepsini bilir. Şüphesiz bunlar bir kitaptadır. Şüphe yok ki bunlar Allah'a kolaydır.
71. Onlar Allah'ı bırakıp da O'nun, haklarında hiçbir delil indirmediği ve kendilerinde de bir bilgi bulunmayan şeylere taparlar. Zalimler için hiçbir yardımcı yoktur.
72. Âyetlerimiz kendilerine apaçık olarak okunduğu zaman, o kâfirlerin yüzlerinden inkârlarını anlarsın. Neredeyse, kendilerine âyetlerimizi okuyanlara saldıracaklar. De ki: "Şimdi size ondan daha kötü olanını haber vereyim mi? O, ateştir. Allah, bunu kâfir olanlara vaad buyurdu. O ne kötü bir dönüş yeridir."

Yahudilerden Malik b. Sayf, Kab b. Eşref ve benzerleri, "Allah, yerleri ve gökleri yaratmayı bitirince yoruldu, Arşın üzerine yattı, ayaklarından birini diğerinin üzerine koydu ve dinlendi," dediler. Bu iddiaları red için:
Müşrikler, putların üzerini zaferan denilen güzel kokulu çiçek ile cilalarlardı. Kuruduğu zaman sinek gelir, putun üzerinden onu alır götürürdü. Put da ona bir şey yapamazdı. Sineklerden aciz olan putları, ibadette Allah'a ortak yapmalarını Allah:

73. Ey insanlar! Bir misal verilmektedir, dinleyin: Allah'ı bırakıp taptıklarınız bir araya gelseler, bir sinek bile yaratamayacaklardır. Sinek onlardan bir şey kapsa onu kurtaramazlar. İsteyen de istenen de âcizdir.
74. Allah'ı gereği gibi bilemediler. Allah, kuvvetli-üstündür.

Müşrikler, Muhammed'i kastederek, "Allah, peygamber olarak gönderecek başka kimseyi bulamadı da aramızdan onu mu gönderdi?" gibi alaylı sözlerle Peygamberi arkadan çekiştirdiler ve bunun üzerine:

75. Allah, hem meleklerden hem de insanlardan elçiler seçer. Allah, işiten-görendir.

76. O geçmişlerini ve geleceklerini bilir. Her iş, Allah'a döndürülür.

İslâm'ın başlangıcından bu âyet ininceye kadar, müminler namazda bazan rükûa varırlar bazan da secde ederlerdi. Bu âyetle her ikisinin de bir arada, aynı namazda yapılmaları şu ayetle emredilmiştir:

77. Ey iman edenler! Rükû edin, secde edin, Rabbinize kulluk edin, iyilik yapın ki kurtulasınız.

78. Allah uğrunda gerektiği gibi cihad edin! O, sizi seçkin kıldı; babanız İbrahim'in yolu olan dinde sizin için bir zorluk kılmamıştır. Daha önce ve bunda Peygamber'in size şahit olması, sizin de insanlara şahit olmanız için, size Müslüman adını veren O'dur. Artık namaz kılın, zekât verin, Allah'a sarılın! O, sizin sahibinizdir. O, ne güzel sahip ve ne güzel yardımcıdır!

104. - 63. MÜNAFİKÛN SURESİ

Medine döneminde inmiş, 11 âyettir. Münafıkların genel özelliklerinden bahsettiği için bu adı almıştır.
Zeyd b. Erkam der ki, "Hz. Peygamber ile Beni Mustalik (M.S. 627) seferine çıkmıştık. Yiyecek sıkıntısı olduğu için, insanlar çok güç durumda idiler. Abdullah b. Ubey'in, arkadaşlarına, "Rasulullah'ın yanında bulunanlara yardım etmeyin ki, dağılsınlar. Eğer Medine'ye dönersek, güçlü olan, zayıf olanı oradan mutlaka çıkaracaktır," dediğini işittim. Durumu amcama, amcam da Hz. Peygamber'e anlattı. Hz. Peygamber, beni çağırdı. O'na duyduklarımı söyledim. Hz. Peygamber, Abdullah b. Ubey ve arkadaşlarına haber gönderip yanına çağırttı. Hepsi de böyle bir şey söylemediklerine yemin ettiler. Bu durum karşısında Hz. Peygamber, beni yalanlayıp İbn Ubeyy'i doğruladı. Ben de öyle kederlendim ki, hayatımda böyle hiç üzülmemiştim. Hemen eve kapandım. Bunun üzerine Allah, aşağıdaki ayeti indirince Hz. Peygamber beni çağırıp, Allah seni doğruladı, buyurdu.

1. **Münafıklar sana geldiklerinde: "Şahitlik ederiz ki sen muhakkak Allah'ın elçisisin," derler. Senin mutlaka kendisinin elçisi olduğunu Allah bilir ve Allah münafıkların yalancı olduklarına şahitlik eder.**
2. **Yeminlerini kalkan yapıp insanları Allah'ın yolundan çevirdiler. Onların yaptıkları ne kötüdür!**
3. **Bunun sebebi, onların inanıp sonra inkâr etmeleridir. Bu yüzden kalpleri mühürlendi. Artık anlamazlar.**
4. **Onları gördüğün zaman kalıpları hoşuna gider, konuşurlarsa sözlerini dinlersin. Onlar sanki giydirilmiş keresteler gibidirler. Her gürültüyü kendi aleyhlerine sanırlar. Onlar düşmandır, onlardan sakın. Allah onları kahretsin! Nasıl da döndürülüyorlar?**

Abdullah b. Ubey'in yalancılığını ortaya çıkaran ayetler nazil olduğu zaman ona, "Peygamber'e gitsen de senin için istiğfarda bulunsa, denildiğinde, alay ederek başını sallamaya başladı. Bunun üzerine:

5. **Onlara, "Gelin, Allah'ın Resulü sizin için mağfiret dilesin," denildiği zaman başlarını çevirirler ve onların, büyüklük taslayarak yüz çevirdiklerini görürsün.**
6. **Onlara mağfiret dilesen de dilemesen de onlar için birdir. Allah, onları bağışlamayacaktır. Allah, fasık toplumu yola iletmez.**

7. Onlar öyle kimselerdir ki, "Allah'ın elçisinin yanında bulunanları beslemeyin ki dağılıp gitsinler," diyorlar. Oysa göklerin ve yerin hazineleri Allah'ındır, fakat münafıklar anlamazlar.
8. Diyorlar ki, "Andolsun, eğer Medine'ye dönersek, daha üstün olan, daha aşağı olanı oradan mutlaka çıkaracaktır." Üstünlük, ancak Allah'a, O'nun elçisine ve müminlere mahsustur. Münafıklar bilmezler.
9. Ey İnananlar! Mallarınız ve çocuklarınız sizi Allah'ı anmaktan alıkoymasın. Bunu yapanlar ziyandadır.
10. Birinize ölüm gelip de, "Rabbim, beni yakın bir süreye kadar erteleseydin de sadaka verip iyilerden olsaydım!" demesinden önce, size verdiğimiz rızıktan infak edin.
11. Allah, süresi geldiği zaman hiç bir canı ertelemez. Allah, yaptıklarınızdan haberdardır.

105. - 58. MÜCADELE SURESİ

Medine döneminde inmiş, 22 âyettir. Adını, ilk âyette sözü edilen olaydan almıştır. "Mücâdele", münakaşa etmek, tartışmak demektir.
Sûrede başlıca, zıhar, zıhar keffareti gibi bazı dînî hükümler ile birtakım görgü kuralları ve mü'minlerin inanmayanlara karşı takınmaları gereken tavır konu edilmektedir.
Ensar'dan Salebe kızı Havle şöyle dedi, "Allah'a yemin ederim ki, Allah, Mücadele suresinin başını, benimle Evs b. Samit hakkında inzal etmiştir." Havle devamla, "Amcamın oğlu olan kocam, yaşlanmış ve kötü huylu biri olmuştu. Bir gün yanıma geldiğinde, onunla bir konuda münakaşa ettim. Bana kızarak, 'Sen, bana anamın arkası gibisin,' dedi. Bir süre sonra yanıma gelip benimle cinsel ilişkide bulunmak istedi. Ben, onun bu isteğine uymayarak, 'Asla! Havle'nin hayatı elinde olan Allah'a yemin ederim ki, sen bu şekilde konuştuktan sonra, Allah ve Resulü hakkımızda hüküm verinceye kadar bana dokunamazsın,' dedim. Sonra da Hz. Peygamber'in huzuruna çıkarak, ona, 'Ey Allah'ın Elçisi! Kocam Evs b. Samit, benimle evlendiği zaman gençtim ve ona bir çocuk verdim. Yaşım ilerlediği sırada beni anasına benzeterek yalnız bırakıverdi,' dedim.

Daha oradan ayrılmamıştım ki, Hz. Peygamber'e vahiy geldi. Hz. Peygamber, 'Ey Havle! Allah, senin ve eşin hakkında ayetler inzal etti,' diyerek aşağıdaki ayetleri okudu ve bana, 'Kocana, bir köle azat etmesini söyle,' dedi. Ben ise, 'Ey Allah'ın Elçisi! Onun, köle azad edecek durumu yoktur,' dedim. O da, 'Öyleyse iki ay oruç tutsun,' buyurdu. Ben, 'Vallahi o, yaşlı biridir. Onun, oruç tutmaya takati yoktur,' dedim. O zaman Hz. Peygamber, 'O halde bir vasak hurma ile altmış fakiri doyursun,' buyurdu. Ben, yine, 'Vallahi, onun buna da gücü yetmez,' dedim. Bunun üzerine O, 'Öyleyse ben, ona bir arak hurma ile yardım edeceğim,' deyince, ben, 'Ben de ona bir arak hurma ile yardım edeceğim,' dedim. Hz. Peygamber, 'İsabetli ve çok iyi bir iş yapmış olursun. Haydi git, bu hurmaları onun yerine sadaka olarak dağıt. Amcanın oğlu kocana iyi bak, iyi geçin,' buyurdu."

1. **Kocası hakkında seninle tartışan ve Allah'a şikâyet eden kadının sözünü Allah işitmiştir. Allah konuşmanızı işitir. Allah işiten-görendir.**
2. **İçinizde zıhâr yapanların kadınları, onların anaları değildir. Onların anaları ancak kendilerini doğuran kadındır. Şüphesiz onlar çirkin ve yalan bir laf söylüyorlar. Allah, affedici-bağışlayıcıdır.**

3. **Kadınlardan zıhâr ile ayrılmak isteyip de sonra söylediklerinden dönenlerin, karılarıyla temas etmeden önce bir köleyi hürriyete kavuşturmaları gerekir. Size öğütlenen budur. Allah, yaptıklarınızı bilendir.**
4. **Buna imkân bulamayan kimse, temas etmeden önce aralıksız olarak iki ay oruç tutmalıdır. Buna da gücü yetmeyen, altmış fakiri doyurur. Bu, Allah'a ve Resulüne inanmanızdan dolayıdır. Bunlar Allah'ın hükümleridir. Kâfirler için acı bir azap vardır.**
5. **Allah'a ve Resulüne karşı gelenler, kendilerinden öncekiler alçaltıldığı gibi alçaltılacaklardır. Biz apaçık âyetler indirdik. Kâfirler için küçük düşürücü bir azap vardır.**
6. **O gün Allah onların hepsini diriltecek ve yaptıklarını kendilerine haber verecektir. Allah onları bir bir saymıştır. Onlar ise unutmuşlardır. Allah her şeye şahiddir.**

Münafıklar, üçer beşer toplanıp Müminlere kinleri olduğu için, onlar aleyhine gizli konuşurlar, çekiştirirlerdi. Durumlarını bildirmek üzere:

7. **Göklerde ve yerde olanları Allah'ın bildiğini görmüyor musunuz? Üç kişinin gizli konuştuğu yerde dördüncüsü mutlaka O'dur. Beş kişinin gizli konuştuğu yerde altıncısı mutlaka O'dur. Bunlardan az veya çok olsunlar ve nerede bulunurlarsa bulunsunlar mutlak O, onlarla beraberdir. Sonra kıyametin günü onlara yaptıklarını haber verecektir. Allah, her şeyi bilendir.**

Aşağıdaki âyet de Yahudilerle Münafıklar hakkında indirilmiştir:
Hz. Peygamber ile Yahudiler arasında sulh anlaşması vardı. Ashab'dan biri, onlara uğradığı zaman bir yere oturur, onlar aralarında gizli gizli konuşur ve fısıldaşırlardı. O derece ki, bu durumu gören mümin, onların kendisini öldürmeyi planladıklarını veya kendi hakkında konuşulmasından hoşlanmadığı şeyleri fısıldaştıklarını zannederek oradan derhal uzaklaşırdı.
Hz. Peygamber, onların aralarında gizli konuşmalarını yasakladı, ama onlar bu yasağa uymadılar. Hz. Aişe der ki, Bir gün Yahudiler, Hz. Peygamber'in huzuruna gelerek, "Es-samu aleyke (ölüm sana olsun) ya Ebe'l-Kasım!" dediler. Ben de, onlara, "Aleykümü's-samu ve'l-lanetuh," diye karşılık verdim. Hz. Peygamber bana, "Ey Aişe! Sen dur! Allah, kötü sözü ve kötü söz söylemek isteyeni sevmez," dedi. Ben, "İyi, ama, ne dediklerini duymuyor musun?" dedim. O da, "Benim, onlara 'sizin de üzerinize olsun!' dediğimi duymadın mı?" buyurdu. Bunun üzerine:

8. Gizli konuşmaktan menedildikten sonra yine o menedildikleri şeyi yapmaya kalkışarak günah, düşmanlık ve Peygamber'e karşı gelmek hususunda gizlice konuşanları görmedin mi? Onlar sana geldikleri zaman seni, Allah'ın selamlamadığı bir tarzda selamlıyorlar. Kendi içlerinden de, "Bu söylediklerimiz yüzünden Allah'ın bize azap etmesi gerekmez miydi?" derler. Cehennem onlara yeter. Oraya gireceklerdir, ne kötü dönüş yeridir!

9. Ey iman edenler! Aranızda gizli konuşacağınız zaman günahı düşmanlığı ve Peygamber'e karşı gelmeyi fısıldamayın. İyilik ve takvayı konuşun. Huzuruna toplanacağınız Allah'tan korkun!

Münafıklar, aralarında gizlice konuşurlardı. Bu ise, Müminleri öfkelendirir, zorlarına giderdi. Bunun üzerine:

10. Gizli konuşmalar şeytandandır. Bu, iman edenleri üzmek içindir. Oysa şeytan, Allah'ın izni olmadıkça, müminlere hiçbir zarar veremez. Müminler, Allah'a dayanıp güvensinler.

Hz. Peygamber, Muhâcir ve Ensâr'dan Bedir ehline ikramda bulunurdu. Sâbit b. Kays b. Şemmâs'ın içinde bulunduğu Bedir ehlinden bir grup meclise geldiğinde, meclis dolmuştu. Resulullah'ın karşısında durarak ona: "Allah'ın selâmı, rahmeti ve bereketi üzerine olsun ey Nebi!" dediler. Resulullah da, "Allah'ın selamı, rahmet ve bereketi sizin üzerinize de olsun!" diye selamlarına karşılık verdi. Sonra meclistekilere selam verdiler, onlar da selam ile mukabelede bulundular. Böylece ayakta dikilip kaldılar ve kendilerine yer açılmasını beklediler. Ancak kimse onlara yer vermedi. Bu ise Resulullah'ı üzdü. O da çevresinde bulunanlardan bazılarına, "Kalk ya filan, ya filan!" diyerek bir kaç kişiyi kaldırdı. Ancak, durumun hoşlarına gitmediği, kalkanların yüzlerinden belli oluyordu. Münafıklar bunu dedikodu vesilesi yaparak, "Yakınına oturanı kaldırıp da sonra geleni oturtması adalet değildir," demeleri üzerine:

11. Ey iman edenler! Size: "Meclislerde yer açın!" denilince, yer açın ki Allah da size genişlik versin. Size, "Kalkın!" denilince de kalkın ki Allah, sizden inananları ve kendilerine ilim verilenleri derecelerle yükseltsin. Allah, yaptıklarınızdan haberi olandır.

Bazı sahabiler, Resulullah'ın meclisinde kendilerini göstermek için lüzumlu, lüzumsuz fısıltı ile ona bir şeyler arzetmeğe kalkıyor ve bu, gittikçe çoğalıyordu. Hz. Peygamber de, lütuf ve hoşgörüsü sebebiyle hiç birisini reddetmiyordu. İşte bu yüzden söz konusu âyet indirildi.

Bir başka rivayete göre de, "Zenginler Peygamber'in huzuruna geliyorlar ve sık sık dilekte bulunarak mecliste fakirlere galebe ediyorlardı. Hz. Peygamber de, bunların çok oturmalarından ve çok fısıldaşmaya kalkışmalarından sıkılıyordu. Aşağıdaki ayet inerek, onlara güçlük çıkarmayıp kolaylık ihsan etti.
Hz. Ali der ki, Aşağıdaki ayet inince Hz. Peygamber, bana, "Ne dersin, bir dinar iyi mi?" diye sordu. Ben de, "Buna güçleri yetmez," dedim. O, "Öyleyse ne kadar olsun?" dedi. Ben de, "Bir arpa tanesi kadar altın," dedim. Hz. Peygamber, "Sen, pek zahid (kanaatkar) birisin!" buyurdu. Bunun üzerine aşağıdaki ayet nazil oldu.
Hz. Ali şöyle demiştir: "Allah'ın kitabında bir âyet vardır ki, onunla benden evvel kimse amel etmediği gibi, benden sonra da kimse amel etmeyecektir. Bu âyet, 'Necvâ Ayeti'dir. Yanımda bir dinar vardı onu on dirheme sattım. Peygamber'den her ne zaman bir dilekte bulunduysam o fısıltıdan evvel bir dirhem sadaka verdim. Daha sonra da o âyet neshedildi, (yürürlükten kaldırıldı) artık kimse onunla amel etmedi, âyeti indirildi."

12. Ey iman edenler! Peygamber ile gizli bir şey konuşacağınız zaman konuşmanızdan önce bir sadaka veriniz. Bu, sizin için daha hayırlı ve daha temizdir. Bir şey bulamazsanız, Allah bağışlayıcı-merhametlidir.
13. Gizli bir şey konuşmanızdan önce sadaka vermekten çekindiniz mi? Bunu yapmadınız Allah da sizi affetti. O halde namazı kılın, zekâtı verin, Allah'a ve Resulü'ne itaat edin! Allah, yaptıklarınızı bilendir.

Münafıklardan Abdullah b. Nebtel, Peygamber'in meclislerinde bulunur, duyduğu sözlerini Yahudilere ulaştırırdı. Peygamber bir gün hücrelerinin birinde bulunuyordu. Yanındakilere, "Şimdi size şeytan gözlü birisi gelecek," buyurdu. Derken gök gözlü, çirkin suratlı birisi çıkıp geldi. Peygamber ona, "Sen ve arkadaşların bana niçin şetm ediyorsunuz?" buyurdu. Abdullah bunu yapmadığına yemin etti. Peygamber tekrar, "Yaptınız," buyurdu. Abdullah kalkıp gitti ve az sonra arkadaşlarını getirdi. Hepsi de bunu yapmadıklarına yemin etmeleri üzerine:

14. Allah'ın kendilerine gazap ettiği bir topluluğu dost edinenleri görmedin mi? Onlar ne sizdendirler ne de onlardan. Bilerek yalan yemin ediyorlar.
15. Allah onlara çetin bir azap hazırladı. Onlar ne kötü işler yapıyorlar!
16. Yeminlerini kalkan yapıp Allah'ın yolundan çevirdiler. Onlar için küçük düşürücü bir azap vardır.
17. Onların malları ve evlatları, Allah'tan hiçbir şeyi savamaz. Onlar, ateş halkıdır. Orada ebedî kalacaklardır.

Hz. Peygamber, bir gün hücrelerinden birinin gölgesinde bulunuyordu. Yanında bazı Müslümanlar vardı. Gölge, neredeyse çekilmek üzereydi. Yanındakilere, "Şimdi size biri gelecek ve size şeytan gözüyle bakacak. O, geldiği zaman siz sakın onunla konuşmayın," buyurdu. Derken çok geçmeden, tek gözü kör, diğeri mavi biri karşılarına çıkageldi. Hz. Peygamber, onu görünce, çağırdı ve ona, "Sen ve arkadaşların, bana niçin sövüyorsunuz?" diye sordu. O adam da, "Beni bırak da arkadaşlarımı sana getireyim," diyerek oradan ayrıldı. Onları Peygamber'in huzuruna çağırdı. Hepsi de, ona sövmediklerine yemin ettiler. Bunun üzerine:

18. Allah, onların hepsini tekrar dirilttiği gün, dünyada size yemin ettikleri gibi O'na da yemin edecekler ve kendilerinin bir şey üzerinde bulunduklarını sanacaklardır. İyi bilin ki onlar yalancıdırlar.
19. Şeytan, onları istilâ etmiş, onlara Allah'ı anmayı unutturmuştur. Onlar şeytanın tarafıdır. İyi bilin ki şeytanın tarafı kaybedecektir.
20. Allah'a ve Resulü'ne düşman olanlar var ya, onlar en alçaklar arasındadırlar.
21. Allah: "Elbette Ben ve elçilerim galip geleceğiz," diye yazmıştır. Allah güçlü-galipdir.

Bedir savaşında (M.S. 624) babası, oğlu Ebu Ubeyde b. Cerrah'a hücum etmiş, oğlu ise ondan kaçmıştı. Ancak sürekli üzerine gelmesinden dolayı Ebu Ubeyde, babasını öldürmüştü.
Ebu Bekir'in babası, bir gün Peygamber'e sövmüştü. Bunu duyan Ebu Bekir, babasına şiddetli bir tokat attı. Babası, tokatın şiddetinden yüz üstü yere düştü. Hz. Peygamber, bu durumu duyunca, ona, "Ey Ebu Bekir! Bir daha böyle bir şey yapma!" buyurdu. O zaman Ebu Bekir, "Seni hak üzere peygamber gönderen Allah'a yemin ederim ki, yakınımda kılıç olsaydı, başını vurup öldürürdüm," demesi üzerine:

22. Allah'a ve ahiret gününe inanan bir milletin babaları, oğulları, kardeşleri yahut akrabaları da olsa Allah'a ve Resulü'ne düşman olanlarla dostluk ettiğini görmezsiniz. Onlar o kimselerdir ki Allah kalplerine iman yazmış ve onları kendinden bir ruh ile desteklemiştir. Onları, altlarından ırmaklar akan cennetlere koyacak, orada ebedî kalacaklardır. Allah onlardan razı olmuş, onlar da O'ndan razı olmuşlardır. İşte onlar Allah'ın hizbidir. İyi bil ki, kurtuluşa ulaşacak olanlar, Allah'ın hizbidir.

106. - 49. HUCURÂT SURESİ

Medine döneminde inmiş, 18 âyettir. Adını, 4. âyette geçen "Hucurât" kelimesinden almıştır. Hucurât odalar demektir. Burada Hz. Peygamber'in aile efradıyla birlikte ikamet ettiği odalar kastedilir.

Sûrede başlıca, mü'minlerin, gerek Hz. Peygamber'e karşı, gerek kendi aralarında uymaları gereken bazı görgü ve ahlâk kuralları konu edilir.

Aşağıdaki âyetin sebeb-i nüzûlünde birkaç rivâyet vardır;

Beni Temim'den Resulullah'a bir heyet gelmişti. Hz. Ebu Bekir, Ka'ka b. Ma'bed'i onlara emir yap dedi, Hz. Ömer de, "Akra b. Habis'i emir yap," dedi. Ebû Bekir: "Sırf bana muhalefet etmek istedin," dedi. Ömer de: "Hayır sana muhalefet etmek istemedim," dedi, münakaşa ettiler, sesleri yükseldi bundan dolayı, âyet nazil oldu.

Bazı kimseler, kurban bayramı günü Resulullah'tan önce kurban kesmişlerdi, Peygaber, onlara yeniden kesilmesini emretti, bu âyet indirildi.

Birtakım kimseler, şunun hakkında şöyle nazil olsa idi, şöyle şöyle olurdu, diye söyleniyorlardı bu âyet indi.

Resulullah, Medine'de oturmaya başladıktan sonra kendisine uzak yerlerden sefaret heyetleri geliyor, pek çok meseleler soruyorlar, çok söylüyorlardı. Resulullah başlamadan, meseleye başlamaktan men edildiler.

Resulullah'a bir kavim geldiği vakit nasıl selam vereceklerini öğretmek üzere Ebû Bekir, onlara bir adam gönderir ve Resulullah'ın huzurunda sükûnet ve vakar üzere bulunmalarını isterdi. Resulullah'ın meclisinde bir mesele geçtiği zaman ondan önce cevaba kalkışmamalarını, yolda giderken bir izin, işaret veya ihtiyaç olmaksızın önünde yürümemelerini ve sofrada ondan önce yemeye başlamamalarını öğretirdi.

Namazda hiçbir şekilde imamın önüne geçmenin caiz olmamasındaki mânâ da budur. Resululah'ın huzurunda birisi imam edilip namaz kılınacak olsa onun izni olmaksızın sahih olmaz. Ayet, Resulullah'ın protokolü ile ilgili bir ara prensiptir ki, bundan sonraki âyetin mânâsı da bunun anlamı içindedir.

1. **Ey iman edenler! Allah ve Resulü'nün önüne geçmeyin. Allah'tan korkun. Allah işiten-bilendir.**

Sabit b. Kays'ın kulağı ağır duyar ve sesi de yüksek çıkardı. Biri ile konuştuğu zaman gayri ihtiyari sesini yükseltirdi. Her konuştuğunda Peygamber, onun sesinden eza duyardı:

2. Ey iman edenler! Seslerinizi Peygamber'in sesinden fazla yükseltmeyin. Birbirinize bağırdığınız gibi, Peygamber'e yüksek sesle bağırmayın. Öyle yaparsanız, farkına varmadan amelleriniz boşa gider.

3. Allah'ın elçisinin huzurunda seslerini kısanlar, şüphesiz Allah'ın kalplerini takva ile imtihan ettiği kimselerdir. Onlara mağfiret ve büyük bir mükâfat vardır.

Beni Temim'den yetmiş veya seksen kişi kadar bir heyet gelmiş, öğle sıcağında Mescid'e girmişlerdi, Resulullah henüz uyuyordu, "Ey Muhammed! Bizim yanımıza çık!" diye bağırmaları üzerine uyandı ve çıktı, Akrâ b. Habis: "Ey Muhammed! Benim övmem güzel, kötülemem ayıplıdır," dedi. Resulullah; "Yazıklar olsun sana, öyle olan Allah'dır," buyurdu; derken insanlar mescide toplandı. Konuşmacımızla, şairimizle sana şiirlerle atışacağız, dediler. Peygamber, "Ben şiirle gönderilmedim, övünmekle de emrolunmadım fakat haydin bakalım!" dedi.

Zibrikân, içlerinden bir gence, "Haydi kavminin faziletlerinden seç söyle," dedi. Bir genç kalktı: "Bizi yaratılmışların en hayırı kılan ve bize mallar veren Allah'a Hamd olsun," diye bir konuşma yaptı. Resulullah, Sâbit b. Kays b. Şemmâse, kalk cevap ver, dedi. Sâbit de: "Hamd Allah'a mahsustur. Ben O'na hamdediyor, O'ndan yardım diliyor ve O'na inanıyorum," diye başlayan bir hutbe ile cevap verdi.

Zibrikân, diğer bir gence kalk kavminin yüceliğini anlatacak bir kaç beyt söyle dedi. Bunun üzerine Akrâ b. Hâbis, "Vallahi bilmem bu ne iştir? Hatibimiz söyledi, onların hatibi daha güzel söyledi, şairimiz söyledi, onların şairi daha şair, daha güzel söylüyor," dedi, sonra Resulullah'ın huzuruna daha yakın vardı. Hz. Peygamber de, "O halde bundan önce olan sana zarar vermez," buyurdu, sonra onlara hediyeler ve ihsanlarla iltifatta bulundu.

4. Sana odaların arkasından bağıranların çokları, aklı ermez kimselerdir.

Odalar (Hucurât)dan maksat, Peygamber'in hâne-i saadetinin odalarıdır ki, her biri hanımlarından birine ait olmak üzere dokuz oda idi. Odalar, hurma dallarından ahşap idi ve kapılarının üzerinde siyah kıldan çullar vardı. Hücrenin kapısından evin kapısına kadar uzunluğu altı veya yedi zira, iç evi ise on zira, yüksekliği de yedi ile sekiz zira arası idi. Hasan-ı Basrî'den de rivayet etmişlerdir ki, Hz. Osman'ın hilafetinde Peygamber'in hanımlarının evlerine girerdim, tavanlarına elimle yetişirdim.

5. Eğer onlar, sen yanlarına çıkıncaya kadar sabretselerdi, elbette kendileri için daha iyi olurdu. Allah çok bağışlayan-çok merhamet edendir.

Resulullah, Velid b. Ukbe'yi Beni Mustalik'a vali ve zekât memuru olarak göndermişti. Onunla onlar arasında bir kin varmış; yaklaştığı zaman karşısına gelen atlıları kendisini öldürecekler sanmış, korkmuş geri dönmüş. Resulullah'a varıp onlar dinden döndüler, zekatı vermeyi reddettiler, demişti. Resulullah da öfkelenmiş ve onlarla harp etmeyi kurmuştu, şu âyet bunun üzerine indi:

6. **Ey iman edenler! Eğer fasıkın biri size bir haber getirirse onun doğruluğunu araştırın. Yoksa bilmeden bir topluluğa sataşırsınız da sonra yaptığınızdan pişman olursunuz.**
7. **Bilin ki, içinizde Allah'ın elçisi vardır. Şayet o, birçok işlerde size uysaydı, sıkıntıya düşerdiniz. Fakat Allah size imanı sevdirmiş ve onu kalplerinize süs yapmıştır. İnkârı, fasıklığı ve isyanı size çirkin göstermiştir. İşte doğru yolda olanlar bunlardır.**
8. **Bu, Allah'tan bir lütuf ve nimettir. Allah bilen-hikmet sahibidir.**

Resulüllah, Sa'd b. Ubâde'nin hastalığında ziyaretine giderken, Abdullah b. Übeyy b. Selûl'e de uğraması istenmiş ve bir merkebe binerek uğramıştı. Abdullah, "Merkebin kokusu bizi rahatsız etti," demiş. Orada hazır bulunan Ensar'dan Abdullah b. Revaha da, "Vallahi Resulullah'ın merkebinin kokusu senden daha hoştur," demiş. Bunun üzerine Abdullah b. Selül kavminden taraftarları kızmış, Abdullah b. Revaha'nın arkadaşları da kızmışlar, İbn Revaha, Hazrec kabilesinden, İbn Übeyy Evs kabilesinden olduklarından iki kabileden birtakım kimseler, silahsız olarak elleriyle, papuçlarıyla, sopalarla dövüşmeye başlamışlar, bunun üzerine bu âyet inmiş, Resulullah âyeti okumuş, bu şekilde barışmışlar.

Bir başka rivayete göre: Ensar'dan İmran namında bir zatın Ümmü Zeyd adında bir hanımı vardı, kadın yakınlarını ziyaret etmek istemiş, kocası göndermemiş ve onlardan kimsenin gelmemesi için de evinin üst katında hapsetmişti. Kadın, ailesine haber göndermiş onun üzerine kavmi gelmiş oradan indirip götürmek istemişler, kocası da çıkmış kendi kavminden yardım dilemiş, bunun üzerine amcasının oğulları gelip kadın ile ailesinin aralarına girmeye çalışmışlar, onlar da müdafaa etmekle döğüşmüşler, bu âyet inmiş, Resulullah adam göndermiş barıştırmış, taraflar Allah'ın emrine dönmüşler.

9. **Eğer müminlerden iki grup birbirleriyle vuruşurlarsa aralarını düzeltin. Biri ötekine saldırırsa, Allah'ın buyruğuna dönünceye kadar saldıran tarafla savaşın. Eğer dönerse aralarını adaletle düzeltin ve adaletli davranın. Allah, adil davrananları sever.**
10. **Müminler ancak kardeştir. Öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltin ve Allah'tan korkun, rahmete eresiniz.**

Aşağıdaki ayetin inişi hakkında bir kaç sebep nakledilmiştir:
Beni Temim'den bir kavim, Bilâl-i Habeşî, Habbab, Ammar, Süheyb, Ebû Zerr, Sâlim, Mevlâ Huzeyfe gibi kimselerle alay etmişlerdi.
Hz. Âişe ile Hz. Hafsa, Peygamberin bir diğer hanımı Ümmü Seleme Hazretlerini boyu kısa diye konuşmuşlardı.
İbn Abbas'tan: Hz. Safiyye binti Huyey Resulullah'a gelmiş, kadınlar bana; Ey Yahudi kızı Yahudi! diye söz atıyorlar, demiş, Resulullah da: Babam Harun, amcam Musa, zevcim de Muhammed niye demedin? buyurmuştu.
Sabit b. Kays'ın kulağında biraz ağırlık vardı, Reslullah'ın meclisine geldiği vakit işitsin diye yer açarlardı. Bir gün gelmiş Resulullah'ın yanına kadar varmıştı, bir zata çekil dedi, o aldırmadı bu kim? dedi, o zat da ben filanım dedi, o hayır sen filan kadının oğlusun, diye cahiliyyede ayıplanan bir kadın söyledi, adamcağız mahcup oldu.
Bir de Ebu Cehil'in oğlu İkrime Müslüman olmuştu, bazı kimseler ona, "Bu, bu ümmetin Firavunu'nun oğlu," demişlerdi, gücüne gitmiş, Resulullah'a şikâyet etmişti:

11. Ey iman edenler! Bir topluluk diğer bir toplulukla alay etmesin. Belki onlar, kendilerinden daha iyidirler. Kadınlar da kadınları alaya almasınlar. Belki onlar, kendilerinden daha iyidirler. Kendi kendinizi ayıplamayın, birbirinizi kötü lakaplarla çağırmayın. İmandan sonra fâsıklık ne kötü bir isimdir! Kim de tevbe etmezse işte bu kimseler zalimlerdir.

Hz. Peygamber, savaşa çıktığında zengin iki müminin yanına bir fakir mümini verir, o da onlara hizmet ederek yemek ihtiyacını giderirdi. Bu hizmetçi, arkadaşlarından önce gider, konak yerine varır, arkadaşları gelinceye kadar yiyecek ve içeceklerini hazırlardı. Bu sistemle fakir Selmân-i Fârisî'yi de, sahabeden iki kimseye hizmetçi olmuştu. Bir gün işinden uyuya kalmış ve yemek hazırlayamamıştı. Bunun üzerine bir katık istemek için onu Peygamber'e gönderdiler. Peygamber'in yemeğine bakan Üsâme, "Yanımda bir şey yok," dedi. Selman da gidip haber verdi. O iki zat aralarında Selman hakkında, "Biz, onu taşkın bir kuyuya göndersek suyu çekilir," demişlerdi. Sonra bu iki zat, Resulullah'ın huzuruna vardıklarında Resulullah, "Niye ben, sizin ağızlarınızda et yeşilliği görüyorum?" buyurdu. "Et yemedik dediler," Hz. Peygamber, "Üsame ile Selman'ın etlerini yiyordunuz ya, siz gıybet etmişsiniz," buyurdu ve şu âyet indi:

12. Ey iman edenler! Zannın çoğundan kaçının. Çünkü zannın bir kısmı günahtır. Birbirinizin kusurunu araştırmayın. Biriniz, diğerini arkasından çekiştirmesin. Biriniz, ölmüş kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı?

İşte bundan tiksindiniz. O halde Allah'tan korkun. Şüphesiz Allah, tevbeyi kabul eden-merhametlidir.

Mekke fethedildiği gün (M.S. 631) Bilal, ezan okumak için Kâbe'nin damına çıkmıştı. Bunu gören bazıları, "Ne! Kabe'nin damında bu siyah köle mi ezan okuyacak," derlerken diğerleri, "Allah, bir şey isterse, onu değiştirir," dediler: Zuhri, "Hz. Peygamber, beni Beyada kabilesine göndererek, Ebu Hind'i, kendilerinden bir kadın ile evlendirmelerini emrettiğini söylememi istemişti. Onlar, 'Ey Allah'ın Elçisi! Kızlarımızı, kölelerimizle mi evlendirelim,'" demeleri üzerine:

13. Ey insanlar! Doğrusu Biz, sizi bir erkekle bir dişiden yarattık. Birbirinizle tanışmanız için sizi milletlere ve kabilelere ayırdık. Muhakkak ki Allah yanında en değerli ve en üstününüz O'ndan en çok korkanınızdır. Allah bilen-haberdar olandır.

Yukarıdaki ayetin Mekki olduğu rivayeti vardır.
Medine civarında Beni Esed İbn Huzeyme kabilesi bedevileri, ganimet hevesiyle Müslümanlığa girmişlerdi. Bir kıtlık senesi Medine'ye gelmişler ve kelime-i şehadeti söylemişlerdi. Peygamber'e: "Biz, filan oğulları ve filan oğulları gibi sana savaş açmadık, ağırlık ve ailelerimizle geldik," diyorlar, sadaka bekliyorlardı ve yaptıklarını Peygamber'e bağışlatmak istiyorlardı:

14. Bedevîler "inandık" dediler. De ki: Siz iman etmediniz ama "İslâm olduk," deyin. Henüz iman kalplerinize yerleşmedi. Eğer Allah'a ve Resulü'ne itaat ederseniz, Allah işlerinizden hiçbir şeyi eksiltmez. Allah, çok bağışlayan-çok merhamet edendir.
15. Gerçek müminler ancak Allah'a ve Resulü'ne iman eden, ondan sonra asla şüpheye düşmeyen, Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla savaşanlardır. Doğrular, ancak onlardır.
16. De ki: Siz dininizi Allah'a mı öğretiyorsunuz? Oysa Allah göklerde olanları da bilir yerde olanları da. Allah her şeyi bilendir.

İçlerinde Talha b. Huveylid'in bulunduğu, Beni Esed Kabilesi'nden on kişi, Hicret'in dokuzuncu yılında (M.S. 631) Hz. Peygamber'in huzuruna gelmişlerdi. Hz. Peygamber, Ashabıyla birlikte Mescid'de bulunuyordu. Onları selamladılar. Sözcüleri, Hz. Peygamber'e, "Ey Allah'ın Elçisi! Biz, şeriki olmayan bir Allah'tan başka ilah olmadığına, senin onun kulu ve elçisi olduğuna tanıklık ettik. Bize heyet göndermeden sana geldik. Falan kabilesinin seninle savaştıkları

gibi, seninle savaşmadık. Üstelik biz, arkamızdakilerin öncüleriyiz. Onlar, bizim sayemizde Müslüman olacaklardır," dedi. Bu olay üzerine:

17. Onlar İslâm'a girdikleri için sana minnet ediyorlar. De ki: Müslümanlığınızı benim başıma kakmayın. Bilakis sizi imana erdirdiği için Allah sizin başınıza kakar, eğer doğrulardan iseniz.

18. Allah, göklerin ve yerin gaybını bilir. Allah yaptıklarınızı görendir.

107. - 66. TAHRÎM SURESİ

Medine döneminde inmiş, 12 âyettir. Adını Peygamber'in, helâl olan bir şeyi kendisine haram kıldığından söz eden ve "Tahrîm Âyeti" diye adlandırılan 1. âyetten almıştır. Tahrîm, haram kılmak demektir.
Sûrede; Hz. Peygamber'in eşleriyle olan bazı münasebetleri ile, mutlu bir aile yuvasının oluşturulmasının temel prensipleri konu edilmektedir.
Hz. Peygamber'in eşi Sevde'nin Yemen'de bir dayısı vardı. Zaman zaman ona bal hediye ederdi. Peygamber de nöbet gününden başka zamanlarda da ona gelir ve o baldan yerdi.
Hafsa ile Aişe, diğer hanımlar arasında birbirine çok yakın idiler. Biri diğerine, "Peygamber, nöbeti dışında Sevde'nin yanına gidiyor ve bal yiyor. Sana geldiğinde burnunu tut. Ne o? dediği zaman, sen de, "Sende bir koku alıyorum, nedir o bilmiyorum, de!" Bana geldiğinde "Ben de aynısını söyleyim," dedi. Peygamber, eşi Hz. Aişe'ye geldiğinde Aişe, burnunu tuttu ve ona, "Sende bir koku duyuyorum," dedi. Bir müddet sonra, diğer eşi Hz. Hafsa'nın yanına vardığında, Hafsa da ona aynı şeyi söyledi. Bunun üzerine Hz. Peygamber, "Öyle sanıyorum ki, bu koku, Sevde'nin yanında iken içtiğim şerbetten kaynaklanıyor. Allah'a yemin ederim ki, bir daha asla içmeyeceğim," diyerek kendisine bal şerbetini yasakladı.
Hz. Aişe der ki, "Resulüllah, diğer eşi Zeyneb binti Cahş'ın yanında uzun müddet kalır, onun hazırladığı ayran ya da bal şerbetini içerdi. Resulullah, Hafsa ile benim yanımıza geldiğinde O'na, "Ben, senden Urfut (şarap kokusuna benzeyen kötü bir bitki) kokusu duyuyorum," demek üzere anlaştık. Resulüllah, sırasıyla her birimizin yanına varınca O'na, aramızda kararlaştırdığımız sözü söylerdik. O zaman Hz. Peygamber, "Zeyneb'in yanında bal şerbeti içtim. Belki bu koku ondan dolayıdır. Bir daha asla içmeyeceğim," diyerek yemin etti ve hanımına, "Bunu hiç kimseye söyleme!" dedi.
Hz. Peygamber, Melek ile konuştuğu için, kendisinde güzel koku bulunmasından ya da güzel koku koklamaktan çok hoşlanırdı.

1. **Ey Peygamber! Eşlerinin rızasını gözeterek Allah'ın sana helâl kıldığı şeyi niçin kendine haram ediyorsun? Allah bağışlayan-esirgeyendir.**
2. **Allah, size yeminlerinizi bozmayı meşrû kılmıştır. Allah sizin sahibinizdir. O bilen-hikmet sahibidir.**

Hz. Peygamber, eşi Aişe'nin nöbet gününde, cariyesi ve oğlu İbrahim'in annesi Mariye ile ilişkiye girdi. Hz. Ömer'in kızı olan diğer eşi Hafsa evine döndüğünde, Peygamber ile Mariye'yi evinde buldu. Bu olay Hafsa'nın gururuna dokundu ve çok üzüldü ve, "Evime niçin girdin. Benim günümde onunla oldun. Eşlerinin arasında bunu bana hakaret için yaptın," diye ağır konuştu.
Peygamber de, "Bunu Aişe'ye söyleme! Bir daha Mariye'ye yaklaşırsam, o bana haram olsun," diyerek yemin etti. Hz. Peygamber, eşi Hafsa'ya bu sırrı hiç kimseye söylememesini emretmişti. Hafsa ise onu gizlice kuması Hz. Aişe'ye söylemişti. Hz. Peygamberin, bunu duyduğunu gören Hafsa, Peygamber'e, "Bunu sana kim haber verdi?" diyerek Aişe'nin haber verip vermediğini öğrenmek istedi. Buna karşı Hz. Peygamber de, "Bana o bilen ve haberdar olan Allah haber verdi," dedi.
Hz. Peygamber, Hafsa'yı ric'i bir talakla boşamış, bu yüzden Hz. Ömer de kızına, "Hattab ailesinde bir hayır olsaydı Peygamber seni boşamazdı," demiştir. Sonra da Hz. Peygamber'e Cebrail gelip, "Ona dön, çünkü o çok oruç tutan ve çok namaz kılandır ve herhalde senin cennetteki kadınlarındandır," diye tebliğ etmiştir:

3. **Peygamber, eşlerinden birine gizlice bir söz söylemişti. Fakat eşi, o sözü başkalarına haber verip Allah da bunu Peygamber'e açıklayınca, Peygamber, eşine bir kısmını bildirmiş bir kısmından da vazgeçmişti. Peygamber, bunu ona haber verince eşi: "Bunu sana kim söyledi?" dedi. Peygamber, "Bilen-haberdar olan bana söyledi," dedi.**
4. **Eğer ikiniz de Allah'a tevbe ederseniz ne iyi, çünkü kalpleriniz eğildi. Eğer Peygamber'e karşı birbirinize arka olursanız onun dostu ve yardımcısı Allah, Cibrîl ve müminlerin iyileridir. Bunun ardından melekler de ona arkadır.**

Hz. Peygamber, hanımı Hafsa'nın evinde diğer eşi Mariye ile cinsel ilişkide bulunmuştu. Bu durumu gören Hafsa, ona ağır sözler söylemişti. Bunun üzerine Hz. Peygamber, onu yatıştırmak için, bir daha Mariye'ye yaklaşmayacağına yemin etmiş ve Hafsa'ya da bunu kimseye söylememesini tembih etmişti. Ancak Hafsa, durumu, Aişe'ye haber vermişti.
Yine Hz. Peygamber, bazı eşlerinin yanında uzun müddet kalırdı. Onun bu uzun kalışını, içtiği bal şerbetine bağlayan bazı kıskanç eşleri, onun bu eşlerinde uzun müddet kalmasını engellemek için, bir araya gelerek hileye başvurmuşlardı. Hz. Peygamber, eşlerinin arasındaki bu kıskançlığa ve geçimsizliğe kızarak kadınlarından bir ay uzak kalmaya yemin etmişti. Çok geçmeden Medine'de Hz. Peygamber'in, kadınlarını boşadığı haberi çalkalanmaya başladı. Bunun üzerine Hz. Ömer, Peygamber'in huzuruna vararak, "Ey Allah'ın Elçisi!

Kadınların hususunda seni üzen nedir? Şayet onları boşamışsan, Allah'ın Melekleri Cebrail ve Mikail, ben, Ebu Bekir ve bütün müminler seninle birliktedir," dedi.
O zaman Hz. Peygamber, "Başım üzerine yemin ederim ki, kadınlarımı boşamadım," buyurdu. Ömer, "Kadınlarını boşamadığını, Müslümanlara haber verebilir miyim?" dedi. Peygamber O'na, "Dilersen ver," dedi. Hz. Ömer der ki, "Mescidin kapısında dikilip, avazım çıktığı kadar, 'Hz. Peygamber, kadınlarını boşamadı,' diye bağırmaya başladım." Bu hadise üzerine:

5. **Eğer o, sizi boşarsa belki de Rabbi ona, sizden daha hayırlı, kendisini Allah'a teslim eden, inanan, itaat eden, tevbe eden, oruç tutan dul ve bakire eşler verebilir.**
6. **Ey inananlar! Kendinizi ve ailenizi bir ateşten koruyun ki onun yakıtı insanlar ve taşlardır. Onun başında gayet katı, şiddetli, Allah'ın buyurduğuna karşı gelmeyen ve emredildiklerini yapan melekler vardır.**
7. **"Ey kâfirler! Bugün özür dilemeyin. Siz ancak işlediklerinizin cezasını çekeceksiniz."**

Müminleri tevbeye teşvik için:

8. **Ey iman edenler! Samimi bir tevbe ile Allah'a dönün. Umulur ki Rabbiniz sizin kötülüklerinizi örter, Peygamber'i ve onunla birlikte iman edenleri utandırmayacağı günde Allah sizi, içlerinden ırmaklar akan cennetlere sokar. Çünkü onların nurları, önlerinde ve yanlarında koşar da, "Ey Rabbimiz! Nurumuzu tamamla, bizi bağışla, çünkü sen her şeye kâdirsin," derler.**

Peygamber, hanımlarını boşamış, Gassâniler Medine'ye hücûm için hazırlanıyorlarmış gibi şayialar çıkararak ve yalan sözler yayarak zihinleri tırmalayıp fesat çıkarmaya çalışan kâfirler ve münafıklar hakkında:

9. **Ey nebi! Kâfirler ve münafıklarla savaş, onlara karşı sert davran. Onların varacağı yer cehennemdir. O gidilecek yer, ne de kötüdür!**
10. **Allah, inkâr edenlere, Nuh'un karısı ile Lut'un karısını misal verdi. Bu ikisi, kullarımızdan iki salih kulun nikâhı altında idiler, onlara hıyanet ettiler. Kocaları, Allah'tan hiçbir şeyi onlardan savamadı. "Haydi girenlerle birlikte siz de ateşe girin!" denildi.**

Nuh'un karısı Vaile ve Lut'un karısı Vâhile veya Vâlihe olduğu söylenmiştir. Her biri, Allah'ın hâlis kulları arasından seçilmiş birer şanlı Peygamber'in, biri

Nuh'un biri de Lut'un nikahlı hanımları idiler. Bu sayede dünya ve ahiret hayır ve mutluluğunu kazanabilecek bir mevkide bulunuyorlardı. Öyle iken kocalarına hıyanet ettiler. Nankörlükle küfredip onlara inanmadılar. Nuh'un karısı, ona deli demiş, ara bozuculuk yapmış ve Nuh'un sır olarak telakki ettiği vahiy haberlerini müşriklere duyurmuştu. Lut'un karısı da, münafıklık ediyor, evinde duyduğunu kavmine ulaştırıyordu. Lut'un gizli gelen misafirlerini de haber vermişti.

11. Allah, inananlara Firavun'un karısını örnek gösterdi. O şöyle demişti: "Rabbim! Bana yanında, cennette bir ev yap, beni Firavun'dan ve onun işinden kurtar. Ve beni şu zalim toplumdan kurtar!"

Firavun'un karısı, ki o, Müzâhim'in kızı Âsiye'dir. Bazıları da bu hanımın, Hz. Musa'nın halası olduğunu söylemişlerdir. Hz. Musa, Firavun'a karşı âsasını salıverdiği zaman iman etmiş, Firavun da iman etmesinden dolayı ona şiddetle azab etmişti. O da, güneşe karşı dört çivi ile çiviletip üzerine kocaman bir kaya koydurtmuştu. O vakit o hatun demişti ki Ya Rab! Benim için katında, cennette bir ev yap! Ruhunun, Allah yolunda iman ile şehid olarak alınıp, bu sebeple Allah'ın yanında rahmete erişmesini ve Arş'a en yakın olan Sidre-i Müntehâ'nın yanında, Cennetü'l-Me'vâ'da kendisine ebedi bir dinlenme yeri inşâ edilmesini istemiş.

Demişti ki: Bu suretle beni hem Firavun'dan ve onun işinden koru. Hem onun pis nefsinden ve hem kötü işinden; şirk ve zulümle icra ettiği hüküm ve sataşmasından kurtar. Hem de beni o zalimler kavminden koru; zulümde Firavun'a uyup Firavun ailesi unvanını almış olan Kıptîlerden kurtarıp ebedi olarak kurtuluşa çıkar! Böyle söyleyince rivayet edildiğine göre ona derhal cennetteki makamı keşf yoluyla gösterilmiş ve hiçbir azab duymaksızın ruhu alınmış, üstüne konulan kaya ruhsuz kalan cesedinin üstüne düşmüştür.

12. Irzını korumuş olan, İmrân kızı Meryem'i de Allah örnek gösterdi. Biz, ona ruhumuzdan üfledik ve Rabbinin sözlerini ve kitaplarını tasdik etti. O, itaat edenlerdendi.

108. - 64. TEĞABUN SURESİ

Medine döneminde inmiş, 18 âyettir. Adını 9. âyetteki "Teğâbun" kelimesinden alır. Teğâbun; aldanma demektir. Kafirlerin aldanışları, Kıyamet gününde ortaya çıkacağı için bugüne "aldanma günü" denmiştir.
Sûrede; mü'min ve kâfir herkesin eksiklik ve kusurlarının kıyamet günü açığa çıkacağı konu edilmektedir.

1. Göklerde ve yerdekiler Allah'ı tesbih ederler. Hükümranlık O'nundur, övgü O'nadır. O, her şeye gücü yetendir.
2. Sizi O, yarattı. Kiminiz kâfirdir kiminiz mümin. Allah, yaptıklarınızı görendir.
3. Gökleri ve yeri hak ile yarattı. Sizi şekillendirdi ve şekillerinizi de güzel yaptı. Dönüş O'nadır.
4. Göklerde ve yerde olanları, gizlediğinizi ve açığa vurduğunuzu bilir. Allah, göğüslerdekini bilir.
5. Önceden inkâr edenlerin haberi size gelmedi mi? İşlerinin vebalini tattılar. Onlara acı bir azap vardır.
6. Böyledir, çünkü onlara peygamberleri, açık deliller getirirlerdi, fakat onlar,"Bir insan mı bize yol gösterecek?" dediler ve yüz çevirdiler. Allah, muhtaç olmadığını gösterdi. Allah zengin-övülendir.
7. İnkâr edenler, katiyyen diriltilmeyeceklerini sandılar. De ki,"Hayır! Rabbim hakkı için mutlaka diriltileceksiniz, sonra yaptıklarınız size haber verilecektir. Bu, Allah'a kolaydır."
8. Artık Allah'a, Resulü'ne ve indirdiğimiz nura inanın. Allah, yaptıklarınızdan haberdardır.
9. Toplanma günü için sizi topladığı zaman var ya, işte o gün, kimin aldandığının açığa çıkacağı aldanma günüdür. Kim Allah'a inanır ve yararlı iş yaparsa, Allah onun kötülüklerini örter ve onu içinde ebedi kalacakları, altlarından ırmaklar akan cennetlere koyar. İşte büyük kurtuluş budur.
10. İnkâr eden ve âyetlerimizi yalanlayanlar; işte onlar cehennem ehlidirler. Orada ebedi kalacaklardır. Ne kötü gidilecek yerdir orası!
11. Allah'ın izni olmayınca hiç bir musibet isabet etmez. Kim Allah'a inanırsa, Allah onun kalbini doğruya götürür. Allah her şeyi bilendir.
12. Allah'a ve Peygamber'e itaat edin! Yüz çevirirseniz bilin ki, elçimize düşen apaçık bir duyurmadır.
13. Allah ki, O'ndan başka tanrı yoktur. Müminler, Allah'a dayansınlar.

Aşağıdaki üç ayet Mekke döneminde inmiştir. İnişine neden olarak yine birkaç olay rivayet edilir.

Bazı Mekkeliler, Müslüman olmuşlar ve Medine'ye Peygamber'in yanına gitmek istemişlerdi. Hanımları ve çocukları da onları bırakmaya razı olmadılar. Sonra kalkıp Resulullah'a geldiklerinde, insanların dinî bilgileri kavramış olduklarını görünce zevcelerine ve çocuklarına ceza vermeyi düşündüler.

Bir adam, hicret etmek istemişti, ancak karısı ve çocuğu ona mâni olmuştu, o da, "Eğer Allah, sizinle beni Daru'l-hicre (Medine)'de bir araya getirirse vallahi şöyle şöyle yapacağım," diye yemin etmişti.

Avf b. Malik Eşcai, çoluk çocuk sahibi idi. Savaşa çıkmak istediği zaman eşi ve çocukları, onu yumuşatıp geri çevirmek için, "Bizi, kimlere bırakacaksın?" diyerek etrafında ağlaşırlardı. O da, onların bu ağlayıp sızlamalarına dayanamayarak yanlarında kalıp savaşa gitmezdi.

14. Ey iman edenler! Eşlerinizden ve çocuklarınızdan size düşman olanlar vardır. Onlardan sakının. Affeder, kusurlarını başlarına kakmaz, hoşgörür ve bağışlarsanız, Allah, çok bağışlayıcı-merhametlidir.

15. Doğrusu mallarınız ve çocuklarınız sizin için bir imtihandır. Büyük mükâfat ise Allah'ın yanındadır.

16. O halde gücünüzün yettiği kadar Allah'tan korkun, dinleyin, itaat edin, kendi iyiliğinize olarak infak edin. Kim nefsinin cimriliğinden korunursa, işte onlar kurtuluşa erenlerdir.

Yukarıdaki ayet inince, o ayete göre amel etmek Müslümanlara zor gelmişti. Çünkü topukları şişinceye, alınları yara oluncaya kadar namaz kılmaya başlamışlardı. Onlara kolaylık sağlamak üzere:

17. Eğer Allah'a güzel bir borç verirseniz, Allah, onu sizin için kat kat yapar ve sizi bağışlar. Allah, çok mükâfat veren-halimdir.

18. Görünmeyeni ve görüneni bilendir, üstün-hikmet sahibidir.

109. - 61. SAF SURESİ

Medine döneminde inmiş, 14 âyettir. Sûre, adını 4. âyetteki "Saff" kelimesinden almıştır. Saff, sıra, dizi demektir. Sûrede başlıca, Allah yolunda cihadın fazileti konu edilmektedir.

1. Göklerdekiler ve yerdekiler Allah'ı tesbih eder. O, üstün-hikmetlidir.

Bazı gençler, savaşta şöyle yaptık, böyle yaptık diye yapmadıkları şeyleri söylemişlerdi. Bunun üzerine:

2. Ey iman edenler! Yapmayacağınız şeyi niçin söylüyorsunuz?
3. Yapmayacağınızı söylemeniz, Allah yanında büyük gazap nedenidir.

Hz. Peygamber, Ashabı'ndan bir kaç kişi ile oturmuş, müzakere ederken, onlar, "Allah'ın, amallerin hangisinden en çok hoşlandığını bilseydik, onu yapardık," dediler.
Müminlerden bazıları, cihad farz kılınmadan önce, "Allah, bize en çok sevdiği amelleri gösterse de onunla amel etsek, bunu çok istiyoruz," derdi. Fakat cihad ayeti nazil olduğu zaman, müminlerden bir kısmı cihad etmek kendilerine zor geldiği için, bundan hoşlanmadılar.
Bunlar üzerine:

4. Allah, kendi yolunda kenetlenmiş bir duvar gibi saf bağlayarak savaşanları sever.
5. Musa, kavmine, "Ey kavmim! Allah'ın size gönderdiği elçisi olduğumu bildiğiniz halde niçin beni incitiyorsunuz?" demişti. Onlar sapınca, Allah da kalplerini eğriltti. Allah, fasıkları doğru yola iletmez.
6. Meryem oğlu İsa da,"Ey İsrailoğulları! Ben, size Allah'ın elçisiyim. Benden önce gelen Tevrat'ı doğrulayıcı ve benden sonra gelecek Ahmed adında bir peygamberi müjdeleyici olarak," demişti. Fakat onlara apaçık delillerle gelince, "Bu, apaçık bir büyüdür," dediler.
7. İslâm'a çağrılırken, Allah'a yalan uydurandan daha zalim kim olabilir? O, zalim toplumu doğru yola iletmez.
8. Ağızlarıyla Allah'ın nurunu söndürmek istiyorlar. Hâlbuki kâfirler hoş görmese de Allah nurunu tamamlar.
9. O, Resulünü hidayet ve hak dinle gönderdi ki, müşrikler istemese de onu, bütün dinlerin üstüne çıkarsın.

10. Ey İman edenler! Sizi acı bir azaptan kurtaracak ticareti size göstereyim mi?

Yukarıdaki ayet indiği zaman Müslümanlar, "Bu ticaretin ne olduğunu bilseydik, bu yolda mallarımızı, çoluğumuzu ve çocuğumuzu feda ederdik," demeleri üzerine:

11. Allah'a ve Resulü'ne inanırsınız, mallarınızla ve canlarınızla Allah yolunda savaşırsınız. Eğer bilirseniz sizin için en iyisi budur.
12. Sizin günahlarınızı bağışlar ve sizi altlarından ırmaklar akan cennetlere, Adn cennetlerinde hoş yerlere koyar. İşte büyük kurtuluş budur.

Müminler, aralarında, "Allah'a amellerin en sevgilisini bilse idik, onunla amel ederdik," demeleri üzerine:

13. Seveceğiniz bir şey daha var: Allah'tan yardım ve yakın bir fetih. Müminleri müjdele!
14. Ey inananlar, Allah'ın yardımcıları olun. Meryem oğlu İsa da havarilere, "Allah'a benim yardımcılarım kimdir?" demişti. Havariler, "Allah'ın yardımcıları biziz," dediler. İsrailoğulları'ndan bir zümre inandı, bir zümre inkâr etti. Biz de inananları, düşmanlarına karşı destekledik, onlar üstün geldiler.

110. - 62. CUM'A SURESİ

Medine döneminde inmiş, 11 âyettir. Sûre, adını 9. âyette geçen "el-Cumu'a" kelimesinden alır.
Sûrede başlıca, Hz. Muhammed'in peygamber olarak gönderilişi, Yahudilerin Allah'ın dininden yan çizmeleri ve Cuma namazı ile ilgili bazı hükümler konu edilmektedir.

1. **Göklerde ve yerdekiler hükümdar, mukaddes, azîz ve hakîm olan Allah'ı tesbih eder.**
2. **O, ümmilere, kendilerinden olan ve onlara Allah'ın âyetlerini okuyan, onları temizleyen, onlara kitap ve hikmeti öğreten bir peygamber gönderdi. Oysa onlar, önceden apaçık bir sapıklık içinde idiler.**
3. **Henüz onlara katılmamış bulunan diğer insanlara da. O, çok güçlü-hakimdir.**
4. **Bu, Allah'ın lütfudur. Allah, büyük lütuf sahibidir.**

Yahudilerin kitabı Tevrat'ta ahir zaman peygamberi Hz. Muhammed'in vasıfları ve ona erişecek olan Yahudilerin ona inanmaları gerektiği yazılı idi. Yahudiler de onun zamanına erişip ona iman etmeyi arzular dururlardı. Fakat bu peygamberin, kendi içlerinden çıkacağına inanırlardı. Bu peygamber kendilerinden değil de Araplardan gelince, hasetlerinden dolayı ona inanmadılar ve onun Tevrat'ta yazılı olan vasıflarını değiştirdiler. Tevrat'ın değiştirmedikleri ayetlerini de asıl anlamının hilafına tevil ettiler. Daha ileri giderek Hz. Peygamber'in amansız düşmanı oldular. Bunun üzerine:

5. **Kendilerine Tevrat yükletilip de sonra onu taşımayanların durumu, kitaplar taşıyan eşeğin durumu gibidir. Allah'ın âyetlerini yalanlayanların durumu ne kötüdür. Allah zalim toplumu doğru yola iletmez.**
6. **De ki, "Ey Yahudi olanlar! Eğer insanlar arasında yalnız sizin, Allah'ın dostları olduğunuzu sanıyorsanız, ölümü temenni edin doğru iseniz?"**
7. **Ama onlar, ellerinin gönderdiği işler yüzünden ölümü asla temenni etmezler. Allah zalimleri bilendir.**
8. **De ki, "Sizin kendisinden kaçtığınız ölüm, mutlaka sizi bulacaktır. Sonra görünmeyeni ve görüneni bilene döndürüleceksiniz. O, size yaptıklarınızı haber verecektir.**

Hz. Peygamber, Medine'ye gelmeden ve Cuma âyeti nazil olmadan Medine'deki Müslümanlar Cuma namazı kılmışlardı. Ensâr, "Yahudilerin bir günü var, her yedi günde bir, onda toplanıyorlar. Hıristiyanların da öyle bir toplantı günleri var, gelin biz de bir toplantı günü yapıp Allah'ı zikredelim, O'na şükürde bulunalım," demişlerdi.
Bunun üzerine cumartesi günü Yahudilerin, pazar günü, Hıristiyanların, o halde biz de bunu "arube" günü yapalım diye teklif etmişlerdi ki onlar, Cuma gününe arube diyorlardı.
Böylece Es'ad b. Zürare'nin yanında toplandılar. Es'ad, onlarla iki rekat namaz kıldırdı ve va'z etti. İşte bu toplantıya Cuma adını verdiler. Es'ad da onlara bir koyun kesti. Bunu, kuşluk ve akşam vakti yediler. Bu, onların hepsi içindi. Sonra da:

9. Ey inananlar! Cuma günü namaz için çağrı yapıldığında, Allah'ı anmaya koşun; alışverişi bırakın. Bilirseniz bu, sizin için daha hayırlıdır.
10. Namaz kılındıktan sonra yeryüzüne dağılın ve Allah'ın lütfundan arayın. Allah'ı çok anın ki kurtulun.

Hz. Peygamber ile namaz kılınacağı sırada, Peygamber ayakta hutbe okuyordu. Derken Şam'dan yiyecek getiren bir kervan geliverdi. Ashabtan oluşan cemaat, kervana yöneldi, hatta Peygamber'in yanında on iki kişiden başka kimse kalmadı. Resulullah buyurmuştur ki, "Eğer hepsi çıksaydı mescid üzerlerine ateş olurdu."
Hz. Peygamber'in yanında kalan on iki kişiden onu, Aşer-i Mübeşşere (cennetle müjdelenen on kişi) ikisi de Bilal ile Cabir yahut İbn Mes'ud idi. Kervan Abdullah b. Avf 'a aitti.
Medine halkı, açlık ve hayat pahalılığı ile karşı karşıya kaldığı bir sırada Dıhye b. Halife el-Kelbi, Şam'dan mal getirmişti. Gelişini insanlara haber vermek için davul çaldırdı. O sırada Hz. Peygamber, minber üzerinde Cuma hutbesini okuyordu. Cemaat, kervana doğru koşuştu. Mescidde bir kaç kişi kalmıştı. Bunun üzerine:

11. Bir ticaret ve eğlence gördükleri zaman dağılıp ona gittiler ve seni ayakta bıraktılar. De ki, "Allah'ın yanında bulunan, eğlenceden ve ticaretten de hayırlıdır. Allah, rızık verenlerin en hayırlısıdır."

111. - 48. FETİH SURESİ

Medine döneminde inmiş, 29 âyettir. Sûre, adını 1., 18. ve 27. âyetlerde geçen "fetih" kelimesinden almıştır.
Sûrede başlıca, hicretin altıncı yılında (M.S. 628) Peygamber ile Mekkeli müşrikler arasında gerçekleşen Hudeybiye antlaşması, cihad, savaştan geri kalan münafıklar ve Mekke'nin fethedileceği müjdesi konu edilir.
Hz. Peygamber, M.S. 628 yılında bin dört yüz ashabı ile umre yapmak için Mekke'ye gitmek üzere yola çıkmış, kurbanlık hayvanlar almış, develer nişanlamıştı. Hudeybiyye'ye vardıklarında Müşrikler, onları Mekke'ye koymamak için karşı çıkmışlar ve umrelerini engellemişlerdi.
İki taraf arasında taş, ok ve mancınık atışları yapılmıştı. Müşrikler, Mekke'ye kaçmışlar, sulh istemişler, Hudeybiyye anlaşması yapılmıştı.
M.S. 628'de imzalanan Hudeybiyye barışından sonra, Peygamberimiz ve ashabı umre yapmak üzere Mekke'ye gelirlerken geceleyin bu sure nazil oldu.
Ömer b. Hattâb, şöyle demiştir: Resulullah ile seferde idik, ona bir şeyden üç kere sual ettim, cevab vermedi. Ben de devemi sürdüm, sonra topluluğun önüne geçtim ve hakkımda Kur'an indirilmesinden korkmuştum, çok durmamıştım ki birini işittim. Bana bağırıyordu, korktum, zannediyordum ki hakkımda bir şey indirildi, vardım Hz. Peygamber buyurdu ki: "Bu gece bir sûre indirildi, bana dünya ve onun içindekilerden daha sevgili:

1. **Biz sana apaçık bir fetih verdik.**
2. **Allah, senin geçmiş ve gelecek günahını bağışlar. Sana olan nimetini tamamlar ve seni doğru yola iletir.**
3. **Sana Allah, büyük bir zaferle yardım eder.**
4. **İmanlarına iman katsınlar diye müminlerin kalplerine güven indiren O'dur. Göklerin ve yerin orduları Allah'ındır. Allah bilen-hikmetlidir.**
5. **Mümin erkeklerle mümin kadınları, içinde ebedi kalacakları, altlarından ırmaklar akan cennetlere koyması, onların günahlarını örtmesi içindir. Bu, Allah katında büyük bir kurtuluştur.**
6. **O, Allah hakkında kötü zanda bulunan münâfık erkeklere ve münâfık kadınlara, Allah'a ortak koşan erkeklere ve ortak koşan kadınlara azap etmesi içindir. Kötülük onların başlarına gelmiştir. Allah onlara gazap etmiş, lânetlemiş ve cehennemi kendilerine hazırlamıştır. Orası ne kötü bir yerdir!**
7. **Göklerin ve yerin orduları Allah'ındır. Allah güçlü-hikmet sahibidir.**
8. **Şüphesiz biz seni şâhit, müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik.**

9. Allah'a ve Resulü'ne inanasınız, takviye edip, O'na saygı gösteresiniz ve sabah akşam O'nu tesbih edesiniz.

Hudeybiyye günü Müminler, Peygamber'le beraber bir ağacın altına dağılmışlardı. Böyle dururlarken birden Hz. Peygamber'in etrafında bir halka oluverdiler, ölüm ve firar etmeme üzerine Resulullah'a biat ettiler:

10. Herhalde sana biat edenler ancak Allah'a biat etmektedirler. Allah'ın eli onların ellerinin üzerindedir. Kim ahdi bozarsa ancak kendi aleyhine bozmuş olur. Kim de Allah'a verdiği ahde vefa gösterirse Allah ona büyük bir mükâfat verecektir.

Hz. Peygamber, harp için değil umre için Mekke'ye gideceğini ve insanların kendisiyle gelmelerini ilan etmişti. Bedevilerden bir çoğu meşguliyetlerini bahane ederek yola çıkmamışlar ve geri kalmışlardı:

11. Bedevilerden geride kalanlar sana diyecekler ki, "Mallarımız ve ailelerimiz bizi alıkoydu. Allah'tan bizim bağışlanmamızı dile." Onlar kalplerinde olmayanı dilleriyle söylerler. De ki: Allah size bir zarar gelmesini dilerse veya bir fayda elde etmenizi isterse O'na karşı kimin bir şeye gücü yetebilir? Hayır! Allah yaptıklarınızdan haberdardır.

12. Aslında siz Peygamber ve müminlerin, ailelerine geri dönmeyeceklerini sanmıştınız. Bu sizin kalplerinize güzel göründü de kötü zanda bulundunuz ve helâki hak etmiş bir topluluk oldunuz.
13. Kim Allah'a ve Rasulü'ne iman etmezse şüphesiz biz, kâfirler için çılgın bir ateş hazırladık.
14. Göklerin ve yerin hükümdarlığı Allah'ındır. O, dilediğini bağışlar dilediğini azaplandırır. Allah çok bağışlayan-merhamet edendir.
15. Siz, ganimetleri almak için gittiğinizde geri kalanlar, "Bırakın biz de arkanıza düşelim," diyeceklerdir. Onlar, Allah'ın sözünü değiştirmek isterler. De ki: "Siz bizimle gelemeyeceksiniz. Allah daha önce böyle buyurmuştur." Onlar size: "Bizi kıskanıyorsunuz," diyeceklerdir. Bilakis onlar, az anlayan kimselerdir.
16. Bedevilerin geri bırakılmış olanlarına de ki: Siz yakında çok kuvvetli bir kavme karşı savaşmaya çağırılacaksınız. Onlarla ya savaşırsınız ya da Müslüman olurlar. Eğer itaat ederseniz, Allah size güzel bir mükâfat verir. Ama önceden döndüğünüz gibi yine dönecek olursanız sizi acıklı bir azaba uğratır.

Yukarıdaki ayet nazil olunca, kör, topal ve hasta kimseler, Hz. Peygamber'e vararak, "Ey Allah'ın Elçisi! Bizler ne yapacağız! Bizim cihad edecek gücümüz yok," demeleri üzerine:

17. Köre, topala ve hastaya vebal yoktur. Bununla beraber kim Allah'a ve peygamberine itâat ederse, Allah onu, altından ırmaklar akan cennetlere sokar. Kim de geri kalırsa, onu acı bir azaba uğratır.

Seleme b. Ekvan anlatır: "Öğle vakti uykuda olduğumuz bir sırada Hz. Peygamber'in habercisi, 'Ey insanlar! Haydi kalkın Peygamber'e biat edilecek, Ruhu'l-Kuds indi,' diye seslenmeye başladı. Hz. Peygamber, Semura ağacının altında oturuyordu. Hepimiz, yanına giderek, orada ona biat ettik." Bunun üzerine:

18. Andolsun o ağacın altında sana biat ederlerken Allah, müminlerden razı olmuştur. Kalplerinde olanı bilmiş onlara güven indirmiş ve onları pek yakın bir fetih ile mükâfatlandırmıştır.

Resül-i Ekrem, Hudeybiye'ye indiğinde (M.S. 628) Huzâîler'den Hıraş b. Ümeyye'yi Sa'leb adındaki devesine bindirip Mekkelilere gönderdi. Harp niyetinde olmayıp yalnız Kâbe'yi ziyaret ve Umre için geldiğini bildiriyordu. Bunu, varıp onlara söyleyince deveyi vurdular, kendisini de öldürmek için hücum ettiler. Fakat araya girip kurtardılar.

O da gelip durumu Resulullah'a haber verdi. Bunun üzerine Resul-i Ekrem, Hz. Ömer'i göndermek için çağırdı: Hz. Ömer, "Ya Rasulellah! Onlar, benim kendilerine olan hiddet ve düşmanlığımı bilirler. Ben onlara güvenemem. Şayet bir ezaya uğrarsam Mekke içinde beni savunacak hısımlarım Adiy Oğullarından kimse yoktur. Bundan dolayı Osman b. Affân'ı gönderseniz, orada onun akraba ve taallukatı çoktur, hem onu severler, irâdenizi o bildirebilir," dedi.
Resulullah, Hz. Osman'ı çağırdı, Kureyş'e gönderdi, "Biz, onlarla muharebeye gelmedik, yalnız ziyaret ve Umre için geldik, bunu haber ver ve kendilerini İslâm'a davet eyle!" dedi ve Mekke'de imana gelmiş bir kısım erkeklere ve kadınlara varıp fethi müjdelemesini ve Allah'ın dininin yakında Mekke'de ortaya çıkacağını haber vermesini de emretti.
Bu suretle Hz. Osman, Kureyş'e gitti. Kendisini Ebân b. Said b. Âs karşıladı, hayvanından indi, onu bindirdi ve kayırdı. Böylelikle Kureyş'e vardı, emrolunduğu haberi bildirdi. Dediler ki, "İstersen sen Beyt'i tavâf et. Fakat hepinizin üzerimize gelip girmeniz olmaz, ona yol yok!" Hz. Osman, "Resul-i Ekrem, tavaf etmedikçe ben tavaf edemem," dedi. Bunun üzerine onu alıkoydular, göz hapsinde tuttular, beriden ise Resulullah'a ve Müslümanlara, "Osman katlolunmuş," diye duyuldu.

Bunun üzerine Peygamber, "O kavimle çarpışmadan gitmeyiz," dedi. Peygamber'in nidâcısı şöyle çağırdı: Haberiniz olsun ki Resulullah'a Rûhu'l-Kudüs indi de ona biatı emretti, hemen çıkın! Allah adına Peygamber'e bey'at edin! Derhal Müslümanlar fırladılar ve Resulullâh'a bey'at ettiler. Bu bey'at, "semûre" adlı bir ağacın altında olmuştu.
Resulullâh, ağacın dibine oturmuştu, dallarından bir dal sırtının üzerine geliyordu. Abdullah b. Mugaffel demiştir ki: Ben, baş ucunda dikiliyordum ve elimde ağaçtan bir dal vardı, koruyordum, dalı sırtından kaldırdım. Önünde ölmek ve kaçmamak üzere kendisine bey'at ettiler, Resulullah onlara, "Siz bugün dünya ehlinin en hayırlısısınız," buyurdu.
Altında bey'at yapılan semüre ağacına daha sora insanlar gidip yanında namaz kılar olmuşlardı. Hz. Ömer işitti, o ağacın kesilmesini emrediverdi, henüz cahiliyye âdetini unutmayanların fitneye tutulup Allah'tan başkasına ibadet etmesinden sakınmıştı.

19. Allah, onları elde edecekleri birçok ganimetlerle de mükâfatlandırdı. Allah, büyük-hakimdir.
20. Allah size, elde edeceğiniz birçok ganimetler vaad etmiştir. Bunu size hemen vermiş ve insanların ellerini sizden çekmiştir ki bu, müminlere bir işaret olsun ve Allah sizi doğru yola iletsin.
21. Ulaşmadığınız başka ganimetler de vardır. Onlar, Allah'ın bilgisi ve kudretindedir. Allah her şeye kâdirdir.
22. Eğer kâfirler, sizinle savaşsalardı arkalarına dönüp kaçarlardı. Sonra bir dost ve yardımcı bulamazlardı.
23. Allah'ın öteden beri gelen kanunu budur. Allah'ın kanununda asla bir değişiklik bulamazsın.

Müslümanların Hudeybiye'ye kadar varıp da orada ordu kurmaları bile bir zaferdi. Çünkü Halid b. Velid, iki yüz kadar Kureyş atlısının kumandanı olarak Kürâi Gamim'e kadar gelmişti, ashaba yaklaşmak istedi, Resulullah, Abbâd b. Bişr'i görevlendirdi o da atlıları ile ileri vardı, karşılarında saf tuttu, öğle vakti olmuştu, Resulullah korku namazı kıldı, Halid çekildi, gitti, Resulullah da yolu sağ tarafta yokuşa durup Hudeybiye'ye kadar vardı, diye haber verilmiştir.
Hz. Enes der ki; "Seksen kişi sabah namazı vakti, Peygamber'i öldürme niyetiyle Ten'im dağı tarafından Peygamber ve ashabının üzerine baskın düzenlemişlerdi, fakat yakalandılar sonra da, kendisini öldürmek istemelerine rağmen Peygamber, onları affedip serbest bıraktı."

24. O, sizi onlara karşı muzaffer kıldıktan sonra Mekke'nin göbeğinde onların ellerini sizden, sizin ellerinizi de onlardan çekendir. Allah, yaptıklarınızı görendir.

Cunbuz b. Seba der ki, "Günün başında Hz. Peygamber'e karşı kâfir olarak savaştım. Günün sonunda ise onunla birlikte bir Müslüman olarak savaştım. Biz, üç erkek ve yedi kadın idik. Bizim hakkımızda şu ayet nazil oldu:

25. Onlar, inkâr eden ve Mescid-i Haram'ı ziyaretinizi ve bekletilen kurbanların, yerlerine ulaşmasını men edenlerdir. Kendilerini henüz tanımadığınız mümin erkeklerle, mümin kadınları bilmeyerek ezmek suretiyle bir vebalin altında kalmanız ihtimali olmasaydı, Allah savaşı önlemezdi. Dilediğine rahmet etmek için Allah böyle yapmıştır. Onlar, birbirinden ayrılmış olsalardı elbette onlardan inkâr edenleri elemli bir azaba çarptırırdık.

Kureyş, gelecek yıl Mekke Kureyş tarafından üç gün boşaltılmak üzere bu senelik geri dönmesini Resulullah'a bildirmek için bir heyet göndermişlerdi. Resulullah da kabul etti, aralarında bir andlaşma metni yazdılar. Resûl, Hazret-i Ali'ye yaz, buyurdu. Heyet, biz onu tanımıyoruz, dediler. Sonra Peygamber, "Bu, Resulullah'ın Mekkelilere yaptığı andlaşma şartlarıdır," buyurdu. Buna da heyet, "Biz, senin Allah'ın elçisi olduğunu bilsek, seni Beytullah'tan men etmez, harbe kalkışmazdık," fakat "Bu, Muhammed b. Abdullah'ın yaptığı andlaşmadır," diye yaz," dediler. Peygamber: Şehadet ederim ki, ben Allah'ın elçisiyim ve Muhammed b. Abdulah'ım, yaz arzularını, buyurdu. Müslümanlar, bundan üzüntü duydular. Onların tekliflerini kabul etmek istemediler. Allah, üzerlerine sekînetine indirdi de hilm ve vakar ile yumuşadılar, yatıştılar:

26. O zaman inkâr edenler, kalplerine taassubu, câhiliyet taassubunu yerleştirmişlerdi. Allah da elçisine ve müminlere sükûnet ve güvenini indirdi. Onları takva sözü üzerinde durdurdu. Zaten onlar, buna pek layık ve ehil kimselerdi. Allah her şeyi bilendir.

Resulullah, Hudeybiye'ye çıkmazdan önce rüyasında görmüştü ki, kendisi ve ashabı güvenlik içinde başlarını kazıtmış ve kırkılmış olarak Mekke'ye girmişlerdi. Bunu, ashabına söylemiş, onlar da Peygamber'in rüyasının hak olduğunu bildiklerinden sevinmişler, müjdelenmişler ve bu sene gireceklerini zannetmişlerdi. Bazı Ashab, "Rüyan nerede kaldı ey Allah'ın Elçisi?" dediler. Halbuki

o, daha sonra olacaktı, onun için geri kalarak Medine'ye dönülünce münâfıklardan bazıları: Vallahi ne kazıttık, ne kırkdırdık, ne de Mescid-i Haram'ı gördük, diye dokunmak istemeleri üzerine:

27. Andolsun ki Allah, elçisinin rüyasını doğru çıkardı. Allah dilerse siz güven içinde başlarınızı tıraş etmiş ve saçlarınızı kısaltmış olarak, korkmadan Mescid-i Haram'a gireceksiniz. Allah sizin bilmediğinizi bilir. İşte bundan önce size yakın bir fetih verdi.

28. Dinlere üstün kılmak için, Peygamberi'ni hidayet ve hak din ile gönderen O'dur. Şahit olarak Allah yeter.

29. Muhammed, Allah'ın elçisidir. Onun yanında bulunanlar da kâfirlere karşı çetin, kendi aralarında merhametlidirler. Onları rükûa varırken secde ederken görürsün. Allah'tan lütuf ve rıza isterler. Yüzlerinde secdelerin izinden nişanları vardır. Bu, onların Tevrat'taki vasıflarıdır. İncil'deki vasıfları da şöyledir: Onlar filizini yarıp çıkarmış, gittikçe onu kuvvetlendirerek kalınlaşmış, gövdesi üzerine dikilmiş bir ekine benzerler ki bu, ziraatçıların hoşuna gider. Allah böylece onları çoğaltıp kuvvetlendirmekle kâfirleri öfkelendirir. Allah inanıp iyi işler yapanlara mağfiret ve büyük bir mükâfat vadetmiştir.

112. - 5. MÂİDE SURESİ

Medine döneminde inmiş, 120 âyettir. Adını, 112. ve 114. âyetlerdeki "mâide" (sofra) kelimesinden almıştır.
Sûrede; verilen sözlerin yerine getirilmesi, İsrailoğullarının sözlerinde durmamaları, Hristiyanların yanlış inançları, dünyaya düşkünlükleri ve yolsuzlukları, Müslümanlar için bazı talimat ve dini hükümler anlatılır.

1. **Ey iman edenler! Akitleri yerine getirin. İhramlı iken avlanmayı helal saymamak üzere, bazı hayvanlar size helal kılındı. Ancak haram oldukları size okunacak olanlar hariç. Allah dilediğini hükmeder.**

Hutam b. Hind, Medine'ye gelmiş, atlarını Medine dışında bir yere bırakmış, yalnız başına Peygamberimizin huzuruna varmış, bir kavmin davetçisi olduğunu ve arkadaşlarıyla beraber gelip Müslüman olacaklarını vaad etmişti. Peygamberin yanından çıktığı zaman Resulullah: "Bu adam bir günahkar yüzüyle girdi ve bir hain kafasıyla çıktı," buyurmuş. Sonra Medine'den çıkmış, Medine halkının yayılmakta olan develerine rastgelmiş ve alıp götürmüş.
Ertesi sene (M.S. 629), yani kaza Umresi senesi Bekir b. Vail, hacıları yanında Yemâme'den çıkmış, hacca gelmiş ve beraberinde hayli ticaret malı varmış. Sürüp götürdüğü develerden bir çoğunu gerdanlıklarla süsleyip Kabe'ye hediye olarak sevk etmiş. Müslümanlar, karşıdan bunların geldiklerini işitince karşılayıp vurup mallarına el koymak için Resulullah'tan izin istemişler, bu âyet inmiş, izin verilmemiştir.
Mekke'nin fethi senesi (M.S. 631) Müşrikler de Kabe'yi ziyarete geliyorlar ve Umre'ye giriyorlardı. Müslümanlar, "Ey Allah'ın Resulü bunlar müşrik, biz de bunları bırakmayalım baskın edelim," demişler. "Kabe'ye doğru gelenlere engel olmayın!" âyeti nazil olmuştur:

2. **Ey iman edenler! Allah'ın simgelerine, haram aya, kurbanlık hediyelere, gerdanlıklarına ve Rablerinden lutuf ve rıza bekleyerek Kâbe'ye yönelenlere saygısızlık etmeyin. İhramdan çıktığınız zaman avlanabilirsiniz. Sizi Mescid-i Haram'dan döndürdüklerinden dolayı bir topluma karşı olan kininiz, sizi saldırıya sevk etmesin. İyilik ve takva üzerinde yardımlaşın, günah ve düşmanlık üzerinde yardımlaşmayın. Allah'tan korkun. Allah'ın azabı çetindir.**

İbn Münzir, "Biz, Hz. Resul ile beraberdik. Ben, içinde meyte (ölü hayvan eti) bulunan bir çömleğin altını yakıyordum. Bu sırada meytenin haram kılındığına dair aşağıdaki ayet nazil oldu.
Bugünden sonra Hz. Peygamber, nihayet seksenbir veya sekseniki gün kadar yaşadı ve bundan sonra dini hükümlerde ne bir fazla, ne bir nesh, ne bir tebdil (değiştirme) vaki oldu. Bununla Hz. Peygamber'e peygamberlik görevinin sonu ve böylece vefatının yaklaştığı haber verilmiş oluyordu. Hz. Peygamber, bu âyeti okuduğu zaman, ashab-ı kiram gerçekten sevinmiş ve pek büyük sevinçler göstermişler ve fakat Hz. Ebu Bekir ağlamıştı. Sorulduğunda: "Bu âyet, Resûlullah'ın vefatının yaklaştığını gösteriyor," demiş ve bundan tebliğ vazifesinin sona erdiğini anlamıştı. Ve aynı mânâyı Hz. Ömer de anlamıştı.

3. Leş, kan, domuz eti, Allah'tan başkasının adı anılarak kesilen; boğulmuş, vurulmuş, yukarıdan düşmüş, boynuzlanmış, canavar yırtmış olup da canlı iken kesmedikleriniz; dikili taşlar üzerine boğazlanan hayvanlar ve fal oklarıyla kısmet aramanız size haram kılındı. Bunlar yoldan çıkmıştır. Bugün kâfirler, dininize karşı ümitsizliğe düşmüşlerdir. Onlardan korkmayın, Benden korkun. Bugün dininizi kemale erdirdim, size nimetimi tamamladım. Size din olarak İslâm'ı beğendim. Kim açlıktan daralır, günaha istekle yönelmeden bunlardan yemek zorunda kalırsa, ona günah yoktur. Allah bağışlayan-merhamet edendir.

Cebrail: "Biz, köpek bulunan eve girmeyiz," dediğinden dolayı Hz. Peygamber, köpeklerin öldürülmesini emretmiş ve Ebu Rafi'i bununla görevlendirmiş. O da Medine'deki köpekleri hep öldürüp Avali'ye (şehrin dışındaki yüksek kısımlara) kadar varmış. Bunun üzerine Asım b. Adiy ve Sa'd b. Hayseme ve Uveym b. Sa'd gelmişler: "Bize ne helâl kılındı ey Allah'ın Resulu?" demişler. Resullullah susmuş, sonra bu âyet nazil olmuştur.
Ebu Râfî, demiştir ki: "Resulullah bana köpeklerin öldürülmesini emretti. İnsanlar geldiler: 'Ey Allah'ın Resulü, öldürülmesini emrettiğin bu ümmetten bize ne helal kılındı?' dediler, Allah Teâlâ âyetlerini indirdi."
Saîd b. Cübeyr demiştir ki, "Adiy b. Hatim ve Zeydülhayl, 'Ey Allah'ın Resulü! Biz, köpeklerle ve doğanlarla av avlarız, Âli Dır'in ve Âli Ebi Havriyye'nin köpekleri yaban sığırlarını, yaban eşeklerini ve geyikleri alırlar. Bazısını kesmeye yetişiriz, bazısı da öldürülür, kesmeye yetişemeyiz. Halbuki Allah, leşi haram kılmıştır. Şu halde bize bunlardan neler helal oluyor?'" demişlerdi:

4. Sana, kendilerine neyin helal kılındığını soruyorlar. De ki: "Size iyi ve temiz şeyler helal kılındı." Allah'ın size öğrettiğinden öğreterek yetiştirdiğiniz avcı hayvanların sizin için tuttuklarını yiyin ve üzerine Allah'ın adını anın. Allah'tan korkun. Allah, hesabı çabuk olandır.

5. Bugün size iyi ve temiz şeyler helal kılındı. Kendilerine kitap verilenlerin yiyecekleri size helal olduğu gibi, sizin yiyeceğiniz de onlara helâldir. Müminlerden iffetli hür kadınlar ve sizden önce kendilerine kitap verilenlerden namuslu hür kadınlar, zina etmeksizin, gizli dost tutmaksızın, namuslu bir şekilde mehirlerini ödediğiniz takdirde, size helâldir. Kim imanı inkâr ederse, ameli boşa gider, o, ahirette zarara uğrayanlardandır.

Aşağıdaki ayet, Hz. Aişe'den rivayet edildiği üzere, kendisinin gerdanlığının düştüğü seferde geceleyin susuz bir yerde kalınıp abdest almak mümkün olmadığından dolayı nazil olmuş ve bu gibi durumlarda abdest yerine teyemmümü emretmiştir.

Aişe, "Gerdanlığımın kaybolma hadisesinde olanlar oldu. İftiracılar, söyleyeceklerini söylediler. Ben, Allah'ın Resulü ile beraber diğer bir gazaya çıktım. Yine evvelce olduğu gibi, gerdanlığım düştü. İnsanlar, onu aramaya çıktı. Babam Ebu Bekir bana, 'Her iki seferde de insanların üzerine bela ve meşakkat oldun,' diye tekdir etti. Bunun üzerine Allah, teyemmüm ayetini inzal etti. Ayet, nazil olduktan sonra Babam yanıma gelerek, 'Sen, mübareksin,' diye beni taltif etti."

Anılan sefer, ifk (iftira) kıssası, hicrî altıncı sene (M.S. 628) şaban ayında Hudeybiye'den önce Benî Mustalik Gazvesi'nde vuku bulmuştur.

6. Ey iman edenler! Namaz kılmaya kalktığınız zaman, yüzlerinizi ve dirseklere kadar ellerinizi yıkayın. Başlarınızı meshedin, iki topuğa kadar da ayaklarınızı yıkayın. Eğer cünüp iseniz temizlenin. Hasta ya da yolculukta iseniz veya biriniz abdest bozmaktan gelmişse veya kadınlara dokunmuşsanız, su da bulamamışsanız, temiz bir toprağa teyemmüm edin; yüzlerinizi ve ellerinizi o toprakla meshedin. Allah, size güçlük çıkarmak istemez. Fakat sizi temizlemek ve şükredesiniz diye üzerinizdeki nimetini tamamlamak ister.

7. Allah'ın, üzerinizdeki nimetini, "İşittik, itaat ettik," dediğinizde sizden aldığı ve kendisiyle sizi bağladığı ahdini hatırlayın. Allah'tan korkun! Allah göğüslerdekini bilendir.

8. Ey iman edenler, Allah için hakkı ayakta tutanlar ve adaletle şahitlik yapanlar olunuz. Bir kavme olan kininiz, sizi adaletsizliğe sevketmesin.

Adaletli olun, çünkü o, takvaya daha yakındır. Allah'tan korkun. Allah, yaptıklarınızdan haberdardır.

9. Allah, iman eden ve iyi amel işleyenlere söz vermiştir; onlara bağışlama ve büyük bir mükâfat vardır.

10. İnkâr eden ve âyetlerimizi yalanlayanlar; işte onlar cehennemliktir.

Aşağıdaki ayetin nüzul sebebi hakkında biri genel, biri de özel olmak üzere iki vecih rivayet edilmiştir:

İşin başlangıcında müşrikler galip ve çok, Müslümanlar ise mağlub ve yenik idiler. Müşrikler, devamlı şekilde Müslümanları belaya sokmak, basmak, öldürmek, yağmalamak istiyorlar. Allah da onları amaçlarından menediyor, Müslümanları koruyordu. Bu şekilde az zaman içinde İslâm kuvvetlendi, Müslümanların gücü büyüdü ve müşriklerin elleri kırıldı. İşte burada bu kurtuluş nimeti hatırlatılmıştır.

Özel bir olayı hatırlatmıştır. İbn Abbas ve Mükâtil'in beyanlarına göre, Hz. Peygamber, Beni Âmir'e bir seriyye (küçük süvari müfrezesi) göndermişti. Bi'r-i Meûne'de hepsi şehit olmuşlar, ancak bir kayıp aramakta olan üç kişi kurtulmuşlardı. Bunlar, Resulullah'a durumu haber vermek için beraber gittiler. Yolda Beni Amir'den olduklarını söyleyen iki kişiye rastladılar. İkisini de öldürdüler. Meğer bu öldürülenler, Benî Salim'den imişler. Resulullah'tan emanları varmış, bunu bilmediler ve hata etmiş oldular.

Benî Selim geldiler, diyet istediler. Resûlullah, yüksek maiyyetlerinde dört seçkin dostu Ebu Bekir, Ömer, Osman, Ali bulundukları halde çıktılar, Benî Nadir'e vardılar. Çünkü bunlar kendileriyle savaş yapılmamak ve taraflarından diyetlere yardım olmak üzere Resûlullah ile anlaşma yapmışlardı. Hz. Peygamber, "Ashabımdan biri, benim eman verdiğim iki kişiyi vurdu. Bana diyetleri gerekti. Buna, yardımda bulunmanızı istiyorum," buyurdu. Onlar da: "Buyurunuz, yemeğimizi yiyiniz, isteğinizi veririz," derler ve aralarında Peygamber'e ve ashabına bir su-i kast yapmaya da karar verirler. Üzerine, damın üstünden büyük bir taş yuvarlatıp ezmek için karar verirler ve hazırlarlar. Bu esnada Cebrail inip hemen durumu haber verir. Resullullah, derhal kalkıp hareket eder. Yahudiler: "Çömleklerimiz kaynıyor," derler. Resulullah, niyetlerinin vahy ile haber verildiğini söyler ve açılır.

11. Ey iman edenler! Allah'ın size olan nimetini hatırlayın. Hani bir topluluk, size el uzatmaya yeltenmişti de Allah, onların ellerini sizden çekmişti. Allah'tan korkun. Müminler yalnız Allah'a dayansınlar.

İsrailoğulları, on iki sıbt (torun) olduklarından, her sıbttan bir nakib gönderilmiştir. Bu nakibler, Musa'nın harp ile görevlendirilmiş olduğu Cebbarlar şehrine gidip durumlarını öğrenmek ve dönüp peygamberleri Musa'ya haber vermek için gönderilmişlerdi. Gittiler, birtakım büyük cisimler ve bir kuvvet, heybet gördüler ve korktular, döndüler; gelir gelmez de kavimlerine söylediler, bildirdiler. Halbuki Musa, onları söylemekten yasaklamıştı. Fakat sözlerinde durmadılar, caydılar.
Firavun'un suda boğulmasından sonra Allah, İsrailoğulları'na Şam topraklarında Kenanlıların zalimlerinin oturdukları Eriha'ya gitmelerini emretmiş ve "Ben, burayı size vatan ve karargâh olmak üzere yazdım. Gidiniz içindekilerle savaş ediniz, yardımcınız benim," demiş. Hz. Musa'ya da verilen emirlerin yerine getirilmesi için, her sıbttan kavmine kefil olacak bir nakib ve emin seçmesini emretmişti. Hz. Musa, nakibleri seçti ve İsrailoğulları'ndan söz aldı, nakibler bunlara kefil oldular ve bu şekilde hep birlikte hareket ettiler. Kenan topraklarına yaklaştıkları zaman nakibleri, anıldığı üzere, teftiş ve gizli şeyleri öğrenmeleri için gönderdi.

12. Allah, İsrailoğuları'ndan söz almıştı. İçlerinden on iki yetkili göndermiştik. Allah şöyle demişti: "Ben, muhakkak sizinle beraberim. Namazı kılarsanız, zekâtı verirseniz, peygamberlerime iman ettiğiniz ve onlara yardımda bulunursanız, Allah'a güzel bir borç verirseniz, günahlarınızı mutlaka örter ve sizi altından ırmaklar akan cennetlere korum. Sizden kim de, bundan sonra inkâr ederse, doğru yoldan sapmış olur.

13. Sözlerini bozdukları için onları lanetledik ve kalplerini katılaştırdık. Kelimeleri yerlerinden değiştiriyorlar. Uyarıldıkları şeyden pay almayı unuttular. Azı hariç, daima onlardan hainlik görürsün. Yine de onları affet, aldırma. Allah iyilik yapanları sever.

İsrailoğulları böyle olduğu gibi, "Biz Hıristiyanlarız," diyenlerden, yani, Hıristiyan oldukları iddiasında bulunan Hıristiyanlardan da biz öylece söz almıştık. Bunlar da İncil gereğince Allah'a ve peygamberlerine iman edecekler, Tevrat ve diğer Allah'tan inen kitaplar ile amel edeceklerdi ki, bu arada hak ruh olan Hatemü'l- Enbiya (Peygamberlerin sonuncusu) Resulullah Efendimiz de -özellikle- dahil idi. Fakat çok geçmeden bunlar da sözlerinden, kendilerine anılıp hatırlatılan şeylerden mühim bir kısmını, en çok haz ve nasib alacakları esaslı noktaları terk edip unuttular, anlaşmalarını bozdular:

14. "Biz Hristiyanız," diyenlerden de söz almıştık. Onlar da kendilerine hatırlatılan şeylerin çoğunu unutmuşlardı. Biz de onların arasına, kıyametin gününe kadar sürecek kin ve düşmanlık soktuk. Allah, yaptıklarını onlara elbette haber verir.

Bir gün Yahudilerden bir topluluk, Peygamber'e geldiler ve recm cezasından sordular. Peygamber bunlara, "En bilgininiz hanginiz?" diye sordu. Onlar, İbn Surya'yı işaret ettiler. Peygamber, "Musa'ya Tevrat'ı inzal eden, Tur-i Sina'yı semaya kaldıran, Yahudilerden ağır ahd alan Allah'a ahd vererek" İbn Surya'ya recm cezasını sordu. En büyük yemin karşısında İbn Surya'yı bir korku sardı, titremeye başladı, recmi inkar edemedi de, "Ya Muhammed! İçimizde zina olayları çoğalınca, recm cezasını terk ettik. Zina edenlere yüz değnek vurduk, başlarını tıraş ederek halk arasında teşhir cezasıyla cezalandırdık," dedi. İbn Surya'nın bu itirafı üzerine Peygamber, zina eden Yahudi'nin recmine hükmetti. Yahudi recmedildi. Ayet nazil oldu:

15. Ey Kitap Ehli! Kitap'tan gizlediğiniz şeylerin çoğunu açıklayan, çoğundan da vazgeçen peygamberimiz size geldi. Ayrıca size, Allah'tan bir nur ve apaçık bir kitap da gelmiştir.
16. Allah, o kitapla rızasına uyanları selamet yollarına iletir. Onları izniyle karanlıklardan aydınlığa çıkarır ve onları doğru yola iletir.
17. "Şüphesiz Allah, ancak Meryemoğlu Mesih'tir," diyenler kâfir olmuşlardır. De ki: "Allah, Meryemoğlu Mesih'i, anasını ve bütün yeryüzündekileri helak etmek isterse O'na kim mani olabilir?" Göklerin, yerin ve ikisi arasındakilerin mülkiyeti sadece Allah'a aittir. O, dilediğini yaratır. Allah, her şeye kadirdir.

Hristiyanlar, İncil'de, "Mesih, ben babama ve babanıza gidiyorum," dedi diye bir fıkra naklederler. "Allah'ın oğullarıyız," deyiminin bir özel imtiyaz davası olduğu belli, fakat bunu ne gibi bir anlam düşünerek söyledikleri inceleme noktası olarak görülmüştür.
Denilmiş ki Yahudiler bununla, "Allah'ın oğlu" dedikleri Üzeyr'e mensub olduklarını, Hıristiyanlar da "Allah'ın oğlu" dedikleri Mesih'e intisablarını kastetmişler ve intisab ile kendilerini şeref ve imtiyazda Allah'ın torunları hükmünde tutmuşlardır. Resul-i Ekrem, Yahudilerden bir topluluğu İslâm dinine davet etmiş ve Allah'ın azabıyla korkutmuş idi. Buna karşı: "Bizi bununla mı tehdit ediyorsun, Biz Allah'ın oğulları ve sevdikleriyiz," demişlerdir.

18. Yahudiler ve Hristiyanlar, "Biz, Allah'ın oğulları ve sevgilileriyiz," dediler. De ki: "O halde niçin günahlarınızdan ötürü size azap ediyor?" Hayır, siz de O'nun yaratıklarından birer insansınız. O dilediğini bağışlar, dilediğine azap eder. Göklerin, yerin ve ikisi arasındaki her şeyin mülkü Allah'ındır. Dönüş O'nadır.

Muaz b. Cebel ve arkadaşları Yahudilere, "Ey Yahudi Topluluğu! Allah'tan korkun! Allah'a yemin ederiz ki, siz muhakkak Muhammed'in, Allah'ın Resulü olduğunu bilirsiniz. Yine Allah'a yemin ederiz ki, Muhammed'in gönderilmesinden önce siz, onu bize anar ve onu bize malum sıfatlarıyla vasfederdiniz," dediler. Yahudiler, "Biz, sana böyle bir şey söylemedik. Allah, Musa'dan sonra kimseye Kitab indirmedi. Musa'dan sonra da ne bir müjdeci ve ne de bir korkutucu gönderdi," dediler. İsa ile İncil'i, Muhammed ile Kur'an'ı ve birçok Nebileri inkar ettiler. Onların iftira ve yalanlarını red için Allah:

19. Ey kitap ehli! Peygamberlerin arasının kesildiği bir sırada size Resulümüz geldi, gerçekleri açıklıyor, "Bize bir müjdeleyici ve uyarıcı gelmedi," demeyiniz. İşte müjdeleyici, uyarıcı geldi. Allah her şeye kadirdir.

Âlemde hiçbir kavimde İsrâiloğulları'ndaki kadar çok peygamber gönderilmemiş olduğu bilinmektedir. Önce Yâkûb'un evlatları Esbat (torunlar), sonra Musa, Harun, Yûşâ ve bu cümleden Hz. Musa'nın kavminden seçip beraber Tur dağına gittikleri yetmiş zat ve daha sonra nice İsrailoğlu peygamberi gelmiştir. Gerçekte İsrailoğulları'nın Mısır'dan çıkışından Hz. Yahya'yı öldürdükleri ve Hz. İsâ'yı öldürmeye teşebbüs ettikleri zamana kadar içlerinden büyük küçük pek çok peygamber ve krallar gelmiş ve bu arada Hz. Davud ve Süleyman saltanatı gibi peygamberlik ve hükümdarlığı şahsında toplayan emsalsiz saltanatlar da geçmiş bulunduğunda şüphe yoktur.
Onlar, önceleri Mısır'daki Kıbt kavminin elinde hizmetçi, köle ve cizye ehli derecesinde mağlub ve mahkum oldukları halde, onları kurtarıp kendilerine mâlik, şahsî, siyasî insanlık hukukuna sahip, kendilerini anlamaya ve işlerini idare etmeye kâdir hürler kıldı; artık kimsenin kulu, kölesi, hizmetçisi değiller ve cizye ehli gibi bir galibiyetin üstünlüğü altında ve istilasında bulunmuyorlar. Hem şahsen hem de toplum ve siyaset bakımından hür oldular.

20. Musa kavmine şöyle demişti: "Ey kavmim! Allah'ın üzerinizdeki nimetini hatırlayın. O, içinizden peygamberler çıkardı. Sizi hükümdarlar yaptı. Alemlerde hiç kimseye vermediğini size verdi."

21. "Ey kavmim, Allah'ın size yazdığı kutsal toprağa girin, geriye dönmeyin, zarara uğrarsınız."

Arz-ı Mukaddes (Kutsal toprak); temiz ve mübarek yer demektir ki, Kudüs'te "Beyt-i Makdis"in bulunduğu yerdir. Vaktiyle birçok peygamberin oturduğu yer olduğundan böyle isim verilmiştir.
Bir rivayete göre İbrahim Aleyhisselam Lübnan dağına çıktığı zaman Allah, "Bak, gözün nereye kadar yetişirse orası mukaddestir ve gelecek nesline mirastır," buyurmuş. Bunun tayin ve takdirinde "Tur" yani dağ ve havalisi denilmiş. Dımeşk, Filistin ve Ürdün'ün bir kısmı denilmiş, Şam toprağı da denilmiştir. Hz. Musa Mısır'dan, çıktıktan sonra Şam arazisinde yerleşme vaad edildiği ve İsrailoğulları'nın buna "arz-ı mevud, yani vaad olunan arz" demişlerdir.

22. Onlar da: "Ey Musa! Orada zorba bir kavim var. Onlar oradan çıkmadıkça biz oraya asla giremeyiz. Eğer oradan çıkarlarsa, şüphesiz biz de gireriz," dediler.

İsrailoğulları Hz. Musa'ya karşı, "Biz, arz-ı mukaddes (mukaddes yer)e girmeyiz," diye dayattılar. Ancak Allah'tan ve Allah'ın emrine karşı gelmekten korkanlardan iki er; Yuşâ ve Kâleb'e Allah, nimet vermek suretiyle mesut etmişti. Bunlar dediler ki, üzerlerine kapıyı tutunuz, giriniz, çünkü onu tutup girdiniz mi, siz muhakkak galipsiniz. Şu halde böyle yapınız ve ancak Allah'a dayanınız, eğer Allah'a ve Musa'nın peygamberliğine inanıyorsanız böyle yapınız. Allah'tan korkan ve mesud olan bu iki er, Hz. Musa'nın peygamberliğine, vaadindeki ve verdiği haberindeki doğruluğuna hakkıyla iman etmiş olduklarından, gördükleri kuvvet ve heybete rağmen, Allah'ın lütfuyla, sözlerinde durarak, bu şekilde itimat ve güvenilirliklerini açıklamışlar ve kavimlerini itaate teşvik etmişler, sürüklemişler ve bunlar başlangıçta bu sebatta Allah'ın nimetine mazhar oldukları gibi, sonra mukaddes arza girme nimetine de erişmişlerdir.

23. Allah'tan korkan ve Allah'ın kendilerine nimet verdiği iki adam şöyle dedi: "Onların üzerlerine kapıdan girin. Oradan girerseniz muhakkak galip gelirsiniz. Gerçek inanıyorsanız yalnız Allah'a dayanın.
24. Dediler ki: "Ey Musa! Onlar orada olduğu sürece biz oraya asla girmeyiz. Sen ve Rabb'in gidin savaşın. Biz burada oturacağız," dediler.

Musa, bunların sapıklık ve inadını, inkârlarını görünce tam hüzün ve kırgınlıkla ve ilâhî rahmet ve icabeti çekecek olan bir kalb inceliği ile Allah'a şikayet ederek, şöyle dedi:

25. Musa: "Ey Rabbim! Ben, kendimle kardeşimden başkasına söz geçiremiyorum, artık bizimle bu fâsık kavmin arasını ayır," dedi.
26. Allah dedi: "Kırk sene o mukaddes yer onlara haram kılınmıştır. Yeryüzünde şaşkın şaşkın dolaşacaklar. O fâsık kavim için üzülme!"

Acaba bu müddet içerisinde Musa ve Harun ne oldular? Nakledildiğine göre bu meselede rivayetler çeşitlidir.
Bazıları Tih'te kalmadılar. Diğer bazıları ise, kavimleriyle beraber Tih'te kaldıklarını, fakat bunun kendileri hakkında bir azab olmayıp, İbrahim'e ateşin soğuk ve selam olması gibi rahat ve selamet olduğunu söylemişlerdir. Bunu söyleyenler de şu noktada fikir ayrılığına düşmüşlerdir: Acaba Harun ile Musa Tih'de mi vefat ettiler, yoksa çıktılar mı? Bir kısmı, Tih'de önce Harun'un, bir sene sonra da Musa'nın öldüğüne, bundan sonra vasisi ve kızkardeşinin oğlu Yuşâ b. Nun, peygamberlik göreviyle yerine geçerek, Kâleb de hayatta olduğu halde yeni nesil ile çok geçmeden ve hatta bir rivayette Musa'nın ölümünden üç ay sonra Arz-ı mukaddes'i fethettiğine kâni olmuşlardır.
Diğer bir kısmı ise, Hz. Musa'nın vefatından önce Tih'den çıkıp zorbalarla harp ettiğini ve üstün gelip Arz-ı Mukaddes'in bir kısmına girmiş olduğunu nakletmişlerdir.

27. Onlara Âdem'in iki oğluyla ilgili haberi gerçekle oku. Hani her ikisi birer kurban sunmuşlardı, birinden kabul edilmiş, diğerinden kabul edilmemişti. (Kurbanı kabul edilmeyen, ötekine): "Seni öldüreceğim," demişti. Diğeri ise şöyle demişti: "Allah, yalnız kendisinden korkanlardan kabul eder."
28. "Allah'a yemin ederim ki, sen beni öldürmek için bana el uzatsan da, ben seni öldürmek için sana el uzatacak değilim. Ben âlemlerin Rabb'i olan Allah'tan korkarım.
29. Benim günahımı ve kendi günahını yüklenip ateş halkından olmanı isterim! Zalimlerin cezası budur."
30. Derken Nefsi kendisini, kardeşini öldürmeye teşvik etti ve onu öldürdü. Böylece zarara uğrayanlardan oldu.
31. Allah, bir karga gönderdi, ona kardeşinin cesedini nasıl gömeceğini göstermek için toprağı eşeliyordu. "Yazıklar olsun bana, şu karga kadar olup da kardeşimin cesedini gömmekten âciz miyim ben?" dedi ve pişman olanlardan oldu.
32. Bunun içindir ki, İsrâiloğulları'na: "Kim, bir cana kıymayan veya yeryüzünde bozgunculuk çıkarmayan bir nefsi öldürürse, bütün insanları öldürmüş gibi olur. Kim de bir nefsin yaşamasına sebep olursa, bütün in-

sanları yaşatmış gibi olur," hükmünü yazdık. Şüphesiz ki onlara peygamberlerimiz açık delillerle geldiler. Yine de bundan sonra onların birçoğu yeryüzünde aşırı gitmektedirler.

Aşağıdaki âyetin nüzul sebebi hakkındaki rivayetler şunlardır:
Kitap ehlinden bir kavim hakkında inmiştir ki, Hz. Peygamber ile aralarında sözleşme yapmışlardı, sözleşmelerini bozdular ve yol kesip yeryüzünde bozgunculuk yapmaya kalkıştılar.
Müşrikler hakkında inmiştir.
Olayları meşhur olan Ureyneliler hakkında inmiştir ki, Ukûl, Ureyne ve Beciyle'den bir kısım halk, yoksulluk ve hastalık içinde oldukları halde Medine'ye gelmişler, Müslüman olduklarını açıklamışlar, Resulullah kendilerini zekattan toplanan beytü'l-mâl develerinin otladıkları yere göndererek bunların sütlerinden içip geçinmelerini ve hastalıklarını da bu develerin sidikleriyle tedavi etmelerini emretmiş. Bir müddet sonra tamamen sıhhatlerini kazanıp iyileştikten sonra dinden dönmüşler, çobanları öldürüp develeri sürmüşler ve yolları kesip ırza da tecavüz ederek kaçmışlar, fakat takip edilerek yakalanmışlardı.
Ebu Bürde de denilen Hilâl b. Uveymirî Eslemî'nin kavmi hakkında inmiştir ki, Peygamberimiz bu Hilâl ile "ne iyiliğine, ne kötülüğüne yardım etmemek; ona gelen Müslümanlar emanlı olup heyecana düşürülmemek ve aynı şekilde her kim Resûlullah'a gitmek üzere Hilâl'e uğrarsa emanlı olup heyecana düşürülmemek" üzere "barış anlaşması" yapmıştı. Bir gün Kinâne oğullarından bir kısım halk Müslüman olmak maksadıyla gelirken Hilâl'in kavmine uğramış, o gün de Hilâl orada yokmuş, kavmi tutmuşlar bunların yollarını kesmişler ve kendilerini öldürüp mallarını almışlardı.

33. Allah ve Resulü'ne karşı savaşan ve yeryüzünde fesat çıkarmaya çalışanların cezası, ancak öldürülmeleri veya asılmaları yahut ayak ve ellerinin çaprazlama kesilmesi, ya da yeryüzünde başka bir yere sürgün edilmeleridir. Bu, dünyada onlar için bir zillettir. Ahirette ise onlar için büyük bir azap vardır.

34. Kendilerini yakalamanızdan önce tevbe edenler başka. Bilin ki Allah, bağışlayan-merhamet edendir.

35. Ey inananlar! Allah'tan korkun, O'na yaklaşmaya yol arayın ve O'nun yolunda cihad edin ki, kurtulun.

36. Bütün yeryüzündekiler ve bir o kadarı daha inkâr edenlerin olsa, bunlar kıyametin gününün azabından kurtulmak için hepsini fidye olarak verseler yine onlardan kabul edilmez. Onlara elim bir azap vardır.

37. Cehennem ateşinden çıkmak isterler. Ama oradan çıkacak değillerdir. Onlar için devamlı bir azap vardır.
38. Hırsızlık eden erkek ve kadının, yaptıklarına karşılık Allah'tan bir ceza olarak ellerini kesin. Allah üstün-hikmet sahibidir.
39. Kim yaptığı haksızlıktan sonra tevbe eder, halini düzeltirse, Allah onun tevbesini kabul eder. Allah bağışlayan-merhamet edendir.
40. Göklerin ve yerin hükümdarlığının Allah'a ait olduğunu, dilediğine azap edip dilediğini de bağışladığını bilmedin mi? Allah her şeye kâdirdir.

Tevrat'ta İsrailoğulları'ndan zina edenlere recm (taşlanmak suretiyle öldürülme) emredilmişti ve bunu tatbik ediyorlardı. Nihayet bir gün, büyüklerinden birisi zina etmiş, recm için toplanmışlar. Fakat ileri gelen seçkinler ve memleketin saygın kişileri, bu cezayı yasaklamışlar.
Sonra zayıflardan birisi zina etmiş, bunu recm etmek için toplanmışlar. Bu defa da düşkünler gürûhu kalkmış, "Arkadaşınızı recm etmedikçe bunu da etmeyin, ikisini de recm edin!" demişler.
Bunun üzerine, "Mesele zorlaştı, geliniz bir çaresine bakalım," demişler. Recmi bırakıp tahmime karar vermişler ki, yünden örülmüş, zifte bulanmış bir kamçı ile kırk kamçı vururlar, yüzünü karalarlar, ters yüzüne bir eşeğe bindirip dolaştırır teşhir ederlermiş. Peygamberimiz, Medine'ye şeref verinceye kadar böyle yapıyorlarmış.
Bir gün Resulullah, Medine'de böyle bir Yahudi'nin dolaştırıldığına bizzat rastlamış, âlimlerinden birini çağırmış, "Sizde zina eden kimsenin cezası böyle midir?" diye sormuş, "Evet" demiş. "Musa'ya Tevrat'ı indiren Allah için söyle, kitabınızda zina edenin cezasını böyle mi buluyorsunuz?" deyince, "Böyle yemin vermeseydin söylemezdim, doğrusu recimdir," demiştir.
Yahudi ileri gelenlerinden Yüsre adında bir kadın, Hayber ileri gelenlerinden bir Yahudi ile zina yapmış, tutmuşlar, Kureyza Oğullarından bir takımlarını Resulullah'a göndermişler, "Sorunuz bakalım zina hakkında ona indirilen hüküm nedir? Korkarız ki bizi rüsvay eder, şayet değnekle vurma cezası derse tutunuz, recim (taşlamayla öldürme cezası) derse sakınınız," demişler.
Gelmişler, sormuşlar. "Şu adam ihsanından (namuslu yaşamasından) sonra namuslu bir kadın ile zina etti, seni hakem yapıyoruz, hüküm ver," demişler. Bunun üzerine Peygamberimiz, kalkmış Yahudilerin dershanelerine gitmiş, "Ey Yahudi toplumu, bana en bilgininizi çıkarınız," buyurmuş, onlar da Abdullah b. Sûriya'yı çıkarmışlar,
Kureyzaoğulları'ndan bazılarının rivayetine göre o gün İbn Sûriya ile beraber Ebu Yasir b. Ahtab'ı ve Vehb b. Yehûdâ'yı da çıkarmışlar ve "İşte bunlar bizim bilginlerimiz," demişler. Resulullah, biraz konuşmuş, nihayet, "Kalanlar içinde Tevrat'ı en iyi bilen budur," diye İbn Sûriya'yı göstermişlerdir ki, henüz genç

ve yaşça diğerlerinden küçük ve tek gözlü imiş, Resulullah, bununla baş başa kalmış ve meseleyi açmış, "Ey İbn Sûriya Allah'a ve Allah'ın İsrailoğulları'na olan nimetlerine ant vererek söylüyorum. Namuslu hayatından sonra zina eden kimse hakkında Allah'ın Tevrat'ta recm ile hükmettiğini bilmiyor musun?" buyurmuş. O da: "Allah için evet, ey Kasım'ın babası (Muhammed)! Bunlar senin Allah tarafından gönderilmiş bir peygamber olduğunu kesin bir şekilde bilirler ve fakat haset ediyorlar," demiş.
Resulullah da oradan çıkmış, gelip hükmünü vermiş, zina eden erkek ve zina eden kadının ikisinin de recmini emretmiş ve mescidinin kapısı önünde recmedilmişler. Fakat İbn Sûriya, böyle dediği halde, sonradan düşük karakterli Yahudilerin saldırısıyle inkâr etmiş ve işte âyet, bunları hatırlatarak nazil olmuştur.
Beni Nadir Yahudileri, Beni Kureyza'dan daha şerefli olduğu için Beni Kureyza'dan biri, Beni Nadir'den birini öldürürse öldürülür. Beni Kureyza'dan birini öldürürse yüz vesak (1 vesak = 200 kg) hurma diyet alınırmış. Nadir'li için iki diyet, Kureyzalı için bir diyet hükmedermiş. Sonra Benî Nadir'den biri, Beni Kureyza'dan birini öldürmüş, Beni Kureyza da, Peygamberimizin hükmüne müracaat etmişler. Buna işaret olarak inmiştir.

41. Ey Peygamber! Ağızlarıyla, "İnandık," deyip, kalpleriyle inanmayanlardan ve Yahudilerden inkârda yarış edenler seni üzmesin. Onlar yalana kulak verirler, sana gelmeyen diğer bir topluluğa kulak verirler, kelimeleri yerlerinden değiştirirler, "Eğer size bu verilirse alın, bu verilmezse sakının," derler. Allah, birini şaşırtmak isterse, sen onun için Allah'a karşı hiçbir şey yapamazsın. Onlar, öyle kimselerdir ki, Allah, onların kalplerini temizlemek istememiştir. Onlar için dünyada rezillik vardır. Onlar için ahirette de büyük bir azap vardır.

Kab b. Eşref gibi Yahudi alimleri ve hakimleri, bir meselede hakimlik yapınca veya fetva verince rüşvet alırlar ve hükmü de ona göre verirlerdi. Bir Yahudi, Yahudi hakime gelince rüşveti gösterirdi. Hakim, rüşveti görünce, onun lehine konuşur, onu dinler, hasmının sözüne bakmaz ve hükmü onun lehine verirdi. Onlar için:

42. Onlar, yalana çok kulak verirler ve çok haram yerler. Eğer sana gelirlerse, ister aralarında hükmet, ister onlardan yüz çevir. Eğer onlardan yüz çevirirsen, sana hiçbir zarar veremezler. Eğer aralarında hükmedersen adaletle hükmet. Allah, adaletlileri sever.

Yahudilerden bir kadınla bir erkek, zina yapmışlardı. Yahudiler, birbirlerine, "Bizi şu Nebi'ye götürün. Çünkü o, hafifletmek için gönderilmiş bir peygamberdir. Şu iki gencimiz hakkında bize recmden başka bir fetva verirse, kabul ederiz. Peygamber'e gittiler, 'Ya Ebe'l Kasım! Zanilerin cezası nedir?'" dediler. Peygamber, hiç bir cevap vermeden kalktı, Yahudilerin dershanelerinden birine varıncaya kadar konuşmadı. Dershanenin kapısı önünde durdu ve oradakilere hitaben, "Musa'ya Tevrat'ı indiren Allah adına size yemin veriyorum. Tevrat'ta zaniler hakkında hangi hükmü buluyorsunuz?" diye sordu. Oradakiler, "Değnek vurulur, yüzleri karartılır. Eşeğe ters bindirilir, sokak sokak dolaştırılarak teşhir edilir," dediler. Orada bir gencin sustuğunu gören Peygamber, ona sordu ve genç, "Biz, Tevrat'ta zaninin cezası olarak recmi buluyoruz," dedi. Peygamber, "Öyle ise ben de Tevrat'taki ayet ile hükmediyorum," dedi ve zanilerin recm edilmelerini emretmesi üzerine:

43. İçinde Allah'ın hükmü bulunan Tevrat yanlarında dururken seni nasıl hakem yapıyorlar da sonra ondan dönüyorlar? Onlar inanıcı değiller.

44. İçinde hidayet ve nûr bulunan Tevrat'ı, elbette Biz indirdik. Müslüman olan peygamberler, Yahudiler hakkında hükmederler, kendilerini Tanrı'ya adamış zâhitler, âlimler de Allah'ın kitabını korumakla görevlendirildiklerinden onun Allah'ın kitabı olduğuna şahitlik ederlerdi. İnsanlardan korkmayın, Benden korkun, âyetlerimi az bir pahaya satmayın. Kim Allah'ın indirdiğiyle hükmetmezse, işte onlar kâfirlerin ta kendileridir.

Yahudiler, kısasta zulüm ettiler. Kadın, erkeği öldürdüğünde kısas yaparlar, erkek kadını öldürdüğünde erkeği kısas yapmazlardı. Yahudilerin, Tevrat ile amel etmediklerini beyan etmek üzere Allah:

45. Biz Tevrat'ta onlara; cana can, göze göz, buruna burun, kulağa kulak, dişe diş ve yaralara karşılıklı kısas yazdık. Bununla beraber kim kısas hakkını bağışlarsa, bu kendi günahlarına keffaret olur. Kim Allah'ın indirdiğiyle hükmetmezse, işte onlar zalimlerin ta kendileridir.

46. O peygamberlerin ardından, yanlarındaki Tevrat'ı doğrulayıcı olarak Meryemoğlu İsa'yı gönderdik ve ona içinde hidayet ve nur olan, kendinden önceki Tevrat'ı tasdik eden ve Allah'tan korkanlar için bir hidayet rehberi ve bir öğüt olan İncil'i verdik.

47. İncil ehli de Allah'ın ona indirdikleriyle hükmetsinler. Allah'ın indirdiği ile hükmetmeyenler fâsıklardır.

48. Sana da geçmiş kitapları tasdik eden ve onları koruyan Kitabı hak ile indirdik. Aralarında Allah'ın indirdiği ile hükmet. Onların heveslerine

uyarak sana gelen haktan sapma. Biz, her biriniz için bir şeriat ve yol belirledik. Eğer Allah dileseydi sizi tek bir ümmet yapardı, fakat size verdiklerinde sizi denemek istedi. Öyleyse iyiliklere koşun. Hepinizin dönüşü Allah'adır. O, ihtilafa düştüğünüz şeyleri size haber verir.

Yahudilerden bir kalabalık toplanmışlar, "Haydi bakalım Muhammed'e gidelim, belki bir fitneye düşürür dininden şaşırtırız," demişler. Varmışlar: "Ey Kasım'ın babası demişler, bilirsin ki biz Yahudilerin âlimleri ve önde gelenleriyiz biz sana tâbi olursak, bütün Yahudiler de tabi olurlar. Şimdi bizimle hasımlarımız arasında bir dava var, senin huzurunda muhakeme olalım, sen de bizim lehimize hüküm ver de, biz de iman edelim, seni tasdik edelim," dediler. Resulullah bundan yüz çevirmiş ve şu âyet nazil olmuştur:

49. Aralarında Allah'ın indirdiğiyle hükmet. Onların keyiflerine uyma. Allah'ın sana indirdiğinin bir kısmından seni saptırmalarından sakın. Eğer Allah'ın hükmünden yüz çevirirlerse, bil ki Allah, bir kısım günahları sebebiyle onları musibete uğratmak istiyor. Muhakkak ki insanların çoğu yoldan çıkmışlardır.

50. Cahiliyye hükmünü mü arıyorlar? Kesin bilen bir toplum için Allah'tan daha güzel hüküm veren kimdir?

Beni Kaynuka Yahudileri, Peygamber'e karşı muharip bir vaziyet aldıklarında Ubade b. Samit ile Abdullah b. Ubey b. Selül, münakaşa ve niza yaptılar. Ubade, "Yahudilerden benim kuvvet ve kudret sahibi birçok dostlarım var. Böyle olmasına rağmen bunların dostluğundan Allah'a ve Resulü'ne sığınırım. Benim için mevla ancak Allah ve Resulü'dür," dedi. Bunun üzerine Abdullah, "Ben, Yahudilerin dostluğundan uzak kalmam. Çünkü zamanın dönmesinden korkarım. Onlar, bana lazımdırlar," dedi. Peygamber, bunu duyunca şu ayet indi:

51. Ey iman edenler! Yahudileri ve Hristiyanları dost edinmeyin. Onlar birbirlerinin dostudurlar. Sizden kim onları dost edinirse, şüphesiz o onlardan olur. Allah, zalim kavmi doğru yola iletmez.

52. Kalplerinde hastalık bulunanların, "Bize bir felaket gelmesinden korkuyoruz," diyerek, onların arasına koşuştuklarını görürsün. Umulur ki Allah, bir fetih ihsan eder veya katından bir emir getirir de içlerinde gizlediklerine pişman olurlar.

53. İman edenler: "Sizinle beraber olduklarına dair, Allah'a bütün güçleriyle yemin edenler bunlar mı?" derler. Onların bütün amelleri boşa gitmiştir. Böylece kaybedenlerden olmuşlardır.

54. Ey iman edenler! Sizden kim dininden dönerse, bilsin ki Allah öyle bir topluluk getirir ki, Allah onları sever, onlar da Allah'ı severler; müminlere karşı yumuşak, kâfirlere karşı da şiddetlidirler; Allah yolunda mücahede eder, hiçbir kınayıcının kınamasından da korkmazlar. Bu, Allah'ın bir lütfudur, onu dilediğine verir. Allah, geniş-bilendir.

Bu âyetin haber verişine uygun olmak üzere, sonra çeşitli zamanlarda meydana gelen onbir irtidat (dinden dönme) olayından bahsetmişlerdir ki, üçü Resulullah'ın vefatından önce vâki olmuştur.

Benî Müdlic (Müdlic oğulları)in dinden dönmeleridir ki, reisleri Zuhmar denilen Esvedü'l-Ansî'dir. Bu bir kahin idi, Yemen'de peygamberlik iddia ve bazı beldeleri istila edip Resulullah'ın memurlarını çıkarmış idi. Peygamberimiz de Yemen valisi Muâz b. Cebel'e ve Yemen'in ileri gelenlerine yazdı. Allah da onu Feyrûz-i Deylemî'nin eliyle helak etti. Gece vakti basılıp öldürüldü, o gece Resulullah bunu haber verdi, Müslümanlar sevindiler ve ertesi gün idi ki, Peygamberimizin vefatı vuku buldu. Sonra rebiulevvelin sonunda da Yemen'den haber geldi.

Müseylemetü'l-Kezzâb'ın kavmi olan Benî Hanife (Hanife oğulları)nin dinden dönüşüdür. Bu yalancı, peygamberlik iddia etmiş, Resulullah'a şöyle yazmıştı: "Allah'ın elçisi Müseylime'den, Allah'ın Resulü Muhammed'e. Şimdi, yeryüzünün yarısı benim, yarısı senindir." Peygamberimiz de şöyle cevap vermişti: Muhammed Resulullah'dan Museylemetü'l Kezzâb'a: "Bundan sonra şimdi, muhakkak yeryüzü Allah'ındır, onu kullarından dilediğine verir, sonuç Allah'tan layıkıyle korkanlarındır." (Arâf, 7/128) Sonra buna Hz. Ebu Bekir halife olduğu zaman asker gönderip harp etti ve Hz. Hamza'nın katili Vahşi eliyle öldürüldü. Vahşi: "Ben cahiliye zamanında insanların hayırlısını, Müslümanlığım zamanında da insanların en şerlisini öldürdüm," derdi.

Tuleyha b. Huveylid'in kavmi olan Benî Esed (Esed oğulları)'in dinden dönüşüdür ki, Tuleyha da Peygamberimizin vefatı sıralarında peygamberlik iddia etmişti. Buna da Hz. Ebu Bekir, Hâlid b. Velid'i gönderdi. Savaştan sonra Tuleyha yenildi, Şam'a kaçtı. Bundan sonra İslâm'a girdi ve çok güzel Müslüman oldu ki, İran harpleri gibi büyük savaşlarda en güzel hizmet eden büyüklerdendir.

Diğer yedi fırka da Peygamberimizin vefatından sonra Hz. Ebu Bekir zamanında dinden dönmüş idi.

55. Sizin asıl dostunuz Allah, O'nun Resulü, namazlarını kılan, zekâtlarını veren ve rükû eden müminlerdir.

56. Kim Allah'ı, Resulü'nü ve müminleri dost edinirse; Allah'ın taraftarları galip geleceklerdir.

Rifâa b. Zeyd ile Süveyd b. Hâris, görünüşte Müslüman olmuşlar, Müslüman olmuş gibi görünmüşler, sonra münafıklığa girişmişlerdi. Bu durumlarını bilmeyen Müslümanlardan birtakım kimseler de bunlara muhabbet ediyorlardı. Şu âyet bunlar hakkında inmiştir:

57. Ey iman edenler! Sizden önce kendilerine kitap verilenlerden ve kâfirlerden dininizi alay ve eğlence konusu yapanları dost edinmeyin. Eğer iman ediyorsanız, Allah'tan korkun.

Ezan okununca Müslümanlar namaza kalktıklarında Yahudiler gülüp alay ederek, "Kalktılar, kalkmaz olsunlar; kıldılar, kılmaz olsunlar; rûkû ettiler, etmez olsunlar," derlermiş.
Medine'de bir Hıristiyan vardı. Müezzinin, "Ben şahitlik ederim ki, muhakkak Muhammed Allah'ın Resulüdür," dediğini işittiği zaman, "Allah yalancıyı yaksın," diye beddua ederdi. Bir gece hizmetçisi elinde bir ateş ile odasına giderken bir kıvılcım sıçradı, hane halkı da uykuda idi, derken bir yangın çıktı. Hıristiyan da bütün âilesi ile beraber yanıp gitti. Bu hadise üzerine:

58. Namaza çağırdığınız zaman, onu alay ve eğlence konusu yaparlar. Bu onların, akıllarını kullanmayan bir toplum olmalarındandır.

Yahudi topluluğu, Peygamber'e geldiler ve hangi nebiye iman ettiğini sordular. Peygamber, "Allah'a ve bize indirilen Kitab'a, İbrahim, İsmail, Yakub, Yakub'un torunlarına, Musa ve İsa'ya ve bütün Nebilere indirilene iman ediyorum," buyurdu. Yahudiler, Peygamber'in Hz. İsa'yı zikrettiğini duyunca, onu inkar ettiler ve onu kastederek, "Muhammedin iman ettiği kimseye biz iman etmeyiz," demeleri üzerine:

59. De ki: "Ey Kitap Ehli! Sadece Allah'a, bize indirilene ve bizden önce indirilene inandığımız için mi bizden hoşlanmıyorsunuz? Oysa çoğunuz yoldan çıkmışlarsınız."

60. De ki: "Allah katında cezaya çarptırılma bakımından bunlardan daha kötüsünü size haber vereyim mi? Allah, kimlere lanet etmiş ve gazabına uğratmışsa; kimlerden maymunlar, domuzlar ve şeytana tapanlar yapmışsa, işte bunların makamı daha kötüdür ve onlar doğru yoldan daha çok sapmışlardır."

Bazı Yahudiler, Peygamber'e gelirler ve ona iman ettiklerini, getirdiği hakka razı olduklarını söylerler. Yanından çıktıktan sonra inkara sarılırlar ve münafıklık ederlerdi. Bunu beyan etmek üzere:

61. Onlar, size geldikleri zaman, "İman ettik," dediler. Oysa kâfir olarak girip öyle çıkmışlardır. Allah, onların gizlediklerini daha iyi bilir.

62. Onlardan çoğunu, günah işlemede, düşmanlıkta ve haram yemede yarış ederken görürsün. Bu yaptıkları şeyler ne kötüdür!

63. Gerçek dindarların ve din bilginlerinin, onları günah olan bir söz söylemekten ve haram yemekten men etmeleri gerekmez miydi? Yaptıkları şey ne kötüdür!

Önce bolluk ve ucuzluk içinde bulunan ve hatta bulundukları yerlerde halkın en zengini olan Yahudilerin sonradan darlığa ve sıkıntıya düşmüş olmalarından dolayı, Finhas b. Azura, istikraz (ödünç para alma) âyetlerine karşı, "Muhakkak Allah fakirdir, biz ise zenginiz. Allah, kimseye bir şey vermiyor," dediği gibi, Bühtünnassar ve Hıristiyanlar tarafından Beyt-i Makdis'in tahribi olaylarına da: "Eğer Allah'ın eli bağlı olmasaydı bunları bizden men ederdi," demişlerdir. Yahudilerin bu sözü, Resululllah'ın ashâbının çok fakirlik ve ihtiyaç içinde bulundukları sırada: "Muhammed'in Allah'ı fakir, eli bağlıdır, onun için onları sıkıntıdan kurtaramıyor," şeklinde Müslümanlarla alay etmeleri üzerine:

64. Yahudiler, "Allah'ın eli çok sıkıdır," dediler. Söyledikleri söz sebebiyle onların elleri bağlansın ve lanete uğrasınlar! Aksine Allah'ın elleri açıktır, dilediği gibi verir. Andolsun, Rabbinden sana indirilen, onların çoğunun azgınlığını ve küfrünü azdırıyor. Biz, onların aralarına tâ kıyametin gününe kadar düşmanlık ve kin atmışızdır. Ne zaman savaş için bir ateş yakmışlarsa, Allah onu söndürmüştür. Onlar yeryüzünde bozgunculuğa koşarlar. Allah bozguncuları sevmez.

65. Kitap ehli inanıp sakınsalardı, onların kötülüklerini örter, nimetli cennetlere koyardık.

66. Eğer onlar, Tevrat'ı, İncil'i ve kendilerine indirileni uygulasalardı, hem üstlerinden hem de ayaklarının altından yerlerdi. Onların arasında ılımlı bir grup da vardır. Onların çoğunun yaptıkları ne kötüdür!

Resulullah: "Allah, beni peygamberlik göreviyle gönderdi. Bundan dolayı çok sıkıldım ve görüyorum ki insanlar beni yalanlıyorlar. Yahudiler, Hıristiyanlar ve Kureyşliler beni korkutuyorlar. Allah, 'Peygamberlik görevlerini tamamen tebliğ etmezsen, seni cezalandırırım,' deyince, korkum tamamen ortadan kalktı." Eğer böyle yapmazsan, yani sana tebliğ edilmek için indirilenleri tebliğ etmezsen Allah'ın peygamberlik görevini ifâ etmemiş olursun. Allah ise, seni insanlardan tamamen koruyacak. Çünkü muhakkak ki Allah kâfirler gürûhunu gayelerine ulaştırmayacak, sana karşı herhangi bir sûikast yapmaya kalkışacak olanların herhalde kâfirlerden olacağında şüphe yoktur. Şu halde Allah seni

insanlardan korur. Fakat hiçbir kimseyi Allah'ın azabından koruyacak bir muhafız yoktur. Bunun üzerine:

67. Ey Resul! Rabbinden sana indirileni tebliğ et! Eğer bunu yapmazsan O'nun elçiliğini yapmamış olursun. Allah seni insanlardan korur. Allah, kâfirler toplumunu doğru yola iletmez.

Yahudi alimleri, Peygamber'e gelerek, "Ya Muhammed! Sen, kendini İbrahim'in milletinden olduğunu ve onun dininde bulunduğunu iddia ediyorsun. Yanımızda bulunan Tevrat'a inanıyor ve bunun hak olduğuna şehadet ediyorsun değil mi?" dediler. Cevaben Peygamber, "Evet! Amma sizler, sonradan birçok şeyler ihdas ettiniz. İnsanlara bildirmekle emrolunduğunuz hakikatleri sakladınız. Ben, sizin uydurma yalanlarınızdan uzağım," buyurdu. Yahudiler, "Biz, Kitabımızda olanları taradık. Biz, hak ve hidayet üzerindeyiz. Sana imanımız yok. Biz, sana tabi olmayız," dediler. Bunun üzerine:

68. De ki: "Ey kitap ehli! Tevrat'ı, İncil'i ve Rabbinizden size indirileni uygulamadıkça bir esas üzerinde değilsiniz. Şüphesiz ki, Rabbinden sana indirilenler, onların çoğunun azgınlığını ve inkârını artıracaktır. Şu halde kâfir olan bir toplum için üzülme!

69. Muhakkak ki inananlar, Yahudiler, Sabiiler ve Hristiyanlardan kim Allah'a ve ahiret gününe iman eder ve güzel amel işlerse, onlar için bir korku yoktur, onlar mahzun da olmayacaklardır.

70. Andolsun biz, İsrailoğulları'ndan söz aldık ve onlara peygamberler gönderdik. Onlara bir peygamber, hoşlanmadıkları bir şey getirdiğinde, bunlardan bir kısmını yalanlamışlar, bir kısmını da öldürmüşlerdir.

71. Onlar, bir fitne kopmayacak sandılar, kör ve sağır kesildiler. Sonra Allah, onların tevbesini kabul etti. Sonra yine onların çoğu kör, sağır kesildiler. Allah onların yaptıklarını görüyor.

72. Andolsun, "Allah, Meryem'in oğlu Mesih'tir," diyenler elbette kâfir olmuşlardır. Oysa Mesih onlara: "Ey İsrailoğulları, hem benim hem de sizin Rabbiniz olan Allah'a ibadet edin. Kim Allah'a ortak koşarsa, şüphesiz Allah ona cenneti haram kılmıştır ve onun varacağı yer cehennemdir. Zalimlerin yardımcıları yoktur," demişti.

73. "Allah, üçün üçüncüsüdür," diyenler, elbette kâfir olmuşlardır. Oysa tek ilâhtan başka ilâh yoktur. Eğer söylediklerinden vazgeçmezlerse, elbette onlardan inkâr edenlere acı bir azap dokunacaktır.

74. Hâlâ Allah'a tevbe edip O'ndan af dilemiyorlar mı? Allah çok bağışlayan-çok merhamet edendir.

75. Meryem oğlu Mesih, sadece bir peygamberdir. Ondan önce de peygamberler gelmişti. Anası da doğru bir kadındır. Her ikisi de yemek yerlerdi. Onlara âyetleri nasıl açıklıyoruz. Sonra bak nasıl dönüyorlar!

76. De ki: "Allah'ı bırakıp da size ne zarar ne de fayda vermeye gücü olan şeylere mi tapıyorsunuz? Oysa Allah işiten-bilendir."

77. De ki: "Ey kitap ehli! Dininizde haksız yere aşırı gitmeyin. Daha önce sapmış, birçoklarını da saptırmış ve böylece doğru yolu kaybetmiş bir kavmin arzularına uymayın."

78. İsrailoğulları'ndan inkâr edenler, Davud ve Meryem'in oğlu İsa diliyle lanetlenmişlerdir. Bu, onların isyan etmeleri ve aşırı gitmeleri yüzündendi.

79. Onlar, yaptıkları kötülüklerden birbirlerini vazgeçirmiyorlardı. Yaptıkları şey ne kötü idi!

80. Onlardan birçoğunun, kâfirleri dost edindiklerini görürsün. Nefislerinin kendilerine sunduğu şey ne kadar kötüdür! Allah onlara gazap etmiştir. Onlar azap içinde ebedi kalacaklardır.

81. Eğer onlar, Allah'a, Peygamber'e ve ona indirilen Kur'ân'a inanmış olsalardı, kâfirleri dost edinmezlerdi. Onların çoğu fasıktır.

Peygamber, Ashabına yapılan işkenceleri deffetmeye kadir olamayınca onlara, M.S. 615-6'da Habeş topraklarına hicret etmelerini emretti de, "Habeşistan'a gidiniz! Orada iyi bir melik var. Onun yanında ne bir kimse zulmeder, ne de bir kimseye zulmolunur. Allah, Müslümanlara bir açıklık verene kadar orada kalınız!" buyurdu. Bunun üzerine on beş kişi, geceleyin gizlice Mekke'den Habeşistan'a gittiler. Bu birinci hicret, Hz. Muhammed'in peygamber oluşunun beşinci senesinde idi. Daha sonra daha kalabalık Müslüman, Habeşistan'a hicret etti.

Gün geçtikçe Mekke'nin boşaldığını gören Müşrikler, telaşa düştüler. Habeşistan kralına mektup yazarak Müslümanların geri döndürülmesini istediler. Buna rağmen Hristiyan Necaşi, Müslümanları korudu. Mekke müşrikleri, arkalarından bir grup insan göndermiş ve Necâşî'yi aleyhlerinde tahrik ve teşvik ederek onlara baskı yaptırmak ve perişan ettirmek istemişlerdi.

Bunun üzerine Necâşî, ileri gelen keşişler ve rahipler ile bir toplantı yapmış ve Müslümanlarla müşrikleri de oraya davet etmiş idi. Bu mecliste toplandıkları zaman Necâşî, Müslümanlara seslenerek: "Kitabınızda Hz. Meryem'in zikri var mıdır?" diye sormuş, Ca'fer b. Ebî Tâlib de: "Evet, onun adına bir sûre vardır," demiş ve Tâhâ sûresini okumuş ve bundan dolayı Necâşi ağlamış idi. Sonra Necâşi, Medine'ye Peygamber'imize yetmiş kişilik bir grup göndermiş, Resulullah da, onlara Yâsîn sûresini okumuş, aynı şekilde bunlarda ağlamışlar ve iman etmişlerdi.

82. İman edenlere karşı düşmanlık yönünden insanların en şiddetlisi olarak Yahudileri ve ortak koşanları bulursun. Yine iman edenlere sevgi bakımından en yakın olarak da, "Biz Hristiyanlarız," diyenleri bulursun. Çünkü onların içlerinde keşişler ve rahipler vardır ve onlar büyüklük taslamazlar.
83. Peygamber'e indirileni dinledikleri zaman, onun hak olduğunu öğrendiklerinden dolayı gözlerinin yaşla dolduğunu görürsün. Onlar: "Ey Rabb'imiz iman ettik, bizi de şahitlerden yaz," derler.
84. "Biz Rabb'imizin bizi iyi kişilerle birlikte sokmasını arzulayıp dururken, neden Allah'a ve bize gelen gerçeğe inanmayalım!"
85. Böyle demeleri sebebiyle Allah onları altlarından ırmaklar akan cennetlerle mükâfatlandırmıştır. Orada ebedî kalacaklardır. İşte iyilik yapanların mükâfatı budur.
86. İnkâr edip âyetlerimizi yalanlayanlar da cehennem ehlidir.

Bir gün Resulullah, ashâbına Kıyamet'i anlatmış ve son derece de korkutmada bulunmuştu. Ashâb, bundan etkilenip duyguları incelerek Osman b. Mazûn'un evinde toplanmışlar, daima oruçlu olmaya, döşek üzerinde uyumamaya, et ve yağlı yememeğe, kadınlara yaklaşmamaya, koku sürünmemeye, dünyayı terk etmeye, eski çul, paçavra giyip yeryüzünde seyahat etmeye ve erkekliklerini kesmeye ittifakla karar vermişler. Derhal bu haber Resulullah'a erişmiş, bundan dolayı onlara: "Ben böyle emrolunmadım, muhakkak ki nefsinizin, üzerinizde bir hakkı vardır. Şu halde oruç tutunuz, iftar da ediniz, namaz kılınız, uyku da uyuyunuz. Ben, namaz kılarım, uyku da uyurum, oruç tutarım, iftar da ederim, et de yerim, yağ da yerim, kadınlara da yaklaşırım. 'Benim sünnetimden yüz çeviren benden değildir,'" buyurması üzerine:

Resulullah, tavuk ve palûze yerdi, tatlı ve bal hoşuna giderdi ve buyurdu ki, "Mümin tatlıdır, halâveti, tatlılığı sever." Bir zat ona: "Ben döşeği kendime haram ettim," demiş, o da bu âyeti okuyarak, "Döşeğine yat ve yeminine keffaret ver," diye cevap vermiştir.

87. Ey iman edenler! Allah'ın size helal kıldığı temiz şeyleri haram saymayın. Aşırı da gitmeyin. Allah aşırı gidenleri sevmez.
88. Allah'ın size verdiği rızıklardan helal ve temiz olarak yeyin ve inandığınız Allah'tan korkun.
89. Allah sizi, kasıtsız olarak yaptığınız yeminlerinizden sorumlu tutmaz. Fakat kasıtlı yaptığınız yeminlerinizden sizi sorumlu tutar. Bozulan yeminin keffareti, ailenize yedirdiğinizin ortalamasından on yoksulu yedirmek veya giydirmek yahut da bir köle azad etmektir. Verecek bir şey

bulamayan kimse için de üç gün oruç tutmaktır. İşte yemin ettiğiniz zaman yeminlerinizi bozmanın cezası budur. Yeminlerinizi koruyun. Allah âyetlerini size böyle açıklar ki şükredesiniz.

Aşağıdaki âyet, müskirât (şarhos edici şeyler)ın yasaklanması ve haram edilmesi hakkında üçüncü ve son olarak nazil olan âyettir. İçki M.S. 626 yılında haram kılınmıştır. Sad b. Ebi Vakkas, "Muhacirlerden bir topluluğun yanına geldim. Henüz içki haram olmamıştı. Onlar bana, gel sana yemek yedirelim ve şarap içirelim, dediler. Hepimiz beraberce yedik içtik. Ben, Ensar'a Muhacirler'i övdüm ve onların daha hayırlı olduklarını söyledim. Bunun üzerine Ensar'dan biri, devenin çenesinden tuttu, suratıma vurdu, burnumu kesti ve kemiğini kırdı. Durumu gidip Peygamber'e bildirdim." Allah, içkiyi haram eden şu ayetleri inzal etti:

90. Ey iman edenler! İçki, kumar, dikili taşlar ve fal okları, şeytan işi birer pisliktir. Bunlardan kaçının ki, kurtuluşa eresiniz.
91. Şeytan, içki ve kumarla sizin aranıza düşmanlık ve kin sokmak ve sizi Allah'ı anmaktan ve namazdan alıkoymak ister. Artık bunlardan vazgeçtiniz değil mi?
92. Allah'a itaat edin, Peygamber'e de itaat edin. Kötülüklerden sakının. Eğer yüz çevirirseniz, biliniz ki, Peygamber'imize düşen sadece apaçık tebliğdir.

Enes b. Malik anlatıyor: Şarabın haram kılındığı gün ben, Ebu Talha'nın evinde şarap dağıtıyordum. Onların içkileri, koruk şarabı ve yaş hurma idi. Bir münadi, "Şarap haram kılındı," diye bağırıyordu. O gün Medine'nin sokaklarına şaraplar döküldü. Ebu Talha bana, "Çık, şu şarabı dök!" dedi. Ben, oradaki şarabı alıp dışarı döktüm. Bu hadise üzerine bazı kimseler, "filancalar karınlarında şarap dolu olarak öldürüldüler. Bunların hali nasıl olur acaba?" dediler. İçkiyi haram kılan âyet nazil olduktan sonra ashab, "Ey Allah'ın Resulü, ya bundan önce vefat eden ve şarap içmiş bulunan kardeşlerimizin ahirette hali ne olacak? " demişler, şu âyet nazil olmuş:

93. İman edip iyi iş işleyenler, Allah'tan korktukları, imanlarında sebat ettikleri, iyi iş işlemeye devam ettikleri, sonra Allah'tan sakındıkları, imanlarından ayrılmadıkları, yine Allah'tan korktukları ve iyilikte bulundukları sürece, daha önce yediklerinden ötürü kendilerine günah yoktur. Allah iyilikte bulunanları sever.

Aşağıdaki âyet, Hudeybiye senesi (M.S. 628) nazil olmuş ve bu imtihan o sene vuku bulmuştur. Resulullah, Ten'ûm denilen yere vardığında av hayvanları, müminlerin etrafına fazlasıyla dolmuş, yüklerinin aralarına varıncaya kadar sokulmuş, mızraklarını dürtseler yetişecek ve elleriyle tutulabilecek derecede yaklaşmışlardı. Halbuki müminlerin hepsi ve bir rivayette bazısı, ihramlı olmakla, bunlara el uzatmaktan yasaklanmış olduklarından, bu hâl onlar için önlerine gelen ve hırslarını gıcıklayan bir dünya nimetine karşı ondan meneden Allah'ın emrine uyma derecelerini gösterecek, Allah'tan korkanla korkmayanları ayıracak bir deneme olmuştur:

94. Ey iman edenler! Allah, sizi ellerinizin ve mızraklarınızın erişeceği bir avla dener ki, gizlide kendisinden korkanları meydana çıkarsın. Kim bundan sonra saldırıda bulunursa onun için acı bir azap vardır.

Ebu Yusr, hac için ihramlı iken vahşi bir merkep tutup bağlamış ve onu öldürmüştü. Bunun üzerine:

95. Ey iman edenler, ihramlı iken av hayvanı öldürmeyin. İçinizden kim kasten onu öldürürse, yaptığı işin vebalini tatması için, öldürdüğü hayvanın dengi ona cezadır ki, Kâbe'ye ulaşacak bir kurban olmak üzere buna yine içinizden iki adaletli kişi hükmeder yahut bir keffarettir ki, ya o nisbette fakirleri doyurmak yahut onun dengi oruç tutmaktır. Allah geçmişi affetmiştir. Fakat kim de bu suçu tekrarlarsa, Allah ondan intikamını alır. O, büyük-intikam sahibidir.

Deniz kenarında oturan Beni Müdlic Kabilesi, denize inerler, denizin çekilmesiyle kenarda kalmış olan balıkları avlarlardı. İhramlı iken bu balıkların avlanıp avlanmayacaklarını Peygamber'e sormaları üzerine:

96. Size ve yolculara yiyecek olmak üzere, deniz avı ve onu yemek helal kılındı. Kara avı ise, ihramlı olduğunuz müddetçe size haram edilmiştir. Huzurunda toplanacağınız Allah'tan korkun.

97. Allah Kâbe'yi, Beyt-i Haram'ı, haram ayı, hac kurbanını ve kurbanlardaki gerdanlıkları, insanlar için bir nizam kıldı. Bu, Allah'ın göklerde ve yerdekileri bildiğini ve her şeyi bilen olduğunu bilmeniz içindir.

98. İyi bilin ki Allah, hem cezası çok şiddetli olandır hem de çok bağışlayıcı-çok merhametlidir.

99. Peygamber'in üzerine düşen sadece duyurmadır. Allah, açıkladıklarınızı da gizlediklerinizi de bilir.

Bir kimse: "Benim ticaretim şarap satmaktı, ben bundan birçok servet kazandım, bu maldan Allah'a ibadet olan ameller yaparsam faydası olur mu?" diye Resulullah'a sormuş Peygamberimiz de: "Sen onu hacca veya cihada veya sadakaya da sarfetsen Allah katında bir sinek kanadına değmez, muhakkak ki Allah iyi ve güzelden başkasını kabul etmez," buyurmuş ve bir rivayette şu âyet bunun hakkında inmiştir:

100. De ki: "Pis ile temiz bir olmaz. Pis olanın çokluğu hoşuna gitse bile." Ey akıl sahipleri! Allah'tan korkun ki kurtuluşa eresiniz.

"İnsanlar üzerine o Beyt'i haccetmeleri, Allah'ın bir hakkıdır," (Âl-i İmrân, 3/97) âyeti nazil olduğu zaman Resulullah, bir hutbe okumuş, Allah'a hamd ve senadan sonra, "Allah, üzerinize haccı farz kıldı," buyurmuştur. Esed Oğulları'ndan Ukâşe b. Mihsan ve bir rivayette Süraka b. Mâlik de: "Her sene mi ey Allah'ın Resulü?" dedi. Resulullah cevap vermedi, o da üç kere tekrar etti, bunun üzerine, "Hayır! Fakat 'evet' demeyeceğime nasıl emîn oldun? Vallahi 'evet' desem vacib olacaktı ve siz dayanamayacaktınız, terk ederseniz de kâfir olacaktınız.

Şu halde benim sizi terk ettiğim müddetçe siz de beni terk ediniz! Sizden öncekiler, çok soru sormaktan ve peygamberlerine karşı ihtilâf etmekten yok oldular. Bir şey emrettiğim zaman, gücünüz yettiği kadar tutunuz. Bir şeyden yasakladığım zaman da çekininiz," buyurdu.

İnsanlar, Resulullah'a birçok şeyler sormuşlar, hatta ısrar ve direnme derecesine varmışlardı. Bir gün Resulullah kızgın bir şekilde hutbeye çıktı, Allah'a hamd ve senâdan sonra, "Allah'a yemin ederim ki şu makamda bulunduğum müddetçe her ne sorarsanız açıklayacağım," buyurdu. Ashâb-ı kirâm başlarına bir tehlike gelmek üzere bulunduğundan korktular.

Enes demiştir ki, Sağıma, soluma baktım, herkes başına elbisesini çekmiş ağlıyordu. Kureyşli Beni Sehm'den Abdullah b. Huzafe denilen kişi, erkeklerle bir münakaşa ettiği zaman babasından başkasına nisbet edilirdi. Kalktı: "Ey Allah'ın Nebisi, benim babam kim?" dedi. Peygamberimiz de: "Baban, Huzafe b. Kays ez-Zührî'dir," buyurdu.

Diğer biri de kalktı: "Benim babam nerede?" dedi. Peygamber, "Ateştedir," buyurdu.

Sonra Hz. Ömer kalktı: "Biz, Rab olarak Allah'a, din olarak İslâm'a, Resul ve Nebi olarak Muhammed'e razı olduk. Biz fitnelerden Allah'a sığınırız. Henüz bir cahillikten ve şirkten yeni kurtulduk. Şu halde bizi affet ey Allah'ın Resulü!" dedi. Resulullah'ın kızgınlığı da yatıştı:

101. Ey iman edenler! Açıklandığında hoşunuza gitmeyecek şeyleri sormayın. Onları Kur'ân indirilirken sorarsanız size açıklanır. Hâlbuki Allah, onlardan geçmiştir. Allah, çok bağışlayan-yumuşak davranandır.
102. Sizden önceki bir kavim bunları sormuştu da sonra inkâr etmişti.

Cahiliyye halkı, bir dişi deve beş kere doğurur ve beşincisi erkek olursa kulağını yararlar ve salıverirlerdi. Artık onu ne sağarlar, ne binerler, ne kullanırlardı.
İkinci olarak: Bir adam, başına bir dert geldiği ve mesela hasta olduğu zaman, "İyileşirsem devem sâibe olsun," diye adar ve salıverir, ondan faydalanmayı haram ederdi.
Üçüncü olarak: Koyun, dişi doğurursa kendilerinin, erkek doğurursa ilâhlarının olurdu. Eğer ikisini birden doğurursa, "Kardeşine ulaştı," derler. Bu dişiden dolayı erkeğini de kurban etmezlerdi.
Dördüncü olarak: Bir erkek devenin dölünden on batın doğarsa, onun sırtını haram sayarlar ve hiçbir sudan ve otlaktan menetmezler, "Onun sırtı yasaklandı," derlerdi.
Bunlar, Hakk'ın meşrû kıldığı şey değil, fakat kâfirler Allah'a karşı din, şeriat adına böyle yalan uydurur, iftira ederlerdi.
Amr b. Lûhay el-Huzaî, Mekke'ye hükümdar olmuştu. İsmail dinini ilk önce değiştiren de bu idi. Putlar yaptırmış ve diktirmiş, bahire, sâibe, vasîle, hâm âdetlerini koymuştur. Bunun hakkında Peygamberimiz: "Ben onu ateşte gördüm, cehennem ehlini 'bağırsak kokusu' ile incitiyordu," buyurmuştur.
Kâfirlerin ileri gelenleri ve reisleri, böyle yalan ve batıl şeyler uydurarak halkı sapıtırlar ve peygamberleri de kendileri gibi hesap ederek Allah'a iftira ederlerdi. Ve bu kâfirlerin çoğunun, özellikle cahil halkının akılları da ermez, onlara uyar giderler. Bunları yasaklamak için:

103. Allah, ne "bahîre"yi, ne "sâibe"yi, ne "vesile"yi ve ne de "hâm"ı meşru kılmıştır. Fakat küfredenler, Allah'a yalan iftira etmektedirler. Onların çoğunun akılları ermez.
104. Onlara: "Allah'ın indirdiğine ve Peygamber'e gelin," dendiği zaman, "Atalarımızı üzerinde bulduğumuz şey bize yeter," derler. Ataları bir şey bilmeyen ve doğru yolu da bulamayan kimseler olsa da mı?

Müminler, akrabalarının inkâr üzerinde olduklarına üzülürler ve kâfir olarak ölenlerine de kederlenirlerdi. Bu durumdaki Müminlerin müteessir olmamalarını bildirmek ve kendi nefislerini ıslah etmelerini emretmek üzere:

105. Ey inananlar! Siz kendinize bakın. Siz doğru yolda olduğunuz sürece doğru yoldan sapanlar size zarar veremezler. Hepinizin dönüşü Allah'adır. Yaptıklarınızı size O haber verecektir.

Temim-i Dârî ve kardeşi Adî ve beraberlerinde Amr b. el-Âs'ın azatlı kölesi Büdeyl, üçü ticaret için Şam'a çıkmışlardı. Büdeyl, Müslüman muhacir; diğer iki kardeş de henüz Hristiyandılar. Şam'a vardıklarında Büdeyl hastalanmış ve yanında nesi varsa hepsini güzelce bir defter yapıp bir sayfaya yazmış, arkadaşlarına haber vermeksizin kumaşların arasına yerleştirmiş. Sonra onlara döndükleri zaman bu mallarını ailesine teslim edivermelerini vasiyet etmiş ve ölmüş. Onlar da o malların içinden üçyüz miskal miktarında altın ile işlenmiş bir gümüş kabı almışlar, geri kalan eşyayı, döndüklerinde Büdeyl'in ailesine teslim etmişler. Bunlar da eşyayı araştırdıklarında defteri bulmuşlar ve o gümüş kabın da yazılmış olduğunu görmüşler, Temim ile Adiy'e, "Bu kab nerede?" diye sormuşlar, "Bilmiyoruz, bize teslim ettiğini size verdik," demişler.
Bunun üzerine Resulullah'ın huzurunda muhakeme olunmuşlar, aşağıdaki ayet indirilmiş. Bundan dolayı Resulullah, Temim ile Adiyy'i ikindi namazından sonra minberin yanında, kendilerine teslim edilen eşyadan hiçbir şeye hainlik etmediklerine ve gizlemediklerine dair "Kendisinden başka ilâh olmayan" Allah'a kasem ile yemin ettirmiş, onlar da yemin ettiklerinden yollarını boşaltmış.
Sonra o gümüş kab, bunlardan satın alan müşterinin elinde Mekke'de bulunmuş. Sehm Oğulları, bunu haber alınca Adıy ile Temim'den yine istemişler. Bu defa da her ikisi, "Biz bunu Büdeyl'den satın almıştık," demişler. Buna karşı: "Biz, size Büdeyl, eşyasından hiçbir şey sattı mı, diye sormadık mı? O zaman siz hayır demediniz miydi," dediklerinde, "Evet ama bizim delilimiz yoktu, bunun için ikrar etmek istemedik," dediklerinden tekrar Resulullah huzurunda muhakeme olmuşlar. Bunun üzerine de aşağıdaki âyet inmiş, Amr b. Âs ile Muttalib b. Ebi Vedâ'a kalkmışlar, yemin etmişler ve kabı almışlardır. Çünkü satın alma iddiası ispat edilemediğinden yemin bunlara dönmüştür.

106. Ey iman edenler! İçinizden birine ölüm geldiği zaman, vasiyet sırasında aranızdaki şahitliğin hükmü, kendi içinizden iki adaletli şahit yahut yeryüzünde yolculuğa çıkmış iseniz, ölüm size gelmişse, sizden olmayan diğer iki şahit tutmaktır. Eğer şüpheye düşerseniz, namazdan sonra onları alıkorsunuz. Onlar da Allah'a şöyle yemin ederler: "Akraba bile olsa, yemini bir çıkar karşılığı satmayacağız, Allah'ın şahitliğini gizlemeyeceğiz. Aksi halde günahkârlardan oluruz."

107. Eğer o iki şahidin bir günah işledikleri anlaşılırsa ölene daha yakın olan hak sahiplerinden diğer iki kişi onların yerine geçerler ve "Bizim şahitliğimiz, önceki iki kişinin şahitliğinden daha doğrudur. Biz, kimsenin hakkına tecavüz etmedik. Aksi halde biz de zalimlerden olurduk," diye Allah'a yemin ederler.
108. İşte bu, şahitliklerini gerektiği gibi yapmaları yahut yeminlerinden sonra yeminlerinin kabul edilmemesinden korkmaları için en iyi yoldur. Allah'tan korkun ve emirlerini dinleyin. Allah, doğru yoldan çıkan bir topluluğu hidayete erdirmez.
109. Allah, Resulleri topladığı gün, "Size ne cevap verildi?" der. "Bizim bilgimiz yok," derler. "Gizlileri bilen yalnız sensin, sen!"
110. Allah şöyle diyecektir: "Ey Meryemoğlu İsa! Sana ve annene olan nimetimi hatırla! Hani seni Rûhu'l-Kudüs (Cebrâil) ile desteklemiştim. Beşikteyken ve kemâle ermişken insanlarla konuşuyordun. Sana yazıyı, hikmeti, Tevrat'ı ve İncil'i öğretmiştim. İznimle çamurdan kuş şeklinde bir şey yapmış ve ona üflemiştin, o da iznimle kuş olmuştu. Kör olanı ve alaca hastalığına yakalanmış kimseyi iznimle iyileştirmiştin. Ölüleri iznimle hayata çıkarmıştın. İsrailoğulları'na âyetlerle geldiğin ve onlardan inkâr edenlerin, "Bu ancak apaçık bir sihirdir," dedikleri zaman seni onlardan korumuştum.

111. Hani Havarilere, "Bana ve Resulüme iman edin," diye vahiy etmiştim. Onlar da, "İman ettik, bizim şüphesiz Müslümanlar olduğumuza şahit ol!" demişlerdi.
112. Havariler, "Ey Meryemoğlu İsa, Rabbin bize gökten bir sofra indirebilir mi?" dediler. İsa da, "İnanıyorsanız Allah'tan korkun," dedi.
113. Havâriler, "İstiyoruz ki ondan yiyelim, kalblerimiz iyice yatışsın, bize doğru söylediğini bilelim ve bunu görenlerden olalım," dediler.
114. Meryemoğlu İsa da, "Allah'ım! Rabbımız, bizim üzerimize gökten bir sofra indir ki, bizim için, öncekilerimiz ve sonrakilerimiz için bir bayram ve senden bir ayet olsun. Bizi rızıklandır. Sen rızık verenlerin en hayırlısısın!" dedi.
115. Allah dedi ki, "Ben, onu size indireceğim. Fakat bundan sonra sizden kim inkâr ederse, ben ona âlemlerden hiç kimseye yapmayacağım bir azabı yaparım."
116. Allah demişti ki: "Ey Meryemoğlu İsa! Sen mi insanlara, 'Beni ve annemi, Allah'tan başka iki tanrı edinin' dedin?" "Hâşâ! Sen yücesin, hakkım olmayan bir şeyi söylemem bana yakışmaz. Eğer demiş olsam, sen bunu bilirsin, sen benim nefsimde olanı bilirsin, ben ise senin nefsinde olanı bilmem, çünkü gaybları bilen sadece sensin!" dedi.

117. Ben onlara sadece, senin bana emrettiklerini söyledim. Benim ve sizin Rabbınız olan Allah'a kulluk edin, dedim. Aralarında olduğum müddetçe onlara şahit idim, fakat sen beni vefat ettirince onları gözetleyen yalnız sen oldun. Sen herşeyi görensin.

118. "Onlara azap edersen, onlar senin kullarındır, eğer onları bağışlarsan, şüphesiz Sen üstün-hakimsin."

119. Allah dedi ki: "Bu, sadıklara doğruluklarının fayda sağladığı gündür. Onlara altlarından ırmaklar akan, içinde ebedî kalacakları cennetler vardır." Allah, onlardan razı olmuş, onlar da O'ndan razı olmuşlardır. İşte büyük kurtuluş budur.

120. Göklerin, yerin ve bunlarda bulunan her şeyin hükümdarlığı Allah'ındır. O her şeye kâdirdir.

113. – 9. TEVBE SURESİ

Son iki âyet hariç Medine döneminde, Peygamberimizin vefatına yakın (M.S. 633) bir zamanda inmiş, 129 âyettir. Adını, Allah'ın kullarının tövbesini kabul edeceğini bildirdiği 104. âyetten almıştır. İlk âyette geçen "berâet" kelimesinden dolayı "Berâe" sûresi adı da verilmiştir. Başında besmele olmayan tek sûredir. Başına besmelenin yazılmamış oluşunu bazı bilginler, onun bir önceki sûrenin devamı mahiyetinde oluşu ile açıklamışlardır.
Sûrede başlıca, yaptıkları antlaşmalara bağlı kalmayan düşmanlarla ilişkilerin kesilmesi, antlaşmalara bağlı kalanlara karşı ise antlaşmalara bağlı kalınmasının gerekliliği; Kur'an'ın Müslümanlar üzerinde oluşturduğu etki ve Hz. Peygamber'in Müslümanlar adına duyduğu endişe söz konusu edilmektedir.
Mekke, Hicretin sekizinci (M.S. 630) yılında fethedilmiştir. Ertesi yıl Peygamber, Tebük Seferi'nden döndükten sonra, Ebu Bekir'i, hacılar üzerine emir yaparak Mekke'ye göndermiş ve bu sure nazil olmuştur.
Ebu Hüreyre'den de rivayet edilmiştir ki; "Resulullah, Ali'yi Tevbe/Berâe Sûresi ile Mekke'de müşriklere gönderdiği zaman, ben de Ali ile beraberdim, nida ediyordum. Hatta sesim kısıldı ve şöyle söylemekle emrolunmuştuk: Bu seneden sonra hiç bir müşrik haccetmeyecek ve Beyt'i çıplak tavaf etmeyecek. Cennet'e ancak mümin olan girecek. Resulullah ile bir ahdi olanın da dört aylık süresi vardır. Dört ay geçtikten sonra Allah, müşriklerden uzaktır, Resulü de," demiştir.

1. **Allah ve Resulü'nden, antlaşma yaptığınız müşriklere bir ihtar.**
2. **Bundan böyle yeryüzünde dört ay daha istediğiniz gibi dolaşın. Şunu da bilin ki, Allah'ı aciz bırakacak değilsiniz. Allah, kâfirleri mutlaka perişan edicidir.**
3. **Ayrıca büyük hac günü Allah ve Resulü tarafından insanlara bir ilandır ki, Allah da Resulü de müşriklerle yapılan antlaşmalara artık bağlı değildir. Eğer tevbe ederseniz, bu sizin için hayırlıdır. Tevbeden yüz çevirirseniz biliniz ki, Allah'ı aciz bırakamazsınız. Kâfirleri acı bir azap ile müjdele!**

Rivayete göre, Resulullah ile Müşrikler arasında "Kâ'be'yi tavaftan kimseyi engellememek ve Mekke şehrinde kimse tehdit edilmemek ve korkutulmamak" üzere bir genel sözleşme, ayrıca Huzaa, Müdlic gibi Arap kabileleri ile o kabilelerin özelliklerine göre yapılmış olan ve belli süreleri içeren ikili sözleşmeler

vardı. Hz. Peygamber, Romalılara karşı savaşmak için Şam'a gitmek üzere Tebük Seferi'ne (M.S. 631) çıktı.
Bu savaşa katılmayıp Medine'de kalan münafıklar, etrafa çeşitli yalan haberler yaymaları üzerine de müşrikler, ahitlerini bozmaya başladılar. Öyle ki Hz. Peygamber'in Tebük'ten döndüğünde onların birçoğu ahitlerini bozmuş bulunuyorlardı. Bunun üzerine bu sûre nazil olmuş, ahitleri yüzlerine fırlatılıp atılmış ve "nebz" edilmiş oldu.
Ancak Beni Damra ve Beni Kinâne gibi pek az kabile ahitlerini bozmamış idi. İşte genel bir "nebz"den sonra bu âyette özel ve ikili antlaşmalara temas edilerek ahitlerine riayet etmiş olan bu gibi kimselere, antlaşmaların özelliğine göre o antlaşmalarda belirtilen sürenin sonuna kadar süre tanınması, istisnai bir durum olarak bildirilmektedir. Onlar, bir noksan iş yapmadıkça antlaşmada belirlenen sürenin sonuna kadar onlara mühlet tanınması emrolunmaktadır.
Hz. Ali tarafından dördüncü madde olarak ilan edilen ve "Her ahit sahibine ahdi tamam olunacaktır," fıkrası da bunu içermekteydi.
Yine denilmiştir ki, en fazla süresi bulunan antlaşma da Beni Kinane'nin bir oymağı ile yapılmış olan bir antlaşmaydı, onun da dokuz aylık süresi kalmıştı. O da tamamlandı. Demek ki, bu ilandan dokuz ay sonra Arap Yarımadası'nda ahit sahibi hiçbir müşrik kalmamış oluyordu.

4. Ancak kendileriyle antlaşma yapmış olduğunuz müşriklerden size olan ahitlerinde hiçbir eksiklik yapmamış ve sizin aleyhinize hiçbir kimseye yardımda bulunmamış olanlar bunun dışındadır. Siz de onlarla olan antlaşmanızın hükümlerine antlaşma süresinin sonuna kadar uyunuz. Şüphesiz Allah muttakileri sever.

Haram aylar: Zilkade, Zilhicce, Muharrem ve Recep aylarıdır.

5. Haram aylar çıkınca, artık o müşrikleri bulduğunuz yerde öldürün, yakalayın, hapsedin ve bütün geçitleri tutun. Eğer tevbe ederler ve namaz kılıp zekâtı verirlerse onları serbest bırakın. Şüphesiz, Allah çok bağışlayan-çok merhamet edendir.

Rivayete göre, Hz. Ali'ye müşriklerden bir adam geldi, "Bu süre bittikten sonra şayet bizden bir kimse Allah'ın kelâmını dinlemek veya başka bir ihtiyaç için Muhammed'e gelecek olsa hemen öldürülecek midir?" diye sordu. O da, "Hayır! Çünkü Allah Teâlâ şöyle buyuruyor," dedi ve şu âyeti okudu:

6. Eğer müşriklerden biri, sığınma dilerse, onu ona ver. Ta ki, Allah'ın kelâmını dinlesin. Sonra onu güvenli yere kadar ilet. Bu, onların gerçekten de bilgisiz bir kavim olmalarındandır.
7. O müşriklerin Allah katında ve Resulü katında bir ahdi nasıl olabilir? Ancak Mescid-i Haram yanında antlaşma yaptıklarınız, size karşı doğru oldukça siz de onlara doğru olun. Allah, muttakileri sever.
8. Onlarla nasıl sözleşme olabilir ki, aleyhinize bir fırsatları olsa, hakkınızda ne bir antlaşma gözetirler ne de bir yemin. Dil ucuyla sizi hoşnut etmeye çalışırlar, fakat kalbleri diretiyor. Onların çoğu fasıktırlar.

Ebu Süfyan ve İbn Harb, Peygamber'in tarafını tutanları bir yana bırakıp, yalnızca kendi taraftarlarına bir ziyafet vermişti. Bir lokma yemek sebebiyle onlar da, Ebu Süfyan'ın tahrikiyle ahitlerini bozmuşlardı.

9. Allah'ın âyetlerini az bir çıkara değiştirdiler de Allah yolundan engellediler. Gerçekten de bunlar ne fena şeyler yapageldiler.
10. Bir mümin hakkında ne bir yemin gözetirler ne de bir antlaşma. Bunlar haddi aşan kimselerdir.
11. Tevbe ederler, namazı kılarlar, zekâtı verirlerse dinde kardeşleriniz olurlar. Ayetleri, bilen kavme açıklarız.

Ahidlerine riayet etmeyip İslam'a dil uzatan Müşrikler hakkında:

12. Eğer verdikleri sözden sonra yeminlerini bozar ve dininize dil uzatırlarsa, o küfür öncülerini hemen öldürün. Çünkü onların yeminleri yoktur. Ola ki, vazgeçerler.

Müşrikler, yeminlerini bozdular ve Peygamber'i yurdundan çıkarmak istediler. O Peygamber ki, içlerinde bulunduğu müddetçe Allah, onlara azab etmeyecekti, yurtları selamet yurdu olacaktı. Lâkin onlar, kendileri ve bütün âlemler için rahmet olan bir peygamberi bile aralarında tutmak istemediler. Onu yerinden yurdundan etmek, kendi vatanlarını da dâr-ı harp yapmaktan çekinmediler.
Bunu önce Mekke'de istediler, hicret vaki oldu. Bununla beraber işin peşini bırakmadılar, daha sonra Medine'den de çıkarmak istediler. Yahudilerle işbirliği ederek Ahzab olayını gerçekleştirdiler.
Bir de "ihrac"ın diğer bir mânâsıyla: Hudeybiye'den önce ve sonra Hz. Peygamber'i bir huruc hareketine ve saldırganlığa zorladılar. Gerçi bütün tahriklere rağmen bunu başaramadılar. Ve ilk önce onlar, size karşı savaş açan ilk önce saldırıyı başlatan onlar oldular.

Başlangıçta Resulullah onlara, "Kitab-ı Mübin" ile geldi, müjdeler getirdi ve uyarıda bulundu, öğütler verdi ve birtakım gerçekleri hatırlattı. Belgelerle, kanıtlarla doğruyu isbat etmeye çağırdı. Onlar bu konuda aciz kaldılar. Belge ve bürhanla mücadele etmeyi bir yana bırakıp, kılıçlara sarıldılar. Hz. Peygamber'i ve ona inananları öldürmeye kalkıştılar. Bu suretle kendi vatanlarını dâr-ı harb haline getirdiler, kendilerini de harbî durumuna düşürdüler. Müslümanlarla aralarında harp halini ortaya çıkaran önce onlar oldular.
Bir mütareke (ateşkes) ahdi ile sonuçlanmadan önce Bedir'de savaşa azmettiler: Kervan geçip gittikten sonra bile, "Muhammed'e ve yanındakilere çatmadan ve Bedir'de zevk u sefa yapmadan geri dönmeyiz." dediler. Orada mağlup oldular, fakat Bedir'den Hudeybiye'ye kadar aralarında barış sağlanmadı ve hep savaş durumu sürüp gitti.
Nihayet Mescid-i Haram civarında, Hudeybiye'de arzularına göre, bir muâhede meydana geldi. Bunu bozan ilk saldırı da yine onlardan geldi. Bunun üzerine Mekke'nin fethi gerçekleşti. Kureyş müşriklerinin birçoğu İslâm'a girdiler, girmeyenler de umumi aftan yararlandılar.
Huneyn Savaşı'na (M.S. 630) sebebiyet veren ilk saldırı da yine onlardan geldi. Nihayet yine rahat durmadılar. Tebük Seferi'ni fırsat bilerek içerde ve dışarda ihtilal teşebbüslerinde bulundular. Buna göre bu güne kadar meydana gelen bütün saldırıların ilk başlatıcısı onlardır. Yemini bozmak, Peygamber'i çıkarma sevdası, sebepsiz yere saldırıya geçmek, işte bu üç sebepten her biri başlı başına birer savaş sebebi olduğu halde bunların hepsi kendilerinde birleşmiş bulunan bir kavme karşı siz artık savaşmaz mısınız? Bunlardan korkuyor musunuz? Bunlara karşı da savaşmayacaksanız, bunun korkaklıktan başka ne sebebi olabilir?

13. Yeminlerini bozan, Peygamber'i yurdundan çıkarmaya azmeden ve üstelik ilk önce size saldırmaya başlayanlara karşı savaşmaz mısınız? Yoksa onlardan korkuyor musunuz? Eğer mümin iseniz, Allah, korkmanıza daha layıktır.

14. Onlarla savaşın ki Allah, ellerinizle onlara azap etsin, onları rezil etsin, onlara karşı size yardım etsin, mümin bir kavmin yüreklerini ferahlandırsın.

15. Kalplerindeki öfkeyi gidersin. Allah dilediğine tevbeyi nasib eder. Allah bilen-hikmet sahibidir.

16. Yoksa siz, hep kendi halinize terk olunacağınızı mı sandınız? Allah'ın, sizden cihad edenleri ve Allah'tan, Resulü'nden, müminlerden başkasına sığınmayan ve başka sığınak aramayanları ayırt etmeden bırakılacağınızı mı sandınız? Allah yaptıklarınızdan haberdardır.

Bedir Savaşında (M.S. 624) yetmiş kadar Müşrik esir edilmişti. İçlerinde Peygamber'in amcası Abbas da vardı. Hz. Ali, amcası Abbas'a yüklendi ve ona çok ağır sözler söyledi. Abbas da Ali'ye, "Kötülüklerimizi başımıza kakar da iyiliklerimizden niçin bahsetmezsiniz," dedi. Ali de amcası Abbas'a, "Sizin iyiliğiniz var mı?" diye sordu. Abbas, "Biz, Beyt-i Haram'ı imar ederiz. Kabe'nin perdedarlığını yaparız. Hacıları sular, esirleri kurtarırız," dedi. Bunun üzerine Abbas'ı reddeden aşağıdaki ayetler nazil oldu:

17. Müşrikler, kendi inkârlarına kendileri şahit olup dururlarken Allah'ın mescidlerini imar etmeleri mümkün değildir. Onların yaptıkları boşa gitmiştir. Onlar, ateş içinde ebedi kalacaklardır.

18. Allah'ın mescidlerini, ancak Allah'a ve ahiret gününe inanan, namazı kılan, zekâtı veren ve Allah'tan başkasından korkmayan kimseler imar ederler. İşte hidayet üzere oldukları umulanlar bunlardır.

Müşrikler, Yahudilere, "Biz, hacılara suculuk yapıyoruz, Mescid-i Haram'ın imarını ve bakımını üstlenmişiz. Biz mi efdaliz, Muhammed ve ashabı mı?" demişler. Onlar da, "Siz efdalsiniz," cevabını vermişler.
Ayrıca Hz. Ali, amcası Hz. Abbas İslâm'a girdikten sonra, ona, "Amca, hicret edip Resulullah'a katılsanız," demiş, o da, "Ben hicretten daha efdal bir halde değil miyim? Beytullah'ı ziyaret edenlere su veriyorum ve Mescid-i Haram'ı imar edip bakımını sağlıyorum," diye cevap vermiş. Bunun üzerine bu âyetler nazil olunca Hz. Abbas, "Bana öyle geliyor ki, bu suculuk görevini bırakacağım," demiş. Hz. peygamber de, kendisine, "Suculuk işinize devam ediniz, çünkü sizin onda hizmetiniz vardır," buyurmuş.
Numan b. Beşir demiştir ki, "Resulullah'ın minberi yanında idim, bir adam, ben hacılara suculuk etsem de başka hiçbir amel işlemesem gam yemem," dedi. Bir başkası da, "Ben, Mescid-i Haram'ı imar etsem de başka hiçbir amel işlemesem kendime dert etmem," dedi. Bir diğeri de, "Allah yolunda cihad etmek, bu sizin söylediklerinizden daha efdaldir," dedi. Bu bir Cuma günü idi. Derken Ömer, bunlara, "Susun! Resulullah'ın minberinin dibinde böyle sesinizi yükseltmeyin. Maamafih namazı kıldıktan sonra bu ihtilaf ettiğiniz meseleyi Resulullah'dan sorup öğreneyim," dedi. Daha sonra Allah, Resulü'nden meseleyi sordu, Allah Teâlâ da şu âyeti inzal buyurdu:

19. Siz, hacılara su dağıtma ve Mescid-i Haram'ı imar etme işiyle Allah'a ve ahiret gününe iman edip, Allah yolunda cihad edenlerin yaptığı işi bir mi tutuyorsunuz? Bunlar, Allah katında eşit olamazlar. Allah, zalimler topluluğuna hidayet etmez.

20. İman edip hicret eden, mallarıyla ve canlarıyla Allah yolunda cihad edenler, Allah katında en büyük dereceye sahiptirler. İşte bunlar kurtuluşa erenlerdir.
21. Onların Rabbi, onları kendi katından bir rahmet, bir rıza ve bir cennetle müjdeler. O cennette onlar için tükenmez nimetler vardır.
22. Orada ebedi kalırlar. Şüphesiz büyük mükâfat Allah'ın katındadır.

Peygamber'in, Müminlerin Medine'ye hicret etmelerini emretmesi üzerine Müminlerden bazılarının karıları ve çocukları, "Allah aşkına, bizi yalnız bırakıp gitmeyiniz, helak oluruz," dediler. Bu Müminler de, eşlerine yürekleri acıyıp hicreti terk edip ailelerinin yanlarında kalmaları üzerine:

23. Ey iman edenler! Eğer babalarınız ve kardeşleriniz imana karşılık küfürden hoşlanıyorlarsa, onları dost edinmeyiniz. Sizden kim onları dost edinirse, işte onlar zalimlerin ta kendileridir.
24. De ki, "Babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, kadınlarınız, akrabalarınız, kabileniz, kazandığınız mallar, kesada uğramasından korktuğunuz ticaret, hoşlandığınız evler ve meskenler, size Allah ve Resulü'nden ve Allah yolunda cihaddan daha sevimli ise, artık Allah'ın emri gelinceye kadar bekleyin. Allah fasıklar topluluğuna hidayet etmez.

Allah, size birçok yerde yardım etti. Bedir, Ahzap, Kurayza, Nadır ve Hayber gibi nice savaşlarda muzaffer kıldı. Huneyn Günü'nde de sayı üstünlüğünüz sizi hayrete düşürdüğü vakit, çok olmanız sizin için hiçbir şeye yaramamıştı. O kalabalıklığına güvendiğiniz ordunuz, size bir fayda vermemiş, bütün genişliğine rağmen yeryüzü başınıza dar gelmişti sonra da arkanızı dönerek kaçmıştınız.

25. Allah size birçok yerde yardım etti. Özellikle Huneyn Günü ki, o gün kendi çokluğunuz size güven vermişti de o gün size onun bir faydası olmamıştı. Yeryüzü bütün genişliğine rağmen başınıza dar gelmişti. Sonra da bozguna uğrayarak geri dönüp kaçmaya başlamıştınız.

Huneyn, Mekke ile Taif arasında bir vadinin ismidir ki, M.S. 630 yılında Müslümanlarla Havazin ve Sakîf kabileleri arasındaki savaş burada olmuştu. Şöyle ki, Mekke'nin fethedilmesiyle Kureyş'in çoğunluğu Müslüman oldu, olmayanlar pek az kaldı ve böylece İslam dini daha geniş bir alana yayılmış oldu. Daha önce Kureyş'in taraftarı olan kabilelerin bir kısmı da Müslümanların tarafına meyil gösterdiler.
Fakat Arap Yarımadası'nın en büyük kabilelerinden biri olan Havazin kabilesi ile Sakif kabilesi aralarında anlaşarak Hz. Peygamber ile savaşmak üzere söz

konusu Huneyn Vadisi'nde toplanmaya başladılar. Bu kabilelerin savaş konusunda eğitimleri ve maharetleri vardı, ayrıca bir süreden beri Arap kabileleri arasında Müslümanlara karşı kışkırtma faaliyetlerini sürdürüyorlardı. Topluca harekete geçmek için hazırlanmışlardı. Mekke'nin fethi üzerine kin ve öfkeleri kabarmış ve Hz. Peygamber'in, kendilerinin üzerine yürüyeceğine kanaat getirmişlerdi.

Daha fazla bekleyecek olurlarsa, muhakkak silinip gideceklerine inanmaya başlamışlardı. Hazırlıklarını bitirip hemen harekete geçmişlerdi. Esasen Havazin ile Sakif dört bin kadar askere sahip idiyse de Beni Sa'd, Beni Bekir ve Beni Cüşem gibi daha başka kabilelerin de katılmasıyla büyük ve kalabalık bir ordu meydana gelmişti. Bazı rivayetlere göre bu kuvvetlerin tamamının toplam olarak yirmi binden daha fazla olduğu söylenmiştir.

Bu savaşa orta Arabistan Ka'b ve Kilab kabileleri katılmamışlardı. Havazin ile Sakif bütün kadınlarını ve çocuklarını da getirmişlerdi. Böyle yapmakla askerlerinin gayret ve yiğitlik duygularını harekete geçirmek istemişlerdi.

Hz. Peygamber, böyle büyük bir ordunun toplandığını haber aldı, hiç vakit kaybetmeden karşı hazırlıklara başladı. Hatta Safvan b. Ümeyye'den silah yardımı istedi. Safvan henüz müşriklerden idi, Müslüman olmak için daha önce iki ay mühlet istemişti, "Gasben mi alacaksın ey Muhammed?" diye sordu, "Hayır iade olunmak üzere ve telef olanların bedeli ödenmek şartıyla ödünç istiyorum," cevabı verildi. O da, "Öyleyse mesele yok," dedi. Ve üçyüz zırh verdi. Nevfel b. Haris b. Abdulmuttalib dahi üçyüz mızrak ödünç verdi. Hasılı Resul-i Ekrem, tedarikini ve hazırlıklarını tamamlayıp oniki bin, bazı rivayetlere göre belki biraz daha fazla bir kuvvetle Mekke'den çıkıp Huneyn tarafına doğru yürüdü. Bu askerin on bini zaten Mekke fethine katılan ashab, üst tarafı da Mekke'nin yerlilerinden yeni İslâm'a girmiş olan kimselerdi.

Hz. Peygamber'in ordusunda seksen kadar da müşrik vardı ki, bunlardan biri de Safvan b. Ümeyye idi. Daha sonra alınan esirlerin altı bin kadar olduğu sahih rivayetlerle sabit olduğuna göre, İslâm ordusunun sayıca düşmanın toplamından daha fazla olmadığı anlaşılıyorsa da herhalde Müslümanların o zamana kadar yaptıkları ve muzaffer oldukları en büyük savaş bu idi. O zamana kadar görülmedik bir sayı çokluğuna ulaşıldığı kesindi. İşte bu görülmedik kuvvet, bazı Müslümanların hoşuna gitmiş ve, "Bu ordu yenilmez," diyerek kendilerine büyük bir güven gelmişti. Oysa "Zafer yalnızca Allah'dandır," âyetinin hükmünü gözetmemek gibi bir kibir ve gurur vardır ki, bu da yakışık almayan bir kusurdur. Âyette de uyarıldığı üzere, şimdiye kadar pek çok yerde nail oldukları zaferlerin hiçbiri sayı çokluğuna dayanmıyordu. Bu sefer Müslüman askerlerinin sayı çokluğunu söz konusu etmeleri onlardan beklenen ihlas ve tevekküle aykırı düşen bir tutum olmuş oluyordu. Allah Teâlâ da Peygam-

ber'ini muzaffer kılanın kendisi olduğunu göstermek için bu savaşta önce Müslüman ordusunu hezimetle karşı karşıya getirmiş, gerçek anlamda sayı azlığından dolayı değil, fakat çokluğa güvenmekten dolayı onları yenilgiyle yüz yüze getirmiş, sonra da yine o durumdan kendilerini kurtarmıştır.
Gerçekten de Huneyn Savaşı başlar başlamaz Müslüman saflarında korkunç bir panik yaşanmıştı. Beni Süleym askerleri ile Mekke'den yeni Müslüman olmuş bazı askerler, Halid b. Velid kumandasında öncü kuvvet olarak önde gidiyorlardı. Beni Süleym ilerlemişti ve bir hamlede düşman üzerine hücuma geçmişlerdi. Bunu gören Mekkeli Müslümanlar lâubali bir şekilde ganimet elde etmek üzere koşarlarken, önceden vadiyi tutmuş olan düşman kuvvetleri, gizlenmiş oldukları pusularından çıkarak birdenbire hücuma geçmişlerdi. Bu saldırı karşısında öncü kuvvetler, öylesine bir bozguna uğrayıp kaçıvermişlerdi ki bu panik bir anda bütün İslâm ordusunu sarıvermişti.
Bu haber, kısa zamanda Mekke'ye bile erişmişti. İmanları zayıf olan birçok yeni Müslümanın kafaları karışmaya başlamıştı. Bu öyle bir bozgun olmuştu ki, merkezde Hz. Peygamber bile ancak birkaç yakın ashabıyla yapayalnız kalıvermişti. Oniki bin Müslüman askerinin kaçmaya mecbur kaldığı ok sağnakları karşısında yalnızca Hz. Peygamber, telaşa kapılmadan soğukkanlılığını koruyabilmişti. Bir iman, sabır ve sebat timsali olarak peygamberlik mucizesini gösteriyor, ilâhî bir heyecan ve cesaretle bindiği düldülü düşmanlarının üzerine doğru sürüyordu, sanki bütün küfür dünyasına karşı tek başına savaşıyordu. "Ben peygamberim, yalan yok; ben Abdulmuttalib'in oğluyum," diyor ve durmadan düldülünü düşmanın üstüne üstüne sürüyordu. Sürdükçe de önündeki kâfirler kaçıyordu. Onlar kendisine hamle ettikçe durup bekliyordu, sonra kendisi hamle yapıyordu.
Rivayet olunduğuna göre, bu karşılıklı hamle on kereden fazla meydana geldi. Yalnızca amcası Abbas ve amcası oğlu Ebu Süfyan b. Abdülmuttalib ve onun oğlu Cafer ile Ali b. Ebi Talib, Rabia b. Haris, Fadl b. Abbas, Üsame b. Zeyd, Eymen b. Ubeyd ki, Eymen b. Ümmi Eymen ve Ehli Beyt'ten olan bunlarla bir de Ebubekir ve Ömer, Hz. Peygamber'in yanından ayrılmamışlardı. Resulullah, yalnız başına düldülü düşman üzerine sürerken Ebu Süfyan da binek üzerinde gidiyordu. Amcası Abbas koşmuş, Hz. Peygamber daha ileri gitmesin diye düldülün dizginlerini tutmuştu. Bu savaşın sonucunu anlatmak üzere:

26. Sonra Allah, Resulü'nün ve müminlerin üzerine teskini ve gözle görmediğiniz ordular indirdi de kendisini tanımayan kâfirleri azaba uğrattı. O kâfirlerin cezası işte budur.

Resulullah, Huneyn ve Evtas (M.S. 630) savaşında alınan esirlerin ve ganimetlerin, Cirane'de muhafazasını emrederek M.S. 631 yılında Taif üzerine hareket

etti. Onsekiz gün süren Taif kuşatmasını kaldırdıktan sonra, Cirane'ye döndüğünde erkekli kadınlı altı bin esir, yirmidört bin deve, kırk binden fazla koyun ve keçi ve dört bin okka kadar altın ve gümüş nakit toplanmış bulunmakta idi. Peygamber, bir yerden esirlerini kurtarmak için müracaat vaki olur diye on günden fazla orada durup bekledi ve oyalandı. Kimse gelmeyince esirleri ve malları taksim etti.

Daha sonra Havazin heyeti çıka geldi. Resulullah'a İslâm üzere biat ettiler ve, "Ey Allah'ın Resulü, sen insanların en hayırlısı ve en çok hayır sevenisin, bizim eşlerimiz ve çocuklarımız esir edildi, mallarımız alındı," diyerek, mallarının ve esir alınan yakınlarının kendilerine geri verilmesini istediler. Resulullah, "Yanımdakileri görüyorsunuz, sözün en hayırlısı en doğrusudur. Bekledim gelmediniz, şimdi iki yoldan birini seçiniz: Ya çoluk çocuğunuzu, ya da mallarınızı." Bunun üzerine, "Biz soyumuza hiçbir şeyi denk tutmayız," dediler.

Sonra Resulullah ayağa kalktı, Müslümanlara hitaben konuşma yaptı. Allah'a hamd ü senada bulunduktan sonra ashabına dönerek, "Bunlar tevbe ettiler ve huzurumuza Müslüman olarak geldiler. Biz de kendilerini çocukları ve eşleriyle malları arasında birini tercih etmekte serbest bıraktık. Onlar da, soylarına hiçbir şeyi denk tutmayacaklarını söylediler. Şimdi her kimin elinde bir esir varsa, gönül hoşluğuyla onu geri versin, böyle yaparsa ne âlâ, gönül rızasıyla vermek istemezse bize satsın ve onun karşılığını ödemek boynumuza borç olsun, ilk fırsatta onu ödeyelim," dedi.

Hepsi bir ağızdan, "Bu karara razıyız ve teslim ettik," dediler. Hz. Peygamber, "Belli olmaz, belki içinizde razı olmayanlar vardır, temsilcilerinize söyleyiniz de bunu bize iletsinler," diye buyurdu. Sonra temsilcileri de, "Hepsi razı oldular," diyerek ikrar verdiler. Bütün o esirler, topluca serbest bırakıldılar. Ancak Safvan b. Ümeyye'ye düşmüş ve ondan hamile kalmış olan bir kadın geri verilmemiştir. Hz. Peygamber'in esirleri serbest bıraktırması konusundaki rahmete işaret edilmek üzere:

27. Sonra bunun ardından Allah, dilediğine tevbesini kabul eder. Allah çok bağışlayıcı-merhamet edicidir.

Hicretin dokuzuncu yılı (M.S. 631) Peygamber, Ebu Bekir'i hacılara emir yaparak Mekke'ye göndermişti. Berae Sure nazil olunca, hacılara okuması için Ali'yi göndermişti. Ali de, Arafat'ta Arefe Günü halka ilan etmek için, Sure'nin başından aşağıdaki ayetin sonuna kadar okumuştu. Bu ilanın yapıldığı dokuzuncu hicri seneden sonra onlar Mescid-i Haram'a yaklaşmaktan menedilmişlerdir. Siz Müslümanlar da bu yasağın uygulanmasından sorumlu tutulacaksınız. Öyleyse onları Mescid-i Haram'a yaklaştırmayınız. Harem-i Şerif'in içine

girmek ve orada herhangi bir hizmet ve görev yapmak şöyle dursun, hatta yaklaşmasınlar bile. Harem-i Şerif'in sınırından içeri adım atamamalarını bildirmek için:

28. Ey iman edenler! Müşrikler bir pisliktir. Artık bu yıldan sonra Mescid-i Haram'a yaklaşmasınlar. Eğer yoksulluktan korkarsanız Allah, dilerse, faziletiyle sizi zenginleştirir. Allah, alîm-hakîmdir.

29. Kendilerine kitap verilenlerden oldukları halde Allah'a ve ahiret gününe inanmayan, Allah'ın ve Resulü'nün haram kıldığını haram tanımayan ve hak dini din edinmeyen kimselere alçalmış oldukları halde elden cizye verecekleri hale gelinceye kadar savaş yapın.

Yahudiler, "Uzeyr Allah'ın oğludur," dediler. Resulullah'ın huzuruna Yahudi hahamlarından Sellam b. Mişkem, Numan b. Evfa, Şas b. Kays, ve Malik b. Sayf gelmişlerdi ve bunu söylemişlerdi. Fenhas b. Azura adındaki haham, "Allah fakirdir, biz zenginiz," diye söylemiştir.

Daha eski devirlerde de buna benzer şeyler söyleyenler olmuştu. Bunun sebebi de Yahudiler, Tevrat ile amel etmeyi bırakmışlar, peygamberlerini de öldürmeye başlamışlardı. Tevrat'ı bilen kalmamış, kimi ölmüş, kimi öldürülmüş, kimi de unutmuş gitmişti. Allah Teâlâ, onu onların kalblerinden silmişti. Nihayet Tevrat ve Tabut (kutsal emanetlerin bulunduğu sandık) ortadan kaldırılmıştı.

Daha sonra Uzeyr, yüz senelik ölümden sonra, Allah'a niyaz etmiş, Tevrat'ın hıfzı kendisine ihsan olunarak, genç yaşında İsrailoğulları'na gelmiş ve ezberden Tevrat'ı yeniden yazmış. Ve işte o vakit, "Bu başka türlü olmaz, muhakkak bu Allah'ın oğludur," demişler ve daha sonra Hıristiyanların, "İsa Allah'ın oğludur," sözüne bir kapı açmışlar.

Bu âyet nâzil olduğu zaman da Yahudiler, "Biz böyle bir şey söylemeyiz, bunun aslı yoktur," şeklinde hiçbir itiraz ve inkârda bulunmamışlardır. Ancak bu meselede olsun üzerlerinde İslâm'ın harp tehlikesinin büyük bir tesiri olmuş ki, daha sonraki Yahudilerden bu söz işitilmez olmuştur. Şu halde hepsi değilse bile içlerinden bazıları bir zamanlar, "Uzeyr Allah'ın oğludur," dediler.

Hristiyanlar da, "Mesih Allah'ın oğludur," dediler. Esasen bunu söyleyenler de bazı Hıristiyanlar ise de sonradan hemen hepsi böyle söylemeye başladılar ve hatta böyle söylemeyenleri kâfirlikle itham ettiler.

30. Yahudiler, "Uzeyir Allah'ın oğlu," dediler, Hıristiyanlar da, "Mesih Allah'ın oğlu," dediler. Bu, onların kendi ağızlarıyla uydurdukları sözlerdir. Daha önce inkâra sapmış olanların sözlerine benzetiyorlar. Allah, onları kahretsin, nasıl da saptırıyorlar!

Hatim-i Tâî'nin henüz iman etmemiş Hıristiyan oğlu Adiy demiştir ki: "Resulullah'a geldim, boynumda altından bir haç vardı. Resulullah, Berâe Sûresi'ni okuyordu, bana, 'Ya Adiy şu boynundaki putu at!' buyurdu. Ben de çıkardım attım. 'Allah'tan başka hahamlarını ve rahiplerini de rab edindiler,' anlamına olan âyetine geldi, ben, "Ya Resulallah, onlara ibadet etmezlerdi,' dedim. Resulullah buyurdu ki, 'Allah'ın helal kıldığına haram derler, siz de haram tanımaz mıydınız? Allah'ın haram kıldığına helâl derler, siz de helâl saymaz mıydınız?' Ben de, 'Evet' dedim. 'İşte bu onlara ibadettir,'" buyurması üzerine:

31. Onlar, Allah'tan başka bilginlerini ve rahiplerini de kendilerine Rab edindiler, Meryem oğlu Mesih'i de. Oysa onlar, bir olan Allah'a ibadet etmekle emrolunmuşlardı. Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur. O, müşriklerin ortak koştuğu şeylerden de münezzehtir.
32. Allah'ın nurunu ağızlarıyla söndürmek istiyorlar, Allah da razı olmuyor. Fakat kâfirler istemeseler de Allah nurunu tamamlamayı diliyor.
33. O öyle bir Allah'tır ki, Resulünü hidayetle ve hak dinle bütün dinlere üstün kılmak için göndermiştir, müşrikler hoşlanmasalar da.

Hüküm vermek için halktan rüşvet alan hahamlar ve papazlar hakkında:

34. Ey iman edenler, şüphesiz ki Yahudi hahamları ile Hıristiyan rahiplerinin birçoğu insanların mallarını haksız yere yerler ve Allah yolundan saptırırlar. Bir de altın ve gümüşü hazineye doldurup Allah yolunda sarfetmeyenleri acıklı bir azap ile müjdele!
35. O gün o altın ve gümüşlerin üstü cehennem ateşinde kızdırılacak da bunlarla alınları, yanları ve sırtları dağlanacak ve onlara, "İşte bu kendiniz için biriktirdiğiniz şeydir. Tadın biriktirdiğiniz şeyi!" denilecek.
36. Doğrusu, Allah katında ayların sayısı onikidir. Gökleri ve yeri yarattığı günkü Allah kitabında böyledir. Bunların dördü haram aylardır. Bu, doğru dinin hükmüdür. Bu sebeple bunlar hakkında nefislerinize haksızlık yapmayınız. Müşrikler size karşı topyekûn savaştıkları gibi siz de onlara karşı topyekûn savaşın. Bilin ki, Allah muttakilerle beraberdir.
37. Haram ayı geciktirmek âdeti, sadece inkârda fazlalıktır ki, kâfirler onunla şaşırtılır. Onu bir yıl helâl bir yıl haram sayarlar ki, Allah'ın haram kıldığının sayısına uydursunlar da Allah'ın haram kıldığını helâl kılsınlar. İşte böylece kendilerine kötü işleri güzel gösterildi. Allah da kâfir olan bir kavmi doğru yola iletmez.

Hicretin dokuzuncu yılında (M.S. 630) Tebük Seferi'ne çıkmak üzere seferberlik emredilmişti. O zaman Huneyn ve Taif seferinden yeni dönülmüş bulunuluyordu. Vakit de yaz sıcağının pek şiddetli olduğu bir döneme rastlamıştı ve kıtlık hüküm sürüyordu. Bununla beraber Medine'nin hurmaları yetişmiş, gölgeleri de güzelleşmişti. Ayrıca gidilecek yer uzak, düşman da sayıca çok ve techizat bakımından da güçlü idi. Rum askeri üzerine gidilecekti. Buna göre diğer gazalardan daha fazla hazırlığa ihtiyaç vardı. Bu gibi sebeplerden dolayı bu seferberlik ilanı çoklarına ağır gelmişti. Bu orduya, "Ceyşi Usret; Zorluk Ordusu" adı verilmişti. Böyle birçok müşkilat içinde teçhiz edilebilen piyade ve süvarilerin toplamı yirmi bin kişilik bir ordu ile Hz. Peygamber Tebük istikametine hareket buyurmuş, bedevî kabilelerinden birçokları ve müminlerden bazıları ve birçok münafıklar sefere katılmamışlar, evlerinde kalmışlardı. Bu durum üzerine:

38. Ey iman edenler! Size ne oldu ki, "Allah yolunda cihada çıkın!" denilince yere yapıştınız. Ahiret'ten vazgeçip dünya hayatına razı mı oldunuz? Dünya hayatının metaı ahiretin yanında azdır.
39. Eğer topluca savaşa katılmazsanız O, sizi acı bir azaba uğratır ve yerinize başka bir kavmi getirir ve siz O'na hiç bir zarar veremezsiniz. Allah her şeye gücü yetendir.

Kâfirler, Hz. Peygamber'in Mekke'den hicret etmesine sebep oldukları vakit, Hz. Ebu Bekir ile yol üzerinde Sevr adlı bir mağarada saklandı. Bu mağara, Mekke'nin Güney-Doğu tarafında Sevr dağının tepesinde bulunan bir mağaradır. İkisi de o mağarada bulundukları sırada o, arkadaşı biricik dostu ve yoldaşı olan Ebu Bekir'e, "Hiç üzülme, çünkü Allah bizimledir," diyordu. Yani yardımıyla ve korumasıyla daima beraberimizdedir, gözeticimiz ve yardımcımızdır. O, yakınlarına sahip çıkacak, onlara hüzün bile verdirmeyecek, nerede olursak olalım bizi koruyacak ve himayesi hep üstümüzde olacaktır. Artık bu kesin iken hüzne yer yoktur, diyerek arkadaşına teselli veriyordu, onu hüzünlenmekten men ediyordu.
Bu sırada müşrikler, izleri takip ede ede gelmişler, mağaranın önünde ve üstünde dolaşıyorlardı. Bu anda Ebu Bekir, korkmuş ve üzülmeye başlamıştı. "Ya Resulallah, ben ölürsem, nihayet bir kişiyim, sıradan bir insanım, fakat sen öldürülürsen Allah'ın dini yok olur gider," diyerek üzüntüsünün asıl sebebini dile getirmişti. Resulullah da o durumda, yani üçüncüleri Allah olan o ikinin ikincisine "Neden şüpheleniyorsun? Üçüncüsü Allah olan bu iki için ne diye üzülüyorsun? Üzülme Allah bizimle beraberdir," dedi. Allah da ona ve arkadaşının

üzerine sekinetini indirdi. Öyle hüzün içindeki bir anda Peygamberi'nin arkadaşı Sıddık'ın hüznünü def'edip kalbine tükenmez bir huzur ve itminan verdi, rahmetiyle onu hüzünden bir anda uzaklaştırdı. Bu hadiseyi anlatmak üzere:

40. Eğer Peygamber'e yardım etmezseniz, Allah ona yardım eder. Hani o kâfirler, onu Mekke'den çıkardıkları vakit sadece iki kişiden biri iken, ikisi de mağarada bulundukları sırada arkadaşına, "Üzülme, çünkü Allah bizimledir," diyordu. Allah, onun kalbine sükûnet ve kuvvet indirdi ve onu görmediğiniz bir orduyla destekledi. Kâfirlerin sözünü alçaltmıştı. Yüce olan Allah'ın kelimesidir. Allah güçlü-hikmet sahibidir.

Mikdad b. Esved iri yapılı, şişman ve çok yağlı biri idi. Hz. Peygamber'e geldi, şişmanlıktan şikâyet edip Tebük Seferi'ne çıkmamak üzere izin istemesi üzerine:

41. Ey müminler! İster hafif ister ağırlıklı olarak seferber olun ve mallarınızla, canlarınızla Allah yolunda cihad edin. Eğer bilirseniz böylesi sizin için daha hayırlıdır.
42. Eğer o sefer, yakın bir ganimet ve kolay bir sefer olsaydı mutlaka peşinden gelirlerdi. Fakat o meşakkatli yolculuk kendilerine uzun bir sefer geldi. Bununla beraber, "Bizim de gücümüz yetseydi, sizinle beraber elbette sefere çıkardık," diyerek Allah'a yemin edecekler, nefislerini helake sürükleyecekler. Allah biliyor ki, onlar kesin yalancıdırlar.
43. Allah seni affetsin. Doğru söyleyenler sana belli olup, yalancıları bilinceye kadar beklemeden niçin onlara izin verdin?
44. Allah'a ve ahiret gününe inananlar, mallarıyla ve canlarıyla cihad etmeyi görev bildiklerinden senden izin istemezler. Allah o muttakilerin kimler olduğunu bilir.
45. Senden izin isteyenler, ancak Allah'a ve ahiret gününe inanmayanlardır. Onların kalpleri şüphededir. Bu nedenle şüphe içinde bocalarlar.
46. Sizinle beraber cihada çıkmak isteselerdi, elbette bunun için bir hazırlıklar yaparlardı. Fakat Allah davranışlarını çirkin gördü de onları yoldan alıkoydu ve: "Oturun oturanlarla beraber," denildi.
47. İçinizde sizinle beraber cihada çıksalardı, bozgunculuktan başka şeye yaramayacaklardı ve aranıza fitne sokmak için uğraşacaklardı. İçinizde onların laflarına kanacaklar da vardı. Allah, o zalimleri iyi bilir.

Hz. Peygamber Tebük seferi (M.S. 630) için yola çıktığında Seniyyetü'l-veda' denilen tepede ordugâhını kurmuştu. Abdullah b. Übeyy de, adamlarıyla geldi, o tepenin altındaki "Zîcidde" denilen mevkiye kondu. Yanındakiler az bir asker

değildi. Resulullah yola koyulduğu zaman, Abdullah b. Übeyy, diğer tereddüt içinde olanlarla birlikte sefere katılmaktan vazgeçip geri döndü. Bu arada Abdullah b. Nebtel ve Rifaa b. Yezid b. Nabut da döndüler. Bunlar da Abdullah b. Übeyy gibi ileri gelen münafıklardan idiler. İbn Übeyy'in Avfoğulları ile, İbn Nebtel'in Amroğulları ile, İbn Nabut'un da Beni Kaynuka ile dostluk antlaşmaları vardı. Abdullah b. Übeyy, daha önce Uhud Savaşı sırasında da fitne çıkarmak istemişti. Bu kişiler hakkında:

48. Şüphesiz bunlar daha önce de fitne çıkarmak istediler ve sana türlü işler çevirdiler. Nihayet hak yerini buldu ve Allah'ın emri onların zoruna gitmesine rağmen açığa çıktı.

Tebük Seferine çıkmak için hazırlık yaptığı sırada Cidd b. Kays adındaki münafık, Peygamber'e gelerek, "Ensar bilir, ben kadınlara düşkünümdür. Şu halde sarışın kadınlarla, yani Şam taraflarındaki sarışın Rum kızları ile beni belaya sokma, lakin sana malımla yardım edeyim de benim yakamı bırak," demesi üzerine:

49. İçlerinden, "Aman bana izin ver, başımı derde sokma," diyen de var. Dikkat et, başlarını asıl kendileri derde soktular. Hiç şüphesiz cehennem, kâfirleri elbette kuşatacaktır.

Medine'de savaştan geri kalan Münafıklar, Peygamber ve Ashabı hakkında kötü haberler yayıyorlardı ve, "Muhammed ve arkadaşları, Rumlarla savaş yaptılar da helak oldular," derlerdi. Peygamber ve Ashabının sağ salim oldukları haberleri onlara erişip de sözlerinin yalana çıktığını gördüklerinde, mahzun olmaları üzerine:

50. Eğer sana bir iyilik dokunursa, onları üzer. Eğer sana bir musibet gelirse, "Biz, zaten tedbirimizi önceden almıştık," derler ve sevinerek giderler.
51. De ki: "Hiçbir zaman bize Allah'ın bizim için takdir ettiğinden başkası dokunmaz. O, bizim mevlamızdır. Müminler yalnızca Allah'a tevekkül etsinler."
52. De ki: "Siz bizde iki güzelliğin birinden başkasını mı gözetirsiniz? Biz ise size Allah'ın kendi katından veya bizim elimizle bir azap indirmesini gözetiyoruz. Siz gözetin Biz de sizinle beraber gözetmekteyiz."
53. O münafıklara şunu da de ki; isteyerek ya da istemeyerek infak edin. O infak ettikleriniz sizden hiçbir zaman kabul edilmeyecektir. Çünkü siz fasık bir kavimsiniz.

54. İnfakların onlardan kabul olunmamasına sebep, gerçekte Allah'a ve Resulüne inanmamaları, namaza ancak üşenerek gelmeleri, verdiklerini de ancak istemeyerek vermeleridir.
55. Onların malları ve evlatları seni imrendirmesin. Çünkü Allah bunlarla sadece dünya hayatında azaplarını çoğaltmayı ve canlarının kâfir olarak çıkmasını istiyor.
56. Şüphesiz onlar, sizden olduklarına dair yemin de ederler. Hâlbuki sizden değildirler. Fakat onlar korkan bir kavimdirler.
57. Eğer sığınacak bir yer veya barınacak mağaralar veyahut girilecek bir delik bulsalardı başlarını diker o tarafa doğru koşarlardı.

Huneyn gününde bir de Ebu Cüvaz adında bir münafık, "Adamınıza baksanıza, sadakalarınızı koyun çobanlarına paylaştırıyor ve adalet yaptığını sanıyor," demişti. Yine Huneyn ganimetlerinin bölüştürülmesinde İslâm'a yeni girmiş olan Mekke halkını, İslâm'a ısındırmak için, Peygamber onlara fazla fazla pay vermişti. Daha sonraki yıllarda Hariciler denilen ayrılıkçı çetenin reisi olan İbn Zilhuveysıra adı verilen Hurkus b. Züheyrî Temimî geldi ve, "Adaletli davran ya Resulallah," demişti de Hz. Peygamber, "Yazıklar olsun sana, ben de adalet yapmazsam kim adalet yapar!" buyurmuştu. Bunu duyan Ömer, "Ey Allah'ın Resulü! Bana müsaade buyur da şu münafığın boynunu vurayım," diye Peygamber'den izin istedi. Peygamber, "Bırak Ya Ömer! Bunun arkadaşları da var. Sizden biriniz, onların namazlarıyla bunun namazını, onların oruçlarıyla bunun orucunu tahkir edeceksiniz," buyurması üzerine:

58. İçlerinde sadakalar hakkında sana dil uzatanları var. Eğer sadakalardan kendilerine verilmişse hoşnut olurlar, verilmemişse kızarlar.
59. Ne olurdu bunlar, Allah ve Resulü'nün kendilerine verdiğine razı olsalar da, "Bize Allah yeter. Allah bize lütfundan yine verir. Bizim bütün rağbetimiz Allah'adır," deselerdi.

Peygamber, sadakaları taksim ederken bir takım Münafıklar, bu taksime razı olmadılar. Ona dil uzatarak onu ayıpladılar. Kendilerine fazla verilmesini istediler.

60. Sadakalar, ancak şunlar içindir: Fakirler, yoksullar, o işte çalışan görevliler, müellefe-i kulûb (kalbleri İslâm'a ısındırılacaklar), köleler, borçlular, Allah yolundakiler, yolda kalmışlar. Allah tarafından böyle farz kılındı. Allah her şeyi bilen-hikmet sahibidir.

Müellefe-i kulub: Yani kalbleri İslâm dinine ısındırılacak olanlardır. Bunlar, başlıca üç kısım idiler. Bir kısmı bazı azılı kâfirler idi ki Resulullah, bunların şerlerini defetmek ve Müslümanlara eziyetlerini önlemek, diğer kâfirlerle müşriklere ve zekât vermek istemeyenlere karşı çıkmalarını sağlamak ve İslâm tarafını tutmaları için böyle ihsan ve yardımlarla kendilerini İslâm'a meyilli kişiler yapardı.

İkinci bir kısmı ise kabile reisi ve ileri gelen kimseler durumunda idi ki Hz. Peygamber, bunlara bol bol ikram ve ihsanda bulunur, kendi kabilelerinden İslâm'a girenlere eza ve cefa etmelerini önlemeye çalışırdı. Kendilerinin ve emrindekilerin İslâm'a girmeleri ve İslâm'da sebat etmeleri gibi bir takım İslâmî amaçlar ve maslahatlar gözetilirdi.

Üçüncü bir kısım da İslâm'a yeni girmiş, niyetleri ve iradeleri henüz iyice pekişmemiş olan zayıf karakterli kişiler idi ki, fakir ve muhtaç olmasalar da kalbleri iyice İslâm'a ısınsın, imanları pekişsin ve İslâm'ı iyice benimsesinler diye özellikle fazla fazla ikram ve ihsan görüyorlardı. Ki Uyeyne b. Hısn, Akra' b. Hâbis ve Abbas b. Mirdas bunlar arasındaydı. İşte "müellefetü'l-kulub" sıfatı her üç kısma da verilir.

Münafıklardan bir kısmı, aralarında konuşurken Peygamber hakkında ileri geri konuşmuşlar, içlerinden bazıları, "Onun hakkında böyle dedikodu yapmayınız, korkarız ki, kulağına gider, o zaman da bizim için iyi olmaz," demişler. Cülas b. Süveydî, "Biz dilediğimizi söyleriz, sonra da onun yanında söylediğimizi inkâr ederiz, üstüne bir de yemin bastırdık mı, o da hemen bizim doğru söylediğimize inanır, Muhammed duyduğuna inanan bir kulaktır," demiş. Bunu açıklamak üzere buyuruluyor ki:

61. Yine onlardan öyleleri vardır ki, Peygamber'i incitiyorlar, "O her söyleneni dinleyen bir kulaktır," diyorlar. De ki; "Sizin için bir hayır kulağıdır. Allah'a inanır, müminlere inanır. Sizden iman edenlere de bir rahmettir," Allah'ın Resulünü incitenlere acıklı bir azap vardır.

62. Gönlünüzü hoş etmek için gelir size yemin ederler. Bunlar eğer mümin iseler Allah'ı ve Resulü'nü razı etmeleri daha doğrudur.

63. Bilmiyorlar mı ki, kim Allah'a ve Resulü'ne karşı gelirse, ona muhakkak ki içinde ebedi kalınacak cehennem ateşi vardır. İşte rüsvaylığın büyüğü de budur.

Hz. Peygamber, Tebük seferine çıkarken münafıklardan bir süvari bölüğü de önde gidiyor ve kendi aralarında Kur'ân'la ve Peygamber'le alay ediyorlardı: "Şu adama bakın, Şam kalelerini ve köşklerini fethetmek istiyor heyhat, heyhat!" diyorlardı. Allah Teâlâ, Resulü'ne bunu haber verdi. Bunun üzerine Hz. Peygamber, "Şu bölüğü durdurunuz," buyurdu ve yanlarına vardı, "Siz şöyle

şöyle dediniz," dedi. Onlar da yemin ederek, "Hayır, Ya Resulallah, hayır vallahi, ne senin, ne ashabının hakkında kötü bir şey söyledik, sadece yol yorgunluğunu unutturmak için şakalaşıp eğleniyorduk," diye cevap vermişlerdi. Aşağıdaki âyetler, bu çeşit davranışları kınayan ve sonuçlarının kötülüğüne dikkat çeken ve müminleri uyaran âyetlerdir.

64. Münafıklar, kalplerindekilerini haber verecek bir sûrenin kendilerine inmesinden çekinirler. De ki, alay edin bakalım, Allah o sizin çekindiğiniz şeyi kesinlikle ortaya çıkaracaktır.

Tebük Seferi esnasında Münafıklardan biri, Peygamber'i ve Ashabı'nı kastederek, "Kalpleri korkak, sözleri yalan şu kavmin benzerini görmedim," demişti. Sahabeden Avf b. Malik, bu sözleri duymuş ve, "Yalan söyledin. Cidden sen münafıksın!" dedi. Biraz sonra Münafığın sözünü haber vermek üzere yola düştü. Kur'an, onu yarışta geçmişti. Peygamber'e sözü haber vermeden önce vahiy gelmiş ve:

65. Eğer onlara sorarsan, "Biz lafa dalmış, şakalaşıyorduk," derler. De ki: "Allah ile âyetleri ile ve Peygamber'i ile mi alay ediyorsunuz?"

66. Boşuna özür dilemeyin, iman ettik dedikten sonra küfrünüzü açığa vurdunuz. İçinizden bir kısmını affetsek bile bir kısmını suçlarında ısrar ettikleri için azabımıza uğratacağız.

67. Münafıkların erkekleri de kadınları da birbirlerine benzerler. Kötülüğü emreder, iyilikten sakındırırlar. Allah yolunda harcamaktan ellerini sıkı tutarlar. Allah'ı unuttular da, Allah da onları unuttu. Gerçekten de münafıklar fâsık kimselerdir.

68. Allah, erkek kadın bütün münafıklara ve bütün kâfirlere cehennem ateşini ebedî olarak vaad buyurdu. O ateş onlara yeter. Allah onlara lânet etmiştir. Onlara sürekli bir azap vardır.

69. Ey münafıklar! Siz de tıpkı kendinizden öncekiler gibisiniz. Oysa onlar sizden daha güçlü, kuvvetli, mal ve evlatça sizden daha varlıklı idiler. Dünya nimetlerinden paylarına düşen kadar zevk sürdüler. Sizden öncekiler kısmetlerine düşen kadarıyla nasıl zevk sürmek istedilerse siz de onlar gibi kısmetinize düşen kadarıyla zevk sürmeye baktınız, sizden önce batağa dalanlar gibi batağa daldınız. İşte bunların dünyada ve ahirette bütün amelleri heder olup gitti ve işte bunlar hep hüsran içinde kalanlardır.

70. Onlara, kendilerinden öncekilerin; Nuh Kavmi'nin, Âd'in, Semûd'un, İbrahim Kavmi'nin, Medyen Ashabı'nın ve o mü'tefikelerin haberi gelmedi mi? Onların hepsine peygamberleri delillerle gelmişlerdi. Demek

ki Allah, onlara zulmetmiş değildi, lâkin onlar, kendilerine zulmediyorlardı.

71. Erkek ve kadın bütün müminler birbirlerinin dostlarıdır. İyiliği emrederler, kötülükten vazgeçirirler, namazı kılarlar, zekâtı verirler, Allah'a ve Resulü'ne itaat ederler. Onlara Allah rahmet edecektir. Çünkü Allah azîz-hakîmdir.

72. Allah, mümin erkeklere ve mümin kadınlara, altlarından ırmaklar akan cennetler vaadetti. Orada ebedi kalacaklardır. Hem de Adn cennetlerinde hoş meskenler vaadetmiştir. Allah'ın rızası ise hepsinden büyüktür. İşte asıl büyük kurtuluş da budur.

Hz. Peygamber, Tebük seferinde iki ay kalmış idi. Bu sırada Kur'ân âyetleri iniyor ve sefere katılmayan münafıkları ayıplıyordu. Bu âyetleri ordu içinde bulunan münafıklar da işitiyorlardı. Bunlardan biri olan Cülas b. Süveyd, "Eğer Muhammed'in Medine'de bıraktığımız kardeşlerimiz, büyüklerimiz ve ileri gelenlerimiz hakkında söyledikleri bu sözleri doğru ise biz eşeklerden de kötüyüz," diye bir söz kaçırmıştı. O mecliste hazır bulunan Âmir b. Kays el-Ensari, "Evet, vallahi Muhammed elbette doğrudur, sen de gerçekten eşekten betersin," demişti ve tartışma hemen Peygamber'e ulaşmıştı.
Bunun üzerine Peygamber, Cülas'ı huzuruna getirtti, Cülas da, "Vallahi söylemedim," diyerek yemin etti. Âmir de iftiracı durumuna düşmüştü, ellerini kaldırarak, "Allah'ım! Kulun ve Peygamber'in olan Muhammed'e doğruyu tasdik edecek, yalancıyı belli edecek âyet indir!" diye dua etti. Bu sebeple bu âyet nazil oldu.
Cülas, "Allah, bu âyette tevbeyi zikrediyor. Gerçekten ben, o sözü söylemiştim," dedi ve cidden tevbekâr oldu. Ve İslâmlarından sonra küfrettiler. Yani açıkça Müslüman olduklarını söyledikten sonra, içlerindeki küfrü ortaya koydular. Ve nail olamadıkları bir kasıtta bulundular.
Tebük'ten Medine'ye dönüşte münafıklardan onbeş kişi, geceleyin karanlıkta bir yamacın kıvrıldığı bir tepede Hz. Peygamber'i bineği üzerinde vurup uçuruma itmeye ittifakla karar vermişlerdi. Ammar b. Yasir, bineğin yularından çekiyordu, Huzeyfe b. Yeman da arkasından sürüyordu. Tam o sırada Huzeyfe, develerin ayak sesleri ve bir silah şakırtısı işitti, döndü baktı ki, yüzleri örtülü bir grup üzerlerine doğru geliyor. Huzeyfe yüksek sesle, "Kendinize gelin, Ey Allah düşmanları, kendinize!" diye bağırınca, onlar da korkup kaçtılar:

73. Ey Peygamber, kâfirlerle ve münafıklarla savaş. Onlara karşı katı ol. Onların varacakları yer cehennemdir ve orası ne kötü bir yerdir.

74. Onlar, kötü bir şey söylemedik, diyerek Allah'a yemin ederler. Onlar o küfür kelimesini kesinlikle söylediler. İslâm'a girdikten sonra yine kâfirlik ettiler. Ve o başaramadıkları cinayeti tasarladılar. Hâlbuki intikam almaları için Allah'ın, Resulü ile onları lütfundan zenginleştirmiş olmasından başka bir sebep yoktu. Eğer tevbe ederlerse haklarında hayırlı olur. Yok, yanaşmazlarsa Allah onları dünyada da ahirette de acıklı bir azaba uğratır. Yeryüzünde onları koruyacak veya onlara yardım edecek bir kimse de bulunmaz.

Salebe, Hz. Peygamber'in huzuruna gelmiş, "Ya Resulallah! Allah'a dua et de bana biraz mal versin," demiş. Peygamber de, "Ey Sa'lebe hakkını eda ettiğin az mal, güç yetiremeyeceğin çok maldan daha hayırlıdır," buyurmuş. Sa'lebe, tekrar gelmiş ve, "Seni hak peygamber olarak gönderen Allah'a yemin ederim ki, bana mal verirse, kesinlikle her hak sahibine hakkını veririm," demiş. Bunun üzerine Resulullah dua etmiş, o da bir davar sahibi olmuş, derken o hayvan üredikçe üremiş, onun hayvanlarına Medine dar gelmeye başlamış, bir vadiye gitmiş, önce cemaat namazlarından, sonra da cumalardan kesilmiş. Resulullah onu sormuş, "Malı çoğaldı, vadiye sığmaz oldu," denilmiş. Bunun üzerine, "Eyvah, yazıklar oldu Salebe'ye," buyurmuş. Zekât için ona iki tahsildar göndermiş, birçokları bu tahsildarları daha önceden hazırladıkları zekat mallarıyla karşılamışlar. Salebe'ye vardıkları zaman Resulullah'ın belli farzın ödenmesini buyuran fermanını okuyup zekatı istediklerinde, Sa'lebe, "Bu cizye de neyin nesi oluyor? Bu istediğiniz şey, cizyenin kendisi değilse bile kardeşidir. Hele siz şimdi gidin de ben bir düşüneyim," demiş.

75. Yine onlardan kimi de Allah'a şöyle ahdetmişlerdi: "Eğer bize lütuf ve kereminden ihsan ederse biz de elbette zekâtı veririz ve kesinlikle salihlerden oluruz."

Tahsildarlar dönüp Hz. Peygamber'e geldiklerinde, daha onlar olup bitenler hakkında bir şey söylemeden, Hz. Peygamber, iki kere "Eyvah, yazıklar oldu, Salebe'ye," buyurmuş. Bu âyetler, bu sebeple nazil olmuştur. Daha sonra Salebe zekâtı alıp getirmiş, fakat Resulullah, "Allah, beni, senin sadakanı kabul etmekten meneyledi," buyurmuştur. Hz. Peygamber'in irtihalinden sonra Ebu Bekir'e getirmiş, kabul etmemiş, daha sonra Hz. Ömer'e getirmiş, o da kabul etmemiş ve Hz. Osman'ın halifeliği zamanında kendisi de yok olup gitmiş.

76. Allah onlara lütfundan verince, onlar da cimrilik edip yüz çevirdiler. Zaten yan çizip duruyorlardı.

77. Allah'a verdikleri sözü tutmadıkları ve yalan söyledikleri için, O da bu yaptıklarının sonucunu Onunla karşılaşacakları güne kadar yüreklerinde sürecek bir münafıklığa çevirdi.

78. Allah'ın, onların sırlarını, fısıltılarını ve Allah'ın bütün bilinmeyenleri bildiğini hâlâ öğrenemediler mi?

Hz. Peygamber, insanları sadaka vermeye teşvik buyurmuştu. Bundan dolayı Abdurrahmân b. Avf, kırk okka kadar altın, bir okka kırk dirhem para ve bir rivayette dört bin dirhem getirmiş ve "Sekiz bin dirhem param vardı, yarısını Rabb'ime ayırdım, yarısını da evdekilere bıraktım," demişti. Hz. Peygamber, "Allah, verdiğini de senin için mübarek kılsın, evde alıkoyduğunu da," duasında bulunmuştu.

Gerçekten de Abdurrahmân, daha sonra o kadar bolluğa ve berekete erişmişti ki, vefat ettiği zaman, mirasının sekizde biri dört hanımına taksim edilince yalnızca dördüncü hanımı olan Nadir, seksen bin dirheme sulh olmuştu.

Yine ashaptan Asım b. Adiy de yüz vesek hurma getirmiş, "Bu gece bir zatın hurmalığını sulamak için sabaha kadar gündelikçi olarak çalıştım, karşılığında iki sâ' hurma kazandım, birini evime alıkoydum, birini de Rabb'im için getirdim," demişti. Resulullah da, zekât olarak toplanan öteki hurmaların üstüne dökmesini emreylemişti.

Münafıklar ise, Abdurrahmân da, Asım da, "Sadakalarını başka değil, sırf gösteriş ve isim yapmak için getirdiler, Ebu Ukayl'in getirdiği bir sâ' hurmaya da Allah ve Resulü muhtaç değildi, lâkin o da kendisine sırf sadaka veriyor desinler diye getirdi," şeklinde ileri geri dedikodu yapmışlar ve fiskos etmişlerdi. İşte şu sebeple bu âyet nazil oldu:

79. Müminlerden gönüllü bağışta bulunanlara, bir de güçlerinin yettiğinden fazlasını bulamayanlara bakıp da onlarla alay edenleri Allah, maskaraya çevirmiştir. Onlara pek acıklı bir azap vardır.

Abdullah b. Übeyy'in oğlu Abdullah çok ihlaslı bir Müslüman idi, babasının hastalığında onun hakkında Resulullah'ın dua ve istiğfar etmesini niyaz etmişti. Peygamber de etmiş idi. Sonra şu âyet nazil oldu.

80. Onlar için Allah'dan ister mağfiret dile, ister dileme. Onlar için yetmiş kere mağfiret dilesen de yine Allah onları affetmeyecektir. Bu, onların Allah'ı ve Resulü'nü inkâr etmelerinden dolayı böyledir. Allah, böylesine baştan çıkmış fasıklar güruhuna hidayet etmez.

Yedi, yetmiş ve yediyüz gibi sayılar, mutlak olarak bir şeyin çok fazla yapılması için kullanılır. Böyle olmakla beraber sayıların her biri, esas itibariyle daha yukarısının hükmüne aykırı bir sınırı belirler
Peygamber, Müminlere kendisiyle beraber Tebük seferine çıkmalarını emrettiğinde yaz mevsiminin en sıcak günleri idi. Bunun üzerine bir takım kimseler geldiler de, "Sıcak çok şiddetlidir. Bu sıcakta savaşa çıkmaya gücümüz yetmez," demeleri üzerine:

81. Savaştan geri kalan münafıklar, Resulullah'ın hilafına, onun savaşa gitmesine karşılık, oturup kalmalarıyla ferahladılar ve mallarıyla, canlarıyla Allah yolunda cihad etmekten hoşlanmadılar, üstelik, "Bu sıcakta savaşa gitmeyin," dediler. De ki: "Cehennem ateşi daha sıcaktır." Keşke anlayabilselerdi.
82. Kazandıkları günahın cezası olarak, az gülsünler, çok ağlasınlar.
83. Eğer Allah, seni onlardan bir kısmının yanına döndürür de onlar başka bir cihada seninle birlikte çıkmak için senden izin isterlerse, de ki; "Artık siz hiçbir zaman benimle çıkamayacaksınız. Daha önce oturup kalmaktan hoşlanıyordunuz. Bundan böyle artık geride kalanlarla beraber oturup kalın."

Münafıkların reisi Abdullah b. Ubey b. Selül, hastalandı. Peygamber, onu ziyarete gitti. Yanına girince Abdullah ondan, öldüğü zaman üzerine namaz kılmasını ve kabrinin yanında bulunmasını talep etti. Sonra Peygamber'e adam göndererek kefen yapmak için ondan gömleğini istedi. Peygamber ona üst gömleğini gönderdi. Abdullah, bunu almadı ve Peygamber'in cildine temas eden iç gömleğini istedi. Peygamber, iç gömleğini vermek isteyince Ömer, "Niçin gömleğini bu pis necese veriyorsun?" dedi. Peygamber, "Gömleğim ondan bir şey defetmez Ya Ömer! Umulur ki, bu sebeple Allah, bin kişiyi İslam'a sokar," buyurdu. Münafıkların, Abdullah'a sıkı bağlılıkları vardı. Ondan asla ayrılmazlardı. Abdullah'ın, Peygamber'in gömleğini istediğini ve ondan menfaat umduğunu görenlerden o gün bin kişi hakkıyla iman etmiştir.

84. Onlardan biri ölürse asla namazını kılma ve kabrinin başına gidip durma. Çünkü onlar Allah'ı ve Resulünü tanımadılar. Ve fasık olarak can verdiler.

Bazı müminler, kâfirlerin ve münafıkların mallarını ve evlatlarını görürler de imrenirlerdi. Allah, müminleri onların mallarına ve evlatlarına tama etmekten men etmek üzere:

85. Onların malları ve evlatları seni imrendirmesin. Allah, onları dünyada bunlarla cezalandırmayı ve canlarının kâfir olarak çıkmasını murad ediyor, başka değil.
86. "Allah'a iman edin ve Resulü ile birlikte cihada gidin," diye bir sûre indirildiği zaman, içlerinden mal mülk sahibi olanlar senden izin istediler ve "Bırak bizi oturanlarla beraber oturalım," dediler.
87. Geride kalanlarla oturmaktan hoşlandılar. Kalblerine mühür vuruldu. Bundan dolayı onlar anlayışsızdırlar.
88. Fakat Peygamber ve onunla beraber olan müminler mallarıyla, canlarıyla cihad ettiler. İşte bütün hayırlar onlarındır. Murada erenler de işte onlardır.
89. Allah onlara, altından ırmaklar akan cennetler hazırladı. Orada ebedi kalacaklar. O, büyük kurtuluştur.

Amr b. Tufeyl Kabilesinden bir topluluk, Tebük Savaşı'na gitmemek için Peygamber'e geldiler, "Ey Allah'ın Resulü! Biz, seninle beraber savaşa gidersek, Tayy Kabilesi'nin arapları, obamıza baskın yaparlar, karılarımızı, evlatlarımızı ve hayvanlarımızı alıp götürürler. Bize izin ver de bunların başında kalalım," dediler:

90. Bedevilerden özür bahane edenler, kendilerine izin verilsin diye geldiler. Allah'a ve Resulü'ne yalan söyleyenler de oturdular kaldılar. Bunlardan kâfir olanlara acıklı bir azap isabet edecektir.

Peygamber'in sır kâtiplerinden Zeyd b. Sabit anlatıyor: Nazil olan Berae Suresini yazıyordum. Savaşla emrolunduğumuz ayete geldiğimiz zamanda kalemi kulağımın üzerine koydum. Peygamber, yazmış olduğum ayetlere bakıyordu. Bu sırada ona bir ağma geldi, "Ey Allah'ın Resulü! Ben körüm. Savaşa gidemem. Benim halim nasıl olacak?" demesi üzerine:

91. Allah ve Resulü adına nasihat ettikleri takdirde zayıflara, hastalara ve verecek bir şey bulamayan yoksullara savaştan geri kalmaktan dolayı bir günah yoktur. İyilik edenleri ayıplamaya bir yol yoktur. Allah gafurrahîmdir.
92. Kendilerini bindirip savaşa gönderesin diye gönüllü olarak sana geldiklerinde, "Sizi bindirecek bir şey bulamıyorum," dediğin zaman, bu uğurda harcayacakları bir şey bulamadıklarından dolayı üzülüp gözlerinden yaş döke döke geri dönüp gidenlere de bir günah yoktur.

93. Kınama, ancak zengin oldukları halde geri kalmak için senden izin isteyenleredir. Bunlar geri kalanlarla beraber olmayı tercih ettiler. Allah da kalblerini mühürledi. Onlar, artık bilmezler.

Tebük Seferine çıkmayıp geride kalan seksen küsür Münafık, Peygamber ve Ashabı'nın Tebük'te kalıp telef olacaklarına inanmışlar; kadınlar, sakatlar ve çocuklarla beraber oturup kalmaya razı olmuşlardı. Fakat Peygamber ve Arkadaşlarının salimen dönmekte oldukları haberi Medine'ye gelince, bu hallerinden pişman olmuşlar ve Peygamber'e yalan özür hazırlamıştı ki yolda Allah, onların durumunu haber veren ayeti indirdi:

94. Savaştan dönüp yanlarına geldiğinizde size özür beyan edecekler. De ki: "Özür beyan etmeyin. Size kesinlikle inanmayız. Allah bize, sizin durumunuzdan haberler verdi." Bundan sonra da Allah ve Resulü yaptıklarınızı görecektir. Daha sonra da gizliyi ve âşikârı bilen Allah'a döndürüleceksiniz. O, size neler yapmış olduğunuzu haber verecektir.

95. Dönüp de yanlarına geldiğinizde kendilerinden yüz çeviresiniz diye Allah'a yemin edecekler. Siz de onlardan yüz çevirin. Çünkü onlar gerçekten murdar kimselerdir. Yaptıklarının cezası olarak nihayet varacakları yer cehennemdir.

Bunlar, Cedd b. Kays, Mu'attib b. Kuşeyr gibi münafıkların yandaşları olan seksen kadar münafık idiler. Peygamber, söz konusu Tebük seferinden dönüp Medine'ye teşrifinden sonra, bunlarla oturmamaları ve konuşmamaları için ashabını uyarmak üzere:

96. Kendilerinden razı olasınız diye size yemin ederler. Eğer siz onlardan razı olursanız, bilin ki Allah, o fasıklar güruhundan asla razı olmaz.

Allah, çöl hayatı yaşayan bedevilerin iman durumlarını beyan için:

97. Bedeviler, inkâr ve münafıklık bakımından daha beterdirler. Bununla beraber Allah'ın, Resulü'ne indirdiğinin sınırlarını bilmemeye daha yatkındırlar. Allah alîm-hakîmdir,

98. Bedevilerden kimi de var ki, verdiğini angarya sayar ve sizin üzerinize belalar gelmesini bekler. O çirkin belalar kendi başlarına olsun! Allah her şeyi işiten-bilendir.

Bedevi olan Müzeyne Kabilesi'nin Beni Mukrin kolu hakkında:

99. Yine bazı bedeviler vardır ki, Allah'a ve ahiret gününe inanır ve harcadığını Allah katında yakınlıklara ve Peygamber'in dualarını almaya vesile sayar. Gerçekten de bu, onlar için bir yakınlıktır. Allah, onları rahmetine koyacaktır. Şüphesiz ki, Allah bağışlayıcı-rahmet edicidir.

100. Muhacir ve Ensar'dan İslâm'a ilk önce girenlerin başta gelenleri ve iyi amellerle onların ardınca gidenler var ya, işte Allah onlardan razı oldu, onlar da Allah'dan razı oldular ve onlara, altlarında ırmaklar akan cennetler hazırladı, içlerinde ebedi kalacaklar. Büyük kurtuluş budur.

Medine'nin çevresinde bulunan Araptan da (Medine etrafında konar göçer olan Cüheyne, Müzeyne, Eslem, Eşca', Gifar gibi aşiretler) münafıklar vardır. Medine ahalisinden de ve bunlar da, münafıklıkta bilenmiş ve uzmanlık kazanmış, tamamiyle kaypaklaşmış olanlar vardır. Öyle ki Peygamber bile, onları bilmezdi. Şahıslarını, isimlerini, neseplerini değil, münafık olduklarını bilmezdi. Yani münafıklıkta o derece ileri gitmişler ve o derece maharet elde etmişlerdir ki, sırlarını gizlemeye, takıyye yapmaya, töhmet altında kalma tehlikesi olan konulardan uzak durmaya, gerektiğinde yağ gibi suyun üstüne çıkmaya öyle alışmışlardır ki, kendilerini Peygamber'in bile o yüksek sezgi ve dirayetinden bile gizleyebilirlerdi. Vahiy nazil olmadıkça Peygamber bile onların münafık olduklarını bilemez ve farkına varamazdı. Bunu bildirmek üzere:

101. Çevrenizdeki bedevilerden münafık olanlar var. Medine halkından münafıklıkta mahir olanlar var. Sen, onları bilmezsin. Onları Biz biliriz. Biz, onlara iki kere azap edeceğiz. Sonra büyük bir azaba itilecekler.

Bu münafıklar sefere çıkmayıp evlerinde oturan idiler ki, bu âyet nazil olunca, bunlardan bir kısmı kendilerini Mescid-i Saâdet'in direğine bağlayıp cezalandırmışlardı. Resulullah, seferden dönünce âdeti olduğu üzere mescid'e girip iki rekat namaz kıldı ve bunları o halde gördü, "Bu nedir?" diye sorduğunda, denildi ki, "Bunlar, siz çözmeyince, kendilerini çözmemeye yemin ettiler." Bunun üzerine Peygamber, "Ben de yemin ederim ki, haklarında af emri çıkıncaya kadar çözmem," buyurdu.

102. Onlardan bir kısmı günahlarını itiraf ettiler. Ve iyi bir amelle kötü bir ameli karıştırdılar. Ola ki, Allah tevbelerini kabul eder. Çünkü Allah gafur-rahîmdir.

Direklerden çözüldükten sonra, "Ya Resulallah, işte bu mallarımızdır ki, bizi senden alıkoydu. Şimdi sen bunları tasadduk et (Allah yoluna dağıt) ve bizi te-

mize çıkar," dediler. Peygamberimiz, "Mallarınızdan bir şey almakla emrolunmadım," diye cevap verdi. Hemen sonra şu âyetin nazil olması üzerine Hz. Peygamber, o malların hepsini değil, üçte birini alıp dağıttı.

103. Onların mallarından sadaka al ki, onunla kendilerini temizlersin, arındırırsın. Bir de haklarında hayır dua et. Çünkü senin duan, kalblerini yatıştırır. Allah işiten-bilendir.
104. Onlar bilmiyorlar mı ki, Allah kullarının tevbesini kabul eder ve sadakaları da alır. Allah tevbeleri kabul eden-çok merhametlidir.
105. De ki; "Çalışın! Yaptıklarınızı Allah, Resulü ve müminler görecektir. Sonra da gizliyi ve açığı bilen Allah'ın huzuruna iletileceksiniz. İşte o zaman, neler yaptığınızı size O bildirecektir.

Yine Medine ehlinden ve civarındaki bedevilerden diğer bir kısımları da vardır ki; Allah'ın emrinden dolayı irca olunmuştur, yani tehir edilmiş, ertelenmişlerdir. "İrca" tehir etmek demektir ki, tevbelerinin kabulüne kesin gözüyle bakılmayanlara "Mürcie" denilmesi de bundandır. Bu kişiler; Kâ'b b. Mâlik, Mürare b. Rebî', Hilâl b. Ümeyye idi. Bunlar, kendilerini Mescid-i Nebî'nin direklerine bağlayan Ebu Lübâbe ve arkadaşları gibi pişmanlık gösterip tevbe ve özür dilemede acele etmemişlerdi, halbuki Bedir'e iştirak etmişler ve Bedir Ashabı'ndan idiler.

Hz. Peygamber, bunlara ait hükmü tehir eylemiş ve ashabını onlarla selam ve kelâmdan engellemişti. İnsanlar, bunlar hakkında ihtilaf ediyorlardı: Kimi, "Mahvoldular, helâk oldular" gibi laflar ediyor, bazıları da, "Belki Allah kendilerini affeder," diye konuşuyorlardı. Böylece ilâhî emrin gelmesi için bekletiliyorlardı. Ya Allah bunları azaba uğratacak, eğer bulundukları halde kalırlarsa veya tevbelerini kabul edecektir. Eğer niyetleri halis olarak, gerçekten tevbe ederlerse. Allah alimdir, hakimdir. Şu halde bu irca işinde ve sonrasında o her şeyi bilmekte ve birtakım hikmetler gözetmektedir. Bu durumu açıklamak üzere:

106. Savaşa katılmayanlardan diğer bir kısmının affı da Allah'ın emrini beklemek için geri bırakılmıştır. Ya kendilerini cezalandırır ya da tevbelerini kabul eder. Allah alîm-hakîmdir.

Beni Amr b. Avf, "Kuba" mescidini bina ettiklerinde Resulullah'a bir temsilci gönderip oraya bir mescid yaptıklarını arzeylemişler ve gelip kendilerine namaz kıldırmasını rica eylemişlerdi. Peygamber de teşrif etmişler ve arzularını yerine getirmişlerdi. Onların amca çocukları olan Benî Gunm b. Avf, bunları kıskanmışlar, "Biz de bir mescid yaparız ve Resulullah'ı davet ederiz, burada

namaz kılar. Rahip Ebu Amir de Şam'dan geldiği vakit o da burada kalır ve ibadet eder," demişlerdi. O rahip Ebu Amir ki, Resulullah kendisine "Fasık" adını vermişti.

Uhud Savaşı'nda şehid düşen ve melekler tarafından gasledilen Hanzale'nın babası olan bu Ebu Amir, Cahiliyye devrinde Hıristiyanlığa girmiş, ilim tahsilinde bulunmuş ve rahip olmuştu. Resulullah'ın peygamberliği üzerine itibarı sarsıldığından, Hz. Peygamber aleyhinde düşmanca dolaplar çevirmeye başlamıştı. Mekke müşriklerini tahrik ve teşvik ederek Uhud Savaşı'na düşmanlar safında katılmıştı. Resulullah'a seslenerek: "Seninle savaşa tutuşan hangi kavmi bulursam, onlarla birlik olup sana karşı savaşacağım," demiş ve Huneyn Savaşı'na kadar hep böyle yapmıştı. Huneyn'de Havazin kabileleri hezimete uğradığı gün Şam'a kaçmış ve kaçarken münafıklara, "Gücünüz yettiği kadar kuvvet ve silah hazırlayınız, ben Kayser'e gideceğim ve asker getirip Muhammed'i ve ashabını Medine'den çıkaracağım," diye haber göndermişti.

Bundan dolayı onlar da Kuba Mescidi'nin biraz ötesinde başka bir mescid yapmışlar ve Hz. Peygamber'e gelerek, "Sakatlar ve ihtiyaç sahipleri için kışın yağmurlu havalarda hizmet vermek üzere bir mescid bina ettik. Burada bize namaz kıldırıp bereketle dua etmenizi arzu ediyoruz," demişlerdi. Resulullah da, "şimdi sefere çıkmak üzereyim, meşgulüm, inşallah dönüp geldiğimizde kılarız," buyurmuştu.

M.S. 631'de Tebük'ten dönüşte tekrar müracaat edip mescide gelmesini istediler. Bunun üzerine işte aşağıdaki âyetler nazil oldu. Sonra Hz. Peygamber, Malik b. Duhşum, Ma'n b. Adiyy, Amir b. Seken ile Vahşî'yi çağırdı, "Gidiniz şu ahalisi zalim olan Mescid-i Dırar'ı yıkıp yakınız!" buyurdu. Onlar da öyle yaptılar ve yerinin çöplük yapılmasını emreyledi. Fasık Ebu Amir de Şam'da kaldı ve Kınnesrin'de helâk oldu:

107. Bir de Müslümanlara zarar vermek, kâfirlik etmek ve Müslümanların arasına ayrılık sokmak ve daha önce Allah ve Resulü'ne karşı savaş açmış olanı beklemek için mescid yapanlar var. "İyilikten başka bir maksadımız yoktu," diye yemin de edecekler. Fakat bunların kesinlikle yalancı olduklarına Allah şahittir.

108. O mescit içinde sen kesinlikle namaza durma. İlk gününde temeli takva üzerine kurulan mescit elbette içinde namaz kılmana daha layıktır. Onun içinde günahlarından arınmayı seven kişiler vardır. Allah temiz olanları sever.

109. O halde binasını Allah korkusu ve Allah rızası üzerine kurmuş olan mı hayırlıdır yoksa binasını, yıkılmak üzere olan bir uçurumun kenarına kurup da onunla birlikte cehenneme yuvarlanan mı daha hayırlı? Allah, zalimler topluluğunu hidayete erdirmez.

110. Onların kurdukları binalar, kalpleri parça parça olmadıkça, kalblerinde bir nifak düğümü olup kalacaktır. Allah, alîm-hakîmdir.

Resulullah, Akabe Gecesi, Mekke'de Ensar'dan yetmiş kişi olarak biat ettikleri zaman, yani ikinci Akabe biatında, Abdullah b. Revaha, "Rabb'in ve kendin için bizden dilediğini şart koş," demişti. Peygamber de, "Rabbım için O'na ibadet etmenizi ve hiç bir şeyi O'na şirk koşmamanızı, kendim için de beni, kendinizi ve mallarınızı nasıl koruyup savunuyorsanız öyle koruyup savunmanızı şart koşarım," buyurdu. Onlar da, "Bunu yaptığımız takdirde bizim için ne var?" dediler. Hz. Peygamber, "Cennet," buyurdu. Bunun üzerine, "Bu alış-veriş kârlıdır. Bu sözleşmeyi ne bozarız, ne de bozulmasını kabul ederiz," dediler.
Bir gün Hz. Peygamber, bu âyeti okurken bir Arâbi geldi, "Bu kimin sözü?" dedi, Resulullah, "Allah kelâmıdır," diye cevap verdi. O Arâbi, "Vallahi bu çok kârlı bir alış-veriş, biz bunu ne bozarız, ne de bozulmasını isteriz," dedi ve gazaya çıktı, nihayet şehid oldu.

111. Allah, müminlerden, canlarını ve mallarını, kendilerine cennet vermek üzere satın almıştır: Allah yolunda çarpışacaklar da öldürecekler ve öldürülecekler. Bu, Tevrat'ta da, İncil'de de Kur'ân'da da Allah'ın kendi üzerine yüklendiği bir ahittir. Allah'dan ziyade ahdine riayet edecek kim vardır? O halde yaptığınız alış-veriş ahdinden dolayı size müjdeler olsun! İşte o büyük kurtuluş budur.

112. O tevbekâr olanlar, o ibadet edenler, o hamd edenler, o oruçlular, o rükua varanlar, o secdeye kapananlar, iyiliği emredip, kötülükten vazgeçirenler, Allah'ın hududunu koruyanlar (emirleriyle yasaklarının ölçülerine riayet edenler)dır. O müminleri müjde!

Ebu Talib hayatta iken Hz. Peygamber, "Ey amcacığım kelime-i şehadeti söyle! Bu bir kelimedir ki, Allah'ın huzurunda bunu ben senin lehinde delil olarak kullanayım," dedi. Orada Ebu Cehl ile Abdullah b. Ebi Ümeyye de vardı. Bunlar, "Ey Ebu Talib, Abdülmuttalib'in milletinden vaz mı geçeceksin?" dediler. Bunun üzerine Peygamber de, "Yasaklanmadığım sürece ben de senin için istiğfar edeceğim," dedi.
İbn Mesud anlatıyor: Mekke'nin fethinden sonra bir gün Peygamber, kabirleri ziyarete çıktı. Onunla beraber biz'de yürüdük. Bir kabrin bir tarafında durduk. O, kabirlerin sonuna kadar gitti. Orada Rabbına uzun münacaatta bulundu. Sonra kalktı, bize doğru gelmeye başladı ve ağlıyordu. Onun ağlamasını görünce biz de ağlaşınca Ömer, onu karşıladı ve, "Ey Allah'ın Resulü! Seni ağlatan nedir? Biz de ağlaştık," dedi. Sonra yanımıza geldi oturdu da, "Sizi, benim ağ-

lamam korkuttu," buyurdu. Biz, "Evet Ey Allah'ın Resulü!" dedik. Bunun üzerine Peygamber, "Münacaat ettiğimi gördüğünüz şu kabir, Annem Amine binti Veheb'in kabridir. Onu ziyaret için Rabbımdan izin istedim. Rabbım, bana izin verdi. Ona istiğfar için Rabbımdan izin istedim. Bu hususta bana izin vermedi. Bunun üzerine bir evladın, bir annesine karşı duyduğu rikkat beni yakaladı ve ağlattı," buyurdu. Bu olay üzerine Allah:

113. Ne Peygamber'e ne iman edenlere, akraba bile olsalar cehennemlik oldukları iyice belli olduktan sonra müşriklere istiğfar etmek yoktur.
114. İbrahim'in, babası için af istemesi de sadece ona vermiş olduğu bir sözden dolayı idi. Onun, Allah düşmanı olduğu kendisine açıklanınca o işten vazgeçti. Şüphesiz ki İbrahim, çok yumuşak, çok halim idi.
115. Allah, bir kavmi hidayete erdirdikten sonra, sakınacakları şeyleri onlara açıklamadıkça dalalete düşürmez. Şüphesiz Allah her şeyi bilir.
116. Hiç şüphesiz, göklerin ve yerin hükümdarlığı Allah'ındır. O, diriltir ve öldürür. Size O'ndan başka ne bir dost vardır ne de bir yardımcı.

Tebük Seferi sırasında çekilen sıkıntılar ve özellikle bu seferin en sıkıntılı günü nedeniyle Tebük Seferi'ne çıkan orduya, "Güçlük Ordusu" adı verilmiştir. Bunun hakkında Peygamber, "Güçlük ordusunu kim donatırsa kendisine cennet vardır," buyurmuştur. Hz. Osman, bin deve ve bin dinar para vererek ordunun donatılmasına katkıda bulunmuştu. Hz. Peygamber, mübarek elinde dinarları bir yandan bir yana aktarırken, "Bundan sonra Osman ne yapsa bir beis yok," buyurmuştur.

Ensar'dan bir zat da yedi yüz kile buğday vermişti. Bu sefer boyunca gerek binit, gerek azık ve su yüzünden çok sıkıntı çekilmişti. O derece ki, on kişiye ancak bir deve düşüyordu. Onlar da nöbetleşe biniyorlardı. Yiyecek konusunda o dereceye gelmişlerdi ki, bir hurma tanesini iki kişi paylaşıyordu. Hatta öyle zamanlar oldu ki, tadı bozulmuş olan bir suyu içebilmek için birçok kişi aynı hurma tanesini bir kere emerek içebiliyorlardı. Hz. Ömer demiştir ki, susuzluktan deveyi boğazlayıp karnındaki suyu içiyorlardı.

Nihayet Hz. Peygamber, ellerini kaldırıp yağmur için dua etti. Cenab-ı Hak, çok geçmeden bir bulut gönderdi ve yağmur ihsan eyledi. Herkes içti ve kabını doldurdu. Yine bu gazada açlıktan develeri kesmek istediler, fakat Resulullah herkesin kabında erzak döküntüsü ve kırıntısı olarak ne kalmışsa hepsinin bir yere toplanmasını emreyledi. Bütününden bir sergi üzerine çok az birşey toplandı. Bereketine dua etti. Sonra "Herkes kabına yiyecek alsın," diye buyurdu. Allah'ın inayetiyle hepsi kablarını doldurdular ve geri kalanını da yediler, karınlarını doyurdular, hatta biraz da arttı. Bu ordunun miktarı otuzbin kadardı.

Bu gaza Resulullah'ın son gazası idi. Yukarıda da işaret olunduğu üzere, Medine'de Hz. Ali'yi yerine bırakmıştı. Bu sefer sırasında büyük bir çarpışma olmamış, ancak düşman sınırına kadar gidilmişti. Ezrah, Eyle vs. ahalisi cizyeye bağlanmış, daha sonra da dönülüp gelinmişti. Bu savaşa gitmeyenlerin mazeretlerini kabul eden Peygamber'e:

117. Andolsun ki, Allah, yine Peygamber'e ve en zor gününde ona uyan Muhacirler'le Ensar'a, içlerinden bir kısmının kalpleri az kalsın kayacak gibi olmuşken, tevbelerini kabul buyurdu. Çünkü O, gerçekten çok şefkatli-bağışlayıcıdır.

Ebu Lübabe ve arkadaşlarının tevbe ve itirafları derhal kabul olunmayıp, "Haklarındaki kararın Allah'ın emrine bırakılmış olan beklemeliler!" oldular. Üç kişiye de Allah tevbe verdi, ki, bunlar, Ka'b b. Malik, Mürare İbni'r-Rebî' ve Hilâl b. Ümeyye idi. Bunlardan Ka'b, Akabe ehlinden diğer ikisi de Bedir Ashabından idiler. Hiç kimse yüzlerine bakmıyor, onlarla ilgilenmiyor ve hiçbir yerde duramıyor ve huzur bulamıyorlardı. Nefisleri de kendilerine dar geldi. Yani kendi vicdanlarına yöneldiklerinde, vicdanları da onları suçluyor, suçlu ve kusurlu buluyordu. İç huzuru ve gönül rahatlığı bulamıyorlar, kendi iç dünyaları da kendilerine zindan kesiliyordu. Ve Allah'a yönelip sığınmaktan başka bir çıkar yol olmadığını iyice anladılar. Yani Allah'ın gazabından kurtulmak için yine Allah'a başvurup, tevbe ve istiğfar etmekten başka çare olmadığını bilfiil anlayarak, her şeyden ümitlerini kesip, bütün ümitlerini ve beklentilerini Allah'dan ummaya başladılar. Olanca güçleriyle Allah'a yöneldiler. Allah'ın gazabından yine Allah'a sığınarak kurtulunacağını umdular. Sonra da tevbe etsinler diye Allah onlara tevbe ihsan eyledi. Tevbelerinin kabulünü bildiren aşağıdaki âyet indi:

Kab b. Malik, Tebük savaşından geri kalışı hikâyesini anlatarak demiştir ki, Tebük Gazası'nın dışında hiçbir savaşta Resulullah'dan ayrı kalmadım. Şu kadar var ki, Bedir Gazası'nda da savaşa katılmamıştım, Fakat Bedir'e katılmayan hiçbir kimseye itap buyurulmamıştı. O zaman Hz. Peygamber, Kureyş Kervanı'na diyerek yola çıkmış ve Allah, onlarla düşmanları habersiz olarak karşı karşıya getirmişti. Ben, Resulullah ile Akabe gecesinde İslâm üzere misak yaptığımız zaman hazır bulunmuş idim. Gerçi insanlar arasında "Bedir" olayı daha çok konuşulur, fakat bana Akabe gecesindeki o toplantıya karşılık olarak Bedir olayını verseler değişmek istemezdim. Durumum da şu idi ki, ben hiçbir zaman Tebük seferinden geri kaldığım zamanki kadar güçlü, kuvvetli ve bolluk içinde olmamıştım. Vallahi daha önce hiçbir zaman iki tane yük hayvanına sahip olmamıştım. Bu gaza sırasında ise iki taneyi elde etmiştim.

Kab b. Malik şöyle devam ediyor: Hz. Peygamber de, herhangi bir gazayı murad ettikleri zaman, kesinlikle bir başka cihete doğru yönelirlerdi. Bu gaza ile gayet sıcak bir zamanda ve uzak bir sefere, bir çöle, güçlü ve kalabalık bir düşmana karşı yönelik olduğundan ve iyi hazırlansınlar diye meseleyi Müslümanlara açmış, gideceği yönü haber vermiş idi. Onunla beraber gideceklerin sayısı da çoktu. Bunlar, belli bir deftere yazılmış da değildi. Şu halde bir adam aradan kaytarıp kaybolsa hakkında vahiy gelmedikçe onun durumu gizli kalacağını sanırdı. Üstelik mevsim, meyvelerin olgunlaştığı ve gölgelerin güzelleştiği bir zamana denk gelmiş idi.

Böyle bir zamanda Resulullah, sefer hazırlıklarına girişmişti. Hz. Peygamber ve yanındakiler techizatlarını hazırladılar, ben de onlarla beraber gidiyor, fakat bir hazırlık yapmadan dönüp geliyordum. Kendi kendime de diyordum ki, gücüm var, daha vakit de var, ne zaman olsa hazırlık yapabilirim." Bir süre böyle geçti. Derken iş birdenbire ciddileşti. Bir sabah Resulullah ile beraberindeki Müslümanlar ansızın hareket edip yola çıktılar. Oysa ben hazırlanmamıştım. "Bir iki gün içinde hazırlanır, arkalarından yetişirim," dedim.

Onlar ayrıldıktan sonra hazırlık yapayım diye gittim, yine de bir şey yapamadan döndüm. Sonra yine gittim, yine bir şey yapamadan döndüm. Ben bu halde iken onlar süratle gittiler. Gaza ilerledi. İstedim ki, her ne olursa olsun, hemen bir bineğe atlayıp, gideyim, yetişeyim. Keşke yapsaydım, lâkin kısmet değilmiş, yapamadım. Resulullah gittikten sonra Medine'de halk içine çıkıp dolaştıkça mahzun oluyordum. Zira gördüklerim ya münafık olarak mimli, ya da sakat ve özürlü kimselerdi.

Tebük'e varıncaya kadar Resul-i Ekrem, beni hiç anıp sormamış, fakat Tebük'te konaklayıp otururken bir ara, "Ka'b ne yaptı?" buyurmuş. Beni Seleme kabilesinden biri de, "Onu bürdeleri ve yanına bakışı alıkoydu," demiş. Muaz b. Cebel de, "Fena konuştun, vallahi biz onun hakkında iyilikten başka bir şey bilmeyiz," demiş, Resulullah da sükut buyurmuşlar. Hz. Peygamber, dönüş için yola çıktıkları zaman beni bir merak sardı, "Yarın dönüp geldiğinde onun gazabından nasıl kurtulacağım, ne yapacağım, ne diyeceğim," diye düşünmeye başladım; yalan söylemek, yalan uydurmak aklımdan geçiyordu. Bu konuda yakınlarımdan aklı erenlerin hepsinden yardım istedim.

Sonra ne zaman ki, Resulullah teşrif buyurdu, benden o batıl düşünceler birdenbire silindi gitti. Azıcık yalan karışacak bir şey olsa asla kurtulamayacağıma kanaat getirdim ve kendimi toparlayıp doğruyu olduğu gibi söylemeye karar verdim. Resulullah, seferden dönünce mescide uğrar, orada iki rek'at namaz kılar, sonra oturur, oradakilerle kısa bir görüşme yapardı. Yine öyle yaptı. Sefere katılmayanlar geldiler, özürler dilemeye başladılar. Onlar, seksen kişi kadardılar. Resulullah da, onların özürlerini kabul ederek dış görünüşüyle söyle-

nenleri tasdik ediyor, işin içyüzünü Allah'a havale ediyordu ve haklarında istiğfar ediyordu. Bunun üzerine ben de vardım, selam verdiğim zaman bana öfkeli bir gülüşle tebessüm etti, sonra da, "Gel bakalım!" buyurdu. Yürüdüm yanına vardım, önünde oturdum. "Ne diye kaldın? Sen omuzuna biat almış değil miydin?" dedi. Bunun üzerine dedim ki: "Evet, vallahi ben başka birinin, dünya ehlinden birisinin huzurunda oturmuş olsaydım, her halde bir özür uydurarak, onun gazabından kurtulacağım düşüncesine kapılırdım ve gerçekten de bana bir ikna kuvveti ihsan edilmiştir. Lâkin şimdi şunu kesinkes bilmekteyim ki, bu gün ben sana yalan söylesem, kendimden razı etsem de, her hâlde çok sürmez Allah sana gerçeği bildirir ve bana karşı öfkelendirir. Ama şu anda bana kızacağın doğruyu söylesem, Allah'ın beni affedeceğini umarım. Hayır, vallahi benim seferden kalmak için hiçbir özrüm yoktu. Vallahi ben hiçbir zaman bu defa senden geri kaldığım zamanki kadar bolluk içinde olmadım," dedim. Resulullah da, "İşte bu, gerçekten doğru söyledi, o halde kalk, Allah senin hakkında hükmünü bildirinceye kadar bekle!" dedi.

Ben de kalktım, Beni Seleme'den bazı adamlar da sıçrayıp kalktılar, arkamdan gelmeye başladılar ve bana, "Vallahi biz, seni bundan önce bir günah işlemiş olarak bilmiyorduk. Diğerlerinin yaptığı gibi, Resulullah'a bir özür uydurup söyleyemedin, halbuki Resulullah'ın sana istiğfarı günahını bağışlatmaya yeterdi," dediler. Ve Allah biliyor, bana o kadar serzenişte bulundular ki, tekrar dönüp kendimi yalanlamak istedim. Sonra onlara dedim ki, "Benim durumuma düçar olan başka biri daha oldu mu?" Onlar, "Evet oldu, iki kişi daha aynen senin söylediğin gibi söyledi, onlara da sana söylenen şey söylendi," dediler. "Kim onlar?" diye sordum, onlar da "Murare İbni'r-Rebî'il-Amri ve Hilal b. Ümeyye el-Vakıfi," dediler ve Bedir'de bulunmuş iki salih ve örnek insanın ismini söylediler. Bunların isimlerini öğrenince, ben de tekrar Resulullah'a dönüp, sözümü geri almaktan vazgeçtim. Resulullah, kendisine ters düşmüş (tehallüf etmiş) olanlar arasında bu üçümüzle konuşmaktan Müslümanları menetti. İnsanlar da bizden uzak durmaya başladılar ve bize karşı surat astılar, yüz vermez oldular. Hatta yeryüzü, bana yabancılaştı da yabancılaştı, artık benim tanıdığım yer değildi.

Böylece elli gece kaldık, iki arkadaşım evlerine çekildiler, içerde oturup ağlıyorlardı. Ben onlardan daha genç, daha yiğit idim, evden çıkardım, cemaat ile namaza dururdum ve sokaklarda dolaşırdım ve hiç kimse benimle konuşmazdı. Namazdan sonra Resulullah mecliste iken varır ona selam verirdim ve gönlümden acaba o da bana selam veriyor mu, selamımı alıyor mu, dudaklarını oynatıyor mu, oynatmıyor mu diye dikkatle bakardım. Sonra bazan namazı onun yakınında kılardım, benim olduğum tarafa selam vereceği zaman acaba bana gözü ilişir mi diye düşünürdüm. Fakat ben, onun tarafına baktığımda gö-

zünü benden uzaklaştırır, yüzünü başka tarafa dönerdi. Bu durum, bana bitmez tükenmez bir zaman gibi gelmeye başladı. İnsanların cefasından bıktım, Ebu Katade'nin duvarından aştım, yanına gittim, bu benim amcamın oğlu idi ve akrabalar arasında beni en çok seven kimse idi, selam verdim, vallahi selamımı almadı, sonra ona, "Ey Eba Katade!" dedim, "Allah aşkına sana soruyorum; beni, Allah'ı ve Resulünü sever misin?" O sustu. Sonra tekrar ant verdim ve sordum, yine sustu, hiç cevap vermedi. Üçüncü defa tekrar ant verdim ve sordum, o, "Allah ve Resulü bilir," dedi. Bunun üzerine gözlerimden yaş boşandı ve döndüm duvardan aştım.
Başka bir gün de Medine'ye zahire satmaya gelmiş olan Şamlı bir Nabtî, "Beni Kâ'b b. Malik'e kim götürür?" diye soruyordu. Halk ona işaretle bir şeyler anlatmaya çalıştılar. Sonra o, bana geldi ve Gassan Meliki'nden bir mektup verdi, bir de baktım ki, mektupta: "Haber aldım ki, sahibin sana cefa etmekte imiş, Allah ise seni yurdunda hakaret göresin, böylece heder olup gidesin diye yaratmamıştır. Şu halde bize katıl, biz de sana yakınlık gösterelim," diyordu. Bunu okuyunca, "Bu da başka bir bela," dedim, tuttum onu hemen ocağa attım, yaktım. Daha sonra o elliden kırk gece geçmişti ki, bana Resulullah'ın gönderdiği bir elçi geldi, "Resulullah, sana karından uzak durmanı emrediyor," dedi. Ben, "Boşayacak mıyım?" dedim. O, "Hayır, sadece uzak duracaksın, ona yaklaşma!" dedi. O, iki arkadaşıma da böyle emir göndermişti. Bunun üzerine ben de karıma, "Haydi sen ailenin yanına git, Allah bu işte hükmünü verinceye kadar onların yanında kal!" dedim.
Hilal b. Ümeyye'nin karısı da Resulullah'a gidip, "Ya Resulallah! Hilal, hizmetçisi olmayan zavallı, yaşlı bir adam, ona hizmet etmemi çirkin görür müsün?" diye sormuş. Resullullah da, "Hayır, ancak sana yanaşmasın!" buyurmuş. Kadın da, "Vallahi onda hiçbir şey yapacak mecal yok, vallahi bu iş oldu olalı beri durmadan ağlıyor," demişti. Bunun üzerine yakınlarımdan bir kısmı bana, "Karın hakkında Resulullah'dan izin alsan, nitekim Hilal'in karısına izin verdi," dediler. Ben de, "Vallahi bu konuda Resulullah'dan izin istemem. Ben genç bir adamım, izin istediğim takdirde Resulullah'ın ne diyeceğini bilirim!" dedim. Bundan sonra on gece daha durdum, ta ki Resulullah'ın bizimle konuşmaya yasak koymasının üzerinden elli gece geçti. Ellinci gecenin sabah namazında sabah namazını kıldım ve evlerimizin birinin damı üstünde idim, öyle bir halde oturuyordum ki, tıpkı Allah'ın âyette bildirdiği gibi, nefsim üzerime çökmüş beni sıkıyor gibiydi, yani gönlüm bunalmış da bunalmış ve yer bütün genişliğine rağmen bana dar gelmeye başlamıştı, sıkılıyordum. Tam bu sırada Seli Tepesi üzerinde yüksek sesle bana doğru, "Hey Kâ'b, Kâ'b b. Malik, müjde, müjde!" diye alabildiğine bağıran birinin sesini işittim, hemen secdeye kapandım, anladım ki, müjdeli bir haber geldi. Resulullah, sabah namazını kıldığı za-

man bizim üzerimize Allah'ın tevbesini dilemiş ve izin çıktığını halka ilan eylemiş, onlar da bize müjde vermeye koşmuşlar. Bazı müjdeciler de, öteki arkadaşlarıma gitmişler, bana da bir zat kısrağına binerek haber ulaştırmaya koşturmuş, ancak Eslem'den koşan adamın tepe üstünden seslenmesi, bana kısraktan daha çabuk ulaşmıştı. Sesini işittiğim müjdeci bana gelince sırtımda ne varsa çıkardım iki parçayı da ona giydirdim. Vallahi o anda ondan başka giyecek bir şeyim yoktu. Sonra ben başkalarından ödünç giyecek aldım ve hemen giyip Resulullah'a koştum. İnsanlar, beni küme küme karşıladılar. Tevbeyi tebrik ediyorlar, "Allah'ın tevbesi sana mübarek olsun," diyorlardı.

Nihayet vardım mescide girdim. Resulullah oturmuş, bir kısım insanlar da etrafında oturuyorlardı. Talha b. Ubeydullah kalktı, hemen koşarak bana geldi, benimle el sıkıştı ve tebrik etti. Vallahi ondan başka Muhacir'den kimse bana ayağa kalkmadı. Talha'nın bu yaptığını hiçbir zaman unutmam. Ne zaman ki, Resulullah'a selam verdim, yüzü sevinçten parlıyordu, "Sana müjde, anandan doğduğun günden beri üzerinden geçen en hayırlı bir gün ile," buyurdu. Ben, "Ya Resulallah, senin tarafından mı, Allah tarafından mı?" dedim. O, "Hayır, Allah tarafından," buyurdu.

Resulullah, sevinçli olduğu zaman yüzü bir ay parçası gibi parlardı, onun yüzünden biz bunu anlardık. Ne zaman ki, huzurunda oturdum, "Ya Resulallah! Allah'a ve Resulullah'a verilen sadaka olmak üzere malımdan sıyrılmam, benim tevbemdendir," dedim. Resulullah, "Malının bir kısmını kendine alıkoy, bu senin için daha hayırlıdır," buyurdu. Bunun üzerine, "Ben de Hayber'deki hissemi alıkorum," dedim. Sonra, "Ya Resulallah!" dedim, "Allah, beni doğru söylemem yüzünden kurtardı. Şu da tevbemden olsun ki, bundan böyle hayatta olduğum müddetçe doğrudan başka bir söz söylemeyeceğim," dedim. Vallahi bu sözü Resulullah'a söylediğimden beri Müslümanlardan hiçbir kimseyi bilmiyorum ki, doğru söylemekten dolayı Allah'ın bana yaptığı imtihan ve ikramdan daha güzelini ona yapmış olsun.

Şunu da belirteyim ki, Resulullah'a o sözü söylediğimden bu güne kadar bilerek bir tek yalan söylemiş değilim. Ömrümün geriye kalan kısmında da Allah'ın beni yalandan koruyacağına güvenir ve ümid ederim. Allah, Rasulü'ne şu âyetleri indirmişti: Şimdi Allah'ın bana ihsan ettiği nimetler içinde beni İslâm'a hidayet etmesinden sonra hiç bir nimet yoktur ki, Resulullah'a yalan söylemeyeyim de helak olmayayım diye karar verdiğim ve doğru söylediğim bu nimetten daha büyük olsun. Benim için hidayetimden sonra en büyük nimet budur. Nitekim yalan söyleyenlerin hepsi helak oldular. Çünkü Allah yalan söyleyenler hakkında vahyini indirdiği zaman her hangi bir kimse için söylediğinin en fenasını söyledi. Tebareke ve Teâlâ onlar hakkında buyurdu ki, "Yani, siz seferden dönüp gelince size, yeminler ederek mazeret uyduracaklar... Fakat şurası bir gerçektir ki, Allah, fasık bir kavimden razı olmaz." Yine Kâ'b, demiştir

ki, "Biz üçümüz, onlar o yeminleri ettikleri vakit, Resulullah'ın onların mazeretlerini kabul edip kendilerine istiğfar ettiği kimselerden sonraya kaldık. Bizim durumumuzu Allah açığa çıkarıncaya kadar Resulullah bizi "irca' " eyledi de bundan dolayı Allah Teâlâ bizim hakkımızda, "Ve o geriye kalan üç kişi..." diye buyurdu.

118. Allah, haklarında hüküm beklenen o üç kişiyi de bağışladı. Çünkü o derece bunalmışlardı ki, yeryüzü bütün genişliğine rağmen onlara dar gelmiş, vicdanları da kendilerini sıkıntıya sokmuştu. Allah'tan kurtuluşun, ancak Allah'a sığınmakta olduğunu anlamışlardı. Sonra da Allah, onları tevbekâr olmaya muvaffak kıldı da tevbelerini kabul buyurdu. Şüphesiz ki Allah, tevbeleri kabul eden-merhametlidir.

119. Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve doğrularla beraber olun.

Ebu Hayseme, yukarıda geçen Tevbe 79. âyeti nazil olduktan sonra, kendisine ait hurma bahçeliğine gitmişti. Güzel de bir eşi vardı. Kadın, gölgeye hasırı sermiş, yaygıyı yaymış, taze hurma ve soğuk su da hazırlamış, kocasına sunmuş. Hayseme, bakmış ki koyu gölge, taze hurma, soğuk su, güzel kadın, Resulullah ise açık güneşte ve rüzgar altında, sonra kendi kendine, "Vallahi bu, benim için hayır değil," demiş, hemen kalkmış, kılıcını kuşanıp mızrağını almış, devesine bindiği gibi rüzgar misali gitmiş. Peygamber de, uzaktan yola bakıyormuş, tozu dumana katarak bir süvarinin kendisine doğru geldiğini görmüş, "Bu gelen Ebu Hayseme'dir," demiş. Gerçekten de gelen o imiş. Resulullah, sevinmiş ve ona dua ve istiğfar etmesi üzerine:

120. Medine halkına ve civardaki bedevilere, Resulullah'ın emrine aykırı hareket etmek uygun olmadığı gibi, onun katlandığı zahmetlere öbürlerinin katlanmaya yanaşmamaları da uygun olmaz. Çünkü onların Allah yolunda çektikleri hiçbir susuzluk, hiçbir yorgunluk ve hiçbir açlık, ayrıca kâfirleri öfkelendirecek ayak bastıkları hiçbir yer veya düşmana karşı elde ettikleri hiçbir başarı yoktur ki, karşılığında kendilerine salih bir amel yazılmış olmasın. Çünkü Allah, güzel iş yapanların mükâfatını zayi etmez.

121. Onların, yaptıkları küçük veya büyük her infak veya geçtikleri her vadi karşılığında, yaptıkları işin daha güzeliyle Allah'ın kendilerini mükâfatlandırması için mutlaka kaydedilirler.

Müminler, cihada katılmayıp evlerinde oturanlar aleyhinde nazil olan ilâhî açıklamaları işitince hepsi cihad için seferberliğe koşmaya başlamışlar, bunun

üzerine her oymaktan bir kısmının cihada gitmesi bir kısmının da kalıp din ilimleri tahsil etmesi, bilgilerini derinleştirmesi ve kavmini uyarıp bilinçlendirmesi emrolunmuş. Ve böylece ilim belgelerle cihad, savaş da kılıçla cihad olmuştur. Her ikisinin de asıl gayesi, Allah'ın peygamber ve vahiy göndermesinin hikmeti olan nefse karşı cihad-ı ekberi kazanmak olduğu anlatılmıştır.

122. Müminlerin hepsinin topluca savaşa katılmaları uygun değildir. Her grupta bazı insanlar da dinde derinleşmek ve savaştan dönüp gelince kabilelerini uyarmaları için geride kalmalıdır. Belki sakınırlar.
123. Ey iman edenler, önce yakınınızdaki kâfirlerle savaşın ki, sizde bir güç olduğunu görsünler. İyi bilin ki, Allah müttakilerle beraberdir.

Münafıklar, bir sûre veya ayet indiği zaman, Kur'an ile alay için birbirlerine, "Yeni nazil olan bu sure, hanginizin imanını artırdı?" diye konuşmaları üzerine Allah:

124. Bir sûre indirildiği zaman, içlerinden biri, "Bu sûre hanginizin imanını arttırdı?" der. Fakat müminlere gelince, aslında her inen sûre onların imanını arttırmıştır ve onlar sürekli müjdelenirler.
125. Kalplerinde hastalık olanlara gelince, onların da kirliliklerine kirlilik katmıştır ve kâfir olarak ölmüşlerdir.
126. Onlar her yıl bir veya iki kere kendilerinin imtihan edildiklerini görmüyorlar mı? Böyle iken yine de tevbe etmiyor ve ibret almıyorlar.
127. Aleyhlerinde bir sûre indirilince, "Sizi birisi görüyor mu?" diye birbirlerine göz ederler, sonra da sıvışır giderler. Anlayışsız bir toplum olmalarından dolayı Allah onların kalplerini imandan çevirmiştir.
128. Andolsun size içinizden öyle bir peygamber geldi ki, izzetli ve şereflidir. Sıkıntıya düşmeniz ona çok ağır gelir, üstünüze titrer, müminlere merhametli ve şefkatlidir.
129. Eğer aldırmazlarsa onlara de ki: Bana Allah yeter. O'ndan başka ilâh yoktur. Ben O'na dayanmaktayım ve O, büyük Arş'ın Rabbi'dir.

114. - 110. NASR SURESİ

Medine'de M.S. 633'de Peygamber'in vefatından bir kaç ay önce inmiş, 3 âyettir. Nasr; yardım demektir

Allah'ın yardımı, düşmanlara karşı galip ve muzaffer kılmak için vaad edilen yardımıdır. Bu, Resulullah'ın Arab'a ve Kureyş'e zaferi ve Mekke'nin fethidir. Allah'ın müminlere yardımı ve şirk beldelerinin fethi emridir. Mekke'nin fethi hicretin sekizinci senesi, yani M.S. 630 yılı Ramazan'ında olmuştu. Fetihten sonra Peygamber'imiz, Mekke'de onbeş gün kaldı. Oraya ilk girdiği zaman Kâbe'nin kapısında durup, "Allah'tan başka ilâh yoktur, tektir; kulu Muhammed'e yardım etti, müşrik topluluklarını da yalnız başına yenilgiye uğrattı," demişti. Sonra da: "Ey Mekkeliler! Şimdi ben size ne yapacağım, dersiniz? buyurdu. "Hayır yapacaksın, kerîm bir kardeş ve kerîm bir kardeş oğlu," dediler. "Haydi gidiniz sizler serbestsiniz," buyurdu ve onları âzad etti,

O zamana kadar İslâm'a girmeyenler, artık birer ikişer giriyorlardı. Fetih olunca her kavim, İslâm ile Resulullah'a koştu. Bütün kabileler, İslâm'a gelmek için Mekke'nin fethini gözetiyorlardı ve, "Onu kavmi ile bırakın, eğer onlara üstün gelirse o peygamberdir," diyorlardı. Resulullah, Mekke'yi fethedince Araplar, "Allah, Mekkelileri Fil ashabından korumuşken, 'O, madem ki onlara karşı üstün geldi, o halde sizin ona eliniz erişmez,'" dediler ve bölük bölük Allah'ın dinine girdiler. Resulullah'ın vefatında Araplar'da kâfir kalmamıştı. Mekke'nin fethini müteakip Huneyn ve Taif muharebelerinden sonra hepsi İslâm'a girmişti. Kimi kendi gelmiş, kimi de elçi ve temsilcilerini göndermişlerdi. Bu hadiseyi anlatmak üzere:

1. **Allah'ın yardımı ve o fetih geldiğinde,**
2. **İnsanların gruplar halinde Allah'ın dinine girdiklerini gördüğünde,**
3. **Rabbini överek tesbih et! O'ndan bağışlanmanı dile. Şüphesiz O, tevbeleri çok kabul edendir.**

SON SÖZ

Böylece yirmi üç yıllık Kur'an'ın ve İslam'ın doğuş, kuruluş ve oluşum tarihi tamamlanmış oldu. M.S. 633 yılında, Hz. Peygamber, onbirinci hicrî senesinin Safer ayının sonlarında bir baş ağrısından rahatsızlandı. Rahatsızlığı, vefatına kadar devam etti. Bu esnada bir gün Fadl b. Abbas ve Ali b. Ebi Talha hazretlerinin ikisi arasında minbere çıkıp hamd ve senâ ettikten sonra okumuş olduğu hutbesinde, "Ey insanlar! Ben, kimin sırtına bir değnek vurdumsa, işte sırtım, aynen bana vursun. Eğer birinin ırzına sövmüşsem, işte ırzım aynısını yapsın. Ben kimsenin malını almışsam, işte malım ondan alsın, benim tarafımdan düşmanlık olur diye korkmasın, o benim şanımdan değildir," dedi ve indi. Öğle namazını kıldıktan sonra yine minbere döndü, önceki sözlerini tekrar etti. Bunun üzerine üç dirhem alacağı olduğunu iddia eden bir kişiye derhal bedelini verdi. Sonra şöyle buyurdu: "Haberiniz olsun, dünya mahcupluğu, ahiret mahcupluğundan ehvendir. Sonra da, 'Bir kul, Allah onu dünya ile Kendisi'ne kavuşması arasında serbest bıraktı da, o Allah'a kavuşmayı seçti,'" buyurdu. Hz. Ebu Bekir, bunun üzerine ağlamıştı da, "Sana kendimizi, mallarımızı, babalarımızı ve evlatlarımızı feda ederiz!" demişti.

Üç gün mescide çıkamamıştı, ezan okununca, "Ebu Bekir'e emredin insanlara namazı kıldırsın," buyurdu. Rebiülevvel ayının onikinci günü Pazartesi günü -ki doğduğu gündür- önündeki kaba mübarek elini batırıp su ile yüzünü meshediyor, "Allahım bana ölüm sekerâtına karşı yardım buyur," diye dua ediyordu. Daha da ağırlaştı. Kuşluk vakti idi, Hz. Aişe onu kucağına almıştı ve bu fani âleme mübarek gözlerini yumdu.

Selâm Peygamber'e! Allah'ın rahmeti sana olsun ey Peygamber. Selâm ve esenlik, bizim ve Allah'ın salih kullarına da olsun. Şahitlik ederim ki Allah'tan başka Tanrı yoktur. Ve yine şahitlik ederim ki Muhammed Allah'ın kulu ve peygamberidir. Rabbimiz, duamızı kabul eyle! Beni, babamı, anamı, çocuklarımı, akrabalarımı ve bütün insanları, hesaba çekilecekleri o günde affeyle!

Son sözümüz, "Hamd, O'na mahsustur. O'ndan geldik, yine O'na döneceğiz."